RESPONSA

IO. FRA. RIPAE
De Sancto Nazario.

IO. FRA. RIPAE DE SANCTO
Nazario. Iur. Vtr. Doct. Clarifs. vtilifsima Re-
sponsa in quinq; libr. Decreta. In. ff. vet.
Infor. ff. no. & .C. Cum suis Summa-
rijs, & Repertorio summa cum di-
ligentia correcta. Additis vi-
ginti Responsis nu-
per æditis.

VENETIIS
MDLX

RESPONSA IO. FRAN. A RIPA DE SANCTO NAZARIO IN DECRETALIVM LIBRVM PRIMVM.

De constitutionibus ⁊ statutis.

RESPONSVM PRIMVM.

STatutum Remouēs appellationē a snia, vel simplr, licet intelligatur de diffinitiua, ⁊ non interlocutoria. tamen in proposita q̃one statutū appellationem ab omni processu remouet, quare ⁊ appellationem ab interlocutoria remouere constat, ⁊ ideo a diffinitiua remouetur propter celeriorem litium expeditionem. que ratio inutilis foret, si ab interlocutoria appellare liceret, nam magis militat in interlocutoria q̃ in diffinitiua, ⁊ presertim cum appellatio de qua agitur inanis sit, quia a nullo grauamine est interposita. Nec per denegationem publicationis testium pars eos producens grauata dici potest. Sed potius pars aduersa, que nihil contra personas ac eorū dicta opponere potuit. Et cum publicatio etiā non fuerit legitimo tempore petita, merito Judex eandem non admisit. Nullo etiā iure sententia nulla dici potest, tanquam lata non visis testibus, iuxta communem sententiam. quia non Judicis negligentia, sed partis videri non potuerunt, cui merito adscribendum est.

1. Statutum remouens appellationem simpliciter, solum intelligitur remouere appellationem a diffinitiua.
2. Statutum remouens appellationem a diffinitiua ex mente eiusdē etiam ab interlocutoria appellationē remouere censetur ne contrarietas inducatur.
3. A denegatione publicationis testium licite appellari potest, si producens publicationem petierit.
4. Publicatio testium non petita tempore in rescripto contento, iuste denegari potest, nam iniuriā non facit qui ius exequitur.
5. Rescriptum subreptitium non valet.
6. Terminus subrogatus, sapit naturam subrogati.
7. Testes non publicati, nullam fidem faciunt.
8. Appellatio frustratoria de iure reijcienda est.
9. Sententia lata non visis testibus ob negligētiam Judicis est nulla, secus si ob negligentiā partis videri non potuerunt.

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpreta.

ARticulus Decidendo breuissimus est Judex integerrime ⁊ Jurisconsultorum Ticinensium (pace dixerim) nulli secunde, propterea omnium allegationū pompa omissa, breuibus subtilia motiua resoluere conabor.

Et primo non obstat decisio Perusini in.c.pastoralis. de appella.col.viij. in.vj.q. disponens quod si statutum remoueat appellationem a sentētia, vel simpliciter, quod intelligitur solum remouere ꝑa diffinitiua, non ab interlocutoria, quia statutum nostrum remouet ēt appellationem a processu. ⁊ sic non sumus in decisione preallegata, quod aūt ita sit, videantur verba statuti. Cantant.n.hoc modo, quod per vicarium ad instantiam litigantiū, vel alterius cuius intererit, debeat procedi, cognosci, ⁊ terminari, appellatione, ⁊ querela qualibet remota, illa.n. declaratio appellatione remota respicit plura determinabilia. s. processum ⁊ sententiam, ergo pariformiter dʒ determinare, ita quod appellatio intelligatur remota a processu. per regulā.l.iam hoc iure.ff. de vul. ⁊ pup.subst.cū ꝯcord. que regula hʒ etiam locū in statutis sʒ Ang.ꝯsi.cxiij.incl.tria sunt.in fi. ⁊ sʒ Bar.in.l.iiij.§. eiusqʒ dña.ff.vi bono.rap. Quod quoties plura reguntur ab eodē verbo, qd qualitas que respicit illud verbū uniformiter respicit quo ad oīa, que in eadē oratione ponunt. ⁊ Bar. ibi loquit in materia statutaria. Et secundo rñdetur, quod licʒ statutū non remoueret appellationē a processu, tñ est remota p.l.ante sententiā.C.quo.appel.non recip. ⁊ per aliud statutū, siue decretū. Et si dicatur imo non est remota qz.l.ante sniā. non hʒ locum qñ grauamen non est reparabile p appellationē a diffinitiua. sm Bar.in.l.ante sniā.ff.de appe.recip. Respondet, qd doct. Bar. ⁊ aliorū loquit in diuersis terminis, vʒ qñ est concessa appellatio a diffinitiua, sʒ grauamen est tale qd non potest per appellationē reparari. vt est qd serui vel alterius dolo, sed vbi statutū tollit appellationē a diffinitiua
2 qd censeatur appellatio permissa ab interlocutoria, certe nulla lege bene probari pōt. Immo ꝯtrariū vʒ verius, qr statutum inductum ad correctionē iuris permittentis appellari posse a diffinitiua, vt sic lites citius expediat, operaretur † ꝯtrariū, si cēseretur cōcedere appellationē ab interlocutoria. ꝯ regulā.l. legata inutiliter.ff.de adimen.lega. Itē tale statutū extēderetur ad correctionem iuris. ꝯ.l.j.ff.de inoffi.doti. ⁊.c.cum expediat. de elec.lib.vj. extēderetur.n.ad correctionem.d.l.añ sententiā.C.quo.appe.reci. ⁊ alterius statuti. Uel tertio rñdetur, quod si ratio quare fuit remota appellatio a diffinitiua, militat in appellatione ab interlocutoria, tūc statuens censetur ēt remouere ab interlocutoria. sʒ Pau.de ca.ꝯsi.xxiij.viso puncto.vol.ij. ⁊ sequunt Perusi.in.d.c.pastoralis.in.vj.qd. modo si recte intueat statutum vʒ quod tollat appellationē a diffinitiua propter celeriorē expeditionem litiū, vt colligitur ex illis verbis, quā summarius, ⁊ expeditius ⁊c. sʒ ista rō magis militat in appellatione ab interlocutoria ergo ⁊c. Uel quarto appellatio frustratoria a nullo grauamine cēsetur vnquā permissa.c.cum appellationibus friuolis. de appel. in.vj. sed ista fuit friuola ⁊ a nullo grauamine iterposita. vt.j.pbabo, ğ ⁊c.

Et dum postea subdit. M.v. qd saltē debuit posse appellari tanq̃ a notorio grauamine de quo dr in actis constare, qr iudex denegauit publicationē testiū. Rñdeo primo, qd pars aduersa in hoc non pōt dici grauata, cum ipse produxerit testes, sed potius vʒ quod sit pars mea que debebat opponere ꝯ personas ⁊ dicta testium, ex hoc.n. quod testes nō fuerūt publicati, non leditur pars producens testes, sʒ leditur pars contra quā producuntur, qr per denegationē publicationis tollitur sibi facultas opponendi ꝯ dicta ⁊ personas, non aūt tollit parti que testes produxerat, qr ꝯ eorū dicta ⁊ personas nihil pōt pars producere, vel opponere.c.ē testibus. vbi Panor. col.ij.de test. Uel secundo rñdetur, quod illud quod dicitur, quod a denegatione publicationis testiū potest appellari, in-
3 telligitur si pars † publicationem petierit. Ita Fel.in.c.cum.l. ⁊ a.de re iud. hic aūt non fuit petita, ğ ⁊c. ⁊ si dicat imo fuit petita die.xix. Januarij, tūc ego rñdeo, quod nō fuit petita legitimo tpe, qr nō fuit petita in termino quindecim dierū prorogato per rescriptum. Ita quod non erat saluum ius repro-
4 bandi parti mee in ipso termino, ⁊ sic non erat seruata † forma rescripti. merito index potuit denegare publicationē, nec denegādo partē grauauit, qr demonstrat apertius, qui iuris dispōnē exequitur grauare partē non vʒ.c.nouit.de appe. iuris.n. exequutio nullā hʒ in se iniuriā.l.iniuriarū.§.j.ff. ē iniur. mō cū in termino triū mensiū per statutū limitato non ostēderit de iure suo, qr in eo termino nullos testes produxit, merito stāte statuto potuit iudex ⁊ receptionē, ⁊ publicationē testiū denegare, tanq̃ post terminū ꝓducti.l.scire.§. ꝯsis.ff. de excus.tut. Bar. ⁊ alij in.l.fi.ff.de iniur. Immo si admisisset potius diceret grauata pars mea sʒ Bar. ⁊ in.d.l.ante sniā. col.fi.ff.de appel.reci. ⁊ si dicat statutū terminus fuit proro-
5 gatus p rescriptū. Rñdetur, qr subreptitiū † est rescriptū, ⁊ io non vʒ.c.super literis.de rescrip.non.n.fuit expressū principi in supplicatione, qr hec eēt causa ciuilis, ⁊ qr statutū assignaret tā longū tempus. s. tres menses pro termino ad ostendendū de iure suo. Itē non expressit, qr elapso dicto termino triū mensiū statutū denegaret postea audientiā, sʒ ergo n gñe fuerit narratum de statuto, ⁊ facta mentio facti, tñ ex quo non fuerunt expsse qualitates facti, nec statuti, rescriptū tanq̃ subreptitiū inualidū censeri dʒ. sm gl.in.c.dilectus filius. p. ⁊ ibi Fel.de rescrip. Et propterea Lu.ro.ꝯsi.cclxx.col.fi. cōcludit, quod nō valet rescriptum impetratū super absolutione iuramēti, sʒ sit facta mentio de iuramēto, quādo fuit. at in-

ratu3 et non potere absolutionē, q2 oēs qualitates non fuerūt expsse, & dicit Bal. in. l. pscriptione. col. ij. C. si 3 ius. qd rescri ptū impetratū super ppositione pdemnationū non v3, si non fuit expssa cā condemnationis, sequit Ale. pfi. cxxiij. inci. pon deratis his. in. i. vol. & idē Bal. in. l. cā qui. C. de fideicō. dicit qd non v3 legitimatio facta de spurio, nisi fuerint expsse oēs qualitates spurietatis, & sequit Cur. senior pfi. xxxv. col. viij. & est rō, q2 gnalitas parit obscuritatē, & magis adducit vitium subreptionis, quā tollat. vt in spē concludit Franc. Cur. in. d. pfi. xxxv. col. viij. & pfi. i. & cōsi. lxxiij. vel posito quod rescriptū valeret, qd non credit, tñ cū q terius rescripti, erat terius pro gatus, seu protogatus loco termini statutarij, certe in tali ter mino protogato debebat Nechus ius suū oñdere prout tene bat in terio statutario. q2 protogatio facta intelligit cum suis qualitatibus, fm Bar. in. l. i. §. & post opus. ff. de oper. no. nū. & tex. in. l. lecta. vbi Ale. col. v. ff. si cer. pe. vel si est terius † sub rogatus tanquā subrogatus supra nā3. l. si eū. §. qui iniuriarū. ff. si qs cau. S3 Nechus nec ēt in terio rescripti subrogato ius suū oñdit, g &c. & si dicat testes pduxit. dico qd per h non dr ius suū oñdisse nisi ipsis publicatis, q2 † testes non publicati nullā fidē faciunt. Bar. in. l. gesta. C. de re iu. & si dicat quo ad iudicē sunt sp publicati, dico qd nō sequitur, g iudici oñdit ius suū, cū3 pars nō possit opponere 3 dicta & psonas testiū, & ea inualidare, & propterea Sal. in. l. si. C. de fi. instr. & Bar. in c. ij. nag. ad reprimendū. dicūt qd instm non dicat fides facere iu dici, nisi data copia, & assignato terio ad opponēdu3, sic g per exhibitione3 testiū non dr fides facta iudici, nisi terio dato ad opponēdu3. cū g Nechus in terio nō fecerit testes publicari, nec terius pti mee statui ad opponēdū, imo nec publicari pe tierit, certe nō pt dici terio oñdisse ius suū3. Preterea, stāte practica & stilo nro qd testes examinent per interrogatoñes edi tos de psensu partiū, nō dicunt ēt testes publicati iudici, nec ēt pōt dici, qd iudex sciat dicta eoū, & sic qd ipsi iudici fuerit oñsu3 de iure suo, nisi essent publicati. Ita Ang. in. l. prolatā C. de sen. cuius dictū est rōni pgruu3 valde. Preterea statutū nō dr qd sufficiat iudici oñdere ius suū3. dz. n. ēt pars litigās scire qd aduersarius 3 eu3 intēdat, vel dato ēt qd predicta non militarēt, examinare in terio, tñ certe debuit saltē Nechus te stes suos tali tpe examinari & publicari facere. qd parti mee es set saluū ius in ipso terio reprobādi iuxta formā rescripti. S3 Nechus examinari fecit testes suos in fine termini, adeo qd ēt si pars mea voluisset nō potuisset opponere. S3 nec in terio vn quā publicationē petiit, g &c. cū ergo Nechus nec in termino de iure suo nō ostēderit, vel si oñderit, ius reprobandi saltuu3 nō erat parti mee, sequitur qd non admittēdo publicationē per processu3 ad vlteriora, non dz ipsu3 Nechū grauasse, merito p appellatione3 tanquā † frustratoria3 & a nullo grauamine in terpositā reiecit, & qd est frustratoriū, non est per N. v. admit ten. Stātibus pmissis tollitur ēt vltimus motiuū. vnde dz qd snia lata est nulla, tanquam lata nō visis testibus Nechi. iuxta doctr. Bar. in. l. prolatā. q2 responderetur qd illa doctrina non procedit qñ † pars cuius testes fuerūt maxime fuit negligens in pducēdo, & eius iudici oñdendo, vt fuit Nechus. Ita Fel. in. c. ecclesia sancte Marie. in prima fall. de psti. Laus Deo.

RESPONSVM II.

Possessori super suo bñficio litem haben ti, qui altari seruit, & horis va cat canonicis, quotidiane distributiones nō sunt denegāde. Quauis ecclesie statutū disponat, q ca pitulum non teneatur beneficiato lite3 habenti respondere de fructibus, redditibus, & obuentionibus quibuscunque, quo ru3 significatione quotidiane distributiones minime demon strantur. Que si seruientibus subtrahantur, diuinum cultum subtrahi, aut minui necesse est.

1. Citatio legitime executa, an inducat litispendentiam.
2. Fructuum & obuentionum appellatione, non veniunt distri butiones quotidiane.
3. Sup statuto ab vsu nō recepto, nullū fundamentū fieri pōt.
4. Iuramētum factum super obseruatione statutoru3, nō exten ditur ad statuta moribus vtentium, non recepta.
5. Cōfirmatio statutoz, ad statuta non recepta, nō porrigitur.
6. Cōfirmatio statutoz a superiore simplr facta, non impedit, quo minus statuentes potuerint predictu3 statutum tollere.
7. Spoliatus, ante omnia venit restituendus.
8. Restituere fructus tenetur, qui ausu temerario eos percepit.

Respon. interpreta.

In sequendo Schedulā productā 3. d. Ant. Gagliardi, demōstrabo ipsu3. d. Ant. fore restituēdū ad qua i possessionē iuris pcipiēdi distributiones quoti dianas q canonicis diuinis interessentibus debent nō obstan tibus deductis in ipsa schedula. ¶ Fundamētu3. d. Prepos ti & adherentiū, psistit super allegato statuto. xvij. quo cauet, qd capitulū, seu ecclesia. S. Desiderij, nō teneat alicui beneficia to litē habēti sup suo bñficio, rñdere de fructibus, redditibus, & obuētionibus qbuscunq, nisi talis litigās fuerit in possessio ne pacifica p sex mēses ante litē motā. Dz aūt, qd. d. Ant. h3 litē super suo canonicatu, cū. d. Ant. Tertullio mota antēq es set in possessione pacifica, p sex mēses, g &c. Istud fundamen tū tollit, & subuertit, pluribus rōnibus. Et primo, q2 probatū nō fuit, qd dictus Gagliardi habeat lite3 sup suo canonicatu. L3. n. dicat, qd per citationē lrīme executā, inducat † litis pen dētia, quantu3 ad effectū, vt interim nihil sit innouandū. Cle men. ij. vt lite pend. Istud tñ sane intelligendū est, ve3, si eo dē modo facta fuerit relatio citationis iudici citāti. h3 Cur. sab. ibi in vlt. q. q2 nō sufficit. qd quis fuerit citatus, nisi iudici con stet. l. hec aūt. §. i. ff. qui. ex cau. in pos. eat. Fortius dico, qd nō dz inducta litis pendētia, ēt per citationē executā, & iudici pre sentatā, nisi actor (ad cuius instantiā facta fuit citatio) cōparue rit in termino citationis, q2 si nō cōpareat, circunducit citatio. l. ad peremptoriu3. ff. de iudi. & ibi Bal. & Pau. de ca. no. facit tex. in. c. j. de do. & ptu. lib. vj. Licet g appareat de citatione, & citationis intimatione facta dicto Gagliardi, tñ q2 nō cōstat, qd citationis executio fuerit iudici psitata, & q2 nō constat, qd actor in termino corā iudice se psentauerit, nō pōt dici consta re de aliqua litis pēdentia. ¶ Scdo, q2 statutū priuans bene ficiatos habētes lite super beneficiis, a quibuscūq fructibus & obuētionibus, nō dz hanc interpretatione3 recipere, vt ēt pri uet canonicos residentes distributionibus quotidianis. Tū q2 † appōne fructuū, & obuentionū, non ptinent distributio nes quotidiane, q pro diurno labore interessentibus debent, vt est tex. in. c. l3. de preben. & firmat Gemi. cōs. lxxv. col. iij. & pl. clij. ad fi. & maxime in casu huius statuti odiosi, & 3 ius, qd stricte venit interpretandū. l. ij. cū gl. C. de nota. c. cū dilectus. de consue. Tu3 ēt, q2 maximu3 sequeret absurdu3, si de distri butionibus q seruientibus debētur, intelligeret. Na3 fi cōtin geret oēs canonicatus fore litigiosos (prout posse est, & actua li cōtingibile, cū hodiernis tpibus vix sunt lite beneficia aqui rat) si nullus eēt qui distributiones perciperet pp litispēden tiā, desereret cultus diuinus, q2 ēt nullus eēt q ecclesie in diui nis vellet deseruire, cū sciret se ex seruitio altaris viuere nō pos se. argu. c. cū scōm. de preben. Nā gratis penitet esse pius. c. si qs. j. q. ij. c. habebat. xij. q. j. Immo dici forte posset, qd statu tū ita gnaliter intellm non v3, tanq 3 vtilitate3 ecclesie. c. j. de his, q fiunt a maio. par. cap. c. j. de psue. ¶ Tertio, q2 (vt mi hi psupponitur) pdictu3 statutu3 nunquā fuit moribus vten tiu3 pprobatu3. Vnde sup tali statuto ab vsu nō † recepto, nul lu3 pōt fieri fundamētu3. c. in istis. §. leges. iiij. dist. tradit per gl. Pau. & alios in. c. j. de treuga & pa. & p Old. pfi. cdix. ipu gnat electio. & alibi sepe. ¶ Nō ob. qd dic. Gagliardi iurauit se seruare statuta ecclesie, tā edita, quam edenda, q2 tale iuram † nō extendit ad statuta moribus vtētiu3 nō recepta, vel p 3 rias psuetudine3 abrogata, fm Bal. in preludijs Feud. col. ii. & itē nos dicimus. per tex. vbi Inn. & alij in. c. j. de his, q fiūt a maio. par. cap. Itē3 nō extendit ad statuta edita 3 vtilitate3 ecclesie, vt est piis statutu3, si ita crude intelligat. d. c. j. ec. lib. ... iuren. li. vj. ¶ Non ēt obstat, qd. d. Rutinen. Episcopus vel delegatus pfirmauerit statuta pdicte ecclesie, q2 talis cōfirma tio † ad statuta nō recepta, vel alias abrogata nō porrigit, q2 nō sunt amplius statuta, fm gl. sing. vbi Bar. & alij in. l. si qs priore. ff. ad treb. facit, q2 gnalis statutorū confirmatio nō tra hitur ad statuta inualida, fm. d. Ale. cōsi. lix. col. iiij. li. j. & fuit decisio Inno. Io. and. & aliorū in. c. dudu3. de deci. cū cōcor. allegatis p Ias. in. l. quāquā3. C. de test. mili. ¶ Preterea, cō firmatio supioris, simplr facta † absq cla decreti (vt est hmōi) non impedit, quominus statuētes potuerint predictū statutū tollere, vt per Pau. in. c. cum accessissent. de consti. & ls impe

dias

dixi statutuȝ tolli p̄ vnicuȝ, vel binū actum ȝtrium, non tñ im-
pedit, qḋ per ȝriaȝ ꝯsuetudineȝ tolli nō possit, ſm cōem Dec.
solum. ꝗ̄ȝ aliqui requirāt lapsuȝ ann. xl. vt per Fel. in. d. c. i. ff.
septima, ⁊ vltima declaratio. ď treuga ⁊ pace. ¶ Insuper. R.
D. Vicelegatus reseruauit sibi pl'item aliter ordinādi, dispo-
nendi, corrigēdi, ⁊ interpretandi, ⁊ ꝯsir non ꝯfirmauit absolu
te. Vnde arbitror do. Aptensem Vicelegatū, pro sua eq̄tate
⁊ eminēti scientia, iudicaturū hmōi statutum (quod est ȝce-
dēse vtilitatē, quod nō fuit moribus vtentiū receptuȝ, quod
constat ȝria consuetudine abrogatuȝ, qḋ de distributionibus
non loquit) nullatenus videri approbatū, nec confirmatuȝ p
illam gñalem confirmationeȝ do. Rutineñ. ¶ Accedat alia
rō, qḋ dictus Gagliardi semel fuit admissus ad quasi posses-
sionem, percipiēdi distributiones quotidianas, in qua quasi
possessione perseuerauit pacifice per mēses ⁊ annos, vnde nō
debuit neq; potuit de facto spoliari per D. Prepositū. Quo
7 si, vt ante oia † sit restituēdus. l. si quis ad se fundū. C. ad leg.
Jul. de vi. c. j. de resti. spol. cum si. ¶ Nec ob. si dicat statutuȝ
velle, qḋ talis habens beneficiū litigiosuȝ, teneat̄ restituere fru
ctus, q̄ non ꝓpterea sequit̄, ergo de facto venit spoliādus. c.
in lite. de rest. spol. preterea statutū vult eum teneri ad restitu-
tioneȝ fructuū, ⁊ redituū, qui ausu temerario (⁊ sic ita propria
autoritate ⁊ de facto) fructus percepit. Ita. n. sonant illa ver-
8 ba, † ausu temerario. clemen. cupientes. de penis. cle. j. de vsu.
non aūt vult euȝ teneri, qui de licentia ⁊ beneplacito capituli
fuit ad quasi possessionē admissus. Vnde ꝯcludenduȝ est di-
ctuȝ Gagliardi reintegrāduȝ ⁊ restituēduȝ esse ad suam quasi
possessioneȝ. Et ita iuris eē r̄ndeo ego Jo. Frā. Ripeñ. a S.
Nazario, Jura interpretās in florēti Academia Auenione.

RESPONSVM III.

SIcut Non pōt a quoq̄ molestari, qui per triennīū pacifice possedit beneficiū, ita nec in eo succedēs permutationis causa, q̄ suum ad successorem iure redibit beneficium, si ab eo euincatur permutatum.

- 1 Jura predecessoruȝ in beneficialibus non transeunt ad succes-
sorem nisi lite cepta. ⁊ nu. 2.
- 3 Prescriptio non currit, impedito agere.
- 4 Prescribitur actio, ⁊ ius cuicunq; ꝯpetens in rectoria, si fue-
rit possessa septem annis cum titulo colorato.
- 5 In beneficialibus licitum est vti iure predecessoris, qḋ est ex-
clusiuum intentionis agentis.
- 6 Possessor triēnalis pacificus, dꝫ hēre optimū ius in ꝑiudiciuȝ
eorū qui ius suuȝ intra triēnium non deduxerunt in iudicio.
- 7 Possessor triennalis a quoquaȝ molestari non dȝ in possesso-
rio nec in petitorio.
- 8 Beneficium si sit euictum ab aliquo, is iure redibit ad suum
quod titulo permutationis resignauit.
- 9 Molestari qs dr̄, si is molestet̄ qui hꝫ regressum ȝ eum.
- 10 Successor potest vti defensionibus autoris sui, contra quem
hꝫ regressum de euictione.
- 11 Protestatione p̄missa, dȝ agere, volēs insinuare possessori im
pedimentuȝ causatum, ex eo quod instr̄m occultabatur.
- 12 Amicus ⁊ familiaris vicarij, presumitur scire collationeȝ sibi
a vicario factaȝ.

Respon. interpreta.

IN causa Beneficiali vertente inter Raymunduȝ de fuco agentem, ⁊ Jacobuȝ Camby se defendēteȝ, illud ē t queritur, an dictus Jacobus vti possit bñficio regule de triennali possessore, seu beneficio ꝯstōnis Basiliensis de pacificis
possessoribus. Et pūctus stat i hoc, an Jacobus possit vti ac-
cessione sui autoris, q tot annos pacifice possedit: Et vr̄ quod
nō. Primo, q̄ (vt dicit gl. in pragmatica. ti. de pacifi. possess.
in §. possedit) in bñficialibus nihil de iure p̄decessoribus tran
1 sit in successoreȝ, nisi sola lis incepta, vt no. gl. in ext̄ug. Joā.
xxij. suscepti regiminis. in §. vacātiuȝ. Nā dicta r̄la ꝯtinet ius
2 ꝑsonale eius, q pacifice possedit, qḋ nō trāsit † in successoreȝ. l.
qi tale bñficiuȝ. ff. sol. mat. Maxim: in successorē in beneficio,
q mcitur ius nouū, tā respectu tituli, quā possessionis, vt no. in.
c. ij. vt lite penden. li. vj. Scḋo, q̄ dicta r̄la nō vr̄ procedere da
to legitimo īpedimēto, p̄tendētis nō potuisse agere in tertio triē-
nij, vt sonāt v̄ba Basilieñs ꝯstitu. ibi, Excepto hostilitatis ca-
su, vel alterius legitimi impedimēti. Cōstat aūt ignorātiā allega
taȝ p Raymūdū asserentē ignorasse vsq; ad hec tēpora qs fue
rit notarius, q sumpserit instr̄m collationis sibi facte, cāre legi
timū impedimētuȝ, q̄ sine instr̄o collationis nō potuit tutoꝛ
3 agere. Impedito aūt agere † nō currit p̄scriptio. l. j. in fi. C. de
annali exce. Et vbi decursa eēt p̄scriptio ex capite ignorantie,
restituēdus vr̄, vt tradit Bar. in. l. i. §. si qs aūt. ff. de itinere a-
ctuq; priua. ⁊ late Fel. in. c. ex trāsmissa. de p̄scr. ¶ Sȝ istis nō
obstātibus ꝓcliuioꝛ suȝ in ȝriaȝ sniaȝ, tribus p̄sertiȝ ꝯsiderā-
tionibus. Et primū ꝯsidero, q̄ do. de sepibus q hanc rectoriam
4 spatio septē annoȝ pacifice possedit, † cū titulo colorato, vir-
tute regule de triēnali possessore, ⁊ Basilien. ꝯsti. de paci. pos-
ses. p̄scripsit actionē, ⁊ ius cuicūq; ꝯpetēs in dicta rectoria, ſꝫ
Pañ. in. c. cōtingit. col. iij. de dolo ⁊ ꝯtu. Exceptio aūt p̄scri-
ptionis, est exclusiua intētionis dicti Raymūdi, ꝗ̄ ea vti pote
rit do. Cibij, q̄ (vt. ūdixi) sufficit in bñficialibus excludere pe-
titorē, per exceptionē iuris nō sui, ſm Cōpost. ⁊ Jo. an. in. c.
mādatuȝ. de rescri. ⁊ si dicat̄, qḋ hec exceptio ꝯpetit dño de se-
pibus, ⁊ nō do. Cibij, r̄ndet Comp. Jo. an. ⁊ Cardi. in. d. c.
5 mādatuȝ. qḋ in bñficialibus licitū est vti iure p̄decessoris, † qḋ
est exclusiuū intētionis agētis. Et idē tenēt Jmo. ⁊ Fel. col.
ix. in. c. capl'm. eo. ti. de rescrip. p illū tex. ¶ Scḋo ꝯsidero, qḋ
6 triēnalis possessor pacificus, dꝫ hēre optimū ius † in ꝑiudiciuȝ
eorū, qui ius suū intra triēniuȝ in iudicio nō deduxerūt, vt cla
re disponūt regule p̄dicte. ⁊ Basilien. ꝯstitutio. Si hoc veruȝ
sit (prout est) sequit̄ colorarie, qḋ beneficiuȝ in p̄iudicium ne-
gligētis vacabit p cessuȝ, vel decessum possessoris pacifici per
triēniuȝ cuȝ titulo colorato, q̄ quantū ad negligentes, titulus
coloratus pacifici possessoris p triennuȝ pro vero, ⁊ iusto titu
lo reputat̄. Vnde sicut pōt Raymūdus īpugnare tituluȝ do.
de sepibus triēnalis possessoris pacifici cū titulo, ita non pote
rit īpugnare titulū successoris, cui collatū fuit beneficiū, tanq̄
vacās per resignationeȝ dicti de sepibus. ¶ Tertio cōsidero,
ꝯstitutioneȝ Basiliensē nō vult triēnaleȝ possessoreȝ a quoq̄ mo-
7 lestari posse in possessorio, nec petitorio, † qḋ est intelligēdum
directo, nec p indirectū. regula cū qd vna vu. de reg. iur. li. vj.
Ex hoc sequit̄ qḋ etiā nō poterit molestare. d. Cibij, cui ex cā
ꝑmutationis collata fuit hmōi rectoria de diēsiaco, q̄ p indi-
rectū ⁊ effectualiter molestaret dictū de sepibus. Nā si a Ci-
8 bio euincat̄ beneficiū de iure redibit ad suū, † qḋ titulo ꝑmu-
tationis resignauit dicto de sepibus, ſꝫ Jo. an. in. c. vnico. de
reruȝ perm. li. vj. ⁊ Ge. ꝯs. xlv. in vlt. dubio. ⁊ Fed. de Senis
in trac. de ꝑmut. benefi. q. viij. Qḋ etiaȝ expsse cautuȝ extitit in
ꝓuisione facta p Ro. pont. d. Cibio, Et qḋ dicat̄ molestari ď
9 sepibus † si molestet̄ is, qui hꝫ regressum ȝ euȝ, clare probat̄
in. l. si ꝯtrouersia. cū ibi no. ⁊ in. l. si ꝑmutatiōis. C. de euictio.
Dicamus ꝗ̄, q̄ p̄dicta r̄la ꝓsit huic successori, rōnibus p̄alle-
gatis. ⁊ maxime, q̄ successor pōt vti defensiōnibus autoris sui,
10 † ȝ quē hꝫ regressuȝ de euictione. l. emptori. C. de euictio. cuȝ
simi. ꝯcor. ¶ Nō obstant adducta pro ȝria parte, ⁊ primo, qḋ
non possit successor in beneficio vti accessione p̄decessoris, q̄
verū qñ successor ex titulo, ⁊ possessione p̄decessoris, vult fun-
dare ius suuȝ sine nouo tit. ⁊ nouo iure. Secus, qñ successor se
fundat i tit. proprio, ⁊ ad elidēduȝ titulū alterius excipit de iu
re sui p̄decessoris, p iura, ⁊ rōnes p̄dictas. Nō ob. allegatū im
pedimētū ignorātie, q̄ r̄ndetur qḋ lȝ dictus ď fuco forte igno
raret nomē notarij, nō tñ ignorabat collationē sibi fuisse factā.
Debuit igit̄ impedimētuȝ cātuȝ ex eo, qḋ instr̄ȝ occultabatur
11 (protestatione p̄missa) insinuare † dicto de sepibus possessori,
iuxta cle. cāȝ. de electio. ⁊ h̄ mō nō paci, qḋ pacifice possideret
p triēniuȝ. qḋ cū non fecerit, nō est amplius audiēdus, vt decla
rat gl. in pragma. de pacifi. possess. in §. teneant̄. Et si dicat̄, qs
reuelauit qḋ dictus de fuco sciret collationē sibi factā: R̄ndet̄
ꝯstare ex euidētissimis ꝯiecturis, ⁊ ex ꝯfessione propria. Naȝ
cū sp fuerit p̄ns in ciuitate, siue Castro vbi fuit facta collatio,
vel vbi ꝓpe (vt p̄tendit̄) ⁊ nō lōge distās a loco domicilij ꝯfe
rētis, credendū est, qḋ sibi fuerit notificata collatio. c. quosdā.
de p̄sump. Itē, cuȝ dictus de fuco eēt amicus, ⁊ familiaris. d.
12 vicarij, q sibi fecit collationē, † p̄sumēduȝ est, qḋ certior fact⁹
fuerit ab ipso vicario. l. de tutela. C. de in inte. rest. min. Et ita
in donatione facta absenti ꝯsuluit. d. Guido Pape ꝯs. xxiij.
viso facto. col. ix. §. iste ȝtus. Et qḋ nō sit verisile, qḋ vicari⁹
occultauerit colla. dicto Raymūdo amico ⁊ familiari suo, ꝓ-
bat̄ in. c. ꝯstitutio. de testi. Et hū faciūt, q̄ scribit Pañ. in. c.
cāȝ. eo. ti. Et eēt ab oi nāli sensu alienus, q ȝrium asseueraret.

Constat ēt de scia collationis ex ꝯfessione eiusdē de Suco. ī qua m. xv. art. exordiēte. Itē & qz collat. vbi ponendo, quod ignorabat nomē notarij, tacite & implicite censeī ꝯfteri, quod sciebat collationē sibi factā, lz ignoraret nomen notarij. c. nō ne. de p̄sump. l. cū pretor. ff. de iudi. Intelligo ēt testes super scientia ꝯcludenter deposuisse. Sz qz attestationes nō vidi, super eis non facio fundamentum. Maxime, qz apud iudices integri iudicij predicta debent sufficere.

RESPONSVM IIII.

REcipienda Est Pontificis constitutio, que emptiones annui reditus ab vsura defendit, cuz cer. um non sit emptorem peccare. Quod si lex annuas frumenti, vini, olei, ceterorumq; fructuum pensiones, que decursis annis quatuordecim, sortem excedūt, illicitas esse decernat, pecunie quoq; numerate reditus non iustos pronunciasse creditur. Alioquin lex fraudari, illudiq; facillime posset.

1 Statuere non p̄nt summi pontifices quod peccatum, non sit peccatum, & quod fenerari non sit peccatum. nu. 2.
3 Determinatio eius est, cui data est potestas legandi, & soluendi, discernendiq;. nu. 4. & 5.
6 Emptio annui, & perpetui reditus, an sit de iure p̄missa, & ab omni fenore aliena. nu. 7. & 8.
9 Prohibita an sit actio pecunie, per quā fructus estimantur.
10 Prohibita exactione pecunie numerate, qn̄ censeatur prohibita exactio frumenti, & aliorū fructuum.
11 Oppositorum eadem est disciplina.
12 Constitutio non dz esse ludibriosa, nec de facili fraudabilis.
13 Prohibita exportatione vini, censetur prohibita exportatio vuarum. nu. 14.
15 Extensio licita est in exorbitantibus ex identitate rationis.
16 Rō expressa continet oēs casus, qui sub ea comprehendi p̄nt.
17 Extensio fauore anime permittitur, etiam in odiosis.

Respon. interpreta.

BOne Memorie Iuliani legati Buentionensis cōstitutione caueī, quod nullus audeat sub excōicationis pena exigere annuos reditus, ꝯsistentes in frumēto, & alijs fructibus, vltra septem pro centenario. Modo quidā emit annuam pensionem, ꝯsistentē in pecunia numerata ad rationē florenorum decē, pro centenario. Ideo queriī, an exigere valeat dictā annuā pēsionē, ꝯstōne p̄missa nō obstāte? Et prima facie videndū vī, quod sic. Quia Calixtus, & Martinus, Pōtifices Max. in extrauagan. j. & ij. de emp. & vend. ad rōnē. xiiij. pro cētenario annuos reditus emi licite posse statuere. Nec dicaī hos Pōtifices nō potuisse statuere, † qḋ peccatū non sit peccatū, vt ꝯcludit Richar. de media villa. in iiij. sent. dist. xxxiij. q. ij. art. ij. & ꝯprobat Fel. in. c. q̄ in ecclesiarū. co. vj. de ꝯst. Nec potuisse statuere, † qḋ sit licitū fenerari. c. sup eo. de vsu. tradiī p Io. and. in rła, peccatuz. de reg. iur. li. vj. & p mod. in. l. j. C. de sacrosan. eccl. Quia istud verū est, vbi liquido ꝯstat de peccato. Sz si dubitet, an aliqd sit peccatū, siue an ꝯtrus sit licit⁹, vel illicitus, eius est determinatio, † cui data est p̄tās ligandi, & soluēdi. Matt. xviij. Et cui data est p̄tās † discernēdi inter leprā, & leprā. c. p venerabilē. qui filij sint legiti. & ad quē spectat † ambiguitates dissoluere. c. inter alia. de sn̄ia excōicationis. Satis aūt ꝯstat inter doc. tā Canonistas, q̄ Theologos nō paruā eē discordiā, an emptio annui & ppetui reditus sit licita, vel ne, q̄ per Dei vicariū potuit sedari hmōi altercatio. Quinimo Canoniste magis cōiter arbitranī emptionem annui, & ppetui reditus, † eē de iure p̄missā, & ab oī fenoris suspicione alienā. Ita ꝯcludunt Inn. Ioan. and. Car. do. Ant. Pan. & alij cōiter in. c. in ciuitate. ō vsu. Et firmat Laurētius de Rodulphis in. c. ꝯsuluit. q. xj. & seq. c. ti. Licita ḡ vī exactio florenorū. x. pro cētenario. Nec ob. ꝯstō Iuliani, qz loqtur in exactione annui reditus ꝯsistētis i frumēto, & alijs fructibus. Nos vero loqmur i exactione annui reditus ꝯsistētis in pecunia nu. Unde cū ꝯstō Iuliani sit exorbitās, & litatoria † dictarū extrauagantiū, nō vī extēdenda ad istū casū. rła, que a iure. de reg. iur. in. vj. l. qḋ vero ꝯ. ff. de legibus. ¶ Premissis non obstātibus in ꝯtrariū est ipsa veritas, q̄ ex pluribus ōndo. Primo, qz rō expressa in ꝯstōne ea est, † ne patrimonia egentium breui tpe deuoreīt, & ne aliarū picula damnabiliter incurrantur. Que rō ēt adaptaī ad pēsionē ꝯsistentē in pecunia nu. ḡ in tali pēsione locū habebit dispō. l. illud. ff. ad leg. aquil. l. a titio. ff. de v. obl. ¶ † Scdo, qz prohibeī exactio vltra septē p cētenario, habita ꝯsideratione ad estimationem que ꝯsistit in pecunia. Ergo ēt censeī prohibita exactio ipsius pecunie, † p quā fructus estimanī. l. j. ff. de ꝯtrah. emp. ¶ Tertio, qz prohibita exactio frumēti, & ceterorū fructuum, qn̄ per fructuū exactiones pōt prohibitio defraudari. l. sz & iulianus. §. munitiones ff. ad sena. cons. Mace. Ergo vt oppositorū † eadē sit disciplina. c. cognoscētes. de ꝯsti. l. fi. §. si filius. ff. de leg. ij. cū similibus. dōz est, qḋ prohibita exactione fructuū, videaī prohibita exactio pecunie, q̄ distractis fructibus percipi pōt. Alioquin ꝯstō ipsa ludibriosa foret, † & de facili fraudabilis, qḋ nō est permittēdū. l. fraus leg. ff. de legi. Qua rōne dicimus, qḋ ꝓhibita exportatione vini, † censeī prohibita exportatio vuarū, ex qbus fit vinū, sm Bal. in. l. qḋ nō rōne. ff. eo. ti. Et eadē rōne si prohibeaī exactio frumēti, † intelligitur prohibita exactio farine. sm Bal. in. l. nō dubiū. col. iiij. C. eo. ti. Et nihil ad rē facit, qḋ ꝯstō Iuliani sit exorbitās, qz ēt in exorbitantibus † licita est extēsio, ex rōnis identitate. l. libertus. §. senatusconsul. ff. de ri. nup. Maxime, vbi rō est expresse scripta in lege, quo casu non dz fieri extēsio. Quia rō expressa, † cōtinet oēs casus, qui sub ea ꝯprehendi p̄nt, etiam si sequereī legum correctio. sm gl. in. c. j. de tēpo. ordi. lib. vj. & in cle. j. in ver. obgatur. de elec. tradiī per Bal. & Mod. in auc. quas actiones. C. de sacrosan. ecclesijs. & per Cur. senior. ꝯsi. ix. numeri sexto. col. vj. & maxime, vbi agiī de fauore anime. vt in p̄nti casu. nā fauore anime † etiā in odiosis permitteī extensio, vt notaī maxime per Bar. in auc. sacramenta puberū. C. si aduer. vendi. & per Ale. ꝯsi. cxxv. col. viij. lib. j. & ad remouēdas fraudes lex porrigiī ad casū non expressū. d. §. muniti dationē. Et ex quo prohibeī exactio respectu estimationis, que cōsistit in pecunia procuidubio vetita etiam est exactio pecunie.

RESPONSVM V.

ARelatensis Ecclesie statuto, capellanos conuentualibus preferente, capitulū concessit conuentualibus mediocanonicale nomē, & habitū suo arbitrio amouendum. Querebatur, num his vestibus ornati conuentuales essent capellanis anteponendi? Ego nullū respondi vestibus, simulatoq; nomini honorem prestandum.

1 Canonici, digniores sunt capellanis. 8.
2 Canonici ecclesie cathedralis, in processionibus debent antire abbatē, & ceteros prelatos aliarum ecclesiarum.
3 Canonici sunt pars corporis epi, idō a suo capite separari n̄ dēn. 4
5 Capitulū pōt augere numerū canonicorum etiam ꝯ statutum de certo numero, absq; licentia pape.
6 Canonici ex q̄ sunt digniores Capellanis p̄mo sunt vestiendi.
7 Canonicis ecclesie cathedralis cause delegari possunt, non autem capellanis.
8 Cōuētuales veri canonici, canonicalē habitū deferētes de licētia, ex ꝯsensu plati, n̄ tn̄ dēnt associari cū clericis i processiōib⁹.
9 Statutum dz intelligi, rebus sic stantibus.
10 Maior, & minor, dici pōt vnus, & idē, diuersis respectibus.
11 Consuetudo, & statutum, dant primum locum cui plz. 12.
13 Capellani ratione maioris administrationis, preferendi sunt conuentualibus habentibus duntaxat officia. 15. 16. 17.
14 Archidiaconus, preferetur archipresbytero, propter maiorem administrationem, lz sit minor in ordine.
18 Canonicatum, vel beneficium habere non dicitur nisi cui ita confertur vt perpetuo illud habeat. 19. 20.
21 Canonicus non potest esse sine prebenda.
22 Canonicus electus supra numerum, etiam a capitulo hz ius agendi coram superiore ad prebendam. 23.
24 Canonici nomen si sit nudum, & vanū, & ventosū, non est de eo habenda ratio.
25 Nomina debent habere rerum ꝯsiam. 28.
27 Canonici fictitij, & simulati dici n̄ p̄nt canonici. 28. 29. 30. 31
32 Canonici nomen non possunt conuentuales vsurpare, etiam de consensu capituli.
33 Monachum non facit cucula, sed professio.

37 Cano-

Canonicoru habitu conuentuales fungentes, vt ratione habitus precedant capellanos, cogi pñt dimittere habitum. 35.
Clerici, vel laici, qui habitum mutant vt eleemosynas extorqueant, acriter puniendi sunt. 37.

Respon. interpreta.

ARelatensis Ecclesie consuetudine cauetur, q in processionibus canonici precedant capellanos, & capellani antecedant conuentuales. Nunc aut canonici dederunt, & concesserunt, duobus conuentualibus habitu canonicale, absque vlla canonia & prebenda. Qua de re suborta e altercatio sup processu inter capellanos ex vna, & conuentuales ex altera. Nā conuentuales ratione habitus canonicalis pretendunt debere precedere. Ideo queritur ius iuris. ¶ Pro conuentualibus faciunt plura. Primo facit, q canonici tam ex forma statuti, q ex forma iuris cois, digniores sunt capellanis, & vti digniores debent precedere, tā in processionibus, q alijs actibus. vt no. Ge. in c. quauis. i. §. quamq. de preben. lib. vj. vbi fortius dicit qd canonici ecclesie cathedralis in processionibus debent anteire abbates, & ceteros platos aliaru ecclesiaru. sequitur Fel. in c. pastoralis. in §. prim. de offi. dele. q sunt pars corporis Epi. l. j. C. de pet. bon. subla. li. x. & ibi no. bal. qd canonici dicunt collaterales Epi, & cu sint membra Epi, no debent a suo capite separari. c. j. xij. dist. c. nouit. de his q fiut a prela. Cu igit hi conuentuales sint creati canonici, autoritate capituli, qd potuit augere numeru canonicoru etiā 9 statutu de certo numero absque licentia Pape. c. cu accessissent. & ibi Pan. & Fel. col. iiij. de consti. excludendi sunt ipsos preferendos. Et q canonici sunt digniores capellanis, primo vsitati sunt canonici, quā capellani, c. j. de cens. li. vj. Et hinc est, qd canonicus ecclesie cathedralis, pot delegari cause, no aute capellanus, q dicunt esse in quali dignitate. c. statutu. de rescr. lib. vj. ¶ Scdo facit, q cum isti duo conuentuales, vel canonici deferant habitu canonicale de licentia. & consensu plati, & capituli, & sic ex licita, & ronabili cā. c. ij. ne cleri. vel mona. lib. vj. cle. ij. de vi. & ho. cleri non vr roni cogruu, qd in processionibus associent cu clericis diuersi habitus. cle. cu roni non congruat, de ele. Et ita tenedo no obstat statutu preferes capellanos conuentualibus, q statutu dz intelligi rebus sic statibus. i. qd seruus. ff. de cdi. ob cāz. c. cu. M. ferrariens, de consti. no. Bal. in. l. clari iuris. C. de fideic. Et sic dz intelligi nisi conuentuales efficiant canonici, vel nisi habitu deferat canonicale. Vel rndetur, qd tanq conuentuales no intendut pcedere, sz tanq canonici, & habitu canonicale gestātes, se preferēdos dnt. Diuersis. n. respectibus vnus, & idez pot dici maior, vel minor altero. c. fane. ij. vbi Abb. no. de offi. dele. c. cu ecclesia tua. de preben. lib. vj. gl. in c. si collatione. de appel. eo. lib. Et tradit per Fel. in. c. ex literis. col. j. de pba. ¶ Pro capellanis faciut etiā plura. Primo, facit statutu Ecclesie pferens capellanos conuentualibus, statuētes. n. potuerunt preferre quos voluerunt. c. statuimus. de maio. & obe. ¶ Scdo, facit pro capellanis consuetudo, q dat primu locu, cui plz. c. audiuis. & ibi Pan. in. iiij. no. de elec. c. ad hec. de offi. Archi. iuncta gl. in c. ad hec. de exces. prela. Facit tex. in c. si. de consue. lib. vj. Et q scribit Fel. in. d. c. statutum. col. j. ¶ Tertio, facit q capellani habet officia, ac administratione in ecclesia, conuentuales vero habet dutaxat officia, g preferendi sunt capellani rone maioris administrationis. c. transmissaz. de elec. Qua rone archidiaconus, preferetur archipresbytero, q archidiaconus hz maiore administratione, lz sit minor ordine, sm Arch. & Do. in c. quamq. ij. q. vij. ¶ Quarto, pferendi sunt capellani, q conuentuales habet simplex officiu, capellani vero habet officiu, & beneficiu, & dnt tanqua sint in ecclesia intitulati, dz pferri no titulatis, vt no. in c. cu. M. de consti. & in c. dilectus. de preben. vbi canonicus prebendatus, pfertur canonico non pbēdato, & no. p Do. in c. Epo. xvj. dist. ¶ Quinto hi pferendi sunt, qui maiora stipendia 9sequunt. C. de offi. mag. offi. l. nemo. q ad h adducit Pan. in c. clerici. de indi. Ale. & Mod. in. l. cu quid. ff. si cer. pe. Sz capellani habet beneficia in stipendiu sibi data. c. Epo. de preben. conuentuales vero nullu habet beneficiu ergo sequit capellanos debere anteire. ¶ Sexto, capellani sunt presbyteri seculares, g debet pcedere conuentuales, rone primeue institutionis. c. legi epistolaz. c. alia. xvj. q. j. tradit per doc. in c. nimis. ij. de excel. prela. & in c. qualiter & qn. ij. de accus. p Jo. an. in reg. delictu. de reg. iur. lib. vj. p Car. Ale. in d. c. Epo. xvj. dist. Quid tenendu. Nisi conuentuales eent creati canonici, pro capellanis procul dubio rndendu eet. Difficultas g consistit ex eo, qd conuentuales consecuti sunt de nouo nome & habitu canonicoru. Sz (sm ea q proponunt) tale nomen, & talis habitus, no vr suffragari ipsis conuentualibus. Ad qd demostrandu presuppono, qd ipsis auferri pot habitus & nomen arbitrio capituli, vt in facto psupponit. ¶ Quo stāte infero, qd ipsi no pnt vere canonici noiari, ex pluribus. Primo, q no dz hre beneficiu, nec canonicatu, nisi cui ita 9fert, vt perpetuo illud habeat. c. cu. ex eo. de ele. lib. vj. & no. in c. pueni. de appel. Hinc dicimus, qd habēs vicaria tpalez, non dz beneficiatus vt tradit p Fel. in c. postulasti. per illu tex. col. ij. de rescr. Et hac rone consuluit Jo. Cald. 9s. xxx. in tit. de preben. qd deputatus p. c. ad officiu sacriste cu hoc, qd habeat dimidiu prebēdaz, no pot appellari sacrista, & in ipetratione facienda de aliquo bnficio no tenet facere mentione de tali sacrista, a qua pot arbitrio capituli remoueri. Et est ro, q natura beneficij est, qd conferatur in perpetuu. c. precepta. iv. dist. sequit Fel. in c. in nra. corre. xix. de rescr. ¶ Scdo, q no pot ee canonicus, sine prebenda. l. sine expectatione prebende. c. relatu. d cle. no resi. & p gl. in c. j. in h. receperint. de cle. no resi. li. vj. & c. dilectus. de preben. no. in d. c. cu. M. ferra. Sz isti conuentuales no expectat pbendaz. cum sint solo noie vocati canonici, cu propter ipsos factus no fuerit auctus numerus canonicoz, & pbendaru, cu et no habeant voce in capitulo, nec aliud emolumētu rone huius nudi & vani nois. Nec ob. qd aliqs possit eligi in canonicu supra numeru, q taliter electus et a capitulo hz ius agēdi corā superiore ad pbendaz. & hoc respectu dz vere canonicus, vt tradit per Host. Jo. and. Jmo. & alios in. d. c. relatu. & p Pan. in. d. c. cu. M. ferra. sup gl. in h. vltra numeru, vbi dt, qd canonici supernumerarij, hnt ius quodda preparatoriu ad integru ius obtinēdu. Et tradit per Fely. in. d. c. in nra. col. iij. vbi 9cludit de tali iure pparatorio, ee faciēdaz mentionez in ipetratione alterius beneficij. Que ro cessat in istis conuentualibus, qui nullu ius habet de pnti in canonia, nec pbenda, nec qcqz expectat in futuru. No ob. itaqz, qd noiant canonici, q tale noīe est nudu vanu & vētosu. Ideo de tali noie no est habēda ro. C. de nu. iure quir. tollen. l. vnica. & ibi no. Bal. qd noia debet hre reru 9tutaz. Alioqn no debet dici nomina. No dt facere 9 Episcopos nullatenēses, q tn habent plus iuris in suis Episcopatibus, q habeat isti conuentuales in canonicatibus. Nā epi noie hnt titulu, & spez, casu, quo a manibus infideliu recuperatur episcopatus. Qui (proh dolor) in maximu opprobriu Christianoru inter sese cotinuo certātiu iaz tot annis, ab imanissimis Catolice fidei hostibus vsurpatur, & qui re priuant, nec nome hre meret. c. coepiscopi. & ibi gl. lxxxj. dist. & c. si cupis. vxi. q. j. dicat aliqs. in h. xxxij. q. iiij. l. a nullo. C. de seruis. Ite ficti & simulati canonici, non pnt dici, nec noiari canonici, sicut nec homo mortuus noiatur homo, q sm adiectiuis destruit primu. l. si homo mortuus. ff. de re. ob. sicut et instrm simulatu, no appellat instrm, q est quoddaz corpus siue spiritu. sm Bal. in. l. j. C. plus val. qd agit. q qd simul concip. Noia. n. simulata, sunt noia abusiua. l. ij. §. testm. & ibi Bal. Ang. & Jmo. ff. quēad. testa. ape. q simulatio nihil aliud est, q imago quedaz, nullaz veritatis medullaz habēs. sm Bal. in. l. et qui. C. de distra. pig. qua ratione dicimus, qd 9ctus simulatus, no est 9ctus, cum deficiat in substantialibus, sm Bar. & Mod. in. l. nemo potest. ff. de leg. j. & Bal. in. l. ab anastasio. in. iiij. no C. man. Vbi no. dt, q 9ctus simulatus, dz depictus, & coloratus extrinsec⁹ apparēs intrinsec⁹ vero subaz no hns. ¶ Preterea, (sine vero tit. canonicoru) no potuerut conuentuales et de 9sensu capli sibi tale nomen vsurpare in pudiciu capellanoz. l. j. C. de mu. nomi. & l. falsi nois. ff. de falsis. Alioqn eet in facultate capli noiare qs vellet canonicos, & facere q sub tali 9mētitio noie precederēt capellanos, qd est absonu dictu. Et eisdē ronibus rndetur ad habitu. Vel dz q habitus no facit conuentuales ee canonicos. Sicut dz et q cuculla no facit monachu, sz professio. in auth. d monachis. §. j. coll. j. Vel aliter rndetur, q conuentuales qui assumpserunt habitu canonicoz, cu no sint canonici, vt rone habitus pcederēt capellanos, cogi pnt dimittere habitu nisi vere efficiant canonici, vt e tex. in c. vt clerici. de re. & ibi infert Pan. 9 hypocritas q assumut habitu sanctitatis, vt appareat sanctiores in 9spectu populi. nā pnt cogi dimittere talē habitu ne populi 9spectus illudat. & bn facit tex. in. l. vnica. §. sz & si q dnt. C. de la. lib. toll. Et hinc clerici, vel laici, q habitu mutant

16 †vt extorqueant elemosynas, puniendi sunt acriter, vt tradit Lap. alleg. xviij. idē ꝙ dōm in istis ꝯuētualibus, ꝗ nō sunt canonici, habitū tñ deferunt canonicalē in fraudē capellanoꝝ, ⁊ illusionē totius populi, vt saltē cogi possint dimittere talē habitū. debēt. n. ꝯuētuales habitu ⁊ incessu professiones suā plebi demōstrare, †nō vestibus canonicalibus decorē querere. c.
17 si. xij. dist. ¶ Jo. Fran. Ripen. a. S. Nazario, Auenione.

RESPONSVM VI.

Constitutio Qua prouisiones beneficioꝝ certis mensibus vacantiū pape reseruantur, ad cuiuscūq; collationē, prouisionemq; pertineant, ad beneficia prius reseruata, aut ad prouisiones legati Cardinalis (ob dignitatis prerogatiuam) vel pape vicarij non porrigitur, ne a seipso sibiipsi reseruasse videatur.

1. Bñficia reseruata, legatus neq; vllus inferior ꝯferre nō pōt.
2. Derogatio generalis, facta per viam legis, derogat indulto, ⁊ priuilegio domini legati.
3. Reseruatum semel, amplius videtur non posse reseruari.
4. Beneficia vacantia per mortem alicuius prothonotarij sunt Pontifici reseruata.
5. Reseruationes sunt odiose.
6. Dispositio generalis in odiosis etiam relata ad personas cuiuscunq; sint status, dignitatis, ⁊ preeminentie, non cōprehendit dominos Cardinales.
7. Papa lȝ reseruasset beneficia spectantia ad collationem legati, non tñ videtur reseruasse beneficia spectantia ad collationem vicarij sui. ⁊ vide rationem. nu. 8.

Respon. interpreta.

In causa Canonicatus, ⁊ prebende Auenionensis, vertēte inter. d. Jac. de perusijs reū, ⁊ d. Ant. alueriaciū, id solū inquirendū vī, an regula Adriani pōtificis, de qua in themate, obstet ei. d. Jac. Et prima facie vī ꝙ sic. Quia ꝑ eandē rl'am, oīa beneficia vacantia de mēse Aprili reseruātur sedi apostolice. Constat aūt, ꝙ nec legatus, nec vllus inferior †pōt cōferre beneficia reseruata. c. ij. ⁊ c. si beneficia. de preb. lib. vj. Nec ob. si dicas quod. R. delegatus hȝ specialē facultatē cōferēdi beneficia ēt reseruata, qꝛ illi derogatū fuit per dictam regulā, vt pȝ ex illis verbis. Et qȝ priuilegia, ⁊ indulta, qbuſuis ꝑsonis, ⁊ collegijs cuiuscunq; sint status dignitatis, ordinis, ⁊ ꝯdōnis, per sedē apostolicā ꝯcessa nullatenus suffragentur. Que gñalis derogatio ēt vī derogare priuilegio, ⁊ indulto do. legati. cle. dudū. de sepul. maxime cū sit facta per viā legis, †ꝗ efficacius derogat ſm Cald. in tit. de priui. ꝯsi. xi. ⁊ Fel. in. c. accedēs. col. iij. de prescr. ¶ Sȝ (ħ nō obstāte) ꝯtrariū tenendū puto, rōnibus subsequētibus. Primo, qꝛ ꝑdicta rl'a intelligēda est de beneficijs, ꝗ ante editionē eiusdē regule reseruata nō erāt, vt pȝ ex illis verbis ad collationē, ⁊ ꝓuisionē. c. cū in illis. §. j. de preb. in. vj. Nā ꝗ semel sunt reseruata, frustra iterū reseruant, cū lex ⁊ natura nihil agāt frustra. l. ij. C. cōmu. de leg. l. qui bis idē. ff. de ver. obl. Et qȝ iam fuit reseruatū, †nō vī amplius posse reseruari. l. nā ⁊ si sub ꝯdōne. §. post defectū. ff. de iniust. rup. irritoq; test. Canonicatus aūt, ⁊ prebēde hm̄ōi, vacātes per mortē. d. Joan. de acuto, erant reseruati, cū eēt. S. S. R. E. †prothonotarius. vt in c. cū a. ad regimen. de preben. Scdo, qꝛ reseruationes †sunt odiose, vt ondit Ge. ꝯs. xciiij. Clemēs septimus. in fi. ⁊ ꝯsi. cxxxvj. super primo dubio. in prin. In odiosis aūt gñalis dispositio †ēt relata ad ꝑsonas cuiuscūq; status, dignitatis, ⁊ ꝑeminētie, nō cōprehēdit. d. Cardinales. c. j. de schismā. li. vj. quē ibi ad hoc no. Jo. mona. Qua rōne ꝯsuluit Pet. de an. ꝙ rl'a cancellarie de expssione veri valoris, nō ligat. Card. ꝯs. cxcv. ꝑ clariori. vbi varias adducit rōnes, quas nō transcribo, qꝛ videri possunt. Et eas trāscripsit And. sic. in trac. de prestan. Card. in. vij. q. basilica. ⁊ sequitur Pañ. in cle. j. in prin. de exces. prela. ⁊ Lu. ro. ꝯs. cccxcviij. in casu quo querit. col. iij. vbi quasdā alias rōnes adducit, quas breuitatis gratia omitto. Et vltra allegata ꝑ eos, adduco in ꝓposito autoritatē gl. in. c. inqsitores. in ꝟb. expsse. de he. in. vj. Tertio, qꝛ. R. d. legatus in ciui. Auenionis, ⁊ Comitatu Venaisciui, est vicarius pape. Unde lȝ papa reseruasset †beneficia spectātia ad collationē legati, non tñ videret reseruasse beneficia spectātia ad collationē vicarij sui, ꝗ representat eius ꝑsonā. c. ij. de cōsue. lib. vj. qꝛ sic a seipso, †sibiipsi reseruasset, qȝ est dictu absonū. d. c. ij. ibi, nec ab eodē ad seipsū ⁊c. Jmo ipose, sicut a seipso, sibi legari nō pt. l. plane. §. si duob⁹. ⁊ l. legatū. §. j. ⁊ l. ⁊ qdē toti. ff. de le. j. Cetera que surreptionem gratie dicti Anto. concernunt, non inuigam, qꝛ vulgatissima sunt.

RESPONSVM VII.

Licet Cōferri possit beneficiū sub ꝯditione, si vacat, nī ꝑꝑ presumptam necis ꝯspirationem non valet collatio facta pure, ꝗ̄ mors prelati verisimiliter innotescat.

1. Regula de non verisimili notitia, nō est exorbitans a iure cōmuni, alias non esset regula.
2. Ordinarius potest conferre beneficia sub conditione si vacat, etiam ignorans vacationem.
3. Presumitur asseuerans mortem ante verisimilem notitiam, esse conscius alicuius conspirationis.
4. Collatio facta sub ꝯdōne si vacat, si nō vacat, non ē collatio.
5. Conditionaliter loquens, nil ponit.

Respon. interpreta.

Regula De nō verisimili notitia, non †exorbitat a iure cōi, alias nō eēt regula. l. j. ff. de reg. iu. Jmmo est ſm ius cōe, ⁊ ſm rationem, ⁊ naturalē sensum, vt alias dixi. Lib. ij. c. j. Nō ob. ꝙ ordinarius possit cōferre beneficiū sub ꝯdōne si vacat, †ēt ignorāti vacationē, ſȝ gl. ⁊ scribē. i. c. ij. de ele. li. vj. ⁊ Lap. alle. vj. qꝛ istud fateor, lȝ multi aduersent. Tñ est maxima rō diuersitatis inter casū collatiōis facte pure, ⁊ assertiue, de bñficio vacāte per mortē beneficiati, cuius obitus notus esse nō poterat imperrāri, nec collatou. Nā asseuerās mortē ante verisilē notitiā †ꝑsumitur conscius alicuius ꝯspirationis facte in mortē alterius, ⁊ accelerasse ipetrationē, ne ꝑueniretur, ⁊ ista ꝓpter fuit rō dicte regule. Hec aūt rō cessat, qñ sit collatio sub ꝯdōne, †si vacat, nā si nō vacat, nō ē collatio, qꝛ facta de beneficio viuētis. c. ij. de ꝯcel. ꝑben. Si vacat, cessat presumptio ꝯspirationis, vel tractatus facti in mortē alterius. Quia ꝯdōnaliter loquēs †nihil ponit. l. si sub ꝯdōne dādoꝝ decē. ff. si qs omis. cau. test. Et qꝛ nō impetrat tanꝗ̄ magis vacet per mortem, ꝗ̄ aliter, ſȝ gñaliter si vacat. Ex qua gñalitate nō potest inferri cōcludens presumptio, sicut qñ impetratur tanꝗ̄ vacet per mortē. Et si ista ad sensū nālem conferant, prout fieri dȝ. l. scire opȝ. §. sufficit. ff. de excu. tu. verissima videbunt.

¶ De rescriptis.

RESPONSVM PRIMVM.

Mandatum Apostolicū ꝑcipiens prouideri seu ꝯferri beneficiū, iuxta formam, mentem ⁊ tenorem alterius dispositionis, nullum sortitur effectū, nisi cōstet de mente, forma, ⁊ tenore dispensationis relate cum referenti nō credatur, nisi ꝯstet de relato, sine quo dispositio nulla esset. Nec verbis narratiuis pape creditur cum narrat rē sibi fuisse suggestā. Cōmissio seu executio officiali, seu vicario epi Valentini cōmissa, intelligit solū cōmissa officiali principali ⁊ gñali. Et ideo. d. Morelli deputatus vicarius in casū absentie vicarii ꝑncipalis, in rescripto nequaꝗ̄ cōprehēdi manifestū est. quapropter ⁊ si mādatū exequatur, officio functus nō est.

1. Uerbis narratiuis pape, seu enunciatiuis credendum est. ⁊ quomodo intelligatur. vide nu. 3.
2. Mandatū prouidēdi iuxta formā aliarū lr̄arū nihil operat, nisi ꝯstet de alijs lr̄is, qꝛ nō credit referēti nisi ꝯstet ꝺ relato.
3. Uerbis enunciatiuis pape nō creditur, si se referat ad suggestionē partis, cū semper subintelligat, si suggesta vera sint.
4. Gratia principis latissime est interpretanda.
5. Executio cōmissa officiali seu vicario, intelligit ꝺ vicario seu officiali generali ⁊ principali, non de subrogato.

6 Executo-

6 Executores nõ dantur nisi qui i dignitate cõstituti sunt vt ibi, vide qui dicantur esse in dignitate.

7 Vicarius et vicegerens differunt, ideo rescriptũ loquens d vicario ad vicegerentem non extenditur.

8 Executor non dr̃ functus officio, si inutiliter, vel contra formã mandati exequatur.

9 Intellectus ad. c. statutũ. de rescrip. cum sua materia.

Respon. interpretis.

Ex narratione facti q̃nq3 dubia resultãt. Primũ, an p̃ presentatiõnẽ mandati aplici factã p Clodio abb. scti rufi. fuerit affectũ bñficiũ d Alpi. ita q alia facta collatio nõ valeat. et rõ dubitãdi resultat ex eo, q mãdatũ directũ pdictoabbati nõ arctabat simplr ipsũ abbatẽ ad cõfirmãdum, sed iuxta formã et tenorẽ cuiusdã dispẽsatiõis d q̃ nulla facta fides fuit ipsi abbati. ⁋ Scdm̃ dubiũ, an p negligẽtiã dicti Claudij, q nõ petiit fm̃ beneficiũ vacãs sibi cõferri, fuerit extincta sua gr̃a. ⁋ Tertiũ dubiũ an vigore literarũ executoriarũ in qbus officialis epi val. cõstitutus fuerat executor, potuerit. d. Morelli cõstitutus vicari⁹ in casum absentie alteri⁹ vicarij cõferre dictũ bñficiũ ipsi Claudio. ⁋ Quartũ dubiũ, an dict⁹. d. morel. cõferẽdo bñficiũ vacaturũ cõtra formã mãdati dicat̃ funct⁹ officio suo. ⁋ Quintum dubiũ posita parte negatiua in pendenti, an idem morelli potuerit subdelegare sub executorem non constitutum in dignitate, nec vicariũ alicuius episcopi.

Qui Veritas est, me dirigat in Viam lucis et Veritatis.

⁋ Circa primũ visum fuit prima cõsideratione dicẽdũ, qd nõ fuerit necessariũ exhibere dispẽsationẽ ex plurib⁹. Primo q̃ papa i literis gr̃osis attestat̃ se fecisse hmõi dispẽsa. g̃ satis dr̃ facta fides. q̃ verbis Pape† ẽt enũciatiuis est credendũ. de. vnic. de pba. Scdo, q̃ in dictis gr̃osis lr̃is referẽ dispẽsationis tenor. et sic sum⁹ certi de dispẽsatione, et de tenore, vñ succedit cõclo Bart. in. l. admonẽdi. col. ij. ff. de iureio. p illũ tex. et in. l. eũ q. §. Iuliã. de cõsti. pec. q si psona in sua dispẽsatione faciat expresse mentionẽ de alia dispẽsatione q̃ cõsistit in sua voluntate, et p̃tate, tũc nõ est necesse fidẽ facere de relata dispẽsatione infer⁹, quẽadmodũ si princeps mandat solui collectã. Ix. dies ad penã q̃rti pluris iuxta formã statuti q nõ erat necesse exhibere statutũ. sequit̃ Ale. i auc. si qs in aliquo. C. de edẽ. col. fi. et p isto fundamẽto magis ad terminos nr̃os facit dictũ Inno. qd dictũ sequũtur cõiter doc. i. c. inter dilectos. de fide instru. vbi vult q si in priuilegio cõfirmatorio referat̃ tenor alterius cõfirmati nõ est necesse fidẽ facere de. s. cõfirmato. et cõprobat ibi Fel. co. iiij. ex multis q̃ nõ refero. et bene facit deci. Pau. de ca. cõsi. cc. in cã decimali. vbi decidit q ista verba iuxta formã aurẽq3 inuestiturarũ nõ faciũt inuesturã cõdõnalẽ si cõstat de certo mõ decimãdi. et ad ppositũ cõsuluit Dec. cõsi. chri. col. iiij. q p ista vba pape possit talis cõferre sicut cõsueuerat epus. fundata est intẽtio primi legati, ẽt q nõ pbet q̃r epus sit cõsuet⁹ cõferre. Tertio facit, q̃ ista vba, put et similia apposita i aliqua dispositiõe dñt itelligi q sunt poti⁹ casualr q̃ cõdõnalr. c. abbate scti Siluani, d ver. fi. et per Bar. in eẽtua. ad repri. in vbo put. ⁋ Premissis et similib⁹ nõ attẽtis, puto q hic añ purificatã gr̃am p exhibitionẽ dispẽsatiõis potuerit ordinari⁹ collator cõferre dictũ bñficiũ de albib⁹. d. Claudio ut. de. j. de cõces. pbẽ. q̃ cle. procedit ẽt q in gr̃a appositũ sit decretũ irritãs et c. fm̃ Rotã deci. cxv. sub ru. de cõces. pbẽ. i nouis. q̃ nõ tenebat̃. d. abbas virtute hmõi mãdati, puidere ipsi Claudio pfesso alteri⁹ ordinis cõstituto sibi q ipse Claudi⁹ eẽt dispẽsat⁹ ad bñficia obtinẽda alteri⁹ ordinis. c. cũ singula. §. phibem⁹. de pbẽ. li. vj. Videam⁹ g̃ an p dictas literas gr̃e pbet̃ dispẽsatio. et ex ifrascriptis arbitror q nõ. et. j. q̃ cõmissio seu mãdatũ† cõferẽdi seu puidẽdi iuxta formã aliarũ literarũ nihil opat̃ nisi cõstito de aliis literis. fm̃ gl. in. c. j. i gl. fi. de fide instr. Secũdo q̃ nõ credit̃ documẽto faciẽti de alio mẽtionẽ, nisi cõstet de relato. auc. si quis i aliq̃. C. de edẽ. c. j. de fide istru. Tertio, q̃ dictio iuxta tenorẽ, apposita i cõfirmationib⁹ stat i dubio cõdõnalr. fm̃ gl. i. c. qm̃ abbas. i gl. fi. de offi. deleg. p q̃ ita i pposito nr̃o cõsuluit Lud. ro. cõsi. cccxxvi. circa pposită. et ista opi. verissima apparebit ex rñsionib⁹ accõmodãdis ad ea q̃ p cõtraria opi. valle. fuerũt. ⁋ Nõ obstat. j. q credat̃ vbis enũciatiuis pape. q̃ verũ nisi papa† asserat narrata p ipsũ sibi fuisse suggesta, q̃ tũc nõ vult sibi credi nisi de vitate appareat. c. ex literis. de fid. instrumẽ. c. si papa. de priui. in. vj. cle. si dignitatem. de preben. ita declarat Car. in cle. literis. de pba. col. fi. in proposito modo papa non simpliciter narrat dispensationem fecisse. sed addidit hoc sibi fuisse suggestum. inquit enim cũ q̃ vt accepimu⁹ et. c. illa. n. vba, vt accepimu⁹, idẽ ipoztãt ac si diceret̃ ita ẽ, vt nobis dictũ fuit. vñ nisi cõstet ita esse, nõ dbet gr̃a effectũ sortiri. c. q̃ circa d cõsang. et affi. tradit̃ i. c. ij. et i c. cõstitutus. vbi Fel. i. j. col. d rescri. et si ad istud aduertat̃ tollũtur ola fũdamẽta partis aduerse. Ad secũdũ, dũ dicit̃ q narrat̃ totus tenor dispẽsatiõis i literis gratiosis, ideo credẽdũ ẽ pape, ẽt q d dispẽsatiõe fides nõ fiat. rñ. multipliciter. primo q posset pcedere si papa sup tali narratione simpliciter se fũdaret sec⁹ si dicat ita sibi fuisse suggestũ, q̃ ad partis narrationẽ tũc videt̃ se referre. ita rñ i specie Lud. ro. i. d cõsi. cccxxvj. Scdo rñ. q illud q̃ dicit̃ q si cõstat d tenore relati, q disposito referẽs plene pbat, pcedit qñ dispositio d se valida ẽ. ẽt q falsuz eẽt relatũ. ita loq̃t tex. i. d. l. admonẽdi. cũ aliis. Valle. sec⁹ si sine relato dispositio nulla eẽt. vt i casu nr̃o. d. §. phibem⁹ ita Dec. cõsi. lxiij. i. ij. du. et ita ẽt volũt Alex. et oẽs mod. i. d. l. admonẽdi. et ad sensuz cõstat q ẽ verissimũ. Tertio rñ. q ẽt q stãdũ eẽt vbis pape sup h, q dictus Claudius sit dispẽsatus, nõ tñ ppea seq̃t q dispẽsatio valeat. posset. n. aliq̃ subreptiõis vitio laborare pp q nõ valeret. vt p Gemi. cõs. xcij. q̃n p totũ. et cõs. xxxij. co. ij. et se. et. cxxviij. i pn. Ale. cõs. cxiiij. li. j. tradit̃. in. c. postulasti. d rescri. et ad istũ effectũ debuit exhiberi et sic gr̃a iustificaret̃. iuxta tex. i cle. j. de cõces. pbẽ. nõ ob. tex. i. d. c. abbate scti siluani. q̃ pcedit in priuilegijs. secus i rescrip. fz Lu. ro. i. d. cõs. cccxxvj. Fel. i. c. ij. de rescri. co. e. Itẽ, pcedit qñ papa se simplr fũdat i narratiõe dispositiua. sec⁹ si se referat ad narratiõez ptis, q̃ tũc subitelligit̃ clausula si ita sit. d. c. ij. d rescr. vt. s. dixi. ⁋ Circa fz nõ expedit isistere, q̃ fuit scã gr̃a de bñficio q ipse Claudius post psentationẽ literarũ duxerit acceptãdũ. q̃ casu

4 ẽ in electiõe sua† acceptare fz, vl̃ tertiũ. et sic nulla pt ei iputari negligẽtia. ita Fel. i. c. capitulũ sancte crucis. co. iiij. d rescri. h mõ literas dispõ. c. si clericus. de pre. li. vj. cũ si. ⁋ Circa tertiũ

5 nõ insistẽdo i vbis, rñ. q cõmissio† seu executio cõmissa officiali, seu vicario epi valẽtini itelligit̃ scã solũ officiali gñali et pricipali fz gl. in cle. et si pricipalis. i v. pricipa. de rescri. q̃ sequunt̃ oẽs ibi, maxime Car. et Im. videdũ g̃ ẽ, an dict⁹ morelli deputatus vicarius in casuz absentie officialis principa. et gñalis, dicat̃ ẽt ipse pricipalis officialis, cõñr dicat̃ cõprehẽsus i lr̃is executorialib. dicti Clau. et pcludo. exristio q nõ ex infrascriptis.

6 Prio q̃ ex stilo curie solũ dñr executores grãrũ† cõstituti in dignitate fz Rot. decis. cccxix. in nouis. sub rub. d rescrip. et ib pcedit dispõ. c. statutũ. d rescri. li. vj. et q̃ vicarius epi dz hẽre dignitatẽ, cõcessuz fuit q possit eẽ delegat⁹ et executor. d. cle. et si pncipalis. Sz cõstitutus vicarius i casuz absẽtie alteri⁹, nõ hz dignit. vt pbabo g̃ nõ erit cõprehẽsus i rescri. q ãt ñ hẽat digni. ostẽdit̃, q̃ cõstituit⁹ vica. ad tpus. i. durante absẽntia alteri⁹ nõ pt dicere se pncipalr vicariũ, g̃ non erit i dignitate, pbat̃ q̃ digni. ecclastica dz eẽ ppetua. vt no. in. c. veniẽs. vbi gl. d filijs psb. i c. pcepta. lv. dist. Arch. i cũ d bñficio. de pb. i. vj. no. i. c. d mulcta. e. ti. i anti. et si dixeris vicarius epi pt ad nutũ epi reuocari, vt no. i. c. sua. de offi. vica. et in. d. cle. et si principalis. rñ, qñ deputat̃ vicari⁹ ab epo simplr, itelligit̃ deputat⁹ ppetuo. i. donec vixerit. c. si gr̃ose. de rescrip. in. vj. et dñr aptitudine dĩ cõstitut⁹ i dignitate ppetua, q sufficit. Sz qñ cõstituit vicariũ ad tps certe nõ pt dici aliq̃ pacto i dignitate, cũ aptitudine nec essentialr possit dici hẽre offm̃ ppetuo. et ita tz Fel. i. c. ex lr̃is. col. vij. de cõst. vbi p plura cõprobat q̃. s. dicta sunt. Scdo pbat̃ ar. d re ad q tps ẽ optimũ ar. i. miles ita. d re. mi. ff. fz vicarius cõstitutus ad certas cãs tñ nõ pt eẽ delegatus, fz gl. et oẽs in. d. cle. et si pncipalis, i v. foraneo. g̃ nec ẽt i vicario cõstituto ad tps. Tertio isõuincibilr pbat̃, q̃ deputat⁹ a supiore in locũ absentis nõ

7 dr̃ vicari⁹, sz† vicegerẽs. i. l. ij. C. de off. ei⁹ q vic. alte. gerit. tradit Ale. ibi late. mod. i ru. d offi. ei⁹ cui mã. ẽ iurif. ff. Cũ g̃ differat vicarius epi, et vicegerẽs vicarij, nõ video qñ. d. more. vicegerẽs et nõ vicarius, posset dici cõprehẽsus i rescripto. Quarto substitut⁹ i casuz absẽtie alteri⁹ ñ pt dici pncipalis, vt de se pz, g̃ nõ erit cõprehẽsus in mã. q intelligit̃ de pncipali. vt dr i. d. cle. et si pncipa. ⁋ Circa q̃rtũ repio In. in. c. j. de re iud. formare q̃õnẽ nr̃am, et dicentẽ qd si executor per errorẽ facti cõferat beneficiũ nõdũ vacãs credẽs vacare qd nõ est functus officio suo. Si aũt sciẽter cõferat bñficiũ vacaturũ, vt in casu nr̃o, sentit qd expirauerit ei⁹ ptãs. fz In. et cõiter alij, i. c. i lr̃is, d of.

8 deleg. idistincte cõcludũt executorẽ inutilẽ† exequẽtẽ nõ eẽ functũ offõ suo. et maxime qñ exeq̃t cõ formã mãdati. p. l. qd tñ. d arbi. ⁋ Circa vltimũ, vl̃ quod potuerit subdelegari executor

6 non constitutus in dignitate, qr dispositio † .c. statutu. non hz locum in executoribus gratiarum scdm Jo. mona. Archi. z Jo. an. in. d. c. statutu in. §. in nullo. z vz seq Rota in decis. cccxcii. in anti. de executo. gratiaz. ergo et nõ habebit locũ in subexecutoribus. vt dr Rota ibi z in decis. cccxix. in nouis. quod hz de stilo curie non deputentur executores gratiaz nisi sint in dignitate. tñ talis stilus nõ recipif in subexecutoribus. ¶ Breuiter qr non vidi executoriales, non possũ dare certum responsum, sz distinguendo resoluam dubitationē, dico itaqz faciendos eē duos casus. Primus erit in meris executoribus z subexecutorib. qb. tñ facti executio cõmittif. z in istis nõ hz locũ dispõ. d. c. statutu. z in istis termis loquũtur gl. Archi. z Jo. an. in. d. §. in nullo. Secũdus casus est in executorib. z subexecuto. mixtis, qui habent procedere citatis citãdis. z isto casu procedit dispositio. d. c. statutu. sz Rot. decis. cccxix. in nouis. Gemi. z Peru. in. d. c. statutu. z ex hoc sequif quod executores z subexecutores q habent procedere in forma iudicis imo ita no. per Inno. z alios in. c. fi. de prescri. debent esse in dignitate, qr tales executoriales equiparanf literis contentiosis. sz Gemi. in. d. c. statutu. z Fel. in. c. postulasti. col. iii. de rescrip. determinat quod litere gratiose date contra eum qui non erat obligatus ad prouidendum, vt in casu nostro, equiparanf literis contentiosis. z isto casu pcedit dispositio. c. statutu.

RESPONSVM II

Sententia Lata per dominum Vicegerentem, tanq̃ per iudicem ordinarium, cum nullam per auocationem ordinariaz iurisditionem habebat nulla est. Nullo et iure snia. d. Ant. de Fer. confirmatoria snie pdicti. d. Vicegerẽtis subsistere põt, eo, qr qđ nullum est, confirmari non posse exploratiiuris sit. z scdm ea que proponuntur ex aliis nulla redditur.

1 Per verba audiat vicegerens, citet, reassumat, iustitiã faciat, z rõne preuia procedat, iurisditio nõ confert, sz solũ excitaf.
2 Iudex delegatus, idemqz ordinarius, potest ex vtraqz iurisditione procedere.
3 Si ordinario causa vna specialiter demandetur delegatus illius cause efficitur, qr noua iurisditio sibi impartitur.
4 Jurisditione ordinaria sublata per rescriptum delegatam cõcedi necessum est.
5 Sententia ex defectu iurisditionis lata, nulla est, nullitatisqz exceptio perpetuo opponi potest.
6 Sententia confirmatoria ꝑuotis inutilis, nulla est.

Respon. interpreta.

Viso Processu, z his q̃ in pmisso lõgo themate recitanf, visũ fuit prima cõsideratione snia non sustineri posse, qr p verba rescripti solũ vz excitata 1 iurisditio ordinaria, nõ ãt cõcessa delegata. cantat .n. in hunc modũ, auocamus, z audiat † vicegerẽs, citet reassumat, z iustitiã faciat. q̃ verba solũ sunt excitatoria, z nõ conferũt aliquã iurisditionē iudici ordinario vt p canonistas in. c. lz. de off. ordi. z in cle. vnic. de off. dele. nõ. n. per clãz iustitiã facias daf aliqua forma, sz solũ quedã monitio. c. cũ dilecta. de rescr. Fel. in. c. ex offici. de pscrip. minus et cõferf iurisditio, vel daf noua forma p ista verba, cites, audias, z rõne preuia pcedas. scdm Pan. in. c. fi. de off. dele. p Jas. in. l. fi. col. pe. C. vñ leg. merito snia lata vz ab ipso. d. vicegerẽte tanq̃ ab ordinario, cũ aliter pferri nõ potuerit. pterea dato qđ per hmõi rescriptũ fuerit cõcessa iurisdõ delegata, cõis tñ extat cõclo quod delegatus 2 † idẽqz ordinarius pt ex vtraqz iurisditione pcedere. sz Inn. Jo. an. z Fel. z cõiter do. in. c. cũ ex officij. de prescr. vbi Inn. Imo. z Pañ. z Fel. extẽdunt intm̃ qđ possit in vna parte iudicij pcedere ex delegata, in alia ex ordinaria. z hoc clarius cõcludit idẽ Imo. in. c. nisi essent. col. i. de pben. sic ḡ potuit. d. Vicegerẽs pcedere vt delegatus, postmodũ pnũciare tanq̃ ordinarius. ¶ Predictis tñ z similibus nõ attẽtis, Domini arbitror de iure verius. z p faciliori resolutione vidẽdũ est an. d. Vicegerẽs p hmõi rescriptũ fuerit cõstitutus delegatus. Et in isto puncto indubitater teneo qđ sic, ex pluribus. Primo, qr cõis est cõclo Inn. z alioz. in. d. c. lz. z in. d. c. cũ ex officij. qđ si 3 ordinario † cõmittaf vna cã spãlis, qđ tunc in illa cã efficiatur delegatus. z ad tex. in. d. c. lz. rñdent pcedere qñ gnaliter exe-taf iurisditio ordinarij. secus si in certa cã. Scđo, qr qđ cã erat manus ordinarij auocata, z alteri cõmissa, si postea papa, vt legis, eandẽ cãz ipsi ordinario cõmittat, dz delegatus ea rõne qr daf sibi noua iurisditio. cũ illa cã pp cõmissionez alteri factã iurisdõnez nulli habeat. ita volũt Card. Imo. z Feli. in. d. c. lz. z hoc verissimũ. in facto aũt psupponitur cãz hãc primo fuisse demãdatam. d. Preposito de albibus. igif zc. z si dicaf, Prepositũ de albibus tũc fore vicegerentē. rñdetur qđ cã nõ fuit sibi cõmissa vt vicegerẽti, sz vt pposito. c. qñ abbas. de off. deleg. tertio, qr si appareat ex verbis rescripti legatũ velle qđ ordinarius cognoscat autoritate sua, tunc efficif omo delegatus. c. cũ aliquibus. in §. autoritate nrã. de rescri. lib. vi. vt in cã ista clarissime apparet legatum voluisse qđ ex iurisditione delegata procederet in causa, ex eo qđ in ipso rescripto dr̃, 4 auocamus, per q̃ vocationē oĩs † iurisditio ordinarij tollitur. c. vt nostraz. de appella. cũ solitis concordan. sublata igitur iurisditione ipsius ordinarij, necesse est dicere qđ per rescriptuz detur noua iurisditio. z sic qđ voluerit. d. Legatus q ipse vicegerẽs cognoscat ex iurisditione noua z delegata sibi cõcessa. z ista est ipsa veritas q̃ possez multis similibus z autoritatibus cõprobare. quas omitto, qr res ipsa de se clara est. Ex istis infero nunc, qđ snia est ipso iure nulla, qr lata per. d. Vicegerentem tanq̃ iudicem ordinariũ, q nullam iurisditionē † ordina-5 riam habebat. tñ qr sublata erat per auocationem in titulo pp precedentem delegationem alteri factaz. z sic ex defectu iurisditionis snia non tz. eo. tit. C. si a non comp. iud. z in terminis hoc sic decidit Inn. in. c. cũ. M. ferra. de cõsti. Pan. in. d. c. cum ex officij. co. v. z ibi Fel. co. xiij. ver. tertius casus. vbi dz hoc esse indubitatum, cũ sit ergo nulla ex defectu iurisditionis restat cõcludendũ, quod hec nullitatis exceptio perpetuo opponi possit, iuxta gl. singularem, lz vulgataz in cle. nunc. de sequest. posses. z fruc. in pposito sine veritatis preiudicio quod d. Vicegerẽs esset ordinarius, z delegatus tñ. qr pronũciauit vt premittif se fore delegatũ z cõsequenter velle pcedere tanq̃ delegatũ; si postea pronũtiat tanq̃ ordinarius, snia nõ tz. scdm Inn. in. d. c. cũ ex officij. quẽ sequitur ibi Fel. co. ix. Nec obstat qđ dictũ fuit supra, quod ordinarius idẽqz delegatus possit variare, z modo procedere vt ordinarius, z modo vt delegatus, qr verũ si non eligit expresse qua via velit procedere secus si semel eligit, qr tunc nõ poterit variare, maxime si est ecclesiasticus. cle. i. de renũ. ita tñ z declarat ibi Fel. Ex premissis et sequif quod non vz snia. d. Ant. de ferrarijs cõfirmatoria prime snie. d. Vicegerentis. qr debuit pnũciare ipsam nullam, non 6 aũt confirmare. † sz aliis et rõnibus dicta sententia cõfirmatoria viribus nõ subsistit. Prima ratio, qr lata cõ formã sue commissionis, que forma erat diligenter obseruanda. c. cũ dilecta. de rescrip. erat. n. causa hec delegata ipsi. d. Ant. in terminis in quibus erat coram. d. puore. sancti Pontij. qui pronunciauerat pñs cognoscẽdo de articulo attentatoꝝ anteq̃ cognosceret de cã principali, cui interlocutorie acquieuerũt partes, z merito qr iuridica, vt est casus in. c. nõ soluz. in fi. ibi añ oĩa. de appel. li. vi. z pendẽte cognitiõe attẽtatoꝝ instantia appellatiõis dormit sz Pan. in. c. ex rõne, de appel. relinqf ergo q lata fuerit ista snia cõfirmatoria omisso articulo attentatoꝝ cõ ius, cõ interlocutoriã que trãsiuit in rem iudicataz, z cõ ordinẽ rescripti cõmittentis cognitionez z decisionē ipsi. d. Ant. scdm terminos qb. pẽdebat corã. d. puore. ergo nulliter. l. i. C. qñ puo. nõ est necesse. z in terminis pprijs reperio ita cõsuluisse Gem. cõs. lvij. inci. in cã archidiac. co. i. q videaf, qr cognoscif ex his dictis nullitas hui snie. Scđa rõ nullitatis, qr lata, fuit nõ cõ-iter ptes, prout signanter decidit Rota decisi. viij. i. ix. glo. z Pañ. in. c. Raynal. in ver. cõtestata. de test. lata et non seruato ordine iuris, nulla data dilatiõe ad probandũ ex abrupto, nõ cõcluso in cãz. ergo nulliter. l. pplataz. C. de sentẽ. z interlo. om. iud. cũz vulgaribus. z hec sufficiunt ad demonstrandũ quod bene fuit de nullitate dictum.

RESPONSVM IIII

Clausula Quod si nõ oẽs, i rescripto delegatorio apposita cõcursũ oĩũ delegatoꝝ i cognitione cãe reqrit, nisi cõstet de legitimo impedimẽto. in qua legitimatione triplex interpellatio requiritur, nec rescriptum extendif ad psonam, nec ad dignitatē in eo non expressam. hoc ideo rescriptũ concessum preposito Lunell, domin. Joanem. Georgium non con-

cõplectitur cũ non sit dicti loci prepositus, sz cõmendatarius. ¶ Clausula, dũmõ tpe date presentiũ non sit in eis alicui spe cialiter ius q̃situ, in rescripto non expssa, subintelligit, adeo vt qualiter ius q̃situ, in rescripto non expssa, subintelligit, adeo vt prior in data preferatur priori in collatione. Sic etiaz per clausulam anteferri, non tollitur ius alteri acquisitũ ante presentationem breuis & gratie, & ante acceptationem factam per habentem prouisionez ad beneficia que duxerat acceptanda.

1 Clausula qd̃ si oẽs opat vt vnus sine alio pcedere nõ possit.
2 Rescriptũ delegatoriũ nõ extẽditur ad personam nec ad dignitatem non expressam.
3 Cum potui nolui, cum volui adimplere nequiui.
4 Processus agitatus post exceptionez suspitionis oppositaz, anteq̃ de suspitione cognoscatur, est nullus.
5 Paria sunt aliqd esse certuz per se, vel per relationẽ ad aliud.
6 Rescriptum surreptitiuz, nullam tribuit iurisdictionem.
7 Actio nulla, sine obligatione consistit.
8 Promittens de rato non tenetur ex Zctu, sz ad interesse.
9 Clausula, dummõ tpe date p̃sentium non sit alicui specialiter ius quesitũ, in rescripto nõ expressa tacite tñ subintelligit.
10 Scriptura non est de essentia gratie.
11 In correctorijs seu exorbitantibus non est licita extensio.

Respon. interpreta.

INtegerrime Assessor, in cã vertẽte iter hos reuerẽdos canonicos puto. d. Franciscũ de girardis & ɔsortes reos ɔiũctos fore absoluendũ a petitis p. d. Ioã. Ang. Pauno, ex dẽfectu iurisdictiõis. d. Prepositi. nã in rescripto delegatorio dati sunt tres iudices cũ clausula qd̃ si nõ † oẽs 1 quo casu vnus nõ põt procedere sine alio, nisi ɔstito de ipedimẽto. c. prudentiã. in prin. de offi. deleg. c. qd̃ plures. e. ti. l. vj. nec ob. dũ dicebat qd̃ clausula opat ẽt qñ alij volũt pcedere, q̃ tũc vnus impedit cũ alius pcedit ex quo alij volunt secũ pcedere, p tex. in. c. prudẽtiã. §. adijcimus. qr ego rñ. q̃ in casu nr̃o nõ ɔstat legitime qd̃ alij duo nolint pcedere, nã reqritur qd̃ ter interpellati fuissent, vt dẽant pcedere, si tũc recusassent, bñ posset pcedere alius. ¶ Scdo, ci est cõmissa sub noie dignitatis trib. p̃positis, iter quos noiat. d. Prepositus Lumelli. sz pars mea negauit. d. Io. Georgiũ fore prepositũ Lumelli, vñ añ ola asserens eũ prepositũ tenebat pbare p regulã Lei q. de pbõ. & idẽ in spẽ tz Spec. in tit. de offi. deleg. §. excipi põt vs. itẽ qd̃ nõ est ɔstitutus. nec huic obstat si diceret papa i rescripto appellat prepositũ, ergo talia verba pape assertiua probant. clemen. j. de probat. cum is que copiose dicit Fely. in. c. cũ a nobis. co. j. & seq. de test. qr lz papa asserat in ecclesia Lumelli adesse propositũ, nõ tñ asserit quod. d. Io geor. sit prepositus illius ecclesie. Imo de proprio noie. d. Io. georgij v̾bũ nullz in rescripto. vñ succedit restrictio q̃ dat Gemi. i ɔs. lvj. co. pe. qd̃ creditur solũ expressis & nõ omissis, etiã qd̃ sint omissa necessaria ad valetudinem expressorum. Non obstat qd̃ sit cõmendatarius perpetuus, qr cã nõ fuit demandata cõ 2 mendatario, sz preposito. vñ rescriptũ † delegatoriũ nõ ɔz extẽdi ad p̃sonã nec ad dignitatẽ nõ expressã. c. qr de rescri. Tertio dato qd̃ rescriptũ possit extẽdi ad cõmendatariũ, tñ adhuc est pcessus nullus, qr procedit tanq̃ prepositus, non tanq̃ cõ 3 mendatarius. ergo succedit regula † qd̃ potui nolui &c. l. multũ. C. si qs alt. vel si. & facit qr si aliqs põt inde procedere vt ordinarius, & pcedat vt delegatus, si delegatio nõ vz, processus ẽt nõ tz. sz Ioa. an. Pañ. & oẽs in. c. cũ ex officij. de rescrip. & Bar. & legistas. i. l. j. C. q pro sua iuris. preter missa opi. Barb. in ɔ. ij. vo. ij. que vz falsa, qr cõmendatarius nõ hz dignitatẽ, vt p Soc. ɔs. xxxj. vo. j. Quarto pcessus est nullus, qr agitatus 4 post oppositam exceptionem suspicionis † anteq̃ fuerit cognitũ de causis suspicionũ. c. suspicionis. de offi. deleg. c. cuz inter. de excep. c. si ɔ vnum. c. iudex ab apostolica sede. de offi. delega. l. vj. Ale. ɔs. lxxix. diligẽter. vo. j. Fely. in. d. c. suspicionis. Nec huic ob. cũ dz qd̃ exceptio suspicionis nõ fuit legitime opposita, qr nõ fuerint expresse cãe suspicionis, quo casu talis exceptio gñalis nõ ɔz releuare excipiẽtẽ. l. Tutie tutores de leg. j. qr tñ. q̃ in spẽ fuerũt expresse cause q̃ plures in cõparẽdo ad presentationẽ rescripti ad principiũ, postea fuit opposita exceptio suspicionis in oĩb. & p oĩa, prout antea fuerat op 5 posita, & sic ẽt dz specifice opposita, qr † paria sunt aliqd ẽ p se in spẽ opponere, vel p relationẽ ad aliud. l. in summa. ff. de re. iu. l. ij. iij. & iiij. C. de sentẽ. q̃ sine cer. quãti. & si pars aduersa vellet instare, qd̃ illa p̃sentatio rescripti fuit fcã ad diuersaz cãz, ad uertat integritas vr̃a, qr ẽt isto casu si pars diceret hoc pcessus nõ valeret. qr hmõi cã fundat ɔ rescriptũ qd̃ si nõ eẽt presentatũ pcessus nõ valeret. c. ceterz. vbi Fel. co. viij. de rescri. & tz expresse Bal. in. l. iij. §. j. ff. qd̃ qsqz iur. tñ si pars aduersa negat illã presentationẽ eẽ, i hac cã nulla alia reperit p̃sentatio igr &c. Quinto, pcedi nõ potuit ad p̃ceptũ stãte exceptione refectio 6 nis expẽsaz, que est impeditiua pcessus. Sexto rescriptũ † surreptitium nullam tribuit iurisdictionem. c. ad audiẽtiaz. el. ij. de rescri. & i. c. ij. de filijs p̃sbr. sz hmõi rescriptũ est surreptitiũ, igr &c. minor probat. qr nõ est facta mẽtio litis pendẽte corã ordinario, de q̃ fieri debuit. c. ceterz. vbi Fel. co. iij. co. iiij. de rescri. & Fel. in. c. sup liter. co. vij. & seq. co. ti gl. & Pañ. in. c. prudentiã. §. sexta. de offi. deleg. c. inter monasteriũ. de re iu. Clemen. ɔs. cxx. col. j. c. ij. vt lite pendẽ. lib. vj. Est ẽt nullus pcessus ex defectu actionis proposite. Prio ɔ. d. Elisabet expilt, v. Io. Angelus sine actiõe vñ repellendus est. l. si pupilli. §. vl. de annis. ff. de neg. gest. cũ. n. nihil gestũ repitur vñ nasci possit oblĩo, q̃ re, aut v̾bo, aut ɔsensu ɔhit. inst. qb. mo. re ɔhi. obli. hec. n. d. Elisabet in ɔctu locationis re, aut verbo nõ ɔsensit, 7 g̃ nulla oblĩõ, & sic ẽt necessario † nulla actio. l. lz. §. ea oblĩo. d p ca. ff. ɔ vero. d. Fric. & Gul. nulla cõpetit actio locati, qr nihil ɔduxerũt suo pprio noie, sz noie dicte. d. Elisabet p qua d rato pmiserũt, & qd̃ ratificabit. ɔ aũt faciente ɔctũ noie alterius 8 cũ pmissione rati, nõ datur † actio ex ɔctu, sz cõpetit actio ad interesse. l. ij. ff. rẽ ra. habe. l. stipones nõ diuiduns. de ver. ob. ff. in prin. Est ẽt nullus ex mõ agẽdi, qr debebat offerri libellus nõ obstãte statuto, qr &c. ¶ Septimo, qr in puisione. d. Barstholdi eiminj est inserta clausula, dũmõ tpe date presentiũ nõ sit i eis alicui specialiter ius quesitũ, & dato qd̃ inserta nõ foret, 9 tñ † subintelligit. c. tibi q. c. si duob. de rescri. li. vj. cũ itaqz tpe date eẽt acq̃situ ius in ecclesia sancti Stephani de sancto saturnino. d. Io. autoritate apostolica, hñ seqt qd̃ tanq̃ priori i data & in executione debeat preferri dicto. d. Bartholdo posteriori. d. c. duob. & i. c. capitulũ. de rescrip. l anti. cũ solitis ɔcor. Quoz aũt esset ius quesitũ in dicto bñficio prefato. d. Io. probat, qr executor apostolic⁹ illud in executione mãdati apostolici ɔtulerat eidẽ. d. Io. p q̃ collationẽ acceptatã plenũ ius acqrit in bñficio. c. si. de conces. preben. li. vj. c. si ordinario. de p̃ben. eo. lib. Imo p solã presentationẽ mãdati & petitionez dz acq̃situ ius in bñficio, qñ p executorẽ stetit quominus mandatũ apostolicũ suũ debitũ sortiret effectũ, adeo qd̃ is cui ex post facta fuit prouisio p papã, cũ clausula si non est alteri ius quesitũ, nõ ɔz preferri, q primus suũ mandatuz insinuauit executori. sz Roi. de ɔces. prebẽ. decis. ij. i anti. & p Feli. in. d. c. capitulũ co. iiij. vs. quartus casus &c. & plene p Fel. in. c. cũ que. co. xiij. de rescrip. v. clausula anteferri. Quantũ ẽt sit respectu. d. Antonij tertulij nõ est dubitãdũ, qr anteq̃ executor fulminauerit processuz, & añ presentationẽ sue prouisionis factã executori iã erat acq̃situz ius in re predicto. d. Io. vt pz ex data executorialiũ literaz. q̃ fuit decima Iulij. & collatio fuit facta p executorez predicto. d. Io. die octaua Iulij. vñ hz ius cõe, & hz regulas cãcellarie breue & clausula anteferri nõ tollet ius acq̃situ alteri añ presentationẽ breuis, & gratie habẽtis clausulã anteferri, & ante acceptationẽ factã p habẽtẽ puisionez ad bñficia q̃ duxerit acceptanda. d. c. tibi qui. d rescrip. li. vj. tradũt Pañ. & scribẽ. in. d. c. capitulum. eo. titu. in anti. Quãtũ ad Ioannẽ de gaudiaco nihil dico qr nõ vidi suã puisionẽ de iure sufficit signatura. Imo sufficit sola gratia ore põtificis plata absqz signatura 10 hoc mõ fiat vt petit. qr de essentia gratie † nõ est scriptura. sm Cai. in. c. qsqs. d elec. Bal. in. l. j. in fi. C. de cõ. seruo manumis. Fel. in. c. Rodulphus. co. xvij. d rescrip. hinc est qd̃ collatio. ij. põt mitti vt p Bal. & Bar. in rub. de rescrip. & dato qd̃ exigeret scriptura vt pote in priuilegijs requirit, vt dicit gl. in. c. j. d censi. li. vj. p tex. in. c. porro. de priuilegijs. satis nam & sufficiẽter dicet dispẽsatio huiusmodi scripta, si scriptũ reperiat v̾bũ fiat litera. & facta est. nec reqrit aliqua expeditio literaz, qr gratia ex sola signatura pfecta est. c. instõnis. cuz gl. xxv. q. ij. & gl. in cle. dudũ. §. nos etenĩ. d sepul. Pañ. i. c. nosti. d elec. & in. c. i nfa. d rescri. Nec ob. regula cãcellarie. xxix. in ordine. icip. itẽ qd̃ oẽs. qr loqt in cõmissionib. causaz & pcessibus habẽdis sup gratijs ad bñficia, quoz bulle expedite nõ fuerũt, vñ nõ est hẽ 11 da extẽsio ad dispẽsationes, cũ dicta regula sit exorbitans † & correctoria. l. qd̃ vo ɔ. ff. de legi. & tradit p glo. & scriben in auc. quas actiones. C. de sac. san. eccle. & in. §. translato. de const,

RESPONSUM IIII.

Non Prohibetur legatus beneficia ad collationes Episcopi pertinentia, antequam Episcopus possessionem adeptus fuerit, alteri cōferre, quāquam indultum illi sit, ne sui Episcopatus beneficia a quoquam alio conferri possint.

1 Prelatus an possit conferre beneficia, & administrare, q̄ primum est electus, ēt nondum naturalē adeptus possessionē.
2 Legatus proconsuli equiparatur.

Respon. interpreta.

Queritur An indultū reuerēdissimi do. Cardinalis sctī Adriani, Episcopi Tolonēsis, prohibens ne per quēuis ēt legatū de latere conferantur būficia spectantia ad eiusdē. d. Episcopi electionē, institutionē, presentationē, collationē, vel aliam similē vel dissimilē prouisionem, cum clausula decreti annullatiua habeat annullare collationes prouisiones būficioꝝ vacantiū, factas per R. d. Legatū Auenionen. ante q̄ idem. d. Cardinalis adeptus fuerit possessionē Episcopatus? Punctus proposite dubitationis stat in hoc, an ante adeptā possessionē possit Prelatus ꝯferre būficia vacantia in sua diocesi. nā si añ nō hȝ ius ꝯferēdi seu prouidēdi, indultū effectū nō habebit, qr ꝓhibet dūtaxat ꝯferri būficia ad ipsius Cardinalis prouisionem pertinentia. Prima facie videretur rñdendū pro indulto, qr Inno. Io. and. Host. Pañ. & cōiter doc. in. c. transmissam. de elec. per illum tex. tenent, qd Prelatus possit ꝯferre † būficia & administrare, q̄ primū est electus & confirmatus, seu per superiorem de Prelatura prouisus, etiā qd nondū nactus fuerit naturalem & actualem possessionē, & segl Pañ. in. c. cū sup. d cau. pos. & ꝓprie. & hanc dicit ēt esse cōem sententiam Io. de selua in tracta. de būficio. in. ij. parte. q. xv. sequuntur Gemi. & Perusi. in. c. cum qui. §. j. de prebē. li. vj. Premissis non attentis sm ea, que proponuntur, ꝯtrariū verius esse rñ. & premissā opinionem Inno. & sequaciū, q̄ facillime demonstrarem a veris terminis deuiare, & quam reprendūt Archid. in. d. c. eum qui. & Dy. in regula prima, & Pet. de anc. in reg. sine possessione. de reg. iur. lib. vj. Dico quod stāte ꝯsuetudine prouincie, quod Prelatus debeat possessionē nancisci anteq̄ administret, ad Prelatū nō spectasse, nec spectare facultatem administrandi ac beneficia conferēdi ante adeptā possessionem Prelature, sm Innoc. in. c. in literis. de resti. spo. Panor. in. d. c. transmissam. & Io. d selua ī d. trac. ver. primus casus. per tex. in. c. in his. xj. dist. & ita dȝ limitari opi. Inno. & sequaciū, vel aliter & scdo dico, qd opin. Inn. nō ꝓcedit in p̄iudiciū alteri⁹. q sit ī possessione regēdi. & administrādi, vt fatent̄ ēt hi, q adherēt ipsi Inn. p tex. i. c. īȝ. d p̄bē. lib. vj. & facit, qr añ aduētū successoris nō expirat ptās ꝓcōsulis, l. meminisse. ff. d offi. ꝓcō. nec ēt potestas ꝓlegati, q ꝓꝯsuli eq̄parat̄ † . c. ij. d offi. leg. li. vj. Dico igit̄. d. legatū potuisse ꝯferre būficia vacantia ante adeptam possessionē episcopatus. Nec ob. qd antea do. Cardinalis haberet administrationē, & sic ad eū spectaret prouisio & collatio eorundē būficioꝝ, qr istud negat̄ duplici rōne. Primo, pp ꝯsuetudinē preallegatā. Scdo, qr dictus legatus virtute sue legationis erat in quasi possessione ꝯferendi būficia vacantia, & regēdi & gubernandi ꝓdictū Episcopatū, in cuius preiudiciū. d. Cardinalis & Episcopus añ adeptā possessionē nō pōt dici habuisse nec habere aliq̄ administrationē, prouisionē vel collationē, sm doc. oēs indifferenter in. d. c. trāsmissam, & in. d. c. eum qui. ergo &c.

RESPONSUM V.

Iulius Pontifex maximus, cum Abbate sancti Victoris, dispensauit, vt retinere posset quattuor beneficia vacatura ad ipsius collationē, prouisionem, institutionē, seu quāuis aliam dispositionē communiter vel diuisim spectantia, si per vicariū ad hoc deputatum vel deputandū (sup quo eidē facultatem concessit) sibi canonice conferrentur, aut eligeretur, presentaretur. vel alias assumeretur ad illa. Quesitum fuit, an vicarius Abbatis libere potuerit eidem contulisse beneficiū electiuū? Respondi fuisse cū Abbate duntaxat dispensatū, vt retinere possit quattuor beneficia sibi collata ab eo, qui vices suas gereret, modo i ceteris collatio esset canonica. Quod etiam Alciatus compater meus disertissime probauit.

1 Clausula illa Pape, ad collationē, prouisionē, &c. non includit beneficia electiua.
2 Consuetudo antiqua inspicienda est, ad cognoscendū an beneficium sit electiuum.
3 Vicarius & commendatarius reputantur vnum corpus.
4 Priuilegium in eiusdem persona non debet extendi & multiplicari.

Respon. interpreta.

Iulius Papa his verbis dispensauit cū. d. Roberto presbytero, Cardinali, commendatario monasterij sancti victoris prope Massiliam, vt quattuor beneficia cū cura, vel sine cura, secularia vel regularia, ad tuam vel abbatis, seu cōmendatarij pro tempore existentis collationē, prouisionē, institutionē, seu q̄uis aliā dispositionē cōiter vel diuisim spectantia, & i futurū vacatura, si p vicariū tuū ad hoc deputatū vel deputādū (sup q tibi facultatē hax serie ꝯcedimus) aut alias tibi canonice ꝯferant̄, aut eligaris, presenteris, vel alias assumaris ad illa, vna cum alijs beneficijs, que possides, libere valeas retinere. Sup qua dispensatiōe orta fuit dubitatio, an vicarius prefati. d. cōmendatarij potuerit ipsi cōmendatario ꝯferre beneficiū spectans ad electionē capituli siue ꝯuentus, dicti monasterij ꝯtēptis electoribus? Si būficiū, de quo in themate, sit electiuū. Rñ nō esse cōprehensū in gratia. Nam clausula illa, ad collationē, prouisionē, presentationē, institutionē, seu q̄uis aliā dispositionē cōiter vel diuisim spectantia, non includit † būficia electiua. cle. j. de preben. que vt ibi dr gl. ꝓcedit etiā in beneficijs minoribus electiuis. Et qr in formatione puncti dr, qd statuto ecclesie & antiqua ꝯsuetudine electio prioris spectat ad capitulū, vr absq dubio, qd istud būficiū sit electiuū, sm doctrinam Io. an. in addi. Spec. ti. de act. & peti. §. super petitionibus. ad fi. ver. p literas quoq. vbi ꝯcludit, qd ad cognoscendam nām beneficij an sit electiuū, † inspicienda est ꝯsuetudo antiqua, que magnā i istis vim hȝ. c. cū dilectus. de ꝯsue. c. Abb. & ibi no. de ver. sig. sequit̄ Fel. in. c. in nostra. col. xxxij. de rescrip. Sȝ ēt si sola nominatio spectaret ad capitulū, nō crederē virtute premisse clausule, si p vicariū tuū &c. concessam fuisse vicario facultatē ꝯferendi beneficia, quibus ad nominationē capituli solet prouideri. Ad qd demonstrandū presuppono, qd vicarius nō potuisset eidē. d. cōmendatario ꝯferre beneficia absq dispensatione, † qr vicarius & cōmendatarius, q eū ꝯstituit vicariū, reputant̄ vnū corpus. c. ij. de cō sue. lib. vj. n i inter ꝯferentē, & eū, cui sit collatio, dȝ esse differentia. c. si. de institu. Itē Abbas nō pōt dare vicario suo potestatē conferendi sibi beneficia, qr ipse talem non hȝ facultatem. d. c. si. Hoc sic presupposito dico, quod per illa verba, super quo tibi hax serie concedemus facultatē, non censet̄ data vicario facultas ꝯferēdi beneficia ipsi commendatario. qr hec facultas legit̄ ꝯcessa cōmendatario, non vicario, ergo dȝ intelligi respectu persone cōmēdatarij, s. vt possit retinere quattuor beneficia sibi collata a suo vicario, que alias retinere non potuisset, vt ex premissis pȝ. Non autem intelligendū est, qd vicarius possit beneficia cōferre, que ad ad alterius electionem vel nominationem pertinent. Quod ex eo constat, qr vicarius hȝ necesse conferre beneficia dño cōmendatario (cū quo fuit dispensatū) vti vicarius, beneficia autē spectantia ad electionē vel nominationē alterius, nō pōt libere conferre, vti vicarius, in preiudicium habentiū eligere, vel nominare. c. quare las. de elec. & c. quod sicut. & ibi no. eo. ti. & c. decernimus. xvi. q. vij. cū si. ergo &c. Scdo, qr vicarius de iure non hȝ ius cōferendi beneficia, nisi ab ordinario sit sibi specialiter ꝯcessum. c. cū in generali. de offi. vica. lib. vj. Ordinarius autē non pōt dare suo vicario potestatē, vt sibi ꝯferat beneficia, nisi sibi sit a sede apostolica indultū. d. c. si. de insti. Si modo talis potestas ordinario ꝯcedat̄, vt mō ꝯcessa pretēditur, talis concessio stricte est intelligenda, vt possit dare ptātē libere ꝯferendi beneficia, q̄ libere ad collationē & dispositionē ipsius spectāt, nō ēt vt possit libere ꝯferre būficia spectātia ad electionē vel nominationē alterius, alioqn i eiusdē psona priuilegiū multiplicaret̄ & extēderet̄, qd nō ꝯuenit, † vt notatur per gl. in. l. a diuo Pio. in prin.

in prin. ff. de re iud. & in. l. bene a Zenone C. de quadri. prescri. Comprobat, quia hec dispensatio ex parte commendatarii est ambitiosa, ergo frigide interpretanda. c. quamuis. de preb. li. vj. l. ex facto. ff. de vulga. & pupil. Ergo dummodo in sensu explicito possit aliquid operari, non est ulterius porrigenda. c. pe. de fil. presby. & plene no. in. c. si. de simo. vbi ex hoc inferunt, quod Abbas, cui est data potestas dispensandi cum monachis ad beneficia, non poterit dispensare cum seipso. Satis autem operatur huiusmodi dispensatio, si vicarius possit sibi conferre beneficia collatiua absque eo quod etiam operetur, quod possit conferre beneficia electiua in preiudicium habentium ius eligendi. Tertio mihi videtur, quod litera grauiter istud caueat expresse. Inquit enim, si per vicarium tuum, vel alias tibi canonice conferantur. Pondero aduerbium canonice. i. secundum regulas canonum. c. canon. iij. distin. quod etiam tacite subintelligebatur, vt probat Gemi. consi. cvj. super dicto dubio. Beneficia autem aut electiua non conferuntur canonice, ergo &c. Subsequitur in litera aut eligaris, presenteris, vel alias assumaris. pondera alternatiuam, aut eligaris, que alternat diuersa, vt not. in rub. ff. si ager vecti. vel emph. pet. Ergo datur satis intelligi, quod precedens clausula loquitur de beneficiis collatiuis, non electiuis, alioquin alternatiua non foret posita inter diuersa. Et hec interpretatio procul dubio accipienda est, cum in dubio non sit credendum, quod Papa voluerit derogare iuri eligendi tertio competenti. c. sup eo. de offi. deleg. lij. §. merito. & §. si quis a Principe. ff. ne quid in lo. publi. & in proposito facit tex. in. c. cum in illis §. i. & §. seq. de preben. in. vi. vbi si Papa mandet ordinario, quod Titio aliqua conferat beneficia, tale mandatum non porrigitur ad beneficia spectantia ad electionem, aut nominationem alterius, nec ad ea, que ad collationem ipsius & alterius spectant in communi. Et reperio, quod ita in terminis decidunt Archid. & Domi. in. c. licet. viij. q. j.

RESPONSVM VI.

Nihil Proponitur, cur Papa non potuerit Parochialem ecclesiam vnire collegio sancti spiritus, etiam quod collegium non petierit ab ordinario licentiam impetrandi vnionem. Alioquin libera non esset suprema Pape potestas. Collegio autem, cui parochialis vnita fuit, non creditur concessum, vt per vicarium temporalem ab eo deputandum valeat parochie deseruire. Rectorem itaque perpetuum ibidem ab ordinario instituendum arbitror, nec. n. presumendum est Papam ordinarij iura ledere voluisse.

1. Collegio spiritussancti concessum est regimen ecclesie in temporalib. atque spiritualib. per vnionem parochialis ecclesie sibi concessam.
2. Ecclesia parochialis dignior an possit annecti Collegio minus digno.
3. Collegium an debeat deseruire cure parochialis ecclesie, per vicarium temporalem, aut perpetuum: disting. nu. 4.
5. Licentiam petere ab inferiore eundo ad Papam superiorem quis non tenetur.
6. Papa potest vnire vnam ecclesiam alteri inuito & non vocato ordinario. & quid in Legato de latere: nu. 7.
8. Rector collegij cum licentia Pape potest apprehendere possessionem ecclesie parochialis.

Respon. interpreta.

Pro resolutione Propositarum dubitationum videndum est, quod ius fuerit acquisitum rectori & collegio confraternitatis sancti spiritus per vnionem parochialis ecclesie prioratus sancte Marie Montiscalui per Leonem. x. ipsis factam. Et videtur est, quod eidem fuerit concessum regimen † dicte ecclesie in spiritualib. & temporalib. ad redditus & prouentus eiusdem ecclesie, secundum Hosti. Car. & Pan. in. c. pastoralis. de priuile. hinc dicebat Jo. de lig. in. c. exposuisti. de preb. quod si ecclesia parochialis vniatur alicui collegio, tunc cura spectat ad collegium, non ad singulos de collegio. per talem. n. vnionem non derogatur antiquo statui ecclesie. d. c. exposuisti. quod & in hac vnione specialiter exprimitur. & est etiam tex. in. c. sup eo. de prebe. li. vj. Hiis itaque sic presuppositis ad quesita respondeo. Ad primum, dum queritur, an ecclesia parochialis dignior annecti potuerit huic collegio minus digno: Respondeo quod sic, † per tex. in. d. c. pastoralis. & in. d. c. sup eo. vbi Gemi. in specie ita notat, facit tex. in. l. & si non sint. §. perueniamus. ff. de aur. & arg. leg. Ad secundum, an cura debeat administrari per collegium: dico quod non secundum per vicarium ibidem deputandum per collegium. c. extirpan. §. qui vero. de preben. Ad tertium, an collegium debeat deseruire dicte cure per vicarium temporales, aut perpetuum: & quod possit per temporales deseruire arbitrio collegij remouendum. Ita decidit gl. in cle. j. in ver. ad mensas. de excel. prela. Contrarium verius videtur † per tex. in d. §. qui vero. & in. c. de monachis. de preben. Non ob. gl. in. d. cle. j. quia loquitur quando aliquibus religiosis siue alicui collegio conceditur ecclesia parochialis pleno iure, secus si simpliciter vniatur, quia tunc vnio intelligitur facta † absque preiudicio ordinarij. c. ij. de relig. domi. & in. c. j lateranensi. vbi Abb. de prebe. Debet igitur collegium sancti spiritus ius presentandi vnum ex suis presbyteris idoneum Episcopo, & episcopus habet eum instituere in vicarium perpetuum prouiso sibi de alimentis. Fructus autem superabundantes erunt ipsius colegij. Ita concludunt Inn. & Pan. in d. c. pastoralis. Ad quartum, vtrum valeat vnio facta per Papam non petita licentia vniendi per collegium ab ordinario seu Episcopo: Respondeo valere, non. n. non tenetur quis petere licentiam ab inferiore † eundi ad Papam superiorem, alioquin per potestatem concessam per Papam inferiori remaneret restricta potestas ipsius Pape, quod non est dicendum. c. dudum. de preb. in. vj. Et quia Papa possit vnire vnam ecclesiam alteri inuito & non vocato † ordinario, est tex. in. d. c. ij. de relig. do. per quem ita consuluit Card. consi. lxv. thema tale est. Imo etiam legatus de latere † potest inuito & non monito Episcopo vniones facere, secundum Lap. & Card. in cle. ne in agro. §. ad hec. de sta. mona. facit tex. l regula, qui potest inuitis. de reg. iu. Ad vltimum, an rector collegij potuerit apprehendere possessionem dicte ecclesie sine licentia Episcopi, & non facta intimatione bullarum: Concludo stante licentia concessa per Papam apprehendendi propria auctoritate rectorem potuisse, alias non, † vt est casus in. d. c. pastoralis. vbi Card. Abb. & alij.

RESPONSVM VII.

Etsi hebrei Creditoris iuramento Papa credi voluerit, tam super pignore, quam debiti quantitate, si infra tres annos pignora redempta non fuerint, attamen fallaci Hebreorum verbo stari noluisse videtur. Moderatum. n. hoc triennij tempus ratus est Papa, quo standum esset Judei iurato, quod nec a iudice est recipiendum vbi creditor de vsurario crimine diffamatus sit vel alias fidei non probate.

1. Testis idoneus nemo est in propria causa.
2. Christiano non potest esse fidelis, qui Christo fuit infidelis.
3. Judei Christicolarum sanguinem sitiunt.
4. Priuilegium quod credatur iurato creditoris, qualiter sit intelligendum.
5. Testes iurantes in facto proprio, an probent.
6. Fama publica concludenter probat infamiam.
7. Probatio per coniecturam admittitur ad probandum infamiam resultantem ex crimine senorio.
8. Creditor volens iurare, debet esse omni exceptione maior. & quid requiratur ad eius iuramenti fidem. 9.

Respon. interpreta.

Absoluendum Puto tutorem Guillelmi Peroti a petitione Mosen Judei cum victoria expensarum, quia Moses actor non probauit suam intentionem. l. qui accusare. C. de edendo. c. vnico. vt eccle. bene. Nam testes actoris non probant, tum quia singulares. l. iurisiu. C. de test. tum quia deponunt de confessione Johannis patris dicti Gulielmi facta in absentia partis, que plene non probat. l. certum. §. si quis me absente. ff. de confes. Tum quia deponunt de confessione duorum scutorum auri, & sic de diuerso debito. l. quinquaginta. ff. de proba. Non etiam suffragatur dicto Mosi iuramentum prestitum vigore indulti, Clementis septimi p. R. o. legatum ad Hebreos Comitatenses quod indultum condonatur & litteratiue loquitur, videlicet, si infra tres annos pignora redempta non fuerint. Tunc. n. papa voluit Hebreorum iuris credi tam de quantitate crediti, quam de tempore impignorationis, quia post lapsum trium annorum Judei non ita commode probationes habere possunt. Ergo ante tempus trium annorum credendum non est Hebreorum iurato. Et sic stabit † firma regula, in causa propria neminem idoneum testem esse. l. omnibus. C. de test. Nam concessa ad tempus post tempus censentur prohibita. l. quam etate. ff. de test. moderatum. n. hoc triennij tempus Clemens ratus est, quo standum esset Jud. iuris. l. j. §. pueritia. ff. de post. Nec dicatur, quia ille verbo. quoque dicti iudei &c. debet intelligi generaliter, quia absurda esset & nimis aspera crudelis

intelligẽtia ⁊ ꝯ expressa v̄ba indulti. Fuisset.n.(vt ita loquar) inhumanꝰ Papa Clemẽs, si gr̃alr voluisset stari iuro Judei ꝯ Christianũ vsq; ad summã.xxv.florenoꝝ auri. cũ nõ possit Christiano eẽ fidelis, † q Christo fuit infidelis.c.nõ põt.ij.q.vij. Nihil.n. aliõ egisset Papa, q̃ dare paupes Christianos i predã Judeis, q Christicolaꝝ sanguinẽ sitiũt†.c.ꝫ vniuersis. de testib.c.nõne.j.q.j. Sũt.n.talia priuilegia vtpote odiosa, ⁊ ꝯ ius ⁊ honestatẽ, strictissime interpretãda.regu. odia. ð regu. iur.in.vj.c.in nr̃a.ð iniurijs.l.ꝯq̃d astringende.ff.de ver.obl. c.porro. de priuileg. Et q̃ Papa voluerit solũ credi iuro Judei post lapsũ trienniũ ⁊ venditionẽ pignoꝝ, pꝫ.j.qꝛ ille versi. quodq; dicti Judei, q stat cõtinatiue. Jlla.n.cõiunctio, q;. cõiugit ⁊ qualitates pcedẽtes repetit in ꝯtinuatiua clausula seq. Nã copula copulat vniformiter.l.Seie.§.Caio.ff.ð fun.istru. ⁊ ibi Bar.no.in gl.in.l.si sic.ff.quemad.seruit.amit. q̃ summe cõmendat Jas.in.l.si.co.pe.C.de succes.edic. Pꝫ ẽt, qꝛ l.d.v.quoq;.assignat rõ, qꝛ debitũ ⁊ impignorationis tp̃e Judei cõmode pbare nõ pñt, ⁊ sic rõ priuilegij fundat sup tp̃e. Fuit.n. Papa motus ad ꝯcedẽdũ tale indultũ pp moꝝ debitoꝝ, ⁊ lõgã tp̃is intercapedinẽ. Cũ itaq; nõdũ transactũ sit trienniũ, nec vendita pignora, nõ erit locus indulto. Preterea, huiõi priuilegiũ, qð credat iuro creditoris, dꝫ sane interpretari. Si creditor sit vir † legalis ⁊ pbate fidei, alioqn nõ hꝫ locũ priuilegiũ, ꝫ Ant. ⁊ Ale.in.l.q accusare.C.de eden.⁊.d.Jas.in.l.admonẽdi.de iureiur.⁊ insti.de act.§.ꝫ iste.co.xix, Cõstat aũt ex depositionib.pluriũ testiũ, qð Moses Judeus est male ⁊ diffamate vite, ac publicus vsurarius. Et si dicat, qð testes non pbãt, qꝛ singulares deponẽtes in facto pprio ad eoꝝ cõmodũ, qꝛ dñt se vsuras soluisse eidẽ Mosi.rñ qð imo pbãt, † qꝛ asserũt se nolle ex sua ðpositiõe posse ꝯseq bñficiũ recupationis vsuraꝝ ꝫ Bal.in.l.dictãtib.C.de testa.⁊ Fel.i.c.veniẽs.j.co.pe.de test. Ferra.caut.xl.⁊ alibi i varijs locis, insup plures sunt testes q assignãt ꝯcludẽtes rõnes, maxime qꝛ dñt, qð ẽ publica vox ⁊ fama, qð dictus Moses est publicus vsurarius, que publica † fama concludenter probat infamiam. Ad quam pbandã nõ refert vñ fama originẽ traxerit, ſm gl.in cle.j.p illũ tex.de offi.ordi.⁊ Fel.i.c.at si clerici.co.ij.ð iudi.⁊ maxime ad pbãdũ infamiã resultantẽ ex crimine improbi fenoris, ad q̃ pbandã admittit pbõ † p cõiecturas, ꝫ Cepo.tract. de simul. ꝯct.in viti.psump.⁊ Rodul.in trac.de vsu.q.lxxxviij.⁊ d.Phil.de perusio.in.c.j.§.⁊ qꝛ.de vsur.li.vj. Vlterius negari nõ põt, qn ex depositionib.tot testium sit diminuta estimatio, ⁊ bona fama dicti Judei, ⁊ ꝯsequẽter nõ põt Judeus iste dici ol exceptione maior, vñ nõ dꝫ gaudere cõmõ dicti indulti, nã ad hoc vt sit locus priuilegio, opꝫ, qð creditor volens iurare, sit † ol exceptione maior, ꝫ.d.Jas.in.d.l.admonẽdi.⁊ in d.§.ꝫ iste. Jtẽ ad h, vt credat iuro creditoris, opꝫ qð de † mãdato iudicis creditor iuret, ꝫ Bal.⁊ Jas.in.l.ij.ff.de iureiur. Sꝫ quo colore iudex audebit mãdare, qð infamis Judeus habeat iurare ꝯ pauperẽ Christianũ: certe non video. Jdeo repellendũ puto hunc Hebreũ a beneficio huiusmodi indulti.

RESPONSVM VIII.

Indultum Episcopo Tolonensi ꝯcessũ, vt beneficia ad suam electionem, presentationẽ, vel q̃uis aliã similẽ vel dissimilẽ dispositionẽ ptinẽtia (cũ sit strictissime interpretãdũ) ptãtẽ legati nõ afficit, quominus possit ꝯferre canonicatus, q ad electionẽ capituli noscuntur pertinere.

1. Dispositio, est verbum generale.
2. Prouisio canonicatuũ ⁊ prebendaꝝ ad capitulũ dupliciter pertinere potest.
3. Verba sunt late interpretanda in materia fauorabili, in odiosa autem, stricte.
4. Canonicus de iure communi non eligitur, ꝫ recipitur.

Respon. interpreta.

Videtur Quod indultum afficiat ptãtem domini legati, vt nõ possit cõferre canonicatus, qꝛ p indultũ phibet ne legatus cõferat beneficia ptinẽtia ad electionẽ, presentationẽ, institutionẽ, collationẽ, vel q̃uis aliam similẽ vel dissimilem dispositionẽ, ergo ẽt prohibet ꝯferre beneficia spectãtia ad ꝯfirmationẽ eiusdẽ, qꝛ ad eius dispositionẽ dñr pertinere. nã verbũ, dispositio.† est gñale, cõprehendens oẽs modũ, quo prouidet de beneficio.c.ij.de preben.in.vj. disponit.n.ẽt is, q ꝯfirmat, qꝛ tribuit electo facultatẽ administrãdi.c.transmissam.⁊.c.qualiter.de elec.⁊ hec maxime sic videt in casu presenti, in quo phibitio nõ solũ includit beneficia spectantia ad dispositionẽ dñi Episcopi Tolonensis simpliciter, sꝫ aũt ad dispositionẽ similẽ vel dissimilẽ electioni, presentationi, institutioni, ⁊ collationi. ⁊ sic nõ solũ ad dispositionẽ, per q̃ ꝯfert titulus (vt est collatio, ⁊ institutio) sed ẽt per q̃ tribuit via ad obtinendũ titulũ (vt est presentatio) iuxta no.per gl.⁊ scriben.in cle.j.de supplen.neglıgẽ. Prela. Premissis non obstãtibus ꝯtrariũ verius existimo, pro cuius clariori resolutione premitto, qð ad capitulũ põt prouisio † canonicatuũ ⁊ prebendaꝝ dupliciter pertinere. Primo per viã electionis regrentis cõfirmationẽ. Scdo, per viam electionis nõ regrentis aliq̃ confirmationẽ. Primo casu beneficia pprie dñr electiua. Scdo casu dñr collatiua, vt tradit p Fel.in.c.in nostra.col.xxxj. de rescrip. Hoc sic premisso ostendo, qð indultũ non porrigatur ad huiusmodi canonicatus, qꝛ si sunt electiui, non comprehendunt in illis verbis, ad quamuis aliã dispositionẽ. vt est casus in cle.j.de preben. Et si dicat, quod in.d.cle.j.non sunt adiecta illa verba, similẽ vel dissimilẽ, sꝫ solũ dictum erat, ad quamuis aliã dispositionẽ. Rñ, qð illa verba, similem vel dissimilẽ, non pñt referri ad beneficia electiua, postq̃ non cõprehendunt sub principali verbo, dispositionẽ.c.sedes.de rescri. Et quod ita sit, pꝫ ex tenore verboꝝ ipsius indulti oĩ, ad tuã electionẽ pertinentia. ergo a ꝯtrario sensu dõm vl, qð indultũ non porrigat ad beneficia ptinentia ad electionẽ alterius. Valet.n.argũ a ꝯtrario sensu ẽt in priuilegijs ⁊ indultis, ſm gl.in.c.ꝫ de priuile.lib.vj. q̃ glo.gl.dicit singularem ⁊ auream. Cur.Sen.ꝯsi.xvi.co.vij.in prin. Si.n. Papa voluisset ꝯcedere indultũ d. Cardinali ẽt ad beneficia spectãtia ad electionem alterius, facile ei fuisset dicere, ad tuã vel alterius electionem ⁊c.qð cũ nõ dixerit, nec voluisse credendũ est.l.vnica.§.sinaũt ad deficientis.C.de caduc.tollen. Nec obstat, quod hꝰ dispositio.sit verbũ latissimũ, ⁊ ẽt beneficia electiua (quoꝝ confirmatio spectat ad episcopũ) includere videat, qꝛ verum in materia fauorabili, ⁊ vbi verba sunt late interpretãda, secus in mã † odiosa ⁊ stricte intelligẽda, ſm Archi.Gem.⁊ alios in.c.cũ in illis.§.j.⁊.c.vlti.de preben.in.vj.⁊ facit tex.in c.qꝛ iuris.e.titu.⁊ facit, qꝛ iurisdictio ⁊ potestas delegata, que derogat iurisdictioni ordinarie, dꝫ odiosa, ⁊ iõ restringenda, ſm gl.in.c.j.in ver.processus.⁊ in.c.ij.in gl.ij.de rescri.in.vj. Et hec pcedũt, si electio facta per capitulũ exigat cõfirmationẽ, vt supra dixi. si vero nõ exigat aliquam confirmationẽ, sꝫ habeat viꝫ collationis, put in facto mihi presupponit, ⁊ put est de iure cõi. Nã canonicus de iure cõi nõ eligit, sꝫ recipitur †.c.cũ in ecclesijs.de prebẽ.lib.vj.c.cũ M. ferra.de consti. tradit p Car.ꝯsi.ciij.casus super quo.ver.vij. in canonicalib.⁊ Fel.in.d.c.in nostra.de cotel.xxxij. tũc clarissime liquet, qð indultũ ꝯferens liberã ptãtem ꝯferendi bñficia spectãtia ad suã electionẽ, presentationẽ, vel q̃uis aliã similem dispositionẽ, nõ porrigit ad bñficia spectãtia ad oimodã prouisionẽ.c.vel alterius, vt est tex.in.d.c.cũ in illis.§.j.⁊ in.d.c.vlti.

RESPONSVM IX.

Collatio Facta Cogno, qui in castris militando oculum perdidit, viribus non subsistit. Cui non suffragatur legati dispensatio, que legitima causa non legitur vestita, ⁊ que super irregularitate ex interessentia contracta ad irregularitatem ex homicidio vero, vel deliberato non protenditur, nec corpore vitiatũ ad ordines, ⁊ beneficia habilitat.

1. Miles non potest promoueri ad sacros ordines, nedum ad beneficia eis annexa.
2. Miles presumitur in conflictu intulisse violentas manus in hostes.
3. Probatio perfecta resultat ab effectu.
4. Jnhabilitas maior contrahitur ex voluntate homicidij deducta ad actum, quam ex simplici presentia ⁊ interessentia.
5. Dispensatus super defectu minori, nõ censetur dispensatus super maiori.
6. Dispensationes nõ licet extendere ex maioritate rationis.

7 Dispensatio facta per legatum sine causa nullius est momenti.

8 Verba generalia non probant sufficientem causam in actu prohibito fieri absq; causa.

9 Ordinarius presupponitur esse in quasi possessione libere conferendi beneficium.

Respon. interprete.

In hoc iudicio possessorio sufficit habeat cum proprietatis annexa, iuxta tex. in l. ij. §. quedã. ff. de interdict. sufficit etiã dño Morelli excludere adversarios p nõ ius suũ, et si suã nõ canonizaret possessionẽ, sm Cõp. in c. mãdatũ. de rescri. & Rota decis. cccxix. l antiqs Gem. cõs. pci. & cõs. seq. vbi alia adducit. Merito pfatus do. Morelli in suo allegãti cõs. nixus fuit demõstrare adversarios nullũ ius hñe in priorato de quo cõtendit, qd ego sm ea, q̃ pponunt, verissimũ puto. Nã Cognus monachus q toties fuit in acie & cõflictu militãdo regijs stipẽdijs, ad ordines sacros pmoueri non põt, & sic nec ad bñficia, q̃ ordines hñt annexos. c. preterea. de eta. & quali. c. si eo tpe. de rescri. li. vj. Tũ, qr est corpore vitiatus, cũ altero lumine careat. c. cũ de ma. de corpo. vitia. Tũ qr miles, q ẽ ordinũ & bñficiorũ icapax, nisi de cõsensu Principis sub quo militat & obtineat absolutionẽ a vinculo iuramẽti p eũ pstiti. c. j. & ibi Car. Ale. liij. dist. Tũ qr toties interuenit in cõflictu belli vbi tot hominũ milia cecidere, quo casu effectus fuit inhabilis ad ordines suscipiẽdos, vt tradit p Joã. de ana. in rub. de tornamẽtis. Et si dicat verũ esse, si cõstaret ipsuz aliqs interfecisse, vel cõ hostes tela immisisse. Rñdeo, qr in dubio miles cõsumit in cõflictu intulisse violẽtas manus i hostes, sz gl. & scribẽ. in. c. iij. de cleri. pcusso. alioqn argueret i milite crimẽ segnitie, vel cõtumacie, aut desidie, qd delictũ nõ psumit, nisi p bel. l. oẽ delictũ. ff. de re mili. l. moueor. Codice si seruus expor. & in Cogno pz ab effectu, qr in cõflictu oculũ pdidit, ab effectu † aũt resultat pfecta pbatio. l. vnica. §. sz si qs homini. C. de la. liberta. tollẽ. & in auc. de nup. §. si vero ab initio. Nec obstat dispẽsatio obtẽta a d. legato, qr rñdet primo, qd talis dispensatio nõ porrigit nisi ad casuz interessentie, vt pz ex verbis ipsius dispẽsationis. Sz Cognus nõ solũ pp interessentiã in exercitibus & cõgregationibus armorũ est inhabilis, sz ẽt pp homicidiũ vt iste deducit in. v. cõsultor, sup quo homicidio noluit d. Legatus dispẽsare vt pz ex illis vbis, absq; eo qd aliqd homicidiũ commiserit, & vbi homicidium non commisisset saltem tentasset committere iniciẽdo manus & tela in hostes, sup q̃ inhabilitate cõtra ex volũtate occidẽdi ad actũ primũ emissa nõ legit † Cognus dispensatus. Maior. n. est ihabilitas ex voluntate homicidij deducta ad actũ, q̃ ex simplici pñtia & interessentia, vt est tex. in d. c. iij. de cleri. pcusso. c. fin. de torne. & ibi no. & de se pz. Dispensatus † aũt sup defectu minori, nõ cẽset dispensatus super maiori. c. innotuit. vbi Pañ. col. j. de elect. & regulariter de minori ad maius affirmatiue nõ lz arguere. vt no. p gl. in. c. cũ in cũctis. §. si. de elec. maxime i dispẽsationib. quas nõ lz extẽdere ẽt ex maioritate † rõnis, sm Hosti. & alios cõiter in. c. postulasti. de rescri. Pañ. & Mod. in. c. at si clerici §. de adulterijs. de iud. Fel. i. c. si. de simo. Scdo rñdet, qd talis dispẽsatio nõ est admittẽda. Tũ qr facta absq; cã, sine qua dispensatio † facta per legatũ nullius est momẽti, sm Pañ. in d. c. innotuit. co. ij. & in d. §. de adulterijs. & Fel. in d. c. postulasti. co. xiiij. vbi dicit istud esse val notãdũ ad fringẽdas mille dispensationes, quas faciũt legati cũ psonis idiginis. Et licet in Papa psumat cã, iuxta gl. in l. relegati. ff. de penis. secus tñ i inferiore, sm Fel. & Deci. in. c. q̃ in ecclesiarũ. de cõsti. Et si dicat legatũ dispẽsasse cuz Cogno ob singulares suas virtutes & castissimos & cãdidissimos mores, vt vẽ colligi ex pfatiõe bulle, q denotat mẽtẽ disponentis. l. si. ff. de he. inst. l. Titia. §. idẽ rñdet. ff. de ver. ob. Rñdeo tripliciter. Primo, qd illa pfatio, Morũ honestas & laudabilis vita &c. solet apponi de cõsuetudine notariorũ, vñ nõ pbat ita esse, vt dixit in simili Bar. in. l. j. in vi. q. ff. de iure codi. & Soc. cõs. cxciij. lib. ij. Scdo, qd in actu pbibito fieri absq; cã, verba generalia nõ pbãt sufficiẽtez cãm, sicut dicimus in donatiõe pbibita fieri, nisi ex cã meritorũ, qd verba illa gñalia pp benemerita nõ sufficiũt, nisi merita vera esse pbent. l. qd est. ff. de proba. Tradit p Bar. in. l. si forte. ff. de castren. pecu. & in locis ib. terminis p Deci. cõs. xx. per totũ. Tertio (sm ea q̃ pponunt) cõstat Cognum indignũ esse tali dispẽsatione, vñ tanq̃ facta ex falsa cã, nihil vz. c. qr circa. & ibi Pañ. & alij no. de consang. & affin. c. qd super his. & ibi Felj. col. j. post Bal. de fid. instr. Preterea, dato qd dispensatio valeret & cẽt obligata inhabilitas cõtra pp militiã & homicidiũ restat vitiũ corporis, sup quo nõ legit secũ fuisse dispẽsatũ. Cũ ergo plura sint que ipsuz Cognũ inhabilitent, & solũ sit remotum vnũ impedimentũ, reliquũ est, vt pp aliud impedimẽtuz veniat repellẽdus. c. ex tuarũ. de auto. & vsu pal. l. si domus. ff. de ser. vrb. pred. Et hec sufficiunt, quãtũ ad inhabilitatẽ dicti Cogni. Quãtũ vero ad terralẽ alterũ adversariũ, plz ẽt resolutio facta per pfatũ dictũ Consultorem, qd titulus eiusdem terralis sit nullus & inualidus ex defectu ptãtis monacorũ, qui ipsuz terralẽ elegerũt. Nã de iure cõi collatio huius potestatis spectat ad solũ ordinariũ. c. j. de cap. mona. c. oẽs Basilice. & c. nullus. xvj. q. vij. Ex quo sequit, qd monachi nõ hñt ius eligendi, & posito qd ius eligẽdi, ex priuilegio spectaret ad monachos, attñ electio inualida esset, qr † ordinarius presupponit esse in quasi possessione libere conferendi dictũ priloratũ. quo casu electio facta ab his, q nõ sunt in quasi possessione cassanda ẽ & irritãda. c. cũ sup. & ibi no. per gl. & c. cũ ecclesia Sutri. de cã poss. & propterea. c. querelã. de electio. cum similibus.

RESPON. X

Agenti interdicto retinende, obstat suppressi valoris exceptio, que incoloratũ titulum reddit, & de qua etiã iudex laicus cognoscere põt incidenter, cum puruz contineat factũ.

1 Exceptio inualidi tituli obstat contra agentem interdicto re. ti. pos. beneficij ecclesiastici.

2 Rex & eius senatores possunt cognoscere de possessorio. Jtez & de titulo. nu. 3.

4 Titulus adversarij additur incoloratus ex negatione expressionis veri valoris.

5 Judices seculares cognoscunt de exceptionibus cõsistentibus in facto.

6 Possessio posterior, presumitur clandestina.

Respon. interpreta.

Si ad colorandum possessoriũ curia velit incidenter cognoscere de tit. bñficij, tanquã nõ sit cõcedẽdus vitiosus ingressus. c. j. de reg. iu. lib. vj. profecto dz admittere exceptionẽ suppressi valoris, naz cõ † agẽtẽ interdicto retinẽde possessionis beneficij ecclesiastici obstat exceptio inualidi tituli. c. audita querela. & ibi Abb. in j. not. de rest. spo. de qua exceptione solẽt parlamenta christianissimi Regis incidenter cognoscere, sm Guid. pape decis. lxxj. quod sine dubio verum est si in parlamento sint aliqui senatores ecclesiastici. constat enim regem & eius senatum posse cognoscere de possessorio, † sm Pañ. & alios cõmuniter in. c. literas. de iura. calum. Et si emergat questio tituli, † senatores clerici tanquam regio nomine ius dicunt, possunt incidenter de tit. cognoscere, sm Fel. in. c. cum sit generale. ver. & vidi certari. de for. comp. Admittenda est igit exceptio suppressi valoris. qd ex duob. etiam fundamentis corroborat. Primo qr ex † negatione expressionis veri valoris titulus adversarij redditur incoloratus, sicut si negaretur impetrantem esse clericũ, quo casu impetrans tenetur probare se clericum, sm Inno. in c. super his. ad fi. de accu. Pañ. in. c. bone. j. co. pe. de elect. & pariter tenetur probare expressum ab eo valorẽ esse verum valorem, si neget, sm Pañ. in. c. ad aures. de rescr. & in. c. fin. de presum. facit tex. & ibi no. per Pan. in. c. qr circa. de consang. & affi. & que diffuse scripsit Fel. in. c. constitutus. colum. j. & seq. de rescrip. si modo audiendus est, qui negat expressionem valoris esse veram, non video cur non sit audiendus, si velit suaz negationem probare. Secundo quia exceptio suppressi valoris est meri facti. c. ad audiẽtiã. de rescr. tradit per Pañ. in d. c. & † exceptionibus autem consistentibus in facto cognoscunt iudices seculares, licet ex tali exceptione facti inferri possit decisio iuris spũalis. De quo nõ cõtendit, sm Bal. in auc. & qui iurat. col. ix. quero qualiter. C. de bo. aut. iu. pos. nam & de q̃ntitate. pcij & de pacto de retrouẽdẽdo (qr facti sunt) cognoscit iudex laicus, lz ex his inferat ad decis. vsurarie prauitatis. c. ad nr̃as.

de em. & ven. c. illo vos. de pigno. secundum Bar. & alios communi
ter in. l. Titia. ff. so. ma. & in. l. omni innouatione. vbi etiam Pau.
de cast. C. de sacros. eccle. cum concor. adductis per Alex. consil.
lz. prestantissime doc. lib. iiij. & Pan. consi. lxiiij. li. j. Hinc est
quod iudex laicus potest cognoscere opposita per beneficiatum
contra patronos, quod iuripatronatus renunciauerit, quia in facto
consistit. c. significauit. quod ibi no. Car. & Fel. de testi. licet cau
sa iuris patronatus sit spiritualis, seu mista. c. quanto. de iud.
Idem ergo respondendum in exceptione suppressi valoris, que
magis in facto versatur, quam renunciatio, que generaliter non
reddit titulum inualidum. c. admonet. & ibi no. de renuncia. si
cut facit suppressio valoris, & traditur in regula Bonifach. lxiij.
exceptionem. Confirmatur, quia si licet actori coram laico probare
titulum & illum colorare ad iustificandum possessorium, licere
quoque debet reo probare exceptiones, ex quibus vult ostendere
titulum non esse coloratum. c. constitutus. & ibi Fel. in prin. de
testi. Facit regula non debet. de reg. iur. Si vero curia vellit dun
taxat cognoscere de nudo possessorio, & non de colore titulorum
certe debet manutenere antiquiorem, qui probauit se titulum habu
isse ab ordinario collatore, qui dicitur titulus colloratus, secundum Inn.
& alios in. c. cum nostris. de concess. preb. & Fel. in. c. in nostra.
col. xxxvj. de rescri. Nam vbi constat de titulo colorato vtriusque
qui prior possidet, potior est iure in possessorio iudicio retinen
de. c. licet causam. de proba. quia posterior† possessio, presumitur cl
destina, secundum Bar. in. l. si duo. ff. vti possi. Bal. in. l. ordinario.
C. de rei ven. col. iiij. Pet. de ancha. consi. cclxxiiij. ad declara
tionem. Lu. Seni. consi. xxiiij. super eo. alibi sepe de hoc.

RESPON. XI.

Qui tertio Licite affinitatis gra
du coniunctos ad con
trahendas nuptias potest habilitare, cum eis
quoque dispensare poterit, qui eodem affini
tatis publicas honestatem coniunctam haben
tis gradu iunguntur, cum annexa sint adeo quod seiungi non
valeant.

1 Affinitas aliquando licita est, aliquando illicita.
2 Affinitas illicita non habet publicam honestatem annexam,
sed licita affinitas habet adeo coniunctam honestatem, vt v
num ab altero separari non possit.
3 Dispensatio quantumcunque odiosa, extenditur ad coniuncta, &
connexa.
4 Connexorum idem est iudicium, & eadem natura.
5 Priuilegii pars vna ambigua, debet intelligi secundum verba clare po
sita in alia parte.
6 Extensio fit ex indentitate rationis de casu ad casum etiam in
facultate dispensandi.

Respon. interpreta.

Videtur Quod facultas dispensandi con
cessa domino Petro sextorio per Leo
nem decimum, cum tertio aut quarto affinitatis gra
du, debeat intelligi de tertio gradu affinitatis abs
que publica honestate per id quod dixit Io. and. in arbore affini
tatis, vbi tenet, quod dispensatus vt possit ducere vxorem non obstan
te, quod sit in tertio affinitatis gradu, non censetur dispensatus, vt pos
sit ducere vxorem in tertio gradu affinitatis coniunctae, cum publica
honestate. sequitur Pan. in. c. non debet. de consan. & affini. & Gemi.
consi. xxxij. pro expeditione dubiorum. col. iij. comprobatur, quia dispen
sationes sunt odiose & stricte interpretande. c. j. de filiis presby. li.
vj. cum similibus. Corroboratur, quia remoto vno impedimento non
censetur remotum aliud, ergo &c. c. ex tuarum. de autoritate & vsu
pal. l. si domus. ff. de seru. vrb. predi. Dato ergo, quod per dispensa
tionem sit remotum obstaculum affinitatis, tamen adhuc remanet im
pedimentum publice honestatis. Ex quibus videtur, quod nob. Iaco.
de coereio, licite recusset traducere honestam mulierem Ioannam
moretam, propter impedimentum publice honestatis, super quo
do. Petrus sextorius non videtur potuisse dispensare. Premissis &
similibus non attentis contrarium respondendum arbitror. Et pro
maiori dilucidatione premitto, quod affinitas est aliquando† licita, ali
quando illicita. Illicita est que contrahitur per illicitum coitum inter consangui
neos masculi & ipsarum feminarum. c. veniens. de eo qui cognouit con
san. vxo. sue. Licita vero est illa que contrahitur per licitum coitum puta
cum sponsa de futuro, vel de presenti. c. ex super his. & fere per
totum. de consan. & affini. Secundo premitto, quod† affinitas illicita
non habet publicam honestatem annexam, sed licita affinitas adeo habet co
iunctam publicam honestatem, quod vnum ab altero separari non potest, vt
declarat Pan. in. c. sponsam. de sponsa. Istis sic premissis de
scendo ad punctum, dico quod do. Pet. habet expressam facultatem super
tertio & quarto, affinitatis gradu etiam coniuncte cum publica hone
state, quod sic probatur. Sanctissimus do. noster Leo Papa, con
cessit sibi facultatem dispensandi super tertio & quarto gradu affinita
tis licite & illicite, ergo etiam super tertio gradu affinitatis coniuncte,
cum publica honestate, que ab affinitate licita separari non potest, vt
dixi in secundo premisso, & istud ponit gladium ad radicem, quia† di
spensatio quantumcunque odiosa extenditur ad connexa. secundum Io. and. in
addi. Spe. ti. de le. §. si. ver. iiij. Hinc est, quod dispensatus ad sub
diaconatum & dispensatus super pluralitate beneficiorum, intelligitur
etiam dispensatus super residentia, secundum gl. in. c. si quis in clero. vij. q. j.
dispensatus ad beneficium curatum non obstante defectu etatis, vt etiam
dispensatus, vt non teneatur se promoueri facere. Iuxta ad sacerdo
tium iuxta concilium Lateranen. de quo in. c. licet cano. de elec. li. vj. secundum
Pan. in. c. quia in tantum. de preben. post gl. ibi, que vult quod dispensa
tus super canonicatu, intelligatur etiam dispensatus super prebenda. Fa
cit, quia connexorum† idem iudicium, & eadem est natura. c. quanto. de iudi. l.
cum acta. ff. de neg. gest. Et si hoc habet locum in dispensatione, que est o
diosa, multo magis procedet in facultate dispensandi, que est
fauorabilis, & late interpretanda, vt statim subiiciam. Sed statim dicet
aliquis non constare, quod Papa concesserit facultatem dispensandi etiam su
per tertio gradu affinitatis licite, quia Papa in ea parte, in qua
dat facultatem dispensandi super affinitate licita & illicita, se ipsum
restringit ad forum conscientie tantum. Ad istud respondeo, quod etiam Papa
concessit facultatem dispensandi etiam in foro fori, quod pluribus ratio
nibus demonstratur. Primo, ex illa clausula, qui ex quarto licita vel illi
cita &c. que ad vtrunque forum refertur. Nec obstat, quod postea in
ferius Papa dicat in foro conscientie duntaxat quo ad alios, que
ad illos, qui in tertio aut quarto consanguinitatis, aut affinitatis
gradu existentes contraxissent, quia ibi Papa declarat & restringit fa
cultatem generaliter concessam, dicendo quod procedit generaliter in foro con
scientie, sed in vtroque foro procedit tamen quo ad illos, qui sunt in ter
tio aut quarto &c. Certum autem est, quod restrictio & declaratio debet in
telligi secundum terminos precedentis dispositionis, que restringitur. l. si.
§. cui dulcia. ff. de vi. tri. oleoque lega. l. nam quod liquide. §. fin. ff. de
penu. leg. no. per gl. & Bar. in. l. j. ff. de re. iur. Et si iudex bene ad
uertat ad verba priuilegii. casus iste sibi videbitur clarissimus.
Corroboratur, quia vna pars priuilegii† ambigua debet intelligi secundum
verba clare posita in alia parte lege verum. vbi Bar. ff. de pecu. le.
l. quemadmodum. vbi etiam Bar. l. §. hoc verba. ff. ad. l. Aq. & Pan. con
xxxvij. vs. j. lib. j. l. qui filiab. vbi. Rod. ff. de le. j. Verba ergo il
la super tertio aut quarto gradu affinitatis, si ambigua forent, ex
verbis precedentibus clariis declaranda & interpretanda forent, & maxi
me, quia precedentia declarant sequentia. l. tallis scriptura. cum vulgari
bus. ff. de leg. j. Secundo etiam si Papa non concessisset expresse facultatem
dispensandi super affinitate tam licita, quam illicita, sed simpliciter tamen in casu
occurrenti censeretur concessa facultas dispensandi super affinitate etiam li
cita, & sic coniuncta cum publica honestate, quia ex indentitate vel ma
ioritate rationis fit extensio† de casu ad casum etiam in facultate di
spensandi, que fauorabilis est. c. si. de simo. c. si cui. de preben. li.
vj. & voluit Bar. quem alii communiter sequuntur. in. l. ij. in prin. ff. de
ob. Rod. maxime. in. c. ut si clerici. in prin. de iud. Fel. in. c.
postulasti. col. xiij. ver. limita. iiij. de rescri. & late in. d. c. si. Sed
sic est, quod Papa dedit potestatem dispensandi super secundo & tertio gra
du consanguinitatis, super quo difficilius solet dispensari, quam super
secundo & tertio gradu affinitatis licite. c. literas. & ibi notatur de re
sti. spo. & traditur per Ioan. lopis in trac. de mat. i. v. charta. ff. sed que
ritur vlterius, ergo etiam dominum, quod facultatem dispensandi concesserit su
per eo, quod est minus. arg. regule, non debet. de reg. iur. Et sic ver
ba illa super secundo aut tertio gradu affinitatis sumpto arg. a po
testate maiori de quo loquuntur interpretanda tam de affinitate licita
quam illicita. Et facit ad hoc, quia etiam in odiosis verba intelligen
da sunt in potentiori significatu. c. pen. de senten. excom. & sic
illud verbum affinitatis, intelligendum est de affinitate licita, que
est potentior, & ad hoc seruit consil. Cal. consil. j. sub rub. de consanguinitate
& affinitate, vbi consuluit, quod potestas dispensandi super tertio consangui
nitatis gradu, intelligitur etiam super. iij. gra. ex vtroque parente. Nec re
fragantur premissa in contrarium deducta, quia loquuntur in dispensationibus
odiosis, nos in potestate dispensandi fauorabili. Item loquuntur in
dispensatione super affinitate simpliciter, nos in facultate dispensandi
super affinitate licita & illicita, ac etiam super consanguinitate.

Respon.

RESPON. XII.

ET SI VNIONIS gratia obreptitia nullius sit momenti, non tamen religiosi qui prioratum Montisclausi ecclesie sancti spiritus vniri impetrarunt, obrepsisse dicuntur. Nec. n. suggesserunt Leoni. x. quod ecclesia foret collegiata, sed quod ipsi collegium faciunt. Hoc a vero constat non deuiare, cum simul conueniant, Rect. annalem habeant, et syndicum, vnoque confraternitatis sancti spiritus nomine nuncupentur. Que ad constituendum collegium abunde sufficiunt, quamuis communi careant arca, dormitorio, et refectorio.

1 Subreptio et obreptio viciant ipso iure gratias ad beneficia. et quando litere dicantur subreptitie: nu. 2.
3 Collegium quid sit? et quid ad eius esse requiratur: nu. 5.
4 Priuilegium ex quanti temporis cursu presumatur?
6 Prelatus specialis an requiratur ad essentiam collegij? et quid preterea: nu. 7.
8 Presbyteri possunt constituere collegium in aliqua Ecclesia pro missis dicendis.

Respon. interpreta.

QUeritur. An vnio facta de ecclesia prioratus Montisclausi ecclesie sancti spiritus vitio subreptionis et obreptionis opposito, de quo in articulis mihi exhibitis, fuerit et sit nulla. Certissimi. n. iuris est, quod subreptio et obreptio viciant 1 gratias ad beneficia † ipso iure. c. ad audientiam. de rescrip. quod tex. etiam procedit in gratia vnionis beneficiorum, secundum Cald. cons. vlti. sub rub. de rebus eccle. non alie. Oldra. consi. ccl. in questione, que ponitur per Panor. consi. cj. in questione, que vertitur in. j. par. et Dec. consi. cxvij. Reuer. pr. col. j. vel saltem venit annullanda, vt per Rotam, sub rubri. de rebus eccle. non alie. decis. ij. in antiquis. Videtur autem, quod huiusmodi vnio dici possit subreptitia, et obreptitia, quia falso dicitur expositum Leoni. x. Pontifi. Maxi. quod fratres sancti spiritus faciunt collegium, et ob id Sanctissimus do. noster motus videtur ad vniendum aliud beneficium eidem ecclesie sancti spiritus vti collegiate, quam vnionem non fecisset, vel non ita de facili, si sciuisset non esse collegiatam. c. postulasti, Ibi, de leui. de rescript. et c. super literis. eo. ti. et ibi Fel. col. v. inquit, quod litere vnionis dicuntur subre 2 ptitie †, si causa expressa ad iustificandam vnionem non sit vera, puta si asseratur, quod ecclesia sit pauper, cum sit diues, quod procedit etiam si vnio fuerit facta motu proprio, secundum Card. consi. xcvj. Papa vniuit. Verum premissis non obstantibus puto contrarium de iure concludendum, tum quia verum est, quod dicti fratres constituunt collegium et collegialiter viuunt. Tum quia, vnio facta fuit ecclesie sancti spiritus, et non collegio. Quod autem dicti fratres constituant collegium, sic probatur. Cui conuenit diffinitio, debet etiam conuenire diffinitum. l. j. §. dolum. ff. de dolo. Diffinitur autem collegium sic, Colle3 gium † est collectio corporum rationabilium, constituens vnum corpus representatum, secundum Card. floren. in. c. dilectus. de excess. prela. vel Collegium est collectio plurium corporum inter se distantium, vno nomine nuncupatum. secundum Bal. in rub. C. pro soc. vtraque diffinitio conuenit congregationi horum fratrum, qui simul habitant, et simul conueniunt, et consequenter est collectio, secundum bar. in rub. ff. de colleg. illici. Conuenit etiam verbum, corporum. insti. de rebus corpo, et incorpo. etiam adaptatur verbum, plurium, quia sunt vltra tres, qui sufficiunt ad faciendum collegium. l. Neratius. ff. de verb. sig. c. j. de ele. Conueniunt alia verba, scilicet rationabilium. ad differentiam gregis, et armenti, et faciunt vnum corpus representatum seu fictum, quod confraternitas sancti spiritus nuncupatur. vt expresse aduersantes in suis articulis confitentur. Et veritas nostre consultationis clarius apparebit, si specialiter tollantur que in contrariis articulis deducuntur. Non obstat igitur, dum dicitur quod ex primeua institutione non fuit ecclesia sancti spiritus fundata, vt ibi esset collegium. quia esto, quod ita sit, non sequitur, quod ex post non potuerit effici collegiata, vel ex consuetudine, vel ex priuilegio. Non obstat, dum negatur constare de aliquo priuilegio vel consuetudine, quia possem primo respondere, quod ex quo ipsi fratres sunt in quasi possessione iuris collegiatis, iam tanto tempore, cuius initij me4 moria non habetur, ex tali cursu temporis presumitur † priuilegium, secundum bar. in. l. cum de in rem verso. ff. de vsur. Ant. et Panor. in. c. peruenit. de censi. et in. c. cura. de iure pat. Old. consi. ccxcvj. Alex. consi. vj. lib. j. Secundo respondetur, quod ex quo sunt in quasi possessione exercendi iura collegialia, iam tot annis, negari non potest, quod ex tali possessione non sit fundata eorum intentio, ita quod alio non apparente habenda est pro colle5 giata † secundum Panor. post alios in. c. nobis. de iu. patro. et Host. in summa de excess. Prela. §. j. ver. subditi vero. sed quo scietur. vbi concludit, quod ex vsu cognoscitur vtrum sit collegiata vel non. Si. n. clerici ibidem deseruientes consueuerunt syndicum eligere, tractatus facere, arcam comunem vel sigillum come habere, collegiata iudicatur. Et maxime hoc verum est, si consueuerint sibi aliquem eligere in Prelatum siue in caput. c. j. de elec. Ita Panor. in d. c. nobis. et Card. in d. c. dilecto. Cum igitur dicti fratres continuo sibi Rectorem elegerint, syndicum et tractatus fecerint, aliaque peregerint, que citra ius et nomen collegij fieri non possunt, certe iudicandum est, quod ipsi constituant collegium. Nec obstat dum dicitur, quod eorum Rector annalis est, quia ad esse col6 legij non requiritur, quod habeat prelatum † specialem, secundum Inn. in. c. cum non ignotes. de preb. Panor. in. c. j. de elec. Bar. in. l. sodales. ff. de colleg. illi. Bald. in rub. C. pro so. cum concor. adductis per Feli. in. c. ex literis. col. ij. de consti. Cum igitur de essentia collegij non sit, quod vnus adsit prelatus, si modo deputetur prelatus ad tempus non desinet esse collegium, vt de Abbatissa dicitur, que ad tempus solet eligi, ita Archi. in. c. sicut in vnaquaque. xxj. q. ij. Non obstat denique dum dicitur, quod isti fratres non habent arcam comunem, quam solent habere collegiati. l. j. ff. quod cuiuscumque vniuer. nomine. nec sigillum come. d. c. dilecta. nec refectorium, nec dormitorium come, iuxta text. in. c. cum monasterium. de statu mona. quare respondetur, quod licet ista sunt quedam signa collegij, non sunt et alia. s. syndicum creare, tractatus facere, communiter habitare, et alia plura. c. tertio loco. de prob. c. inter dilectos. de don. et ad faciendum collegium non sunt necessaria omnia copulatiue, sed aliqua ex eis sufficiunt, secundum Car. floren. et demen. vt hi, q. in iij. q. de eta. et quali. et ita conclu7 dunt Host. et alij in locis preallegatis alternatiue loquentes In casu autem nostro fere omnia signa concurrunt, videlicet electio syndici, tractatus, comis habitatio, come dormitorium, comis fraternitas, electio rectoris, et plura alia, quo fit vt sine dubio respondendum sit eos collegium facere. Vltimo et si ecclesia sancti spiritus non esset collegiata, non tamen vnio dici posset obreptitia, quia in precibus non dicitur, quod sit collegiata. Sed quod in ea adest collegium clericorum et presbyterorum pro missis celebrandis, et horis Deo psallendis ibidem mancipatorum, et hoc verissimum est, nam secundum Inno. in d. c. dilecta. clerici et presbyteri possunt con8 stituere collegium † pro missis celebrandis in aliqua ecclesia, licet ipsa non sit collegiata. et ibi Car. q. vij. decidit, quod omnia collegia, que intuitu pietatis puta pro missis celebrandis, vel oppressis iuuandis constituuntur, sunt a iure approbata. et idem tenet Bar. in d. l. j. §. sed religionis. ff. de colleg. illi. et Bald. in d. rubr. C. pro socio. Sequitur ergo, quod vnio caret vitio obreptionis et subreptionis etc.

RES. XIII.

EXEQVENDA est Pontificis gratia, et si scripta signataque non sit, si aliter cautum speciali lege non reperiatur, que lex cum sit exorbitans, non est extra casum suum aliqualiter protrahenda.

1 Scriptura non est de essentia gratie.
2 Collatio facta nutu, valet.
3 Gratie effectus consistit in verbo fiat.
4 Gratia perficitur ex sola signatura.

Respon. Interpreta.

DE iure. sufficit signatura, imo sufficit sola gratia ore Pontificio prolata, absque signatura, hoc modo, fiat vt petitur. non. n. scriptura 1 † est de essentia gratie, secundum Card. in. c. quisquis. de elec. Bal. in. l. fi. C. de com. seruo manu. Feli. in rub. de consti. col. pe. et in. c. Rodulphus. col. xvij. de rescrip. hinc est quod valet colla2 tio facta † nutu, secundum Bal. et Barb. in rub. de rescrip. et dato quod exigeretur scriptura sicut in priuilegijs. c. porro. de priui. et per glo. in. c. j. §. postquam. de censi. li. vj. Satis tamen et sufficienter dicitur huiusmodi 3 dispensatio scripta, si reperiatur scriptum verbum fiat, † quia in eo consistit effectus gratie, iuxta illud Genesis, fiat lux. et facta est, vt per Feli. in d. c. Rodulphus. nec requiritur aliqua expeditio literarum, quia ex so4 la signatura † perficitur gratia. c. institutionis. cum glo. xxv. q. ij. et in cle. dudum. §. nos etenim. de sepul. et Panor. in. c. nosti. de electio. in. c. infra. de rescrip. Nec obstat regula cancellarie. xxix. in ordine incip. Item, quod omnes, qui loquuntur in commissionibus causarum et processibus habendis super gratiis ad beneficia, quarum bulle non fuerunt expedite, vnde non est facienda extensio ad dispensationes, cum talis regula sit exorbitans. l. quod vero contra. et. l. j. singulare. ff. de legi. cum vulgaribus.

RESPON. XIIII.

DEnuo impetrans nouam prouisionē sup beneficio simoniace obtēto, licet nec de simonia, nec de c. licet canō, nec de fructib⁹ perceptis post annum aū promotionem ad sacerdotium exprimere teneri nō videat. Nihilominus hmōi qualitates de iure sint exprimende, qr difficiliorem reddere solēt concedentē, vt impetrans impetratis gaudere possit, nec princeps alicui simpliciter prouidens intelligitur derogare iuri communi, nisi id ex certa scientia agat.

1. Impetrās nouā prouisionē sup bñficio simoniace obtēto teneatur exprimere q vacat ex capite. c. licet canō. & vide nu. 4.
2. Bñficiū ꝯgrue dici nō pōt vacare ex duplici cap. & viden. 10.
3. Impetrans nō tenetur exprimere nisi qualitates vacationis in iure expressas, etiam si non expresse aliquantulum difficiliorem redderent concedentem. & vide nu. 6. & nu. 12.
5. Simoniacus non potest ad beneficium dispensari nisi per pontificem ex magna causa, & misericordia.
   Simoniacus large intrusus dicitur.
7. Bñficium simoniace obtentum de iure cōi non pōt imediate obtineri sine dispensatione, que nō presumitur, nisi pbet.
8. Bonefidei possessor facit fructus suos, maxime cōsumptos.
9. Simoniacus tenetur vba facere de fructibus perceptis ante nouā impetrationem, cum illos sine titulo acquisiuerit.
   Simoniacus tāquam fur. tenetur ad restitutionem fructuū.
11. Impetrās nouā prouisionē super bñficio exprimere dz q nō fuerit pmot⁹ ad bñficiū in primo āno post fruct⁹ pceptos.
   Actus ex intentione iudicatur.
13. Unio dupliciter fit aut per incorporationem seu adiectionem aut per confusionem seu communem mixtionem.
   Ecclesie per incorporationem alteri ecclesie vnite, sunt tanquam pedisseque illius cui vniuntur.
14. In ecclesiis simul vnitis in dubio presumitur illa principalis que plures habet coniecturas pro se. & ibi vide plura de ordine scripture ac nominationis.

Respon. interpreta.

QUod impetrās. Noui prouisionē sup bñficio simoniace obtento, qd vacare dicit et ex cap. c. licet canō. de elec. in. vi. de tali vacatura † nō tenet facere mentionē, sed sufficiat dicere se simoniace obtinuisse. Istud in primis pbat, qr cōis ē doctor sētētia de mō vacationis nō eē necessario faciendā mētionē, sed sufficere simplr dicere bñficium vacare cū per h ols modus vacationis cōprehēdat. vt est gl. in c. pp. de rescrip. in. vi. in vbo vacabunt. & in c. cupientes. de ele. lib. vi. Lapus allegōnc. vi. col. ii. Feli. late in. c. in nra in. xxxvii. correlario. de rescr. & ibi plures ꝯcordantes. vñ psupposito q etiā h bñficium qd impetrat vacet ex dicta ꝯstitutione, tñ de tali vacatione non opz facere mentionē. Scdo probat, qr certū est q et cap. simonie ēt per alium vt inscio, & ignorāti cōmisse, iam vacabat bñficium salte de iure, tex. sunt ad h in. c. pe. de elec. in. c. nobis. & in. c. de simoniace, & ibi Ab. de simonia. tex. in. c. presentium. & in. c. quicūqz. j. q. v. in extra. c. ij. de simo. cū g iam vacaret et cap. simonie, nō pōt † dici amplius vacare et. c. licet canō. vt tz Rota in ti. de rescrip. Fel. in. c. ij. & in. c. in nra. versi. scias ēt. de rescriptis. & Rota in ti. vt lite pen. decis. vlti. Butr. cōsi. lxiiij. in Cbā no mine. Tertio, q ad h nō teneat facit regla gñalis, q tradit in materia impetrationis bñficiorum, q est est q impetrans † non teneat facere mentionē nisi de qualitatibus in iure expressis, quas posuit gl. in cle. i. de preb. quā ibi sequunt oēs, & tenuit Cald. cōsi. vi. in ti. de preb. Inno. in. c. sup literis. de rescrip. & idē in. c. ad aures. eo. ti. cū cōcor ibi Fel. versi. limita primo. & idē in. c. ad aures. eo. ti. cū cōcordantibus p eū adductis, q regula ampliat ēt si esset talis qualitas, q difficiliorē redderet ꝯcedentem. vt voluit Egid. Bellamera decis. vi. q. viij. inci. cōcedo eē. Rota quē refert & sequitur Fel. in. c. postulasti. vsi. declara ēt. de rescr. & Rota eo. ti. decis. xxij. in nouis. cum ergo ista qualitas non sit in iure expressa, vt exprimi debeat, videtur concludendū dictum impetrantē non teneri de ea facere mentionem, & q non teneatur est doctrina Card. & Anch. i cle. si Ro. de preb. quā refert. & dicit multos sequi Fel. in. d. c. postulasti. col. pen. vbi voluit q intrusus impetrās bñficiū non tenetur facere mentionē de sua intrusione. ¶ Sed bis nō ob. vitatē proculdubio crederem eē in ꝯtrarium, scz q teneatur predictus impetrare volens de tribus facere mētionē. Primo, q simoniace bñficiū tale obtinuerit. Scdo, q fructus ex eo d hactenus pcepit. Tertio, q bñficio predicto sit eē ꝯstitutū ꝯtra † c. licet canō. ppter qualitate, q ad eius expssionē teneat, facit, qr vt iā dixi, ppter simoniā ēt eo ignorāte cōmissam cogit bñfici i dimittere, vt sunt tex. i. c. pñtiū. j. q. v. & i. c. sicut i pri. cū similibus. d simo. Nec cū tali simoniaco, vt idē bñficiū retinere possit, pōt p aliū, q p † pōtificē dispēsari sm Panor. post Anto. d butri. i. c. pe. i. ij. not. de elec. p tex. ibi. & idē Panor. post Cald. i. c. d simoniace. col. ij. vsi. & ideo. d simo. Imo cū tali simoniaco, ēt nisi et magna misericordia p sūmū Pōtificē dispēsat, vt dicit tex. i. d. c. qcūqz. j. q. v. Hostie. & Panor. i. d. c. d simoniace. cū g hec sit talis qualitas, q d iure cōmu. ipedit ipetrātē illd bñficiū tenere, certe d ipa erit facienda mētio, qr d ol † qlitate i iure expssa ē fiēda mētio, ēt si nō redderet ꝯcedētē difficiliorē. c. si motu d pb. i. vj. c. si ꝯponēte. d rescri. firmat late Feli. post multos i. c. sup lris. col. ij d rescri. a fortiori si nō solū difficiliorē redderet, sz ad oimodo denegādū induceret. Scdo adducit, nā certū ē q d intrusiōe ad bñficiū qd ipetrat, ē necessario fiēda mētio. sz Abba. i. c. cū in cūcti. col. ij. d pb. Dñi. i. c. cū q. d pb. i. vj. Feli. i. c. i nra. col. viij. & i. c. postulasti. i si. d rescrip. cū ꝯcord. Sz simoniacus large intrusus dr, vt vult gl. & ibi Card. ita illā dclarat i. c. nisi. i pri. d renūcia. Dñi. i. c. pp. xix. disti. vbi vult illū dici intrusum, qui bēt titulū a supiore venit in bñficio pdicto, & q dicat intrusus cōcludēti arg. pbat p Feli. i. c. i nra. col. ix. d rescrip. Calderinu. d pbē. ꝯsi. xj. & eo dicta pbat ēt respectu simoniaci ignorātis. merito g d tali simoiaca possessione erit fiēda mētio. Tertio & vltio, isto ꝯcludēter pbat, qr ad h vt valeat collatio istius bñficij, nō sufficit sola collatio, sz reqrit ēt dispēsatio, aut q collatio virtualiter i se ꝯtineat dispēsationē, cū d iure cōmu. bñficiū simoniace obtētū, idē nō possit † imediate obtineri. d. c. si. d simo. sz sit necessaria dispēsatio, vt dixi supra, certe nisi Papa informet d tali simonia nō poterit dici ꝯferēdo dispēsasse, not. i. c. d multa. §. q vo. i. c. extirpāde. d pb. vbi Princeps ꝯferēdo idigno, nō vr dispēsare nisi ꝯstet d certa scia idignitatis. et tenuit Dñi. post Inn. i. c. cū q. vltia col. d pb. lib. vj. Bar. i. l. Barbari⁹. ff. d offi. pto. Oldra. ꝯs. cccxxv. Panor. i. c. inhibiciis iferiora. ēt d electio. Feli. i. d. c. postulasti. vsi. & ista limitatio pcedit, vbi expsse i terminis nris dixit, q ad h vt valeat collatio facta ei q iiuste possidebat, oportet illā possessionē exprimere, vel Papā ex certa scia cōferre, faciūt multa, q accumulat Feli. i. d. c. postulasti. vsi. circa qrtū. Ad secūdā qōnē deueniēdo, q ē, nūqd de fructibus pceptis maxie post annū a tpe adeptionis teneat facere mētionē, sz videat prīa facie dicēdū q nō cū psupponat i facto eo ignorāte simoniā cōmissam, & hactenus ignorasse dici debet bona fide possedisse, & sic bona fide possessor fructus † fecisse suos. l. bone fidei. ff. de acqui. rer. do. l. & ex diuerso. cū gl. ff. de rei vē. c. grauis. d restitu. spo. cū ibi notatis. maxie si sint cōsummati. §. & si i rē. cū gl. ist. de offi. iudi. pcipue cū isti sint fructus bñficij rōne seruitij i stipēdiū ꝯpetētes. c. cū sz. d pb. vñ ad eorum expssionē vr nō teneri, cū nō teneat ad restitutionē. arg. c. cū ꝯtingat. & ibi gl. d offi. deleg. i. ad pbationē. C d pbat. Scdo, p eadē pte facit doctri. Car. & Ancha. i clem. si Roman⁹. d pb. vbi dicūt q si ipetrās bñficiū nō facit mētionē d illicita fructuū pceptione, nō viciat collatio, & eorum decisionē refert & seqt Feli. i. d. c. postulasti. i si. vsi. primus casus ē. & hāc doctrinā ia supra allegaui. Tertio, p eadē pte adducit, nā cū i isto bñficio simonia interuenerit bñficiato ignorāte, ipseqz illico vbi ad ei⁹ notitiā puenit illd se parat⁹ dimittere, cū petat hic sibi d nouo cōferri, nō pōt dici simoniam cōmisisse, nec illā ratā habuisse. c. de regularib⁹. d simo. c. i. q. v. l. ꝯsentisse. ff. d iud. & tali simoniaco ignorāti, imo solū mādat dimittere bñficiū. vt i. d. c. d regularib⁹. i vbo dimittāt. & i. c. nisi cū pdē. i pri. imo nec dimittere posset sine supioris autor. i cui⁹ manib⁹ bēt resignare. & vtrobiqz tenet gl. Ant. de but. & Panor. si vr iste ipetrās i aliquo dliqsse cū satis pcepto satisfecerit. vñ ꝯsequēter ad fructuū legitime pceptorum restitutionē nō venit astringēdus. ¶ Quib⁹ nō obstātib⁹ ꝯtrariū credo d iure verius, s. q imo teneat d pceptis fructibus † facere mētionē, p quo adduco, certū. n. ē iste q titul⁹ simoniac⁹ virtute cuius iste ipetrās fructus pcepit ē inualidus, cū talis collatio tāq cassanda. c. nobis. cū similib⁹. d simo. sz titul⁹ inualid⁹ bē p nō tit. ēt q̄ ad fructuū acqsitionē, put tenet Inn. i. c. cōsultationib⁹. i pn. d iure patrona. cuius dictū approbat Bal. i. l. ij C d serui. & aq. Ludo. Rom. ꝯsil. cccliiij. Feli. i. c. cū ei. col. iij. ver. & ex oib⁹ istis. d offi. dlega. & q habeat p nō tit. ē gl. i. c. nō liceat. xij. q. Abba. i. c. ij. d reb⁹ eccie. nō alien. cū g talis

fructus

fructus sine ti. perceperit, ad illorũ restitutionẽ, aut saltẽ cõpositionem tenet̃ ⁊ ad hoc cõpellẽdũ facit gl. i. c. nisi in pri. de renũ. q̃ vult simoniacũ dici furẽ, ⁊ tanq̃ fur tenet̃ ad furtũ restituẽdũ vt dicit Ant. de But. in. c. cũ dudũ. el. ii. i. ii. nota. de elec. q̃ quicq̃ recipit fructus bñficij qñ illud nõ ẽ iuste adeptũ, dĩ fur. ⁊ furtũ cõmittit. Jmmo s3 Pan. ibidẽ. in. v. not. furtũ cũ sacrilegio cõmittit tales fructˀ retinẽdo. Scdo, p hoc adduco doctrinam Spec. in ti. de dispẽ. §. dicẽdũ restat. circa fi. ver. s3 pone q̃ ali qs. vbi dicit q̃ ñ solũ de iniusta detẽtiõe, s3 ẽt de fructuũ pcep tione tenet̃ impetrãs facere mẽtionẽ, nisi ipsos in vtilitatem ecclesie cõuertisset. ⁊ idẽ ẽt tenuit dñs. suus quẽ ipse allegat in. c. postulasti. de rescr. ⁊ dicit Jo. An. i addi. ad Spe. in loco. allegato. q̃ cũ Papa Jo. iustificasset titulũ cuiusdam scholaris sui, voluit q̃ omnia fructuũ perceptorũ camere sue applicaret̃. ⁊ illud dicit Spec. sequit̃ Mathias i repertorio, i vbo, gr̃as bñficialẽ referẽs ⁊ cõmẽdat Fel. ibi. in nña. col. viii. h. tñ in hoc vltimũ. de rescri. Jdẽ tenet Jo. An. i. d. c. postulasti. Phili. Frãc. i. c. cũ g. col. ii. i glo. in vbo obtinebat. de pb. li. vi. Tertio p hoc adduco, q̃ dispẽsatio sup pluralitate bñficiorũ ñ valet, nisi fiat mẽtio de illicita fructuũ perceptiõe. vt3 Jo. An. ⁊ Lapo. i. c. dudũ. ii. de elec. Abb. in. c. ad aures. ver. p hoc ẽt dicas. de resc. ita nec valebit collatio huiˀ bñficij illicite detẽti nisi fiat mẽ. q̃ illicite detinebat̃ fructˀ inde perçipiẽdo. q̃ vt dicit Guil. in. c. ñ põt. de pb. i. vi. q̃ñ ea expmẽde i dispẽsationibˀ, veniũt i collationibˀ exprimẽde. ⁊ ẽt dicit Feli. i. d. c. ad aures. col. ii. ⁊ in ista impetratiõe interuenire habebat ñ solũ collatio, s3 dispẽsatio simul̃ saltẽ. Ultimo adduco deci. expssa3 Fel. i. d. c. postulasti. in fin. ver. s3 in. ii. vbi vult, q̃ si i impetratiõe bñficij illicite detẽti fiat mẽtio de illicita detẽtiõe vt petat̃ de nouo cõferri, s3 collatio, s3 de fructibˀ perceptis ñ fiat mẽtio, tñ q̃ ordinariˀ potuit igrere cõ ipsũ si ñ fuit facta cõpositio cũ camera. ⁊ isto mõ intelligo sup dicta, vt3 q̃ expssio fructuũ perceptorũ fiẽda, ñ ad validitatẽ collat. s3 ad ipediẽdũ ne ordinariˀ cõ eũ amplaˀ sup perceptiõe fruc. igrere possit. Et p cõplemẽto istiˀ casus ñ eundo p mendicata suffragia, adduco tex. in extra. Pau. ii. ici. cũ detestabile. d̃ si. de simo. q̃ vult, simo. perceptos fructˀ suos nõ facere, imo ad illorũ oĩa3 teneri restõnẽ. vt vñ ille tex. pbare, ẽt respectu simonie palã, q̃ p bñficiatũ cõmisse, cũ in scdo casu vbi infligit excõmunicationẽ, expsse dicat eos q p se, vl p alios dederit, ⁊c. vbi vo grauat ad fructuũ perceptorũ restõnẽ, idistincte dicat de q buscũq̃ bñficijs simoniace obtẽtis, vt ẽ tex. in. d. extrauagã. cũ detestabile. de q̃ ẽt extẽdit ad occultos sim. ⁊ sic tenẽ cõcludẽdo, dictũ impetrãtẽ teneri de fructibˀ perceptis facere mẽtionẽ. Ad cõtraria facilis ẽ rñsio, q3 inquãtũ i iuribˀ allegatis põderat ignorãtia simoniaci, istõ fit respectu facilioris vl̃ difficilioris dispẽsationis. Jtẽ vt sciamˀ an sit simoniacˀ ⁊ simoniace pmotˀ an simoniace pmotˀ tñ, vt dclat gl. i. c. pñtiũ. i. q. v. Pan. i. d. c. de simoniace. de simo. Nec obstat illa decisio Lap. ⁊ Anch. in de. si Ro. q3 vt illã dclarat Fel. in. d. c. postulasti. i. fi. pcedit qñ ipetrat̃ s3 bñficiũ, tũc eni ñ ẽ necessario fiẽda mẽtio intrusiõis, nec perceptiõis fructuũ pmi, eo q̃ p huiusmõi scdã bñficij collati. ñ adiuuat̃ iniustˀ titulus pmi qn semp ipso, ⁊ fructibus inde pceptis puari possit. S3 casus nr̃ loqt̃ de ipetratiõe eiusdẽ bñficij q̃ illicite dtinet̃, ⁊ ex q̃ fructˀ idebite fuerũt pcepti, quo casu p istã scdã3 collat. cõualidat̃ ille vitiosus igressus. ita q̃ de illo nõ poterit amplˀ igri, vl̃ mediˀ, dico q̃ illa dcisio pcedit tñ mõ. respectu validitatis collatiõis scdi bñficij, qñ inficit̃ tacurnitate pmi illicite detenti, sed vt dicit Fely. in. d. c. postulasti. in fi. ñ impedit quin ordinarius possit postea contra eum inquirere de beneficio, ⁊ fructibus ex eo perceptis eum priuari, ⁊ ita dico esse in casu nostro, quia taciturnitas fructuũ perceptorum non inficit collationem, sed tamen eps potuit ñ obstãte ista noua collatione inquirere de fructibus indebite perceptis. ¶ Circa tertiam ⁊ vltimam. de quo dubitatur, vt3 nunquid teneatur impetrans facere mentionem de eo q̃ ñ fuerit pmotus ad sacerdotium in primo anno, ⁊ post fructus perceptos, s3 videat̃. q̃ facie cõm q̃ non cũ ex duplici capite idez bñficiũ

10 † vacare ñ possit, ñ semel vacet. vt voluit Fely. post Roti. in. c. ii. §. fallit tertio de rescri. vt s. dixi. ¶ Cõclu fiuem pcedendo cõtriũ credo vũz, ⁊ dico q̃ tã respectu validitatis ipetratiõis, quã ẽt fruc. perceptorũ post annũ tẽtẽtiõis

11 oportet de puatione, † scia. c. l3 can. fac. mentionez, p q̃ mouetur in pmis. Certũ est. n. q̃ ei q pui ẽ est bñficio curato ob ñ pmotiones ad sacerdotiũ Jãnnũ, idez bñficiũ iterato ex eadez vacatiõe cõferri ñ pt, vt est tex. i. c. cõmissa. de ele. l. vi. cũ pp. i hab. iure cõi derogare velle ñ psumat̃. Jn. i. c. innotuit. de ele. Pan. in. c. illa quotidiana. c. d. l. contrario. ⁊. i. ecl[illegible], ⁊ ibi no[illegible] de vul. cũ fi. nisi de eius certa scientia cõstet. c. ad[illegible] de rescri. certe nisi fiat mẽtio de istis inhabilitatib. ñ [illegible] latio ex defectu itẽtiõis pcedẽtis. Scdo p h[illegible] q̃ huic ipetrãti obst. duo vitia, ex quorũ quolibz phibet̃ tal[illegible]ficiũ hẽre, simonia. s. ⁊ puatio ex. c. l3 can. posito ẽ q̃ ex pmo [illegible]moniace obtinuisse. aboleat̃ dispẽsatiue vitiũ simoniacũ remanebit tñ alterũ s3 puatiõis, q3 cõcurrẽte duplici vitio, ẽt si dispẽset̃ sup vno, remanet tñ aliõ, vt ẽ tex. ⁊ ibi Dñi. i. c. ñ pt. de pb. in. vi. Ant. de hu. i mag. §. isup. in. iii. no. de ele. p q̃ ẽ decis. bal. in. l. ei qui. h. s3 pone. C. de fideic. vbi dĩ, q̃ i tratio [illegible] spurio spurietatis fcã mẽtione ñ v3, si erat natˀ ex adulterio ⁊ incestu, nisi de vtraq̃ inhabilitate sit fcã mẽtio, ⁊ ita dicit cõsuluisse Old. cõ. ccxlvii. fm tale ẽ. ⁊ idẽ tenuit Jo. an. i ad. ad Spe supra. q si. fin. leg. Lu. Ro. i. l. si vo. §. de viro. in. xxxi. fall. ff sol. mat. Ab. i. c. p venerab. co. viii. q si. fin. leg. Jmmo dĩ bal. i[illegible] C. de fur. q̃ vbi sunt plr̃a obstacula ñ sufficit mẽtio gñal. cũ cl̃a ñ ob. nisi fiat mẽtio singlorũ obstacl̃m, ⁊ dĩ idẽ Bal. i. l. barbarˀ, ibi, ⁊ sic dicat̃ q̃ Papa nunq̃ p suã dispẽsationẽ psumit̃ velle habilitare multipl̃r inhabiles, ⁊ multa in pposito adducit Fel. i. d. c. postulasti. co. iiii. Tertio istõ pbat̃, nisi de hoc fiat mentio talis collatio corruet, tũ ex vitio surreptiõis, q3 ista ẽ qualitas in iure

12 expssa, de q̃ mẽtio ẽ fiẽda, vt in. d. c. cõmissa, tũ q3 saltẽ † difficiliorẽ reddidisset cõcedẽtẽ merito exprimẽda. c. sup litis. cũ glo. mag. de resc. Corruet ẽt ex defectu intẽtiõis, cũ p p collationẽ nouã, aut similibz cõfirmationez nunq̃ censeat̃ cõfirmari bñficiũ qd illicite detinebat̃, p tex. in. l. auctoritatẽ. ⁊ ibi bar. C. vñ vi. ⁊ p gl. in. l. si. in vb. pfessio. de fund. ⁊ salt. rei domi. li. xi. C. p q̃ gl. ita dẽ expsse Phi. frã. i. c. cũ q. de p. i. vi. Jo. an. i. d. c. sicut. ⁊ Fe. i. d. c. postulasti. vñ ex s. dcis cõcludo q̃ de tali puatiõe necessario fiẽda ẽ mẽtio, eo maxie, q3 ex ea. simõie facilˀ secũ dispẽsabit pcextu ignorãtie. ex hoc vo capite nulla subest iusta cã dispensandi saltez mihi deducta, ⁊ iste rõnes cõcludũt ñ solũ eo respectu vt valeat collatio, s3 ẽt ⁊ fructˀ perceptos retinere possit, q cũ sint indebite pcepti ex duplici vitio, certe ẽt si purget̃ vitiũ simõie, remanebũt tñ indebiti ex capite puatiõis, ex s. deductis rõnib. maxie cũ ex capite puatiõis sint magis indebite recepti, attẽta vacatiõe bñficij ipso iure, ex qb. in casu absoluitˀ. ¶ Sup scdo artic. in q̃ q̃rit̃, q̃ istarũ triũ ecclĩarũ sil̃ vnitarũ. s. capẽstri diruptã, ⁊ ea q̃ ẽ in castro, in q̃ diuina celebrãt̃, ⁊ tertia q̃ distat ab istis p dietã, in q̃ sacrã pplo p põrẽ administrant̃ dicat̃ eẽ pnc. q3 i scdo ñ adducit̃ q̃ spẽ vniõis vnite sint, ⁊ dubiũ ñ sit eã multipl̃r fieri posse. Altera tñ ex duab. spẽb fcã vniõe necessario cõcludẽdũ ẽ quarũ vtraq̃ capestrez ⁊ diruptã eẽ pncipalẽ pbabit̃. hũt. n. harũ ecclĩarũ vnio fieri, vt due

13 ipsarũ tertie † vnirent̃, siue pp earũ paupertatẽ aut ppl̃i carentiã, aut fuit fcã vnio tal̃r, q̃ ex ipsis trib. fieret vnicũ bñficiũ, eo q̃ in spẽ vniõis deducte p gl. Host. ⁊ Pan. in. c. i. ne sede vaca. ⁊ i. c. ipis. xvi. q. i. hoc ñ cadũt vñ dico cõclusiue pcedẽdo, q̃ ex q̃uis istarũ duarũ spẽrũ iste ecclĩe sint vnite q̃ ista capestris dicit cõ pncip. si. n. s3 pmã spẽz fcã vnio fuit, ita vt due eccle tertie sint vnite, clarũ est q̃ capestris est pncip. istõ pbat̃ q3 eccle p incorpatione alteri eccle vnite sunt tanq̃ pedisseque illiˀ cui vniunt̃, ⁊ pdũt nomẽ, ⁊ ẽt oino extinguunt̃, tex. i auc. vt nul. sine q̃quo suffra. §. illõ. co. ii. vbi expsse dĩ offm̃ alteri vnitũ priuari noie, vt ẽ tex. in. c. recolentes. de sta. mon. Bar. in. l. si qñ. in fi. C. de app. Fel. in. c. translato. co. iii. de cõsti. itez oĩa iura eccle vnite, trãseũt in ipsaz cui fit vnio, tanq̃ in pemisã. adoptãtez. Pan. i. c. iii. i. iii. no. de reb. do. p. l. si adoptauero. de pe. vñ cũ ista ecclĩa capestris pncipal̃r noiet̃ in quibuscunq̃ actib. q̃ fiũt p. põrez, ⁊ noie suo soluat pensionez, nõ pt dici nec ipsa extincta, nec eiˀ nomen, cõir q̃ ipsa sit pncip. ⁊ ad q̃ fuit fcã vnio, psuadet̃. Si vo ipsarũ ecclesiarũ vnio fcã fuit vt neutra alteri vniret̃, s3 omnes sil̃, put declarãt gl. ⁊ doc. s. alleg. tunc etiã dico pbari istã capestrez eẽ caput ⁊ pncipalem, pro quo adduco qd voluit Anchar. cõs. cxxvii. incip. p impetrãte. vbi vult q̃ ex plribus ecclesijs simul vnitis (vt sciamus in dubio que sit

14 pncipalis) recurrendũ eẽ † ad cõiecturas pemientie denominationis, obsequiorũ, ⁊ siñ̃a, cuius doctr. refert Fel. l3 corrupte allegat̃ in. d. c. trãslato. vñ dico, q̃ cũ ista capestris ecclesia in pensionis solutione, que etiã noie ceterarũ soluere pt, ⁊ in libro synodali prius ceteris nominetur. Jtem in instr̃is factis noie ipsarũ ecclesiarũ semp pmus describebatur q̃ ex hoc pncipalis esse arguitur, pro quo facit tex. in. c. si. xvii. distinc. vbi ex ordine scripture arguimus maioritatẽ dignitatis, ⁊ vt dĩ Abb. i c. sedes. col. ii. vrs. in glo. ii. in fi. de rescri. si de psone exprimat̃

in aliqua scriptura, primo expsse psumit dignior. p quo e gl. in.c.quorundã. de electio. in.vj. et in.c.fi. de pac.eo.lib. et gl. in c.bñ gde. in vbo mediolan.xcvj. distin. p qbus est tex.in.l.fi. de alb.scrip ff.et p his faciũt multa, q posuit Pet. de mõte in sua monarch.xxiiij.col.vers.v.qro. vbi ex ordine subscriptionis multa decretaliũ arguit maiorẽ dignitatẽ pro qbus facit doctr. Bal.in.l.pe.de vb.sig. vbi dicit q ille psumit maior q pmo est noiatus. et tale argumẽ. ex ordine scripture, ex multis cõprobat Fel.in.c.cũ dilecta.co.iij. de rescrip. et i rub.d maio. et obed. vbi ex ordine litere.c. pniciosa. xviij.q.ij. primo niant regla sci Bñdicti, reg. sci Augustini arguit ei eẽ digniorẽ. vt dicit Bal.in auth.hoc amplius.C.d fideic. q si reperiant duo nolari in instro, prio nolatus psumit pncipalis, vt dicit Bar. in.l.si seruus cõis.ff.de stipula.seruo. q ille q est primo noiatus in instro societatis psumitur caput ipsius. p quo adducunt aliqua p Bal.in.l.si duas.de excu.tuto.ff. Jo.de Jmol.in.l.q soluẽdo.ff.de here.insti. et vt dicit glo. in vbo. viliores.in.c.sedes. de rescrip. is qui in aliqua scriptura pmittitur, maioris dignitatis eẽ psumitur.c. prima annotatio.vj.dist.facit et q a cap.fit edenda rõ.l.argentarius.§. edi.ff.de eden. cum g ta in instrumẽtis solonis, petitionũ, quã in lib. synodali, quã etiã ex tenore multo instrumẽto, in qbus prior noie ista ecclesiã nolatur primo hec cãpestris ecclesia pmittitur eã eẽ principalẽ, probatũ vr eo maxime si cõcurrat ad hoc denolatio. per gl.in cle.p literas. de preb. vel possessio, p glo.ibi.et.c. p tuas. extra de proba. vel ẽt fama ad hoc cõcurrente, vt p Anchar. in.d.cõsi.cxiij.in fi. et Fel.in.d.c.trãslato. Et pmissa maxime iustificant, si dicte due ecclesie seculares excepte essent a iurib episcopalibus psoluen. de qbus in.c.cõquerente. de offi.ord. sicut ẽ exẽpta dcã eccl. cãpestris regularis, nã ex hoc suboriret liquidissima psumptio, q eccl. cãpestris eẽt pncipalis, qr vbi plures ecclesie vniunt, illa oĩ principalis cuius naturã alie assumunt. vt not.in.d.c.j.ne sede vacã. Et in spẽ dixit Gem.post Lapũ in.c.cũ psone.§.fi.de priui.in.vj.col.fi. q si eccl.exẽpta vniat exẽpte acqrit exẽptionẽ.cũ g dicta eccl.cãpestris spectaret ad collationẽ Abbatis, alie due eẽnt seculares et sub episcopo, sed mõ exẽpte, satis dat intelligi qd fuerũt vnite eccl.cãpestri, et nõ econtra. et ita sequit et cõmendat Feli.in.c.in nfa.correlario.xxiij. de rescri. vbi declarat an sit isto casu faciẽda mentio in impetratione oium beneficio, etc. Laus deo.

RESPON. XV.

LICET succedens in bñficio ad pensionẽ tertio assignatã, nullo iure eidẽ tertio quodãmodo teneri videat, cũ pprie successor dici nõ valeat, nã nõ in iure alterius succedit, sed i nouũ quoddã ius ex supiorio autoritate admittit. Lotraria tñ opin. verior est. nã inficiari nõ põt bñficiũ p decessũ vacasse. et p remotionẽ pdecessoris bñficium ẽsecutũ eẽ respectu tpaliũ quo rõne pẽsio debet, et cũ pẽsio realis sit, merito obligat quoscũq ad qs facultas pcipiendi obnoxios reditus puenerit. Jõ clar ẽ D. Bartholomeũ, cui.S.D.N. ẽcessit regressum ad Canonicatũ eccl'e Vienens. et vicarium sancti Pauli per cessũ vel decessũ Do. Ludouici teneri ad pensionẽ assignatã Dño Honorato, p Julium Põt. Max. de consensu dicti Ludouici longe ante dictum regressum.

1 Successor in patrimonialibus differt a successore in bñficialibus in pluribus. et ibi vide.
2 Qui per remotionem alterius ad beneficium vacans regreditur recte successor appellatur.
3 Verbũ vacare, presupponit vacationem de iure, et de facto.
4 Pensio alicui assignata super aliquo beneficio pro iure temporali, et non spirituali debetur.
5 Pensio assignata super reditibus alicuius beneficij realis est, et sequitur.
quoscũq ad quos puenerit facultas pcipiẽdi illos reditus.
Oppositum destruit propositum.

Respon. interpreta.

Queritur in Effectu an dñs Bartholom. cui Scissim' dn. nr ẽcessit regressũ ad canonic. eccle. Vienẽ. et vicariũ sci Pauli p cessũ vel decessũ dñi Ludo. teneat ad pẽsionẽ assignatã dño Honorato p bone memorie Julii Pont. Max. de ẽsensu dicti Ludo. lõge ante dictum regressũ. ¶ Sup pmisso qsito illud solũ exgrẽdũ puto, an dictus domi. Bartholome' dicat successor dicti. d. Ludo. in dictis bñficijs, nã si dicat successor, pculdubio tenebit, qr. S.D.N. obligauit dictũ do. Lud. et successores ad solutionẽ dicte annue pẽsionis, vnde p clariori resolutiõe habẽda pmitto q successor i bñficio differt † a successore in patrimonialibus in plurib', et inter cetera quãtũ ad rẽ nram differt in h, qr successor in bñficio ius ẽseqt ñ ab illo in cuius locũ venit, sz a supiore, et sic nitit ex nouo iure postea acqsito. Successor vo in tẽporalib', ius ẽseqt ab eo i cui' locũ subrogat, et sic nitit iure suũ ex antiq iure sui autoris. vt dclarat Pan. in.c.j.d solu.in.j.not. Cũ igit Bartholome' pus ius habuerit a supiore q dictus Lu. vt patet ex data titulo, et ad iura sua regrediatur vigore regressus, nõ vr q vllo mõ possit dici successor, qr si nitit ius suũ ex tit. habito a superiore post dictũ Lo. Cõfirmat qr fideicõmissari' post mortẽ grauati ñ dr successor ipsi' grauati, sz testõris, qr nitit ius suũ ex tit. habito ante mortẽ grauati, et ab alio q ab ipso grauato. l. cohidi.§.cũ filie.ff.de vul.et pu. Cõfirmat, qr ius. Bartholomei vr fuisse suspensũ vsq ad cessũ vl dcessũ.d. Lud. et sic i diẽ icertũ, q p ẽdõne reputat. l. dies icert'.ff.d ẽdi. et dmõ. et sic vr dlarũ i euẽtũ ẽdõnis, q purificata retrotrahit. l. potior. l.q balneũ.ff. q potio.in pigno. habe. l. necessario.§.qd si pendẽte.ff.d pic. et cõmo.rei vend. ¶ Sz pmissis nõ obstãtib. ẽtrariũ verius eẽ riid. rõnibus subsequentibus. pmo, qr regressus ẽcedit vacãtib. dictis beneficijs p cessũ, vel decessum dci Ludouici, g necessario dr successor † illius, qr p remotionẽ ipsius do. Lud. ẽsequit ius in ipsis bñficijs, successor. n. Ludouici dr non per representationẽ, qr non succedit in aliquod ius ipsius, nec ipsũ represat, sz p remotionem, qr eo mortuo sibi acquirit ius succedẽdi in ipsis beneficijs.c. relatũ.el.ij. de testa. ¶ Secundo, qr dicta beneficia dicuntur vacare per mortẽ Ludouici, vt dr i regressu, si vacant g do. Bartholomeus dicit successor.c. pñti.d of fi. ordi. in.vj. alioquin si virtute tituli anterioris titulo ipsius defuncti regrederetur ad dicta beneficia, non dicerentur vacare per mortẽ Ludouici, qr verbum † vacare presupponit vacationem de iure, et de facto.c.cum nostris. de concel. pb. et tradit p Fel.in.c.in nra.col.xiij. de rescr. et Gem. ẽs.xvi. in causa.co.j. ¶ Tertio, qr pensio debet pro iure tpali † non p spũali, sz Car. et Ant. de bu.in.c.constitutus. p illũ tex. de relig.do. Sz Bartholom. quantũ sit respectu tpalitatis, que consistit in possessione et perceptione fructuũ pculdubio dr successor Ludouici, qr Ludo. semper fuit possessor tam ante regressum, quam post, vt ipse Bartholom. post mortẽ Ludouici adeptus est possessionem. ergo in hoc est illius successor, vt est tex.in.d.c.cũ nostris. merito tenebit ad pensionẽ. ¶ Quarto, pensio assignata super reditibus alicuius bñficij. realis † est, et obligat quẽcunq ad quẽ puenerit facultas pcipiendi illos reditus.c. nisi eẽnt viri pruidi. iuncta gl. in verb. potatus, de preb. Lu. ro. ẽs. ccclxxviij. in casu ppositi thematis, et Pa. de ca. ẽs. lij. col. pe. et tradit p Fel.i.c.ad audientiã. el.ij.co.v. ver.v.ẽd. de rescri. vnde nõ video qd obstet, qre et non sit obligatus do. Barthol. ad quẽ puenerunt beneficia, et facultas pcipiendi reditus ipsorum beneficio. ¶ Nõ ob. adducta pro ẽtria parte, et primo non obst. dũ dicit q Barthol. nõ pt dici successor Ludouici cum ius suum nitat ex titulo anteriori, qr ad istud rñ. q oppositum destruit propositum, nam regressus ad dicta beneficia fuit eidẽ concessus lõge post ti. Lud. et ẽt longe post ẽstitutã pensionẽ, vt pz ex data. Et si dicat q Bartholo. regredit ad bñficia vigore tit. et iuriũ que sibi ẽpetebãt ante regressum, rñ. q istd est ẽt a veritate alienũ, qr Barthol. oib. iurib. sibi ẽpetẽtib. ante regressũ cessit et renũciauit, vt pz ex lect. regressus, alioqn si vigore tituli anterio regrederet, nõ dicerent ipsa bñficia vacare p mortẽ Ludo. vt s. dixi, nec ad rẽ facit, q reuertat ad bñficia vigore regressus ẽcessi añ mortẽ, nã is cui pruidet de bñficio vacaturo hz tit. añ mortẽ, et tñ dr successor dfuncti p cui' obitũ ẽseqt bñficiũ.c. si soli.et.c. autoritate. d ẽces. pb. li.vj. cũ si.

RESP. XVI.

COLLATIO Reuerend. do. Legati primo aspectu de iure subsistere non posse videtur cũ facta fuerit post psentationes mãdati apostolici intimati

num Capitulo, & Ordinario Vapiñ. quare affecta videtur. Veruntamen cum eius collatio fuerit prior in data ceteris preferenda est, cuius potestas conferendi nullo iure affecta dici potest, cum eidem mandatum apostolicum presentatū non fuerit, nec presentatio alijs facta eius potestatem ligauit. merito eius collatio tanquam iusta ac legitime concessa tenet.

1. Per solam presentationem mandati, būficium dr̄ affectū.
2. In collatione beneficiorum, prior in data ceteris prefertur.
3. Presentatiōe mādati eius tm̄ ligaf ptās, cui tm̄ fit p̄sentatio.

Respon. interpreta.

VBicunq; Papa cōmādat ordinario, vt prouideat alicui de canonicatu & p̄benda certo executore deputato ad puidendū in negligentiā ordinarij, vt in casu mandati emanante pro Carolo de diosia apparet, & per soli † p̄sentationē mandati būficium dicitur affectū. Ita q alteri facta collatio non tenet. c. proposuisti de conces. preb. c. si capit. eo. ti. in. vj. videtur ergo q collatio reuerendissimi do. post p̄sentationē mandati intimati capitulo, & ordinario Vapinen. non tenet. ¶ Sed hoc nō obstante teneo intrepide collationē factā per do. legatū Gabrieli valuisse, & tanq̄ † priorē in data ceteris p̄ualere. c. capitū. de rescrip. c. si a sede. vbi Joānes And. de p̄b. in. vi. & ita cōcludit Card. Florē. cōs. lxj. incip. ad p̄missa dubia in tertio dubio. & ista sn̄ia apparebit verior ex r̄nsione accōmodanda infrascri. Ideo, r̄ndeo itaq; q per p̄sentationē mandati factā episcopo & caplō Vapiñ. Canonic. & p̄benda fuerūt effecti respectu episcopi, & capli, qb⁹ erat iniunctū mandatū, nō aūt respectu reueren. d. Legati cui nullū mādatū directū fuit, nā p p̄sentationē mādati Canonicatus, & p̄benda dr̄ affecti, qr ptās eius cui mandaf affecta & ligata remanet. s̄m Pan. d. c. proposuisti. in primo not. vers. ptās do. Legati ñ pōt dici affecta, neq; ligata, qr sibi nihil mandaf. ergo &c. Scdo r̄ndetur, qd per p̄sentationē † ligatur ptās eius cui fit p̄sentatio, s̄m Gem. Philip. de perus. & alios in. d. c. si caplō. Inferētes qd si soli vicario, vel soli caplō fiat p̄sentatio, q ex hoc nō erunt ligate manus episcopi, cū ergo reuerē. do. Legato nulla fcā fuerit presentatio hmōi mandati, non potest dici quód sua potestas cōferendi fuerit in aliquo affecta neq; impedita. Laus deo.

RESPONSVM XVII.

LIcet acceptās s̄m beneficiū qd alteri sciebat reseruatū, vel pri⁹ collatū ad priorē renūciatū nullo iure reuerti possit, tñ qr do. Tiertius ignorabat s̄m būficiū alteri collatū, vel reseruatū, ad priorē renunciatū reuerti iure desiderat. Nec scia procuratoris ex aduerso proposita dño preiudicat, nā gesta procuratoris dño presumuntur ignota ex quo contrarium non probatur. & scientia in acceptante requisita, ita certa esse debet, vt omni dubitatione careat, quare ad primum renunciatum Tiertius redire poterit.

1. Renuntians primo beneficio vt s̄m obtineat, an ad priorem redire possit, & vide nu. 8.
2. Legitime productum non dicitur nisi pars citata fuerit, & data copia, ac statutus terminus.
3. Cum scientia est fundamentum intentionis alicuius, necessario venit probanda.
4. Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.
5. Principalis presumitur ignorare gesta per procuratorem.
6. Scientia procuratoris nocet dño in his in quibus habet procurator speciale mandatum. alias secus.
7. Mandatum illicitum nunquam presumitur.
9. Protestatio facta procuratori nunquam nocet domino, quādo requiritur plena scientia domini.

Respon. interpreta.

PAucis vtar, Quia veritas verborū adminiculo nō eget. l. i. C. si aduer. vēd. Punctus controuersie de qua agitur cōsistit in scia vel ignorātia do. Tiertij Michaelis, si. n. dictus habuit notitia collationis seu reseruationis fcē p Papā de scdo būficio collato p do. Legatū, illico sine difficultate illud nō dimisisse nō potuit † ad primū reuerti, si ño dicamus ipsum ñ habuisse hactenus certā sciā collationis seu reseruationis Pape, mō si certior fcūs velit dimittere s̄m, libere potuit ad p̄mū renūtiatū reuerti. casus ē de verbo q; l. c. si būficia. de p̄b. li. vj. vidēdū igif est an. d. Tiertius habuerit sciā collationis, vel reseruationis alterius, & p̄ma facie vr̄ dōm q sic, qr lata fuit sñia in curia Ro. cōtra se, q̄ iuridice ferri non potuit nisi pducto titu. collationis sui aduersarij. c. cū dilectus. de fide instru. Si ergo fuit pductū instrumentū collationis, ḡ cōcludenter infertur q habuit sciā illius, nō. n. dr̄ † legitime pductum nisi citata pte, data copia, & statuto termino ad opponēdū. l. fi. C. de fide instru. & Bart. in extrauā. ad reprimēdū. in ver. de plano. Mō si habuit copiā collationis, & habita copia nō dimisit s̄m, bñ infert q nō poterit ad primū reuerti. d. c. si būficia. quē tex. sic declarat Archi. Jo. And. Gem. & Perus. ibi. Vers̄ p̄missis nō obstantibus. s̄m ea que pponuntur, cōtrarium credo de iure verius, & p fundamento intentionis p̄dicti do. Tiertij p̄mitto, q aduersarius asserēdo dcm̄ Tiertiū habuisse sciam collationis & reseruationis dz hoc pbare, qr est fundamentū † sue intentionis. l. ij. ff. de pba. l. actor. C. de pba. c. scane. ij. q. viij. & qr p̄sumitur ignorātia, nisi scia pbetur. l. verius. ff. de pb. c. p̄sumif. de reg. iur. li. vj. Alex. cōs. ij. co. iii. vol. iiij. & alibi sepe. Nō obstāt allegata in cōtrarium dū dr̄ q lata est sñia cōtra do. Tiertiū, & cōsr̄ habuit notitiā dicte collationis, qr r̄ndetur multis modis. Primo cōsña nō infertur necessario, potuit. n. ferri in cōtumaciā. vnde † nō pbat hoc eē, qd ab hoc cōtingit abesse. l. nō hoc. C. vñ legi. c. in p̄ñtia. de pba. & si dicaf ex tenore sñie apparere q lata sit, qr lata fuit cōtra pcuratorē dicti Tiertij, & nō in cōtumaciā, tunc r̄ndeo aliter, & dico, q nō sequitur, pcurator habuit notitiā collationis, ergo p̄ncipalis eius etiam intellexit, nā p̄ncipalis ignorare † p̄sumitur gesta per pcuratorē, nisi probef scia. l. qd vulgo. ff. de vsucap. pro emp. gl. in. l. si res obligata. ff. de leg. j. l. si quis delegauerit. ff. noua. Alex. cōs. xiij. Sup p̄misso. col. ij. lib. j. Cor. cōs. clvj. Cū in cā. col. fi. in tertia parte. l. Itē. §. penū. ff. de peti. hered. nec scia pcuratoris in hoc casu pōt nocere dño, qr requirif sp̄ale mandatū † ad hoc vt possit facere cadere dñm in penā. l. si pcurator. ff. de cōd. indeb. & vbi requiritur sp̄ale mandatū, scientia procuratoris nunquam dño nocet. s̄m Philip. Cor. cōsil. cxliij. Superioribus. col. fi. in. iiij. parte. mandatū. n. procuratoris ad litigandū nō se extendit vt pcurator visa collatione alterius potiori, debeat in lite p̄seuerare, qr hoc mō censeref mādasse illicita, qd nō est, † p̄sumendū, nisi mandatū fuerit sp̄ale. d. l. si pcurator. Preterea dixit Rot. dcis. lxxxj. ti. vt lite pēd. q do. nunq̄ dedisse videatur mandatū pcuratori, vt lite pendente aliquid debeat attentari. ad hoc facit glo. in. c. dilecto. in v̄si. generalis. de p̄ben. Alex. cōs. cxix. Pulchre r̄ndit. vol. iiij. & alibi sepe fortificanf premissa, qr ad hoc vt acceptās s̄m reseruatū, vel alteri prius collatū incidat in penā priuationis † iuris reuertendi ad primum, oportet q omni dubitatione careat s̄m Jo. And. & Perusi. in. d. c. si beneficia per tex. in. c. certum. xj. q. iij. c. de cetero. j. q. j. Sed quis dicet q sola scientia pcuratoris sufficiat ad hoc q do. Tiertius omni dubiōne caruerit. certe nemo, & ideo super scientia pcuratoris non arbitror posse fieri fundamentū, & q nō possit fieri fundamētū, pbatur ex his que scribunt Alex. & mod. in. l. nō solū. §. morte. ff. de no. ope. nun. Fel. in. c. cum M. de consti. vbi dicūt q pcestatio facta † pcuratori nunq̄ nocet dño, qñ exigitur plena scientia, vel qñ requiritur quod scientia constituat dominum in mala fide. per textum in. d. §. pēnultim. Laus deo.

RESPONSVM XVIII.

NVllo iure mulcta indicta est cōtra syndicos ac magistrū sanitatis loci d̄ Thoro ad instan. fisci exequenda est, cū fuerit per sententiam declaratoriā indicta, que per condēnatoriam erat inferenda, Nec clausula illa sub pena. xx. marcharū argenti vim sententie late habet. Quare vt nulla, nullam exequutionem meretur, que etiam ex iniquitatis capite nulla, exequenda non est. Quare cum hic predicti syndici & rescripti formam, ac cōsuetudinē secuti, ciues Auenionenses ad eos confugientes sine Syndicorū Auenionensium literis testimonialibus non receperint, nullo iure mulctari potuerunt, nam quod iure fit, nullam penam meretur.

1 Multa regulariter requirit condemnationem. & vide nu. 2.
3 Hec clausula sub pena .xx. marcharum argenti nõ habet vim sententie late, sed condemnatoriam sententiam desiderat.
4 Hec clausula, quam penam ex nunc prout ex tunc, vel eo ipso incurrant habet vim sententie late.
5 Multa solum pro cõtumacia & contemptu imponi potest.
6 An negãs nolle cõparere ɔtumax sit, & vide qñ ꝓcedat. n. 7.
8 Inobedientes non dicuntur qui ɔtra rescriptum domini opponunt exceptiones legitimas.
9 Ingressus licite denegatur volẽtibus ingredi vrbes, si literas testimoniales prout moris est non deferant.
10 Actus ꝗlificat⁹ ꝓbat⁹ dici nõ põt, nisi & ꝗlitas reqsita ꝓbet.

Respon. interpreta.

Qui veritas est, me in semitam dirigat veritatis.

Executionem nõ meret multa indicta ɔ syndicos, & magistrum sanitatis loci de thoro, cũ nulla mihi, & iniqua vr, vt ex sequẽtibus euidentissime demõstrabo. Nulla est, qr snia est declaratoria pene incurse, & debebat eẽ ɔdẽnatoria, nã† multa regl'r requirit ɔdẽnationem. l. ij. in ſbo dãnabitur. ff. si qs in ius voca. nõ ierit. notat Spe. in tit. de snia. & q̃ ipsam sequuntur. §. vt aũt. ḋñ. si vero iudex, aliud est. n. † declarare aliquẽ eẽ incursuz penas, aliud ɔdemnare aliquẽ ad aliquã penã. c. cũ ḟm. de here. lib. vj. l. si quis maior. C. de transi. tradit plene Feli. in. c. cũ nõ ab hole. co. iiij. & seq. de iud. & in. c. Rodulph. de rescrip. cũ itaqȝ in mandato reueren. dñi ꝑciperetur ɔsulibus, & syndicis, sub pena viginti marcharũ argenti, qḋ non deberent denegare introitũ ciuis Auenionensibus, & sic pena cõminata tñ fuerit. Ista. n. ſba sub† pena vigini marcharũ sunt cõminatoria, & important sniam eẽ ferendã, non aũt latã eẽ ḟm Hem. consil. xxiij. dñs aũt iudex nõ multauit, nec cõdemnauit, sed declarauit eos incursos fuisse penas predictas, ergo male, recte enim declarasset si reueren. dominus precepisset sub pena viginti marcharum, cum clausula in quam penam ex nunc, † prout ex tunc incidisse intelligantur, que clausula est late sententie, sicut si eẽt dcm̃ in quã penã eo ipso incurrant. de. i. cũ similibus. de elect. sed nõ insistendo circa nullitatem mihi etiã videt iniqua, & iniustis. qr nõ ɔstitit, neqȝ cõstat iudici q̈ multati ɔtempserit parere mãdatis dñi, nã† multa solũ pro ɔtẽptu, vel ɔtumacia imponi põt. l. i. ff. si quis ius dicenti nõ ob. l. si qua pena. ff. ḋ ſb. signi. & nisi dño iudici ɔstet de ɔtemptu, nõ iure ꝓcedit ad multã. videamus ḡ vtrũ appareat q̈ syndici, & magister sanitatis de thoro fuerant ɔtumaces in parendo mandatis dñi. Uideret fortasse qḋ ex rñsionib⁹ datis executori per dictos multatos satis ɔstet ḋ inobedientia cũ exp̃sse rñderint, nolle ciues Auenionenses recolligere, nisi si debito tpis interuallo in bastitis immorauerint, vñ quid adhuc egemus testibus: nã qui rñdet nuncio nolle cõparere dr̃† manifestus ɔtumax ḟm gl. in. l. si. ff. de in integ. resti. quã sequunt̃ cõiter doct. vt pȝ ex autoritatibus adductis per Fel. in. c. inquisitionis. col. pe. & fi. de accus. & ego plene scripsi in. c. i. col. xxxvj. de iudi. sed certe ex hac rñsione nullo mõ põt dici constare de inobedientia, ad qḋ ouidendũ premitto, q̈ multa viginti marcharũ fuit per reueren. dñm cõminata in casum in quẽ denegassent introitũ ciuibus Auenionensibus, nõ in casum in quẽ dixissent nõ velle eos recolligere. aliud est eñ denegare introitũ, aliud dicere q̈ volũt denegare seu nolunt recolligere, sicut aliud ẽ ascẽdere arborẽ, aliḋ velle ascẽdere, & aliḋ vẽdere, aliḋ velle vẽdere ḟȝ gl. in. l. in emẽtis. C. ḋ ɔb. emp. & ista rñsio eneruat penit⁹ intẽtionẽ fisci.

¶ Nõ obstat qḋ is q dixit nõ velle ɔparere dicat̃ ɔtumax manifest⁹, & ob id absqȝ alia citatiõe possit multari. c. venerabilis⁹. §. sec⁹. ḋ sen. exc. li. vj. qr rñdet̃ q̈ nõ põt multari ex eo qr dixerit nõ velle cõparere, sed ex eo, qr† nõ cõparuerit. nã si is q dixit nolle cõparere, postea i termino cõpareat, nullo mõ põt multari, ḟȝ Pan. i. c. ab excõicato. col. iiij. ḋ rescr. & d. Jas. in l. si ex toto. §. si ff. de leg. j. idẽ dicẽdũ si dixerit, nõ velle parere qr ex h nõ põt multari, nisi ɔstiterit q̈ nõ paruerit effectualr.

¶ Preterea ipsi multati non dixerunt precise nolle parere, quinimo obtulerunt se mandatis domini parituros, vbi ea esset domini intentio, q̈ Auenionenses intromitterentur, sed dixerũt causas quare parere nõ tenebantur, vel qr ea nõ erat intentio dñi rescribentis, qui non erat informatus de excessibus qui obuenerant in dicta ciuitate. Non enim dicuntur † inobedientes q ɔ rescriptũ dñi opponũt exceptiones iuridicas, imo laudã̃ subditi qui recusant parere mãdato, qḋ nõ credunt processisse ab intentione mãdãtis. c. si qñ. de rescript.

¶ Sȝ dato q̈ ɔstaret q̈ denegassent introituȝ aliquib⁹ ciuib⁹ nõ tñ ex hoc multari potuerunt, qr vt mihi in facto proponitur, non ɔstat, neqȝ ɔstare põt. q̈ vnquã dnegauerint introitũ ciuibus afferentib⁹ literas attestatorias a dominis ɔsulib⁹ ciuitatis Auenionensis, quas tpe pestis volentes ingredi debebant secum afferere tam ex forma mãdati q̃ ex ɔsuetudine regionali. l. j. C. ḋ tracto. & stat. l. j. C. ḋ littro. & itt. custo. l. iij. C. ḋ curio. & statio. li. xij cũ itaqȝ potuerint introitũ denegare ciuib⁹ nõ habẽtib⁹ dictas literas attestatorias, ḋs bulletinũ appellant⁹ hñ sequit̃ q̈ ꝓcurator fiscalis dicẽs ɔ formã mãdati ciuibus introitũ fuisse denegatuȝ † tenet̃ ꝓbare ciues detulisse bulletinũ, alias nõ est audiendus, vt ꝓbat̃ i iuribus pallegatis. & in. l. iij. C. ḋ cursu pub. li. xij. & l. i. j. C. de nauicu. li. xj. ei. n. q dicit onus ꝓbandi incumbit. l. ei q. ff. ḋ ꝓba. & cũ denegãtes introitũ ciuib⁹ nõ delinquãt nisi in certo casu, bene sequit̃ q̈ dicens dnegãtes deliqsse, q̈ ip̃e dȝ ꝓbat̃ qualitates necessarias ad faciẽdũ q̈ denegatio sit delictũ. ita Bar. in. l. nõ solũ. §. si vt ꝓbari. & ibi late mod. ff. ḋ n o. op. nun. tradit̃ plene p̃ Feli. i. c. ex pte. el. i. col. vij. de rescrip. & i. c. in litteris. co. penul. de rescrip. & alibi sepe. Laus deo.

¶ De consuetudine.

RESPONSVM I.

Eximpensis in fabricã ecclesie (quas parochiani repetunt) consuetudo nequaquã põt inducta videri, q̃ omis fabrice in plebẽ trãstulisse dicatur. Et si ecclesia adeo sit arcta, qḋ populũ nõ capiat vniuersuȝ, ad eam ampliandã reficiẽdãqȝ (ẽt per retẽtionẽ decimarũ) p̃latũ cogi posse nõ dubito. ¶ Tenet̃ p̃latuȝ curã habet animarũ in suo residere beneficio, cõtraria cõsuetudine nõ obstante. Qui aũt seruiunt Pontifici Maximo, ecclesijs qbus p̃sunt, seruire creduntur. Horũ igitur absentie, cõsuetudo nõ residẽdi induci minime potuit. ¶ Cõsuetudo qḋ p̃latus plebi sibi credite nõ teneat̃ p se vel p aliũ p̃dicare, irrationabilis est, & animab⁹ pniciosa. ¶ Cõsuetudo quoqȝ quod pro Euangelica doctrina detur concionatori aliquid temporale, simoniaca non caret labe.

1 Cõsuetudo inducit̃ in his que sunt preter ius, ex cursu decem annorum, & tacito consensu populi. nu. 2.
3 Consensus nõ est, vbi animus nõ est, a quo depẽdet. & nu. 4.
5 Cõsuetudo causata proponit̃, quãdo populus varijs nob⁹ fuerit vsus actibus.
6 Consuetudo inducit̃ ex vnico actu habẽte cãȝ successiuam.
7 Alimenta sunt taxanda, iudicio arbitrio.
8 Alendus nõ est priuatus de reditib⁹ ecclesie, cui nõ deseruit.
9 Cõtribuere an teneat̃ Prepositus in fabrica faciẽda pro amplianda ecclesia. num. 10.
11 Prepositus lȝ nõ valeat se excusare a solutione impẽsarũ p sua rata factaruȝ, poterit tñ allegare perperam impensum ac erogatum esse.
12 Actio aduersuȝ Prepositũ nõ datur, nisi vniuersitas ꝓbet erogata lapidicinis, & operarijs, fuisse vtiliter impensa.
13 Cõpensatio non admittitur, nisi debitũ sit liquidum.
14 Decima est debita iure diuino, & humano.
15 Decimarũ retentio licita est, vt Prepositus teneat̃ cõferre in fabricã ecclesie, propter quam decimas recipit.
16 Temporalia sunt debita p̃latis ob causam.
17 Decimis idignus ẽ, q ecclesiã ampliare, & restaurare recusat.
18 Decimas dare clerico, non tenetur laicus, nisi seruienti.
19 Spoliatus, ante omnia venit restituendus.
20 Spoliatus ob salutem animarum, non venit restituendus.
21 Decimarũ retẽtio fcã ob iustã cãȝ, si cãt interdictũ possessoriũ.
22 Lex & natura nihil agunt frustra.
23 An p̃scribat̃ immunitas a futuris onerib⁹. lȝ. ãnis. nu. 24. 25.
26 Collecta, an clericis imponi possit.
27 Collectam vnam soluens, non sibi preiudicat in alijs.
28 Clerus pro rata, cogi potest cõtribuere in fabricam ecclesie.
29 Consuetudo de non residendo, valet.
30 Residere, & deseruire dicuntur cardinales, & curiales, beneficio, dum sunt in seruitio Pape.
31 Residere i monasterio ñ p̃t Cardinalis, cũ sit vocat⁹ ad ma

nus

Respon. interpret.

Plura quesita & dubia formant, que et ɔsilio meo suborta eē cognosco. Cōsului D. Prepos. insulanū teneri qrtā ptez redditū sue eccl'ie ɔuertere i fabrica ciuidē ecclesie, nisi ɔsuetudo, omnis fabrice eī istulisset in pplz. Nūc a me qrit, an ex narratis i pmisso themate, posit dici inducta ɔsuetudo, q omnis fabrice in pplz trāstulisse dicat? Prima ɔsideratōne videret dz inductā fuisse talē consuetudinē, qr in themate psupponit, qd ab annis. xxx. citra populus ɔsueuit facere impensas necessarias ad fabricā, & ab eo tpe citra fuit pfectū psbyteriū. Nā in hīs; q sunt preter ius, et cursu decē annoz, & tacito ɔsensu ppli, † inducit ɔsuetudo, hz gl. in c. ɔsuetudo. xij. dist. & in. c. fi. de consuet. lib. vj. tradit per Panormi. in. c. fina. colum. vij. vsicu. quantum ad tps. co. ti. & p bar. & alios in. l. d qb. ff. de legib. ¶ Sz h nō obstāte (sm ea q pponunt) in ɔtriuz arbitror eē veritatē, qr ad h, vt ex vsu populi inducat ɔsuetudo, pl'a reqrunt. Inter cetera reqrit, q populus fuerit in tali vsu † aio inducēdi ɔsuetudinē, hz Pan. in. d. c. fi. & pz de se, qr ɔsuetudo, ex tacito populi ɔsensu, inducit. Qui ɔsensus n ē, † vbi nō est aīus a quo dependet. l. ɔsensu. ff. de act. & ob. l. si qs p errorē. ff. d iurisdic. om. iud. Quod āt populus nō fecerit ɔstrui psbyteriū aīo inducendi ɔsuetudinē, ɔstat ex eo q ante pfectū opus, pluries interpellauit D. Prepositū, vt vellet ɔtribuere ad expensas operis pro rata sua, pp quā interpellationē † ɔstat, q popul9 nō fecit expēsas ipsius psbyterij aīo donādi, & relevādi pfatū Prepositū, a debito quo tenebat. l. Nesennius. ff. de neg. ge. l. q aliena. §. fi. ff. d acq. hē. Scdo reqrit, q populus varis vicibus fuerit vsus actibus, † ex qb. cā a pponit ɔsuetudo, vt notat in. c. mos. j. dist. & in rub. C. q sit lon. ɔsuetu. & in. l. j. C. de episc. aud. & p gl. Bar. & scrib. in. d. l. d qbus, & p Pan. in. d. c. fi. In casu nro pplus solū fieri fecit istud psbyteriū. Quo fit, vt ex vnico actu, nō possit dici inducta ɔsuetudo, & si dicat, q ex vnico actu hūte causaz successiuā † inducit ɔsuetudo. c. cuz de bñficio. d pbē. in. vj. Rñ. q lz ipsuz presbyteriū hēat cāz pmanentē, nō tamen agit de ipso ope, sz de impensa operis, q momētaneā cāz hz, vñ ex vnica impensa vnius opis, nō pt videri inducta ɔsuetudo. Scdo rñ. qd nec vnicus actus interuenit, qr ad hoc vt ex vnico actu dicatur inducta consuetudo oportet, q ille vnicus actus habuerit effectum, dicto. c. cum de beneficio. & ita declarat Panorm. in dicto. c. fina. Sz hic actus faciendi impensas non habuit effectum, cum populus contendat has impensas repetere. Unde si Prepositus velit se tueri ab onere fabrice, oportet quod probet ex alijs actibus, & cursu temporis precedentibus, inductam fuisse consuetudinem. Et ista est veritas clara & nitida, & ideo latius non insistam. ¶ Circa secundum, ad quas impensas, & pro quanta summa teneatur Prepositus, non expedit insistere, quia resolutio patet ex primis responsis, quibus conclusi. D. Prepositum teneri ad quartam partem redituuz, detractis oneribus ecclesie incumbentibus, id est alimentis ipsius. D. Prepositi & seruitorum, que alimenta † taxanda sunt arbitrio boni viri, consideratis facultatibus ecclesie & dignitate. D. Prepositi. l. alimenta. ff. de alimen. & ciba. le. no. in. c. Episcopus. de prebend. Est veruz, quod in casu occurrēti. d. Prepositus si vl' posse deducere alimēta, qr psupponit ipsuz n deseruire ecclesie, nec residētiā facere, & habere pingues redditus alioz bñficioz, & ampli patrimonij, qbus stātibus, si est alendus de redditib9 ecclesie, † cū n deseruit, sm Pan. i dicto. c. Episcop9. & in disputatiōe exordiēte, Titi9, Archi. in. c. illi q. xij. q. ij. Feli. i. c. postulasti. col. vij. & sequē. de rescri. Arbitror n, qd. d. Prepositus nō teneat pro tpe, q soluebat † pēsionē (vt psupponit) equalētē reddib9 ipsius ppositure. p ea, q in simili ɔsuluit Decius ɔs. clvj. statutū cathedralis ecclesie. vbi allegat iura & autoritates, qs breuitatis cā n refero. ¶ Ex pmissis patet resolutio sexte dubōnis, q querit an. d. Prepositus teneat ɔtribuere in fabricā faciēdā, p ampliāda ecclesia? Nā si initiū excreuit populus, † qd pmuz psbyteriū n posit eū capere, clarissimi iuris est, qd ɔtribuere dz. c. precipimus. xvj. q. j. c. ad audientiā. c. de his. de ecclesiis edifican. & ita seruat in regno, vt hz i deci. Tholosanis, decisio. ccccxx. ¶ Ad tertiū qsitū, an. d. Prepositus valeat se excusare a solutione impensaz factaz, p sua rata, sub prextu, q si fuerit vocatus in dcone de pficiēdo dictū psbyteriū, & in ɔstitutiōe salarioz pstādoz lapidicinis, & operarijs? Rñdeo qd si sed soluz poterit allegare (forte) fuisse ipēsum i fabricā † pl9, q oporteret. l. si qs negotia. la. i. ff. de negociis gestis. Et ideo vniuersitas que intendit repetere ipēsas, tenebit pbare erogata lapidicinis, operarijs, & similibus, fuisse vtiliter ipēsa, alias actio † n dat. l. sz an vltro. §. j. & l. q vtiliter. ff. eo. Articulabit q vniuersitas se fecisse impēsas, ad qs tenebat. d. Prepositus animo repetēdi. Itē articulabit tales impensas fuisse vtilr factas. Et isto mō resultabit ɔcl'o &c. ¶ Quarta dubitatio, an popul9 possit decimas retinere? distiguēdū arbitror, an velit retinere p impēsis factis in psbyterio. Aut p impēsis faciendis p ampliatione ecclesie. ¶ Primo casu crederē n eē pmissaz retentionē, qr talis retētio fieret animo cōpēsandi. Que cōpēsatio n admittit † nisi debitū sit liqdū & clarū. l. fi. C. de cōpens. Debitū āt impēsaz nōdū est liqdatū, nec scit ad quātū ascendat. Ergo n venit cōpensandū cū debito decimaz, qd est plusq liqdū, qr debitū † iure diuino & humano, vt hē Numeri. xviij. c. & Leuitici. c. vltimo, & toto ti. de decimis. ¶ Scdo casu, crederē licitā eē retētionē. qr talis retētio fieret ad effectū cōplēdi. d. Prepositū ɔferre in fabricā ecclesie, † pp quaz decimas recipit. argumē. c. fi. de paroch. Ubi in specie Pan. determinat, qd populus pōt oppōere ɔ Prelatū agētē ad decimas, qd n administrat, neqz exercet officiū suū, put dcet, qr spalia sunt debita † Prelatis ob cāz. Ideo cā n secuta nō debent. ff. de ɔd. ob cāz. l. j. & p totū. Et dixit Lap. alleg. lxvij qd si psbyter parochialis n exhibet sacramēta sicut dz, si petat dcimas, poterunt parochiani excipere, Qui nō facit, qd dz, nō recipit qd oportet, seqt Pan. in. c. cum inter. de except. & Gemi. in c. j. §. fi. de resti. spo. lib. vj. Et dicit ibi. d. Philip. Franc. idē eē, si exibet ea sacramēta cū icōmoditate, vt in casu nro. Quo psupponit, q maior ps populi nō pōt interesse diuinis, nisi amplietur ecclesia Et q ecclesiā ampliare vel restaurare recusat. † indignus ē decimis. c. vnio. x. q. iij. cap. Uterane. xij. ques. ij. & dicit Hostien. in summa de decimis. §. & qre. in fi. qd laic9 nō tenēt dare decimas † clerico nō fuiēti. ¶ Nec obstat si dicat, qd. d. Prepositus tanq spolians † erit ante omnia restituēdus. l. si qs ad se fundū. C. ad leg. Iuliaz de vi. qr videtur, qd istud (si spolium est) fomētatū ē legis auxilio, vnde restitutio nō cōceditur. l. iij. §. cuz igitur. ff. de vi & vi arma. l. Gracchus. C. de adu. & qr factū foret tale spoliū ob salutem animaz quo casu denegat restitutio, † q salua salute aiaz fieri nō pt. c. literas. de rest. spo. Et qr talis retētio † nō cāt interdictū possessoriū, cū nō sit facta aīo spoliādi, sz ob iustā cāz, hz Pan. in c. querelā. de elec. Alioqn sequeret, qd agēti nō obstaret vlla exceptio, si eo ipso, q exceptio pponit, diceret actor spoliatus. Nō quā sit absurdū, qs nō videt? Preterea, frustra lex ɔcederet retentionez, si contra agentē possessorio recuperāde, nō liceret exprimere, quod nō est dicenduz, qr lex & nā † nihil agunt frustra. l. qui bis idē. ff. de vborum obli. ¶ Circa quītum, quo queritur verum. D. Prepositus prescripserit immunitatē ab oneribus, que imponunt p reparationibus pōtium, muroruz, & viaz publicaz? Videret ridenduz qd sic. Quia decursi sunt anni cētū, & vltra, q null9 Prepositus soluit talia onera, & ad pscribendaz immunitatē ɔ Rempublicaz sufficit cursus. xl. annoz. si dicto tpe fuerunt imposite collecte, & nihil fuerit solutum, sm Bar. & Imol. in. l. licitatio. §. earum. ff. de publi. & vecti. per tex. in. l. omnes. C. d prescr. xxx.

vel.xl.anno. Idē ɔsuluit bar. ɔs.lix. commune Spoleti. col.fi. Ro. ɔs. ccij. p decisione, i.iiij. dub. Ale. ɔs. xxx. ponderatis nar- ratis.i.v.dub.li.v. Et Corn. ɔs. xxv.i p̄senti ɔsultatōe.co.vj. lib.iij.p tex.i.l.i.fi.C. de fund. patrimo. lib.xj. vbi dicitū ee cām. ℭ Premissis n̄ obstātib⁹ ɔtrā rn̄dēdū existimo. Et ad hoc 34 vt aliqs possit p̄scribere immunitates ab onerib⁹ † plura sunt necessaria. Primo reqrit, q̄ p̄tēdēs p̄scripsisse, aliqñ fuerit re- gistus vt solueret onera.i.cū scimus.iūctis no. p bar. ibi. C. de agri.t cēsi.lib.xj. ℭ Scdo, reqrit q̄ reqsitus denegauerit so- lutionē.i.h āt iura.ff. de seruit. vrb. pd. no.in.l.q luminib⁹.ff.e. ti.t.l.j.i.C. ō sui. t aq̄. ℭ Tertio, reqrit bōa fides p̄scribētis. c.fi. de p̄scri. ℭ Quarto, requiritur scia, t patientia eoꝝ, qui rēpublicā gubernant. c. cum ecclesia Sutrina. de caus. pos. t ppie. t ibi not. firmat bar. in.l.j. t Ant. de But. late in.c. p- uenit. de cēsi. Et q̄ copulatiue h̄ q̄tuor reqrant, firmat Alex. ɔs.cxxxiiij. in cā t lite.li.ij. In casu āt occurrenti p̄supponit, qd̄ nullus Prepositus fuit vnq̄ reqsitus, qr nullus fecit residētiā i loco, t ɔsequēter nec ēt vllus vnq̄ Preposit⁹ recusauit sol- uere. Itē p̄supponit, q̄ p̄positi p tpe sciebāt se teneri ad ta- lia onera, t ɔsequēter erant i mala fide. Et ex istis patet rn̄sio ad ɔtria. Et magis in specie rn̄det distinguēdū eē, an subsit ti- 25 tulus, † is inualidus, t tunc spacio.xl. annoꝝ p̄scribit immu- nitas, ēt q̄ p̄scribens si fuerit reqsitus, qr tūc p̄stat iustā cāz p- scribēdi. t i istis terminis pcedit ɔtria opinio. Aut nullus su- best titulus, t h̄ casu reqrunt illa quatuor, de qbus ōbz Bal- dū, in tracta. p̄script. in.j. parte. v. partis. q.vij. ℭ Circa sep- timū, q̄ qrit an domini de clero teneant ɔtribuere impēsis fa- brice? Ista dubitatio pōt dupl'r itelligi. Primo, an teneant ɔtribuere eo mō, q̄ faciunt laici, t sz formaz collecte iposite p vniuersitatē? Scdo, an teneant sz formā iuris, nō habito re- spectu ad collectā ipositā p vniuersitatez. Pmo casu, arbitror dominos ō clero, n̄ teneri ɔtribuere. Tū, qr obstat trāsactio, 26 tū qr clerici a laicis † collectari n̄ pñt. auct. itē nulla cōmuni- tas. C. ō episc. t clericis. ℭ Nec obstat, qd̄ clerici soluerit pmā collectā vni⁹ grossi, p qlibet t q̄libz hebdomada. Qr soluens 27 vnā collectā. † n̄ sibi p̄iudicat i aliis.l.ij. t ibi gl. t bar.ff. de p̄uile. veter.l.ij. t ibi gl. C. ō his, q spon. mu. sub.lib.xij.l.volū tarie. C. de excu. mu. tradit p Pan.in.c. cū accessissent. eo. fi. ō ɔsti. t p Ale. ɔs.xxxiij. pōderatis.li.v. Scdo s̄o casu, dico q̄ cler⁹ seu qlibet ō clero, cogi pōt auctoritate Episcopi ɔtribue- 28 re i fabricā ecclesie † p rata redituū. c.fi. ō his, q̄ fiūt a ma. par. capituli, vbi Abbas, t aly. t capitulo. si monachus. xxj. qō.j. t dixi latius in primis responsis. ℭ Circa octauum dubiuz quo queritur, an. d. Prepositus cogi possit facere residētiā? De iure communi clarum est, quod Prelatus cogitur face- re residentiam, maxime quia hec prepositura habet curam animaꝝ. c.fi. de cleri. nō residēt. Sed qr p̄supponit, quod ab annis quinq̄ginta citra, nullus Prepositus fecit residentiaz, vt̄ quod sit inducta consuetudo de non residendo, que ɔsuetu- 29 do † valet. c. cū oēs t ibi Pa.in.j.no. de ɔsti. c. ordiū.ij. ō cle. no.in.c. gfa. de rescrip. in.vj. Uerum (secunduz ea q̄ p̄ponū- tur) in casu p̄senti crederez non posse dici inductaz aliquā con- suetudinez, t inductaz nō valere. Quod āt non fuerit inducta cōsuetudo, ostendit ex eo quod Prepositi dicte insulane ec- clesie, fuerūt a quinquaginta annis citra, vel Cardinales, vel 30 curiales, q dūz sunt in seruitio Pape, † dicunt residere, t dser- uire bñficio. c. ad audiētiā. ō cle. nō resid. firmat Host. i sum- ma eiusdē ti. §. j. ʒ. itē q in seruitio Pape. Et Cardinales te- 31 nent † residentiā facere in suo tit. c. ij. de cler. nō residē. Ideo censent dispēsati, vt nō teneantur residere in aliis beneficiis, 32 cum promotus ad plura non possit nisi in vno † residentiā fa- cere, sm glo. t scriben. in.c. non potest. de preben. libro sexto, traditur per Felin. in cap. postulasti. colum. xij. de rescript. per Iason. in.l. fina. ff. de constitutio. princip. Cum igitur Prepositi auctoritate legis, hactenus videantur residen- tiam fecisse, dic: non potest inducta consuetudo de non re- sidendo. ℭ Fortius dico, quod hoc casu consuetudo de non residendo non valeret, quia Prepositura habet curam 33 animarum, t in beneficiis curatis, † non valet consuetudo de non residendo tanquam nimis preiudicialis ecclesie, t animabus. cap. licet canon. de electio. libr. sexto. Et late com- probat Felin. in dicto cap. cum omnes. colum. xvij. versicul. primus est. vbi ampliat vt etiam non valeat consuetudo de- seruiendi in beneficiis curatis per vicarium. allegat Archi- diac. Gemin. t plures alios ita tenere, quos non transcribo. ℭ Concludo itaq; d. Prepositum teneri ad residētiā, nisi cū

eo sit dispensatū. ℭ Et qr querit de modo compellēdi eum 34 ad residentiā faciēdaz, rn̄. eūz duabus viis, † cogi posse. Pri- mo, p subtractionē redituuz, c. penul. de cle. non residē. po- terit.n. populus recusare decimas, vt dixi supra in.iiij. dubi. Secundo poterit populus instare, vt moueatur per Episco- pum ad faciendā residentiā, t si in termino monitus non pa- ruerit, poterit Epūs eū spoliare p̄positura. c.fi. eo.ti. ℭ Circa nonuz, quo in effectu querit modus minuendi redituus p- positure, t augēdi redituus p̄bendaꝝ. Rn̄, qr. d. Preposi- ɔdicit clarissimi iuris est, q̄ Epūs ēt cum ɔsensu capituli non 35 poterit diminuere † redituus p̄positure, vt augeat redituus p̄bē- daꝝ. Clem. si vna cū gl. de reb. eccl. nō alie. p quē tex. ita con- cludunt Ant. ō bu. Imo. t Mo. in.c. cū accessissent de ɔsti. Et eo magis, qr post taxatū numeꝝ canonicoꝝ. t post ɔstitutio- nē p̄bēdaꝝ, t post creatā dignitatē hui⁹ p̄positure, t assigna- tionē redituū, nulla cā p̄supponit superuenisse, cur diminuēdi sint redituus p̄positure. Ni iferior n̄ pt redit⁹ alicui⁹ bñficy: n- ne cā diminuere, ēt ad tps. c. vnico. vt eccl. bñfi. sine dimmu- tio. ɔfer. t ibi no. p Io. an. Pan. t Imo. Necesse g ē, qd̄ vni- uersitas porrigat p̄ces sanctis. d. nr̄o Pape, q hz plenissimaz 37 ptātē † disponēdi ō redditib. ecclesiasticis. c. ij. ō p̄.li.vj. de.j. et lit. pēd. ℭ Sed qr p̄les tenēt, q̄ ēt Papa n̄ possit sine cā au- 38 ferre bona vni eccle, † t dare alteri, vt tenēt gl. Arc. t Domi. i.c.j.x. dist. gl. Arch. t Gem. i.c.j. i ʒ. iniustitiā. xxij. dist. t so- quit Fel. i.c. q̄ i eccliaꝝ. ō ɔsti. t ɔsuluit Fed. ō Sen. ɔs. cc. qd̄ p mutatio in supplicatōe, igr̄ Narratē sanctis. do. nr̄o, q̄ re- ditus p̄bēdaꝝ sunt adeo tenues, q̄ canonici n̄ pūt hoñeste vi- uere, t (sicut decet) ecclie deseruire, t qd̄ redit⁹ p̄positure sunt adeo pigues, q̄ p̄stāt Preposito mūz vagādi, t dseridi ipam eccl'ā, i q̄ pculdubio resideret, si pte redituū p̄positure appli- caret mēse capli, t diuideret iter iteressētes diuis, t duplica- ta portio daret ipi Prepo. residēti, t dseruiēti diuis. ℭ Cir- ca vlt. q̄ qrit, an Preposit⁹ teneat puidē pplo ō p̄dicatore. Certū ē, q̄ de iure p̄lat⁹ (si sit idone⁹ aliꝯ p aliū valēte oper 39 simonē) tenet plebē sibi creditā † s̄bo Dei pascē. c. inter cetera vbi Host. t aly de of. ord. Sz qr i thēmate p̄supponit, q̄ a mul- to tpe cuius initiū n̄ hēt memoria, pplo sibi ipsi puidit ō p̄di- catore, queritur an inducta sit consuetudo talis, que transtu- lerit onus puidēdi ō p̄dicatore in pplūz, t exemerit Prepo- situ ab offō p̄dicādi p se, vel p aliū? Et p̄ma facie vr̄ iducta ɔ- suetudo, qr cursus tāti tpis cuius n̄ repit̄ hois memoria, n̄ so- 40 lū sufficit ad inducēdā ɔsuetudinē † sz hz vī ɔstitutī.l.j.§. duc⁹ aq̄. ff. ō aq̄ quo. t esti. c. sup qbusdā. §. preterea. ō ʒ. sig. Et talis 41 ɔsuetudo laudabilis ē, † q̄ a laicis obseruāda. c. ad Apostoli- cā. ō simo. tradit p bar. i.l. priuilegia. C. ō sacro. eccl. In ɔtrarium quod talis cōsuetudo n̄ valeat, sic probat. d. Preposit⁹ ex of- ficio sibi iniūcto, tenet p̄dicare, aut ɔ inia Epi de idoneo p̄di- catore, puidere. d. c. inter cetera, t. c. qd̄ Dei timorē, vbi Pa- nor. t alii no. ō sta. reg. q̄ tenet. d. Prepositus rōne cure ani- 42 mā ad tale onus p̄dicādi. Naz † offiū p̄dicādi hz curā aiaꝝ an- nexū, sz gl. in Cle. i. ō re. t in Cle. dudū. ō sepul. t i.c. mini- 43 sterū. xcij. distin. Cōsuetudo āt q̄ remouet curatos † ab offō cu- re, nō vz. d. cap. licz canō. t dixi ō. in. viij. dubio. Pro ɔcordia puto distinguendū. Aut q̄rit, an valeat ɔsuetudo, qd̄ Pre- latus nō teneat p̄dicare p se, vel p aliū, t tūc crederē nō vale- re. qr eēt aiabus pniciosa. Aut q̄ritur, an valeat ɔsuetudo, qd̄ 44 populus teneatur prestare alimenta † predicatoribus deputa- tis per Prelatum, t tunc arbitrarer valere per textum, in di- cto cap. ad Apostolicam. t per not. per Felin. in cap. eccle- sia sancte Marie. colum. xxxviij. de constitutio. Non crede- rem tamen valere cconsuetudinē, quod daretur vltra alimen- ta aliquid predicatori, pro predicationibus, quia esset simo- 45 nia, † vt notatur per Innocentium, t alios communiter in cap. cum voluntate. de sententia excommunicationis. Con- 46 suetudo enim continens simoniam † cum sit peccati nutriti- ua, est ipso iure nulla. c. abolende. respon. ij.

RESPON. II.

LAVDABILIS CREDITVR con- suetudo, quod ad anniuersarium pro de- functi salute celebrandum, certa Prelato soluatur pecunia. Sed pro sepultura ex mo- re quicquam exigendum non est, etiaz quod exactum soleat in anniuersarium a Prelato conuerti. Nec enim simonie vitium, quod male accipiendo contrahitur, bene dispensando dissoluitur.

Consue-

1 Cōsuetudo soluēdi.x.p anniuersario,an sit valida, 1.3.& se.
4 Prior an teneat soluere sumptus lāpadis ardētis ante sacrā Eucharistiam

Respon. interpreta.

AD primum quesitū, an prior iure possit cogere heredes defunctorum volentium sepeliri Ecclesias ad soluēdum florenos decem, pro vno anniuersario celebrando? Rūdeo animaduertendum esse,qualiter consuetudo allegata per priorem se habeat,nam si 1 sit cōsuetudo soluendi decem pro anniuersario, †crediderim hanc consuetudinē esse laudabilē.c.ad Apostolicas. de simo. Si vero sit consuetudo soluendi decē pro sepultura facienda intra ecclesiam conuertendos in vnum anniuersarium,nō puto tarem consuetudinem valere. Quia qui male accipit, vt bene 2 dispenset,†potius grauatur,quam iuuetur.c.ex multis.j.q.iij. 3 male autem accipit,†qui pro sepultura sumit temporalia. capit.abolende.de sepul.& late probaui in trac.de peste. lib.iij. ¶ Ad 2m , an idem prior cogi possit ad sumptus lampadis 4 †ardentis ante sacram Eucharistiam? Respondeo eum teneri.c.sane.§.fin.de celebra.missa.de sacra.Eucha. Nisi consue 5 tudo transtulisset onus horum sumptuū in populum,† quia valet talis consuetudo,& est rationabilis, sm Innoc.in.c.fin. de his , que fiunt a maio. par.ca.& Panorm.in cap.j.de ecclesi.edi.Sed si queratur,an dicatur inducta cōsuetudo ex eo, q aliqui particulares ex deuotione fecerunt hactenus hos sumptus? Respondeo q non. Tum quia oportet,q hi particulares tales fecerint impensas animo inducendi consuetudi 6 nem.†& non ex particulari deuotione,sm Panorm.in.c.fin. col.iij.& col.ix.de consue. Ant.in.c.j.de rescr. Tum q: requiritur,q tales impense fuerint facte sciente,& consentiente vni 7 uerso populo†vel maiore parte eiusdem, sm Cy.in.l.ij.C.que sit long.consue. Pan.& alios in.d.c.fin.glo.Bar.& communiter Legistas in.l.de quib'.ff.de legi.Soc.cō.vij.col.pen.lib.j. Que oia p̄sup̄ponūtur cessare in occurrenti casu,ergo &c.

RESPONSUM III.

IUs excommunicandi prelatis & inferioribus a canone concessum,per solū non vsum nullo iure abrogatum dici potest , nisi in actu excommunicationis prelati & inferiores prohibiti fuerint , & prohibitioni acquieuerunt.nam eo casu ex quo non vsus habet actum implicitum directe contrarium legi , indubitati iuris est per huiusmodi non vsum legi abrogatum esse.

1 Legi per non vsum abrogatur , si talis non vsus habeat actū implicitum directe contrarium legi , alias secus .

Respon. interpreta.

1 PEr non † vsum solum abrogatur lex,si talis non vsus habeat implicitum actum directe contrarium legi, alias secus secundum Jo. Andr. in.c.Joannes. & ibi clarius per Jmol.de cleri.coniuga.& Fel.in.c.j.de treug. & pa.in proposito nostro dico q iste non vsus excōmunicandi non directo contrariatur legibus & canonibus permittentibus , & concedentibus ius excommunicandi prelatis & inferioribus , qui collegiis presunt, vel quia potuerint non excommunicasse,qz sibi placuit non excommunicare, sed aliter corrigere excessus subditorum, vel quia non occurrit casus, qui sibi visus fuerit dignus excommunicatione. Sic respondet Card. dicens q si patriarcha a mille annis citra non cognouit de causis appellationum,non propterea perdidit ius cognoscendi,quia potuit non cognouisse,quia ad eum non fuit appellatum,sed ad Papam vel quia non placuit sibi de eis cognoscere,vnde iste non vsus non tollit legem dantem sibi iurisditionem cognoscendi in eum in notis causarum nota. 146. ad excludendum. nisi ergo probetur q prepositus voluerit excōmunicare, & fuerit prohibitus ,respondeo non fuisse ex tali non vsu legem abrogatā.iuxta gl.in.l.qui luminibus.ff.de ser.vrba.pred.& dcā Panor.& alioꝝ in.d.c.Joānes & Fel.in.d.c.j. Laus deo.

¶ De electionibus .

RESPONSUM I.

VAcante canonicatu & p̄bēda in ecclīa Cisterciensi, Prepositus ex cōicatus hn̄s ex statuto ecclesie duas voces , & vnus canonicus Saluatorem elegerunt . Duo aūt sua in Raymundum vota direxere. dubitatum fuit,an vtriusqz electio irrita foret, quod plerisqz visum fuit. Tum,q vocati non fuerint absentes,qui etiam sm statuta ecclesie fuerant vocandi . Tum , quod due partes in capitulo minime interfuerint . Ego vero Raymundi electionem canonici potiorēqz rūdi,cū in eū cōsenserit maior pars eoꝝ,q residentiā faciebāt.Et cū sex tm̄ residerēt,satis fuit duas illoꝝ partes interfuisse. Nec refert,q absentes vocati nō fuerint,cū hi,qui vocandi erant, contemptum minime prosequantur,

1 Electio fcā nō vocatis absentib', mero iure vz, nisi nō vocati cōtemptum p̄sequantur, qui etiam p̄nt ratificare electionem.
4 Residentes solum in electione sunt vocandi , non absentes in remotis partibus. j.
6 Remoti qui dicantur,standum est arbitrio iudicis.
7 Statutū desiderans in electione vocari canonicos existentes in prouincia recipit iuris intellectum .
8 Excommunicatus est ineligibilis actiue & passiue.
9 Prepositꝰ rōne pticipationis cū excōicato,ius eligēdi nō hz.

Respon . interpretatio .

ELectus a maiori & saniori pte capli,p̄ferrī' ē electo a minori pte capi. c.eccl̄ia vestra.de elec. Uidēdū ḡ ē,qs dicat electus a maiori pte. Et p̄ma facie videret Saluatorē Archadius hr̄e maiorē partē p se . Nā in caplo eccl̄ie Cisterciensi.interfuerūt quatuor residentes, apud quos erat tota ptās caplaris. Et.d. Prepositus hn̄s ex forma statuti duas voces, ac Raymundus Cassius elegerūt ipsum Saluatorē, & sic hz tres voces. Garinꝰ āt nō hz nisi duas, ḡ cōstat Saluatorē p̄ferendū. Sz p̄missis reiectis, rūdeo Garinū potiora iura hr̄e, tanquā electum a maiori parte capli . Nā ex his qui interfuerunt in caplo, duo ipsum elegerunt, & postea electionē ipsius ratificarūt alij duo absentes, & sic hz p se quatuor voces. Pro parte aūt Saluatoris nulli electores reperiunt ,qui tunc ius eligendi haberent, vt p̄babo, ergo &c. Et v̄itas huius nostri rūsi perspicue apparebit , si q̄ in facti narratione in contrarium adducunt de medio submoueantur. Dī primo, ambas electiones nullius eē momēti tanquā factas nō vocatis absentibus, put tam de iure, q̄ ex forma statuti eccle. vocari debuerūt. cū plus officiat vnius cōtēptꝰ, quā cōtradō multoꝝ.c.venerabilem.c.bone memorie. de elect. Ad istud rūdet , qō electio 1 fcā nō vocatis absentibꝰ mero iure vz †nec ē irritāda, nisi non vocati p̄sequant cōtēptū.c.qō sicut.& ibi no. Panor. de elect. 2 Et ideo nō vocati p̄nt ratificare † elect.d.c.q sicut.& c.eccles. vestra.el.ij.eo.titu.nō obstat. si dicat qō in caplo nō interfue 3 runt due partes † ex tribus, cū ex.xj.nō interfuerint nisi quatuor,ḡ vtraqz electio nulla ē, vt tenēt Jnn.in.c.ij.de no. ope. nuncia.& Pan.in.c.auditis.de electioni. p text.in.l.nominatiū.C.de decurio.lib.x.& in.l.nulli.ff.qō cuiusqz vniuersi.nole. q: rūdet qō sufficit in caplo interfuisse duas ptes eoꝝ,q vocādi erant. Jta p̄cedunt p̄dicta, vt declarat Panor. in capit. cū nobis.de electionibus. Uocandi aūt nō sunt , nisi residētes, 4 † sm glo.in.c.ij.in ūsi.ipsoꝝ.de testi.lib.vj.& cū glos.stat cōmunis doct.sententia.teste Fel.in.c.cū oēs.col.xj.versi. prima fuit opinio glos.ordinarie. de constitu. vel sm alioꝝ opinionem sufficit in caplo interfuisse duas partes eorum,qui cōmode vocari potuerunt. Dicuntur aūt cōmode vocari posse hi, 5 qui sunt in loco propinquo . nam absentes † in remotis partib.nō sunt vocandi.c.q: pp.de electio. Jmmo nec oēs existētes in p̄uincia, dicūtur cōmode vocari posse, si prouincia sit multum lata, tunc existentes in vlti. parte prouincie non dicūtur posse vocari cōmode, sm Panor.in.c.corā.eo.titu. vbi tandem 6 concludit eē standum super his arbitrio† iudicis. Ualebit ergo electio Garini,cum duo tm̄ eēnt in prouincia,qui electionē ipsam ratum habuerunt, Nō obstat statutum ecclesie, quia loquitur in electione Prepositi & canonicoꝝ, nō in electione

Capellani. Preterea statutū non annullat electionem, lz velit vocari canonicos existētes in prouincia, vnde oz recipere iuris 7 intellectus, † vt electio veniat irritanda ↄtemptis petentibus & ↄtemptiū psequentibus. cap. cū dilectus. de ↄsuetu. l. si serui vestri, cū ibi no C. de noxali. l. j. §. lex falcidia. ff. ad legē falcid. Nō obstat, qḋ Prepositus habens duas voces, & Raymūd. Cassius organo & ministerio pfati Prepositi elegerint Sal 8 uatorē, qz psupponitur, q̄ Raymundus erat excōicatus † & intelligibilis actiue & passiue. c. cū inter. R. de elec. c. constitutis. vbi glo. de appellatio. c. si celebrat. de cleri. excōm. mini. 9 Immo vr̄ q̄ etiaz. d. Prepositus rōne participationis † cuz ipso Raymundo excōicato etiam ius eligendi tunc non haberet, vt firmat glo. in. c. si. xi. q. j. quaz sequitur Joan. firma. in tracta. de Episcopo in. iij. q. iij. partis, primi libri. Nō non firmo, qz cōtrarium tz Archid. & Card. Alex. in. d. c. fi. Nec obstat noua prouisio obtenta per Saluatore a Reuerend. do. Legato, qz per talem prouisionem nō intelligitur derogatū iuri iam acquisito ipsi Marino p electionē, iuxta gl. in. c. quarto. xiij. dist. De qua late Feli. in ca. cū Bertold. col. j. de re iud.

RESPONSVM II.

Electionem factam sub conditione, si Pape placuerit, inualidam existimo. Licet enim hec conditio insit resolutiue & contra voluntatem eligentium, qz tamen suspensiue & sm voluntatem legitur expressa, constat electionem non esse puram.

1 Ptās summi Pōtifi. in oī dispēsatione intelligit̄ reseruata.
2 Expressio ↄdōnis q̄ tacite inest, nō facit electionē ↄdōnalem, & quid operetur, si eo mō quo inest exprimat̄, aut ecōtra. 3.

Respon. interpreta.

Queritur an electio do. Conradi sit nulla ea ratione, qz facta fuit sub conditione, si placuerit summo Pontifici. Naz illa verba, accedente beneplacito summi Pontificis prolata per ablatiuos absolutos ↄdōnez important. l. a testōre. ff. de ↄdō. & demonst. l. cunctis agris. ff. de vsur. Istud quesitū hz duo capita. Primū, an sit nulla tanquam facta sub ↄdōne, iuxta text. in. c. ij. de electio. in. vj. Scdō, verū sit nulla tanquā defecerit ↄdō, cum non appareat de beneplacito summi Pontificis. Ad primū videtur prima facie rūdendum, q̄ talis electio valeat tanquam facta sub ↄdōne, que tacite inest, 1 qz in omni dispositione intelligitur reseruata † voluntas summi Pontificis. c. venientes. de iureiu. l. si. ff. qui satis. cog. Ex 2 pressio autem ↄditionis † que tacite inest, non facit electionez ↄditionalem, sm glo. & cōmuniter scriben. in. d. c. ij. & in. c. ad audientiam. de rescri. & in. c. significasti. de elec. Archi. in summa. viij. q. iij. Archi. & Jo. And. in. c. j. d iureiu. l. vj. & in reg. actus legitimi. de reg. iur. Gem. ↄsi. lxxxiij. Et istud dubiuz p text. in. l. iij. ff. de leg. j. & in. l. ↄdōnes extrinsecus. & in. l. aliquā. ff. de ↄdi. & demō. ¶ Sz h non obstante ↄtrium verius eē rūdeo, qz electio facta sub ↄditione non vz. d. c. ij. n̄ i electio ex parte eligentis oz eē certa, ideo ↄcludunt Gem. & alij cōmuniter ibi, q̄ votum eligentis Titium in canonicū si maior pars capli ↄsenserit, nō computatur in numero tanq̄ incertū. Nō obstat, q̄ valeat electio sub ↄditione, q̄ tacite inſit, vt est ↄdō, si vacat, si solitum iuramentū pstiterit, si priora bñficia dimiserit. vt exēplificant doct. in locis ſpa allega. qz rūdetur, qḋ pdicta pcedunt, qñ ↄditio que tacite inest, exprimitur eo modo quo 3 inest, secus si aliter † exprimatur, q̄ inſit. l. si ita. §. illi si volet. ff. de leg. j. l. Titia. ff. ad leg. Falc. no. gl. & Gem. in. d. c. ij. Pan. in. d. c. significasti. in pposito aūt nostro fuit aliter expssa ↄditio, q̄ inesset. Ergo dz operari, q̄ electio dicatur ↄdōnalis, & ↄsequenter nulla. d. c. ij. Qḋ aūt sit aliter expssa, q̄ insit, ostendo clarissime, nā beneplacitum summi Pontificis inest ↄ voluntatez eligentium. d. c. venientes. & d. l. si. mō expssum dr̄ ex voluntate, q̄ dz operari, vt est casus in. d. l. Titia. vbi facultas detrahendi Falcid. inest ↄ voluntatem, item voluntas Pape tacite inest resolutiue, qz Papa pōt (si velit) priuare electū iure sibi acqsito ex electione. c. si. de ↄcel. pben. tradit latissime p Fel. in. c. q̄ in ecclesiaz. de cōst. mō aūt expssa fuit suspensiue, ergo reddere dz electionez ↄditionalē. d. l. si ita. §. illi si volet.

RESPONSVVM III.

Canonici quorū electio plenum tribuit ius electo, vel quorum eligendi potestas generalib' Pape reseruationibus non afficitur, ius eligēdi priuilegiatuz habere dicuntur. Ad hos igit̄ episcopi electio, nō ad Regē ptinebit nominatio, cū noua concordatorū lege excipiant̄, qb' ex priulegio ius ↄpetit eligēdi. Canonici quoqz qui Basiliensi constitutione hactenus vsi sunt, eligendi priuilegio renunciasse non videntur, cum animo non renunciandi ea potuerūt sanctione vti. Et si ingratus mereatur priuilegio spoliari ante, quam tamen fuerit spoliatus, illorum beneficio carere non debet. Canonici autē Mauritienses, qui statum & habituz regularez mutarunt in secularē, priuilegium eligendi episcopū intuitu religionis & vtilitatis ecclesie concessum non perdiderunt, cum translatio pro maiori ecclesie cōmodo in statum excelliorem facta fuerit authoritate Pontificis Martini, qui habitum regularem in locū 2 secularis cum priuilegijs creditur subrogasse.

1 Electio episcopi spectat ad canonicos d iure ↄmuni, ad Papam de antiquo. nu. 2.
3 Priuilegium quid, & quatenus dicatur priuilegiuz. 5
4 Papa potest reseruare sibi prouisiones qualiumcunqz dignitatū, ēt episcopatuū. Et ad q̄s porrigat illa effectū sui. nu. 5.
6 Omnimo dictio, reseruationes excludit, & que sit eius vis,
7 Ordinarius & delegatus potest ex vtraqz parte iudicare.
8 Priuilegiū vt pdat̄ interuētu alterius priuilegij ad regrat̄.
9 Legis beneficio est indignus, qui committit in legem.
10 Priuilegia ↄcedēs pt illa (si velit) reuocar̄ rōne igratitudis.
11 Ignorantia ab ingratitudinis vitio releuat ignorantem.
12 Papa disponēs sup priulegijs abrogatis quorū abrogationi pariturū non fuit cēsetur priuilegia cōfirmasse & renouasse.
13 Priuilegiuz ↄcessum ratione psonis vl̄ officij eatenus durat, quatenus durat officium. & vide nu. 14. & 15.
16 An mutatione psone mutetur priuilegiū & vide nu. 24.
17 Priuilegia ↄcedi solent a Papa ecclesie, pp̄ter publicā vtilitatem principaliter.
18 Priuilegij reliquias superesse sufficit, vt priuilegiū remaneat.
19 Mutatio stat' in melius, auget ius antiquū, nō autē aufert.
20 Canonici seculares sunt digniores regularib', eisqz pferunt̄.
21 Priuilegia prius ↄcessa parochie, nō perdit eccle. parochialis erecta in cathedralem & nu. 22.
23 Papa dicitur lex viua in terris.

Respon. interpreta.

Proposita dubia non leuia sunt, qb' succincte respōdebo omissa supfluā & pōposa iuriuz ac autoritatū copia, qua nec vti soleo, nec si vellem, possem h tpe, q̄ libris careo ob pestē Auenionēsez fugitiuus. Primū dubiū stat in h, an p illa verba, decedēte episcopo &c. canonici Mauritanenses dicant̄ habere facultatez eligēdi episcopum ex priuilegio, ita q̄ possint & valeāt se iuuare beneficio ↄcordatorū, Et prima ↄsideratione visuz fuit, q̄ nō, qz de iure cōi ius eligēdi episco 1 pum † spectat ad canonicos ecclesie cathedralis. c. sacrorū canonuz. §. ex his. lxiij. dist. c. cū in veteri. c. in genesi. de elec. c. cum ecclesia Sutrina. de caus pos. & proprie. Ergo Calixtus secundus nō videtur vllū indulsisse priuilegiū canonicis, nec 2 enim dicitur priuilegiū, † si nihil preter generalē legem indulgeatur. c. fina. §. fin. xxv. q. j. quod etiam ex distinctione priuilegij aperte demonstratur. Nam priuilegium nihil aliud est, q̄ ius singulare contra ius cōmune indultum, secundū Hos. in summa de priuile. que diffinitio non conuenit huic concessioni, ergo nec etiam conueniet diffinituz. l. j. §. dolum. ff. de dolo. Istud probat etimologia vocabuli, a qua licet arguere negatiue. l. ij. §. appellata. ff. si cer. pet. Dicit̄ enim priuilegiū, quasi priuat lex. c. priuilegia. iij. dist. cū igitur huiusmodi concessio non contineat legem priuatam, sed communem, nō cōtinebit priuilegium, vt etiam traditur per Bar. & Mod. i. l. fi. ff. de const. prin. & per Mod. in rub. de rescrip. Sz premissis nō obstātibus, ↄtrū verius eē respōdeo. Et p habenda clariori decisiōe pmitto, q̄ de iure antiquo ad Papā spectabat 3 electio episcopi †. c. j. xxij. dist. p quē tex. ita ↄcludit gl. & scrib. i. c. q̄ sit, d elec. li. vj. Itē pmitto, q̄ Papa pōt sibi reseruare prouisio

4 †pmtiones quarumcunqꝫ dignitatū, etiā epalium.c. si eo tpe. ð
refer. in. vi. ꝛ in extrauag. Ioan. q̄ incip. ad regimen, cū seq.
de pb. Ultio p̄mitto, ꝙ ↄcessio Pape ptinens p̄ma facie, qȝ
aliqd noui indulgeat.c. in bis. de p̄uileg. l. j. ff. ad municip. ꝛ
tradit iāte p Fel. in.c. j. col. iiij. versi. p̄uileg. ð refer. Illis sic p̄
missis, oñdo ad oculū, qȝ ↄcessio Calixti scōi, aliqd noui ↄti
net ꝛ ↄñr erit p̄uilegiū. Aut. n. Calixtus ↄcessit ius eligēdi e
piscopū canonicis Dimaceñ. sib. ante, quā ius eligēdi erat cōe
oibus canon. put ex data p̄uil. ↄstat ↄcessisse, ꝛ planū ē, qȝ
talis ↄcessio a p̄ncip. continebat p̄uilegiū, aut ↄcessit post ꝛ
tunc ēt talis ↄcessio ptinet gratiam, qz ḡnalis reseruatio qua
5 rumcunqꝫ †dignitatum fcā p Papaꝫ, nō porriget effectum
suū ad ecclesiā Dimatensem in p̄iudiciuꝫ canonicoꝝ eiusdē
ecclesie, quibus ex spāli ↄcessione ↄpetit eligendi facultas, iux
no. p gl. in.c. j. de cap. mona. lib. vj. ꝛ in termis nr̄is p Dem.
ↄs. xx. Bonifacius nonus. facit qz ḡnalis derogatio quoꝝ
cunqꝫ p̄uilegioꝝ nō trahit ad p̄uilegia alicui spāliter ↄces
sa. l. in. ꝛ ibi gl. no. C. de silen. lib. xij. c. cuꝫ ordineꝫ. de rescrip.
cum ↄcordan. alle. per Alex. ↄs. cj. col. ij. lib. j. nec huic rationi
ob. ꝙ post Calixtuꝫ fuerit per iura noua ↄcessum ius eligen
di oibus canonicis, qz nō ppea seqnit, ꝙ confusum fuerit ꝛ
sublatum p̄uilegiū eligendi spāliter ↄcessum canonicis Di
matensib. sꝫ potius auctuꝫ ꝛ corroboratum, qz vbi p̄ius ha
bebāt ius eligendi ex p̄uilegio, modo hñt ex spāli p̄uileg.
ꝛ ḡnali indulgentia, ꝛ iō sublata grā ḡnali, quam aduersan
tes ius cōe appellant (ꝛ minus bene) per ea, que traduntur p
gl. in.c. infirmatione. de sim. ꝛ p Arch. ꝛ Do. in.c. indulgētia.
ij. q. iij. non tamē censet sublata gratia spālis, vt in termis cō
suluit Alc. ↄs. vlt. col. fin. lib. iiij. bene facit tex. in. l. si domus.
ff. de seru. vrb. pred. ꝛ in. l. heres. ff. de cond. ꝛ dem. ꝛ in.c. ex
tuaꝫ. de auctor. ꝛ vsu pallij. Et ꝙ mens Calixti fuerit, conce
dere canonicis Dimaten. ius eligendi Episcopum nō ob
stantib. reseruationib. quibuscunqꝫ pꝫ, qz alias concessio ni
hil operaret. quod nō est dicendūꝫ.c. si Papa. de priuil. lib.
vj. ꝛ clarius apparet ex illis verbis. vr̄a volumus oīno electio
ne cōstitui. Illa. n. dictio oīno, reseruationes excludit, qz tm̄
6 est dicere omnino, †ꝙ oi casu, ꝛ sic ēt stantibus reseruationi
bus sm gl. in. l. si cum exceptione. §. ꝙ si hō. ff. quod me. cau.
ꝛ.c. ex parte. j. de offi. deleg. ꝛ firmat Card. in clem. j. q. xj. de
vita ꝛ honest. cler. ꝛ Bart. in. l. Grece. §. illud cōe. ff. de fideius
so. ꝛ si Papa ius alteri oīno cōcedat, nihil sibi intelligit reser
uasse, pp verbuꝫ, oīno. sm Io. And. ꝛ Host. in. c. si bñficia.
de preb. in. vj. ꝛ Fel. in. d.c. ex parte. Propter quod dici pos
set, ꝙ per illa verba, vestra oīno volumus electiōe constitui,
ꝙ Papa voluerit, ꝙ electio canonicoruꝫ tribuat plenū ius
electo, ꝛ habeat vim electionis ꝛ cōfirmationis. Et ita ꝙ ita
sit, suadet qz expresse vult Papa Calixtus, ꝙ sola electione
electus, intelligat subrogatus in locum defuncti, que subro
gatio non diceretur facta, nisi talis electio vim confirmatio
nis hēet.c. auaritie. de electiō. in. vj.c. transmissaꝫ. eod. ti. in
antiquis. Ex quib. appet, ꝙ canonici Dimatenses hñt ius
eligendi p̄uilegiatuꝫ, ꝛ de tali iure intelligēda sunt ↄcordata.
Immo forte intelligenda ð iure eligēdi ex spāli ↄcessiōe Pa
pe, ēt ꝙ nō sit alteri⁹ eligendi p̄uilegiatū, alioqn frustratoria
redderet exceptio, ð q̄ in ↄcordatis, qz sp dici poterit, ꝙ cano
nici hñt ius eligēdi Epm̄ꝫ de iure cōi. Scōꝫ dubiū est, an dici
possit canon. amisisse p̄uileg. eligēdi, vel qz hacten⁹ elegerūt i
vim pragmatice, vl qz mutauerūt statū r̄lariuꝫ in secularē. Et
qz istud dubiū hꝫ duas ptes, ꝓseqr q̄libet de se. Circa p̄maꝫ
ptē duo sunt discutiēda. Pmo, an canonici dicant renun
ciasse p̄uilegio vtēdo bñficio ↄstōnis Basilieñs? Scōo, an
pdiderint p̄uilegiū eo, qȝ ↄmiserint in Pōtifices maximos,
vtēdo tali constitutione reprobata ꝛ dānata p ipsos Ponti
fices? Ad primuꝫ hē rñ. quod canonici ēt si vsi fuissent bene
ficio pragmatice, nō ppterea censerent renunciasse suo p̄uil.
qz p̄uileg. ꝛ pragmatica inuiceꝫ se cōpatiunt, ꝛ ideo vni⁹ ele
ctione alteraꝫ nō tollit. l. quod in heredeꝫ. §. eligere. ff. ð trib.
ac. l. in ↄmodato. §. duab. ff. cōmo. ꝛ facit quod no. glo. in cle.
sepe. in verbo, partibus. de verb. signific. Quinimo poterūt
7 canonici dicere, se vtroqꝫ iure elegisse, †nam ordinarius ꝛ de
legatus pt ex vtraqꝫ ptāte iudicare, sm Innoc. ꝛ oēs alios,
excepto Hut. in.c. cū ex officij. de prescrip. quem Innoc. etiā
sequit Imo. in.c. nisi cēnt. de prebend. Sic etiam arbitror,
quod delegatus potest vti vtraqꝫ ptāte capit. si inter pares.
ꝛ ibi Bald. de lege Corr. Ad hoc. n. vt perdatur p̄uilegium
8 †per vsuꝫ alterius beneficij, opꝫ quod talis vsus directo con

trariet p̄uilegio.c. Ioā. de cle. ↄiuga. tradit per Pan. ꝛ alios
in.c. cū accessissent, de ↄstit. ꝛ dixit Ani. de But. in.c. accedē
tibus. col. ij. de p̄uileg. qȝ duo sunt necessaria ad h vt p vsum
alterius iuris tollat p̄uilegiū. Pmo, ꝙ talis vsus sit incom
patibilis cū p̄uilegio. Scōo, qȝ in tali vsu nō cadat alia p̄sum
ptio q̄ renunciationis. In casu āt p̄senti, eligentes in vim pra
gmatice si fuerunt vsi bñficio ↄrio, neqꝫ aio renūciādi, ḡ ꝛc.
Ad alterū caput hui⁹ p̄me partis videret p̄mo aspectu rñ
dēdū, qȝ canonici pdiderint p̄uilegiū, qz cōmiserūt in Pōti
9 fices, indignus. n. est bñficio legis, †q cōmittit i legē.c. qz fru
stra. de vsu. l. filio patroni. §. j. ff. de ritu. nup. ꝛ i simili ita ↄsu
luit Socin. ↄs. lix. Uiso elegātissimo. col. j. i fi. ꝛ seqn. lib. j. Sꝫ
hac ↄsideratione ñ obstāte, in ↄriū veritatem eē puto, qz cano
nici vtēdo pragmatica ñ cōmiserunt in legē p̄uilegij, sꝫ in suc
cessores ↄcedentis, ꝛ quāuis ingratos se supiori suo aliqr red
10 diderint, ñ tm̄ per ingratitudinē pdunt p̄uilegia ipso iure, †ꝫ
ↄcedēs rōne igratitudinis possit, si velit, ipsa reuocare, argu.
l. si C. de reuocā. donat. Ad qȝ allego tex. q loqt in p̄uilegio,
ñ gratuito. in. l. Titius puerū. ff. de obseq. a libe. patro. prest.
Per quē ita decidit Paul. de Ca. in. l. digna vox. C. de legi.
Et Soc. ↄs. iiij. Sup. q. co. iiij. ver. postremo. lib. ij. ꝛ ideꝫ di
xit Bal. in. l. ij. in fi. C. de liber. ꝛ coꝝ libe. Non ↄstat āt Pōti
fices reuocasse istō p̄uilegiū. igit ꝛc. Preterea, si ↄstat, ꝙ ante
ↄcordata fuerit abrogatio ↄcilij Basilieñ. publicata in regno
Francie, ḡ poterūt canōici se excusare p̄textu ignorātie, que
11 †ob ingratitudinis vitio releuat ignorātē. l. maleficijs. in fi. ff.
de actio. ꝛ obliga. l. si ignorās. ff. loca. ꝛ ita dixit i specie Cu
ne. ↄs. di. Lꝫ clarū. li. iij. Sꝫ posito, ꝙ p vsum pragmatica vtē
tes fuissent p̄uati p̄uilegijs, attamē p ↄcordata sibi fuissent re
nouata. Nā Papa Leo, cū q̄ inita fuere ↄcordata, sciebat ꝙ
p̄lati ꝛ canonici ecclesie Gallicāe nunq̄ voluerūt parere abro
gatiōi, neqꝫ monitis Inn. ꝛ Julij, vt apparet ex lectura p̄emij
ipsoꝝ ↄcordatoꝝ, ꝛ sic sciebat eos cōmisisse in ipsuꝫ ꝛ p̄decef
sores, seqꝫ indignos p̄uilegijs reddidisse, ꝛ nihilominus sup
ipsoꝝ p̄uilegijs disposuit. Quo fit, vt ipsa p̄uilegia ↄfirmasse
12 ꝛ renouasse cēseat †.c. ex tue. de p̄uil. cle. attēdēs. de statu mo
na. ꝛ ita ↄcludit Pan. in.c. veniens. col. iij. de fil. p̄sby. Circa
scōaꝫ partē, an p mutationē status expirauerit p̄uilegiū, ista
est difficilior ꝛ pbabilior dubitatio, sup q̄ latius insistā, argu
endo ad vtranqꝫ ptē. Et p affirmatiua arguit p̄mo sic. Pri
uilegiū ↄcessuꝫ rōne pfessionis vl officij, eatenus durat, q̄ten⁹
13 durat †officiuꝫ. l. maximaꝝ. C. de excusa. mu. lib. x. ꝛ ibi not.
bar. ꝛ. l. q sub p̄textu. vbi ēt bar. C. de sacrosan. l. semp. §. qbus
dā. ꝛ ibi dꝫ bar. ff. ð iure immunita. notat in. l. scriniarios. C.
de testō milita. ꝛ p Fel. in.c. clerici. col. scōa de iudi. istud āt p̄
uilegiū fuit ↄcessum rōne pfessiōis vt patet in salutatione, ibi
canonicā vitā pfessis, eoꝝ q̄ successoribus in eadem religione
victuris. Ex h. n. ꝙ p̄uilegiū dirigit canonicis pfitētibus re
gulā beati August. colligit intentio ↄcedētis, qȝ voluit p̄uil.
ↄcedere solū canonicis regularibus vt in simili casu cōsuluit
Alex. ↄs. lxxxvi. In causa darioꝝ. col. j. lib. p̄mo. Preterea, ēt
in v̄bis dispositiuis ibi, vobis vtriusqꝫ successoribus in cano
nice vite obseruatiōe mansuris. Papa vr̄ restrigere p̄uilegiū
ad successores regulares, ḡ cessante religiōe, expirauit p̄uile
14 giū, †religiōis intuitu ↄcessuꝫ, vt est tex. clarus in.c. Abb. san
cti Syluani. de v̄boꝝ significatio. ꝛ in.c. ex parte. ꝛ.c. lꝫ. ꝛ ibi
notat de decimis. ꝛ.c. ita nos. §. si. xxv. q. ij. Scōo arguit sic, fi
15 nita cā p̄uilegij †finit p̄uilegiū. l. Titia. §. vsuras. ff. de lega. ij.
l. cura. §. deficiētiuꝫ. ff. ð mun. ꝛ ho.c. ḡnaliter. xvj. q. j. tradit
p Ludo. Ro. ↄs. cccciij. In casu pposito. ꝛ Soc. ↄs. d. col. ix.
ver. vj. ↄfirmat. lib. j. ꝛ alibi sepe. Cā āt p̄uil. vr̄ fuisse pfessio
regule beati Augu. q̄ regulā cū p̄sentes canonici minime pfi
teant, nō vr̄ eis cōpetere p̄uilegiū. Tertio sic, mutatione pso
16 ne, mutat p̄uilegiū. l. Paulus rñdet, †alias incipit p procu
ratorē. Et ibi bar. Ludo. Ro. ꝛ alij not. ff. ð acqrēd. heredi.
Ad idē tex. in. l. cū patronus. ff. de lega. ij. que ad hoc ponde
rauit Soci. ↄs. cliij. Pulchra ꝛ subtilis. col. v. lib. ij. maxime,
qū persona fuit immediata cā p̄uilegij tunc enim cū psona
semper extinguit p̄uilegiuꝫ. regula in omnibus. ff. ð regu. iur.
Hinc dicebat Soc. ꝙ beneficium statuti augentis legitimā
filioruꝫ, non transmittit ad heredes hereditate patris non
adita, qz cōtemplatione filioruꝫ editū fuit statutuꝫ. Ita So
cy. ↄs. cxvj. Non potest negari. col. vj. libe. j. Sic in pposito,
cū istud p̄uilegiuꝫ fuerit concessuꝫ canonicis regularibus, dꝫ
cessare facta trāslatiōe regularitatis i secularitatē. Premissis
ñ obstāti. us, ↄriū respondendū videtur infrascriptis ratio

nibus. Bal. vbi due ɔcurrũt cause, vna sola cessante, nõ cessat dispositio. l. si venteri. §. in bonis. vbi bar. ff. de priuilegi. credi. ⁊ institut. de nup. §. affinitatis. Papa aũt nõ ex ea causa tñ, qꝛ canonici erant regulares, motus est ad hmõi priuilegiũ ɔcedẽdũ, sed ẽt pp vtilitatẽ ecclesie, vt aperte sonãt vba priuilegii ibi, vt ecclesiastica vtilitas Apostolice sedis fauore vires capiat, ⁊ accrescat. q̃ cã vtilitatis ecclesie potẽtior, ⁊ pncipalis fuisse presumit. 17 † sꝫ Calder. ɔs. viij. sub rubri. de priuileg. ⁊ psumit sinalis, qꝛ futura respicit, vt in auctẽti. de fi abẽtã. collatio. j. i pncipio. ⁊ l. i. §. sexũ. ff. de postulã. tradit p bar. in extrauagã. ad repriñẽdũ. in ver. ne ex eoꝝ. ⁊ qꝛ magis vniuersalis ⁊ ppetua, quã rõ religionis, vt notat per Bal. i. l. gñaliter. col. ij. C. de episcopis ⁊ cleri. Lꝫ ergo canonici desierint esse regulares, qꝛ tñ ecclesie vtilitas pmanet in canõicis secularibꝰ, pmanebit ⁊ priuilegiũ. cap. requisiti. de testamẽtis. cap. dilecti. de foro cõpetẽ. l. si venteri. §. in bonis. vbi bar. ff. de priuileg. credi. l. liberoꝝ. §. notat. ff. de his ꝗ notan. infamia. firmat Federi. de Senis. ɔsil. lxviij. Sup eo. Nõ aũt vtilitas ecclesie maneat ⁊ pleueret in canõicis secularibus, ⁊ lõge maior, q̃ in canõicis regularibꝰ, patet, qꝛ mutatio siue trãslatio status regularis in secularem facta fuit Apostolica auctoritate pp ecclesie vtilitatẽ, sic testãtibꝰ vbis trãslationis ibi, cũ p canonicos seculares iura ecclesie melius tueri ⁊ defendi possint. Scdõ, p hac parte arguit sic, hmõi priuilegiũ fuit ɔcessũ canonicis tunc regularibus, ⁊ sic qꝛ canonici, ⁊ qꝛ regulares. cũ itaqꝫ remãserint canõici, pmanebit ⁊ priuilegiũ, 18 cũ sufficiat reliqas † priuilegij supesse. l. si. ff. de decurio. l. ij. ⁊ sequẽ. ff. rerũ amot. l. vnũ. §. huius. ff. de questio. notat per Jo. An. in regula, decet. de regu. iur. lib. vj. ⁊ p Jas. in. l. sciẽdũ. §. si. col. si. ff. q satisda. cogan. ⁊ p Fel. in. c. q̃ i ecclesiaꝝ. col. xxix. de constitutio. Tertio arguitur sic, mutatio status † in 19 melius auget ius antiquũ, nõ aũt aufert. l. pen. ff. de sena. l. falsa demõstratio. §. sꝫ si cui. ff. de ɔdi. ⁊ demõstratio. glo. i cap. ex parte, in ver. andegauẽ. de foro cõpeten. Canonici aũt seculares sunt 20 digniores, pferunturqꝫ † canonicis regularibus. ca. legi epistoli. ⁊. c. alia. xvj. q. j. gl. in. c. q̃liter scdõ de accusatio. Jo. An. in regula delictũ. de regu. iur. in mercurialibus. Fel. in rubri. de maio. ⁊ obediẽ. col. ij. status ergo dignior superueniẽs nõ mutabit priuilegia ɔcessa canonicis regularibus. Et bñ facit, qd̃ ɔsuluit Gemi. ɔs. cxxv. Dubia siue ɔclões. i. viij. dubio, vbi vult qd̃ 21 ecclesia parochialis erecta i cathedralẽ, nõ pdat priuilegia † pus ɔcessa parochie. ⁊ idẽ ɔsuluit Oldra. ɔs. cclxvij. Nõ dño epo. col. j. Quarto canonici regulares eligũt Epũ, nõ qꝛ sunt monachi, sꝫ qꝛ canonici alioqn si tãq̃ monachi eligerẽt electus nõ dicerez Episcopus, sꝫ Abbas vt demõstrat Pan. in. c. causam q̃. de iud. Ex h̃ elicio, q priuilegiũ eligẽdi Episcopũ, intelligit ɔcessũ canonicis vt canõicis, nõ vt monachis, sꝫ q̃litas canonicatꝰ nõ fuit mutata, ergo nihil pponit, q̃re debeat mutari priuilegiũ. Quinto, posito qd̃ priuilegiũ ab initio fuisset ɔcessũ canõicis regularibus, qꝛ tñ canonici seculares fuerunt subrogati in 22 locũ, ⁊ ius canonicoꝝ regulariũ, ẽt in priuilegijs † subrogati intelligunt. §. fuerat. institu. de actio. vbi actio ex stipulatu sui nã stricti iuris subrogata in locũ rei vxorie ẽt in priuilegijs subrogata videtur, ⁊ propterea habet priuilegia actionis bone fidei, ⁊ tacite hypothece, vt ibi legitur. bene facit tex. in clemen. j. de supplen. negligen. prelato. vbi episcopus subrogatus in locum monachorum ad eligendum Abbat. intelligitur subrogatus eodem modo ⁊ forma, quibus monachi eligere debebant, ⁊ istud probat Felin. post Calder. in cap. cum accessissent. de ɔstitutio. vbi plura ɔgerit. Sic dicamꝰ, q canonici seculares subrogati in locũ regulariũ idẽ ius eligẽdi hñt. ⁊ facit gñalis regula de subrogatis, q̃ est, vt sapiant nãꝫ eoruꝫ, in quoꝝ locũ subrogãtur. l. si euꝫ. §. qui iniuriaruꝫ. ff. si quis cautioni capitu. ecclesia. vt lite penden. ⁊ magis ad rẽ dixit Soc. qd̃ subrogatio facta a lege, semp intelligit facta cũ priuilegijs, facta aũt ab homine non nisi agat de fauore ⁊ vtilitate ecclesie. Ita Soc. ɔs. xciij. Elegãter ⁊ subtiliter. lib. iij. Sꝫ h̃ agitur de vtilitate ecclesie, vt supra pbaui. itẽ subrogatio fuit facta a lege, 23 id ẽ a Papa, q dicit lex viua in terris. †. §. si. in authen. de ɔsu. in fine. ergo ⁊c. Et magis in specie facit, qd̃ decidũt Jo. An. Gemi. ⁊ alij in. c. i. §. ad h̃. de religio. domi. lib. vj. vbi dicunt. qd̃ is, q donauit religiosis certa pdia sub ɔdõne, qd̃ redirent ad eũ, si ɔtingeret ipsos religiosos mutare habitũ, vel a loco recedere, nõ hꝫ ius repetẽdi donationẽ, si mutatꝰ fuit habitus de licẽtia Pape, qꝛ habitus mutatus de licẽtia Pape, censet subrogatus loco alterius. Sexto, cũ canonici sint i q̃si possessiõe eligẽdi vigore hmõi priuilegij. (vt patet ex electionibus q̃ plurimis ẽt antiquissimis) debent in sua quasi possessione ɔseruari. cap. cum persone. de priuileg. in. vj. donec aliter p Papam fuerit declaratũ. c. cuꝫ venissent. de iudi. vt ẽt in pposito ɔsuluit Cardi. flor. ɔs. lij. Dñs Gregor. Et si dicat non ɔstare, q electio. fuerint facte in viꝫ priuilegii. Rñ. q in dub. psumendũ est canon. elegisse in viꝫ tituli pcedentis hĩti a summo Pontifice, nisi ɔtriũ pbetur. l. quedã mulier, ⁊ ibi notat. ff. de rei vẽ. firmat Bar. in. l. ij. C. de acq. pos. Ex istis apparet quod opi. negatiua verior est, ⁊ fultem abilior, q̃ clarior remanebit, si ad ɔtria spãliter rñ. Non obstat igr pria rõ, quod cessante pfessiõe debeat cessare priuilegia, qꝛ talis rõ pcederet si priuilegium concessum fuisset ratione solius professionis, sed istud fuit concessum etiam ratione vtilitatis ecclesie, que non cessat, vt dixi supra in primo fundamento partis negatiue. Secundum priuilegium indulgeat non solum respectu priuilegiatorum 23 profitentium aliquam artez, sꝫ ẽt fauore vniuersitatis vel collegij, permanet priuilegiuꝫ, ẽt q priuilegiati desinãt exercere illas artez. l. j. C. de collegia. ⁊ nũme. lib. xj. vel dicta rõ pcederet, nisi pfessio trãslata fuisset in aliam digniorez, vt in tertio fundamento. vel nisi pfessio foret subrogata in locuꝫ prime, vt in quinto fundamento. Nõ ẽt ob. scdã ratio, q finita cã priuilegij expiret priuilegiuꝫ. qꝛ professio sola nõ fuit causa priuilegii, vt in primo fundamento partis negatiue, vel qꝛ durãt reliquie ipsius cãe; vt in scdõ argõ, vel qꝛ negari põt q pfessio fuerit causa priuilegii, vt in quarto argumento, vel qꝛ mutata 22 fuisset professio in melius, vt in tertio. Vel qꝛ auctoritate pape professio secularis fuit subrogata in locum monachalis, vt in quinto. Non denique obstat tertia ⁊ vltima ratio, quod mutatione persone extinguat priuilegium, qꝛ vex, qñ sola fuit 24 psona immediata causa priuilegii, † sꝫ Dyn. in regula priuilegium, de reg. iur. in. vj. per tex. in. l. non soluꝫ. ff. de in integruꝫ restitutio. ⁊ in. l. ea que. C. de tempo. in integr. restit. Sꝫ persone regulariuꝫ non fuerunt immediata cã huius priuilegii, vt supra probaui per quatuor fundamenta, ergo ⁊c. Iuxta illa regula, q mutatione persone expiret priuilegiuꝫ. procedit in priuilegijs stricto modo, que ɔtrariantur iuri cõi. Secus in priuilegiis largo modo, que magis accedunt beneficio, secundũ Bar. in. l. si pũ. ff. de serui. leg. ⁊ Roder. in. d. regula, in omnibus. Istud autem priuilegiuꝫ, qꝛ solũ preiudicat cõcedenti (vt supra dictum fuit) late dꝫ interpretari. l. i. si. ff. de cõstitu. princi. c. cuꝫ dilecti, de dona. Preterea, cum persone canõicoꝝ seculariũ sint subrogate in locũ regulariũ, ẽt in priuilegijs subrogate intelliguntur, vt deduxi in quinto fundamento. Ex quibus puto electionem capituli approbandam ẽẽ ⁊ confirmandam. ¶ Et ita respondeo iuris ẽẽ, ego Jo. Franciscus Papien. Iura Auenioni interpretans.

RESP. IIII.

NON PROBAT ecclesia ignorantiã eligentium indignum, cum ipsorum officij sit primo examinare mores ⁊ vitam electi. Nõ si iusta ignorantie causa fecerint, aut communi fame crediderint, eos constat excusari. Et non tantum eligentes indignum priuati sunt ea vice eligendi potestate, verum etiam, qui in scrutinio dignum elegerunt, ⁊ indigni electionem postea comprobarũt. Electio autem facta a minori parte capituli contempta maiori, vel contra formam iuris, viribus non subsistit. Is vero, qui tacuit eligere idoneum ⁊ sufficientem mihi videtur sꝫ formã constitutionis Basiliensis iurasse, cum huiusmodi affirmatiua ⁊ negatiua differat vocis sono duntaxat.

1 Ignorãtia cũ sit pbãda in electione indigni, ⁊ qñ excuset.
3 Scire, ⁊ scire debere, paria sunt.
4 Consentientes elect. facte de indigno, priuati sunt hac vice eligendi potestate.
5 Elect. fcã a minori pte capĺi, ɔtẽpta maiori, ẽ ipso iure nulla.
6 Negatiua implicite, non differt a negatiua explicite.
7 Electio secunda facta non cassata pma, non subsistit.
8 Electio vt dicat fcã inspiratiõe vel q̃si, qd̃ pcedere debeat

RESPON. INTERPRETA.

PResupposito quod prima electio nõ valeat tanquã facta de illegitime nato, queritur de duobus. Primo, an eligentes sint ea vice priuati potestate

priue eligendi. Scdo, an scda electio fca p duos ex monachis, qui pme electioni ƺsenserũt valeat, an pariter sit ipso iure nulla. Ad primũ videref prima ƺsideratione rndendũ, q nõ, qr eligentes indignũ ita demũ priuanf eligẽdi ptãte, si sciẽter elegerint, nõ, si ignorãter. c. cũ in cũctis. §. fi. ꝛ ibi Panor. de elec. ꝛ c. perpetuo. eo. tit. lib. vj. Electores aũt pſumunf ignorare defectũ natalium ipsius electi, cũ qr pſumitur ignorancia, nisi pbetur scia. reg. ꝓ, pſumitur. de reg. iur. in. vj. maxime in fcõ alieno. l. fi. ff pro suo. c. ab excõicato. de rescrip. Tũ, qr electores habuerunt iustã cam credẽdi electũ fore legitimũ, cũ aliis dignitatib' fungeref. l. Barb. ff. de offi. ꝓtor. ꝛ qi nõ debuerũt electores pſumere delictũ in parẽtib. electi. c. j. ð scrutel. l. meri to ff. p socio. Predictis nõ attentis, ƺtriũ rnsuz verius vr, ꝛ cõtrarium determinauit Innocen. tertius in canone, inotuit. de electio. † Ad cõtraria supra formata respondet ibi Papa, dicẽs, nec pbare cogimur ignorantiaz, cũ electores ex debito eoꝝ officii tenerenf indagare de moribus ꝛ vita electi. Ubi ãt qs tenef scire ex necessitate † officij, nõ excusaf pretextu ignorantie, p illũ tex. in. d. c. inotuit. quẽ ibi not. Panor. ꝛ alij, ꝛ semp ad h solet allegari, ꝛ ita eũ alleg. Alex. cõs. ciij. visio scriptis. colũ. v. libr. ij. paria. n. sunt scire † vel scire debere. l. si duo. vbi Pau. de Cast. ꝛ mod. ff. de acq. hẽd. ꝛ in culpa est, q nõ inquirit qd faciliter põt inueniri, ſm gl. in. l. locus ff. de acquir. possessio. Facit tex. in. l. q cũ alio. ff. de reg. iur. Et hac rõne ƺcludunt, q eligẽtes indignũ, in dubio debẽt iudicari puari facultate eligẽdi, nõ habita rõne ignorãtie tãq teneanf scire. Ita Innocen. in. c. cũ inter. de electio. quẽ refert ꝛ seqf Bald. in margarita. in ver. elec. Bart. in. l. si pfomis. p illũ tex. ff. de cõfirma. tut. ꝛ Joã. Bertachi. in tract. de episcopo. in. xxviij. qõ. iij. partis primi lib. ꝛ Fel. in cap. cũ olim. de testib. Et ita tenendũ, n. si electores pbent ignorantiã, quã poterũt pbare, si tpe electionis electus reputabaf cõiter pro legitimo, nã si talẽ cõem reputationẽ probauerint, excusabunf. argumen. d. l. Barbar. vel si pbauerint sese fecisse debitã diligentiam in inquirendo de vita, ꝛ psona electi. ſm Innocẽ. in. c. inotuit. argu. c. ad falsarioꝝ. de crimine falsi. Uel forte potuerunt pbare ignorantiã per iuramentũ, argu. c. primi. de seruit. Et ita tenent gl. Card. Imol. ꝛ mod. in. d. c. inotuit. ꝛ Joã. Berta. in d. qõ. xxviij. Itẽ ex alio priuati videnf, qr nõ seruarunt formã sacri Cõcilij Basil. id est qr nõ iurauerunt tã affirmatiuã, quã negatiuã, put disponif. in. §. ꝛ cũ humano. de electio. in pragmatica. Circa ſm, videref primo aspectu dicendũ scdaz elect. legitimã fore, nã si hi, qui elegerunt indignũ, sint priuati eligẽdi ptãte (vt. s. cõclusuz est) sequitur, qd ad illos duos. f. Pau. ꝛ Brond. q iurarunt affirmatiuaz ꝛ negatiuã iuxta formã sacri Cõcilij, ꝛ q in scrutinio idoneũ nolarum, fuerit deuolutũ ius eligẽdi. c. cũ Uintoniensis. ꝛ ibi Pano. in. j. not. de electio. ꝛ Panor. in. c. dudũ. col. iij. eo. tit. ꝛ c. bñ. eod. tit. Cũ naqz ad hos duos deuolutũ ꝓponatur ius eligẽdi, ꝛ ipsi idoneũ elegerint seruata forma sacri Cõcilij, nihil opponi posse vr, quare eoꝝ scda electio nõ valeat, maxime cũ dicaf fcã p viaz spũsſci, qñ omissio solẽnitatũ alias iure requisitaꝝ nõ inualidat, ſm Lud. Roma. cõs. ccclxv. Circa primũ. col. fi. qr q spũ Dei agũtur, nõ sub lege. c. ij. de regu. c. due sunt. xix. q. ij. Sed pdictis nõ obstantibus arbitror etiã hanc scdam electionem viribus oĩno carere, rõnibus subsequentibus. Primo, qr etiam ipsi Paul. ꝛ Brondel. qui ƺsenserunt † electioni facte de indigno, priuati sunt hac vice ptãte eligendi. Nã p solum suffragiuz in scrutino pstitum, nõ imponitur pena priuationis. Sz p electionẽ. c. ppetuo. de electio. lib. vj. Lz ergo Pau. ꝛ Brõdel. pstiterint in scrutino suffragiuz p digno ꝛ idoneo, nõ tñ perstiterũt in eadẽ sñia, sed electioni facte de indigno ƺsenserunt, ergo ꝛ ipsi in eadẽ sunt dãnatione. cap. si cõpromissarius. eo. titul. lib. vj. Et istud de plano ꝓcedit, si teneam' eligẽtes fuisse priuatos. Si vero dixerimus, q nõ sint priuati, vt qi possint iustificare ignorãtiaz, quo ad eos iteratũ reuertif eligendi facultas. c. cũ terra. de elec. extra. c. si electio. eo. tit. in. vj. Tunc dico, qd alia rõne nõ tz scda electio, qr fcã a minori parte capit. aliis cõtemptis ꝛ nõ vocatis, lz. n. electio facta a maiore parte capli aliquibus nõ vocatis mero iure valeat. c. auditis. eo. tit. in antiq. tñ fcã † a minori parte cõtempta maiori est ipso iure nulla, qr in caplo saltẽ adesse debẽt due partes ex trib'. l. nulli. ꝛ. l. plane. ff. qd cuiusqz vniuer. nomi. ꝛ. l. noiationum. C. de decuri. lib. x. ꝛ ita in spẽ declarat Panor. in. c. bone. scdo. in. v. notab. eo. titu. de elec. Nec obstat, si dicaf q alij oẽs priuati remanserunt, qr non iurarunt ſm formã sacri Concilij, qr nõ iurarunt negatiuam, quia respondetur, q iurarunt eligere idoneũ ꝛ sufficientẽ, qd nihil aliud est, qã iurare, q nõ eligent, quẽ verisimiliter sciuerint ꝓmissiõe, ꝓce, vł ꝑtio electionẽ ꝓcurasse, cũ talis dicaf simoniac', ƺsequẽter nõ idone'. c. veniẽs. c. Matheus. ð simonia. c. nul. ð eta. ꝛ qlita. Satis ğ vr q iurauerint negatiuã implicite, q non differt † a negatiua explicite. c. cũ ecclesia Sutrina. ꝛ ibi scripsi. colũ. xvij. post Innoc. ð cã possess. ꝛ ꝓprie. hec. n. affirmatiua. iuro eligere idoneũ ꝛ sufficientẽ, hz implicitã negatiuã. i. iuro non eligere indignos ꝛ inhabiles, q affirmatiua h loco a negatiua ñ differt, nisi i sono vocis, ꝛ figura verborũ, vt notaf in. c. super. h ð renun. ꝛ l. i. nec codicillos. C. ð codicil. De forma ãt ṽborũ ꝛ figura hodie nõ curaf. l. j. C. de formul. alia ẽt ratione nõ subsistit scda electio, qr facta fuit non † cassata pria. c. considerauimus. eo. tit. nec obstat, si dicaf, valet scda electio nõ cassata pma, q est ipso iure nulla, in. c. cũ terra. eo. ti. qr verũ. si pria sit euidenter nulla, alias secus, secũdũ Pan. i. c. auditis. col. pe. eo. titu. Nõ põt ãt dici euidẽter nulla electio fcã ab ignorãtibus defectũ nataliũ. cũ de ipso vitio euidẽter non constet. vt patet ð se, ꝛ est ð mente gl. ꝛ Cardi. in. d. c. inotuit, ğ ꝛc. Alia insuper ratione vr nulla. qr non fuit seruata forma. c. quia ꝓpter. ð ele. Nec obstat, si dicaf qd illa forma nõ est seruãda in electione fcã p viam sancti spiritus, qr negaf, qd huiusmodi electio fuerit celebrata per inspirationẽ, nã ad h vt dicatur facta p ĩspirationẽ † vł qsi opus ẽ q null' ꝑcesserit tractat' secũdũ Hosti. Pan. ꝛ alios i. d. c. qr ꝓpter. ꝛ Spec. eo. titu. §. fi. In presenti aũt electione interuenit tractatus. vt' legif ex tenore electionis, ibi. matura inter eos hita deliberatiõe. ğ ꝛc.

RESPONSUM V.

Electio facta de nocte, et ante q sepulta fuerit defuncta Abbatissa, nullũ tribuit ius electe, qr inciuilis est, ꝛ honestis moribus aduersatur. Electionis etiam ƺfirmatio, que sine cause cognitione facta fuit, nullius ẽ efficacie, etiam si electio ex presumpta inspiratione facta proponatur. cum spiritu Balaam eligẽtes nonnunquam moueanf. Ceteꝝ, qsi inspirationis electio dici nõ potest, que tractatu precedente, prestitiue gradatim suffragijs celebratur.

1. Appellatio interposita a cõfirmatione electiõis, nõ impedit effectum electionis ꝛ confirmationis. ꝛ nu. 6.
2. Collatio que habet vim electiõis ꝛ confirmatiõis, non vitiaf ex eo quod fuerit facta de nocte.
3. Electio clandestine ꝛ de nocte facta, est nulla, nisi (forte) interuenerint tria luminaria. 5.
4. Electio facta ante sepulturam defuncte Abbatisse est nulla.
7. Benedictionis maior est virtus quam nature.
8. Electio ĩspirata aut ꝓcedit ex spũsſci ĩspirõne, aut ex pſũpta.
9. Uitia sese virtutes esse, persepe mentiuntur.
10. Electio quasi inspiratiõis vt dicatur, quomodo sit celebrãda.
11. Electio quasi inspirationis nõ fit per vnum post aliũ, nec cũ matura ꝛ opportuna deliberatione.

Respon. interpreta.

Appellatio Interposita † a confirmatione electionis non ĩpedit effectũ electionis ꝛ ƺfirmationis, maxime quando in appellatione non deducitur causa rõnabilis, vt videtur in presenti casu. c. constitutis. ij. de appel. Nam domina Antonia appellans, in sua appellatione nihil in specie deducit contra formam electionis, nec contra psonã electaz. Ideo videtur, qd talis appellatio reddatur frustratoria, ꝛ quod appellans nõ possit nouas causas deducere. c. vt circa. de elect. li. vj. Nec illa exceptio, qd electio fuerit celebrata de nocte, videtur iuridica, quia collatio que habet vim electionis ꝛ ƺfirmationis, nõ vitiaf † ex eo, qd fuerit facta de nocte. c. vnico. ꝛ ibi notaf vt eccl. benefici. sine di. confer. ğ nec ẽt vitiabif electio. Premissis nõ obstãtib. arbitror tam electionẽ, q ƺfirmationẽ eẽ ipso iure nullas ꝛ inualidas. Electionẽ dico nullã, qr clãdestine † ꝛ de nocte fcã. c. qr pp. §. fin. de elec. p quẽ ita in terminis de Panor. in. c. j. de clandest. desp. seqtur Fel. i. c. cõsuluit. col. vj. ð offi. delega. concludenf nullitas, qr hmõi electio fcã fuit añ sepulturã ðfuncte Abbatisse, vt cõ

stat ex serie instrumēti ipsius electionis ibi, inspertinē & immediate defuncte. Si.n.inter mortē & electionē nullū interueniens mediū, vt sonat vbū, immediate, ergo electio fcā fuit añ sepulturā, & añquā ad aliquē aliū actū deuentū fuerit. l.si ex duobus ff. de duob. reis. Electio aūt fcā añ † sepulturā defuncte Abbatisse, nō vz, sm Gofr. Vinc. Ros. & Host. p tex. in.c. bone.ij. de elect. sequl Jo.fr. in tracta. de episcopo in.iij.qō. pine ptis. Et lz Inn. Card. Pan. & cōiter alij teneant electionē ex h solo nō viciari. Dñt tñ, qō electio ē inhonesta & incauta, & quantū ad coadiuuandū alias nullitatē multū operari. Et quo sacti ostenditur, q spūs scūs non fuit cū huius clandestine & immodeste electionis, nō.n.dici pōt electio p quasi inspirationē fcā, q cū vitio reperitur celebrata.d.c.qr pp. ver. nisi forte. &c.

5 Preterea, vbi electio de nocte fieri potuisset, qō doct. nō concedunt, tñ debebant interuenire tria luminaria. † l.j.§. tria luminaria.ff.de ventre inspi. alias actus de nocte celebratus nullius est momēti, sm Bar. in.l. nō minorē.C.de trāsa. Nec creditur notario pficienti instrm de nocte sine tribus lumina. sicut nō creditur testib⁹ deponētibus se aliqd vidisse de nocte, nisi pbet, q ibi aderant luminaria, vel q Luna ita clara lucebat, q testes cōprehendere potuerūt ea, q deposuerūt. vt tradit p Jas. post Bal. & alios p eū relatos in.l.si non sp̄ali.ad fi. C.de test. Cōfirmationē ēt puto inualidā tanq̄ fcām sine cause cognitione, nulla pcedēte inqsitione de vita & morib⁹ electe, ctr formā.c. post q̄.de elec. nō visa neqz examinata electione, nullo emanato edicto gnāli, vel spāli. iuxta formā.c.fi. de electiō. lib.vj. Nec obstat, q appellatio a ɔfirmatione nulla exp̄ssa cā vti frustratoria nō impediat effectū electionis & ɔfirmationis d.cap. cōstitutis. qr vez, si ɔfirmatio sit valida & legitime fcā,

6 secus si † clandestine & ex abrupto, sm Panor. in.c. pen.eo.ti. de caus.possessi. & ppte. Phili. de Perusi. & Card. Alex. in d.c. ɔstitutis. allegantes Egid. Bellamerā deci. xxx. incipiēte, capsm. & d.c.fi.de elec. in.vj. Nō obstat etiā, sup quo (vt intelligo) se fundat do. Magdalena, q dispō.d.c.fi.de elect.in vj. nō pcedit in electione fcā per inspirationē spūsscti, que nō

7 indiget ɔfirmatione, † cū maior sit 9tus bñdictionis, qui.ĩnature.c.reuera.de ɔse.dist.ij. & que spū Dei aguntur, nō sunt sub lege.c.nisi cū pridem.§.vez. de renū. Ad istud video dupl'r. In primis pōt audacter negari, q hec electio fuerit fcā p inspi

8 rationē vel quasi, qr electio inspirata † aut pcessit ex vera spūs scti inspiratione, aut p̄sumpta. Prima dr̄ electio inspirationis. Secūda quasi inspirationis. Electio inspirationis dr̄, quū cōstat de reuelatione & infusione spūsscti, vt ɔstitit in electione Ambrosij, Nicolai, & Seueri.c.statuim⁹.§.his oibus.lxj.dist. Et in ista fateor nō hēre locū dispōnē.d. c.fi. Sz de h nos loqui nō possumus, qr colūba, q solebat afferre scm̄ spūz. fuit occisa per coruuz, sm Host. & Card. in.d.c.qr ppter. vers. nisi forte. Electio quasi inspirationis dr̄, que nemine discrepante sine aliqua dissensione, vllo de tractatu celebrat, sm Pan. post Host. & alios in.d.ver. nisi forte. Et hanc dico indigere cōfirmatione canonica, sm Spec. tit. de elec.§.fi. Card.in.d. c.qr ppter. Jo. fr. in tracta. de episcopo. in.viij.qō.ij. particule, scōe partis pnc. Et si infertur, q id solū in hac ɔfirmatione discutiendū est, an electio pcesserit ex celesti inspiratione; vt dixit Card.in.d.c.qr pp, ingenue ɔcedi. Sed si inferat, ergo non requiritur, q in tali ɔfirmatione seruetur forma.d.c.fi. illationē audenter reijciam, qr pōt eē, q electio que dr̄ p inspirationē p̄sumptā, facta fuerit suggestione diabolica, cuz vitia

9 sese 9tutes † eē persepe mētiant.c.sepe.xlj.dist. & per scelestos improbosqz miracula qnqz fiant.c.j.de reliqui. & venera.sctōrum. Requiritur ergo examinatio & discussio, vt veritas intelligat, in qua discussione mores electi trutinādi, eius vita excutienda est.d.c.post q̄. & hac rōne edicta sunt pponenda, citandi si qui velint ɔdicere, & non repente ɔ doctrinā apostoli ad ɔfirmationē prosiliendū est.d.c.fi. Cōfirmatur intentio nr̄a, qr cōtra electionē que quasi fcā proponitur p inspirationem, opponi pōt, qō sit simoniaca, ambitiosa, coniurata, ɔspirata, & qō ex spū Balaaz nō sctō pcesserit.d.§.nisi forte. & cap.officij, & cap.cū ad nr̄am.eo.tit. Sed qs talia nō opponet, si clandestine & ex abrupto fiat. Item quo canonice probabitur (vt vult Card.) si nemine vocato clanculū celebretur. Insuper fateri opz, qō dispō dicti cap. fi. procedat in electione facta in cōcordia, qr ita exp̄sse cantat litera, ergo etiaz locum habebit in electione facta per quasi inspirationem. Et dicere, quod etiaz per scrutinium electio fieri potest in concordia, nihil est, quia tex. in dicto cap.fin. generaliter loquitur in quacūqz electione facta in cōcordia, & sic siue per scrutiniū, siue per quasi inspirationē.l. de pretio.ff.de publi.acti. & eo maxime, qr ratio finalis illius cap. militat etiam in electione facta per quasi inspirationem, q ēt militabit dispositio legis a Titio ff.de verboꝝ obligationib. Ex his liquido ɔstat, qō huiusmodi electio nō fuit facta p verā inspirationē. & qō lz esset facta p inspirationē p̄sumptā, attamē ɔfirmatio nullius esset momēti. Velim vlterius pgredi & demōstrare, q huiusmodi electio dicatur

10 possit facta p inspirationē p̄sumptaz, qr ad h vt dicat electio quasi inspirationis †, oportet qō sine vllo tractatu vlla de sufragioꝝ discussione fuerit celebrata, sm Panor. Host. & alios in.d.c.qr pp. & Spec. in.§.fi. eo.titu. dicētes ppterea cassatā fuisse electionē Parmēsis electi, q Bernard⁹ gl. dictauerat, qr dicebat, habito diligēti tractatu fuit p inspirationē fcā q̄si electus. Et ex h infert Cardi. florenc. ibi, q si interrogati aliqui, vtrū velint eligere talē, vl si vnus sigillatī post aliū eligat, non p q̄si inspirationē, sz hōis suggestione facta p̄sumit. Idē concludit Specul. in.d.§.fi. vbi tria dr̄ esse necessaria ad h, vt dicatur electio facta p q̄si inspirationē. Primū, qō nulla pcesserit nominatio, Secūdū, qō nullus tractatus. Tertiū, qō oēs simul vna voce eundē elegerint, idē tenet Panor. i.d.c.qr ppter. Et lz Midra.ɔs.cly. visus sit tenere ɔriū, qñ cōcordie, qō si inter nominationē vnius & alterius fuerit aliquod interuallum, q nō pōt dici electio quasi inspirationis. In instrumē

8 to aūt huius electionis legitur, q vna post aliaz cū matura & oportuna deliberatione, & p ordinē, q inter se sedere & incedere solēt, elegerūt & nomiarūt.d. Magdalenā. Pōdera illa

11 vba, vna post aliam † g cū aliquo iteruallo tpis, & ñ vno ore. c.cū.siz. Ibi, vnus post aliū.de elect. Itē pōdera illa vba, vna post aliā cū matura & oportuna deliberatione. g cum aliquali discussione & tpis itercapedine, vna post aliā deliberauit, qr sine tpis interuallo nō pōt fieri matura deliberatio.l.j.§.j.de exerci.act. tradit Bar. i.l. serui electione. in pn.ff.de leg.j. Item nota illa vba, eo ordine, q inter se sedere solent, g sigillatim & separatī q̄libet monialis eligit & nominauit Magdaleni, & nō oēs vno ore, alias nō diceret ordo seruatus.l.si fuerit.ff.de reb.dub. Cōstat g electionē fuisse factā cū discussione, cū tractatu, cū nominatiōe sigillatim & separatum a q̄libet fcā. Quis igit erit, q audeat dicere, q p̄sens electio fuerit facta p inspirationē, attento maxie q clandestine & ante sepulturā defuncte Abbatisse celebrata extitit, nā vitiū clandestinatis ēt opponi pōt ɔ electionē factā p inspirationē p̄sumptā.d.c. qr pp.§.fi. referendo vltimum vbū. ad oia pcedētia, put referri debet.l. talis scriptura.ff. de leg.j.l. doli clausula.ff.de vb.obl. Ex pmissis ēt resultat clara cōclusio, q.d. Magdalena se inmiscendo administrationi post cōfirmationē inualidā, incidit in penam.c. auaritie.de elect.lib.vj. & firmāt gl. & oēs scribē. in.d. c.fi. in ver. inanes. Nec obstat tex.i.c. idemnitatibus.§.si vo. & §.ceterū. eo. tit. qr pcedit in casu suo tñ, sm Joan. And. Domi. & alios cōiter ibi, & Cardi. cōs.xxxj. Cuz inter alios. Posito g, q electio valeret, & electe ius tribueret, prout nō tribuit. cū sit nulla & inualida, attamē.d. Magdalena esset priuata omni iure sibi acquisito vigore dicte electionis.

RESPONSVM VI

Etiam Quasi inspirationis electio ē canonice confirmanda. Electa autem in Abbatissam probare tenetur se triginta annos natam esse, alioquin cassanda est eius electio.

1. Abbatissa eligi nō pōt nisi sit maior triginta annis, & asserēs ipsam minorem tenetur id probare.
2. Electio facta per inspirationem etiam presumptam non eget confirmatione.
3. Electionis ɔfirmationē petens, teneē etatez legitimam probare, alias electio cassabitur.
4. Etas ita testibus probatur, sicut instrumētis.

Respon. interpreta.

Non videtur obstare duo, quoꝝ alterum ɔ electionez nobilis Vrile, alterum ɔ confirmationē opponitur, Prima enim exceptio quod Vrsla sit minor

1 † .xxx. annis, & sic eligi nō potuerit i Abbatissā.c. idēnitatib⁹ in princip.

in p... ipso ... libr. fecto. non est probata, nam q dicit electum non eē etatis legitime, tenetur probare, quia etas est fundamentum sue intentionis. l. de etate. & ibi Bart. ff. de minor. l. cū te. & ibi no. C. de pbation. & in termis nris ita concludunt Pan. & Fel. i. c. in psēta. de pb. Scda exceptio, q opponit cōtra confirmationē. nō ē it vē iuridica, qr dispō. c. fi. de elec. in. vj. † non vē hēe locū in electione fcā p inspirationē ēt psūmptā, q cofirmōne ñ vē idigere, cū maior sit virtus bñdictiōis quā nāe. c. te pa. de consecr. dist. ij. Itē non vē locū hēe in electione Abbatisse fcā in concordia, vel a duabus ptib. cōtra quā nulla admittit exceptio, q hēat confirmationē ipedire vel differre. d. c. indēnitatibus. §. sane. ¶ Premissis non obstātib. sentio electionē & confirmationē eē ipo iure nullas, qr electio Abbatisse minoris. xxx. annis, nihil valet. d. c. indēnitatibus. tū, qr confirmatio non seruata foīa. d. c. fi. ē ipso iure inualida, vt ibi oē. ¶ Supest vt tollant cōria ex qb; rñ. patebit vitas. Et eadie postposito pbabo ptūs, q dispō dicti. c. fi. pcedit ēt in electione Abbatisse, qd ex eo constat, qr rō dispōnis militat tā in electione Abbatisse, quā Abbat. l. illō. ff. ad le. aq. Et q hēat locū ēt i electione Abbatisse, tz gl. ab oībus approbata in. d. c. indēnitatib. in vē. ñ obstāte, q rñdet ad rationē cōtrariū scz, q lz nulla exceptio opponi possit contra psonā electe i cōcordia, tñ multa opponi possunt cōtra psonas eligentiū, vt qd ibi i gl. & h respectu pponēdū ē edictū. discutiēdūq; negotiū. Ad aliā rōnē q foīa. d. c. fi. ñ sit de necessitate suādal confirmatione electionis facte p inspirationē, rñ. assumptus verz, lz minorē falsā eē. Nā electio Otile non vē fcā p inspirationē, lz p qsi ispirationē, cū nō cōstet de infusione spūs scti, lz vno ore fuerit celebrata, vt declar in Inn. Card. Pan. & alij i c. qr pp. vē. nisi forte. de elec. lz q dici possit electio qsi ispiratiōis, tñ in hmōi electionis cōfirmōne seruāda ē foīa. d. c. fi. fm Spec. i. §. fi. c. ti. Card. flor. in. d. c. qr pp. & Jo. firm. i trac. de Epo. i. viij. q. ij. pticule. j. ptis assignātes rōnē, qr pt eē q electio, q oē facta p qsi inspirationē, siue p ispirationē psumptā; potius fcā fuerit p diabolicā suggestionē, cū vitia sepe virtutes se eē mentiāt. c. sepe. xlj. distinctio. Hinc ē, qd cōtra electionē fcām p ispiratiōe psūptā oppōi pt excep. simōie, cōiurōnis & cōspirationis & sic dici pt, qd ex spū Balai pcesserit, ñ ex spū scto. d. c. qr pp. & c. cū ad nrā. c. officij. eo. ti. Restat g̃ cōcludēdū qd talis electio egeat canonica cōfirmōne, & sic seruāda sit foīa. d. c. fin. Alioqn quō cognosci poterit an ex suggestione diaboli, an ex spū sancto pcesserit. Seqt g̃, qd omissio foīe. d. c. fi. hēat hāc cōfirmōnē inualidare. Est ē nulla electio, qr non cōstat, qd Otila electa sit etatis. xxx. annoz. Nec ob. qd. d. Joāna cōmēdataria huius monasterij sancti Cesarii Arelatensis se fundēs i minori etate, teneat illā pbare, qr rñ. dupli. Pūo qd Otila nōdū lrie cōfirmata † si petat cōfirmationē, prout tenet. c. quā sit ad fi. de elec. i. vj. tūc ipsa Otila tenebit pbare se eē etatis lrie. als cassanda erit electio, fz Fel. post alios i. c. in psētia. col. xj. d. pb. qr tunc etas est fundamētū sue intētionis. Scdo rñ. q plurimoz testimonio appet Otilā nōdū eē etatis. xxvij. annoz, nam etas ita † testibus pbat, sicut instr̃is. l. excusant. in pn. ff. de excus. tut. tradit p bar. in. d. l. de etate. p Sal. in. l. minorē. C. de in integ. resti. minorum. vbi post multa concludit etatem etiam per indicia & psumptiones probari, per text. in l. cum de etate. ff. de probationibus. Et si dicatur testes contra Otilam non concludenter probare, cum non deponant d die natiuitatis eiusdem Otile. Respondent Barto. & docto. quod ad probandum minorem etatem non est necesse probare diem natiuitatis vere, qr partus editur in occulto, & eius dies paucis innotescit, sed satis est quod probatio concludat in genere, vt consuluit Antonius de butrio. consilio. xlvj. domina Orabilis.

RESPON. VII.

Canonica. Mihi videtur eiusdem secūda electio, prima etiam non cassata, cum nihil proponatur, quare ecclesia cum eodem nequeat matrimonium reiterare.

1 Electio secunda prima non cassata facta, cur non teneat?
2 Papa potest in electiuis electores preuenire.

Respon. interpreta.

Quia Assidue lectionis pondus me premit, & presens casus respectu capituli nullas vel modicam habet dubitationes, quid sentiam breuibus explicabo. Ratio quare secūda electio † facta post primam non cassatam, licet sit in causa cassationis, non teneat, est quia per primam contractum fuit matrimonium inter ecclesiam & electum. c. cū inter canonicos. de electio. Et ideo ipsa ecclesia durante priori vinculo non potest in alium consentire. Hec ratio cessat in casu occurrenti, i quo scda electio proponit facta de eodē, nihil enim hoc casu obstat, quare ecclesia non possit cōprobare & confirmare vinculum semel contractū, lz non possit esse vnicū matrimoniū, & iō Papa in. c. vt qs duas. eod. titu. in. vj. non dubitauit, an capitulū potuerit facere duas electiones de eodē, sed solum dubitat, an elect° possit petere cōfirmationē vigore vtriusq; & determinat esse in facultate electi, ex qua malit petere se confirmari. Non dubitent ergo canonici, lz dubiōnes relinquant electo. Preterea, id qd dr̃ non valere secundā electionē, nisi primo cassata prima. c. considerauimus. eo. tit. verū est, vbi prima vz, secus si sit ipso iure nulla. c. cū terra. eod. tit. no. Panor. in. c. auditis. in sua dist. eo. tit. Mihi āt vē lz ea, que pponunt q prima electio sit ipso iure nulla, qr facta de beneficio vacante in curia p resignationem sponte factam in manibus Ponti. maxi. & sic de beneficio reseruato. c. ij. d pbē. lib. vj. Nec obstat si forte dicat qd stāte Concilio Basilieā. cesset dispō. d. c. secundi. qr hec opinio non est vera, & cōtra tz excellens doc. Joan. de Silua, in tracta. suo de beneficio. in. j. questio. ij. partis. Insup ex ipsomet Cōcilio Basilieā. tit. de colla. §. j. vē. nec tñ &c. disponit, quod in electiuis † Papa possit electores preuenire. Cū itaq; presupponat Papā puenisse, sequit concludendū, quod electio subsequuta tanquā facta de beneficio non vacāte, sit ipso facto nulla. c. j. de cōces. pbē. quod maxime verū erit, si concordata sequi voluerimus &c.

RESPON. VIII.

Spurius Ad dignitates dispēsatus, pmoueri nō poterit ad Episcopatum, qui omnium dignitatum culmen est.

1 Dignitatis appellatione i materia restringibili non comprehenditur episcopatus.

Respon. interpreta.

Quia In materia restringibili vt in dispensationibus, que sunt stricte interpretāde dignitatis † appellatione non comprehenditur Episcopatus, qui est dignitatum culmen, secundum glo. in. c. ij. de preben. lib. vj. Respondeo. d. Jacobum Triperi dispensatum, vt non obstante defectu natalium, possit promoueri ad dignitates, personatus, & officia, non potuisse in episcopum eligi, fm Specu. tit. de dispen. §. postremo. versi. quid si dispensatum. & Inn. Cardin. Imo. & Panor. in. c. dilectus. de cōces. pben. & Panor. in. c. cum Vintonien. co. ij. de elec. Dec. i. c. at si clerici. d. de adul. col. fi. de iud.

RESPON. IX.

Quia Generales Ponti. Maximi reseruationes beneficiorum ad ecclesiam Albien. speciali gratia non porriguntur, nisi specialiter exprimatur, visum mihi fuit, quod lege concordatorum ad canonicos spectaret prelati electio, cum ipsorum ius eligendi priuilegiatum esse noscatur.

1 Electio epī de iure cōi spectat ad canonicos cathedrales.
2 Papa pt sibi reseruare prouisionē quarumcunq; dignitatū.
3 Argumentum a contrario sensu in correctorijs & odiosis validissimum est.
4 Reseruationes sunt odiose, & stricte accipiende.
5 Dispositio generalis non extendit ad ius confirmatum per habentem potestatem derogandi iuri confirmato.

Respon. interpreta.

FAcultas concessa capitulo & canonicis ecclesie Albiensis p Bonifacium, est conformis iuri cõi. Ergo nõ pñt canonici pretendere q̃ hẽant ius eligendi pastorẽ ex priuilegio. Assumptũ manifeste liquet, nã de iure cõi ius eli-
1 gendi epm † spectat ad cano. cathe. c. sacro. §. ex his. lxiij. dist. c. in gene. c. cũ in veteri. de elect. c. cũ eccl'a sutrina. de cã pos. & proprie. Minor quoq; ppõ notoria est, & eã facit. tex. in. c. fi. xxv. q. j. ibi. neq; n. essent priuilegia, si pter gñalem legem nulli qcq̃ speciale indulgeret, priuilegiũ. n. nihil aliud est, qũ ius singulare, ɔ̃ ius cõe indultum, sm Host. de priuil. §. j. vnde dr priuilegium quasi lex priuata, siue legem priuãs. c. priuilegia. iij. dist. tradit per Panor. & alios in rub. de rescrip. per do. Alex. in. l. qr tale. ff. sol. ma. per Bar. & Moder. in. l. fi. ff. de cõstitu. princi. Vex altius mihi cõtemplanti ɔ̃trium verius visum fuit. Pro cuius veritate hũda premitto, qd Pa-
2 pa põt sibi reseruare † puisionẽ quarũcumq; dignitatũ ẽt Archiepisco. & Patriarch. c. si eo tpe. de elec. in. vj. & in extraua. Benedicti. xj. ad regi. & ex eo patet, quod de iure antiquo electio epi spectabat ad Papaʒ. c. j. xxij. dist. per quẽ tex. ita dixit gl. in. c. quanquam. de elect. in. vj. Sed Papa postea electionem concessit canonicis, ꝗ non dubiũ, q̃ p reseruationes põt electionẽ ad se euocare, cum Papa possit priulegia subditis ɔcessa reuocare. c. veniens. de prescr. Hoc sic pmisso dico, q̃ facultas ɔcessa. c. Alb. ɔtinet priuilegiũ, qr de iure cõi gñalis reseruatio tolleret ius eligẽdi ipsi cap. nunc pp hanc facultatem generalis reseruatio non porriget vires suas ad. c. Albien. Ex hoc sequit, quod. c. habet ius eligendi priuilegiatum maiorẽ. nullus põt negare, minorẽ quisq; iciabit, nisi pbet. ergo, qr in ɔcessione Bonifacij dicet, reseruatione facta, si nũc vacabit, vel antea vacaret, ea vice in suo robore permanente, ergo a ɔ̃trio sensu vult Boni. q̃ ea vice excepta reseruationes locum non habeant i ecclesia Albien. validissimũ. n. est argñi a ɔ̃trio sensu. l. j. §. huius rei. ff. de off. eius. c. j. vbi gl. ix. dist. c. cum apostolica. vbi Abb. de his que fiũt a prela. sine ɔsen. c. quod eo magis pcedere dz in casu isto, in quo si non sumamus argñi a ɔ̃trio, ɔcessio Papa nil ɔferet cap. Argñi. n. a ɔ̃-
3 trio sensu † valet ẽt in correctorijs & odiosis, quando dispõ in sensu directo nihil operat. auct. ex testã. & ibi Lu. ro. & Moder. C. de collatio. Sʒ forte aliquis dicet, & si Bonifa. disposuerit, q̃ reseruationes cessent in ecclesia Albien. non tñ seqt, quod generalis reseruatio nõ porrigitur ad ecclesiã Albien. Rñdeo, quod imo sequit ɔ̃tria supra facta. Primo, qr per generalem reseruationem non derogat priuilegio speciali. l. iij. C. de silen. lib. xij. c. cum ordinem. de rescrip. not. gl. i. c. j. de ca. mo. in. vj. Ale. ɔsi. vlt. lib. iiij. Gemi. cõsi. xxx. in prin. Secundo, qr concessio Bonifacij (vt supra deduxi) continet in se clausulam derogatoriã ad futuras reseruationes, ergo opus est speciali & indiuidua derogatione. c. nonnulli. in princ. vbi
4 Panor. & Fely. late de rescri. Tertio, qr reseruationes † sunt odiose, & stricte interpretande, sʒ Gemi. cons. xciiij. Clemẽs septimus. in fi. & ɔsi. xxxvj. Sup pmo dubio, non ergo porrigende sunt ad ecclesiaʒ Albien. habentẽ speciale indultũ, q̃ i ea non habeant locum reseruationes. Quarto, qr generalis
5 dispõ non extendit † ad ius ɔfirmatũ per hñtem potestatem derogandi iuri ɔfirmato, sm Joan. And. in addi. Spec. tit. de test. sup Gemi. in. c. j. co, pe. & fil. presby. lib. vj. Premissa quoq; iustificantur, qr ɔcessio prima facie ɔtinẽs idem, qd ius cõe, taliter debet iterpretari, vt aliquid noui afferat. c. in his. de priuil. l. j. ff. ad munici. c. j. & ibi Fel. col. iiij. de rescrip. Dicamus ergo, q̃ per hanc ɔcessionem fuerit derogatum futuris reseruationibus, quo casu gñalis reseruatio, de qua i concordatis, non erit extendenda ad ecclesiaʒ Albien. Ex premissis clare colligitur resolutio cõtrarioꝝ, ideo spãliter nõ rñdebo.

RESPON. X.

MONACHI nolentes eum eligere, quem Rex eligendũ iusserat, ɔpromiserunt in Ro. Põti. qui in Abbatẽ elegit Cardinalẽ clericũ secularem. Quesitum fuit, an hmõi electio iure subsisteret? Respondi electionẽ nullius fore roboris. Nec. n. compromissarius Papa secularẽ regularibus pficere debuit, cum diuina humanaq; lege nõ sit cum boue & asino arandum. Et si mystica Dei pcepta in superficie sint mutabilia, ꝗrum tamẽ ad morales q̃ semel receperunt intelligentiam, mutationem nescire probant. Sʒ an monachi, qui hanc electionem scienter ratam habuerunt, ea vice fuerint eligendi potestate priuati, & an priuilegijs monasterij renunciasse videant? Ego nec hos eligendi facultate, nec priuilegijs priuatos puto, cum ex reuerentia metuq; electionẽ admiserint. Alioquin si monachos dicamus sʒ sacr. Boni. ɔ̃tra disputationem ea vice perdidisse ius eligendi, eadem quoq; legis teri cogeremur Papaʒ a collatione beneficiorum triennio suspensum esse, quod q̃ sit absurdum, quis non videat?

1 Compromissum factum in Romanum Pontificẽ pcibus ac minis Principis laicaliq; potentia an mero iure valeat?
2 Spiritualia metu gesta, sunt ipso iure nulla.
3 Electio non videtur, vbi non est libera voluntas.
4 Papa potest preuenire ordinarios collatores & electores.
5 Pape potestas in beneficialibus est absoluta.
6 Papa potest sine cã priuare quẽcunq; bñficijs eidẽ collatis.
7 Diuersitas pfessionis & habitus, solet generare scandalum.
8 Loci ɔsideratio nos admonet, que a maioribus & antecessoribus nostris vtiliter statuta sunt, non infringere.
9 Cardinalis non potest in monasterio residere, cũ sit vocatus ad maius tribunal.
10 Compromissarius ad eligendum vti procurator & nomine cõpromittentium facit electionem.
11 Deus noluit contractus esse in manu principum.
12 Papa licet non sit sub lege, est tamen in lege. & nu. 14.
13 Papa & Imperator necessitantur seruare iura, que ipsi condiderunt, & id lege honestatis.
15 Papa ligatur lege diuina & naturali.
16 Mystica sunt mutabilia in superficie.
17 Dispẽsatio ɔ̃ ius diuinũ nõ fit nisi ex magna causa. 18. & 19.
20 Deus sua promissione etiam obligatur.
21 Gallorum affectionis integritas & merita non meruerunt, vt Basiliensis sanctio male reformarentur.
22 Princeps nullum maius aut splendidius ornamentum hẽre potest, quam fidem rectam.
23 Papa priuilegium concessum subditis reuocare potest ante ius quesitum, alias secus.
24 Priuilegio renunciatur per ɔ̃tũ factũ, sicut p verba expssa.
25 Monachi nõ ɔsentientes ɔpromisso, possunt, si velint, priores potestate eligendi admittere.
26 Priuilegijs renunciatum nunq̃ dicendum est, quando alia conectura, quam renunciationis, capi potest.
27 Conuentus mandato Pape admittens aliquẽ in Abbatem vel canonicum cõtra priuilegia ecclesie, censetur id facere potius animo obediendi, quam renunciandi.

Respon. interpreta.

EX prenarrato themate quatuor resultãt dubia. Primũ, an ɔpromissum factum in Ro. Pontificem pcibus ac minis principis laicaliq; potentia mero iure valeat? Scdm, data validitate ɔpromissi, an sanctissimus. d. nr Papa (vti promissarius) potuerit in abbatem eligere Cardinalem clericũ secularẽ ɔ̃ cle. cũ rationi. de elec. contra deniq; noua ɔcordata, & ɔ̃ formã ɔpromissi, in q̃ dicebat, ita q̃ de idoneo & sufficiẽti puideat &c. Tertiũ, an monachi, qui ratã habuerunt dictã electionẽ vel metu pncipis, vel rõe cuiusdã trãsactionis inite cũ electo Cardinali, qua ɔuentũ extitit, q̃ idẽ Cardinalis electus sine ɔsensu cõuẽtus nõ posset fauorẽ alicuius clerici secularis Abbatiã resignare, sibi pndicauerint i aliquo, & an ex cõpromisso, electione & ratihabitione subsecutis derogatũ fuerit eoꝝ priuilegijs super electionibus futuris? Quartũ, an data validitate electionis & ratihabitionis si idẽ. d. Cardi. resignaret Abbatiã i manibus põtificis ɔ̃ ɔuẽta & pmissa, an eo casu electio esset Pape, vel ɔuẽtus. Ad primũ, si pces & mine principis tales fuerint, q̃ iustũ
1 metũ habeant inducere, q̃ erit † arbitrarium cõsiderata natura & condictione principis, sm glo. Panormita. & alios in capitu. cum dilectus. quod metus causa. & Gemin. consi. xc.
2 Super primo dubio. Crederem cõpromissum nullũ, qr † spiritualia metu gesta sunt ipso iure nulla. c. cum locũ. de spõsalib. & maxime electio, cuius libertas nullatenus est restringẽda i tñ, q̃ non valet consuetudo per quam derogat libertati eligendi. c. cum terra. vbi Panor. de electio. Nec. n. dicit electio

ctio ... † non est libera volūtas.c.vbi periculū.§.ceterum.de ele. ...n. Cū itaqꝫ electio ꝯpromissarij imo verius electio Ab batis per viā ꝯpromissi facta dicatur menculosa, cōcludendū est q̄ sit ipso iure nulla, vt ꝯcludit Pan. in.c.ij.de custanda. col.pe.eo.ti. Ad scōm, si verū sit, q̄ sanctissimus dn̄s noster elegerit Abbatē vti ꝯpromissarius, arbitror electionē nullā, vel q̄ ꝯpromissus nō vz, vel q̄ vti ꝯpromissarius debuit elige re idoneū. q̄ cū nō fecerit, electio reddit ipso facto inualida. c.cū.de elec.c.si ꝯpromissarius. eo.ti.in.vj.⁊ maxie, q̄ in cō promisso dat forma, vz q̄ debeat de idoneo ⁊ sufficiēti pro uidere, qua forma ñ seruata, actus reddit nullus.c.cū dilecta. de resc.l.diligēter.ff.mādati. Quod aūt secularis non sit ido neus ad regimen ecclesie regularis, satis de se notū est.c.cum de beneficio.de p̄ben.in.vj.cle.cū rōni.de elec.⁊ eū ēt inhabi lē fecerūt noua ꝯcordata. Ideo aliter non probabo. Et si obij ciatur, q̄ papa pōt dispēsare ꝯ cle. cū rationi. q̄ an sit verū in casu proposito, statī subijciā, ⁊ sciēter, puidēdo ecclesie re gulari de clerico seculari, videat secū dispēsare.c.veniens. de filijs p̄sbr̄. Rn̄debo q̄ nō elegit hūc.d.Cardinalē, vt Papa, sed vt ꝯpromissarius. Nā dico q̄ potuit, noluit ⁊c.l.multū interest.C.si q̄s alte.vel sibi.c.cū super.de offi.delega. Si vero p̄supponat, q̄ ꝯtulerit abbatiā p̄fato Cardinali vt Papa,

4 tunc vt q̄ collatio valuerit. q̄ Papa pōt preuenire † ordina rios collatores ⁊ electores, tanq̄ cōcurrat cū quocunqꝫ ordi nario.c.ij.de preben.li.vj.⁊ signāter determinat Pan.in.c.j. in.j.not.de ele. q̄ papa pōt preuenire electores ⁊ ꝯferre digni tates illiteratis.⁊ in.c.q̄ diuersitatē.col.ii.de cōcel. p̄ben. Et nō solū pōt preuenire, sꝫ ēt reseruare.c.si eo tpe.de elec. li.vj. ⁊ in extra.g.ad regimen. Nec mirū, q̄ posset ipsā abbatiam supprimere, vt notat in.c.cū accessissen.de ꝯsti. Et in būficia

5 libus nō est dubitādū de p̄tāte pape, q̄ est absoluta, † ⁊ eam h̄z, quā h̄re vult.cle.i.vt lite pēden.nā cū collationes ⁊ pro uisiones sint iuris positiui.c.j.xxij.dist.not. per glo.in.c.quan quā.de ele.lib.vj.papa oīa poterit, q̄ est supra ius positiuū. c.proposuit.de ꝯces. preben. Et lꝫ ꝯcesserit priuilegiū Capitu lo sine ꝯuentui, tñ pōt q̄n velit illi ꝯuenire.c.veniēs.de p̄scrip. c.q̄ sepe.de ele.li.vj.⁊ lꝫ facta fuerint noua cōcordata, tene turqꝫ papa lege ꝯctus.c.j.de pba.l.cesar.ff.de publi. tñ papa p̄t reuocare donationē factā subdito, cū facto ip̄sius pape sub ditus ius illud acq̄sierit, s̄m Fel.in.c.q̄ in ecclesiarū. col.xiij. §.tertius casus.de ꝯsti. Ius aūt eligēdi ꝯcessū p papā ꝯuen tui, d̄r gratiosū p̄z, nā a princ. ꝯpetebat soli pape. qui postea gratiose illud cōcauit cōuentibus ⁊ capitulis, s̄m glo.in.d.c. quanq̄.ḡ reuocabile erit p p̄dicta.⁊ bene facit q̄ papa pōt de

6 p̄tāte absoluta sine cā priuare † quēcunqꝫ beneficio eidē colla tis s̄m Arch.in trac.de heresi.in.xv.char.⁊ Ant.in.c.cōstitu tus.d religio.do.⁊ istā puto veritatē, si loquamur (vt dixi) de absoluta p̄tāte, ꝯ quā me nolle, nec posse, scribere protestor. sacrilegij.n.crie forte notarer, si dicere auderē papā nō h̄re in beneficialibus oimodā p̄tātē.c.si quis suadēte.§.cōmittūt. xvij.q.iiij.l.ij.C.de crie sacrilegij. Verū, q̄ a me q̄ritur, vt scri bā an papa teneat de honestate ex dictamine rōnis stare cō cordatis ⁊ priuilegijs p̄rio cōcessis dictis monachis, nō ingra tū futurū arbitror iustissimo pōtifici, si q̄ honestas suadet, si q̄ legis rō velit, paucis exposuero, cū digna vox sit maiestate regnātis se legibus alligatū profiteri.l.digna vox C.de legi.l. princeps.ff.d leg. Decet.n.principē legibus obtēperare suis. Sic.n.iura sua ab oibus seruāda existimet, cū ipse illis reueren tiā p̄bet.c.iustū.ix.dist. Predictis nō obstātibus ad hono rē.p.j. Apostolo. ex.xij.rōnibus probabo, q̄ do.nr̄ Papa nō debuit eligere Cardinalē clericū secularē, in Abbatē eccle sie regularis. Prio, nō debuit rōne prohibitionis, lege.n.di uina prohibet, dicēte dn̄o p os Moysi, nō arabis cū boue ⁊ asino.i.hoies diuerse, pfessionis i eodē offo nō sociabis. Ben der.xxi.c.p trāslationē.⁊ in.c.cū cā.de elec. Scdo rōne scan

7 dali, diuersitas.n.professionis, ⁊ habitus scādalū † solet gńa re.c.illa.xi.dist.c.q̄ deo.xxxiij.q.v.⁊ nō solū scādaliзat reli gionis status, sꝫ ēt Abbatis persona, q dū inuitus recipit, aut odio habet, aut ꝯtemnit. Sꝫ ēt sanctissimi. d.nr̄i maiestas le dit, dū oia ad suū trahit molēdinū. Hinc detractionis cā, hinc p̄dicationis timor, hinc ois mali labes, vt pulchre ostēdit Lu. to.dist.cccl.xxx.q̄ est ⁊c. Tertio rōne mali exēpli. Abbas.n.q̄ vult (prout tenet) instruere monachos ad obseruādā r̄lam, exēplo oñi prius dꝫ facere, q̄ docere. Sꝫ quō alterius pfessio nis Abbas r̄lā monachalē obseruabit? nec.n.vtrāqꝫ secularē ⁊ monasticā, vt pote repugnātes p̄t adimplere. Si Cardina lis secularē vitā sequat, nō poterit honeste monachos solim dines fugiētes reprehēdere, cū tacitus sibi r̄ndeāt, eadē q̄ cor rigo, ipse ꝯmitto.c.primū.xxv.dist.c.vna tñ.xxvj.dist. Nā qui aliter facit, quā predicat (Lactantio teste) p̄ceptis suis de trahit pōdus, ⁊ si aliena peccata corrigere voluerimus, neces se est, q̄ ea ipsi nō ꝯmittamus, alioqn ñ veritatis discipuli, sꝫ (q̄ dolētes dicimus) erimus erroris p̄ceteris magistri.c.nos si incōpetenter.ij.q.vij. Quarto, rōne impossibilitatis, cohe rere.n.⁊ ꝯiungi nō p̄nt, quibus vota sunt diuersa. c. in noua. xvj.q̄.vij. Quinto, rōne ꝯfusionis. Ordo.n.ecclesie ꝯfundit, dū sua vnicuiqꝫ ecclesiastico ordini iurisdictio nō seruat.c.perue nit.xj.q.j. Sexto, rōne authoritatis Pont.max.conseruāde. Inquit.n.Stephanus qrtus, loci nr̄i ꝯsiderō nos admonet,

8 q̄ ab añcessoribus nr̄is vtiliter statuta fuerūt, † nō infringere. c.loci nr̄i.xxv.q.ij.nimis.n.asperū, ⁊ bonis sacerdotū mo ribus inimicū, q̄ bene sunt ordinata rescindere, ⁊ exēplo do cere ceteros sua q̄sqꝫ posse dissolui statuta.c.institōnes.xxv.q. ij. Papa.n.destruens q̄ antecessores iuste statuerūt, nō cōstru ctor, sꝫ euersor fore ꝯprobat.c.si ea.eadē cā ⁊ quest. Septimo, rōne decet.n.priuilegiū a principe datū perpetuo esse mansu rū.§.si.in authen.ꝯsti.que de digni.co.vj. Nā priuilegia mo nasteriorū ⁊ ecclesiarū sanctorū patrū autoritate instituta nulla ꝯsūt improbitate ꝯuelli, nullaue nouitate moueri.c.j.⁊.ij.xxv. q.ij. Octauo, rōne varietatis euitāde, q̄ in p̄latis maxime re probat.cle.cū illusio.de renun. mihi (inquit Gregorius) iniu riā facio, si fratrū meorū perturbo priuilegia. xxv. q. ij.c.q̄ vero.ois.n.rō, ⁊ ciuilis ⁊ nālis dictat, vt q̄ semel placuit, am plius nō debeat displicere. r̄la q̄ semel.de reg. iur. c.hortē dus.xxxij.q.v. Nono, rōne periculi aiarū ipsorū monacho rū. scriptū.n.est, q̄ absente pastore antiquus hostis oues in sidiādo dilaniat.l.dist.c.postq̄. Reueren. aūt. d.Cardinalis

9 nō pōt in monasterio residere, † cū sit vocatus ad maius tri bunal.c.p venerabilē.qui filij sint legimi. teneaturqꝫ (nisi velit depoñ) residentiā facere in tit.sui Cardinalatus.c.ex gestis. de cler.nō residen. hinc signāter dixit alibi tex. p̄sbr̄teros, q ec clesijs quoquo mō militāt, abbates p monasteria eligi nō p mittās.c.p̄sbr̄teros.xvj.q.j.satis.n.incōgruū, si eū vnū pro sui magnitudine nō possit explere offm̄, ad vtrūqꝫ velle vide ri idoneus. hac rōne sancte statuit ꝯsiliū Lateranēn. q̄ cōfe rētes dignitatē ecclesiasticā nō valēti residentiā facere, sint ea vice priuati ꝯferēdi facultate.c.q̄ nōnulli.de cle.non residen. Decimo, rōne detrimēti ⁊ ruine monasterij euitāde, solēt.n. do.Cardinales ⁊ epi, Abbatias regētes ad varios vsus (vtili tate monasterij nō pensata) monasterij bona dispergere. Nec ego si dici, dixit añ me Gregorius.xvj.q.j.c. hinc est, loquēs de quodā monasterio sito in regno Frācie, ⁊ forte de isto, cui ꝯcessū fuit priuilegiū, ne Abbas ad epatū promoueri posset, ne rōne epatus Abbatia aliqd̄ dtrimēti pateret. Vndecimo, rōne acceptati ꝯpromissi, ⁊ fidei date monachis. Nā acceptā do ꝯpromissū sanctissimus.d.nr̄ cēsetur pmisisse electionem facere noie cōuentus. Cōpromissarius.n.ad eligēdū vti pro

10 curator, ⁊ noie ꝯpromittētiū † electionē facit. c. in causis. de elec.c.si ꝯpromissarius.e.ti.in.vj. Nō igit debuit vt papa eli gere, ⁊ monachos p̄uenire. q̄ nō debēt decipi, qui cū vti virū bonū disceptatorē inter se elegerūt, vt inqt iuriscōs. in.l.iij.§. j.ff.de arb. Nec dꝫ inde iniuria nasci, vnde iura nascunt.l.me minerint.C.vnde vi. Duodecimo, rōne ꝯuentorū ⁊ ꝯcordato rū cū ecclesia gallicana, ⁊ regularia r̄laribus, secularia seculari bus ꝯferent. Quid.n.magis nature humane ꝯuenit, q̄ pacta seruare.l.j.ff.de pac. qbus ēt ligat papa.c.j.de pb.cuius con tractus oēs iudicant bonefidei, s̄m Bal.in ti.de pa.ꝯstan §. si qua vero.cū papa sciat in q̄ bonā fidē exuberare opꝫ, nec.n.

11 Deus voluit ꝯctus † eē in manu principū, s̄m Bal.in.l.ij.C. de ser.⁊ aqua.ex istis liqdo ꝯstat papā nō debuisse cardinalē eligere in Abbatē. Et si dicat sufficit potuisse, q̄ multa facta tenēt q̄ fieri p̄hibent.c.ad apostolicā.de reg.l.p̄re furioso.ff. de his, q sunt sui vel alie. iuris. Iā predixi me nō disputare de p̄tāte, si tñ fari lꝫ, forte nec ēt potuit, loquēdo d p̄tāte r̄lata, q̄ clarissime patebit ex resolutione ꝯrioꝝ. Nō ob.igit, q̄ papa sit solutus legibus, ⁊ supra ius positiuū, q̄ lꝫ nō sit sub lege, ē

12 tñ in † lege. Nā ea rōne astringit, q̄ est, patere legē, q̄ ipse tuli sti.c.cū oēs.de ꝯsti. Propterea dicebat Bal.papā nō eē solu tū dictamine rōnis, q̄ nemo p̄t facere, q̄ nō sit aial rōnabi le. Ita Bal.in.l.ij.col.viij.C.de ser.⁊ aqua. Ex quo alibi idē Bal.affirmauit papā eē vnū pectus, si ꝯ rōnē dispenset. Ita Bal.in.c.j.§.filij nati.si de feu.fue.cōtrouer.inter do. ⁊ agn.

Rūsa.d.Jo.Fran.Ripeñ.

vasal. & secundum Bar. in l. imperiũ. col. ij. ff. de iurisd. om. iu. papa
13 & imperator † necessitantur lege honestatis servare iura, q̃ ipsi
cõdiderũt. sequitur Mar. lau. in trac. de princi. & iõ. s. Thomas
i. i. ij. q. xcvj. ar. vj. cõcludit, q̃ papa respectu virtutis directive
ad bonũ, ligatur legibus & canonibus. & probatur in. c. nos si in
14 cõpetẽter. ij. q. vij. papa. n. est supra † ius tanq̃ minister Dei,
nõ tanq̃ dñs. Ideo nõ ea facere d3, que dñs nr̃ nõ esset cõcessu
rus, secundum gl. in ext̃ua. antiquorum. in ṽ. quilibet. de peni. & remis. Cõ
sideret mõ parũper q̃ vel modicũ iudiciũ h3, si Deus cõtra tot ra
tiones, tot iura in scãdalum, in malũ exẽplum, in pniciem aiarum,
in damnũ monasterij cõtulisset hãc abbatiã vni cardinali cleri
co seculari. Cõsideret ẽt sanctis. dñs nr̃ papa, seq3 cõformet eius
iudicio eius, cuius vices gerit, prout tenetur, q: rõ q̃ non movet
delegãtes, nõ d3 movere delegatũ. c. sup lris. in fi. de rescr. Se
15 cũdo, rñdetur q̃ papa ligatur lege diuina † & nãli. c. sunt quidam.
xxv. q. j. c. sunt quidã. Videtur aũt de iure diuino facta prohibi
tio, vt in prima rõne dictũ fuit, & c. Et si dicatur preceptũ, non
arabis cũ bove & asino, eẽ misticũ & nõ morale. Cõtra que mi
stica cõstat papam posse statuere, vt p Pan. in. c. fi. de cõsue. Re
16 spõdeo mistica † eẽ mutabilia in supficie, in qua deuiãt a iure
nãli, sed quãtum ad moralẽ intelligẽtiam mutabilitatẽ nescire p
bantur. c. fi. §. his ita. vj. dist. Cum igitur hmõi preceptum, nõ ara
bis & c. quãtum ad morales sensum hãc semel intelligẽtiam recepe
rit, vt hões diverse pfessionis nõ sint sociãdi. d. c. cũ ci3. talis
moralitas d3 eẽ imutabilis. Tertio rñdetur, & si papa possit di
spẽsare cõ diuina pcepta mistica, hoc nĩ sane interpretãdum est.
s. iutima cã subsistẽte, secundum Inn. in. c. quãto. de cõsue. & ibi Pan.
subdit, q̃ si rõ nãlis nõ suadeat mistica precepta mutari, nulla
17 lex nulla ve cõtra cõsuetudo observãda est. & cõ ius diuinũ † non
dispensatur nisi ex magna cã, secundum Bal. in. l. l. ṽ. si dubitet. C. de iu
re aureo. annu. & ois dispẽsatio sine cã, dr̃ dissipatio, secundum Arch.
in. c. cõñs. xi. dist. Pan. in. c. significasti. de elec. & in. c. de mul
18 tis. de pben. & s. Tho. ii. ij. q. xcvij. art. vlt. Quinimo † dispẽsa
tio cõ ius canonicũ fundatũ in aliqua rõne descẽdẽte a iure di
uino, vel a dictamine rõnis nãlis, nõ est admittẽda, nisi cã sub
19 sistẽte, secundum Pan. in. d. c. de multis. Investigãda † ẽ est hoc lo
co cã, quare cõ preceptum diũ, cõ ius canonicum diuina & nãli rõ
ne roboratũ, fuerit dispẽsatum, nũquid talis cã sit pp quã cõce
dendũ fuerit scãdalum, tolerãdum malum exẽplum, damnificãdũ
monasteriũ, pdẽda aie monachorum, ac põtificali autoritati de
rogãdum: credo certissime nulli subesse, nec posse allegari cã
legitimam. Et si forte dicatur in papa psumi cã, esto, q̃ de ea nõ ap
pareat, secundum gl. in. l. relegati. ff. de penis. Cyn. in. l. fi. C. si cõ ius
vel vti. publi. Pan. in. c. cõuenissent. col. v. de iudi. & i. c. in cau
sis. in. ij. no. de re iudi. Rñdeo verũ esse, qñ dispẽsat cõ ius sim
pliciter positiuum, q: i tali dispẽsatione volũtas sufficit pro cã,
secundum Inn. in. c. cum ad monasteriũ. circa medium. de sta. mo &
Pan. in. c. fraternitati. de schisma. cum si. Secus autẽ, qñ di
spẽsat cõ ius diuinũ vel canonicũ rõne diuina vel nãli fundatũ,
tũc requiritur q̃ cã sit expressa in ipsa dispẽsatione, secundum Pan. &
cõiter doc. i. c. q̃ in ecclesiarũ. de cõsti. Immo secundum Dec. ibi opi,
q̃ sit expssa & iusta ac vera, qõ ineuitabiliter probatur, q: vbi ali
quid est phibitũ, nisi ex certa cã, nõ satis est cã exprimere, nisi
ẽt cã ipsa vera eẽ probetur, vt docet bar. in. l. si forte. p illũ tex. ff.
de cast. pecu. & i. l. si donatione. vbi late Mod. C. de coll. alio
quin eẽt in arbitrio pape fingẽdo cã & illã exprimẽdo, cia iu
ra diuina & humana subvertere. Insup dici põt, q̃ in papa nõ
presumitur cã, qñ nulla bona põt imaginari, secundum Ant. & Imo.
in. c. nã cõcupiscentia. de cõsti. & Fel. i. d. c. q̃ in ecclesiarũ. Quis
aũt in pposito casu cõ tot rões posset imaginari legitimam cã &
certe nemo. Quarto rñdetur qõ papa nihil põt cõ leges cõcus
30 † cum Deus ẽt sua pmissione obligetur, secundum magistrum sniarum,
quẽ allegat Bal. in. l. j. ff. de pac. & sequitur Pan. in. d. c. q̃ in ec
clesiarũ. nec ẽt de plenitudine ptãtis l3 pape a suo cõcẽsu disce
dere, secundum Bal. in. l. princeps. ff. de leg. & Pau. de ca. in. l. digna
vox. C. de legi. & Soc. cõsi. xxxvj. col. fi. li. iiij. alias nõ reperire
tur, q cũ eo cõtraheret, & sic careret hominũ consortio, quo nihil
grauius. l. hĩ q C. de apost. Et ita de Lu. ro. cons. cclij. queritur
pmo. & Curt. cõs. clxx. sacratissime Trinitatis. Barb. cõs. j. &
late Ias. i. l. ciuitas. ff. si cer. pe. & alibi sepe. Pẽsitet mõ ecclia
Gallicana, advertat vniuersa Gallia, an cõcordata eis sint ob
seruãda ocẽne. Meruit sincera gallorum affectiõis † erga Põt.
31 Max. & ecclam ro. integritas, meruerũt eorum pclara merita, q̃
sanctissima Basilieñs sactio Gallis & regio saluberrima ma
le reformaretur. Nũc regnicolarum puritas & deuotiõis sinceritas
p beneuolo fauore digna vr̃, q̃ sit cũ reformatiõe penit' abo

lea. Hec sunt priuilegia, ab hac pro gratiae, q̃bus Clemẽs Gallos
dignos esse testatur, l. e. tua. m. rum. de pur. Nõ ẽt obst. q̃ Papa
possit lectores pvenire, q: verũ, dũmodo pueniẽdo puidet
de idoneo. Preterea, cũ p acceptationẽ cõpromissi se obliga
uerit ad eligẽdum noie cõpromittẽtium, nõ debuit dari fidem
22 violare, cũ nihil magis in pncipe splẽdeat q̃ recta fides. † qõ
inter claras. C. de sum. tri. & fi. ca. & late oñdit Io. and. in. c. i. de
cõcel. pben. & Soc. cõsi. xxxij. li. i. Itẽ verũ, nisi obstaret [illegible]
tio, de q̃ in cõcor. vbi ius eligẽdi ex priuilegio illibatũ cõseruat
electoribus, & q̃ ad hoc sacra pragmatica in suo priuilegio
re. Nõ ẽt ob. q̃ papa possit priuilegiũ subditis cõcessum revo
23 care, q: verũ ante ius acquisitum, si postea non põt † nisi ex cã vt p
Abb. & alios in. c. nouit. de iudi. Itẽ verũ, nisi priuilegium sit
pcio cõparatũ, q: tũc est irrevocabile, tanq̃ trãsiuerit in cõtractũ,
secundum Bal. in. l. q se pris. C. vñ liberi. nisi ex cã ingratitudinis, secundum
Lu. ro. sing. cccclvij. exordiẽte, an iudex. Dñt aũt monachi e
misse multo ere istud priuilegium, & c. Circa tertiũ q̃ritur vt,
q̃ ex ratihabitione electionis seu puisionis facte p põtificem,
de indigno monachi priuati remãserint hac vice ptãte eligen
di, & h si psupponamus papã elegisse. d. cardinalẽ, vt cõpromis
sarius, p tex. clarũ. in. d. c. si cõpromissarius. de ele. li. vj. Si ve
ro psupponamus, qõ vti papa elegerit, vel q̃ ex ratihabitione
facta absq3 vlla ptestatione cõseruatoria monachi renũciaue
rint eorum priuilegio. Nã per cõtrarium factum renũciatur priuilegio,
24 sicut p verba expssa. c. si de terra. de priui. † c. cũ accessissent. de
cõsti. traditur p Bar. in. l. i. C. de his, qui spon. mu. sub. Verum
istis nõ attẽtis cõtrarium rñdendum vr̃. Et primo advertẽdum est,
an aliq̃ ex monachis cõdixerint cõpromisso, q̃ casu ad capitulum
iterũ devolueretur electio, vt p gl. Ge. & alios in. d. c. si cõpromis
sarius. qõ bñ probatur in. c. vintonieñs. de ele. & tradit p Pan.
in. c. dudum. el. i. col. iij. eo. ti. & l3 hi, q cõsenserũt sint ea vice pri
uati, tñ illi, q nõ cõsenserũt, poterũt si velint, priuatos admitte
25 re † secundum Pan. in. d. c. cũ vintonieñs. in. ij. no. Scdo advertẽ
dũ est, an monachi prestiterint cõsensum cõpromisso p metum,
vel metu cõpromissum & electionẽ. d. Car. ratas habuerint, q̃ ca
su locus nõ eẽt dispõni. d. c. si cõpromissarius. iuxta no. p gl. &
Pan. in. c. quisquis. de ele. & in. d. c. cum vintonieñsis. vbi Ab.
col. fi. Cũ itaq3 in themate psupponatur metus, & c. vel renũ,
nõ crederem dispõnem. d. c. si cõpromissarius pcedere papa eli
gẽte ẽt vti cõpromissario, q: si eẽnt priuati monachi, ptãs eli
gẽdi devolueretur ad epm. c. bone. de ele. c. quanq̃. eo. ti. in. vj.
& pariter ipse papa eẽt suspẽsus a collatione beneficiorum pñe
nium. d. c. si cõpromissarius, & sic electio interim staret in suspen
so. Que oia q̃ sint absona, nemo videt. Dicamus ergo hoc loco
cessare peni. d. c. si cõpromissarius. Si vero elegit d. Car. vt
papa, ẽt non vr̃ derogatũ priuilegiis non quidẽ per cõpromis
sum, q: cõpromittẽdo conuẽtus cẽsetur eligere. d. c. ci3. & in. c.
q: pp. de ele. cũ aliis. ã allegatis. Nõ ẽt p ratihabitionẽ, q: vbi
põt alia cõiectura capi q̃ renũciationis, nunq̃ dicendum est tun
26 se priuilegiis renũciatum; † secundum Cy. & Bal. in. l. voluntate. C. de
excu. tu. & d. Ant. in. c. accedẽtibus. de priui. in specie mera ad
casum nrũm si papa mãdet aliquẽ recipi in Abbatẽ, vel canoni
cũ cõ statuta & priuilegia ecclesie, si cõuentus admiserit, nõ cen
27 setur renũciare priuilegiis & statutis ecclesie, q: psumitur † pon
cã obediẽtie & reuerẽtie admisisse, q̃ alo renũciandi, sequitur
Ias. in. l. fi. co. pe. ff. de cõsti. pñcl. Posset alr instare, sed nõ cu
ro, postq̃ psupponitur sanctis. do. nrm de nouo innovasse priui
legia monasterij. Ad vltimum p3 rñsio ex pmissis. Si. n. dici
mus puisionem nõ tenere, vacabit Abbatia adhuc p mortem
pdecessoris, & sic electio spectabit capitulo. Si vero psupponi
mus prouisionẽ tenere, inspiciẽda erũt cõcordata & priuilegia,
in qbus si nõ fiat mẽtio de vacatione in curia, crederẽ electio
nẽ spectare ad põtificem, p tex. in. c. ij. de pben. in. vj. qui proce
dit ẽt in electione Abbatis secundum Ge. & cõem doc. sniam, & sic curia
interpretatur, & facta est rła cãcellarie, nõ obstãtibus cõcordatis,
q̃ stricte sunt interpretãda. l. quicquid astringende. ff. de verb.
obl. cũ concord. Ex debito tñ officij sanctissimi do. nrĩ de
bebit prouidere de regulari, vt. ã abunde probatum fuit.

¶ De offi. delega. & appel.

RESPONSVM PRIMVM.

Cum Delegatus principis sit potior in re de
legata q̃cunq3 ordinario, & maxie quan
do delegatio hmõ concepta est, cognoscas prout
cõiter iuris fuerit, nulli dubium e nãq3 hoc casu ad
delega-

delegati omne negotiū ⁊ cause principalis, ⁊ applonis specta re, nā ēt qr partes sup negotio principali in eūdē delegatum cōsenserunt. tuž ēt qr ex ptāte sibi cōcessa poterat cāž auocare ⁊ alteri delegare. Quare super vtroqž negotio siļ ⁊ semel pro cedere potuit, iuris ordine nō obstāte, nam appellatio de qua agitur nullum negotio principali preiudiciuž parit.

1. Per appellationež ab interlocutoria iudex non desinit eē iu dex in negotio principali.
2. Iurisdictio delegata est odiosa, ideo restringenda est.
3. Iudex ordinate procedere debet.
4. Ex delegatione facta sub hac forma cognoscat, prout cōiter iuris fuerit, omne negotium demandatum vī, tam negotij appellationis, q̄ principalis.
5. Ordo iuris est vt prius discutiatur cā appellationis q̄ princi palis, ⁊ vide quomodo procedat.
6. Iudicio cui nō obstat sentētia, non obstat litis pendentia.

Respon. interpreta.

PRO Resolutione eius qd a me qrit, premit to, q iudex delegatus cui ꝯmissa est causa appellationis ab interlocutoria, duabus rōnibus impedit cognoscere de causa principali. Primo, 1 qr p † applonež ab interlocutoria iudex a quo nō desinit eē iu dex in negotio principali, cū talis appellatio nō deuoluat nisi 2 articulū. c. nō solū. de app. li. vj. Scdo, qr dlegatio † est odio sa, nā preiudicat iurisdictioni ordinarie, iō restringēda, vt nō extendaļ vltra ꝯprehensa in rescripto delegatorio. c. cuž olim abbas. de offi. deleg. tradiļ per Moder. in rub. eo. ti. Ter tio p̄mitto, q de iure iudex ad quē deuoluta est appellatio ab 3 interlocutoria cū toto negotio p̄ncipali ꝯz † ordinate pcedere do expedire p̄us applones ab interlocutoria. c. j. ō applo. i. vj. ¶ Istis sic p̄missis, vī q do. Gubernator delegatus in cā ap plonis ab interlocutoria, q̄ pronūciatuž fuit, proclamationes fore edendas actori per cōitatež Mōrilis seu notarii actorež, nō possu cognoscere siļ ⁊ semel sup vtroqž pcedere. h de iure cōstat ex p̄dictis. Nec ob. rescriptū, quo mandaļ q cōiter p cedat, qr adiecta est clā, put iuris fuerit, q̄ clā importat moni tionē quādaž, vt si de iure possit cōiter pcedere, pcedat, alias nō. c. cū dilecta. de rescr. Fel. in. c. in literis. col. i. de offi. deleg. facit tex. in. l. ij. C. de his q latro. vel aliis cri. re. occul. ¶ Cōtra riuž scdm ea q̄ proponunļ credo verius, ⁊ p dilucidāda veri tate sciēduž est, q si appellat ab interlocutoria ad reuerēdum do. legatū, ⁊ ipse recipiat applonež, ⁊ si appellatus consentiat q iudex ad quē cognoscat ēt de negotio principali, tūc iudex ad quē erit iudex vtriusqž cāe. d. c. cordi. no. gl. Pan. ⁊ alij in. c. interposita. eo. ti. in antiq. Rot. decis. cciiij. de appel. in no. Hoc sic p̄misso, dico q virtute delegationis facte sub hac for ma. Cognoscat prout cōiter iuris fuerit. Vļ p Re. do. legatū 4 demādatuž † vtriuqž negotiū. s. applonis, ⁊ cause p̄ncipalis, tū qr reueren. legatus ad quē fuerat appellatū recipiēdo applo než factus fuit iudex ēt negotij principalis, vel ēt qr appellat⁹ ꝯsensit q iudex ad quē eēt iudex negotij principalis, vñ bñ se quiļ q reue. do. de iure potuit ēt negotiū principale delegaļ, tū qr ēt ex sua ptāte delegationis p̄t cāž auocare a iudice a q̄, ⁊ alteri delegare. c. sane. de offi. dele. ⁊ quātuž ad h q nō censeaļ cōstitutus delegatus, nihil ob. clā prout iuris fuerit. c. de cau sis. §. p̄terea. vbi Fel. in prin. ō of. dele. Et ex istis sunt sublata q̄ in p̄mo p̄misso dicta sunt in fauorē partis ꝯue. ¶ Restat videre ad ea q̄ in scdo p̄misso dicta sunt. Et in hoc versaļ ois difficultas. nā lž p clāž prout iuris fuerit cēseaļ cā delegata, nō censeļ delegata cū ista q̄litate, q seruet ordo iuris. ⁊ postea s̄m 5 iustitiā iudiceļ. vt p Fel. in. c. cūmqž. col. j. de testi. ordo † āt iu ris ē, q prius discutiaļ arti. applonis, ⁊ eo discusso cognoscaļ de cā principali. d. c. cordi. de app. in. vj. ad ista rn̄. in soia ⁊ di co q pendēte art. applonis ab interlocutoria nō pōt procedi in cā p̄ncipali siļ ⁊ semel, qñ applo fuit interposita ab aliq̄ in terlocutoria, q̄ est p̄iudicialis negotio p̄ncipali, puta si appel lēt ab interlocutoria lata sup exceptione dilatoria, q̄ pnuncia tū fuit iudicē nō eē, vel eē ꝯpetētež, vel sup aliq̄ exceptiōe per emptoria, q̄ ꝯtinet cāž prin. ita q sine ea cā principalis nō pos sit expediri. Secus si applo fit interposita sup aliq̄ emergēti, sine q̄ cā principalis possit expediri. vt ē tex. i. c. sup eo. j. de ap. ⁊ ibi Bal. infert ad casuž nrm. pone appellaļ a receptione, vel reiectione aliquož testiū, an interiž differaļ pcessus cāe p̄nci palis? Rūdeļ q si et aliqs testib⁹ ꝯstet de veritate poterit pce di nō obstāte applone ab interlocutoria. ita certe dicēduž l ca su nrō, cū ꝯstet de veritate pclamationū absqž editione, sup q̄ lata fuit interlocutoria, poterit ēt pcedi ad expeditionē cāe p̄n palis. ⁊ ēt iudex a quo pariter potuisset. d. c. sup eo. ⁊ sic cū or 6 do iuris nō repugnet, ⁊ cā sit delegata, sequiļ ꝯclo manifesta q vtraqž siļ ⁊ semel poterit expediri. qr † iudicio cui nō obstat snia, nō obstat litispēdentia. l. sž si ante. ff. de exce. Verū snia fe renda sup artic. applonis. s. q cōitas teneaļ ad edendum, vel non, nō pōt in aliquo obstare iudicio cause principalis. ergo non obstabit litispendētia. ⁊ istam puto meram veritatež sal uo iudicio cuiuslibet melius sentientis. Laus Deo.

RESPONSVM. II.

LIcet Ex collationibus eadē die factis ea po tior videaļ ex q̄ prius possessio adepta fuit. Verū etsi delegatus legati ad vniuersitatem cāruž, prout erat do. Galeottus possit subdelega re paruitatem cās nō tū p̄t dimodas vices suas alteri demā dare, ordinarij exēplo, q non pōt oimodas vices suas subdele gare. Quare collatio facta p Rodulphū subdelegatuž p̄dicti Galeoti, viribus nō subsistit. Vnde cū in beneficialibus suffi ciat reo excludere actorē per non ius suuž, absqž eo q doceat pe. ius suu, naž clā iuris vulgata est reus absoluendus venit, ⁊ maxime in proposita facti specie, in qua de iuribus Claudij set manifeste ꝯstat.

1. In beneficialibus sufficit reo excludere actorež per nō ius suū absqž eo q canonizet suaž possessionež.
2. Delegatus legati an possit subdelegare. ⁊ vide nu. 6.
3. Delegat⁹ ad vniuersitatē cāž, an subdelegaļ possit. ⁊ vide. 4.
5. Delegatus ad vniuersitatem causarum, ⁊ vicegerēs seu vicele gatus differunt.
7. Qui ꝯfirmat nihil de nouo ꝯcedit, ⁊ ibi vide qd sit ꝯfirmatio.
   Potestas delegata in dubio restringēda est, ⁊ nō amplianda.
   In generali concessione nō ꝯprehendunt impossibilia, seu alias interdicta concedenti.
8. Legatus potest exercere voluntariam iurisdictionem anteq̄ ingrediatur prouinciam.
   Conferre est iurisdictionis voluntarie.
9. Legatus in pluribus prouincijs nō dicitur habere plures le gationes, ⁊ facta vnius prouincie potest in alia exercere, etiā si eam nondum fuerit ingressus.
10. Per aduentum legati vicelegatus desijt esse vicelegatus.
   Notoria ignorare non licet.

Respon. interpreta.

QVeritur In cā prepositure aquesertis, an fundata sit intētio do. Joā. Caroli et productis ⁊ deductis in processu. Nā vbi iustificata nō sit, absoluēdus erit ab ipetitis. d. Claudius reus p rlāž vulgarē, actore nō pbāte ⁊c. l. q accu sare. C. de edē. c. j. vt eccles. bñfi. c. cū ecclesia sutrina. de cā pos. 1 ⁊ ppu. Naž ēt in † beneficialibus sufficit reo excludere actorē p nō ius suū, absqž eo q canonizet suā possessionež. vt no. per Cōposte. ⁊ alios cōiter. in. c. mādatuž. de rescri. p Host. in. c. audita. de restit. spo. p gl. in. c. post electionē. de ꝯces. p̄ben. ⁊ p Spec. in tit. de teste. §. nūc videāduž. v. itē agēs. p Rot. decis. cccexix. in ann. p Ge. ꝯs. xxj. in cā canonicatus. Pdictus g̊ est īdagare an tit. exhibitus cui⁹ vigore. d. Jo. agit, sit iudiciari⁹, seu iuridicus ⁊ legitimus titulus, nō obstantibus exceptionibus deductis pro parte do. Claudij. Et prima facie dicendū vī q sit legitimus tit. ⁊ potior tit. ipsius. d. Claudij, qr die. xxj. Janua rij anni. 1503. d. Rodulphus subdelegatus a. d. Galeoto de Ruere delegatus. R. do. Juliani cardinalis ⁊ legati de Late re in aquēsi prouincia ꝯtulit dictā prepositurā Franc. de Pe terio, q vigore dicte collationis pri⁹ possessionē adeptus est, q̄ Michael Bōder, cui do. legatus Rotomageñ. in ciuitate Lugduni ꝯtulit dictaž p̄posituraž eadē die. xxj. vnde ꝯstat q do. Joānes, cui p resignationē dicti Frācisci fuit collata p̄po situra habuit potiora iura q̄ Claudius, cui postea p resigna tionē Michaelis, ⁊ successiue p resignationē Joānis dicta p̄ positura pariter collata fuit, vt ē casus i. c. si a sede ō p̄bē. li. vj. ¶ Non ob. si dicaļ q do. Galeottus de Ruere delegatus do.

Iuliani, tūc legati Auenionen. nō potuit subdelegare dictū d. Rodulphū ad ɔferēda bñficia. e. cū cāz. de app. l. a iudice. ḋ iud. C. qꝛ illa iura nō ꝑcedūt † in delegato legati, tū qꝛ legatus eqꝑaraꝛ procōsuli. c. ij. de offi. leg. li. vj. Delegatus aūt procōsulis pōt subdelegare. l. obseruare. §. fi. cū. l. seq. ff. de offi. ꝑcō. ḡ delegatus legati ēt poterit subdelegare, tū qꝛ do. Galeotus erat delegatus ad vniuersitatē cāꝝ, & delegatus ad † vniuersitatē cāruz pōt subdelegare. l. cuz ꝓrot. §. j. ff. de iudi. l. j. ff. qꝰ & a quo. Et qꝫ delegatus legati de latere possit subdelegare, tenet Spe. tit. de iud. dele. §. iā nūc vdẽ. ℣. sꝫ nunqd subdelegatus. & Pan. in. c. cū bertoldus. de re iud. Ant. de bu. in. c. sup qōnuz. de offi. dele. Phil. franc. in. d. c. cū cāz. Ang. in. l. more. ff. de iurisd. om. iu. Ias. in. d. l. a iudice. & ista est cōis doct. snia. Premissis nō obstātibus amplector ɔtriā sniaz, rōnibus subsequētibus. Primo, qꝛ delegatus legati ad vniuersitatē cāꝝ, prout erat do. Galeotus lꝫ possit subdelegare pticulares cās, nō tñ pōt oīmodas vices suas in totū † subdelegare, & ad vniuersitatē cāꝝ subdelegatū facere. exēplo ordinarij, q nō pōt oīmodas vices suas alteri demādare. l. legatus. ff. de offi. ꝓcō. Ita signāter determinat Io. de Imo. in. c. sup qōne. §. si vero. sup gl. in ℣. nec cāz. de of. dele. & sequit latius declarādo Phil. de perusi. in. c. cū cāz. col. fi. de app. dicēs istud eē notādū. Non ob. si dicaꝛ, qꝫ do. Galeotus erat vicelegatus, nō delegatus, & vicelegatus hꝫ ordinariā iurisdictionē nō delegatā, & oīa facere pōt, que pōt legatus cuius vices gerit. l. ij. C. de offi. eius q vic. alterius gerit. qꝛ istud negaꝛ. Et pro intelligētia terminorum sciēduz est, qꝫ inter delegatū ad vniuersitatē cāruz, & vicegerentē, seu vicelegatū ea est † dr̃ia, qꝛ delegatus dr̃ cui legatus, vel alius habēs ordinariā cōmittit vices suas. & de isto nos loquimur. vicelegatus, seu vicegerēs, siue locū tenens dr̃ ille q a papa, vel Imperatore, aut a Rege subrogaꝛ in locū alterius nō valētis officio vacare, & de isto locū tenēte, siue vicelegato loqtur. d. l. ij. C. de offi. eius q vices alte. gerit. Ita hos terios declarat Bar. in. l. i. §. ij. qbus. ff. de le. iij. & Pau. de ca. in. l. ij. ff. de offi. eius cui mā. est iuris. Ale. & Mod. in rub. eiusd. tit. Cū igr do. Galeotus eēt deputatus locūtenēs a legato, ḡ dici dꝫ delegatus & nō vicelegatus. Et sic bñ seqtur, qꝫ nō potuit † aliū locūtenētez face, nec alteri oīmodas vices suas cōmittere. vt cōcludūt Imo. & Perus. & si dicaꝛ, qꝫ Alex. ider papa ɔfirmauit deputationē & locūtenētiaz factaz p Iulianuz legatū de dicto Galeoto, vñ dꝫ cēseri tanq̄ legatus pape, qꝛ ea nr̃a facimus, qbus autoritatē nr̃aꝫ impartimur. l. ij. § sed qꝛ. C. de vete. iur. enuc. c. si apostolice. de ꝑben. lib. vj. Rñdeo qꝫ papa † ɔfirmādo nihil noui ɔcessit. l. & qꝛ. ff. de iuris. om. iu. & ɔfirmatio ɔfirmat actū prout est. c. j. & ij. de ɔfir. vti. vel inuti. Et cōfirmatio nihil aliud est, q̄ iuris priꝰ q̄siti ɔprobatio. sꝫ Gofr. & Host. in summa eiusdē tit. Sꝫ Galeotus ante ɔfirmationē erat delegatus Iuliani, & nō vicelegatus, & solū iurisdictionē delegatā acq̄sierat, vt. ɔ. ostēsū fuit, ḡ illa sola iurisdictio delegata dr̃ ɔfirmata, & nō ordinaria de nouo cōcessa, vñ cū Galeotus non habeat iurisdictionē propriā & radicatā in sua psona, sꝫ solū vsuz habeat ex psona legati, restat cōcludendū qꝫ eēt delegatus Iuliani, & nō vicelegatus cōstitutus a papa in locū Iuliani. corroboraꝛ qꝛ si fuisset cōstitutus vicelegatus habēs ordinariaz iurisdictionē a papa nō potuisset Iulianus ad beneplacitū reuocare ipsuz Galeotū ab officio, nec iurisdictionez sibi auferre. d. c. j. & ibi Dec. in tertio ꝑmisso post Pan. & Fel. l. c. cū accessissent. de cōsti. Cuius ɔtriuz cātat subrogatio facta ḋ ipso Galeoto, qꝛ est cōstitutus locūtenens ad bñplacitū ipsius Iuliani. Et si ptinaciter instet, qꝫ Iulianus dedit ipsi Galeoto facultatē exercēdi iurisdictionez sibi ɔcessaz ēt p aliū, & papa ēt ɔfirmauit. Rñdeo aduertēdū; eē, qꝫ Iuliꝰ solū ɔcessit, qꝫ Galeotus posset p se, vel aliū exercere officiū rectoriatus comitatus Venesini. Sꝫ qꝫ possit in prouincia ꝓuincie exercere officiū legationis p aliū nō legiꝛ in deputatione, vñ nō est ampliāda ptās delegata, imo in dubio restringēda, nec extēdenda vltra ɔprehēsa in delegatione. c. cū olim. el. j. de of. dele. Et si litterā instet qꝫ cōcessit Iulianus Galeoto eādez ptātez, quā ipse habebat, ēt quo ad subdelegādum. Rñdeo qꝫ lꝫ Iulianus haberet facultatē faciēdi vnuz delegatū ad vniuersitatez cāruz, siue vnū locūtenētez, nō tñ hēbat facultatē dādi suo delegato, siue locūtenenti ptātez faciēdi aliū locūtenentē, vñ cū dederit Galeoto ptātez eaꝫ q̄ habebat subdelegādi, nō cēseꝛ dedisse hanc quā nō habebat, maxime cū in gn̄ali cōcessione non ɔprehenduꝛ impossibilia, seu alias interdicta cōcedenti. l. luciꝰ. §. iperator. ff. ad muni. c. a nobis. vbi abb. de sent. excō. ¶ Cōfutato tit. Io. supest vt ostēdamus titulū Claudij fore canonicuz ad hoc vt occurraꝛ gr̃a si neutri. Discutiamus igiꝛ an R. do. Cardi. Rotomagen. potuerit cōferre hāc ꝑposituraꝫ in ciuitate Lugduni anteq̄ ingressus eēt limites ꝓuincie Massilien. Et prima cōsideratione q̄sq̄ rñderet nō potuisse, qꝛ facultas exercēdi legationē sibi reperiꝛ cōcessa, cū limites sue legationis fuerit ingressus, ita clare cauꝛ lr̃e legationis, & ēt iuris est ita obseruare. §. post hec. ff. de of. ꝓcons. Ego tñ suz in ɔtria snia ductus rōnibus. Primo, qꝛ † legatus pōt exercere voluntariaꝫ iurisdictionē antequā ingressus sit ꝓuinciā, sꝫ Spe. in ti. de leg. §. nūc dicamus qū. in princ. p tex. clarū in. l. ij. ff. de offi. ꝓcon. & ɔsr pōt cōferre beneficia, qꝛ cōferre est iurisdōnis voluntarie. c. post electionē. de cōcel. ꝑben. c. qua frōte. de appel. p que iura gl. Inn. & alij in. c. nouit. de offi. deleg. dicūt legatū extra eē suaꝫ ꝓuinciaꝫ posse bñficia cōferre, & idē dicit Spe. in. d. §. nūc dicamus. ℣. pōt ēt eē sibi decretū. Scdo, qꝛ cū eēt R. legatus Lugduni dicebaꝛ ingressus limites sue legationis, qꝫ sic ꝓbaꝛ. legatus in pluribus prouincijs nō dr̃ hēe † plures legationes, sꝫ vnicā tñ. c. nouit. de of. lega. ibi, nō dū terios sue legationis erat egressus, cū nō solū in regno Frācoꝝ. Sꝫ Viennen. Lugdunen. & Bisuntine prouincijs legationis sollicitudinē suscepisset. sic dicamus qꝫ vnica est via, lꝫ extēdaꝛ ad plura ꝑdia. l. vna est via. ff. de serui. rust. ꝑdio. Et idē tꝫ Pan. in. d. c. nouit. qꝫ legatus in pluribus ꝓuincijs, pōt facta vnius ꝓuincie exercere in alia, qꝛ vnica est legatio. & no. ibi Io. d Imo. qꝫ iurisdictio ɔcernens plura territoria dr̃ indiuidua. & tota i toto. & tota i qualibet parte totius. qđ ēt sequiꝛ Pan. lꝫ velit qꝫ legatus plurium prouinciarū nō possit in iurisdictione cōtentiosa trahere inuituz eē suaꝫ ꝓuinciā. c. nemine. iij. q. vj. Cū igiꝛ. d. Car. Rotomagēsis eēt ɔstitutus legatus Frācie, Viennen. Lugdunen. Aquen. Narbonen. oīumqꝫ Galliarū prouinciarū, quāprimū ingressus fuit aliquā prouinciā Gallie, dr̃ limites sue legationis ingressus. d. c. nouit. vbi tex. clarus, qꝛ nullari nō pōt. Et ex hoc correlarie duo sequunꝛ. Primo, qꝫ valeat collatio dicte ꝑpositure facta Lugduni. Scdo, qꝫ inualeat collatio eadē die facta p Rodulphū Frācisco de Perrio, nō solū rōnibus supra deductis, sꝫ ēt qꝛ idez Rodulphus desijsset eē vicelegatus † quāprimū R. do. legatꝰ Rotomag. ingressus eēt limites sue legationis. l. meminisse. ff. de of. ꝓcō. Et si dicaꝛ istud verū eē, si idē Rodul. sciuisset aduētuz. d. Rotomagen. l. si forte. ff. de off. ꝑse. q̄ scia nō presumiꝛ nisi ꝓbeꝛ. reg. ꝑsumiꝛ. de reg. iur. in. vj. Rñdeo qꝫ nō lꝫ notoria ignorare. c. j. ḋ postu. ꝑlat. & qs existimabit Rodulphū ignorare aduētuz do. Rotomagen. q pluribus diebus, & hebdomadis iaꝫ aduenerat in Delphinatu, & Lugduni ꝓuincijs finitimis prouincie Aquen. & ciuitati Auenionēsi. certe nullus. c. quoiaꝫ. c. quāto. de ꝑsum. & facile erit, vt puto, ꝓbare, qꝫ eade fama publica erat in ciuitate Auenionensi. qꝫ do. Cardinalis erat factus legatus etiam in prouincia prouincie, & quod aduenerat, & Lugduni moram faciebat. Laus Deo.

RESPONSVM III.

REuerendus Dominus Nicolaus Cralli vrbē ingressus, suspēsaꝫ iurisdictionē hꝫ. Naꝫ lex fi. ff. de off. procōs. interpretationē recipit ab officio iurisdictionis ēt voluntarie exercēde in vrbe, rōne honoris & dignitatis supreme, nisi animum redeundi prouinciaꝫ mutarit legatus. ¶ Potestas, seu clausula derogandi omnibus regulis canonicis legato cōcessa, non extenditur ad regulas Lateranensis concilij de non verisimili notitia, nam concedens ipse dicte regule nullo iure derogare potuisset. quare clausula supplens omnem defectum, ad ius positiuum restringitur, nam ex plorati iuris est pontificem, nec contra ius nature minusq̄ diuinum, (nisi maxima & vrgente causa subsistente) dispensare aut prouidere posse.

1. Per vrbis ingressum legati iurisdictio non extinguitur, sed suspenditur.
2. Potestas derogandi omnibus canonicis regulis legato concessa, non extenditur ad regulas de non verisimili notitia.
3. Dispensatio per quā inducitur votū captande mortis est nulla, cum iuri diuino, ac naturali rationi repugnet.
4. Ratio est anima legis.

Respon.

Respon. interpreta.

1 Et si.ff.de offi.procõs. intelligitur quãtum † ad exercitiũ siue actũ iurisdictionis exercen de in vrbe. exercitiũ.n. deponit legatus ẽt quãtum ad voluntarias iurisdõnes, ꝛ quantũ ad insignia ob p̃sentiã ꝛ reuerentiã Pape, a quo iurisdictionẽ h̃z, nõ aũt quantũ ad habitũ, q: nõ perdidit iurisdictionẽ in sua prouincia. Ita Sal.in.l.in hac.C.de dona.hoc vult Spe.ti. d̃ leg.§.fini.≠.item q̃ cito.q̃.l.si.intelligat quãtum ad exercitium in vrbe, nõ in prouincia sua. ꝛ in p̃nc. ibi, sꝫ si egredit vt statim reuertat, iurisdictio intermittit, non finit. ꝛ s̃m hoc intellige. ff.de offi.procõs.l.si. merito delegatus.v.legati existẽte legato in vrbe potuit ɔferre beneficiũ de quo agit. nec obstat tex.in.c.si.de off.lega.vbi dr̃ q̃ delegatus legati nihil põt quãprimũ legatus egressus est prouinciã, nisi iurisdictio delegati iaꝫ fuerit ꝑpetuata, q: loquit ille tex.qñ legatus egreditur aĩo nõ redeundi, q̃ casu iurisdictio sua expirat ẽt quo ad habitũ, secus si egrediat aĩo reuertẽdi, s̃m Host. ꝛ Car.ibi in.iij.no. ꝛ Car. in.c.noui.in.vj.q.e.tit.vbi p̃cise tꝫ q̃ in casu dicte.l.si.per ingressuꝫ vrbis suspendit iurisdictio legati, nõ aũt extinguit. ꝛ ista est veritas, ꝛ ita.l.illã si. intelligũt gl. har. Alb. ꝛ cõiter alij ibi, ꝛ in varijs locis, q̃ nõ refero. ꝛ iõ parcat mihi Re.do. Nicola˚ Caroli chrĩstianissimi Regis Frãcoꝝ, ꝛ ducis Mediolani ordinarius capellanus meritissimus, si nõ ɔcurro in sulaꝫ alioꝝ qui pro eo allegarũt. An vigore p̃tatis derogãdi oibus regulis canonicis, possit do. legatus derogare regule de nõ verisimili noticia. vr̃ q̃ sic, q: in specie non reperit inter r̃las decretales, nec sexti libri, q̃ erit r̃la canonica. vt in sift dr̃ in.§.ac. insti.de actio.q: ex rõnibus iuris antiqui. vel.c.ij.de ɔcel.p̃b. ꝛ.c.ne captãde. ꝛ.c.ij.e.ti.in.vj. posset colligi hec r̃la, facit.l.j. ff.de reg.iur.gl.in rub.in.vj. ex quo sequit q̃ huic regule potuit do. legatus derogare, ꝛ si dicat q̃ huic nõ possit derogare tãq̃ sit r̃la iuris põtificij, certe nec alijs regulis poterit, q: oẽs sunt etiã de corpore iuris, sꝫ ɔñs glibet facebit falsum, q̃ ꝛ antecedẽs, arguẽdo a ɔsequen. destructo.l.apud antiquos.C.de fur.l.si ego.§.parte.ff.de pub.acti. Sꝫ p̃missis nõ obstãtibus ɔtrarium suaderi põt rõnibus vt arbitror ɔcludentibus. Prima rõ legatus ex sua g̃nali p̃tate nõ põt derogare ɔstitutionibus

2 † ɔcilij.c.dilectus primo.de p̃b. ꝛ ibi Abb.in si.iũcto.d.c.ij.de ɔcel.p̃b. Huic est q̃ g̃nalis cl̃a derogatoria nõ obstãte, non sufficit ad derogandũ ɔstitutionibus ɔcilij. s̃m Arch. in.c.j. de cõsti.lib.vj.cũ alijs allegatis p Fel.in.c.nõnulli.col.xxvi.ꝛ seq.de rescr. verũ ꝛ q cõfert beneficia defuncti ante verisimilem noticiã obitus dr̃ ɔ constitutionẽ Lateraneñ. cõcilij impetrare, ergo ꝛc. Maior iustificat per tex.in.c.ij.de ɔcel.p̃b.lib.vj. vbi probat. ꝛ ibi no. Phil.de perũ. q̃ ois impetratio per q̃

3 directe vel indirecte induci p̃t occasio captãde mortis † nulla est ipso iure, tanq̃ ɔ constitutionẽ concilij obtẽta, ɔstata est huiusmodi, ꝛ ea rõne ne detur occasio captãde mortis aliene fundat illa r̃la, vt ibi cõcludit glossator, ꝛ verũ ẽt igit ꝛc. Secũdo sublata lege nõ tñ intelligit sublata rõ legis, si talis sit rõ nãlis .l.has obligõnes.ff.de cap.dimi. sꝫ ergo Re.do. Card. legat˚ potuerit derogare regule de nõ verisimili noticia, nõ tñ poterit

4 derogare rõni nãli † ipsius regule, ꝛ sic prestare occasionẽ captãde mortis alterius. vt p Fel.in.c.j.col.si.de rescri. Tertio q: facultas dispẽsandi vel derogãdi iurib˚, sꝫ alã late sit interpretãda.c.si.de simo, vbi Abb. Bar. ꝛ alij in.l.ij.in prin.ff.de v.obl. tñ nõ vsq3 adeo extẽdenda est vt intelligat in prohibitis a iure diuino, vel nãli. ẽt si facultas ɔcessa sit per verba pregnãtia s̃m Bal. Ang. ɔ mo. Ale. ꝛ Mod. in.l.filius a p̃te.§. si.ff.de lib. ꝛ posthu. solũmodo intelligit ɔcessa facultas derogãdi iuri positiuo. hinc cl̃a, supplẽtes oẽꝫ defectũ intelligit.s. iuris positiui. Abb, in.c.inter dilectos.col.viij.de fide instru. Spec.in tit.de lega.§.nũc ostẽdendũ.≠.xviij. Ale.ɔsi.lxxix. in prima parte, ꝛ alibi sepe. sꝫ r̃la de nõ verisimili est introducta rõne nãli. vel vt tollat occasio delinquẽdi. ꝛ data ẽt fauore anime, vt dixit gl.in.d.r̃la. ergo quãtum ad illã r̃laꝫ nõ se extendit p̃tas legati, nisi eẽt exp̃ssa, ꝛ specialiter ɔcessa. vt dixit Spe.in. d.≠.xviij. Quarto ꝛ vlt. ꝛ si Re.do. legatus habuerit facultatẽ derogãdi, tñ nõ potuit sine cã apparẽti illi derogare, q: facultas dispẽsandi concessa p papã inferioribus intelligit subsistẽte cã, que appareat tp̃e dispẽsationis s̃m Inn. in.c.dudũ. ꝛ.ɔd si.de ele. ꝛ ibi Ant. ꝛ Pañ.in.c.at si clerici.§.de adul. de iud. ꝛ in.c.preterea.col.pen.de testi.cog.cũ alijs all.p Fel. in. c.ad audiẽtiaꝫ.ij.co.iij. ꝛ seq.d̃ rescr. ꝛ in.c.postulasti.col.xvj. ≠.iij.casus.eo.ti. vbi dixit, nota h̃ perpetuo in foro contentioso ad infringendũ mille dispensationes quas faciũt legati cum personis indignis. Credo autem q̃ nec fuerit expressa ratio, nec forte subest legitima causa dispensationis. igitur ꝛc.

De transactionibus.

RESPONSVM PRIMVM.

Etsi Non liceat in oibus casibus super quota decimarũ (ratione symonie) transigere, tñ in casibus licitis ɔposita trãsactio si substãtialibus careat, nullo iure tꝫ, vt puta si in ea desit capituli ac superioris consensus, si desintq3 due partes ex tribus in.c. p̃sentiũ. Iõ dato, sꝫ nõ ɔcesso, q̃ transactio do. Petri Fran. d̃ Malagrippa tũc prioris facta fuerit in casu licito, ꝛ ɔfirmata autoritate cap. tñ cũ careat substantialibus nulla est.

1 Trãsactio decimaꝝ facta sine ɔsensu capli ꝛ sup̃ioris ẽ nulla.
2 Capitulariter quicq̃ statui non potest, nisi due partes ex tribus p̃ntibus intersint in capitulo cuꝫ autoritate Abbatis.
3 Asserenti incumbit onus probandi.
4 Papa dr̃ diocesanus monachoꝝ ꝛ monasterioꝝ exẽptorũ.

Respon. interpreta.

Posito q̃ super quota decimarũ fieri possit transactio in certis casibus de quibus p Abb.in.c.statuimus.de transa. ꝛ essemus in aliquo ipsoꝝ casuũ, q̃d tñ non affirmo. Querit an stantibus ijs que in narratione facti proponunt valuerint transactiones supra mẽtionate. Omissis superfluis de prima

1 nõ est dubiuꝫ quod est mero iure nulla, q: facta † sine consensu capituli ꝛ superioris.c.j. ꝛ per totũ.de ijs q̃ fi.a prel. etsi valeat nõ potuisset valere nisi pro tp̃e vite illius prioris cũ quo inita fuit.c.veniẽs.vbi casus exp̃ssus, de trãsac. ꝛ de ista ẽt video q̃ dubitat ex quo per scedaꝫ ab ea recessuꝫ vr̃.l.pacta nouissima .C.de pac. sꝫ dubitatio tota ɔsistit super sceda, que dr̃ facta per do. Pet Fran. de Malagrippa tunc prioreꝫ, ꝛ ɔfirmata autoritate capituli, in quo tñ intrauerunt prior claustralis tanq̃ caput, ꝛ decem ꝛ octo monachi ex q̃draginta, ꝛ sic minor para abbate suo capite legitimo spreto ꝛ nõ vocato. Hic aduertendũ est, vtrũ abbas ꝛ oẽs quadraginta monachi essent presentes, ꝛ tũc sine dubio vr̃ dicenduꝫ transactionẽ nõ valere ex pluribus. Primo q: facta sine cõsensu capituli.d.c.j.non.n.capi-

2 tulariter † põt aliquid fieri nisi due partes ex tribus eorũ qui sunt p̃sentes intersint in cap.l.nõnulli. ꝛ ibi gl.ff q̃d cuius. vniuer. no.l.noiationũ.C.de decu.lib.x. Inn. ꝛ Pañ.in.c.ecclesia vestra.de elec. ꝛ in.c.cũ oẽs.de consti. ꝛ alibi sepe. Scdo q: sine autoritate abbatis p̃sentis nõ potuit cõuocari ꝛ congregari capitulũ. iuxta plene tradita p Inn. ꝛ Pañ.in.c.j.d̃ ma. ꝛ obe. Tertio posito q̃ potuerit cõgregari, q: tñ ɔtẽptus fuit abbas, capli, nihil recte, neq3 rite agi potuit. Possem multis rõnibus ꝛ iuribus hoc ɔprobare, sꝫ sufficiat allegare tex.in.c. nulli.xviij.q.ij. Si vero abbas ꝛ alij monachi erant absentes, vr̃ dicẽduꝫ trãsactionẽ valere, tanq̃ lcime ɔfirmatã ꝛ ratificatã per capitulũ.c.ɔtingit.de trãsac. nec obstat q̃ abbas ꝛ alij nõ fuerũt vocati, q: absentes nõ sunt vocãdi qñ agit de alienatione rei ecclesiastice.c.iij.§.hoc ius porrectũ.x.q.ij.auc.hoc ius porrectũ.C.de sac.san.eccl. Fel. ꝛ alij mod.in.c.cũ oẽs.de ɔsti. tñ adhuc puto ɔcludẽduꝫ trãsactionẽ hãc viribus nõ subsiste-

3 re. Et in primis aduertẽduꝫ est, q̃ qui dr̃ † abbatẽ fuisse absentẽ dꝫ probare, q: presumit fuisse in monasterio in quo residere tenebat. s̃m Pau.de Elea.in disputatione incipiẽte, capituluꝫ petit. de qua meminit Fel.in.c.ex literis.de proba. facit doctr. Bar.in.l.relegati.in prin.ff.d̃ pen. ꝛ q̃d dixit Gand. in maleficijs sub rub.de multis questiõ.col.viij. ≠.quero pone. Scdo aduertẽduꝫ est, q̃ in themate p̃supponitur monasteriũ

4 exẽptuꝫ, quo casu papa † dr̃ diocesanus dictoꝝ monachorũ ꝛ monasterij exẽptoꝝ. s̃m gl.in.c.autoritate.de priui.lib.vj. vñ sicut trãsactio facta p abbateꝫ ꝛ monachos nõ exemptos sine cõsensu ep̃i diocesani nõ tꝫ.c.statuimus. ꝛ.c.de cetero.de transac. ꝛ abbatibus.xij.q.ij.cũ si. ita nõ tꝫ facta per abbatẽ ꝛ capitulũ exẽptuꝫ sine ɔsensu pape sui diocesani. s̃m gl. ꝛ scrib.in cle. j.de reb.ec.nõ alie. Ale.ɔs.xvij.inci.viso instĩo.col.j.in.iiij.li. Barb.ɔs.xi.p̃clare scribit.col.iij.in prin. Se.ɔs.lxxxiij.inci.

opponit. vbi ꝯcludit ꝯpromissuz factuz p abbatē ⁊ cōuentum exēptuz sine cōsensu pape nō valere. ergo nec ēt tenebit transactio. ꝯpromissuz. n. vz trāsigi. auc. si vero cōtigerit. C. de iudi. ⁊ si forte dicat q̄ pdicta procedūt qn̄ monasteriuz exēptuz nō est pleno iure submissuz abbati, cui iurisdictio epālis concessa nō extitit. secus si Abbas ex priuilegio exēptionis habeat iurisdictionē quasi epālez, tunc sufficit autoritas ipsius Abbatis sm̄ gl. in. d. cle. j. rn̄deo esto qd̄ ita sit, qꝛ tn̄ non interuenit ēt ipsius Abbatis ꝯsensus remanet cōcludendū oī ex capite hāc transactionē carere debitis solēnitatibus. Preterea lz ipsum monasteriū sit exēptuz, nō tn̄ credo Abbatez ipsius hēre iurisdictionē quasi epālez, sz illā fore penes gn̄alez ⁊ supremū ministruz seu Abbatē, cui oīa monasteria eiusdē ordinis subsunt, sm̄ Card. ꝯs. xlvij. inci. Reuerēde pater. ⁊ Barb. in. d. ꝯsi. xi. ex quo pz non obstare que dixi. s. q̄ Abbates nō sunt vocādi, qꝛ veruz si pñtes pñt soli actū ipsuz expedire. Sz Prior Cistercialis cū illis decemocto sine autoritate pape, aut sui gn̄alis vel saltim Abbatis nō pñt autorizare trāsactiones q̄ fiunt, ⁊ super rebus monasterij. d. c. nulli. cum alijs. s. allegatis. merito qd̄ per eos solūz. actū est, viribus nō subsistit. Laus Deo.

De procuratoribus.

RESPONSVM PRIMVM.

Quemadmodum Enī ad futurā litē procurator dari pōt, ita etiaz ad futura seu obtinēda ⁊ renuntiāda beneficia procurator cōstitui pōt, ⁊ maxime cū non sit, qui inficietur ad acceptanda beneficia procuratorē constitui posse, ⁊ licitū sit de acceptatione ad renūciationez arguere. nec argumēto opus est, vbi renūciationis verba sunt clara, que si clara eē negent, non dubia esse manifeste probat, cuz procuratoriuz sit cōceptuz cū libera, ⁊ sub illis verbis, qcq̄d dn̄s facere potuisset, ⁊ sub hac promissione, pmittit. n. cōstituens gratuz, ⁊ ratū habiturū quicqd per procuratorē factuz fuerit, que operant procuratoriuz cū libera, ⁊ procuratorem cōstitutuz ad renunciāda datum censeri.

1. Procurator etiam ad futuram litem constitui potest.
2. Procurator ad acceptāda, ⁊ renūcianda beneficia ꝯstitui pt.
3. Argm̄ a contrario sensu, validum est in iure.
4. Rescripta sunt restringēda, ne circūueniatur cōcedens, procuratoria vero late sunt interpretāda.
5. Procurator cum libera renunciare potest beneficia.
6. In claris non est opus cōiecturis.
7. Ratihabitio dn̄i nō est necessaria in resignatione fcā per procuratorem habētem ad id mandatum, alias secus.
8. Officia nō repugnātia ab vno ⁊ eodem exerceri possunt.

Respon. interpreta.

Ex proposito Themate illud potissime in dubio reuocatur, nunquid valeat renūciatio beneficij facta per procuratorem ad futura, siue obtinēda beneficia, siue renūcianda cōstitutuz. Et hāc scribēdo vz q̄ nullo mō valeat, in primis p tex. in. l. itez eoruz. §. sz si ita. ff. qd̄ cuiuſ. vniuer. nom. vbi actor cōstitutus ad quascūq; que incidissent cōtrouersias ipso iure nullius momēti est. vnde si istud est in actore qui ad ꝯphana ⁊ secularia negotia cōstituit, a fortiori vz esse in eo q ad bn̄ficia, ⁊ ad spūalia ē ꝯstitut'. arg. c. vbi piculū. de ele. li. vj. C Ad idē ⁊ scd̄o pro ista parte adducit argm̄ de rescriptis ad procuratoria, q̄ bonū est, vt voluit do. de Rota dec. cccclxiij. inci. vtrū procuratoriū. in antiq. Fel. in. c. relatū. de off. deleg. coi. ij. Inn. in. c. cū oliz Abbas. eo. ti. l. ⁊ qz. de iuris. om. iudi. Sz sic ē q̄ ipsa rescripta nec ad lites futuras, nec ad futura beneficia extēdant. c. si. de rescrip. cle. si. eo. ti. ita nec ēt ipsa mandata procuratoz ad obtinēda i futurū bn̄ficia se dēbēt extēdere. C Tertio adducit q̄ ad renūciandū bn̄ficia requirit speciale mādatuz. vt no. Card. in cle. j. in. vij. no. ⁊ in. j. opp. de renun. arg. c. si. de procur. li. vj. arguēdo de matrimonio carnali ad spirituale. de quo bonū est argm̄. c. sicut vir. vy. q. i. ⁊ tale mādatū speciale sup bn̄ficio nōduz obtēto interuenire nō potuit, cū qualitas nō possit eē sine subiecto. c. cū marthe. de cele. mis. nō oz igit tale mādatū ad futura beneficia renunciāda valere. ⁊ pro ista pte facit tex. in l. si qs mihi bona. §. sz vtruz. in pn. ff. de acq. her. ⁊ quod decidūt do. de Ro. deci cccclxiiij. in. anti. C Istis tn̄ nō obstantibus aliaz partē credo de iure veriorē, ⁊ q̄ imo possit dari procurator ad futura beneficia renūcianda probat in primis per tex. in. l. iij. ff. de procu. vbi ⁊ ad litem futurā pōt dari procurator, ⁊ istud nō hz dubiū. Imino tenuit Spec. in ti. de procu. aut fuit procurator simplr constitutus, ēt ad futura cōstitutus cēset. vt ēt tenuit Pau. de Lazar. in cle. j. de proc. lz de hoc vltimo cōis sit in aliuz, tn̄ Rota in ti. de proc. decis. cccclxij. fuit dubitatū. dt q̄ p maiorez partez dn̄oruz fuit ita cōclusuz ⁊ determinatuz. ⁊ Spe. in. d. ti. de procu. §. iij. ver. sz quid si procuratoriuz. dt ita fuisse obtētuz. si ergo simplr datus extēdit ad futura, quāto magis vbi hē expsse cauet prout expsse cautū fuit in casu nr̄o vbi ⁊ de obtētis ⁊ obtinēdis ⁊ renūciādis fuit data facultas vt in mādato procuratorio ꝯtinet. ad id probāduz adduco, nā cuz idem ius sit acceptādi ⁊ renūciādi, arg. l. datuz. ⁊ ibi Bal. ad hoc no. C. de le. ⁊ in. l. iij. §. cū titio. ff. de adimen. leg. ⁊ est in arg. tex. in. c. verbū. de pen. dist. j. Et clarū sit procuratorē ad bn̄ficia acceptāda ꝯstitui posse, vt probant decis. Ro. clxxj. no. q̄ in anti. ⁊ clxxvij. no. q̄ in eisdē. ⁊ Ro. in deci. cccccxcix. vtrū possit. in eisdē. ⁊ in deci. Ro. in nouiter collectis decis. iiij. in tit. de procu. vtrū quis possit. in ti. de proc. in nouiter collectis. ⁊ tenuit Archi. de cōcess. preb. c. ne captande. li. vj. ergo eodez mō poterit cōstitui ad renūciandū. Tertio ⁊ vlt. pro hoc adduco expsse deci. Ro. in primis. deci. ccccxcix. in ti. de proc. in anti. vtruz possit qs cōstituere procuratorē ad acceptāduz ⁊ pmutanduz beneficia in posterū obtinēda. ⁊ rn̄det q̄ oēs dn̄i tenuerūt q̄ possit. ad idē est alia decisio Ro. in nouiter collectis. deci. iij. in ti. de procu. vtrū qs possit. idē dt q̄ oēs dn̄i ēt ita tenuerunt. pro quo est ēt alia decis. Ro. cclxij. inci. nota q̄ vbi qs. in anti. vbi vult q̄ cōstitutio procuratoris facta ad renūciandū certuz beneficiū qd̄ tpe cōstitutionis nō erat ꝯstituētis nō vz ēt si tpe permutationū eēt dn̄s, quasi innuat secus ⁊ eē si ad incertū beneficiū fuerit ꝯstitutus, qꝛ tūc valebit ēt si ex post facto ad constituētez peruenerit. Nec obstāt allegata in ꝯtrariū, in primis nō obstat tex. in. l. itē eoz. §. sz si ita. qꝛ illud id est pp transgressionē mādati, vt vult ibi gl. ⁊ gl. in. l. iij. de pcu. Nec ob. ⁊ scdo argm̄ de mādato procuratorio ad rescriptum delegatoruz, qꝛ dico q̄ lz in multis cōueniant, in hoc tn̄ differūt, vt expsse dt Fel. in. c. relatū. §. secta dn̄a. de offi. dele. lz. n. prohibitū sit p lege. rescr. pn̄ extēdi ad futuras ꝯtrouersias. c. si. de rescr. tn̄ hoc nō inuenit prohibituz in pcuratore, imo pmissuz, vt. ff. de procu. l. j. §. ij. ⁊ rō diuersitatis pōt assignari, qꝛ i impetratione rescriptoz sepe circūuenit ꝯcedens, ⁊ vt plurimū sine peritia impetrant, idcirco adeo stricte intelligūtur. c. sedes. de rescr. eē. ⁊ c. cū in multis. de rescr. in. vj. sz nō sic in mādato procuratoris, q̄ sit a cōstituente, ⁊ non impetrāte. iō in fauorē ipsius ꝯstituētis latius est interpretandū. Nō ob. tertio dum dt q̄ ad renūciandūz requirit spāle mandatū ⁊c. Nam rn̄deo q̄ iste procurator qui renunciauit habuit ad hoc spāle mādatū. vt expresse cātant verba procuratorij instri. ibi spāliter ⁊ expsse ad ipsius ⁊c. Et posito q̄ illa verba deessent, adhuc tn̄ cum datus sit procurator ⁊ cū libera, renūciare potuisset. iuxta tex. in. c. qui ad agēduz. de procu. ⁊ iste libera habebat p illa verba in instro apposita, quicqd dn̄s facere potuisset si pñs eēt. q̄ verba faciūt procuratorez cū libera. vt vult Bar. in. l. procurator cū libera. ff. de proc. ⁊ idē Bal. ibi, ⁊ Bal. in. l. i. C. de bo. mat. ⁊ Ant. ⁊ Inn. in. c. fi. de dila. cū ꝯcor. adductis p Phil. Fran. idē tenētez in. d. c. qui ad agēduz. Et posito adhuc q̄ illa verba deessent, sunt tn̄ alia in instro mādati, que ēt hoc importāt, promittit. n. ꝯstituēs id gratū ⁊ ratū habiturū qcqd p procuratorez factū fuerit, q̄ verba iportāt mādatū cū libera. vt dt Bar. in. d. l. procurator. p tex. in. l. creditor. §. lucius. ff. mand. ⁊ cuius doctr. sequit Phil. Fran. in allegato. c. qui ad agēduz. in vltimis verbis. vn ⁊ ex oibus. s. adductis tale mādatuz fuisse sufficiēs ad renūciandū beneficia postmodū obtēta. C Ad scdm, duz dubitat nunquid illa clausula toties quoties, aliquid operet ⁊c. dico q̄ operat, ⁊ istud est clarūz per. l. sicut in annos. ff. qui. mo. vsusfr. amit. ⁊. l. fideicōmissa. §. si qs decē. iuncta gl. ff. de le. iij. Et posito q̄ nihil operet, tn̄ per hoc nō minus ipsuz mādatuz extendit ad beneficia obtinēda cum illud ⁊ expressio verbis ꝯtineat in instro mādati procuratorij. C Ad tertiuz in quo dubitat nunquid resignatio facta virtute mādati egeat ratihabitione dn̄i ⁊ hī rn̄dendo dico ⁊ q̄ nō. cuz iaz extructa sit ⁊ firma absq; alia ratihabitione. p tex. ⁊ ibi

nota. in.l.ij.ff.de iudi.& nota. in.c.cū c.3.de testibus.& tūc tantūmodo est necessaria ratihabitio, cū resignatio fit p eū q nō est procurator, vt vult Archi. in.c.cū in ma.de ɔsuetu. lib.vj.& Rota decisi.cclxxxix. incip. nota q non procurator. in antiq.

¶ Ad quartum, dū dubitaf nungd vicarius cū esset ɔstitutus procurator ad resignādū potuerit conferre & b3 rideo q sic dūmodo habeat specialē facultatē beneficia ɔferendi. iux. c.si.de offi.vic.li.vj.nec aliqd sibi obstat q fit procurator cōstitutus ad resignādū, cū q nō resignauit, tū3 ē q cū hic fuissent voluntarye potuisset & resignaf & ɔferre, cū ista † adinuicē sibi non repugnent. iux.l.si consul.ff.de ado. &.l.accipientis.ff.de excu.tut. cum vulgaribus.

¶ Ad quintum quo queritur, an mandatum sit sufficiens ad actionem in eo comprehensas dico q sic, tum q adest specialem mandatū cū libera, tū q expresse constituens dat facultatem procuratoribus agendi quicquid ipse dūs posset, promittens illud & ratū & gratū habiturum, & etiā in specie fuerunt constituti ad renunciandum quecunq3 beneficia consistentia siue obtenta, siue in posterum obtinenda.

¶ De arbit.& arbitrato.

RESPONSVM PRIMVM.

LIcet Arbitratores ēt die feriata in honorem Dei laudare & arbitrari possint ēt citatione perēptoria ad sniaz audiendas pretermissa. Nihilominus ɔpromissuz per do. Antonium ex vna, & distributorē ac capitulū3 ex altera collatū in Re.do. electū Aptēlez, & do. Gulielmuz nullo iure subsistere potuit, nā do. Anto. pupillus sine tutoris auctoritate ɔpromittere non potuit, minusq3 ēt distributor sine cōsensu capituli aliqd agere nō valuit. Ideo cōpromissuz hmōi subsistere nō posse indubitati iuris est. Nec distributiones quotidianas, q̄ aūt interessentibus & diuinis deseruientibus debenf, predicto do. Ant. deberi constat, l3 etatis dispensationem obtinuerit, & ɔūr fructuum, ac distributionū3 quotidianarū3, nisi saltez per aliū ex forma dispensationis, & sui fundationis legem, & consuetudinem deseruiuerit in diuinis.

1 Sententia arbitratoris lata die feriata in honorez Dei tenet.
2 Snia arbitra. t3 absq3 citatiōe perēptoria ad audiendū sniaz.
3 Pupillus sine autoritate tutoris cōpromittere non potest.
4 Beneficiatus nō potest fructus beneficij ad vitaz alienare, nisi necessitas vel vtilitas ecclesie id exigat.
5 Distributor, non potest aliquez ad distributiones quotidianas sine consensu capituli admittere.
6 Arbitri & arbitratoris potestas a compromisso dependet.
7 Dispensatus super etate etiā quo ad fructus & distributiones censetur dispensatus.
8 Distributiones quotidiane debentur soluz interessentibus & in diuinis deseruientibus.
9 Testor pōt capelle patronate in diuinis ɔditionez imponere.
10 Laudū contra iuris regulas, consuetudinem, ac mentem statuentium latum, est nullum.
11 Non adimplenti non est adimplendū3.
12 Dispō referens intelligif oia includere q̄ in relato ɔtinentur.
13 Argumentum a contrario sensu etiam locum vendicat in dispensationibus beneficiorum.

Respon. interpreta.

COntulit Re.do.legatus capellaniā3 Antonio oli3 minori decem annis cū dispensatione super defectu etatis, cū derogatione iuris patronatus clericalis, & cū derogatione fundationis, qua cauef dictaz capellaniā nō debere ɔferri, nisi idoneo ad celebrādū3 &c. Et cū hoc q dictus Antonius teneaf per idoneū3 p̄sbyterū3 in diuinis deseruiri facere, iuxta fundationis ɔtinentiaz vsq3 quo erit etatis legitime mandauitq3 dicto Antonio de fructibus, redditibus, & iurib' vniuersis plenarie rñderi, ad cuius capelle possessionez receptus fuit p capellanū3 dicte ecclesie, & cū hoc, q idē do. Antonius deseruiri faciat dicte capelle iuxta ɔtinētiaz sue prouisionis. ¶ Exinde suborta est lis & cōtrouersia inter distributorē ac capitulū3 ex vna, & dictū Antoniū ex altera, super distributionibus quotidianis, & anniuersarijs, quas capitulū3 pretēdit nō deberi do. Antonio. Super qua diia extitit ɔpromissum in Re. do. electū Apteniez, & do. Gulielmū de Grandis canonicū Vasionensez, q tulerunt laudum & sniaz, per q̄ in effectu ordinarunt dicto Anto. eē rñdendum de laudemijs & anniuersarijs, vna cū arreragijs tanq̄ viro beneficiato & aggregato in ecclesia iustiana. Que snia lata fuit (vt pretendif) nō vocatis canonicis, nec citato capitulo, & die feriato ob festum diui Hieronymi. Nunc queritur de duobus. Primo, an laudū3 sit inualidū3 & Scdo, an sit iniquum & attento q ex forma fundationis, & ex tenore statutorū3, & etia3 creditur de iure, q beneficiatus teneatur deseruire ecclesie, alias non d3 percipere redditus eiusdem.

Qui veritas est, viam veritatis mihi manifestare dignetur.

¶ Videf premissū3 laudū3 valere nō obstātibus que in ɔmissa facti narratione deducunf. In primis nō obstat q sit latū3 die feriata in honorez Dei, q l3 snia iudicis lata tali tpe nō valeat.l.si.C.de feri.neq3 ēt snia arbitri, fm gl.in.l.si de meis §. ex ɔpromisso.ff.de arb. Snia tñ † arbitratoris t3, q laudū arbitratoris h3 instar trāsactionis, q̄ die feriato ēt in honorem Dei fieri pōt.l.nō minorem.C.de trāsac.& in.d.l.si. in verbo, trāsactiones loquanf.& ibi in specie no. Bal.alli text.ad hoc. Et idem tenuit Spe.in ti.de arb.§.sequif.v.s3 nungd amicabilis ɔpositor.& Bar.in.l.si feriatis.ff.de arbi. Bal. in.l.si.C.de cōtrahen.emp.& in.c.j.de feri. Pan.in.c.quintauallis. in decima materia dēia.de iureiu.& ista est communis doctorum sententia, vt per Lanfr.de Oria.in materia de arb.car.vj.v.xiiij.

¶ Non ēt obstare vi dū dē non fuisse citatos canonicos ad audiendū proferri laudū3, q l3 nō valeat snia iudicis pte nō citata perēptorie ad audiēdū3 sniaz.c.ɔsuluit.de offi.dele.l.properādū3.§.& si quidē.C.d iud.&.l.ad perēptoriā.ff.eo.neq3 ēt v3 snia arbitri.l.diē ɔferre.§.si qs litigatorum.ff.d arb.tñ absq3 citatiōe † perēptoria ad sniaz audiēdū, v3 snia, siue laudū arbitratoris, q pri' auditis ptib' fuit iformat' de negocio fz bal.i.l.si.C.de 3.em.& Lafr.de Oria.i.d.trac.de arbi.char.vj.q.x.

¶ S3 aliter ɔsiderāti mihi ɔria opi. visa fuit verior rōnibus subsequētibus. Et primo q Antonius oli3 sine auto. tut. nō potuit cōpromittere, cū fuerit † pupillus.l.si pupillus.ff.de arbi.qd est verū ēt si ɔpromissū3 sit factū a pupillo in casibus in quibus alias iure quōdā3 speciali hēt legitimaz personā standi in iudicio, ratio qui nō pōt alienare non pōt ɔpromittere. c.cū tpe.de arbi.& dicta3.l.l3 ergo pupillus possit in casu isto stare in iudicio, nō tñ sequif q pōt ɔpromittere, & sic alienaf. ita signāter determinat Jo.Bap.de Peru.in trac.de arb.li.ij.c.xix.nec obstat si dicaf verū esse nisi sit promissa pena, & datus fideiussor de obtēperando, vt dē in.d.l.si pupillus.q tñ q ibi dē procedit quātū3 ad effectus, q pena possit exigi a fideiussore, nō q valeat ɔpromissū3, neq3 laudū.fz do.Jo. ba. in loco pallegato. Scdo rñdeo q ille tex.loquif in si. in pupillo pximo pubertati, qui nāliter obligaf, merito pro tali obligatione pt interuenire fideiussor.l.fideiussor obligari.§.dōm.ff.d fideiussor. Secus āt est in pupillo fideiussore proximo infantie, qui neq3 ēt nāliter ɔpromittēdo obligaf.l.j.ff.d noua.q quicqd videt ignorat.l.j.C.d fal.mo.& ita t3 gl.in.d.l.si pupillus. In casu āt nro cū psupponaf Antoniū esse in.viij.aut ix.anno dē eē proximus infantie, fm gl. in.l.pupillū. in pn.ff.d re.iu.& insti.d fi.§.l3 qd d itim'.declarat bar. i.l.j.ff.d noua. vbi vult q diuiso tpe qd superest ab ifantia vsq3 ad pubertatē p mediū cognoscaf an qs sit proximus pubertati an infantie.

¶ Scdo bñficiatus † nō pt ad vita3 suā alienare fruct' bñficij. cle.j.de reb.eccl.nō alie.nisi necessitas, vel eccl'ie vtilitas ita exigat, vt ibi dē.§ ēt nō poterit sup fructibus, seu reditib' ɔpromittē, q rā ē approbata q is q nō pt alienare, ñ pt ɔpromittere.c.cū tpe vbi Pan.no.d arb.tradit Dec.ɔs.xliiij co.ij.& i spē q bñficiat' ñ possit sup fructib' bñficij futuri ɔpromittē. voluerūt Ant.imo.pan.i.d.c.cū tpe.So,i ɔs.statī allegādo.

¶ Tertio sic pbaf, distributor sine † ɔsensu capli nō pt aliquē ad distributiōes quotidianas & silia iura admittere. c.quāto. c.pastoralis.de ijs que fi.a prela.sine cōs.cap.nō ergo possunt ɔpromittere.ɔñtia3 p3 ex iis q̄.sscripsi, nā qui nō pōt alienare, nō pōt ɔpromittere.d.c.cū tpe, & maxime ɔpromittere de iure & de amicabili ɔpōne in arbitratores, vt factū fuit, nā tale cōpromissū3 h3 instar transac.§.j.in auc.vt diff.iud.in glo. c.exposita.de arbi.vbi gl.cōstat aūt distributionez & punctuatorem habentes mūdō officiū3 distribuēdi & punctuandi sibi

a capitulo concessuz nō posse super distributionibus & obuentionibus ecclesie transigere sine consensu capituli.c.de cetero.c.venies.de trāsac.ergo nō etiaz poterunt cōpromittere. Jmo dñs prepositus prelatus dicte ecclesie solus sine consensu capituli, nō potuisset super fructibus & obuentionibus ad ipsuz & capitulum simul spectantibus cōpromittere, sm Spec. tit.de arbi.§.restat.ver.sed nunquid clericus.& Soc.in consi.xxviij. prosequēdo ordinē.col.xij.lib.j.minus ergo cōpromittere potuerunt punctuatores & distributores. Et lz quidaz canonici compromissuz approbauerint,nihil refert,postq capitulariter nō consenserunt.ad hoc.n.vt cōsensus canonicoz noceat capitulo opz q talis consensus sit prestitus in communi,sm gl.in.l.sicut.ff.quod cuiusqz vniuer.no.& in.c.cū oēs. vbi Abb. & alij de consti. Jmo.in.c.in Genesi.& in.c.auditis.de elect. Ex his apparet compromissuz fore nullius momēti, & cōsir (vt dictuz est) laudum super eo latum non valere.l.pedius.§.j.ff.de arb.

6 nam †arbitri & arbitratoris potestas a cōpromisso dependet.l.nō distinguemus.§.de officio.ff.de arbi.cū igitur partes nō potuerint dare ptātem arbitratoribus arbitrandi concludit arbitramentuz latuz fuisse p non habentes potestatē ergo &c.

Circa scdm videtur dicendum q dicta snīa fuerit iuridica & iusta,qz lz alias de laudemijs,anniuersarijs,& distributionibus quotidianis nihil deberetur canonico,nec beneficiato nō valenti ppter etatis defectuz deseruire in diuinis,tñ fallit nisi sit cuz eo plenissime dispensatus super etate,puta si fuerit in dispensatione dictuz q per oīa habeatur pro maiori,sm Pan. in.c.ex ratione.in fi.de eta.& quali.Imo gl.ibi videtur velle q

7 dispensatus super etate †ēt ad fructus & distributiones quotidianas censetur dispensatus. Jn proposito casu Re.do. legatus dispensauit specialiter super etate quo ad fructus vniuersos & redditus,& iura de quibus voluit sibi plenarie respōderi. Pondera verbū vniuersos, ergo ēt de laudemijs & anniuersarijs,qz qui totuz dr nihil excludit.l.a procuratore.C.man.& c. solite.de maio.& obedi. Ponderādus est etiā verbū plenarie de oībus sibi rñderi.c.quanq.in verbo,plenarie restituat.de cens.li.vj.faciunt q ad ppositū Fel.in.c.cōquestus de fo.cōpe.

Verū mihi medulliter cōsideranti taz iuris roxe,q mentem fundatoris ac etiā Re.do.legati cōtrarium verius visuz fuit. Pri-

8 mo de iure cōi distributiones †quotidiane que beneficia manualia dicunt,debentur soluz interessentibus in diuinis deseruientibus.c.lz.de preb.adeo q contraria consuetudo non valet.c.vnico.de cler.nō residen.lib.vj. similiter anniuersarioruz & mortuarioruz emolumenta soluz deseruiētibus pstanda sunt.d.c.vnico §.fi.cuz igitur Ant.oliz per se nec per aliū deseruierit nō video cāz quare sibi de hmōi mortuarijs & distributionibus,distributores teneatur rñdere. Scdo ex precepto fundatoris tenet deseruire psonaliter,& interesse omnibus horis canonicis,& missam celebrare,& aquam benedictaz super tumulo ipsius fundatoris deuota mente spargere,& in casu contrario ordinauit aliū idoneuz presentari debere, & cōsir voluit nō deseruientez ipso iure beneficio esse priuatuz,nā si vult aliuz presentari,in necessariuz antecedens vult beneficiū de iure vacare,qz non potest presentari ad beneficium nisi vacet saltē de iure,vt vult Gemi.per illuz tex.in.c.licet epūs.de preb. lib.vj. & Rota decis.ccclxv.de iure patro. Lud.ro.cons.cccclxv.in re

9 presenti.potuit.n.testator ordinare †q non deseruiens capelle sue patronate in diuinis sit ipso iure priuatus,maxime accedente consensu episcopi.c.significatuz.vbi Abb.de preb. qui consensus episcopi presumitur interuenisse saltez ex diuturnitate temporis sm Archi.in.c.nemo.de consecra. dist.j. Ro. consil.cccclxxvj. in casu proposite consultationis. Fel.in.c.de quarta. col.iiij.de prescrip. Panor.in.c.cura. de iure patro.

Tertio,ex statutis & cōsuetudine ecclesie tenetur beneficiatus interesse & deseruire in diuinis,alias priuatur distributionibus quotidianis & anniuersarijs,pro rata temporis quo cessauerit a seruitio.que statuta cū sint rationabilia,& canonicis non obuient institutis,procuidubio obseruanda sunt.c.cum omnes.de consti.c.cuz aliquibus. de rescri. lib.vj.c.consuetum.de verb.sig.eo.lib.cum igitur sm iuris regulas,sm statuta ecclesie, sm voluntatem fundatoris nō debeantur distri-

10 butiones ei qui non seruit,nō possum approbare †laudū de minoz arbitrorum,qui hic capituli, & distributoris exceptio-

11 nez nō admiserunt. Quarto,nō adimplenti †nō est adimplendum.l.cuz proponas.C.de pac.hic autem Antonius fuit reprus cuz hoc q seruiret per aliuz in diuinis. Jtem cū hoc q solueret capaz iuxta formaz statuti , quare cuz nō adimpleuerit pro parte sua,rōnabiliter denegantur sibi ecclesie prouentus,& si dicatur statutuz non valere tanq inducens simoniaz.c.Jacobus.de simo.rñdeo verum,si solutio cape cederet ad cōmoduz bursale canonicoruz & beneficiatoruz,secus si cedit ad ornamētum diuini cultus, vt in casu nostro.c.significasti. de elec.c.significantiz.de preb.& ita declarat Pan. in.d.c.Jacobus.quare cū istud statutū valeat,dico esse casuz ad istam a contrario sensu in.d.c.Jacobus. qd capitulum potest retinere obuentiones & distributiones nō soluenti capaz iuxta seriem statuti. Nec Antonio suffragatur dispensatio do.legati,qz sca fuit sub cōditione si per aliuz idoneū deseruiret vsqz quo peruenerit ad legitimaz etatez. Potuit.n.collatio & dispensatio fieri sub tali cōditione.c.relatuz.de cleri.nō resi.per quem ita determinat Gemi.consi.xxxiiij.inci. qz istud dubium.col.ij. quare cuz hactenus nō deseruiret per idoneum vicariuz,& sic defecerit cōditio, vz q nō soluz obuētiones & distributiones possint denegari, quinimo q a beneficio possit amoueri, vt dz in.d.c.relatuz.accedat q Re.do. lega. nō soluz voluit q p idoneum vicarium deseruiat in diuinis,sz etiā plus voluit,q deseruiat iuxta continentiaz fundationis, & cōsir voluit q nō deseruiat per aliū,quod sit ipso iure priuatus beneficio,qz ex serie fundationis non deseruiens illico, ipso facto priuat,vt ā probaui. Nam cum Re.do.legatus se referat ad fundationē, perinde est acsi specificaret oīa & singula que in ipsa fundatione disponūtur,sm Bal.in.l.si defensor.§.qui interrogatus,p

12 illū tex.ff.de interro.acti.qz dispositio †referēs intelligitur oīa includere que in relato cōtinentur.l.qui sic.ff.de v.obl. Tanta.n.dz esse obligatio in termino referēte,quanta est in termino relato sm Bal.& Ang.in.l.si prior.per illū tex.ff.sol.matr. vel dato qd do.legatus dispēsauerit,quod possit oēs reditus & prouētus consequi deseruiēdo per aliuz idoneuz,nō tamen dispensauit q nō deseruiēdo per alium possit predictas distributiones & obuētiones obtinere. Jmmo a cōtrario sensu Re.do.legatus voluit q nisi deseruiat per aliū idoneuz, quod nihil habeat.quod argūm a cōtrario sensu est validissimuz.l.j.§.

13 huius rei.ff.de offi.eius.& etiam hz locum †in dispēsatione ad beneficia,& in quibuscūqz literis gratiosis,& priuilegiis,sz gl. in.c.licet.de priui.lib.vj. Ex hoc apparet q est fragile fundamētuz, si dicatur,q hic puer vult deseruire per ipsum, tamen qz nō est idoneus iuxta tradita in.c.super ordinata.de preb.& in.c.ex eo.de elec. lib.vj. Jō Re.do.legatus ita demuz voluit de fructibus sibi rñderi,si per aliuz idoneuz iuxta cōtinentiaz fundationis deseruiuerit in diuinis, vt.ā. aliunde ostēsuz fuit.

Respon.acutissimi. J. V. D. Jo. Franc.Ripei. a sancto Nazario explicit Lib.j.

RESPON. IO. FRAN. A RIPA DE SANCTO NAZARIO IN DECRETALIVM LIBRVM SECVNDVM.

De resti.spo.ꝛ remed. Cano.reintegranda.

RESPONSVM I.

Cum Gaucherius bone fidei, iustique titu li sit possessor. Quintella vero male fidei existat, certeque de expresso dolo, ꝛ lucro captando in preiudicium dicti Gaucherij, certe ex aduerso nihil ꝑponi potest, cui ipse Gaucherius a petitis dicte Quintelle non sit absoluendus, nec remedium reintegrande malefidei possessori cõtra iusto titulo, bonaque fide possidentem ex cõmuni sententia competit.

1. Remedium canonis reintegranda non competit male fidei possessori.
2. Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis, ꝛ quomodo procedat in donatione.
3. Nemo se iuuare potest ex eo quod nititur impugnare.
4. Iuramentum habet vim clausule ratio manente pacto.
5. Non obseruans contractum iuratum, ipso iure cadit a cõmodo contractus.
6. Donatio rei aliene quomodo, ꝛ quando valeat.
7. Remediũ cano. reintegranda non datur contra possidentem cum titulo ꝛ bona fide.
8. Iudex in iudicando non habet recedere a communi opinione doctorum, alias facit litem suam.
9. Exceptio doli ꝛ fraudis quando obstet agenti recuperande.

Respon. interpretatio.

Remedium Canonis reintegrãda. iij. q. j. non † competit male fidei possessori ẜm Imo. in. c. sepe. de rest. spol. Soci. in. l. rem que nobis. in. iiij. dubitatione. ij. q. prin. ff. de acq. poss. ꝛ in consi. xxxix. col. iij. lib. iiij. Alex. consi. xxiiij. lib. v. ideo dici istud remedium non cõpetere Quintelle, qꝛ mala fide possideret, si possessio aliqua apud eã esset, quod non credo, vt infra ostendam. ꝙ sit in mala fide ostendo qꝛ sciebat Tonetam esse excommunicatam, ex eo qꝛ cõtra venerat donationi sibi facte per Peronam, in non alimentando eam vt iurauerat. etiam consequenter sciebat dñium bonorum donatorum retro translatum fuisse in ipsam Peronã iuxta. l. j. C. de dona. que sub mo. ꝛ l. si quis maior. C. de transac. ꝙ autem sciret Tonetam contrauenisse, ꝛ ob id fuisse excommunicatam probaui in consilio meo, qꝛ nemo potest pretendere ignorantiam excommunicationis publicate. c. j. ꝺ postu. pre. Nec huic fundamento obstat dum dr̃ ꝙ in casu isto non põt habere locuꝫ dispositio. l. j. ex eo, qꝛ in ꝯtrũ donationis e appositũ pactũ, ꝙ Perona possit ꝛ valeat i casuꝫ ꝯuẽtionis capere de fructibus bonoꝝ donatoꝝ ꝓ se alimẽtãdo. dñi talis ꝓuisio † hominis dꝫ facere cessare ꝓuisionẽ legis. l. fi. C. de pac. cõuẽ. maxime qñ ꝓuisio legis ẽ iducta de iure speciali. vt i casu. d. l. j. ẜꝫ Bar. i. l. si cũ dotẽ i ꝓn. ff. sol. ma tr. ꝛ. l. j. ꝛ ẜꝫ. j. ff. de pca. qꝛ ad istud rñdi, qꝺ illa regula ꝓcedit qñ pactum ꝑ qꝺ qs sibi ꝓuidet ẽ obligatoriũ, tũ tũc tenet illi ꝓuisioni stare. secus si ꝓuisio sit collata i libertatẽ sibi ꝓuidẽdi. tũc ẽ i arbitrio suo illi stare, aut ad ꝓuisionẽ legis reuerti. Vba. n. ꝓuisionis sonãt ꝙ Perona possit capere, qꝺ vbũ possit. denotat liberã facultatẽ, q̃si dicat si velit possit capere. sin ãt aliter sibi ꝓut iuris fuerit ꝓuidere. ẜꝫ gol. i. l. sepe audiui. ff. de off. psi. Paul. de cast. ꝯsi. cccxv. si dicta pignora. col. ij. ẜꝫ antiquã ipsã pressionẽ. cũ igr̃ hec ꝓuisio nõ sit ꝓcisa, ẜꝫ facultatis, nihil hꝫ obstare ꝓmissa regula. Scðo rñdeo ꝙ dicta regula ꝓcedit vbi ꝓuisio hominis esset generalior ꝛ pinguior, quã ꝓuisio legis. secus eẽ ẜꝫ gl. ꝛ Salyc. in. d. l. fi. Ias. in. l. ij. C. de iur. emphy. Ludo. Rom. singulari suo. cccccxcj. i. ij. parte icip. legatarius, dicit. n. Rom. ꝗ testator ꝓ legato õderit legatario speciale hypothecam non tamen cessabit hypotheca generalis a lege introducta speciali fauore legatoꝝ. vt i. l. j. ꝛ. ij. C. cõmu. ꝺ leg. ad h̃ allegat tex. singularẽ i. l. fundas. ꝺ an. leg. ff. facit qꝛ remedium ordinariũ non facit cessare extraordinariũ, qꝺ proui det pingui⁹ ꝛ gñrali⁹. l. i ꝓuincial i ẜ. ꝙ si soci⁹. ff. de no. ope. vbi bar. ꝛ scri. ꝛ imo dicebat bal. i. l. vbi adhuc. C. ꝺ iure dot. ꝙ similiter ꝓuideat sibi ꝺ spãli hypotheca i certo fundo i casuꝫ dotis restituẽde, ñ tñ cessabit ꝓuisio legis, q̃ vult spãli fauore dotis ꝛc. bona fore hypothecata. i casu nr̃o pinguior ꝛ generalior ẽ ꝓuisio. d. l. j. qꝛ ꝓuidet tam circa fruct⁹, q̃ circa dñiũ ꝛ possessionẽ. Tertio rñdet ꝙ ꝓuisio hõis facta i vno casu, facit cessare ꝓuisionẽ l. i casu ꝓuiso, ñ i alio, ẜꝫ bar. i. l. si ꝯstãte. i ꝓn. i. q. v. q. ij. ff. so. mat. Ale. ꝯs. cxxvj. col. fi. lib. v. ꝛ bar. i. d. l. si cũ dotẽ. vbi dr̃ ꝙ ista regula ꝓcedit vbi ꝓuisio hõis ꝛ legis tẽdunt ad idẽ, sec⁹ si ad diuersa. In casu ãt ꝓposito, ꝓuisio hõis tẽdit ꝓuidẽ i casu q̃ donãs velit stare ꝯtrũ, ꝓuisio legis tẽdit ad ꝓuidẽdũ casu q̃ donãs velit discedẽ a ꝯtru. ẜ cũ tẽdãt ad diuersa, vna nõ facit cessare aliã. Nõ obstat dũ dr̃ ꝙ pena. d. l. j. l. ꝛ. si qs maior. C. de trãsac. cẽset remissa ꝑ Peronam eo ipso ꝙ egit ad obseruãtiã ꝯtrus, sicut ꝺ domino q petijt pẽsionẽ ab ẽphyteota q ceciderat a iure suo, nam petẽdo videt caducitatẽ remittere, vt ꝑ Alber. ꝛ moder. i. l. ij. C. ꝺ iu. emphy. qꝛ ad istud ẽt rñdeo multipliciter. Et pmo, ꝙ posset ꝓcedere si Toneta acceptasset petitionẽ, ꝛ se satisfacere, ꝛ adimplere cõuẽta obtulisset, secus si petitionẽ impugnauit, ꝛ petita adiplere ꝯtempsit, ꝓut fecit, ex eo enim † qꝺ qs impugnat nõ põt se iuuare, regula ex eo. ꝺ reg. iur. l. vj. cũ suis ꝯcor. Secũdo rñdo, ꝙ si ẽt petendo obseruari ꝯuẽta censet remissa pena resolutionis ꝯtractus, causata ꝑ cõuentiones ꝓterictas pteritas, nõ tñ censet remissa pena ꝑ cõuentiones futuras, sicut nec dominus remittendo caducitateꝫ causatã, intelligit remittere caducitatẽ causatã ꝑ pensiones in futurũ nõ soluẽdas, vt ꝑ gl. ꝛ doc. in. d. l. ij. In ꝓposito iꝫ Perona ꝑ petitionẽ suã petẽdo obseruari cõuẽta, cẽseat remisisse penã resolutionis donationis causatã tpe petitiõis ꝑ denegata alimenta, tamẽ qꝛ Toneta exinde post iudiciũ inchoatũ ꝛ finitũ, cessauit in solutione alimentoꝝ ipso iure resoluta iterato fuisset donatio, ꝛ si ꝯtrium diceremꝰ, cõtumacia ꝛ mora ipsius Tonete i nõ parẽdo iudicato, ꝛ nõ adimplẽdo sibi foret ꝓficua, ꝛ damnosa Peroẽ insti. iei. ꝯ. c. mora. de reg. iur. in. vj. ꝛ petitio iudicialis, q̃ magis hꝫ grauare morã debitoris, induxisset liberationẽ a mora, si amplius nõ posset Toneta morosa icidere in penã. possem ista cõ ꝓbare ex pluribus, ẜꝫ qꝛ patent ad sensuꝫ naturalẽ ñ aliter instabo. sequẽdo tex. i. l. scire oportet. ẜ. sufficit. ff. de excu. tu. ꝛ frustra leges ꝛ similia allegamus, vbi naturaliter sentim⁹, ẜm Philoso. relatũ ꝑ mod. in. l. illã. C. de col. Tertio qꝛ iuramẽtũ † hꝫ vim clausule rato manẽte pacto. d. l. si qs maior. si ꝯuẽtus ad obseruãtiã ꝯtrus, recusat parere, qs dubitabit ꝙ is q obseruauit ꝯtruꝫ ꝓ parte sua virtute clausule rato manẽ. pacto, poterit saltẽ ex eo ꝙ alter req̃situs nõ adimplet, allegare aduersariũ incidisse i penã. d. l. si qs maior. it obstãte petitiõe sua. cui alter ꝯdixit, seu parere cõtẽpsit, ꝛ ẽ casu⁹ i. d. l. si qs maior. ꝛ i. l. q fidẽ. ff. ꝺ trãsa. Ad tertiũ dũ dr̃, ꝙ error iuris meticari excusat a piurio, aliter ñ respõdeo, qꝛ idubitati iuris ẽ, ꝙ nõ obseruãs ꝯtrũ † iuratũ ipso iure cadit a cõmodo ꝯtrus. d. l. si qs maior. ꝛ expeditũ ẽ, ꝙ si donatari⁹ ñ prestat alimenta ꝓmissa ẽt simplici ꝓmissiõe absq̃ iuramẽto, ꝙ ipso iure ꝑdit cõmodũ donatiõis. d. l. j. ꝛ vbi ẽ casus legis nulla põt subesse dubitatio. l. ãcille. ꝛ ibi bal. C. ꝺ fur. ꝛ sic cũ Toneta ꝛ Quintella scirẽt donationẽ factã ꝑ Peronã eẽ resolutã. dñiũ retro trãslatũ i ipaꝫ Peronã, bene seq̃tur ꝙ cũ mala fide Quitella acceptauit dõationẽ bonoꝝ, q̃ sciebat aliena, merito ei dꝫ denegari remediũ canonis reintegrãda, vt dixi supra. Ex alio ẽt dico remediũ dicti cãonis ñ ꝯpetẽ ipi Quitella, qꝛ ꝯstitutũ cui⁹ ꝓtextu ꝓtẽdit se fuisse i possessiõe ẽ nullũ, ex eo qꝛ ꝯtr⁹ donatiõis facte Quitelle ñ valuit, vt ꝓbaui lati⁹ i alio ꝯs. Nõ obstat dũ dr̃ ꝙ donatio † rei aliene valet, qꝛ rñdeo ꝙ donatio rei aliene nõ valet, qꝛ donatio ẽ doni datio. i. dñij trãslatio, qꝺ dñiũ nõ põt trãsferri ꝑ ñ dominũ, ꝛ ꝙ ñ valeat ẽ tex. i. l. i edib⁹. ẜ. fi. ff. ꝺ dona. ꝛ si dicat, valet saltẽ q̃ ad trãsferẽdũ vsucapiẽdi ꝯdõnẽ, ꝛ sic quãtũ ad trãslationẽ possessionis, toto tit. ff. ꝛ. C. ꝓ dona. Itẽ valet q̃tũ ad obligãdũ donãtem ꝺ euictione. l. Aristo. ẜ. Labeo. ff. ꝺ dona. rñdeo dupliciter. Pmo ꝙ ꝓcedũt ꝓmissa qñ donans donat rẽ alienã ignorãti eam eẽ alienã, sec⁹ si scienti, tũc talis ꝯtr⁹ a lege damnat, nec ẽt trãsfert vsucapiẽdi ꝯditio. l. ij. ff. ꝓ dona. nec ẽt donãs ei tenet de euictione ẜm gl. in. d. ẜ. Labeo, qñ ꝺ donat res aliena sciẽti, donatio maxie i ꝓiudiciũ dñi ẽ totaliter nulla. d. l. ij. ꝺ etiam ꝯstitutũ erit nullũ. ꝛ si dicat, licet cõtractus non teneat in ꝓiudicium veri domini, tamẽ possessio transfertur. l. si aliquã rem. ff. de acquir. poss. qꝛ verũ est ñ trãsferatur per veram traditionẽ, secus si per fictam, pata ꝑ ꝯ

carii, vel constitutum, secundum Pau. de Cast. et Socin. in l. i. §. si vir vxori. de acq. poss. ff. cum igitur Toneta donauerit bona aliena Quintelle sciens. vt supra probaui. sequitur conclusio quod donatio non tenuit, et consequenter nec constitutum. Quarto dixi remedium canonis reintegranda non competere contra Gaucherium possessorem † cum tit. et bona fide, secundum Bar. in l. i. rem que nobis. ff. de acq. pos. Non obstante dum replicatur quod plures sunt qui tenent oppositum, quia rñdeo dupliciter. Primo quod opinio Bar. est communis secundum Soci. in cons. cccix. in tertia parte. vnde in iudicando ab ea non est recedendum, alias iudex † faceret litem suam secundum Bar. in l. i. cum pla. tis. ff. de re iudi. Secundo rñdeo quod istud contrarium debet intelligi quando singularis successor habuit titulum a vitioso autore. opinio Bart. et communis loquitur in singulari successore habente causam ab alio bonefidei possessore. Ita ego concordi opiniones istas contrarias in c. sepe. de resti. spol. et reperio quod hanc concordiam tradidit Soci. cons. ccxvj. col. vj. lib. ij. Gaucherius autem possidet cum titulo, et bona fide. et habuit causam a do. Borelli autore bonefidei, vt supra tc. nec obstat dum dicitur quod opinio Bar. fundatur in l. i. sine autem §. si duobus. ff. de publi. et consequenter debet intelligi eo casu quo titulus habetur a diuersis personis, prout ille text. loquitur. secus si ab eadem, quia tunc prior debet preferri. l. quoties. C. de rei vendi. Cad istud omissa disputatione, an communis opinio que generalis est debeat restringi ad istos terminos, tamen nihil facit ad casum nostrum, quia Gaucherius habuit suum titulum a dicto Borelli. Quintella vero habuit a Toneta, et sic a diuersis, vt sumus in terminis dicti §. si duob. Quinto, dixi donationem factam Quintelle, fuisse factam in fraudem future donationis faciende. d. Borelli. et sic in fraudem futuri creditoris, rationibus de quibus abunde in premis allegationibus quibus non video aliquid obstare, ex his que in contrariis allegationibus ad enervandas coniecturas, et fraudes deducuntur. Ideo aliter super hoc non insistam, sed circumspectus et prudens iudex ipse poterit omnia rimari, et si facti et seriem rei considerabit diligenter, oculata fide cognoscet. Ad illud autem quod dicitur, quod exceptio fraudis venit opponenda et discutienda in iudicio, petitur ex eo quod ad reuocandum alienata in fraudem creditorum agendum sit actione reuocatoria §. item si quis in fraudem. insti. de actio. Exceptio doli et fraudis non videtur obstare agenti remedio canonis reintegranda, cum nulla exceptio proprietatis obiici possit, secundum Alex. cons. xc. et seq. lib. v. Deci. cons. lviij. col. i. ad istud. n. rñdeo, quod illud quod dicitur, quod exceptio proprietatis non possit opponi agenti possessorio † recuperande, procedit nisi sit talis exceptio, que ita concludat in possessorio sicut in petitorio, secundum Bal. in rub. de pace constan. in verbo, restituitur. p. c. accepta. de resti. spo. Rota decis. xvj. in nouis Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune. vbi etiam Bal. ff. de acq. pos. In proposito exceptio fraudis, que concludit quod donatio fuerit facta in fraudem Borelli et Gaucherij eodem modo concludit quod constitutum in ea donatione appositum fuerit in fraudem factum. Ideo sicut exceptio doli obstaret agenti petitorio, ita obstabit agenti possessorio. Et quod exceptio doli que concludit contra possessorem sit admittenda voluit Ang. in l. i. dolo. ff. de excep. Et maxime contra agentem remedio canonis reintegranda, quod non competit male fidei possessori, vt supra deduxi in primo fundamento. Satis ex his puto resoluta que latius contra consultationem meam obiiciuntur, absoluendumque fore Gaucherium possessorem cum titulo oneroso et bonefidei a petitis per Quintelli, que cum mala fide, et expresso dolo certat de lucro capiendo in preiudicium et odium dicti Gaucherij. Laus Deo.

RESPONSVM II.

Remedium Canonis reintegranda non solum possidenti per constitutum competit, sed etiam ficte possidenti competere indicatum est, atque etiam prior vigore constituti possidens, posteriori actualiter possidenti etiam in petitorio prefertur.

1. Remedium canonis reintegranda competit etiam possidenti vigore constituti cum is vere possideat qui per constitutum possidet.
2. Remedium canonis reintegranda etiam ficto possessori competit.
3. Prior possidens vigore constituti etiam in petitorio prefertur posteriori actualiter possidenti.

Respon. interpreta.

Non est dubitandum an remedium † canonis reintegranda. iij. q. i. competat possidenti vigore constituti, quia possessio acquisita per constitutum est vera possessio, et dicitur vere possidere is qui vigore constitutum possidet licet actus acquirendi possessionem dicatur fictus. l. quod meo. vbi Alex. et Rod. ff. de acqui. posse. Quinimo sunt qui velint, quod remedium dicti canonis non solum competat vero possessori, vt est possessor vigore constituti, sed etiam competit † ficto possessori, vt est possessor in quem sine vlla apprehensione per se vel alterius nomine facta lex ipso iure transfert possessionem, secundum Soci. in l. rem que nobis. l. v. q. ff. de acq. poss. vbi istud expresse firmat, presupponens nullum dubium esse, quod non competat possidenti in vim constituti, quia illa est vera possessio, et quod etiam datur tale remedium in ficto possessori, quod plus est sequitur Bal. in rub. de caus. posses. et proprie. Deci. cons. lxxxiiij. excellentissimi doctores, et quod competat possidenti in vim constituti tenent Alex. et alii quos deduxi in meo cons. in hac causa reddito. Et pro certo in hoc non est hesitandum, et additur per Guid. Pape. q. cxij. loquitur in petitorio, vel in casu l. quoties. C. de rei vendi. et faciunt pro hac opinione quia communis est sententia quod prior † possidens in vim constituti preferatur in petitorio, iuxta terminos dicte l. quoties. et ibi Jas. in quinta limitatione. Ergo idem dicendum in possessorio. Laus Deo.

RESPONSVM III.

Licet agens narrando proponat rem pleno iure ad se pertinere, ex medio vero concludendi petat se spoliatum reintegrari, ex huiusmodi propositione remedium canonis reintegranda deductum videtur, cum qualitas actionis proposite ex medio concludendi dignoscatur. Ideo Joannes Fabri proprietatis cessionarius possessionis iudicium intentatum recte prosequitur vitio litigiose possessionis non obstante.

1. Ex medio concludendi cognoscitur quod iudicium fuerit intentatum.
2. Remedium canonis reintegrande competit [illegible] cessionario proprietatis.
3. Vitium litigiosi non inducitur per cessionem proprietatis de qua non contenditur.
4. Multa conceduntur in consequentiam, que principaliter non concederentur.
5. Tertius pro iure et interesse suo, potest licet ab alio instituti prosequi.

Respon. interpreta.

In causa presenti, constat ex medio concludendi, intentatum fuisse remedium canonis reintegranda. iij. q. i. quia in conclusione petitur spoliatum reintegrari, nam ex medio † concludendi cognoscitur que actio fuerit intentata, secundum Bar. in l. certi condictio. in prin. ff. si cer. pe. Nec refert, quod in narratiua sit dictum rem ad agentem pleno iure pertinere, quia non inspicitur narratio, sed conclusio. ita in terminis nostris consuluit Deci. cons. cxxvj. in causa reuerendi, hoc sic presupposito, videtur quod Jo. Fab. cui fuit cessa proprietas vinee, et domus de cuius possessione contenditur, recte possit prosequi iudicium intentatum per Antonium de Jlia credentem, non obstante vitio litigiosi, quia † in cessionarium proprietatis transit remedium canonis reintegranda, vt consuluit Bal. consil. cccix. super quo. lib. ij. et firmat Soc. in l. rem que nobis. ff. de acqui. pos. et comprobaui in c. sepe. col. vj. ver. tertio queritur, an competat cessionario. de rest. spo. Non obstat vitium litigiosi, quia per cessionem † proprietatis de qua non contenditur, non inducitur vitium litigiosi. auc. litigiosa. C. de litig. et si dicatur vitium litigiosi esse super possessione de qua contenditur. Respondetur quod Antonius de Jlia non potest dici alienasse possessionem quam non habebat, et quam non fecit per cessionem proprietatis alienam, vt de se patet. Jura. n. que loquuntur de cessione possessionis litigiose, intelliguntur ex parte rei, non ex parte actoris. Et si instetur dicendo quod actio siue condictio ex d. canone reintegranda erat litigiosa, aduertendum est quod Anto. de Jlia cessit conditionem ex d. canone reintegranda, nec possessionem principaliter, sed solum proprietatem cum iuribus ipsius proprietatis, et non conditionem ex dicto canone, que est actio personalis. insti. de actio. §. in personam. Et si dicatur quod igitur iure Jo. Fabri potest prosequi istud iudicium. Rñdeo quod hec actio, siue conditio transit in cessionarium proprietatis in consequentiam ne penes eum sit proprietas inutilis, vt dicit tenere Bal. et Soci. vbi autem actio denegabatur transit in consequentiam proprietatis non incurrit vitium litigiosi, quia multa † conceduntur in consequentiam, que principaliter non concederentur. l. quod dicitur. ff. de acq. re. dom. l. in modicis. cum glo. ff. de contra. emp. ponas exemplum in iure patronatus, quod transit in laicum in consequentiam venditionis vniuersitatis, quod tamen de per se non potest alienari. c. ex literis. de iure patrona.

et istud

& istō pbat l.o.l.fi.C.ď litig. vbi i ɔñctiā diuisionis trāsit res & actio litigosa i alteꝝ absq; pena litigosi. Cōprobat, qr pēdēte lite sup possessione, vl actione ꝑsonali, ñ ꝓhibet litigāsalienare ꝓprietatē.c.j.& ibi not.ď ɔfir.vtili. vl inuti. ĝ sane dz intelli gi, q nec ēt ꝓhibet alienare iura & actiōes, q trāseūt in ēptorē siue cessionariū ꝓprietatis, alioqn p idirectū ñ posset alienari ꝓprietas. Preterea, cū dict⁹ Joānes Fabri hēat ꝓprietatem absq; vitio litigiosi, ñ ꝓhibet p iur & iteresse suo, ꝑseq iudiciū possessiōis, qr terti⁹ ipi ꝑseq litē ab alio istitutā.c.cū sup. ď re iudi.c.venies.ď testi.tradit Bal.i aut.nūc ñ hēs.C.ď litig.&c.

¶ De causa possess. & proprie.

RESPONSVM I.

COllatio facta ab ordinario Carpētoratē. existēti i q̄si possessione quādi i capelli ɔferēdi do. Hieronymo i ꝑiudiciū patronoꝝ. Ipsoꝝ istitutiōe ď do. Gulielmo secuta ñ obstāte, secūdū ea q̄ ꝓponūt, ď iure valida est, ꝑsertim attēta q̄si possessione sciētia, vsu, & patiētia dictorum patronorum comprobata, nā huiusmodi quasi possessio in similibus causis singularis speculationis est.

1. Collatio ē fruct⁹ iuris ɔferēdi, ꝑsētatio ē fruct⁹ iuris pronat⁹.
2. Ad possessorem, seu quasi spectat ius conferendi in preiudicium eorum ad quos spectat presentatio.
3. In materia collationis, presentationis, & iurispatronatus, quasi possessio est principalis intentionis.
4. In quasi possessione tria requiruntur, vez scientia seu patientia aduersarij, item ius proprium, necnon & bona fides.
5. Malefidei possessor non facit fructus suos.
6. Scientia & patientia aduersarij & articulāda, & probanda est.
7. Epūs ꝑsumit scire q̄litates beneficioꝝ existētiū in sua diocesi.
8. Unicus actus electionis, presentationis, & collationis, quasi possessionem ipsorum actuum acquirit.
9. Collationes sine scientia patronorum sunt ipso iure nulle.
10. Beneficia in dubio presumuntur libera, & non patronata.
11. Sola fama excusat a malafide, necnon a cl temeraria & iniusta.
12. Extincta descendentium linea & sic agnatione, ius patronatus extinguitur, & ecclesia libera efficitur.
13. Ius patronatus nō ꝑscribit ɔ ecclesiā, que semel libera fuit.
14. Ex non vsu quasi possessio iuris patronatus amittitur, & ecclesia libertatem prescribit.
15. Clausula si nō sit alteri ius q̄situ i rescriptis tacite subitelligit.

Respon. interpretis.

PUnctus huius controuersie (vt mihi vr) totus ɔsistit i q̄si possessione vi gore ɔferēdi capellā de q̄ agr. i q̄ qdē q̄si possessio e ordinari⁹ Carpētoratē sis eē ꝑtēdit i ꝑiudiciū pronoꝝ, mediāte duaꝝ vltimaꝝ collationū imediate ꝑcedentiū. Et vt cognoscat q ꝑūct⁹ ad h reducat, subijcio duas infrascriptas ɔclōes. ¶ Prima ɔclusio, collatio † est fructus iuris conferendi, & ꝑsentatio est fructus iurispatronatus ſꝫ Panor. post Innocē. & alios in.c.consultationibus. de iure patr. Inn. & Ant. in.c. ij. de in integ. resti. & in.c.in literis, de resti. spo. & alibi sepe. ¶ Scda ɔclusio ad possessorē seu † q̄si spectat ius ɔferēdi i ꝑiudiciū ēt eoꝝ ad q̄s spectat ꝑsētatio ſm Rotā decis.cccclxxvi. ď iure pat. i antiq. Innoc. & Panor. & alij. i.d.c.ij. ď i integ. resti. & i.c.cū olim. & c.cū ecclesia sutrina. ď caus. poss. & ꝓprietatis.cū solitis ɔcord. quas breuitatis cā omitto. Ex his infert, q si dicamus epm fore i possessione libere ɔferēdi, necessario sequit ɔcludēdū, q collatio ꝑdicte capelle fcā p ipsuꝫ valuerit i ꝑiudiciū patronoꝝ. hinc ɔsulit Card. q collatio fcā p Papā ēt nō fcā mētione iuris patronatus valet qñ epūs ē i q̄si possessione libere ɔferēdi. & patroni i q̄si possessione ꝑsentādi. ita Car. ɔsi. lxix. quo ad primū. ɔsi. ad ſꝫ dubiū. Deci. ɔsi. cxvij. col. ij. vbi alia adducit. Ex qbus ɔcludit, q i ista materia est attēdēda † quasi possessio, & i spē & i terminis nostris ita ɔcludit Rota decis. cccclvij. sub rub. de ipetra. & colla. in anti. Si vero dicamus epm nō esse i quasi possessione libere ɔferēdi, collatio ꝑdicta fcā sine ɔsensu patronoꝝ erit ipso iure nulla. c. decernimus. xvj. q. vij. c. illud. vbi Panor. & alij de iure patr. cū ɔcor. ¶ Restat ĝ discutere vtrū epūs Carpētoratēn. dicat in q̄si possessione libere ɔferēdi in ꝑiudiciū patronoꝝ. & prima cōsideratione visuꝫ fuit q nō, nā quasi possessio seu ius libere ɔferēdi ēt cuiuslibet rei icorporalis nō acqrit nisi tribus † cōcurrētibus, primo nisi data scia ꝑmi possessoris. l. ij. C. de serui. & aqu. & i nostris terminis tenet Cald. ɔsi. vltimo. I tit. de caus. pos. & propri. Panor. & alij i. d.c. cū olim. & d.c. cū ecclesia sutrina. Bar. i. l. i. §. h iterdicto. ff de iti. actuq; pri. & rō est manifesta, qr subiectū huius q̄si possessionis est vsus & patiētia aduersarij. l. quoties. ff. de serui. que patiētia nō pt esse sine scia, ergo necessario reqrit scia. Scdo reqrit q epūs cōferat iure suo libero, & nō iure deuoluto. l. fi. ff quemad. serui. amit. Tertio reqrit q bona fide conferat, credēs sibi ius istō conferēdi cōpetere. l. i. †§. Aristo. ff. de aqua quot. & esti. saltem quātū ad effectū, vt collatio valeat, ſꝫ Panor. in. d.c. cū olim. & d.c. cū ecclesia sutrina. quē oēs nemine discrepāte ibi sequūtur, & rō est euidēs, qr vt ē dicti collatio est fructus iuris cōferēdi ĝ malefidei † possessor nō facit tales fructus suos. c. grauis. de resti. spo. l. i fundo. l. ex diuerso. ff. de rei vēd. Cōstito ĝ ď malafide collatio cassanda erit, vt p Ab. & alios vbi supra. ¶ Istis ɔtētis, bene vr dicēdū epō per dictas duas collationes nō fuisse acqsitam aliquā quasi possessionē libere cōferendi, qr nō cōstat in ꝓcessu q patroni habuerint sciētiā gemina te vocationis, & duplicate collationis, q̄ sciētia erat ꝓbanda p parte dicti do. Oliuarij, vt concludit Bar. l. i. ij. C. ď serui. & aqua. & i. l. i. §. denique. ff ď aqua plu. arc. vbi istruit notos practicātes vt articulēt de † scia aduersarij, & ꝓbēt, sequitur Panor. ɔsi. xxiij. col. fi. i. ij. parte nō ēt apparet de bonafide do. epi cōferētis, q crediderit eēt iure suo, qr ꝑsumit q sciret dictam capellā fore iuris patronatus laicorū, nā episcopus † presumitur habere notas q̄litates beneficioꝝ existētiū in sua diocesi ſm Hos. & Jo. And. i. c. cū nostris de ɔces. pre. Fel. i. c. in nostra. ď rescri. ista sunt q̄ ꝓ do. Hieronymū Oliuariū valde vrgēt. ¶ Sꝫ vlterius ɔsiderāti mihi ɔtria sentētia visa fuit verior, qr ex vnica † electione acqrit quasi possessio iuris eligēdi, & ex vnica ꝑsentatione quasi possessio ꝑsentādi, & ex vnica collatione q̄si possessio ɔferēdi, cū sint actus q cōiter nō solēt fieri nisi a possessoribus ſꝫ glo. Inn. & alios i. d. c. cū olim. & d. c. cū ecclesia sutrina. & ꝓbat in. c. ex literis. de iu. patro. & i. d. c. ɔsultationibus. e. ti. & Inno. i. c. ij. de in inte. resti. Panor. & alij in. c. q̄reli. de elec. & alibi sepe. Nec ob. ꝑmissa, primo, nō obstat dū dr, q hec ɔclusio ꝓcederet, si patroni sciuissent & passi fuissent, qr esto q ita sit, tamē ex serie facti cōstat de sciētia patronoꝝ, & q cōstet, ostēdit sic. patroni ꝑsentauerūt do. Guilelmū ad dictā capellā tanq̄ vacantem p mortē qnondā do. Claudij ꝑdecessoris immediati. Cui epūs libere, & iure suo ordinario ɔtulerat tanq̄ vacaret p resignationē factam ex causa ꝑmutationis p Paulum. ex h colligo sciētiā patronorum, qr nisi ipsi sciuissent collationes fcās & illas approbassent, nō dicerētur vacare p mortē dicti Claudij, sed p resignationē Pauli q ante dictas collationes ex ꝑsentatione patronorū fuerit institutus, intātū q obtinēs beneficiū patronatus sine cōsensu patronoꝝ dr vsurpator, & occupator. c. ex insinuatione. de iu. par. & collationes ēt facte sine † sciētia patronorū sunt ipso iure nulle, vt. ɔ dictū fuit. & ibi not. Panor. sed p mortē vsurpatoris nō dr, nec ꝑt vacare, vt not. in. c. susceptū. de rescri. in. vj. necessario seqt si vacauit p mortē dicti Claudij, q valuerit ei⁹ collatio, valere āt nō ꝑt, nisi ꝑsupponamus acqsitā quasi possessionē cōferendi ipsi epō, acquiri āt nō ꝑt quasi possessio, nisi data sciētia & patientia, ergo a primo ad vltimū restat correlarie dicēdū, q ipsi patroni sciuerūt, & passi fuerūt. Non ob. dum dr, q requirit, q epūs contulerit bona fide, credens ad se spectare ius cōferendi, qr in casu isto ēt episcopus qui cōtulit erat in bona fide, & credidit ad se spectare, qr omnia beneficia in diocesi spectant ad eius collationē. c. omnes basilice. xvj. q. vij. c. sic quidā. x. q. j. & in dubio † beneficia ꝑsumunt libera, & nō patronata, ſm Archid. in. c. decernimus. xvj. q. vij. Panor. i. d. c. querelā. in. iij. not. Deci. ɔsi. cxvij. col. j. & ɔsequēter cū ius cōe, & iuris ꝑsumptio sit ꝓ ordinario collatore, legitime potuit credere sibi decere iure suo ɔferre, argumēto. c. ad decimas. de resti. spol. lib. vj. fortius concludit Panor. in. d. c. cum olim. & dicto. c. cū ecclesia sutrina. & i. c. si diligenti. ď ꝓscri. & Bar. in. d. §. hoc interdicto. qd quelibet ꝓbabilis coniectura sufficit ad causandā presumptionē bonefidei, & excludēdam ꝑsumptionē malefidei, & in ꝓposito dicit q † sola fama

q ius conferendi competat alicui, excusat a mala fide. quanto fortius dispositio iuris cōis. Nec obstat ꝯtraria presumptio, q presumitur scire oēs qualitates beneficiorum existentium in diocesi, & sic scire capelli fore iurispatronatus laicorum. Ad istud rńdeo multipliciter, & pro fundamento responsionum premitto vnam tritā & cōem conclusionē. q bona fides nō solum ex iustis, sed ēt ex temerarijs & iniustis causis causari pōt. ſm glos. in. l. j. C. vbi cau. stat. quā ibi multū cōmendat bal. & sequitur alex. ꝯs. xxxvij. visa inquisitione. col. iij. vol. iiij. & q temeraria causa excludat malā fidē possessoris est tex. quem ibi not. Aret. & Jas. in. d. l. cū possidere. in prin. ff. de acqui. poss. & bar. in. l. j. §. per seruū qui in fuga. ff. eo. barb. ꝯs. xviij. col. ante pe. vol. ij. redeundo ad ꝓpositū, si ordinarius qui contulit sciebat capellā de q agit esse iurispatronatus, & sciebat q erat iurispatronatus ex fundatione Simone, relicte quondā Joānis Pelizerij. q reliquit ius patronatus filijs & descēdentib⁹ Rostagni de Arnulphis alias de Buso. quoꝝ descendētium

[11] linea extincta † est. & cōsequenter extinctū ius patronatus, & ecclesia effecta libera, vt tradit in. c. j. de iur. pat. hac de causa potuit legitime credere sibi licere iure suo ꝯferre dictā capellā, qꝛ asserti patroni non sunt de descendentibus dicti Rostagni, nec de agnatione, & ñ eēt ponere os in celū. nec a iure denarem⁹ tenere q ad assertos patronos nō spectat ius patronatus dicte capelle. cū (vt dixi) non ꝯstet q sint de descendentibus supra ſcriptis. Nec quicq̄ facit si diceret q Joāna Algese mater Margarite q presentauit. d. Gulielmū prescripserat

[13] iuspatronat⁹, qꝛ ꝯ ecclesiam † semel effectā liberā nō pt laicus pscribere iuspatronatus ſm Panor. consi. col. fi. scdo principaliter. in. ij. vol. Card. in cle. si plures. in. v. q. de iure patr. Alex. ꝯs. lxxv. visis in fi. vol. iiij. lʒ possit pscribere ꝯ veros patronos, ſm Jo. And. in. c. quod alicui. de regu. iur. & istā distinctionē cōprobant hanno. in rubri. de md. Ex qs apparet q dicta Margarita nec ius habet, nec q̄si possessionē assertā iurispatronatus, merito episcopus potuit iure libero ꝯferre hanc capellā p̄dicto. d. Hierony. oliuario. Vel aliter dico q vbi agit de acquirēda possessione libertatis, q acquirit ex nō vsu priuilegiati nō exigitur bona fides, sed ex solo nō usu perditur. c. cū accessissent. vbi gl. de consti. tradit Ant. in. c. puenit. col. fi. de cens. Jus aūt patronatus qd habent patroni est gratiosum & ex priuilegio ecclesie, vt p Panor. in. c. querelā. de

[14] elec. ergo &c. Et nisi dicamus q ex nō † vsu solo perdat quasi possessio iuris patronatus. certe impossibilis eēt cōis conclusio, q possit ecclesia pscribere libertatē aduersus iuspatroni, qꝛ opponi semper potuit, q episcopus sciebat, vel scire psumebatur ecclesiam esse patronatā, vel aliter rńdere q mala fides prelati non nocet ecclesie, cū p collationes liberas acquiritur quasi possessio, vt per glo. Panor. & alios in. c. fina. de pscrip. Vel aliter rńdetur q in facto presupponit has liberas collationes fuisse factas p vicariū & gubernatorē, in qbus nō cadit psumptio q ipsi scirent ecclesiā esse iurispatronatus, qꝛ ipsi non sunt, qui visitent, ppᵗ q̄ visitationē episcopus presumitur scire q̄litates beneficioꝝ, vt declarat Fel. in. c. ij. col. j. de except. Deci. cōsi. cxxv. in fi. Ex istis liquido ꝯstat collationē factā. d. Hierony. de iure validā fore. Quo fit, vt institutio. d. Gulielmi postea secuta nullius sit roboris & momenti. & maxime attento q est facta cū expressa clausula si nō erat alteri ius

[15] q̄situm, que ēt tacite † subintelligitur. c. sup eo. de offi. deleg. l. ij. §. si qs a principe. ff. ne quid in loc. pub. cū igit per collationē primo factā. d. Hierony. p ordinariū esset ius acquisitū p predicta, sequit q institutio & prouisio domi. legati subsequens non habet aliquem effectum. Laus Deo.

RESPONSVM II.

LIcet In beneficialibus iudicia possessoria censeant habere annexā causam proprietatis, tamen de titulo nō est adamussim discutiendum, cū sufficiat habere titulum coloratum. Quare postquā illustris curia Joannē Allardi in possessionē manutenuerit prioratus de Calma, de tituli validitate vel colore amplius querendum non est. Nam ei sufficit excludere Michaelem Rodulphi actorem per non ius suum, cuius collatio, vel surreptitia, & suspenso facta viribus nō subsistit. Nec eidē Joanni obstat q prioratus de quo agitur sit monachalis & regularis, qui non potest clericis secularibus conferri. Verum cū predictus prioratus a duobus immediate predecessoribus secularibus clericis rectus ac gubernatus probetur, Ideo secularibus in posterū clericis conferri posse decisum est. Quare manifeste constat Joannē Allardi Michaeli Rodulpho potiorem esse.

1. In iudicio possessorio sufficit habere titulum coloratū, nec est de eo adamussim disputandum.
2. In interdicto retinēde is potior est, q fidē facit de antiquiori possessione, & sufficit reo excludere agentem per nō ius sui.
3. Jus conferendi de iure communi pertinet ad episcopum.
4. Collatio nulla nullum prestat titulum.
5. Gratia surreptitia est ipso iure nulla.
6. An verbis narratiuis seu assertiuis notarij credatur?
7. Collatio facta suspenso non valet.
8. An prioratus monachalis vel regularis conferri possit alijs q̄ regularibus eiusdem ordinis, vel prioratus.
9. Paria sunt non habere titulum, vel habere sed inualidum.

Qui veritas est, me dirigat in viam veritatis.

Respon. interpreta.

LIcet In beneficialibus iudicia possessoria censeant habere annexā causam proprietatis. l. ij. §. q̄d i. vbi gl. ff. de interdic. & ideo requiritur probatio tituli ad colorandā possessionē, ne detur vitiosus ingressus. c. j. de

[1] regu. iur. lib. vj. tamen in possessorio † iudicio non est de validitate vel inualiditate tituli adamussim disputandum seu discutiendum, cū sufficiat habere titulum coloratū, qd maxime procedit in iudicio retinende, in quo non militat rō dandi vitiosum ingressum, cū iam ingressus datus sit, & maxime cū iudicibus laicis, qui solū cognoscere possunt de modo & iure possessorio secundū Panor. in. c. literas. de iura. calum.

¶ Cū itaq; excellēs curia precise aliqū. d. Joan. Allardi manutenuerit in possessione prioratus de Calma in vim tituli colorati nō vř qd amplius sit q̄rendū de colore & validitate illius tituli. Sʒ id solū discutiendū est, verum in h iudicio retinēde potior sit, an Michael rod. actor, an ipse Allard. re⁹? Et pręcis agēdo intrepide rńdeo ipsum Allar. potiorē eē, qꝛ ꝯstat eū prius fuisse possessionē prioratus assecutū, & p curiā fuisse manutentū, annaleq; possessorē & vltra fore ante litē motā p Mic. In

[2] iudicio † āt retinēde vincere is oēt, q fidē facit d antiquiori possessione. qꝛ iuniori pferunt cl. ide. fina. c. lʒ causa. de pbat. vbi Panor. & alij. Et docet bar. in. l. si duo. ff. vti possi. & bal. in. l. ordinarij. C. de rei vēdi. Sʒ si libet validitatē tituloꝝ discutere, ēt potiorē eē puto. d. Allardi, cui in hac cā reo satis est excludere agētē p defectū iuris agētis, absq; eo qd teneat aliter sui possessionē colorare alio titulo. ſʒ Cōpost. & Jo. an. i. c. mādatū. d rescr. Rota. dcis. iiij. i antiq. Gemi. ꝯs. xxxviij. p dariori. in pn. si nō demřet agentē nullū hēre i⁹ i dicto prioratu, apparebit. d. Allar. itez māutenēdū i sua ꝗa & iuridica possessiōe.

¶ Nō āt. d. Michael actor nō hēat titulū coloratū, pbat ex plurib⁹. Primo, qꝛ titulū hēt a dño ꝑposito monasterij d ple be. Martini Vlciesi. ordinis. S. Aug. a q dř depēdere prioratus iā dictus, ad quē ꝑpositū nō spectat ius ꝯferēdi, nō q̄dem

[3] de iure cōi, quia de iure † cōi ptinet ad episcopū. c. oēs basilice. xvj. q. vij. c. cū episcop⁹ d offi. ord. li. vj. c. j. d ca. mona. c. cū ex iniūcto. d heret. Non ēt ex priuilegio de q nō ꝯstet. Non ēt ex ꝯsuetudine de q nō appareat. Quinimo ex pdictis collationib⁹, maxime vltimis, ꝯstat ius ꝯferēdi spectare & ptinere ad ꝑpositū & capitulū simul & semel, vř saltē ꝯstat capitulū esse in q̄si possessione ꝯferendi simul cū ꝑposito. Ex qbus sequitur nřa ꝯclō, qd collatio facta Michaeli a solo ꝑposito absq; assensu capituli ē ipso iure nulla, tanq̄ facta a nō habēte ptātē ꝯferēdi. c. cū in illis. §. fi. d pbē. li. vj. c. postulatis. de ꝯcs. pbē. & idē si collatio spectet ad solū ꝑpositū cum ꝯsensu capituli, qꝛ collatio facta nō habito cōsensu, ēt nulla est. c. j. §. 1. & ibi gl. in verbo, assensu. ne sede vacā. li. vj. Cū igit collatio hmōi sit nulla ꝗpore facta absq; capitulo, nō pstat † tituli coloratū ſcdm

[4] Panormi. in. c. quia diuersitatem. de concel. preben.

¶ Secūdo, nulla est asserta collatio, qꝛ facta Mich. vři monacho expsse professo de cuius expressa pfessione nō fuit facta fides legitime, put fieri oportuit ab ipso ipetrante. c. qꝛ circa. vbi Panor. not. de ꝯsang. & affini. & cōprobat late Fel. in. c. ꝯstitutus. colūna. j. de rescriptis. Non. n. ita de facili impetrasset

trasset collationē prioratus ab abbate, seu ꝓposito si nō fuisset eiusdē ordinis & monasterij ꝓfessus. c. null⁹. c. obitū. lxi. dist. ergo si nō ꝓbet ꝓfessio, erit gratia † ipso iure nulla. c. postulasti. de rescrip. facit. l. si p̄r. C. de hered. insti. vbi ꝓbat q̄ donatio vel legatū factū alicui vti monacho ꝓfesso, nō valet si ꝓfessus nō erat, qr ꝓfessio credit̄ causa finalis gratie & donationis, q̄ si sit falsa vitiat gratiā. l. demōstratio falsa §. si ff. de cōdi. & de mō. c. ex parte. c. dilectus. de ꝯcess. p̄bē. Gemi. ꝯs. cxix. in p̄nc. Feli. in. c. qō sup his. col. j. de fide instr. Nō obstat q̄ fuerit exhibitū instrumentū cuiusdā receptionis & ꝓfessionis de quo in folio. lxx. facte in manib⁹. d. Bartholo. Pascalis, qr talis ꝓfessio est nullius effectus, & ipso iure inualida, vt pote recepta a nō habente ptātem ipsam ꝓfessionē recipiēdi. vt est tex. in. c. porrectū. & in. c. ad audientiā, & vtrobiq̄ Panor. de reg. iuri. n. fuerit professio recepta ab Abbate vel de eius mādato nihil vz, vt ibi dicit̄. Et lz idē notarius attestetur se rogatū de ꝯmissione recipiendi professionem factā dicto. d. Barth. per vicariū dñi ꝓpositi. Tñ sibi nō credit̄ nisi aliter fides fiat, quia sunt verba assertiua notarij eoꝶ, q̄ p ipsum gesta dicunt̄. Quibus † ꝟbis assertiuis non iure credit̄ s̄m panor. in. c. cū cām. de testi. Et Jas. late in. l. seuinum. co. j. insi. & sequen. C. q test. face. poss. vñ qr nō est credendū notario exprimenti aliquid, qō ipse instrumēti factū nō fuit. s̄m bar. in. l. si qs in aliquo. col. si C. de edē. & ibi late Jas. & idē. Jas. in. l. nequicq̄. §. vbi decretū. col. vj. ff. de offi. ꝓcōs. & Feli. in. c. qm̄ ꝯ falsam. col. xvj. ꝺ ꝓba. ꝓterea & si ꝯstaret de cōmissiōe facta p dictū vicariū, nō tñ apparet q̄ vicari⁹ habuerit ptātē subdelegādi talē receptionē.

¶ Tertio, qr ipse Michael origine Gallus citramōtan⁹ nō potuit sine literis dimissorijs habitis a suo dyocesano, vz Archiepis. Ebredunēsi, ordinari in Jtalia ab episcopo Astēsi & Saluciarū, & ordinatus sine literis dimissorijs ꝯtinentibus cām ꝯtetentiā, est ab executione ordinis suspensus. c. j. ꝺ tēpo. ord. li. vj. collatio † āt facta suspenso nō valet. c. inquisitionis. de accus. c. p tuas de Simon. c. q̄siuī. de tēpo. ord. Et stātib⁹ p̄missis nō expediret aliter defendere ti. ipsius. d. Alardi a qbusdā obiectis qr (vt dictū ē) satis est reo excludere actorē pp defectū iuris nō sui. Et qr lz in vim eiusdē tituli ipse Alardus fuit ꝓcise manutētus, Attamē vt nihil omittat̄, ad vnum sup quo se aduersari⁹ maxime fundat rñdeo, vz q̄ dict⁹ † prioratus sit monachalis & regularis, vt ex ꝯcessionib⁹ summorū Pontificū dz apparere, quo sit vt collatio facta dño Alardi clerico seculari sit ipso iure nulla. c. cū ꝺ beneficio. ꝺ p̄bē. li. vj. & hoc cōprobatur ex indulto speciali dominis ꝓposito & Capitulo ꝯcesso, vt nullis nisi regularibus predicti ordinis prioratus p apl̄ice sedis legatos ꝯferat̄. Primo qꝛ a duob⁹ immediatis ꝓdecessoribus clericis secularibus fuit dictus prioratus rectus & gubernatus, vt ex instrumentis collationum, & depositionibus testium clare apparet, quo sit, vt dicat̄ effect⁹ secularis q̄tū ad hoc quod secularibus ꝯferri possit, & expresse dz in. d. c. cum de beneficio. & ibi Gemi. & alij ita ꝯcludūt. feli. in. c. eam te. col. xvij. de resc. Scdō, rñdet̄. q̄ dispōni. d. c. cū de beneficio. aliter fuit indulto derogatū amplissime, p reuerēdissimū dñm legatū habentē ad hoc spālem facultatē derogādi. nō obstat scdō dū dz q̄ ipse Michael est prior in data, ḡ potior est iure. c. duob⁹. de rescrip. li. vj. c. si a sede. ꝺ p̄ben. eo. lib. Qz rñdetur dupliciter. Primo, q̄ in possessorio retinēde nō inspicit̄ qs sit prior in data, sed qs sit prior i possessione. dicto. c. lz causam. qō absq̄ dubio verū est, qñ is qui est prior in possessione habet titulū coloratū. c. cum qui. de p̄ben. li. vj. & d. c. lz causam. de ꝓbatio. Scdō rñdet̄ q̄ nō potest Michael allegare se priorem in data stāte nullitate sui tituli, qr † parta sunt nō habere titulum. vel habere inualidū. l. quoties. ff. q satisda. cogant. cū vulga. Laus Deo. Jta iuris esse rñdeo ego Franciscus de Ripa iuris interpres saluo saniori iudicio.

RESPONSVM III.

Cum In interdicto retinende is potior sit, qui de antiquiori possessione & potiori titulo fidem fecerit, ideo. d. Joan. Alamandi in collatione prepositure de qua agitur dño de Aualone anteponendus est, qr possessionem prius obtinuit, & titulum suum meliorem, esse edocuit. nā duplici collatione, p iure suo ꝯseruando & exceptionis ope vti potuit, & maxime cū possessio iūcta cū titulo eiusdē date prelationis effectū operetur.

1 In interdicto retinende is potior habetur, qui antiquiorem possessionem probat.
2 Venerabilis curia parlamenti Delphinalis in interdicto retinende solet de possessione & proprietate simul cognoscere.
3 An quis possit se iuuare duabus prouisionibus, & quō procedat. nume. 6.
4 Idē operat̄ oppositū in opposito, qō ꝓpositū in proposito.
5 In pari causa potior est conditio possidentis.
7 Reus pluribus defensionibus vti potest, etiam contrarijs.
8 Res facilius conseruatur q̄ de nouo acquiratur.
9 Ea que dependent ab animo alicuius eiusdem iuramēto veniunt probanda.
10 Regula cancellarie non habet locum extra curiam.
11 In dubio standum est opinioni pro qua iudicauit collegium, maxime collegium venerandum domi. de Rota.
12 Fama publica excusat a dolo p̄sumpto, delicto, ac intrusione.

Respon. interpreta.

PAucis agendo, vt consultorem decet, si omissa validitate titulorū vtriusq̄ partis q̄ratur, qs debeat obtinere i interdicto retinēde possessionis huius ꝓpositure, procul dubio dicendū est q̄ reue. d. Jo. Alamandi debet obtinere, qr ꝓbauit de † antiquiori possessione. c. licet causam. de ꝓba. & rō est, qr antiqua p̄sumit̄ continuata, & scda posterior p̄sumit̄ clādestina, vt ibi dz, & declarat Bar. in. l. si duo. ff. vti possi. & in cōsi. cxij. qdā accusatus. & bal. in. l. ordinarij C. de rei vēd. Alexan. ꝯs. cclxxiiij. ad declarationē. Curt. senior ꝯs. xxiiij. sup eo. co. ij. & alibi sepe. & certe isto casu nō esset vlterius q̄rendū qs habeat iustiorē titulū, qr tunc demū in interdicto retinende ꝯfertur is, q docet ꝺ meliori titulo, qñ ꝓbata ē possessio equalis tpis, secus si alter ꝓbauit de antiquiori, s̄z bar. in. d. l. si duo. Cur. seni. in. d. ꝯs. xxiiij. & ꝯs. lxxij. col. ij. Barba. ꝯs. vi. panor. & alij in. d. c. lz. sed qr illustr. curia parlamenti Delphinalis i isto interdicto retinēde solet ad fines possessorij ēt cognoscere ꝺ † titulo, vt declarat Guido Pape. q. lxxi. & q. lxxv. Reuocatur in dubiū qs titulus hoꝶ dñoꝶ collitigātiū melius iustificare & colorare hēbat possessionē. Et prima facie videret̄ dicendū q̄ titulus do. de Auclona pluribus rōnibus, primo, qr titulus d. Joā. cui⁹ vigore adepta fuit possessio, est posterior. c. capitulū de resc. Scdō hab t⁹ a legato, & titulus. d. ꝺ Auclona habitus a. S. Papa, & sic pp ꝯcedentis maiorē ꝓrogatiuā preferēdus. c. si a sede. vbi casus. de p̄b. lib. vi. Nec obstare vz vinculū sup q̄. d. Joā. facit suū principale fundamentū, vz q̄ ipse habet duas ꝓuisiones, & collationes a dño legato, vnā vz posteriorē, alterā eiusdē date, & pri⁹ adepta fuit possessio, quo sit vt potior sit conditō possidētis, vt decidit̄ in. d. c. si a sede. in. ij. rñso. qr rñdet̄ dupliciter. Primo q̄. d. Joan. adeptus ē possessionē vigore posterioris tituli, vñ nō debet habere locū dispō. d. c. si a sede, tū qr nemo pōt se iuuare † duabus ꝓuisionibus. c. vt quis duas. de elect. lib. vj. tum qr elegit viam secūde ꝓuisionis. & sic vr̄ renūtiasse prime. vt ibi. & l. qō in heredē. §. eligere. ff. de tribu. & via q̄ elegit sibi pateat. regula cū qd vna via. ꝺ reg. iur. & c. qō semel. eo. tit. l. vj. & q̄ dispō. c. si a sede. nō ꝓcedat qñ virtute posterioris tituli habiti a legato prouisus adipiscit̄ possessionē, suaderi pt, qr p̄sumit̄ q̄ is qui prius habuit possessionē, pri⁹ ēt impetrauerit pp ꝓuentionē in adipiscēda possessiōe, q̄ rō cessat isto casu, qr ꝯstat q̄ alio posteriori titulo adept⁹ fuit, vnde i clariis nō ē opus ꝯiecturis. l. ꝯtinuus §. cū ita. de ꝟb. obli. Jmmo et q̄ noluit vti prima collatione i adipiscēda possessione, p̄sumēdū ē q̄ sit posterior, & sic ita se habet oppositū † in opposito, sicut ꝓpositū in ꝓposito. c. cognoscētes. ꝺ ꝯsti. l. si. §. fin. de lega. iij. & stāte isto fundamēto q̄ d. Joā. adept⁹ fuerit possessionē i vim tituli posterioris, posset dici qō nullā acquisiuit possessionē pp clausulā decreti appositā in ꝓuisione do. de Auclone anteriori. c. si post q̄. & c. si beneficia. de p̄bē. li. vj. & c. j. de ꝯcessione p̄bēda. eo. lib. Scdō, ēt qō d. Joan. posset vti ꝓma collatione eiusdē date, tñ vr̄ qō dicta prima collatio nihil suffragetur pp regulā de non verisimili notitia, q̄ habet clausulā decreti ꝯ prouisiones obtentas ante verisimilē notitiā mortis, que regula nō vz discrepare a iure cōi, vt dicit ibi gl. attenta saltē rōne dicte regule, ne detur occasio captādē mortis. Nec obstare vz si dicatur q̄ do. ꝺ Auelone in sua grā obtinuit derogationem dicte regule, vnde ip̄e nō debet posse excipere contra prouisionē. d. Joā, quia dev. &

pari legē 3 se, quā equam putauit 3 alios. c. cū olē. de consti. & qr ēt in priuilegys & gratijs habet locū retotraino. p regulā .l. j. ff. qd quis. iur. sm bar. in aut. quas actiones. C. d sacrosan. eccle. qr rūdeť q i casu isto vbi adest clausula decreti ēt q do. de Ancione nihil opponeret, cū eius 9sensus nō haberet validare titulū aduersarij nullū, sz glo. & Panor. in. c. dilecto. de pb. & in. c. statuti. circa fi. princ. de rescri. l. vj. tradiť p Feli. in c. ceter. col. ij. eo. tit. i antiq. Jas. in. l. oīum. col. iiij. C. de testa. ¶ Premissis & similib° nō obstātib° arbitror 3rium de iure posse defensari. & pro fundamento do. Joan. dico esse casum l. d. c. si a sede. q data paritate pferēdus ē puisus a legato, q

5 obtinuit † pri° possessionē, & eo fortī° pcederet ista 9clusio si do. Joan. pbasset horā sue collationis, qr tunc talis collatio vti certa psumereť anterior collatione alterius, de cuius hora non constaret, sm Soci. in. l. j. ff. solu. matri. col. ij. & Decius 9s. dxix. col. fi. quicquid dixerit Feli. i. c. pastoralis. d rescrip. q tū nō videť ab hac snīa totaliter declinare, & ista conclo in proposito nro verior apparebit, ex is q̄ subiiciam pro rūsione eorū, q̄ supra in 3rīū fuerūt allegata. Non obstat itaqz primo dū

6 dr̄ q do. Joan. nō potest se iuuare † duplici collatione. d. c. vt qs duas. qr rūdeo ver esse ad effectū impetrādi 9firmationē, put loquiť ille tex. & sic i iure būficij acquirēdi, secus i iure q̄sito 9seruādo. c. post electionē. d 9ces. pb. & ita declarat Gemi. post alios in. d. c. vt quis duas. inferēs in specie q quis pt petere possessionē beneficij virtute duplicis collationis, ēt facte a diuersis, & ante eum idē tenet Lap. allegat. viti. cald. 9s. vij. in tit. d elec. & rō est multiplex, primo, qr dūium acquiri nō pt nisi ex vna causa, possessio vero ex pluribus. l. iij. §. ex plurib°, & §. ex 3rio. ff. de acqui. pos. Scdo, qr 9firmatio exigit decretū superioris qd nō pōt iterponi nisi sup certo. c. j. d 9ces. pbē. li. vj. Nō sic qū tradiť possessio, q̄ pōt tradi ex plurib° causis. vt latius declarat Ludo. Rom. cōsi. cccccxxiij. quo ad primū. in vltimo dubio. vł aliter rūdeť q. c. vt qs duas. pcedit agēdo. tunc non pt qs se fundare sup duobus titulis, sec° excipiendo sm Panor. in. d. c. post electionē. in. iij. no. rō diuersitatis, qr

7 reus se defendēdo nō phibeť vti pluribus † dfensionibus ēt 3rijs regu. l. nullus plurib°. d regul. iur. iferēs q si qs dubitat d pria puisione, ipetret scdā, qr poterit excipiēdo vti vtraqz. sequiť Card. i. c. iter dilectos. col. fi. d fi. istru. & lati° ista dcidit Fel. i. c. in nostra. col. ij. d rescrip. Non obstat dum secūdo dicebať q dispositio. c. si a sede. nō procedit qū prouisus a legato priuo adeptus est possessionē vigore posterioris tituli, qr dico q pcedit gn̄aliter siue in vim tituli concurrentis cum data tituli habiti a Papa, siue posterioris, siue vtriusqz. In primis loquiť indistincte & gn̄aliter, g gn̄aliter debet intelligi c. solite. de maio. & obed. l. de pretio. ff. de publi. secūdo rō plationis ē ipsa possessio. vnde ñ refert, vnde habita fuerit postq̄ causa plationis iustificať. l. j. §. & post opus. ff. de noui ope. nū. l. iij. C. de insti. & sub. Tertio, in retinēda & 9seruanda possessione habita ex posteriori titulo possum agere iudicio adipiscēde possessionis. vt. 3late dīsum fuit. a fortiori possum vti

8 vtroqz iudicio possessionis 9seruāde, qa facilius † res 9seruať, q de nouo acquirať. l. patre furioso. ff. de iis q sunt sui vel alie. iur. c. ad apl'icā. de regu. Nec obstat ēt dū dicebať q rō. c. si a sede. ea est, qr psumiť q diligētior in adipiscēda possessione, fuerit diligētior in habēdo titulo, qr nec iure pbať, nec iuridica ē talis psumptio. Immo rō. d. c. si a sede. ea fuit, qr in pari cā p possessore iudicandū est. l. in pari. de reg. iur. ff. & reg. in pari. eo. ti. l. vj. & ibi gl. expsse h attestať. & rō rōnis illa fuit, qr in dubio p reo iudicandū. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. & qr promptiores sum° in 9seruādo ius, q̄ in 9cedendo de nouo, sz Gemi. in. d. c. vt qs duas. & iste rōnes militāt quocūqz modo reus possideat. g militabit dispō. l. a Titio. ff. de vb. obl. Juristificať, qr doctores dēs maxime Perusi. in. d. c. si a sede. dūt q sola possessio iūcta cū tit. eiusdē date operať effectū plationis, sed ista possessio iūgiť cū primo titulo, vt. s. pbaui. g necessario dicendū est q seq̄ dēat iste effect° platiōis. Preterea posset pbabiliť dici q et q̄ do. Joā. impetrauit duas collationes ad cautelā, lz adept° fuerit nālē possessionē vigore secūde puisionis, qd tñ aio codē instanti fuerit adeptus ciuilē vigore pme collationis, nā nālis pōt ex vna causa acquiri, ciuilis ex altera. Ita Car. in. d. c. iter dilectos. col. fi. tradit i. d. §. ex pluribus. & ita ciuilis possessio est illa q̄ est causa plationis, alias si nālis sola esset cā plationis, sequereť q violētus possessor, q bēt nālē. c. in literis. de resti. spo. eēt pferendus, cuius 3rium oēs negāt. in. d. c. si a sede. & si dicať nō 9stare q aio adeptus

fuerit possessionē ciuilē in vim primi tituli. rūdeo standū esse

9 iuramēto suo in eo q̄ † dependent ab ei° aio, sz gl. in. c. significasti. de homi. cū vulg. & psumiť adeptū fuisse o i meliori mō q̄ potuit. l. iij. de test. mil. Nō ēt obstat dū dr̄ q clausula decreti apposita i lris aduersarij ificit possessionē, qr posset esse q nisi possessio adepta i vim posterioris tit. coadiuuareť in vim pmi tit. 9currētis cū tit. aduersarij. Nō obst. denique regule

10 nō verisimili notitia, qr † regula cācellarie nō hēt locū ēt anteq̄ sz anch. 9s. ccxcvij. efficacib°. card. 9s. xcix. dico q acceptum. Fel. i. c. ij. d re. Jas. in. l. j. co. v. ff. si cer. pet. Et q talis regula ñ hēat locū in legato tenet Rota q ita iudicauit, vt attestať gl. ibi. & lz opinio 3ria aliqb° forte rōnib° iustificari possit, tñ in

11 dubio standū ē opinioni, p q̄ iudicauit † collegiū sz panor. i. c. pudētia. de of. del. maxime venerādū & sapiētissimi collegij dños de Rota, q̄ nil ū aliud excellētius, & cui° decisiones i vtroqz cano. videm° obseruari, & lz sup hoc pūcto multa dici possint, tñ arbitrandū est q dūt mea in iudicio possessorio retinēde nō dēant i piudiciū possessoris velle iudicare possessoē admouēdū, qr ad obtinēdū i possessorio sufficit oñdere tit. coloratū, lz aliquo iure i petitorio forte possit ipugnari. c. 9stitut°. ij. d appel. c. accedēs. de ac. & ita i terminis nris voluit cal. i. d. 9s. vij. Preterea & si altas regula d nō verisimili pcedat ēt in puisiōe habita a delegato. ea rōne finali, ne deť occasio capēde mortis, tñ cū rō finalis cesset in casu isto, cessabit ēt dispō c. cū cessante. d appel. nā i. d. Joā. nō pt 9siderari occasio capēde mortis sui pdecessoris stāte fama publica, q erat mortu° p

12 plures dies añ ipetrationē, q̄ † fama excusat a dol. l. cū qdi. §. qd dr̄. ij. ff. de acq. here. & a psumptio delicto. l. miles. §. mulier. ff. d adul. c. qr verisimile. in vb. loci fama. de psum. vbi fel. & fama excusat ab itrusione. sz fel. i. c. i nfa. d resti. allegans gl. 9s. cccinij. infrascr. allegatio. & gl. in. c. j. de 9ces. prebē.

RESPONSVM IIII.

Quemadmodum enim legatario sine licētia testatoris, vel heredis possessionē rei legate apprehēdere nō lz, ita ēt possessio būficij collati sine collatoris, vel executoris licētia a būficiato apprehēdi nō posse videť, cū id ex stylo curie obseruet. Cōis tñ doctor sententia est in 3rium, nec valet argumentū legatarij ad būficiatū, cū legatari° e dāno tractet hēdis. Beneficiatus vero nemini dānū pbet ex sua possessionis apprehēsione. cui sententie tanq̄ veriori adstipulamur. In adipiscēda possessione sufficit possidēti excipere de meliori & anteriori titulo & dūio, & hmōi exceptiones obstant agenti. In interdicto vero recuperande spoliatus ante oia restituendus venit. & ibi videre licet qūo procedat regula de triennali possessore.

1 Ingrediens possessionē beneficij sibi collati propria autoritate, an priuetur iure suo. & vide nu. 3.

2 Collatio facta p Papā, vel eius legatū tribuit plenū ius, etiā in beneficijs electiuis absqz institutione.

4 Pena puandis iuris sui nūq̄ oz ipōi, nisi expsso iure caueať.

7 Agenti interdicto adipiscende obstat exceptio dominij.

6 Regula d triēnali possessore i qb° pcedat, & qb° ñ. vide. n. 7.

Respon. interpreta.

Sequendo ordinē dubiorum q̄ proponunť, breuibus p remitate igenij rūdebo. Circa primū, vł prima 9sideratiōe dicendū, q Petro ante fulminatū pcessum nō licuerit possessionē priorat° apprehēdere, arg. c. mouerte. d dec. li. vj. & qr nō lz legatario sine licētia testatoris vel hēdis apphēdere possessionē rei legate. l. ot. tit. ff. quo. le. g absqz licētia collatoris, vel executoris nec lz beneficiato, q assimilať legatario & donatario. vt no. l. c. relatū. de pb. cū si. Jō 9cludēdū q Petr° sit puat° iure qd habebat in būficio, sicut electus. d. c. auaritie, & sicut legatari°. l. nō ē dubiū. C. d lega, & facit, qr victor post sniam diffinitiuā ppria autoritate apphēdeť possessionē rei sibi adiudicate nō lz. ¶ Sz his & similib° ñ attētis, arbitror Petrū potuisse sine lrīa executoris, & absqz fulminatiōe processus apphēdere possessionē, & posito q igressus ñ fuerit legitim° ñ tñ fuit puat° iure qd hēbat i ipso būficio, & p fūdamēto pmitto. q in beneficijs collatiuis tñ operať collatio, q̄ñ in electiuis electio, & 9firmatio. prout nota. Panor. in. c. dudū. col. ij. in fi. de elec. not. ēt in. c. cum olim. de cā possessio, & p

prie. &

prie. et alibi sepe. Hoc sic presupposito, infero quod sicut electus et confirmatus potest possessionem propria auctoritate apprehendere. d.c. auaritie. et c. nosti. et c. quiter. eo. titu. in antiq. co. immo, et cui est facta collatio, poterit sua auctoritate possessionem ingredi. Collatio. n. facta per Papam, vel eius legatum (vt in casu isto) tribuit plenum ius, et in beneficio electus absque vnione. Panor. et Feli. in c. eam te. col. ij. de rescrip. et ita vult Gemi. in c. cum q. de preb. lib. vj. Ex quo patet responsio ad contrarium. d.c. auaritie. quia facit pro, et non contra, immo concedo vt stat ad dispositionem tituli quorum legatorum specialiter respondet, quod procedit vbi heres pretendit ex tali apprehensione fuisse sibi preiudicatum in detractione falcidie, vt gl. et scrib. expresse ibi declarant. verum cum non tractatur de preiudicio heredis de cuius manibus est capienda possessio, cessat interdictum, et in casu isto cum non tractetur de preiudicio executoris de cuius manibus erat capienda possessio, debet etiam cessare interdictum, et sic videtur licuisse ipsi beneficiato cessante omni prohibitione intrare possessionem beneficij. Non obstat. l. si est dubium, quia loquitur in apprehendente possessionem ab alio occupatam, quo casu non licet beneficiato spoliare alium. d.c. cum q. de preb. lib. vj. in casu vero occurrenti presupponitur possessionem tempore litterarum fuisse vacantem. et reperio quod ita concludit Gemin. in d.c. cum qui. et Panor. in c. transmissam. de electio. dicit hanc esse communem opinionem doctorum, quamuis multi teneant oppositum, et quia intelligo auditores curie practicare contra istam opinionem, que mihi non displicet, quod comprobat Bellamera cons. x. col. v. Dico, quod posito quod apprehensio sine licentia executoris, vel collatoris non foret licita, quantum ad producendos effectus possessorios, attamen per talem apprehensionem non dicitur intrusus, nec incidit in penam priuationis iuris sui. ita Archid. et Gemi. et communiter scribentes in d.c. auaritie. et in d.c. transmissam. et bene facit, quia pena † priuationis iuris sui numquam debet imponi, nisi expresso iure caueatur. c. inuenti. xvj. q. vij. §. optimum. in auc. de non alie. eccl. immob. gl. in c. fi. de iure patro. cum similibus. Circa secundum, videtur mihi parum expedire quod producatur instrumentum secunde apprehensionis facte in executione processuum executorialium. et quia non vidi processus, probabo per argumentum a partibus sufficienter enumeratis, nam postquam Petrus solus est in possessione, est necesse si alter vult agere possessorio, quod agat vel interdicto adipiscende, vel recuperande, primo casu si agatur adipiscende, sufficit petro excipere de anteriori et meliori titulo vt not. in c. pastoralis. de caus. poss. et proprie. obstat. n. agenti adipiscende † exceptio dominij. l. si de vi. cum glo. ff. de iudi. Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. pos. Aut agitur interdicto recuperande, et tunc male agit, cum et ante ipsum agentem, et post semper fuerit in possessione. c. consultationibus. de offi. deleg. cum similibus. Circa tertium, maxima est hec dubio, vt ostendunt scripta commentatoris, in regula, de triennali possessore, que est. xxxiij. in ordine verba. n. regule faciunt pro possidente, dum dicit in ea, antiquas lites penitus extinguendo, practica vero dominorum auditorum est in contrarium, vt attestatur idem commentator, vnde minime videntur mutanda, que interpretationem certam semel habuerint. l. minime. ff. de legi. Et istam opinionem dominorum de Rota credo veriorem saltem in casu supposito, pro cuius opinionis veritate ostendenda premitto, quod per solam citationem executam inducitur litispendentia, secundum gl. in clemen. ij. vt lite pen. Panor. et Felin. in c. cum que. in fi. de test. Soci. in cons. xxxviij. col. iij. vol. j. Secundo premitto, quod ille cui post apprehensam possessionem mota fuit lis, non dicitur † pacificus possessor. c. commissa. cum gl. de electio. lib. vj. Gemi. cons. lxxviij. col. iij. Istis sic premissis, infero quod Petrus post adeptam possessionem citatus non potest dici pacifice possedisse per continuum triennium, primo quidem triennio non quia in illo fuit turbatus per citationem, secundo vero triennio, nec sequentibus, non, quia is cui semel mota lis est, verisimiliter debet suspicari aduersarium prosecuturum litem, arg. l. j. ff. de eden. et donec suspicatur turbationem motam duraturam non potest dici pacifice possidere. l. clam possidere. in prin. ff. de acqui. poss. et si ita dixeris secundum commentatorem stante ista regula elapso triennio suspicatur aduersarium cessisse iuri, tibi responsio patet ex verbis regule in verbo pacifice, quia verum est elapso triennio, quod possessor pacifice possederit. sed mota lite ante triennium possessori, non potest dici de cetero ipsum pacifice possidere. vt ergo non habebit locum regula, et sic vlterius dixeris tenendo practicam curie, quid rundes ad illa verba, inquantum penitus amputando, super quibus se firmat commentator. Respondeo quod illa verba debent intelligi de antiquis litibus pendentibus tempore regule mote contra eos, qui iam possederant pacifice per triennium. et sic regula illa trahitur etiam ad lites pendentes. arg. tex. in l. at pe. et fi. C. de sacrosan. eccle. et quod ita sit clare elicitur ex verbo, motas, quod est participium preteriti, et ex verbis precedentibus impetrationes quaslibet super beneficijs possessis pacifice factas, et si iterum istetur, nam legis est quod proprie trahatur ad futura negotia, non ad preterita. c. fi. de const. l. leges. C. de le. concedo et dico, quod regula ista trahitur ad lites antiquas motas tempore regule contra eos, qui iam possederant pacifice per triennium, quia in regula ita expresse cautum reperitur. vt in d. l. ante pe. et fi. tamen trahi etiam debet ad lites futuras mouendas. s. post triennium, et hoc modo † regula habet locum tam in litibus pendentibus, quam futuris, motis et mouendis contra eos qui pacifice iam per triennium possederunt, sed iste non est casus noster, quia lis fuit mota ante triennium igitur etc. et secundum istum intellectum hec regula non erit contra decis. Rote, que vult, quod lis numquam finitur nisi per sententiam, non etiam erit contra communem conclusionem que vult, quod instantia de iure canonico numquam pereat. c. pen. de iud. et ideo iste intellectus est tenendus, quia minus derogat iuri communi quam intellectus commentatoris. c. cum dilectus. de consue. cum gl. et in l. si serui vestri. C. de noxa. cum simili. Laus Deo.

RESPONSVM V.

Quasi possessio curati de Spinasijs licet iure communi suffulta videatur, ex quo territorium de Altisripis sub sua parochia reperitur. Verum enim vero cum possessio tanto iustior existimetur quanto magis a iure et proprietate foueatur. Ideo non absque quasi possessio curati de Roseto potior iudicata fuit, cum is de antiquiori probauerit, et per plures ac potiores testes rem manifestam fecerit. Ex quibus probationibus ius commune dicti curati de Spinasijs prorsus eliditur, presertim cum de sua quasi possessione nullam fidem fecerit, minusque eundem de Spinasijs iuuant sui testes qui singulares dubia, et incerta deponentes nihil prestant.

1. In interdicto retinende is obtinere debet qui habet ius commune pro se. et vide nu. 4.
2. Tanto. n. iustior est posses. quanto magis est a iure et proprietate cita.
3. In interdicto retinende is potior est qui antiquiorem posses. probat.
4. Noua possessio stante antiqua non releuat probantem, nam clandestina presumitur.
5. Testes indefinite deponentes debent reduci ad concordiam, vt falsitas, seu periurium euitetur. et indefinita in dictis testium non equipollet vniuersali.
6. Testes deponentes contra confessionem partis, numquam reducuntur ad concordiam ad effectum probandi.
7. Testes singulares non probant.
8. Intellectus cap. ad decimas. de rest. spol. in. vj. iuste possidet, qui auctoritate pontificis possidet iuste.

Qui veritas est, me dirigat in viam veritatis.

Respon. interpreta.

Petit Curatus de Roseto, se manuteneri in sua quasi possessione exigendi decimas in territorio de Altisripis, et compelli curatum de Spinasijs cessare ab omni molestia, et consequenter agit interdicto retinende, in quo concluditur vt in c. licet causam. de probatio. et ibi panor. not. Et quia in tali interdicto ille debet obtinere qui melius probat suam possessionem. Idcirco videndum est quis istorum contendentium melius probauerit, vt primo aspectu dicendum, quod curatus de Spinasijs, qui per xxxvij. testes nitius fuit probare suam quasi possessionem, debeat obtinere, quia vltra possessionem habet ius † commune pro se ex quo territorium de Altisripis est sub sua parochia. c. j. de dec. et ita in isto interdicto vti possidetis concludunt Inno. et can. in c. auditis. de prescri. dicentes rationem esse, quia testes deponentes de possessione eius qui habet ius commune pro se, deponunt verum. Et idem tenent Io. and. et do. ant. in c. licet causam. de probatio. Rom. cons. cclxxj. ici. vis tota. tanto. n. † iustior est possessio, quanto magis est a iure et proprietate causata. secundum bal. in l. data opera. col. fi. C. qui accus. non pos. et in l. non ignorat. C. de fruc. et lit. expe. Et in proprijs terminis nostris videtur casus in c. ad decimas. de rest. spolia. li. vj. vbi in interdicto recuperande, quod est fauorabilius, non restituitur spoliatus quasi possessione decimandi, quam habebat in aliena parochia, nisi probet titulum sue quasi possessionis, eo quia talis possessio, seu quasi habet ius commune contra se. sic ergo vt in interdicto retinende, in quo vterque contendit se possidere, seu quasi, debet ergo curatus de Roseto succumbere, quia habet ius commune contra se, nisi probet causam sue quasi possessionis, que non fuit probata in casu isto. Igitur. ¶ Sed his et similibus non attentis, arbitror curatum de Roseto in isto interdicto retinende habere potiora iura, quia melius probauit suam quasi possessionem, probauit. n. possessionem diuturnam et annorum. c. et sic tanti temporis, cuius non est memoria in contrarium, et in isto possessorio ille vincit qui probat de † antiquiori possessione. c. licet

cam. de pbatio. vbi casus . clare decisus. & firmat bar. i. l. si duo ff. vti poss. & in gl. cxij. icip. accusatus. & bal. Cinus & alij l. i. pe. C. vti poss. & Bal. i. l. ordinarii. col. iiij. C. de rei vedi. Anchara. ɔs. ccxxiiij. icip. ad declaronem. Probauit et sui q̄si possessionē p plures testes. nu. xi. & in isto iudicio ille palmā obtinet, q p plures pbat, vt formaliter ɔcludit Panormi. i ɔs. lv. i fi. i. ij. parte. & Bar. in. d. l. si duo facit tex. in. c. i nfra. de testi. & i. l. ob carmē. ff. eo. Et q melius pbauerit, clarius apparebit ex rñsionib' ordīis testibus pductis p parte curati d Spinasijs. Non obstāt adducta. ī ɔtrariū, & pmo, q i isto possessorio ille debeat obtinere, q hēt ius commune p se † qr verū ē data paritate pbationū vtriusq3 partis, fm Ant. i. d. c. licet cā. i. iij. col. post

4 Joā. And. d pbatio. & i. c. i nfa, extra d testi. verū i casu nro curat' d spinasijs nullo mō pbauit se fore i q̄si posses. vt stati deduci. Jmo ex ɔfessiōe ipsius aperte ɔstat curatū de Roseto esse in q̄si possessiōe decimādi vinū vinearū antiquarū i Altrifripis. vnde i ɔfessum nihil aliud restat, q̄ ɔdēnano. l. pide. §. fi. ff. ad. l. Aqui. cū vulgarib'. nulla. n. melior ē pbatio q̄ partis aduerse ɔfessio. c. p tuas. d pba. l. generaliter. C. d non nu. pe. nec obstāt dpōnes testiū nu. xxxviij. pductorū p curatū d Spinasijs, qr nō ɔcludūt, nec aliquid pbāt, duodeci. n. ex eis super iure decimādi i Altrifripis nihil dponūt. Jtē decē variāt & ɔtrāt primis eorū dpositiōib' factis in executiōe vnde nō pbāt. l. qui falsa, vl' varia. ff. de testi. Bar. i. l. i. eos. ff. d fal. tres seu q̄tuor alij dponūt solū d possessiōe annorū duorū, vl' triū, q̄ possessio

5 † noua tā modici tēporis stāte antiqua possessiōe, & lōgissima dicti d Roseto, nihil opitulatur curato d Spinasijs, qr p̄sumit clandestina fm Bal. in terminis huius iterdicti i. l. i. arborib' §. nam & si agrū. ff. de vsufru. Bart. in. l. j. C. vti possi. h. n. qui prior est in possessiōe impedit ne sequens possideat, fm Bal. in. c. si diligēti. d prescrip. & h quādo sequēs no possedit p decenniū, p Bal. in. l. si minorē. C. de in integ. resti. Bar. i. l. i. si de eo. §. si forte. ff. de acqui. poss. cum solitis ɔcordantibus, quas omitto, vnus ē frater ipsius de spinasijs, q nō probat ratione ɔsanguinitatis. gl. in. c. i literis. de testib. & in. c. j. iij. q. v. Sed & alij oēs testes trib' ɔsideratis nihil pbāt, ad quorū euidētiā p̄mitto tria. Primo, q i loco d Altrifripis colligūtur decime antiquarum vinearū, & decime nouaIium, vt ex dictis testiū, & cōfessionē curati d Spinasijs apparet, Scdo p̄mitto dispōnē c. cum cōtingat. & c. cum i tua. de deci. vbi decime noualiū debent curato sub cui' parochia sunt sita noualia, lz ali' p̄scripserit decimas anti quorū pdiorū in ipsa parochia. Tertio p̄mitto, q in dictis testiū indefinita non equipollet vniuersali, fm Jnnocē. & alios i. c. auditis. de p̄scrip. & ratio ē, qr nō ɔcludit p necesse fm Alex. ɔs. cviij. col. pen. vol. ij. & Fel. in. c. cū oēs. d cōstit. His sic p̄missis ifero q testes pducti p parte curati de Spinasijs nō pbāt cōcludēter, qr dponūt idefinite ipsum percepisse decimas, nec dicūt oēs, nec quas, vnde debēt itelligi d decimis noualiū, & nō de decimis antiquarū vinearū, & h mō

6 erūt † cōcordes cū testibus pductis p curatū d Roseto, & cum ɔfessiōe ipsius d Spinasijs, & ista iterpretatio capienda est & ɔsonat auribus meis, & dictis ipsorū testiū, & p hāc vitat falsitas & piuriū, & ideo huic adherēdū. c. cū tu. extra, d testi. vl' posito q velimus capere dteriorē partē, q intelligant d decimis antiquarū vinearū, tūc ēt nō pbarēt, qr tūc ɔtrariarent ɔfessioni partis, que eos produxit, quo casu nunq̄ nulla admittit † con

7 cordia ad effectū pbādi. fm Jnno. in. c. cū cōtingat. in princ. d offi. delega. bar. & alij in. l. ij. §. creditū. ff. si cert. pet. Panor. in. c. cū Joānes. de fi. istrum. Preterea nō potest inficiari, q h pbo nō sit dubia, cū possit trahi ad a iterā, vl' alterā decimā, ergo nō releuabit pbātem. c. in presentia. de probo. i nō h. C. vnde legit. Jtē aduertēdum est, q fere oēs qui deponūt curatum de Spinasijs eē i quasi possessione a tempore eorū recordationis, sunt omnes singulares, qr dicūt se scire, qr ipsi soluerunt curato d Spinasijs, sunt enim oēs i dicto suo singulares.

8 & † sic nō probāt. Jta in terminis Panor. cōsi. xlij. q incipit ex multis agitatis. vbi reprehēdit alios q aliter itelligūt. Jnno. in. c. qualiter & quādo. el. ij. de accus. Non obstat ēt tex. i. c. ad decimas, qr rñdet † multipliciter. Prīo, q loquit q̄do spolia-

9 tus decimas quas possidebat in aliena parochia pauco tempore possederat, secus aūt si lōgo, vt in casu nro. Jta Gemin. & cōmuniter alij i. d. c. ad decimas. i vbo, aliquandiu. Panor. & scribētes i. c. cū ecclesia sutrina. col. fi. de cau. pos. & ppie. ita intelligūt tex. i. d. c. ad decimas. i vbo, aliquādiu. Scdo loquit quādo is q habet ius cōe, p se reperit possidere. tūc denegatur spoliato restitutio, qr multa facta tenēt q̄ fieri pbibent. l. pa-

tre furioso ff. d his q sunt sui vl' alie. iu. i. c. ad apostolicā d reg. secus si is i cuius parochia sunt ille decime, non possideat, non . n. danda est ēt dño rei licentia alterum possessorē spoliādi. l. si quis in tantā. l. meminerint. C. vnde vi. In casu vero nro, cōstat ēt ex ɔfessione ipsius de Spinasijs, q nō possidebat. Ergo nullo modo in iudicio possessorio est audiendus. Tertio rñdetur, q iustificata est possessio curati de Roseto, ex cursu longissimi tēporis, que habet vim tituli. l. iij. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. & esti. c. sup quibusdā. §. preterea. de vb. sig. & sic potest dici, q quasi possessio curati de Roseto iustificat ex titulo p̄scriptionis, q̄ ex cursu annorū quadraginta cōpleta fuit. c. de quarta. de p̄scrip. qd loquitur in prescriptione decimarū, & si dicat, q nō potuit curatus de Roseto p̄scribere, qa videt fuisse in mala fide ex quo ius cōe semper fuit contra se, arg. l. quēadmodum. C. de agric. & censi. lib. xi. ad hec rñdet Oldra. ɔs. ccxlvij. qd incipit, ad obiectus. col. ij. vl. secūdo opponit. q ex quo Papa statuit tale ius sic posse p̄scribi, nō se

10 p̄scribens habere malam fidē, cum † authoritate Pape possideat, cuius sunt oīa. ix. q. iij. c. cūcta per mundū. & ita ēt rñdet Hosti. in. c. significauit, extra de censi. Preterea ex cursu lōgi tēporis presumitur bona fides. fm Jnno. in. c. cū venissent. de in integ. rest. bar. in. l. si C. vnde vi. Alex. ɔs. cij. col. ij. vo. ij. Panorm. ɔs. lxxxix. col. iij. vol. pe. Aret. ɔs. cxij. Curti. senior cōsi. lxxj. cum multis alijs authoritatibus quas ɔsulto omittam, ne folia ad ostentationem videar implere. Laus Deo.

RESPONSVM VI.

Quoniā interdicta retinende & recuperāde cōtraria sunt, quia interdictū retinēde agentē possidere, aliud vero actorē possessione spoliatū esse desiderat. Jdeo iniam latā in fauorē reuerendissimi. d. archiepiscopi Rossatensis in ea parte q̄ pronunciatū fuit eundē vererū. domi. episcopū & eius ecclesiā reintegrandā & restituendā esse in possessionē seu quasi exigēdi censum salmotarū quatuor annone rōne molendini contentiosi nullam fuisse & dicendā tanq̄ non ɔformis libello, & super nō petitis lata, qa dominarius predicti reuerē. dom. Archiepiscopi proposuit remediū duntaxat retinende, quare iudex nullo iure potuit pronunciare super possessorio recuperandō, repugnante regula ɔtrarietatis, q̄ hmōi iudicia cumulari nō patit, ēt in summarijs iudicijs, Nec clausula ius & iustitiā ministrari operat remedia ɔtraria deducta videri posse, quinimo libellus ita conceptus nullo iure defendi p̄t, nec ēt hmōi repugnantia ex dictione quatenus, Qua & causatiue & ɔditionaliter accipit defendi p̄t quo iudex ɔtrarius sit saltez desistendo, que ēt sententia ob expressum iuris errorē sustineri nō pōt. Nec secunda sententia prime cōfirmatoria cum eodē nullitatis laboret vitio de iure pariter admitti potest, tum ēt quia huiusmodi sentētia iniqua ac iniusta est, eo quia actor extrema dictorum (vt oportet) interdictorū non probauit. Nec oēs pariter testes producti quicquā prestant, cū pars eorum varij, singulares, nonnulli contrarij, ebrij, & de diuersis tēporibus ac solutionibus deponat. Quare respōdi Sardellam ream fm ea que proponuntur, iniuste ac inciuiliter condēnatā fuisse, et sententias ipsas nullas de iure esse.

1 Sentētia non conformis libello, & super non petitis lata, est ipso iure nulla, & vide nume. 5.
2 Jnterdicta retinende & recoperande cumulari non possunt, obstante regula contrarietatis.
3 Clausula ius & iustitiam ministrari, nūquam operatur remedia contraria deducta videri posse.
4 Sententia continens contraria est ipso iure nulla.
6 Sententia ɔtinens expressum iuris errorē est ipso iure nulla.
7 Secunda sententia confirmatoria prime sententie nulle, eodē nullitatis vitio pariter laborans, nulla est.
8 Agenti interdicto retinende duo incūbunt pbanda, vz possessio, seu quasi, & inquietatio tā tpe mote, q̄ ɔtestate litis.
9 Quasi possessio percipiendi annuos fructus per denegationē solutionis amittitur.
10 Agenti interdicto recuperande duo incūbunt pbanda, possessio videlicet, & spolium.
11 Testes singulares, maxime in tpe, nihil probāt. & vide n. 15.
12 Testis in vno falsus, non prob. & in reliquis.
13 Testis contrarius, nihil probat.

Ebrius

14 Ebrius testis eē nō potest, et ibi videre licet an aduersarius ri- tosus, iniurius, et inimicus admittatur in testem.

16 Res inter alios acta, alijs etiam quo ad dominium et posses- sionem non preiudicat.

17 Possessio neqꝫ dominium per catastrum non probatur.

18 An testes singulares sufficiant quādo agitur de probāda pos- sessione in genere, et vide nu. 10.

19 An in interdicto recuperādē sufficiat probare possessionē de preterito, et allegare possessionem de presenti.

Respon. interpreta.

Ex longo Et instato processu cause verē- tis inter Clauariū reueren. do. Archiepiscopi Arelatēsis agētem. Et honestaꝫ filiaꝫ honoratā Gardellaꝫ se defendentē, duo du- bia resultat. Primū, an sententie late in interdicto recuperan- de, seu super remedio can. quereli. de electi. tanqꝫ nō sint con- formes libello, possint dici nulle. Secundum, an iniquē sive late proponantur in possessorio retinende, sive recuperande. ¶ Circa primū vꝫ sniaꝫ, in ea parte in qua pronunciatū fuit reueren. do. Archiepiscopū et eius ecclesiā reintegrādaꝫ et re- stituendaꝫ in possessionē seu quasi exigendi cēsuꝫ salmatarum 8 quinque annone dicti molendini ec. fuisse nullaꝫ, qꝛ et esse † nō est cōformis libello. et lata sup nō petitis. l. vt fundus. ff. cōmu. diuid. c. ꝫ bell. de simo. qꝛ ꝯclō procedit ēt in iudicijs summa- rijs. cle. sepe. de ver. sign. maxime in iudicio possessorio, vt cō- suluit Com. ꝯs. xvj. ꝫ in hac col. iij. lib. ij. Nā in libello Claua- rius petit se manuteneri in sua quasi possessione exigēdi, et sic intētauit interdictū retinēde, qꝺ aduersat possessorio recupe- rāde, qꝛ vnū presupponit agētē possidere, alterū psupponit totū ꝯtrariū. s. reū possidere, et actorē possessione priuatū, et iō 3 nō pñt ista duo † interdicta simul cumulari obstāte rōa ꝯtrieta- tis. ꝫ gl. in. l. si de vi. ff. ꝺ iudic. no. ēt in. l. incerti. C. de interdi. p Bar. in. l. naliter. §. nihil cōe. ff. de acq. poss. cū igit fuerit in- tentatū possessoriū retinēde, nō debuit neqꝫ potuit iudex pro- nūciare sup possessorio recuperāde, nec huic cōclusioni obstat clā illa vulgaris apposita in calce libelli, super quibus ius et iu- 4 stitiaꝫ ministrari, qꝛ talis clā † nunqꝫ operat qꝺ actor videatur deduxisse remediū ꝯtriū remedio intētato, qꝛ si fieret trāsitus ad remediū ꝯtriū, resultaret repugnātia ad quā saluandā clā offerta nullaꝫ virtutē hꝫ, ꝯm Bal. in. l. ij. C. ꝺ proba. et in. l. edi- ta. in. fi. in repet. perusina. C. de eden. quē refert et sequit Dec. cōs. lxij. in cā que agit et in nris terris ita cōsuluit Soc. ꝯs. cxxj. in cā dñe Jacobe. col. j. in vlt. lib. Ulterius si pertinacter dicere velimus virtute clē ius et iustitiā ministrari, intentatum fuisse possessoriū recuperāde, qꝺ cōstat falsuꝫ eē, nō tñ possumus di- cere vtrūqꝫ remediū, vcꝫ taꝫ retinēde, qꝫ recuperāde fuisse cu- mulatū, qꝛ vt. ꝯ. dixi rōa ꝯtrietatis obstat, vt ēt Bar. dt in. d. l. edita. in. ij. rōa ipeditiua, et si fuisset vtrūqꝫ cumulatū, nō posset libellus ꝯtria cōtinens saluari vllo mō, etiaꝫ ptextu dicte clē, ꝫ Soci. in. d. ꝯs. cxxj. Hoc sic psupposito, necesse est fateri inui- tis dētibus qꝺ snia qua mediāte iudex pnunciauit Reue. do. et eius ecclesiā fore manutenēdaꝫ, et restituēdaꝫ sit nulla, nā sen- 4 tētia † cōtinens ꝯtria est ipso iure nulla. ꝯm gl. in. c. si is q. §. cū ergo. ij. q. iij. et Bar. in. l. duo. ff. de re iud. Bal. in. l. j. col. v. C. ꝺ fur. Nec ob. si dicat qꝺ iudex nō iudicauit Re. dñm, et eius ecclesiā esse manutenendā et reintegrādaꝫ simplr, sed quaten⁹ opus eēt. Pronūciauit. n. ecclesiā manutenēdaꝫ, et quatenus opus sit reintegrādaꝫ, qꝛ nō propterea euitat ꝯtrietas, aut. n. illa dictio, quatenus, stat cātiue. pro qꝛ, vt i. l. certū. ff. si cer. pe. et in. l. si qs rogatus. ff. de fideic. liber. et tūc stat repugnātia, qꝛ si opus ē qꝫ ecclesia restituat ad quasi possessionē exigēdi cen- sum qꝛ nō possidet, et sic nō dꝫ manuteneri. Aut dictio quatenus stat ꝯdōnaliter. i. si opus est, vt no. p bart. in. l. j. ver. quero de aduerbijs quātitatis. ff. de ꝯdi. et demon. et no. in. l. stichuꝫ qui meus erit. ff. de leg. j. et tūc ꝫ iudex nō sit ꝯtrius persistendo, est tñ ꝯtrius desistēdo. ꝯm Bal in. d. l. j. col. v. vers. nota qꝫ inter- dū. vult. n. iudex desistere et recedere a snia p euꝫ lata ꝺ manu- tenēdo ecclesiā in sua quasi possessione si opus sit. i. si nō possi- deat qꝛ casu eā reintegrādaꝫ pronūciat. Et credo qꝫ ista fuerit iudicātis intētio. Sꝫ nunc dico hic sniaꝫ eē mero iure nullā, et inualidā, qꝛ si dixerimus qꝫ iudex vere et certitudinaliter reces- serit a iudicio retinēde, et solū voluerit pnunciare sup posses- sorio recuperāde, nunc clarū est qꝫ nō potuit, neqꝫ debuit, qꝛ re- 5 mediū † reintegrāde non fuit in iudicio deductū, neqꝫ petitū, vt. ꝯ. ꝯclusuꝫ fuit. Si vero dixerimus qꝫ iudex nō discesserit ve- re et certitudinaliter a iudicio retinēde, ꝫ sub ꝯdōne si opus eē- set. i. si nō eēt ecclesia in possessione, et tūc snia erit ꝯdōnalis, et incerta, qꝛ nulla. §. curare. insti. de act. l. j. et. ij. C. de sen. qꝛ si. cer. quāt. cū si. ¶ Preterea dicta snia cōtinet expssuꝫ iuris erro- rē, duꝫ in ea dꝫ qꝫ clā ius et iustitiā ec. facit ꝯtineri in libello in- terdictū restituēde, cū hoc nullibi in iure scriptuꝫ reperiatur, 6 Imo totū oppositū, vt hic deducit, ergo ipso iure † nulla. l. cū prolatis. ff. de re iudi. l. j. C. quā. prouo. nō est neces. l. j. in prin. ff. que senten. sine appel. rescin. in. c. j. ēt de re iud. presertiꝫ qꝛ cōtinet iniustitiā. vt p Pañ. in. c. j. et in. c. inter ceteras. col. ij. eo. titu. Et ista cā nullitatis fuit eque principaliter deducta in ista cā appellationis, et iō pōt super ea ferri snia, nō obstante desertione applonis, ꝯm Ang. de Are. in. l. si expssim. col. xij. ff. de appel. et maxime qꝛ cā nullitatis fuit cōcessa, et sup ea lis ꝯtestata, et de ea cōstet ex pcessu, vt. ꝯ. deductū fuit. Et qꝛ snia prima nulla est, vt ex pdictis apparet, ꝯcludēduꝫ restat, qꝫ ēt 7 scōa † snia ꝯfirmatoria, dicat ēt nulla, qꝛ vitiū nullitatis qꝺ est in prima, trāsfusuꝫ est ēt in scōaꝫ. Sꝫ posito qꝫ vitio nullitatis nō peccarēt, saltē retractāde veniūt, qꝛ iniquitatis et iniustitie morbo laborare vidēt. Ad qꝺ ostēdenduꝫ pmitto illā vulgarem rōaꝫ, qꝫ actore nō probāte, reus ēt si nihil prestiterit, est absol- uēdus. l. q accusare. C. de eden. c. j. vt eccle. benefi. c. cū ecclesia sutrina. de cā poss. et proprie. Si mō demōstrauero intētionē actoris nō probari neqꝫ iustificari ex his qꝛ deducta fuerunt in processu, erit ꝯcludēduꝫ Gardellā reā iniuste et iniuste fuis- se ꝯdemnatā. Agit Clauarius interdicto vti possidetis, vt ex medio cōcludendi apparet ꝯm Bar. in. l. certi cōditio. in prī. ff. si cer. pet. et multoties idē Clauarius, sive eius pcurator se intentasse dictū interdictū vti possidetis ꝯfessus fuit, vt appa- reat ex actis, et maxime in cedula exordiēte ex hoc pcessu. in qꝛ 8 interdicto debuit idē Clauarius duo † probare, vcꝫ qꝫ Reue. dñs turbatus fuit in sua quasi possessione, et qꝫ tpe turbe et li- tis cōtestate quasi possideret. l. j. §. interdictū. ff. vti possi. c. ꝫ cāꝫ. de probat. Uerū nō solū Clauarius nō probauit Reuer. dñm, sive ecclesiā eē in quasi possessione tpe mote litis, quin- imo testes pro parte sua pducti probāt totū oppositū, vcꝫ qꝫ tpe mote litis nō erat in possessione, seu quasi exigēdi dictuꝫ censuꝫ. Nā Joannes petronis notarius testis productus pro parte ipsius Clauarij super. xiiij. art. in quo articulatur qꝫ ipsa Gardella de soluēdo ēt iudicialiter requisita distulit et prolon- gauit solōnes, eo mō possessionē ipsius reuerēdissimi turban- do, deponit, qꝫ ipse noie pfati Re. do. interpellauit ipsaꝫ Gar- dellā ante lite motā, que expsse recusauit velle soluere, qua re- cusatione stāte, nō pōt dici Re. do. eē tpe litis mote in quasi possessione exigēdi dictū censuꝫ ab ipsa Gardella, qꝛ si antea 9 in quasi possessione fuisset, eo ipso qꝛ sibi denegata † fuit solo- tio et cēsus dꝫ amisisse suā quasi possessionē, vt est casus in. c. quereli. ꝺ electio. et ibi Pañ. in. iij. no. qꝛ dt verū si emphyteo- ta recusat soluere, qꝛ noluit, secus si differat, qꝛ nō possit, inter- uertit. n. possessionē dñi, qui sibi soluere pēsionē recusat, vt ēt notat in. l. male agit. C. de pscr. trig. vel quadr. anno. et i. c. sub- orta. de re iud. et ista est ꝯclō notissima. Et qꝫ Gardella añ li- tē motā recusauerit, satis iustificat, qꝛ nō apparet qꝫ ipsa vnqꝫ aliquē cēsuꝫ soluerit, et ēt ipsa in rñsione qꝫ facit ad. xiiij. articu- lū expsse fatet sp recusasse, et de nouo recusare soluere ptendēs molēdinū pleno iure ad se spectare, pꝫ igit interdictū retinen- de male fuisse ipetratuꝫ, et male ac peius iudicatū fuisse super eo. ¶ Restat vt inquiramus an interdicto recuperāde, sive re- medio reintegrāde fundata sit intētio actoris. Et ꝫ superua- cuū mihi videat super hoc insistere, qꝛ vt. ꝯ. dixi, remediū re- integrāde nō pōt dici vllo mō intētatū, neqꝫ iudex potuit su- per nō petitis iudicare, tñ vt exuberātius appareat ꝺ bono iu- re dicte Gardelle, libet vlteri⁹ vagari. Tñ psuppono qꝫ agēs 10 interdicto † recuperāde dꝫ pbare duo. s. possessionē, et spoliū. c. ꝯsultationibus. de offi. dele, qnimo opus est articulare ꝺ die spolij, et pbare qꝫ eo die directus dñs possidebat. l. j. §. hoc in- terdictū. ff. de vi et vi arma, et ꝫ Jm. in. c. qualiter et qñ. ij. de ac- cusa. Curt. senior ꝯs. lxx. sup cōtrouersia. col. ij. Ego aūt in p- cessu nō reperio articulatū de spolio, nō ēt puto sufficiēter p- batū, qꝫ Re. dñs vnqꝫ exegerit cēsuꝫ dictarū salmatarū quatuor, nā testes examinati in fauorē Re. do. sunt dēs in dicto, et rōne dicti singulares, qꝛ quilibet de diuerso tpe, et diuersa solone, cō- 11 stat aūt qꝫ testes † singulares nō pbant. l. iurisiurādi. C. ꝺ testi. c. tā litis. ēt eo. et maxime qñ sunt singulares in tpe. c. nihilomi- nus. iij. q. ix. c. cū dilectus. de elect. cū si. Et qꝫ sint singulares in

tpe, ⁊ in solone, pz, qr Joānes Berēgarij primus testis loquitur de solone sibi (vt dr) facta per Joānez Gardellā de anno. 1493. quo tpe dr dictū Gardellā habuisse molendinū ab hędibus Bertrādi Boerij. Nullus aūt testis est, q de solone fcā ipsi Joāni Berengario, nec de tpe illius anni deponat, imo iste testis ꝯuincit de mēdacio ⁊ falsitate, qr ex instrūo ꝓductis p ipsuz Clauariū, vez ex instrūo rogato p magistrū Jo. peironū ꝯstat q Joānes Gardella de anno. 1493. nōduz tenebat, neqꝫ possidebat dictū molēdinū, imo heredes dicti Bertrandi tenuerūt ⁊ possederūt illō vsqꝫ ad ann. 1496. si bñ inspiciantur documēta exhibita pro parte Re. do. vñ nō probat in aliquo, qr testis falsus in † vno nō probat in reliqs, ſm Ale. ꝯsi. 12 xxvij. in cā ⁊ lite. lib. ij. p tex. in. c. testimoniū. de testibus, ⁊ per alia deducta p ipsuz. Jtē est sibiipsi ꝯtrius, qr in prima eius depositione habita i pma instātia deponit, q Bertrādus boerij vēdidit aliā medietatē dicti molēdini Joāni Gardelle, in scda vero depositione dr, q hędes dicti Bertrādi vēdiderūt, 13 ergo † nō probat. l. q falsa, vel varia. ff. de testi. c. cū in. eē eo. cū si. Scds testis Abel eusaqꝫ, q deponit q ipse tanq̄ renderius exegit cēsuz a dicto Joāne Gardella p annos quatuor, vez p annis. 1494. ⁊ tribus sequētibus, est ēt singularis, qr loquitur de diuersis solonibus, ⁊ diuersis tpibus, de qbus nullus alius deponit. Jtē est ꝯtrius Berēgario tertio testi, qr dt q Joānes Gardella habuit molēdinuz ab hędibus Bertrādi, ⁊ Berengarius dt q habuit ab ipso Bertrādo, vñ neuter ipsoꝝ pbat aliqd. d. l. q falsa. Tertius testis Berēgarius filius Bertrādi boerij (vt dixi) ꝯtrias Abeli scdo testi. Jtē ꝯtriatur sibiipsi, qr in depositione sua habita in prima instātia, ⁊ in rñsione ad secundū artic. dt q Joānes Gardella habuit ipsuz molēdinū a Bertrādo pře suo, in rñsionibus vero ad octauū ⁊ nonū arti. dt, q Joānes Gardella post mortē Bertrādi sui pris habuit ipsuz molēdinuz ab ipso ⁊ fratribus, seu a maiore parte ipsorū fratrū. in depositiōe vero in scda instātia, deponit totū oppositū, dicēdo q př suus ptendebat q molēdinuz non faceret cēsuz, sꝫ coactus fuerit a Joāne Gardella tūc rēderio pro arreragiis remittere sibi medietatē molēdini, ⁊ pro expēsis soluēdis vēdidit eidē Joāni Gardella postea aliā medietatē. Jtez 14 probatur q est cōtinuo ebrius ⁊ temulētus. † Ebrius aūt nō pōt eē testis, ſm Bal. ⁊ Fel. in. c. j. de testi. Jtē habuit litē cū ipsis Gardellis sup hoc molēdino. vñ nō est integer testis ꝯ Gardellā. §. si vero ꝯtr. in auc. de testi. tradit p Pañ. in. c. cū oporteat. ⁊ in. c. inqsitionis. de accusa. ⁊ in. c. j. in not. ⁊ ibi scripsi. de iud. Jtē iactauit se velle iterū litē instaurare sup dicto molendino ꝯ ipsaz Gardellā, ergo nō est testis idoneus, qr ē n. aduersarius dicte Gardelle, q nondū litē inchoauerit, ſm Andre. Sicul. ⁊ mod. in. d. c. j. de iud. Quart' testis Jacobin [illegible], est singularis, qr deponit de solone cēsus facta p [illegible] eius maritū, ⁊ sic ō diuersis tpibus, diuersis solonibus, ⁊ ā diuersa psona de qbus nullus alius verbū facit. Jtē non ꝯcludit eius depositio, qr dt qō maritus suus ⁊ ipsa nesciebāt qua de cā soluerēt ipsuz cēsuz, seu nesciebāt an molēdinū faceret dictū cēsuz, sꝫ iō soluebāt qr antecessores sui soluerāt sp dictū censuz, vñ cū potuerint soluere alia de cā q̄ propter dictū molēdinū, nihil ꝯcludit, qr nō probat hoc eē, qō ab hoc ꝯtingit abesse. l. nō hoc. C. vñ legiti. c. in p̄sentia. de ꝓbat. Jtē probatū fuit q ē rixosa, iniuriosa ⁊ mala mulier, ꝗ̄ testis eē prohibetur. c. suspectos. iij. q. v. quē tex. ad hoc reputat singularē Lud. ro. singu. cccxiiij. Jtē est inimica dicte Gardelle, ergo ꝯ ipsaz nō facit fidē. c. repellant. de accus. Quintus testis dñs p̄sbyter Geruasius de istrio, pariter ē singularis, qr deponit q ipse exegit de solonibus ⁊ diuersis solonibus, ⁊ rēderius a Bertrando boeri, ⁊ sic de diuerso tpe. Sextus testis Raymūdus chaleriij quātuz ad quasi possessionē dicti cēsus, soluz deponit q Joānes Gardella tūc firmerius reddituū archiepiscopatus capere fecit medietatē dicti molēdini a Bertrādo boerij tūc possessore dicti molēdini pro arreragiis, ⁊ in hoc ꝯtriat primo, scdo, ⁊ tertio testi, q dicūt q Joānes Gardella capere fecit medietatē dicti molēdini ab hędibus ipsius Bertrādi. Jtē tpe depositionis erat domesticus ⁊ familiaris p̄fati Re. do. ergo nō idoneus. l. ij. C. de testi. c. in lřis. eē eo. ⁊. c. cū P. māconella. de accus. Jtē erat ⁊ ē amicus intimus, ergo inhabilis, ⁊ min' idoneus ad testificādū pro amico. c. quoties, ⁊ ibi Pañ. ⁊ alij ō testi. c. si testes §. itē testes. iiij. q. iij. ⁊ pp intimā amicitiā ex toto testis repellitur a testimonio, ſm Spe. ti. de test. in prin. Bal. in. c. j. eo. tit. Jtē erat tpe sue depositionis pcurator fiscalis, ⁊ negotioꝝ gestor p̄fati Re. dñi. ergo suspectus. l. si. ff. de testi. Septimus ⁊ vlt. testis dñs Am. Barralis ē etiā singularis, qr deponit de solonibus sibi factis tpe quo erat rēderius, ⁊ de diuersis tpibus. Jtez ꝯtrias Joāni peironis testi examinato in prima instātia, quē ipse septim' testis in rñsione ad. xj. articulū allegat p ꝯteste, dt. n. q Joānes Gardella sibi vti rēderio soluit solita duodecim, p arreragiis annoꝝ quatuor in p̄sentia Joānis peironis. Jpse aūt Joānes peirones sup eodē met arti. interrogatus, rñdit nihil scire q Joānes Gardella soluerit aliqd cēsuz, nisi auditu dici. Jtē tpe sue depositionis erat ⁊ est magister domus p̄fati Re. dñi, familiaris, domesticus, ⁊ amic' intimus, prout probatū fuit vñ nulla fides sibi ē adhibēda. l. ij. C. de testi. ⁊ p ea q̄ ē scripsi ꝯ personā quinti testis. Cū itaqꝫ testes sint varij, ꝯtrij, suspecti, ⁊ singulares, bñe sequitur q nō pbant intētionē actoris. Jmmo si testes sint tm singulares, vt qr vnus deponat de solonibus sibi vt rēderio factis, ali' de alijs solonibus, ⁊ alijs tpibus sibi vt rēderio factis, nō probāt 15 sufficiēter † q dñs eius noie exegerūt sit in quasi possessione exigēdi, vt i specie ⁊ i terio nřis ꝯsuluit Phil. cor. ꝯs. cccxv. ⁊ in hac. li. iiij. p tot. Nec ob. instrūm inuestiture factū in Ambdomū Capucij ō anno. 1486. ⁊ recognitio facta pden Ambdomū, qr quātuz ad Gardellaz tertiuz possessore est res inter 16 alios acta, q̄ † in p̄iudiciuz tertij nō probat dñiuz neqꝫ possessionē. c. inter dilectos. ad fi. ⁊ ibi Pañ. ⁊ alij de fide instr. ⁊. l. ad probationē. vbi Bal. ⁊ Sal. C. locati. ⁊ in. l. ad probationem 17 . C. de proba. Nō ēt ob. liber Cadastri, siue terrerij, qr p † Cadastrum nō probatur possessio neqꝫ dñiuz, vt est tex. quē ibi no. Bar. ⁊ Clarius Bal. ⁊ alij in. l. si pꝰ. C. de acti emp. Non etiā ob. qō decidunt gl. ⁊ Bar. in. l. ob carmē. §. fi. ff. de testi. qr procedit qñ agitur de probāda posses. † in gñe, secus si agitur de pro- 18 bāda possessione certi tpis, qr tūc testes singulares nō probāt, nisi sint ꝯtestes in tpe, ita sentiūt ēt gl. ⁊ Bar. ⁊ ita etiā vult Bal. in. l. si. in. xv. opp. C. de edic. diui Adr. tollen. in casu nřo reqritur probō certi tpis, nā in interdicto retinēde requiritur q probetur agentē possidere tpe turbe, ⁊ tpe litis cōtest. (vt dixi p̄ ō) ⁊ firmat Bar. in. l. j. §. si. ff. vti possi. in interdicto recuperāde reqrit q probetur agentē possidere tpe spolij. d. c. cōstitutionibus. de ofli. dele. ⁊. d. l. j. §. interdictū aūt hoc. ff. de vi ⁊ vi arma. Et si dicatur sufficere q probō ꝯcludat presumptiue. l. q 19 sufficiat probare † possessionē de p̄terito, ⁊ allegare possessionē de p̄nti, qr tūc presumitur possessio de p̄terito ꝯtinuata vsqꝫ ad diē spolij, vt ꝯcludūt Pañ. ⁊ alij in. c. cū ad sedez. de resti. spolia. ⁊ in. l. siue possideris. C. de pba. Rñdeo, q istud est verū dūmodo probetur possessio alicuius tpis p̄teriti, ⁊ sic probetur aliqō initiū super q fundari possit p̄sumptio ꝯtinuationis, ad probādū aūt istud initiū, opz q testes sint cōtestes in tpe ꝯsius initij, nec singulares testes sufficiūt, vt est tex. i. l. si. de probat. Et hoc expsse decidit Bar. quē alij cōiter sequuntur in. l. celsus. col. si. ff. de vsuca. Et ita ēt ꝯsuluit Alex. ꝯs. li. vlt. ⁊ discusso processu. ad fi. lib. j. ⁊ ꝯs. xxvij. inspecto diligēter. col. ij. e. lib. ⁊ expssime Corn. in. d. ꝯs. cccxv. vbi loquitur in terminis. Quinimo Pañ. ꝯs. xlij. et multis. lib. j. pbat p plures vrgen- 20 tes rōnes, q nō sufficiūt † testes singulares, ēt q agatur de probādo aliqd in gñe, dicēs q gl. ⁊ bar. in. d. l. ob carmē. § fi. nō recte sentiūt. Preterea, ēt q testes singulares pbarent possessionē, nihil tñ ad casuz nřm, qr cōstat q Reuerēdus dñs Archiepiscopus nō possidebat tpe litis cōtestate, vt sr̄ demōstraui, vñ in interdicto vti possidetis intētato oz eius succūbere, vlterius testes nō soluz sunt singulares, sꝫ varij, ꝯtrij, ⁊ tales q bus fides nō fuit, nec ē adhibēda, vt pz ex p̄dictis. Laus deo.

De exceptio.

RESPONSVM PRIMVM

Quanquaz Exceptio dñij ⁊ proprietatis opponi nō possit locatori agēti actione locati per cōductorez, cū videatur ex hmōi exceptione cōductor locatorez suū quasi possessione spoliare suā percipiēdi pēsionē, seu arreragia, nec de dñio alterius excipere, nec ꝯ propriuz instrūm venire pōt. Uerū scdm ea q̄ proponuntur ꝯtria snia verior est. qr hmōi locator in bñficio de cuius fructibus agitur intrusus est, quare fructus suos nullo iure facit, quinimo ad pceptoruz (vti fur, ⁊ latro) restitutionē tenetur. Jō facile ꝯstat eidē obstare rōnez dolo facie, ⁊ exceptiones proprij dñij, intrusionis, iuris ⁊ ꝓprietatis ecclesie, intētionis, nec nō tituli notoriuz defectuz, ⁊ actionez in fa-

ctum

cum ex equitate. Summo ergo iure Raymundo intruso ad pensionem & arreragia agenti exceptiones predicte opponuntur. Que pariter cessionario obstare dubium non est.

1 An locatori agenti ad pensionē, seu arreragia opponi possit exceptio proprietatis & dñij. & vide nu. 2. & 6. & 7.
3 An conductor teneatur locatori intruso ex ꝯctu locationis initiatori an ei soluendo liberetur. vide nu. 9. & nu. 13.
4 Intrusus in beneficio non facit fructus suos, imo tenetur ad illorum restitutionem, vti fur, & latro.
5 Intruso agenti actione locati obstat exceptio doli. & que exceptiones obijci possunt. vide nu. 8. & nu. 11.
Ratione coniunctionis, potest reus excipere de iure tertij cōiuncto cum suo.
Sententia facit rem dici notoriam.
Quoties equum est dari reo exceptionem, iudex semper debet audire reum excipientem.
10 Spolium in necessarium antecedens presupponit possessionem vel quasi, sicut primatio habitum.
11 Si quis iurat soluere rectori, an teneatur soluere rectori intruso. & ibi vide an bnōi iusiurandum sit obligatorium.
14 Exceptiones que obstant cedenti, cessionario ēt obstabunt.

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpreta.

IN causa Que iamdiu vertit inter magistrum Petrū Aliberti cessionarium quondā presbyteri Raymundi Clemētis agētem, & do. Gulielmū Francolis reum & se defendentem, plura sunt exaranda.

¶ Primo, an ꝯ locatorē agētem actione locati ad pēsiones, siue arreragia opponi possit exceptio ꝓprietatis, & dñij. prout proponit p prefatū do. Gulie. dicētem redditus ad se spectare, qui fuit priuatus a pēsionis, & linie institut⁹ rector capellanie, de cuius fructibus agit, & nō ad dictū presbyterū Ray. locatorē, stāte sñia lata p papā, per quā fuit declarat⁹ inhabilis ad bñficia obtinēda in ecclesia sori. s. Iuliani, ꝓp sacrilegiū ab eo cōmissum.
¶ Scdo, vbi obstet locatori cedēti, an ēt obstet cessionario.
1 ¶ Deueniēdo ad primū, videret q exceptio † dñij opponi nō posset pluribus rōnibus. Primo quia denegās soluere mercedem locatori dz eum spoliare sua quasi possessione pcipiēdi suā pēsionē. c. querelam. de elec. & pīūr non vz audiēdus sup exceptione ꝓprietatis, quā ꝯ spoliatū opponi nō pt. l. si quis ad se fundū. Cod. l. iul. de vi. c. j. de resti. spol. Et quia ꝯ agētem locatorem possessorio iudicio nō obstat exceptio ꝓprietatis. l. si quis cōductionis tit. C. locati. Scdo, quia ꝯ locatorē agētem actione locati ad mer-
2 cedē, ꝯductor † nō pōt excipere de dñio alterius. l. ita si fur. ff. ꝯmo. l. creditor cū pignus. ff. de pign. acti. cū si. oñs aūt Gulielmus hoc loco nō vz opponere exceptionē ꝓprij dñij, quia tpe arrēdamēti nō erat rector dicte capellanie, lz ex post fuerit institutus rector, vñ cū eo tpe nullū ius hēret, nō vz audiendus, quia excipit solū de iure ecclesie, non suo. Tertio, quia iurauit soluere mercedes, & pēsiones ꝯuentas, vñ excipiēdo incurrit piuriū, ꝓp quod dz cōpelli prius soluere, salua sibi actione ad repetēdum. e. j. c. debitores. de iureiur. Quarto, quia is qui ꝯduxit
3 reddit⁹ ab intruso, tenet † actione ex locato ei soluere, & ei soluēdo liberat sm Bar. & cōiter doc. in. l. si vrbana. ff. de ꝯd. indebi. Pañ. & alios in. c. nihil. & in. c. p inquisitionem. de elect.
¶ Predictis nō obstātibus, sm ea q proponunt, ꝯtrium veri⁹ eē video. & ꝓ intelligētia eorū q dicentur⁹ sum pmitto, q intrusus
4 † i bñficio nō facit fruct⁹ suos, imo tenet ad illorum restōnes, vti fur & latro, sm Inn. Pañ. & alios l. d. c. p inqsitionē. Old. ꝯs. lxv. h agit de duobus. & no. in. c. cū dilectus. ō purg. cano. Et ex h sequit q Raymū. intrusus si mercedē siue pēsionē exegisset dño Guli. q ad restōnem illius teneret eccłie, seu vero, & legitimo rectori. vt no. in. c. si. de off. ord. li. vj. & in. c. in lris. de rest.
5 spo. h sic pmisso, dico q ꝯ ipsum agētem ob. exceptio † dolo facis, quia petis quod es restituturus. l. dolo. ff. de doli exce. & c. dolo fa-
6 cit. ō re. iur. l. vj. Scdo, agēti actiōe † locati ob. exceptio ꝓprij dñij. l. q res. & l. ad ꝓbōnem. C. locati. Ergo Ray. agēti Guli. vero ꝓlatū, cuius sunt fructus, obstabit exceptio ꝓprietatis.
¶ Tertio, si dicat q fructus debent ecclesie, & nō Gulielmo, q tpe arrēdamenti nō erat rector, ipsi Ray. obstabit exceptio iuris & proprietatis ecclesie, quā exceptionem pōt opponere ipse Gulielmus verus rector & possessor Capellanie, ad quē ius agendi & excipiēdi ꝯpetit noie sue Capelle. sz Inn. & alios in.
7 c. edoceri. & ibi Fel. de rescr. Sicut qʒ ꝯductor † pōt opponere locatori agēti actioni locati exceptionē iuris tertij volēte & assistēte illo tertio. l. bona fides. ff. depo. & docet Bar. i. d. l. si quis ꝯductionis tit. Ita poterit plat⁹ siue rector opponere locatori exceptionē iuris ꝯpetētis ecclesie sue, cū quia ꝯsentire dz ecclesia ministerio sui rectoris. sm Rot. de act. deci. xvij. i antiqs. In no. in. c. veniēs. de pscr. & Fel. l. d. c. edoceri. tū quia ius eccłie est ꝯiunctū cū iure ipsius rectoris, & rōne ꝯiūctionis pt reus excipere de iure tertij ꝯiuncto cū suo. sm gl. in. l. indebiti. §. sz & si nūmi. ff. de ꝯdi. inde. & docet Bar. in. l. ij. ff. de excep. rei iudi.
8 ¶ Quarto, ꝯ † intrusum agentē ad pensionem obstat exceptio intētionis, & notorius defectus tituli, ēt si agat interdicto possessorio, sm gl. in. c. lras. de resti. spol. & notat in. l. iij. §. ibidē. ff. ad exhib. & p Pañ. in. c. in lris. de resti. spol. & p Bar. & moder. in. l. nāliter. §. nihil cōe. ff. de acq. pos. vbi oñt q etiā ꝯ intrusum agētem interdicto recuperāde obstat exceptio defectus tit. q opponēs offert se ꝓbaturū incōtinēti. Magis qʒ obstabit agēti actione locati. iuxta notat. in. d. l. si quis ꝯductionis ti. vbi Bar. & alij ꝯcludūt exceptionē proprietatis & dñij ꝓprij obstare agēti actione locati, q nō obstaret si ageret remedio possessorio illi⁹ legis. & maxime verū est, si hec exceptio opponat ꝯ intrusum nō possidētem bñficiū, prout nō possidet p Raymūdum, sz Pañ. in. c. nihil. col. pe. de ele. in casu aūt nřo ꝯstat de effectu tituli, & intrusione p instrum sñie late p papam, q facit rem dici notoriā. c. cū olim. de ver. sig. & no. p Bal. in. l. gñali. C. de sac. san. eccl. gl. in. c. lz cām. in §. eiusdem sñie. de probat. cū si. de quibus per Ias. in. l. admonendi. col. iv. de iureiur.
9 ¶ Quinto, actori agēti obstat † exceptio, q solōne facta sibi reus nō liberat. l. quamdiu. ff. de bon. liberto. l. ij. ff. de exc. rei iud. & ibi Bar. ꝯcludit q reus siue opponat exceptionē iuris sui, siue alterius tertij, sp audiēdus est, si dicat nolle soluere, q si solueret nō liberaret, sed cogeret alteri soluē, & hec exceptio ex eqtate ipsa nascit. quoties. n. equū est dari reo exceptionē, Iudex sp dz audire reum excipientē. l. q eqtate. ff. de doli excep. Sz si Gulielmus cōductor soluisset, vel solueret pensionē huic intruso, vel eius cessionario, nō liberaret, vt probabo. Irridēdo ad vltimū fundamētum pro ꝯtra parte. qʒ &c. Ex qbus apparet q ꝯ Raymundū locatorē obstāt quatuor exceptiones, vz doli mali, proprietatis, defectus tituli, seu intrusionis, & in factū ex eqtate. Nec obstāt ꝯtra superius formata. Et primo nō ob. q spoliatus sit añ oia restituēdus, quia rñdetur multis modis. Primo, q h nō agit possessorio recuperāde, sz actione locati, q est personalis, vt apparet ex medio ꝯcludēdi, de quo in libello actoris, q petit Gulielmū ꝯductorem ꝯdemnari ad pensionē ꝯuentā, iuxta formā locationis, quod est mediū concludendi in actione locati, siue ex stipulatu, & hoc inspiciēdum est sm Bar. i. l. si prius. in. v. opp. ff. dō no. ope. nū. in. l. certi ꝯditio. ff. si cer. pet. in prin. Cōditio aūt ex canone querelā est remediū possessoriū, vt in eo cōcludit, quia p denegationem rei, actor fuit spoliatus sua solita quasi possessione pcipiendi pēsiones, & nō quia pensio promissa fuit, vt tradit per Dec. ꝯs. cxxxvi. in cā reuerem. &c. qʒ de vno ad alterū nō recte infertur. l. nāliter. §. nihil cōe. ff. de acq. possef. & eodē mō rñdetur ad. d. l. si quis ꝯductionis, q loquit in remedio possessorio pro obtinēda restitutione rei locate ꝯ conductorē, q finita locatione rē restituere detrectat, nec locū hz in actione ex locato intētanda pro pēsione habēda, sz Cyn. Bar. Bal. Sal. & cōiter alios ibi. Scdo rñdet, q ad hoc vt quis agere possit remedio possessorio ad pensionē plura requirunt, inter cetera requirit quod actor aliqñ exe-
10 gerit talē pensionē, alioquin nō pōt dici † spoliari, nec turbari in quasi possessione exigēdi pēsiones, quā nunquā exegit, vt pz ad oculū, & firmat Inn. Pañ. & alij in. d. c. querelā. & in. c. fin. col. iij. & seq. de caus. poss. & propue. in casu aūt nřo nō constat quod Ray. locator vllo vnquā tpe exegerit aliquā mercedē, siue pēsionem a Gulielmo, qʒ &c. Tertio rñdetur, q in istis bñficia-
11 libus ꝯ agētem interdicto possessorio ēt recuperāde, ob. † exceptio notarij defectus tituli, siue notorie intrusionis, vt ꝓbatū fuit. ō in quarto fundamēto adducto ꝯ actorē, quod verū est ēt si agat remedio. l. si quis ꝯductionis tit. sz Ale. in. l. si aliquā rem, in vlt. col. ff. de acq. pos. & Ias. in. d. §. nihil cōe. & ibi scripsi alias autoritates colligēdo, quas breuitatis cā non trāscribo. Non ob. scdm fundamētum, q Gulielmus nō videat posse excipere de dñio ecclesie, cū videat opponere de iure tertij. Qr rñdetur q opponit de iure suo & ecclesie sil, prout de iure pōt, per ea q.

dicta sunt. ẜm in scđo, ⁊ tertio fundamētis. Nō ob. tamē, qꝛ Gulielmus iurauit soluere pēsionē p̄dicto Raymūdo veri rectori dicte capellanie, nō vero †intruso, ⁊ rapto, ⁊ iō si recusat ei soluere vt intruso nō dꝛ ꝯuenire suo iurō, vt est tex. clarus in. c. ego. N. de iureiu. vbi Pan. in. j. no. ⁊ alij post eū not. ꝙ iurans se aliqđ daturū, vel facturū prelato ⁊ successoribus suis obligaꝛ dūtaxat p̄latis canonice intrātibus, nā qui nō intrat canonice, ⁊ p ostiū, nō est rector ⁊ p̄latus, sꝫ fur ⁊ latro. vij. q. j. nō furem. ⁊. xxiij. q. iiij. c. tres p̄sonas. ⁊ pro ista ratiōe adduco decisionē in terīs Pan. in. c. veritatis. col. fi. ẜ. an aūt semper obligeꝛ. de iureiu. vbi decidit ꝙ iurās soluere aliqđ tito veri epo, ꝙ nō est periurus si recuset soluere titio deposito ab ep̄atu, qꝛ iurām p̄stitū alicui sub ꝯtēplatione dignitatis, vel officij, cessante dignitate, vel offō nō obligat iurātē. ar. c. venerabilē. de ele. Et hec solo meo iudicio remouet oēz ābiguitatē.

¶ Scđo r̄ndetur, ꝙ Gulielmus iurauit soluere, vt priuata persona, nō vt rector dicte Capellanie, nec vt capellanus, vñ cum excipiat vt rector ⁊ noīe sue Capelle, ⁊ vt nō priuata p̄sona ⁊ suo noīe nō dꝛ ꝯuenire suo iurō. Aliud est se opponere vt rector, ⁊ Capellanus, aliud vt Gulielmus, seu vt priuata persona. Et aliud se opponere nomine suo p̄prio, ⁊ aliud noīe sue Capelle. l. furti. ẜ. si qs alieno. ff. de his qui no. infam. cum si.

¶ No ob. ꝙ solo facta intruso liberet ꝯductores, q ab eo cō-
13 ducit bona ecclie, † qꝛ verū si ꝯductor ignorabat locatorē intrusum. Sꝫ si sciēter soluit nō liberaꝛ, sꝫ Anđ. Pau. ⁊ Jas. in. d. l. si vrbana. p tex. in. l. filie. ff. de solu. ⁊ idē voluit Inn. in. d. c. in l'ris. ⁊ bal. in. l. ij. ẜ. sꝫ qđ de sexto. C. de serui. ⁊ aq. Itē aliud ē q̄rere an solo scī intruso liberet soluētē. Aliđ an possit opponi exceptio intrusionis. ⁊ iō sup̄ h̄ fundamēto non ē insistēdū.

¶ Circa scđm, An exceptio doli, p̄ puetatis, intrusionis, ⁊ in factū ex eq̄tate, quas cōstat ex p̄missis obstare cedēti, obstet ēt
14 cessionario. Et omissa disputatione, r̄ndeo † ꝙ sic, tū qꝛ hmōi exceptiones sunt tales ex qbus soluti repetitio ꝯceditꝛ, ḡ ēt ꝯ cessionariū opponi p̄nt. ff. de doli exce. l. iulianus. in. ij. r̄nso. ⁊ . ff. de dona. l. si cū fillmissa. ẜ. itē si ei. ⁊ tradit per Bar. in. l. doli. ff. de noua. tū qꝛ tales exceptiones coherēt rei, ⁊ ꝯpetunt rei ꝯtēplatione, ḡ ēt obstare debēt cessionario. l. in h̄ iudicio. ẜ. si inter. ff. com. diuid. l. fi. ff. de exce. rei iud. cū si. vt tradit p bar. in. d. l. doli. ⁊ p Ale. ꝯs. liiij. col. fi. lib. ij. cū ꝯcordātibus infinitis, q̄ adduci possent. Ita iuris esse r̄ndeo ego Io. Franc. de Ripa. I. V. D. ⁊ in fidē subscripsi, saluo saniori iudicio.

¶ De sententijs ⁊ que sit interlocutoria, ⁊ que diffinitiua.

RESP. PRIMVM.

Licet Applo ab interlocutoria debeat proponi i scriptis, ⁊ cū expressione grauaminum, tñ appellatio ab interlocutoria hñte vim diffinitiue erat in scriptis redigēda, nec cum grauaminibus proponēda venit. quare cū snia relaxatione iuramēti vim diffinitiue habeat, qꝛ substātialē dirimit, nec scripturas, nec grauamina desiderat. Et licet nō soluēs in termino cōuento (vt iurauerat) periurus sit, cū dies interpellauerit, ⁊ debitorē in mora ꝯstituerit, ab hmōi iurō absoluendus nō vꝫ ne p̄seueret in periurio, tñ hmōi iuri relaxatio postulata de iure ipartiēda est, nā absentia creditoris a loco in quo solō fieri dꝫ debitorē excusat a mora, ⁊ ꝯñr a periurio a quo quelibet iusta causa excusat, p̄sertim mulierem, que errore iuris tuetur.

1 Dis snia q̄ negociū p̄ncipale n̄ diffinit, iterlocutoria appellaꝛ.
2 Sentētia relaxationis iuramēti lꝫ sit interlocutoria, hꝫ tamen vim diffinitiue. ⁊ ibi vide quomodo id procedat.
3 Qui nō soluit in terio ꝯuēto (vt iurauit) periurus est, nec venit absoluendus, ⁊ ibi vide quando dies interpellet ⁊ constituat in mora.
4 Relaxatio iuramenti recte procedit ad effectuꝫ agendi ⁊ excipiendi, nisi periurium sit iam incursum.
5 Quelibet iusta causa excusat a periurio.
6 Absentia creditoris a loco i quo debet fieri solutio excusat debitorem a mora.
7 Mulieres ab errore iuris excusantur.

Respon. interpreta.

Omnis Sentētia que † nō diffinit negotiū principale potest dici interlocutoria ẜm gl. in. c. ei qui appellat. ẜ. diffinitiua. ij. q. vj. ⁊ cle. j. de seq. pos. ⁊ fruc. ⁊ Bar. in. l. tutia. ff. de accuſ. Sentētia relaxationis iuri ad effectus agēdi ⁊ excipiendi nō dirimit ipsū principale negocium, ḡ est interlocutoria merito dispō. c. j. de appel. lib. vj. s. ꝙ appellatio ab interlocutoria debeat in scriptis proponi cum expressione grauaminis, videtur habere locum etiā in appellatione a sententia relaxationis iuramenti, qꝛ (vt dixi) est sententia interlocutoria.

¶ Sed premissis ⁊ similibus nō obstātibus, Itium arbitror
2 de iure verius, qꝛ sentētia † relaxationis iuramēti lꝫ sit interlocutoria, tñ hꝫ viꝫ diffinitiue, qđ sic ostēditur, ois snia q̄ fert sup eo, qđ principaliter de p se in iudicio proponiꝛ, lꝫ nō diffiniat totū negotiuꝫ, tñ hꝫ viꝫ diffinitiue ẜm Imo. in. l. j. ẜ. fi. de preto. stip. ff. quē refert, ⁊ sequiꝛ Fel. in rub. de re iud. co. iij. sꝫ ista est hmōi, vt de se pꝫ, ḡ ⁊c. Scđo, ois snia que dirimit vnā partē substātialem, lꝫ nō diffiniat totū, hꝫ viꝫ diffinitiue, vt snia restitutionis in integrū. l. intra vtile. ff. de mino. cū ibi no. p Bar. hinc snia remissionis ad foruꝫ ecclesiasticuꝫ, vel cō ad foruꝫ ciuile, dꝛ interlocutoria habēs vim diffinitiue, ẜm Fed. d' sena. cōsi. cxcviij. casus talis est. hinc snia qua quis pronūciat se ꝯpetētē, nō dꝛ mere interlocutoria, sꝫ hꝫ nāꝫ diffinitiue, ẜm gl. in auc. habita. C. ne fili. pro pr̄e. Bar. in. l. ij. ff. de appel. recip. Sꝫ ista est hmōi, qꝛ dirimit vnā partē substātialem iudicij, imo fere totā per indirectū, ergo ⁊c. bene facit gl. in cle. fi. in glo. ij. vbi Card. ⁊ Imo. de appel. q̄ vult qđ ois snia lata sup aliqua exceptione perēptoria habeat viꝫ diffinitiue, posseꝫ ex pluribus alijs ꝯprobare q̄ cōgerunt Ale. ⁊ mod. in rub. ff. d' re iud. ⁊ Fely. in rub. eo. ti. cū ergo talis snia nō sit interlocutoria simplr, sꝫ teneat mixtā nāꝫ inter diffinitiuā ⁊ interlocutoriā, sequitur qđ dispō. d. c. j. in tali appelloñe locū nō hēbit. Ita singulariter decidit Io. and. l. c. puenit. ij. de appel. Ab. ⁊ Car. i cle. appellāti. c. tī. Ro. decis. xiij. in nouis. Fel. i. d. rub. d' re iu. ⁊ dñs Soc. i suis r'lis reg. xx. i. ij. fall. ⁊ hec sufficiāt q̄tū ad dubiū iudex.

¶ Circa dubitationē principalem, vꝫ qđ snia relaxationis iniusta fuerit, qꝛ. d. Augustina iā incursa fuerat piuriuꝫ p lapsū
3 diei ad soluēdū. † Qui. n. nō soluit in terio ꝯuēto vt iurauerat piurus est. l. si qs maior. C. de trāsac. c. q̄rela. ꝯ de iu. iu. cū suis ꝯcord. ⁊ rō est, qꝛ dies interpellat ⁊ ꝯstituit debitorē in mora. l. magnā. C. de ꝯ. emp. l. si et legan ca. ff. de h. obli. l. traiectie. ẜ. de illo. ff. de act. ⁊ obl. vbi aūt ꝯhens incursus est periuriū, nō est a iurō habilitādus, ne perseueret in piurio, ⁊ qꝛ nō est dignus absolutione, qui iā incidit in piuriuꝫ ẜm Pan. ⁊ Fel. in. c. j. de iu. iu. post Fed. de senis ꝯs. cxcix. querit an domina. Imo. in. c. debitores. eo. tit. Anch. ꝯs. cxcvij. p̄dictis subditer. Ale. ꝯs. lxxxij. interrogatus. in. v. lib. ⁊ alibi sepe. Cor. ꝯs. vj. in hac. col. pe. in. j. lib. Nec ob. ꝙ pro parte. d. Augustine dꝛ ꝙ dies nō interpellat, nec ꝯstituit in mora, qñ debitor ⁊ creditor sunt diuersi fori, nāꝫ creditor vadit ad locū debitoris, ⁊ soloñeꝫ sibi fieri petit. l. itē illa. ff. de ꝯsti. pecu. p quo ois ibi post Bar. ita firmāt, ⁊ ꝯsuluit Ale. cōsi. xlix. in. v. parte. Nā r̄ndetur qđ solus dies cōstituit in mora, ēt si creditor sit diuersi fori. Ita procedit r'la. d. l. traiectie. ẜ. de illo. cū si. que nō limitant per tex. in. d. l. itē illa. sꝫ declaraꝛ vt talis mora nō habeat nocere debitori, nā adueniēte die adsit in loco debitoris creditor vel eius p̄curator cui solui possit, si vero nō adsit aliqs ea die cui debitor posset soluere, tūc excusaꝛ a mora. Sꝫ ad h̄ vt talis excusatio sit licita, vꝫ necessariū ꝙ debitor adueniēte die soloñis corā testibus protesteꝛ in loco domicilij sui se paratū soluere si adesset q soloñeꝫ reciperet. ita declarat Bar. in. d. l. itē illa. qui dt qđ debitor dꝫ eē cautus, ꝙ faciat suā protestationē redigi in scriptis p notariū. Immo bar. in. l. si reus paratꝰ. ff. de proc. in fi. voluit, ꝙ debitor absente creditore adueniēte die debeat p̄testari, ⁊ facere depositū pecunie debite penes officiū. vel edeꝫ sacram. p quo vꝫ tex. in. l. fi. ff. de le. cōmi.

¶ Sꝫ p̄missis nō obstātibus credo de iure dn. Vicariū Regiensem potuisse relaxare † iurm p̄dicte dn. Augustine ad effectū agendi, ⁊ excipiēdi, iuxta tradita in. d. c. j. ⁊ in. c. debitores. ⁊ in. c. queadmoduꝫ. de iureiur. Solū restat videre, An. d. Augustina tpe relaxationis, iā eēt incursa periuriū. quo casu, relaxationis habilitatio nulla foret, p ea q̄. ẜ. adducta sunt pro parte ꝯtra, ⁊ nō insistēdo circa supflua dico ꝙ nō duplici ꝯsideratione. Primo, qꝛ qualibet cā † apparēte iusta excusaꝛ a piurio. c.
5 breui. de iureiu. traditꝛ ēt in. c. quereli. eo. ti. In casu nro ꝯstat ꝙ ēt si voluisset. d. Augustina soluere die statuta nō potuisset, qꝛ nō aderat creditor cui posset soluere, igiꝛ ⁊c. ⁊ si obijcerio, nō ꝯstat qđ creditor nō adesset. R̄ndeo cū creditor ⁊ debitor sunt diuersi fori p̄sumitur creditorē abesse a loco debitoris, in quo loco debet fieri solutio, nisi probet se illa die affuisse. l. arbitercalēdis

calendis.ff.de arbitr. per quam ita determinat Bart. in.d.l. item illa.et in.l.continuus.§.cum ita.ff.de verb.obligat.

¶ Scdo, nulla alia rone dici potest Augustin. incurisse fuisse periurium, nisi qr fuit in mora solvēdi in tertio termino, sed clare dicit tex.in.d.l.item illa.et p Alex.in.d.cōsi.xlv.et Corne.cōsi. lxix.viso pcessu.col.fi.lib.iij. qd absentia † creditoris a loco in quo dz fieri solo excusat a mora debitorē, ergo correlarie excusabit a periurio. Et si dicas absentiā creditoris excusare debitorē a mora, si fecerit legitimā protestationē et obtulerit se paratū solvere, si adesset q reciperet, vt dt Bar. in.d.l.item illa. alias secus, ad istud in quo tota difficultas iacet, rndetur multiplr, et primo dr, qd illa decisio Bar.est cōiter damnata, vt p plura ondit Ale.doctor veritatis cōs.xcij.pspectis ijs.col. pe. in.j.li. Scdo, esto qd in aliqua culpa fuisset ista mulier, qr non fuisset protestata, et de ptestatione nō fecit fieri instrm, tn nō est talis culpa pp quā possit dici incurrisse periuriū, qd nō incurrit sine dolo.l.q iurasse. in prin.ff.de iureiu.et no.Bal.in.l.observare.§.proficisci.col.iij.ff.de offi.pcōs. Preterea si nō fuit ptestata processit ex errore iuris, q excusat † mulieres a protestationibus et editione instrorū omissis.l.j.§.fi.ff.de eden. et maxime ne incurrat piuriū, in q incurrēdo (vt dixi) exigit dolus et a dolo error iuris, q excusat, sm gl.in.l.j.C.ad.l.faui. de plagi. Quis.n.existimabit qd ista honesta mulier voluerit incurrere piuriū, potius quā dicere hec simplicia vba, solverē si creditor adēēt: certe nemo, dicamus igr ea rōne saltē iuris ignorātia excusari, vt notabilr vult Ale.i.d.cōs.xcij.ad fi. Laus deo.

¶ De appellationibus.

RESP. PRIMVM.

RECTE Riterz ab ordinatione seu interlocutoria dñi vicerectoris appellatum extitit, nā cū idez vicerector laicus foret, in cā spolij 3 Joānez clericuz cōiugatum ius dicere nō potuit, et cuius iurisdictio nullo iure prorogata cēseri pōt iuribus repugnātibus, et statuto id expresse prohibēte, tū ēt qr libellus generaliter cōceptus est, quare ad ulteriora ante singularē declarationem libelli iudex progredi nō potuit, et eo qr vlterius processit, causam appellandi prestitit.

1. Judex laicus in clericum nullum ius dicere potest.
2. Clericus non potest iurisdictionē laicalez prorogere, cū non possit etiam cū iuso huiusmodi iudicez sibi constituere.
3. Prorogatio nō inducit nisi verbis expssis, vel facto partis.
4. A pronunciatione procedente super generalitate libelli recte appellatur.

Respon. interpreta.

IN causa Appellationis interposite per Jo.de chalusio ab ordinatione siue interlocutoria vicerectoris vr bñ appellatum, qr cū ipse vicerector eēt laicus † nō vr qd posset in cā spolij ius dicere 3 ipsuz Jo.clericū cōiugatū.c.vnica. de cle. coniug.lib.vj. Nō ob.qr ipse Joānes prorogasset iurisdictionez petēdo se ab impetitis absolui, qr nō potuit prorogare † iurisdictionē laici.c.si diligēti.de for.cōp.et hoc voluit gl. in. d. c.vnic in verbo clericalis. et dato qd potuisset, tn stāte statuto in actis allegato qd alterius iurisdictio nō possit prorogari nisi expsse, isto casu cū nō vr expresse prorogasse, nō censeret prorogata, qd aūt litigādo simplr non subditus dicat tacite et nō expresse prorogare, tz gl.in.l.j.C.de iur.om.iu.l.j.C.vbi d cri. agi opor. et rōne suadet, qr per cōtumaciā simplr non prorogatur iurisdictio, sm Bal.in.l.si q ex consensu.C.de epi. aud. nec ēt per solaz patientiā partis patiētis iudicez procedere 3 se prorogat iurisdictio, nisi interueniat aliqd propositū partis sm Inn.in.c.inter monasteriuz. de re iud. Declarat in specie Maria.Soc.in.c.significasti.in.vj.art.prin.de for.cōp. Est ergo necesse ad hoc vt inducat prorogatio, qd vel verbis † expressis, vel facto.i.propositione seu petitione partis id fiat, et id duplex est.i.tacite et expsse fieri dz, sm Bar.et oēs in.l.j.ff.d iudi.ea aūt que verbis expssis fit, h mō fit, prorogo et cōsentio in iudicez, qr constat tacite nō fieri. ergo alterā tacite fieri necesse est. ¶ Scdo, vr bene appellatū ex alio, qr petitio vr gnalis in ea parte, in qua dicebat molendinū fuisse in vos trāslatum, nec specificaret quo titulo, seu 3ctu, ad effectū vt sciret idē de cbalusio an cederet, vel 3tenderet, et tn dñs iudex subaudiēdo pcessit ad ulteriora. Nec obstare vr qd in casibus summarijs nō requirat libellus.clem.sepe.de ver.sign. qr verū est, qd nō requirit solēnis, tn requirit petitio qualis qualis per quā certificet reus quid ab eo petatur, et per quā reus possit cognoscere verū cedat, vel cōtendat.l.j.ff.de eden. declarat Card. et alij in.c.j.de libel.obla.et in.d.clem. sepe. verū cū petitio vestra in interdicto recuperāde fundaretur super constituto, et annullato contractu, et constitutum censeatur inefficax, vr quod parte petente iudex deberet ordinare debere specificari articulum illū in quo dicebatur in gñe molēdinum in vos fuisse translatum, et postea per constitutū translatā possessionē, quod cū nō fecerit, imo procedēdo ad ulteriora tacite 3tiā pronunciaverit, licite appellari † potuisse vr.l.a procedente.C.de dilat. et quod a gñalitate libelli possit appellari, si nō specificet parte petente est tex.in.c.significantibus.de appellat. Laus Deo.

RESPONSVM II.

DOminus Castri noui lz in termino sibi assignato ad recipiendū apostolos non cōparuerit, non tamen sue appellationi renunciasse videtur, nec clementine quāuis cōtrauenisse videtur, cū bis ante comparuerit, nā predicte cle. satisfit. si bis compareat appellans. Verū cū predicta cle. requirat binā compariitionem corā iudice grauaminis, ideo cū procurator dicti dñi Castri noui non bis corā iudice grauaminis comparuerit, appellationi renunciasse non dubitat, attenta preterea ipsius contumacia in termino sibi statuto nō comparentis, recta sanctaqz fuit ordinatio, qua cautū fuit, vt lite pendēte nihil innouetur, ne partes insurgāt ad rixas, quarē ab huiusmodi pronunciatione prouocare ridiculū est, cum a nullo grauamine appelletur, nam iudex non grauare, sz rixas sedare cogitauit.

1. Vide intellectū cle.quāuis.de appell. et quomodo procedat regula que habet appellantez non teneri tertio comparere.
2. Appellatio frustratoria non deuoluitur.
3. Ab ordinatione iudicis partibus inhibitoria ne quid fiat, vt rixa euitetur, appellari non potest.

Respon. interpreta.

NOn Videtur quod do. Castri noui appellās renūciauerit sue appellationi, ex eo quod non comparuerit in secūdo termino ad recipiendum Apostolos, qr dispositio cle.quāuis.de appella.non procedit quādo appellans bis comparuit corā iudice a quo sm glo.per omnes, maxime Jmo.et Card.approbatā in.d.cle.quāuis.in verbo videtur.de appe.sed procurator predicti dñi lz non comparuerit in secūdo termino, tamē ante bis comparuit corā do. Rectore pro apostolis recipiendis, et ēt semel in primo termino corā do.vicerectore, igit et c. et hoc voluit dñs Guido Pape decis.xxv. Sz pmissis nō obstantibus credo appellationē desertā, et ēt nō deuoluere, desertā quidē ea ratione, qr fuit contumax, in non veniendo in termino sibi assignato pro Apostolis recipiendis, iuxta text. in.d.cle.quāuis.et plene trad. p Perus.et Fel. in.c.personas. de appel. Nec obstat qd non teneatur appellās vltra binā vicē comparere, qr verū dummodo compareat coram iudice a quo fuit grauatus, vt probat tex.in.d. † cle.quāuis.et in.c.si. de appel.in antiquis. sz in casu occurrēti non reperio quod coram vicerectore qui grauauit comparuerit nisi semel. igit et c. Nec ob.si dicatur qd domini rectoris, et vicerectoris idem est tribunal.c.ij.de cōsuetu.lib.vj.non tamen Episcopus dicitur grauasse, si vicarius ipsius tulit sentētiā, vt est de se notoriū. probatur ex noi.per Gemi.et alios in.c.Romana.in prin.de appellationibus lib.vj. Preterea cle.ij.sz omnes intelligunt quod debeat bis comparere corā iudice qui est daturus apostolos, et hoc nemo negabit. cum ergo dominus vicerector esset iudex in hac interlocutoria dādi apostolos, ergo appellās debuit bis coram eo comparere, quod autem ipse iudex eēt, patet ex sententia interlocutoria lata per dominū rectorem, qui remisit appellationem ad do. vicerectorem, qui grauauerat, est.n.omne verbum iudicis sententia interlocutoria sm glo.in.§.ad excludendas.in verbis interlocutionibus.de liti.

gio.c.el qui.& in auc. colla. viij.§.diffinitiua.ij.q.vj.hec autem interlocutoria trāsiuit in rem iudicatā, cum ab ea non fuerit appellatū.l.ab eo.C.quomo.& quan.iud hoc ergo sic pręsupposito quod do.vicerector esset iudex & qui grauauerat, & qui de consensu appel.erat electus iudex etiā in causa emergenti dandi apostolos, certe bene necessario sequitur qd debuit appellans his coram eo pro apostolis saltem cōparere. Quod cum nō fecerit, proculdubio appellationi renūciauit.d.c.de.quinto.qd & Mat.in notab.& Cepo.in caute. optime cōprobarunt. Insuper puto nō deuoluere, qr appellans qui nō detulit appellationi sui aduersarij innouādo, ea non obstante non potest postea allegare suam appellationem, nec super ea se fundare. vt est tex. & ibi Abb.in.iiij.nota.in.c.bone memorie.j.de elect. sed domi.Castri noui non detulit appellationi, siue decursui quā habet vim appellationis.l.si ab arbitro.& ibi no.ff.qui satisd.cog.quia non obstat recursus.vt apparet ex processu, igit &c.

Preterea appellatio †frustratoria nō deuoluitur iuribus notissimis, at ista videtur proculdubio frustratoria tanqz interposita a nullo grauamine, cōsidero.n.quod quelibet res presumitur libera.l.altius.C.de serui.& aqua.si ergo lata fuit sententia qr non molestetur do. in sua quasi possessione libertatis, per modum interim.i. donec cōstiterit de quasi possessione seruitutis allegate, tamen non video in quo fuerit grauat⁹. Item cōsidero quod inhibitiones cōtinent illud idē quod disponit sententia. At cum do. Castri noui acquieuerit inhibitionibus, trāsiuerintqz in rem iudicatam, non video in quo ipsa sententia lata pro cōseruatione inhibitionū grauauerit appellantem. Item cōsidero hic non tractari de petitorio nec de possessorio preiudiciali, sed solum †iudicium per viam inhibitionum ordinatum fuit ad effectū, ne lite pendēte aliquid innouetur; & ne partes ad rixas & arma deueniant. iuxta.l.equissimum.ff.de vsufr.& vt ordinet lis sup possessorio vel petitorio.l.liberis.§.si.ff.de lib.cau.& habet ista practica p tex.& Inn.in.c.cū venissent.de insti.& ad hos fines ēt tendit dicta sententia. ergo non est pręiudicialis, sed litima & sancta, & a qua nō debuit appellari.

RESPONSVM III.

Cum Excommunicatus ab excommunicatore veniat absoluendus, a pręposito excōicatus, qui ad vicarium appellarat, ab eodem vicario ad eundem prępositū remittendus est. & hec in iuste excōmunicato procedunt. Si vero iniuste excōicatus sit, nullo iure remittitur. vbi verō de snie iustitia, vel iniustitia dubitari cōtingit, honestatis gratia, & nō necessitatis lege remitti potest. Iure ergo a vicario absolutus fuit appellans.

- Appellans a sententia excommunicationis, quando ad superiorem sit remittendus.
- Prępositus de iure communi ordinariam iurisdictionem habet in clericos sue ecclesie, vnde si rebelles & cōtumaces sint, illos excommunicare potest.

Respon. interpreta.

Quia In hac causa appellationis, que versa inter Reueren.do. Prępositum sancti Desiderij appellantem, & dominum Lud.appellatum in prima instātia, in qua amplissime scripsi. nunc repilogando paucis aperiam in quibus consistat difficultas huius controuersie. Que (vt video) principaliter consistit in duobus. Primo, an do. Vicarius debuerit remittere predictum do. Lud.excōmunicatum absoluendū ab ipso do. Pręposito a quo fuerat excōicatus. Scdo, vbi dūs vicarius potuerit eum absoluere, an idem do. Prępositus habeat iurisdictionem in canonicos & alios de ecclesia delinquētes intra tecta & ecclesiam suā, maxime circa diuina officia, ita qd possit excōicare rebelles & cōtumaces in nō parendo eius mādatis.

Prima dubitatio decidit per tex. † in.c.venerabilibus.§.fane.de senten.excōmunicationis.lib.vj.sed qr ibi distinguunt tres casus. Primus est quando constat sententiam excōmunicationis esse iniustam, & superior debet absoluere, & non remittere. Secundus quando constat fuisse iustam, & tūc debet superior excommunicatum remittere suo excommunicatori. Aut dubitatur, & tunc de honestate superior remittere debet, sed si nolit, potest absoluere. hec decisio clarissima est. Sed dubitatur ad quem casum referenda sit huiusmodi cōtrouersia. reueren.do.vicarius arbitratus est dubium esse an sententia excommunicationis in Ludouicū lata fuerit iusta vel iniusta. Ideo spreta honestatis lege maluit absoluere qz remittere, vt dicetur in tertio membro.d.§.fane. Ego autem arbitror de iustitia dicte sententie constare, & hesitari nō debuisse, nec debere, cum fuerit lata ex iusta causa, & pro manifesta contumacia. c.ex parte, el primo de verborum significa. & alibi late dixi.

Circa secundum, si ad ius commune controuersia referatur, certissimum est do. Prępositum †habere iurisdictionem ordinariam in canonicos & clericos sue ecclesie, ac potestatem illos excommunicandi si contumaces fuerint & rebelles eius mandatis.c.irrefragabili, c.ad reprimendam.de offi.ord.in de cum nihil proponatur in aduersum, seruanda est lex communis.c.primo.de constitu. At opponitur do. Prępositum de consuetudine non habere potestatem excōmunicandi nec corrigendi excessus canonicorum, sed respondetur nō constare de allegata consuetudine, que cum sit facti probanda fuit.c.primo, de constitu.libro.vj. vt dicit Bal.in.l.de quibus.ff.de legi. Et vbi constaret, respondetur quod talis consuetudo nō valet, nec seruanda est.d.c.irrefragabili. Dicitur etiam domi. Prępositum non posse canonicorū excessus corrigere, & eorum mores reformare absqz assensu capituli sic disponentibus statutis ecclesie, sed ego non video exhiberi aliqua statuta, que istud disponant, imo ex tenore statutorū maxima primi in ordine apparet correctionem & iurisdictionem competere soli ipsi pręposito. Et statuta que in contrarium allegantur, nihil ad rem faciunt, vt ex illorum lectura euidenter dignoscitur, & ad illa alibi responsum fuit.

RESPON. IO. FRAN. A RIPA DE SANCTO NAZARIO IN DECRETALIUM LIBRUM TERTIUM.

C De institutionibus.

RESP. PRIMUM.

DIcet do. Petrus de arnis institutus per do legatū in quadaȝ Capella ad presentationeȝ Joannis Caradi, preferendus videat do. Marino Anglesij instituto in eadeȝ Capella p reueren. do. Epm Carpentoraten. seu eius vicariū, ad presentationeȝ Joannis Guasqui, Antonij, & Joannis Gassini cōpatronorum, tum qȝ prior in data, tū et qȝ habens titulum a legato, prefertur habēti titulum ab ordinario. Uerūtamen qȝ ex pluribus idē Petrus de arnis inhabilis reperitur, & qȝ et idem reueren. do. legatus sine consensu oīum patronorum eundeȝ de iure instituere non potuit, ideo sufficit ipsi Anglesio possessori expellere agētes per exceptioneȝ iuris nō sui qui tamen canonice, ac legitime a vicario predicti episcopi Carpētoraten. institutus fuit, qui vicarius ō iure presentatos ad beneficia iuris patronatus a patronis ad quos omne ius erat deuolutuȝ instituere potuit. Igitur eundem Marinuȝ Anglesiȝ dicto Petro de arnis in capella de qua agitur (vti potiorem) preferenduȝ esse certi iuris est.

1 An habēs titulum a legato, preferatur habenti tituluȝ ab ordinario. & vide nu. 2.

3 Institutio facta ab ordinario de beneficio vel vacāte per mortem quod per resignationeȝ vacabat, non valet.

4 Beneficiuȝ in preiudiciū patronorū vacare non dicitur, si institutus renūciauerit sine eorū scientia & voluntate.

5 Beneficium an conferri possit instituto cōtra formam fundationis: & vide nu. 11.

6 An legatus sine consensu, & in preiudicium patronorum possit instituere semel tātum contra formam fundationis.

7 In re cōi pluribus vt singulis exigitur cōsensus omnium, & in re communi potior est cōditio prohibentis.

7 Penitus illiteratus incapax est omnium beneficiorum adeo quod nec Papa potest cum eo dispensare.

9 Institutio facta de debilitato, seu corpore vitiato nō tenet.

10 Sufficit possessori repellere agētes p exceptioneȝ iuris nō sui.

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpreta.

VIsum fuit prima ɔsideratione dnīm, quod 1 † institutus per do. legatū ad presentationeȝ Joānis Caradi, sit preferendus instituto per episcopuȝ Carpentoratenseȝ seu eius vicarium ad presentationeȝ Joannis Guasqui, Antonij, & Joannis Gassini compatronorum, ex pluribus.

C Et pmo, qȝ prior ī data. c. capim, ō rescr. c. duob⁹. e. ti. li. vj.

2 C Scdo, qȝ data paritate prefertur habēs titulū a † legato habēti ab ordinario. c. si a sede. de pben. in. vj. Nec ob. qȝ Marinus Anglesij institutus ab ordinario fuerit psentatus a maiori numero patronorū, & sic videatur anteponēdus. c. iij. vbi doc. de iur. patro. qȝ rñdetur quod in iure patronatus & cōiter Jo. Coradi solus et Joāna Mazabonis successit in dimidia, & alij pꝛoni ex Catherina Mazabonis in alia dimidia, & sic equalem vocem habent, ergo stantibus predictis potiora iura obtinet institutus a legato.

C Tertio, capella de qua agitur vacasse proponitur per liberam resignationem Petri Carati, & ad presentationem dicti Joānis Carati fuisse in ea institutuȝ dnīm Petruȝ de arnis 3 reueren. do legato, qḋ si ita sit, nō teneret † institutio facta per ordinarium, qȝ proponitur quod fuit facta institutio ad presentationem aliorum compatronorum tanquam vacaret per morteȝ domini Girardi de fanis. c. susceptuȝ. de rescr. lib. vj.

C Sed premissis nō obstantibus ſm ea que in themate recitantur ɔtrariuȝ credo absqȝ dubio fore de iure verius infrascriptis cōsiderationibus. Primo cōsidero, quod in preiudiciuȝ 4 patronoꝝ nō dr vacare † bñficiuȝ, si institutus renūciauit sine eoꝝ scia & volūtate, ſȝ Inn. in. c. si. de renū. Pan. l. c. signatū. in vlt. not. de pb. quātuȝ ḡ in pꝛiudiciū Joānis Guasqui & cōsortū, capella nō pt dici vacasse p resignationeȝ dicti Girardi.

5 C Scdo, ɔsidero qḋ Petrus Carati psentatus per Joāneȝ Caradi nō erat cui posset cōferri dicta Capella, qȝ ex † forma fundationis requiritur quod tpe presentationis sit sacerdos. Ita probāt illa verba, & aliuȝ sacerdoteȝ eligere. i. presentare. c. ij. de iure patr. & sic tpe presentationis exigitur qḋ presentatus sit sacerdos, qȝ generalitas adiecta verbo, debet verificari ſm tps verbi. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. l. ex facto. ff. de vul. & pup. vbi Bar. ipse āt Petrus (vt presupponit) erat 6 etatis ann. xiiij. tm, ergo &c. Nec ob. si dicat, qḋ de † consensu pꝛonoruȝ pōt legatus pro vna vice instituere, psentatuȝ ɔ formā fundationis ſm Pan. & cōiter alios in. c. cū accessissent. ō cōsti. & ibi Fel. dt se ita ɔsuluisse Ferrarie, qȝ (vt mihi dr) legatus nō dispēsauit, ſȝ si dispēsasset talis dispēsatio (vt puto) nō valeret, qȝ nō interueniē ɔsensus ɔpatronoꝝ, prout necessario dȝ interuenire ſm Imo. & Card. in cle. qȝ cōtingit. in. v. q. de religi. domi. Nec ob. si dicat qḋ interuenerit ɔsensus Joānis Carati vnius ex ɔpatronis, qȝ nō sufficit, ſȝ requirit cōsensus 7 oīuȝ, qȝ in † re cōi pluribus vt singulis, exigit consensus oīuȝ. Ita qȝ nō sufficit ɔsensus maioris partis. Reg. qḋ oēs. ō reg. iur. in. vj. vbi gl. l. per fundū. ff. de serui. rusti. pdi. & qȝ in re cōi potior est cōditio pꝛohibētis. l. sabinus. ff. cōi diuid. & maxime si dissentiat ne socius vtat re cōi ad vsuȝ nō destinatū, vt in casu nro. l. parieteȝ. ff. de serui. vrb. pred. l. intātuȝ. §. in cōe autē sepulcrum. ff. de reruȝ diuis. tum quia legatus nō potest disponere de iure patronatus laicoruȝ in preiudiciuȝ patronoruȝ. c. dilectus. de offic. lega. c. cum dilectus. de iure patro. minus ergo vȝ quod dissentiēte altero ex duobus compatronis possit in preiudiciuȝ ipsius dissentiētis derogare primeue fundationi testatoris, & cuȝ istud ius derogandi non competat iure legationis fundata est intētio nostra, quod legatus nō possit, nisi doceat de potestate. Derogare. n. vltime voluntati & fundationi testatoris est ɔ ius, & soli Pape ɔceditur de plenitudine potestatis secundum glo. in. d. clemen. quia contingit. in versi. apostolice. quam ibi sequitur Imo. & Card.

C Tertio considero, quod dictus Petrus non erat idoneus alio respectu, qȝ penitus illiteratus, vt ponitur in facto. Illite-8 ratus † aūt penitus est omnium incapax beneficioruȝ, intantuȝ quod Papa nō potest cum eo dispensare, ſm Inn. in. c. cum nostris. de concess. preben. Fel. in. c. si quando. col. ix. & seq. de rescri. & posito quod Papa possit dispēsare, si tamen non dispensauit, collatio est ipso iure nulla, vt per Fel. in. c. querelaȝ. de iureiur. & in. d. c. si quādo. & in. c. inquisitioni. de sent. excōmu. Ex istis bene & concludenter sequitur, quod institutio de dicto Petro facta per reueren. do. legatuȝ est mero iure nulla & inualida. Sequitur etiam quod institutio exinde facta per predictuȝ dominuȝ legatum de Petro de arnis ad presentationeȝ dicti Joannis ad dictaȝ capellaȝ tanquam vacantem p resignationem suprascripti Petri Carati de iure viribus nō subsistit pluribus rationibus. Primo, quia non vacabat per resignationem dicti Petri, ex quo nulluȝ ius habebat in ea, sed vacabat vel per resignationem, vel mortem dicti de fanis.

C Secundo, qȝ dictus Joānes ɔpatronus, per presentationē factaȝ de inhabili & nō idoneo erat priuatus illa vice ptāte presentādi, & erat ius deuolutū ad alios ɔpatronos ſm Hosti. & Pan. in. c. cum vos. de offi. ordi. & in. c. cum autem. de iu. pa. cum cōcordantibus, quas omitto, qȝ istud est expediti iuris. cuȝ ergo ius presentādi esset apud alios, nō potuit do. legatus sine consensu illoruȝ instituere. c. decernimus. xvj. q. vij. c. illū. de iure patro. & d. c. cum dilectus. eo. ti. vitio etiā persone nō caruit institutio & presentatio facta de dicto Petro de arnis, 9 quia † mancus seu debilitatus vno brachio, vt in facto narratur. c. j. & fin. de corp. vicia. c. presbyteruȝ. de clerico egrotāte.

C Et ista sufficerēt ad victoriaȝ Anglesij possessoris, dato qḋ 10 titulū suuȝ aliter non iustificaret, qȝ sufficit † possessori repellere petēteȝ per exceptioneȝ iuris nō sui, dato qḋ de iure ipsius nulli fideȝ faciat, ſȝ Jo. and. in. c. mandatū. de rescr. & Gemi. consi. xcj. incip. premitto quod possessori, tamē demonstrabo presentationeȝ & institutioneȝ dicti Anglesij fore canonicā, qȝ presentatus fuit a patronis, ad quos (vt. ꝟ dixi) erat deuolutuȝ totuȝ ius presentandi pro illa vice, ſm Pan. in. d. c. cuȝ vos. & fuit institutus a reuerēdo domino vicario episcopi Carpen

rotaċſis, cui de iure ſpectat ius inſtituendi pſentatos ad bñſicia iuris pronatus ſue dioceſis. c. ex frequētibus. de inſti. ⁊ ēt hꝫ ex ptāte delegata p teneren. do. Epiſcopū ad quē ſpectat. d. c. ex frequētibus. ⁊ c. cū vos. de offi. ordi. Nō obſtat dum dī quod fuit preſentatus ad dictā capellā tanꝗ vacantē per mortē de fanis. quod dī falſū. cum vacaret p reſignationē dicti de fanis, qꝛ videtur qḋ in preiudiciū ꝯpatronoꝝ q nō ꝯſentiunt reſignationi, ⁊ qui poſtea preſentarūt dictū Angleſiū, nō dī vacare per reſignationē. vt ī deduxi in prima ꝯſideratione. Nō ob. ēt ſi dicatur ꝙ Angleſij nō eſt ſacerdos, put
11 ex fundatione requirit, qꝛ lꝫ nō ſit † ſacerdos actu eſt tñ habilis. cū ſit in etate legitima, ⁊ velit ⁊ poſſit infra annū promoueri ſe facere ad ſacerdotiū. ⁊ vbi ex fundatione, priuilegio, ꝯſuetudine, vel ſtatuto eccleſia hꝫ ordinē annexū, ſufficit qḋ infra annum poſſit inſtitutus ad ordines requiſitos pmoueri, vt in terminis iſtis eſt caſus in. c. ij. de inſti. li. vj. Pan. in. c. dudū. ij. de elec. ⁊ in. c. cū in cūctis. §. inferiora. e. ti. Car. i. c. nobis. §. ceterū. ō in. pa. Laus deo.

C De prebendis.

RESP. PRIMVM.

Infirmarius Qui infirmarie renunciauit, vt obtineret eleemoſinariā, ꝙ ſciebat eſſe in fauorē alterius, ⁊ ſibi de facto collatā, ad infirmariā renūciatam nullo iure redire pōt, lꝫ in acceptatione eleemoſinarie pteſtatus fuerit ad infirmariā ſe habiturum regreſſum caſu quo eleemoſinariam obtinere non poſſet. nam proteſtatio in ijs que dependent a iuris diſpoſitione proteſtanti non prodeſt.

1 Infirmarius qui infirmarie renūciauit, vt obtineret eleemoſinariā ꝙ ſciebat in fauorē alterius ⁊ ſibi de facto collatam, ad infirmariā renunciatā nullo iure redire poteſt.
2 Proteſtatio in ijs que dependent a iuris diſpoſitione, nō releuat proteſtantem.

Respon. interpreta.

SI Brilus habita notitia puiſionis eleemoſinarie in fauorē Barlatoru, ipſā eleemoſinariā de facto ſibi collatā illico abſqꝫ difficultate nō dimiſit, indubitati iuris eſt,
1 qḋ ad infirmariā † ꝙ prius obtinebat reuerti nō poterit, vt eſt caſus in. c. ſi beneficia. de preben. lib. vj. Cū itaqꝫ proponatur Brilū habita notitia noluiſſe abſqꝫ lite dimittere, bene ſequitur qḋ ad priora beneficia reuerti nō poterit, qꝛ (ſi litē fecit) nō dī abſqꝫ difficultate, nec illico omiſiſſe, vt p quāplura iura probant Archi. Jo. and. ⁊ Gemi. in. d. c. ſi beneficia. Nec enī excuſant proteſtationes in acceptatione eleemoſinarie p ipſū facte de habēdo regreſſū ad ſuā infirmariā, qꝛ tales pteſtationes recipiunt intellm iuris, ſi oī difficultate ſublata dimiſerit
2 eleemoſinariā ſibi de facto collatā, cū proteſtatio in ijs † q dependent a iuris diſpoſitione non releuat proteſtantem. c. cum. M. Ferrarieñ. ⁊ ibi Pan. ⁊ alij. de conſti. ⁊ l. alimēta. C. de neg. geſt. ⁊ ꝯ ius cōe proteſtatio non vꝫ ſm Pau. in. c. preſentiū. col. ij. de teſti. facit tex. in. l. nemo poteſt. de leg. j. bene verum eſt, quod illa proteſtatio prodeſt quantū ad hoc, qḋ ſi ſine difficultate dimiſiſſet eleemoſinariā, poſſet libere reuerti, abſqꝫ noua collatione ad infirmariā, tanꝗ non videatur ſimpl'r reſignaſſe illā infirmariā. vt voluit Fed. de Senis in tract. permutationū beneficioꝝ. in octaua qōne. Laus Deo.

C De conceſſ. preben.

RESPONSVM I.

Quia Capitulū inferioris eccleſie de iure cōi nullam poteſtatē hꝫ conferendi beneficia, niſi ius iſtḋ ſibi ꝯpeteret ex priuilegio, vel approbata cōſuetudine ꝯprobarit. Merito dicendum eſt collationē factā Gaſpari cui Clemēs Bataghe reſignauit capellaniam de qua agitur per duos canonicos ſancti Agricole de iure non valere. ⁊ Gaufredū potiorē eſſe. Jō capellaniā ſm ea que proponunt̄ eidē adiudicandā fore.

1 Caplm inferioris eccleſie de iure cōi nullā hꝫ ptātē ꝯferendi.
2 An collatio que cōiter ad capitulū ⁊ prelatū ſpectat, mortuo, vel ſuſpenſo prelato ad capitulū pertineat. ⁊ vide nu. 3. ⁊ an abſens habeatur pro mortuo. vide nu. 4.
5 Jus capituli dicitur eſſe apud fugitiuos non culpa propria, ſi maiorē faciant capituli partē.
6 Conſenſus particularis non ſufficit ad actum, qui collegialē conſenſum deſiderat.
7 Ad accipiendam poſſeſſionē beneficij, per ꝙ ius acquiritur requiritur ſpeciale mandatum.
8 Ratihabitio fiēda eſt eo tpe q actꝰ expediri pōt, alr eſt nulla.
9 Geſta a falſo procuratore tanꝗ nulla ratificari non poſſunt.
10 Capitulū non habet poteſtatem recipiendi reſignationē, lꝫ habeat poteſtatem conferendi.

Respon. interpreta.

VIſo Et bene pro tenuitate ingenioli mei ꝯſiderato premiſſo themate, cognoui Gaufredū Jacobi habere potiora iura in Capellania de qua agitur, ⁊ ipſā Capellaniā fore ſibi adiudicanda, ⁊ non Clementi Bataghe, neqꝫ Gaſparo, in cuius fauorē Bataglia reſignauit dictā Capellaniā in manibus capituli ſancti Agricole. Demōſtrabo igitur collationē factā dicto Bataghe fore nullā, ⁊ poſito ꝙ eēt valida, ꝯſidꝫ Gaufredū pferendū eē. Nulla eſt collatio facta Bataghe p duos tm̄ canonicos. ſ. Agricole capitulariter ꝯuocatos eū portā pdicte eccleſie pp peſtē, qꝛ facta p nō hntes ptātē ꝯferēdi, de iure cōi
1 certiſſimū eſt ꝙ caplm inferioris eccleſie † nullā hꝫ ptātē ꝯferēdi, niſi ex cōſuetudine, priuilegio, vel ſtatuto eccleſie a papa ꝯfirmato bñficioꝝ collatio ad ipſū ſpectaret. c. vnic. de veteno. ⁊ ibi no. Gem. ⁊ alij. ne ſede vacā. li. vj. Neceſſe eſt ergo ꝙ caplm ptendēs hīc facultatē ꝯferēdi exhibeat priuilegiū, vel fidē faciat de ꝯſuetudine legitima. Verū (vt in themate preſuppoſit) cū caplm allegat priuilegiū Joānis. xxij. cuius tenor eē talis hebdomadarie, vero capellanie, ⁊ alia inferiora ipſius eccleſie officia ꝯferant̄ p ipſos decanū ⁊ caplm abſqꝫ epo, nūc vel forte dōm ꝙ vigēte peſte in abſentiā decani, ⁊ alioꝝ canonicoꝝ potuerint illi duo canonici repſentātes totū caplm ꝯferre dictā capellaniā ipſi Bataghe, p tex. i. d. c. vnic. in prin. vbi dī, ꝙ ſi collatio ſpectet cōiter ad caplm ⁊ platū, eo caſu ſolū
2 caplm, mortuo plato, vel ſuſpēſo poterit ꝯferre, ꝗ ēt ꝯferre poterit prelato abſente, qꝛ abſens q intereſſe nō pōt, pro mortuo hī. c. pñtata. ⁊ ibi no. p Pau. ⁊ alios. ō teſti. C Sꝫ his nō obſtātibus, arbitror collationē fore nullā, tanꝗ factā a nō habentibus ptātē ꝯferēdi de iure cōi, vt dixi, nā caplm. ſ. Agricole nō hꝫ ptātē ꝯferēdi, nō ēt hꝫ ex priuilegio. ꝯ noīato, qꝛ priuilegiū nullā tribuit facultatē ſoli caplo, ſꝫ decano, ⁊ caplo cōiter pp copulā, ⁊ q ꝯcurſuſ copulatoꝝ ſil' requirit. i. ſi hēdi plꝰ. ff. de ꝯdi. inſti. ⁊ q copulat equaliter. l. ſi qs tutio. ff. ō vulg. ⁊ pup. l. reos §. cū in tabulis. ff. de duobus reis. cū ſimi. ſcol. ⁊ ꝙ vigore huius priuilegij collatio dicat̄ ſpectare cōiter ad decanū ⁊ caplm, firmāt Hoſt. Jo. and. Pan. ⁊ alij in. c. poſtulaſti. p illū tex. de ꝯceſ. pb. ⁊ Fed. de ſen. ꝯſ. 1. p totū. ⁊ p Jaſ. i. l. ſi pi. la. j. ff. de vul. ⁊ pup. Nec ob. ꝙ ſolū caplm mortuo, vel ſuſpenſo decano potuiſſet ꝯferre bñficia ſpectātia ad collationē ipſius
3 capli ⁊ decani cōiter, nō tñ abſente † plato poterit ſibi vēdicare ius ꝯferēdi inſolidū, vt pbat in. d. c. vnic. §. ſi. dī ibi, ꝙ cū duobus ꝯferre bñficiū cū ꝯſilio alterius, ſi ille ſit abſens non poterit ꝯferre. niſi ꝯſter ꝙ abſens nō ſit reuerſurus intra tpa data ad offerēdū, nā tūc poterit libere ꝯferre nō expectato abſente, qꝛ in expectādo poſſet vacāti bñficio periculum imminere, ſi is ad quē ſpectat collatio inſolidū, lꝫ habeat ſpectare ꝯſiliū alterius nō poſſit ꝯferre nō expectato ꝯſultore p tps ſtatutū, multominus poterit caplm nō expectato decano, ad quē ſil' collatio ptinet. Reſtat ꝗ dicēdū ꝙ illi duo canonici ſoli potuerūt illico poſt vacationē ꝯferre hāc capellaniā, cū in expectādo nullū immineret periculū vacāti beneficio, ⁊ cū non ꝯſtaret decanū poſſe in debito tpe ſibi a lege ꝯceſſo ad conferendū reuerti. Nō ob. ꝙ abſens pro † mortuo reputet̄. d. c. pñtata. qꝛ
4 verū, qñ cōſtat ꝙ nō pōt reuerti, ⁊ intereſſe actui celebrādo in tempo ſtatuto. Jta pcedit ille tex. ſecus ſi ſit poſſe in tēpo adeē. d. c. vnic. §. ſi. ⁊ ꝙ in propoſito abſentia non equaret morti, vel ſuſpenſioni firmāt expreſſe Gemi. ⁊ Phil. Franc. in. d. §. ſi. ⁊ poſſē ex infinitis ſil'ibus cōprobare, que omitto, poſtꝗ in terminis qōnis noſtre hꝫ clara deciſio in illo tex. quē Gem. col. ſi. ⁊ alij ponderant. Secūdo rūdeo, quod apud illos duos canonicos reſidētes tpe peſtis abſente decano, ⁊ maiore pte canonicoꝝ

canonicorũ, non remãsit potestas ↄferendi, neq; autoritas capituli cõgregãdi, sȝ potestas ↄuocãdi. c. ↄferẽdi fuit, ꝛ erat penes maiorẽ partẽ canonicorũ, q fugerũt pp pestẽ, fm Inn. in c. j. ꝺ no. op. nũ. vbi ↄcludit, ꝙ si fugienti † absq; culpa ppria facit maiorẽ ptẽ capituli, apud eos dr ẽẽ ius ipsi᷒ capituli, seql Bal. in auth. ↄcernimus. i ƒ. C. de sac. san. ec. Jo. bapt. in trac. de epo. in. ij. parte pnn li. ꝛ Im. i. l. si qs a filio. §. siqs plures. alias est. l. si qs plures. ff. de le. j. Fel. i. c. cũ oẽs. co. xvj. de const. ꝛ idẽ ego firmaui in tractatu meo de peste, pun. viij. prime particule. ii. partis pun. vnde posito ꝙ essemus i casu in quo capitulũ posset ↄferre absq; decano, tñ qꝛ ad illos duos canonicos non erat ius capituli, hñ seql ꝙ collatio ob eis facta, est mero iure nulla, vt dr Inn. i. d. §. si qs plures. ff. de le. j. nec ratificatio ꝑcẽtoris, ꝛ alterius canonici absentiũ hȝ cõualidare dictã collationẽ, tũ qꝛ facta fuit talis ratificatio nõ capi- 6 tulr, ꝛ ↄsensus particularis nõ sufficit ad † actũ, q collegialiter oȝ expediri. c. i genesi. de elec. tũ qꝛ si facta fuisset talis ratificatio collegialiter, a maiori parte capituli, tñ nõ cõualidaret collationẽ vt ex tũc, sȝ vt ex nũc. fm Pan. in c. audinis. ꝛ i. c. qð sicut. §. sup eo. post gl. de ele. iõ non ꝑiudicaret collationi pri᷒ facte d. Gaufredi. c. duob. de resc. li. vj. reg. q prior. de reg. iu. li. vi. cum sim. Sȝ posito ꝙ apud illos duos residẽtes fuisset ius capituli, ꝛ ↄferre potuissent, nihilominus adhuc adiudicandũ esset beneficium do. Gaufredo, tanq̃ habenti potiora iura. Nã collatio facta d. Gaufr. p reuer. do. legatũ eadẽ die qua fuit facta collatio p ordinariũ dicto Bataglie absenti ꝑualet pp concedentis maiorẽ ꝑrogatiuam, vt est casus in. c. si a sede. de preb. li. vj. Nec obſ. si dicaſ, qð primo fuit apprehensa possessio p procuratorẽ dicti Bataglie, quo casu collatio ordinarij pp cõmodũ possessionis, ꝑferſ collationi ipsius legati. vt dr. in. d. c. si a sede. in. j. verſ. qꝛ rñdeo dupli᷑. Primo qð istuȝ verũ est, si is q primus acceptauit possessionẽ, ẽt primus acceptauerit collationẽ ibi factã, alias q prius collationẽ suaȝ acceptauit, ꝑferendus est habenti ab ordinario ẽt si ꝓprius ab ordinario prius fuerit adeptus possessionẽ, vt signiter determinat Fel. in. c. capitulũ sancte crucis. co. xv. ver. de duab. colla. de rescr. Ex narratione facti mihi proponiſ ꝙ Gaufredus acceptauit collationẽ sibi factã a. d. legato, anteq̃ Bataglia acceptauerit collationẽ sibi absenti factã, p illos duos canonicos, ꝗ ꝛc. Scðo rñdeo, ꝙ Gaufred᷒ ẽt primo fuit adept᷒ possessionẽ. Nec obst. si dicaſ ꝙ Bataglia primo p ꝓcuratorẽ suũ accepit possessionẽ dicti bñficij, qꝛ mihi ꝑsupponiſ qð nõ cõstat de aliquo mandato, de quo tñ ↄstare necesse est, qꝛ 7 ad accipiendã possessionẽ bñficij † reqriſ speciale mãdatũ. hȝ gl. ꝛ Gem. i. c. si tibi absenti. de ꝑb. li. vj. Et lȝ Rot. deci. ccxc. inci. ad reci. sub rub. de ꝓc. ꝛ Phil. Frã. i. d. c. si tibi absenti. restrigãt gl. ꝑdictã, vt procedat q̃tuȝ ad recipiendã possessionẽ, p q̃ acqriſ ius in beneficio, ꝛ sic q̃tuȝ ad adipiscendã possessionẽ iuris, secus q̃tũ ad adipiscendã possessionẽ corporalẽ, q̃ est facti, qꝛ illa põt accipi p quẽlibet amicũ, ꝛ negotiorũ gestorẽ tñ nihil facit ↄ Gaufredũ, qꝛ in casu nr̃o agiſ de adipiscenda possessione beneficij p q̃ acqriſ ius in beneficio ipsi Bataglie, q ante adeptã possessionẽ p nõ legitimũ ꝓcuratorẽ, nondũ acceptauerat collationẽ sibi factaȝ. Scðo, qꝛ reqriſ ꝙ is cuius noie fuit apprehensa possessio p non habentẽ mãdatuȝ, ratificet apprehensionẽ re integra id est anteq̃ alius legitime adipiscaſ. fm Phili. Fran. in. d. c. si tibi absenti. ꝛ ẽt 8 voluit Rota deci. ccxc. nã ratihabitio † debet fieri eo tpe quo actus expediri põt. l. j. bon. ff. rẽ ratã hab. ꝛ plura ad hoc adduxit Deci. ↄſ. ccxlvij. in cã mag. Baronis. in. ij. parte. Tertio deci. Rote põt ꝓcedere qñ qs apprehendit possessionẽ noie alterius, tanq̃ amicus ẽt nõ habẽs mãdatũ. Secus dñm est, si qs tanq̃ falsus ꝓcurator fuerit missus in possessioneȝ qꝛ nõ 9 vr ꝙ gesta ab eo possint † ratificari, maxime in ꝑiudiciũ Gaufredi, vt scribit Fel. in. c. ex parte. de rescr. ꝛ in. c. cũ. cl. j. de iudi. ꝛ Bal. in. l. falsus co. j. ꝛ seq. C. de fur. sup hac tñ vltima rñsione non facio magnã vim pp ea q̃ scribunt Card. Pan. ꝛ Feli. in. c. nõnulli. §. sunt ꝛ alij. de resc. ꝛ Jas. in. l. lȝ. C. de ꝓcu. Stante igiſ ꝑmissa ↄclusiõe ꝙ collatio facta Bataglie sit nulla, vel saltẽ non habeat ipedire effectũ collatiõis facte do. Gaufredo, seqſ correlarie ꝙ collatio fcã Gaspardo p Capitulũ de hoc beneficio tanq̃ vacãti ob resignationẽ Bataglie nihil valeat. c. suspectũ. de resc. li. vj. falsuȝ. n. est ꝙ vacet p resignationẽ Bataglie, vt pȝ ex ꝑmissis, ꝛ eo maxime, qꝛ resigna- 10 tio facta ꝑsupponiſ in manibus capituli qð non hȝ † ptãtem recipiendi resignationes, lȝ haberet ptãtem conferendi. fm Panor. post Inn. in. c. accepta. in ƒ. de rest. spol. ꝛ Inn. in. c. qð in dubijs, de renũ. ꝛ ẽt qꝛ capitulũ absq; decano ↄferre nõ potuit istud bñficiũ. d. Gaspardo, vt pȝ ex hs q̃. ſ. abunde dixi. Laus Deo.

De deposito.

RESPONSVM L.

Quoniam Ex contractibus initis inter Lancellotũ ꝛ ꝑlatum ac capitulũ sancti Antonini manifeste ↄstat eundẽ ꝑlatũ cũ ↄsensu totius capituli, ac noie ipsi᷒ ecclesie realiter ꝛ in pecunia numerata a supradicto Lancelloto libras. lxxx. recepisse, in emptione quorũdaȝ ꝑdiorũ exponendas ad vsuȝ cuiusdã ꝑbẽde iõ indubitati iuris est ex huiusmodi ↄctibus ecclesiã teneri, ꝛ si dicte pecunie p eundẽ Lancellotũ non probenſ in vtilitatẽ ecclesie verse, qꝛ singulare est in mutuo, ꝗ in ceteris est ius cõe ꝛ maxime cũ fuerint ↄfecti ↄctus inuestiture, ꝛ depõnes seu cõmende p ipsos dd. Prepositũ ꝛ canonicos capitulantes noie ꝛ vice dicte ecclesie aĩo deliberato, pluries cõicato ↄsilio pro bono ꝛ vtilitate ipsius ecclesie, prout legiſ in instr̃o, ꝛ eo magis qꝛ de fructibus ecclesie dd. Franc. mõdani ꝑbendario satisfieri põt, nã eo casu ẽt in mutuo, nõ cogiſ mutuans ꝓbare mutuũ in vtilitatẽ ecclesie versuȝ esse, secus si de distractione bono. immo. ꝛ ꝑciosioruȝ ecclesie ageref. Qui prepositus ꝛ canonici satis ex die interpellati sunt, ꝛ iõ morosi. Nec iniquũ est, ꝑpositũ ꝛ canonicos modernos, q nullas pecunias receperunt ad hmõi restitutionẽ teneri, qꝛ nullo iure collegiũ mutatũ dici põt per morẽ ꝑlati ꝛ canonicorũ in cuius vices alij suffecti sunt. Quare rñdi modernos capitulates, ꝛ ꝑpositũ de fructibus cõibus ipsius ecclesie teneri dictam pecuniarũ summã dd. Fran. ꝑbendario restituere. Quẽadmoduȝ. n. tutor si ex pupillari pecunia ꝑdia nõ emerit, ad interesse ꝛ legitimas vsuras teneſ, ita ẽt ꝑlatus q ecclesie pecunias in emptione fundorũ non cõuertit, eidẽ ecclesie ad vsuras ꝛ interesse teneſ, cũ minor ecclesia, ꝛ pupillus de iure eqparenſ, quare moderni ꝑpositus ꝛ canonici ad huiusmodi interesse ꝛ vsuras nomine ecclesie agere ac experiri poterunt, ↄ bona tunc dominorum prepositi, ꝛ canonicorum, si que sint.

1 Ecclesia tenetur ex ↄctibus p ꝑlatum cuȝ consensu totius capituli. nomine ipsius ecclesie celebratis.
2 Ciuitas idistincte obligaſ ex mutuo o ciuitate seu ↄſ. accepto.
3 Mutuãs pecunias ecclesie, qñ teneatur ꝓbare pecunias versas fuisse in vtilitatem ecclesie.
4 Prelat᷒ hȝ liberã administ. fructuũ, ꝛ eos distrahere potest.
5 Depositũ penes ecclaȝ fcm̃ dr, si fiat p̃ñtib᷒ ꝑlato ꝛ capitulo.
6 Monitio an sit necessaria ad constituendũ quẽ i mora.
7 Collegiũ mutatũ nõ dr p subrogationẽ moder. cano. ꝛ ꝑlati.
8 Prelatus in acqrẽdo põt deteriorẽ ↄdõneȝ eccle facere, aliorũ administratorũ exẽplo, lȝ ad interesse teneatur.
9 Prelat᷒ ꝛ canonici sancti Antonini teneſ ad vsuras ltimas ꝛ interesse. d. Fran. mõdani, eo qꝛ nõ collocarũt ei᷒ pecunias in emp. pred. ꝛ ibi vide de tutore ꝛ ceteris adminiſ. ꝛ n. 11.
10 Ecclesia, minor, ꝛ pupillus eqparantur.

Respon. interpreta.

In Cã. d. Fran. mõdani, ↄ dñs ꝑpositũ ꝛ canonicos ac capl̃m scti Antonini, p fundamẽto ꝑsuppono, ꝙ pecunie d qb᷒ i instr̃o inuestiture deposite ꝛ cõmẽdate fuerũt ꝑposito ꝛ canonicis ibid. noiatis, ꝛ sic caplo noie ipsi᷒ eccl̃ie, si bñ ꝛ accurate notenſ ṽba ipsi᷒ istr̃i. Nã i princ. dr, ↄuocato ꝛ ↄgregato capitulo dicte eccl̃ie, de mandato dñi prepositi ꝛc. in quo interfuerũt ꝑpositus ꝛ tales canonici ꝛc. dicẽtes ꝛ protestãtes ꝙ sunt ꝛ representant totũ caplm̃ ipsi᷒ eccl̃ie, ꝛc. citatis aliis canonicis ad cameras p hostiariũ ꝛc. visis prius p eos, ꝛ diligẽter inspectis, ↄsideratis, ꝛ examinatis expõne. ꝛ trib᷒ tractatibus fcĩs p ꝛ inter ipsos dños ꝑpositũ, ꝛ canonicos, ꝛ caplm̃, de qbus trib᷒ instr̃is ꝛc. pro bono ꝛ euidẽti vtilitate ipsius eccl̃ie ꝛc. spõte ꝛ ex certa scientia, noie ꝛ vice ipsius ecclesie ꝛ capituli inuestiuerũt ꝛc. Lãcellotũ ꝛc. cũ pacto ꝙ ipse Lacellotus teneatur ꝛ dẽat ac obligatus sit, ꝛ ita solẽniter ꝓmisit eisdẽ dominis dicto noie ꝑsentibus stipulantibus ꝛ recipiẽtibus exbur

fare de pñti libras .lxxx. ex emendi tot terras, et ppriletates, q perpetuis tpibus sint et esse debeant ipsius pbende &c. Circa finem vero ipsius instri dr, et insup ipsi dñi prepositus, canonici, et capitulū pdictum dictorū noie, sponte et ex certa scientia fuerint confessi manifeste habuisse et recepisse a suprascripto Lanciloto dictas libras octoginta, quas ibidem habuerunt re vera in pecunia numerata auri et argenti cōuertendas mō et forma, ac sm ea prout in d. instr. inuestiture &c.

C Ex qbus verbis simul iūctis et diligenter pōderatis clare apparet 3ct9 huiusmodi factos fuisse p plarū cū ɔsensu toti9 capituli noie ipsius ecclesie, quo fit vt ecclesia † ipsa teneat ex ipsis 3ctibus. iuxta no. in. c. j. depo. et in. c. qd qbusdā. de fideiu. et vtrobiqz p Panor. et alios. Idē in simili notat ēt p legistas in. l. ciuitas. ff. si cer. pet. et ibi late p Jas. adde inquantū Bar. ibi dt q si ciuitas seu ɔsiliū qd totam ciuitatē representat, 3hat mutuū, tunc† ciuitas indistincte obligat ex mutuo, vbi late p eos, et tanto magis cū facti fuerunt 3ctus inuestiture, et depōnes, seu cōmende p ipsos dños pposituū et canonicos capitulantes noie et vice dicte ecclesie, animo deliberato, pluries cōicato ɔsilio, vez tribus tractatibus pcedentibus, ac pro bono et euidenti vtilitate ipsius ecclesie, vt apertissime et expresse dr in ipso instro, quo fit vt nō fuerit, nec sit necesse dño Francisco pbare dictas pecunias versas fuisse in vtilitatē ecclesie, vt dt Pan. i. d. c. j. depo. q dt q in casu. d. c. j. fuit necesse pbare versuz, qr pecunia nō fuit cōmendata ecclesie, sz particulari de ecclesia, secus dr a 3rio sensu si fuisset cōmēdata ecclesie, nā tūc cōmendata et deposita penes ecclesiā cū facti fuerint 3ctus cū plato et capitulo, q representant ecclesiā. c. requisiti, de testa. iuncto. c. scire. vij. q. j. in gl. et gl. in. d. c. j. depo. l si.

C Preterea est speciale in† mutuo, vt pbet versuz in vtilitatē ecclesie, nō aūt i aliis 3ctibus, ēt q fuerit gfa ɔcedētis tm, sm Inno. in. d. c. j. depos. q lz primo dixerit 3riuz, tñ vt et ibidē refert Pan. postmodū dixit q est speciale i mutuo, i aliis vero 3ctibus initis cū ecclesia, non est necesse pbare versum, qr non reperit iure cautū, nisi in mutuo. auth. hoc ius porrectum. C. de sac. san. eccl. Si ergo vēdo ecclesie, vel emo ab ea, vel cōmodatū cōcedo, potero agere 3 ecclesiā, licet nō probez versuz in vtilitatem ipsius, et est notab. dictū, et quotidie allegat, sm Panor. ibi q assignat rōnem specialitatis esse in mutuo, qr plati sunt prōpti ad recipiendū mutuum, et feneratores prōpriores ad mutuandū, vnde si indifferenter teneret ecclesia, tunc de facili bona ecclesie alienarent, fuit ergo his casibus obuiatū. Quinimo subdit ibidē Panor. q imo ibidē, idē Inn. sm vnā opi. elegātissime hoc dictū suū vr restringere, dicens q cōiter in mutuo est necesse pbare versuz, qñ pro satisfactione opz puenire ad distractionē rerū imobiliuz, qñ sec9 sit si posset satisfacere de fructib9. x. q. ij. c. ea. n. §. hoc ius porrectum. in versi. is creditor. qd dictū dixit ibidē Panor. esse singulare. pro quo assignat ēt rōnem, qr † platus hz liberā administrationē fructuū, vt in. c. cū nobis. de elec. et in. c. is cui. eo. ti. li. vj. Unde quēadmodū pōt fructus distrahere de nouo 3hendo, ita dz posse distrahere pro 3ctibus initis. Itē qr i fructibus agit de piudicio ipsius, qr ex eis viuere dz. de qua materia latius ēt p eundē Pan. in. d. c. qd qbusdā. de fideiu. et p Alex. et Jas. late ac alios legistas, i. d. l. ciuitas. ff. si cer. pet. et late ēt p Card. Flo. in ɔsi. lxxj. in penul. col. in versi. quartum principale qsitūz. et in ɔs. xc. in fi. et Cald. in ɔs. xcv. Ind. Abb, in fi. q omno videat. nunc aūt est cōsi. iiij. sub tit. de locato, et latius ac plenius oibus aliis p Jo. de Imol. in. d. c. j. depo. vbi late examinat hāc mā3 post Ant. de But. et Flo. ibi, in qbus verbis habet, et cōiter p platos doct. ɔcludit, q si pñte plato et capitulo fiat depositū, dr factuz † penes ecclesiā, et obligat ecclesia ad restōnem, nec est necesse q p depositiones probet versuz in vtilitatē ecclesie, et tanto magis cū de fructibus possit satisfieri creditori, vt i casu nro, cū cap. ipsuz habeat bona cōia, et fruct9 cōes, ex qbus pōt satisfieri pdicto do. Francisco pbendario, et sic non est necesse q deueniat ad distractionē bonorū immobiliū, nec pñosorū, quo casu necesse esset probare versuz in vtilitatē ecclesie, vt dicit ēt Card. in d. ɔsi. xc. in fi. C Nec dicat q pdicti dñi ppositus et canonici tūc nō fuerunt in mora seu negligētia, cū nunqua morā, q pñtes nō fuerunt in mora seu negligētia, juxta ea q quaz interpellati fuerint sup empt. dictorū pdiorū, iuxta ea q habent in. l. id qd pauperibus. C. de epis. et cle. et p Are. in ɔs. xciij. et per Card. zaba. in ɔs. lo. et Fel. in. c. si aūt. vers. negligētia. extra de rescr. Qr rñdetur, q lz predicta procedant, et sint vera distinguēdo tñ, sm pulchrā distinctionē q ponit Bal.

in auth. hoc amplius in. ij. col. vers. qrit vtruz monitio. C. de fideic. vbi dixit, q si qrit, an ad cōstituendū quē in† mora requirat monitio distinguēdum est, qr vbi est dies, non reqrit monitio, si vero non est dies, et tunc aut qs punit pp factū, et idē. s. q non reqritur monitio. aut pp negligentiā, vt esset in casu nro, et tunc reqrit monitio, sm Inn. in. c. extrr parte. de preb. et no. Arch. in. c. pp. xviij. distinc. pdicta tñ limitans, et dixit Bal. ibi esse vera. nisi in iis q debent ecclesiis, qr tunc 3hit mora irregularis, vt. ff. de leg. ij. l. Titia Seio. §. vsuras. quo casu bene esset necesse pbare versum in vtilitatē ecclesie, vt dt ēt Car. in. d. ɔs. xcviij. in fi. C Nec dicat, q cū ppositus et canonici, q habuerūt et receperunt ipsas pecunias mortui sint, vr iniquū modernos ppositū et canonicos teneri ad huiusmodi restōnē, qr rñdet q nulla subest iniqtas, cū nō ipsi sz eccl'a teneat ad hmōi restōnē, et de eius fructibus fieri dz ipsa restō. vt. s. dictū fuit, nec illi q receperūt eo q sint demortui hent in ɔsideratione, cū idē sit collegiū qd in pñtiarū est. et illud q tunc tpis erat. nā p mortē illorū plati et canonicorū, et p subrogationē aliorū modernorū nō dicit † mutatū collegiū l. proponebat. et ibi Bal. in. ij. no. ff. de iud. q alle. Br. ad hoc in. l. si ita. §. si domus. ff. de le. j. Non ēt obstat si dicat, q delictū plati nō nocet ecclesie, iuxta ea q habent p gl. et doc. in. c. j. de dolo et ɔtu. qr rñdet, q imo ēt solus † platus in acqrēdo pōt deteriorē ecclesie condōnē facere, nec in hoc exigat aliqua solēnitas, qr nō agit de alienādo, vt firmat Pan. in. d. c. j. de do. et ɔtu. in vers. et gnaliter. cū qrit. p quo alle. c. cū dilectus iuncta gl. de ɔsue. c. qm de decimis. et qd no. Inn. in. c. ij. de don. et gl. xvj. q. vj. c. si. in fi. multofortius piudicat facti plati et capituli in casu nro, sm Pan. in. d. c. j. de do. et contu. Subdens q non est mirū, si hoc casu. s. qn agit de nō acqrēdo, q p factū istorū. s. plati et capituli piudicet ecclesie, qr idē est in factis aliorū administratorū, puta tuto. et cura. l. qcqd. C. ar. tutel. alle. ēt bonū tex. iuncta gl. in. c. ij. xij. q. iiij. p q mira dt sz putare q si solus plat9 fuit in culpa, ēt nō acqrendo, tenet ecclesie de suo ad interesse, sicut dr in tuto. et cu. p iura pdicta. Restituant igit et soluant moderni dñi capitulares de fructibus cōib9 ipsius eccl'e do. Fran. pbēdario seu capellano, et postmodū agāt ipsi ad recuperationē ipsarū pecuniarū et ad interesse noie eccl'e 3 bona tūc dñorū ppositi et canonicorū, si volūt, si min9, agāt ipsi, qr de eorū cōmodo et incōmodo tunc tractat. C Circa aliud aūt de quo dubitat. s. vtrū pdicti dñi ppositus et canonici scil Antonini teneant † ad interesse, et soluere intmas vsuras pdicto do. Fran. ex quo nō expēderūt pecunias pdictas. s. libras. lxxx. in emp. pdiorū, q essent pbende pdicte, seu capelle. Qd teneant decidit pulchre, et in terminis Pan. i. c. ɔquestus. l si. in vers. xij. casus est, de vsur. vbi dicit q ipsa rōne administrationis, tenebat qs collocare pecuniā in emp. pd. vt tutor, si. n. nō collocet pecunias pupilli tenetur ad vsuras. l. tutor q repto rū. §. si post depōnē. et §. depoui. ff. de adm. tut. vbi Bar. allego ad hoc ēt gl. no. i. §. mista. als ē §. ex maleficiis. ver. l iudiciū. inst. de act. q Jas. dicit ibidē perpetuo tenēdā cordi, et eē singularē, q dt q sicut fauore minoris mora 3hit, vt ipsa absqz vlla iterpellatiōe cōmittat, vt est tex. i. l. j. mino. C. i q. cau. rest. i itē. nō ē neces. et ad hoc dt esse tex. no. i. l. Titia Seio. §. vsuras. ff. de le. ij. q idē est i eccl'a et aliis venerabilib9 locis, et sic ɔsequēter illa gl. extēdit singl'r illā. l. j. minorū loquētē tm i minorē. vt ēt hēat locū i eccl'a. q gl. ēt reputat ibid. ad hoc valde no. Nic. de neap. i. xvij. q. eidē ēt snīaz i eccl'a tenuit Lu. ro. alle. illā gl. q dt eē valde sing. in. l. si ex legati cā. ff. de verb. ob. p q gl. dt Jas. vbi ābiū facere, qr minor et eccl'a eqparant, vt est gl. no. i. l. respub. vers. soleret, et ibi Bar. et alij. C. ex q. cau. ma. et dt de hoc eē tex. expssū et no. i. c. auditis. in fi. extra de in inte. rest. et ibi gl. no. in vers. ecclesia fungat iure min. et i. c. simlr. xvj. q. j. imo dixit ps ibidē Jas. q eccl'a nedū eqparat minori tm, sz pupillo, sm Jo. fa. Ang. are. ibid. p quo dt, q alle. gl. et nō bñ. i. l. si vt pponis. i gl. nō negabit. C. de rei vend. q nō loqt l pupillo, sz i minore simplr. ipse aūt Jas. alle. p hoc gl. no. et expssaz. i. l. liber. i §. administrauerit. C. de exc. tu. q expsse dt q eccl'a loco pupilli ē, et gl. i. d. l. respub. i vers. soler. ad fi. C. ex qbus cau. ma. et pro hoc ego alle. tex. expssuz i. l. orphanotrophos. l pri. C. de epis. et cle. C Cū ergo ecclesia eqparet † pupillo et minori, vt ex pdictis apparet, ex hoc ego infero et adduco gl. pdictā i vers. in iudiciū. in. d. §. mista insti. de actio. pro deci. Panor. in. d. c. cōquestus. de vsur. et Bar. i. d. l. tutor q repto rū. in. §. si post depositionem. iuncto. §. si deponi. ff. de admi. tut. de qbus ā

qua

11 qui valuerũt in effectu, q sicut† tutor, q fuit negligẽs i emẽdo pdia ex pecunia pupilli deposita tenet ad vsuras, quãtum ex fructibus percipi potuisset, et pdus emptis ita ⁊ platus negligẽs ex pecunia ecclesie deposita tenet ad vsuras ⁊ interesse, vt supra dictũ fuit. Nã dicit illa gl. iũcto text. ibi, q si debitor ecclesie fuit in mora soluẽdi legata ecclesie, currũt vsure, ⁊ fructus debẽt ex mora, ẽt re ipsa. i. sine iterpellatione, q mora dicit committi ad instar minorũ, quibus legata debent, vt i. d. .l. i. minorũ. in qui. cau. in integ. resti. nõ est necess. Laus Deo.

De Donationibus.

RESPONSVVM I.

Iacobus In lecto languẽs capellã titulo diui Jacobi cõstrui ordinauit, cui pro dote donauit nomẽ debitoris ac florenos sexcẽtos, libros, vestes, ⁊ tapeta sua cũ onere vnius misse magne illic quotidie decãtãde. Paulopost Tirrio iterrogãti, an vellet donationẽ irritã esse, si non adesset dñs Dalon, ⁊ an eã vellet reducere ad florenos mille, respondit, ita bene. Deinde capelle diui Jacobi cõstruẽde p vna parua missa quotidie celebranda donauit libros, vestes, tapeta sua, ⁊ partẽ nominis dicti debitoris. Dubitabat, an a prima donatione discessum fuerit. Respõdi donationẽ ecclesie factã retractari nõ potuisse, ẽt q ab aliquo acceptata non fuerit, cũ Deo facta cẽseatur, presertim cũ Jacobus iurauerit nũquã se aduersus donationẽ quicquã facturum. Sed nec ab ea discedere voluisse puto, nam cũ Tirrij interrogatio ob repugnantiã nihil ponat, sequit vt maxime languentis responsio nihil disponat. Per secundã autem donationem, si eidem capella facta pponat, nõ potest videri a prima recessum, sed id queri potest, an idem redonatum bis debeatur. Si vero alteri capelle facta dicatur (quod vix crediderim) eatenus prime ademptum erit, quatenus datum fuit secunde. Et quia ambas constat esse re coniunctas, concursu faciunt sibi partes.

1 Donatio perfecta, in aliquo mutari vel retractari non potest, antequam autem sit acceptata, potest reuocari ⁊ mutari. 2. quod limita. nume. 5. ⁊ 6.
3 Bona vbi pluribus donãtur, ille prefertur cui bona ipsa prius tradita fuerunt.
4 Omissio insinuationis an vitiet donationem ad pias causas. ⁊ nume. 10.
7 Donatio facta a constituto in extremis, censetur donatio inter viuos, nisi sit facta mentio mortis.
8 Donator qui donauit certam rem ecclesie, tunc donatio facta ad pias causas, valet, ẽt quod nullus sit psens, qui acceptet.
9 Que bis donata reperiuntur, an bis debeantur.
11 Juramentum supplet defectum insinuationis.

Respon. interpreta.

Prima Dubitatio hz quatuor capita. Primũ, an valeat cõstitutio pma dotis, ⁊ nõ secũda. Secũdũ, an valeat secunda ⁊ nõ prima. Tertiũ, an vtraqz. Quartũ, an neutra. Et in stricta disputatione posset vnũquodqz in dubiũ reuocari, sed qr veritas a me qrit, ⁊ nõ disputandi modus, ppositis dubitãdi rationibus hinc inde, breuẽ subijciã zclusionẽ. Ut, qd pma preualeat, qr perfecta† donatio in aliquo mutari vel retractari nõ põt. l. perfecta. C. de dona. q sub mo. d. Jacobus donauit bona descripta in pma erectione capellanie ppetue pro dote dicte capelle, ergo ipsaz donationẽ nõ potuit reuocare, nec alterare. Nã q a pncipio sunt volũtatis, ex post facto sunt necessitatis. l. sicut. C. de act. ⁊ obli. ⁊ maxime stãte iuramẽto de nõ zueniẽdo in totũ vel in parte, qd iuramẽtũ semp seruãdũ nisi vergat i dispẽdiũ salutis eterne. c. si vero. c. quẽadmodũ. c. cũ ztingat. de iureiur. Qd pualeat secũda facit. Primo, 6 qr donatio† anteq̃ sit acceptata põt reuocari ⁊ mutari. l. absenti. ff. d dona. l. q absenti. ff. de acq. possess. ẽt si sit donatio ad pias causas, qr nihil valet anteq̃ fuerit acceptata fz gl. ⁊ doc. in. l. illud. C. de sacrosanct. Scdo facit, qr fundator seu erector capellanie paulopost eã reuocauit ad interrogationẽ. d. Tirrij dicẽtis, nõne vultis expectare. d. Dalon ⁊ nõne vultis, q fundatio p vos facta nihil valeat, nisi adsit. d. Dalon ⁊ ẽt nõ vultis, q fundatio sit solũ de mille florenis? Rñdit, etc bien. Nã ad iterrogationẽ alteri⁹, legatũ ⁊ donatio fieri possunt, dũmodo q donãs solũ rñdeat, etc. l. Pupillo. §. ppositũ. ff. d leg. iij. Bar. ⁊ alij in. l. j. §. si qs ita. ff. de verb. oblig. sicut g valeret donatio capellanie facta ad iterrogationẽ. d. Tirrij, pari mõ debet valere reuocatio ⁊ limitatio, qr ois res p easdẽ causas dissoluit, p quas ẽt nascit. c. j. de regul. iur. l. antiqs. Nec obstat q donatio pfecta reuocari nõ possit, qr verũ ẽ, post q̃ ẽ pfecta sed in isto casu psupponit, q paulo post, ⁊ sic icõtinẽti reuocata fuit. Que at icõtinẽti fiũt, cẽsent inesse actui. l. lecta. ff. si cert. petat. ⁊ sic vr reuocata donatio ⁊ dotis cõstitutio anteq̃ habere tur p pfecta, quo casu a donatione licitũ fuit discedere. l. Scr⁹. C. de fide istru. Tertio, vr q hec secũda pualeat, qr qñ eadem 3 bona pluribus† donant, (vt in casu nostro) ille pfert, cui bona ipsa primo tradita fuerũt. l. quoties. C. de rei vẽdi. l. sine at. §. si duobus. ff. de publi. i casu isto capitulũ primo acceptauit secundã fundationẽ, ⁊ fundator i fauorẽ huius secũde, primo vr cessisse iura sua ecclesie, g ⁊c. Quarto, qr pma donatio fuit facta ab ipso fundatore tunc infirmo, quo casu talis donatio põt reuocari. donatio enĩz facta ab infirmo, ex causa mortis facta cẽset, fz Anto. i. c. ij. p illũ tex. de cõsue. ⁊ idẽ tenet Jo. And. i. c. his. de sepul. p illũ tex. sequit Alex. zs. lxxxj. viso istrumẽto. lib. j. Quinto facit tex. i. l. libertis, quos. i pnci. ff. de ali. lega. vbi vr reuocatũ legatũ maioris summe, si eisdẽ leget postea i alia volũtate minor summa. Qd at vtraqz possit substineri, osndit ex ifrascriptis, nã ea sola rõne secũda potior vr, qr capelle fundator donãdo eadẽ bona secũde, q prius donauerat prime, vr ademisse a prima. §. trãsferri. insti. de adempt. lega. l. si cui. ⁊ l. tr ãslatio. ff. eodẽ. si modo osndat q nihil fuit adẽptũ a pma, cessabit ois difficultas, vnde p fundamẽto huius opi. q vtraqz valeat, psuppono vnã zclusionẽ, q si vni relinquat certa qtitas, ⁊ postea eadẽ qtitas relinquat alteri, q a primo nihil adẽptũ vr, fz Bar. ⁊ cõiter scribẽ. i. l. re zũcti. i. j. q. ff. de lega. iij. p tex. i. l. i. qnquaginta. ff. de pba. iducẽdo a fortiori, nã si i psona eiusdẽ, cui eadẽ qtitas bis donat, psumit multiplicatio donationis, vt ibi, a fortiori idẽ dicẽdũ i psona diuersorum, in quibus facilius psumit multiplicatio, quã in persona vnius. l. omnes. ⁊. l. si is qui. ff. de actionibus ⁊ obligationib⁹. l. qd q. §. si quis duos. ff. de lega. j. Et istud maxime debet locũ habere, qñ donatur ecclesie, cũ omnis imensitas q ecclesijs donatur, mẽsura sit. §. finimus. in authen. de nõ alienã. si ita ẽ qñ relinquit eidẽ vel diuersis eadẽ qtitas, quãto magis idez dicẽdũ, si fuerit donata diuersa qtitas, vt in casu nostro? Nã diuersitas quãtitatis, facit psumere diuersitatẽ donationis. l. triticũ. ff. de verb. oblig. l. cũ centũ. ff. de adi. leg. Siue ergo dicamus fundatorẽ eidẽ capellanie eadẽ donasse qtitatẽ, siue diuersis, vel diuersaz, omni casu psumenda est multiplicatio donationis, nec dicatur, quod fundator nõ donauit eãdem qtitatem, sed potius eãdem species, quo casu psumit ademptio, nõ multiplicatio. d. §. trãsferri. qr ad istud respõdet multipliciter. in primis, quantũ ad donationẽ. cccc. florenorũ. in qua nobilis Aymarius tenet, nõ põt dici donata eadẽ species, naz prius donator donauerat capellanie sancti Jacobi p ipsũ fundãte florenos, sexcẽtos, recipiẽdos d bonis suis, vez florenos quadringẽtos sup dicto nobili Aymario. Pondera, qd demõstratio debiti ad qd tenet dñs Aymarius in prima donatione adijcit executioni, non substãtie donationis, qr donãt floreni. cccccc. ⁊ postea p executione donator addit. cccc. eẽ recipiẽdos a pdicto. d. Aymario, q casu dẽmõstratio nõ restringit legatũ nec donationẽ ad debitũ demonstratũ. l. qd a testamẽto. ⁊ ibi Bar. ff. de lega. j. l. paulo. §. si. ff. de leg. iij. qr nõ vr donator voluisse limitare donationẽ, fz demõstrare, vnde facilius summa donata haberi posset, vt dicunt ista iura. Idem certe voluit iste fundator, qui prius donauit florenos. cccccc. de bonis suis in genere, ⁊ sic donatio fuit simplex, vnde licet postea in sequenti oratione addat recipiendos esse. cccc. super nobili Aymario, non debent sequentis addita executioni limitare substantiaz donationis, maxime cum sit facta ad pias causas, quo casu non restringitur legatum nec donatio, etiaz si donans in eadem oratione demonstrauerit rem vel debitorẽ, a quo velit satisfieri. fz Lud. Roma. singu. suo. cccxxix. incipiẽte, qrit, an testator, vbi dicit, q talis demonstratio potius cẽset fcã ad osndẽdũ, qd ille res siue illud nomen debitorũ, sit hypothecatũ p summa donata, ⁊ allegat tres glo. vez gl. in. l. Lauis. ff. de annu. lega. ⁊ in. l. Lucius. ff. de alimẽtis legatis. ⁊ in. l. vn. ff. de zbenda emptione, ⁊ sic fauore pie cause talis de-

mõstratio nõ taxat, neqz restringit donationẽ, ꝛ ita limitatur .l. si sic. §. j. ff. de lega. j. quantum vero ad tapetas ꝛ vestes, respõdeo qꝺ ꝑ dote vnius debebũt libri ꝛ vestes, ꝑ dote alterius vero debita estimatio, vel saltẽ ꝯcursu fiẽt partes. l. si pluribus. ff. de lega. j. l. si Fortidianum. C. de legatis. Nõ neutra valeat ex eo ostendit, qꝺ neutra fuit insinuata, ꝗ vtraqz nulla, cũ sit vltra summã prętaxatã a lege. l. sancimus. C. de donationibus .l. illud. C. de sacrosanctis ecclesijs. ꝛ ibi Bal. ꝛ Pau. de Cast. 4 expsse voluit, qꝺ ẽt omissio insinuationis † vitiet donationẽ ad pias causas. Ex istis patet, qꝺ h̄ articul⁹ ẽ tot⁹ nodis plenus.

¶ Quid ergo cõcludẽdũ: ꝑ veritate habẽda duo sunt discutiẽda. Primũ, an fundator potuit recedere a pͥma donatione ꝛ fundatione: Scḋz, an voluerit ab ea discedere. ꝛ si voluit, an i totũ, vel ꝑ parte pͥmã dotẽ reuocauerit: Circa pͥmũ dubiũ, vr̄ qꝺ potuerit discedere, qꝛ (vt supra dixi) pͥma donatio fuit fcã ab infirmo, ꝛ sic reputãda vr̄ donatio fcã causa mortis, que pt ꝑ libito reuocari. l. nõ omnis. ff. si cer. petatur. l. j. ff. de do5 natio. causa mortis. Et qꝛ ẽt donatio inter † viuos nõdũ acceptata retractari pt maxime incontinẽti, vt dictum fuit supra.

¶ Sed his non obstantibus, puto intrepide ꝯriũ esse de iure verius, ꝛ pro fundamento premitto, quod donatio inter viuos pfecta nulli recipit retractationẽ nec mutationẽ, nisi con6 sentiente † donatario. d. l. perfectam. ꝛ. l. si donationem. ꝛ. l. velles. C. de reuocan. dona. ꝛ dicit Ludouicus Romanus ꝯs. clxxi. ꝑ pñti, quod q dicit donationẽ pfectã nõ posse reuocari, hꝫ regulaꝫ ꝑ se ꝛ intẽtionẽ fundatã, nisi allegetur lex specialiter concedens reuocationẽ, qꝛ in dubio standum est regule .l. pͥme. ff. de testi. l. mutus. cum similibus. ff. ꝺ procuratorib⁹. Huiusmodi ãt prima donatio ꝑ dote dicte capelle, est donatio inter viuos, facta in piã causaꝫ, ꝛ pfecta, ergo ꝛc. Primũ, qꝺ sit iter viuos, ostẽditur ex eo, qꝺ fundator ꝓmisit notario stipulãti nũquã talẽ donationẽ reuocare, quo casu ẽt si esset facta in tali donatione mẽtio mortis, nihilominus censeret donatio inter viuos. l. vbi ita donat. ff. de dona. causa mortis. ꝛ consuluit Alex. consi. xiiij. in primo dubio. lib. j. Bal. consil. cviij. domina Joanna. lib. iij. Quod sit perfecta, patet, qꝛ interuenit stipulatio notarij pro ecclesia. Dr̄ autem perfecta donatio sola stipulatione, etiam qꝺ traditio nõ fuerit subsequuta. §. perficiuntur. instit. de donat. ꝛ hodie ẽt nudo pacto cõficitur. l. si quis argentum. §. fina. C. de donationibus.

¶ Non obstant q̃ supra in ꝯrium fuerunt adducta, ꝛ primo quod donatio facta ab infirmo censeretur donatio fcã causa mortis, tãquã fcã ex causa ꝛ cogitatione mortis, qꝛ istud non est verũ, ꝛ in ꝯrium est cõis opinio, per text. in. l. Seia. §. fi. ff. 7 de dona. causa mortis. vbi donatio facta † a constituto in extremis reputaꝛ donatio iter viuos, nisi sit habita mẽtio mortis, ꝛ ꝑ illũ textũ. Ita tenet Imol. in. d. c. ij. de consuetu. reprehẽdens Anto. ibi, ꝛ ita ẽt tenet Bar. Bal. Imola, ꝛ cõiter doc. in. l. que dotis. ff. soluto matrimonio. ꝛ ibi Alex. in specie reprobat opinionem Ant. ꝛ Jo. An. ꝛ ita consuluit Soci. cõsil. cxxx. visa facti contingentia. col. pen. lib. j. ꝛ consil. cclxxv. col. penul. ꝛ istam cõem sententiam late defensaui in tractatu meo, de peste. in. xvj. speciali contractuum. folio. xxxj. ꝛ vbi alias presumeretur donatio causa mortis, tamen non procederet in casu nostro, in quo expresse donator promisit, ꝛ iurauit non reuocare, quo casu dicitur donatio inter viuos, etiaꝫ ꝗ expresse sit facta mentio mortis. d. l. vbi ita donatur. ꝛ tradit Bal. consil. cviij. domina Joanna. lib. iij.

¶ Non obstat sꝫ, quod non fuerit acceptata, qꝛ istud negaꝛ, qꝛ fuit acceptata per notarium stipulantẽ nomine ecclesie. ꝛ sufficit quod donationem aliquis acceptet pro donatario, sꝫ Ludouicum Romanum, in. d. consil. clxxj. maxime si sit notarius q pt alteri stipulari. l. iij. ff. rẽ pup. sal. fo. ꝛ maxime fauore pie cause, pro qua non solũ notarius, sed qlibet alius recte stipulaꝛ, sꝫ gl. in. c. quoties cordis. j. q. vij. quaꝫ in hoc approbant Bal. in. d. l. illud. C. de sacrosan. Angel. in. §. cũ ãt. insti. ꝺ adopt. Jas. post alios in. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. ꝺ verboꝝ obliga. Secũdo respõdeꝛ, qꝺ ista donatio fuit facta pro dote capelle, ꝛ fauore dotis qlibet alteri stipulatur. l. Caius. ff. soluto matrimonio. l. pactum. C. de pact. conuen. Tertio respondeꝛ, qꝺ iuramentũ de non reuocando ꝛ non contrauenĩedo, operaꝛ qꝺ non possit reuocari, ẽt qꝺ non fuerit facta presente parte ꝛ acceptãte. Rõ, qꝛ iuramentũ vr̄ prestitum Deo. c. debitores. de iureiur. ꝛ deus supplet pñtiã partis. c. ij. de arbi. lib. vj. l. ꝓperandum. §. siaũt reus. l. fi. Dei pñtia. C. de iudi.

¶ Facit, qꝛ ista donatio censeꝛ fcã Deo, q presens erat, ꝛ pro sua ecclesia acceptasse vr̄. argumẽ. l. nulli. cũ authẽtica sequẽti .C. de episcopis ꝛ clericis. Preterea, sm Albe. in dicta. l. illud. 8 qñ donator donauit rẽ certã eccle. tũc donatio † facta ad pias causas valet, ẽt qꝺ nullus sit presens, q acceptet. l. si. §. fi. ꝛ si in redẽptionẽ. C. de sacrosanct. Si vero donauit quãtitatẽ, lꝫ nõ valeat donatio quãtũ ad h̄, qꝺ cẽseaꝛ trãslatũ dominiũ, valet tñ q̃ ad obligationẽ ꝑsonalẽ, sm gl. i. l. scḋa. ff. ꝺ pollici. ꝛ idem Bar. in dicta. l. illud. ꝺc, qꝺ fauore pie cause valet donatio in vim pollicitationis ꝛ cuiusdã voti, ꝛ sic obligaꝛ donator personaliter. dicta. l. scḋa. de pollicit. ꝛ sequẽ. Pau. ꝯs. lxiij. colũ. fi. libro scḋo, q̃ obligatio trãsit i heredes. l. prima. C. vt actio. ab heredi. ꝛ contra hered. incl.

¶ Nõ obstat tertiũ fundamentum, qꝺ fundator reuocauerit huiusmodi donationẽ ad interogationẽ. d. Tircij. ante q̃ illã habuerit ꝑ pfecta, qꝛ ẽt istud est a veritate ꝛ a iure deuiũ, ꝯtractus. n. diciꝛ pfectus ꝛ absolutus, ꝛ ex eo ius acquisitũ, qñ per notariũ fuit vulgarizatus ꝛ publicatus, sm gl. ꝛ alios i dci. l. ꝯtractus. C. de fide instrumẽtorũ. Ale. ꝯs. decimo. colũ. fi. h. pro vnde cuꝫ ꝯtractus donationis ꝛ fundationis dicte capelle ꝑq̃. d. Tircius interrogauit fundatorẽ, esset iam absolutus ꝛ publicatus p notarium, nõ põt dici testatorẽ reuocasse donationem incontinẽti, ꝛ ante q̃ habuerit cõtractũ ꝑ absoluto, sm Salicet. ꝛ Mod. in. l. in bone fidei. C. de pact. ꝛ. d. Alexand. in dicto consilio decimo. ad finem.

¶ Cum igitur donationis ꝯtractus eẽt absolutus, ꝛ ius ecclesie acquisitũ, ꝯstat ipsuꝫ donatorẽ nõ potuisse amplius penitere. dicta. l. si donationẽ. ꝛ dicta. l. pfectã. Ex his liquido cõstat, qꝺ fundator nõ potuit reuocare primã donationẽ. Unde nõ est opus insistere. Circa sm dubiũ, an eaꝫ reuocare voluerit, si libet singula intelligere, duo vidẽda sunt. Primo, an ꝑ rñsionẽ datam interrogationi. d. Tircij, censeaꝛ fundator discessisse a pͥa donatiõe. Scḋo, an saltẽ ꝑ scḋã donationẽ ꝛ fundationẽ videaꝛ retractasse pͥmã. Et mihi vr̄, qꝺ si, qꝛ iterogatio. d. Tircij nõ hꝫ vllũ in se sensum, ꝗ nec rñsio fundatoris. qꝛ rñsio simplex ad terminos ꝛ sensuꝫ interrogationis referꝛ, ꝛ ab ipsa interrogatiõe regulaꝛ. §. preterea. institu. de inutili stipulatione. l. de etate. §. qui interrogatus. ff. de interrog. actio.

¶ Quod autẽ interrogatio nullũ cõtineat sensum, ꝓbaꝛ sic. ꝯria ꝓpositio nihil ponit, qꝛ in nullo est sensus, sm Bal. in. l. pͥa. colum. v. ver. iuxta ꝓdicta quero. C. de furtis. Facit text. in. l. vbi repugnãtia. ff. de regulis iuris. Sꝫ. d. Tircius in sua interrogatione ponit duo ꝯria implicatiue, ꝗ ꝛc. dicit. n. vultis qꝺ nihil valeat, nisi adsit dominus Dolon, ꝛ eo. contenti. dixit, nonne vultis, qꝺ solũ fundatio sit de mille florenis, ista duo implicãt ꝯrietatẽ, qꝛ nihil valere, ꝛ ꝑ sũma mille florenorum valere, ꝯria sunt, qꝛ vniuersalis negatiua nõ põt simul stare cũ aliqua particulari affirmatiua. l. si is q ducenta. §. vni. ꝛ ibi Bart. ff. de rebus dubijs. Preterea, qñ dñs fundator rñdit, ouy biẽ, erat infirmus, vt in facto presuponitur.

¶ Infirmi ãt interrogati ab his, maxie quib⁹ afficiunꝛ, solẽt semper rñdere, ouy biẽ, nõ qꝺ voluñtatẽ ita disponẽdi hẽant, sed qꝛ infirmitate oppressi nõ hñt aptius ꝛ dulcius verbũ, q̃ mediante respondeant, sm Joan. an. i addi. Specul. titul. de testa. ꝑ illũ text. in argu. ꝛ Paulus ꝺ ca. i. dicto. §. si quis ita.

¶ Et ad h̄ tenẽdũ me mouet experientia rerũ magistra, de mẽti. dispẽdiosam ꝺ iudic. cap. q̃ sit. ꝺ electio. libro sexto. Insup, si pertinaciter aliquis insisteret dicẽdo, qꝺ in casu isto illa verba, vltia, nonne vultis, quod fundatio sit solũ ꝺ mille florenis, sient corectiue, ꝛ ꝯsequẽter standũ sit vltimo verbo, iuxta textũ i. l. Stichus, imo Pamphilus. ff. de manumissis testamẽto. qꝺ qualiter fieri possit nõ video, tamen adhuc valeret prima donatio pro summa florenorũ mille.

¶ Uideamus ꝗ, an ꝑ scḋam fundationẽ ꝛ donationẽ dicatur reuocata pͥa, si teneamus, qꝺ ꝑ rñsionẽ fcã interrogationi dñi Tircij pͥa fundatio ꝛ donatio reducta fuerit ad quãtitatẽ florẽnorũ mille, tũc absqz dubio vtraqz fundatio ꝛ vtraqz donatio valebit, qꝛ ꝑ pͥmã capellanie sãcti Jacobi cũ onere vnius magne misse donaꝛ quãtitas certa. i. mille floreni in genere, q̃ quãtitatis donatio nunq̃ ꝑ secundã donationẽ eiḋe sacram siue de eadẽ quantitate, siue diuersa, siue de certa specie vr̄ censetur tpe, itelligitur reuocata, cũ vtraqz valere possit. l. quinquaginta. ff. de ꝓbationibus. l. plane. §. j. ff. de lega. j. l. cũ cẽtũ. ff. ꝺ adimẽ obliga. not. ꝑ bar. ꝛ alios i. l. triticũ. ff. ꝺ verb. obliga.

¶ Si vero teneam⁹, qꝺ ꝑ primam fundator donauerit certa corpora seu certas species, qꝺ verissimũ credo, respectu donationis toti⁹ ei⁹ summe, q̃ debet ecclesia sancte Crucis sine capitulum.

pnulē.1.ſi ſic.§.primo.ff.de legatis pṙo.⁊ ēt reſpectu donatio nis librorū, veſtiū, ⁊ tapetorū, tunc fruſtra querit̄ an ſit indu ca reuocatio, eo qḋ eadē ſemꝑ donata dicunt̄, ſed eſt vidēdū, 9 an qn̄ bis donata ī reperiunt̄, bis ēt debeant̄ ⁊ iſto caſu vī oi cēdum qḋ nō, q: qñ eidē bis donatur eadē ſpecies, amplius q̄ ſemel nō debet̄. dicta.l.plane.§.j.⁊.l.Mecius.§.cū qui.ff. de legatis ſcdo.l.q bis.idē.ff.de vboꝝ obliga.verū ḡ ē, quod nullo caſu pt̄ dici reuocata prima donatio. nō obſtat text.i.l. libertis, quos.in prin.ff.de alimētis legatis. vbi p legatū mi nous ſumme factū eidē, cenſet̄ reuocatū legatū maioris ſum me, q: pcedit qñ legat̄ vel donat̄ minor ſumma eidē ex cauſa nō reiterabili, vcꝫ ex cauſa alimētorū, tunc q: cauſa nō admit tit reiteratonē, cēſetur reuocata donatio maioris ſumme, ſe cus qñ donatur eidē ſcdo loco minor ſumma ex cauſa reite rabili, vt in caſu noſtro ī quo cauſa donationis fuit peccatorū redēptio, ſm Bar.in.l.alimēta.§.Baſilice.ff.de alim.leg. Et ſi gſpīā pertinax iſtaret, qḋ ſecūda donatio nō videat̄ facta eidē capelle, pſupponēdo, qḋ due capellanie ſancti Jacobi fuerint iſtitute p fundatorē, vna, pro miſſa magna, ⁊ altera pro miſſa parua ? Rñdebo aſſumptū eſſe falſum, q: plura onera nō ꝯſti tuūt capellas duas, nec capellā ſancti Jacobi ſcindūt ī duas, cū vna ⁊ eadē eccleſia poſſit varijs oneribus grauari.cle.j. de ſurepat.cū ſimilibus, ⁊ ſic nō eſt verꝫ, qḋ ſcda donatio cenſeat̄ facta alteri ⁊ diuerſe capelle, ⁊ poſito, qḋ ita eſſet, p ſcdaꝫ nō eē ſet ſublata pma, niſi p ſumma donata ſecūde capelle.l.cū que ſtio.vbi gl. ⁊ ſcrib.C.de lega.fuit.n.totū, qḋ debebat̄ fundato ri, ab eccleſia ſancte crucis donatū prime, pars vero dicti cre diti fuit poſtea donata ſecūde, g ſolū pars adempta dicet̄, vt tradit Bar.in.d.l.re cōiuncti.ff.de lega.iij.i.j.q. Quo vero ad veſtes, libros, ⁊ tapeta, ſi pſupponam⁹ duas capellanias, tūc erunt ambe re ꝯiūcte, ⁊ ꝯſequēter ꝯcurſu erit facieda diuiſio .l.ꝯiūctim.⁊.l.re ꝯiūcti.ff.de leg.iij.§.ſi eadē.iſti.de lega.l.tri plici.ff.de ver.ſig.⁊ ſic oī caſu totū dꝫ capelle ſcī Jac. ſi ſit vna tm̄, prout ē, vel oē qḋ fuit donatū pme diuidi dꝫ cū ſcda capel la, ſi due ſint iuxta pmiſſis. Nō obſtat ſi quis dixit, qḋ neutra vī valere ex defectu omiſſe iſinuationis, q: ꝫ cōēꝫ ſen 10 tētiā donatio † ad pias cauſas vꝫ, ēt qḋ nō ſit inſinuata, ꝫ bar. ⁊ Albe.i.d.l.illud. Jo. An.i addi. Specu.i ti. de iſtru.edi.§. porro.in add.ſup vbo, illud, illa lex. Jo. Cal.ꝯſi. iij. ſub rub. de dona.p ter.i.l.ſi qs p redēptione.C.de dona.ſeq. Lu.ro.i .l.modeſtinus.ff.de dona. Abb.i.c.relatum. de teſtamentis. Fel.poſt.d.Ant.⁊ alios i.c.eccleſia ſancte Marie.col.xx.de ꝯſtitu.vbi alias adducit authoritates. Preterea vtraqꝫ dona 11 tio fuit iurata, iuramētū āt ſupplet defectū † iſinuationis, ſm Jo.An.i addi.Spe.i.d.§.porro.i vltia additione. Pau.i.c. cū ꝯtingat.⁊ ibi Jmo.col.pe.ṽ tertio. Fede.ḋ ſenis ꝯſ.clxxxj. Alex. ꝯſ.xij. ⁊ ꝯſ.cxxv.lib.j.⁊ ꝯſ.liij.lib.iij. Aret.ꝯſ.ij. Alex.⁊ Mod.late in.l.nemo poteſt.ff.de leg.j. Duo alia dubia non diſcutiam, tum quia frequentia nuncꝙ non pariur, tum quia non puto ſtantibus premiſſis opus eſſe alia diſcuſſione.

¶ De decimis.

RESPONSVM I.

Quemadmodum enim agenti ad decimas obſtat exceptio adimplemēti nō ſecuti p parte agētis. Jta ēt hmōi exceptio agēti inter dicto recuperāde obſtabit, cū licite ⁊ iuris au toritate ſpoliatus fuerit, quare nullo iure reſtituendus eſt. naꝫ hmōi exceptio hꝫ viꝫ exceptionis prioris ſpolij, q̄ agētē oino repellit, ⁊ ita excipiens ante oia eſt reſtituēdus cū primo fue rit ſpoliatus. Si ergo do. Prepoſitus agat tāq̄ ſpoliatus q̄ſi poſſeſſione decimādi, recte Jnſulani excipiēt ſe prius ſpolia tos quaſi poſſeſſiōe audiēdi diuina, ⁊ pcipiēdi eccleſiaſtica ſa cramenta. Nec laici tenentur ſoluere decimas ſacerdoti non (vt licet ac decet) ſeruienti, licite ergo decime a particularibus retinentur, donec eiſdem eccleſiaſtica reſtituantur.

1 Laici nō tenēt̄ ſoluere dcias ſacerdoti nō faciēti dbita ſeruitia.
2 Agenti interdicto recuperande, obſtabit exceptio quod lici te ⁊ iuris autoritate ſpoliat⁹ ſit, nec ita ſpoliat⁹ reſtituēd⁹ eſt.
3 Remedium poſſeſſorium non datur contra negantes ſoluere canonem ex iuſta cauſa.
4 Agenti interdicto recuperande obſtat exceptio prioris ſpolij.
5 An quis adeundo iudicem ⁊ ſic viam iuris miſerit viam fa cti ? ⁊ quomodo procedat.

Reſpon. interpreta.

Agenti Ad decimas obſtat exceptio adim plemēti nō ſecuti p parte agētis, vt alias reſpōdi. Nūc reuocat̄ i dubiū an hmōi exce ptio obſtet agēti iterdicto recuperāde ⁊ vi qḋ nō, q: ſpoliatus ante oia venit reſtituēdus.l. ſi qs ad ſe fundū.C. ad.l.Jul.de vi.c.j.ṽ reſti.ſpol. Sꝫ h̄ nō obſtāte ꝯriū verius eē ſe rñdeo, q: iſtud ſpoliū eſt ſomētatū iuris auxilio ī fauorem ſpoliātiū, qbus lex retētionē ꝯcedit, ſi plānus nō deſeruiat ī di uinis, ⁊ ſacramēta debita nō miniſtret, vel minus cōmode mi niſtret, vt dicūt doctores p me allegati. Et firmat Felinus i.c. cū inter.de except. in fine.⁊ Hoſti. in ſumma. de decimis §. 1 ⁊ q̄re.in fin. vbi ꝯcludit laicos nō † teneri ſoluere decimas ſa cerdoti nō faciēti debita ſeruitia, ſꝫ eas dꝫ dare ſuperiori, q eas 2 ꝯuertat in vtilitatē eccleſie. Obſtabit † igr̄ agēti exceptio, qḋ licite ⁊ iuris autoritate fuit ſpoliatus, q: nō adimpleuit p par te ſua. Spoliatus āt autoritate legis non eſt reſtituēdus.l.iij. .§.cū igr̄.ff.ḋ vi ⁊ vi armata. Facit.l.Gracchus.C.de adulter. Jnſuꝑ talis retētio (ſi ſpoliū dici poſſit) fieret pp ſalutē anima rū, vt parochianus puideat̄ de loco, vbi poſſint cōmode au dire diuina. ⁊ vt ꝑpoſitus ſi tādē iducat̄ ad ea faciēdū, ad q̄ te net̄ p ſua ⁊ ſubditorū ſalute peragere, qbus caſibus reſtitutio nō eſt faciēda, niſi demū ſalua ſalute.c.literas.⁊ ibi not. de re ſtitutione ſpoliatorū. Preterea exceptio retētionis decimarū ad fines pmiſſos, nō cauſat iterdictū poſſeſſoriū, cū nō fiat aio ſpoliādi, ſꝫ pp neceſſariā cauſaꝫ ꝯſequēdi pabulū animabus ſa lutare. Nā ꝯ̄ eos q negāt ſoluere debitū canonē, vel penſionē 3 annuā pp iuſtā † cauſaꝫ, nō dat̄ remediū poſſeſſoriū, ſed ſolū ꝯ̄ eos q ſola volūtate moti detrectāt ſoluere, vt dn̄m ſua poſſeſ ſione ſpoliēt, ſm Panor.⁊ alios, in.c.q̄relā. de electio. Alio qn ſeq̄ret̄, qḋ agēti nō obſtaret exceptio ſolutionis, nec alia le gitima exceptio, ſi agēs eo ipſo quod exceptio pponit̄ dicere tur ſpoliatus. quod q̄ ſit abſurdum, quis nō videt ? Sed vt omnibus cauillationibus pcludatur via ꝯ̄ agentem poſſeſſo 4 rio recuperāde hoc loco proponatur † exceptio alterius ſpo lij.c.ſi.de ordin.cognitionum. Si ergo dominus prepoſitus agat tanq̄ ſpoliatus quaſi poſſeſſione decimādi, excipiant inſulani ſe ſpoliatos prius quaſi poſſeſſione audiendi diuina. Nam dn̄s prepoſitus nō exhibēdo ſacramēta, ⁊ diuina myſte ria i loco vbi cōmode quilibet poſſit itereſſe, dꝫ ſpoliare ſuos parochianos quaſi poſſeſſione audiendi, ⁊ percipiēdi eccleſia ſtica ſacramenta, ⁊ officia diuina, ſm Lapum in allega.ſexa geſimaſeptima.⁊ Felin.in.d.c.cum inter. Paria n.ſunt non exhibere ſacramenta, vel minus legitime exhibere.l. quoties .ff.qui ſatiſdar. cogantur.cum vulgaribus. Si igitur pponatur ſpolium pro parte dn̄i prepoſiti, articuletur ⁊ excipiatur de alio ſpolio, ⁊ prioti, ⁊ de exceptionibus ſupra deductis.
¶ Ad aliud queſitum. An particulares hoc anno, ⁊ ſucceſſi ue poſſint retinere decimas, donec eccleſia reſtaurata ⁊ am pliata fuerit. Prima fronte videretur reſpondendum qḋ nō, 5 quia adeundo † iudicem ſuper refectione ⁊ ampliatione vide tur perdidiſſe beneficium retinendi decimas propria autorita te, per ea que ſcribit Bal.in.l.ij.verſi.x.quero.C.de ſeruitu. ⁊ aqua.traditur per Jaſ. in.l.ij.col. quinquageſimanona.C.de iure emphyteo. vbi dicunt, quod is qui habet ius propria au toritate expellendi emphyteotam, ſi petat licentiam a iudice non poterit amplius lite pendente expellere propria autorita te, ne iudicium itentatum reddatur eluſorium, ⁊ quia qui viā iudicij elegit meticuloſus videtur, ideo viam facti perdit.l. de pupillo.§.meminiſſe.ff.de noui operis nunciatione. Sed hoc non obſtante, ſꝫ ea que proponuntur. Reſpondeo contrariū verius eſſe, ad quod demonſtrandum dico multum intereſſe an quis inceperit vti via iudicij, ⁊ tunc procedunt contraria. An vero inceperit vti via facti, ⁊ poſtea pro conſeruatione ſui iuris, ⁊ eorum que propria autoritate geſta fuerant, itum ſit ad pretorem ſiue iudicem, ⁊ tunc dici non poteſt quod is qui poſt viam facti iuit ad iudicem videatur meticuloſus. ⁊ ideo non perdit vllo modo viam facti. Caſus eſt de vtroqꝫ in.d.§. meminiſſe. quem allegat Bal. pro ſua opinione. Nam qui ia cit lapilli nunciant noui opus, non perdit poſſeſſionem, ⁊ ſi poſtea p̄tori adeat̄ p conſeruatione ſue nunciationis facte p ia ctum lapilli. Secus ſi nunciatio prius fiat per p̄torē, Cum igi

tur insulani inceperint retinere decimas, et ex post ꝑ cõservatione sue retentionis, et iuris retinendi admerunt iudicẽ, non video q̃re in sua q̃si possessione retinẽdi ꝑseverare nõ possint. Nec video q̃ h loco iudiciũ reddat ludibriosum, cũ fuerit ad hos fines letatũ. Forsitã bene reddet iudiciũ elusoriũ et immortale, si insulani nõ valeãt uti solita retẽtione, quod latius deducerem, nisi ipsi insulani oculos haberent etc. Laus Deo.

RESPONSVM II.

Et si ꝑscriptione cẽtũ annoꝝ oĩa tollatur actio, attamẽ ius decimarũ olei et amigdalarũ nullo iure Menamenes ꝑscribere potuerũt, ẽt si ꝑ tp̃s immemorabile possederint, tũ q̃ iuri divino, ꝑceptisque moralib⁹ nũq̃ꝫ prescribit, tũ ẽt q: fꝫ Canones malefidei possessores nũq̃ꝫ ꝑscribũt, nec ex diuturnitate tp̃is diminuit, sed magis auget peccatũ. Nec 3ria ꝯsuetudo valet cũ peccati nutritiva sit, nã iuri divino humanoq; repugnat. Nec iura illa oĩa canonica dicẽtia sup̃ iure decimaꝝ ꝯsuetudinẽ spectãdã repugnãt, q: i solutione, et quota ꝯsuetudo spectãda ẽ, et hãc iura illa oĩa interpretationẽ habẽt. Solutionẽ vero decimaꝝ recte inuẽti nõ negãt. et si hmõi ꝯsuetudo extaret, nequaq̃ꝫ a Põtifice tolerãda ẽ. Nec mutatio forme ꝑdioꝝ decimas eisdẽ ꝑdijs ĩpositas ꝑus mutare pt̃, si dolo mutarint formã, secus si gratia cõmodi icolaꝝ agri mutata fuerit forma cũ de similibus ꝑdijs ecclesie decime nõ debeãt. Ad p̃teritas ẽt decimas Menamenes teneri ostat, lꝫ ꝑ annis elapsis petite nõ fuerint, nã si peccatũ est cũ diminutione solvere, error peius priore ẽ, nihil solvere, sed totũ retinere, et cũ ex decimaꝝ retẽtione locupletiores i dubio sint, nihil ex adverso ꝑponi pt̃, cur nõ teneant, nã et bonefidei possessor ad restitutionẽ fructuũ tenet, eo q: locupletior fact⁹, saltẽ de fructibus a triẽnio perceptis, q ꝑscribi nõ potuerũt, ac extare p̃sumũtur. Quare Menamenes ad vigesimã taꝫ olei, quam amigdalarum, sicut de alijs fructibus solui consuetũ est, tenẽtur prescriptione, et consuetudine non obstantibus.

1. Olivarum et amigdalarum deo decima debetur de iure divino, et humano. et vide nu. 16.
2. Ius decimarum etiam per tempus immemorabile prescribi non potest.
3. Malefidei possessor nullo iure prescribit.
   Diuturnitas temporis non minuit peccatum, sed auget.
4. Consuetudo non solvendi decimas uti reptoba non admittitur. et ibi vide quomodo procedat. et nu. 15.
5. Argumentum a contrario sensu non valet, quando resultat absurdus intellectus.
6. Consuetudo non solvendi decimas titulo transactionis vel privilegio Pape approbata, valet.
7. Lapsus temporis centum annorum inducit tempus immemorabile, de quo hominum memoria non est.
8. Libertas solvendi decimas an prescribatur spacio centum annorum.
   Idem operatur oppositum in opposito, q̃ propositum in proposito.
9. In mutantes formam fundi in fraudem decimarum a decimis liberẽtur, et vide quãdo mutatio dicatur facta i fraudẽ.
10. Laici pro annis preteritis an cogi possint ad solutionem decimarum retentarum, licet ad id interpellati non fuerint. et vide nume. 12.
   Bonum est argumentum a consequenti destructo.
11. Ad destruendam consequentiam universalem sufficit dare instantiam.
   Si peccatum est solvere decimas cum diminutione, maius peccatum est nihil solvere.
13. Bonefidei possessor tenetur ad restitutionem fructuum, ex quibus factus est locupletior. et ibi vide quando presumatur locupletior.
   Fructus naturales dicuntur qui absq; cultura et impensa percipiuntur, sed a natura potius producuntur.
14. Bonefidei possessor tenetur ad fructuum naturalium restitutionem, q: ex eis factus est locupletior.
   Fructus usq; ad triennium prescribi non possunt, et usq; ad triennium presumuntur extare.
   Consuetudo contra precepta moralia legis divine non valet, secus si contra precepta iudicialia.

Respon. interpreta.

Prior Prioratus ecclesie sancti Petri de Menamenis, q ab anno solitus est hactenus pcipere decimas olivarum, et quicunq; fructuũ in territorio dicti prioratus excrescẽtiũ, alioꝝ rum, vult de p̃senti petere et exigere decimas olivarũ ibidem crescentiũ. Sꝫ possidentes ibi olivieta recusant illas solvere p̃textu. q: a cẽtũ annis citra possidẽt ibi olivieta, et nunq̃ solverũt decimã olivarũ ibidẽ excrescentiũ. Et ideo posito casu q̃ decima de illis deberetur eandẽ p̃scripserunt non solvẽdo ꝑ tot tempora cuius memoria in cõtrarium non extat.

¶ Queritur, utrũ possint cogi ad solvendũ dictã decimã non obstan. prescriptiõe et cõsuetudine nõ solvẽdi ꝑ tot tempora.

¶ Itẽ posito casu. q̃ ꝑdicta ꝑscriptio, seu ꝯsuetudo ñ solvẽdi locũ hẽret. Si q̃s habeat ꝑdiũ in q̃ crescat bladũ, vel vinũ, de q hꝰ dbet decima et solvit, et cursu tp̃is alteret ꝯditio ꝑdiũ plãtãdo, vꝫ arbores olivarũ, aut in pratũ ꝯvertẽdo. Queritur utrũ debeat decĩa de ijs rebus vꝫ olivis, et feno. vel alijs reb⁹ similibus, puta safrano, amigdalis, nucib⁹, et cardonib⁹ ad pariendum pannos, de quibus nõ debetur decima ex dicta ꝑscriptione seu ꝯsuetudine non solvendi.

¶ Itẽ posito casu qd̃ debeat decĩa, an poterit peti et cogi ꝑ annis p̃teritis: posito casu q̃ debitores nõ fuerint requisiti et interpellati tempore congruo de solvẽdo dictam decimam.

¶ Itẽ posito casu, q̃ debeat decĩa de dictis olivis, et alijs similibus reb⁹, de quibus nõ fuit soluta decĩa dur ãte ꝑdicto tpr̃e, an poterit exigi ad rationẽ vere decie, id est, decie partis: an vero ad rationẽ vigesime partis, ad q̃ ꝑdictus prior solitus fuit et solet exigere decĩas aliaꝝ fructuũ i dicto territorio excrescentiũ. ¶ Qu. ꝓposite dubitatiões notissime sunt, et a doctorib⁹ sepe discusse paucis rñdebo. Et ꝓ fũdamẽto p̃suppono, qd̃ ẽt olivarũ et amigdalarũ deo debet decĩa de iure divino, ut habet Deutero. c. xiiij. ibi, Decĩa frumẽti, vini, et olei, et primogenita de armẽtis. et. xviij. et Leviti. c. ñ. ibi, de fructibus et bovũ. qd̃ ẽt humano iure comprobatũ fuit. c. ad apostolice. nõ est. de decimis. Quo p̃supposito rñdeo men immenes non potuisse p̃scribere libertatẽ a solutiõe decimarũ olei, et amigdalarũ, ẽt ꝑ tẽpus immemorabile. Tũ q: laici tenẽt ad decimas rõne supremi dominij, qd̃ est dei. Nã i terra ẽ domine, et ei reddit filius homo, retẽtis decimis i signũ maioris dominij. c. ad inc. e. revertimini. xvi. q. i. c. tua. de decimis. Unde sicut emphyteota nullo tpr̃e p̃scribit ꝯ dñꝫ. l. male agit. C. de p̃scrip. viginti vel quadraginta annorũ. Ita sibi dominiũ nũq̃ p̃scribit ꝯ deum, eorũ v̄ũ et iustũ dominũ, et sicut possidet ꝑ eo, et domino possidet. l. certe. §. j. ff. de p̃scr. et nõ pot̃ sibi p̃scribere ꝭm gl. cõmuniter recepta, l. c. cũ non liceat. de p̃scrip. Ita nec nos mortales, q: a deo tenemus oĩa ẽt animã, p̃scribere posse debemus. Nec. n. subditis permissũ est p̃scribere ꝯ superiorem dominũ, ꝭm Pan. in d. c. cũ nõ liceat. quare q̃ licebit p̃scribere ꝯ deum, q est rex regũ et dñs dominatiũ. Tũ q: si q̃s decimas non solvit, mala fide agit. et i sacrilegiũ cõmittit. c. q̃m. xvj. q. j. omnesq; ꝑdonũ crudelitatẽ superat. c. decimas. xvi. q. vi. q̃ p̃scribere nequit resistente peccato, et mala fide. c. ñ. de prescrip. regula male fidei. de regu. iur. li. vi. et quãto magis decimas retinet, tãto magis infelicẽ animã affligit. c. q̃m. de p̃sti. Nã diuturnitas tp̃is non minuit peccatũ, sed auget. c. nõ satis. de symo. Solet ẽt ꝑ hac sentẽtia allegari tex. in. c. cũ. de p̃scrip. sꝫ parũ facit, q: loquit̃ in laicis volẽtibus prescribere ius decimãdi i p̃iudiciũ ecclesie. Ita tñ oẽs canoniste ibi concludũt post Host. in summa. de deci. versi. an p̃scribi possint. Et Bl. firmat in tracta. p̃scrip. i. v. pte. ¶ Eadẽ quoq; rõne ñ puto valere ꝯsuetudinẽ nõ solvẽdi decimas olei, et amigdalarũ. q: ẽ nutritiva peccati. d. c. ñ. et ꝯ ius divinũ et humanũ, ut s̃. ꝓbatũ fuit. et Exodi. xxij. Deuterono. xiiij. Levi. xxvij. Nume. iiij. et. c. j. de deci. in. vi. et in cle. de deci. ꝑ. tot. Nec obstat si dicat̃ q̃ plura iura videant̃ determinare ꝯtra. ut tex. i. c. cũ sint homines, de deci. et. c. ad apostolice. et. i. c. ñ. ꝑ. q: ista iura loquũt̃ de ꝯsuetudĩe solvẽdi magis vel minus. Nos vero loquimur i ꝯsuetudine nõ solvẽdi ista nec illa, q̃ nõ valet, q: est nutritiva peccati. Nõ etiam obst. tex. in. c. ꝑ. tuas. ibi, de quibus decimas solvere ꝯsueverũt, q: nõ ꝓbat, nisi sumat̃ argumẽtũ a 3rio sensu, qd̃ h loco nõ bene sumi pot̃, tũ q: stat simul q̃ Papa mãdet solui decimã ꝑdiorũ de quibus ꝯsueverũt solvere, et tñ ñ approbet ꝯsuetudinẽ nõ solvendi, de ijs non ꝯsueverunt solvere, vel q: de alijs voluerit dubica

bi cognitionē reseruare, vel q2 potuerint ꝺ alijs soluere alia rō
ne rōne ꝯsuetudinis nō soluēdi, puta rōne priuilegij, qđ excu
sat nō soluētes rōne aliquoꝝ bonoꝝ. c. q̄uis. c. ꝓhibem⁹. de
deci. vel rōne trāsactionis. c. ex multiplici. eo. ti. c. ij. c. veniēs.
5 de trāsac. Tū q2 nō lz † arguere a ꝯrio sensu, quoties resultat
sensus iniqu⁹, ꝭm gl. Bar. ꝛ alios, i. l. ꝯuētiõli. C. de epi. ꝛ cle.
Impiū āt ē, ꝛ iniquū ꝙ defendat ꝯsuetudo peccati nutritiua.
d. c. fi. de ꝯsue. ꝭ tc. ℂ Nō āt aduersat tex. i. c. aliqb⁹. i fi. eo.
ti. ibi, vel ex ꝯsuetudine loci approbata, q2 loqt de ꝯsuetudine
soluēdi alias decimas vltra eas q̄ ꝺ lege diuina debēt, nō āt ꝺ
ꝯsuetudine nō soluēdi decimas deo debitas, ita intelligūt illū
tex. Hosti. d. An. ꝛ Panoꝛ. ibi, vel aliter pt respōderi, ꝙ loq
6 tur de † ꝯsuetudine loci approbata trāsactiōe, vel priuilegio pa
pe, q̄ ꝓp titulū ostendit, vt dixerū fuit. ℂ Et ꝙ nō sit recipien
da ꝯsuetudo nō soluēdi decimas i totū vel i parte firmat Ho
sti. i sūma de deci. ꝭ. vij. q̄rit. Gemi. ꝛ Perusi. i. c. ij. ꝺ deci. li.
vj. vbi Gemi. loqt nō valere talē ꝯsuetudinē ēt si papa sciuerit
aut tolerauerit. Idē tenēt do. Anto. Hosti. Pan. ꝛ alij cōi
ter i. d. c. i aliqbus. ꝛ i. d. c. ad apostolice. post Inno. ꝛ Card.
ibi. ꝛ Card. i cle. j. q. vj. de penis. Pēri. Boic. i. d. c. ex multi
plici. Fely. g alias adducit autoritates i. d. c. cū. col. j. ꝛ vltra
eidē. Idē rūdet Ale. ꝯs. lx. Romana ecclesia. lib. iiij. ꝛ hāc di
cit eē cōēz doctoꝝ sententiā Do. pceptoꝛ meus Rochus Cur
tius i. d. c. fi. col. vj. de ꝯsue. ꝙ verissimā arbitroꝛ q̄tū ad deci
mas pdiales, de qbus nūc agit; ꝭ q̄tū ad psonales ꝯria sñia
verioꝛ ē, ꝛ crebrioꝛ, vt ex autoritatibus pallegatis colligi facile
pt. Sūt ēt q dicūt valere ꝯsuetudinē sup quota, lz nō valeat sup
tota, q2 sufficit ꝙ deus recognoscat i aliquo, ꝭ Imol. i. c. sta
tuimus. col. fi. de trāsac. qđ nō discutio, q2 i occurrēti casu agi
tur de ꝯsuetudine nihil soluēdi de oliuis, ꝛ amigdalis, ꝓ qb⁹
ꝯuenit vt ēt deus recognoscat. Cōcludo itaqz menamenes co
gi posse ad solutionē decimarū pscriptione ꝛ ꝯsuetudine non
obstantibus. Et si istet ꝙ menamenes nō se tueat clypeo psc̄i
ptionis vel ꝯsuetudinis, sed priuilegij, aut trāsactionis, ad q̄ ꝓ
bāda pducūt ꝯsuetudinē tpis imemorabilis, ex cuius cursu
tpis pīsumit priuilegiū, vl' trāsactio. Si allegēt. c. cū apostolica.
vbi Bal. Card. ꝛ Imol. notāt. de his q̄ fiūt a plato. ꝛ docet
Bar. i. l. cū de i re. Ro. ff. de vsur. Anto. ꝛ Pan. i. c. ꝯuenit. de
cēsi. Oldra. ꝯs. ccxxvj. Alex. ꝯs. vi. lib. j. ꝯs. lxxxiij. col. ij. ꝛ i ter
minis consulit Raph. Cu. ꝯs. lxxxiij. q2 cā decimalis. ꝛ Raph.
Fulg. ꝯs. clxvj. In q̄stione q̄ fert. q2 rūdet dupliciter. Pmo
si vez ē, vt pīsupponit, ꝙ nōdū sunt centum anni, ꝙ oliueta ꝛ
amigdala fructū fecerint i terra illa falsuz ē assūptū, qđ decur
7 suz sit tps imemorabile. Opoꝛtet. n. ꝙ decursi sunt cētū † anni
ad hoc vt dicat nō extare memoriā hominū, ꝭ Inno. Host.
ꝛ Card. i. c. gd p nouale. de vb. sign. vbi docēt modū ꝓbādi
nō extare vel extare hois memoriā. ꝛ docet ēt Specul. de pro
ba ꝭ. j. ꝟ. fi. viii. seqt. ꝛ sequē. Scđo, rūdet ꝙ nō ē satis ꝓbare
ꝛ allegare cursuz cētū annoꝝ, ꝛ vltra nisi ēt ꝓbet ꝛ allegēt fa
ma priuilegij, seu trāsactionis, ꝭ Card. ꝛ Feli. i. d. c. ij. ꝭ. sicut.
de deci. Feli. i. c. accedēs. col. iiij. de pscrip. ꝛ lz Bal. i. d. tracta
8 tu dicat doctores cōiter sentire ꝯriū, tū ꝯcordāt † distinguēdo
iter specialē ꝛ determinatā famā priuilegij habiti a tali pōtifi
ce, aut trāsactionis inite, cū tali plato. Nā ꝓbatio talis specifi
ce fame, vz quodāmō īpossibilis. Et isto mō pcedat ꝯ opinio
nē Bal. ꝛ sequaciū, ꝛ famā īdeterminatā priuilegij, ꝛ nūc proce
dat opinio nr̄a, nā facile ꝓbari pt ꝙ fama ē nō soluisse mena
menes, q2 priuilegiati fuisse dicūt. Alioqn si diceremus sufficere
cursuz tpis absqz ꝓbatiōe fame, i genere nūquā pcederet, nec
verificari posset cōis, ꝛ vera sñia doctoꝝ, ꝙ libertas decimas
soluēdi pscribi nō pt, ēt cursu annoꝝ mille, q2 sp allegabit priui
legiū, ꝛ hmō ꝓhibitio pscriptionis erit vētosa, ꝛ frustatoria ꝯ. l.
ij. C. cōia de lega. ꝛ. c. cū cām. de elec. ꝛ dabit occasio fraudib⁹
ꝛ malitijs ꝯ. l. ꝯuenire. ff. de pac. dota. c. sedes. de rescrip. Idō
amplectēda mihi vz hmōi distinctio q̄ eqssima ē, ꝛ hominū
malitijs occurrit, q̄ visa fuit amplecti capella Tholo. decis.
cccxxxix. scrip. itē fuit q̄situ. ꝛ ego quoqz amplexus sum i. c. ij.
col. fi. de iudi. ℂ Sed posita parte affirmatiua i pcedēti, q̄rit
scđo, an saltim debeat decima de oliuis ꝛ amigdalis pdioꝝ, q̄
erāt cultiuata vel vineata, seu vitibus plena ꝛ de qbus decima
solui cōsueuit, videret decimā deberi, ꝓ tex. i. c. cōmissum. de
deci. vbi dz, ꝙ si pascua ꝯuersa sunt i terras cultas, vel domos
i vineas soluēda est decima, sicut prius soluebat, ꝛ ecō, si prius
nō soluebāt, nō ēt modo soluenda videt. Cū igitur prius de
vino, ꝛ frumento dictoꝝ pdioꝝ solueret decia de oliuetis ꝛ
amigdalis, nūc qqz soluēda vr, ꝛ ꝓ hac sententia facit, q2 nō lz

emphyteote mutare formā rei, puta reducere formā in vineā
ꝛ domū ad areā, scđm Floꝛia. in. l. hactenus. ꝭ. Cassius. ff. de
vsufruc. Jas. i. l. j. col. penul. C. ꝺ iur. emph. ꝭ nō ēt licuisse vr
menamētib⁹ mutare vineas ꝛ culturas in oliueta, i pīudiciū
ecclesie. Tertio facit tex. in. l. repeti. ꝭ. fi. ff. quibus mod. vsu
sfruc. amit. ꝛ i. l. si eo loco. ꝭ. fructuarius. ff. si serui. vendi. vbi
dī ꝙ ꝓprietarius q mutauit formā rei i dānū vsufructuarij de
dolo actione tenet, q2 eius facto extinctū fuit ius vtēdi fructi
dicqz. Sic qqz nunc dicēdū vz in casu pīsenti, vt de dolo tene
ant menamēles, q2 eoꝝ facto extinctū foret ius decimādi. In ꝯriū
facit, q2 si oliueta de qb⁹ nulla debet decima reducta fuissent
in vineas vl' terrā cultā, soluēda foret decia vini ꝛ bladi, vt de
cidit Cardi. Floꝛ. i cle. j. q. vj. de deci. ꝭ ita dicēdū ē, vt ita se
habeat oppositū in opposito, sicut ꝓpositū in ꝓposito. c. co
gnoscen. ꝺ cōstitu. l. fin. ꝭ. fi. ff. de lega. iij. ℂ Et q2 ꝯrioꝝ eadē
est disciplina. l. j. ff. de his q sunt sui vl' alie. iur. cū cōcoꝛ. Quid
tenendū mihi vz inspiciēdū eē mentē menamēsiū, nā si mu
9 tauerint in † fraudē, eos teneri puto, als non. Ita vult Card.
Flo. in. d. c. cōmissum. ad fi. post Host. Ad cognoscēdū autē
verū mutauerint in fraudē, puto inspiciēdā fore nāz pdioꝝ,
nam si aptioꝛa sui natura sint ad vineas ꝛ culturā, q̄ ad amig
dala ꝛ oliueta, cōstat ꝺ dolo, q2 cōmodo eoꝝ cōstat nō fuisse
mutatā formā pdioꝝ, si ꝟo magis cōueniāt oliuet' ꝛ amig
dalis, tūc nō crederē ꝯuersionē factā i fraudē, q2 licuit eis mu
tare, ꝛ ꝯuertere formā. d. c. cōmissuz. ꝛ suo cōmodo mutarūt,
ꝭ nihil ꝓponit cur pīsumēda sit fraus, vl' dolus, q regulariter
nō pīsumit, nisi ꝓbet. l. quoties. ꝭ. q dolo. ff. ꝺ ꝓba. nec ex hac
mutatiōe pōt ecclesia pretēdere lesionē, cū nō sit receptura deci
mas eoꝝ pdioꝝ, ꝺ qb⁹ ēt debent si cōmodo icolarū redigā
tur ad culturā, vl' vineas. arg. l. ꝺ fideicōmis. C. ꝺ trāsact. ꝛ. l. si
pater puelle. C. de inoffi. testa. ℂ Ad tertiū rūdet Host. in sū
10 ma, ꝺ deci. ver. viij. querit vbi dī ad pteritas † decimas cogi
posse ꝯsuetudine nō obstāte, lz pauperib⁹ sint remittēde, do
nec ad pinguioꝛē fortunā ꝯuenerint. ꝓ tex. i. c. cum hoīes. ibi,
ꝛ de retētis satisfactionē facere pcurēt. de deci. Ad idē tex. cla
rissimus in. c. omnes decime. xvj. q. vij. ꝛ ad h iura abundant.
ℂ In contrariū facit, ꝙ decidit idē Host. i. c. a nobis. col. pē.
eo. titu. de deci. vbi dicit Papā censeri dispēsasse q̄ ad pteri
tas, ne tot anime remaneāt illaqueate, sequit Panoꝛ. i. d. c. i
aliqb⁹. ꝛ clarius i summa Ange. ver. decia. io. ij. Item ꝓ hac
parte facit, q2 decime vident debite si petant. ꝭ Archi. in. c.
j. de deci. li. vj. ꝭ debitoꝛ nō cōdemnabit nisi a tpe petitiōis.
Hanc consequētiā in terminis facit Rota decisio. xxv. in anti
quis. sequit Fel. i. c. si āt. col. iiij. de rescrip. qđ ēt sequit Bal.
cum temperamēto, si ita se habeat cōsuetudo, ꝙ nō debeant
si nō petant, quasi censeat ꝙ de iure debeant ēt si petite nō
fuerint. Ita cōcludit in. d. trac. in. vij. q. pte particule quinte
partis pncipalis. qđ vltimum. s. ꝙ debeant, ēt si nō petantur
verissimū mihi vz, q2 decima videt esse in dominio ecclesie. c.
tua nobis. ꝛ ibi not. Panoꝛ. de deci. An tñ qđ pōt vēdica
ri, ꝛ pro eis agi ꝯ nouū ꝛ tertium possessoꝛem, q2 ꝓ decimis
res ipsa seu fundus obligatus est, sicut ꝓ tributo, vt cōcludūt
Hosti. Jo. andr. Panoꝛ. ꝛ alij in. c. pastoralis. ꝺ deci. nec est
bona cōsequētia, q̄ facit Rota. Ita demū debent si petant,
ꝭ non tenet possessoꝛ ad pteritas, sed solum a die petitionis,
qđ sic ostendit, nō tenent fratres sororibus ad supplementuz
legitime, nisi petat. l. scimus. C. de inoffici. testamē. ꝛ tñ cum
petitū ē petitur, non solū teneat ad fructus perceptos post pe
titionē, sed ēt ad omnes preteritos. l. Papinianus. ꝭ. vnde si
quis. ff. ꝺ inoff. test. ꝛ firmat Fabia. in repe. aut. h. nouissima.
ꝭ. vij. q. j. C. ꝺ inoffi. testa. Card. Floꝛ. consil. lxx. pīsupposito
statuto. Ale. ꝯs. lxix. super pūo. lib. j. Coꝛn. consi. cclxv. circa
pīmum. col. j. lib. j. ꝛ ꝯs. cclxv. i hac. col. fi. li. iij. Similiter em
phyteota cū cadit in cōmissuz nō tenet ad fructus rei q̄ ceci
dit in cōmissuz, nisi petant. l. ij. C. de iure emphy. ꝛ tñ si petat
tenet ad fructus retro pceptos a die cōmissi, ꝭm Spec. titu.
de loca. ꝭ. nunc aliqua. versi. j. Ex his destruit premissa conse
11 quētia, ad q̄ † ꝺstruēdā sufficit dare istātiā ꝭ. pannorū. Insti.
de re. diui. not. ꝓ gl. in. c. sicut vigeoꝛ. j. q. j. ꝛ. i. l. j. si vētri. ff. de
priuil. credi. vnde mihi vz aliter dicēduz. Aut † q̄rit an tertius
12 possessoꝛ possit ꝯueniri ad decimas pteritas ab alio pceptas,
ꝛ tūc refert q̄ actione agat, nā actiōe psonali ꝯueniri nō pōt. l.
pria. ꝭ. si hos. ff. ad Trebellianū. l. si. ff. ꝺ cōtrahēda emptione.
an ꝟo realis; vez hypothecaria. ꝛ tunc lz multi tene āt eū cōue
niri posse, vt tradit in dicto capitulo, pastoralis. Tñ stāte cō
suetudine dicerez ꝯ eos non posse hypothecaria conueniri,

marie si petite si fuerint eo tpe, quo ali' possidebat, ꝛ isto casu pcedat opinio Rote ꝛ seqciū. Aut qrit an is q decimas ñ sol uit, sz retinuit, possit ꝯueniri ad retētas decimas, ꝛ puto itre pide eū teneri p iura ꝛ rōnes pallegatas. Ná si peccatū ē cū di minutiōe soluisse. c. ex parte. ð dci. vtiqꝫ peccatū ē nibil soluis se. Sꝫ posito ꝙ ita demū dberēt si petāt, adbuc is q eas reti nuit dbet cū petāt psoluere, si aliō ñ alleget, nisi ꝙ petite si fue rint. d. l. scim'. ꝛ si dicaſ ꝙ fint i bona fide donec fuerint peti te admittāſ, si velis. Quid ergo seqſ dices seq acqsitionē fru ctuū, qs bone fidei possessor facit suos, vt notaſ p gl. ꝛ alios in

13 .l. fruct'. ff. ð rei vēdi. Rñdeo vez, nisi sit fact' † locupletior, sꝫ Bar. ꝛ oēs. Ibi Panor. ꝛ cano. i. c. grauis. ð resti. spolia. In dubio āt psumiſ fact' locupletior ex pceptiōe fructuū, sꝫ gl. ꝙ ibi summe notat ad h Ang. i. l. verū. ff. ð peti. heredi. ꝛ istō ve ri' ē ꝙ id qð dicit idē Ang. i ꝯſ. clx. dña Catherina. col. fi. vbi dicit ꝯriū ꝛ male, ꝛ ꝙ i dubio psumaſ fact' locupletior, q̄tenꝰ fruct' valuerint, firmat do. Ale. ꝯſ. lxiiij. col. ij. lib. ij. ꝛ Socin. ꝯſ. lxxxij. lib. iiij. Preterea ꝯstat ꝙ amigdala sunt fruct' nāles, qꝛ absqꝫ cultura ꝛ ipēsa pcipiūt, vt poma. In qb' plus opaſ nā, ꝙ īdustria. l. si et' fūdi. ff. ð rei vēdi. not. p gl. ꝛ Bart. i. l. ex

14 diuerso. ff. eo. ti. Ad restitutionē āt fructuū † nāliū teneſ ēt bo ne fidei possessor, sꝫ gl. Bar. ꝛ alios i. d. l. ꝛ ex diuerso. ꝛ Pa nor. i. d. c. grauis. pbaſ i. l. fruct'. ff. ð vsur. At dicet fruct' fuiſ se a bone fidei possessore pscriptos, qð qliter i casu dici nō pos sit, nō video, cū possessor sciat se dbere, saltim si petāſ, attamē nullus negabit fructus a triēnio citra pceptos dberi, qꝛ antea pscribi nō potuerūt. l. seqſ. §. fructus. ff. ð vsucap. ꝛ vsqꝫ ad triē niū psumūſ extare, qꝛ tpe durare possunt, secūdū glo. in. l. j. C. si aduer. vsucap. vbi Bal. ꝛ not. Ang. ꝛ Imol. i. l. diuortio. §. iterdū. ff. soluto matri. ꝛ in. l. j. §. quesitum fuit. ff. ad Trebel.

¶ Ad vltimū dico ð oliuis ꝛ amigdalis dberi vigesimā, sicut ꝯsuetū ē solui ð alijs fructib', qꝛ lꝫ ñ valeat ꝯsuetudo, ꝙ ñ sol

15 uaſ decima, valet † tñ vt soluaſ alia quota ꝙ decima, ꝛ rō di uersitatis ē, qꝛ qð soluaſ aliqd, ꝛ sic recognoscaſ de', ē pceptū morale ꝛ iudiciale, sꝫ ꝙ soluaſ dcima magis ꝙ alia quota, ē p ceptū iudiciale dūtaxat, ꝯ āt pcepta moralia legis diuine ñ va let ꝯsuetudo. d. c. fi. ꝛ supra pbatū fuit, sꝫ bñ valet ꝯ pcepta iu dicialia, qꝛ talia sunt iuris positiui, sm Hosti. i locis pallega tis. Imo. i. d. c. statuim'. ꝛ Panor. i. d. c. i aliqb'. clari' i dicta sūma. sū. ij. §. decima. nec dicaſ ꝙ ꝯsuetudo nūꝙ fuit ð oliuis soluere vigesimā, sꝫ ð alijs fructibus, qꝛ rñdeſ, ꝙ ꝯsuetudo de

16 alijs extēdēda ē ad oliuas, ꝛ amigdala, qꝛ nulla daſ rō † diuer sitatis, ḡ ex vi rōnis idest i oliuis dicēdo, p ea q̄ tradūſ p Ro chū Curtium. i. d. c. fi. Car. xvij. sū. vltimo limitaſ. ꝛ ēt qꝛ respe ctu decime amigdala ꝛ oliue eqparāſ a lege veteri ceteris fru ctibus, vt ā pbatū fuit, ḡ ꝯsuetudo supueniēs sup alijs fructi bus habebit locū ēt i oliuis ꝛ amigdalis, sꝫ glo. ꝛ Bar. i. l. si qs seruo psuaserit C. ð furt. ꝛ Rochū vbi. ā. sū. iij. limitatur.

¶ Ita iuris esse respōdeo ego Francisc. de sancto Nazario.

¶ De iure patronatus.

RESPONSVM I.

Nulliter facta prima frōte vī psentatio, ꝛ institutio in fauorē Claudij Roberteti, tū qꝛ patrōi nō semel conuenerūt, nec simul eūdē psentarūt, tū ēt qꝛ psentatus, ꝛ institutus fuit anteꝙ beneficiū vacaret, cōtra ꝯstitutionē. c. j. de ꝯcess. preben. Uerū enimuero cū iste Clau dius a maiori parte patronoꝝ ꝛ psentatus ꝛ institutus fuerit, neminē latet ceteris presentatis ꝛ institutis anteponēdū, nō obstātibus ex aduerso adductis, qꝛ patroni ex cōmuni senten tia, nec simul ꝯuenire, nec psentare teneſ, nec q ignoranter ad beneficiū ex fama publica vacātē psentatus ꝛ institutus fuit, īhabilis dici potest. qꝛ ignorātia ꝛ fama publica excusantur a pena ꝛ dolo. ꝛ maxime cū institutus sub hac conditione si va cat, institutus non dicatur si per rerum naturam non vacet.

1 Patroni in presentando an teneantur simul conuenire, ꝛ si mul presentare. ꝛ vide nu. 4.

2 Presentatio, ꝛ institutio, ad beneficium antequam vacet, est nulla, ꝛ presentatus ad huiusmodi beneficium sit inhabilis ad illud obtinendum.

3 Presentat' ꝛ institutus a maiori parte patronorū an alijs p sentatis ꝛ institutis sit preferendus.

5 Intellectus. c. j. de concess. preb. explicatur. ꝛ vide. nu. 7.

6 Ignorātia iuncta cum fama publica excusat a dolo, ꝛ pena.

Respon. interpretatio.

Videretur Ex duob' ꝙ psentatio, ꝛ institutio in fauorem Claudij Roberteti nibil valeat. Primo, qꝛ psentatio Claudij fcā fuit ꝯtēpto ꝛ ñ vocato Nicolao Ta quo habere maiorē partē iuris patronatus, vnde vī nulliter

1 facta, qꝛ i psentādo † patroni ēt laici debēt simul ꝯuenire, ꝛ si mul psentare, sm Panor. c. qm̄. de iure patro. in fi. ꝛ in. c. cū omnes. col. pen. de ꝯsti. ꝛ in. c. in Genesi. col. pen. ꝛ i. c. vene rabilē. i. xiij. nota. de electi. Felin. i. c. cū omnes. non qꝛ ēt in actu q expediſ a plurib' vt singulis, vnus pōt alterū trahere in suā sniaꝫ. ḡ simul actus expediē. vī. sꝫ Bar. i. l. ðs popu. ff. de iust. ꝛ iur. Scdo, ex alio non vī valere, qꝛ idē Claudius ab eisdē patronis anteꝙ vacaret fuit psentat', ꝛ institut', ꝛ cō

2 sequēter effect' fuit † inhabilis ad ipsuꝫ beneficiū postea ob tinēdū. c. j. ð ꝯcess. p. Premissis nō obstātib' teneo itrepide psentationē ꝛ instiōnē valere, tanꙗ factā a maiori parte pa

3 tronorū, ideo cēseo Claudiū oib' alijs † anteponēdū eē. c. ij. ð iure patr. cū similib'. ad ꝯria rñdeo clarissime. Ad pmū rñ

4 deo, ꝙ cōis opinio est ꝯ Pan. † ꝙ patroni possint separa tim psentare, nec vnus alterum teneſ cogere, ita ꝯcludit Io. And. Anto. Card. ꝛ oēs alij in. d. c. iij. Fed. de Senis ꝯſ. qꝛ nobilis qdā. Cald. ꝯſ. xv. sub titu. ð iure patro. ꝛ Panor. in bl ꝯri'. ꝯſ. lxxvj. inuocato Christi auxilio. lib. x. vbi attestaſ ꝙ ista opinio ē cōis, ꝛ ꝙ i practica obseruaſ. ꝛ seqtur Dec' in. d. c. cū oēs. vbi ēt dt ꝙ ista opinio ꝯ Abb. ē cōis, ꝛ rñdet ad rōnē supra factā, qð pcedet in iudicialib' tm̄, vt alias rñ deſ, ꝙ opinio Panor. pcederet si patronus nō vocat' alle ret psequēdo ꝯtemptū, vt psentatio sine ipso facta irrita. lꝫ si eam ratificauerit, sm Rochū, in tractu de iure patro. i ver. honorificū. q. ix. circa mediū. ꝛ vltra eū ꝯprobaſ. qꝛ electio ra tificata ab ijs q nō fuerūt vocati valet, ꝛ manutēda ē, sꝫ Pa. i. c. ꝙ sicut. ð elect. ꝛ ꝙ ratificari possit psentatio ab ijs, q psen tationi nō interfuerūt, pbaſ ex ijs q̄ dixit Io. And. i. c. p nostras. ð iure patro. vbi ꝯcludit ꝙ collatio fcā ab episcopo sine ꝯsensu patroni, q̄ est ipso iure nulla. c. decernimus. xvj. q. vij. manutenēda ē si patron' postea eam ratificauerit. ꝛ sequitur Gem. cōsi. xlv. ꝯsuetudo ē Mutine. col. fi. Ad scdm rñdeo ꝙ

5 dispositio. d. c. j. de cōcess. pben. pcedit † in eo q sciēter promo tus fuit ad beneficiū viuētis, secus in eo q fuit ignoranter insti tutus ꝛ psentatus ad beneficiū illius, quē credebat esse mor tuū, sm gl. Hosti. Car. cōiter ꝛ oēs i. d. c. j. p illum tex. i ver. pellēdi. rō est, qꝛ ignorāo nō delinquet, ꝛ ꝯsequēter nō est pu niēdus. l. si ignorās. ff. loca. l. ex maleficijs. §. j. ff. ð acti. ꝛ obli ga. c. ij. de cōstitut. c. psentiū. vij. q. j. c. i lectū. xxxiij. q. j. Et si dicaſ, ꝙ dꝫ sibi imputari q ñ inuestigauit, an incūbens illo bñficio viueret. arg. l. q cū alio. ff. ð reg. iur. paria. n. vī scire, vī scire debere. l. si duo. ff. ð acqr. hered. ꝛ debuit i dubio cre dere eū eē viuū, qꝛ qlibet psumiſ viuere vsqꝫ ad centū annos. l. fi. C. ð sac. san. eccle. vnde cū psumptio sit ꝯ Claudiū ꝙ sci ret, vī scire dberet pdecessorē suū adhuc viuere, nō vī excusan dus, nisi iustā cāꝫ adducat, quare credere dbuerit illū eē mor tuū, ꝛ illā cāꝫ pbet. Sꝫ ad istō ēt respondeſ ꝙ Claudius ad duxit, ꝛ pbauit famā publicā esse i eo loco ꝙ ille erat mortu us, q̄ publica fama pstat iustam causam credulitatis ad † excu

6 sandum pmotū a pena. d. c. j. ð cōcess. pben. sꝫ Oldra. q in p prijs terminis ita cōsuluit ꝯſ. cccliij. pscripte allegatiōes. vbi fama ꝙ aliquis sit mortuus, qꝛ nature cōsonat credibilis ē. l. fi. ff. de hered. insti. l. j. cum seq. ff. qs or. in bono. poss. fur. ꝛ istā decis. Old. refert. ꝛ sequiſ Feli. i. c. in nra. de relig. di cit ꝙ fama excusat a dolo. l. cū qdam. §. qð di. ff. de aqr. h di. ꝛ excusat a delicto. c. qꝛ verisimile. in ver. loc fama. ꝛ di Feli. de psump. l. miles. §. mulier. ff. ð adulte. Scdo rñdet ꝙ

7 dispositio. d. c. j. pcedit † qñ q fuit pmotus ad beneficiū vi uētis pure ꝛ simpliciter, secus si fuit pmot' sub ꝯdiōe si va cat. sm gl. cōiter approbatā, in. c. ij. de elec. li. vj. Et illud ma xime pcedit i psentatiōib', i qbus admittunſ vota patrono rū i certa. clem. fina. ð iure patro. ꝛ cōditiōalia, sꝫ Lap. alle. viij. quē sequūſ Gemi. ꝛ Perusi. i. d. c. ij. ꝛ lꝫ Roch' i tract. ð iure patr. i v. honorificū. in. viij. q. teneat, ꝙ dispō. d. c. j. ēt hēat locū i psentatiōib', tñ ð eo nō ē curādū, qꝛ solus est, ꝛ qꝛ mouet mala ratione, licet enim patroni teneantur presenta

re, ꝛ

re.s.quatuor menses, non tñ sequitur ergo nõ pñt intra quadrimestre pñtare sub cõdõne. Preterea quicqd sit, an dispó.d. c.j.procedat in pñtationibus, nil nihil ad casuz nrm, vez in cõdõne si vacat, q2 illa nõ ẽ presentationez, neq3 electionez, vel institutionẽ in suspenso, cũ sit de presenti certa per verũ nãm. si.n.nunc non vacat, nõ dr presentatus, neq3 institutus, ꝛ ɔñr non põt hic locuz pena.d.c.j.quod loquitur in promoto ad beneficiũ viuẽtis, cum promotus sub conditione si vacat non censeatur promotus vbi non vacet.l.cum ad presens.ff. si cer. peta. Laus Deo.

¶ De ecclesijs edificandis, vel reparan.

RESP. PRIMUM.

Beneficiati Omnes quartaz partẽ redditũz beneficiorũz suorum exponere debent pro reparatione ecclesiarũz sibi creditarum, nisi cõsuetudo onus fabrice in singulos clericos, vel populum transtulerit, nam huiusmodi cõsuetudo seruanda est, ꝛ impense necessarie siue vtiles per populũ ad id nõ adstrictum pro reparatione ecclesiarũz facte actione vel negotiorum gestorum, vel in factum repeti possunt.

¶ Heredes defunctorũ nullo iure cogi pñt clericis pro lecto sepulture satisfacere. Ita Inn.iij. Alexãderq3.iij.recte sanxerũt. Quinimo nec pro sepultura quicq̃ exigi licere etiaz a spõte dãtibus, hoc vno probatur argumẽto, ne qui pro spiritualibus dat temporale, credat donum Dei pecunia cõparare posse, quo nihil absurdius contingere posset.

1 Quarta pars redditũum beneficiorum applicanda est pro fabrica eorundem.
2 Onus fabrice ecclesiarũ, in populũ trãsferri põt ex cõsuetudine.
3 An que vtiliter a populo impẽsa sunt pro refectione ecclesiarum repeti possunt?
4 Pro sepultura defuncti quicq̃ clericis exigere non lz, ẽt si ipsis sponte detur. ꝛ ibi vide an valeat consuetudo in 3uũz.

Respon. interpreta.

Queritur Primo, an prior de Bonisio teneaſ reparare ecclesiam? ad qõ bñ respõdeo q teneſ conuertere quartã † partez redditũũ prioratus in fabricaz ecclesie.c.quatuor.c.seq.xij.q.ij.c.j.c.de ijs.extra de eccl.edifi. Nec.n.ferendus est prior, q lucrũ amplectiſ ꝛ onus fabrice subire recusat. l.manifestissimi.§.pe.C.de fur. qõ verũ est, nisi ɔsuetudo † onus fabrice trãstulisset in pplm, sm Inn.in.c.si.de his q̃ si.a maio. par.c.quem sequitur Card.flor. Host.ꝛ Pañ.in.c.j.eo.ti.

¶ Queritur secundo, an prior teneatur ad impensas iam factas? ad hoc etiaz respondeo, q † si vtiliter, ꝛ non animo donandi populus fecit impensas, actione negotiorum gestorũ, vel actione in factum repetere poterunt ab ipso priore.l.si quis negotia.ja.ij.ꝛ.l.sed an vltro.§.j.ꝛ.l.q̃ vtiliter.ff. de neg. gest.

¶ Queritur tertio, ꝛ vlt. an heredes defunctorũ cogi pñt soluere lectũ sepulture, ad qõ rñdet Inn.iij. in hec verba. abolende cõsuetudinis puersitas inoleuit apud Mõtez pessulanuz, vt nõ prius permittaſ effodi sepultura, q̃ pro lecto sepulture certũ pretiũ ecclesie pmittaſ, ideo tibi Magalonẽsi epo mandamus, quatenus † inhibeas clericis tue diocesis, ne quicquã ommo presumant exigere hac de cã. Ita citat tex. in.c.abolẽde.de sepul. Idẽ determinauit Alexãder.iij.ita inquiẽs. Pro sepultura nulla cuiusq3 ptĩj exactio attenteſ, nec sub obtetu cuiusq3 cõsuetudinis reatũ suũ quispiã tueaſ, q2 diuturnitas tpis non diminuit peccata, sz auget, ita legiſ in.c.nõ satis.ꝛ.c.seq.de simo. Immo aliis ego rñdi pro sepultura ex more quicq̃ exigendũz nõ esse, ẽt q exactũ soleat anniuersariũ a prelato cõuerti, q2 viciũ simonie, qõ male accipiẽdo ɔbitur, bene dispẽsando nõ dissoluiſ.c.ex multis.j.q.iij. Quinimo sacerdoti non puto licere quicq̃ pro sepultura capere, ẽt a spõte dantibus, q2 qui pro spiritualibus dat tpale, credit donũ Dei pecunia ɔparaſ, ẽt q vltro offerat, ꝛ accipiẽs terrena pro diuinis gratiã sancti spiritus a se abdicat.d.c.ex multis.j.q.iij.ꝛ ita late probaui in trac.de peste.in.§.accedo nũc ad vltimaz partez. num. 103. ꝛ seq. versi.tertio quero, an liceat parochiali sacerdoti, ꝛ vid ibi dicta me remitto. nam ea puto verissima. Laus deo.

RESPONSUM II.

Quia Cõsuetudo (vt preponitur) onus fabrice in laicos nõduz trãstulit, respõdeo de ecclesiasticis redditibus ecclesiã reficiẽdaz. Quilibet.n.in ecclesia Dei beneficiatus (secũduz nouas veteresq3 sacrorũz canonum traditiones) quartam partem reditus sui beneficij in fabricaz ecclesie conuertere tenetur.

¶ Si gabella vini pro murorũz, pontium, fontiũ, viarumq3 publicarũ reparationib' sit instituta, aut laudo trãsactioneue clerici ab his onerib' fuerint ea lege liberati, vt vini daciũ soluerẽt, inique agit Preposituus, qui cõtendit mineraliũ vinũ vendere absque solutione gabelle. Et quãuis a gabella Prepositus immunis esset, eius tamen colonus nulla potest rõne ab huiusmodi dacio se defendere, cum vinum pro quo gabella debetur ecclesie esse desierit, cumq3 equum non sit eum, qui negociatur, perfrui ecclesiastica immunitate.

1 Onus fabrice ꝛ refectionis ecclesie, regulr̃ spectat ad prelatũz.
2 Laici nõ teneñ de iure aliqd erogare in fabrica, vel refectionẽ ecclñarũ, canonici tñ ꝛ capellani teneñ p rata redituũ.nu.3
4 Prepositus nõ tenetur soluere daciũ vini, quod ex vineis ecclesie percepit.
5 Prelatus transigens, an possit obligare successorem?
6 Ecclesia tenetur ad onera communez vtilitatem cõcernentia.
7 Clerici possunt cõpelli ad solutionem dacij vini impositi pro oneribus, ad que tenetur ecclesia.
8 Prelatus non potest sine ɔsensu Pape renũciare priuilegio exemptionis, nec de ipso compromittere.
9 Prelato licitum est rem viliorez cum preciosiore permutare, sine consensu capituli.
10 Papa põt concedere laicis facultatem collectandi ꝛ taliandi clericos ꝛ ecclesias.
11 Pape consensum necessariuz ad validitatem actus interuenisse presumitur ex cursu temporis.
12 Conductores prediorũz fiscalium ꝛ Cesaris, gaudent immunitate.
13 Statutuz quod colonus ecclesie, tenetur soluere collectas pro ecclesia, non vz. ꝛ quid de emphyteota ecclesie? nu. 14.
15 Persona inspiciẽda est, cui imponitur dacium.
16 Dacium vini respicit fructus, onus vero fructuum spectat ad colonum, qui numis colit.
17 Negotiantes ẽt clerici non habent immunitatem a solutione daciorum. vide contraria non obstantia, nu. 18. ꝛ. 19.
20 Dacium presumitur inductum autoritate superioris.
21 Statutum quando obliget colonum ecclesie.

Respon. interpreta.

Ex premissis Thematibus tria resultãt dubia. Primum, an domin' Prepositus teneatur ad onus fabrice? Secundũ, an teneaſ ad solutionẽ dacij pro vino, quod nomine tamen eius nomine venditur? Tertium, an etiaz ɔductor reddituum prepositure possit se eximere, a solutione dicti dacij, ppter ecclesie priuilegium? Ad primum respondebo tradendo doctrinam magistralem, cum ois hesitatio ad ius referatur, on' fabrice † ꝛ refectionis ecclesie, spectat regulariter ad prelatuz, qui percipit reditus ipsius ecclesie.c.j.ꝛ.c.de his.de ecc.edifi. nec.n.ferendus est, qui lucruz amplectitur, ꝛ onus subire recusat.l.manifestissimi.§.pen.C.de fur. Hinc dici solet, cõmoda qui sentis, iungas onus emolumentis.l.sm naturaz.ff. de reg. iur. Quarta.n.pars redituum conuertenda est in fabricam ecclesie.c.quatuor.ꝛ.c.seq.xij.q.ij.ꝛ ibi gl.dixit laicos † nõ teneri de iure aliquid erogare in fabricam vel refectionez ecclesiarum, ꝛ antiquorum canonuz traditione tertia pars redituum erat in fabricam conuertenda.c.decernimus.x.q.j. Et etiam canonici ꝛ capellani † contribuere tenentur pro rata redituuz. c.si monachus.xvj.q.j.c.si.de his que fiunt a maio. parte.c.ꝛ ita cõsuluit Fed.de sen.cõs.cxxvij. quem refert ꝛ sequiſ Card. flor.in.c.ad audientiam.in si.de eccl.edifi.que conclusio sane intelligenda est.s.detractis necessariis alimẽtis prelati, ꝛ clericorz.d.c.de his. Itez procedit, nisi ɔsuetudo onus fabrice trãstulisset in populũ, sz Inn.in.d.c.si. Host. Card. ꝛ Pañ. in. d.c.j. Itẽ nisi ad hoc essent deputati certi reditus sufficientes

ad fabricã.c.vnio.x.q.iij. Et vbi reditus ecclesie nõ sufficiunt, honestũ est, qḋ laici parochiani adiuuẽt clericos, a qbus recipiũt sacra, ſm Pañ.in.d.c.j. Ad scḋm vero, qꝫ.d. Prepositus nõ teneat. Sũt.n. clericoꝝ ⁊ ecclesiarũ bona ac persone immunes ab oĩbus collectis, angarijs, ⁊ perangarijs, ⁊ dacijs vniuersis, taꝫ iure diuino, ꝙ humano, vt hꝫ Gene.c.xlvij.⁊ Esdre.j.c.vij.⁊ in.l.plꝫ.C.de sac.san.eccl.⁊ in auc.itẽ nulla cõitas.C.de epis.⁊ cle.⁊ in.c.fi.de vi.⁊ hon.cle.⁊ in.c.nõ minus.de imu.eccle.⁊ in.c.clericis.§.j.eo.ti.lib.vj.⁊ in.c.quãq̃.de cẽſi.eo.li.⁊ in cle.j.eo.ti. Et qꝫ.d. Prepositus nõ teneat soluere daciuꝫ

4 vini, † qḋ ex vineis ecclesie pcepit, ẽt si de ipso vino negociet, cõsuluit Fed.de sen.cõsi.ccvij.nos Oldolus, q: iura, q̃ volunt clericos teneri soluere gabellas rerũ, de qbus negociant, maxime tex.in.d.c.q̃q̃.⁊ in.d.c.fi.sunt intelligẽda de rebus patrimonialibus aut emptis cã negociãdi, nõ de fructibus natis in pdijs ecclesie ſm euꝫ, q: delictũ prelati negociãtis nõ dꝫ nocere priuilegio pcesso ecclesie, regula delictũ.de reg.iur. Sequit Pañ.in.d.c.fi.⁊ Gemi.in.d.c.q̃q̃. Et qꝫ ecclesiastici possint vẽdere vinuꝫ suũ minutatiꝫ absqꝫ soloẽ gabelle, cõsuluit do. Piero.zanne. quẽ refert ⁊ sequit Jo.ber. in trac.de gabellis.in.vij.q.vij.partis princ.§.an aũt possint. ⁊ ita ꝯsuluit Pañ.ꝯſ.vj. Casus sup quo.od fi.distinguẽs inter vinũ natũ in proprietatibus ecclesie, ⁊ vinũ emptuꝫ cã negociãdi. Nec huic cõclusioni obstare vꝫ trãsactio, de qua in themate, per quã olim Prepositus obligauit se ⁊ successores ad daciũ focheti, (sic.n. appellat a prouincialibus daciũ vini, qḋ minutatiꝫ vendit) q: videtur, qꝫ ille ppositus trãsigens, nõ vꝫ potuisse obligare suc

5 cessores. † c.veniẽs.de trã.l.iubemus.ij.C.de sac.san.ec.⁊ no.in.l.seruus.maxime p Mod C.de pac. Sꝫ pdictis nõ obstãtibus, arbitror.d. Prepositũ teneri ad daciũ focheti ⁊ Renãmacelli, duabus vrgẽtibus ⁊ cõcludẽtibus rõnibus. Primo, q: ẽt ecclesia tenet ad refectionẽ muroꝝ, pontium, viaruꝫ pu

6 blicarũ, ⁊ ad oĩa onera † cõeꝫ, vtilitatẽ taꝫ clericoruꝫ, ꝙ laicoꝝ ꝯcernẽtia.l.ad instructiones.C.de sac.san.eccl.p quem tex.ita cõiter ꝯcludit Legiste ibi, ⁊ Canoniste in.d.c.non minus.de imuni.eccl.⁊ dixi late.ꝯſ.ca.xx. ergo ẽt tenebit ad daciuꝫ vini, ⁊ carniuꝫ ipositum ad releuãduꝫ clericos ⁊ laicos sicut ab oneribus põtiuꝫ, muroꝝ, ⁊ simiuꝫ (vt dꝫ in pũcto) ⁊ firmãt in proposito Jac.bu.⁊ Bal.in.d.l.ad instructiones.vbi dicũt ecclesiã teneri ad gabellã plaustroꝝ ipositaꝫ pro reparatione viarũ publicarũ, ⁊ qꝫ ad soloneꝫ dacij vini ipositi pro oneribus, ad

7 q̃ tenetur ecclesia, possint cõpelli ẽt clerici, † determinat in specie Pañ.in.d.c.nõ minus.in fi.⁊ bene facit doctr. Bar. in.l.j.col.iiij.C.de mulier.⁊ in quo loco.lib.x.⁊ q̃ tradunt p mod.in.l.iiij.§.actor.vbi scripsi.ff.de re iud. Scḋo, q: ꝯ clericos lata olim fuit ſnia arbitramẽtalis, q̃ ꝯstat obseruãdaꝫ, cũ ab ea nõ fuerit vnquã reclamatũ.l.cum antea.C.de arbi. Nec ob.si dicat qꝫ laudũ arbitratoris obtinet vicẽ trãsactionis, auc.si vero ꝯtigerit, ⁊ ibi no.⁊ in corpore vnde sumit.C.de iudi.q̃ transactio nõ nocet successoribus.d.c.veniẽs.⁊ eo maxime, q: Prela

8 tus nõ potuit sine ꝯsensu pape renũciare † priuilegio exẽptionis, nec de ipso ꝯpromittere, vt est casus in.c.cuꝫ tpe.de arbi. q: rñdetur, qꝫ predicta pcedunt, qñ prelatus solus trãsegit sine ꝯsensu capituli, non ẽt si trãsegit cũ ꝯsensu capituli, vt legit in.d.c.veniẽs. In casu aũt occurrẽti psupponitur interuenisse consensuꝫ capituli ⁊ totius cleri.ꝗ ⁊c. Itẽ predicta procedunt, qñ p laudũ arbitratoris reperit lesa ecclesia, non si sit eius ꝯditio melior effecta (vt in casu isto) vt tradit Pañ. in.d.c.cuꝫ tpe. Cõprobatur in.l.filius paciscẽdo.⁊ in.l.seruus.C.de pac.⁊ in.c.j.de trans.ecclesia.n.⁊ ecclesiastice psone fuerũt p hmõi laudũ liberate ab oneribus muroꝝ, põtiuꝫ, ⁊ similiũ, ⁊ grauatedũtaxat ad daciũ vini ⁊ carniũ vendẽdaruꝫ ab ipsis ecclesiasticis psonis minutatiꝫ, qꝫ est qḋ modicũ grauamẽ respectiue ad ꝯmoduꝫ exẽptionis ab oneribus pdictis, a qbus fuerũt liberate ⁊ imunes declarate, ꝗ ⁊c. Nã prelato licitũ est reꝫ viliorẽ cũ preciosiori † permutare absqꝫ ꝯsensu capituli.c.j.⁊.c.ad

9 qõnes.de rerũ permu.ac reꝫ alienare pro alia maiori habenda.c.ꝯsensus.de reb.eccl.nõ alie. Itẽ predicta nõ procedũt, si

10 postea papa ratificauerit ipsuꝫ laudũ.d.c.cuꝫ tpe. Papa. † n. põt ꝯcedere laicis facultatẽ collectãdi ⁊ taliãdi clericos, ⁊ ecclesias.c.clericis, ibi absqꝫ autoritate sedis eiusdẽ de imu.eccl.li.vj. Fuit aũt hmõi laudũ autoritate apostolica approbatũ. Igit ⁊c. Et si dicat non ꝯstare de approbatione, rñdeo qḋ satis est eaꝫ allegasse ⁊ iustificasse quasi possessioneꝫ collectãdi ⁊ collectas exigẽdi a personis ecclesiasticis, a tãto tpe, cuius initij nõ extet memoria hoĩum, vt in themate deducit, naꝫ ex cur

11 su tpis presumit † ꝯsensum pape necessariũ ad validitatem actus interuenisse, si allegat.c.ꝯtinebat.⁊ ibi.d.Ant.de hui.circa fi.de his, q̃ fiunt a prela.sine ꝯsen.c.⁊ Soc.tradit ꝯſ.xv.lib.j.⁊ cõiter tenẽt doc. qḋ solemnitas necessaria ex diuturnitate tpis psumatur interuenisse in alienatione rei ecclesiastice, vt tradit Dec.ꝯſ.xxxvi.col.pe.⁊ ꝯſ.cxxxv.col.j. Et qḋ pape ꝯsensus presumat ex tãti tpis decursu, ꝯsuluit idẽ Dec.ꝯsil.dicti.col.ij.⁊ Barb.ꝯſ.xxxv.sapiẽter scribit.col.antepe.li.ij.⁊ eo maxime, q: sedes apostolica tũc residebat in ciuitate Auenionis proxima p mediã dietaꝫ.arg.c.quãto.de psum. Quis.n.dicere posset, nimis clericoꝝ auarissimũ.c.auaritie cecitas.de elec.li.vj. hmõi angarias tãto tpe sustinuisse, si a laudo resilire potuisset, certe nemo, ꝗ nec nos dicere debemus.c.qꝫ verisilẽ.de psum. Et ex istis pꝫ rñsio ad ꝯria.ꝯſ.formata, iõ aliter nõ insistaꝫ. Ad tertiũ psupposito.qꝫ.d. Prepositꝰ eẽt imunis, videret eius colonis eadẽ debere imunitate gaudere pluribus rõnibus. Prio, q:

12 ꝯductores † prediorũ fiscaliũ vel Cesaris potiunt immunitate.l.sp.§.ꝯductores.ff.de iure imu.l.j.C.de priuile.dom.aug.li.xj.ꝗ a fortiori debẽt eẽ immunes ꝯductores pdioꝝ ecclesie, ar.c.duo sunt.xcvj.dist. Scḋo, q: istud daciũ vꝫ extraordinariũ, cuꝫ neqꝫ senatusꝯsulto, neqꝫ decreto Principis fuerit indictũ, ꝗ non habet in ꝯductorẽ priuilegiũ exẽptionis, ſm do. tr. Bar. in.l.licitatio.§.fi.ff.de pub. Tertio, q: decreta cõtraria, qbus grauant ecclesiastice psone, ẽt p indirectũ sunt ipso facto nulla ⁊ irrita.c.fi.de imu.eccl.li.vj. iõ nõ vꝫ † statutũ, qḋ colonꝰ ecclesie

13 teneat soluere collectas pro ecclesia, q: p tale statutũ grauat ecclesia p indirectũ, nõ.n. inueniret taliter colonos pcio colonico, quo inueniret si colonus nõ grauaret, ſm Bar.in.l.hi penes.C.de agri.⁊ cẽſi.li.xj.⁊ Bal.in.l.j.C.de epis.⁊ cler. Ang.in auc.de nõ alie.§.qꝫ vero.⁊ Jo.Ber.in trac.de gab.in.vij.q.vij.par. nõ.n.dꝫ licere p indirectũ, qḋ directe nõ ꝯcedit.reg.cũ qd vna via.de reg.iu.li.vj. sic in pposito si colonus dicti prepositi nõ possit minutatiꝫ vẽdere vinũ ⁊ carnes, absqꝫ solone gabelle, tãti ꝯduceret reditus ecclesie. Quarto, facit tex.in.l.priuate.C.de exc.mu.lib.x.p quã determinat ibi Bar. qꝫ emphyteota ecclesie

14 † nõ tenet pro emphyteoticis pdijs ecclesie soluere collectas. Quinto, facit tex. in.l.ij.C.de epis.⁊ cle.⁊ l.c.ecclesiarũ seruos.xij.q.ij.⁊ in.d.c.nõ minus.de imu.ecd.vbi decidit, qḋ serui et mãcipia ecclesiaꝝ eadẽ potiunt immunitate, q̃ ecclesie. Sꝫ pmissis nõ obstãtibus, arbitror in ꝯriuꝫ eẽ veritatẽ. Prio, q: istud daciũ vini ⁊ carniuꝫ iponitur psone pro rebus, ꝗ casu inspicienda est psona, † cui iponitur.l.rescripto.§.fi.de mun.⁊ hono.l.

15 indictiones.⁊ ibi no.C.de anno.⁊ trib.li.x.⁊ no.[illegible] mu.patri.eo.li.x.ec.n.collecta iponit vendenti vinũ ⁊ carnes, ⁊ cũ colonus vẽdens sit laicus, eius psona inspiciẽda est, ⁊ nõ psona.d. Prepositi, vel ecclesia. Scḋo, q: daciuꝫ vini respicit

16 fructus, onus aũt fructuũ † spectat ad colonuꝫ, q[illegible] co qꝫ fructꝰ a solo separati sunt ipsiꝰ coloni.l.j.vt ibi not.bar..C.de agri.⁊ cẽſi.li.xi.⁊ hac rõne decidit, qḋ onus decime spectat ad colonũ, cuius sunt fructus, ſm Inn.in.c.cũ non sit.de

17 deci.⁊ Card.in.c.tua nos.eo.ti. Tertio, q: negotiãtes † ẽt clerici nõ habẽt imunitatẽ a solone dacioꝝ.c.fi.de vi.⁊ hone.cle.ꝗ nec coloni, q negotiãdi cã ꝯducunt reditus ecclesiarũ, ⁊ ita p hãc rõneꝫ decidit gl.q̃ ibi Imo.⁊ alij cõiter sequunt in cle.ꝯsenti.de cẽſi. Et idẽ tenẽt Archi.Jo.and.Ge.⁊ Phil.Fra.in.c.q̃q̃.eo.ti.lib.vj. Sequunt Spe.Jo.and.in n.de imu.eccle.ad fi. By.⁊ Pau.de ca. in.l.licitatio.§.fi.ff.de publ.Sal.in.l.vniuersi.C.de vect.⁊ comi.prac. Pap.in forma li.[illegible] ad solu.pedag.Bar.in.l.j.C.de naui.li.xj.vbi idẽ determinat in emptore pdioꝝ fiscaliũ, ⁊ Guido Pape decis.[illegible] maꝫ Jo.Ber.in.d.trac.in.vij.q.vij.partis, ⁊ ita cõsuluerunt Fed.de sen.ꝯſ.cxj. Nõ talis ẽ, an diocesanus.⁊ bal.ꝯſ.[illegible] Punctus qõnis talis est li.iiij.⁊ Card.ꝯſ.xij. Nec obstãt ꝯria.

18 Primo, nõ ob.tex.in.l.sp.§.† ꝯductores, q: loquit de imunitate a muneribus psonalibꝰ ciuilibus, puta decurionatus, tutele, ⁊ hmõi, a qbus ꝯductores pdiorũ arcent fauore publico. Nã pp ꝯductionẽ, in q̃ sunt iplicati, non credit talia officia ꝯ

19 uenire. Nõ ob.tex.i.d.l.j. † q: ille tex.⁊ fisco loquunt de oneribus q̃ imponunt rõne pprietatis prediorũ fiscaliũ aut Cesaris, nõ de oneribus, q̃ imponũtur rõne fructuũ a solo separatoꝝ, q̃ sunt ipsius coloni, ſꝫ Sal.in.d.l.vniuersi. Ubi ꝯcludit colonos fisci teneri ad daciũ fructuũ, qui iportant in ciuitatẽ, ad qḋ ẽt tenent coloni ecclesiaꝝ, ſꝫ Fed.in.d.ꝯſ.cxj.⁊ Gemi.in.d.c.q̃q̃.in fi. Uel aliter rñdetur, vt statiꝫ subiiciã. Nõ ob.ẽt doc.Bar.fundata in.d.l.j.q: reperio, qḋ eaꝫ dãnat Card.in.d.ꝯſ.xij.vꝫ posito, qꝫ eẽt vera, nõ seruit in pposito, q: istud

daciuꝫ

oaciu pōt dici ordinariū, cū habeat certā ⁊ determinatā pre
stationem, vez quartū denariū, ⁊ sit ipositū auct. Pont. mar.
sz voc. ⁊ bar. in. l. j. C. de mun. ⁊ in quo lo. ⁊ in. d. l. licitatio. §.
fi. ⁊ Pan. in. d. c. nō minus. ⁊ Jas. in. d. l. plz. C. de sac. san. ec.
Et si dicat nō ɔstare de autoritate pape, rñdeo satis ɔstare ex
instro cōpromissi, in quo legit, ꝙ clerus fatet autoritate Cle
mētis septimi, ⁊ alioꝝ Pont. ⁊ d. legatoꝝ Auenionensi. fuis
se inductū, que ɔfessio abunde probat. c. p tuas. de pb. l. gñia
10 liter. C. de nō nu. pecu. Itē iuris ꝑsumptione ꝑsumit† inductū
autoritate superioris sine qua induci nō poterat. l. j. C. no. vecti.
instit. nō posse. Ni cū vniuersitas sit in quasi possessione a tpe
imemorabili, credēdum est, ꝙ impetrauerit licentiā exigēdi
necessaria p ea, q̄ dicta fuerūt. s. in. ij. dubio. Nō ob. tertia rō,
qr rñdet bal. in. d. ɔs. cccc̄xcvj. ꝙ procedit, qñ onus imponit
colono in ɔtītaz oblōnis ecclesie, q̄ ɔstat nō teneri, tūc nec ēt
11 tenet colonus, ⁊ statutū obligans colonū† nō valet. l. j. §. ex
ceptiones. ff. quaꝝ rerū actio nō dat. Secus vero dōm est qñ
onus imponit colono rōne bonorū vel fructuū ipsi' coloni,
⁊ rōne oblōnis fundate solū in personā suā, tūc vz statutū, lz p
indirectū auferat ecclesie aliquod cōmodū. l. si venditor §. fi.
ff. de seruis expor tan. nec. n. cōmunitas debet pro alieno cō
modo pati iacturā, ⁊ in reb' suis difficultates inuenire. l. ij. C.
de seru. ⁊ aqua. Ad decisionē Bar. in. d. l. priuate. rñdet, ꝙ
pcedit in oneribus, que imponunt colono pro rebus eccle
sie, nō in oneribus que imponunt colono pro rebus ⁊ fructi
bus ipsius coloni. Et ꝯ istā decisionē ɔsuluit And. Sicu. ɔsi.
xlij. lib. j. quē refert Curt. consi. lxiij. col. fi. Ad. l. ij. ⁊ ad. c. ec
clesiaꝝ seruos ⁊ similia, rñdet qꝺ loquunt in colonis ascripti
tio, ⁊ seruo ecclesie, nō in ɔductoribus liberis, inter quos
maxime differt, sm Fed. in. d. ɔs. cxj. ⁊ Ce. in. d. c. q̄ q̄. in fin.

¶ De oblatio. eccles. ⁊ collecto. earum.

RESP. PRIMVM.

Laici fabricerij nomine prelati nudum mi
nisterium fabrice exercere possunt, si ad
prelatus constituat, ⁊ clerici ab huiusmodi onere
sublevabuntur. Nec ipsis laicis ob id officium
vllum, aut vlla preeminentia ab episcopo impartitur, qui
suo nomine suoqz iudicio negotia fabrice agere non possunt.
Et quemadmoduz regulariter quisqz pro gubernationibus
creditis, ac negotiis quibuscumqz conueniri potest ad rationē
reddendam sue vilicationis. Ita etiam de receptis oblatio
nibus rationem reddere astringitur.
¶ Quare cuz Antoni' Capussij, ⁊ ceteri sint mere laici, suoqz
nomine, ac iudicio fabrice intendant, nec vllaz prelato ratio
nem reddere existiment, ab huiusmodi putatiuo officio remo
uendos esse, indubitati iuris est.
¶ Quoniam contingere posset dubitari, cui applicande seu
adiudicande sint oblationes, que imagini fiunt, an scilicet vni
uersitati que capellam construxit: an episcopo: an vero recto
ri illius parochie in qua reperitur depicta imago? Ideo re
cte decisuz est ex communi sententia Rectori ⁊ parochiali ec
clesie adiudicādas hmōi oblationes fore, ⁊ non ceteris.
¶ Cum cuilibet permissum sit sua agere negotia prout cau
tius potest. Ideo licere videtur fabricerijs blando sermone
pios allicere homines potius pro fabrica quā rectori ⁊ ima
gini offerre, nisi versutia fraude vel dolo huiusmodi eleemo
sinas procurent, naz eo casu pro damnis preteritis ad inter
esse conueniri a rectore licite possunt, pro futuris vero iudi
cis officio cogi poterunt ad desistendū ab huiusmodi dolis,
versutijs, ac machinationibus.

1 Laici an possint eē operarij seu fabricerij rerū ecclesiasticarū ⁊
2 Laici an possint eē collectores oblationū, q̄ fiūt eccl'ie ⁊ cui'
sint oblatiōes q̄ fiūt imagini existēti i capella. ⁊ vide nu. 5. 6. 7
3 Laici non pñt recipere oblationes ɔsistentes in rebus sacris.
4 Laici non possunt recipere oblationes de altari.
8 An epūs possit eligere laicos fabricerios ꝯ volūtatē rectoris.
9 Episcopus nō potest dispensare cum inhabili, nisi in casibus
a iure expressis, qa cōtra ius statuere nō pōt. ⁊ vide nu. 10.
Episcopus custos est canonum.
11 Delegati de causis sibi delegatis nō iure proprio, sed delegan
tis nomine cognoscunt.
12 An valeat consuetudo ꝙ laici possint esse collectores oblatio
num ⁊ quomodo procedat.
Oblata pro fabrica, fabrice acquiruntur.
13 Fabricerij an teneantur reddere rationes de oblatis.
14 An liceat allicere personas vt potius offerant fabrice, quam
rectori, ⁊ imagini.
Cuilibet pmissum est facere negotia sua ꝓut melius potest.
Excōmunicatione digni sunt religiosi, q legata vel eleemosi
nas sibi, vel suis monasterijs in ꝑiudiciū alioꝝ fieri ꝓcurāt.
15 Operarij seu fabricerij si dolo, fraudeue in aliorū preiudiciū
eleemosinas procurēt, quomodo veniant puniendi. ⁊ quan
do fraus procurata dicatur. vide nu. 16.

Qui veritas est, me dirigat in semitam veritatis.

Respon. interpreta.

In causa vertente inter Antonium Ca
pusij ⁊ consortes operarios ex
vna, ac dominum Gasparē Quirini priorē prio
ratus de Lobiniaco ex altera, sunt plura vidēda.
1 ¶ Et primo, vtrum † laici possint esse operarij seu fabricerij.
Pan. in. c. decernimus. de iudi. rñdet ꝙ sic tribus rōnibus.
Primo, qr cura tēporaliuz potest cōmitti laicis, ergo ēt cura
fabrice. Ista rō nihil valet, qr cura reꝝ tēporaliuz ecclesie nō
pōt demandari laico, vt arbitrio suo disponat, vt in summa.
lxxxix. dist. ⁊ i. c. iudicatū, ead. dist. Scōo monet, qr laici sunt
magis ad exercitium fabrice experti, sz nec ista ratio ɔcludit
p necesse. Tertio mouet, qr clerici distraherentur a diuinis, si
fabrice intēderent, ergo ɔuenit vt laici potius sint fabricerij,
q̄ clerici. Sz nec rō ista viget, qr ea attēta clerici deberēt oēm
curā rerū tēporalium demandare laicis, quaz tñ curā ipsi cle
rici nō prohibentur habere. c. episcopum. xij. q. j. x. q. ij. c. no
bis. ⁊ c. Vulterane. cum sequen. Imo. ⁊ cōmuniter scrip. i. c.
decernimus. de iud. ⁊ hanc partē amplexus fuit Jo. Calde.
ɔs. j. sub rubri. de ɔsue. ⁊ consi. xix. sub rub. de pb. ⁊ Deci. ɔsi.
cxxix. col. iiij. Contrariā sententiā ꝙ laici non possint eē fabri
cerij, idest prepositi fabrice ecclesie. firmat Anto. de Bu. per
tex. i. d. c. decernimus. vbi dicit, ꝙ laici nō debēt ꝑsumere tra
ctare negocia ecclesiastica. Scōo, qr non pñt laici suo iudicio
desponere, de rebus ecclesiasticis. d. c. decernimus. Tertio qr
dicerent laici habere officium in ecclesia, qꝺ cōstat interdictū
laicis. c. messana. de elec. Quid tenēdū? Ego ex dictis Pan.
⁊ alioꝝ in. d. c. decernimus. facio duos casus. Primus ē, qñ
fabricerij habent nudū ministeriū fabrice, illud exercētes no
mine prelati, ⁊ sm voluntatē eiusdē reddētes de gestis rōnē
ipsi prelato, ⁊ hoc casu etiā laici possunt esse fabricerij, qr hoc
mō releuant clerici ab hoc onere, ⁊ laicis nullū cōcedit officiū
nullaqz preeminentia in ecclesia, ⁊ in istis terminis loquitur
Pan. ⁊ in istis terminis procedat ɔsultatio Joan. Cald. qui
tñ loquit ēt in laicis conuersis, ⁊ deferētibus habitū clericalē,
⁊ ita etiam procedit consultatio Decij. aut fabricerij habent
officiū, ⁊ suo noie, suoqz iudicio gerunt negotia fabrice, ⁊ h
casu laici nō possunt esse fabricerij, qr preeminētiam haberēt
in ecclesia, ⁊ officiū, qꝺ nō licet. Et ita procedat opi. do. Ant.
⁊ ita vult Pan. i. d. c. decernimus. ⁊ ego ēt idē ꝓbaui ibi co.
xvj. v. iiij. dubitat. Vnde cū Ant. Capussij, ⁊ ceteri sint puri
laici, suoqz noie, ⁊ suo iudicio intēdāt fabrice, nec vllā rōnē ꝑ
lato reddāt, mihi videt ab hmōi officio eos fore amouēdos.
2 ¶ Scōo dubitat, an† laici possint esse collectores oblationū?
Pro resolutione huius dubitationis vidēdū prius est, cuius
sint, ⁊ esse debeant oblationes, que fiunt imagini existēti in di
cta capella, an vniuersitatis, q̄ capellā construxit: an epīcan ve
ro rectoris illius parochie in qua repit depicta imago? Sup
ista questione multa dici possunt, ⁊ eaz amplissime Troylus
maluetius, vt legitur in trac. suo de obla. eccl. vel altari. in. iij.
dubi. Ego omissa disputatione adhereo sententie Host. Ant.
Pan. ⁊ Imo. in. c. pastoralis. de his que fiunt a pla. sine con
sen. cap. vbi p illū tex. decidunt oblationes deberi rectori ⁊ ec
clesie parochiali, nō autē epō, nec capellano illius capelle, ⁊
ad hoc adducunt etiā tex. in. c. ad audientiaz. j. de eccle. edifi. p
quē ita decidit ibi Ant. de But. ⁊ in rub. de paro. Ad idē fa
cit tex. i. c. quoniā. quē ad hoc ibi not. Pan. de decimis. ⁊ ad
idē facit tex. in. c. ex transmissa. de prescri. quez ēt ad hanc qō
nē not. Pan. in repertorio suis, ⁊ idez vult ibi Jo. And. Idē
ēt voluit Imo. in rub. de paroch. ⁊ Pet. de Peru. in sua ca
nonica. c. iiij. ver. xvj. ⁊ seq. ⁊ ista est communis sententia teste

predicto Troylo, et licet ipse aliter distinguat, attamen a cõi nõ est recedẽdum.c.ne innitaris.de cõsti. et opinionem cõem sequitur Deci.cõsil.cclviij.in.ij.dubio. et hãc etiam sequitur, et dicit esse cõem Soc.in trac.oblatio.in.xviij.libello.ṽsi.venio ad secũ. Hoc sic discusso presens dubium plura hz capita. Primum an laici possint eẽ collectores oblationũ de iure cõi? Scdo, vbi de iure cõi nõ possint, an valeat cõsuetudo cõtraria? Tertio, vbi nõ valeat cõsuetudo, an possint saltim colligere eas, q̃ offerũtur pro fabrica? Quarto, an de receptis teneãtur reddere rõnes priori siue rectori? an eis liceat in piudiciũ prioris incitare deuotas psonas, vt potiꝰ ipsis fabricã, q̃ ipi imagini, et altari offerãt?

℄ Circa primũ ponam aliquas cõclõnes ex quibus resultabit

5 clara dubitationis resolutio. Prima cõclusio, laicus † nõ põt recipere oblationes cõsistẽtes in rebus sacris, qr laicis sacra tãgere, phibitũ est.c.nemo.c.in sancta.et.c.ligna.de cõsecr.dis. j. et ẽ de mẽte Soc.in.d.trac.ij.tit.

4 Scda cõclo, † laici nõ põt accipere oblationes de altari fm Arch.et Do.i.c.sanctorum.x.q.j.

5 ℄ Tertia cõclo, laicus iure † proprio, et ad sui vtilitatẽ nõ põt collector eẽ oblationũ, qr laici incapaces sunt spũalium.c.cũ ẽ.de psc.et.c.quiuis.de deci.et ibi infert Ab. ad casum nrm, et ẽ tex.i.d.c.sanctorum.et i.c.qr sacerdotes.et.c.hãc cõsuetudinẽ.x.q.j. Ex his tres cõcl. idifferẽter approbãt oẽs i.d.c.decernimꝰ.

6 ℄ Quarta conclusio, laici † cõtra volũtatem rectoris non possunt colligere oblationes, de quibus rector potest libere et absolute disponere, vt sunt he, que simpliciter offeruntur, nõ expresso in quã causam sint conuertenda, nam cum sint rectoris absolute, nõ debent, neqz possunt laici se impedire de re aliena inuito domino.l.fi.C.de nego. gest. Nec enim quempiam decet rei aliene se immiscere domino contradicente.

7 ℄ Quinta cõclusio, et hec est aliquantulũ ambigua, laici † possunt esse collectores oblationum, que offeruntur fabrice, et ad vsum fabrice sunt cõuertende, adeo qꝫ in alium vsum conuerti nõ possunt.cle.ij.de relig. domi. Ista cõclusio põt dupliciter intelligi, primo, vt possit de licẽtia, et bñplacito prelati ac eius nole, et tunc plana est, qr nudum ministerium exhibẽt laici ad vtilitatẽ rectoris et ecclesie, nam et nomine prelati possunt colligere decimas.c.vestra.de loc.et tradit Dec.post alios in.d.c.decernimus.col.vj.et ibi dixi col.xvij.ver.sexto dubitaṯ. Secũdo potest intelligi vt inuito rectore possit, et isto casu dubiũ ẽ, nam cum rector sit administrator dictarum oblationum et omnium bonorum ecclesie iuxta not.per Inn.et alios in.c.cum sup.de cau.pos.et proprie.et per glo.in.c.cum ex eo.de elec.lib.vj. Nõ videtur qꝫ eo inuito possint laici dictas oblationes recipere, et earum administrationem habere, cõtrarium tamen videtur velle Pan.et Mod.in.d.c.decernimus.et Deci.in.d.cõs.cclviij.in.iij.dubio.vbi cõcludunt qꝫ de licentia episcopi licet laicis colligere oblationes, et eas cõuertere in aliquam piam cãm, qr tũc laici exhibẽt nudum ministerium nomine ecclesie. Mihi videtur qꝫ pũctus difficultatis sit ad hoc reducẽdus, vtrum episcopus

8 † possit eligere laicos fabricerios cõtra voluntatem, et in preiudiciũ rectoris: et iste est casus noster, qr dñs episcopus dicitur hos laicos deputasse operarios dicte capelle, qui operarij virtute huius officij oblationes colligere dicũtur. Et videreṯ prima cõsideratione dicẽm qꝫ sic, qr episcopus potest delegare causas ecclesiasticas laicis fm gl. et cõiter doc.in.d.c.decernimus.et in.c.peruenit.xcv.dist. Ergo etiam dicẽ possi laicis demãdare opus fabrice. Itẽ facit, qr epũs potest dare laico vnam prebendam in ecclesia fm glo.cõiter approbatam in.c.cum M.ferra.de cõsti. Ergo ẽt sibi cõferre poterit offm fabrice. In cõtrarium facit, qr cõstitutio sindici, procuratoris, iconomi, et similium spectat ad rectorem, nec episcopus potest solus defensorem deputare ecclesijs inferioribus nisi in negligentiam inferiorum prelatorum, vt firmãt Inn. Pan.et alij in.c.imperatorem.de iura.calu. Ergo ẽt solus et sine cõsensu rectoris nõ poterit cõstituere operarios, seu fabricerios. Item facit, qr epũs nõ potest aliquid statuere in preiudicium inferiorum prelatorũ, et inferiorũ ecclesiarum fm Inn.et Pan.in.c.vestra.de loca.quem sequuntur do. Ar.et.Imo.et Fel.in.c.cum o ẽo.de cõstit. quid tenẽdum? Mihi vr̃ qꝫ resolutio huius dubij pẽdeat ab his, que dicta sunt in primo dubio, nã si laici possint esse de iure operarij, crederem qꝫ ab epõ eligi possint, et deputari, qr põt episcopus subsistẽte cã preiudicare inferioribus prelatis, modo preiudicium non sit enorme, vt per gl.et Pan.in.c.cõstitutus.de reli.domi.et.c.ecclesie.xvj.q.j.nam ẽt laicis potest epõ cõcedere priuilegium libere sepulture in ecclesijs inferioribus fm Jo.and.in.c.certificari.de sepul. et cura oĩum ecclesiarũ sue diocesis spectat ad eum.c.

oẽs basilice.xvj.q.vij.c.regenda.x.q.j. Si vero laicus de iure nõ possit eẽ fabricerius, nõ poterit epũs eum habilitare in preiu-

9 diciũ prioris, qr epũs † nõ põt dispẽsare cũ inhabili, nisi in casibus expssis in iure.c.dilectus filius.de tẽp. ord. et.c.fi.de filijs psbyte. nec põt epũs statuere cõtra ius.c.qd̃ sup his.de ma.et obe.no.in.c.cũ dilectus.vbi gl.et Pan.de cõsuet. nã cum epũs debet sit canonũ, custodis offm, nõ dissipatoris dz prestare.c.cõsq̃ bus.et.c.seq.xxiiij.q.iij.et.§.j.xxj.dist in. ex his cõstat epũm

10 nõ posse eligere laicos in fabricerios, qui habeãt officium, vel preeminẽtiam in ecclesia, et qui suo arbitrio, suoqz nomine dispensant reditus fabrice absqz cõsensu rectoris, cũ laici de iure non possint hẽe aliquod offm in ecclesia, vt cõclusum fuit sup in primo dubio. Nõ obstãt cõtraria supra deducta, qd̃ epũs possit ecclesiasti-

11 cas cãs delegare laicis, qr istud reperiṯ cõcessum. delegati † n. delegãtis nomine, nõ autem iure proprio. cognoscũt de causis sibi delegatis.c.sup literis.de rescri. sic nos cõcedimus qꝫ laici possint noĩe prioris intẽdere offõ fabrice, sz negamus eis officiũ proprium, qd̃ Ant. Capuisti, et cõsortes vsurpãt, nã tanq̃ habẽtes offm in ecclesia, nomine proprij officij operariorũ cũcta gerũt, non curantes de prioris autoritate, ac cõsensu. Nihil ẽt facit qd̃ laicus possit habere prebendam in ecclesia, qr nõ propterea dr̃ habere aliquod offm, nec aliquam preeminẽtiam, sed dũtaxat certum temporalem reditum, qui cuicũqz pauperi laico potest assignari, hinc est qꝫ talis laicus habens prebendam non habet aliquam vocem in capitulo fm Inn.et Card.in.d.c.cum. M.ferra. et si episcopus nõ possit, multominus potuit vniuersitas, que nullũ hz disponẽdi de rebus ecclesie.

12 ℄ Circa fm, an valeat † cõsuetudo qd̃ laici possint esse collectores oblationum. Videṯ qꝫ nõ per tex.in.c.hanc cõsuetudinem.x.q.j.vbi hmõi cõsuetudo damnatur. Secũdo, qr nõ valet cõsuetudo quod laici habeãt iurisdictionem, vel preeminẽtiam super clericos.c.clerici.de iudi.c.ad audientiam nostram.de cõsue. Tertio, qr non vz cõsuetudo cõtra honestatem.c.irrefragabili.et ibi no. Pan.de offi.ordi.c.cum decorem.de vi.et hone.cle.no.idem Pan.in.c.cum inter.de cõsuetu. vnde nõ vz cõsuetudo quod laici simul cũ clericis sedeãt in choro.cle.j.de vi.et honest.cle.j nõ valebit cõsuetudo quod laici colligãt oblationes, qr ẽt cõtra honestatẽ quod laici habeãt preeminẽtiam in ecclesijs, ... cõtrarium fuit, in cõtrarium facit, qr cõsuetudo facit de incapaci capacem, et de ineligibili eligibilem.c.nos cõsuetudinẽ.vbi gl.xij.dist.et.c.cum olim.de cler.cõiug.et.l.nõ tantum.ff.de vecti.in fi.et in de facto seruari videmus. vnde cum ita sit cõsuetum, credẽdum ẽt est quod sit rationabile, qr in dubio pro cõi obseruãtia est psumẽdum.c.illa.et ibi gl.xij.dist in.c.cor. episcopi.lxxiij.dist. Quid tenẽdum? ego ex mẽte Decij.d.cõs.cclviij.in.iij.dubio colligo cõcordiam. Aut loquimur in oratorijs cõfraternitatibus laicorum, et in talibus locis cõsuetudo põt dare ptãtem laicis colligendi oblationes, que sibi spõte fiũt. Aut loquimur in ecclesijs, et tũc valet cõsuetudo quod laici sint collectores oblationum nomine rectoris et ecclesie, nõ autem valet quod suo iure, et proprio eorum officio, possint eleemosinas colligere per rõnes predicatas. et credo qd̃ ita se habeat cõis obseruãtia, vt de cõsensu rectoris eligãtur operarij, qui nomine ecclesie intẽdant fabrice. sz inuito rectore qd̃ eligant operarij qui iure pprio, et noĩe suo colligãt oblatiões, nõ credo cõsuetudinẽ vale, nec pbari posse.

℄ Circa tertiũ aduertẽdum est, qr resolutio depẽdet ab offo fabricerij, nam cum oblata pro fabrica acquirant fabrice, nõ aũt priori, prout tz Soc.in.d.trac.oblationũ.libello.xx.ṽ.secundo loco.et ṽ.ad scdm.cõis est, quod a fabricerijs possint colligi. vnde his casibus, quibus laici põt esse fabricerij, eisdem casibus poterũt oblationes colligere. Quãdo autẽ, et quibus casibus possint laici esse fabricerij, dictum fuit sup in.j.dubio. et vtrum valeat cõtraria cõsuetudo. pz ex dictis in precedẽti dubio.

13 ℄ Circa quartum, an teneãtur † fabricerij reddere rationes. Respõdeo eos absqz dubio teneri de oblatis, et receptis, rationes reddere priori, nam cum proprio nomine, et suo iure oblationes nõ recipiant, sed nomine ecclesie, et pro ipsius fabrica, cõstat eos teneri rõnes reddere priori dicte ecclesie. Primo, ex cõmuni regula, qr cauetur, vt pro gubernationibus creditis, quisqz cõueniri possit ad rationes reddẽdas sue villicationis.l.rationes.C.de admi.tuto.l.j.et per totum.ff.de tut.et ratio.distra.et.l.ij.ff.de neg.gest. Secũdo per tex.in.§.iconomos.in auc.de sanctis.episco.vbi etiam iconomus debet rõnes reddere. Tertio per text.in.l.nulli.C.de episco.et cler.vbi etiam episcopus executor vltimarum voluntatum teneṯ reddere rationes bonorum, que distribuẽda recepit. Quarto p tex.in.

.l.nec

l.ne distitius C.de muner.&c.li.x.p quez ego dixi i tractatu de peste li.iii.fol.cv.b.vltimo loco.Scdm ipressiom. Auenio. q erogator publice annone tenet rones redde reipublice seu agetib' p ea.sic g operarij tenebunt redde rones prio.d.eccle.

14 ¶ Circa vltimu,an liceat † irritare deuotas psonas, vt oblationes eis dent pro fabrica potius, q priori seu imagini &c. Videndus q sic p tex.in.l.fi.ff.& C.si quis aliq.test.probib.vbi permittitur q quilibet possit blado sermone inducere testatorez ad sibi relinquendu,vel donadu,quod et illecebris,precibus, hortationibus,obsequijs,meritis, donis,& his similibus.concessum vr.l.si qu.C.de inof.test.l.in rpsius.C.fa.erci. Et cuilibet permissuz vr facere negotia sua, prout melius pt, sm Bal.in.c.si proponente.de rekr.pro quo facit tex.in.l.ite si pretio.§.quemadmoduz.ff.loca. nec repebendendi viir operarij,si fabrice vtilitatez pferant vtilitati dicti prioris.l.tutor.la.j.§.j.ff.de admi.tut.l.videamus §.nec tutore.ff.de in litem iur.l.preses.C.de seruit.& aqua. In 3rius vr casus in clem.j. de penit.§.pen.vbi excoicantur religiosi procurantes legata vel elemosinas sibi,vel suis monasterijs fieri in preiudiciuz aliorum.Ad ide facit tex.in.l.lucius.§.sempronia.ff.de le.ij.vbi 3 eu,qui procurauit sibi fieri legatu in preiudiciuz alterius 3petit actio ad interee,& illuz tex.not.Bar.&alij ibi.Ad idez tex. in.§.in illis.alias incipit & hoc puenit.in auc.vt nulli iud.vbi probibet ne quispia procuret sibi donari,vel legari qd alijs legadus,vel donandum fuerat.Ad ide facit tex.in auc.vt cu de app.cogn.§.si 3iunctus.Quid igitur dom?Qo ista vr satis dubia pp iuriuz varietatez.Ego in hoc puncto sic distinguedus arbitror aut operarij absqz vlla fraude & versutia petut q elemosine offerant fabrice,& tunc iure agunt,& ita procedunt iu-

15 ra allegata pro operarijs. Aut † dolo,fraude,astu,vel machinatione procurant q elemosine dentur fabrice, non aut priori,& tunc pro damnis preteritis ad interee conueniri pnt, pro futuris poterunt iudicis officio cogi ad desistenduz ab hmoi versutijs,ita procedunt allegata pro priore contra operarios, ita in simili distingunt Cy.Bal.Alb.de rof.&Sal.in.l.qeqd .Carb.tut.vbi dicunt tutore,qui procurauit id sibi legari,qd testator volebat legare suo pupillo,teneri ad interesse, si dolo aut machinatione vsus fuerit,alias non.sequitur Bar.in.l.tutio.ff.ad muni.& Ale.& Mod.in.l.j.§.quesitum.ff.ad trebel. ¶ Sed qualiter constare poterit q fraude procurent elemosinas sibi fieri in preiudicium prioris?na qui dolu allegat ipse probare tenetur.l.quoties.§.qui dolo.ff.de probat. Ad istud poterit satis in proposito constare de dolo & fraude, si opera-

16 rij † transgrediantur fines verboruz & actuum, quibus vti debent modesti questores,nam eo ipso de dolo,& fraude conuincerentur,q elemosinas potius fabrice,q prioris faciendas dicunt,qr ex talibus verbis constat q in dammum prioris elemosinas querunt,quod non licet.d.cle.j.de priui. Ite de astu & fraude 3stare poterit,si ipsi operarij,vel alij ab eis summissi detraxerint bono nomini,boneqz fame dicti prioris,dicendo non ee meritoriuz oblationes facere ad vtilitate prioris,qui eas conuertit in malos vsus.Ita determinat Ang.in.l.iiij.ff. de inoffi.testa.vbi dicit suggestiones, quibus suggeritur alicui,ne relinquat,vel donet priori,siue cuicuqz alteri eo sub colore q ille sit de tali elemosina male meritus,ee pernitiosas, & damnabiles,per illuz tex. per quem dicit se obtinuisse auocari magna hereditatez ab agnatis.qui psuaserat testatori, ne instituerent certos pauperes,qr erat male 3ditionis,&fame &c. ¶ Item de astu,& machinatione constare poterit,si probetur operarios i petedis elemosinis vti callidis persuasionibus, que dolo & fraudi equiparantur.l. si quis affirmauerit.§.j.ff. de dolo. Dico etiam non licere operarijs vti importunis precibus,vt extorqueant oblationes in damnuz prioris.l.j.C.de peti.bono.sublat.lib.x.ibi quoniam plerunqz inuerecuda petentium inhiatione constringimur,vt non cocedenda tribuamus.&.c.cum in iuuentute.de purg.cano.facit tex.in.c.si qn. de rescrip.& ibi gl.not.q ea que per nimiam solicitudinez extorquentur non sunt admittenda,allegat tex.in.l.si priuatus. ibi acclamatione populi.ff.q & a quib.ma.libe.no fi.& tex.in. c.vnusquisqz simplicem sermonem proferat.xxij.q.iiij. Sic ergo operarij simplr debent petere elemosina pro fabrica, no autem importunare volentes offerre,vt sibi offerat,neqz alia verba calida & astuta intermissere,alioquin eorum sermo non erit simplex.l.iubemus.ibi nihil huiusmodi adiectum sit,sed simpliciter.C.de appel.l.si.vbi Bar.C.de dot. promiss.c.si.de testa.lib.vj.&ad propositu bene facit quod decidit Jas. in.l. j.§.si vir vxori.col.si.ff.de acqu.pos.post Bal.in.d.l.j.vbi decidit q donatio facta vxori,que assidue virum infestabat, vt sibi donaret,non confirmatur morte, qr donata ex frequenti petitione,non creduntur sponte data, sz ex molestia & importunitate vxoris.Faciunt etia que tradit Fel.in.c.que in ecclesiarum.col.xix.de constit. Ex quibus apparet appellationez domini prioris ab electione dictorum operariorum, admittendam recipiendamqz esse. Laus Deo.

Respons. acutissimi. J. V. D. Joan. Franc. Ripen. a sancto Nazario explicit lib.iij.

RESPON. IO. FRAN. A RIPA DE SANCTO NAZARIO IN DECRETALIUM LIBRUM QUARTUM.

De sponsalibus.

RESP. PRIMUM.

LIcet beneficia per contractum matrimonium ipso iure vacent, per sponsalia tamen contracta nullo iure vacare constat, nam predictorum diversa est ratio, minusque dicta de futuro sponsalia per osculum, munera, & nexum copule transeunt in matrimonium, nisi copula subsequatur, & eo casu beneficia vacare neminem latet. Nec pontifex ex potestate ordinaria solet literas ad beneficia vacatura impartiri, licet de potestate absoluta omnia possit, cum sit supra ius.

1 Contrahens matrimonium ipso iure beneficio privatur.
2 Per sponsalia de futuro, beneficia nullo modo vacant.
3 Sponsalia de futuro non transeunt in matrimonium, nisi secuta carnali copula.
4 Papa non solet dare literas ad beneficia vacatura de potestate ordinaria, & ibi vide quid de absoluta.

Respon. interpreta.

DE tribus effectualiter queritur consilium. Primo, an per sponsalia de futuro vacent beneficia? Secundo, an sponsalia de futuro per oscula, munera & nexum copule transeant in matrimonium, ita quod beneficia ex tunc vacare censeantur? Tertio, posito quod non vacent, an Papa possit dare literas gratiosas ad beneficia, contrahenti sponsalia sub conditione si vacabunt per subsequens matrimonium?

Circa primum, videretur prima facie, quod per sponsalia de futuro vacent beneficia ipso iure, nam per contractum matrimonii vacat, & contrahens † matrimonium est ipso iure privatus. c. quod a te. c. diversis fallaciis. de cler. coniug. ergo idem dicendum in contrahente sponsalia, quia prohibito matrimonio censentur prohibita. l. oratio. ff. de spons. & idem iudicandum est de principio principaliter, quod de ipso principiato. l. marit. C. de proc. ubi no. Bal. & mod. & idem iudicandum de preparatoriis, quod de preparato. l. ordinari C. de rei vend. & traditur plene per Mod. in rub. ex. de iudi.

Premissis non obstantibus, contrarium, quod non vacent tenent communiter doc. ut attestatur Pan. in c. j. de cler. coniuga. & Rota decis. xcvj. in tit. de rescr. in no. & Fran. Pau. in trac. de sede vacan in ult. premisso. §. iij. per contrarium. Ratio est, quia per sponsalia non alligantur sponsi contrahere matrimonium, sed possunt mutuo consensu discedere a sponsalibus. c. ij. de spons. sicut autem acceptans fin beneficium non privatur primo, nisi plene consecutus fuerit fin. c. cum in cunctis. de elec. Ita per sponsalia de futuro † non privabitur sponsus, quia non dicitur plene translatus de matrimonio spirituali ad carnale, requiritur. n. ad hoc ut vacent beneficia promoti ad episcopatum, quod episcopus sit consecratus, & plene translatus. c. si quis iam translatus. xxj. q. ij. & ideo ante consecrationem & adeptam possess. non possent alteri sua beneficia conferri. c. post electionem. de concess. preb. confirmatur, quia beneficia ingressi religionem ante professionem expressam, vel tacitam non vacant per simplicem ingressum, quia infra annum potest libere exire, nec videtur ante professionem plene translatus ad religionem. c. beneficium. de reg. li. vj. & ibi expresse dicitur quod ante lapsum anni non debeant beneficia sua alteri conferri, sic ergo per sponsalia non vacabunt, quia non videtur plene ad matrimonium translatus, cum possit dari casus per quem non sequeretur matrimonium. d. c. ij. & ista est ipsa veritas.

Circa secundum respondeo quod sponsalia de futuro per oscula, munera, & nexum copule non transeunt in matrimonium, nisi sequatur † copula carnalis. c. fi. de sponsa. c. j. de matri. contrac. cont. interdic. eccl. Immo si sponsus de futuro traduxerit sponsam ad domum, dummodo eam perfecte non cognoscat. i. non sequatur sanguinis commixtio, non transeunt adhuc sponsalia de futuro in matrimonium secundum Pan. Card. & communiter doc. in. d. c. fi. ex quo sequitur quod etiam non vacabunt beneficia, nisi contrahatur matrimonium per verba de presenti, vel interveniat copula.

Ad tertium si queratur de potestate absoluta, non negabo Papam posse, quia in beneficialibus Papa est dominus. c. proposuit. de concess. preb. & habet omnia beneficia sibi manualia de. j. ut lite pendente. Si queratur de potestate ordinaria, dico quod Papa non solet † dare literas ab beneficia vacatura. c. j. de conc. preb. li. vj. nam de consuetudine romane curie beneficia electi & confirmati ante adeptam possessionem expresse conferuntur, licet electus non sit plene translatus, secundum glo. in. d. cle. j. in ver. collato. & Roma. consil. cccxxv. Quoad primum non credo tamen quod de consuetudine curie conferantur beneficia sponse de futuro ante contractum matrimonium, quia ut dixi sponsus potest discedere a sponsalibus, non sic episcopus consecratus, quia ordo & caracter iam impressus, ab eo auferri non potest. c. j. & per totum. de sacra. non reiteran. & si daret non est dubium quod ea poterit revocare. l. eius est nolle. ff. de reg. iu. nam etiam sine causa potest (si velit) auferre beneficium ei cui literas plenum ius in beneficio acquisitum, secundum Ant. de but. in. c. constitut. de relig. domi. & etiam privilegia per ipsum concessa potest quando vult revocare. c. veniens. de prescr. unde esto quod daret literas, remedium erit quod illi quibus voluerit sponsus resignare obtineant provisiones a papa cum derogationibus & revocationibus quarumcumque concessionum in forma amplissima, possem premissa aliis iuribus, rationibus & autoritatibus comprobare, sed quia omnia clare procedunt, non implebo folia ubi non est opus. Laus Deo.

RESPONSUM II.

LIcet ex his verbis, promitto non accipere aliam in uxorem, nisi ipsam Joannam, matrimonium contractum dici non possit, quia verba in futurum concepta sunt, minusque sponsalia ex vi dictionis nisi, nec utrumque ex vi protestationis facte per ipsam Joannam contractum videatur, ex quo protestatione actus sequentes declarantur. Nihilominus ex his que proponuntur, non sine peccato Alexander predictam Joannam dotatam famosamque eius uxorem, & ita ab eo appellatam, & cum qua diu cohabitavit, & ex qua liberos suscepit, nullo iure recusari potest.

1 Verba menti deserviunt & non intentio verbis, quare de verbis non curatur si de mente constet.
2 Instrumentum dotis separatum a contractu matrimonii matrimonium probat.
3 Est in electione deflorantis virginem aut eam capere, aut dotare, vel penam corporalem subire de iure canonico. Sed de iure civili, relegatur & dimidia bonorum suorum confiscatur.
4 Duo testes etiam femine suficiunt ad probandum matrimonium.
5 Summa confessio coniugum pro matrimonio facta matrimonium probat.
6 Sponsalia de futuro secuta copula transeunt in matrimonium presumptum contra quam presumptionem non admittitur probatio.
7 Nominatio, cohabitatio, & fama iuncta cum constitutione dotis plene probant matrimonium.

Respon. interpreta.

IN causa matrimoniali nobilis domine Joanne bone, adeo copiose & subtiliter scripsit eximius doctor do. Petrus Alberti, ut vix quicquam addi posse videatur, quia tamen exoratus fui ut iuridicam predicti do. Alberti consultationem comprobarem, hec pauca volui pro eius desiderio, non pro iure cognitia subiungere. Solum in presenti causa dubitationem facere videntur verba illa negative concepta, promitto non accipere aliam in uxorem nisi ipsam Joannam, non enim per hec verba potest dici contractum matrimonium, quia de futuro, nec etiam videntur contracta sponsalia, quia dictio illa nisi ipsam, isto casu habitum tantum ponere videtur, non actum, dictio. n. nisi adiecta dispositioni negative illud tantum ponit, quod precedens dispositio negabat. l. actione. C. de trans. c. cum accessissent. de constitut. verum in casu isto precedens dispositio negabat habitum, & potentiam solum, non actum, ergo dictio nisi sequens, ponet potentiam & habitum tantum, non autem actum, & sic sensus erit, quod ipse Alexander possit si velit ipsam Joannam dispensare, & non possit alias. Aliud etiam videtur dubitationem augere, quia do. Joanna non erat presens quando fuerunt prolata suprascripta verba. & ideo licet ex post per signa exteriora ipsa do. Joanna videatur consensisse, tamen consensus al-

terius

terius ex intervallo subsequens vitiat contractus matrimonij, sicut et vitiat stipulationem l. i. §. qui presens ff. de verb. obl. Ita determinat Arch. in c. sufficit. xxvij. q. ij. et tanto magis in casu isto, quia protestatio precedens declarat quo animo gerantur actus subsequentes. l. nesennius. ff. de neg. gest. l. qui in aliena. §. si. ff. de acquir. her. sicut est prius. o. Joanna protestata fuit amorose, et non animo contrahendi matrimonium Alexandro sui copiam fecisse, hinc cetera expost amorose facta presumuntur, bene facit quod consuluit Oe. consi. lxi. inci. super premisso dubio, ubi in terminis decidit, quod si precessit protestatio per quam vir dicat tu eris amasia mea, si postea dicat eidem consentienti, poteris ita te bene habere, quod ego solennizarem matrimonium in facie ecclesie, per talia verba non esse sponsalia contracta intelliguntur, nec matrimonium secuta copula, sed his et similibus non obstantibus, quod pro veritate per predictum clariss. do. Petrum conclusum fuit verius existimo ex fundamentis et rationibus per eum ornate recitatis, et ex infrascriptis. Primo, quia illa verba promitto non habere aliam in uxorem nisi Joannam, licet sint de futuro, tamen ubi ex coniecturis potest apparere quod volebat contrahere de presenti, inducitur matrimonium. secundum Card. flor. in c. ex litteris. et in c. ex parte. de spons. quia ineptitudo verborum non vitiat consensum. c. tua nos. eo. ti. verba † n. deserviunt intentioni, et non intentio verbis. c. secundo requiris. de appel. l. cum virum. ff. de fideicom. et verbis subsunt consensui tanquam suo originali. dixit Bal. in c. mandatum. de rescrip. In proposito casu non una, sed plures subsunt coniecture, ex quibus apparet quod Alexander volebat contrahere de presenti. Prima coniectura est, quia inter ipsum Alexandrum et patrem dicte Joanne primo agebatur de contrahendo matrimonio, ut dicunt duo religiosi, et duo laici, et ista sola est sufficiens ad declarandum illa verba ambigua. ita Spec. in ti. de spons. in prin. vers. quid si ita dixero. quem sequuntur moderni in d. l. actione. Secunda coniectura est, quia in probatione et scriptura talium verborum fuit constituta, et promissa dos, que non potest esse sine matrimonio. l. fi. C. de do. ante nup. l. iij. ff. de iur. do. hinc est, quod per instrumentum dotis quo ad ipsas partes probatur matrimonium, ut est tex. singularis in §. illud. in auc. ut fratrum filij. co. §. quem singularem ad hoc appellat Bal. in auc. si quis in aliquo. C. de eden. Bal. cons. cccv. in iij. parte. Inn. in c. illud. de presump. si ergo instrumentum † dotis probat matrimonium quod est effectum separatum a contractu matrimonij, fortius probabit si dos fuerit constituta in ipso contractu ut clare dicit Card. in d. c. illud. Tertia coniectura, quia incontinenti in eadem et cedula Alexander appellat et nominat eam uxorem suam, unde ex sequentibus declarantur precedentia. l. servum filij. §. fi. ff. de leg. i. cum alijs allegatis per Mod. in l. talis scriptura. eo. tit. Quarta coniectura, quia in cedula ipsa matrimoniali inest pactum, per quod pater d. Joanne obligatur retinere ipsam Joannam in domo sua usque ad beneplacitum ipsius Alexandri, ex quo pacto, arguendo a contrario sensu, quod argumentum valet etiam in contractibus. l. inter socerum. §. cum inter. ff. de pac. dot. quia tex. loquitur in pacto inter socerum et generum, ut nos loquimur, ergo colligitur, quod dictus do. Franc. pater dicte Joanne sit obligatus tradere dictam Joannam ipsi Alexandro volenti eam traducere, illud autem pactum implicitum necessario presupponit, verba illa, promitto non accipere aliam in uxorem, nisi Joannam, importare matrimonium de presenti, quia si vult unum, velle debet necessarium omnino ad illud. ff. de acq. her. l. ij. ff. de iurisd. om. iu. c. de causis. de offi. deleg. facit. l. oratio. ff. de spons. non n. potest alius obligare patrem ad tenendum sibi filiam suam, nisi maritus. c. ex transmissa. de rest. spol. et c. literas. eo. tit. et nulli alteri conceditur vendicare filiam, nisi marito. l. i. §. p hanc. et ibi legiste. ff. de rei vendi. no. in d. c. illud. de presum. per illum tex. Quinta coniectura colligitur ex copula precedenti propter quam copulam ipse Alexander † tenebatur eam in uxorem accipere cum esset, ut presupponitur, virgo, aut dotare, aut penam corporalem subire, et in electione ipsius est de iure canonico. c. ij. ubi Abb. et alij. de adul. de iure civili debuit relegari, et eius bona confiscari pro omnidia. insti. de pub. iu. §. iij. et §. si vero. Unde cum esset in electione ipsius Alex. vel dotare, vel eam sibi in uxorem deligere, dico, quod ex verbis infinitivi temporis, ut sunt ista, promitto non ducere aliam, nisi ipsam videtur elegisse eam in uxorem, et ex electione ipsa inductum fuit matrimonium de presenti. ita in materia electionis probat tex. in l. apud Auffidium. ff. de opti. lega. ubi si legatarius habens ius eligendi unam ex pluribus rebus legatis, dicat promitto, vel volo accipere istam, ex hoc statim consummata est electio, et ex tunc illa res electa efficitur sua, ergo idem in casu isto. bene facit doctr. bar. in l. servi electione. in princ. ff. de leg. i. cum ibi copiose adductis per modernos. Si n. Alexander interrogatus a iudice dixisset, promitto non accipere aliam nisi eam, videretur elegisse eam traducere. et non dotare, sic idem si interrogetur a patre, idem respondit, nam tunc verbum nisi non potest ponere potentiam tantum, quia tenebatur alterum predictorum facere. d. c. ij. de adulterijs. et quod ista fuerit intentio partium constat ex dictis illorum duorum religiosorum, qui subscripserunt se in dicta cedula, et qui aperte deponunt quod Alexander tempore dicte cedule, dixit et confessus fuit quod d. Joanna eius uxor, et quod eam pro sua uxore tenebat. istis n. duobus viris maxime religiosis plene creditur. c. consultationi. de sponsa. et quod credatur testibus qui se subscripserunt, quando deponunt perfecte de contentis in apodixa, firmat Bar. in auc. et si contrahens. de fide instr. Pan. in c. ij. eo. tit. mod. preclare in l. admonendi. de iure iur. et hoc quo ad cedulam verum etiam ex solis testibus videtur concludenter probatum matrimonium. pro cuius dilucidatione premitto quod

4 duo † testes, etiam femine sufficiant ad probandum matrimonium. c. super eo. el. ij. de testi. si modo discutiantur dicta testium diligenter, invenietur probatum matrimonium non solum a duobus, verum etiam a pluribus, et non uno medio, sed diversis. Primo, ex confessione ipsius Alexandri de qua ponit Franciscus meluni primus testis. et Lud. deiro. et confessione ipsius Joanne, de qua constat ex dictis

5 plurium, que confessio † probat, quando agitur de matrimonio. secundum glo. Pan. et alios in c. super eo. de eo qui cogn. consan. ux. sue. et est tex. in c. ij. et ibi not. Pan. de clandesti. despons. Host. in summa de matri. col. ij. §. et qualiter. vers. sed si ambo. Rom. sing. dcxiiij. incip. Tu audivisti. tex. in l. fi. C. de transl. Secundo nec obstat quod sit facta absente parte, quia quicquid sit de iure civili, de equitate canonica, non requiritur partis presentia secundum Ant. Card. Imo. et mod. in c. si cautio. de fi. instru. et ista opi. est com. ita Dec. loquens in causa matrimoniali. cons. cxiij. col. ij. in princ. Preterea ista confessio fuit reiterata presente dicta do. Joanna et acceptante, ut attestantur Joanna testis nonus, et Ludo. decimus testis. Secundo constat de matrimonio ex dicto predicte Joanne testis et Ludovici qui contestes clarissime deponunt Alexandrum et dictam do. Joannam in eorum presentia per verba de presenti dicendo, Ego do tibi meum corpus in signum matrimonij, et tangendo sibi manum invicem contraxerunt matrimonium, per que verba eorum consensum demonstrent, matrimonium legitime contractum fuit. c. si inter virum. de spons. Tertio, posito quod per verba de quibus in cedula, nec per aliqua alia non esset contractum matrimonium de presenti, tamen negari non potest quin per talia verba

6 de quibus in cedula, non sint contracta sponsalia de futuro, que secuta † copula transiverunt in matrimonium presumptum tali presumptione, contra quam non admittitur probatio in Summ. c. is qui fidem. de spons. et hoc latius deductum fuit per predictum do. consulentem. Et eo maxime, quia ultra sponsalia et copulam, constat de cohabitatione, de constitutione dotis, de nominatione, de osculo, de procreatione liberorum, de confessione partium, de transmissione munerum, de tractatu matrimoniali, de fama, que licet singula non probent, unita tamen probant, ut supra dixi, ut est casus in d. c. illud. de presump. ubi

7 ex nominatione † cohabitatione, et fama, maxime si appareat de constitutione dotis, dicitur concludenter probatum matrimonium, et quanquam in hoc casu ista cohabitatio non fuerit decennalis, tamen concurrunt alia plura indicia, que operantur tantum quantum cohabitatio diuturna. Non n. diuturnitas cohabitationis est necessaria ubi alia indicia sufficienter concurrunt, et concludit ibi Cor. et Ant. ¶ Ex premissis remanent resoluta que in oppositum deducta, et specialiter respondendo ad primum dum dicitur quod verba illa sunt de futuro, et propterea non inducunt matrimonium de presenti. Ego respondeo verum esse, nisi aliter appareat de mente partium de qua apparet in casu isto, ut patet ex supra allegatis. nec refragatur quod d. Joanna esset absens, et consenserit ex intervallo, quia communis opi. est contra Arch. quod matrimonium valeat dato quod consensus alterius subsequatur ex intervallo, secundum Host. Jo. and. et alios in c. dilectus. de spons. Host. et Card. in c. ex literis. el. ij. eo. tit. Preterea ut dicitur pater dicte Joanne habebat mandatum speciale ad hoc. certum autem est quod per procuratorem, imo per nuntium matrimonium contrahi posset. c. fi. de procu. lib. vj. Pan. in c. ex parte. el. ij. de conver. coniug. non obstat dum dicitur, quod verba illa ponunt tantum potentiam, et sic non inducunt sponsalia de futuro, quia in contrarium est communis opinio, ut per Pan. et alios in d. c. ex literis. et si recte considerentur prima verba negativa abnegant actum iuris, licet non actum facti, ergo dictio nisi subsequens ponit potentiam et actum iuris, non obstat quod protestatio precedens declarat quo animo gerantur actus subsequentes, quia verum in dubio, secus si clare constet de contraria voluntate prout constat manifeste in casu isto. Tertio respondetur, quod tempora etiam cedula dicitur ex testibus constare de vero matrimonio, ut supra demonstravi. Ex quibus omnibus concludendum restat d. Alexandrum non posse sine peccato recusare eam famosam uxorem, attento maxime (ut premissum est) quod liberos suscepit. Laus deo.

Cum Regulariter duo testes sufficiant ad probandum quodcunque negotiu, ideo videbatur prima fronte bene iudicatum, & rite ac recte delatum iuramentum suppletorium fuisse Joanni Paulo. Cum matrimonium contractum in forma per verba presentia inter eum & Gaspardam Chaberte per duos testes probavit, etiam dato quod unus testis integer non esset, dummodo alter omni exceptione careat. Verumtamen quoniam secundum ea que proponuntur, testes pro parte Joannis producti non sunt omni exceptione maiores prout in matrimonio requiritur. Sed varii contrarii sunt, ac unus est amicus amicitia inordinata. Ideo nullam penitus fidem faciunt. Quid quod etsi dictum matrimonium semiplene probaretur, nullo tamen iure iuramentum suppletorium eidem Joanni per iudicem erat deferendum, quia iuramentum huiusmodi deferri non debet nisi probo viro, & cui nihil opponi possit, & maxime deferendum non est verisimiliter deieraturo. Sed Joannem ob intestinum amorem quo dictam Gaspardam prosequitur non deieraturum quis affirmabit? non saltem non presumat & cum amantes amentes esse facile constet. Quare male iudicatum per iudicem a quo, & bene per Clementem a delatione predicti iuramenti appellatum esse respondi.

1. Regulariter duo testes sufficiunt ad probandum quodcunque negotium. & quid in causa matrimoniali. vide nu. 4.
2. An iuramentum suppletivum parti veniat deferendum? & quomodo procedat. & vide nu, 15.
3. An in causa matrimoniali liceat deferre iuramentum suppletorium? & vide quomodo procedat. nu. 15.
5. Amicitia inordinata repellit testes a testimonio.
6. Testis habens affectionem ad causam generaliter repellitur.
7. Testis ratione conversationis & familiaritatis repellitur a testimonio.
8. Testis ratione paupertatis redditur suspectus adeo quod non est omni exceptione maior.
9. Testis contrarius non admittitur. & vide nu. 12.
10. Testis vilis exercens artem vilissimam non admittitur.
11. Minor viginti annis repellitur a testimonio in criminalibus.
13. Testes contrarii reducuntur ad concordiam non ut probent, sed ut excusentur a periurio.
14. Testes utentes eisdem verbis, eodemque sermone subornati presumuntur.
16. An valeat argumentum de matrimonio spirituali ad carnale.
17. Decisio Pan. & sequacium in.c. mulieri. quomodo procedat. Geminianus fuit maximus Canonista.

Qui veritas est, me dirigat in viam veritatis.

Respon. interpreta.

Visis Sententia, & attestationibus productis in causa matrimoniali, que vertitur inter Joannem Pauli actorem ex una. Et Clementem de Puteo, & Gaspardam Chaberte reos ex altera. Prima consideratione videbatur mihi bene iudicatum, quia duobus testibus probatur matrimonium prius fuisse contractum inter ipsum Joannem & Gaspardam. Regulariter. n. duo † testes sufficiunt ad probandum quodcunque negotiu. c. in omni negotio. de testib. l. ubi numerus. ff. eodem. etiam ad probandum matrimonium. c. super eo. el. ii. extra eodem tit. Duo. n. testes, vz, Gregorius Martini, & Honoratus Baioli deponunt qualiter in itinere publico. Apres de celuy sainct Piere de piere. dictus Joannes dixit ipsis duobus testibus. Vous autres me serez tesmoingz comment Gasparde me donne son corps. Ne fais tu pas Gasparde? Laquelle respondit, ouy bien. Et idem Joannes respondit, & ie le recois. Et postea ipse Joannes dixit. Et ie te donne mon corps, en nom de mariage. & ipsa Gasparda respondit, & ie le recois. Et tunc se invicem osculati sunt &c. Per que verba cum sint de presenti, & prolata in forma matrimonii procul dubio videtur contractum verum matrimonium. c. ex literis. c. tua nos. de spon. Nec obstare videtur quod Gregorius primus testis sit amicus & familiaris dicti Jo. quia cum Honoratus alter testis sit integer, & omni exceptione maior, potuit iudex a quo deferre † iuramentum dicto Joanni in supplementum probationis, ex quo iuramento suppletorio resultat perfecta probatio. l. in bonefidei. C. de reb. cred. & ff. de iureiur. & ita glo. in. c. mulieri. eo. tit. & in. l. ait pretor. la. ii. ff. eo. tit. in fine princip. & ibi Bar. & alii communiter concludunt in causa matrimoniali non esse deferendum iuramentum in supplementum, quia causa matrimonialis dicitur † causa ardua. secundum Specu. in tit. de rescrip. presenta. §. ratione que forme. & Pan. in. c. causam matrimonii. de offi. deleg. circa concordantibus, de quibus per Rod. in. c. si pro debilitate. eo. tit. Tamen ubi reperitur actorem plusquam semiplene probasse, potest iudex consideratis qualitatibus personarum & cause deferre iuramentum in supplementum, puta si actor fuit vir optime vite, neque sit inferior puella contra quam agit, & habeat duos testes, unum integrum, alium non omnino integrum. ita formaliter concludit Pan. in. c. mulieri. col. iii. versic. ego in dubio crederem. quem sequuntur Pau. Salv. Alex. & Jas. in d. l. ait pretor. la. ii. ad finem princip. ff. de iureiur. & idem Jas. in. l. admonendi. eod. tit. & Jacob. Aufreri. Tolosana decis. cxxi. & Alex. consi. cxix. alias. cxxi. viso processu. lib. ii. & Bal. consi. cxxiii. causa matrimonialis. lib. ii. Quorum autoritatibus do. iudex a quo motus fuit ad deferendum iuramentum ipsi Joanni, & iudicandum pro eo. Premissis tamen non obstantibus, intrepide respondeo male & pessime fuisse iudicatum, & bene appellatum. Et ad istud clarissime demonstrandum duo faciam. Primo ostendam non fuisse semiplene probatum matrimonium inter ipsum Joannem & Gaspardam. Secundo demonstrabo etiam si fuisset plusquam semiplene probatum, non tamen iudicem debuisse, nec potuisse deferre iuramentum in supplementum ipsi Joanni actori. Pro cuius dilucidatione presuppono unam conclusionem notissimam. In causa † matrimoniali, maxime quando agitur de dissolutione alterius matrimonii requiruntur testes omni exceptione maiores. secundum glo. in. c. i. & ibi Pan. in quarta nota. de consang. & affi. & in ca. in literis. in gl. fi. de testi. Andr. Sic. consi. xv. col. i. lib. i. & consil. liiii. colum. tertia. eo. lib. Decius consilio. cccx. visis diligenter. Et requiritur quod sint rogati secundum Specul. tit. de testi. §. primo. versic. Item quod non fuit rogatus. & glo. in capit. testes. §. de iis. iii. questio. iii. & in capit. si testes. iiii. questio. iii. Andre. Sicul. in. d. consi. xv. col. prima. & Deci. in. d. consil. cccx. Istis sic premissis, respondeo matrimonium non fuisse semiplene probatum per Joannem actorem. duo. n. tantum deponunt de huiusmodi pretenso matrimonio. s. predicti Gregorius, & Honoratus. & neuter potest dici testis omni exceptione maior. nam Gregorius primus testis est amicissimus ipsius Joannis, ut patet ex depositione eiusdemmet Gregorii, qui deponit, quod poneret vitam pro ipso Joanne. amicus. n. † qui pro amico testificatur non dicitur integer testis, nec omni exceptione maior. secundum Anto. Pan. Jmo. & alios in. c. quoties. de test. Alex. consil. xiii. & consi. xviii. lib. i. & Dec. consilio. cxiii. ubi dicit quod testis benivolus parti, non potest dici omni exceptione maior. imo propter amicitiam inordinatam non solum fides diminuitur, sed etiam potest testis a testimonio repelli. secundum Bal. in. c. i. de test. Consideret autem integritas iudicis ad quem an iste testis, qui affirmavit quod poneret vitam pro Joanne an sit ei amicus amicitia inordinata. Nam si vitam poneret pro eo, etiam testimonium verisimiliter mutabit. Secundo, non est integer testis alia ratione, quia interrogatus respondit, quod vellet ipsum Joannem reportare victoriam. Ex hoc arguitur quod habet affectionem ad causam in favorem ipsius Joannis. ergo eius testimonium reiiciendum. Ita in proposito decidit Capola cautela lxxiiii. testibus examinandis, & generaliter habens † affectionem ad cam repellitur. l. fi. de testi. maxime in causa matrimoniali, secundum Pan. in. c. videtur. qui matri. accus. poss. & Dec. in d. cons. cx. col. iii. Tertia ratione suspectum est testimonium huius testis, quia est familiaris, & conversatur quotidie in tabernis & popinis cum dicto Joanne, ut ipsemet testis fatetur, & aliis testibus comprobatur. Ratione autem conversationis † & familiaritatis repellitur testis. c. repellantur. de accu. bene facit quod. ff. Bar. in. l. i. §. prevaricatorem. ff. ad turpilia. & traditur per Gando. in tract. maleficiorum. in tit. de princip. & indici. col. v. Item quarta ratione non est integer testis, quia nihil possidet, & sic † pauper. Ratione autem paupertatis testis redditur suspectus, ita quod non potest dici omni exceptione maior. l. iii. ff. de testi. & in causa matrimoniali que equiparatur cause criminali propter eius arduitatem. Ubi de statu hominis & perpetua servitute tractatur, secundum Alex. consi. cxliii. quoniam abunde. li. ii. Item quinta ratione

19 hi testis nullã fidem facit, qr est sibi † 3rius. ca. cum tu. de te-
sti. l. qui falsa vel varia. ff. co. nã prius deponit q̃ nesciebat an
Joannes esset talia facturus. postea in secundis interrogato-
riis rñdet, q̃ in itinere Joannes ei pdixerat q̃ Gasparda ex-
pectabat eũ ad sanctũ Petrũ, q̃ volebat cũ alloq. & q̃ oberet
secum ire. Pluribus ẽt aliis rõnibus testimoniũ huius testis
nõ est recipiendũ, quas seriosius deduxerunt p̃stantes dñi ad-
vocati dicti Clementis, ad quos me remitto. Scdus ẽt testis
Honoratus Baioli, nõ põt dici integer testis q̃ pluribꝰ ẽt rõ-
20 nibus. Primo, qr est vilis † psona exercẽs artẽ vilissimã Ma-
21 cellarus. Scdo, qr est minor † viginti annis, q in criminalibus
repellit a testimonio. l. in testimoniũ. ff. de testi. & ẽt in cã mri-
moniali, q̃ cãe criminali par ẽ, vt. ĩ. dixi. Tertio, qr 3rial Gre
22 gario primo testi in pluribus, vñ cũ sint inter se † 3rii, & varii
neuter probabit. dic. c. cũ tu. & d. l. qui falsa. Contrariant pri-
mo in tpe, qr vnus deponit 3ctũ fuisse matrimoniũ circa meri
diẽ. s. xi. & xii. hora, alter õt inter meridiẽ & vesperas. discordãt
ẽt in loco, qr vnus deponit q̃ Gasparda erat in itinere prope
oratoriũ. s. Petri, qñ Joãnes vocauit ipsos testes vt adessent
mrimonio. Alter vero õt q̃ vidit Gaspardã dans le iardin ꝺ
Carmentray. & q̃ a via discessit Joãnes & accessit ad eã. & paru
postq idẽ Joãnes vocauit ipsos testes, vt illuc accederẽt. Ec
ce apta discordia, & 3rietas, qr vnus dicit q̃ transeũdo añ ora
toriũ. s. Petri inuenerũt ibi Gaspardã, & ibi fuerũt rogati vt
essent testes. Alter õt q̃ eũdo oẽs tres versus sanctũ Petrũ
viderũt Gaspardã a lõge venientẽ du iardin de Carmẽtray.
& q̃ ab ipsis testibꝰ recessit Joãnes, & iuit ad Gaspardã, & po
stea ipsi testes vocati illuc ẽt accesserunt, & sic discordãt in duo
bus. Primo in loco i quo inuenerũt Gaspardã. Scdo i loco i
quo dr̃ celebratũ mrimoniũ. Itẽ i alio discordãt, qr vnus de-
ponit q̃ 3cto matrimonio Gasparda iuit versus suum iardi-
num. Alter vero õt q̃ iuit versus sanctũ Petrũ. Nec illa 3cor
dia dr̃ posse adaptari, & vbi aliqua subtili 3sideratiõe possent
23 3cordari, nĩ talis 3cordia † admittẽda foret solũ vt testes eui-
tarent periuriũ, nõ vt pbarent. ſm Jo. And. in addi. Spe. in
ti. de testi. §. ij de interrogatoriis. Ant. & Pan. in. d. c. cum tu.
Alex. in 3s. cxvi. li. j. Adde q̃ alia rõne nõ videnl integri testes
24 qr eisdẽ verbis † eodẽq3 sermone vtunt i eorũ depositionibus
quo casu subornati p̃sumunt, vt i cã mrimoniali rñdet Deci.
3s. clxiii. Adde ẽt q̃ nõ fuerũt rogati put reqril, & l3 fuerint re
giti p Joãnẽ Pauli vt essent testes, nĩ hoc nõ sufficit, qr op3
q̃ ab ambabus partibꝰ rogent, vt p gl. i. §. nos aũt. in auct. ꝺ
tabe. & p Ang. i. §. & l3. i auct. de testi. sup q̃ nĩ nõ facio magnã
vi3, qr plures sunt q volũt, q̃ i cã mrimoniali nõ reqral rogitꝰ
testiũ. Ad in pposito refert Dec. 3s. clxiii. co. iiii. Aliis ẽt rõni
bus reprobat testimoniũ huiꝰ scdi testis p dños aduocatos
d. Clementis, quas nõ repeto. Ex qbus oibus clarissime con
stat q̃ nec plene, nec semiplene pbat hmõi clandestinũ matri
moniu3 cũ nullus adsit integer testis. Quibus stãtibꝰ nõ op3
q̃rere de iuro suppletorio, qd nunq̃ deferl nisi sit saltem, semi-
plene probatũ. iuxta tradita p gl. Bar. & alios in. l. admonen
di. ff. de iureiu. Ut nĩ veritas clarius elucescat. venio ad ſm, &
dico nõ fuisse nec esse deferẽdũ iuriũ in supplementũ. d. Joã-
ni, ẽt si pluſq̃ semiplene probasset itẽtionẽ suã, qr in cã matri-
moniali vtpote in cã graui & ardua, in qua de statu hominis
25 perpetuo agil non defertur iurm † in supplementũ. ſm glo. &
cõiter doc. in. d. l. ait pretor. la j. i prin. & in. d. c. mulieri. Alex.
3s. clix. qm abunde. li. ij. Gemi. 3s. lx. sup p̃misso dubio. co.
ii. Dec. i. d. consi. cxxxiii. & 3si. cxlvi. & 3si. cccx. Nec obst. quum
dr̃ q̃ est in arbitrio iudicis deferre, vel nõ deferre cõsideratis
q̃litatibus psonarũ & cãe, ſm Pañ. in. d. c. mulieri. & alios ĩ
allegatos. Qr rñdet tripliciter. Primo, q̃ opinio Panor. &
sequaciũ non est vera. & 3rium tenent Card. & Imol. in. d. c.
mulieri, vbi Card. inqt q̃ si Pontifices voluissent in cã mri-
moniali locũ ẽẽ iuro suppletorio, verisimiliter statuissent i ali-
quo canone, cũ tot & tanta iura fecerint in hac materia, & in 3-
rium adducit text. in. c. super eod. de testi. & contrarium tenet
Gem. in. d. consi. lxi. vbi erat probatu3 mrimonium p vnu3
testẽ integrũ, & plures alias p̃sumptiones, & tñ rñdet non esse
deferendũ iurm in supplementũ, & idẽ volunt Deci. in. d. cõsi.
clxiii. & cx. Contrariũ ẽt 3suluit Soc. in. j. vol. 3si. cxxxvi. Pre
stantissime doctor q̃ est repetitu3 in. ii. vol. 3si. clv. pro quo ẽt
adduco Feli. in. c. veniens. el. j. in vlt. no. de testi. Et ego com
26 probo arguendo † de mrimonio spirituali ad carnale, q̃ est
optimũ argũ. c. inter corporalia. de transla. pla. Nã in causis
beneficialibus ad pbendũ titulũ non deferl iurm in supplemẽ

tum, quia sunt cause graues, & quia magnum est periculu3 q̃
ecclesia regal p intrusum. ſm Bal. in. d. l. in bone fidei. & tra-
ditur. in. c. j. de reg. iur. li. vi. est tex. & ibi no. p Gemi. in. d. c.
j. de eo q mitt. in pos. cau. rei seruan. col. fi. ita ergo dñm in cã
matrimonii carnalis ad probandũ titulũ mrimonii, q̃ nõ sit
17 deferendũ iurm. Scdo rñdet q̃ decisio † Panor. in. d. c. mu
lieri. & sequaciũ q̃ sit arbitrariũ procedit qñ agil solum inter
virum pretendentem se 3rxisse & mulierẽ negantem, q̃ alteri nõ
dum est desponsata. non aũt procedit qñ agil de dissolutione
alteriꝰ matrimonii de quo legitime 3stat. Ita notabiliter de-
clarat Pau. de ca. in. d. l. ait ptor. in fi. prin. quem do. iudex a
quo allegat pro iustificatione sue sententie. S3 ea3 destruit, vt
p3 ad oculũ. Et q̃ ita sit intelligenda opin. Pan. & sequa. p3
euidentissime, qr vbi agil solum inter virũ, & mulierẽ non nu-
ptam alteri, probatio p vnũ testem, fama3, & confessionem est
sufficiens probatio. c. j. de appel. c. veniens. el. j. & ibi nota. de
testi. si vero agal inter duos 3tendentes de federe mrimonii
eiusdẽ mulieris, si vnus pbat prius 3rxisse matrimonium clan
destinu3 per vnum testem famam, & confessionem mulieris, &
alter probat secũdo loco 3rxisse per duos testes legitimos, vel
per instrm, d3 secundus obtinere, & illi adiudicanda est vxor,
ſm Uincen. doct. antiquis. Ant. & alios cõiter. Pro ista opi.
notanter decidit capella Tolosana Deci. clxxi. & . clxxiii. & ibi
videal gl. q̃ optime in terminis cãm decidit, q̃ videre necesse
est. Excepto Cardinali in. c. ij. de cland. despon. & ita t3 Soci.
consi. cdxx. consideratis iis. col. ij. li. ij. Nõ ergo h3 locu3 decla-
ratio iuri, qñ agitur de sponsa duorum, & vnus plene probauit,
& alter nõ. & ita signanter consuluit Gemi. maximus Canoni
sta. consi. xxvii. super dubiis. vbi distinguit aut disputal inter
duos de federe matrimonii eiusdẽ puelle, & tunc si pares sunt
probationes, ferenda est sñia pro primo matrimonio. c. si in-
ter. de spon. & de spon. duorũ quasi p totu3. Aut probationes
non sunt equales, qr primũ matrimoniũ non est plene proba-
tũ, ſm aũt est plene probatũ, & tunc ferenda est sñia p secũdo
matrimonio plene probato. c. sicut. de testi. & c. tenor. & ibi gl.
in verbo subarrasset. de re iudi. Tertio rñdet, q̃ posito q̃ a-
lias in cã matrimoniali iudex possit deferre iuri3 in supplemẽ-
18 tum, op3 q̃ actor q petit illud sibi deferri sit † vir optime vite,
& talis cui nihil opponi possit. ita õt ipsemet Pan. & pbal, qr
(vt. ĩ. dixi) testes in cã matrimoniali debent esse ol exceptione
maiores. Is aũt q petit sibi iurm deferri succedit loco vnius
testis. l. fi. C. de fideicom. § ẽt ipse d3 esse oi exceptione maior.
& non solũ in cã matrimoniali, s3 ẽt in qualibet alia cã iurm nõ
defertur in supplementum persone vili vel alias infami, ſm
Bar. in. d. l. admonendi. col. fi. vnde fenerator non est deferẽ
dum. ſm Jo. Andr. & cõiter canonistas in. d. c. fi. & legistas in
d. l. in bone fidei. Itẽ istud iurm nunquam deferendũ est veri
similiter deieraturo. ſm Bal. in. l. ij. in. ij. no. C. de indic. vidui.
tol. & in. l. que sub cõdõne. ff. de condi. insti. Nec ei, 3 quem ve
hemens ex facti qualitate p̃sumptio insurgit. ſm Feli. in. c. ij.
col. pe. de consti. & not. p gl. in. l. j. C. q & aduer. quos. Que oia
si considerasset do. iudex a quo non detulisset, nec deferre de-
buisset iurm in supplementum Joanni Paulo verisimiliter
deieraturo, cũ esset & sit captus amore dicte Gasparde, vt ex
attestationibus plurimorũ apparet. Amantes. n. vt fruantur
amica, vtq3 compotes fiant, celu3 & terrã destruerent, milleq3
piuria facerent. vñ ait Amoris p̃ceptor Ouidius Jupiter ex
alto piuria videt amantũ. & alibi inqt Poeta, Improbe amor
qd nõ mortalia pectora cogis, cũ aliis adductis i silua nupti.
fo. iiii. ad fi. iiii. co. vbi inter cetera dr̃, q̃ oia vicit amor, q miscet
oẽ fas atq3 nefas, & q̃ Ignẽꝰ est ille furor, nescit habẽ modu3.
hinc est q̃ dictus Joãnes tẽtauit veneno, variisq3 insidiis pdẽ
ipsum Clementẽ, vt ex processu criminali dr̃ apparere. Ex fa-
cti ẽt qualitate insurgit vehemẽs p̃sumptio, q̃ nunq̃ 3rxit ma
trimoniũ cum dicta Gasparda, qr in termino bannorũ non se
opposuit, iuxta no. in. l. si eo tpe. C. de remis. pig. & c. fi. de clan-
dest. despõ. & . c. cũ in tua. q mat. accus. poss. Itẽ ex eo q̃ post
quam sciuit 3ctum fuisse matrimonium in faciẽ ecclesie cum
dicto Clemente protestatus est q̃ ipse volebat q̃rere aliã vxo
rẽ, & q̃ faceret dictam Gaspardã portare Laguillete, & ire ad
Lupanar. que sunt euidentissima arg. q̃ non 3rxerit cũ. d.
Gasparda. Ex quibus, & aliis de qbus in allegationibus ordi
ctis p alios dños allegãtes p Clemente mihi vr̃ pnunciandũ
bene appellatũ, & male iudicatũ, & ita ego pnunciarẽ, si huiꝰ
cãe iudex essem, vt in simili cã matrimoniali attestatur Deci. i
d. 3s. cxxxvi. in fi.

RESPONSVM IIII.

Non creditur Ludovico asserēti se cognovisse Odiliam uxorē Andree fratris, nisi idoneis testibus, vel alijs legitimis pbationibus id cōprobet. Verū cū hmōi testes pducti partim varij, partim singulares, partim infames, & nō verisimilia deponentes manifeste pbent, nihil iō probant, nullāq; fidem facit Odilie cōfessio facta Jacobo parochiali pbytero, tum qr ambigua, tum qr confessio coniugis ꝯ maritum nullius est momenti, nisi contenta in cōfessione per testes idoneos probent, ne sit in facultate coniugis psilire ad confessionem ꝯ matrimonium, & hac captione a matrimonio pro arbitrio discedere, quare predictum matrimonium nullo iure dissolui potest.

1. Intellectus. c. de illo. de eo qui cogno. consang. vxo. sue.
2. Testis varius non probat.
3. Concordia testium admittitur non ad effectū probandi, sed vt excusentur a penis.
4. Infames de iure a testimonio repellunt, necnon viles psone, & pauperes.
5. Confessio ꝯiugis ꝯ maritum nihil probat, nisi adsint idonei testes.
6. Testis singularis & nō verisimilia deponēs, idoneus nō est.
7. Idoneus testis is dicitur, cujus fides nulla exceptione elidi potest.

Respon. interpreta.

In dubijs causis maxime spiritualibus, semp putaui periculosū facere iudiciū. Et iō ī cā hac separationis matrimonij lubētissime recusassem respondere, nisi probitas Odilie de pigono multiplici testimonio mihi fuisset cōmendata. Studēdo breuitati conabor demonstrare nō fuisse pbatū, q Lud. Germ. frater Andree vnquam cognouerit carnaliter predictam Odiliā, & ideo nō esse dissoluendum matrimoniū ꝓtextu illicite affinitatis. Et p fundamento assumo tex. in. c. de illo. † de eo q cog. consang. vxo. sue. vbi dr q non credit fratri asserenti se cognouisse vxorē fratris ante ꝯtrū matrimonij, nisi alijs idoneis testibus hoc fuerit pbatū, & in casu nostro fratris testimonium suspectissimū videri dz, ex eo qr frater neq; dū tractaret matrimonium, neq; post p longa tempora reuelauit fratri impedimentum affinitatis illegitime seu illicite, non. n. verisimile vr, q tanto tpe fuerit in mora dandi fraternam monitionē suo fratri. c. nouit. de iudi. est ēt suspectissimū ipsius testimonium, qr agit de dissoluēdo matrimonio fratris, q dimittus superat ipsam Odiliam pauperē cōparatiue ad ipsum Andreā arg. c. super eo. el. ij. de testi. merito Papa voluit, q vltra testimoniū fratris reqrant alij duo testes idonei. Discutiamus ḡ testes in hac cā examinatos, & videamus si duo sint idonei testes q super copula inter Ludou. & Odiliam ꝯtra deponunt. Tres reperio testes deposuisse. Primus est Stephanus troleti, q variauit, vnū dixit in iudicio fori, aliud in iudicio poli. Iō tanq̄ varius † non probat. l. q falsa vel varia. ff. de testi. c. si testes oēs. §. q falsa, vel varia. iiij. q. iij. Nec obst. si dicat, stādum esse primo dicto in iudicio fori. c. sicut. de testi. p quē ita tenent ēt Card. in. c. veniens. ij. col. pe. e. ti. & Deci. ꝯsi. clxxxv. vbi varia consilia ad istud ꝓpositum adducit, qr ꝯcedo, q primum dictū ꝓualet, & ita loquunt doc. tñ dico, q primo dicto detrahit fides per secundum dictum ꝯtrium, & istud nō negat doct. Immo volunt, q talis testis non dicat testis integer & idoneus. ita tz Inno. in. c. preterea. de testi. cog. & Card. in. d. c. veniēs. vbi infert, q ex dicto talis testis nō pōt iudex deferre iurm in supplementum. sequunt Pan. & Fel. in. c. cū i tua. de testi. Immo ibi volunt q talis testis pp magnam suspicionē falsitatis possit subijci torture. Itē ꝯtrat Ludo. fratri, q deponit se misisse ad dictam Odiliā vnā somatā bladi p dictum Troleti, ipse verò Troleti deponit q misit solū dimidiā somatam, item Ludouicus dicit q nullus aderat, qñ cognouit dictā Odiliā, nisi duo seruitores, quos in spē nominat, & inter quos non est nominatus idē Troleti & ni ipse attestat q erat presens qñ Ludo. cognouit ipsā Odiliā, & consequenter est vnus q testibus ꝯ Susannā. Nec ob. si qs vellet saluare huius modi ꝯtrietates per actuum multiplicationem. iuxta no. in. c. cū tu. de testi. qr talis † ꝯcordia ñ admittit ad effectū q testes probent, sz vt excusent a pena falsi, sm Bart. & cōiter doc. in l. j. ff. si cer. pet. & in. l. j. ff. de noui ope. nū. gl. & canoniste. in rubrica. de testi. Ant. & Pan. in. d. c. cū tu. Alex. ꝯsi. cxvj. li. j. cū alijs infinitis autoritatibus, quas omitto. Itē idē Troleti fatetur de mandato dicti Ludo. subtraxisse dictā mediā somatam frumenti patri ipsius Ludouici p furtum, quo sit vt ipse reus furti dicat, tanq̄ opē furto dederit. l. is q opē. ff. de fur. & pariter furti tenet idē Lud. l. si qs vxori. §. sz si filius. ff. de fur. Fur aūt est infamis. l. nō dz. ff. de dolo. ḡ neuter † pōt dici idoneus testis. l. iij. §. lege Jul. ff. de testi. c. lz ex q̄dā. c. testimonium. eo. tit. Itē est vilis psona deponēs in cā ardua, ḡ minus idoneus sm Spe. ti. de testi. §. j. vers. itēz q est artifex, & in ipo q vilitas operet, q testes non dicant idonei, firmat And. Sic. ꝯsi. xxxij. col. viij. ii. j. facit dictū Bar. in. l. j. §. idē Cornelius. ff. de q̄st. Itē est pauper, ergo nō integer pp ꝓsumptionē, ne corrupti cā fuerit testificatus, sm Spe. in. d. §. j. vers. itē q est paup. & Barb. in. d. ꝯsi. xxxij. col. viij. Scōus testis. d. pbyter Jacobus parochialis sacerdos deponit, q interrogans ab ipsa si ꝯfessa fuerat Andree eius marito, se antea fuisse cognitam a dicto Ludo. rñdit, ipse scit cām. hec rñsio negari nō pōt quin sit ambigua, & iō declaratio spectat ipsi Odilie. l. si qs intētione ambigua. ff. de iud. Et dato q sonaret in affirmatiuā ꝯsi diceret ipse Andreas scit cām q̄re fuerim confessa, tñ sonaret in affirmatiuā suspectā, quasi dicat, ipse scit q non fui ꝯfessa spōte, sz forte pp metum, & minas, aut verbera, vel ob aliam cām compulsiuā. Preterea, dato q ipsa fuisset ꝯfessa expresse, tñ ꝯfessio ꝯiugis † ꝯ maritū nihil probat, nisi ꝯtēta in confessione pbent p testes idoneos. c. sup eo. de eo q cog. consang. vxo. sue. ne sit in facultate ꝯiugis prosilire ad ꝯfessionem ꝯ matrimonium, & hoc mō pro arbitrio discedere a matrimonio, vt ibi dr Pan. Item ipse testis in hoc est singularis, & ad probādū ꝯfessionē reqrunt duo testes, vt in specie p Bar. in. l. admonendi. ff. de iureiu. Nec obst. q ipsa Odilia promiserit stare eius dicto, quo casu vnus testis pbat plene, sm Bar. in. l. Theopōpus. ff. de do. ꝓle. qr verum, in his in qbus pars pōt renunciare probationibus, & sibi p arbitrio ꝓiudicare. Secus i cā matrimoniali, cuius dissolutio nō pēdet a facultate alicuius partis sz Pa. not. in. c. mulieri. de iureiu. q p istā rōnē tz q in cā matrimoniali non defert iuramentum a parte parti, nec in supplementū probationū. Gemi. ꝯsi. xxxiij. ad fi. cū solitis ꝯcor. & ea rōne qua ꝓpria ꝯfessio non probat ꝯ matrimonium, eadē rōne nō preiudicabit matrimonio ꝯsensus & promissio standi dicto vnius tñ, nisi adsit alia sufficiens probatio. d. l. sup. c. Tertius testis Petrus Gaudem. deponit non verisimilia, & sibimet ꝯtrariā repugnantia, dr. n. q vidit Ludouicū nunc eius dñm volentem deflorare Odiliam, & eā amplexantem, & q se occultauit donec opus esset consummatū, postea subiicit, q ingressus dixit dño suo. vos estis hic isano. Cōsideret qlibet sanctam cerebri, an sit verisimile seruū reprehendere dñz de delicto, cui poterat obuiare, & noluit. Certe nō cadit i mentē nō. n. caret scrupulo societatis occulte, q manifesto facinori desinit obuiare, & error cui nō resistit, approbat. c. error. & c. ꝯsentire. lxxxiij. d. c. q consentit. xj. q. iij. Si ergo errorē fatet approbasse, quō verisimile est q postea redarguerit magistrū, qs credit hoc? Scriptū ē. n. apud apostolū. maiorē te ne redarguas. cū itaq; verisimilia nō deponat, ñ ē idone⁹ † testis, imo suspect⁹ d̄ falso, vt dr Pan. i. c. qr verisimile. de ꝓsum. Barb. cōs. xlvij. n. 31. vo. j. Preterea ē singularis, dr. n. q vidit Lud. cognoscē Odiliā de die paulo añ vesperas, Troleti vō dr, q vidit de nocte, & sic tanq̄ singulares ñ pbāt. l. iusiur. C. de test. c. i oi negotio. cum vulg. de test. sic. n. ꝯponebāt testes ꝯ Susannā, vn⁹. n. dicebat sub pomo, alter sub ficu. Ex ꝓmissis restat cōcludēdū q nullus istorū testiū dr idone⁹, qr is † idone⁹ testis dr, cui⁹ fides nulla exceptione elidi pōt sm gl. i. §. itē verborū. in verbo idoneos. insti. d inutil. stip. Restat ēt cōcludēdū nō fuisse pbatā copulā Ludouici cū dicta Odilia, qr vltra cōfessionē ipsius Lud. requirunt alij duo testes idonei. d. c. de illo. q non reperiunt in hac cā, igitur &c. Et credēdū est, q si dicta Odilia haberet amplū patrimonium, q Andreas q cū ea stetit spacio plurium annorū, non recusaret eam. d. c. super eo. de testi. Laus Deo.

Respons. acutissimi iuris vtriusque Docto. Jo. Fran. Ripen. a Sancto Nazario explicit.

RESPON. IO. FRAN. ARIPA DE SANCTO NAZARIO IN DECRETALIUM LIBRUM QUINTUM.

¶ De adulterijs ⁊ purga.canoni.

RESPONSUM I.

Monachus adulter, ⁊ ex confessione ꝓpria de adulterio conuictus, ⁊ carceribus detentus, aliũ monachuz similiter de adulterio accusauit. Q̃ritur an prestet indicium sufficiens ad torturã q̃ manifeste negatur, n3 eniz probare vite ⁊ vinculis ac carcere solutus esse q crimen obijcit, quinimo accusatus nec carceribus committendus, nec torquẽdus est, etsi mille indicia sufficientia existerent, si de huiusmodi crimine diffamatus aliter non apparebat, nã clericus ad penaz purgandã nullo iure carcerari potest, nisi crimen confessus, vel de eo conuictus fuerit ⁊ facti infamiam purgatione canonica purgare habeat.

1. Unus testis omni exceptione maior facit indicium ad torturam, alias secus.
2. Uinculis vel carcere detentus non admittit̃ ad testificanduz contra aliquem in causa criminis.
3. Clericus etiam si adsint mille indicia sufficientia non est torquendus, nisi prius sit de tali crimine diffamatus.
4. In criminalibus probationes luce meridiana clariores requiruntur.
5. Clericus ad penam purgandã non põt incarcerari, nisi prius confiteatur, vel de crimine conuincatur.
6. Purgatio canonica indicit̃ ẽt ad tollendã infamiam facti.

Respon. interpreta.

Quidam monachus adulter, ⁊ de adulterio ex confessione ꝓpria conuictus, imputauit seu accusauit aliũ monachum similiter de adulterio. Item existente dicto monacho adultero in carcere, alius ab eo accusatus noctis tẽpore ad instigationem ⁊ vocationem alterius carcerati in contiguo carcere venit ad cellam dicti accusati, dicendo q̃ accusator incarceratus volebat eum alloqui, ⁊ sibi narrare cãs quare eum falso accusauerat, q ad carcerem accessit, ⁊ qui primus ibidez fuit is q eum vocauerat carcerez clausit, pp q̃ Abbas velle videtur procedere ꝯ dictum monachum tam ob accessum, quam ob accusationem dicti adulterij, ⁊ q noctis tẽpore sine licentia iuit ad dictum carceratuz, quem iã quatriduo cũ pane, ⁊ aqua, ⁊ quatriduo sine aqua in carcere detinuit, ⁊ q̃ exinde examinatus fuit relaxatus. Nunc q̃rit̃, an dict⁹ adulter q alium accusauit, q ad euz accessit tpe noctis, faciat sufficiens indiciũ ad torturã, siue ad detentionẽ in carcere cũ pane ⁊ aqua, seu hẽat ipsum infamare, ita q̃ necessaria sit purgatio canonica: Christi beatorumq; Siri ⁊ Augustini Patronorum meorum implorato suffragio. Circa primũ, an faciat dictus adulter indiciũ ad torturã, breuibus concludendo arbitror q̃ non, q ad hoc vt vnus testis † faciat indiciũ sufficiens ad torturã opz q̃ ꝯ eum nihil possit opponi. l. maritus. vbi Bar. ff. de questi. At adulter non solũ non est integer testis, imo nullatenus admittit̃, sed totaliter repellit̃. c. ꝯstituim⁹. iij. q̃st. v. vbi casus expressus, ⁊ rõ est, quia est infamis, vt ibi dicitur. dignum q̃ppe est, vt vita innocentis pernicioso accusatore non maculet̃. c. dignũ. iij. q. ix. ⁊ criminosus maxime ꝯ clericũ repellitur a testimonio. c. sup eo. de testi. dz enim esse probate vite qui crimen obijcit. c. testimonium. c. lz vniuersis, ⁊ c. in literis. eo. tit. Scdo, q detentus in † vinculis vel in carcẽ non admittit̃ ad testificandum ꝯ aliquẽ in causa criminis. c. si testes. §. item. l. Iul. iiij. q. iij. Possem ad istud comprobandum infinita adducere, sed superfluum puto, q clarũ ⁊ notoriũ est. Tertio, q de se confesso aduersus alium in eodem crimine non est credendum. c. veniens. el. j. de testi. ⁊ ibi Pan. in vlt. not. quid fortius, ẽt si extarent mille indicia † sufficientia, non dz clericus poni ad torturam, nisi sit de tali crimine diffamatus, s̃m singulare dictum Abb. in. c. grauis. de dẽpo. sequit̃ Panor. in. c. cum in contemplatione. de reg. iur. ⁊ Ioã. de Ana. in. c. j. col. viij. de cler. percu. ergo hic clericus monachus nondum diffamatus torqueri non poterit. Item accusator est excommunicatus, q introduxit feminã in claustro ꝯ statutum monasterij. ergo eius testimonium nullã fidez facit. c. veniens. ij. de test. c. si hereticus. ij. q. vij. c. infamis. iij. q. vij. Non autem aliquod indicium facit accessus noctis tempore ad carcerem, q aut volumus dicere q̃ accessit vt aliq̃ iniuriã inferret accusatori, ⁊ quantum ad delictum adulterij nihil operabitur hec presumptio. Aut volumus dicere, q̃ accessit vt diuerteret accusatorem ab accusatione, siue testimonio ꝓbato ꝯ ipsum, ⁊ tunc talis coniectura potius interpretãda est in bonam partem, s. vt voluerit retrahere accusatorem ad veritatem, ⁊ a peccato q falso eum accusauerat. l. merito. ff. pro soc. c. si. de presump. Itẽ non negabitur quin huiusmodi presumptio non sit ambigua, ergo nullam fidem facit. c. in presentia. de prob. l. non hoc. C. vnde cogna. ⁊ maxime in criminalibus, in quibus † probationes debent esse luce meridiana clariores. l. fi. C. de prob. ⁊ c. sciant cuncti. ij. q. viij. ⁊ ita in terminis consuluit Pet. de vila alias de Anch. ꝯs. cclxj. in. q. ꝑsbyteri Caroli. Circa s3, an faciat indiciũ sufficiẽs ad intrudẽdũ ipsum monachum carceribus: R̃ndeo ẽt q̃ non, q Clericus † ad penã purgandã nõ põt carcerari, nisi fuerit ꝯfessus, vel de crimine conuictus. c. quamuis. de pen. li. vi. Circa tertiũ, arbitror quod dictus monachus ad tollendã † facti infamiã dẽat se purgare purgatione canonica. c. Mennam. ⁊ c. hz. ij. q. v. Hosti. in summa. de inq̃sitio. §. qs sit effectus. versi. sin aũt de crimine. Si tñ ꝓponat̃ aliũ monachũ carceratum sustinere vices accusatoris, r̃ndeo purgationẽ canonicã ñ esse inducẽdã, q purgatio canonica tũc demũ idicit̃ cũ accusator deficit. c. si qs ꝑsbyter. c. quoties. de purg. can. ⁊ si accusat⁹ nõ eẽt d delicto diffamat⁹ apud graues viros, ẽt q̃ accusator ab accusatiõe destitisset, posset purgatio omitti. c. cũ dilic⁹. e. tit.

¶ De vsuris.

RESPONSUUM I.

Quoniam liã constitutũ est pro florenis centũ annuã pẽsionẽ florenorũ decẽ p Martinũ quartũ ⁊ Calixtũ tertiũ Ponti. max. ꝯstitui licite posse. Iõ exceptio vsurarie prauitatis ex aduerso ꝓposita nullo iure admittẽda est, ⁊ maxime cũ do. Honoratus s̃m ea q̃ ꝓponuntur vti fideiussor do. Capardi iuste se contẽdat indemnem ac illesum ab eodẽ seruari ꝓ summa florenorum quadraginta annue pẽsionis, pro q̃bus. xl. iam idem Capardus ab eodem do. Honorato florenos. cccc. receperat, quare nihil iustũ, nihilq; sanctum ex aduerso proponi potest cur Capardus bonã fidem fideiussoris agnoscere non teneatur.

1. Contractus ꝯtinentes pensionẽ annuã de decẽ pro centenario cum pacto luendi, liciti iudicati sunt.
2. Fideiussor qui iurauit soluere vsuras, licite eas soluere põt, ⁊ illas repetet a fideiussore pro quo fideiussit.
3. Nemo iactare suum velle presumitur.
4. Principalis tenetur fideiussorem indemnem releuare.

Respon. interpreta.

Dominus Honoratus russi pro florenis mille, vẽdidit pensionẽ annuã florenorũ cẽtũ dñe Abbatisse ⁊ monialibus sancte Marie de nazaret ciuitatis Aque. sup oib⁹ bonis suis, ⁊ spãliter sup castris de Ancono, ⁊ de Alamano, cũ pacto luẽdi p̃nte dño Ant. Capardi, cui idẽ do. Honorat⁹ n ie imediate seq. tradidit floren. quatuor centum ex dictis florenis mille. Pro q̃b⁹ idem Capardus vendidit eidẽ do. Honorato pensionez annuã flo. xl. cũ pacto luẽdi. Et in oibus, ⁊ p oia, prout ipse tenebatur dicte Abbatisse ⁊ monialibus. Nunc do. Honoratus agit ꝯ Capardum vt sibi soluat pensionẽ q̃ sibi cõstituit ⁊ pro eo soluit p̃fato monasterio, aduersus hanc actionẽ Capardus opponit exceptionez vsurarie prauitatis.

¶ Queritur: an huiusmodi exceptio admittenda sit.

Qui veritas est, me dirigat in semitam veritatis.

¶ Si argumenta & rōnes hincinde que sup huiusmodi dubitatione tā per iuristas, quā per theologos adducunt in mediū proponerent, longus fieret tractatus, sed qr qō determinata fuit per Martinum quartum, & Calistum tertium, vt pz in extrauagā. cōibus sub rub. de emp. & vendi. exordientibus regimini. Iō non tentabo os in celū ponere. Decisa est ibi hec dubitatio q huiusmodi 3ctus nō reputant † illiciti, nec i fraudē vsurarū confecti. Sz posita parte affirmatiua p vera, mihi vr q Capardus non bona fide agat pponendo exceptiones vsurarie prauitatis 3 dūm Honoratum, q solū agit vt releuet indemnis, & sic, vt non sit in damno, non vt ex fenore ditetur, & pro fundamento pmitto, q fideiussor † q iurauit soluere vsuras, licite eas soluere pōt, & illas repetet a debitore pro quo fideiussit. c. puenit. & ibi gl. Pañ. extra de fideiu. no. per Ioā. And. & alios in regula damnuz. de reg. iu. lib. vj. Et rō ibi assignat, qr nō dz fideiussor dānū pati, vnde pmiū, & grās deberet reportare. Ita vr posse dicere dñs Honoratus, q re vera noīe ipsius Capardi fideiussit p pensione qdraginta florenorū, lz super bonis suis vēdiderit illā pēsionē pdicto monasterio, spe ductus q dictus Capardus similē pēsionē sibi faceret, & ea mediāte eū indēnē releuaret. Qō sic demonstrat vbi pecunia est ad aliquē puentura, si alter p ea pecunia se obliget, censet fideiubere pro eo ad quē pecunia dz puenire. l. quibus. §. si cū esset. ff. ad Velle. l. Sz & Iul. §. j. ff. ad Maced. Isti aūt qngentū floreni recepti p dūm Honoratū a monialibus, q forte nollebant 3bere cū Capardo erant puenturi i ipsum Capardū, prout illico puenerūt ergo do. Honoratus cēset pro eo fideiussisse, & venditio pensionis florenorū qdraginta 3stituta ipsi do. Honorato sup bonis ipsius Capardi cessit in cām obligationis, qr Capardus tenet † indēnē releuare do. Honoratum. l. inter cāos. §. abesse. ff. man. l. si pupilli. §. j. ff. de sol. bene facit q dixit Bar. in. l. singularia, co. antepe. ff. si cer. pet. & Lud. Ro. 3si. cccclxv. 3sultatio piis. colla. ij. corroborat pmissa, qr idē Capardus simul accessit cum do. Honorato ad monasteriū pro recipiēdis dictis pecuniis, & die immediate sequenti recepit ab ipso do. Honorato florenos qngentū, vnde psumendum est qō mandauerit prefato do. Honorato, vt dictam summam pro eo reciperet, qr quoties celebratur aliquis actus, q cōiter spectat ad agentē & alterū, tunc si alter sciat, & approbet, sola volūtas siue approbatio mandatum inducit. l. j. ff. mand. per q ita punctualiter 3cludit Bar. in. l. post dotem. col. ij. versi. sexto modo. ff. sol. matr. Et si neget q 3ctus celebratus cum monasterio non spectat cōiter ad ipsum Capardum & do. Honoratū, sed solū ad ipsuz do. Honoratum, rūdeo q & si figura verborum ostendat 3ctum solū spectare ad dñm Honoratū, tñ nullus erit adeo obtusi ingenij, q non dicat ad cōem vtilitatem illum 3ctum fuisse celebratum, qs. n. diceret vnq domi. Honoratum alioquin virū prudentem recepisse florenos quatuor centum sub annua pēsione florenorum decem pro centenario, vt illos pro simili pēsione traderet Capardo, nisi fuisset ad ita faciendū deprecatus p ipsum Capardum: nemo enim psumitur velle iactare suuz. l. Cum de indebito. ff. de proba. Preterea, ex eo q incontin. dictus do. Honoratus habitis dictis florenis qtuor centū, illos tradidit ipsi Capardo, psumit actum, & tractatū fuisse q Honoratus illos a monasterio reciperet pro ipso Capardo. l. si ventri. §. in bonis. ff. de priuile. cred. cum multis autoritatibus quas adducere possem, & bñ in pposito facit q cōsuluit Dec. 3s. clxxxj. col. iiij. Et si dicatur q domi. Honoratus nō dedit dictas pecunias incontinenti. imo fuit interuallū vnius diei. Rūdetur q interuallum vnius diei nō impedit quominus actus debeat dici factus incontinenti. sm Cep. in trac. de simulatis contractibus. col. vij. versi. ij. casu. q enim dicat factum incontinenti. relinquit arbitrio iudicis sm Ang. in. d. §. in bonis, & Lud. Rom. in. l. j. §. j. ff. de verb. obli. Vltimo nō video qua ratione iste contractus debeat iudicari feneratiuus. Cui enim non conuenit diffinitio, non conuenit diffinitum. l. j. §. dolum. ff. de dolo. Vsura autem est lucrum ex mutuo intentum secundum summistas. Et late explicatur per Lau. de Rodulphis in trac. de vsur. in. j. q. Ex parte autem domini Honorati nullum lucrum, nullave lucrandi intentio cum eandem pensionez pro illismet pecuniis faciat monasterio, ergo &c. agnoscat igitur Capardus bonaz fidem, & amicum suum releuet indemnem. Laus Deo.

¶ De sententia excommunica.

RESPONSVM I.

Quia constat Ioannam de Bellacomba omne quod ex bonis mariti habuit restituisse, & si qd hz ex voluntate dicti mariti habet, non obstātibus depositionibus testium in hac cā productorum, qui tanq singulares, partim pauperes, partim inimici, & partim se referentes ad depositiones de qbus non constat, & partim non legitime cōcludentes nihil probant, iō monitorio non adstrictam fore constat. Quare iterum respondemus a dicto monitorio ipsam absoluēdam fore necnon ab ecclesiasticis censuris, cum nō obstat, q plus frumenti ac pecuniarum habere ac habuisse psumatur quā restituerit, qr excommunicatio nan ex presumptionibus, que ex depositione ipsius Ioanne elisę quodammodo videntur, sed veris probationibus admittitur, nec presumptionibus temere iudicandum est.

1. Monitorium quod regulariter loquitur de indebite ac iniuste detentis, habitis, & perceptis, ad licite ac iuste detenta ac habita non porrigitur.
2. Per sententiā 3demnatoriā non probatur qs aliquid indebite detinere, nisi quatenus constat ex actis, vel in executione liquidatur.
3. Asserenti incumbit onus probandi.
4. Testis deponens extra articulata, nullam fidem facit.
5. Allegans errorem tenetur illum probare.
6. Testis, q tractat de se exonerando, & aliū grauat, & q in facto proprio deponit, nullam fidem facit, & vide nu. 14.
7. Testis singularis non probat.
8. Testis inimicus, paup, & non productus in cā, nihil probat.
9. Testis se referens depositioni de qua non 3stat, nihil probat.
10. Testis ratione incertitudinis, nihil prestat.
11. Dominium an ex possessione probetur.
12. Denunciatio iudicialis tendēs ad salutem anime & interesse partis non admittitur nisi pro notorio peccato.
13. Testis non reddens rōnem sui dicti nihil probat.
15. Testis se referens ad depositionez imperfectā, nihil probat.
16. Non probat hoc esse, q ab hoc contingit ab esse.

Respon. interpreta.

Iterum mihi vr honestam mulierē Ioannam de Bellacomba relaxandam a monitorio, & iudicio illius per rationes & fundamenta iam deducta, que nec tamen elisa fuerunt ex replicationibus in aduersum propositis, quibus non expediret rūdere, cum collatis hincinde scripturis resolutio pateat manifeste, vt tamen petenti satisfiat succincte respōdetur, dicitur constare Ioannam plura bona accepisse i bonis & hereditate Planterij sui mariti ex instrumento compromissi, & laudi inde secuti, quia in compromisso petit se manuteneri in possessionem bonorum hereditariorū sui mariti, & in laudo 3demnat ad restituendū oia bona mobilia dicte hereditatis, q manutentio & restitutio, vt ex aduerso pretendit presupponunt ipsaz Ioannā aliqua bona habuisse. l. decem. cū vulg. ff. de verb. oblig. Quia ad istud fuit multipliciter respōsum. Primo, quod † monitorium loqt de habitis & perceptis illicite, & indebite. c. p tuas. de snia excommu. Petitio autem Ioanne petentis se manuteneri loqt de possessione licite, nō vi, non clam, non precario habita. l. j. in fi. ff. vti pos. c. fi. de proba. & sic petitio Ioanne de qua in compromisso nihil facit ad probationem, qō ipsa indebite & illicite quicquam detineat de bonis mariti. Non ēt probat laudū quo sm cōdēnata ad restituendum bona mobilia hereditaria mariti, tum qr † p sniam 3demnatoriaz non probatur eam aliqd indebite detinere, nisi quatenus i actis probatum legit, vel in executione liqdabitur, cum in iudicio vniuersali, siue petitione hereditatis actū est sm Io. and. in addi. Spe. in ti. de sen. §. qualiter. ver. qd si iudex. Bar. in. l. fi. C. de sen. q sine certa qu. pfer. gl. in. l. j. ff. de edē. Alioqn si ex actis vel in executiōe nō appareat de qbus bonis snia nullā meret execu. l. j. & ij. C. de sen. q sine cert. quanti. no. Bartol. & alij in. l. aīt pretor. §. si iudex. ff.

de re

de re iudi. Cum itaq; non appareat nec ex actio, nec ex aliquibus testibus in executionē dicti laudi productis, aliqua bona esse penes dictam Joannam, non possumus dicere q̄ sententia probet penes ipsā; esse, q̄ licz q̄ condemnat in genere ipsā; Joannam ad restituendū bona q̄ h;, intelligit ii que habere cōstiterit. l. stichum qui meus erit. ff. de leg. i. l. nup. ff. de leg. iij. Preterea cum fuerit paritum laudo, frustra impetratur monitorium. Qd autem paruerit, cōstat ex grancio in actis productis. Et q̄ velit † asseuerare eam habere plura alia

3 que non restituit, dz ipse probare. l. ei qui. ff. de proba.

¶ Non obstant asserte depositiones testiū, qui vt plene τ abūde dūsum fuit, nulli fidē faciunt rōnibus per me τ alios, qui pro dicta Joāna allegarunt, clare deductis, que vt dixi ex replicatione τ saluatione p partē aduersam factis in aliquo nō fuerunt elise, dicebatur primo, q̄ Joannes de Ponte primus testis non probat, qui non fuit receptus sup articulo sexto vsurpationis, iō sua depositio non facit fidē, qz deposuit ex † arti-

4 culū non iuratus. c. de testi. extra de testi. l. si quis. C. eo. nā ipse fuit solum receptus super. vii. τ. viij. τ ipse deponit sup sexto. Ad istud replicaſ q̄ notarius, errauit, qz debuit dicere super

5 sexto, sz istud nihil est, qz qui † errorem alle. teneſ illū probare, vt p Bar. τ alios in. l. errore scribentis. C. de testa. maxime qn notarius nō pponit errorē. iux. no. p Bar. i. l. §. fi. ff. de tab. exhi. p̄sumiſ. n. p notario, q̄ nō errauerit, nec aliter scripserit q̄ fuerit dictū. arg. no. i. l. i. quēadm. test. ap. ff. cū concordātib᷒ τ lz hic testis se referat sue relationi, non tn̄ fuit receptus, nec iuratus sup contentis in dicta relatione. Et sic deponit ex † arti-

6 culū, vt dictū est. ¶ Dicebaſ scdo, q̄ hic testis † tractat de se exonerādo, qz dixit se recepisse in custodiā aliqua bona a dicta Joanna, iō nō probat, replicaſ q̄ lz non sit ei credendū quatenus se exonerat, saltē credendū est ei quatenus onerat dictā Joannā. voluissez q̄ ista theorica fuisset pbata aliq̄ rōne, vel lege, qz Bar. in. l. deferre de iur. iu. expsse concludit q̄ ei nō creditur quatenus aliū grauat, τ qz fides testis est indiuidua, τ qz non crediſ testi deponenti in facto pprio. l. null᷒. ff. de test.

7 Dicebaſ tertio, qd hic testis † est singularis. rūdeſ q̄ imo hz contestez Joannē de la palude, sz si cōferanſ vtriusq; dicta nō videbuntur cōtestes imo singulares singularitate obstatiua.

8 ¶ Dicebaſ ēt, qd h testis ē † minus᷒ paup ñ pduci̇ c̄i, s; lo co eius qdā Claudius de Ponte ad ista nihil replicaſ. Ex q b᷒ stat nr̄a cōclō, q̄ huic testi nō est, nec venit fides adhibēda. ¶ Contra ea q̄ aduersus sextū τ tertiū testē opposita sunt nihil replicaſ, iō sup q̄libet ipsorū nō est faciēdū fundamentū. ¶ Dicebaſ ēt q̄ Mathaeus Naguerl nō facit aliq̄ fidē, qz se refert sue depositioni facte coraz Mundanelli notario, de

9 qua † non constat, replicaſ constare fol. processus. xxxiii. τ seq. Sz ego non legi, nec video q̄ in dicto folio processus. xxxiii. τ seq. idē testis fecerit aliquam depositionē corā Mundanelli sō iudex videat scripturam, τ sibi cōstabit qd factū melius viderit, τ si deposuerit non probat rōnibus in 3rius allegatis.

10 ¶ Secundo, contra hunc testē dicebatur, q̄ non probat † rōne incertitudinis, qz τ si dicat q̄ dicta Joāna portauit ad domū suam vnum saccum plenū vtensilibus, subijcit tn̄ q̄ nesciit qd intus esset, qz non curauit videre qd esset intus, replicatur q̄ satis est, q̄ sciat saccū esse plenuz vtensilibus, qualiacunq; sint. Sed certe non aduertit dn̄s replicans, q̄ is qui dixit nō introspexisse qd intus esset, non pōt pro certo asseuerare saccum esse plenum vtensilibus, cum non visa sint a sensu corporeo aliena. l. testium. ff. de test. Et si dicaſ Petrū scire p tactū rūdeo hunc testem non deponere q̄ tetigerit, τ vbi tetigisset ex solo tactu non pōt certo sciri quid sit in sacco, q̄ expresse fatetur ipse testis, dum subijcit quid intus esset, se nescire.

¶ Tertio impugnaſ depositio huius testis, qz non dicit qd vtensilia delata ad domum suam essent vtensilia mariti, replicaſ q̄ testis deponit saccum fuisse portatum a domo mariti Planterii, iō probat, q̄ vtensilia existētia in dicto sacco erāt ipsius mariti, qz ea q̄ sunt reperta in domo sua, p̄sumunſ fuisse sua, vt concludūt Bal. τ Sa. l. i. ob maritorū. C. ne vxor p ma ri. τ Soci. cōſi. cxxvij. Justissime iudex. in tertia cōclōne. in. i. vol. Et ad istō triplicaſ multis modis. Primo, q̄ hec p̄sum-

11 ptiua probatio locum hz qn̄ agiſ † de dn̄io incidenter, tūc ex eo q̄ reperiunſ in domo alterius p̄sumunſ sua, qz ex possessione presumitur dn̄ium, qn̄ de eo agiſ incidenter, ſm Bar. in. l. qdam in suo. ff. de condi. insti. τ Paū. in. c. cum ad sedē. col. vi. de resti. spoi. τ ita loqnūtur Bal. τ Sali. in. d. l. ob maritorum, τ Soc. in. d. consi. cxxviii. agebaſ. n. ibi de executiōe rei iudicate in bonis mariti repertis i eius domo, τ sic tractabaſ pncipalr de executione, incidenter aūt q̄rebaſ, an bona existentia in domo mariti essent mariti, vel vt dn̄is volentis īpedire executionē p exceptionē sui dn̄ij. rūdetur q̄ ex possessione p̄sumuntur mariti, qz q̄riſ de dn̄io incidenter. Et ita in proposito declarat Aret. cōſi. cliij. consultatio proposita. Sed vbi agitur principaliter de dn̄io, vt in casu p̄nti, et possessione non p̄sumitur, nec pbaſ dn̄ium. l. cum res. C. de prob. Et ibi omnes notant. c. fi. de cā. pos. τ propie. no. Bar. τ Paū. in locis prealleg. ēt si esset probatū q̄ possessor tenebat τ possidebat bona de quorū dn̄io agiſ p̄ncipaliter pro suis, τ tanq̄ sua ſz Bar. l. i. §. ff. p suo. Ale. cōſ. cxxxvij. co. ij. li. ij. ēt si pbeſ q̄ tenebaſ τ reputabaſ dn̄s pala τ publice ſm dn̄os de Rot. deci. cccxx. in no. Soci. cōſi. cxij. viso processu. col. fi. lib. iiij.

¶ Scdo rūdeſ, q̄ in iudicio cōſcientie de qua queritur, ad p̄sens non potest quispiam denūciare, nec declarare permanere aliquē in peccato, nisi appareat aperte τ manifeste de ipso peccato. c. nouit. de iudicijs. vbi Paū. τ alij ita concludūt, non obstat dum dr̄ id verum esse si ageretur euangelica denūciatione cuius finis est fauor aīe denunciati duntaxat, vt liberetur a peccato, secus hoc casu quo agiſ denūciatione iudiciali, cuius finis est fauor aīe denunciati τ interesse partis, qz istud re-

12 torqueſ. Nā † denunciatio iudicialis tēdēs ad salutē aīe τ interesse partis, non hz locū nisi pro notorio peccato, pro quo nō cōpetit actio parti de iure ciuili vel cano. c. cp̄us. xxxv. q. vi. l. ea qdē. C. de accuſ. declarat Paū. in. d. c. nouit col. xiij. p̄si. nunc condescēdo. Nō pōt aūt in casu nr̄o peccatū dici notoriū, cū non pbeſ vllo mō vere, nec p̄sumptiue, vt dictū est. Et vbi p̄sumptiue pbareſ, vt asserit aduersari᷒, nō tn̄ esset notorium. c. fi. q matri. accu. pos. Et dū subijciſ, q̄. d. bellacōbe nō reuelauit pertinenter, qz dixit bona esse sua, nihil ad rē, qz cū ipsa p̄tēdat sua, ñ teneſ alr exonerare suā cōſcientiā. Et si p̄tēdat pbatū eē, q̄ sint mariti, agat via iuris, porrigat libellū, τ dissoluet cuꝰ eē dēant, nō aūt insistat sup cōſciētia ipsius Joāne.

13 ¶ Dicebaſ ēt, q̄ iste testis nō probat, qz nō reddit † rōnem sui dicti prout tenebaſ, ēt non interrogatus, ad istud nihil replicatur. adde q̄ hic testis tractat de se exonerādo, qz dixit dicta vtensilia fuisse portata ad domū suā, q̄ casu teneſ illa restituē ei cuiꝰ sunt, τ vult se excusare. ex eo q̄ fuerūt ad se delata, cū forte ea dolose surripuerit, iō nō ei credēdū, vt dt Bar. l. d. l. deferre. ¶ Successiue ad defendēdū deponē magistri Joannis, dū opponiſ q̄ se refert relationi sue facte coram dn̄o vicegerente, de qua non cōſtat, replicaſ cōſtare fol. xxiiii. τ seq. Sz aduertaſ q̄ relatio de qua fol. xxiiii. τ sequ. non legitur facta coram domino vicegerente, sed coram officiali. ergo non est illa ad quez se refert. Ceterum vbi esset illa, non probaret, qz

14 tractat de se † exoneranda cum deponat apud se esse duos saccos menagii, quos asserit ad se fuisse delatos p ancillā. d. Joāne forsan subornate ab eo ad illa surripiēda ipsi Joāne, vel heredibus mariti, ergo non probat ſm Bar. in. d. l. deferre.

¶ Itē non probat, qz potuit ancilla portasse inscia dicta Joā-

15 na dn̄a sua, nec etiam probat, qz se refert ad † depositionē imperfectam, vez ad relationem factam sine iuro que non affert testimonium, nec fidē facit ſm Feli. in. c. cum in tua. de testi. nec replicatio q̄ communis opi. sit in 3rium qdq̄uaz facit, qz vt dixit Feli. communis opi. limitaſ non procedere qn̄ testis se refert ad scripturam vel depositionē suam imperfectam.

¶ Itez est singularis, τ lz Janneta millona visa sit deponere qd vidit ancillā dicte dn̄e Joāne portantē vnaz copertaz, τ vnā culcitrā penes ipsaz Joannā, non tn̄ dicit q̄ portauerit. aliud enim est vidisse portari, aliud scire quod portauerit.

¶ Itē dato, qd essent concordes in hoc, tn̄ eorū depositio nō

16 pbat, qz † nō concludit qd ancilla portauerit volēte, sciēte, τ mādante dicta Joāna. Ex qbus puto qd dispositiones dictorū testiū non probent dictam Joannā aliqua bona dicti quōdā sui mariti tenere, maxime indebite τ iniuste. τ si qcq̄ habuit restituisse constat, τ dū dr̄, q̄ non est q non p̄sumat eā longe plus bladi, τ pecuniarum habuisse, q̄ restituerit. nihil facit ad cām, quare p̄sumat tenere indicidū qcq̄, mō cōſcientia Joāne salua sit, nō res hec p̄sumptionibus decidēda est. Nec integerrimus dn̄s Judex in hac cā in qua dz sibi notorie constare de peccato dicte Joāne habebit eā excōmunicare absq; veris pbationibus. Possez alr rūdere, vez depositiones dictorū testium non facere vllā fidē. Sed qz premissa sufficiunt. Et dn̄s iudex, que omissa sunt pro sua diligentia supplebit, τ cuncta trutinabit. Ideo finem facio. Laus Deo. de Ripa.

RESPONSUM II.

Quoniam monitorio ac censuris ecclesiasticis illi tm̄ adstricti censent, q̄ cō voluntatem defuncti bona iniuste ac indebite occupant, iō Joanna de Bellacumba q̄ ex volūtate defuncti bona h̄z ꝛ tz, monitorio adstricta nullo iure dici pōt, imo cū sibi a testatore licētia data fuerit bona ipsa ꝓpria autoritate capiēdi, ꝛ alienādi, iure potuit ea sine hr̄edis licētia capere ac distrahere. Nec testes contra eam producti sm̄ eaq̄ ꝓponunt ꝗcq̄ꝫ ꝓbant. quare relaxandi ꝛ absoluendā dictā Joannā tanq̄ censuris in asserto monitorio communiatis non adstrictā esse respōdi.

1 Actore nō ꝓbāte reus absoluendus est, ēt si nihil ꝓstiterit.
2 Censuris ecclesiasticis nō tenet q rē iuste ac legitime detinet.
3 Testes mille singulares nō plus prestant quam vnus.
4 Referenti non creditur, nisi constet de relato.
5 Testis examinatus sup articulis ipertinentibus nihil ꝓbat.
6 Relatio facta parte non citata ꝛ absq̄ iur̄o nihil ꝓbat.
7 Testi deponenti in sui exoneratione ꝛ cōmodū nō creditur.
8 Testis non ꝓductus neq̄ iuratus nihil ꝓbat. ꝛ vide nu. 13.
9 Testis singularis ꝛ deponens de credulitate, ꝛ non veritate nullam fidem facit.
10 Testis 𝔷rius non admittit, ꝛ vide q̄n procedat.
11 Ratio testis dz esse concludens. ꝛ vide q̄n procedat.
12 Probatio incerta non releuat probantē. ꝛ vide nu. 14.
13 Testis imperfecte deponens nihil probat.
14 Testis deponens se vidisse de nocte reprobat, nisi addat q̄ luna lucebat, vel lumen habebat.
15 An qui compensat dicatur restitutionem facere.
16 Licētia a testatore ꝯcessa capiēdi ꝛ alienādi bona ꝓpria autoritate operat bona ipsa de iure absq̄ heredis ministerio capi ꝛ vendi posse.
17 Monitorio non adstringuntur qui bona voluntate defuncti tenent ꝛ possident.

Respon. interpreta.

Pluribus rationibus relaxanda vr̄ honesta mulier Joanna de Bellacomba, primo, q̄ † actore nō ꝓbante, reus absoluendus est, ēt si nihil ꝓstiterit. l. q accusare. C. de eden. c. ecclia. vt lite pen. Et deductis aūt ꝓductis nō apparet Joānā q̄cq̄ detinere de bonis hr̄ditariis quondā Joānis Planterij eius mariti īdebite ꝛ iniuste, ꝗ nō est ligata † censuris cōminatis in asserto monitorio ꝛ exinde fulminatis, vt signanter decidit clau. in sua summa. §. denunciatio. ver. sin. ꝛ dixi in tractatu de peste. li. ij. ver. insuper q̄ro. nu. 18. circa fi. lib. non ob. depositiones assertorū testiū, qui nihil penitus ꝓbāt, q: sunt in eorū dictis oēs singulares q non plus ꝓbant q̄ vnus, ēt si essent † mille. l. iurisiu. vbi Bal. C. de test. c. lz cāz. de ꝓba. c. lz ex quadā. ꝛ vtrobiq̄ Feli. latissime de testib. ꝛ q: sunt varij, ꝛ 𝔷rij qbus nō est credendū. l. q falsa vel varia. ꝗ de test. Et q: se referūt ad reuelationes eorū de qbus nō ꝯstat, ꝗ † fidē non faciunt nisi ꝯstet de relato. l. si qs in aliquo. C. de edēn. l. admonēdi. cū gl. ꝛ ibi Bar. ꝛ aliꝫ. ff. de iureiu. ꝛ q: exceptiones generales nō ita solēt mouere sicut sp̄ales, iō libet accedere sp̄aliter ad ipsos testes. q sunt. xiiij. quoꝝ nullus est q fidē faciat. ¶ Primus testis Gulielmus de pōte super sexto articulo q de vsurpatione, occupatione, ꝛ indebita detentione loq̄, nō fuit examinatus, sz duntaxat sup. x. ꝛ. viij. q † nihil ad rē faciunt. Et licet in relatione visus fuerit deponere q̄ habuerat aliqua bona mobilia in custodiā ab ipsa Joāna, q̄ eidē postea restituerat, tm̄ relatiōi † nō credit, q: pte nō citata, ꝛ absq̄ iur̄o facta. c. nup nobis. de testi. l. si quis. C. e. ti. ꝛ q: est in dicto suo singularis. d. c. lz. ꝛ q: tractat de se exonerando. dum deponit restituisse. Testi aūt † aliqd dicenti in sui exoneratione ꝛ cōmodum nihil credit. l. nullus. ff. de testi. l. oibus. C. de testi. docet in terminis nr̄is Bart. in. l. deferre. ff. de iure fisci. Alex. ꝯs. cxlvj. in cā. col. pen. ꝛ h. li. v. Item est paup, iō non est integer testis. l. iij ff. de test. Itē inimicus dicte Joanne, vt ex depositionibus duorum testium constat ergo non probat. c. cum oporteat. de accusa. c. repellantur. eo etiam si inimicitia suborta sit ex lite. §. si vero odiosam. in auth. de test. c. quotiens. eo. tit. vbi latissime Fel. preterea iste testis † nō fuit productus, neq̄ iuratus, sz solū qdā Claudius de Pōte ei⁹ frater. ¶ Secundus testis Ant. Charrosij q deponit q̄ dicta Joāna post mortē mariti vendidit sibi. xl. salmatas bladi videri suo. non ēt fidem facit ex pluribus. primo, quia † singularis. Scdo, q: deponit per verbum videri suo, naz dicendo videri meo, deponit de credulitate, non de veritate, sz Bar. in. l. qsitū. §. si arbiter. ff. de arb. in. l. j. ff. de ventre insp. ꝛ in trac. de peste vers. ij. ꝛ tractat plene per Fel. in. c. quoniā. de testi. per Jas. in rub. ff. de iure iu. ꝛ q: non deponit q̄ bladū esset dicti quondā Planterij, non probat, q: stāt simul q̄ emerit bladū a dicta Joanna, ꝛ tn̄ non sit bladū dicti Planterij, ꝛ nō ꝓbat hoc esse, q̄ ab hoc contingit abesse. c. in p̄ntia. de ꝓba. l. nō hoc. C. vnde legitimi. Immo i dubio p̄sumit q̄ sit vēditoris nisi appareat de 𝔷rio. l. ꝛ magis. ff. de solu. Et lz in depositione tandē videat se referre sue depositioni facte ꝓ informationibus secretis, adhuc nō probat, q: in ea depositione † aduersat ei q̄ deponit in vltima. Nā ibi dt̄ se emisse salmatas cē a. d. Joāna, hic dt̄ emisse quadraginta. Et lz ista nō videat 𝔷rietas repugnans, cum id q̄ pluris est etiā tanti sit. l. cum furti. ff. de in litē iurā. ꝛ regula in eo. de reg. iu. Tū in teste dt̄ 𝔷rietas obstitura pp variationez. vt p Ale. ꝛ Mod. in. l. i. §. si stipulanti. ff. de ver. obl. Itē vbi locus relationi esset, tn̄ nō probatur ex relatione ad q̄ fit relatio, q̄ dcē salmate de qb⁹ reuelat sint de blado. d. Planterij, q: rō in reuelatione assignata nō ꝯcludit, nec ē bona. inqt. n. h testis q̄ erāt de blado quōdā Planterij, q: ipsa Joanna erat in domo eiusdē Planterij, ꝛ regebat bona. Ista rō † nihil facit, q: stant simul, q̄ esset in domo ꝛ regeret, ꝛ tn̄ blad. p eā vēditū non esset de blado defuncti mariti. vnde huic testi nulla ē dāda fides, tū q: dcā nō ꝯcludit. d. l. nō hoc. tū q: i ꝓbādo dictū testis fidē n̄ facit, nisi adducat sufficiētē cāz, ēt nō interrogatus, cū agat de ꝓbādo id q̄ non pcipit sensu, corporeo. sm̄ Inn. in. l. cum cām, ꝛ ibi Feli. col. ij. in fi. de testi. ꝛ Bal. l. cū reus. C. de proba. Pau. de cast. ꝛ Aret. in. l. qui testā. §. fi. ff. de testi. Ang. in. §. ꝛ lz. colla. vij. in auth. de testi. Itē deponit se post mortē emisse absq̄ determinatione tpis. Et sic pōt esse q̄ emit post trāslationē ꝛ traditionē. lxx. salmatas frumenti factā ipsi Joāne pcanti vnde, † incerta probatio non releuat ꝓbantē. d. c. in p̄ntia. ¶ Tertius testis se refert relationi facte corā vicegerēti. Idē facit Petr. Queyroti sext⁹ testis. Idē quoq̄ facit Barth. septim⁹ testis, d qb⁹ reuelationib⁹ nō cōstat, ꝗ ꝛc. Et posito q̄ d reuelationib⁹ ꝯstaret, ñ tn̄ eorū depōnes fidē facerent, q: testis se referens ad id q̄ dixit † sine iur̄o et̄ iudiciū, vel corā arbitro nō ꝓbat, q: refert se ad testimoniū ipfectū rōne iur̄i deficientis vel forma iudicij, sm̄ Saly. in. l. fi. C. de testib. Idē ꝗ in casu isto cū reuelationes non sint testimonia, cū nō sint facte cū iur̄o, nec in figura iudicij. Et ita vult Feli. in. c. cū in tua de testi. vnde nō obst. q̄ dixit Bar. in. l. eos ff. de fal. q loqt̄ i teste, qui refert se ad id q̄ dixerat in alio iudicio, ꝛ in alia cā. ¶ Mattheus nam quartus testis se refert depositioni facte corā eodem notario videlicet corā Mondanelli, de qua non constat. licet enim coram Joanne Brunetti substituto Dalmassij pro informationibus secretis deposuerit, nō tn̄ reperit q̄ deposuerit corā Mondanelli, ad quez se refert. Et si tn̄ vellis itelligere q̄ se referat ad depōnē secretā factā coram dicto Brunetti, q̄ verba n̄ admittūt, adhuc n̄ valet q̄ dpositio ista nullā fidē facit q: deponit q̄ dicta Joāna post obitū mariti portauit ad domū ipsi⁹ loquētis vnū saccū plenū vtēsilib⁹ d domo dicti quōdā Planterij, subiūgendo q̄ nescit qd intus eēt. Iste testis in h nihil ꝯcludit, q: nō ponit quenā essent vtēsilia q̄ erāt in dicto sacco. ꝛ sic † rōne icertitudinis ꝓbō viciat. d. c. in p̄sentia. Et ꝯsulit Ale. ꝯs. cxxiij. co. v. lib. i. Itē nō ponit q̄ vtēsilia q̄ erāt i dicto sacco eēnt de bonis dicti quondā Planterij. ꝛ vbi deponeret, fidez nō facit, q: n̄ assignat rōnē sufficiētez. vt. s. 𝔷 dictū secūdi testis. Preterea ē singularis, ergo ꝛc. Ex his pz q̄ pim⁹ ꝛ septim⁹ testes nō probāt, mi⁹ ūnc ꝓbant reliqui septē. Nā octauus dt̄ nihil scire. Nonus vero Jo. Rigaldi, q deponit Joānaz vēdidisse vnā quadrigaꝫ bladi dicti Planterij, vt sibi dixit dicta Joanna est singularis, qz n⁹ dt̄ ꝛ dicta Joāna sibi dixit q̄ erat bladū dicti Planterij, ꝛ sic in h nō facit fidē. itē singularis est in dicto q̄ ancilla Joanne portauerit ad domuz Joannis Macqueri certa bona mobilia in vno banastono, ꝛ licet ancilla portasset nihil ad rez facit, nisi probetur de mandato ipsius Joanne. Item ipsemet dicit, q̄ nescit cuius essent dicta bona mobilia, que erāt in banastono

nastono. Decimus testis Jacobus Jordani, q deponit vidis se paulo post mortem dicti Joannis ipsam Joanná onerari fecisse vná quadrigas de nocte blad. & bonis mobilibus dicti Joannis Planterij, eisdem rónibus non probat, qbus precedentes dixi non probare. Et vlterius nó deponit q dicta Joanna fecerit exportari bladum & bona onerata super quadriga. Et sic deponit † imperfecte, ergo non probat sin-15 gl. in. l. Luc. vbi scrib. not. ff. de infa. Bal. in. c. j. co. ij. si de inuest. inter do. & vassa. lis oria. Jas. in. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de test. Itē dixit q vidit de nocte, & est octogenarius. Testis aūt qui dicit se vidisse † de nocte naturaliter 16 reprobatur, nisi addat q luna lucebat, vel lumen hēbat, sm Jas. post Old. & Bal. in. l. si non speciali. col. fi. C. de testa.

¶ Undecimus Jacobus Manche se refert relationi facte coram domino vicegerenti de qua non constat.

¶ Duodecima Catherina Romera, que deponit emisse vnum pistrinum, quod habebat in domo conducta a dicto Planterij non probat, quia singularis, & quia tractat de se & maritum exonerando ab onere obligationis restituen. ipsius pistrinum, quod restituere tenebatur virtute dicte locationis & conductionis. d. l. nullus. cum sim.

¶ Decimustertius testis, Jammeta Manche se refert relationi facte coram domino vicegeren. de qua non constat. Et si dicatur, quod voluit se referre depositioni facte super informationibus secretis, quod non admittitur, quia verba repugnant, & aliud est relatio que fit sine iuramento, aliud depositio in secretis, q̄ fit cum iuramento, attamen non pbat, qr nescit que vtensilia essent in sacco, vt. s. dixi, & firmat Bar. in. l. cum seruus, in fi. ff. de condi. & demon. per tex. in. l. j §. si cista. ff. depo. Itē non dicit q dicta vtensilia essent quōdam Planterij, & si dixisset, nó esset ei credendū, nisi assignasset bonā & concludentē rónem. d. c. cum clm. vbi Felin. post alios.

¶ Decimusquartus testis, Jammeta malane, q̄ deponit de duabus vestibus est singularis, nec assignat rónem qr dicte vestes essent dicti quondā Planterij, qr stant simul qr viderit eas penes dictum quondam Planterij, & tñ essent dicte Joanne vxoris. l. maritus. & ibi not. C. de procu. ex quibus satis constat absoluendam Joannam, qr actor non probauit.

¶ Sed ponamus esse probatū de vna quadrigata bladi, de qua visi sunt deponere sextus, quintus, nonus, & decimus, dico q ex productis ipsius Joanne constat de restitutione, nō solum vnius quadrigate, sed ēt trium. Constat. n. longe ante monitorium eandem compensasse viginti quinqz saumatas bladi, quas confessa fuit habuisse de blado dicti Planterij, cum debito septuaginta saumatarum per actorem eidem dari promissarum, vt constat instrumentis, siue arbitramentis. & quietantie in actis exhibitis. Nam qui † compēsauit di-17 cit restitutionem fecisse. l. si debitor. ff. qui poti. in pig. hab. l. vel permutauit. ff. de libera. cā. & dato q constaret ipsam vendidisse vnum pistrinum, vel plura alia, id iure facere potuisset, pro exoluendis legatis pijs, & exequijs faciendis, cuius esset executrix data & constituta per dictum Planterij, vt constat ex tenore instrumenti testamenti inserti in processu. is enim 18 † qui licentiam habet a testator. capiendi bona propria autoritate, iure potest ea capere, & vendere absqz heredis licentia l. Titia cum testamento. §. Lucius. de le. ij. nō igitur potest argui de inobedientia, q non reuelauerit & paruerit monitorio qr illud intelligitur immo expresse loquitur de detētionibus 19 & occupationibus indebite, non † de voluntate defuncti, vt dixi. ā. & probatur in. c. per tuas. de senten. excommunum. & in. c. cum contingat. vbi Panor. no. de offic. deleg. Laus deo optimo maximo. Ita iuris esse mihi Francisco de Ripa iurecons. Papiensi videtur, saluo saniori iudicio.

Respons. acutissimi. J. U. D. Joan. Fran. Ripen. a Sancto Nazario explicit lib. V.

RESPON. IO. FRAN. A RIPA DE SANCTO NAZARIO SV PER. FF. VETERI

De iure gentium ciuili siue statutis.

RESPONSVM I.

STatutum disponens q᷑ ꝯ instrm nulla admittatur probatio, requisitam nihilominus qualitatem nullo iure reijcit quominus opponi possit. et quemadmodum exceptio deficientis requisiti semper opponi potest, ita etiam exceptio qualitatis deficientis opponi poterit. Proinde admittenda veniunt capitula do. Gulielmi patrui honorand. non obstante statuto allegato, et maxime cum secundum ea que ꝓponuntur in huiusmodi instrumento statuti nullo iure locum sibi vendicare possit.

1 Qualitas a lege, vel statuto reqsita necessario venit ꝓbāda.
2 Exceptio deficientis requisiti semper opponi potest.
3 Ad veritatem copulatiue, reqrit copulata oia vera esse.
4 Instrumentū confectū sup ꝯfessione recepti non dr confectū super ꝯctu, nam ꝯctus ꝓprie est vltro citroqꝫ obligatorius.
5 Statutorum verba proprie sunt intelligenda.
6 Statutum loquens, q᷑ pro quolibet ꝯctu soluat gabella, nō habet locum in stipulatione penali.
7 Instrumentum confessionis non hꝫ executionem paratā de iure communi, cum non sit confectum super principali debito, nec et eo debitor dr, sed debitum solum subesse.
8 Confessio inter alios facta, alijs non preiudicat.

Respon. interpreta.

ADmittenda sunt Capitula dom. Gulielmi de sctō Nazario patrui mei honorandissimi, non obst. statuto allegato q᷑ ꝯ instrm non admittit ꝓbatio. ¶ Primo, q: statutum reqrit q᷑ in instro sit renunciatū ꝓbationibus testium, et sic non solum reqrit q᷑ sit instrm, sꝫ requiritur q᷑ sit instrm qualificatum, vꝫ, q᷑ sit renunciatū probationibus testium. vnde succedit trita conclusio, q᷑ qū lex, 1 vel statutum † requirit actū cū qualitate, non sufficit probare actum, nisi ꝓbet et qualitas. l. Ful. §. cū hoc. et §. qđ si. ff. q. ex cau. in pos. eat. et in. l. j. §. qđ aūt. ff. nequid l flu. pub. Bar. in. l. nō solum. §. sꝫ et probari. ff. de no. ope. nun. cum infinitis concordantibus, de qbus ꝑ Feli. in. c. ij. vers. restringet. de rescr. et in. c. licet cau. et sequen. de prob. et in. c. auditis. de psc. et ꝑ Jaso. in. l. j. §. in eū. ff. ne qs eū q. et magis ad proxima l terminos nrōs, sꝫ ita Feli. in. c. ex parte. in secunda fallen. q᷑ dt ad istud statutū de offi. dele. allegat Bal. in. l. ij. C. si pend. app. mors interuene. sꝫ in pñti instro non renunciauit do. Gulielmus probationi testium versus partem aduersam, igitur etc. ¶ Quoties statutum remouet exceptionē pp aliquem actū, 2 semper pōt opponi q᷑ ille actus nō interuenit. et sic † exceptio deficientis requisiti ita Bal. in. l. diuus. ff. de test. mil. vbi dt, q᷑ si statutum dt q᷑ ꝯ instrm publicum non possit aliquid opponi, non tñ intelligit excludere quin possint opponere, qđ ille q rogatus fuit de instro non erat notarius. et sic q᷑ deficiat enī requisitum vꝫ quod instrumentum non sit publicum.
3 ¶ Scđo quoties simul copulatiue † plura reqrunt a statuto, nunq̄ statutum hꝫ locum nisi oia interueniant. ita signanter Pan. in. c. sꝫ de vitanda. col. iij. de ele. alle. Bar. in. l. oēs populi. ff. de iusti. et iure. facit regula. l. reos. §. cum tabulis. ff. de duob. reis. et. l. si heredi plures. ff. de condit. instit. Sed hic renunciatio probationibus testium deficit, igitur etc.
¶ Secundo principaliter, dico qđ statutū non loqt, nec militat in casu isto, q: statutum dicit, qđ si in aliqbus ꝯctibus renunciatū sit probationibus testium ꝑ instrm etc. vult. n. istud statutum, qđ instrm sit confectuꝫ super aliquo ꝯctu, sed istrm confectum sup confessione recepti, non dr confectum sup contractu, quia † ꝯctus proprie est vltro citroque obligatorius. l. 4 Labeo. §. ꝯctum, de verb. signi. vbi in specie Bar. dt nota q᷑ 5 in statutis † verba sunt proprie intelligenda. Propterea decidit Alex. post Bar. in. l. siue apud acta. in prin. C. de transac. quod si statutum dicat, q᷑ contractus mulierum non valeant sine certa solennitate, non habet locum tale statutū quando mulier facit aliquam liberationem, q: liberatio non est ꝓprie contractus, cum non sit vltro citroqꝫ obligatoria, et per istam etiam conclusionem dixit Bal. in. l. j. col. iiij. C. de iureiurā.
6 stipulatio penalis non est contractus. vnde statutū † loquens quod pro quolibet contractu soluatur gabella, nō habet locum in stipulatione penali. fortius gl. et Bal. in. l. contractus. C. de fide instru. dicentes, quod donatio, et transactio, ꝓprie non sunt ꝯctus, quia eis finis non est, vt nascatur vltro citroque obligatio. licet contingeret quod obligentur aliqualiter. ¶ Tertio principaliter dico, dictum statutū non habere locum nisi sint talia instra, que habent executionem paratā, vt 7 patet in versi. sed debiti executio precise fiat. † Sed instrm allegatū confessionis non habet exequutionem paratā non quidem iure cōi. l. minor annis vigintiquinqꝫ cui fideicōmissum. ff. de mino. non etiam iure statuti, q: ad hoc vt instrumentū de iure nostro statutario habeat executionem, opꝫ quod per instrumentum quis sit obligatus, et instrumentum fiat super debito principali, ita cantat statutum quintuꝫ. sed per instrumentum confessionis quis non dicit debitor, sed bene debitum subesse. Probatur, q: ex confessione nulla oritur actio, sed solū probatio resultat. l. publia. §. si. ff. depo. Bar. et alij in l. triticum. ff. de verb. obli. cū ergo de obligatione non fit ꝯfectū instrm, ex quo agi possit executiue, sed solum instrm confessionis ad debiti probationem, non dꝫ agi executiue, ergo nec habet locum statutum quod contra instrumentum etc. ¶ Quarto, quatenus dictum statutum instro confessionis daret etiam priuilegium, vt contra ea probari non posset. debet tamen intelligi, quantum respiciat talis probatio ꝓiudi- 8 cium illius cui est facta ꝯfessio, † non autem respectu illius cuius interest. l. si pro te. et ibi in terminis Bal. C. de dol. ꝑui.

RESPONSVM II.

CVm Legitima parētibus iure positiuo debeatur, dubium non est eandem legitimam iure statutario penitus aboleri posse, nam iura ciuilia, contrario ciuili iure perimi, sepe iudicatum est. Et ideo statutum Montis Barum matrem ꝓpriuare potuit in totum a successione filij et legitima stantibus agnatis, licet verba stantibus agnatis, nonnunquam ex statuentium intentione, nonnunquam ex verborum statuti interpretatione filiorum, id est, fratrum et sororum personas non egrediantur, adeo vt alij agnati matrem minime excludant.

1 Legitima de iure naturali debita, ꝑ statutum nō potest in totum tolli. secus in legitima de iure positiuo debita.
2 Legitima, ascendentibus de iure positiuo debetur.
3 Statuta circa successiones facta sunt seruanda, et strictissime interpretanda.
4 Statuta iuris cōis correctiua sunt restringenda, vt q̄minus fieri possit ius commune ledatur.
5 Feminia est finis sue familie, et caput alterius.
6 Verba stantibus agnatis, ex statuentium intentione restringitur ad agnatos primi gradus.

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpreta.

REquisitus an stantibus agnatis ꝑ statutum montis Barij mr poterit in totum legitima priuari. Et quia prestantissimi dñi hincinde allegātes adduxerunt varia doctorū cōsilia, que inuicem videnf aduersa, quid ego sentiā, breuibus aperiā. Dico igit hincinde allegata non esse aduersa, sꝫ diuersa, et hoc mō debere concordari presertim de 1 legitima debita descendentibus, et q: legitima † talis est debita de iure naturali, non pōt per statutum tolli in totum cum succedat in locum alimentorum, ita loquit Bart. in. l. Titio centū. §. Titio genero. ff. de ꝯdi. et demon. cum alijs alle. p. d. aduocatum allegantē pro hac parte et Soc. ꝯsi. v. i prin. et ꝯsi. ꝑc. co. v. ij. l. Rota decis. xviij. in nouis, et alibi sepe. aut quis de legitima debita ascēdētibus vt l casu occurrēti, et isto casu pōt legitima

2 legitima in totum tolli, quia legitima † ascendentibus debetur de iure positiuo secundum Bal. in l. i. §. nos naturale. ff. de iu. ⁊ iu. ⁊ istam dicit esse cōem opi. Pau. de ca. quem refert Ale. cons. lxviij. vol. iiij. ⁊ idem in fortioribus terminis consuluit Lud. ro. cons. xxxv. visa municipali constitutione in vltimo dubio. Non omitto, quod Dec. cons. xix. col. pe. audacter affirmat quod cōis est opi. quod etiam legitima debita filijs possit in totum tolli, ⁊ si hoc verum esset, a fortiori idem concludendum in legitima debita ascendentibus. licet hoc affirmet quando statutum nititur ratione. Uerum cōsiderato ⁊ bene examinato statuto visum fuit mihi mētem statuentium non fuisse priuare matrem a legitima, imo nec etiam a luctuosa hereditate filij propter agnatos, vt in puncto tractatur. ⁊ licet statutum ab intestato priuat mrem, ⁊ statuta † maxime circa successiones facta

3 strictissime seruāda sunt. secundum Bal. in c. vni. §. j. versi. quero quid de iure lombardo. qui feu. da. pos. ⁊ Bar. in l. ij. versi. xxiiij. C. qui sit long. consu. Curt. cons. xxxi. col. iiij. Attamē, in casu primo videtur suaderi posse, quod statuētes solum voluerint priuare mrem a flebili hereditate filij extantibus fratribus filij defuncti, ⁊ nō aliter. hac fuisse statuentium intentionem sic demōstro, statutum hmōi

4 est † correctiuum senatuscon. tertulliani, ergo restringendum, vt minus ledat ius cōe quam sit possibile. l. si serui vestri. C. de noxal. c. cū dilectos. de consue. minus autem corrigitur ius cōe si dicimus matrem excludi propter fratres defuncti, quam per omnes agnatos ergo ⁊c. Scdo tale statutū est odiosum. insti. ad tertul. §. j. Ale. cons. cxiiij. col. j. vol. iij. ergo restringendū. regula odia. de re. iur. Dicimus ergo quod debeat restringi, vt solū voluerit excludere matrē extantibus fratribus defuncti, non ēt extantibus quibuscunqz agnatis. Tertio, pōdero statutum in verbis decisiuis istō expresse velle in illis verbis, ⁊ si aliqs, vel aliqua ex dictis filiorum vel filiarū decesserit, mater nullo modo possit succedere. illud. n. verbū aliquis, vel aliqua est partitiuū de pluribus vt dicūt grāmatici, ⁊ in pulchro casu comprobat Pan. in c. j. de preb. quem refert ⁊ sequitur Feli. in c. in nra. de rescr. Erit ergo sensus quod si ex pluribus filijs aliqs decesserit mater non succedat, ⁊ sic extātibus fratribus mater reperitur exclusa, ⁊ non aliter, ⁊ istud rōni cōgruit, quia fratres ēt de iure excludunt matrem ab aliqua parte. auc. defuncto. C. ad tertul. nunc per statutū excluditur in totū. Contrarium aūt, quod censeatur exclusa extātibus quibuscunqz agnatis, ēt in decimo gradu, iniquum conuenit, ergo ista vltima interpretatio rejiciēda. c. erit aūt lex. iiij. dist. Quarto, considero quod statutū simpliciter, ⁊ gnāliter, nulla expressa cā excludit matrem, quo casu cum generaliter excludat, generaliter deberet intelligi, siue extantibus agnatis, siue cognatis, siue nō extantibus. l. j. §. ⁊ gnāliter. ff. de leg. praest. l. de precio. de pub. ff. sed iste intellectus nō cadit (vt arbitror) in sanū caput, quia sic statuētes crudeles, ⁊ irrationabiles fuisse dicerentur, quod non est presumendum secundum Bal. in l. quod vero. ff. de legi. ⁊ in l. j. C. de sacros. eccl. Unde necessario tale statutū venit restringēdum, vnde si dicatur restringendū esse, vt velit excludere matrē fauore agnationis conseruande, ⁊ extantibus agnatis tm̄. respondebo quod hec rō conseruāde agnationis non exprimitur in statuto. ⁊ ideo quod nō fuit dictū, non presumitur cogitatum. secundum Bal. in l. vnic. §. fin autem ad deficiētis. C. de cad. tol. per illū tex. ⁊ si dicatur nulla alia ratio pōt assignari, nisi ratio conseruāde agnationis. Rūdeo quod nullam posse aliā rationem assignari non est credendum, secundum Sal. in l. si serui vestri. C. de noxa. ⁊ Ale. in l. si constante. in pn. ff. sol. mat. Jas. in l. j. col. iiij. C. de succes. edic. Curt. Juni. cons. lxxi. col. pen. in fi. ⁊ quod fauor cōseruande agnationis nō fuerit rō statuti sic manifestatur, extātibus sororibus defuncti statutū vult mrem excludi. Ita vult statutum in illis verbis, aliqs dictorum filiorum vel filiarum, vtrum cū femina vocatur, rō cōseruan

5 de familie nō contēplatur, quia femina † est finis sue familie, ⁊ caput alterius. l. pronūciatio. §. familie. ff. de ver. sign. cum si. cum ergo pateat quod rō agnationis conseruande non est rō motiua statuētium, ⁊ sic restringendum statutū, certe necessario dicendum quod debeat restringi, vt minus ledat ius cōe quā sit possibile, ⁊ sic

6 quod habeat † locum statutum extantibus fratribus vel sororibus defuncti, ⁊ non aliter, ⁊ eo maxime attento quod verba statuti cōueniūt. l. iij. §. toties. ff. de da. infe. l. quod constitutū. ff. de test. mil. solū huic intellectui obstare videntur illa verba statuti, relictis filio vel filiis, seu filia vel filiabus. ex quibus ex quibus verbis cōprehēditur, quod si filius vel filia vnica sit, ⁊ moriatur, quod adhuc mater dicatur exclusa. Huic cōsiderationi que fortiter viget, puto necessario sic dicendum rūderi, quod illa disiunctiua seu filia debeat resolui in coniunctā. Juxta gl. vulgarē in l. cum ea causa. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊ sic sensus erit, quod si aliqs moriatur relictis filio vel filia, vel filijs aut filiabus mater excludatur, ⁊ quod disiunctiua ponatur pro copulatiua est casus in l. cum quidam. C. de ver. sig. vbi multa. ⁊ per Mod. in l. generaliter. in prin. C. de inst. ⁊ subst. vbi fauore filiorum disiunctiua resoluitur in coniunctam ad exclusionē substituti. Ita ēt fauore matris in casu nostro disiunctiuam resoluēdam esse in coniunctā, ⁊ ex his omnibus simul iunctis probabiliter concludendum vel matrem admitti debere exclusis agnatis vltra primū gradum, ⁊ sic exceptis fratribus ⁊ sororibus, qui sunt in primo gradu de iure canonico. Laus deo.

RESPONSVM III.

DEfuncto Nobilissime Carolo Alenconij Duce, ⁊ Pertici Comite, quesitum fuit, an sorores ēt in ducatu, ⁊ comitatu iure succedant? Qōnem mouet lex Regni, qua femine prohibentur succedere in his, que regno aliqñ vnita fuere, etiāsi in appanagiū (vt Gallico verbo vtar) filijs regum donata proponantur. Nam cū hmōi ab Helia donate sint do. Philippo Francorum Regi, ⁊ a diuo Ludouico, Petro eius filio, ea lege, vt si decederet sine liberis, ad heredem suum qui regnum possideret, libere reuerterentur, ⁊ casus reuersionis euenerit, regno acquisite dicebātur. Et cum exinde a Philippo Rege, donate fuerint Carolo Ualesio, cuius successores masculi cōfessi sepe fuerunt eas iure appanagij possidere, ad Regem reuerse putabantur. quod feudalibus constitutionibus comprobari quoqz videtur. Ego vero ad sorores iure hereditario pertinere respondi, quia Gallica consuetudine obtentum est, vt etiam in dignitatibus femine succedere possint. Nec huic consuetudini, legem Salicam aduersari existimo, cum non cōstet eas fuisse aliquando regno vnitas. Donate. n. fuerūt Philippo Regi, vt illius essent proprium priuatumqz patrimonium. Et licet nōnulli ex successoribus Ualesij quādoqz asseruerint habere ius, ⁊ priuilegium appanagii, horum tamen assertio veritati quicqz non detrahit, presertim cum aliud sit Ducatum fuisse traditum in appanagium, aliud Ducibus fuisse cōcessum appanagij priuilegium. Et vbi de vnione constaret, alienationem que in consanguineos Regis, vel in euidentem regni vtilitatē facta proponitur, interdictam minime puto. ¶ Preterea, cū Andegauensis, Cenomanensis, Carnotēsis, tres nobilissime dignitates, hereditario iure cōes, titulo diuisionis obuenerint Philippo Regi pulchro. Alenconium autem, ⁊ Perticum Carolo Ualesio, interposita euictionis stipulatione, ideo Magnanimum Frāciscum Regem modernum, Philippi successorem, aut exceptione repellendum, aut ad nouam diuisionem cōdemnandū suadent iuris rō, ⁊ summa equitas. ¶ Ceterum, vbi Ducatus ad regem secundum leges regni, seu appanagij naturam pertineret, dubitabatur an Castra (que Ducum facto Ducatui accessere) sint Regi quoqz adiudicanda? Quod plerique arbitrabantur, propter vnionis naturā, que vnita ad eandem reducit essentiam. Sed quia apparebant pecunia Ducum empta, ⁊ Ducatui vnita, vt in successores quoscunqz transmitterentur, a Ducatu separanda, ⁊ sororibus assignanda respondi. ¶ Deniqz, quesitum fuit, an Ducis heredes, interdicto recuperande possessionis, ministerio solius consuetudinis acquisite rite agant? Bal. (cui communis doctorū schola astipulatur) interdictum restitutorium, pro ficta ciuilissimaqz possessione, heredibus non competere docuit. Contra autē Soc. ⁊ Dec. acutissimi Interpretes, quorum sententiam nouis, ⁊ (vt arbitror) veris rationibus sum sequutus.

1 Ducatus Alenconij ⁊ comitatus Pertici an sint de demanio Regis Francie. ⁊ vide nu. 3. ⁊ nu. 9.
2 Donatio facta Regi an censeatur facta dignitati, an persone. ⁊ vide nu. 5. ⁊ nu. 6.
4 Unio ⁊ incorporatio asserta cū sit quid facti, venit probāda.
7 Dignitas comitatus vnita regno per incorporationē extinguitur, alias (secus.
8 Unio non presumitur, nisi probetur.
10 Bona eo iure ad substitutū pertinēt, quo ab instituto possidebantur.
11 An donatio Alēconij ⁊ ceterorum castrorum facta a Rege Ludouico, Petro. ij. aut tertio genito censeatur facta tanqz de proprio pātrimonio ipsius Ludouici: an tanqz de demanio Regis.
12 Actus ad potestatem agentis restringendus est.
13 Unio nihil aliud est quam dissipatio seu alienatio, ⁊ vide nu. 37.
14 Ducatus Alēconij ⁊ comitatus Pertici an cēseantur donati comitibus ⁊ ducibus eorum in appanagiū: ⁊ vide quid sit appanagiū. nu. 15

16 Unio nihil aliud est, q̃ dissipatio.
17 Possidens presumitur ex titulo precedenti possidere.
18 Appanagium vt proprie dicatur, que sint necessaria.
19 Appanagiũ nõ ex psona pr̃is, sȝ liberoꝝ, ipsis liberis cõpetit.
20 Hereditario iure, aut pro legitima, relictum iure dominij, spectat ad eum, cui relinquitur, non iure appanagij.
21 Uerba hec, sine heredibus ex suo corpore, comprehẽdunt taȝ masculos, q̃ feminas.
22 Portionẽ coh̃edib⁹ faciẽs, eodeȝ iure capit q̃ ceteri coh̃edes.
23 Una determinatio respiciẽs plura determinabilia, dȝ omnia pariformiter determinare.
24 Proprium dicitur, in quo alius ius pretendere non potest.
25 Diuisio inter liberos, dicitur vltima voluntas.
26 Rex Francie dominus appanagij, tenetur subministrare panem descendentibus ex eo.
27 Princeps nõ presumit tẽtare quicq̃ in preiudiciuȝ sui regni.
28 An verba enũciatiua, plata a pncipe, vel a Rege, plene pbẽt.
29 Traditione sequuta, transfert dñium, vel vsucapiẽdi cõditio.
30 Rex Frãciscus, heres dicti Philippi, factum ipsius Philippi improbare nequit.
31 Uerba hec, ꝛ habentibus causam ab eis, admittunt quẽlibet successorem etiam particularem.
31 Uerba hec, tanq̃ insolidum heredibus. ostendunt saltem feuda esse hereditaria secundum quid.
33 Uerba h̃, ꝛ h̃ñtib⁹ cãȝ ab eo, ostẽdũt feuda eẽ h̃ditaria simplr̃.
34 Reseruatio soit⁹ supioritatis, arguit mĩiñ aliõ ius regi ɔpetẽ.
35 Comitatus vnus, ꝛ idem non dȝ diuerso iure censeri.
36 Unio facta in fauorem, non debet in odium interpretari.
38 Appanagium non est transmissibile, neq; cessibile.
39 Assertio erronea non debet nocere Ducibus, tractãtibus de danno euitando. ꝛ nu. 40.
41 Uerba, ꝛ aliis priuilegijs. quid importent?
42 Inducta ad vnum effectum, non debent operari ɔ̃trium.
43 Ius speciale, non tollit beneficium iuris cõmunis.
44 Priuilegium non est ita interpretandum, quod tollat beneficia competentia priuilegiato.
45 Electione arbitroꝝ, non videtur recessuȝ a iudice ordinario.
46 Possidere rem ex duabus causis, non est nouum.
47 Ordinarium, vel extraordinarium remedium, non facit cessare alterum, quod pinguius, ꝛ salubrius est.
48 Ad feudi successionem, femina venire potest.
49 Dignitates de demanio ꝛ appanagio regis p Reges an alienari potuerint.
50 Ducatus Alenconij ꝛ comitatus Pertici a principio erãt de ducatu Normanie.
51 Intellectus ad legem Salicam.
52 Aliena. oĩuȝ que spectant ad regnuȝ, est Regibus interdicta.
53 Iurisdictiones supreme, sunt sacrum sacrorum.
54 Actus per easdeȝ causas dissoluitur, quibus contrahitur.
55 Exceptio eũdeȝ agentẽ repellit, queȝ de euictione tȝ actio.
56 Coheres an teneat̃ coh̃edi de euictione si bona feudalia vl̃ appanagia ad dñm reuertant̃? ꝛ qd si eo casu fuerit stipulatuȝ.
57 Alienationes factas per Reges his personis, que nõ sunt de genere, lex Salica non comprehendit.
58 Castra vnita ducatui Alẽconij ꝛ comitatui Pertici an assumpserint naturam appanagij. ꝛ nu. 59.
60 Contrahere prohibitus sine ɔsensu curatoris, vel propinquioris, nõ censetur prohibitus ɔ̃here, ꝛ alienare in sui vtilitateȝ.
61 Diuisio, similis est permutationi.
62 Femine illustres an possint de iure succedere in dignitatibus feudalibus. ꝛ nu. 63.
64 Expressum facit cessare tacitum.
65 Unionis natura est, vt vnita reducat ad vnam essentiam.
66 Unio alteri accessorie, assumit nãȝ rei pncipalis, cui annectit̃.
67 Uniri põt vna res alteri, ita vt vtraq; retineat sua priuilegia.
68 Acquisituȝ ex re vsufructuarij, seu appanagij, non ad proprietariũ, sed ad ipsuȝ fructuariũ pertinere dixit Julianus.
69 Femine in feudis, regulariter non succedunt.
70 Feudales constitutiones in regno Francie sunt abrogate.
71 Consuetudo prescripta, pro lege recipienda est.
72 Consuetudo valet, quod femine succedant in feudis.
73 Exceptiones feudi ꝛ appanagij an obstent agenti interdicto adipiscende?
74 Femine succedere põt i feudis, ꝛ q̃ traxerũt originẽ a femina.
75 Consuetudine stante q possessio defuncti cõtinuetur in heredeȝ, an competat heredi interdictum recuperande?
76 Femine etiam de iure succedunt in feudis pecunia ɔparatis.
77 Feuda remuneratoria, transeunt ad feminas.
78 Feudoꝝ relatio ad stipitem facienda est.
79 Possess. acq̃sita iuris seu ɔsuetudinis ministerio vera est, tam ficta.
80 Possessio ciuilissima, in quo differat a ciuili.
81 Dispositio ficta, in nullo differt a vera, in his que sunt ficta.
82 Lex fingit actuȝ corporeum, continuatum per heredem.
83 Interdictum recuperande, ɔpetit pro recuperanda vera possessione ex actu ficto resultante.
84 Possidentes, claȝ debent succũbere in interdicto vti possidetis.
85 Exceptio proprietatis, admittitur in interdicto retinende.

Respon. interpreta.

PRo Resolutione questionis, pposite, sex sunt principaliter discutienda. Primũ, an ducatus Alenconij, ꝛ comitatus Pertici, (de q̃bus principaliter contenditur) sint de demanio regio, qð lege regni (q̃ Salica dr̃) in feminas trãsferri prohibet̃. Secundũ, an sint de appanagio, in q̃ femine nõ succedũt. Tertiũ, posito qð sint de appanagio, an potuerint alienari p Reges? Quartuȝ an castra vnita eisdem assumpserint nãȝ appanagij. Quintũ, vbi nõ sint de Demanio, nec de appanagio, an femine de iure in his possint succedere? Sextũ, an 3 illustrissimas sorores defuncti Caroli agẽtes iudicio adipiscẽde, vel recuperãde possess. obstet exceptio pprietatis, ꝛ appanagij. In quibus resolutionibus ea vtar breuitate, vt nec aliqd p̃termisisse, nec obscuritatẽ videar affectasse. ¶ Circa primũ videret prima cõsideratione dñm, qð sint de Demanio, † ex pluribus. Primo, ex instr̃o donationis, p Heliaȝ sororẽ, ꝛ h̃ẽdeȝ Roberti, comitis Alenconij, Philippo Frãcoꝝ regi his verbis facte. Damus ꝛ ɔcedimus dño nr̃o Philippo, illustri Frãcoꝝ regi, suis h̃ẽdibus in perpetuũ, Alentiũ, ꝛ Alencenesiuȝ ꝛc. Ecce qð donatio † fuit facta regi ꝛ sic dignitati, ꝛ nõ persone. Ergo Alenciũ, ꝛ cetera donata, fuerũt regno acq̃sita. l. qð princip. ff. de le. ij. l. antiq. §. attica. ff. de ann. leg. Nec vr̃ referre, qð anpositũ sit nomẽ propriũ, cuȝ nõ fuerit antepositũ simplr̃, sȝ cũ qualitate denotãte dignitatẽ, ꝛ dñiuȝ, vt sonat illa verba, dño nr̃o. pcedentia nomẽ propriũ. l. si cõis seruus ita stipulet̃. ff. de stip. seruo. Scdo, ex instr̃o donationis facte p. l. Ludouici, Francoꝝ reges Petro filio suo, cui ita substituit. Qð si forte contingeret eũdeȝ filiũ nr̃uȝ, vel h̃ẽdes suos, sine h̃ẽde ex suo corpore pcreatis decedere, p̃dicta omnia ad heredem, seu successorem nr̃uȝ (qcunq; p parte regnũ Frãcie tenuerit) libere reuertant̃. Cui substitutioni locus fuit, qr Petrus sine liberis mortuus est. Ergo sequitur, qð ad reges regnũ tenẽtes fuerint deuoluta. l. ex facto. §. si. ff. ad treb. l. filiusfamilias. §. cũ quis. ff. de le. j. ¶ Premissis nõ obstãtibus, rñdeo hos ducatũ, ꝛ comitatũ, eẽ dignitates a regno † penitus separatas. Nã ex tenore donationis facte p Heliã Philippo regi, ɔstat qð ante dictã donationeȝ non erãt de demanio. Unde, pcurator regnũ, q nõ dicit has dignitates Philippo donatas, fuisse regno vnitas ꝛ incorporatas, ipse pbare dȝ. l. ei q. ff. de pba. l. actor. C. eo. Et qð vnio † ꝛ incorporatio pbãda sit ab eo, q eaȝ allegat, pbat̃ in. l. si vacãtia. ibi, fide ɔstiterit. C. de bo. vacan. lib. x. Et rõne ẽt ondit̃. Nã incorporatio, est qd facti, qð nõ p̃sumit̃, nisi pbet̃. l. in bello. §. facte. ff. de cap. ꝛ postli. re. c. j. de ɔsti. lib. vj. Soluȝ superest demõstrare, qð ex pductionibus allegatis p procuratore regiũ, non probat̃ aliqua vnio, siue incorporatio. Nõ quidẽ pbat̃ ex instr̃o p̃missę donatiõis facte p Heliã regi Philippo, imo ex ipsius lectura apparet, qð nõ sunt de demanio. Et pro clariori demõstratione p̃mittẽduȝ ẽ, qð reges Frãcie (q in regno suo dñr Impatores. c. p venerabileȝ. q filij sint legi.) habẽt duplex p̃rimoniuȝ, sicut impator. Unũ priuatũ ꝛ ppriũ, alterũ impiale, siue regnũ. l. ij. §. h interdictũ. ff. ne qd in lo. pub. l. bñ a zenone. C. d quad. p̃scr. Quo sic p̃misso, rñdeo, qð Helia donauit has dignitates Philippo regi, vt illi eẽnt propria ꝛ priuatũ p̃rimoniũ, qð ex pluribus iustificat̃. Primo, qr donauit Philippo, † vtĩ Philippo ꝛ p̃uate psone, nõ aũt regie dignitati, neq; regno. Qð ex eo pȝ, qr prius fuit exp̃ssuȝ nomẽ propriũ, q̃ nomẽ dignitatis, q̃ casu donatio credit̃ facta ɔtemplatione psone, nõ ãt dignitatis. d. l. si cõis seru⁹. ꝛ. c. qm̃ abbas. de offi. dele. Nec illa verba, dñ o nr̃o, q̃ precedũt propriuȝ nomẽ, referri põt ad dñiũ, respectu regni, neq; ẽt ad regiã dignitatẽ, cũ presupponat̃, qð Helia comitissima Alẽconij, nõ eẽt tpe dicte donatiõis subdita regi Frãcie. Jð talia ṽba honorantur

aut amicitie, vel affinitatis gratia, pslata intelligit. Quo casu donatio censetur facta psone, et non dignitati, etiā si solum nomen dignitatis fuisset expressum.c.requisisti.de testa.c.Pdotiscos.xij.q.ij.et not.p glo.in.c.scdo.de test.lib.vi.et per Bart.in.l.cuibus.ff.de rebus dub.et per Panor.consi.xcm.i.q.li.ij.

¶ Scdo, qz predicti Comitatus fuerunt per Heliam donati Philippo Regi, et ei heredibus i ppetuū. Ergo nō fuerūt donati regie dignitati, neque regno, qd nūquā moritur.et cōsequēter nō pōt heredem habere.ca.si gratiose.de rescrip.lib.vi.l.pponebat.ff.de iud.alioquin si dignitati (non āt persone) donasset, frustra de heredibus mētionē fecisset, qd non est dicēdum.l.si quando.ff.de lega.j.c.si Papa.de priuileg.li.vi.

¶ Tertio, qz Helia donationē fecit, ea lege, vt quatuor parochie, et nōnulla alia Castra essent de dñio Alenconij, qd stare nō posset, si voluisset Alencōiū donare, et vnire regno. Qz per incorporationē dignitas Comitatus vnita regno, abolita et extincta remansisset.l.i rē.§.si qs rei sue.ff.de rei vēd. et §.illud m̄.in arg.in auc.vt iud.sine quoquo suffra.colla.ij. Et firmat Rota decis.cclxx.i antiq. Et tradit p Felr.i.c.in nr̄a.l.xxxiij.cortda.de rescrip. Unde cū ex h cognoscat intētio Helie donātis, qd noluit Comitatū Alenconij acqri regno, nō refert, vtrū nomē dignitatis fuerit appositū, vel duntaxat expssuz, cū ex sequētib declaret pcedētia.l.q filiab.et.l.si seru pluriū.§.fi.de legat.j.et ita firmant Pan.et alij in dicto.c.quoniā Abbas.

¶ Ceteruz, non sequit, facta fuit donatio Regi, g res donate sunt de regno, qd suis finibus distinguit.fm Bald.in.c.j.§.preterea Ducatus, ver. Sz quid sit Marchionib.de phi.feudi alie.p Fed.vbi dicit, qd nō sequit qd res donate Marchionibus, sint de Marchia, nisi vnite fuerint marchie. Que vnio nō presumitur nisi probetur.vt supra probatum fuit.

¶ Insuper, et si cōstaret, qd aliqādo fuerint de Demanio, tñ ex q annis.ā. tercētū steterūt sub spālibus dñis, desijssent esse de Demanio, etiā in piudiciū fisci, et regni, fm and.de iser.in.d.§.preterea.ver.nec dñs.col.iij.vbi ēt dicit, qd onus probādi, qd sint de Demanio, incūbit procuratori regio, qñ possessio est penes aliū.vt in casu nostro, et dicam in vltimo dubio.

¶ Ex quib oib facio hanc cōclōnē, qd Comitat Alēcōij q prius erat de Ducatu Normanie, puenit.tit.lucratiuo ad Philippū Regē Frācie, nō vti Regē, sz vti priuatam personam.

¶ Qua cōclōne stante sic (vt.ā.) comprobata, seqt clara solutio ad aliud argumentū pcuratoris regij, fundatuz sup substōne facta Petro, filio sancti Ludouici. Nā (purificata cōdōne substitutionis) Alēconiuz et c. bona substitutioni subiecta, reuersa fuerūt ad heredes Regis Ludouici, eo iure quo prius per ipsuz substituētez possidebant. Sz prius possidebant tanquā priuatuz patrimoniuz, vt probatū fuit, ergo tanquā priuatuz patrimoniū, reuersa sunt ad successores. Et qd ita sit, patet ex multis. Primo, ex nā substōnis q in deficiētis locū substitutuz ponit.l.vnica §.finautē ad deficiētis.C.de cad.tol. Ad Petrū āt (q decessit sine libero, et sic q defecit) bona spectabāt tāquā pprium, et priuatū patrimoniū. g ēt eod.iure spectabūt ad substitutos.arg.l.si eū.§.q iniuriarū.ff.si qs caut.c.ecclia.vt lite pē. Scdo, ex nā illius verbi reuertātur, q res reponit in antiquū statū, antiquūqz dominiū.l.si totas.C.de inof.dona.l.si vnquā.C.de reuo.dona. Tertio, qz qualitas adiecta donatiōi facte Petro, itelligit repetita i substōne eidē facta.l.j.C.de impu.et alijs substi. Et prima volūtas trahit se ad scdaz.l.si mihi et tibi.§.fi.ff.de leg.j.sz diuus Lud.donauit Alēconiū, et cetera castra Petro, ac si essent de pprio, ac priuato pātrimonio ipsius regis, (vt statī pbabo) g necessario seqt, q vocauerit substitutos ad dicta bona, tāqz ad ppriū pātrimoniū ipsi substituētis.

¶ Qd aūt dictus Ludouicus pdicta donauerit Petro, tāqz cēnt de pprio patrimonio, et nō de Demanio, probo pluribrōnibus. Primo, qz donauit et assignauit, pro portione ipsius Petri, vt sonāt verba donationis. In Demanio aūt, Petrus scdo seu tertio genitus nullā hēbat portionez, lege Salica ita disponēte, vt.c.lz.de voto. Ergo dicamus, qd donauerit pro portione pprij, et priuati pātrimonij, in qua habebat portionē. Scdo, qz pdicta donauit et cōcessit Petro in feudū ligiū, qd de sui nā trāsit ēt ad feminas, vt dicā.j.in tertio principali dubio. Ergo dōm, qd donauerit tanqz cēnt propria et patrimonialia bona, nō aūt tanqz essent propria et de Demanio, qd in feudū legiū cōcedi nō pt, qz actus ad pñter agen o restringēdus est, et adaptādus.l.Iaciuo.ff.ad municipa.cuz agens presumatur velle facere actū validū.l.iij.ff.de testa.mili. Et ea sp interpretatio capiēda est, q facit actū valere.l.quoties.ff.de reb.dub.l.quoties dubia.ff.de re.iur.

Tertio, qz dicta bona donata voluit teneri et possideri p Petrū, prout tenebant et possidebantur p ipsuz Ludo. Sz p ipsuz Ludouicū tenebant et possidebantur, vt priuatū patrimoniū, ergo et c. Et qbus apparet, q noluit pdicta cōcedere Petro in appanagiū, qd filijs scdo genitis solet p reges assignari loco alimētoruz, iuxta tradita p Jo.and.Pan.et alios in.d.c.lz.qz cōstat, quod cōcessit in feudū ligiū, q constat lōge differre ab appanagio. Et qz si dedisset in appanagiū, frustratorie fuisset substitutio facta sub cōdōne, si sine liberis, cū appanagiū nō trāseat ad alios, qz ad liberos masculos, vt psupponunt in themate. Et probat, qz que ad vitā duz fruēdumqz donant, ad heredes nō trāsmittunt.l.donationes.§.spēs.et ibi notat.ff.de dona.§.finit.inst.de vsufru.l.antiquas.C.eo. Nec pmissis obstāt illa verba, ad hēdes et successores meos, q regnū Frācie tenuerint.que vīr innuere, q substitutio fuerit facta cōtēplatiōe regni, qz talia vba fuerūt adiecta ad excludēdos coheredes pprij pātrimonij, q nō essent reges. Et ad excludēdos cohēdes pprij pātrimonij, q p tpe reges essent vano et nudo noie, qui Reges nulla tenētes nolant, vt de Episcopis nudo noie dixit Bal.in.l.vnica.C.de m.in.quirinū toll. Nō āt adiecta fuerūt, vt osideret se velle substituē Regē, q nō esset cohēs pprij pātrimo. Et qd ita sit, pbatur ex illo relatiuo, qui regnū Francie tenuerint, posito sine copula, cuius nā est restringere suū antecedēs, salua et retenta qualitate ipsius altris.l.cūctos populos, quos clemētie nre regit imperiū et c.C.de su.trin.et fid.cat.l.ea ni adiectio.ff.de le.iij. Sēsus g fuit, substituere illū solū hēdē pprij pātrimōij, q ēt eēt successor i regno, nō āt substituere oēs cohēdes pprij pātrimonij.

¶ Et p isto sensu nō solū seruiūt verba, et fundamēta de qb.s.sz ēt rō nālis. Qz nemo psumit velle dissipare ppriū.l.cū de īdebito.ff.de pb.g nō est psumēdū, qd voluerit substituē regē, vt regē, et bona pprie venire regno. Qz vnio nihil aliud ē, q dissipatio.c.nra.dlo, q hūt a pla.cle.si vna.de reb.eccl.ū alie. Et tradit p De.cōs.lxxxvij.co.j. Ex qb.pz resolo primi dubij.

¶ Uenio nūc ad scdm. An ex deductis et productis constet, quod pdicti Comitatus fuerint dati Comitibus de Alenconio, et Pertici in appanagiū. Et (vt punctus intelligat) ego nomino appanagiū illud, quod relinquit vel datur a Regib. Frācie, filijs secūdo, et tertio genitis, qui nō succedūt in regno, vt notat in.d.ca.licet.de voto. Quo presupposito, videtur q predicte dignitates Alenconij et Pertici sint de appanagio.

¶ Primo, qz a diuo Ludouico Rege donate fuerūt a Philippo rege Carolo Ualesio eius filio, a quo originē traxit Carolus nouissime defunctus, de cuius successione nūc agit. Ergo erūt de appanagio, si verū sit, qd id dicat appanagiū, qd a regibus eoz filijs scdo vel tertio genitis relinquit vel donat.

¶ Scdo, qz ex instrō electionis Comitatus Alēconij, in Ducatuz, apparet qd duces Alēconij, tenēt dictū Ducatuz a Regib Frācie, in paria seu paritate. Ex q vz, q sit de appanagio et de demanio, sicut Regnū. Alioqn nō eēt aliq paritas inter eos.l.apud eū.ff.de manumiss.et de notis feudoz.§.notādus.

¶ Tertio, quod sint de appanagio, constat ex ppria confessione ipsoruz Comitum, que est oium probationū suprema.l.generaliter.C.de nō nu.pec.e.p mas.de pb. Naz in eoz varijs supplicationibus asseruerūt, se pdictas dignitates tenere i appanagiuz regale. Supplicātes aūt censentur fateri oia in precibus narrata, vera esse.l.cuz precuz.C.de libe.cā.l.cōdōm.C.de insti.et substi.sub cōdi.fact.et ibi mod.et tradit p Jo.and.c.cū in pōnibus.de iu.iur.li.vi.et p Past.in.c.examinata.de iudic.

¶ Sz (his et similibus nō attentis) uideo, predictas dignitates nō fuisse, nec esse appanagiū. Et pro (clariori resolutione) pmitto, qd ad h vt pprie dicat appanagiū, plura sunt necessaria. Primū, qd sit datuz vel relictuz a Regib filijs posterioribus, qui nō possunt in regno succedere. Scdm, qd datū vel donatū sit de ptinētib ad regnū. Tertiuz, q datuz vel donatū sit pro pane quotidiano, et sic p vsu et alimētis, vt sonat ipsius vbuz, et tradit p Joan.and.Pan.et alios i dicto.c.lz de voto. Hoc sic pmisso, demōstro has dignitates nō esse appanagiū, qz defficiunt requisita necessaria ad appanagiuz. Deficit.n.sz requisitū, qz nō sunt de regno, nec de ptinētib ad regnuz, vt abūde ostēsuz fuit in pcedēti dubio. Deficit ēt tertiū, qz nō fuerunt cōcesse p vsu et alimētis, sz iure dominij, vt ex q pluribus documētis apparet. Et icipiēdo a Carolo Ualesio pmo Comite, a quo originē duxerunt ceteri Comites Alēconij, progenitores defuncti Caroli et dictaruz sororuz agētiuz, apparet publico instrō, quod eidē Carolo Ualesio relicte fuerūt a

Philippo Rege eius patre, iure ꝓprio ⁊ iure dñij (nõ in appanagiũ) decem libre annui reditus in terris, cõputato valore Comitatus Valesij. Pro quibus qdez .x. millibus libris seu illarũ supplemẽto habuit Comitatũ Alenconij, a Philippo pulchro eius fratre Rege, ⁊ coherede Philippi cõis patris. Et si dicat, qđ ex instrũto predicto non apparet qđ Comitatus Alẽconij fuerit assignatus p̃fato Carolo Valesio, pro supplemento dictarũ .x. milliũ librarũ annui reditus, rñdetur satis cõstare ex eo, qđ apparet per instrũm diuisionis, q̃ idez Carolus facit inter eius liberos de cõsensu ⁊ bñplacito Regis Philippi pulchri, eius fratris ipsũ fuisse Comitẽ Alẽconij ⁊ possedisse Comitatũ. Quotiens. n. precedit titulus ad rẽ, ⁊ post ex hũs titulũ reperitur tenere ⁊ possidere, presumit ex illo titulo

17 † precedẽti possidere. l. ij. ⁊ ibi bar. C. de acq. pos. ⁊ est gl. ord. in. l. q̃daz mulier. q̃ ibi no. Bar. ⁊ alij ff. d rei vẽd. ⁊ Ang. cõs. dei. viso pũcto. ⁊ Lu. ro. cõs. cccxviij. ꝓ plena discussiõe. col. ij.

¶ Et si instetur, qđ ex instr̃o assignationis dictaruz librarum decẽ milliũ annui redditus, in terris, non cõstaret quod terre fuerint assignate iure dñij, magis q̃ iure appanagij, rñdetur satis cõstare, quod nõ fuerũt assignate iure appanagij ex eo, qđ fuerũt sibi assignate pro portione, ⁊ omni ⁊ toto eo, qđ hẽre poterat, ⁊ debebat in bonis ⁊ hereditate Philippi Regis, eius p̃ris. Pondero, qđ p̃r assignat filio scđo genito pro portione spectãte in bonis suis. Quod intelligẽdũ est in bonis suis priuatis, ⁊ nõ in regno, cuius nulla portio spectat filijs posterioribus. d. c. ij. ⁊ ibi notat. Itẽ pondero, qđ assignatio facta fuerit pro iure hẽditario, ⁊ ꝓ portione ipsi Carolo spectãte, post

18 decessũ p̃ris, ⁊ sic pro legitima. Id aũt qđ iure hereditario, † vel pro legitima datur, iure dñij spectat ad eũ cui relinquit, non aũt iure appanagij. l. his verbis. ff. de hered. inst. l. scimus. §. repletionẽ C. de inoffi. test. Itẽ pondero, quod dicte terre reditus decẽ milliũ librarũ fuerunt relicte Carolo, ⁊ eius heredibus ex suo corpore descẽdentibus. Ergo nõ iure appanagij, quod ad heredes nõ potest transmitti, cũ ad vtenduz fruenduq̃ nũ cõcedatur. l. antiquas C. de vsufr. ⁊ licz liberi masculi videant p̃ri succedere in ipso appanagio, tñ non dñr heredes p̃ris in ipso appanagio, cũ aliud sit appanagiũ p̃ris, aliud liberoꝝ. l. stipulatio ista. §. si qs ita. ff. de ver. obl. ⁊ l. repeti. ff. quib. mod. vsufructus amit. Preterea, liberi masculini capiunt appanagiuz

19 † iure suo, ⁊ nõ ex ꝑsona patris, neq̃ vt heredes, cuz eadẽ rõne qua Rex tenet fratribus prouidere de appanagio pro alimẽtis, eadẽ rõne teneat filius fratrũ. l. si quis a liberis. §. itẽ rescripserũt. alias rescriptũ est. ff. de liberis agn. Itẽ pondero substitutionẽ factaz dicto Carolo, si decederet sine hẽdibus ex suo corpore, q̃ fuisset supflua, si donatio ⁊ assignatio eẽt eidem facta pro appanagio, qđ absq̃ substitutione reuertit ad Regẽ, casu q̃ hñs appanagiũ moriat sine liberis masculis. Nõ est at dõm, qđ p̃r Philippus frustratorie substituerit. d. l. si qñ ff. d le. j. cũ solitis cõcor. Itẽ pódero, qđ Philippus p̃r voluit substitutioni locũ esse si Carolus decederet cuz filia hẽde. Illa. n.

20 verba, sine hẽdibus † ex suo corpore, cõprehẽdunt taz feminas, q̃ masculos. l. ex facto. §. si. ff. ad treb. l. j. ⁊ ibi notat. C. de cõdi. inser. Nec obstat, si dicatur, qđ verbuz, sine heredibus ex suo corpore, ex natura appanagij, dz intelligi de masculis dũtaxat, ac ẽt ex natura rerũ feudalium. c. j. ⁊ ibi Bal. de succes. feu. c. j. quẽadmoduz feuduz ad filiam perti. qr respondetur dupl'r. ¶ Primo, q̃ frustra allegatur nã appanagij, pro intelligẽtia illoꝝ verboruz, sine hẽdibus, nisi primo probet, qđ istud sit appanagiuz. Naz hoc est id, de quo disputatur, vnde pro fundamẽto frustra allegatur. Scđo rñdetur, quod huiusmodi substitutio nõ potest intellectum recipere ab ipso appanagio, cuz cuius nã nullã recipiat substitutionẽ, vt sã. ꝓbatũ fuit. Ad naturam rerum feudalium respondebo in penultimo dubio.

¶ Scđo, qđ nõ fuerint cõcesse p̃dicte dignitates Comitibus Alẽconij, ⁊ Pertici iure appanagij, apparet ex instr̃o diuisionis, q̃ inter liberos suos, fecit p̃fatus Comes Carolus Valesius. Ex instr̃o (inquam) prime diuisionis Comitatus Alenconij, fuit assignat9 ꝓ portione hẽditaria, filijs masculis nascituris ex ipso, ⁊ Manilda tertia vxore, vna cũ quibusdã alijs castris, q̃ oĩa voluit permanere ꝓpria hẽditaria ipsoꝝ nasciturorũ. Pondero p̃dictũ Comitatũ relictũ fuisse ꝓ portione hẽditaria, ĩ iure ꝓprio, ⁊ nõ in appanagiũ. Nã qui portionez facit coheredib9, † eodẽ iure capit q̃ ceteri cohẽdes. ⁊ l. vnica

21 quãdo non peten. par. ⁊ l. si duobus, l p̃ncipio. ⁊ §. finali. ⁊ l. huiusmodi. §. si Titio. ff. de leg. primo. et sic vocati ad Comitatuz Alenconij, ⁊ cetera castra pro sua portione hereditaria, dñr vocati iure dominij ⁊ iure proprio, sicut vocati fuerũt ceteri coheredes ad reliqua bona patrimonialia, q̃ cõstat non esse appanagiũ. Itẽ pondero, qđ filij nascituri vocati fuerũt ad dictũ Comitatũ Alẽconij, ⁊ ad nõnulla alia bona, p̃sertiz ad reditũ tẽpli Parisiẽsis pro sua portione hereditaria. Ergo eodẽ iure vocati sunt ad Comitatũ, quo vocati fuerũt ad dictũ reditũ. Qz vna determinatio respiciẽs plura determinabilia,

22 † dz oĩa pariformiter determinare. l. iã hoc iure. ff. de vul. ⁊ pu. pil. l. quãuis. C. de impub. Cõstat aũt, qđ ad dictũ reditum ⁊ pleraq̃ alia castra vocati fuerũt iure hereditario ⁊ ꝓprio, nõ aũt iure appanagij, ergo eodẽ iure vocati cẽsentur ad dictum Comitatũ. Itez pondero illa verba, permanebũt ꝓpria hẽditaria. ergo nõ in appanagiũ quod non põt dici propriũ, neq̃ hereditariũ, cuz ad vsũ duntaxat cõcedatur, salua proprietate

23 regi ⁊ corone. Id. n. propriũ † dr̃, in q̃ alius ius pretẽdere non põt. insti. de pat. pot. §. j. Et id propriũ est, qđ iure dñij, ⁊ iure proprietatis debet, non aũt iure appanagij, ⁊ vsufructus. l. si procurator. ff. de acqu. re. do. ⁊ l. si fructuarius proprietatẽ. ff. vsufr. quẽadmoduz caue. Itẽ pódero, quod Carolus Valesius primus Comes iure institutionis ⁊ vltime voluntatis dĩ-

24 sposuit de dicto Comitatu. Nã illa diuisio fcã † inter liberos, dr̃ vltima volũtas. l. si. C. fa. ercis. notat in. l. ij. C. de pac. d quo verisĩr nõ disposuisset, si fuisset sibi cõcessus in appanagiũ nõ trãsmissibile ad hẽdes, vel veros hẽdes, ꝑ ea, q̃ sã dixi. Itẽ pódero in dicta diuisione filij taz nati. s. Philippus, ⁊ Carolus p̃re requirẽte renũciarunt oĩ iuri sibi ipsis cõpetenti, cõpetituro, ĩ dicto Comitatu rõne successionis, ⁊ lilme portione. Et hẽ dicto, q̃ Carol9 p̃r nõ tenebat neq̃ possidebat dictũ Comitatũ iure appanagij, qr in appanagio filij nõ hñt aliq̃ ĩ ius, neq̃ ius succedẽdi patri, vt declarat Pan. i. d. c. ij. Sz eoꝝ ius metiunt ex ꝑsona ꝓpria, cũ rex Frãcie dñs appanagij te-

25 neat † subministrare panẽ descẽdẽtib9 ex eo, ⁊ fr̃ibus, fratrumq̃ filiis. l. si qs a liberis. §. j. ⁊ §. item rescripserũt. alias rescriptũ est. ff. de lib. agn. que iura licet loquantur in fratribus, tamen extendenda sunt ad filios fratruz, secunduz Joãnem croteum, in. l. filiusfamilias. §. diui. col. x. ff. de lega. j. possem ponderare plura alia verba posita in dicta prima diuisione, sz qr fere oĩa ponderabuntur in alijs diuisionibus, iõ reseruo ibi dicẽda.

¶ Ex instr̃o quoq̃ scđe diuisiõis facte p dictũ Caroliũ, apparet, q̃ Comitatus Alẽconij, ⁊ pertici, nõ sunt appanagiũ, rõnib9 ⁊ põderationibus, qbus. s. Et ẽt qr substituit Ludouicũ, (cui reliquerat comitatũ Alẽconij ⁊ pertici) si sine liberis decederet, Phil. ⁊ Caroliũ, ipsi9 Ludouici fr̃es, q̃ substõnẽ facere nequisset si fuisset appanagiũ, q̃ ad fr̃es nõ ẽ trãsmissibile, iuribus, ⁊ rõnibus p̃alleg. cõsuetudine ẽt (vt p̃ponit) approbata.

¶ Ex instr̃o ẽt tertie diuisiõis facte p dictũ Caroliũ, q̃ diuisionis ẽt ꝓ portione hẽditaria assignamit Comitatũ Alenconij, ⁊ Pertici Carolo scđo genito, cui (si sine liberis decederet) substituit Philippũ p̃mogenitũ, apparet qđ dicti Comitat9 nõ fuerũt relicti in appanagiũ, rõnibus qbus. s. Et ẽt qr casu quo p̃moreret Philippus, ⁊ Carolus, substituit superuiuentes in ea pte, ⁊ portione, ĩ qua sz cõsuetudinẽ patrie succedere deberent. Et qr (casu q̃ p̃moreret Ludouic9 sine liberis masculis) substituit filias, in ea portione q̃ d cõsuetudine eis debet, pódero, qđ virtute harũ duaꝝ substõnũ vocat filie femine. Ergo nõ ẽ appanagiuz, qđ ad feminas nullo casu ẽ trãsmissibile.

¶ Et si dicat, oĩa fundamẽta elicita ex diuisionibus ⁊ vltima voluntate Caroli, corruere, ex eo, qđ appanagiũ nõ erat ĩ commercio Caroli, nec de eo quicquã poterat disponere in p̃iudicium corone. Rñdet dupliciter. Primo, qđ lz de appanagio nõ poterit disponere, isti procuratori regi9 (qui dicit qđ Carolus tenebat dictos comitatus in appanagiũ) dz istud probare, cũ sit fundamẽtũ intentionis sue, vt. s. deduxi. Et facit, qr dubio bona

26 † possessa per Caroliũ, presumuntur fuisse propria. l. scđa. C. ne vxor pro marito. ⁊ ibi Bald. notat per gl. Bar. ⁊ alios in. l. quidã in suo. ff. de cõdi. institu. per Aretin. cõs. [illegible] cõsultatio presupposita. maxime cum fuerint possessa per dictum Caroliũ, ⁊ eius hẽdes tanquã proprio ⁊ hereditaria, pluribus annis supra tercentum. l. si filius C. de petitione hereditatis.

¶ Scđo rñdet, qđ Philippus pulcher, ⁊ Carol9 frater, ⁊ nepos Caroli Valesij regis Frãcie authorizarũt, approbauerũt ⁊ cõfirmauerũt oĩa ⁊ singula disposita ⁊ ordinata ĩ dictis diuisionibus, q̃ certe nõ approbassent, si p̃dicti Comitat9 fuissent de appanagio. qr princeps nõ † p̃sumit tẽtare quicquã in p̃iudicium sui regni, quod summis vigilijs, maximis laboribus, maturisque consilijs, ⁊ conseruare, ⁊ augere studet. l. si. i. si. C. de qua-

de quadrien. prescrip. & in aucten. de here. & falcid. in princ.
¶ Et ex hac auctoritate facta p Carolū Regem, elicio vnū aliud maximū & solidū fundamentum. Qr rex ipse exp̄sse fatet, qd Carolus Valesius fuit, & erat dñs & proprietari' dictorū Comitatuum, & oīum bonorum d quibus i dictis diuisionib'. Inqt. n. Rex. Nre intentionis nō est, qd Carolus Valesius patruus nr̄, pp has diuisiones desinat esse dñs & proprietari' oīum bonoꝝ inter liberos diuisorū, sꝫ volumus, qd de his possit ad libitum sue voluntatis disponere, donec vixerit. q̄ verba a pñcipe, & rege prolata † plene pbāt. cle. j. de probatio. et si sint enūciatiua facti sui predecessoris. vt in terminis nr̄is ꝯcludit dñs Alex. cōsi. xv. visis narratis. col. ij. lib. v. Si g̃ fuit & erat dñs, & proprietarius dictorū Comitatuum, g̃ ei dati minime fuerāt in appanagiū. l. pprietatis dñiū. C. de probatio. & l. si tibi. ff. vsufr. qēadmoduꝫ cauea. Si vult qd nō desinat eē dñs ēt pprietarius, g̃ etiaꝫ antea dñs erat, & proprietarius. l. decē. ff. de ver. obl. & ff. de reg. iur. l. nō pōt videri desijsse. & l. tit o vsufructus. ff. de ꝯd. & demō. c. dilecto. de preben. Et si Carolus potuit dispone ad libitū voluntatis, g̃ n̄ erat de appanagio, de quo appanagiatu vti vsuarius disponere nequit. dicta. l. antiquitas. C. de vsufructu. & l. sꝫ neqꝫ. & l. deniqꝫ. ff. de vsu & habi. Nec dicat hanc Regis ꝯfessione fidem non facere, ex eo quod diuisio suū nō fuerit sortita effectū, qr pp hoc non corruit confessio exp̄ssa in instr̄o diuisionis, tum qr separata est ab ipsa diuisione, tū qr nō reprobat instrumentum, licet filij noluerint talem diuisionē admittere, sm Inno. & Mod. in. c. cum venerabilis. de except. & Bal. in. l. alia. C. de his, quibus vt indig.
¶ Ex instr̄o etiaꝫ transactionis facte inter Carolum, & Philippum filios, & coheredes prefati Caroli Valesij ostendit, qd Comitatus Alenconij, & cetera castra obuenta Carolo, non sunt de appanagio rōnibus antedictis, & etiaꝫ pluribus alijs.
¶ Primo, qr Philippus qui postea fuit Rex, dedit & tradidit prefatum Comitatum & reliqua bona Carolo fratri suo, p dī iure sibi spectāte in hereditatibus, & bonis paternis, & maternis. Et sic titulo trāsactionis sibi obuenerūt, non aūt iure
29 appanagij. Nā ex cā trāsactionis traditione sequuta † trāsfert dñium, vel vsucapiēdi ꝯditio. l. ex cā transactionis. C. de vsuca. pro emptore vel trāsactione. & l. si pro fundo. & l. trāsactionē, que dñij. C. de transa. Ex cā aūt appanagij trāsfert solus vsus, ergo &c. Nec refert, qd Philippus tūc nō eēt Rex, tum qr postea Rex factus transactionē rataꝫ habuit, vt pꝫ ex alio instr̄o trāsactionis inite inter ipsum Philippuꝫ Regē, & dictuꝫ Carolū. tuꝫ qr de euictione cauit pro se, & heredibus suis. Unde
30 modernus Rex heres dicti Philippi, † factū defuncti nequit iprobare. l. cū a matre. C. de rei vendi. Et qr quē de euictione tꝫ actio, eūdem agētem repellit exceptio. l. vēdicātem. ff. de euictio.
¶ Scdo, qr dictus Philippus dedit & assignauit pfato Carolo, dictū Comitatū pro se, & heredibus ex suo corpore procreatis ac habētibus cāꝫ ab eis. Et sic nō solū descēdentibus hēdibus masculis, & vltibus, sꝫ ēt feminis, & successoribus par-
31 ticularibus ētneis. Naꝫ hec verba, † & habētibus cāꝫ ab eis. admittūt quēlibet successorē ēt particulares, & ex quacūqꝫ cā, vt est tex. in. c. j. de feudo non hab. propriaꝫ nat. feudi. Et tradit p Ale. post Ang. in. l. q rome §. duo fratres. in vlt. char. ff. de verbo. obliga. & consi. clxxxix. viso. coi. v. libro secundo.
¶ Tertio, qr prelatus Philippus dedit & assignauit dictum Comitatū Alēconij & reliqua dicto Carolo, ea lege, qd si decederet sine hēdibus ex suo corpore pcreatis, reuerterent ipsi Philippo, & hēdibus suis, & successoribus, ac hñtibus cāꝫ ab eis, tanq̄ insolidū veris hēdibus, & successoribus Caroli Valesij, eoꝝ pñs. Ex qbus constat, qd dictus Comitatus, & cete-
32 ra castra sunt hēditaria, & nō appanagia. Illa. n. verba † tanq̄ insolidū hēdibus &c. ostēdunt illa eē feuda hēditaria, saltē sm qd, sm Andr. de iser. in. c. j. §. hoc quoqꝫ. col. ij. de succes. feu. & in. c. j. q succes. ten. & in. c. j. de aliena. feu. pat. & Ale. ꝯs. xix. &
33 ꝯs. xvj. li. v. Et illa v̄ba, † ac hñtibus cāꝫ ab eis. ostēdūt illa eē feuda hēditaria simplr, qr trāsitoria ad quoscunqꝫ successores ēt ētneos. d. c. j. de feudo nō habente nām feudi. Et tradit p Bal. in. l. cū virum. col. fi. C. de fideicom. & p Modernos in. l. gallus. §. ēt. ff. de libe. & posthu. & in. c. in presentia de probat.
¶ Itē, ex instr̄o alterius trāsactionis inite inter dictos Philippū Regem, & Carolum super successione & hereditate quondaꝫ Ludouici eoruꝫ fratris apparet, qd Verniliuim, castruꝫ Nouum, & cetera castra ibidē descripta nō sunt d appanagio. Qr Philippus rex, illa dedit Carolo Comiti Alēconij, pro se, & hēdibus ac successoribus qbuscunqꝫ tenēda, & possidēda, tanq̄ propria, & hereditaria iura, in ꝯpēsationē portionis hereditarie dicti quondaꝫ Ludouici sibi debite, & spectantis, nihil reseruato ipsi Philippo Regi, nisi solū & duntaxat regali superioritate, homagio, & fidelitate. Ergo sequit, quod dicta castra nō sunt appanagia. tuꝫ, qr hereditaria & propria. tum,
34 qr specialis reseruatio † solius superioritatis, arguit nullū aliud ius Regi competere. l. naꝫ quod liquide. §. fi. ff. de penu leg. l. quesitum. §. deniqꝫ. ff. de fund. instru. & ca. ij. de conting. lepro.
¶ Itē, qd Comitatus & nūc ducatus Alenconij, nō sit appanagium ēt apparet, ex instr̄o cuiusdā permutationis facte inter Joānem Regem, Philippi Valesij etiā Regis filiū, & Comitissam Alenconij pro liberis suis, ibi, promittētes nosqꝫ & successores nr̄os obligantes, ad garentizandū, & soluēduꝫ dictā terrā dictis de Alēconio & successoribus suis, ac cāꝫ ab eis habituris, ecce qd dicta terra pmutata cū domo est alienabilis, & trāsmissibilis ad quoscūqꝫ heredes & successores. g̃ nō ē de appanagio, per rōnes & iura sallegata. Et si dicta terra (q̄ est mēbꝝ comitatus, & eiusdē nature & ꝯditionis, cuius ē cetera terra dicti Comitatus, vt expresse cātat tenor dicti instr̄i) nō est de appanagio, bene sequit qd etiā cetera terra non erit appanagiū, alioquin essent diuerse nature, & cōditionis, qd negat ipsa exequatio. l. j. ff. de leg. j. c. fundamēta. circa mediū. d
35 elec. lib. vj. Alioqn vnus & idē Comitatus, cēseretur † diuerso iure, qd non est admittēduꝫ. l. eum qui edes. ff. de vsucap. c. cum tua. d decimis. Alioqn pars discordaret a toto, qd nō ꝯuenit. l. si qs cū totuꝫ. ff. de exce. rei iud. & mēbꝝ discederet a capite. qd nō decet. c. nō decet. xij. dis. & in auc. de eccl̄ia. titu. in princ.
¶ Itē, quod Comitatus Alēconij nō sit appanagiū, probat ex instr̄u vnionis castri de dōpfront, vniti dicto Comitatui p Regem Carolū, in fauorē Petri Comitis Alenconij, ibi, p se suosqꝫ hēdes, & successores, seu cāꝫ ab eo habituros. & ibi, mandātes, ne dictū Comitē ꝯsanguineū nr̄um, suosve hēdes, aut successores, seu cāꝫ ab eo vel eis habituros, ꝯ tenorē presentis vnionis minime turbare presumāt. Ecce, quod habituri cāꝫ a dicto Petro Comite, vel eius heredibus. & sic etiā successores extranei & singulares. cap. j. de feud. non habē. ie natu. feu. turbādi non sunt in vnione facta Comitatui. Ergo Comitatus alienabilis est, & transmissibilis ēt ad extraneos successores, & ꝯñr non potest dici appanagiuꝫ rōnibus preallegatis.
¶ Insuper constat ex lectura dictaruꝫ vnionū, quod fuerūt facte in fauorē dictorū Comitū & successorū, qd stare nō posset, si dictus Comitatus eēt appanagiū. Nā si dixerimus, qd vnita fuerūt pdicta castra dicto Comitatui respectu appanagij, vnio nullius fuisset momēti, qr proprietas nō accedit vsufructui, seu appanagio. l. itē si fundi. §. huic vicinus tractatus ē. ff. de vsufr. Si vero dixerim' vnita fuisse Comitatui respectu pprietatis & dñij, talis vnio cessisset cederetqꝫ i damnū ipsoꝝ
36 Comitū, † qr per taleꝫ vniones perdidissent dominiū, & pprietatē, & omne illud, qd habebant in ipsis castris. Nā reꝫ suam
37 alienat, † qui eaꝫ vnit, & incorporat rei aliene. c. tua. de his que fiunt a Prelatis. in fi. & traditur per Hemi. cons. lxxxvj. col. j.
¶ Item, quod dicti Comitatus non sint appanagium, luculenter probatur ex instrumento diuisionis facte inter Petruꝫ Comitem Alenconij, & Robertum eius fratrem Comitem Pertici, tam ex rationibus antedictis, quam ex sequētibus.
¶ Et primo, qr ex lectura eiusdē apparet, qd Petrus & Robertus successerunt in dictis Comitatibus, Carolo (mediante religionis ingressu) & Philippo, Rothomagensi Archipresuli, mediante cessione eorum fratribus facta. Ex hoc con-
38 stat, quod non sunt appanagium, quod non est neque † cessibile, neque transmissibile ad heredes, maxime transuersales.
¶ Secundo, qr ex substitutione & reseruatione (de qua in dicta diuisione) casu quo ipse Petrus, & Robertus decedit sine heredibus ex suo corpore, vocatur dictus Philippus & eius heredes, vel habētes cāꝫ ab eo. Ergo ēt vocantur ētnei successores etiā particulares. d. c. primo. & ꝯñr nō sunt appanagiuꝫ.
¶ Tertio, qr in dicta diuisione est adiectum pactum de non alienando predictos Comitatus, absqꝫ licentia dicti Archiepiscopi, quod fuisset vanum & frustratoriuꝫ, vbi dicti Comitatus essent subiecti appanagio, quod cōstat eē inalienabile.
¶ Quarto, quia in penam alienantis dicti Comitatus applicantur dicto Archiepiscopo & heredibus suis, vel habentibus causam ab eo, & sic etiam extraneis & singularibus successoribus, qd nō conuenit appanagio. vt toties supra dictū fuit.
¶ Quinto, qr promiserunt mutuo. & vicissim pro se hēdib', & successoribus, ac habēntibus cāꝫ ab eis, attendere & obseruare

omnia & singula. Ex quibus etiam verbis constat, quod non sunt appanagium. ¶ Item, premissa iustificantur etiam ex instrumento vnionis castri de Argenteau dicto Comitatui facte per regem, inducendo vt. Adiungi instrumentum permutationis, & instrumentum vnionis castri de Baphrone. ¶ Item, comprobantur predicta ex alio instrumento vnionis terre du Tinet, & nonnullorum aliorum castrorum, dicto Comitatui per prefatum regem Carolum, ponderando & inducendo, vt. s. ¶ Item fortificantur ex diuisione, quam fecit Petrus Comes Perticii, & Alenconii, inter filium suum masculum, & filias fratris. quibus reliquit quam plura castra, que eis relinquere minime potuisset, si essent appanagium, & in qua attestatur se esse proprietarium dictorum Comitatuum, ergo non tenebat nec possidebat eos, vt appanagium, per ea, que supra pluries fuerunt repetita. ¶ Item corroborantur premissa ex instrumento erectionis dicti Comitatus Alenconii in ducatum. ibi, decernentes dictum Joannem consanguineum nostrum, & suos in dicto Ducatu succedentes, duces appellari. Ex illis enim ver-

39 bis † & suos, ostenditur, quod hic Ducatus est hereditarius, non autem concessus in appanagium, vt consuluit Alex. consilio xxvj. ponderatis his. lib. v. ¶ Ex his & aliis, que ex dictis documentis eliciuntur, & que consulto pretermisi, ratus sum ista sufficere, quia apparet, quod dicti Comitatus, & castra eidem vnita, sunt hereditarij & hereditaria. Id enim superest, vt remoueamus contraria allegata. ¶ Non obstat igitur quod primo loco dicebatur, quod id dicitur appanagium, quod a Regibus datur, vel relinquitur filiis posterioribus, quia huiusmodi diffinitio est falsa, cum non conuertatur cum diffinito. l. j. §. dolum. ff. de dolo. nam si quid detur, quod non sit de regno, & de quo Rex possit disponere, non dicitur appanagium. vt dixi. sed de istis Comitatibus potuerunt Reges disponere, prout disposuerunt, cum sint hereditarij simpliciter, & de patrimonio proprio & priuato. vt lucculenter fuit probatum, supra &c. ¶ Non obstat secundo dicebatur, quod Comites tenent dictos Comitatus in paria, seu in paritate, quia non sequitur; ergo tenent in appanagium. Imo istud retorquetur, quia si sunt in paritate cum Regibus, tenebunt Comitatus pari iure, & sic vti veri domini, & non vt vsufructuarij, & appanagiarij. Aliter etiam infra respondebo. ¶ Non denique obstat, quod tertio dicebatur. quod ex pluribus documentis constat Comites fuisse confessos, se tenere dictos Comitatus in appanagium. Ad istud in quo sentio regium procuratorem, facere suum precipuum fundamentum, respondeo tripliciter. Primo, quod talis confessio, seu assertio presumitur facta per errorem, ex quo constat ex documentis innumeris, rem aliter se habere, ideo talis asser-

40 tio † non debet nocere Ducibus, tractantibus de damno euitando. l. si post diuisionem. C. de iu. & fact. ign. l. sed si me putem. ff. de condi. inde. & l. cum de indebito. in prin. ff. de prob. traditur per Bar. in. l. non fatetur. §. sed quero, qualiter probabitur error. ff. de confessis. ¶ Confirmatur hec responsio, quia confessiones (de quibus in supplicationibus dictorum Comitum) sunt relatiue ad antiquam predecessorum suorum possessionem, ad antiqua tempora & documenta. Nam in literis impetratis anno. M. cccclxxxiiij. est hec clausula. Sicut predecessores sui tenuerunt, & possiderunt, ita ipse teneat a nobis in paritate, & appanagio, & sicut tenuerunt temporibus retroactis. Item in literis impetratis anno. M. cccclxxvij. ita continetur. Nobis expositum fuit ex parte dilecti nostri consobrini Ducis Alenconii, quod ex antiquissimo tempore & iure appanagij regalis ipse & predecessores sui, habuerunt & habent ius & iurisdictiones esquerie. &c. Et in concessione & gratia Rex non simpliciter petita concessit, sed sub hac forma, videlicet, secundum modum & formam, quibus sui predecessores vsi sunt tempore preterito. Unde de errore satis dicitur constare eo ipso, quod constat predecessores possedisse iure proprio, & hereditario, non autem iure appanagij. l. ij. C. de erro. aduo. notatur in. c. inter dilectos. de fide instr. vbi Pan. col. v. & tradit Bal. in. l. alia. C. de his, quibus vt indig. Addiderunt enim duces in suis precibus se tenere ducatum in appanagium, credentes ita esse, & vt facilius impetrarent iudicem appellationum, quem esquerium appellarunt. Unde talis er-

41 ronea confessio, non debet eis, nec successoribus nocere. l. si. versi. & qui addidit epistole fuc. ff. de consti. pec. quam ad hoc notauit Bal. in rub. C. eo. ij. col. j. & in. l. si absentis. col. si. C. si cer. pe. & Fel. in. c. cum venerabilis. col. vj. de exce. vnde in proposito dicebat Bal. c. j. §. fi. col. fi. de feu. guard. quod si recognitio feudi sit aliter facta per errorem, quam solito more, quod non nocet aliqualiter posteris. ¶ Secundo respondetur, quod Comites nunquam confessi fuerunt se tenere dictos Comitatus in appanagium verum & proprium, sed solum confessi fuerunt se habere ius & priuilegium appanagij, & se tenere has dignitates in appanagium fictum, & ex priuilegio. Ita sonant verba scripti impetrati anno. M. cccclxxxiiij. ibi, cum dominus iuribus patrie, & appanagij, ac aliis priuilegiis &c. Illa enim

42 dictio † & aliis priuilegiis, implicat iura parie, & appanagij, competere dictis Comitibus ex priuilegio. l. quidam relegatus. cum gl. ff. de reb. dub. & notatur etiam per gl. & scribentes in. l. iij. C. de ser. fug. Alex. consilio cxix. col. ij. lib. ij. vnde cum fuerint concessa iura & priuilegia appanagij, & parie in eorum fauorem, non debent in odium retorqueri. l. quod fauore. C. de legib. fuerunt enim eis concessa priuilegia appanagij, & parie, ad hoc vt ipsi Comites potirentur iure esquerie, & haberent iudicem appellationum, vt ex tenore rescriptorum euidenter paret. Ergo inducta ad vnum effectum, non debent contrarium operari.

43 l. non communis. C. de pen. l. legata inutiliter. ff. de adi. leg. † Nam concessa de iure speciali, non tollunt nec excludunt beneficium iuris communis. l. in bello. §. si quis ser. ff. de capt. & postli. reuer. & traditur per Bar. in auc. quas actiones. col. ij. C. de sacros. eccl. Nec priuilegium debet

44 ita interpretari, † quod tollat beneficia competentia priuilegiato ex alio iure, alias de ca. l. si ruffinus. C. de teil. mili. & Bar. l. iij. §. si emancipatus. ff. de bo. pos. contra tab. vbi infert, quod priuilegium ciuitatis concessum forensibus scholaribus, non tollit alia priuilegia scholaribus eisdem competentia. Et ad istud propositum plura congerit Ale. & mod. l. d. l. si ruffinus. & per Fel. l. c. dilectus filius. ij. col. iij. de resc. ¶ Tertio respondetur, quod ex quo ex antiquis instrumentis & regiis concessionibus constat, quod huiusmodi dignitates fuerunt concesse iure proprio & hereditario, etiam ad feminas transmissibili, non debet subsequens recognitio in appanagium nocere filiabus, quia possint se fundare in proprio iure primisque concessionibus plenioribus, & fauorabilioribus, a quibus non videtur recessum per recognitionem appanagij non ita sic

45 notabilem nec plenam, sicut per electionem arbitrorum, † non videtur recessum a iudice ordinario. l. si tamen. C. de temp. appell. nec est nouum, ut quis ex duabus causis rem possideat. l. non est nouum. ff. de ac. emp. l. iij. §. ex pluribus. ff. de acquir. pos. per quam iura Albe. de rosa. post Ubertum de bobio in. l. fi. col. fi. & ibi etiam Jas. ea. col. fi. C. de iure emphy. decidit filiam eius, qui recognouit se in feudum tenere rem, quam ab eodem prius habuerat in emphyteosim, succedere in ipsa re vt emphyteotica, quia per recognitionem in feudum minus notabilem, non fuit recessum a contractu emphyteotico, quo tamen habita heres sui patris possit vti priori inuestitura, per quam pinguius & amplius sibi prouidet. Unum enim remedium sine ordinarium, siue extra-

46 ordinarium, † non facit cessare alterum, quod pinguius est, & salubrius. l. in prouinciali. §. j. & ibi Bar. & alij. ff. de noui operis nunciatione. ¶ Comprobatur ex his, que in proposito tradit Bal. in consilio cxc. proponitur, quod inuestiture. lib. ij. vbi concludit quod femina potest venire ad successionem feudi, virtute antiquissime inuestiture, per quam vocantur femine, non obstantibus posterioribus, que masculos tantum vocabant. Et dicit Pau. de ca. consilio ij. visis & ponderatis in j.

47 parte. quod a prioribus concessionibus non est recedendum, † nisi in posterioribus expresse appareret, quod communi consensu sublate fuerunt priores. Et idem firmat Jaco. Alua. consilio j. post lecturam feudorum, & Card. consilio xcij. fauendo pupillis &c. Immo in preiudicium filiarum non potest mutari forma primeue inuestiture, quia inherendum est prime inuesti-

48 ci, nec curandum quo tramite feudum descendat, † sed quale fuerit principium, secundum Bal. in. c. j. per illum tex. de eo qui sibi & her. suis. & in. c. j. §. si vero. de successio. frat. vel de grad. succes. Et ad istud propositum plura possem cumulare, que breuitatis gratia pretermitto. ¶ Uel quarto respondetur, posito quod per huiusmodi confessiones & recognitiones he dignitates facte essent de appanagio, nihilominus in eis succedere possunt femine, quia ex premissis constat, quod antecessores ipsarum recognouerunt in appanagium hos Ducatum & Comitatum, quos iure proprio & hereditario antea tenebant & possidebant. Unde succedit solenne dictum Jaco. Alua. in ca. j. col. antepe. de eo, qui sibi & her. suis. vbi dicit, quod si parentes recognouerunt se ab alio in feudum tenere feudum proprium, quod in tali feudo femine non prohibentur succedere. Idem ergo dicendum, si proprium feudum & hereditarium recognouerunt in appanagium. Non enim per talem recognitionem debet mutari prima natura feudi. c. j. de ben. frat. cum qui. mod. feud. amitti. pos. Et hec vltima solutio corroboratur ex sequentibus. Fingamus igitur has dignitates a principio fuisse

49 de Demanio & appanagio, videamus an potuerint Reges illas alienare in Carolum Ualesium, in quem constat alienatas & translatas pro se & heredibus, &c. vt late supra ostensum fuit. ¶ Et videretur primo aspectu respondendum, quod non. Nam lege regia (que Salica nuncupatur) interdicta est Regibus alienatio omnium, que spectant ad regnum, & etiam creduntur Reges in coronatione iurasse se iura regni, & honorem corone illibata seruare. Ergo alienatio-

50 nes facte non valent, † etiam si hi Reges qui alienarunt, iurassent alienata nunquam reuocare. c. intellecto. de iureiurando. Et dicit Bolo. in. c. cum dilecti. de maio. & ob. quem refert Bal. in. c. j. §. gnatus. si de feudo fuerit controuer. inter do. & agn. vas. quod rex Francie inuitis ciuibus, non potest alienare vnam ciuitatem regni. Et

dixit

dicit Bal. i.d.c. intellecto. qd iurisdictiones supreme sunt sacrorum canonum, ideo nō sunt in marsupio principis, q nō pōt vnde hēe vasal. Et refert hec & alia Fel. in.c. ad audientiā. de pscr. col.ij.

¶ Sed (premissis nō obstātibus) 3trium (sm ea que proponunt) verum esse rñdeo quinque rōnibus, (vt puto) ꝯcludentibus.

¶ Primo, qr constat ex donatione facta p Pdictū Regi Phi-[51] lippo, qd he dignitates † erant de Ducatu Normanie, & sic cōstat, qd nō erant a principio d regno. Unde posito qr (vel ex dicta donatione, vel alia regum voluntate) fuissent regno vnite cōtraria Regum voluntate separari potuissent. Quia oīs res per easdem causas dissoluitur, quibus contrahitur. regul. oīs res. de reg. iur. extra. Et qr quelibet res de facili reuertitur ad primeuam nām.c. ab exordio. xxxv. dist. l. si vnus. ver. quod & in specie. ff de pac. quibus rōnibus ita in terminis respondit Soc. cōs. iiij. super. q. lib. j. nouorum consiliorum, alias lib. iiij.

¶ Secūdo, qr lex Salica prohibens alienationē eorum, q sunt de Demanio, intelligitur de alienatione per q̄ grauatur, & leditur dignitas regalis, & sic de alienatione magna, nō de alienatione modica. c. Abbate sane. de re iud. lib. vj. & tradit per Innoc. Pau. & alios in.d.c. intellecto. per Bar. in. l. prohibere. §. plane. ff. quod vi, aut clam. Et bene facit tex. in.c. terrulas. duodecima questione secunda. Et possem infinitis iuribus, & similitudinibus comprobare, que consulto pretermitto.

¶ Alienatio aūt dictorū Ducatuum, & Comitatuum dz dici modica, cū tpe donationis non cētum reditus quattuor, siue quinque milium librarum, vt ex instrō diuisionis (de quibus ī.) manifeste probat. Reditus aūt quinque milium librarum cōsiderata excel-[52] lētia & potētia Regis † Frācie, qui supra oēs Reges obtinet coronam liberalitatis, & magnanimitatis, teste Bald. consil. cccviij. petita venia. lib. iij. & in.c. j. §. fin. de prohib. feu. alie. p Fed. est quid minimum. vt de donatione facta per Comitissam Amatildam, dicit gloss. in. l. sed si suceperit. ff. de iudic.

¶ Et ꝯsiderata qualitate psonarū, cā dz modica, vel magna, vt tradit p bar. i. l. admonēdi. circa fi. & ibi late Jas. ff. d iu. iu.

¶ Tertio, potest dici, quod lex Salica nō ꝯprehendit alienationes factas per regem, his personis que sunt de gñe, vt per plura comprobat Oldr. consi. xciiij. elegāter. quasi p totum.

¶ Quarto, qr lex regni dz intelligi de totali alienatione ēt dī recti dominij, non de alienatione vtilis dominij, & iuris vtēdi fruendique retenta fidelitate, & directo dominio, vt pulchre oñdit Bald. in prelu. feu. col. vij. secundum nouam impressionem.

[53] ¶ Quinto, qr lex que interdicit alienationem, † dz intelligi de alienatione damnosa, nō de alienatiōe vtili, & lucrosa. c. vt sup. §. fi. de rebus ecclesie nō alie. vbi permittit alienatio rei ecclesiastice (alias ꝓhibita) pro re vtiliori ꝯsequēda. Sic ēt minor qui prohibet contrahere sine consensu curatorum, vel propinquorum, nō censet ꝓhibitus ꝯhere & alienare, in sui vtilitatē, vt si pmutet rem cum alia vtiliori, sm Ang. in. l. ij. ff. de accep. & plura adducit Fely. in.c. cum. col. iiij. d iudi. & idē vult Pan. ꝯs. xxij. quanquam. in. j. parte. & Lud. ro. cons. cccxvi. circa ꝓpositū. Alex. ꝯs. lix. viso ꝓcessu. lib. ij. Cōstat aūt hmōi alienationē fuisse factā a rege Philippo, pro alijs Comitatibus & rebus longe maioris reditus, & emolumenti, vz pro Comitatibus Andegauie, Cenomanie & Carnotēsi, & alijs pluribus dominationibus, & castris pro dimidia spectantibus Carolo Valesio, iure successionis mrīne, & fraterne, q oīa idem Carolus in. diuisiōis cessit, & remisit pdicto Regi Philippo, vt idē Rex sibi cederet, & remitteret Comitat' Alēconij, & Pertici, prout factū fuit. Et sic rex Philippus pmutauit dignitates cū alijs [54] lōge maioribus. Diuisio. n. similis ē † pmutationi. l. cū pf. §. hīditatem. el. ij. ff. de leg. ij. Ergo locus nō erit legi Salice. q loquit de alienatione damnosa. Et vbi indebite ptendat illi locum esse, certe Carolo & eius hīdibus. & sic pfatis dominabus sororibus (saltem re ipsa deceptis) succurrendum ē p nouā diuisionem faciēda, de dictis Comitatibus Andegauie, Cenomanie, & Carnotēsi, ac ceteris bonis pānis, & mrīs, pfati Caroli. l. maiorib'. C. cōia vtriusque iud. Et vbi Frā. Rex moder. hīs pibati regis Philippi detrectet nouā diuisionem repelli poterit exceptione, qr tenet de euictione ipsis sororibus, si ab eis auferant hmōi dignitates, q ī. diuisiōis obuenerūt Carolo. l. si familie. C. fa. ercis. l. si fratres. C. cōia vtriusque iudi. & quem d [55] euictione tz actio, † eundē agētem repellit exceptio. l. vēdicātem. ff. d euict. & ita in ꝓpriis terminis firmat Oldra. ꝯs. xcv. ex forma isti' statuti, ad fi. Nec obstat, si dicat has dignitates redijsse ad coronā ex nā appanagij, & sic euictionē extinctā fuis-[56] se ex nā rei. Pro † q euictiōe nō ꝯpetit actio, ēt si is, a q euicta est expsse stipulatus fuerit de euictiōe. sm gl. bar. bal. Sal. & alios cōiter in.d. l. si familie. Sequit Fran. de are. ꝯs. iij. Cur. senior ꝯs. xlviij. col. xvij. & cōs. seq. col. ix. & seq. qr rñdetur istud procedere posse; si Carolus sciēter acceptasset has dignitates tāquā appanagiū, qr tunc censeret eas acceptasse cū sua qualitate, & natura. l. & puto. §. itē si seruus. ff. fa. ercis. sz idem Carolus eas non accepit, nec Rex Philippus eius frater Carolo tradidit vt appanagiū, sz vt hīditarias, & pro se, suisque hīdibus, & successoribus ac habituris cām ab eis, vt ex lectura diuisionis expresse apparet, vt sūabūde probatū fuit. Quo casu ꝯpetit actio de euictione, sm Pau. de ca. in.d. l. si familie. Et rō est ma-[57] nifesta, qr expssum, † facit cessare tacitū. l. cū filio. ff. de vul. & pupil. Nā cum appareat expsse Carolum acceptasse has dignitates, cū ea qualitate, q trāseant ad heredes, & successores ēt extraneos, vt sonāt illa vba, habituris cām ab eis. c. j. d feu. nō hñte nat. feu. g cessabit tacita psumptio, qd videat acceptasse cū nā appanagij, nō trāsmissibilis ad hīdes, nec alienabilis vllo mō.

¶ Itē rex Philippus, qui has dignitates fratri tradidit, vt hereditarias alienabiles & trāsmissibiles, ēt ad habituros cām ab eo, i culpa fuit, cū debuerit tradere vt appanagiū. Ergo si ex nā appanagij euincatur, de euictione obligatus erit. l. & hec distinctio. ff. loca. debuit. n. ipse prospicere eas extinci posse iure appanagij. Unde sibi dz imputare si alio iure tradidit, & de euictione cauit.

¶ Sz ponamus (citra veritatis preiudicium) eē eas de Demanio & appanagio, & nō potuisse alienari. Regēque modernū de euictione minime teneri. Inquiramus, an [58] castra † vnita pdictis Comitatui, & Ducatui pp vnionē assumpserint nām appanagij, ita q trāsferri nequeant in feminas, sicut nec appanagiū? Et prima facie videret q sic. Qr ea est nā vnionis, vt vnita reducat ad vnā essentiā. l. in rem. §. itē si quicunque. & ibi no. bal. ff. de rei vēd. l. sz si plures. §. filio. & ibi Ang. & Imo. ff. d vul. & pup. c. sup eo. de preben. lib. vj. & ibi Domi. post alios. Et quod vnit alteri accessorie, assumit nām rei principalis, cui annectitur. l. ēt. vbi Cy. & Sal. C. de iu. dot. l. quoties. §. fi. ff. de admi. tut. l. inter socerū. §. cū inter. ff. de pac. dot. cū ꝯcordant. & similibus abūde cumulatis p Cur. seni. ꝯs. ivj. sup eo. col. vj. & duabus seq. & per Fel. in.c. trāslato. col. iiij. de ꝯsti. & i.c. in nra. col. xvij. de rescr. & Jas. insti. de act. §. i psonā.

¶ Sz predictis & sil'ibus (q pro hac parte adduci possent) nō [59] attētis 3trium (sm ea que proponunt) verius † eē rñdeo. Qr castra nō fuerunt simplr vnita Comitatui, sz cū ea qualitate, vt trāsirent ad hīdes & successores quoscunque, qd aduersat nature appanagij, ita sonāt verba vnionis facte p Regem Joānem de terris Joānis malet, ibi, obligātes ad garentizandum & soluendum ipsam terrā dictis Alenconio, & successoribus eius, ac cām ab eis habituris. Et alterius vnionis facte p Regem Carolum de castro, & castellania de Bunfort. ibi, q dicti Comitē suos vt hīdes, & successores, seu cām ab eo, vel eis habituros 3 tenorē huius psentis vnionis turbare psumant. Et alterius vnionis castri, & castellanie, de Argētean eisdē verbis ꝯcesse. Et alterius vnionis castri de Tiner. ibi, ita q ipse Comes eius vel hīdes, & successores, ac habituri cām ab eis, vti frui possint dicto castro, remota quacunque exceptione. Hec. n. verba clare, & specifice demōstrant, qd hmōi castra fuerūt vnita Comitatui Alenconij, ea lege, vt quātum ad ius succedendi, non haberent naturam appanagij. d. cap. j. de feud. non habente prepa. nat. feud. Unde nō obstat, quod vnitorū eadem sit natura, qr verū in dubio. Sed vbi constat de 3rio, id seruādum est. sm Bald. ꝯsil. cccliij. o. Papa. libro. iiij. & Domi. consilio. xxv. duo videntur. in fi. Nam vna res ita vniri potest alteri, † vt vtraque re-[60] tineat sua priuilegia, suamque primeuam nām, vt traditur per gl. & doc. in.c. j. ne sede vacan. & in.c. sicut vnire. d excess. prela.

¶ Item rñdet, q vnitorum eadē est natura, si vnio fuit pleno iure facta, secus si quo ad gubernationē & protectionem, vel q ad quedam particularia duntaxat. Ut in casu nro, in quo vnio facta proponit, quo ad iurisdictionē esquierie, & sic quātum ad ꝓtectionē. Ita formalr dr Ang. ꝯs. ccxlvii. pūctum, Papa vnit, sm meam impressionem, & sequitur Fely. in.d.c. translato.

¶ Ceterū, si pertinacius, q deceat, instet, qd hec castra vnita cedāt Comitatui, id saltem nemo negabit, qd facto, cā, & industria dñorum Comitū nō fuerint acqsita, & demū ad eorum supplicationē Comitatui vnita. Qr ita cātant verba vnionū. Ergo cū mō Comitatus siue Ducatus proponat per defectū generationis masculine ad regē dñum deuolutus, ad estimationē aut ad separationē, & diuisionē ipsorum castrorum, ꝯstat regē teneri. c. si vasall'. d finit lex Cora. p q ita decidūt gl. And. d iser. Jac.

Alua. & cōiter Feudiste in. c. j. §. ecōtrario. de inuest. de re ali. fact. Nā qđ ex re vsufructuarij, seu appanagiarij † acquirit (ēt amisso vsufructu) nō ad ꝓprietariū, sz ad ipsiz fructuariū Iulianus prīnere dixit, cuius snia vti humanior recepta ē, reiecta Marcelli & Martiani rigorosa opin. l. sz si qs stipulet. §. qđ ğ amisso. ff. đ vsuf. Ex his iā apparēt resoluta grauiora dubia. (61)

Uenio ad quintuz. An † ꝑfate illustrissime sorores possint de iure succedere in istis dignitatibus feudalibus? Et ex duobus vr̃ rñdenduz, qđ non. Primo, qr femine regulariter non succedūt in feudis. c. j. §. filia. de succes. feu. c. j. quemadmoduz feudū ad filios pertin. c. j. an mu. vel alias īperfectus &c. Maxime ī feudis dignitatū, vt notat in. c. j. & ibi Iac. alu. ad fi. qs dica. dux, comes, vel marchio. & l. j. femine. ff. đ reg. iu. cum si. Scđo, qr Philippus Rex tradidit ducatū Alēconij, & comitatū pertici, Carolo valesio, & hędibus ex corpe descēdentibus. Sz iste sorores nō pñt dici descēdētes, đ corpore Caroli frīs sui, nouissime defuncti, cū sint ī linea trāsuersali. auc. cessante. C. đ leg. he. & ff. đ grad. l. iurīscōsultus. §. sūt ex lateribus. (62)

Sed (ꝑdictis nō obstātibus) rñdeo, has illustrissimas † sorores debere succedere fratri, ita in istis dignitatibus feudalibus, sicut in patrimonialibus, cū sint illi proximiores agnate. §. nos aūt. insti. de leg. ag. succes. d. auc. cessante. & in corpore vñ sumit. C. de legi. here. Nec obstāt cōstitutiones feudales, q̄ nolunt feminas succedere in feudis. Qr hmōi consuetudines sunt abrogate, † i regno Frācie, vniuersis Galliarū ꝓuincijs, in qbus feudalia sunt redacta ad instar patrimonialiū, maxie quātuz ad ius successionis ƀm Ioānez Fabri, oliz maximum Frācie Cancellariū. insti. de legi. agn. succes. §. ceteruz. ad fi. & de rerū diui. in prin. & de emp. & vēd. in prin. & in proemio insti. & in auc. ingressi. C. de sacros. eccl. & Iaso. in. l. de qbus. col. xvj. ff. de legi. & Guido Pape. ꝯs. xviij. viso casu. col. iij. q̄ consuetudo (ēt in Comitatibus & Ducatibus) ꝓponit hactenus obseruata, maxime in ducatu Andegauie, Comitatibus Cenomanie, & Carnotēsi. Unde cū talis cōsuetudo ꝑsupponat ꝑscripta, est absqz dubio pro lege recipiēda. d. l. de qbus. & c. cōsuetudo. j. dist. (63) (64)

Ualet. n. hmōi ꝯsuetudo, qđ femine † succedāt in feudis, ēt si sint dignitates. vt est tex. in. c. significauit. đ rescr. Et firmāt Andr. de iser. Iac. de bel. Bal. & Alua. l. d. §. filia. & in. §. & qr vidimus. q feud. da. poss. & Bal. in. c. j. §. hoc quoqz. de succes. feu. exēplificat in Regno Apulie, in quo (nō extātibus masculis) de ꝯsuetudine ꝯsīt succedere feminas. Et ita ꝯsuluit Bal. ꝯs. cclxxv. qđ pro rīa. lib. ij. & Car. flo. ꝯs. ixiiij. nobilis domina Nera. & Alex. ꝯs. xxix. col. iij. lib. j. & Dec. ꝯs. cccclxxiiij. ꝓponit, qđ magnifica. Nec ꝓcurator regius pt sine rubore inficiari, qr femine nō succedāt ī hoc ducatu Alēconij, & Comitatu Pertici. Cū Rex ipse ius suū meriat, & ꝓtendat hr̄e ex donatione sibi facta p feminā, vcz, per Heliam, sororez quondam Roberti, Comitis Alēconij. Nec. n. successor iure pōt improbare titulū sui authoris. l. ex qua ꝑsona. ff. de re. iur. l. post mortē. ff. de adop. l. cū a matre. C. de rei vend. Fateatur itaqz has dominas sorores iure successisse Carolo fratri, sicut fatet Heliā successisse Roberto fratri suo. Et qđ equū semel ē arbitratus, id nūc nō putet iniquū, eodēqz iure vtat ꝯ se, qđ ꝓ se quādoqz recepit. l. j. ff. quod quisqz iur. c. cuz oēs. de consti. (65)

Sz vbi cessaret ꝯsuetudo, rñdet scđo, qđ in hmōi feudis. q̄ (ꝯtrū ad Regez) sumpserūt originē a femina. i. ab Helia sorore Roberti, † iure debēt succedere femine, qr dicūr feuda feminea, quoz femine sunt capaces. c. j. de na. succes. feud. & firmat gl. in. d. §. & qr vidimus, quam sequuntur ibi cōmuniter Doctores, & consuluit Pet. de Ancha. consi. xxxiiij. in hac causa. & consilio. cxxv. visis & diligenter ruminatis. & Ludoui. Romanus. consi. cccxvij. circa primum. colum. fina. (66)

Uel tertio rñdet, quod hec sunt feuda † ligia, vt cantat donatio facta p diuū Ludouicū Petro filio, in qbus succedūt femine, ƀm Spec. tit. de feud. §. qm̄. & ibi Io. An. in addi. & fi. xxj. Sequit Ale. cōs. xxx. qm̄ oē datū. lib. j. & Deci. ꝯs. cccxxx. in princip. consil. cceviij. colum. ij. & cccxxxiiij. colum. iij. (67)

Uel q̄rto pōt rñderi, qđ ista feuda hita fuerūt a Comitib⁹ Alēconij, in recōpēsationē Ducat⁹ Andegauēsis, & Comitatus Cenomanēs. & Carnotensis. In qbus succedunt femine tanqz pecunia acquisitis. Nam pecunie significatio, quasi per pecuniam acquisitis. Nam pecunie significatio amplissima est. l. pecunie. ff. de verborum significationib⁹. In feudis enim pecunia comparatis, de iure succedunt † etiam femine, secundum Odof. in summa. qui feud. dare possunt. & sequitur Bald. in. d. §. & quia vidimus. & in dicto cap. significauit, & in titu. de pac. Constan. in verbo libellarie. & in. l. liberti libertęque. C. de op. li. & Ludoui. Rom. cōs. xxv. Alex. ꝯs. cxxxvj. viso & examinato. li. j. Soc. ꝯs. cclvij. visis vniuersis iuribus. lib. ij. & Deci. ꝯs. Collega. Et facit, qr feuda remuneratoria † trāseūt ad feminas. c. j. quemadmodū feud. ad filiā ꝑtineat. (68) (69)

Uel quinto possem rñdere, quod hec feuda sunt hereditaria pure & simpliciter, vt probaui in precedentibus dubijs, in quibus feudis hereditarijs certissimuz est feminas succedere.

Sz (qr ꝑmissa satis superqz sufficiunt) sup h̃ dubio nō insistaz. Nō obstat, qđ he nobilissime sorores nō sint descendentes de corpore fratris, qr & si nō sint descendentes de corpore fratris, sunt tn̄ de descendentibus ꝑmi acquirētis, de quo corpore loquit acquisitio & ꝯcessio. c. j. de eo, q sibi vł heredibus suis. & ibi not. Iacob⁹ alua. l. j. notabili. Si. n. fiat relatio ad stipitē, siue ꝑncipiū (ꝓut est maxie † in feudis faciēda. c. j. đ bene. fem. c. j. qui. mod. feud. ꝯstitui possu.) verissimū erit, qđ iste sorores descendūt de corpore primi acquirentis, q dr̄ stipes in ꝓposito. Et istū ꝓbat in auc. de hered. q ab intest. defer. in ꝑncipio. iuncta gl. in. §. ex his āt que. Et tradit Bald. in. l. j. C. de cōditio. insert. & in. c. j. §. filia. de succes. feu. ad fi. & ꝯs. xiij. punct⁹ talis, quidā testator. lib. iij. & dt Lud. ro. qđ cōcessio pro se, & descendētibus ex suo corpore, non solū comprehendit nepotes, & ꝓnepotes ex filijs masculis, sed ēt filiabus feminis. Ita Lud. ro. ꝯs. centesimo quadragesimooctauo. visis. Qr in his est continuatio sanguinis. Unde immediatum dr̄, quicquid per nām continuat. Hinc oēs dicunt descendisse ex corpore Adā primi parētis, adeo qđ si viueret, nō aliqua ꝯhere mr̄imoniū n̄ posset. §. inter eas. & ibi gl. no. insti. đ nup. (70)

Restat, vt videam⁹ an hec exceptio, qđ femina nō succedat in feudis, vel hec exceptio, qđ hmōi dignitates sint đ appanagio (cuius incapaces sunt femine) admittēda sit in iudicio possessorio, intētato p has dn̄as sorores? Et qr mihi nō ꝑpponit qđ remediū possessoriū fuerit intētatuz, opz latius euagari. Et qr proponit extare ꝯsuetudinē qđ possessio defuncti † ꝯtinuat in hēdes, q̄ ꝯsuetudo vz. c. ij. de ꝯsuetud. l. fi. C. de sacros. eccle. l. raptores. C. de epis. & cler. Reprobata snia Bal. qui cōtrariū dixit in. l. j. C. cōmunia de lega. q̄ ibi damnat Ias. col. iij. Uidenduz est, an intentari potuerit interdictum quorum bonoruz, quod est interdictuz adipiscēde possessionis. l. j. ff. quoruz bonoruz. Et videret quod non. Qr possessio fuit acqsita virtute cōsuetudinis. Contrarium tñ verius est. Qr & si propter consuetudinē acquisita sit possessio iuris, nō tamen acquisita fuit possessio facti. pro qua ꝯsequenda agi pōt interdicto adipiscēde quoruz bonorū, ƀm Bal. post Cyn. in. l. ea lege. C. de ꝯdi. ob cāz. & in auc. defuncto. C. ad tertul. & in. c. j. de ꝯtrouer. inter mascul. & femi. Et hec est cōis doc. sententia. q̄ comprobat Alex. in. l. cum heredes. col. j. ff. de acquir. poss. consi. lxxxij. & sequen. lib. ij. & Ias. post Paul. de cast. & Alex. in. l. fi. sorori. C. de iure delibe. quo stante subintrat nostra dubitatio, an hmōi exceptiones † obstem sororibus agētibus interdicto adipiscende? Et breuibus agēdo, puto quod nō, qr exceptio proprietatis nō obstat agenti interdicto quorū bonoruz. l. fi. vbi gl. & Bar. C. quoruz bonoz. traditur p Bar. in. l. naturaliter. §. nihil cōe. in. iiij. combinat. ff. de acquir. posses. Et in termino, qđ hec exceptio, quod femina nō succedat in feudo, nō posset opponi ꝯ feminā agētez interdicto adipiscēde. firmat Io. and. in addi. Spec. tit. de testamētis. §. pe. ad fi. vbi dicit nō obstare ꝯ feminā agētez remedio. l. fi. C. de edic. diui Adr. tollen. Et sequit Alex. in. d. l. fi. col. fi. & Ias. col. ix. p tex. in. c. ij. si de feu. fuerit cōtrouer. inter do. & agna. Et idez tz Bal. in c. j. ver. vel dic quarto, de conten. inter mascu. & feminā de bene. Et curt. iunior in trac. feud. in. ij. parte. q. xxj. Et si hec exceptio qđ nō succedat in feudo, (q iuris est) nō impedit missionē in possessionē, minus impediet altera exceptio appanagij, q̄ hz misturā facti, & altissimā requirit indaginē. vt p ea q dixi in. ij. iij. & iiij. dub. Sz qr in interdicto adipiscēde admittitur † exceptio proprietatis, q̄ incontinēti probari pōt, ƀm gl. Bar. & alios in. l. fi. de vi. ff. de iudic. Et per Bar. in. d. §. nihil cōe. & p gl. & scrib. in. c. j. đ restit. spoliat. Forte ꝓcurator hanc sororuz potuit intentasse possessoriū recuperāde, puta interdictuz vnde vi, vel remediū canonis reintegrāda. iij. q. j. ꝯ quod nulla admittit exceptio ꝓprietatis, ēt si offerat ꝓbatio in promptu, & incontinenti. vt dicunt doctores in locis preallegatis. Remediū canonis reintegrāda, ēt competit ꝯ titulo possidentem. ƀz Innocen. & cōiter Cano. in ca. cum ad sedem. de restitu. spoliat. Et ibi Abbas dicit, quod ista est cōmunis doctorum sententia. & eam dicit cōmunē Alexan. ꝯs. xcj. lib. v. De- (71) (72) (73) (74)

cus

cius ɔſ.lvij. ⁊ late ꝓbaui in.c.ſepe de reſti.ſpo. ¶ Videamus
75 ḡ,an ſtāte p̄dicta ɔſuetudine intētari † poterit poſſeſſoriū re-
cupāde.videreſ qͦ ñ. Quia ſtāte ɔſuetudine p̄dicta, cōpetit
hērdib⁹ interdictū adpiſcēde,ḡ nō poterit cōpetere interdictū
recupāde.ſ3 bal.in auc.defuncto.q.iij.C.ad ſenatuſcō.Ter-
tul.⁊ ita tenet Joan.fa.in.§.ſui.inſti.de here.qua.⁊ diff.⁊.d.
Alex.in.l.in ſuis.ff.de lib.⁊ poſthu.⁊ in.l.ſi ſoꝛoꝛi.C.de iu.de-
lib.⁊ ɔſ.xxxvi.in cā moꝛa.li.j.⁊ ɔſ.lxxiij.viſa.li.ij.Et And.ſi
cu.ɔſi.lviij.ſapienter ſcripſit.col.xij.⁊ ſeq.li.ij.Moueſ qꝛ hec
eſt ficta poſſeſſio,q̄ veritati dꝫ ſuccumbere.Et ſi Carolus ha-
rum ſoꝛoꝛū frater tenebat has dignitates, in appanagium ⁊
ſic tanq̄ vſufructuari⁹,hec ɔſuetudo nō videreſ hēre locū i ca
ſu iſto,qꝛ Carol⁹ vſufructuari⁹ ſolā nālē habuiſſet moꝛte ipſi⁹
finitā,ciuilis aūt fuiſſet ſemp penes Regē ꝓprietariū.l.nāli-
ter.ff.de acq.poſſe.Non eſt aūt veriſimile,ꝙ ɔ̄ſuetudo volue
rit poſſeſſionē nālēꝫ ɔtinuare in heredes,ad quos non tranſit
vſufructus.l.antiquitas.C.de vſufru.⁊ ita in terminis decidit
Joan.de Jmo.ɔſi.xvj.viſo caſu.Et iſta videnſ maxime vrge
re,⁊ proceſſum annulare,poſito ꝙ lIentatū fuerit poſſeſſoꝛiū
76 recuperande. ¶ Sꝫ ni(p̄miſſis nō attētis)vr mihi † Iriuꝫ poſ
ſe iure defendi,⁊ ꝙ ſtante huiuſmodi ɔſuetudine ēt intentari
poſſe remedium recuperande,probaſ. Qꝛ miniſterio ɔſuetu
dinis acqſita fuit heredib⁹ poſſeſſio ciuiliſſima, q̄ artificioſaꝫ
vocat Bal.in rub.de cā poſſeſ.⁊ pꝛoprie.Que poſſeſſio ciuiliſ
77 ſima,nō differt † a ciuili in aliquo,niſi in modo acqrendi, ſm
Alex.Fran.Are.⁊ Jaſ.in.l.j.in prin.ff.de acq.poſſ.ſed ciuilis
poſſeſſio parit interdictum recuperande.l.j.§.ſiue aūt.ff.ď vi
⁊ vi arma.Ergo idē pariet ciuiliſſima,alioquin differrent effe
ctu,ꝙ expꝛeſſe Alex.⁊ alij negant.⁊ ita tꝫ Soci.in.l.rem q̄ no-
bis.in.v.queſt.ff.de acq.poſſ.⁊ Decius ɔſ.lxxxiij.excellentiſſi
mi doc.Et fuit de mente Bal.in.d.rub.de cā poſſ.⁊ pꝛoprie.
Licet pꝛefati Doc.non adducant rōnem ſupꝛa factam, ⁊ hec
ſnīa verioꝛ apparebit ex reſolutione ɔ̄riorum. ¶ Non obſtat
itaqꝫ pꝛima ratio,ꝙ competat heredibus interdictum adipi-
ſcende,ergo ceſſet interdictum recuperande,qꝛ rñdeſ dupliciter.
Pꝛimo,ꝙ poſſeſſio defuncti continuaſ in heredes, ſi ipſi
velint vti beneficio conſuetudinis.Qꝛ beneficia legis,⁊ cōſue-
78 tudinis,recipiunt condōnē,† ſi is(in cuius fauoꝛem fuerūt cō
ceſſa)eis vti velit.l.ſi.C.de execu.rei iudi.iuncta.l.debitoꝛib⁹
ff.de re iud.⁊ ibi no.Alex.⁊ alij.Ad idē tex.i.l.vniuerſa.⁊ ibi
late Moderni.C.de preci.Jmper.offerend.⁊ in.l.ſcimus in
princ.iuncta gl.C.de inoff.teſt.facit tex.i.l.inuito.ff.de reg.iu.
Hinc ſumpta eſt regula,ꝙ quilibet pōt fauoꝛi ſuo renūciare
l.ſi quis in ɔſcribendo.C.de pac.ſꝫ ſi nolint vti, nō pꝛohibenſ
agere interdicto recuperande,⁊ ſic non pꝛohibentur vti bene-
ficio ſingulari.cum ſit in electione eius,q hꝫ plura remedia,v-
ti quo malit.l.quod in heredem.§.eligere.ff.de tribu.⁊.l.ne-
mo ex his.§.quoties.ff.de reg.iur.quando autem heres eligit
interdictum adipiſcende,tacite videtur tunc vti beneficio iu-
ris communis.Sed qñ eligit interdictum recuperāde poſſeſ-
ſionis acquiſite miniſterio conſuetudinis, tunc cenſeſ velle ſe
iuuare beneficio ſtatuti.Et hec intelligentia admodū ɔſonat.
¶ Non obſtat ſecunda rō,quod poſſeſſio ficta dēat ſuccūbe-
re veritati.Qꝛ negaſ,ꝙ poſſeſſio acqſita iuris, ſiue ɔſuetudi-
79 nis miniſterio,dicatur ficta,imo eſt † vera poſſeſſio lꝫ modus
acquirendi ſit fictus,ſicut poſſeſſio acqſita p̄ conſtitutuꝫ eſt ve
ra poſſeſſio.l.certe.ff.de pꝛecari. lꝫ modus acqrendi ſit fictus
l.ꝙ meo.⁊ ibi late Alex.ff.de acq.poſſeſ. Et poſito ꝙ eſſet fi-
80 cta,tñ qꝛ poſſeſſio ciuiliſſima,† eſt ius inſiſtendi rei non pꝛohi
bite poſſideri aptum pꝛoducere ciuiles effectus,vt not.in.l.j.
ff.de acqui.poſſeſ.maxime per Bart.Et pꝛobatur in.l.pere-
gre.ibi,ius poſſeſſionis.ff.eo.tit.Et debet ita iudicari de ficta
81 poſſeſſione,ſicut de vera.Quia in his que iuris ſunt † ficta di-
ſpoſitio in nullo differt a vera, ſm Bart.in.l.ſi maritus.§.le-
gis.ff.de adul.⁊ in.l.ſi is qui pꝛo empto re.in.iij.q.ff. de vſuca.
Traditur per Jaſ. in.l.filio quem pater.ff.de liber.⁊ poſthu.
¶ Non deniqꝫ obſtat alia rō,dum dꝛ , ꝙ lꝫ virtute conſuetu-
dinis ſit acquiſita poſſeſſio iuris,non tñ fuit acquiſita facti,q̄
dꝛ coꝛpoꝛalis.Qꝛ reſpondetur dupliciter. Pꝛimo, ꝙ ſufficit
acquiſitam foꝛe ciuilem,que pꝛoducit ius inſiſtendi,⁊ ceteros
ciuiles effectus.Et ideo ſi ciuilis poſſeſſoꝛ veniens vt inſiſtat,
non admittatur,dicit ſpoliari ſua ciuili,pꝛo qua competit in-
terdictum recuperande.l.clam poſſidere.§.q ad nundinas.ff.
de acqu.poſſeſ.Scdo reſpondetur , ꝙ lex fingit actum coꝛpo-
82 reum continuatum † per heredem, ſm Bal.in.c.contingit.p̄
illum tex.in verſi.verus poſſeſſoꝛ.de dolo ⁊ contu.vbi inquit,
Mirabile eſt quod vera poſſeſſio acqraſ ſine actu coꝛpoꝛeo.
Sed illud ideo eſt,qꝛ actus coꝛpoꝛeus defuncti fingiſ cōtinua
tus p̄ heredes.Unde cū interuenerit fictus actus coꝛpoꝛe⁹ , ⁊
p̄ hūc actū fictuꝫ ſit acqſita vā poſſeſſio,nihil video pꝛoponi,
cur pꝛo recuperanda hac vera poſſeſſione,non debeāt cōpete
83 re † remedia recuperande, ſicut etiā cōpetunt pꝛo recuperan-
da poſſeſſione acquiſita per aſpectum vel conſtitutum , ⁊ ſic
per act⁹ fictos.d.c.cōtingit.⁊.d.l.quod meo.cum ſuis cōcoꝛ.
¶ Si vō pcurator dñarū ſoꝛoꝝ pꝛopoſuit interdictū retinē-
de,dicēdo ſe turbari in ſua ciuiliſſima poſſeſſione, p̄ occupa-
tionē nālis ſiue coꝛpoꝛalis,iuxta not.in.d.l.clā poſſidere.cō-
ſtat aduerſarios dēre ſuccūbere.Quia ſtāte ɔſuetudine p̄ quā
fuit acqſita ciuilis,imo etiā nālis,⁊ vera poſſeſſio(vt ſ̄.dedu-
84 xi.)ſequiſ,ꝙ aduerſarij clā poſſidēt † ab ipſis ſoꝛoꝛib⁹,ergo
debēt ſuccūbere in interdicto vti poſſidetis.l.j.in fi.ff.vti poſ
ſide.c.lꝫ cauſam.de pꝛobatio.Nec ɔ̄ agentē interdicto retinē
85 de † obſtat exceptio pꝛoprietatis, ſm glo.⁊ Bar.in.d.l.ſi de
di.⁊ Bar.in.d.§.nihil cōe.⁊ in.l.ſi de eo.§.fi.ff.eo.tit.⁊ conſi.
lxxi.Martinus foꝛnicoꝛis.Bal.in.l.oꝛdinarii.C.de rei vē-
di.Pan.in.c.in literis.col.iij.de reſti.ſpol. cū ſolitis cōcoꝛd.

RESPONSVM IIII.

ET ſi lege ciuili Mantue generaliter in nō
ſuppoſitos iuriſditiōi ⁊ oneribus ſta-
tuentium bonoꝛum alienatio quouis titulo in-
terdicta ſit , ſiue huiuſmodi lex in rem , ſiue in
perſonam concipiatur,ea tamen Clerici nullo
iure aſtringuntur , ⁊ pꝛeſertim Epiſcopi ⁊ Cardinales cum
odioſa ſit . Quare Reuerendiſſimum Dominum Cardina-
lem Mantuanum eius patrimonialia bona Jlluſtriſſi Do-
mi⁹.Galeazio Sfoꝛtie ſtatuto hoc nō obſtante libere alienare
potuiſſe rñdi.Qui ēt illuſtris do.Galeaꝫ iure inſtitōnis dñe
Geneuere ſpoꝛi eadē bona q̄uis ꝓhibitione nō obſtāte relin
quere potuit,cū per hmōi alienationē publice vtilitati,⁊ ſic ra
tioni ſtatuti nō derogetur,tuꝫ qꝛ res ſemel alienabilis effecta,
licite perpetuo alienaſ.Et q̄ alienationeꝫ,nō obſtāte cōſigna
tione ⁊ traditione facta,curare hꝫ Reueren.dom.Cardinalis
illuſtrē do.Marchionem Mantue ratā habituruꝫ,tuꝫ quia
ad id ex lege contractus tenetur,tuꝫ etiam qꝛ illuſtris Mar-
chionis ratificatio ⁊ ſtatuti derogationeꝫ,⁊ alios plures ope-
ratur effectus.Jnſuper cū dña Geneuera ante veraꝫ traditio
nem ciuis Mantue effecta ſit,queſtionis eſt,an alienatio in
eam de dictis bonis facta per ciuilitatem ſubſecutam in pꝛeiu
dicium communis cōualidetur?quod ⁊ veruꝫ eſſe reſpondi.
Naꝫ alienatio nulla habetur,niſi vera traditio ſequatur,ficta
autem traditio ⁊ pꝛeſertim nulla,⁊ fruſtratoꝛia nullam penaꝫ
parit ante veram traditionem ,pꝛoinde etiam reſpondi ipſi
domine Geneuere, caſu quo bona in commiſſum ceciderint
contra dominum Cardinalem actionem competere,eo quia
alienando res pꝛohibitas in foꝛenſes alienari in dolo fuit ma-
niſeſto ⁊ culpa,vnde certi iuris eſt eo caſu actione de dolo ſal-
tim ad intereſſe eundem teneri,pꝛeſertim cum ſolenni ſtipula
tione omnia damna ⁊ intereſſe reſarciri pꝛomiſerit.

1 Statutum pꝛohibens bona alienari in non ſuppoſitum.an li
get etiam clericos?⁊ nu.5.⁊.7.
2 Statutū pꝛohibens bona alienari in nō ſuppoſitū,ligat etiaꝫ
eos qui poſt vinculū iniectuꝫ,aſſumpſerunt clericatum.
3 Statuta laicoꝝ generaliter loquentia,ſiue in rem,ſiue in per-
ſonā,lꝫ ligēt clericos,ſī tñ debēt ligare clericos Cardinales.
4 Statutum pꝛohibens bona alienari,eſt odioſum .
6 Ratio ſtatuti,ampliat,⁊ reſtringit ſtatutū ad metas ratiōis.
8 Statutoꝝ interpꝛetatio ſumenda eſt illa, que magis confoꝛ
mat iura communia,cum ſtatutis.
9 Statutuꝫ qñdo dicatur iniecīſſe vinculum ſiū clericatū.
10 Alienatione pꝛohibita in certas perſonas cenſetur etiam pꝛo
hibita heredis inſtitutio.
11 Statutum pꝛohibens alienationē in non ſuppoſituꝫ,non hꝫ
locuꝫ in foꝛenſi vendente bona que habet in territoꝛio.
12 Statutū pꝛohibens foꝛenſes emere bona immobilia, exiſten
tia in territoꝛio,nō intelligitur foꝛenſis pꝛohibitus vēdere.
13 Alienari pꝛohibita,ſemel alienata ꝑpetuo durāt alienabilia.
14 Statutum eſt iuriſditionis,q̄ non habent ciues l foꝛenſes .
15 Ratificatio ⁊ appꝛobatio Marchionis,multos effectus opa
tur,vltra derogationem ſtatuti.

16 Confirmatio principis facta ex certa sciẽtia, nunquã intelligitur confirmare actum inualidum in preiudicium tertii.
17 Fictio nunquam operatur in p̃iudiciũ iuris tertio acquisiti.
18 Statutum applicans ipso facto communitati rem alienatam in forensem, intelligendum est si rei traditio subsecuta fuerit.
19 Traditio incerta ⁊ imperfecta dominium nullo iure transfert.
20 Per constitutũ non potest dici facta vera traditio, sed ficta.
21 Emphyteota non incidit in penam. l. fi. C. de iure emphy. per translationem possessionis.
22 Actus nullus, nulla legis vel statuti pena sequitur.
23 Paria sunt nil fieri, aut fieri sub cõdõne, q̃ nõ fuerit purificata.
24 Statutũ p̃hibẽs alienationẽ fieri i forenses sub certa pena, nõ habet locum in alienatione facta sub conditione. ⁊. 25.
26 Res vbi non est in comertio acquirentis lege prohibente, tũc acquirenti non debetur aliquod interesse.
27 Forẽsis p̃sumit ignorare statuta ciuitatis, ⁊ ẽt duis nouell⁹.
28 Presumitur quilibet scire statuta sue ciuitatis.
29 Statutis sui Marchionatus, Marchio derogare potest.
30 Promissio, quod tertius ratificabit, ⁊ approbabit, an sit obligatoria nume. 31.

Qui veritas est, me dirigat in semitam veritatis.

Respon. interpreta.

PEroptassem Nõ vigeri de iure rũdere hisce tẽporib⁹, q̃bus Minerua (furẽte Marte) a nobis abesse cõpellit. Postq̃ tñ illustris dña Geneuera, ⁊ bono rãdus. d. Jo. An. Comes Sabarane, Jurecõs. integerrim⁹, ɔciuis ⁊ amicoꝝ specimẽ, ita iusserũt, quęq3 dubia q̃ mihi proponunt, (semota allegationũ pompa) p̃ tenui ingenioli mei facultate, ⁊ p̃ turbulẽta ⁊ anxia mente, breuissime resoluam. ¶ Circa p̃mũ, an statutũ ciuitatis Mãtue, p̃hibẽs bona immobilia quis ꝑ. alienari, in nõ suppositũ iurisdictiõi ciuitatis, liget Reuerẽdissimũ. d. Cardinalẽ Mãtuanũ, vt nõ potuerit alienare bona patrimonialia (de qb⁹ i themate) illustri q̃ndã felicis memorie. d. Galeazio Sfortie. ¶ Ubi p̃ma ɔ̃sideratione dicẽdũ, qđ sic. Qr statutũ in. ii. ver. loq̃t in rẽ. Cãtat. n. in h̃ v̄ba, Jtẽ nulla res possit alienari ⁊c. subiciẽdo, ita, qđ p̃dicta
8 res sit vitio iallenabili affecta. Quo casu statutũ ligat † ẽt clericos. s̃m Pañ. in. c. qđ clericis. v. q̃ndoq3 statutũ. de foro cõpe. dicẽtẽ qđ statutũ p̃hibẽs bona dotalia alienari, ligat ẽt clericos, vt nõ ẽt possint talia bona acq̃rere. Qr potuerũt statuẽtes reb⁹ ipsis on⁹ iponere. ⁊ seq̃t Fel. in. c. ecclesia sancte Marie. de ɔ̃stitu. col. xxxiii. ¶ Scdõ p̃ hac pte facit, qr hmõi p̃hibitio a statuto facta fuit añq̃. d. Cardinalis eẽt clericus, quo
a casu statutũ h3 ẽt effectũ ɔ̃ eos, † q post vinculũ iniectũ, assumpserũt clericatũ. h3 Jo. And. in reg. sine culpa. de re. iu. li. vj. vbi vult q̃ statutũ p̃ferẽs primogenitũ i hẽditate, alijs postea genitis, habeat ẽt effectũ ɔ̃ eos q effecti sunt clerici. ⁊ sequunt do. Anto. Jmol. Pañ. ⁊ cõiter Mod. in. d. c. ecclesie sancte Marie. Et idez voluit Pañ. ⁊ cõiter scribeñ. in. d. c. qđ clericis. Ubi decidũt. qđ statutũ excludẽs feminas ab hẽditate extãtib⁹ masculis, excludit ẽt feminã, ⁊ si masculus est ingressus monasteriũ. Et faciũt q̃ tradit Pañ. post alios i. c. j. d obli. ad rõci. ⁊ Bar. in. l. j. ff. de pen. vbi ɔcludũt qđ vbi p̃sumptio est, vel p̃t eẽ, qđ clericat⁹ sit assumpt⁹ in fraudẽ legis vel statuti, tũc clericat⁹ nõ p̃dest. ¶ Premissis nõ obstãtib⁹, ɔ̃triũ de iure ɔcludẽdũ existio, plurib⁹ rõnib⁹ ⁊ fundamentis. Primo, qr statuta laicoꝝ nõ ligãt clericos, ex defectu autoritatis ⁊ ptãtis. Nõ. n. datũ est ius imperandi illis, q̃s obsequendi manet necessitas. c. bñ qdẽ. xcvj. dist. c. cũ laicis. de reb. eccle. nõ alie. ⁊ d. c. ecclesia sancte Marie. ¶ Scdõ, qr ẽt † qđ sĩ statuta lai-
3 coꝝ g̃nalr loquẽtia, siue in rẽ, siue in p̃sonaz, ligarẽt clericos, nõ tñ deberẽt ligare clericos cardinales, p̃p p̃rogatiuã excellẽ dignitatis cardinalat⁹. Sunt. n. cardinales pars Pape. c. fel. cis. vbi no. Archi. de pen. lib. vj. ⁊ Jo. And. c. j. de offi. leg. li. vj. Host. in. c. antiq. de p̃ui. Ubi decidũt, q̃ cardinales tanq̃ mẽbra Pape, ⁊ ei inuiscerati nõ tenent iurare fidelitatem. Et plura ad amplitudinẽ dignitatis cardinalat⁹ ɔduxit And. sic. tit. d p̃st. i. Cardi. i. j. q. Nã q̃ sunt ipãs nota digna, nunq̃ icũ dunt in g̃nali dispõne. l. item apud Labeo. §. hoc edictum. ff. de iniur. Et videtur expresse decisum in. c. qr periculosum. de sen. excom. li. vj. Ubi in dispositione odiosa, nunq̃ intelligũtur comprehensi episcopi, ergo nec ẽt cardinales, q̃ rõne administrationis digniores reputantur, vt late per And. sic. loco p̃calleg. ergo etiam a fortiori nõ erunt ɔ̃p̃hensi hi, qui simul sunt ⁊ epi, ⁊ cardinales, vt do. Cardinalis Mãtuanus.
4 ¶ Quod aũt statutũ de quo agit, sit odiosum † pz ex his, q̃ scribit Barb. consi. xliij. col. ix. ⁊ seq. vol. j. vbi cõprobat, q̃ istud statutuz est tã ɔ̃ ius diuinũ, q̃ humanum. Et q̃ sit odiosum, ostendit. Qr vltra id, q̃ sit ɔ̃ ius commune, est ẽt penale. Nam ⁊ rem alienatã fisco, seu communitati ascribit, ⁊ ɔ̃tra annullat. que annullatio est ẽt pena. c. ij. vbi Pañ. ⁊ alij in, de consti. Et in terminis magis ad rhombuz, q̃ statuta odiosa ẽt apostolica g̃naliter loquentia non includãt Reue. cardinales, consuluit Pet. de anc. ɔ̃s. cxxv. q̃ incip. pro clarioneri dẽtia. col. ij. ⁊ fuit originalis decisio Jo. mona. q̃ ibi seq̃t Jo. an. in. c. j. de scismat. li. vj. ⁊ Lud. ro. ɔ̃si. cccxcviij. in casu quo queritur. ⁊ Andr. sicul. in. d. trac. de prestan. cardi. vij. q. bal. ¶ Tertio, q̃ tale statutũ non liget clericos, nec eos impediat bona propria libere alienare, sic ostendit. Nã tale statutuz nõ
5 ligat clericos acquirere volẽtes a laicis, ⁊ in p̃iudicium † clericorũ volentiũ acq̃rere (tanq̃ ɔ̃ libertatem ecclesiastica) statutũ non v3, s̃m Bar. in. l. filiusfa. §. diui. ff. de le. j. ⁊ in. l. dudũ. C. ɔ̃ b. emp. ⁊ est tex. in. c. fi. de immu. eccle. li. vj. vbi Gemi. post alios. ⁊ Pau. ɔ̃s. lxxix. q̃ incipit, posset quis dicere. li. ij. Non q̃ ẽt ligabit clericos, maxime cardinales quũ possint vendere propria bona, quibus placet. Jta. n. vna via sicut altera a promotione ordinũ retrahunt. Ergo idẽ ius, ⁊ sic vtroq3 casu ẽ tale statutũ ɔ̃ libertatem ecclesiasticã. Unde nõ v3, vt in auc. cassa. ⁊ ibi Bar. in spẽ. C. de sac. san. eccl. Et istud ẽt cõprobat nã ɔ̃ correlatiuorum. l. fi. C. de ind. vidu. tol. l. j. C. de impe. le. ij. ¶ Quarto istud ostẽdit p̃ arg. a cessante rõne statuti, q̃ est validissimũ. c. cũ cessante. de app. l. adigere. §. q̃uis. ff. de iu. pa.
6 Rõ. n. statuti est illa, q̃ ampliat ⁊ restringit statutũ † ad metas ⁊ terminos ipsi⁹ rõnis. l. cũ pt. §. dulcissimis. ff. de leg. ij. Sub iugo. n. rõnis, ɔ̃sistunt verba statuti, tanq̃ sub suo proprio originali, s̃m Bal. in. c. mandatũ. de rescri. Nã rõ expsse colligit ex verbis statuti, vz, qr non subditi non supportant onera ⁊ functiones cũ cõi Mãtue, nec subsunt iurisdictioni ipsi⁹ cõis, Jdeo ẽt publico fauore inductũ fuit, vt non possint acquirere bona ɔ̃sistentia i agro Mãtuano, ab illis q supportãt onera, ⁊ sunt sub iurisdictiõe Mãtue. Jsta rõ cessat, qñ clerici vẽdũt bona propria, qr ipsi non dicunt subditi cõis, nec de eius iurisditione. c. significasti. de fo. ɔpe. Nec ipsi, nec eorũ bona subeũt onera cũ cõi. c. fi. de vit. ⁊ honest. cle. c. nõ min⁹. de immu. ecle. c. q̃ q̃. de censi. li. vj. ⁊ sic cessat pub. fauor, p̃p quẽ causa fuit p̃hibitio statuti. ¶ Quinto q̃ statuta laicorũ generaliã
7 ligent clericos quo ad eorũ bona patrimonialia, † i terminis statuti nr̃i t3 gl. iu. in. c. ecclesia sancte Marie. de ɔ̃sti. q̃ ibi seq̃t do. Ant. ⁊ p̃ q̃ ibi Panor. col. pe. decidit, q̃ statutũ p̃hibens ɔductorem, posse expelli a domo ɔducta si soluere velit ɔuẽtã pensionẽ, non ligat clericos, q locauerunt proprias domos. Et sequit Bar. in. l. cunctos populos. in. v. q. C. d sum. tri. ⁊ fid. cath. Et est rõ vrna, qr si statuentes laici possent p̃ statuta sua ligare clericos respectu bonorũ patrimonialiũ, saltẽ p̃ indirectum haberent ius imperãdi clericis, q̃ iniquũ est, nec ɔcedẽdũ. c. duo sunt. xcvj. dist. ⁊. d. c. bene qdez. Et q̃ clerici gaudeant priuilegio clericorũ, ẽt quo ad bona p̃imonialia, t3 gl. in. c. ep̃us. de p̃b. Panor. in. c. cũ sit g̃nale. de fo. ɔpe. co. ij. ⁊ in. c. ɔ̃stitutus. de in inte. resti. vbi sensit decisionem. q. nr̃e, dũ dt q̃ statutũ, q̃ affines possint luere rẽ alienatã prodest clericis affinibus, qr fauorabile, q̃ i ea parte qua statutũ est odiosuz (vt est statutũ nr̃m) nõ ligaret clericos. Et sic si affinis vellet luere rẽ alienatã p̃ clericũ, q p̃missis manumittere, nõ valeret tale statutũ, qr odiosuz ⁊ p̃iudiciale clericis. ⁊ hoc probat tex. in. l. itẽ nulla. ver. ecclesijs aut ecclesiasticis p̃sonis. C. de epis. ⁊ cler. ⁊ alibi sepe habet de ista g̃nali conclusione. ¶ Ultimo, qđ moror, ⁊ cur tot fundamẽtis istud p̃bare p̃tẽdo, nõne statutũ in vltimo ver. a g̃nali p̃hibitione remouẽdo excipit ecclesiasticas p̃sonas, ⁊ religiosas, in quas ⁊ quo ad eas iura cõia obseruari mandat. Et sic cũ in verbis statuti nulla sit ambiguitas, nõ est admittẽda interpretatio. q. l. ille, aut ille. §. cũ in verbis. ⁊. l. nõ aliter. ff. de le. iij. Nec dicat, q̃ statutũ intelligi d3 in vltimo ver. ⁊ in illa exceptione q̃tũ sit, vt in ipsos clericos possit fieri alienatio, dato q̃ nõ sint subditi. Nõ aũt q̃tũ sit vt ipsi clerici possint alienare i laicos nõ subditos, qr istud eẽt erronee dictũ. Nã exceptio d3 intelligi eod. modo, quo regula est proposita. l. nam q̃ liquide. §. fin. ff. de pe. leg. cũ vulg. Modo regula est p̃posita p̃hibitiue, ne vlla persona

persona possit alienare immobilia i nõ subditos, q̃ exceptio dz esse, q ecclesiastice psone possint. Itẽ exceptio est generaliter concepta, ergo gñaliter dz itelligi. vul. l. de pcio. ff. de pub. c. solute. de ma. & obe. Itẽ illa interptatio in statutis est sumẽda † p quã magis ɔformanł iura cõmunia cũ statutis, & p quã 8 minus ledił ius cõe. l. si serui vestri. cum gl. C. de noxal. c. cũ dilectus. de consue. intelligendo aũt hanc exceptionẽ tã actiue. q̃ passiue quo ad clericos, minus ledił ius cõe. Igił &c. Itez verba statuti sunt ita intelligẽda, ne sint frustatoria. l. si qñ. ff. de le. j. c. si Papa. de priui. li. vj. Intelligendo aũt dictam exceptionẽ vt in clericos possit fieri alienatio, statutum esset frustratoriũ. Qz ẽt q nihil disposuisset, tñ ñ impediebał a statuto. hz Bar. in. d. §. diui. & dixi. š. in. iij. fundamento. Dz ergo intelligi exceptio in alio quoqz casu, in quo statutum põt operari. ¶ Nõ obstant modo adducta pro ɔ̃ria pte. Et primo, dũ dł, q statuta q̃ loquunł in rẽ, ligãt ẽt clericos, qz ht pcedere, qñ statuta loquunł in rẽ, de q̃ possunt statuentes disponere, vt si loquanł in rẽ laicoꝝ statuentib' subditoꝝ. Sec' quo ad res de qbus statuẽtes nõ possint disponere, vt de reb' ecclesiaꝝ, & clericoꝝ, vt. š. in. v. fundamẽto. ¶ Scdo rñdeo, q statutuz ẽt q loqual in rẽ, itẽ q haberet ligare clericos, non tñ ligat in casu nro, qz statutũ l vltimo ver. clare se declarat, qd ñ vult ecclesiasticas psonas arctare. ¶ Tertio, possuz pbabilr dicere, q statutũ loqual in psonã, & nõ in rẽ. Patet, qz in pn. cĩtat faciẽdo regulã, q nulla psona de districtu possit alienare &c. Nec qcq̃ facit, q in. ij. v. dicat. Itẽ, q nulla res possit alienari, & q sit vitio ialienabili affecta, qz dz itelligi q̃tũ ad psonas d districtu, de qbus regulã fecerat, iter q̃s psonas ñ includunł clerici, vt. š. abunde ostensuz fuit. Et q ita sit, clare lz intueri ex vbis, que sequunł, dũ dt statutũ, q res sit vitio alienabili affecta q̃tũ ad pdictas psonas, q̃ vba, q̃tũ ad pdictas psonas, referẽda sunt tã ad psonas vẽdẽtes, q̃ psonas nõ subditas acqrentes, vt sit plena et pfecta relatio, put ẽẽ dz. l. talis scriptura. ff. de leg. j. c. scdo reqris. de appellationib'. ¶ Scdo, coroboral ex illa dictione, itẽ, q̃ est repetitiua oiuz pcedẽtiũ, tã qualitatũ q̃ psonaꝝ. l. iij. ff. ad. l. Julia de vi. c. pastoralis. §. j. de offi. dele. erit ergo sensus illius. ij. ver. Item nulla res possit alienari p aliquã psonã de ciuitate, & sit vitio inalienabili affecta quo ad eas psonas. Et isto mõ intelligẽdo, statutũ loquel in psonã, & nõ in rẽ. ¶ Minus facit qd. š. ij. loco dictũ est. s. q statutũ iniecerit vinculũ pbibitionis pdicto. R. dño anteq̃ eẽt clericis & cardinalis, qz istud est a veritate lõge alienũ. Nã (q̃tũ ad terminos) statutũ ita dmũ dz iniecisse vinculũ añ clericatũ 9 † qñ casus de quo q̃ril, essentiã & principiũ sumpsit ante clericatũ. Vt est casus de primogenito, scdogenito, ante clericatũ, & ante ingressuz religionis. Sz si casus de quo agił, essentiaz & principiũ habuit post clericatũ, vt est casus psentis alienationis, q̃ facta & inchoata fuit ẽt post Cardinalatũ, tũc nõ pt dici, q vinculũ fuerit iniectũ añ clericatũ, et q statutũ antea p multa secula ɔditũ fuerit. Ita declarat Pet. d Anch. in regula, ea que. de re. iur. col. fin. & Cuma. ɔs. lxxxv. Et si alr diceret, oĩa statuta laicoꝝ ligarẽt clericos. cũ sint antiq̃, & nullus ẽt nascał cũ charactere, quo nihil absurdius eẽt. Preterea cũ statutum ipsuz excipiat ecclesiasticas psonas, nec ẽt de iure dicanł inclusę, certe nõ põt dici, q eis sit vinculũ iniectũ, qd obliget. Et h quo ad primũ sufficiãt. ¶ Circa hz, vz ẽt dicẽdũ, q d. Galeaz nõ potuerit titulo institutionis pdicta bona relinqre dñe Geneuere eius vxori. Qz statutuz ẽt expresse pbibet alienationẽ in nõ subditos, p viã vltime volũtatis, pcedens annullãdo. ¶ Scdo, qz pbibita alienatiõe i certas psonas (vt i casu isto) 10 cẽsel ẽt pbibita † hẽdis instõ. l. codicillis. §. mr & l. peto. §. frater. & ibi Bar. ff. de lega. ij. & Bar. in. l. vẽtre. v. tertius casus, & ibi expsse Aret. col. xvj. ff. de acq. hẽ. & idẽ Aret. in. l. Pãtonius. §. j. col. ij. eo. tit. ¶ Sz (his nõ obstãtib') ɔ̃riũ credo fore de iure ɔcludẽdũ, plurib' rõnib'. Primo stãte ɔcl'one de q̃ in 11 pcedẽti dubio. Nõ statuti cessat in forẽsi † vẽdẽte bona, q̃ hz i territorio. Nã cũ ipse nõ subsit iurisditioni, cũ nõ sustineat onera, certe alienãdo in aliũ forẽsez, publice vtilitati (q̃ fuit cã motiua statuẽtiũ) nihil drogał, nõ q̃ habebit locũ statuti dispõ. l. gñalr. C. de epis. & cle. c. cuz dilecta. de confir. vti. vel inuti. c. cũ cessante. de appel. Et id in terminis dt Bar. in. l. mutuz. ff. de ver. ob. q statutuz pbibens forenses emere bona immobilia 12 existẽtia i territorio, † nõ intelligił forensis pbibit' vẽdere, qz cessat rõ statuti, quo casu nõ hz locum regula correlatiuoruz, sm gl. in. c. j. de loca. & i clemẽ. j. de ɔsanguinitate & affinitate. ¶ Scdo, ẽt stante conclusione, de qua in pcedẽti dubio, q d.

Cardinalis potuerit dicta bona alienare in pdictũ do. Galeazium forensem, non obstante prohibitione statuti. Succedit tertia ɔclusio, q res inalienabilis (maxime inter certas perso- 13 nas) si semel effecta sit alienabilis in illas, † durat ppetuo alienabilis. l. pr filius. §. qndecim. ff. de le. iij. & ibi no. Bar. inferẽs ex his, q merũ imperiũ semel delegatũ a Principe, est ppetuo delegabile, š. l. j. ff. de offi. eius. Et ad istud ppositũ multa reducit Jas. in. l. filius ff. §. diui. co. vij. ff. de le. j. Et bene quadrat cõis opi. de qua in. c. q̃reli. p illũ tex. de elect. Que est, q iuspatronat' possit p laicos pscribi. Qz ex quo semel laici fuerunt habilitati, vt possint p fundationẽ, ɔstructionẽ vel donationẽ acqrere, & possidere iuspatronatus, vt in. c. pie mentis. xvj. q. vij. pari rõne dõm est, q ẽt habilitati dicanł ad pscribẽdũ. Cũ ergo fuerit habilitatus. d. Galeaz. forensis, acqrere immobilia, pariter oẽs psone eiusdẽ gñis, & sic oẽs forenses ad illa bona acqrenda habilitati censeri debent. Et bene facit, q concludit Pau. in. c. que in ecclesiarũ. & ibi Feli. de const. vbi decidunt, q ius diuinũ semel limitatũ, durat ppetuo limitabile, a fortiori g̃ ius positiuũ. Et sic ẽi pño statutũ semel limitatũ i psona do. Cardinalis, durabit limitabile i psona do. Galeazij, & eius hẽdũ. ¶ Tertio facit, qz tenendo q statutũ ipsuz loquał in psonã (vt ɔclusum fuit in pcedenti dubio) seqł dz, 14 q statutũ nõ hẽat ligare forenses, qz statutũ † est iurisditionis sm Bar. in. l. oẽs populi. l. j. q. ff. de iust. & iur. q̃ iurisditionẽ nõ hñt statuentes in forenses. c. vt animarũ. de cõst. lib. vj. l. fi. ff. de iuris. om. iudi. l. j. C. de sum. tri. & fid. cat. & ibi Bar. & voluit Pau. de ca. in. d. consi. lxxxix. Et ex istis satis clarepz rñsio ad duo, que. š. adducta fuerunt in ɔ̃rium. ¶ Circa tertiũ, posito q alienatio valeat non obst. statuto, ẽt q facta sit cõsignatio, & traditio. an. d. Cardinalis teneał amplius operã cũ effectu dare, q illustris Marchio Mãtue eius frater approbet consentiat, & ratificet ɔ̃ctum: nõ puto expediens insistere, qz istud non hz probabilem dubitationẽ, qs. n. adeo est obtusi ingenij crasseve Minerue, q asseueret obligatũ ad plura copulatiue (vt est pdictus do. Cardinalis, q teneł tradere & curare, q illustris Marchio ɔ̃ctũ & tradõnẽ approbet) fore liberatũ p adimplementũ vnius tñ, certe nemo. l. si hẽdi plures. ff. d ɔdi. inst. cũ suis ɔcor. Et qz dł p agentes noĩe pdicti Cardinalis (stante validitate ɔ̃ctus non obst. statuto) frustratoriã esse atqz illusoriã ɔfirmationẽ, & dispẽsationẽ illustris Marchionis, ergo tanq̃ frustratoria nõ est exigẽda. l. hec stipulatio. §. diuus Pius. ff. vt leg. nomi. cau. cũ lex actus frustratorios abhorreat. l. q bis idẽ. ff. de ver. obl. certe ista obiectio a viro exp- to ñ esset opponẽda. Qz ratificatio, & approbatio Marchio- 15 nis põt i ifinitos alios effect' opari † vltra derogationẽ statuti. Opari. n. põt eo casu, quo hẽret Marchio hypothecã i dictis bonis, qz p ɔsensuz suũ tollereł. l. ij. C. de remi. pig. & not. l. l. sicut. §. nõ vr. ff. qb. mo. pig. vel hypot. solu. Vel põt opari renũciationẽ fideicõmissi, si q ptenderet idẽ Marchio. l. cũ pr. §. liber. ff. de le. ij. & tradił p Bart. & alios, in. l. q Rome. §. duo fratres. ff. de ver. obl. Vel ẽt posset opari dñij amissionẽ, vt no. in. l. si seruus cõis. ff. de dona. inter vir. & vxo. Et q reqrał ɔfirmatio Marchionis, non solũ ad effectũ derogãdi statuto, sz ẽt ad effectũ excludendi ius propriũ & priuatum ipsius Marchionis, apparet ex verbis instri, ex qbus reqril, q dñs Francis. non tm ɔsentiat vt Marchio, sz vt Franciscus, & frater germanus ipsius do. Cardinalis, que verba ad fraternitatem suũ referunł, vt not. in. l. si seruus cõis ita stipulał. ff. de stipul. seruo. & notauit Can. in. c. qm Abb. de offi. dele. ¶ Ad quartũ, an si domina Geneuera efficiał ciuis, & subijciał oneribus ciuitatis Mantue, conualideł alienatio: videreł q nõ, qz ex forma statuti, ipso facto res alienata in forenses applicał communitati, ergo in pñdiciũ cõis (cui res fuit applicata) non vr alienatio confirmari. Nam confirmatio ẽt principis facta, ex 16 certa scia, nunq̃ intelligił confirmare actũ inualidũ † in preiudiciũ tertij, cui ius erat ante confirmationẽ acqsitũ, sm glo. & cõiter Cano. in. c. fin. de confirmatione vtili vel inutili. sequitur Bal. in pludijs feu. facit tex. in. c. quamuis. de rescr. in. vj. & in. c. super eo, de offi. dele. & in. l. ij. §. si qs a principe. ff. ne qd in loco publico. cum similibus. Confirmatur, quia q ɔ̃ctus a principio nullus ex postfacto conualidetur, ita q valeat vsqz a principio, non põt esse nisi ex fictione. Sed certũ est q fictio 17 nunquam operatur † in pñdicium iuris tertio acquisiti §. iiceat. in auct. quib. mod. nat. effi. legitimi. & §. illud. in auct. q' bus mod. nat. effi. sui. tradił p Bar. in. l. Gallus. §. quid si tm. ff. de liberis & posthumis. ¶ Sed (istis non obstantibus)

plurima sunt q̃ me in 𝔷riā trahunt sniaȝ. Primo, quia statu-
tū applicans ipso facto cōmunitati rē alienatā inforēseȝ, sane
18 intelligēdū vȝ.s.si rei traditio † fuerit subsecuta, ſm Bal. in. c.
i. §. aut si libellario. qbus modis feud. amit. ⁊ in. c. imperialē.
col. j. de ꝓhi. feu. ali. p Fede. glo. i. l. j. §. si rē depositā. ff. depo.
Jas. in. l. filiusfam. §. diui in. ij. lec. col. viij. ff. de lega. j. Cor. ꝯs.
xi. in ꝓsenti. col. xij. li. iij. Simile videm⁹ i emphytota alienāte
sine ꝯsensu dñi, q nō cadit a re emphyteotica, nisi secuta tradi-
tione, sȝ Specul. tit. de emphy. §. nunc aliq̃. q. xcv. ⁊ seq̄ Jas.
post Albe. ⁊ Sal. in. l. fi. C. de iure emphy. ⁊ Anto. de but. ꝯs.
xxxvj. viso pūcto. Ale. ꝯs. clxxvj. viso themate. col. ij. li. ij. ⁊. v.
Ant. ⁊ ceteri in. c. potuit. de loca. Et rō est, qr nō dī 𝔷ctus alie-
nationis ꝑfectus, nisi re tradita. §. vēdite. instit. de reꝝ diui.
c. cū Joa. de fide instrumētoꝝ. In casu āt nr̄o nulla fuit secuta
traditio. Nō qdē p 𝔷ctū factū Pisauri, qr traditionibus, nō
nudis pactionibus dñia reꝝ trāsferunſ. l. traditionib⁹. C. de
pact. Nec p talē 𝔷ctū, qao mediāte do. Cardinalis dedit tot
ex bonis suis stabilibus ex qb⁹ ꝑcipi possit redit⁹ mille duca-
19 torū, dici pōt trāslatū dñiuȝ, cū datio sit incerta, † ⁊ impfecta,
nec sint ꝓdia p noia ⁊ ꝯfinia demonstrata. l. cū seruo. §. si. ff. de 𝔷
bend. emptione. ⁊ not. in. l. Titius hāc. ff. d actio. empti. Nec
p illa verba posita in instrumento, dedit, tradidit, ⁊ consigna
uit, pōt dici subsecuta traditio. Per talia. n. verba solū videſ
concessa facultas intrandi, ⁊ apprehendendi possessionē pro-
pria autoritate. l. ꝓdia (ſm lec. Jac. de are. ⁊ Aret. ⁊ Bart.) ff.
de acq. poss. ⁊ sequiſ Alex. ꝯsi. iiij. col. ij. li. ij. Nec ēt p ꝯstitutū
20 † pōt dici facta vera traditio, qr p constitutū res tradiſ iuris
fictione, ſm gl. in. l. ab emp. ff. de pac. ⁊ tradiſ p Alex. ⁊ alios
in. l. q meo. ff. de acq. poss. Que fictio non pōt habere locuȝ in
casu nr̄o, in quo bona (de quorū traditione q̃riſ) non sunt cer-
titudinaliter alienata, sȝ in genere. Et sup incertis non cadu si
ctio, ſm gl. in. l. j. §. accedit. C. de rei vxo. act. ⁊ in. l. pen. in glo.
extimari. ff. q metus cā. Nā si voluerimus dicere, q ꝯstitutū
opereſ traditionē bonorum etiam incertorū, necesse erit fate-
ri, q operetur incertam traditionē, ⁊ consequenter inutilem ⁊
inualidam, qr incertitudo viciat oēm actum. l. triticū. ff. de ver
bo. obli. ⁊. l. ita stipulatus. ff. eo. tit. Unde cum constitutum ⁊
traditio, inde resultans pp incertitudinē sint nulla, non dȝ ex
actu nullo seqꝗ vlla confiscationis pena. l. filiū. §. si qs 𝔷trab-
las, ⁊ q ibi decidit Bar. ff. de le. praest. l. ij. ⁊ ibi Bal. C. de Eu-
nuchis. cū simi. Et pro corroboratione huius rōnis, ⁊ p deci
sione adduco casum legis, in. l. iij. §. incerti. ff. de acq. poss. vbi
dī, q res incerta rōne loci ⁊ quote, nō pōt possideri. ⁊ ibi bar.
in spē decidit hanc dubitationē, q si venditor vendat centum
iugera terre in ea parte, in qua emptor elegerit, ⁊ ꝯstituat se te
nere ⁊ possidere, nō pōt virtute huiusmodi ꝯstituti videri trāſ-
latā possessionem. ⁊ sequunſ cōiter doc. ibi, ⁊ ita ēt ꝯsuluit idē
Bart. consi. lxiij. pactū tale est, Petrus nicole donauit Nico-
le. ⁊ idē tȝ Ang. in. l. que de tota. §. j. ff. de rei ven. ⁊ Dec. cōsi.
ccxvj. magister Joannes. i. ij. parte. ⁊c. Preterea, ⁊ si essem⁹
in casu, in quo posset dici p ꝯstitutū translatam fuisse possessio
nē, tū p talem translationē ficte secutam, non videreſ cōmissa
pena, sicut p translationem possessionis factā p constitutum
21 † nō incidit emphyteota in penā. l. fin. C. de iure emphy. vt de-
terminat do. Guido pape in decisionibus parlamēti Delphi
natus. decis. cj. si qs rē ⁊c. dicens ita etiaȝ seruari in illa curia.
Nō ēt p ꝯsignationē ⁊ traditionē factā asserto procuratori ꝓ-
san. do. Galeazij possunt dici bona ipsa cecidisse in cōmissuȝ,
⁊ applicata fuisse cōi Mantue, qr talis traditio ⁊ consignatio
fuit nulliter ⁊ frustratorie facta. Et ex actu nullo, ⁊ frustrato-
22 rio, † non causaſ pena legis, vel statuti, vt. 𝔷 dixi tenere Bar. i
d. §. si qs. ⁊ idē tȝ Bar. in. l. vbi pac. C. de transact. ⁊ Bal. in. l.
ea qdē. per illum tex. C. si manc. ita fue. ali. ⁊c. Qō aūt talis tra
ditio nulliter facta fuerit, ꝯstat ex pluribus. Primo, qr facta
fuit nō hūti mandatū. Scdo, qr facta fuit sub ꝯdōne si ꝓnomi-
nati do. Cardinalis, ⁊ Galeaȝ. ratificarent ipsaȝ ꝯsignatio nē
illinc ad festum Pasche. Que ratificatio dſ nō secuta. Unde
ꝑinde est, ac si nunq̃ fuerit vlla facta traditio, ⁊ ꝯsignatio, cuȝ
paria sint nihil fieri vel fieri sub cōdōne † q̃ non fuerit purifica-
23 ta. l. pecuniam. ff. si cert. pet. Nec statutū prohibens alienatio-
nē fieri in forensem sub certa pena, locū hȝ in alienatione facta
24 sub condōne, † cum forensis pendente condōne possu fieri ci-
uis. l. cetera. in prin. ⁊ ibi Jas. in. vij. no. ff. de leg. j. ⁊ facit text.
in. l. si rem meā. ff. de verb. obli. rō est qr ante euētū ꝯdōnis ni-
hil ponitſ in esse. l. si qs sub ꝯdōne dandorū decem. si qs omi.
cau. test. ff. Et si dicaſ, q dicta traditio nō fuit ꝯdōnalis, sȝ pu-

ra in euentū ꝯdōnis resoluenda, cuȝ fuerit facta pure, adiecto
pacto q non valeat nisi secuta ratihabitione ꝓdictorū dom.
Cardinalis, ⁊ Galeazij, q̃ dictio, nisi, addita verbo pñtis, que
in 𝔷ctibus non facit actum ꝯdōnalem, sed resoluendū in adue-
nis euentum. ſm Bar. ⁊ scri. in. l. si eū. §. qui iniuriarū. ff. si qs
cautio. qr r̄ndeſ, q illa theorica Bart. nō procedit, qñ in 𝔷ctu
fuerunt apposita alia verba suspensiua, seu denotantia actum
non esse ꝑfectum, nisi sequaſ effectus sub dictione, nisi, compre-
he ꝯprehensus, vt est textus clarus, ⁊ ibi gl. ⁊ scrib. in. l. ij. ff. de
in diē adie. In casu isto ꝯstat, q partes noluerūt traditionē te-
nere, ⁊ perfectionē habere, nisi secuta ratihabitiōe. igiſ ⁊c. Et
benefacit, q de emphyteota alienante rē cū pacto, q vēditio
non valeat, nisi directus dñs consenserit, dixit Bal. in. c. j. co.
x. qb. mod. feud. amit. ⁊. c. j. §. hoc quoqȝ de succes. feudi. circa
fi. vbi tȝ emphyteotā hoc casu nō incurrere penā caducitatis.
⁊ sequuntur Panor. in. c. ij. de feudis, ⁊ late prosequiſ Jas. in
l. fi. C. de iure emphy. ⁊ in. l. non solū. §. morte. ff. de nou. oper.
nun. Uel ēt, esto q diceretur traditio resoluenda in euentū cō
ditionis, qr tñ resoluta fuit traditio per defectum ꝯdōnis, ꝓba-
bile est, q proponaſ quare bona dicanſ applicata communi,
vt ꝯcludit in simili Guil. de cu. Bal. ⁊ Ang. in. l. ab emp. ff. de
pac. ⁊ Cur. senior. consi. viij. col. fi. ¶ Sed fortius dici posset,
q ēt si bona acquisita ⁊ confiscata fuissent cōi, nihilominus si
do. Geneuere ante traditionē efficiatur ciuis, cōmunicabiſ ȝ
25 ciuis † ēt in preiudiciū communis, non obst. adductis in 𝔷riū.
Que procederent, vbi ius acqsitum cōi traheret cāȝ aliunde, q̃
ab ipso 𝔷ctu ⁊ alienatione, facta in forēsem. Secus vbi trahit
causaȝ ab ipsa alienatione, prout in casu nr̄o. l. fi. si libertus si
ue patronus. ff. de iure pat. vbi patronus restitutus recuperat
iuspatronatus, q ipso facto per deportationē amiserat, per
quē tex. ita ꝯcludunt Cy. Ang. Alex. ⁊ Are. in. l. Gallus. §. ⁊
qd si tñ. ff. de lib. ⁊ posthu. vbi dñt, q restitutus recuperat
bona, tertio acqsita ex solo bāno ⁊ delicto, sec⁹ si ex 𝔷ctu Prin
cipis. Et ita ēt tenent Petr. de anc. ⁊ Mod. in. c. quīa. de
rescr. in. vj. ⁊ Abbas, ꝯsi. xciij. in. j. parte. in. q. heredii. col. ii.
¶ Quo vero ad vltimum, posito q ꝓdia ꝯsignata cecidernt
in cōmissum, an do. Geneuere cōpetat actio ad interesse 𝔷. d.
Cardinalē: Prima ꝯsideratione videreſ, q nō, qr vbicunq̃
26 res nō est in cōmercio acqrentis. l. ꝓhibente, tūc acqrēti ⁊ nō
debeſ aliquod interesse. l. multum interest. ⁊ ibi Bar. explicat
cat i terminis huius statuti. ff. de ver. ob. ⁊ ibi alij cōmuniter
tur, ⁊ Ale. ⁊ Mod. in. d. l. cetera. §. si. ff. de le. j. ¶ Uerū (hoc
non obst. ſm ea, q̃ proponunſ) 𝔷riuȝ verius existimo. Ad q
ostendendū ꝓmitto, q. d. Galeaz ꝑsona forēsis, ꝓsumiſ ignorasse
27 se † statuta Mantue. c. vt animarum. ⁊ ibi no. de ꝯst. li. vj. m
diſ in. l. cunctos populos. C. de sum. tri. ⁊ fid. cat. Et nō solū
forensis, sȝ ēt ciuis nouellus ꝓsumitur ignorare dispōnes sta-
tutorū. l. q cum vno. §. si. ⁊. l. q cōmeatus. i. si. ff. de re mil. Que
iura extollit Lud. ro. sing. lxxiij. nunqd ciui nouello, ⁊ consil.
cxxxviii. col. iij. ⁊ cons. cclj. ⁊ Bal. in. l. data opera. C. q accu. nō
possunt. Alex. in. l. is potest. ff. de acqu. here. Feli. in. c. ii. de ex
ceptio. ⁊ alibi sepe. ¶ Secundo premitto, q do. Card. ciuis
originarius ⁊ primarius ciuitatis Mantue. presumiſ habuis-
28 se ⁊ habere scientiā ⁊ notitiam † statutorum sue ciuitatis. l. le-
ges. iij. ⁊ ibi Bal. C. de legi. Bar. in. l. in bonorū. ff. de bo. pos.
tit. generali. no. in. d. c. vt animarū, ⁊ in alijs locis 𝔷allegatis.
¶ Istis sic ꝓmissis, infero q do. Card. sciēter alienādo res ꝓ-
hibitas alienari. d. Galeazio forēsi, ⁊ ignoranti dispōnē dicti
statuti, fuit in manifesto dolo, ⁊ culpa, vnde in subsidiū saltem
actione de dolo ad iteresse teneſ. l. elegāter. §. j. ⁊. l. q vēditor
. ff. de dolo. Et lȝ hic dolus non dederit cām 𝔷ctui, nī cuȝ agaſ
de 𝔷ctu innominato, qr do. Card. promisit dare reditū duca-
torū mille do. Galeazio, vt ipse. d. Galeaz relaxaret Archi. ⁊c.
dico, q actione de dolo, vel prescriptis verbis, pp dolū tene-
tur ad interesse. l. naturalis. §. sȝ si dedi. ff. de prescrip. verbis.
¶ Preterea do. Card. promisit p solēneȝ stipulatiōe bona
ꝓdicta ꝯsignare ⁊ ꝯsignata manutenere, ⁊ defendere a quacunq̃
ꝑsona, collegio, ⁊ vniuersitate, sub obligatione expressa soluen
di oīa damna ⁊ iteresse, vnde teneſ actiōe ex stipulatu nō obst.
excep. ꝓdicti statuti. Ita in spē, ⁊ i terminis determinat frā.
Cur. senior summ⁹ practic⁹, ⁊ optim⁹ Jurist. ꝯs. xxvij. Mag-
vir. d. Ugutio, in pen. dubio, col. fi. ¶ Itē ⁊. iii. si. d. Cardina
lis operā cū effectu dedisset, q illustris Marchio ei⁹ frater ꝯ-
ꝓbasset alienationē (prout tenebaſ) nō fuisset cōmissa pena
dispō allegati statuti, tū qr statutū ꝑmittit alienationē accedē-
te licentia gñalis, ⁊ consequenter ēt licētia Marchionis, qui
est supra

est supra gnale. Tū, qui illustris Marchio fit erogare statutis 29 † sui Marchionatus. vt not. p Bar. in. l. v. ff. de vb. ob. et i. l. oēs populi. ff. de iu. et iu. Cū igit nō adimpleuerit pacta, restat 30 pcludēdū, qd cōmissa fuerit stipulatio ad interesse. Et si dicat, q promissio, qd Marchio approbabit et ratificabit, nō est obligatoria, † qr est pmissio facti alieni. l. stipulatio ista habere licere. in prin. ff. de verb. obl. et inst. de inuti. stipu. §. si qs aliū. Rñdeo qd et si nō sit obligatoria quātū ad factum, est tñ obligatoria quātū ad interesse, si factū nō fuerit subsecutū. vt expsse vz in. d. intribus. Itē reg. d. l. stipulatio ista habere licere. nō pcedit l pmissione de rato. l. quoties qs. ff. de verb. obl. et toto tit. ff. rē rat. hab. Itē nō pcedit in pmissione iurata rūc. n. pp iurm, q facit valere actū dl meliori mō quo pōt sustineri pmissio. c. literis. c. sicut. de spons. et vtrobiqz gl. Et gl. in. c. ex rescripto. et ibi Paū. et alii de iureiur. Nō ēt dicat, q debuit. B. Cardinalis interpellari, vt faceret q illustris Marchio 31 ratificaret, qi rñdet, q is q promisit q alius ratificabit, † stati absqz vlla interpellatione, tenet curare, q alius ratificet. hz Bal. in. c. i. §. ad hec. in ti. hic finit lex. in vii. feud. seqt Are. ɔs. cxlij. et facto ppoint. Alex. ɔs. xlvi. super premisso. li. i. Fel. l. d. c. ex rescripto. col. v. q maxime verū est, vbi interuenit iurm, q hz vim interpellationis, fm Ab. et Ant. l. c. breui. de iureiu. et Iaso. in. l. si ex legati cā. ff. de verb. obl. At in casu nro interuenit iurm, ergo &c. ¶ Quarto posset pbabiliter dici, q statutū solū phibet ciues alienare. quo fit q pdia alienanda nō dicunt in cōmercio ciuiū. nō aūt negat cōmerciū forensibus. Unde ciuis alienans, non excusat ab obligatione damnorū, et interesse, vt est casus, i. d. l. multū interest. in. v. vers. et ibi gl. et Bar. exēplificat l Iudeo phibito vēdere seruū Christianū, nō tñ super hoc fundamēto facio magnā vim. ¶ Ultimo forte pōt attētari, q bona dicant l cōmercio, ex quo pñt alienari de licētia gñalis, q nō discutio, qi pdicta satis supqz satis sufficiunt ad victoriā. o. Geneuere, et iustificationes nostre consultationis.

RESPONSVM V.

Filia dotata succedit matri exclusa fratre germano, ēt si statuto caueat, q mulier dotata partē nō faciat cū fratrib' vtrinqz ɔiūctis, vel ex vno latē tñ, i hēditate pīna, mīna, fraterna, vel auita. Qr respectu mris (de cuius successione qrit) Germanus non recte pōt dici frater.

1. Frater Germanus et ex parte patris dūtaxat frater, an frater recte appelletur, et nu. 12.
2. Statuta sunt stricti iuris, ita q nō recipiunt interpretationes, nec subauditum intellectum.
3. Uolūtatis qō nō ē admittēda, qñ l verbis nō est ambiguitas.
4. Statutū ideo sorores stantibus fratribus excludit, vt bona in familia et agnatione conseruentur.
5. Statutū qd vnam rōnem tantum recipit, illa rō habetur pro expressa, et ex illa ampliari et restringi potest.
6. Argumentum est solidū et efficax a cessante rōne.
7. Adoptiuus frater, nō excludit sororē, ēt dotatā ab intestato.
8. Argm a paribus remotis, est optimū, et concludens.
9. Qualitas adiecta verbo, dz intelligi fm tempus verbi.
10. Determinatio, respiciens plura determinabilia, dz ea equaliter determinare.
11. Mater, est nomen correlatiuum.
12. Frater non dicitur ex parte matris.
13. Lex qñcunqz gñalis distinguitur p rationē ipsius legis, et ibi vide de statuto.
14. Statuta, quam interpretationem recipiant.
15. Priuilegia patiuntur interpretationem.
16. Testamentum verisimile iustā restrictionē non abijcit.
17. Edicta pretoris, rationabili interpretationi acquiescunt.
18. Consuetudo restringitur a ratione, que eam induxit.
19. Statutum disponēs verba debere intelligi ad literā, non remouet legitimas interpretationes.
20. Clausula, appellatione remota, remouet solum friuolas.
21. Statuti mens, et rō magis est attendenda, quam verba.
22. Statutum correctorium iuris communis, est interpretanduz vt minus corrigat, quam sit possibile.
23. Statuta sunt ɔformāda iuri, et eqtati, qñuis verba nō patiant.
24. Statutum vnum ēt posterius, alterum declarat.
25. Statuta restringēda sunt p aliud statutū vt ɔrietas euitetur.
26. Dictio monosyllaba, cū, ē ɔiūctiua, et actū simultaneū requirit.
27. Partem q nulli de iure facit, ad partem non admittitur.
28. An pater dotans filiam post mortē matris censeat eā dotare de bonis matris seu de proprijs, an viriliter.

Respon. interpreta.

Ait Ioanina de Rugnonib' ɔ Hieronymū fratrem germanū ex scdo matrimonio, et alia matre natū, hēredem quondā Petri antonio. cōis pris, ad dotē et hereditatē Iulde mris, vti filia et hēs. Dubitat an iure agat. ¶ De iure cōi pposita ɔsultatio nō hz in se pbabilē dubitationē. Nā certissimo iure ad ipsaz spectat vniuersa hēditas mris sic disponente senatuscō. Orfic. Et si Hieronymus esset frater ɔsanguineus, et sic ex vtroqz parēte, recte ageret ad dimidiā, cū nō sit mensanda nā, cur eā feminā gñauerit. l. maximū vitiū. C. de lib. pte. l. lege. C. de leg. he. Et inst. de exhe. lib. §. nra. ēt q fuerit dotata. l. j. et ibi Bal. C. de legi. here. Sz dubitatio (vt video) sola versat sup statuto Papien. quo cauet q mulier dotata, ab intestato non faciat partē cū fratribus in hēditate pīna, mīna, fraterna, nec auita. ¶ Christi redēptoris. eiusqz gloriosissime genitricis, ac diui Aug. iplorato suffragio, viso dicto statuto et diligēter ac mature singulis verbis ɔsideratis, visum fuit prima ɔsideratiōe rñdēdū hēditatē Iulde spectare et ptinē Hieronymo, exclusa Ioanina, sic clare disponēte statuto, et excludēte sororē extantibus fribus. Clarū aūt est Hierony. frem nominari. † hz sit germanus, et fr dūtaxat ex parte pris. l. Luc. §. qsitū. ff. de le. iij. no. i l. j. i gl. pe. et ibi Ang. de inoff. test. Nec dicat, q fr germanus nō ē pprie fr, prout vt dicē Ang. l. d. l. j. tanq nō sit simplr frater, sz fm qd, vt i simili dicūt doc. in. d. §. qsitū. de fre patruele, et psequunt Mod. Senē. l rub. ff. de vulg. et pup. qr et si nō diceret ō ppietate sermonis pprie frater, tñ ō cōi vsu loquēdi frater nominat hz Fel. in pe. Gre. cul. vi. Sz cōis vsus loqndi preualet pprie signifi. l. cū delanionis. §. asinā. ff. de fun. inst. ēt l mā statutaria, fm Paū. l. c. itelligētia. de ver. sig. et l pe. Decr. et ibi late Fel. et late ēt p Ale. et Mod. in rub. ff. de no. ope. nū. ¶ Scdo, qr statutū loqt gñaliter et idistincte nō distinguēdo ō qb' frib', ġ nec nos distinguē debem'. vulgata. l. de pcio. ff. ō pub. c. si Ro. xix. dist. et l. qñuis. vbi do. me' late. ff. de i i' voc. Et eo maxime, q statuta sunt stricti iuris, et sterilitate inqr inu2 le, † ita q nō recipiunt iterpretationē, nec subauditū itellectū, sz fm eorū verba stricte et frigide sunt itelligēda. l. j §. si is qui nauē. ff. de exerc. l. q ɔstitutū. ff. de test. mili. cū solitis ɔcor. maxi. qr i calce statutorū ciuitatis Papie, cauet, q oia statuta intelligant ad literam, et put litera sonat. ¶ Tertio, qr statutū l illis vbis, et itelligat ō fribus et sororibus, siue ex vtroqz parēte, siue ex parte pris tm, clarissime vr excludē Ioaninā extāte Hieronymo fre, ex parte pris tm. Ubi cū i vbis nō sit ambiguitas, † nō ē admittēda volūtatis qō. l. ille, aut ille. §. cū in vbis, et 3 l. nō aliter. ff. ō le. iij. et i claris nō dēm' hesitare. l. ɔtinu'. §. cū ita. ff. ō v. obl. Et qñuis durū videat pñs statutū et iniquū, ē tñ obseruādū. l. pspexit. ff. q et aq. qnimo si cās eēt dubi', meli' ē vbis edicti suire. l. Pub §. j. ff. ō ɔd. et ōm. velle. n. nimiū subtilitate, vbi res ē clara nihil aliō ē q pniciose errare. hz Bal. i. l. pcib'. C. ō ipu. et al. subs. Predictis tñ nō obst. ɔriū rñdēdū duxi infrascriptis ɔsiderationib'. Primo ɔsidero, q rō si. hui' statuti nulla alia ee potuit, † q vt bōa ɔseruarent i familia et agnatione, vt l terminis firmat Bal. l. l. maximū vitiū. C. ō li. pte. et 4 l. l. Titia cū testō. §. Luci'. n. ff. ō le. ij. et i. l. cūctos populos. C. de sum. tri. et fid. cat. et l. l. ij C. ō is ius voc. et Imo. l. l. si vo. §. ō viro. ad. fi. ff. sol. ma. Et sentit Bar. l. l. ij. §. vidēdū. ff. ad Tert. et expsse Ang. ɔs. lxviij. Martin' Io. de flor. et Pau. de ca. ɔs. xl. l. ij. pte. psens casus modicā hz dubōnē. col. j. Et hac rōne mot' Lud. ro. ɔs. xvj. viso themate. determinat q istud statutū (qten' loqt ō fratrib') itelligat tā de fratrib' defuncti pris, vl ɔfuncte mris, et sic tā ō patruls et auūculis, q ō frib' filiaz, qr in oib' militat pdicta rō. Que cū sola possit assignari, hēt 5 p expssa, † ita q ex illa statutū pt ampliari et restrigi iuxta gl. sing. i. l. qñuis. C. de fideic. de q faciūt festū Bal. et Raph. cu. in d. l. maximū vitiū, q gl. ēt Ias. dixit pcedere i correctoriis in l. ij. in. ij. lect. ff. ō leg. ij. et lsti. de act. §. j. Fel. in. c. trāslato. i fi. de ɔst. et i. c. si qñ. col. viij. ō rescri. Immo rō q sola pt assignari hēt p expssa, ētin penalib'. hz Paū. in. c. fi. de rescri. ¶ Et q hec 6 fuerit ratio huius statuti, probatur a cessante ratione; † quod est solidum et efficax arg. l. generaliter. C. de episcopis et cleri-

cis.l.adigite.§.Fuis.de iure p tro.c.cū cessante de app.c.qđ p necessitate.1.q.1.c.cū infirmitas.de peni.& rem. Nā frater
7 † adoptiu⁹ (stāte p̄dicto statuto) nō excludit sororē, q̄r l eo cessat predicta rō, vt determinat Ias. post alios p eū relatos l.1.q cūq̄z.§.ptor ait.ad fi.ff.de i ius voca. Similiter frater arrogat⁹ nō excludit filiā legitimā, & nālē sororē suā. q̄r cessat in eo dicta rō, s̄m Io.de ana.cō.xxvij. viso casu. seqt̄ Ias.in.l.gn̄aliter §.cū aūt .C.de institu.& substi. Sz p̄allegata rō magis cessat in Hiero. fratre ex pte patris tm̄. Qui respectu Inide (de cui⁹ h̄ditate agit̄) penit⁹ ē extne⁹ nullo sanguinis vinculo, nullo affinitatis gradu iūct⁹. Immo nec legali, p̄ut fr̄ arrogatus, cui h̄mōi statuti b̄ñficiū denegat̄. Unde multo magis denegādū erit ipsi Hiero. ¶ Considero scđo, qđ ad h vt frater excludat sororē, statutū reqrit̄, qđ bona sint aut fraterna, aut auita, aut
8 p̄trna, aut mr̄na. Sz arguēdo a partibus remotis, † qđ est optimū, & ↄcludēs argumētū, s̄z glo.in.l.q se p ↄtrīs.in ver.facultates C.vnde liberi. ostēdo, qđ bona de quibus agit̄ (respectu Hieronymi) nō possunt dici fraterna, nec auita, vt d se patet, cū nō agat̄ de h̄ditate fratris nec aui. Nō ēt p̄trna, q̄r hic agit̄ de h̄ditate Inide, prime vxoris dicti Petri ant. communis patris, & nō d h̄ditate ipsius patris. Nec dicat̄, qđ Pet. ant. pater successerit Inide vxori vigore statuti de lucris matrimonialibus, & successiue Hieronim⁹ successerit patri virtute p̄sentis statuti, q̄r istud ē a veritate alienū. Nā statutū de lucris matrimonialibus, nō vult (extātibus filijs ex vxore defuncta) maritū succedere, nisi in vsufructu. Unde (cū ex Inida prima vxore extet Ioanina vnica filia) ↄcludēdū est, q̄ ex forma dicti statuti de lucris matrimonialib⁹ sola Ioanina dz matri succedere, & nō Petr. anto. maritus, & min⁹ Hiero. frater ex scđo matrimonio. ¶ Non ēt dici possunt mr̄na (vt p̄tēdit̄) plurib⁹
9 rōnib⁹. Prio, q̄r q̄litas adiecta v̄bo, † dz itelligi s̄z tēp⁹ v̄bi, aut saltē s̄z tēpus, q̄ dispositio sumit effectū. l.i. delictis.§.si eē neus.ff.de noxal.l.Titius.ff.de testamē. mili. tradit̄ p Bar. & scrib.in.l.ex facto.ff.de vulg.& pup. Sz ista q̄litas mr̄na relata ad ipsuz Hieronimū, nullo tpe verificari p̄t, cū nō sit fili⁹ Inide, de cuius h̄ditate agit̄. ¶ Hinc dicunt doctores p istā regulā, qđ filius regis nat⁹ aū coronationē, nō dz succedere i regno tanq̄ p̄mogenit⁹ regis, q̄r ista q̄litas filius regis, nō militat in filio nato ante regnū adēptū. s̄z Bal.in.l.in suis.de libe.& posthu.ff.& in.l.Imperialis.§.his illud C.de nup. Bart. l.i.senator.C.de digni.lib.xij. & istō vltra autoritates q̄s addu cere possē, vl̄ p̄bari p tex.in.c.cenomanē sz.lvj.distinc.vbi filij sacerdotis nati anteq̄ p̄z eēt sacerdos iproprie dicunt̄ filij sacerdotis, & ita ēt vl̄ tenere gl.in.c.iā itaq̄z.i.q.iiij. Sz sic est q̄ ista q̄litas in bonis mrnis s. qđ soror extātib⁹ fratribus nō succedat in bonis mr̄nis relata ad ipsuz Hiero. nō verificatur vllo vnq̄ tpe, ēt tpe q̄ dispō sumit effectum, & sic tpe successionis, q̄r respectu ipsius Hiero. nati ex alia mr̄e, bona dicte Inide non p̄it dici mr̄na, cū ipsa Inida solū gn̄auerit ipsā Ioaninā. Scđo, q̄r vna determinatio respiciens plura determina
10 bilia, † dz ea equaliter determinare. l.iā h̄ iure.ff.de vul.& pup. dz ḡ hec determinatio bonoꝝ mr̄noꝝ, respiciens fratrē, & sororē, pariformiter ambos respicere. Et ↄsequēter reqrit̄, qđ ambo sint filij ipsius matris, de cuius bonis q̄rit̄, s̄z ipse Hiero. nō est filius, ḡ determinatio nō refert̄ ad eū. Tertio, istud no
11 mē mr̄nū, est corelatiuū nomē † vt de se patet. & not. Ang.in l.iu.ad Orficianū. in p̄n. s̄z respectu Hier. nati ex alia mr̄e, nullam in casu nr̄o p̄ōt correlationē facere. igit̄ &c. ¶ Et hec nr̄a ↄsultatio clarior & verior apparebit. ex r̄ñsionibus accōmodādis ad ↄria. Non obstat itaq̄z prima rō, qđ Hiero. sit frater. Qui possunt r̄ndere vt. Fbori qđ est frater improprie, & negare q̄ de cōi vsu loquendi dicatur frater. Nec obstat authoritas Fel. in dicto p̄nio Grego. col. iij. q̄r r̄ndeo, qđ de communi vsu loq̄ndi, in Ticinesi patria nō potuit diuinare. Forte credē dū sibi eēt, si q̄rerēt̄ de cōmuni vsu loquēdi Ferrariēsi patrie, vnde oriūdus fuit, vel de cōmuni vsu loquēdi in ciuitate Romana, vbi cū dignitate, & officio auditoris Rote morā faciebat. Secus aūt, si de cōmuni vsu loquēdi alteri⁹ regionis. c.j.d constitu.lib.vj. Et traditur per Ioan.and.in.c. fundamenta de elect.lib.vj. Uel aliter & verius concedo quod frater germanus dicatur frater, respectu patris sed respectu matris (& sic Inide) negatur aperto ore, † ipsum dici posse, vel nomi
12 nari fratrem. cum respectu matris sit penitus extraneus. ¶ Nō ēt obstat secunda ratio, quod statutum loquatur indistincte de fratrib⁹. Qr respondeo, qđ lex q̄tumcunq̄z gn̄aliter
13 loquat̄, dz tamen distingui per rationem ipsius legis, † cum vltra terminos rōnis lex nō transgrediat̄, nec sit extendēda. cū p̄l.§. dulcissimis.ff.de le.ij. Rō n. statuti, est anima [illegible] tificans.l.ii.cū gl.C.q̄ sit lon.ↄsue. Et ad metas rōnis lex coartat̄, vt p Pan.in.c.si.de rescr. & p Fely.in.c.i.in p̄n.de iudi.& in.c.tua nos.de iure iu. Et nō solū statutū coarctat̄ ad terminos rōnis expresse, s̄z ēt ↄiecturate.c.suggestum.[illegible] de appel. Et rōne aūt dicti statuti, vt bona ↄseruent̄ i agnatione masculorum illius, de cui⁹ bonis agit̄, & ex aliis r̄ationibus pro Ioanina, satis ↄstat statutū restringendū ad fratres respectiue.i.ad fratres, q respectu eius (de cuius successione tractat̄) dicuntur fratres, & nō generaliter ad quoscunq̄ fratres. ¶ Non ēt obstat tertia rō, q̄ statuta sint stricti iuris, & sint tanq̄ mule, nō recipientia interpretationē. Qr & si stricta sint, tn̄ recipiunt interpretationē, p punctū rōnis, a qua regulant̄, vt pz ex p̄deductis. Et firmat Bald.in.c.j.de consti.& in auth. ingressi.col.j.C.de sac.san.eccle. & do.meus in.l.i.col.iii.C.de succes.edi. Quinimo statuta q̄tūq̄ strictissime sint interpretanda. interpretanda tn̄ sunt, nō solū declaratiua interpretatione,
14 † sed extensiua, restrictiua, & correctiua, vt late p Bar.in.l.oēs populi.ff.de iusti.& iure.p Pet.de anc.i.c.canonū statuta.de ↄsti.p Alb.& Bal.in trac.statutorum. Nec est incōueniēs, q̄ quelibet lex, q̄tūcunq̄z odiosa, vel fauorabilis interpretationē
15 admittat. Nā & p̄uilegia que sunt stricti iuris, † & Principū beneficia, q̄ fauorabilia sunt, patiunt̄ interpretationē.l.si.vbi late Moder.ff.de const.prin.& latissime Fel.in.c.cū q̄.col.viij.& pluribus seq.de resc. Similiter & rescripta ad litē, q̄tūq̄ odiosa, non reijciunt interpretationē.d.c.cū que.&.c.cū dile
16 cta.eo.tit. Similiter testamentū eulogia, † verisimilem & rōnabilem restrictionē, non abijciunt.l.si seruus plurū.§.si.ff.de le.i. Sz
17 edicta Pretoris, † rōnabili acqescunt interpretationi.l.ab hostibus.ff.ex qb.cau.ma. Idem faciunt plebiscita.l.non quemadmodum.§.j.ff.ad.l.Aquiliam. Idem senatusconsulta.l.si filius.§.si mutui, & l.filiū.ff.ad Macedo.& l.si filius Cod. tit. idē responsa prudentū.l.dicere.§.j.ff.de arb. Idē principū placita.l.ex facto.ff.de vulg.& pup.l.si.C.de eden. Sz & consue
18 tudo, † restringit̄ a rōne, q̄ eā induxit, & ab illa rōne amplificat̄ ad similia.l.ij.C.q̄ sit lon.consue.l.i.C.de emanci.lib.l.de quibus & ibi late habet̄.ff.de legi. Cur igit̄ statuta nō interpretabuntur. ¶ Non ēt aduersat̄ quarta rō, q̄ statuta sint intelligenda ad literā, & prout litera sonat, vt cauetur in calce voluminis statutorū. Qr statutū disponens q̄ verba intelligant̄ ad literā non
19 remouet † interpretationes legitimas, sed solum friuolas sm Bar.in.l.oēs populi.in.vj.q.p̄n.ff.de iusti.& iure.& ibi Ias. seqt̄ Bal.in.l.quamuis.& ibi ēt Ias.C.de impu.& idē Ias.in l.hoc iure.ff.de vulg.& pupil.& in.l.q̄uis.ff.de in ius voc.& in l.si C.de succes.edicto. Alex.in.l.j.ff.si cert.pet.& cō.lxiiij. lxxx.col.iiij.li.j.& consi.cxiij.col.ii.& penul.li.iii. Pan.in p̄no Grego.& ibi Fel.col.iiij. Pau.de cast.ↄsil.ccx. Alex. consi.cic. Barb.ↄsi.xxxix.col.ij.& consi.xxj.col.ij.lib.i.& consi.vij.col.xiii.lib.ij.& alibi sepe. Faciunt, q̄ dicunt̄ de clausula,
20 † appellatione remota, p quā censet̄ solū remota friuola appellatio.l.j.ff.a q̄bus appellare non lz. vbi Bar. idem dicit d clausula nulla exceptione obstāte, pro quo est tex.in.c.ex parte.vbi late Fely.de offi.deleg.& traditur per Alex.cōsi.cxxxiii. super quesitis.col.ij.& seq.lib.v.& aliquid per Fely.in.c.si qui.de rescr.&.c.cū que col.xij.eo.tit.& in c.cū dilecta.col.xvij.eo.tit. ¶ Non deniq̄z obstat vltima rō, quod statutum sit clarū, cū se declarando dicit, & intelligatur de fratribus etiam ex parte patris tantum. q̄r respondeo, quod si velimus adherere solis verbis litere (prout faciunt Iudei) forte videbitur clarū statutum contra Ioaninā, sed si velimus considerare mentem, & rōnem statuti, que magis est attendenda, q̄ verba, † que debent
21 intentioni deseruire, & non econtra.c.ij. regtis. de appellationibus.l.cum virū.C.de fideicom.l.si quis a filio.& l.[illegible] de leg.j. Absit enim quod verborum vis tantuz valeat, quod melior sensu existat.l.i.iij.C.de lib.prete.nā sub iugo mentis cōsistunt verba tanquam sub suo proprio originali. Est enim mens, radix verborum tanquam prima substantis, secundum Bal. in cap.mandatum col.j.de rescript. maxime in statutis, quorum ratio ante omnia est inquirenda, secundum Bal.in.l.si quis seruo persuaserit.col.fi.C.de furtis. Apparebit euidenter, quod illa verba, de fratribus ex parte patris, intelligēda sunt qñ agitur de hereditate patris, vt pz ex fundamentis [illegible] factis pro Ioanina. Et maxime ex rōne p̄allegata. vt bona ↄseruent̄ in agnatione illi⁹, de cuius h̄ditate agitur. q̄ ratio nō militat in fratribus ex parte patris tantum coniunctis, nisi quando agitur

tur de hereditate ipsius p̃ris, sec⁹ qñ tractat̃ de hẽditate m̃ris prout in casu p̃nti. Quod multis alijs fundamentis ostendit̃.

¶ Primo, dictũ statutũ est correctoriũ iuris cõis, vz senatus consulti Orficiani, & d. l. maximũ vitiũ. ergo ita interpretandum est vt minus corrigat, † q̃ fit possibile. c. cũ dilectus. de consue. 13 tu. l. si serui vestri. cum gl. C. de nox. intelligendo aũt statutum qñ agit̃ de hereditate cõis p̃ris, tñ minus corrigit̃ ius cõe, ergo talis interpretatio capienda est. Sunt enim statuta confor 13 manda† iuri, & equitati, quamuis verba non patiant̃. d. c. cũ dilectus. & ibi no. Pan. & Jas. in. l. q̃ q̃. C. de testa. mili.

¶ Conformemus igit̃ istud statutum cum rõne, & eq̃tate, vt non intelligat̃ excludere sororem a luctuosa m̃ris hẽditate fauore fratris ex parte p̃ris tñ, cũ respectu m̃ris nõ dicat̃ frater. Est enim huiusmodi statutũ rigorosum, s̃m Bal. in auct. res que. col. pe. C. cõia de leg. Itẽ est odiosum, s̃m Bal. in. l. certũ in. j. no. C. vnde cog. ergo restringendũ. reg. odia. de reg. iur. li. vj. Jmmo fortius, ad qd laboramus tñ circa interpretationẽ dicti statuti: cũ. ẽ. conclusuz sit, q̃ ipse Hieronymus respectu ipsi⁹ inide de cui⁹ bonis agit̃, nõ possit aliquo mõ dici fr.

14 ¶ Scdo p̃bat̃ sic, vnũ statutũ ẽt posterius, † declarat aliud. l. sed & posteriores. ff. de leg. firmat Bal. in. c. j. de p̃scr. & i. l. oẽs populi. circa fi. ff. de iusti. & iure. & Jas. in. l. triticũ. in gl. ij. ff. de verb. obli. & in. l. si qs ex argentarijs. §. si initium. in. ij. not. ff. de eden. Mõ post dictum statutũ sequitur statutuz de lucris matrimonialibus, quo cauet̃, q̃ mortua vxore filij nati ex ea illi succedant vsufructu marito reseruato. Si mõ dixerim⁹, q̃ fratres nascituri ex secunda vxore deberent succedere, opz q̃ interim hẽditas non deferat̃ filiabus natis ex vxore defuncta, sz staret in suspenso, q̃ esse non põt. l. hereditas ex die. ff. de here. insti. & re vera iste casus non hz probabilem dubitationem.

¶ Preterea si recte aduertat̃ si frater ex parte p̃ris tñ excluderet sororẽ ex prima vxore natã, qñ de eius successione agit̃, certe p̃mũ statutũ corrigeret s̃m, nã p̃mũ sororẽ excludit stãte fratre, s̃m vero, admittit filiũ natũ ex matre vsufructu marito reseruato, sed Joanna ex filia nata et m̃atre, q̃ nullo iure a fratre non nato ex muliere, de cuius successione agit̃, excludi põt merito statutuz p̃ferens fratrẽ ex parte p̃ris tñ intelligit̃ qñ de patris hereditate tractat̃ vt 3rietas euitet̃, s̃m Bar. in. d. l. oẽs populi. in. ij. q. vj. q. prin. & in extraua. ad reprimẽdũ in verb. non obstante, & in. l. sancimus legum. ff. de pen. Jo. and. in. c. cum expediat. de elec. in. vj. & Bal. in. l. pe. in fi. C. p̃ quas p̃so. no. acqui. & in. l. executorẽ. C. de execu. rei iud. nec rõ ẽt ordinis admittit, vt p̃mũ statutũ corrigat 2z, sed vt nouissimũ corrigat antiquuz. l. pacta nouissima. C. de pac. & correctio est euitanda. d. c. cũ expediat. & l. vnica. C. de inoff. doti. & q̃ non reperit̃ correctũ, stare non prohibet̃. l. p̃cipimus. C. de appel. l. sancimus. C. de testa. & verissima est 3clo q̃ statuta restringẽ 15 da sunt† p̃ aliud statutũ, vt 3rietas euitet̃, & ita distinguendo, vt. s̃. dixi, vtrunq3 seruabit̃ statutum in casu suo, & 3rietas euitabit̃, ergo hmõi interpretatio capienda est. §. j. & §. qbus. in j. consti. C. & maxime cũ ita intelligendo id seruet̃, q̃ est iustius & equius, nã iustius & equius est filiam potius debere succedere m̃ri sue q̃ Hieronymũ, q respectu dotis m̃ri necextrane⁹ penitus habet̃. d. l. maximũ vitium. C. de lib. p̃te. Nã oĩs interpretatio equitatẽ desiderat. l. in his. ff. de 3di. & demon. Bal. in. l. cum allegas ad fi. C. de vsur. & in auct. ad hec. eod. tit.

¶ Tertio, q̃ illa verba ex parte p̃ris, tantum sint intelligẽda qñ agit̃ de hereditate cõis patris, & non qñ disputat̃ de hereditate p̃rime vxoris. probat̃ clarissime ex verbis p̃cedentibus & sequentib⁹, iuxta tex. in. l. si seruus plurium. §. fi. ff. de le. j. In primis pondero verba rubr. q̃ sunt negatiua, & consequenter priuatiua, vz, mulieres non veniant ad successionẽ cũ fratribus. Ex istis verbis colligit̃, intentionem statuentium fuisse denegare successionez sororibus, eo casu quo fratres simul cũ 16 sororibus succedere poterant. Jlla. n. dictio monosyllaba † cũ est coniunctiua, & actũ simultaneum requit. l. si mulieri. ff. de vsufr. accres. traditur p̃ Bar. in. l. Gallus. §. j. ff. de li. & posth. Bal. in rub. C. de insti. & in. l. j. §. vbi aũt. C. de cadu. tollen.

¶ Jtem pondero illa verba posita in nigro, nõ faciant partẽ cũ fratribus, q̃ priuant sorores successione, eo casu, quo fratres faciebãt partẽ cũ sororibus. Et clari⁹ istud p̃bat̃ ex illis v̄bis. Pro rata sibi 3tingẽte. Sz Hieronym⁹ ẽ frater ex parte p̃ris 17 tñ, q̃ nõ põt dici, q̃ faciat partẽ, † qi de iure non admittit̃ ad partẽ. l. si duob. i p̃n. & §. fi. & l. hmõi. §. si Titio. ff. de leg. j.

¶ Jtẽ non põt dici, q̃ Joanna priuetur parte, & portione sibi 3tingente, cũ nõ sit, qui vnq̃ cũ ea partẽ fecerit. cũ priuatio p̃supponat habitum. l. decẽ. de verb. obl. c. ad dissoluendum. de despon. impub. sed in p̃nti casu ista verba non veniant ad successionẽ, & nõ faciant partem cũ fratribus, nõ p̃nt esse priuatiua, qz de iure cõpertũ nõ hẽo q̃ frater ex diuersa m̃re excludat sororem a dote m̃ris ipsius sororis, qz filia succedit matri. tot. tit. ad Orfici. vt. s̃. probaui, & sic alias ipsa soror non veniebat cũ fratre, sz in totũ succedebat. Ergo restat 3cludẽduz, q̃ statutũ nõ p̃cedat in casu n̄ro, qz verba nõ 3ueniũt. l. iiij. §. toties. ff. de dã. infe. & l. q̃ 3stitutũ. de testa. mili. seq̃t ẽt declaratio illorũ verborũ. de fratribus ex parte p̃ris, tñ, vt effectuz hẽant. qñ agit̃ de hẽditate p̃ris, quo casu soror faciebat partẽ fratri, & cõ. ¶ Nec q̃spiã dicat, q̃ ex quo Petrusantonius p̃r ipsius Joanine simpliciter eã dotauit post mortẽ dicte Jnide matris sue, q̃ vr̃ potius eã dotasse de bonis m̃ris, & sic de dote m̃ris, quam nunc petit ipsa Joanna, q̃ de proprio p̃rimonio ipsius Petriantonij, qz in 3rium habemus casuz in. l. fi. C. de dot. p̃romis. vbi est casus in fortioribus terminis, qd ẽt 18 si pater dicat se dotare de bonis suis † & maternis, q̃ nĩ adhuc solũ intelligit̃ de suo proprio dotare, q̃ late cõprobat, & seq̃t Jas. in. §. fuerat. insti. de act. plus ẽt p̃ illũ tex. consuluerũt doctores. Perusini, q̃ ẽt si p̃r daret mille in dotẽ filie cõputato id eo q̃ habere posset tã in bonis p̃ris, q̃ in bonis m̃ris, q̃ etiaz istis verbis non obstantibus poterit filia petere ac conseq̃ hereditatem maternam. quos sequit̃ & refert Bal. nouellus Perusinus in trac. de dote. in. vj. parte. in. vj. priuil. lz Jas. in. l. j. sol. mat. ff. dicat se de hoc vltimo dubitare.

RESPONSVM VI.

MATER in luctuosa filij hereditate p̃fert̃ amite, religionẽ professe, ẽt q̃ cõsanguinei paterni (s̃m legem Municipalez) matrem excludant, modo alia lege caueat̃, qd religiosi ab intestato non succedant, vel q̃ religiosi non gaudeant beneficio statutorũ. Nec enim libertati ecclesiastice aduersantur statuentes, q̃ statutorum suoruz beneficia clericis conferre recusant.

1. Amita dicitur consanguinea paterna.
2. Statuta prohibentia ne religiosi succedant, nõ valent.
3. Laici beneficia suoruz statutorũ denegare possunt clericis, lz aliquid in eorum p̃iudicium statuere non possint.
4. Clerici agẽtes in foro seculari, tenent̃ seruare statuta laicorũ.
5. Statuti alicuius vti beneficio volentes clerici, pati debent cẽsuram alterius.
6. Priuilegiũ referens se ad alia priuilegia, non probat, si non constet de relato.
7. Monachatus, non facit perdere originem.
8. Ratio ampliat dispõnem, etiam ad casum nõ comprehensuz.
9. Statuti clericorũ beneficia clericis incolis ratione onerũ spiritualium concessa creduntur.

Respon. interpreta.

TRES P̃supponunt̃ constõnes municipales. Quarũ vna cauet̃, q̃ mortuo filio sine descendentibus, & absq3 f̃re vel auo, & absq3 fratre, vel filio fratris, m̃r succedat in tertia parte, i reliquo vero succedant consanguinei p̃ni. Alia vero disponitur, q̃ clerici siue religiosi, nõ gaudeant beneficio statutorũ, nisi episcopus obseruauerit modũ ipsorum statutorũ i foro suo, & eodem modo ius reddat laicis. Tertia vero dictat, q̃ dedicati, vel p̃fessi aliq̃ reguli, nõ succedant ab intestato. Cõtingit q̃ decessit Titius relicta m̃re, & amita professa i religiõe om̃i Franc. Dubitat̃, an hec amita excludat m̃rez a duab⁹ partib⁹ stante prima constitutione, de qua. s̃. Et sup̃ hoc 3filiũ q̃ritur.

¶ Visis premissis statutis, & eorũ verbis mature 3sideratis, prima facie 3 m̃rem r̃ndendum videbatur, ex eo, qz amita dr̃ 1 consanguinea paterna, † cũ sit soror p̃ris. §. tertio aũt gradu. insti. de gradi. Soror enim omnia iura cõsanguinitatis vere obtinet. §. nec ideo. insti. de leg. agn. succes. Quinimmo soror vterina põt dici consanguinea, s̃m Jo. and. in rub. de 3san. & affi. Vnde cũ verba statuti conueniãt in capite admissiuo, 3ũs est q̃ conueniat dispositio. l. iiij. §. toties. ff. de dã. infec. l. q̃ cõstitutum. ff. de test. mil. Nec obst. si dicat̃ q̃ hec amita cũ sit p̃fessa, nõ oz gaudere bñficio statutorũ, nec ab intestato succedere,

iuxta tenorem aliarũ duarum constitutionum, de qbus in themate. Qr p̄dicte due ɔstõnes sunt ipso iure nulle, ⁊ inualide, tanq̃ ɔ̄ libertatē ecclesiasticā auct. cassa ⁊ irrita. C. de sac. san. ec.

Et q statuta ꝓhibētia ne religiose succedãt† nõ valeãt, firmat in spē Bar. in. l. fi. C. de pac. Distinguẽdo an p verba p̃teriti tp̃is, an p v̄ba p̃ntis tp̃is, statutũ excludat religiosas psonas. Nã si p verba p̃teriti tp̃is loquaꝰ, vult Bar. statutũ nõ valere. Cũ igiꝰ p̃misse constõnes loquanꝰ p verba p̃teriti tp̃is, certe nõ valebunt. Imo cõis opi. est, q ēt non valeant, si loquantur p verba p̃ntis tp̃is. ſm. d. Alex. ɔſi. cxxix. viso themate. li. ij. ⁊ idē attestatur do. meus in. d. l. fi. p tex. in. l. Deo nobis C. de epis. ⁊ cle. ⁊ p plura alia, q̃ videri p̃nt. Uñ vr̄, q amita professa possit acceptare statuta laicorum, quatenus pro se faciunt, cetera autē p̃iudiciũ afferentia reprobare. c. ecclesia sancte Marie. de ɔst. c. bñ qdē. xcvj. distin. tradiꝰ p Pau. de ca. post Bar. i. l. oēs populi. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ in ɔſ. cccııı. primũ dubiũ. in. j. parte. in prin. ¶ P̃dictis nõ ob. (Christi eiusq; genitricis, diuorumq; Siri ⁊ Augustini p̃tronorũ meorũ inuocato p̃sidio) ɔ̃riam amplector sniaꝫ, vti veriorē. Pro cuiꝰ declaratione p̃mitto, q inꝰ excludit de iure cõi amitã, in successiõ hereditate filij. auth. dfuncto. C. ad Tertul. ⁊ inst. eo. §. j. Hoc sic p̃misso, dico q inꝰ dꝫ ēt hoc loco excludere amitã, nõ obst. primo statuto, cuius beneficio amita vti nõ p̃ōt, triplici rõne. ¶ Primo, qr ex forma secũde ɔstõnis professe, prohibenꝰ vti beneficio statutorũ. Et lꝫ laici non possint statuere in p̃iudiciũ religiosorũ. d. c. ecclesia sancte Marie. p̃nt tñ dnegare religiosis† beneficia suorũ statutorũ, vt est tex. in. l. si qs curialis. ibi, prodesse non patimur. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ ibi Bal. ⁊ Ful. ex illo tex. q dꝫ statutum laicorum, disponens q clerici nõ gaudeãt beneficio statutorum, nisi ipsi in sua curia eadē statuta seruauerint. Seqꝰ do. meus Ias. in. l. de qbus. col. iij. ff. de legi. Et Fe li. i. d. c. ecclesia sancte Marie. vbi alias adducit autoritates. Nec ista constõ dr ɔ̄ libertatē ecclesiasticã, ex quo non aufert religiosis aliqd, q sibi ɔpetat de iure cõi, vel ex speciali priuilegio, vt declarat Bal. in. d. l. de qbus. versic. secũdo q̃riꝰ. ⁊ Dec. ɔſi. cxiiij. col. ij. Suum. n. denegat auxiliũ, nõ tñ tollit, vt no. in. l. assiduis. C. q po. in pig. hab. Et si forte dicaꝰ, q predicta constõ, denegans religiosis beneficia statutorũ, intelligenda veniat, respectu ordinis procedendi, põderando verba rub. q̃liter dēat reddi rõ clericis forensibus. Ex illud verbum, modũ statutorum ⁊c. Rñdeo, q illa verba qualiter dēat reddi rõ tã ad modũ ꝓcedendi, q̃ diffiniendi, adaptanꝰ. l. ius pluribus. ibi, ꝓtor quoq; ius reddere dr, cum inique decernit. ⁊. l. iustitia. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ insti. eo. §. iuris p̃cepta. Quinimmo talis constõ ad modũ diffiniēdi solũ referēda est, alias superuacua foret ⁊ inutilis. Qr respectu ordinis procedendi clerici agētes i foro seculari,† teneꝰ seruare statuta laicorũ. ſm gl. cõiter approbatam, in. c. qđ clerici. de fo. compe. vbi Pañ. ⁊ alij late. Et Gemi. ɔſi. lxxij. col. j. vbi ampliat ēt quo ad penaꝫ contumacie, qr talis pena respicit litis ordinatoria, nõ decisoria.

¶ Scđo, qr clerici volentes vti beneficio alicuius statuti,† debent pati censurã alterius, ſm Bal. in. l. di. C. de sac. san. eccle. vbi signanter determinat Laicũ posse opponere exceptioneꝫ p̃scriptionis, prouenientē ex forma vnius statuti ɔ̄ ecclesiaꝫ agentem beneficio alterius statuti. Et magis in terminis dixit Bal. in. l. iiij. C. ad. l. Fal. q ecclesia volens succedere in executione statuti, dꝫ pati censurã alterius statuti detrahentis Fal. Et dixit idē Bal. i. l. j. C. de ɔ̄h. emp. q clerici volētes se iuuare beneficio statutorũ, teneꝰ ipsa statuta seruare. Infero ḡ q cũ hec amita professa velit vti adminiculo primi statuti, teneatur pati censurã aliorũ duorũ statutorũ, de qbus in themate, ⁊ p hoc allego in terminis Deci. in ɔſ. cxiiij, p totũ. vbi tꝫ q statutũ q professi nõ succedant, vꝫ q̃tum ad excludēdũ professaꝫ a beneficio successionis que deferꝰ a. l. municipali.

¶ Tercio, qr hec amita incapax est successionis, cũ sit professa regulã beati Franc. cle. exiui de paradiso, de ver. sig. Nec obs. duo priuilegia mihi exhibita. Primũ, clemētis. iiij. qr illud fuit derogatũ p Clementē. v. in alle. cle. exiui. Non ēt obst. ſꝫ priuilegiũ Leonis. x. ɔcedentis huic monasterio oia priuilegia concessa religioni. s. Augustini, qr in actis nulla fuerũt edita p̃uilegia religionis. s. Augustini. Uñ istud ſm priuilegiũ referens se ad alia priuilegia non probat,† cum non ɔstet de relato. auct. si qs in aliquo documento. C. de eden. l. in testõ. ff. de ꝓd. ⁊ demon. Et posito q constaret dictam amitã ex priuilegio aliquo successionis esse capacē, tñ nihil priuilegiũ operaꝰ in casu, de quo agiꝰ, cum qr amita ex forma iuris cõis, ⁊ ēt ex forma statutorũ, vt. s. deduci reperitur exclusa. Ex istis satis p̃suasio ad ɔ̃ria. s. deducta. Nec ēt obstat si dicaꝰ, q statutum q dedicati non succedant, ⁊ statutum q existentibus fratribus, essent superflua, si statutũ qualiter reddi dēat rõ clericis, intelligereꝰ etiaꝫ loqui de statutis respicientibus decisoria litis. Qr inconueniens non est facere legem generalem pro regula, deinde subnectere aliquas leges speciales, vt. ff. de reg. iur. per totum iunctis iuribus specialibus. Preterea, statutum qualiter reddatur ratio ⁊c. loquitur limitatiue, nisi ipsi clerici obseruauerint eadem statuta in foro suo. Ergo non erit superfluum, quia addit. l. ius ciuile. cum similibus. ff. de iusti. ⁊ iure.

¶ Nihil ēt facit, q statutum in rub. loquatur de clericis forensibus. Et hec monialis origine sit Papiensis, quam origineꝫ† non perdidit per monachatum, ſm Bar. in. l. j. ff. ad munici pa. ⁊ Pañ. in. c. postulasti. de rescr. Qr rñdetur pluribus modis. Primo, quod nigrũ generalius est rubro, vnde non debet restringi a rub. vt in auct. vt eccle. ro. gaud. ⁊c. colla. ij. Secundo respondetur, q rõ statuti ea fuit, qr clerici ⁊ religiosi nõ vtuntur statutis in suo foro, que cum militet etiam in clericis ⁊ religiosis non forensibus, militabit etiam dispositio. l. a Titio. ff. de verbo. obliga. l. illud. ff. ad legem Aquil. Ratio enim ampliat dispositionem, etiam† ad casum non comprehensum ex verbis. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. ij. Tertio respõdetur, quod hec monialis est religiosa forensis. quia nõ habitat in agro Papiensi, nec sustinet onera spiritualia, quorum contemplatione statutum noluit denegare suum beneficium† religiosis incolis ⁊ non forensibus. ſm Pau. de ca. ɔſi. cccxxiij. ad primum. in. ij. parte. Nam qui sustinent onera spiritualia in loco, ⁊ quorum orationibus conseruatur ciuitas, debent et gaudere beneficiis statutorũ, vt p Anch. consi. lx. ista qđ est parum dubia. versi. preterea. ⁊ Lap. alle. cj. col. vij. versi. item illud. ⁊ Dec. in. d. consi. cxiiij. colu. iij. cum igitur sit professa a monasterio Terdoneñ. nec supportet onera spiritualia cum Papieñ. non etiam gaudebit beneficijs statutorum, cum sit religiosa forensis.

RESPONSUM VII.

Nepotibus matris heredibus legitimam petentibus, obstat materne renunciationis exceptio (quamquam ex propria persona agant) si inꝰ tecte contenta nihil aliud petere iurauerit. Considerata pr̄terea prouincialis statuti censura, qua nepotibꝰ dos missa in legitimã imputaꝰ, simo iure supplementi, nisi renunciatum sit cũ iurõ. Quod statutum etiam inter clericos obseruandum est, cum priuilegijs clericorum non aduersatur.

1. Uerba in dubio, sunt itelligēda ſm iuris dispositionem.
2. Pactum matris, non nocet filijs.
3. Nepotes ex filia premortua an viuente auo hēant ius petēdi legitimam ex persona propria, ēt si eorum mater eadeꝫ renunciauerit cum iuramento.
4. Tempus acceptationis dotis loco legitime, subrogatur loco temporis mortis paterne.
5. Exceptio dꝫ intelligi ſm terminos dispositionis precedētis. nume. 6.
7. Lex, ⁊ statutum, dꝫ intelligi in casu dubitabili.
8. Iura sua remittentibus, non est dandus regressus.
9. Argũ a ɔ̃rio sensu, etiam in statutis valet.
10. Statuti pars vna clara, dꝫ declarare aliã partē obscuram.
11. Statutum laicorũ obseruandũ est ēt inter clericos in foro ecclesiastico, qñ statutum iniecit vinculũ ante clericatum.
13. Legitime ⁊ eius supplemento an renunciatum videaꝰ ab eo, qui generaliter ⁊ indistincte bonis paternis renunciat ex cã cuiusdam stipulationis seu pacti, ⁊ nu. 12.

Respon. interpreta.

Uiso ⁊ pro tenuitate ingenioli mei, ɔsiderato statuto de quo in themate, prima consideratione videbaꝰ, q statutum in ea parte, i qua pp renunciationē matris excludit nepotes a supplemento legitime eis debite in hereditate aui materni, intelligendũ esset, qñ ex persona matris petitur supplementum, nõ qñ ex persona propria, pluribus rationibus.

Primo

¶ Primo, q verba statuti non conueniunt nepotibus, q ex psona ,ppria petunt integrã legitimã, nõ obst. ite. qđ couiĩ mr fuerit dotata đ bonis aui, ẜ Bal. i. l. q supstitis. ff. de acq. hẽr. ĝ nõ ouenier dispõ. l. qđ ostitutũ ff. de test. mil. l. iiii. §. totiẽs. de dam. infec. ¶ Scđo, q pcedẽtia declarant sequẽtia. l. si vn^o plurium. §. fi. ff. de leg. j. Cũ itaqz in pcedẽtibus statutũ dispo nat, qđ liberi succedãt i dote mrĩa, postea dicaẜ qđ ipsis libe ris saluũ sit ius agẽdi supplemẽtũ legitime in bonis aui, nisi renũciatũ fuerit cũ iuramẽto, vĩ statutũ intelligẽdũ de legiti ma debita liberis, tanq̃ hẽdib^o matris, ⁊ nõ ex psona ,ppria. ¶ Tertio (⁊ istud apud me maiorẽ vĩ dubitationẽ facere) q illa vba, nisi renũciatũ sit cũ iuramẽto, videnẜ intelligẽda, ni si sit renũciatũ ab ipsis nepotib^o, nõ a pdefuncta matre. Qr in dubio vba sunt intelligẽda † ẜ iuris dispõnẽ, vt p Bar. i. l. hẽ des mei. §. cũ ita. ff. ad Treb. ⁊ nõ sunt trahenda ad sensuz ini quũ. l. fi. §. in cõputatione. C. de iu. delib. ẜ ãt ius cõmune, re nũciatio matris, nõ pĩudicat filijs, ⁊ sic nepotib^o respectu aui quominus ex psona ,ppria possint agere ad legitimã. ẜ cõmu nez Doc. sniaz. de qua in. d. l. q supstitis. ¶ Itẽ, iniquũ vĩ. qđ pactũ matris † noceat filijs. l. si vnus. §. añ oia. ff. đ pac. l. fi. de. ff. de re. iur. ĝ vt effugiamus iniqtatẽ, ⁊ iuris correctionẽ. q̃ ẽ euitãda. l. vnica. C. de inoffi. do. c. cũ expediat. de elec. lib. vj. dicamus qđ illa vba, nisi renũciatũ sit cũ iuramẽto, intelligaẜ de renũtiatione nepotũ, nõ filie. ¶ Premissis non obstãtib^o, adhereo responsis celeberrimi Jurecõ. do. Laugerij, q iuridice absoluit psentez articulũ. Et anteq̃ demõstrẽ ex vbis statuti clarissime nepotes excludi, liber (p maiori iustificatiõe ipsius statuti) ostẽdere ẽt (semota municipali ostitutione) de iure cõ muni ẜ ea, q̃ pponunẜ, nepotes hoc casu nõ eẽ admittẽdos ad petitionẽ legitime, ẽt ex psona ,ppria. Lz. n. do. cõiter teneãt, qđ nepotes ex filia mortua, † viuẽte auo, habeãt ius petẽdi le gitimã ex psona ,ppria, ẽt qđ eorũ mr renunciauerit legitime cũ iuramẽto. ẜ Bar. ⁊ cõiter doc. in. d. l. q superstitis. ⁊ in. l. pactũ qđ dotali. C. de colla. Ea rõne, q matris renũtiatio cẽ sei facta sub odõne, si eidẽ deferaẜ, que delata nõ pt dici, nisi post mortẽ aui. l. j. §. si impuberi. ff. de colla. bono. vnde (cuz defecerit odõ pmortua filia) non dz renũciatio effectũ habere, ⁊ nepotib^o pĩudicare, vt tradiẜ p Bar. in. l. j. §. si sit nepos. ff. de colla. do. ⁊ qbus ex persona propria. l. sic disponente legiti ma debeẜ in hereditate aui. §. aliud quoqz capitulũ. in auc. vt cũ de appel. cog. Tñ ista cõis opi. limitatur, vt pcedat in re nunciatione simplici. Secus in renũciatione cũ iuramẽto ẜm Lud. ro. in. d. l. q supstitis. quẽ seqẜ Dec. ɔsi. clxxxj. satis not. est qđ. col. iij. ⁊ in. l. pactum. vbi idem tenuit Bal. C. de colla. ¶ Et ẜ hãc opi. qñ nepotes sunt hẽdes matris, q̃ renũciauit cuz iuramento, ⁊ vocauit se tacitaz ⁊ contentam pro dote sibi tradita pro sua legitima recolo me alias ɔsuluisse, q tpe acce ptationis dotis, loco legitime † subrogaẜ loco tpis mortis p̃ ne ẜm Jac. but. in. d. l. pactũ. C. de colla. inferẽtẽ ex hoc qđ si fi lia in vita pris aliqd acceperit pro sua integra ltima, nihil vl tra habebit, etiam q postea augeanẜ facultates patris, q tpe acceptationis, subrogatur loco tẽporis mortis pñe. sequitur Bal. in. l. cũ is. C. de fideic. ⁊ Barb. in. c. cũ M. ferra. de ɔst. ⁊ est cõmunis opi. vt per Cur. senio. consi. vlt. Unde sicut ex cluderentur nepotes a legitima si mr eã recepisset post mor tem patris, ita dicamus eos excludi qñ mr recipit legitimã in vita aui. ⁊ lz Pau. de ca. ⁊ Ale. in. d. l. pactũ. tenuerit ɔ Lud. ro. ⁊ dec. ñ tñ qcq̃ adducũt qđ vrgeat. Nã illa rõ, qđ mr cẽsaẜ renũciasse legitime sub odõne, si ei deferaẜ, cessat isto casu, q cenſeẜ renũciasse, q eã habuisse vĩ post mortẽ patris, cũ tẽp^o acceptationis trahaẜ ⁊ subrogeẜ loco tpis mortis. ¶ Non ẽt obstat illa rõ, qđ mr nõ possit pĩudicare nepotibus i legitima eis debita ex psona ,ppria, q vez, si nõ essent hẽdes matris. Sed quia sunt heredes matris, que censetur legitimã recepis se post mortẽ patris excluduntur, q legitimam habuerũt ex persona matris. ⁊ que legitima ad eos puenit cuz ea causa, cũ qua erat apud matrem. Et sic nepotes excludunẜ nõ q mr re nunciauerit, ẜ q in legitima successisse videnẜ patri suo. Nõ obstat si dicaẜ q mater nõ habuit integram legitimaz, q rñ deo, quod nepotes nõ possunt contrauenire ɔfessioni mater ne, q̃ ɔfessa fuit cũ iuramẽto se tacitaz ⁊ ɔtentã p integra sua legitima. l. cum a matre. C. de rei ven. cuz vulg. ⁊ ɔfessio defun cte mr̃is, censeẜ confessio heredis, vt in auct. de instrũr. a mor. pcti. cũ si. ⁊ ɔ ,pprtaz confessionẽ nullus audiẜ. l. gñaliter. C. de non nu. pec. c. per tuas. de prob. Et sic ista opi. Lud. ⁊ De ci hoc mõ declarata vĩ in puncto iuris verior, q̃ ẽt amplexus vĩ Old. consi. xl. breuiter vĩ. ⁊ Bal. ɔs. cccciij. punctus talis est lib. j. Et dato, q super isto puncto esset hesitatio inter Dec. ẽt statuentibus opinio Lud. ro. ⁊ sequaciũ visa fuit iustior ⁊ ⁊ probabilior. Et qđ statuentes hoc voluerint ⁊ disposuerint, ostẽdo ad oculũ. ¶ Statutũ hz tres partes, ⁊ in oib^o tribus declarat dubitatioẽs. q̃ sunt inter Doc. circa intellectũ. l. dos a parte. C. solu. matri. de qbus ibi p scriben. ⁊ p Bar. ⁊ alios in. l. post dotẽ. ff. solu. matri. In prima, resoluiẜ dubitatio, qñ pr non est stipulatus sibi restitui dotẽ, pfectitiã, mr mortua si lis ad prem vel ad liberos filie dos dẽat pũnere. In scđa resol uiẜ dubitatio, qñ pr est stipulatus dotẽ sibi restitui. In tertia resoluiẜ dubitatio, qñ ex forma statuti vel ex pacto mortua v xore maritus dz lucrari dotez. In prima pte (in q̃ versaẜ dispu tatio nr̃a) decidiẜ, q ipsi liberi habeant dotem maternaz, ⁊ in ipsa succedant, q̃ succedendo cõputare debent in legitimam quodqz predictis liberis sit ius saluũ agendi ad supplementũ legitime in bonis aui eis debite, nisi renũciatũ fuisset cũ iuro. Hec vba sunt statuti, q̃ mihi videnẜ clarissime decidere casuz psentis dubitationis, q si liberi sunt hẽdes matris, qđ teneñẜ dotẽ iputare i legitimã eisdẽ liberis debitã, nec pñt petere sup plemẽtũ, si illi sit renũciatũ cũ iuro. Unde dicã cũ Bal. Vẽs statutuz, serua statutuz. maxime si de mõ succedendi disponat vt per Cur. senio. consi. xiij. col. iiij ⁊ consi. xxvij. col. x. Qđ ãt istud statutũ excludat nepotes petentes legitimã ex psona ,p pria, pbaẜ ex illis vbis legitime eis debite. Nõ. n. põt dici le gitima eis debita ex psona matris predefuncte. d. l. j. §. si im puberi. Est ĝ necessario dõm, q statutũ loquaẜ đ legitima eis dbita ex persona ,ppria. Exceptio ĝ illa, nisi renũciatũ fuisset cũ iuramẽto, dz intelligi ẜ terminos pcedẽtis dispositiõis † s qua facta fuit. l. nã qđ liquide. §. fi. ff. de pe. le. no. in. l. j. ff. de re. fur. Est ĝ sensus statuti, q i bonis aui nepotes cõputata dote mr̃na agere possint ad supplemẽtũ legitime eis debite ex pso na ,ppria, nisi renũciatũ fuisset supplemento cũ iuro. Exceptio .n. extrahiẜ de corpore pcedẽtis dispositionis, † ⁊ ponit ĩriũ eius, qđ in ea ɔtineẜ, vt pulchre ostẽdit Curt. senior ɔsi. lxiiij. col. iij. Et hic intellectus verior ⁊ clarior apparebit ex rñsioni bus ĩriorũ. ¶ Non obstat ĝ, qđ primo loco dicebaẜ, q vba statuti non conueniunt nepotibus agentibus ad legitimã ex persona propria, q oppositũ destruit ,ppositũ. Nã adeo hũ ɔueniũt, qđ alr interptari nõ possunt, vt patet ex pdictis. Nec refragaẜ illud verbũ, supplementũ. q ex quo statutũ vult do tẽ maternam cõputari nepotibus in legitimã eis debitã, hoc respectu nepotes dicunẜ agẽ ad supplemẽtũ ex psona ,ppria. ¶ Nõ obstat scđa rõ, q fateor statutũ velle, qđ liberi sunt here des matris, ad hoc vt dos eis ɔputeẜ in legitimaz, ⁊ ad hoc, q renunciatio matris eis pĩudicet, non aũt vult nepotes age re ad supplemẽtũ, tanq̃ heredes matris. Qr matri mortue añ auũ nulla debeẜ legitima. d. §. si impuberi. ɔsequẽter agere ne potes nõ possunt ad supplementũ, ex psona matris. ¶ Non obstat tertia rõ, q illa exceptio nisi renunciatum sit cum iuro debeat intelligi de renunciatione nepotum, q rñdeo, q statu tum de renunciatione matris intelligendum est, duabus rõni bus. Primo, q lex ⁊ statutũ † dz intelligi i casu dubitãdi. l. qđ Labeo. ff. de Carb. edic. l. j. in fi. ⁊ ibi gl. ff. ad municip. ⁊ dixit Panor. in. c. q. V. col. ij. de iud. q ibi ex statuto possunt elici duo itellectus, quorũ alter est dubitabilis, alter nõ. nos debe mus seq intellectũ dubitabilez. In ,pposito, si intelligam^o sta tutũ de renũciatione nepotũ, nulla habebit statuti rõnẽ du bitãdi. Quis. n. dubitat, q remittentibus iura sua † non sit re gressus dandus. l. qris. §. si venditor. ff. de edi. edic. maxime cũ iuro. c. quamuis. de pac. li. vj. Immo cõmunis est Doc. snia, qđ renũciatio gñalis cum iuro, preiudicet renunciantibus ẽt legitima. ẜm Bal. ⁊ Mod. in. l. si qñ. §. ⁊ gñaliter. C. de inof. test. ⁊ Dec. consi. xxvj. cum sim. intelligamus ergo statutũ, q voluerit remouere illã magnã dubitationẽ ⁊ altercationez, q̃ est inter doc. An renunciatio mr̃is pĩudicet filijs eius heredi bus in legitima. Confirmaẜ, q statutum aliter intellectũ esset frustratoriũ, ⁊ nihil opareẜ vltra ius cõe, q nõ est dõm. l. si qñ. ff. de leg. j. tradiẜ per Bar. in. l. iiij. §. pretor ait. ff. de dã. infec. ¶ Tertio qđ de renũciatione matris, ⁊ ñ nepotũ sit interptã dũ, ostẽdiẜ sic. Statutũ negat nepotes posse agere ad supple mentũ legitime eis debite, vbi renũciatũ fuit cũ iuramẽto. Et sic vult legitimaz sine supplementũ esse debitum, sed obstare renunciationẽ. Istud stare non põt, si intelligaẜ statutũ de re nũciatione nepotũ, q si nepotes renunciassent, nõ posset dici legitima eis dbita. l. debitor. ff. đ ver. sig. ⁊ l. creditores. ff. e. ti.

Quarto, nepotes excludunt p statutũ a legitima eis debita, si dos tradita mrĩ p auũ ascẽdat ad suã legitimã. Ita sonat illa vba, Si dos data ad legitimã nõ ascendat, a sensu 3rio. l. j. §. 9 huius rei. fortissimũ ẽ argumẽtũ. ff. de offi. ei°. q6 arg. † maxime pcedit in statutis loqntibus i casu nõ disposito a iure cõi, vt in casu nro, i. q nõ reperit decisio facta p legẽ aliq̃, fz Bar. in. l. oẽs populi in. vi. q. prin. ff. de iusti. & iur. & Mod. in. d. §. hui° rei. Postea seqt, nisi renũciatũ fuisset cũ iuramento. & sic renũtiatio & dos ascẽdẽs ad integrã ltimã, eqparant q̃tũ ad effectũ excludẽdi nepotes. Sz pp dotẽ ascẽdẽtẽ ad ltimã excludunt nepotes facto matris. Idẽ dicamus in renunciatione, & sic quod facto matris, que renunciauit, excludant. Nam renunciatio loco dotis ascendentis ad legitimã subrogat. Ergo dicamus, q statutum intelligat de renunciatione matris, vt sit bona eqparatio, & subrogatio dicat facta cũ suis qualitatibus, & cdõnibus, q insunt in eo, in cuius locũ facta fuit. vt p Dec. 3si. xx. circa primũ. col. iiij. & facit reg. l. si cũ. §. q iniuriarũ. ff. si qs cau. & c. ecclesia. vt lit. pen. ¶ Ultimo, nõ obstat si dicat, q statutum dz intelligi qñ matrimoniũ solutum fuit morte mariti, q (vltra rñsiones datas p dñm primo 3sulẽtẽ) rñdet, q ẽt statutũ loqt, qñ mrimoniũ solutũ fuit morte vxoris. Pz, q statutum in vltima parte remouet dubitationẽ qñ ex pacto, vel 3suetudine, dos cedit lucro mariti. Ubi vna 10 pars statuti clara, † dz declarare aliã partẽ obscurã. l. vtrum. vbi Bar. ff. de peti. here. Insti. ad. l. Aquil. §. ex hoc tñ capite. Et ex sequentib° declarant pcedẽtia, iuribus vulgaribus. 11 ¶ Circa sm. An in foro ecclesiastico, † obseruandũ sit pdictũ statutũ inter clericos? Ad istud (q modicã hz dubitationez) rñdeo decisiue, q ẽt inter clericos obseruandũ est, q statutuz iniecit vinculum ante clericatũ. c. constitutus. de in inte. resti. Hinc dicebat Io. and. in regula. sine culpa. de re. iu. li. vj. q statuti disponens, q primogenitus succedat excluso secundogenito, excludit ẽt clericũ secundogenitum, q statutũ ligauit secũdogenitũ ante clericatũ. Similiter decidit Past. in. c. q clericis. de fo. cõpe. q statutũ excludens feminas extãtibus masculis, ligat ẽt feminas ingredientes religionẽ, & seqt Felī. q alia adducit in. c. ecclesia sancte Marie. post Pañ. ibi. de const. & Bal. 3si. xxx. li. j. & plene Soci. 3s. cclj. circa primã difficultatẽ li. ij. Et eo maxime, qñ agit de bonis laici, vt p eundem Soc. 3si. cclxx. viso testamento. co. li. & firmat Ant. Are. & alij, in. d. c. q clericis. Nã cũ istud statutũ excludat nepotes pp dotẽ & renunciationẽ matris, nec redũdet 3 ea, que sunt 3cessa clericis in priuilegiũ, seruari dz in vtroqz foro, sm Bar. in. l. cunctos populos. in. v. q. prin. C. de sum. tri. & fi. ca. th. Possem alijs rõnibus & autoritatibus innumeris cõprobare. Sz non expedit, cũ hec sit communis doc. conclusio &c. ¶ Circa tertiũ rñdeo, q renunciatio mris, nullo mõ põt dici facta p errorẽ, q apparet de ipsius expresso 3census, q errorẽ tollit. l. si p errorẽ. ff. de iurisl. om. iud. Non obstat, si dicat, q mr renunciauit legitime, & eius supplemento ex falsa cã, cum 12 renunciauerit ex cã cuiusdã stipulationis siue pacti, † de renunciãdo bonis pñtis, cui° vigore nõ intelligebat 3uẽiri de renunciando legitime, & eius supplemento sm Bal. Alber. Sali. & alios cõiter in. l. si qñ. §. & gñaliter. C. de inoff. testa. Q rñdeo dupliciter. Primo, q pmissio de renunciãdo † bonis pñtis, 13 (cum sit vniuersaliter seu indefinite 3cepta) est ẽt apta comprehendere legitimã, & illius supplementum, cũ indefinita eq polleat vniuersali. l. si pluribus. ff. de leg. ij. c. q circa. de priui. Alias (si generalis, & indefinita renunciatio nõ includeret legitimã) falsa esset illa cõis conclusio, q renunciatio bonorum pñorum iurata, excludat filiã renunciantẽ a legitime supplemento, iuxta tex. in. c. q̃uis. de pac. li. vj. q̃ 3clusionẽ firmant Bal. & Mod. in. d. §. & gñaliter. & Alex. 3s. clxxxj. pspectis li. v. & Dec. 3s. xxvj. co. ij. Q vbi nõ est 3sensus, ibi iurñ nullas vires hz. l. si. C. de non nu. pec. Declarat Bar. in. l. si qs p eo. col. si. ff. de fideiu. Stante hoc assumpto, q renũciatio gñalis, & ex verbis & ex mente, possit includere legitimã, & supplementũ illius, seqt, q si filia q promisit renunciare bonis paternis, postea attestet q p talẽ promissionẽ erat obligata ẽt renũciare supplemento legitime, & si ob hanc cãm renunciet, non video quõ dicatur renunciasse ex falsa causa. Ad illud, q dicunt doc. q p gñale pactum de renunciando bonis paternis, non censeat conuentũ de renunciando legitime. rñdeo, q illud pcedit, q lex reqrit specialem renunciationem, vel pactum de renunciando, alias non credit lex filiam 3sensisse renunciare legitime, q rõ cessat, qñ filia expresse protestat, q ẽt intellexit de legitima. Tũc. n. psumptio cedit veritati. c. q cõtempta veritate. viij. dist. Scdõ rñdeo, q in his q dependent a voluntate disponentis, (vt in casu nro) falsa cã vitiat dispositionez, si cã exprimat 3dõnaliter. Secus si casualiter tñ, tũc falsa cã nõ vitiat, nisi probet, q renuncians nõ erat alr renũciaturus fz Bar. in. l. demonstratio falsa. §. fi. ver. iiij. q̃ro. ff. de 3d. & dem.

RESPONSVM VIII

Adiendus est tertius, liti se opponens pro suo interesse & post diẽ a. l. pscriptam, si litis notitiã prius nõ habuit, vel incontinenti post terminum venit.

1. Statutarius terminus censetur prefixus in modum prescriptionis.
2. Statuti beneficio non potest quis vti, nisi cum sua forma, & suis qualitatibus.
3. Paria sunt aliquid in termino facere, vel incõtinenti post.
4. Lex lz reconuenire volenti terminum ante litem contestataz prefixerit, si tamen reconuentio statim post litem contestatam fiat, admittitur.
5. More purgatio admittitur ex interuallo, circa preparatoria iudiciorum.
6. Statuta 3dita ab inferiore, eqparant edictis pretorum.
7. Pretorum tpa sunt semp a principio vtilia, & nunquam currunt ignoranti.
8. Remedium. l. diffamari. non solũ in actis psonalibus, sed ẽt in realibus, locum habet.

Respon. interpreta.

In causa Do. Io. & fratrũ de spetia & vna, & Joan. Christophori, de mangiarijs ex altera difficultas 3sistit sup statuto posito sub ru. õ eo q se liti opposuerit. &c. xxxvij. pp q vr, q do. Joan. non sit audiendus, q nõ se opposuit liti. j. decem dies, a tpe mote litis, iuxta formã dicti statuti. Ter1 minus. n. statutarius, censet prefixus † in modũ pscriptionis, sm Inno. in. c. cũ in tua, qui mat. accu. pos. & qlibet terminus legalis cẽset peremptorius. l. facta. §. si qs bonorũ. ff. ad Treb. tradit Bal. in. c. sancimus. in fi. quo tpe miles. i vsi. feu. Nec 2 põt do. Ioã. vti bñficio dicti statuti, † nisi vtat cũ sua forma, & suis qualitatibus, sm Bal. in. l. oi innouatione. C. de sacro san. eccl. & in. l. fi. §. si vero postq̃. C. de iur. delib. & Jas. in. l. de qbus. col. iii. ff. de legi. ¶ Istis nõ attentis, puto 3riũ de iure rñdendũ esse. Primo, q do. Joan. se opposuit incontinenti post. x. dies, vñ perinde est ac si in termino decẽ dierũ se op3 posuisset † cũ paria sint aliqd facere in termino, vel incõtinenti post, sm gl. in. l. Põpo. §. ratihabitionis. ff. de procu. & in. §. tutor. insti. de autho. tut. Nã que incontinenti fiũt, videntur esse. l. lecta. ff. si cer. pet. cum sim. Et bene facit, q dicit Bal. in c. cum venissent. col. pen. de iudi. vbi vult, q lz lex pfixerit ter4 minũ volenti reconuenire, † vt ante litẽ conte. reconueniat. c. j. & ij. de mutu. peti. tñ incontinenti post litẽ 3testa. 3cedit reconuentio, & seqt Jas. q alia sex similia cõgregat in. l. edita. C. de edendo. ¶ Secundo, q circa preparatoria iudiciorũ, admittitur purgatio more † ẽt ex interuallo. l. & si post tres. ff. si 5 qs cautio. & seqt in pposito nro Jas. in. l. fi. col. v. ff. de seruis. vbi q̃tũ ad preparatoria iudicij impugnat dictũ Inno. in. d. c. cũ in tua. q si post lapsũ terminũ statutum a iudice, admittit purgatio more, prout 3cedit Innoc. multo magis dz admitti post terminũ statutum a. l. cũ qua minus agit, q̃ cum homine. l. Celsus. ff. de arb. Maxime in materia purgationis more, sm Bar. in. l. si insulã. vbi late scripsi. ff. de verb. oblig. ¶ Tertio, q statutũ volens, q tertius debeat se opponere. j. decem dies, vr intelligendum, dummodo tertius habuerit notitiã litis mote, & sic dũmodo lis fuerit sibi denunciata. q sic 6 probat. Statuta condita ab inferiore, † eqparant edictis pretorũ, sm Bar. in. l. v. in prin. ff. de ver. obl. tradit p Modernos, maxime Jas. insti. de act. §. sed iste. col. iiij. tpa aũt pretorũ † sunt 7 a princ. sunt vtilia, & nunq̃ currunt ignoranti. l. genero. & ibi Bal. no. ad terminos nostros. ff. de his q no. infa. Et inst. de perpe. & temp. act. §. fi. dictus aũt Joannes asserit habuisse notitiã litis icõtinẽti se opposuisse, ergo &c. Et si aduersarius pponat, q dictus Joan. habuerit notitiã litis vsqz a prin. probet ip-

det ipse,qꝛ in dubio scientia nõ p̄sumit.reg.ignorantia.de re
gu.iu.in vj.maxime in factis alienis.l.fi.ff pro suo traditur p
Bar.in.l.Celsus.ff.de vsucap.⁊ alibi sepe. ¶ Quarto ,negat
ꝙ do.Joã.intentauerit remediuz dicti statuti, qꝛ nõ se oppo
nit liti,sed agit remedio.l.diffamari.C.de inge.man. petẽdo
ꝙ aduersarius desistat a vociferatione,ꝙ facit de volendo in
gredi possessionem p̄dti contentiosi,virtute licentie sibi conce
dende,qꝛ ipse do.Joan.est possessor dicti p̄dij.Certũ aũt est,
ꝙ aliud ẽ remediũ.d.l.diffamari.aliud remediũ dicti statuti.
¶ Jtẽ do.Joã.est actor,q cũ remedio.d.l.diffamari. intẽta
nt remedium alterius statuti,ꝙ nõ det licentia alicui intrãdi
possessionẽ,nisi citato possessore.Que remedia inuicẽ se ꝯpa
8 rant.Et nõ solũ remediũ.d.l.diffamari.†locũ hꝫ i actionib⁹
psonalibus,sꝫ ẽt in realib⁹.Et nõ solũ in petitorio,sꝫ ẽt in pos
sessorio,vt tradunt Are.⁊ Feli.in.c.in p̄ntia.col.ij.de proba.
¶ Preterea,statutum de eo q se opposuit liti, loquit qñ ter
tius se opponit ad effectũ,ꝙ cognoscat de iuribus suis cuz iu
ribus litigantium,do.autem Jo.non vult ꝙ simul cognoscat
de iuribus suis,cum iuribus colitigantiũ cũ aduersario suo.
Ergo statutũ non militat in proposito,nec est extendendũ ex
tra terminos suos,cũ sit stricti iuris.l.qcqd astringende.ff.de
ver.obl.l.iij.§.hec verba.ff.de neg.gest.c.in nr̃a.de iniurijs.

RESPONSVM IX.

Vniuersitas suas potest locare gabellas, licitatiõe quacunqꝫ postposita. Quanquam sindici,⁊ administratores,lege prohibente id non possint. A locatione autem licitationeqꝫ omissione grauatus,iure prouocat.

1 Statuta non recipiunt interpretationem.
2 Ratione cessante,cessare debet dispositio.
3 Dolus,neqꝫ fraus,non fit volenti.
4 Statuti verba vbi non conueniunt,nec dispositio conuenire debet.
5 Actio,⁊ passio,in eodem subiecto cadere non possunt.
6 Uniuersitas põt statuere ꝯ ius ciuile,⁊ canonicũ,circa ea que respiciunt administrationem suorum bonorum.
7 Decreta reipub.non possunt dici ambitiosa,cũ vniuersus populus consentit.
8 Decretum vniuersitatis nociuum alicui , vt ambitiosum rescindendum est.
9 Exceptio doli competit ꝯ statutum vniuersitatis , si ex eo aliquis ledatur.

Respon.interpreta.

Punctus Questionis est, an populus loci Carumbis possit locare datium macelli,omissa forma statuti editi p Julia.
legatum,⁊ vicariuz gñalem sanctissimi dñi nostri
Pape.Et vr̃ ꝙ sic,qꝛ per statutũ Consules,Sindici,⁊ admi
nistratores,prohibent vendere ⁊ locare iura cõmunitatũ,nisi
ad publicum incantũ,vnde non est nostruz extendere, vt ẽt in
telligat prohibita ipsa cõitas locare si velit.Qꝛ statuta sunt ste
1 rilia,tãquam mule,†⁊ non sunt trahenda ad casum non cõpre
hensum ex verbis.l.iij.§.hec verba.ff.de neg.gest.c.in nostra.
de iniurijs. ¶ Scdo,qꝛ rõ statuti expressa in prefatione (vt oc
curat fraudibus administratorum,q in dãnũ reipublice clã
distrahunt reditus gabellarũ)cessat,qñ vniuersitas conuoca
2 to gñali ꝯcilio locat.ergo ẽt cessabit†dispõ.c.cũ cessante.de ap
pel.l.adigere.§.q̄uis.ff.de iurepa.Nõ.n.hoc casu põt dici clã
destina alienatio.Jtẽ non põt dici factaz fuisse i fraudẽ vniuer
3 sitatis,qꝛ volẽti†ñ fit dolus,neqꝫ fraus.l.j.§.vsqꝫ adeo.ff.de i
iurijs. ¶ Tertio,qꝛ verba statuti nõ ꝯueniũt,qñ ipsa vniuer
4 sitas ꝯbit,ergo non ẽt conueniet†dispositio.l.iiij.§.toties.ff.
de dam.infec.l.ꝙ ꝯstitutum.ff.de test.mili.Jnquit.n.statutũ,
ꝙ pena ꝯfacientis applicetur pro dimidia ipsi vniuersitati, er
go non potest intelligi,qñ ipsa vniuersitas locat,cũ in eodem
5 subiecto †nõ possit cadẽ actio,⁊ passio.l.Ur̃am⁹.ff.de fideius.
6 ¶ Quarto,qꝛ q̄libet vniuersitas potest statuere†ꝯ ius ciuile,
⁊ canonicum circa ea que respiciunt administrationẽ suorum
bonorum,ſm Bar.in.l.oẽs populi.in.j.q.ff.de iust.⁊ iur.Et
7 cum vniuersus populus consentit,non pñt decreta†reipubli
ce dici ambitiosa,vt declarat Bar.in.l.ambitiosa.ff.de decr.
ab ordi.facien.Et istis stantibus,vr̃ dõm , ꝙ snia baiuli ꝗor
dinauit obseruandũ esse statutũ, ẽt casu quo ipsa vniuersitas
velit locare,non fuerit iuridica. ¶ Uerum qꝛ magnificus do.
Carumbi,hꝫ ius subhastationis, id est certam summam pro
quolibet floreno pretij incantus,videndũ est,an in eius p̄iudi
ciũ possit vniuersitas ꝯuenire memorato statuto ⁊ absqꝫ sub
hastatione locare datium siue retaz macelli. Et proculdubio
credere ꝙ non,qꝛ communitas in preiudiciuz tertij nihil põt
8 decernere.Et si aliquod decretum faciat tertio nociuuz, † vt
ambitiosuz rescindenduz est.l.q se grauatos.C.de censi. li.xj.
Et ideo a ꝯctibus,⁊ decretis vniuersitatum, licitum est appel
lare.l.j.§.solent.ff.qñ appellanduz sit.Et firmat Bar. in.d.l.
ambitiosa.col.pe.ver.quero quo iure.Pañ.⁊ mod.in.c.con
suluit.de appel.Fel.⁊ alij Mod.in.c.cũ oẽs.de ꝯst.Alexan.
consi.cxc.mature lib.ij.⁊ consil.cxix.visis.col.ij.lib.iij.Et si p
9 ꝯctum,vel statutum vniuersitatis,aliquis ledatur † ꝯ ꝯctum,
vel statutum competit exceptio doli.l.j.in fi.ff.de doli excep.p
quam.l.Bar.in.d.l.oẽs populi.in.fi.v.q.prin. tꝫ quod nõ so
lum a statutis vniuersitatis conceditur appellare,sed ẽt excipere
de dolo.Preterea,militat rõ statuti , vt occurratur fraudibus
vniuersitatis,volentis clam respectu dñi,⁊ in preiudiciũ iuris
sui distrahere reditus gabellarũ,absqꝫ subhastatiõe, ergo ⁊c.
Sequitur ergo ꝙ Baiulus instante ,pcuratore magnifici do.
de Carũbo,recte ordinauit pro interesse eiusdem do.seruãdã
esse formam statuti. Nec obstat,ꝙ vniuersitas possit statuere
ꝯ ius ciuile,⁊ municipale,circa ea q̄ concernũt administratio
nem bonorum suorũ,qꝛ verum ,dummodo nõ preiudicet ter
tio,vt pꝫ ex p̄dictis.Et certe cũ magnificus do.habeat ius an
nexum cum iure communitatis,rõne iuris incantus , equum
vr̃,ꝙ non possit datium locari,nisi eo vocato,arg.l.j.C.de vẽ
di.re.fisca.cum priua.commu.li.x. Et ꝙ non fiat locatio ab
sque subhastatione,qꝛ ita iura disponere videnẗ ẽt pro vtilita
te ipsius vniuersitatis.l.penes.C.de vecti.⁊ commi. declarat
Jo.berta.in trac.de gabel.in.vij.q.ij parte.Non negauerim
tñ ꝙ opi.Jo.berta.nõ sit dubitabilis per tex.in.l.j.⁊ fin.C.de
ven.reb.ciuit.lib.xj.ꝙ non discutio,qꝛ non expedit hoc loco.
tum qꝛ statutum ita disponit,tuz qꝛ hic agitur de interesse ter
tij,de quo non queritur.in.d.l.j.⁊ fi.

RESPONSVM X.

Reiciendum est pretoris edictũ quo iubentur notarij Judeoruz credita (absqꝫ rationabili causa) pandere, cum periculosum sit admodum inuide patere diuitias , aut irrisioni paupertatis vilitatem exponere.

1 Durum,⁊ inhumanũ est,publicatione rerum familiarium,⁊ paupertatis detegere vilitatem.
2 Jnter est nostra,ne secreta nostri patrimonij pandantur .
3 Jnuentarij copia,non est edenda aduersario.
4 Publicani cogere nõ possunt trãseuntes vt malaz dissoluant.
5 Subditi(cessante necessitate) non coguntur fortunas potẽtũ releuare.
6 Debitori qui soluendo est,gratia moratoria non est concedẽda,etiam si creditor Crasso ditior esset.
7 Moratoria gratia,non est proponenda,nisi debitoribus petentibus.
8 Notarij non sunt cogendi edere instrumenta creditorum,alicuius priuati,nisi interfu fisci.

Respon.interpreta.

Theodosius Jmperator l.l.ij.C. qñ,⁊ q.quar.pars d
bet.lib.x. Attestat ,nihil eẽ taz durũ ⁊ inhuma
nũ,ꝙ publicatiõe reꝝ familiaꝝ,⁊ paupertatis
1 detegi vilitatez,†⁊ inuidie patere diuitias.Ex
quo satis ostendit iniqtas edicti emanati ꝯ Hebreos Carpẽ
toratenses,quo notarij iubent credita Judeorũ, ⁊ creditorũ
2 quãtitates iudici ppalare.Jnterest.n.nr̃a†ne nr̃i patrimonij
secreta pãdant.l.fi.C.de ali.pup.p̄stan.Et ibi Bar.⁊ alij infe
3 runt,qd copia inuentarij†nõ est edẽda aduersario,ne detegã
tur secreta patrimoniorũ pupillorũ.Et sequit idẽ Bart.in.l.

Quarto, nepotes excludunt p statutũ a legitima eis debita, si dos tradita mři p auũ ascẽdat ad soã legitimã. Ita sonãt illa vba, Si dos data ad legitimã nõ ascendat, a sensu ɔrio. l. j. §. 9 huius rei. fortissimũ ẽ argumẽtũ. ff. de offi. ei⁹. qd arg. † maxime pcedit in statutis loquẽtibus i casu nõ disposito a iure cõi, vt in casu nřo, i. q̃ nõ reperit decisio facta p legẽ allegã, sz Bar. in. l. oẽs populi in. vj. q. prin. ff. de iusti. & iur. & Mod. in. d. §. hui⁹ rei. Postea seqt, nisi renũciatũ fuisset cũ iuramento. & sic renũtiatio & dos ascẽdẽs ad integrã ltimã, eqparant q̃tũ ad effectũ excludẽdi nepotes. Sz pp dotẽ ascẽdẽtẽ ad ltimã excludunt nepotes facto matris. Idẽ dicamus in renunciatione, & sic quod facto matris, qoe renunciauit, excludant. Nam renunciatio loco dotis ascendentis ad legitimã subrogat. Ergo dicamus. q statutum intelligat de renunciatione matris, vt sit bona eqparatio, & subrogatio dicat facta cũ suis qualitatibus, & ɔdõnibus, q̃ insunt in eo, in cuius locũ facta fuit. vt p Dec. ɔsi. xx. circa primũ. col. iiij. & facit reg. l. si eũ. §. q iniuriarũ. ff. si qs cau. & c. ecclesia. vt lit. pen. ¶ Ultimo, nõ obstat si dicat, q statutum dz intelligi qñ matrimoniũ solutum fuit morte mariti, qr (vltra rñsiones datas p dñm primo ɔsulẽtẽ) rñdet, q ẽt statutũ loqt, qñ mřimoniũ solutũ fuit morte vxoris. Pz, qr statutum in vltima parte remouet dubitationẽ qñ ex pacto, vel ɔsuetudine, dos cedit lucro mariti. Unũ vna 10 pars statuti clara, † dz declarare aliã partẽ obscurã. l. verum. vbi Bar. ff. de pen. here. Insti. ad. l. Aquil. §. ex hoc tñ capite. Et ex sequentib⁹ declarant pcedẽtia, iuribus vulgaribus. 11 ¶ Circa iiij. An in foro ecclesiastico, † obseruandũ sit pdictũ statutũ inter clericos; Ad istud (qr modicã hz dubitationez) rñdeo decisiue, q ẽt inter clericos obseruandũ est, qr statutũ iniecit vinculum ante clericatũ. c. constitutus. de in inte. resti. Hinc dicebat Jo. and. in regula. sine culpa. de re. iu. li. vj. q statutum disponens, q primogenitus succedat excluso secundogenito, excludit ẽt clericũ secundogenitum, qr statutũ ligauit secũdogenitũ ante clericatũ. Similiter decidit Pan. in. c. q clericis. de fo. cõpe. q statutũ excludens feminas extãtibus masculis, ligat ẽt feminas ingredientes religionẽ, & seqt Feli. q alia adducit in. c. ecclesia sancte Marie. post Pan. ibi de const. & Bal. ɔsi. xx. li. j. & plene Soci. ɔs. cccij. circa primã difficultatẽ li. ij. Et eo maxime, qñ agit de bonis laici, vt p eundem Soc. ɔsi. cccxx. viso testamento. co. li. & firmãt Ant. Bre. & alij, in. d. c. q clericis. Nã cũ istud statutũ excludat nepotes pp dotẽ & renunciationẽ matris, nec redũdet ɔ ea, que sunt ɔcessa clericis in priuilegiũ, seruari dz in vtroqz foro, sm Bar. in. l. cunctos populos. in. v. q. prin. C. de sum. tri. & fi. catho. Possem alijs rõnibus & autoritatibus innumeris cõprobare. Sz non expedit, cũ hec sit communis doc. conclusio &c. ¶ Circa tertiũ rñdeo, q renunciatio mřis, nullo mõ põt dici facta p errorẽ, qr apparet de ipsius expresso ɔsensu, q errorẽ tollit. l. si p errorẽ. ff. de iuris. om. iud. Non obstat, si dicat, q mř renunciauit legitime, & eius supplemento ex falsa cã, cum 12 renunciauerit ex cã cuiusdã stipulationis siue pacti, † de renunciãdo bonis pñis, cui⁹ vigore nõ intelligebat ɔuetũ de renũciando legitime, & eius supplemento sm Bal. Alber. Sali. & alios cõiter in. l. si qñ. §. & gñaliter. C. de inoff. testa. Qr rñdeo 13 dupliciter. Primo, q pmissio de renunciãdo † bonis pñis, (cum sit vniuersaliter seu indefinite ɔcepta) est ẽt apta comprehendere legitimã, & illius supplementum, cũ indefinita eq polleat vniuersali. l. si pluribus. ff. de leg. ij. c. qr circa. de priul. Alias (si generalis, & indefinita renunciatio nõ includeret legitimã) falsa esset illa cõis conclusio, q renunciatio bonorum pñorum iurata, excludat filiã renunciantẽ a legitime supplemento, iuxta tex. in. c. q̃uis. de pac. li. vj. q̃ ɔclusionẽ firmant Bal. & Mod. in. d. §. & gñaliter. & Alex. ɔs. clxxxj. pspectis li. v. & Dec. ɔs. xxvj. co. ij. Qr vbi nõ est ɔsensus, ibi iurm nullas vires hz. l. fi. C. de non nu. pec. Declarat Bar. in. l. si qs p eo. col. fi. ff. de fideiu. Stante hoc assumpto, q renũciatio gñalis, & ex verbis & ex mente, possit includere legitimã, & supplemẽtũ illius, seqt, q si filia q̃ promisit renunciare bonis paternis, postea attestet q p talẽ promissionẽ erat obligata ẽt renũciare supplemento legitime, & si ob hanc cãm renunciet, non video quõ dicatur renunciasse ex falsa causa. Ad illud, q dicunt doc. q p gñale pactum de renunciando bonis paternis, non censeat conuentũ de renunciando legitime. rñdeo, q illud pcedit, qr lex reqrit specialem renunciationem, vel pactum de renunciando, alias non credit lex filiam ɔsensisse renunciare legitime, q̃ rõ cessat, qñ filia expresse protestat, q ẽt intellexit de legitima. Tũc. n. psumptio cedit veritati. c. q cõtempta veritate. viij. dist. Scdo rñdeo, q in his q̃ dependent a voluntate disponentis, (vt in casu nřo) falsa cã vitiat dispositiones, si cã exprimat ɔdõnaliter. Secus si casualiter tñ, tũc falsa cã nõ vitiat, nisi probet, q renuncians nõ erat alr renũciaturus sz Bar. in. l. demonstratio falsa. §. fi. ver. iiij. q̃ro. ff. de ɔd. & dem.

RESPONSUM VIII

Audiendus est tertius, liti se opponens pro suo interesse ẽt post diẽ a. l. pscriptam, si litis notitiã prius nõ habuit, vel incontinenti post terminum venit.

1 Statutarius terminus censetur prefixus in modum prescriptionis.

2 Statuti beneficio non potest quis vti, nisi cum sua forma, & suis qualitatibus.

3 Paria sunt aliquid in termino facere, vel incõtinenti post.

4 Lex hz reconuenire volenti terminum ante litem contestatã prefixerit, si tamen reconuentio statim post litem contestatam fiat. admittitur.

5 More purgatio admittitur ex interuallo, circa preparatoria iudiciorum.

6 Statuta ɔdita ab inferiore, eqparant edictis pretorum.

7 Pretorum tpa sunt semp a principio vtilia, & nunquam currunt ignoranti.

8 Remedium. l. diffamari. non solũ in actis psonalibus, sed & in realibus, locum habet.

Respon. interpreta.

In causa Do. Jo. & fratrũ de spedis ex vna, & Joan. Christophori, de manglarijs ex altera difficultas ɔsistit sup statuto posito sub ru. d eo q se liti opposuerit. in. xxviij. pp q vr, q do. Joan. non sit audiendus, qr nõ se opposuit liti. i. decem dies, a tpe mote litis, iuxta formã dicti statuti. Ter1minus. n. statutarius, censet prefixus † in modũ pscriptionis, sm Inno. in. c. cũ in tua, qui mat. accu. pos. & qlibet terminus legalis cẽset pemptorius. l. facta. §. si qs bonorũ. ff. ad Treb. tradit Bal. in. c. sancimus. in fi. quo tpe miles. i vsi. feu. Nec 2 põt do. Joã. vti bñficio dicti statuti, † nisi vtat cũ sua forma, & suis qualitatibus, sm Bal. in. l. oi innouatione. C. de sacro san. eccl. & in. l. fi. §. si vero post q̃. C. de iur. delib. & Jas. in. l. de qbus. col. iij. ff. de legi. ¶ Istis nõ attentis, puto ɔrĩo de iure rñdendũ esse. Primo, qr do. Joan. se opposuit incontinenti post. x. dies, vñ perinde est ac si in termino decẽ dierũ se op3posuisset † cũ paria sint aliqd facere in termino, vel incõtinenti post, sm gl. in. l. Põpo. §. ratihabitionis. ff. de procu. & in. §. tutor. insti. de autho. tut. Nã que incontinenti fiũt, vident inesse. l. lecta. ff. si cer. pet. cum sim. Et bene facit, q dixit Bal. in c. cum venissent. col. pen. de iudi. vbi vult, q lz lex pfixerit ter4minũ volenti reconuenire, † vt ante litẽ conte. reconueniat. c. j. & ij. de mutu. peti. tñ incontinenti post litẽ ɔtesta. ɔcedit reconuentio, & seqt Jas. q alia sex similia cõgregat in. l. edita. C. de edendo. ¶ Secundo, qr circa preparatoria iudiciorũ, ad5mittitur purgatio more † ẽt ex interuallo. l. & si post tres. ff. si qs cautio. & seqt in pposito nřo Jas. in. l. fi. col. v. ff. de ferijs. vbi q̃tũ ad preparatoria iudicij impugnat dictũ Inno. in. d. c. cũ in tua. qr si post lapsũ terminũ statutum a iudice, admit purgatio more, prout ɔcedit Innoc. multo magis dz admitti post terminũ statutum a. l. cũ qua mitius agit, q̃ cum homine. l. Celsus. ff. de arb. Maxime in materia purgationis more, sm Bar. in. l. si insulã. vbi late scripsi. ff. de verb. oblig. ¶ Tertio, qr statutũ volens, q tertius dẽat se opponere. x. decem dies, vr intelligendum, dummodo tertius habuerit notitiã litis more, & sic dũmodo lis fuerit sibi denunciata. q sic 6 probat. Statuta condita ab inferiore, † eqparant edictis pretorũ, sm Bar. in. l. v. in prin. ff. de ver. obl. tradit p Moder7nis maxime Jas. insti. de act. §. sed iste. col. iiij. tpa aũt pretorũ † sp a princ. sunt vtilia, & nunq̃ currunt ignoranti. l. genero. & ibi Bal. no. ad terminos nostros. ff. de his q no. infa. Et inst. de perpe. & temp. act. §. fi. dictus aũt Joannes offerit habita notitia litis icõtinẽti se opposuisse, ergo &c. Et si aduersarius pponat, q dictus Joan. habuerit notitiã litis vsqz a prin. probet ip-

bet ipse, qr in dubio scientia nõ psumif. reg. ignorantia. de re gu. in vj. maxime in factis alienis. l. fi. ff. pro suo traditur p Bar. in. l. Celsus. ff. de vsucap. z alibi sepe. ¶ Quarto, negaf q do. Joã. intentauerit remediuz dicti statuti, qr nõ se oppo nit lui, sed agit remedio. l. diffamari. C. de inge. man. petẽdo q aduersarius desistat a vociferatione, q̃ facit de volendo ingredi possessionem pdij contentiosi, virtute licentie sibi concedende, qr ipse do. Joan. est possessor dicti pdij. Certũ aũt est, q aliud ẽ remediũ. d. l. diffamari. aliud remediũ dicti statuti. ¶ Jtẽ do. Joã. est actor, q cũ remedio. d. l. diffamari. intẽtat remedium alterius statuti, q nõ det licentia alicui intrãdi possessionẽ, nisi citato possessore. Que remedia inuicẽ se ꝯpatiunf. Et nõ solũ remediũ. d. l. diffamari. †locũ hz i actionib' psonalibus, sz ẽt in realib'. Et nõ solũ in petitorio, sz ẽt in possessorio, vt tradunt Are. z Feli. in. c. in pñtia. col. ij. de proba. ¶ Preterea, statutum de eo q se opposuit liti, loquif qñ tertius se opponit ad effectũ, q cognoscaf de iuribus suis cuz iuribus litigantium, do. autem Jo. non vult q simul cognoscaf de iuribus suis, cum iuribus colitigantiũ cũ aduersario suo. Ergo statutũ non militat in proposito, nec est extendendũ extra terminos suos, cũ sit stricti iuris. l. qcqd astringende. ff. de ver. obl. l. iij. §. hec verba. ff. de neg. gest. c. in nrã. de iniurijs.

RESPONSVM IX.

Vniuersitas suas potest locare gabellas, licitatiõe quacunqz postposita. Quanquam sindici, z administratores, lege prohibente id non possint. A locatione autem licitationisqz omissione grauatus, iure prouocat.

1. Statuta non recipiunt interpretationem.
2. Ratione cessante, cessare debet dispositio.
3. Dolus, neqz fraus, non fit volenti.
4. Statuti verba vbi non conueniunt, nec dispositio conuenire debet.
5. Actio, z passio, in eodem subiecto cadere non possunt.
6. Uniuersitas põt statuere ꝯ ius ciuile, z canonicũ, circa ea que respiciunt administrationem suorum bonorum.
7. Decreta reipub. non possunt dici ambitiosa, cũ vniuersus populus consentit.
8. Decretum vniuersitatis nociuum alicui, vti ambitiosum rescindendum est.
9. Exceptio doli competit ꝯ statutum vniuersitatis, si ex eo aliquis ledatur.

Respon. interpreta.

Sanctus Questionis est, an populus loci Carumbis possit locare datium macelli, omissa forma statuti editi p Julia. legatum, z vicariuz gñalem sanctissimi dñi nostri Pape. Et vr q sic, qr per statutũ Consules, Sindici, z administratores, prohibenf vendere z locare iura cõmunitatũ, nisi ad publicum incantũ, vnde non est nostruz extendere, vt ẽt intelligaf prohibita ipsa cõitas locare si velit. Qr statuta sunt sterilia, tãqnam mule, †z non sunt trahenda ad casum non cõprehensum ex verbis. l. iij. §. hec verba. ff. de neg. gest. c. in nostra. de iniurijs. ¶ Scdo, qr rõ statuti expressa in prefatione (vt occurraf fraudibus administratorum, q in dãnũ reipublice clã distrahunt reditus gabellarũ) cessat, qñ vniuersitas conuocato gñali ꝯsilio locat. ergo ẽt cessabit† dispõ. c. cũ cessante. d appel. l. adigere. §. q̃uis. ff. de iure pa. Nõ. n. hoc casu põt dici clãdestina alienatio. Jtẽ non põt dici factaz fuisse i fraudẽ vniuersitatis, qr volẽti †nõ fit dolus, neqz fraus. l. j. §. vsqz adeo. ff. de iniurijs. ¶ Tertio, qr verba statuti nõ ꝯueniũt, qñ ipsa vniuersitas ꝯtrahit, ergo non ẽt conueniet †dispositio. l. iiij. §. toties. ff. de dam. infec. l. q ꝯstitutum. ff. de test. mili. Jnquit. n. statutũ, q pena ꝯfacienns applicetur pro dimidia ipsi vniuersitati, ergo non potest intelligi, qñ ipsa vniuersitas locat, cũ in eodem subiecto †nõ possit cadẽ actio, z passio. l. Urãm'. ff. de fideius. ¶ Quarto, qr qlibet vniuersitas potest statuere† ꝯ ius ciuile, z canonicum circa ea que respiciunt administrationẽ suorum bonorum, sm Bar. in. l. oẽs popul. in. §. q. ff. de iust. z iur. Et cum vniuersus populus consentit, non pñt decreta †reipublice dici ambitiosa, vt declarat Bar. in. l. ambitiosa. ff. de decr. ab ordi. facien. Et istis stantibus, vr dõm, q sñia baiuli q ordinauit obseruandũ esse statutũ, ẽt casu quo ipsa vniuersitas velit locare, non fuerit iuridica. ¶ Uerum qr magnificus do. Carumbi, hz ius subhastationis, id est certam summam pro quolibet floreno pretij incantus, videndũ est, an in eius pñdicũ possit vniuersitas ꝯuenire memorato statuto z absqz subhastatione locare datium siue reuaz macelli. Et proculdubio credere q non, qr communitas in preiudiciuz tertij nihil põt decernere. Et si aliquod decretum faciat tertio nociuuz, † vti ambitiosuz rescindenduz est. l. q se grauatos. C. de censi. li. xj. Et ideo a ꝯctibus, z decretis vniuersitatum, licitum est appellare. l. j. §. solent. ff. qñ appellanduz sit. Et firmat Bar. in. d. l. ambitiosa. col. pe. ver. quero quo iure. Paũ. z mod. in. c. consuluit. de appel. Fel. z alij Mod. in. c. cũ oẽs. de ꝯst. Alexan. consi. cxc. mature lib. ij. z consil. cxix. visis. col. ij. lib. iij. Et si p ꝯctum, vel statutum vniuersitatis, aliquis ledatur † ꝯ ꝯctum, vel statutum competit exceptio doli. l. j. in fi. ff. de doli excep. p quam. l. Bar. in. d. l. oẽs populi. in. fi. v. q. prin. tz quod nõ solum a statutis vniuersitatis concedif appellare, sed ẽt excipere de dolo. Preterea, militat rõ statuti, vt occurratur fraudibus vniuersitatis, volentis clam respectu dñi, z in preiudiciũ iuris sui distrahere reditus gabellarũ, absqz subhastatiõe, ergo zc. Sequitur ergo q Baiulus instante, pcuratore magnifici do. de Carũbo, recte ordinauit pro interesse eiusdem do. seruãdã esse formam statuti. Nec obstat, q vniuersitas possit statuere ꝯ ius ciuile, z municipale, circa ea q̃ concernũt administrationem bonorum suorũ, qr verum, dummodo nõ preiudicet tertio, vt pz ex pdictis. Et certe cũ magnificus do. habeat ius annexum cum iure communitatis, rõne iuris incantus, equum vr, q non possit datium locari, nisi eo vocato, arg. l. j. C. de vẽdi. re. fisca. cum priua. commu. li. x. Et q non fiat locatio absque subhastatione, qr ita iura disponere videnf ẽt pro vtilitate ipsius vniuersitatis. l. penes. C. de vecti. z commi. declarat Jo. berta. in trac. de gabel. in. vij. q. ij parte. Non negauerim tñ q opi. Jo. berta. nõ sit dubitabilis per tex. in. l. j. z fin. C. de ven. reb. ciuit. lib. xj. q non discutio, qr non expedit hoc loco. tum qr statutum ita disponit, tuz qr hic agitur de interesse tertij, de quo non queritur. in. d. l. j. z fi.

RESPONSVM X.

Reiciendum est pretoris edictũ quo iubentur notarij Judeoruz credita (absqz rationabili causa) pandere, cum periculosum sit admodum inuide patere diuitias, aut irrisioni paupertatis vilitatem exponere.

1. Durum, z inhumanũ est, publicatione rerum familiarium, z paupertatis detegere vilitatem.
2. Jnter est nostra, ne secreta nostri patrimonij pandantur.
3. Jnuentarij copia, non est edenda aduersario.
4. Publicani cogere nõ possunt trãseuntes vt malaz dissoluant.
5. Subditi (cessante necessitate) non coguntur fortunas potẽtũ releuare.
6. Debitori qui soluendo est, gratia moratoria non est concedẽda, etiam si creditor Crasso ditior esset.
7. Moratoria gratia, non est proponenda, nisi debitoribus petentibus.
8. Notarij non sunt cogendi edere instrumenta creditorum, alicuius priuati, nisi intersit fisci.

Respon. interpreta.

Theodosius Jmperator i. l. ij. C. qñ, z q. quar. pars d bel. lib. x. Attestaf, nihil ee tam durũ z inhumanũ, q̃ publicatiõe rez familiaz, z paupertatis detegi vilitatez, †z inuidie patere diuitias. Ex quo satis ostendif iniqtas edicti emanati ꝯ Hebreos Carpẽtoratenses, quo notarij iubenf credita Judeorũ, z creditorũ quãntates iudici ppalare. Jnterest. n. nrã †ne nri patrimonij secreta pãdanf. l. fi. C. de ali. pup. pstan. Et ibi Bar. z alij inferunt, qd copia inuentarij †nõ est edẽda aduersario, ne detegãtur secreta patrimoniorũ pupillorũ. Et sequit idẽ Bart. in. l.

tutor, q reptoriú. in fi. ff de admi. tut. & in. d. l. ij. vbi Jo. de pla.
4 hac rõne ɔcludit, publicanos nõ posse cogere transeuntem † vt dissoluat mali, q: nemo tenet vtilitatem, vel rerũ suarũ põpaz manifestare. Et Honorius Imperator ipressiões potentum q (cessante necessitate) cogũt subditos eorũ fortunas reuelare
5 cohibẽdas esse iubet. in. l. i. C. de apo. pub. li. x. Cũ itaqz nulla pponat necessitas, cur Hebrei i eorũ pniciẽ dẽant propalare suas diuitias, vel paupertatẽ, restat ɔcludẽdũ edictũ (vtpote iniustũ & iniquũ) esse tollendũ. Nec ea cã q. R. do. legat' scire velit facultates Hebreorũ, vt intelligat an Christianis eorũ debitoribus possit ɔcedere moratorias cautiones hz iustifica re edictũ, q: oblatio moratoria iustificat ex paupertate dbitoris
6 nõ ex diuitijs creditoris. Nã si debitor † fit soluendo (ẽt si creditor Crasso ditior esset) nõ ppea debitori ɔcedẽda esset moratoria gr̃a, vt no. in. l. quoties. & in. l. vniuersa. C. de pcibus Imperato. offe. insup nõ video, cur hac de cã potuerit emanare edictum gñale. Nã cũ pponat ad vtilitatẽ priuatã ipsorũ debi
7 torũ, nõ debuit ppoñi † nisi debitoribus petẽtib'. l. iiij. §. hoc aũt edictũ. ff. de dam. infec. Aut ergo oẽs debitores instant p habẽdis moratorijs, & iã ɔstat de omnibus Judeorũ creditis ex debitorũ ɔfessionibus. Aut instãt tñ aliq creditores, & iã pz, q nõ oĩum Hebreorũ credita sunt excutiẽda, sz eorũ tñ, quorũ debitores instant. Sine ergo rõne, & sic sine aĩa ẽ istud edictũ. Et q notarij nõ sint cogẽdi edere instr̃a creditorũ ali-
8 cuius priuati † nisi intersit fisci, est tex. clarus i. l. facultas alias defensionis. C. de iure fisci. li. x. vbi Constan. Impator inqt, facultas defensionis dãda est his, qbus ingerũdũ ẽ fiscus infert, cũ facultates eorũdẽ sine iusta cã ingetari õscribiqz fas nõ sit.

RESPONSVM XI.

Municipale Statutũ Montilij, q incole compelluntur in molendino cõitatis eorũ molere blada (dñis aliorum molendinorũ reclamantibus) est iudicis officio rescindendum.

1 Uniuersitas non põt facere statutũ in alicui' piudiciũ, & si fiat rescinditur per iudicis officium. nu. 2. & nu. 4.
3 Detrahere aliquid alteri, & hominẽ hominis incommodo di tari, est contra naturam.

Respon. interpreta.

Certi Et indubitati iuris est, cõitatẽ Montilij nõ potuisse statuẽ, q quilibet teneat ire ad molendum in molendino communitatis, sub certa pena i piudiciũ nobiliũ, Bartholomei, & Francisci, fratrum de Azardis, habentium aliud molẽdinũ in dicto loco. Nã vniuersitas non põt facere decretũ, vel statu
1 tũ † alteri preiudiciale, alias officio iudicis tale statutũ rescindendũ est. l. q se grauatos. C. de censi. li. xj. Et grauatis p tale statutum succurrit, remedio appellationis. l. i. §. solent. ff. qñ appel. sit. Uel doli exceptione. l. i. in fi. ff. de excep. doli. Et ex hoc tollit fundamentũ cõitatis, dicentis se habere ptãtem statuendi, in his q ptinent ad administrationẽ rerũ suarũ, q: verũ, dũmodo p tale statutũ nõ piudicet tertio i specie, iuribus pcalle. Et ex istis do. Jo. Baptis. de. s. Seuerino in. l. oẽs populi. co. xxxvj. ff. de iusti. & iu. gñaliter ɔcludit, q vniuersitates
2 Comitatus, † non ptit qcq̃ statuere i preiudiciũ. Et infert ad casum nrm, & ad similem. q. Uniuersitas ordinauit, q euntes ad oliuariam cõis, hẽant certã frãchisiam, & non euntes soluãt certã peñ, q: pp talẽ ordinationem oliueta ciuiũ deserebant. Rñdet tale statutũ tolerandũ non esse ob his, q pñunt. Jta for maliter inqt ille. Jta ergo. D. Gubernator iudex huius cause, dz istud statutum rescindere, & cõitatẽ ɔdemnare i damnis, & interesse, & expensis. Qz (vt inquit Cicero in lib. de officijs) de
3 trahere aliqd alteri † & hominẽ hominis incommodo ditari,
4 magis est ɔ nãm q̃ mors. Refert & ita. q. nostrã † in terminis decidit Pet. de anc. consi. clv. optimis rõnibus. Et ita etiam consuluit Gasp. Jo. cald. & est inter consi. Anc. consi. clj. & seq. sequuntur Cano. maxime Feli. in. c. ecclesia sancte Marie. de consti. Et lz Anc. loquat in statuto p q piudicabat molendinis ecclesie, tñ rõnes sue pro maiori parte ɔcludunt idẽ, qñ piudicat molendinis cuiuscunqz laici, maxime forensis, in quẽ iurisdictio statuentium non se extendit. vt in casu nostro. Et. d. Joan. bapt. & iura & rõnes preallegate loquũtur gñaliter. Et in terminis nostris ita ẽt rñdit Socy. ɔsi. cclxxij. non psequẽdo ordinez. li. ij. Jstud possez diffusius cõprobare, sz q: casus iste apud me non hz dubium cum talia proclamata principaliter tendant ad preiudicandum prefatis Azardis, vlterius nõ insistam. Joan. Fran. a Ripa.

De iure ciuili.

RESPONSVM I

Mercatoris heres qui artez nõ exercet, debitores non mercatores de re mercantili in ius non recte vocat coram mercatorum iudicibus, quibus statutũ inter mercatores, & non mercatores iurisdictionem dedit, cũ misto rei mercantilis, & persone artẽ profitentis fauore, eisdem iurisdictio concessa noscatur.

1 Statutum fauore mercatoris editum, non extendit ad heredes mercatorum, non mercatores. vide nu. 3.
2 Mercator solum hz fori prerogatiuam, quando agitur de re mercantili.
4 Priuilegium concessum mixta ratione persone & loci, non extenditur ad alium locum vel personam.
5 Lex vel consuetudo dans iurisditionem mercatoribus censet dare cumulatiue.

Respon. interpreta.

Queritur. An statutum disponens causas vertentes iter mercatorem, & non mercatorẽ, remittẽdas esse iudicibus mercatorũ, locũ hẽat, si vertat controuersia de re marcãtili iter heredẽ mercatoris, nõ mercatorẽ agentẽ, & aliũ nõ mercatorẽ reum conuentum. Refert, an fauore persone ipsius mercatoris editum fuerit statutum, an fauore cause. Primo casu dispositio statuti non
1 esset extendenda † ad heredem mercatoris, non mercatorẽ. l. sed si restituatur. in prin. & ibi gl. Bar. & alij no. q priuilegiũ fori concessum persone, non egredit psonã. ff. de iudi. Scdo casu, ad heredem ẽt nõ mercatorem porrigi deberet, q: eadẽ est cã in psona heredis. l. fordidorũ. C. de excu. mu. li. x. no. Bar. in. l. i. ff. de consti. prin. Jo. and. & Phil. de peru. in regula priuilegiuz. de reg. iur. lib. vj. Uideamus ergo, an istud priuilegiuz fori, censeatur concessum intuitu persone, vel cause, & videt q nec rõne persone tantum, nec rõne cause tñ fuerit cõcessum. Naz si ratione psone concessum foret, mercator haberet tale priuilegiũ, ẽt q non ageret de re mercantili. consequens est falsum, vt probabo, ergo & añs, arguendo a cõsequenti destructo. l. apud antiquos. C. de fur. Qd consequens sit falsum, pz, q: sm cõem Doc. sniaz, mercator stante pdicto statuto so
2 lum hz fori prerogatiuam, quando † agitur de re mercãtili. sz Bal. in. l. fi. C. de iurisd. omn. iud. & in. l. ij. C. vbi de ratioci. agi opz. cum concor. adhuc per Feli. in. c. cum ordinem. de rescr. & per Jas. in. l. age. C. de transac. Nõ ẽt intuitu cause. Qz si statuentes voluissent dare istud priuilegium ipsi cause mercantili, non opoztebat statuere differentiaz, an agat inter mercatorem, & non mercatorem, sed simpliciter statuissent cãm remittendã iudicibus mercatorum. vbi de re mercantili ageretur. Uidetur ergo, q mista consideratione cause, & persone, factũ fuerit statutum. Et q: in herede non mercatore agente, ɔ non
3 mercatorem, † non concurrit ratio mixture, cuz non sit mercator, non videtur locum esse dispositioni huius statuti, sm Innocen. in. c. bone. in fi. de postu. prela. vbi dt, q priuilegiũ cõ
4 cessum mista rõne loci, & persone, † non extẽditur ad aliũ locum, vel aliam personam. seqt Bal. in. l. ij. q. xviij. C. de serui. & aqua. Et facit, q: verba statuti, ẽt non cõsentiunt, ergo nec dispositio. l. q constitutum. ff. de testa. milit. Corroboratur, q: statutum istud est odiosum, cum detrahat iurisdictioni ordinarie. Licet. n. lex, vel consuetudo, det iurisdictionẽ iudicibus
5 mercatorum, tñ talis iurisdictio data censetur † cumulatiue, & non priuatiue. d. l. fi. C. de iurisd. om. iud. mõ p istud statutũ conceditur priuatiue, ergo odiosum. vnde non dz extendi ad psonas non comprehensas in ipso statuto, sicut nec rescriptum

c. significa-

c. significauit. de rescrip. Quod ēt non extendis ad successorē, nisi esset inchoacta cū defuncto. c. qz. U. ō nu. Et ista est veritas. Et expedito consilio, reperi quod idem per alia media consu luit Rapha. fulgosi. cōsilio. cc. in proposita. q. per totum.

RESPONSVM XIII.

Licet captura domini Ludouici ciuilis ac de iure facta videatur, tam ex forma statuti Auenionensis disponētis suspectos de fuga debitores detinendos esse, quam etiaz ex iudicis decreto decernentis cautione prestita de iniuria & expensis per. d. Alboandi iuxta formā statuti. d. Ludo. eius fratrem carcerandum esse. Tū qz huiusmodi captura a iudice ex pluribus icompetenti fuit cōcessa, tū qz actor & reus sunt forenses, ambo fratres, ambo habitatores Masani, diocesis Carpentora. igitur nullo iure defendi pōt. est qz insuper domi. Ludo. carceratus clericus, in quem laicus iudex ius dicere non posse manifesti iuris est. nulla etenīz lege, consuetudine ve fieri pōt, vt clericorum carceratio ad laycum spectet iudicez, nempe qz ecclesiastice libertatis repugnat, nec obstat si opponatur clericuz de fuga suspectum a laico detineri posse, qd & veruz est in ipso actu fuge, quez etiaz eo casu propria autoritate & absqz iudicis licentia capi posse certum est, & qui captus non ad laicuz, sed ad ecclesiasticuz iudicem ducendus est, multo etiam iure suspectus dici pōt, cuz in foro suo soluendo sit, quem etiam constat per literas inhibitorias a spirituali curia Carpentoraten. emanatas clericum esse, & ideo relaxanduz esse respondi etiam literis clericalibus nō exhibitis. Ex alio etiam capite huiusmodi capturā nullam dicimus, qz statuti forma que ad vnguem seruanda erat, seruata non est, nāz statutum pro forma desiderat creditorem requirentem debitorem carcerari idonee cauere debere de iniuria & expensis, quam cautionez do. Jo. non prestitit, ergo nulla est captura, tanquāz inordinata, nec cautio iuratoria prestita prodest, qm̄ statutum nunc iuratoriam cautionem admittit, cum aliter cauueri non pōt. Sed cuz do. Joa. diues ac potens sit, habeatqz in hac ciuitate agnatos & cognatos iuratorie cauēdo statuto non satisfecit, quare hmōi cautionem iuratoriā inciuiliter admissaz esse rūdi. nec iuuat fideiussor post carcerationē pstitus. qz vbi cautio ante carcerationē p forma reqris. non sufficit si post carcerationē pstet, nulla ēt fuge cā allegata, & pbata est, & si qua fuge suspitio cōstet, remouet, si carceratus forensis i loco domicily immobilia pensionem ve possideat, nec ēt do. Jo an. debiti cām, & qūtitatē expressit. Quare hmōi carcerationē ex causis quibus supra nullam ac inciuilem esse respondi.

1. Carceratio cōcessa per iudicē incōpetentē, inciuilis est.
2. Carceratio pōt fieri in loco delicti, nisi preuentio facta fuerit per iudicem competentem. 3.
4. Carceratio ob suspicionem fuge, ab incompetenti iudice fieri non potest.
5. Clerici non pñt a laico iudice distringi, nec pōt lex, vel consuetudo contrarium disponere. 6.
7. Priuilegium fori, concessum clericis, est de iure diuino.
8. Clericus suspectus de fuga, an a iudice ordinario detineri pt.
9. Clerici ad hos fines a laicis capiuntur, vt capti traducantur ad suos iudices.
10. Judicis incompetentis autoritate an capi possit debitor suspectus de fuga: & vide quomodo procedat.
11. Judex laicus detinens clericum in carceribus, incidit i Canonem, si quis suadente diabolo.
12. Judex secularis, tenetur parere inhibitionibus factis, per iudicem ecclesiasticum.
13. Captura inordinata, nullius est momenti.
14. Statuti forma ad vnguez est seruanda, nec sufficit quod seruetur per equipollens. nu. 15. 16. & 25.
17. Rei effectus, optima est probatio.
18. Cautionem iuratoriam prestare volens, loco fideiussoris, debet allegare, & iurare impotentiam fideiubendi.
19. Ablatiui, resoluuntur in conditionē.
20. Conditio, debet adimpleri in forma specifica.
21. Actus vitiatur, si forma que debet precedere, omittatur.
22. Ratihabitio non equiparatur mandato, quando pro forma requiritur quod mandatum precedat.
23. Consensus vbi precedere debet nō sufficit quod subsequat.
24. Captus non precedente legitima suspicione fuge, dz relaxari.
26. Cautio prestita post actum consumatum, non potest dici in continenti prestita.
27. Statutum recipit interpretationē a iure communi.
28. Carcerari nemo debet vti suspectus, de iure cōmuni nisi pri^9^ fuerit legitima suspicionis causa allegata.
29. Fuge suspitio allegata a creditore forensi tollitur, si forensis debitor in loco domicily bona immobilia, vel annuaz pensionem possideat.
30. Captura sine causa concessa iniuriosa est, & iniuriarum confirmatio nulla est.
31. Debiti cā, & quantitas, ante capturam exprimi dz.
32. Statutum volens forensez arrestari, dz intelligi, qꝫ sit debitor in summa notabili.
33. Querimonia verbum, idem est qꝫ libellus.
34. Judici dz fieri fides de debito, antequam quis vti suspectus incarcerari possit. nu. 35.

Respon. interpreta.

Visis. Et diligenter cōsideratis statuto Auenionensi de suspectis debitoribus detinēdis, donec cautionē, vel pignora dederint, & decreto iudicis decernētis, cauto p. d. Jo. asto idi (iuxta formā) d. Lud. eius fratrez carcerādū esse, inciuilis & inhonesta mihi visa fuit captura, rōnibus subsequētibus. ¶ Primo, qz peccat rōne fori, cū fuerit concessa † per iudicē incōpetentē toto tit. C. si a nō cōpe. iud. & c. at si clerici. de iudi. & talē capturaz nō valere in spē, cōsuluit Bal. cōsi. cclxxxv. qz non est. li. j. Sunt. n. tā actor, qꝫ reus forenses, ambo fratres, ambo habitatores Masani, diocesis Carpentoratensis. Et sic ratione domicilij iudex Auenionen. nō pōt dici competens. Nō ēt rōne alicuius pretensi delicti, qz nullū delictū presupponitur commissum in districtu Auenionē. ita quod ratione delicti † potuerit ibi conueniri, iuxta tex. in. c. fi. de foro compe. Et vbi rōne delicti alias potuisset ibi conueniri, tamen obstaret preuentio † facta per iudicem Carpen. c. significasti. eo. tit. & qua preuentione stante, sicut nō potuit Auenionē cōueniri, ita nec ēt carcerari, fm Bal. in. d. cōsi. cclxxxv. & qꝫ captura ob suspicionem fuge, † fieri non possit p iudicem incompetentem, firmat idem Bal. cōs. cccxvij. ista captura. li. iij. Et dixit Bal. in. c. cūm matrimonij. de offi. dele. qꝫ faciēs carcerari aliquem per iudicem incompetentē, dz perdere cāz Et ita cōsuluit Deci. consi. ixxv. col. j. Quod maxime verū erit in casu nostro. In quo iudex est omnino incapax, & inhabilis, qz laicus est, & do. Ludo. detentus est clericus. Constat autē laicum non posse ius dicere † in clericū. c. j. & ij. c. si diligenti. de fo. compe. Nec obstat consuetudo, seu statutum allegatuz qz vt possint clerici, a iudice laico distringi, † nulla lex, nulla ve cōsuetudo, facere potest, qz esset cōtra libertatem ecclesiasticaz, auct. cassa & irrita. C. de sac. san. eccl. Et est tex. in terminis nris. c. clerici. & ibi gl. & alij no. de iudi. Nā priuilegium fori cōcessuz clericis, † est de iure diuino, secundum glo. in. c. si Imperator xcvj. dist. cui etiam Papa non posset derogare, secundū Panor. in. c. at si clerici. i prin. de iud. & Fel. i. d. c. si diligēti. co. v. ¶ Non obstat, si dicatur, qꝫ clericus suspectus de fuga, † pōt a laico detineri, vt cōcludunt Panor. & alij. in. c. cū non ab homine. de iudicijs. & Bar. in. l. ii quis in seruitute. ff. de fur. Quia rūdes dupliciter. Primo, qꝫ decisio Panor. & sequacium in d. c. cum non ab homine. dz sane intelligi, vcz in clerico qui est in actu fuge, qui potest etiam capi a creditore propria autoritate, absqz licentia alicuius iudicis, fm Bar. in. l. ait pretor. §. si debitorem. p illum tex. ff. de his, que in fraudē creditorum. ergo ēt autoritate iudicis incompetentis. arg. eius qꝫ no. per gl. inst. de iure psona. §. pen. Secus aūt dōm est in clerico, qui solum allegatur suspectus de fuga. Differunt enim inter se qꝫ maxime, esse in actu fuge, vel esse de fuga suspectum, vt declarat Soci. cōs. xcix. circa primam. li. iij. & latius patebit ex his, que in sequētibus deducentur. Hinc est, qꝫ lz Hostien. And. siculus, & Decius in. d. c. cum non ab homine. velint licere laico capere clericum, repertum in flagranti crimine, vel eum capere vt obuiet futuro delicto, tū cōcludunt post alios post cōmissum delictū non esse cōcessum laicis capere, vel detinere clericū criminosum. ¶ Scdō rūdes, qꝫ doct. cōcludentes qꝫ laici possunt capere clericos, loquunt ad finez traducēdi † clericos captos, ad iudicē ecclesiasticū, non autem volunt qꝫ liceat eos

ducere ad iudicē laicū. Nec ēt voluit, qd liceat iudici seculari, licentiā impartiri vt clericus capiat. Et si aliter qs intelligeret, periculose erraret. & ita cōcludit Bar. in l. cū eo. ff. ad leg. Iuliā pecu. Et stante hac resolutione nō instabo aliter in pquirēdo an statutū debeat intelligi, qñ agit inter subditos, vel inter subditū, & forensem tm̄, an ēt inter duos forenses, vt in casu nr̄o. ¶ Nō obstat quoque si dicat, qd suspectus de fuga pōt capi

10 autoritate † iudicis incōpetentis, vt cōsuluit Pet. de anc. consi. cxcix. in auxiliū veritatis. & Lud. ro. cōsi. cclix. vnus est. qi eorum responsa procedunt in vero fugitiuo, vel reperto in fuga cū exportatione rerū. Secus aūt est dicendū in suspecto, qr forēsis, vel qr nō possidet immobilia, sm Curt. in tracta. de seqst. q. xvij. & do. Ioa. bap. in tractatu de debit. fugit. in. xlj. q. pnc. & Decimū in. d. cōsi. lxxv. ad finē. Itē procedunt, qñ nō posset haberi copia iudicis cōpetentis, & nō aliter, sm Bar. in. d. §. si debitorē. & Bal. in. l. j. C. vbi quis decuri. vel cohor. Ale. cōs. cxxxv. col. ij. lib. j. Itē, procedunt in laico carcerato autoritate iudicis incompetentis, secº aūt in clerico carcerato autoritate iudicis secularis, in executionē statuti editi per laicos. Qd nullius est momēnti in preiudiciū clericorū. vt ī nōtri. Immo sm Hostiē. & mod. in. d. c. cū nō ab homine. Iudex laicus de

11 tinens clericū in carceribus, † incidit I canonē, si quis suadēte diabolo. xvij. q. iiij. In casu autē presenti, cōstat dñm de Fara non eē vere fugitiuū, imo nec presumptiue, cum in foro suo sit soluendo, & habeat bonos redit⁹. Itē cōstat, qd haberi potuit copia iudicis cōpetentis. Itē per literas inhibitorias emanatas a curia spirituali Carpentoratē. cōstat eū eē clericū. Quibus inhibitionib⁹, vos Dñe Iudex secularis tenemini parere, & carceratū relaxare, ēt qd istrumentū clericatus vobis ñ exhibeat, alr̄ icurretis cēsuras † tā a lege, q̄ ab hoie cōminatas,

12 c. si iudex laicus. de senē. excōi. lib. vi. per quē ita cōsuluit Raph. fulg. cōs. cxxiij. presuppositis statutis. Qui loquit i clerico cōiugato nō incedente in habitu & tonsura. seqt Bald. i. l. si q̄ per calumniā. C. de epis. & cle. Ni i clericus (ēt cōiugatus) nullo modo pōt autoritate iudicis laici incarcerari ēt pro debito pecuniario. sm Lapum allegatione. clj. sequit Ioā. de Imo. in c. ex parte. de cleri. cōiuga. & Phil. fran. in. c. vnico. per illū tex. in verb. distringi. eo. ti. lib. vj. Et ista volui subiungere ad tollendū tacitū obiectū si forte diceret, qd do. de Fara nuperrime desponsauit vxorē. ¶ Scdo peccat in forma, qr nō fuit seruata forma statuti, ergo carceratio nulla. l. cū hi. §. pretor. ff. de

13 transactio. inordinata. n. captura † nullius est momenti. l. j. C. de execu. rei iudi. l. j. C. de probi. seqst. pec. l. cū vnus ff. de bo. autoritate iudi. possi. tradit Bal. i. d. cōs. cccxvij. li. iiij. Et ma

14 xime, qñ non seruat forma statuti, † q̄ ad vnguē seruāda est. sz Bal. in. l. ij. C. quō, & qñ iud. vbi dē vnū nō suffice edictū perēptoriū pro tribus, si statutū loquat de trina citatione, lz aliās de iure sufficiat vnū pro trib⁹. l. nonnunq̄. ff. de iud. & idē tenet Bal. in. c. j. post glo. de mil. vas. qui cōtu. est. & dixit Bal. in. l. ij. C. de patri. qui fi. distra. qd statutū est ad literā obseruādū,

15 † nec sufficit, qd seruet per equipollens, & idē dixit Ang. in. l. ij. ff. de liberis & posthu. & Ale. cōs. cxxxij. in causa & lite. col. iiij. lib. ij. Requirit aūt ex forma statuti, qd creditor qui petit debitorē incarcerari, prestet idoneā cautionē, de eo super expensis, & iniuriis. q̄ satisdationē. d. Ioā. nō prestitit g̃ &c. Nec obstat inquantū dī qd statutū alternatiue loquit, vel qd prestet idonea cautio, vel cautio iuratoria, que dī prestita ante captu

16 rā. Qr statutum ab eo, qui pōt satisdare, † requirit cautionē idoneā, alias vult sufficere iuratoriā. Et sic cōditionaliter statutum admittit cautionē iuratoriā, si creditor fideiubere nō possit, Nullus aūt (vt puto) erit qui dicere audeat do. Ioā. cōdominū Masam ditissimū, & potentē, qui hz agnatos, & cognatos in ciuitate Auenionē. & sub eo. Principe. nō posse reperire fideiussorē super expēsis, & iniuriis. Et lz tex. l. auc. de depo sito §. si. ad finē. dicat nō eē facile oib⁹ dare fideiussorē, tñ a cōtrario presupponit aliquib⁹ eē facile. Qd certe de diuitibus & cōgnitis intelligēdū est. Et qd do. Ioā. posset fideiubere, patet ab effectu, qi post capturā fideiussorē dedit. Rei aūt effect⁹,

17 † optima est probatio. l. vnica. §. sed & si quis homini. C. de lati. liber. tolē. & in auc. de nupt. §. qd eis. ¶ Preterea qui vult

18 iuratoriam cautionem prestare loco fideiussionis, † debet allegare & iurare impotentiā. l. fideiussor. §. si necessaria. ff. qui satisdare cogantur. in auctent. generaliter. & in corpore vnde sumitur. C. de episcopis. & clericis. Sed dominus Ioan. nō iurauit, nec allegauit se non posse dare fideiussorem, g̃ &c. Immo si videatur iuratoria cautio, ex lectura cōstabit, & ex ppria cōfessione, qd poterat fideiubere. Unde ad quid opus est testibus, & dicturis. c. p inas de proba. ¶ Non denique obstat qd dī, qd fuit prestita fideiussio post capturā, qi nō sufficit. ex quo statutum reqrit pro forma, q̄ prestet ante. Et decretum carcerationis ēt pro forma exigit, q̄ cautio prestet ante. Ita sonant illa verba, cautio p eū iuxta formā statuti. Nam cū sint posita

19 p ablatiuos absolutos, † resoluunt i cōdōnē. l. a testatore ff. de cōd. & demon. l. cuiēctis agris. ff. de vsur. Que cōdō ōz adim

20 pleri † in forma specifica. l. qui heredi. & l. Meuius. ff. de cōd. & demon. & cōdō censetur esse de forma, vt traditur per Bal. in auct. matri & auie C. qñ mul. tut. officio fungi possit. vbi aūt p forma requiritur, q̄ fideiussio precedat, si talis forma omittat

21 † actus vitiat, nec cōualidatur, ēt q̄ subsequatur fideiussio. Ita cōcludunt Ioan. And. & alij in. c. q̄ q̄. de vsu. lib. vi. vbi disputant, an cautio de qua ibi, reqrat p solemnitate, qr si p forma requireret cautio in testamento vsurarij, nō sufficeret, q̄ postea prestaretur, & idem tz Pet. de Anc. cōs. cccclxxij. viso & diligenter ponderato. Idem vult Bal. in. l. executorē. C. de execu. rei

22 iudi. col. v. & seq. vbi etiam dt, q̄ ratihabitio † non eqparatur mandato, qñ pro forma requiritur q̄ precedat mandatū. sequitur Feli. in. c. cum dilecta. versi. quartū signū. de rescr. Fa

23 cit, qr vbi consensus † alicuius dz pro forma procedere, nō sufficit q̄ subsequat, lz regulariter qñ consensus interueniat hēat actum validare, sm Inno. & alios l. c. cū cōsuetudinis, de cōsue. Ant. de but. & Ioan. de Imo. in. c. iij. de his q̄ fiūt a prela. traditur p Alex. & Mod. in. l. si qs mihi bona. §. iussum. ff. de acqui. here. & Soc. cōsi. xv. lib. j. Possem plura alia adducere, q̄ omitto. Solū adducam q̄ in terminis proposite qōnis decidit Ludo. rom. cōsi. ccxli. spectabiles domini, vbi vult, q̄ ca

24 ptus non precedente legitima suspicione fuge, † debeat relaxari, etiam q̄ post capturā fuerit facta legitima probatio suspicionis, qr pro forma requiritur, q̄ pcedat summaria cognitio suspicionis. Sequit Feli. in. d. c. cum dilecta col. iij. Nam (vt

25 dixi) forma statuti † non potest adimpleri per equipollens. l. j. in princ. iuncto. §. si quis ita. ff. de verb. oblig. ¶ Non obst. dum dicit q̄ fideiussio prestita incontinēti, & q̄ incōtinēti fiūt videnť inesse. l. petens. cum si. C. de pac. qr istud non procedit qñ p forma reqrit, q̄ fideiussio pcedat, vt patet ex predictis.

26 ¶ Preterea, falsum est q̄ fuerit prestita incontinenti, † cum fuerit prestita post actum consummatū, vt traditur p Bar. & alios in. l. Zenus. C. de fide instru. & no. gl. Bar. & alij in. d. §. iussum. dum tex. dt perfecto negocio. & ipsi exponunt nondū nō consummato, id est antequam actus habitus fuerit p absoluto. Debuisset ergo do. Ioan. fideiubere anteq̄ frater suus esset deductus ad carceres, q̄ nequaq̄ fecit, sz longe post. g̃ &c. ¶ Tertio peccat in eā, qr non apparet de suspicione fuge, nec q̄ do. de Fara sit persona suspecta, prout debuit apparere antequam, iudex decerneret ipsum carcerandum, sic disponente statuto, ibi, si porrecta querimonia fuerit, & apparet suspecta persona &c. Et vbi statutum hoc non exprimeret, deberet tñ

27 subintelligi. qr istud statutum † recipit interpretationē a iure cōi. l. i. §. lex Falcidia. ff. ad. l. Falc. & ita in terminis huius statuti dixit Bar. in. l. si. C. de sponsa. & Alexand. consilio. xix. lib. iij. Pau. de cast. consi. cccclxxij. in causa capture. co. j. De iure

28 autem communi, nullus dz suspectus † dz carcerari, nisi prius fuerit legitima suspicionis causa allegata, & approbata p duos testes, secundum Angel. Aret. instit. de actio. in princ. Cuius opinio communiter practicatur, & a doc. approbatur, vt per Decium in dicto consilio. lxxv. vbi alia adducit. Et licet sint, qui velint sufficere, q̄ creditor iuret debitorem suspectum, tñ ista opinio non tenetur. Et dato, quod vera esset (prout non est) tamen adhuc stat propositum nostrum, qr domi. Ioannes neq̄ allegauit aliquam cām suspicionis, neq̄ probauit ēt per iuramentum, ergo captura iniusta fuit, & iniuriosa, vt in propriis terminis consuluit Bal. in consi. cccxxxvij. Primo allegatur, lib. iiij. Et re vera non potuisset domi. Ioannes (citra periculum sue salutis) iurare eius fratrem suspectum de fuga, cum ipse confiteatur se illi, & suis debere annuam pensionē florenorum ducentorum, & partē dotis materne. Et lz bona sint in Comitatu Venascini, non tamen dominus Ioannes (qui etiam est Forensis, non magis possidens imobilia in agro Auenionen. quam frater) potest dicere fratrem suspectū quia nihil Catilina Cethego. l. in arenam. C. de inoffic. testa. Et ad tollendam suspicionem allegatam a creditore forensi.

29 † sufficit q̄ debitor forensis possideat immobilia, vel annuos reditus percipiat in loco domicilij, secundum Bal. consilio.

cccxj.in causa baptiste.lib.v.& sufficit quod annua pensio sit idonea ad satisfaciendum debito,quod petitur.l.sciendum.& ibi not.Jas.ff.qui satisda.cog.& ita cōsuluit Are.cō.xcuij.Respondeo breuiter. ¶ Quarto,peccat in modo proponendi, quia debuit do.Joan. exprimere causaz,& quantitatē debiti, & non debuit iudex ante expressionez cause,& quantitatis debiti,capturam concedere.Quia quod non est allegatū ante capturam,non potest postea allegari ad confirmandam ipsam

30 capturam.Nam si sine causa concedatur,iniuriosa est.† & iniuriarum confirmatio nulla est.l.si cuz nulla.ff.de re iud.Quod

31 autem debeat prius† exprimi causa & quantitas debiti firmat Bald.in dicto consil. cccxxxviij.& ratio est in promptu,quia statutum volens forensem arrestari,debet intelligi,si pretendatur,quod sit debitor de summa notabili,†non autē de modica summa secundū do.Joan.bap.in dicto tractatu de debi.

32 fugi.quem sequitur Decius in.d.cō.lxxv.factum que traduntur in.l.cetera.§.pe.& fi.ff.de lega.j.Exprimenda est ergo causa,& quantitas debiti,vt liqueat iudici,an captura sit concedēda.l.hoc autez.§.i.ff.ex quibus causis in possess.eatur.alias si sibi non liqueat(saltem per informatoriam narrationem)nō potest iuste decernere.secundum Jnnocen.in.c.solet.in fi.de sententia excommunicationis. ¶ Sed quid moror super istis?Non solum ex forma iuris communis,secundum quam istud statutum debet interpretari,(vt supra probaui)sed etiaz ex forma eiusdem statuti requiritur,quod ante capturam fiat iudici querimonia,per creditorez. Pondera verbuz, querimo

33 nia,† que idem est,quod libellus secundum glo.in.l.si ex mulcta.C.de anna.excep.& in.l.si quis super. & ibi gloss.in verbo, querimonia.C.si.reg. Pondera etiam,quod statutum requirit,quod querimonia fiat per creditorez, ergo in querimonia id est in petitione debet narrari per creditorem,& debitorez, esse suspectum.Sed quando iudici apparebit debitorem esse suspectum,si non exprimatur causa,& quantitas debiti.Jm-

34 mo(secundum ius commune)debuit iudici fides fieri,† saltez summarie de debito,secundum Ang.in.l.nemo carcerem C. de exact.tribu.Sed istud non prosequor,quia nō expedit.D. autem Joan.neque se creditorez dixit,neque causaz,aut quātitatem aliquam expressit ergo &c. ¶ Non obstat inquantum allegatur stylum,& consuetudinem,esse incontrarium,quia ista

35 sunt facti,† que probari debuerunt ante capturam.c.j.de constitu.libro.vj.Nec(vt intelligo)vnquam probabitur aliquis stylus,vel consuetudo,quod forensis possit incarcerari facere forensem clericum,per iudicez laicuz nulla prestita satisdatione,non facta fide summaria de suspitione, non expressa cā & quantitate debiti.Preterea,captura non fuit concessa in executione alicuius consuetudinis,sed vigore statuti.ergo illius forma seruanda fuit, quia via,quam elegisti &c.Nec quicquaz facit dicere,quod Auenio sit communis patria , qr esto qd ista esset,debuisset ergo captura concedi, secundum formam iuris communis,quod vritur communis patria.& sic debuisset fieri fides de debito,& de suspicioneque minime facta fuit. Ergo vertat se do.Joan.quo voluerit,nunquam poterit hāc inciuilem & iniuriosam capturam iustificare.Et si contra abutentes statuto idem ius diceretur,vt par esset.l.j.ff.quod quisque iur.c.cum omnes,de constitu.nostraz procul dubio interpretationem tanquam ipsum euangeliuz admitterent ,& probarēt &c.

RESPONSVM XIIII

TRiturantes pro suo tritico mercenario nō tenētur gabellā soluere,que p statutum importātibus bladū ad vendēdū i ciuitatē imposita ē. Nā & si verū sit qd triturātes triticū vēdant,falsuz tamē est quod vendendi gratia in vrbem intulisse dicantur.

1 Prescribitur gabella triturantiuz,a tempore immemorabili, quo nunquam soluta fuit gabella.
2 Ad,prepositio ostendit modum,& causam finalem.
3 Statutum quod nullus possit emere bladum in platea nisi p vsu suo sub certa pena,locum non hāt in eo q a principio emit causa vsus sui & si ex post eo nō vtatur & nu.4.
5 Statutum prohibens exportare bladūm extra territorium, non ligat forenses,qui agros colunt in territorio, quominꝰ possint eorum partem quam collegerunt, exportare.

Respon. interpreta.

QVeritur. An statutum de soluenda gabella rerum,q̄ importātur in ciuitatē,vel territorium Auraicense ad vendenduz &c.obliget vendentes blada recollecta,& comparata i territorio,pro trituratione,seu calcagio bladorū?Super premisso quesito paucis insistam. Qz si veruz est,q in themate presupponitur,q tpe immemorabili,vendentes trituragia nunq̄ soluerūt gabellam,res transit sine difficultate.nā tanto tpe clarum pscribi libertatem

1 seu immunitatē† nō soluēdi gabellas.c.sup quibusdam.§.preterea.de ver.sig.tradit p Cor.cō.cclxviij.i hac.co.j.& seq.li.iiij. ¶ Sed(semota prescriptione)non putauerīz trituratores teneri ad leidā(vt verbis interrogantis vtar)pro trituragiis p eos venditis in territorio vel ciuitate. Tum , qr verba statuti non cōueniunt.loquitur enim de importantibus,non de colligentibus in territorio,vnde non ei conueniet dispositio.l.q constitutum.ff.de test.in.mili.l.iiij.§.toties.ff.de dam.infect. Accedat,q huiusmodi statutum vtpote odiosuz stricte venit interpretandum.c.in nostra.de iniurijs.l.qcquid astringēde

2 ff.de ver.obli. Tum,qr illa prepositio† ad,ostendit modūz,& causam fin.l.qbus diebus.§.fi.& ibi no.Alb.de ros.ff.de cōdi.& demon.& sic statutum dz intelligi de importantibus blada i territoriuz,principaliter causa vendendi.l.que vtiliter.i principio.ff.de nego.gest.& ibi gl.Non ergo locum sibi vendicabit in trituratoribus,qui non important,& si importarent , non vt venderent,principaliter importarent,sed vt ea aliquo in horreo reponerent,ne deperirent in areis,& in campis.vnde licet expostea vendere contingat,non debent ad gabellam teneri. Ad q bene facit,q decidit Bar.in.l.cetera.§. sed & si parauerit.ff.de leg.j.vbi concludit statutum,quod nullus possit eme-

3 re bladum in platea,nisi pro vsu suo,† sub certa pena , locum nō habere in eo,q a principio emit causa vsus sui licet ex post contingat,q ex causa non vtatur,vt quia absfuturus sit ex aliqua necessaria vel probabili ratione.Sat enim est,quod prin-

4 cipium † fuerit licitum.l.i.§.vnde querit Offilius.ff.de exerc. act.& ibi Jacob.de beluī.Bal.& Alber.Jdem dicunt Alex.& Moder.in.d.§.sed & si parauerit.& Jo.fir.in trac.de gabellis.in.ij.parte.viij.partis princ.questio.prima.Adducitur ēt, quod in simili consuluit Cor.consi.ccxlj.in causa inquisitionis. col.ij.lib.iiij.vbi consuluit statutum prohibens exportare bla-

5 dum extra territorium,† non ligare forenses,q agros colunt i territorio,quominus possint eorum partem quaz collegerūt exportare,ratione publice vtilitatis,scz vt incitentur forenses ad excolendos agros.Jdem ergo nos ēt dicamus, vt statutū non obliget trituratores forēses,quominus possint libere sua trituragia vendere,vel exportare. Alioquin per indirectuz ciues & incole Auraicenses immunes ab ipsa gabella,cogentur pro trituratoribus soluere,qr non iā modico ere reperiēt qui velint eorū blada triturare,vt in simili dixit Bart.in.l.priuate.C.de excu.mu.li.x.& Bal.in.l.j.C.de episc.& cle. & Ange.in auct.de non alie.§.qr vero.

RESPONSVM XV.

NObiles nobiliter viuentes, qui Valriacum incolebant ,duz Delphinus ibi dominaret,lege Delphinali,ab oībus oneribus immunes erant.Quesitum fuit cum nunc Comitatui Venascini vnitum fuerit,an eadem debeant immunitate potiri? Respondi Romano iure Comitatusqz consuetudine,nobiles oneribus fore obnoxios,abolita Delphinali lege,cum Valriacum adeo accesserit Comitatui,vt etiam Delphinatus nomen , titulumque perdiderit.

1 Nobiles lege communi immunes esse,probatur.
2 Translatio valriaci in Comitatum,an ob id Valriacū subiectum primis legibus,& statutis videatur. 3.
4 Nobiles lege romana,subijciuntur oneribus locorum quos inhabitant,vel vbi bona possident.
5 Abolito titulo regio,abolētur titulus sue legis.
6 Translatio an censeat fieri cum suis legibus,& statutis. 7.
8 Consuetudo dicitur iustificata ex tribus sententijs an in actis

productis.

9 Consuetudo vltima, tollit primam.

10 Priuilegio exemptionis, renunciasse videntur, qui sepe quotizati munera soluunt nulla, conseruatoria protestatione premissa. 11. 12.

Respon. interpreta.

NObilis Do. Gaspar Clareti, do. de tribus caturis, iuridice ppo-nere vr se immunes esse a talleis, & collectis impositis p sindicos, & hoies loci Valriaci. Et tam cõi iure, q lege Delphinali (que vigebat i d. loco anteq accessisset Comitatui Venascini) nobiles notabiliter viuẽtes (put viuit idẽ Gaspar) videntur immunes ab
1 oneribus ẽt realibus. Quod sint immunes nobiles † lege cõi, pbari vr p tex. in. l. iij. §. j. ff. de mune. & hon. & in. l. nõ tm. §. j. ibi pp inclytam nobilitatẽ. ff. de excu. tut. Quod ẽt. l. Delphinali ita caueat, attestat Guido papa decis. ccclxxxiiij. ex ordiẽte, sz qd de nobilib⁹. Et lz Valriacũ separatũ fuerit a Delphi
2 natu, † adhuc tñ subiectus vr primis legib⁹ & statutis. sz Bal. in. l. cũctos populos. co. ij. C. de sum. tr. & fi. ca. & Ale. ɔs. cxxiij. col. fi. li. iiij. & lz translatũ fuerit in põtificẽ Maximũ, sanctãq
3 romanã ecclesiã, tñ translatio intelligit facta † cũ suis legibus, & decretis, qbus antea vtebat, sm Bar. in tract. Tyberiadis, sub rubr. de insula. & Socy. ɔs. lxxix. si essemus. col. iiij. lib. iiij. ¶ Premissis nõ obst. rñdeo do. Gasparẽ nulla se posse lege eximere a pdictis oneribus. Nõ qdẽ romana lege, qr sm legẽ romanã ẽt nobiles oneribus locorũ quos inhabitant, vel vbi
4 bona possidẽt, † subijciunt. l. munerũ. §. patrimonialiũ. & ibi no. Bar. ff. de mu. & hon. Ad ɔria iura rñdendũ est, vt dixi in. iij. rñso sub rub. de pla. & priu. gratijs. in. ij. dubio, vbi late de nobiliũ immunitate disputaui. Nõ ẽt lege, seu ɔsuetudine Delphi
5 nali, qr abolito titulo regis † abolet tit. sue legis. c. trãslato. de ɔsti. ¶ Nec obstat. q trãslatio credat in dubio facta cũ suis legibus, qr distinguẽdũ qualiter, & qño sit facta. Nã si fiat simpliciter, & principaliter in psonã alicuius, ita q is sit dñs sepa
6 ratus, † & principalr illi⁹ loci trãslati, & tunc trãslatio vr facta cũ suis statutis, & ɔsuetudinibus, & sm antiquas leges dz gubernari, vt Comitatus Tholose, & Comitatus puincie, Ducatus Mediolani, & Delphinat⁹, q peruenerũt ad regẽ Frãcie. nõ tanq vniti regno, sz vt pricipales dep se essent, & vt illis Rex dominaret, nõ tanq Rex, sz tanq dux, & Comes. Et in istis terminis pcedunt ɔria. ¶ Si vero translatio fiat accesso
7 rie, † ita q loc⁹ trãslatus accedat, & vniat alteri dignitati puta regno, vel Comitatui, & tũc qr efficit portio & mẽbrũ illius dignitatis cui adijcit, dz gubernari sm leges suas antiquas. sm gl. i. c. j. ne sede vaca. & Bar. i. l. si ɔuenerit. §. si nuda. ff. de pig. act. Et iste ẽ casus nr, qr Valriacũ vnitũ fuit accessorie Comitatui Venascini, & sanctissim⁹. d. nr Papa illi dominat, tanq Comes, & nõ tanq separat⁹ do. Valriaci. Et ita ẽt ɔcludunt d. Alex. & Mod. in. l. j. ff. de le. j. vbi alias ɔgerũt autoritates. Et ita ẽt distinguit Ale. i. d. ɔs. cxxiij. & Mar. lau. i trac. de pricipib⁹. ver. lxxi. Car. Ale. i. c. ius ciuile. j. dist. & i. c. quadragesima. iiij. dist. And. sic. ɔs. iiij. scribit. j. regũ. co. vij. & seq. li. j. & Cur. senior ɔs. lvij. sup eo. co. v. Seruãdũ q est ius cõe, quo vr tñ Comitat⁹ Venascini, sm q nobiles nõ sunt imunes (vt. sr. dixi) & i quo ẽ ɔsuetudo ɔria ɔsuetudini Delphinatus, toties obseruata in. d. loco Valriaci, vt ɔstat ex trib⁹ sniis i actis p
8 ductis, † ex qb⁹ dr legitima ɔsuetudo iustificata. sm gl. & scri. i. l. de qb⁹. ff. de leg. & Pañ. in. c. fi. col. ix. ver. vij. reqrit. de cõ
9 sue. Que vltima ɔsuetudo † tollit primã. l. mella. §. j. ff. de ali. & cib. le. l. iij. §. oim⁹. ff. de sepu. vio. maxime qñ vltima ẽ ɔformis iuri cõi, vt i casu nro. vt pbat abũde Fel. i. c. cũ accessissent. co. xiij. de ɔsti. Accedat ad corroborationẽ pmissorũ, q parẽtes eiusdez. d. Gasparis sepe ista munera spõte soluerũt nulla con
10 seruatoria prestatione pmissa. Quo fit, vt priuilegio † exẽptionis (si q haberent) renunciasse videant. l. j. & seq. C. de his, q spon. ma. sub li. x. & ibi no. Bar. seqt Alex. ɔs. cvj. in cã & lite. co. j. li. j. & lz i hoc sit aliqua iter doc. hesitatio, ñi qñ p. xxx. an.
11 † priuilegiarus sponte soluit, ɔcordant oẽs q pdat imunitas, vt p Ale. ɔs. xxxiij. põderans his. li. v. Ex depositionibus aũt testiũ, ɔstat q antecessores. d. Gasparis semp soluerũt tallias & collectas iuxta quotizationẽ factã per agentes noie vniuersitatis. Et ẽt ɔstat ex libris, & registris collectarũ, qbus pbatur
12 q fuerint quotizati, † & q soluerint, sm Bart. i. l. qd i. §. nummularios. in ei. no. ff. de eden. & in. l. admonẽdi. ff. de iureiur. & in auc. & si ɔtrius. C. de fid. inst. & maxime, vbi ɔsuetudo talibus libris autoritatem dedit. l. j. C. de emanc. li. c. ij. de fid. instr.

RESPONSVM XVI.

INiqua lex est, ciuilis Orsonis, q pauperibus vetat, ne eorũ capras, & pecudes in cõia pascua depascendas immittant. Nec q a maiori parte populi impie actũ est, ratum haberi dz.

1 Statuere potest vniuersitas, circa ea q cõcernunt administrationem bonorum suorum.
2 Statutũ o maiori pte ppli obseruãdũ ẽ, ac si oẽs statuissent.
3 Statuti ɔfirmati amplius de inualiditate non est dubitandũ.
4 Appellare a statuto grauãte rẽp. vr aliqs pticulares, licitũ est.
5 Decreta alicui nociua, veniũt officio iudicis rescindenda.
6 Exceptio doli cõpetit grauatis, ɔ statutũ alteri perniciosum,
7 Ius depascendi animalia cuiuscunq generis, in publicis pascuis competit cuilibet de populo. 8. & vsque ad nu. 12.
12 Pascuorum quedam estiua, quedam hyberna.
13 Pascua pinguiora, & magis leta essent, si in eis pecudes, & capre hybernarent, & stercorarent.
14 Reg. l. qđ maior. ff. ad munici. qñ pcedat, & qñ nõ 15. 16. 17.
18 Reformatio si sit iniqua, cõfirmatio eiusdem pariter erit iniq.
19 Cõfir. nullũ robur tribuit ɔfirmato, si alr sit iniquũ, & iniustũ.
20 Confirmatio intelligitur facta, sine preiudicio tertij.
21 Sanioritas nõ ɔsistit i numero psonar, sz i facto & operatiõe.

Respon. interpreta.

ANtiquo Loci Orsonis statuto hactenus obseruato cauet, q qlibet de populo possit a festo oium sanctor, vsq ad festũ sancte Marie de mẽse Martij i publicis pascuis, & in qlibet illor pte aialia cuiuscũq generis depasci facere. Nũc vero maior pars hoium reformauit dictũ statutũ, & statuit qđ nullus possit in certa pte pascuorũ depasci facere aliqua animalia quis tpe, nisi aratoria, & laboratiua, a q reformatione, & similiter ab imposi. penarum (q excessiue dicunt ɔueniẽ tibus imposite) nõnulli appellarũt, pretendẽtes nõ licuisse maiori parti discedere ab antiquo statuto. ɔdicẽtib⁹ ipsis appellantibus. Jđ qrit, an iuridica sit horũ appellatio, & veniat reformatio retractãda. ¶ Videret primo aspectu male appel
1 latũ, qr vniuersitas Orsõis hz autoritatẽ statuẽdi † i his q cõcernũt admini. bono. suo. l. j. & l. ambitiosa. ff. de decr. ab ord. faci. tradit p Bar. i. l. oẽs ppli. in. j. q. ff. de iust. & in. p illũ tex. q ẽt pcedit, si vniuersitas velit statuẽ ɔ antiq statuta. sm eũdẽ Bar. ibi i. iiij. q. iij. q. pncipalis. ¶ Nec ob. vr dissensus, & ap
2 plo vni⁹, vel pluriũ, qr q maior pars facit, † ẽ obseruãdũ ac si oẽs ɔsensissent. l. aliud. §. referi. ff. de reg. iu. & l. q maior. ff. ad muni. Qđ maxime verũ vr hoc casu, quo. R. do. legat⁹, & vica
3 ri⁹ sanctissimi nri in Comitatu Venascini, statutũ hmõi † ɔfirmauit. Vñ ñ vr de inualiditate amplius dubitãdũ. c. j. de ɔfirma. vti. vel inut. c. cũ M. ferra. & c. cũ accessissent. d ɔst. ¶ Sz (pmissis nõ obst.) rñdeo bñ appellatũ, & male fuisse decretũ & ordinatũ, a maiori parte. Et (pro fundamẽto) presuppono, q
4 a statuto grauãte Rẽpub. vel aliquos particulares † licitũ est appellare. l. j. §. solẽt. ff. qñ appel. sit. Firmat Bar. i. l. oẽs ppli in fi. v. q. princ. ff. de iust. & iu. & i. d. l. ambitiosa. col. pe. ff. d decre. ab ordi. fac. tradit p Pañ. & Mod. i. c. ɔsuluit. de appel. p Ale. ɔs. cxc. mature digestis. li. ij. ɔs. cvj. viso li. iiij. Et decreta
5 alicui nociua, † offõ iudicis veniũt rescindẽda. l. q se grauatos
6 . C. de cẽsi. li. xj. & ɔ statutũ alteri pniciosum † cõpetit grauatis exce. doli. Si mõ ostẽdat reformationẽ antiq statuti de oluz cõsensu editi, & hactenus obseruati, fore iniquã & appellãtib⁹ ac vniuersis pniciosaz, iustificata remanebit applo, retractãdaq erit ipsa reformatio. Ad hãc iniqtatẽ demõstrãdã pmitto, q cuilibet de pplo ius cõpetit depascendi aialia sua cuiuscunq
7 generis, i pascuis publicis, † cũ sint oibus cõia. l. inter. §. vniuersitatis. ff. de rer. diui. l. j. C. de pasc. pub. li. xj. Hoc sic pmisso, rñdeo hmõi reformationem qua incole arcent a pastione cõmuni in pascuis cõibus. iniustam esse, & iniquã, pluribus rõnibus.
8 Primo, qr iniustũ est, q qs nõ possit vti re cõi, † ad vsum destinatuz. d. l. j. de pasc. pub. & l. in tantũ. §. in cõe autem sepulchrum.

dicto.l. arboribus.§. nauis.ff. d vsu. ⁊.l. si edes.ff. cōmu. diui. Et dicat qd iura loquunt i re cōi plurib⁹, vt singulis, respondet qd idez dōm est in re cōi pluribus vt vniuersis. Nā pmo, qñ et tali re percipit commoduz a singulis, vt percipit et publicis pascuis, s3 Cepo. l tracta. seruitu. rusti. sub rub. 9 de seru. iuris pascēdi, ⁊ probat. l. a ciuitatibus. de leg. j. rūc. n. eadez subest rō, vt non debeat quispiā prohiberi vti re cōi ad vsuz destinatuz, vt ēt probat in. d. l. j. ⁊ seq. de pascu. publi. ⁊ pinuis. Et si dicat, qd appellantes non possint dici se fuisse grauatos, cū lex sit oibus cōis ⁊ gñalis, nulliqz pmittat facultatez depascendi. Rñdet et eo dici grauatos, qd non habent 10 esum pascuoruz fm eoruz indigentiaz. † Naz publica pascua, ad vsuz publicuz deputata, debent esse parata vsui cuiuslibet, fm eius indigentiam. Ut si habeat pecora, eidez debent esse parata ad vsuz pecoruz, si vero soluz armenta, ad vsuz armentoruz, qz hec ē nā iuris vtendi fruendiqz. l. vsus pars. ff. d vsu ⁊ habi. l. pro parte ff. de serui. l. per funduz. ff. de ser. rusti. pdi. Qua rōne dicunt Old. ⁊ Ale. in. d. §. vniuersitatis. qd de vsu pascuoruz, ⁊ nemoris Reipublice, quoruz vsus est cōis, tm d3 11 hic pauper, † pro sua necessitate, quātuz diues, arg. l. vtruz. §. si de rebus dub. ⁊. l. j. C. de 9sor. eiusdē litis. ⁊. l. Paul⁹. ff. de re iu. Stāte āt reformatione non ita habebit vsuz pauper, qui tres solas possidet capras, quātum diues, qui triginta habet boues. Quare negari nō pōt, qd hec reformatio nō sit ab omni equitate aliena. ¶ Scdo, qr hyemali tpe pascua 9ueniūt solis minutis aialibus, vt sunt pecudes, ⁊ capre. Pascuoruz. n. 12 † quedā estiua sunt, ⁊ hec ēt armentis eo tpe cōueniunt. Quedaz hyberna, ⁊ hec armentis minime conueniunt. Aialibus saltez aratorijs vt docet experientia reruz magistra. c. quā sit. de elec. lib. vj. Cleme. dispēdiosaz. de iud. ⁊ pbat in. l. q saltū. ff. de lega. iij. Unde hec reformatio dignoscit perniciosa reipublice. qr eo tpe vtilius foret, qd minuta aialia in pascuis essent, i quibus grauia illo tpe nequeunt pastū qrere. Nec dicat, qz pascua fertiliora erāt estiuo tpe pro aialibus grossis, si hyemali conquiescāt, ⁊ nō depascant a minutis, qr istō nō est concedenduz ea rōne, quia pinguiora, ⁊ magis leta essent pascua 13 † vberioresqz producerent herbas, si in illis pecudes, ⁊ capre hybernarēt, stercorisarētqz. l. pecoris pascēdi. ff. d ser. ru. pdi. ⁊ tradit p gl. in. l sylua cedua. §. integra. ver. pascēdi grā. ff. de ver. sig. Et istō notissimū est adeo qd non indiget pbatione. Ex qbus apparet antiquuz statutū esse rōnabilius, ⁊ populo vtilius. iō 9cludēdū, vt 9cludit Imperator in. d. l. j. de pascu. pub. iudicē ōbere decernere eā manere depascēdi necessitatē, q̄ statuti antiquitas. Id solū restat, vt rñdeat regule. l. qd maior. ff. ad munici. Ad q̄ rñdeo, ⁊ pmo, qd regula, pcedit i actu necessario, secus in voluntario, prout nos loquimur, qui vno 14 appellante † reuocari d3. c. cōueniebat. de his q̄ fiunt a prela. c. 9s aut. iiij. dist. Et ita cōcludūt gl. Inno. Hosti. Ant. Imo. Fel. ⁊ Barb. in. c. cū oēs, de cōst. Bal. in. l. j. in pn. ff. de mag. conue. vbi vī decidere casuz presentis cōtrouersie. Inquit. n. si maior pars faciat statutū, qd si quis aliquid fecerit, incedat in penā pecuniariā, vel aliaz, puta excōicationis, soli 9sentien- 15 tes † tenent, nec obstat regula. l. qd maior. qr procedit qñ maior pars exercet actuz necessariuz, nec consuetuz. Idē tenuit Jo. and. in. c. vnico. de reruz permu. li. vj. ⁊ in regula, qd oēs. de re. iur. li. vj. ⁊ Inn. in. c. humilis. de ma. ⁊ obe. ⁊ Lap. alle. xxxj. infrascripta sunt. Et idē in ppositō cōsuluit And. sicul. 9. vij. Clementissimi Dei. col. ij. li. j. Et ista est cōis snia, teste Decio in. d. c. cū oēs. Et l3 plures sint q nō recipiant hāc intelligentiā. inter qs fuerūt Pan. ⁊ Car. in. d. c. cū oēs. ⁊ Jas. in. l. iurisgētiū. §. si. ff. de pact. dicentes stādū esse statutis a maiori parte, mō qd statutū fuit, vtile sit, l3 nō necessariuz. Horuz tñ snia 9sultationi nrē nō aduersat, cū hmōi reformatio nō fuerit nec sit necessaria, nec vtilis, vt p3 ex premissis. ¶ Scdo rñdet, qd regula. d. l. qd maior. nō pcedit, qñ maior pars vult statue- 16 re † 9 id, qd ab oibus pus fuerat statutuz, ⁊ ordinatuz, vt fuit in casu occurrenti, tunc. n. necessarius est omniū consensus, secunduz Inno. c. accedentibus. circa mediuz. de priuileg. vl i vult, qd vnus solus possit cōtradicere. sequitur Panor. in. c. veniens. col. v. de prescript. ⁊ Ludo. Roma. in rub. de arbi. col. x. ⁊ licet Bal. ⁊ quidaz alij istud nō admittant, tamen de eoruz autoritatibus non puto curanduz. Tū, quia sufficit, qd pro nobis sit communis opinio. Tum, quia opinio cōtraria procedit, quando maior pars aliquid statuit ex causa necessaria, secus si voluntaria, vt in casu nostro, secunduz And. sic. ⁊ Feli. in. d. c. cuz oēs. ⁊ Jas. in. d. §. si. Terz, quia contraria sen-

tentia posset procedere, qñ maior pars aliquid disponit 9 antiqua statuta, antiquasqz 9suetudines, circa ea quorū commo- 17 duz vel incommoduz tangit singulos, † vt vniuersos, secus si tāgat singulos, vt singulos, qr tūc requirit consensus omniū. Unde cuz in occurrenti casu agatur de iure depascendi in pascuis communibus ⁊ sic de preiudicio tangēte singulos vt singulos, consequitur quod non potuerit antiquum statutū tolli, nisi communi omnium consensu. Nam in hoc militat ratio regule, quod omnes tangit. de regulis iuris. in sexto.

¶ Ad cōfirmationez. R. domini tripl'r rñdet. Pmo, qz eadez iniquitas est in 9firmatione q̄ est i reformatione. c. ex pte. 18 ⁊ ibi no. † Pañ. in vlt. no. de testi. vnde eisdē rōnibus iustificat appello a 9firmatione interposita, quibus a reformatione. ¶ Scdo rñdet, qd confirmatio in dubio censet facta i forma 19 cōi, nullumqz robur tribuit confirmato † si alias sit iniquuz ⁊ iniustuz. c. ex parte. ⁊ ibi gl. ⁊ Cardi. d cōsti. nec quicquā valet si actus confirmatus sit nullus. c. inter dilectos. de fi. instru. c. qr diuersitatē. de cōcel. preben. ⁊. c. pen. de cōfir. vti. vel inuti. ⁊ consuluit Anch. 9s. cclxxxix. visis diligenter. Et cōfirmatio 20 intelligit facta † sine pīudicio tertij, fm Bal. in. l. i. in pn. ff. de 9stitu. pnc. ⁊ Alex. 9s. cxxv. col. ij. lib. ij. p tex. in. l authoritatē. C. vnde vi. Et facit regula gñalis. l. j. §. si quis a pncipe. ff. ne qd in loco publi. ⁊. c. sup. eo. de offici. delegat. cum similibus. ¶ Tertio rñdet, qd. R. dñs Legatus confirmauit hāc reformationē, mō fuerit facta a maiori, ⁊ saniori pte. S3 nō pōt videri fcā a saniori, cū nō sit nec equa, nec rōnabilis. nō. n. sanio- 21 ritas cōsistit in numero psonaz, † s3 in facto, ⁊ operatione, s3 gl. in. c. ea noscit. de his que fiunt a Prela. Et voluit ēt Panor. in. c. ecclesia. vltī. de elec. Ex quibus apparet bene appellatum, ⁊ male statutum, ⁊ ordinatum.

¶ De iurisdictio. ⁊ impe.

RESP. PRIMVM.

Optimo Iure moueri vidētur procurator sanctissimi do. do. nostr, ⁊ Nobiles de Anceduna agētes contra nobilez do. Alanuz reū ⁊ eius authores in actione negatoria proposita. cum huiusmodi agenti sufficiat negare ius parti non esse aduerse. que si nō probet ius sibi esse facile succumbet, ipsosqz agentes multum opitulatur sententia do. Rostagni, ex qua dominium seu quasi acquiritur, ⁊ cui nihil opponere potest, cum confessus fuerit omnia contenta in ea vera esse. Uerum enimuero dominum Alanum potiorem fore clarissimi iuris est, tum quia predicti agentes nec se dominos, seu quasi, nec inquietationes (prout eis incumbebat) probarunt. nihilqz probat sententia per eos allegata quo ad dominiuz, cuz traditio seu quasi ex ea secuta non fuerit, que etsi secuta fuerit, tamen cū nec articulata, nec probata extiterit, agentibus non prodest. tum etiam quia ipse domi. Alanus se condominium loci Cadarosie optimis instrumentis, ⁊ validis testibus ac merum ⁊ mixtum imperium suum comprobauit. ergo et licuit, ac licet in facinorosos homines (iuxta demerita) animaduertere.

1. In actione negatoria tenetur actor se probare dominum. vel quasi.
2. Agens actione negatoria inquietationem probare tenetur.
3. Licet sententia prestet iustum titulum prescribendi, non tñ ex ea probatur dominium, nisi secuta fuerit traditio, vel quasi.
4. In iuribus incorporalibus scientia ⁊ patientia aduersarij venit articulāda ⁊ probanda ad cōmodum prescriptionis ⁊ quasi traditionis.
5. Ex imperio vniuersali non recte arguit imperiū particulare.
6. Instrumentum sententie super mero, ⁊ mixto Imperio, idez imperium recte probat.
7. Confessio facta in vno iudicio, probat in alio.
8. Libellans omnia libellata vera esse fatetur.
9. Argūm recte procedit a coniunctione duaruz probationum.
10. Priuatos carceres habere non licet nisi habentibus merum ⁊ mixtum imperium.
11. Instrumenta recognitionum, ⁊ prestationuz homagij, ⁊ fidelitatis, probant merum ⁊ mixtum imperium.
12. Ex constitutione officialium communi nomine facta probatur condominatio,

13 Longa quasi possessio Iurisdictionis validis titulis ac probis testibus iustificata data patientia ac scientia aduersarij iurisdictionem plene probat.

14 Testes producti in vna causa, an fidem faciant in alia ibi vide quomodo procedat.

Qui veritas est, me dirigat in viaꝫ lucis, ꝛ veritatis.

Respon. interpreta.

NEclarum Vis strenui militis, do. Alani Raynaudi verbosa allegatione obtenebret, paucis vtar, ꝛ eo maxime, q[uia] veritas verboꝝ adminiculo non eget. l. j. C. si vnus ex plur. here. q[uia] vbi cõstat de veritate, non est eunduꝫ per ambages. ſm Bal. in. c. ij. de noua for. fi. Agũt. d. procuratores sanctiss. d. d. nri, ꝛ Nobiles de anceduna ꝫ. d. Alanuꝫ actione negatoria, quã actioneꝫ negatoriaꝫ deduxerũt taꝫ in cã appellonis interposite a snia. d. N. officialis p̃dicti. d. Alani, q̃ in cã inhibitionis ꝛ litteraruꝫ obtentaruꝫ, negando dictuꝫ Alanum vnquaꝫ per se, neqꝫ per autores suos habuisse aliquod merũ, vel mixtuꝫ imperiuꝫ in terra Cadarose. quo circa videndũ est numquid pro parte agẽtiuꝫ sint probata necessaria in actione negatoria. Scdo videdũ erit an pro pte do. Alani rei conuẽti sit probatuꝫ ei cõpetere merũ ꝛ mixtuꝫ imperiuꝫ i dicto loco. Circa pmuꝫ, si queraꝭ, an pro parte agẽtiuꝫ sit fundata intentio in actione negatoria. pma facie vꝫ doꝫ quod sic. quia de nã actionis nagatorie sufficit agenti negare ius parti aduerse cõpetere. l. ij. in prin. ꝛ. l. loci corpus. §. competit. ff. si serui. vendi ce. no. in. §. eque. insti. de actio. ꝛ nisi reus pbet ius sibi cõpetere dꝫ succũbere ſm Spe. tit. de iure emphy. §. j. ver. lxv. Quido pape ɔſ. xci. circa processuꝫ vẽtilatuꝫ. col. ij. Preterea constare vꝫ ex instro snie late per. d. Rostagnuꝫ, per quã sniaꝫ acquiritur dñiuꝫ vel quasi. vt per Bar. in. l. ex h iure. ff. de iusti. ꝛ iur. ꝛ snia tribuat iustuꝫ tituluꝫ. vt per Alex. i terminis nris. ɔſ. xxiiij. lib. v. per. l. Pomponius. §. si iussu. ff. de acquirẽ. possess. ꝛ ꝫ dictã sniaꝫ non põt. d. Alanus venire, q[uia] eaꝫ produxit. ꝛ sic confessus fuit contenta in ea vera esse. ſm Bar. in. l. post legatuꝫ. ff. de his qui. vt indig. Preterea, constat per quãplures testes productos in cã appellationis sanctissimi do. nri p̃dictos de Anceduna esse iã lõgo tpe in quasi possessione exercendi meruni ꝛ mixtuꝫ imperiuꝫ in dicto loco ḡ ꝛc. Sed premissis non obstantibus. ꝛ si. d. Alanus nõ intendat istud in dubiuꝫ reuocare, tñ posset probabiliter dici nõ esse probata incumbentia pro parte agẽtiuꝫ ex infrascriptis. Primo i actio-

1 ne † negatoria tenet probare actor se dñum vel quasi eius rei, quaꝫ negat ad aliuꝫ ptinere, q[uia] actio negatoria, est actio realis §. eque. insti. de actio. ꝛ nõ daꝭ possidenti tñ, sed domino vel quasi, ꝛ non aliter. l. vti frui. ff. si vsusfruc. peta. d. l. loci corpus §. cõpetit. declarat Spe. in ti. de pu. ꝛ serui. §. negatoria. ver. ꝛ no. ꝛ clari⁹ Alex. ɔſ. cxxxvj. in cã ꝛ lite. col. iij. lib. ij. Scdo te-

2 neꝭ actor probare † turbationẽ, idest qõ aduersarius turbat ꝛ nõ patiꝭ ipsuꝫ actorẽ vti frui iure suo. l. ꝛ si forte. §. j. ꝛ. l. harũ. ꝛ. l. egi. ff. si serui. vend. l. si prius. ff. de no. ope. nunc. c. examinata. de iudi. q̃ extrema non video ɔcludẽter fuisse probata. nec

3 obstat instrm allegate snie, q[uia] ꝛ si sententia † prestet iustuꝫ tituluꝫ p̃scribendi. d. §. si iussu. non tñ probat dñiũ nisi fuerit secuta traditio, vel quasi ſm Bart. in. d. l. ex hoc iure. q̃ quasi tra-

4 ditio in † iuribus incorporalibus cõsistit in vsu illius iuris, cũ patientia aduersarij. l. quoties. la. ij. ff. de serui. sꝫ nec in processu primo, nec scdo, Sãctissi. d. noster, nec p̃fati. d. de Ancedu na, nõ probauerunt, nec articularũt, qõ vnquaꝫ vsi fuerint mero vel mixto imperio in territorio Caderosie, sciẽtibus ꝛ patientibus p̃dicto. d. Alano. ꝛ autoribus suis, seu aliquo cõdomino, ḡ ꝛc. ꝛ si pur insistere voluerit. d. Iudex sup dicta snia, dico qõ illa facit totaliter ad victoriaꝫ. d. Alani, ꝛ destruit intẽtionẽ agẽtiuꝫ, vt. j. clarissime probabo. Nõ obstãt asserti testes producti p parte actorũ, q[uia] nullatenus pbãt q[uod]. d. agẽtes habeant quasi dñiuꝫ alicuius iurisdictionis in dicto loco, ꝛ lꝫ deponãt qõ sanctissimus do. noster, ꝛ praefati nobiles de anceduna aliquãdo exercuerũt gladij potestatẽ, nõ tñ pbant eos fore in quasi possessione meri ꝛ mixti imperij in p̃dictuꝫ. d. Alani ꝛ suorũ autorũ, q[uia] nõ deponũt qõ predicti agẽtes exercuerint illã gladij potestateꝫ scientibus ꝛ patiẽtib⁹ p̃dicto. d. alano ꝛ autoribus, put necessuꝫ fuit. d. l. qties la. ij. ff. d seru. ꝛ in. l. j. ꝛ. ij. C. d ser. ꝛ aq. ꝛ ibi Bar. instruit iuuenes aduocatos

q[uod] debeãt articulare ꝛ pbare sciaꝫ ꝛ patiẽtiaꝫ aduersarij. ꝛ idẽ sentit Pañ. ɔſ. xviij. in cã ꝛ qõne. ad fi. lib. ij. ꝛ cõsi. xxiij. col. ij. eo. lib. ꝛ alibi sepe. Nec ob. si forte diceretꝭ, qõ sanctiss. d. nr est supremus. d. totius comitatus venaysini, q[uia] posset dici nõ cõstare, q[uod] locus Cadarosie sit de ꝫetu venaysini, ꝛ id debuit ar-

5 ticulari ꝛ probari. vel esto q[uod] ita sit, nõ tñ † sequiꝭ ergo sanctiss. d. noster hꝫ meruꝫ ꝛ mixtũ imperiuꝫ in dicto loco, q[uia] imperator est do. totius mundi. l. deprecatio. ff. ad le. rhod. d iac. ꝛ tñ meruꝫ ꝛ mixtũ non hꝫ in quolibet loco totius mũdi, intelligitꭓ. n. hẽre supremuꝫ dñiuꝫ quo ad protectionẽ, ſm Bar. in pemio. ff. stat. n. siꝭ, qõ Papa sit vrs do. Comitatus venaysini, ꝛ habeat merũ ꝛ mixtũ imperiuꝫ in vniuerso nõ tñ habeat meruꝫ ꝛ mixtuꝫ imperiũ vnius castri particularis, puta Cadarosie, ſm Bar. in. l. j. §. hic. ff. de rei vẽd. hinc dicebat Bal. in. l. j. C. vn. cogna. qõ stat siꝭ quod regnũ apulie sit de vrs. d. Ecclesie, ꝛ tñ castra regni particularia sint de directo dñio regio, ꝛ sequitur Ias. in. l. j. in prin. col. ij. ff. ad treb. posseꝫ aliter ɔprobare. sꝫ q[uia]. d. Alanus nõ intendit insistere nisi in suo vero iure, ideo clarissime demõstrabo pmuꝫ. d. Alanuꝫ probasse se esse condominũ dicti loci Cadarosie, ꝛ in eo hẽre meruꝫ ꝛ mixtũ imperiũ, ꝛ ɔñr ei licuisse ꝛ licere aiaduertere in facinorosos hoies, iuxta demerita. l. iij. de iu. om. iud. Probauit primo. d. Ala. cãꝫ habens a Pe. bisqueni, seu Iuliano eius filio ꝛ herede vrs se esse condominuꝫ dicti loci, ꝛ hẽre merum, ꝛ mixtuꝫ imperiũ

6 in eo per instrm dicte sententie, qõ instrm † facit probationeꝫ euidentissimaꝫ. c. licet cãꝫ. in verbo euidentissime constat per instrm, de prob. Bal. in. l. licet imperator. ff. de statu homi. cũ solitis concord. ibi. n. aduocatus sanctissimi do. fatetur ex pisse Petruꝫ bisqueni hẽre meruꝫ ꝛ mixtuꝫ imperiuꝫ. ibi. d. Guillelmus de anceduna nunc agens ꝛ tunc reus confiteꝭ Petrũ bisqueni esse cõdominũ dicti loci ꝛ ad quẽ simul cuꝫ aliis condominis asserit spectare ius puniendi facinorosos, lꝫ locuꝫ dicat esse preuẽtioni, qõ nunc non erubescit denegare, ꝛ cõfessio

7 † facta in vno iudicio, probat in alio ſm Inno. in. c. ij. de cap. mona. Fel. ꝛ alij in. c. at si clerici. d iud. in prin. Ale. ꝛ alij in. l. ij. C. de eden. nec dicatur qõ non fateꭓ Petruꝫ bisqueni eẽ condominũ lꝫ dicat ad instãtiaꝫ aduocati ꝛ Petri bisqueni fuisse sibi inhibitũ ꝛc. q[uia] in prin. sue narrationis ɔfitetur adherẽtes do. aduocato fiscali in cã inhibitionis fore condominos dicti loci, vñ vna pars instri dꝫ declarari per aliaꝫ. l. q filiabus. ꝛ. l. si sermo plurũ. §. fi. ff. de leg. j: nec dicatur q[uod] lꝫ fateaꝭ eos esse cõdominos, non tñ propterea infertur, qõ alij condomini habeant meruꝫ vel mixtuꝫ imperium in forensis, q[uia] puto aduertẽduꝫ, vt vnico verbo ɔcludaꝫ, q[uod] predictus do. de Anceduna in libello suo porrecto in cã inhibitionuꝫ oliꝫ sibi factarum ad instãtiaꝫ p̃dicti do. Petri in quodã versi. ita ɔcludit. iuꝫ vt, q[uod] ipse, ꝛ ceteri ɔdomini faciẽdo ḡ istaꝫ ɔñtiaꝫ talis est cõdominus Cadarosie, ergo hꝫ ius exercẽdi merum, ꝛ mixtuꝫ imperiuꝫ in delinquẽtes cuꝫ facultate preueniẽdi alios cõdominos, si mõ oliꝫ libellando ita ɔclusit. cur mõ taꝫ varieꭓ non. n. a ppositis in libello discedere lꝫ, q[uia] † oia vera eẽ fateꭓ libellãs.

8 l. cuꝫ precũ. cuꝫ sua gl. C. de lib. cau. ex hoc infero ɔiungẽdo dicta testiũ productoruꝫ pro parte fisci, ꝛ dictorũ de Anceduna, cũ dicto instro snie probataꝫ esse intentioneꝫ. d. Alani, q[uia] oẽs testes producti pro parte fisci, ꝛ dictorũ de Anceduna, fatẽtur do. Alanũ esse ɔdominuꝫ, instrm aũt probat oẽs ɔdominos Cadarosie hẽre iurisdictionẽ cuꝫ vero ꝛ mixto iperio ergo ꝛc.

9 Bonuꝫ est †. n. argm a ɔiunctione duaruꝫ probationũ, sicut a ɔiunctione duarũ leguꝫ. l. gallus. §. ille casus. ff. de lib. ꝛ posth. ꝛ ibi do. Alex. ꝛ tãto magis q[uia] in casu isto nõ agiꭓ de ɔiunctione, sꝫ de declaratione, probatio testiuꝫ declaraꭓ per allegatuꝫ instrm snie, ꝛ in hoc nulla est difficultas, quin vna probatio aliquantuluꝫ ambigua, declareꭓ per instrm quamuis antiquissimuꝫ. l. nõ est nouuꝫ. cuꝫ sequen. ff. de legi. Scdo, probãt testes producti pro parte agentiuꝫ intentioneꝫ do. Alani certo, q[uia] oẽs concorditer deponunt. d. Alanuꝫ esse ɔdominuꝫ, ꝛ hẽre ꝛ tenere carceres, in domo sua sicut ceteri condomini habent,

10 hẽre ãt carceres in domo non lꝫ, nisi habentibus merum ꝛ mixtuꝫ imperiũ. l. j. C. d priua. carce. ꝛ ibi Bal. dicit ſm Iac. but. q[uod] hẽre carceres deputatos ad detinẽdos quoscunqꝫ, est signũ meri iperij, ꝛ si qs vtaꭓ cuꝫ nõ habeat iperiuꝫ incidit in crimẽ lese maiestatis, nec ob. si dicaꭓ, q[uod] testes nõ deponunt, q[uod] do. Alanus nunq̃ vsus fuerit dictis carceribus, nisi in casibus de qbus nũc disceptaꭓ, q[uia] rñdeo, q[uod] per plantationeꝫ furcaruꝫ pbatur quasi possessio meri ꝛ mixti imperij, lꝫ nõ probeꭓ q[uod] in eis vnq̃ aliquis fuerit suspensus, ſm Bal. ꝛ Flo. in. l. arboribus. §.

bat de isto.ff.de vsufr. Bar. in l. in huius C. de decur. li. x. ita
ergo dōs p deputationes carcerū, lz nullus vnq̄ fuerit incarce
ratus. Preterea, ex dictis testiū productoꝝ pro parte .d. Ala
ni, satis ꝯstat qd̄ autores sui vsi fuerint dictis carceribus, exer-
cendo merum ꝛ mixtū imperiū. Tertio, probat̄ do. Petrū bis
quem, ꝛ dñr do. Alanuz hñtez cāz ab eo, esse ꝯdominuz, ꝛ hře
meruz ꝛ mixtuz imperiuz p instrm alterius snie, late de anno.
1509. p .d. Joā. d̄ mōte bruno, q̄ instrm plene pbat. vt dixi.
§. ꝛ tradit̄ in. l. j. in prin. maxime p mod. ff. de no. oper. nun. ꝛ
snia pēdi de iustuz titulus s̄m Ale. in. d. ꝯs. xxiiii. Cep. in trac.
seru. c. j. sub rub. de aqueduc. circa mediū. Quarto probatur
11 p instra recognitionuz, ꝛ prestationuz homagii, ꝛ fidelitatis,
que pstationes homagii, ꝛ fidelitatis, ꝓsumptiue probāt inue
stituraz ꝛ tituliū, ex quo nemo de iure recipi dz ad prestationē
iuramēti fidelitatis, ꝛ homagii, nisi prius fuerit d̄ feudo inue
stitus. c. j. quid pced. deb. in inuestit. no. in. c. j. de no. for. fide.
Quinto, ex dictis triū vltimorū testiuz productorū p parte p̄-
dicti do. Alani apertissime ꝯstat predictuz do. Petrū de bis
quenis simul, ꝛ cōiter cuz p̄dictis dñis d̄ Anceduna, deputas
se clarissimū Jur. Vtri. doct. d. Claud. Jrmardi iudicē dicti
loci Cadarosie, tā in criminalib᷑, q̄ in ciuilibus, ꝛ ceteros offi
12 ciales dicti loci cōiter ꝯstituisse. ex qua ꝯdōne officialiuz cōi no
mine fcā probat̄ cōdominatio, sicut ex actu cōi noie celebrato
probat̄ societas s̄z Bar. in. l. Titiuz aut Meuiū. §. altero. ff.
de admi. tu. ꝛ i terminis nr̄is ita voluit Alex. ꝯs. xxv. attentis
narratis. volu. v. Itē ex dispositionib᷑ oluz testiū productorū
pro parte p̄dicti do. Alani ꝯstat de quasi possessione exercēdi
meruz ꝛ mixtuz imperiuz in dicto loco spatio annoꝝ trigin-
ta ꝛ vltra. Insuper cōstat, qd̄ p̄dictus do. Alan᷑ ꝛ autores sui
sp habiti, tēti, tractati, ꝛ reputati fuerūt ꝯdomini dicti loci cū
13 mero ꝛ mixto imperio, q̄ quasi possessio taz †longa, sciēte scia,
ꝛ patientia dictorū de Anceduna, de qua ēt ꝯstat ex dictis te-
stiū vtriusqz partis probat̄ iurisdictio ꝓsumptiue, s̄z Bal. i. l.
data opera. col. x. ver. itez no. qd̄ ñ dīrō. C. q accu. nō possunt.
ꝛ Alex. ꝯs. xxiiij. col. ij. lib. v. ꝛ firmat Jacob. d̄ sancto georgio.
in tract. de homagio. in. ij. char. ꝛ istud maxime veruz ē in ca-
su nr̄o, vbi hec lōgissima quasi possessio iustificat̄ ex ti. suiatū,
ꝛ recognitionū, de quib᷑. s. ita qd̄ nullatenus dubitādū est, qd̄
nō sit probata intētio do. Alani. Solū restat rn̄dere ad vnuz,
qd̄ sentio adduci ꝯ dictū do. Alanū, vcz, qd̄ testes producti in
cā inhibitionis nō faciunt fidē in cā appellationis separata. l.
gesta. C. de re iud. cū similibus. q cōis est snia Bar. ꝛ alioꝝ
in. l. fi. C. de testi. ꝛ in. l. ij. C. de eden. Pañ. Feli. ꝛ alioꝝ in. c.
cāz. de testi. qd̄ dicta testiū in vna cā, faciunt fidē in alia tribus
14 †cōcurrentibus. Primo qd̄ dicta testiū sint publicata, alias ñ
probāt. ꝛ ita pcedit tex. in. d. l. gesta. ꝛ q̄ traduntur in. l. cuz lite
mortua. ff. iud. sol. Sc̄do, qd̄ agat̄ iter easdē personas. Tertio,
qd̄ agat̄ ad probādū illud idē, ꝛ ad eosdē effect᷑ ad quos pro
bā. fuerūt examinari testes in alia cā, vt declarat Jas. in. d. l. ij.
col. pe. ꝛ Fel. in. d. c. cāz cū igit̄ in casu nr̄o testes sint publicati
in cā inhibitionis, agat̄ inter easdez psonas, ꝛ ad eosdemmet
fines, nō video quare hmōi testes nō debeāt probare, ēt in cā
appl̄onis, si eadē fuerūt eoꝝ dicta reproducta. Laus deo.

De pactis.

RESP. PRIMVM.

Qvia Pactū de futura successione omni iure reprobatur, ne captande mortis occasio detur. Ideo promissio illustri Domino Joanni de Marchionatu, ꝛ aliorum castrorum facta in vim solutionis ob causam substinetur, cum nullo alio iure secundum ea que proponunt̄, defendi possit. Quemadmodum enim casus omissus remanet sub dispositione iuris communis, ita etiam casus omissus remanet sub dispositione generalis consuetudinis. ꝛ ideo pactum conuentum si soluatur mr̄imoniuz morte vxoris, nō habebit locū premoriente viro.

1. Pactuz de futura successione, nullo iure defendi potest.
2. Pactuz de futura successione factū p̄ncipaliter de se reuocari potest, cum per viam vltime voluntatis sustineatur.
3. Donatio licet verba faciat de mortis causa, nihilominus nō semper mortis causa donatio dicitur, sed sepius inter viuos iudicatur.
4. Donatio i pacto matrimoniali apposita, ob cāz matrimonii facta intelligitur, ꝛ re non integra penitere nusq̄ licet maxime si iuramento fulciatur.
5. Promissa i ꝯtu mr̄imoniali, ex cā dotis pmissa intelligunt̄.
6. Quemadmoduz. n. casus omissus remanet sub dispōne iuris cōis, ita ēt sub dispōne gn̄alis consuetudinis complectitur.

Respon. interpreta.

1 Pactum de quo i themate vr̄ nō valere, qr pactuz †de futura successione omni iure reprobat̄. l. fi. C. d̄ pac. Nec vr̄ suffragari illa consideratio, qd̄ tex. in. d. l. fi. ꝛ similia iura loquunt̄ in pacto de tota successione, vel de quota, secus si de certa re, tuz qr ratio illa prohibitiua pp votuz captande mortis, militat ēt qñ est pactum de succedendo in certis rebus. vt vult Bar. ꝯs. ccxj. promitto tibi ꝛc. ꝛ cons. viij. pactuz tale p-
ponit̄, tuz qr illa ratio qd̄ pacto non def̄ successio in bonis defuncti, subest ēt isto casu. l. hereditas. C. d̄ pac. ꝯuen. aliter posset de facili fieri fraus legi. ꝯ. l. fraus legi. ff. de legi. ꝛ posito qd̄ valeret, vr̄ qd̄ potuerit reuocari, qr substinet̄ tāquā vltima voluntas s̄m Fran. cur. ꝯs. xv. col. pe. ꝛ dicunt istā esse cōez sniaz doc. in. l. fi. C. de pac. forsan dici posset qd̄. d. l. fi. ꝛ. d. l. licet. cū
2 similibus. loquunt̄ qñ tale pactū stat de per se †principaliter. tunc valet vt vltima voluntas. secus si fiat in consequentiaz alterius ꝯtus. tunc sustinet̄ vt valeat in vim ꝯtus. l. si quis seruum. ff. de actio. emp. informat̄. n. a precedenti cōtractu, ꝛ ab eo legē capit. l. lecta. ff. si cer. pe. ꝛ. l. petēs. C. de pac. ꝛ vtrobiqz no. Secundo vr̄ quod valeat vt donatio cā mortis, qr in eo fit mentio mortis. l. seia. ff. de do. prele. l. seia. §. fi. de don. cā mor. ꝛ sic reuocari potuerit sola penitētia. l. fi. C. de reuo. don. c. fi. de don. Cōtrariuz qd̄ si donationis nomen hře possit, q̄ dicatur donatio inter viuos, ꝛ nō possit reuocari. iuxta tex. in. l. perfecta. C. de don. q̄ sub mo. que ēt procedit in donatione perfecta sola stipl̄one s̄m gl. ꝛ oēs ibi. §. perficiunt̄. inst. de dona-
3 tio, qr est facta mentio mortis oīationis †gratia. Itē qr. d. Marchio iurauit eaz hře perpetuo rataz ꝛ grataz, ꝛ inconcusse obseruare. Itē qr donauit in dictuz casuz p̄dicta Castra ꝛ Marchionatuz, p̄dicte do. Anne pro se ꝛ hēdibus. ꝛ vbi vtrū ex istis interuenerit donatio censet̄ inter viuos, ꝛ non pt̄ reuocari, s̄m Alex. ꝯs. xiiij. in primo dubio. col. j. Jas. in. l. ñ ois. ff. si cer. peta. Soci. ꝯs. liij. col. j. ꝛ seq. ꝛ. cxxxvii. in. j. li. Tertio vr̄
4 qd̄ potius fuerit promissio, seu donatio ob †cāz, vcz vt sequeret̄ matrimoniuz, vt ipsa. d. vicecomitissa renunciaret oībus bonis paternis ꝛ maternis. in fauorē Gaspardi fratris, ꝛ filiorū suoꝝ. ꝛ sic censet̄ potius quidam ꝯtus innominatus. vt dicit tex. l. l. sed ꝛ si lege. §. cōsuluit. de peti. here. ibi velut genus q̄ddaz pmutationis, ꝛ alibi sepe, qui ꝯtus innominat᷑ cum fuerit adimpletus p parte illius do. Joannis de fluxo mariti, ꝛ pro parte do. Anne. certe nō vr̄ quod fuerit pro parte do. Marochionis ampli᷑ licita penitētia, ꝛ maxime stante iuxta. l. si pecuniaz. cū gl. ꝛ. l. fi. vbi late scrib. ff. de ꝯd. ob cau. Quarto vr̄ quod ēt dici possit qd̄ dictus Marchionat᷑ ꝛ cetera castra fuerint assignata in dotē predicto illustri do. Joanni sub dicta ꝯdōne si ipse Marchio ꝛ Gaspar decederēt sine filiis.
5 istō pmo pbari vr̄ ex nā †ꝯtus mr̄imonii cuius nā est, qd̄ ea q̄ in ipso ꝯtu promittunt̄ intelligunt̄ ex cā dotis. l. si cōuenis. ff. de cond. ob cau. scd̄o ex verbis appositis i instrō, in p̄mis ponderanda sunt verba apposita in prefationibus instri, que demonstrant cāz fi. l. fi. ff. de here. insti. l. Titia. §. idē rn̄deo. ff. de verb. obli. dicitur. n. in p̄ncipio qd̄ oīa promissa, in quadā papiri cedula fuerunt cōuenta, promissa, ꝛ stipulata ex cā mr̄imonii sequuturi, ꝛ pro oneribus mr̄imonii supportādis. ḡ ēt ista pmissio facta dī pro mr̄imonio ꝛ ei᷑ oneribus, qr ꝯtinet̄ in ipsa cedula. ꝛ qui totuz dicit nihil excludit. l. a procuratore. C. mād. c. si romanoꝝ. xix. distinc. Itē vna pars ꝯtus declarat aliā, iuribus vulgaribus. mō i augmētū dotis casu q̄ marchionatus ꝛ Castra essent fideicommisso subiecta, ꝛ sic in loco dictoꝝ castroꝝ subrogat̄ promissio. c. milluz aureoꝝ. ita. n. sonant illa verba pardeni castelli li seti mille scudi. ḡ cū illa pmissio Marchionat᷑ cēseb᷑ in augmētuz dotis facta. non. n. debent esse diuerse nature subrogatū, ꝛ id in cuius locuz fit subrogatio. l. si eū. §. q iniuriarū. ff. si qs cau. cū vulg. Et istis stātib᷑ patet clarissima rn̄sio ad ꝯria q̄ opponi possent, q̄ istud pactuz sit improbatū tanq̄ factū d̄ futura successione, vel q̄ dicat̄ donatio cā mortis, ꝛ ēt st. lre c̄a de qua i initio q̄ valeat oī meliori mō. ꝛ hec pauca sine reuolutiōe librorū sunt

6 q̃ mihi nũc occurrũt salua deliberatione maturiori. Pacta † cõ uẽta casu quo soluat̃ matrimoniũ morte vxoris, locũ nõ hñt si soluat̃ morte mariti.i.pacta cõuenta.cũ gl.ff.de pact. dota. Pactũ ergo qd Joãnes petit si superuiuat habeat libras mille turonẽ.ã parte Simone ⁊ eius hẽdibus, nõ vẽdicat sibi locũ casu quo fuerit p̃mortuus. Cõfirmat̃ q: casus omissus relinq̃tur in dispõne iuris cõis.l.si cũ dotẽ.ff.solu. matr. in prin. qui prouidet sibi in casu vite, censet̃ se referre ad ius cõe casu quo premorial̃ vt est casus in.l.cõmodissime.ff.de libe.⁊ posthu. Stante ergo gñali ɔsuetudine qd solu. mrĩ.tã per mortẽ vxoris quã mariti qd diuidant̃ equaliter bona mobilia inter coniuges, superstitẽ ⁊ hẽdes cõiugis premortui. Pactũ 3ctũ in casu quo mrĩmoniũ soluat̃ morte vxoris nõ derogabit gñali ɔsuetudini, casu q̃ mrĩmoniũ soluat̃ morte mariti, sicut.n. casus omissus remanet in dispõne iuris cõis. eodẽ mõ remanet in dispõne gñalis consuetudinis, que ẽt dicitur ius cõe in loco.§.ex nõ scripto, nisi de iur. nat. gen. ⁊ ciui.l.de quibus.ff. de legi.⁊ hec voluit Bal.consilio.lx.sicut proponitur. lib.iij.

RESPONSVM II

Cum Ea lege Beatrici donatio facta sit vt post eius obitũ ad alios bona puenirẽt constat mortua Beatrice eos vocari, q post eius mortem in donatione fuerunt substituti. Nec refert, quod Beatrix prius decesserit, quam donator, cum substitutio non patiatur disponentis voluntatẽ caducari. Substitutionem autem, qua donator alterũ alteri donatario premorienti substituit, de omnibus bonis vtrique tam coniunctim, quam diuisim donatis interpretandam puto, cum ⁊ donationis causa, ⁊ verba huiusmodi sensũ admittant. Sed videbatur propter filios quos Beatrix post donationem susceperat, substitutionem irritam fore, quod Socinus aliquando credidit. Ego autem exorbitantem Constantini legem, que donatori ob noui sobolem concessit, retractande donationis facultatem ad hunc casum non puto protrahendam. Socini autem sententiam probarem, si Beatrici bona ea forent lege donata, vt in familia seruarentur.

1 Donatio cã mortis iisdem modis caducat̃, quibus ⁊ legata.

Respon. interpreta.

Valet Pactum, qd bona donata Beatrici perueniãt in dictos ɔiuges.l.quoties.C.de dona.que sub mo. Sed q: pacto soli nascitur actio contra Beatricem, ⁊ Beatrice mortua ante Joãnẽ donatorẽ, donatio cã mortis facta ipsi Beatrici effecta fuit caduca.l.vnica.§.1.C.de cad. tol. † Nã eisdẽ modis 1 caducat̃ donatio cã mortis, quibus ⁊ legata.l.Marcellus.§. Paulus.ff.de don.ca.mor. vnde videret̃ ẽt caducũ pactũ per ea, que tradit Bar. in.l.qui Rome.§.flauius.in fi.ff.de ver. obli.⁊ p regulã cũ principalis.ff.de reg.iu. Sed h nõ obstante, arbitror qd omnidã pars bonorũ donatorũ Beatrici, spectet p dictis coniugibus, nã p illa verba, ⁊ post mortẽ Beatricis p ueniat in dictos cõiuges ipsi cõiuges dicunt̃ substituti, valet aũt substitutio in donatione causa mortis, sicut in legatis.l.si cui mortis.ff.de dona.cau.mor.cũ similibus. Jsta aũt substitutio facta per hec verba, post mortem perueniant. dicit̃ compendiosa, que sub conpendio important directam ⁊ obliquã substitutionem, sm Bar.in.l.centurio.ff.de vulg. ⁊ pupil.in.ij.q.⁊ consequenter importat, quod dicti coniuges cẽseãtur substituti post mortem Beatricis, siue mortua sit viuente donatore ⁊ ante acquisitam donationẽ, siue alias quãdocunq;. Nam cum ista verba, post mortem, sint comprehensiua multorũ temporũ, ad omnia tempora substitutio accommodatur, ac si dictum foret quandocunq;, vt per Soci. consi.cxiii. suprascripti insignes Jureconsulti.lib.1. Circa aliud dubiũ, an secunda substitutio facta per hec verba. item fuit de pacto, quod omnia bona perueniant ⁊ peruenire debeant superuiuenti dictorũ coniugũ. intelligẽda sit de omnibus bonis tã 1 donatis Nicolao marito, quam predicte Beatrici, an vero de bonis donatis Beatrici tantum, in quibus substituti fuerunt 2 predicti coniuges. videretur quod secũda substitutio, que reciproce facta fuit dictis coniugibus. nam per hec verba, volo quod bona perueniant superuiuenti, formatur reciproca. sm Bartol. in.l.Lucius. in.1.q.ff.de vulga. ad ea bona solum referri debeat, in quibus ipsi cõiuges fuerunt substituti Beatrici, ex pluribus. Primo, q: illa gñalitas (oĩa bona) ad proxima in dubio vident̃ referenda.l.si idẽ cũ eodẽ.ff. de iuris.om. iud. Et sic ad oĩa bona donata Beatrici de quib' proxime mẽtio habetur. Scdo, q: donator noluit donationẽ bonorũ donatorũ Nicolao reuocari pp superuenientiã filiorũ, sed tñ voluit reuocari donationẽ factã Beatrici, ergo si noluit grauare Nicolaũ contemplatione suorũ filiorũ, credendũ est, qd minus voluerit eũ grauare cõtemplatione Valẽtine vxoris ipsius Nicolai. arg.l.cũ acutissimi.C.de fideicom. nã si de q̃ magis vĩ inesse, ⁊ non inest, ergo de q̃ minus, auc. multomagis. C. de sacros. Premissis nõ obstan. arbitror, qd illud pactũ habẽs vim reciproce substõnis, ẽt ad bona donata ipsi Nicolao referri debeat, infrascriptis rõnibus. Primo, q: clausula in fine posita, ad oĩa precedentia referenda est, si commode fieri possit.l.talis scriptura.ff. de le.1.c.ij.requiris. de app. ⁊ eo maxime, q: clausula ipsa p̃ncipaliter ⁊ de se ponit̃, quo casu nihil impedit fieri relationẽ, sm Bar. in.l.si.ff.de reb. dub. attẽto ẽt qd verba sunt vniuersalia vz oĩa bona.l.oẽs populi.ff.de iusti.⁊ iur. Clausula.n. vlt vĩ indefinite ɔcepta ad oĩa precedẽtia sp adaptat̃ qñ nihil est, qd obstet, vt p Cor. ɔs. xliij. in hac.li.iij. ⁊ maxime in reciproca substitutione istud dõz vz, in q̃ inequalitas cõmodi substitutorũ non cõsiderat̃, sed ad inequalitatẽ personarũ aduertendũ sit.l.iã h iure.ff.de vul. ⁊ pup. subst. Scdo, q: ẽt rõ suadet, nã ex prefationib' harũ donationũ colligit̃, qd donans contẽplatione matrimonij 3cti inter coniuges, motus fuit ad predictas donationes faciendas, prefationes. n. ostendũt donantis mentionẽ.l.Titia.§.1.ff.de ver. obli.l.si.ff.de here. insti. ea ergo rõne, qua donationẽ fecit Nicolao, eadẽ ẽt voluit qd bona donata Beatrici, peruenirent in superuiuentẽ. Jsta rõ militat ẽt, quo ad bona donata Nicolao ergo militabit dispositio.l.a Titio.ff.de ver. obliga. Cũ igit̃ tã verba quã rõ conueniãt, nihil est, qd videat̃ obstare, quominus illud pactũ ad oĩa referat̃. Ex istis apparet, qd 3ria nihil obstãt. Et primo non obstat. qd ad proxima facienda sit relatio, q: verũ est qñ ad oĩa precedentia commode relatio fieri nõ potest, vt per Jas. post alios in.l.1.C.de lib. p̃ete. ⁊ in.d.l.si idẽ cũ eod. §.si. Non obstat alia rõ, q: retorquet̃. Nam si donatio facta Nicolao contẽplatione matrimonij, firma remanet, ẽt superuiuẽtibus filiis donatoris, eadẽ rõne etiã firma manebit substitutio facta Nicolao de vxore superuiuẽte. Circa vltimũ dubiũ nõ expedit insistere, q: illud, qd dicit̃, qd donatio reuocatur natiuitate filiorũ, iuxta tex.i.l.si vnq̃. de reuo. dona. procedit in natiuitate filiorũ ipsius donantis, qui verisimiliter nõ donasset, si de filiis nascituris cogitasset, sed pp natiuitatẽ filiorũ donatarij potius donatio ɔfirmat̃, vt possit onera filiorũ habilius supportare, nec.l.si vnq̃. exorbitans, extẽdẽda est ad hunc casũ, in quo neq; verba neq; rõ legis militant.l. ius singulare.l.qd vero 3.ff.de legi. Nec obstat, si adducat̃ in mediũ decisio Soci. in.l.cũ auus. col.xxi.ff.de cõdi. ⁊ demõ. q: illa decisio procedere pt qñ donator donasset alij suo agnato contẽplatione familie, iuxta tex. in.l.gñaliter.§.cũ autẽ. C.de insti. ⁊ substi. super quo se fundat Soci. secus si donasset extraneo vel cõtemplatione mrĩmonij, prout nos loquimur, vel posset procedere, qñ post mortẽ donatarij bona deberẽt peruenire in aliũ, quã in matrẽ ipsorũ filiorum, cui matri donator pari mõ donasset, si de filiis cogitasset, cũ nõ intersit filiorũ, an bona magis, sint mrĩs, quã p̃ris cũ vtriq; succedãt ab intestato. vt signanter consuluit Cor. ɔs. cccliij. vz in presenti. lib. iij. dubitari forte posset, an Valentina mater si trãsiuerit ad scda vota, teneat̃ reseruare hmõi bona filijs Nicolai primi mariti: sed quia de hoc nõ fuit requisitus, non insisto.

RESPONSVM III

Pacta De lucranda dote, ⁊ donatione propter nuptias inter ɔiuges inequalia, ita demũ recipiunt̃, si fiant ante contractũ matrimoniũ, vel consuetudine, aut iure roborentur.

1 Donata propter nuptias restitui debet mulieri donanti, sicut dos, de iure communi. ⁊ id quando fallat.

2 Pacta scilicet tã de lucrãda dote, q̃ super donatiõe pp nuptias, reducuntur ad equalitatem, quãdo facta fuerunt post cõtractum matrimoniũ, secus si ante. Quod etiam limita in.3.

Respon.

Respon. interpreta.

Magnificus Bo. Tigudus d villa nova, in 9tru matrimonij pp nuptijs donavit Joanne sponse sue medietatem castri de belnisino cũ oibus emolumẽtis quibus ipsa Joanna vtat, ꝛ fruat eius vita pdurãte. Ecõuerso Joanna donavit pp nuptias Tigudo eius spõso medietatẽ oium bonoꝝ suorũ adiecto pacto. qd d dicta medietate bonoꝝ predictus Tigudus possit disponere taz in vita, ꝗ̄ in morte, salvo quod si prius decederet ꝗ̄ ipsa Joanna, qd eo casu dicta Joana eẽt vsufructuaria dicte medietatis bonoꝝ toto tpe eius vite. Cõtingit Tigudũ pmori, nũc ꝗ̄rit, an medietas dictorũ bonorũ donatoꝝ per dictaz Joannaz transmissa fuerit ad hẽdes dicti Tigudi, ita qd mortua Joanna cõsolidet vsufructus cũ ppietate. ℭ Viso instro spõsalitio, cognovi qões propositas nullas vel saltez frivolaz hẽre rõnez dubitandi, si dicatur qd rõ dubitãdi fuit qr de iure cõi donata† pp nuptias, sol. mit. restitui debent mulieri donãti sicut dos, rñdet qd sal tem nisi pacto vl lege aliter caveat. c. si. d dona. inter vir. ꝛ vxo. hic ĩ intervenit pactũ, ꝗ̄ rc. si forte dicat, ꝗ̄ Joanna tradidit primo oia bona sua marito in dotez, postea incontinenti dona vit medietatẽ, ꝛ sic talis donatio nihil aliud est, nisi pactũ de media dote lucrãda, qd pactũ de dote lucrãda reduci dz ad equalitatẽ cũ pacto donationis pp nuptias facte per maritũ vxori, auc. equalitas. ꝛ ĩ corpore vnde sumit. C. de pac. 9uẽ. ẽt si pactuz de dote lucrãda sit minus, pactũ vero de lucrãda donatione pp nuptias a marito fcã sit maius, qr pactũ maius reducit ad minus pactũ. l. lege. C. de pac. 9uen. fz Azo. ĩ sum. C. de do. añ nup. in casu nro pactũ de lucrãda donatione medietatis castri de Belvesino fcã per maritũ vr solum referri ad vsumfructũ, pp illa verba, eius vita pdurante. vel saltẽ tale pactuz operat, qd Joãna nõ possit donationẽ ad hẽdes trãsmittere, vt expresse decidit Albe. de rol. in. l. iij. ff. de ali. leg. ꝛ est d mẽte Bar. ibi p tex. in. l. Titia. §. Titia. cũ nuberet. ff. d leg. ij. ꝛ ita decidit Bal. in. l. j. circa pñ. C. de frnc. ꝛ lit. expen. quẽ sequit Picbus in. d. §. Titia. in sua solẽni repeti. in. ij. char. referẽs ita 9suluisse. d. Ambros. Opizo. Lanz. Deciũ. ꝛ Daniele Lidulp. solẽnes doc. Ticinen. Itẽ pactũ de donatione pp nuptias lucrãda, est 9dõnale, vez si Tangudus pmoriat, ꝗ̄ vt ad equalitatẽ minorẽ reducat pactuz de dote lucrãda, obz ẽt est, ꝗ̄ nõ trãsmittat lucrũ dotis ad hẽdes mariti, ꝛ ita demuz Tigudus illã medietatẽ lucret, si premoriat Joanna, que nõ fuit pmortua, alias hmõi pacta essent inequalia, ꝛ ista vr vigẽtior rõ dubitãdi, ꝗ̄ possit adduci, fz multipl' rñdet. Primo, qd hodie de 9suetudine pacta inequalia tolerant, fm gl. ꝛ scribẽ. in. d. auc. equalitas. ꝛ qñ doctor solennis, vt fuit glossator attestat de 9suetudine, illi stãdũ est fm Bar. in. l. de quibus. in. viij. col. ff. de legi. Scdo rñdet, qd pacta facta† taz super dote lucrãda, quã super donatione pp nuptias, reducunt ad equalitatẽ, qñ facta fuerunt post 9trũ mrimoniũ, secus si ante. ita tenẽt Cardi. Floren. Hosti. ꝛ dẽs antiqui in. c. si. de dona. inter vi. ꝛ vxo. p tex. in. l. ex morte. C. de pac. 9uen. quẽ dicũt in h remãsisse incorrectũ, est verũ, qd in h 9triuz tz Pan. ꝛ mod. ibi, ꝛ Bal. l. d. auc. equalitas, ĩn opi. Cardi. tũ pp eius autoritatẽ, tũ qr 9suetudo ita interpretat. idd dz prevalere. l. minime. ff. de legi. Tertio rñdet, qd pactuz inequale non dz reduci ad equalitatẽ, qñ coniuges† iurarunt pacta ipsa inequalia servare ꝛ in nullo 9 facere nec 9venire, renũciãdo omni legũ auxilio, prout iurarũt ꝛ renunciarũt Tangudus ꝛ Joanna, naz tali auxilio. d. auc. equalitas. cũ sit inductũ favore cõiugũ, potuerũt renunciare. l. si quis 9scribendo. C. de pac. maxime cũ iuro, qd est servãdũ oino, cũ n vergat ĩ detrimẽtũ salutis eterne. c. cũ cõtingat. de iureiu. c. quãuis. de pac. lib. vj. cũ similibus. Insup nõ est expedita illa opi. qd illa verba, vita pdurãte, restringãt donationẽ proprietatis, ꝛ 9triũ tenuit Picbus in. d. §. Titia, ꝛ ẽt eaz amplecti vr Tho. ferra. caut. ij. ꝛ pro ea vr casus i. l. specie. ff. d aur. ꝛ ar. lege. vbi illa verba, ꝗ̄ad vivet, nõ restringũt ad fideicõmissuz nisi aliter exprimat, vt ibi fuit expressuz. Et si deniqz dicat, qd. d. Tigudus non fuit stipulatus pro suis hẽdibus, sed pro se tm̃, rñdet qd in contractibus mentio hẽdũ nõ est necessaria, qr subintelligit ẽt pro heredibus, lz non sit expressũ. l. si pactum. ff. de proba. l. cum qui. §. j. ꝛ ibi Jas. ꝛ. l. stipulatio ista. §. si quis ita. ff. de verbo. obl. insuper ẽt heredibus cautuz fuit, ꝛ expresse stipulatuz, vt in principio dicti instrumẽti ꝛ ẽt in pacto donationis clare legitur.

ℭ De transactionibus.

RESP. PRIMVM.

Ratificatio facta p particulares, ꝛ singulos, particulariter, ꝛ separatiz de vniversitate Soleriorũ ratificantibus tantuz nocet, nã ad preiudiciuz vniversitatis, vel collegij, collegialis, ꝛ simultaneus cõsensus requiritur, ꝛ ideo ipsa cõitas nec portare, nec cõduci facere lapides, ꝛ mastras, nullo iure cogi potest. nec transactio sindicoꝝ sine mandato collegij facta nullaz actionẽ parit 9 collegium. licet particulares, seu singulares, particulariter ꝛ separatim ratificantes ad predicta cogi possint. qui, protestatione incitatoria precedẽte in modo ꝛ forma probante, non adimplẽdo adimplenda, ꝛ non observando conventa, in mora constituunt. quapropter non tm̃ ad metam, ꝛ Carbillum, sed ad omnes necessarios lapides, ad ceteraqz conventa tenentur quãquam predictorum particularium, ꝛ subditoꝝ iuramenta insolita homagij ꝛ fidelitatis prestita ipsos nullo iure ligent, attamen donatio ab ipsis facta insinuata ꝛ iurata revocari non potest.

1. Consensus singulorũ de vniversitate separatim prestitus, vniversitati non preiudicat.
2. Transactio sindicoꝝ sine mandato a particularibus ratificata ratificantibus tantum obest.
3. Transactio sindicorum facta sine mandato vniversitatis vel collegij est ipso iure nulla.
4. Cõmunitas ꝛ particulares requirendi sunt protestatione incitatoria. ꝛ ibi vide praxim protestandi.
5. Oratio indefinita equipollet vniversali, ideo q promisit cõducere lapides necessarios, ad oẽs lapides necessarios tenetur.
6. Dictio ita tamen, excipiendo determinat precedentia, nam ois exceptio firmat regulam in casu non excepto.
7. Iuramẽta fidelitatis ꝛ homagij 9 antiquam consuetudinem prestita sunt nulla, qr presumuntur per impressionẽ extorta.
8. Principi ꝛ legari, ꝛ donari recte potest.
9. Iuramentum secundum communem doctorum sententiam supplet insinuationis defectum.

Respon. interpreta.

m **Unus** Consulendi publicum est, ꝛ necessarium. adeo quod quilibet doctor etiam invitus tenetur exercere, postꝗ̄ illud exercendum assumpsit. l. sancimus. la. j. C. de advoc. diver. iu. vbi Bart. ꝛ Saly. not. tradit Fely. in capitu. si pro debilitate. columna fin. de offic. delega. Compellor itaqz tum ratione officij, tuz ratione amicitie respondere consultationibus mihi propositis per Magnificuz domi. de Soleriis auditorem meum benedilectum. Nec mihi exprobiet communitas Solerij, pro qua his proximis diebus approbavi elegans consi. do. Andree Alciati Compatris mei honor. quia a dicta consultatione discedere, nec volo, nec debeo sed ea salva quesitis respondebo. Ad primuz an ratificatio facta p singulos particulariter ꝛ separatim, validaverit transactionem factaz per sindicos sine mãdato. Prima facie videtur respondendum quod nõ. quia † in actibus alicuius vniversitatis, vel collegij, consensus singulorum separatim prestitus non preiudicat. secundum glo. singularem. in cap. in genesi. de electio. sequitur Bart. in. l. omnes populi. columna. vj. versi. tertio. dixi omnes. ff. de iustitia ꝛ iure. Panor. in dicto capitulo in genesi. ꝛ in capitulo tuam omnes. vbi late Moder. de consti. nec sufficit quod vnus seorsuz ꝛ separatim ab alio consentiat, quando pactum vnius potest alteri preiudicare, etiam quodsimus in casibus in quibus plures considerantur vt singuli. lege ꝛ summ. §. hodie. ꝛ ibi not. Alexand. in prima columna. ff. de pactis. ꝛ lege finali. vbi not. Bal. C. qui bon. cede. poss. In contrariuz quod consensus singuloꝝ particulariter prestitus convalidet transactionem. videtur tex. in. l. per funduz. ff. de servi. ru. pred. ꝛ ibi Alber. de rol. in specie infert ad similem questionem, quedaz persone castri de Carumbo concesserunt cuidam Cardinali aquam quoddam fontiuz. fuit quesituz, An hi quoꝝ predia irrigabantur ex dicta aqua debeat oẽs 9sentire, ꝛ an cõsensus separatz ꝛ ex post pstitus sibi

preiudicet. dr Albe. in curia Romana determinatuz fuisse qd sic per tex. in.d.l.per funduz. ubi dicit ibi qd consensus in alienatione rei ecclesiastice pot separatiz prestari. qd et tenet glo. in.c.j.de reb.ecc.no alie.in.vj.tradit in auc. hoc ius porrectu. vbi Bal. et alij C.d sac.san.ecc. et possez ad istud propositu infinita cogerere quod consensus possit ex post separatiz adhiberi. sz no curo. Quid g dom in casu isto recolo me vidisse sindicis dicti loci de solerijs. Aduertedu3 e, an singulares psone ratificauerint trasactione tanq noie vniuersitatis factaz, an tanq noie priuato ipsoz ratificantiu celebrataz. na isto vltimo casu q ad ea q tagut singulos vt singulos, ratificatio nocebit ratificantibus, sz no preiudicet vniuersitati. et in istis terminis procedit tex. in.d.l.p funduz. cuz si. et istaz arbitror esse pura veritate. qr si Bar. refert an sit, an separatiz consentiat. et dr Bal. in. l.j.in.v.q ff.d offi.cons. qr requirit collegialis consensus qn agit de preiudicio collegij, vel vniuersitatis, vel qn ex facto aliquoruz alijs et vt singulis preiudiciu generetur. et in istis terminis loquuntur 3ria. sz vbi no agitur nisi de preiudicio ipsoz qui consenserunt, seu ratificant. tuc quilibet pot separatiz ratificare. et ita loquit tex. in.d.l.p funduz. et ista in effectu fuit distinctio Bar. ibi. et in.d.l. oes populi.col.vj. Ex istis sequit resolutio secudi dubij. cu a principio actus eet nullus, an coitas g possit portare et conducere lapides et mastras. et dom est qd no nisi trasigentes habuissent madatuz ad trasigenduz noie vniuersitatis, vel nisi cosiliuz representans totu pplm. iuxta gl. in rub. .C.q sit long. cosue. transegisset cuz dno. naz istis casibus transactio ligat vniuersitate. vt volunt Bar. et alij in.l.ciuitas.ff. si cer.pe. et Jas. in.l. pses.C.de trans. Si vero querit, an singulares psone q ratificarunt copelli pnt, et tuc recurredu3 est ad distinctiones. sfact.i. aut noie priuato ratificarunt, aut non, et ab isto et procedit resolutio tertie dubitationis, qua queritur an coitas et particulares recusantes coducere et conduci facere lapides et mastras incidit in penas conuentionales. Ad quarta dubitatione qua querit de mo requiredi ipsaz coitate3 et particulares. bz rndeo quod protestatione incitatoria sunt requirendi, vt portet, seu conducat lapides et mastras, et prout tenetur ex forma trasactionis, q ipsis coitati et particularibus est insinuada cuz facto antecessoruz suoz, et no proprio sint obligati. aliter no costituerentur in mora sz Bar. in.l. qd te.ff.si cer.pe. et in.l.no soluz.§. morte.in.iij.prin.q.ff.de no. ope. et in.l.si qs inficiatus.ff.depo. et qr hic agit de conducendis lapidibus et mastris ad moledinuz construenduz, in protestatione incitatoria designadus est locus certus ad que sint lapides conducedi. Item exprimedi sunt lapides, et mastre vbi sint, et in quo loco certo, alias protestatio et requisitio vtpote incerta no constitueret protestatos in mora. l. aut qui aliter.§.j.et.ij.ff.qd vi aut claz.l.iij.§. si qs insulaz.ff.de eo qd cer.lo. et qr do.d solerijs est obligatus costrui facere dictu moledinuz, protestat per se no stare quin illud costrui faciat adimpletis adimpledis p dictos hoies, 3 quos in casu q denegat conducere et conduci facere mastras et lapides protestat de oi mora, dolo, et negligetia ipsoz hoiu, et d inobseruatia conuetoruz. Tuc do. excusabit ab oi mora, et ab incursione penaru, cuz p ipsuz no stet quominus conuenta adimpleat, no.n. pot do. de solerijs dici mora facere suis hoibus, q mora prius faciut dno suo. l.si peremptorez.ff.de ac.emp.l.illud. ff.de peri. et como. rei ven. Circa quitaz dubitatione. Anbiq promiserut proprijs sumptibus coducere, et coduci facere lapides necessarios ad dicta moledina, ta costructa, q construeda, teneatur conducere oes lapides necessarios, et ad costructione, et edificiu moledinoruz, an soluz lapides molares tantuz. vz qd teneant ad conduceduz molares tm.i.ad metaz, que est inferior pars mole, et corbiluz, q est pars superior. l.cu delanionis.§. idez cosuluit.ff.de fundo instru. Na moledinuz dr a molis sine quibus non pot dici molendinuz fm Bal. in.c.j.§.si quis de manso. de cotrouer. inuesti. et in consi.ccij. cogitaui. lib.iij. vnde qui tenet ad lapides molendini, no vz obligatus ad lapides edificioz, qr no sunt lapides moledini, qd a molis nomen accipit. Ite qr in dubio stipulatio interpretada vt vt minus intelligat promissuz. l.semper in obscuris.ff.de re.iur. Sz pmissis no obstantibus arbitror promissores teneri ad coduceduz et lapides necessarios ad costructione edificioruz ipsius moledini, qr indefinite se obligarut coducere lapides necessarios. q indefinita equipollet vli. l.si pluribus. de leg.ij.c. qr 5 circa. de pnni. et in 3tribus. l.si seruitus de seru. vib. pred. l.si. vbi Bal. C.q res pign. si ergo promiserut conducere oes lapides necessarios ad moledina. g et necessarios ad costructione conducere tenebunt, qr q totu dr nihil excludit. c. solite. d maio. et obe. l.a procuratore. C.mida. l. Julianus. de leg.iij. et p hac snia facit alia ro incommutabilis. qr lapides necessarios ad molendina construeda conducere promiserunt, si necessarios ad construeda, g et lapides necessarios pro constructione tenebunt. Naz qualitas costruendoz molendinoruz qualificat dispositione, ta ex parte stipulatoris, q ex parte stipulatis. l.frgs vina.in.§. degustanda.ff.de peri. et como. rei ved. et benefacit qd de gerudio dicunt Bal. et Sal. in rubr.C.de eden. vltimo pro ista opi. poderada est illa dictio ita ni. et hoc intellecto, qd vniuersitas, et particulares ducat lapides. q dictio ita tm excipiedo determinat pcedentia. l.negada.C.qui accu.no poss. Precedetia autez loquuntur de lapidibus et necessarijs ad costructiones, qr in precedetibus dr quod do. teneat construi facere moledina. ergo illa exceptio posita per hec verba ita ni te. dz intelligi sz terminos dispositionis pcedentis. qr exceptio cubit de corpore regule. l.na qd liquide.§.si.ff.de penu. leg. no. in.l.j.ff.de reg. iur. tradit Curti.cons.clxxxij. et cos.dxxxiiij. et ita tenedo si obstat 3ria. Ad primu fateor qd moledinu ti dr moledinu costructu, et in esse suo formatuz sine molis. Sz moledinum costrueduz bene dr molendinuz considerato futuro euentu. vnde fateor qd si couentio loqueret de molendinis costructis tm. isto casu ad molas forte esset obligatio refereda. sed in casu nostro conuentio cantat de moledinis costruedis. ad que construenda sunt lapides et cementa necessaria, et sz denominentur a molis, tn et edificia, tecta, et parietes sunt necessaria ad faciendu3 vnu totu integrale. l.cuz qui edes. d vsucap. ff.sunt.n. edificia, partes integrales molendini, vt declarat Bar. in.l.re coniuncti col.iij.ff.de lega.iij. et in.l.qui vsumfructu.ff.de ver. obli. cu lapides edificioru sint necessarij ad moledina construeda. bene sequit coclusio qd ad istos et lapides obligatio porrigi debeat. ad sm rndeo qd nos sumus in claris, qr se obligarunt homines ad coduceduz lapides necessarios ad costruenda molendina, et indefinite, et sic ad oes lapides. naz a verbis 3ctus non est recedendu. l.non aliter.ff.de lega.iij. l.quicquid astringende.ff.de verb. oblig. et regula. l.semper procedit vbi ex verbis 3ctus non pot de mente 3hentiu apparere, vt ibi legitur in litera. et tradut gl. et scriben. in.l.veteribus.ff.de pact. Ad sexta dubitatioez, an hoies dicti loci, q in iuro homagij et fidelitatis iurauerut ire ad moledinu, oliuas et blada eoru in molendinis dni portare, et et ire ad coquedu3 panes in furnis dni, teneant obseruare iurm. breuiter si in antiquas iuramentis fidelitatis, et homagij non erat soliti dicti hoies iurare, et se obligare ad hmoi seruitutes. Cogi poterit dns hmoi iurameta remittere, qr iurameta fidelitatis et homagij 3 antiquu consuetudine prestita, presumunt extorta p impressione. sz Bal. in tit. de pace const. in ver. pactiones. et Jo.and. in.c.j.de prescrip.li.vj. et ita dixit Bal. rndisse amico suo. in.c.j.p illuz tex. qual. vas. in. debe. fide. et ibi ide tz Jac. alua. refert et sequitur Jaco. de sancto Georgio in tractatu suo de feu. in verbo qui quide inuestiit. et maxie si iurat subire grauamina insolita, q illis dnis imponere no potuisset. vt dicit Bal. cons.cccxxxv. sup co.lib.v. et pro ista sententia vz tex. i.c. dilecti. de maio. et obe. Circa vltimu, an donatio fca p Barthol. subditu3 dno suo d solerijs valeat, qr nulla dubitadi ratio proponit, paucis me 8 absolua. dico itaqz donatione subsistere. na et principi et legatu3 et donatio fieri pot. l. qd princip.ff.de leg.ij. adiectus.n. de donationibus, no est prohibitoriu, sz omnes persone, et oib personis que non reperiant prohibita donare, et donari possunt. l.affectionis.ff.d dona. Nec ista donatio infringi, seu nulla dici pot rone omisse insinuationis. iuxta. l. sancimus. C. de dona. tu qr hec donatio (vt arbitror) no excedit summa ibide 9 pretaxata, tu3 qr, iurm supplet defectu insinuationis sm communez doctoruin sniam, qua approbat Jmo. Cardi. Pan. et omnes Mod. in.c.cum contingit. de iureiur. Fed. de sen. cosi.cdxxxj. casus talis est. Alex. consi.iiij.co.v. vbi alias auctoritates congerit lib.j. et cosi.xij.col.ij.co.lib. vbi plura consilia adducit. et possez addere infinita. Sz qr ista opi. e inter doc. canonizata non puto expediens implere folia auctoritatibus.

RESPONSVM III

Vniuersitas Siue collegiu, ex transactione facta per sindicos sine mandato non obligatur, sz singulares de vniuersitate singulariter, et separatim ratificates transactionem nullam, ex ea ligentur, nisi primo altera partiuz con

trahent

a venerit, nam tunc licite pars aduersa absq; metu penarum ab inobseruatio capitulis resilire potest. quicquid ad conuentionales penas experiri posse 3 partem primo non obseruantem dubiuz non est. Iuramēta contra antiquam consuetudinem prestita, subditos non ligant, nā insolita grauamina per dominos subditis imponi non posse indubitati iuris est.

1. Transactio facta per sindicos sine speciali mandato, vel sine consilio, vniuersitatez nullo iure ligat.
2. Transactioni iurate, cui prius per partē contrauentuz fuit licite a parte aduersa receditur.
3. Capitula cum connexis & correspectiuis nō seruata ab altera partiuz, minus ab aduersa parte seruanda erunt.
4. Iuramenta fidelitatis & homagij contra antiquā consuetudinem prestita subditos non ligant.

Respon. interpreta.

Viso Elegāti cōsilio Compatris mei honorā. do. Andree alciati quia transactionez nō vidi, & dubia simplr ꝓponuntur, & quia ipse do. cōsultor magistraliter ꝓcedit, satis fuisset solo calamo, & sola subscriptione cōsultationez cōprobare. Tamen vt pam satisfaciā, omisso primo dubio, circa qd non intēdo q̄cquā scribere, aliqua subijciaz quo ad alias consultationis partes. ¶ Circa sm dubiū numquid trāsactio facta per sindicos obligat vniuersitatez: puto dicta p prefatuz do. Alciatū esse vera, nisi cōsiliū ciuitatis cōstituisset sindicos spāliter ad trāsigēduz † tūc trāsactio valida eēt, & multofortius valeret, si vna cū sindicis ꝯsiliū trāsegisset. vt tradit p bar. & mod. in. l. ciuitatis. ff. si cer. pet. & p Alex. & mod. in. l. si se non. §. actor. ff. de re iudi. puto et aduertēdū an singulares persone ratificauerint dictā trāsactionē tanq̄ noie vniuersitatis factā an tanq̄ noie priuato ipsorū ratificātiū celebratā, nā tūc quo ad ea que tāgunt singulos vt singulos ratificatio preiudicabit his q ratificauerūt, licz nō preiudicet vniuersitati. & distinguit Anto. de but. l. c. si diligēti. col. j. de so. cōpe. & tradit Felin. in. c. cum oēs. de constitu. ¶ Circa tertiuz, quo querit. An absq; metu penarū vniuersitas & particulares possint ꝯuenire trāsactioni iurate, cui prius ꝯuenit dñs. & in hoc et sentio cuz his que prudēter cōclusa fuere in predicta cōsultatione, qd absq; dubio † possent. p text. in. l. cū proponas. C. de trāsac. et qd i transactione eēt clausula rato manēte pacto, qr talis clausula nō operat nisi in fauorē obseruātis, & nihil prodest ei q prio ꝯuenit. vt no. in. l. q fidem. ff. de trāsac. & p Alex. ꝯs. xxij. opportune ꝯsiderato. ad finē. lib. ij. & tenēt Sali. & mod. in. d. l. cū ꝓponas. & et qd in transactione sit clausula, qd toties cōmittat pena quoties ꝯuentuz fuerit. sm Pau. de ca. in. d. l. q fidē. & in. l. q seruuz. ff. de ver. obli. Alex. ꝯs. cxv. viso thēmate. col. iij. lib. iiij. & nō incidit in penā. l. si qs maior. C. de trāsac. q nō obseruat trāsactionē, quā plenarie aduersarius nō adimpleuit. ꝯsuluit Corn. ꝯs. cclvj. vo in hac. li. iij. nec et incidit in penas cōuentionales, vt plene tradit Alex. in. l. semel mora. ff. solu. mr. fortius dico qd vniuersitas quāquā scdo loco ꝯueniat, nihilomin⁹ poterit agere ad penas cōtra dñm qui primo ꝯuenit, & ipsa nō poterit conueniri ad aliquas penas sm Bar. in. l. j. §. cuz arietes. ff. si quadru. paupe. fecis. dica. & in. l. cū pater. §. libertis. ff. de leg. ij. & Alex. in. d. ꝯs. cxv. & in. d. l. cū proponas. & Aret. ꝯs. xxiiij. l. v. dubio. tradūt mod. Taurinēses in. d. l. si qs maior. l. vlti. charta. An āt vniuersitas possit cogi de cetero ad obseruādū ꝯtēta in trāsactione. eis est distinctio adiecta p do. ꝯsulentez q nō poterūt obseruare capitula † quib⁹ dñs ꝯuenerit, nec et capitula cōnexa, vel correspectiua, cetera vero adimplere quilibet tenetur. sm Pet. & Bal. Alex. & Ruminal. in. d. l. cū proponas. p illū tex. iuncta. l. si duo. ff. de dolo. cū ibi not. que āt dicant connexa vltra ibi adiecta. declarat Bal. i. c. trāslato. in fi. & ibi mod. de cōsti. Circa quartū & vltimū dubiuz, verissima est cōis doctorū sntia, q † iura homagij & fidelitatis 3 antiquā ꝯsuetudinē non obligant subditos, qr presumuntur extorta per impressionez. Ita dicit Bal. rūdisse cuidaz amico suo, in casu valde arduo in. c. j. p illuz tex. & ibi et no. Iaco. alua. post alios. quali. vas. iura. debe. fide. et sequit Iaco. de sancto Georgio. i trac. suo feud. in ver. q quidē inuestiti ꝑsliter ūt iurm. Et maxie si ꝑstāt iurm de soluēdis grauaminibus insolitis, que feudatari⁹ nullo mō ꝑt imponere subditis. sz Bal. ꝯs. cccclxxxv. super eo. li. v. & pro ista ꝯclone vo casus in. c. dilecti. de maiori. & obe.

RESPONSVM III

Quia Trāsactio nullo dato, retētoue, aut promisso, nulla est. Idō transactionis iure Petrus Caualerij remittit domino de Castolio supraualentiam bastite vendite. Et dominus de Castolio vice versa, pro eadez supraualentia, liberat ipsuz Petruz ab omnibus obligationibus, in quibus eidem domino de Castolio ex quauis cā vsq; in diem presentem tenebatur. licet huiusmodi liberatio generalis sit, mensura tamen bastite secundum ea que proponuntur, nullo iure remissa censetur.

1. Trāsactio nullo dato, promisso, vel retēto minime procedit.
2. Transactio est cōtractus innominatus. & ideo si transacta nō obseruentur, competit actio ad interesse.
3. Pena. l. si quis maior. non vendicat sibi locum in scdo cōtrauenientie, qr contrauenientis primo loco, non pōt non postremo adimplenti objcere.
4. Vēditio tūc dr facta ad mēsuraz, cū pretiū formaf a mensura.
5. Trāsactio generalis, generaliter intelligitur de cogitatis.
6. Transactio generalis, non porrigitur ad incogitata.
7. Transactio generalis, nō porrigitur ad singulariter excepta.
8. Transactio generalis, non porrigitur ad casum dolosum.

Respon. interpreta.

Transactio Fit aliquo † dato, ꝓmisso, vel retēto, alias nō valeret. l. trāsactio. C. de trāsac. Ideo trāsactio inita inter. do. de Castolio ex vna, & Petrū Caualerij ex altera, viribus subsistit, qr Petr⁹ Caualerij remittit dño de Castolio supraualētiā bastite vēdite. Et dñs de Castolio ꝓ supraualētia bastite q̄ remittit liberat ipsuz Petrū ab oibus obligationib⁹ in qbus sibi tenebaf quauis ex cā. Mō ꝯtingit dubitari, an do. de Castolio intelligaf remisisse supplemētū mēsure dicte bastite sibi ad mēsurā vendite p dictū Petrū. Ego alias scripsi q supplemētū mēsure remissuz nō vr, & arbitror veritatez dixisse, p iura & rōnes p me deductas, quibus mihi video deduci, q obstet. Et qr ex verbis & tenore trāsactionis apparet q dom. de Castolio nō remisit supplemētū mēsure, q sic demōstraf ꝓ supra valētia bastite retenta & sibi remissa do. de Castolio remittit oēs actiōes & oia credita sua ipsi Petro, si retinet supraualētiā bastite sibi remissaz, seqf necessario q retinet sibi supplemētū mēsure, qr supraualētia bastite cōsistit in integritate mēsure, vt patet ad oculū. Nō obstat q trāsactio & liberatio inuicē facta sit gnālissima, qr talis gnālitas nō extēdif ad ea q̄ trāsigentes noluerūt includi in ipsa gnālitate supplemētū deficiētis mēsure, qr sibi retinuit supraualētiā, nec et Petrus voluit liberari ab oblone deficiētis mēsure, qr donauit do. de Castolio supraualētiaz dicte bastite, nihil. n. donasset neq; remisisset do. de Castolio, si bastita nō eēt maioris ptij q̄ vēdita fuerit, sed qūo erit maioris pretij, sz si de sexaginta duabus somatis vēditis tollanf decem. & qūo dabif supraualētia, si nō detur integritas rei vēdite. vnde infero do. de Castolio q liberauit Petruz ab oībus que sibi debebanf ob hāc cāz, qr Petrus donauit sibi supraualētiaz, non reperta aliqua supraualentia potuisse agere actione ꝑscriptis verbis ꝯueniente ex ꝯctu trāsactionis 3 Petruz ad interesse. in quo interesse hnda est rō deficiētis mēsure. l. naturalis. §. j. ff. de ꝑscr. verb. est. n. transactio † ꝯctus innominatus. ex quo oritur actio ꝑscriptis verbis gl. & scrib. in. l. siue apud. C. de trās. ex qbus apparet qd fundamenta alias p me facta in aliquo nō fuerūt elisa, nec sublata. nō ob. inquātuz dr q do. de Castolio incidit in penas. l. si qs maior. agēdo ad frumētuz seu eius valorez. qr esto qd agere nō potuisset ad istud frumētuz, non tn pōt Petrus pretendere qd do. de Castolio inciderit in penas. l. si qs maior. qr prius ipse ꝯuenerat, & qui primus fuit in mora adimplēdi trāsactionez † iuratā, non pōt obijcere alteri nō adimplēti, qd inciderit in penas in quas prius ipse inciderat. vt late ꝯsulit Corn. ꝯs. cclvi. vo in hac. lib. iij. Ale. in. l. cū proponas. C. de pac. & in. l. semel mora. ff. sol. mat. sequunf Taurinen. in repe. d. l. si qs maior. in. viij. no. qd aūt Petrus prius ꝯuenerit nō adimplēdo promissa pz, qr tenebatur. Iz triduuz tradere sexaginta duas somatas ꝑdicto. d. de Castolio. quas. lz. duas somatas in terio triduo nō tradidit, vt iurauerat q̄ &c. Nec ob.

si dicatur q in transactione Petrus non iurauit tradere sexaginta duas somatas, sed bastitaz venditam. qr respondeo q si iurauit tradere bastitã vẽditã, satis iurauit trade sexaginta duas somatas qr bastita vendita fuit ad mẽsuraz. s. duarũ somatarũ non ad corpus. vt probaui in primis allegationibus qr nihil ex aduerso videt. ꝛ dicere qd dicat perfecta venditio, si non tradat integra mesura, non vz iuridica propositio quãtũ ad terminos nr̃os, vez quãtuz ad h qd venditor dicat perfecte impleuisse contractuz pro parte sua. qui. n. vendidit sexaginta duo iugera terre, non dr perfecte ɔtrum adimplere nisi oia sexaginta duo iugera tradat. l. si in quantitate. l. Julianus. §. si Titi⁹. cuz mille concor. ff. de act. emp. ¶ In cã. d. de Castolio ɔ̃ Petruz canaleri duo dubia resultat. Primuz est an p ista verba vẽdiderit seu alienauerit bastitã cũ sexaginta duabus somatis ciã terrarũ, pratorũ, quaz bermalii, vinee, ꝛ orti, pcio p qualibet somata prati florenoruz viginti, ꝛ p qualibet somata terre, ꝛ bermalij florenorũ decẽ, ꝛ p qualibet somata vinee, ꝛ orti, florenorũ quinquaginta dicat facta vẽditio ad mẽsurã, vel ad corpus. nã pmo casu actor obtinebit supplemẽtuz mensure, scdo casu nõ. Scdm dubiũ an p trãsactione ꝛ liberatione gñaliter factã hincinde post vẽditionez do. de Castolio censeat remisisse supplemẽtũ mesure, qd nũc petit. ¶ Omissa disputatione q̃ superfluã arbitror i casu isto claro. Rñdeo ad

4 primũ qd vẽditio dr facta ad mensurã, † vbi. n. preciuz format a mesura, ꝛ nõ a totalitate rei, tũc dr celebrata vẽditio iuxta mẽsurã. h3 Bal. in rub. C. de ɔ̃hen. emp. ꝛ h3 Bar. in. l. Julianus. §. si Titius. ff. de ac. emp. bene probat l. i. q fundũ. §. q agruz sibi ad singula iugera. ꝛ in. l. qd sepe. §. itẽ in his. ibi in singulos modios. ff. de ɔ̃hen. emp. h ãt preciũ format a mensura ꝛ in singulas salmatas cõstituit igit ꝛc. ¶ Circa ad h3 visuz prima facie mihi fuit qd do. de Castolio remiserit ẽt supplemẽtuz mensure. illa. n. verba de oibus que vsq3 in diez presentez inuicem agere habuerit, cuz sint gñalia gñaliter sunt intelligẽda. l. i. §. ꝛ gñaliter. ff. de leg. prest. ꝛ gñalis liberatio que salua rõne recti sermonis restringi nõ pot, gñaliter liberat. l. pluribus. ꝛ. l. ꝛ vno. §. j. ff. d accep. similiter gñalis transactio impedit litis igressuz quo ad oia, l. sub pretextu. C. de trãs. ꝛ i specie qd liberatio facta per ista verba. vez ab oibus que vsq3 ad p̃sentẽ diez agere inuicem habuimus, operat liberationez gñalem quo ad oia. firmat Bal. in. d. l. sub pretextu. ꝛ Jas. in. l. si de certa. C. eo. ꝛ h3 Bar. in. d. l. si de certa. ꝛ Pan. in. c. j. d trãs.

5 Trãsactio † gñalis liberat ab oib⁹ de quibus trãsigẽtes in genere saltẽ cogitarũt. de quib⁹ ãt i gñe cogitarint, cognoscitur ex verbis, vel actione intenta h3 eos, quos alii sequunt. h ex verbis vz apparere qd ẽt d isto supplemẽto cogitauerint tum qr verba gñalia sunt de oibus que vsq3 ad presentem diẽ agere ꝛ contrahere habuerunt cum incidentibus, emergentibus, ꝛ dependentibus ex eisdẽ. tum qr exceperunt soluz quedã, g̃ in certis firmat liberatio. c. q ad agenduz. de pcura. l. b. vj. ꝛ in simili casu ita cõsuluit Alex. ɔ̃s. xj. lib. y. ¶ Sz pmissis nõ obstãtibus ɔtriũ dez vz, ꝛ vt intelligat qd, dico qd punctus reducit ad h an transigentes cogitauerint de isto supplemẽto. Nã si cogitauerunt male agit do. de Castolio per predicta, si non cogitauerunt bene agit qr gñalis liberatio non trahitur

6 † ad incogitata. l. cũ aquiliana. ff. de transac. qd ãt nõ cogitauerint probo multiplici rõne. ¶ Primo ɔ̃sidero qd hmõi liberatio facta fuit gñaliter p minori valentia bastite vẽdite. Jta cãt verba liberationis, verũ si dz dari aliqua maior valentia ipsius rei vẽdite, necesse primo est dari rẽ ipsaz, cũ qualitas nõ possit reperiri sine subiecto. l. i. ꝛ. ij. ff. de vsufr. ¶ Scdo ɔ̃sidero, qd ex pacto speciali actũ fuit, qd Petrus teneat infra triduuz re seu bastitã venditaz tradere ꝛ dimittere p̃dicto do. de Castolio ꝛ ɔ̃sequenter ad mẽsurã tradere, qr bastita nõ fuit vẽdita ad corpus, sz ad mensurã vt. ɔ̃in. i. dubio. nã venditio ad mẽsurã facta nõ dr perfecta nisi secuta mẽsura. l. qd sepe. §. in his. ff. de ɔ̃hen. emp. sz g̃ liberatio sit gñalis. nã non dz extendi

7 ad pactũ † speciale factũ in ɔ̃triũ, tũ qr gñl p species derogat. reg. gñi. d re. iur. tũ qr gñalis dispositio nõ trahit ad specifica. l. doli clausula. ff. de ver. obli. Accedat alia rõ, voluerũt trãsigẽtes se inuicẽ liberare cũ h tñ qd Petrus teneret ad perfectionẽ contractus venditionis, qd taz ex pacto preallegato dignoscit, q̃ ex liberatione p do. de Castolio facta, ex eo qd bastita maioris precij pretendebat. sz si diceremus remissuz esse tũc deficiẽtis mẽsure, resultaret absurdus sensus, qui oino est fugiẽdus. l. nã absurdũ. ff. de bo. lib. resultaret ẽt repugnantia ꝛ cõtrarietas quedã in subiecto, certũ ãt est in ɔ̃tribus reijciẽdaz esse interpretationẽ p quã inducit cõtrarietas secundum Bar. in. l. si. §. idẽ quesijt. ff. de cond. ind. nec vnquã relationẽ esse hendã, ad id qd cõtrarietatẽ inducit. vt probat Dec. cõs. clxiij. col. ix. quis. n. imprudentior fuisset do. Castolio. qui tamen vt nouimus oẽs sagacissimus, ꝛ i reb⁹ agẽdis expertissimus est. si p maiori valentia bastite vẽdite remisisset ius mensure faciẽde, sic ẽt ipsã supãualẽtiã a Petro vẽditore sibi donatã eidẽ vẽditori illico remisisset. ꝛ sic cãz liberationis ꝛ ipsaz liberationẽ idẽ esse voluisset, q nihil absurdius, cũ cã a cãuto penitus distinguat. l. i. §. ea obligatio. ff. d pro. l. manumissiones. ff. d iusti. ꝛ iur. Cõtrarietatẽ demõstro si dicam⁹ remissaz mẽsuraz, necesse est fateri fuisse remissaz perfectionem venditionis. que perfectio dependet a mẽsura. d. §. in his. sz perfectiõi cã maioris valẽtie refragat, qr maior valẽtia ɔ̃sistit i mẽsura rei vẽdite, nã si non reperit integritas rei quõ poterit dici rez vẽditã esse pluris. ꝛ si Petr⁹ tenet rẽ vẽditã dimittere, quõ dimittet si nõ reperit i sua integritate. qd plura si Petr⁹ donat estimationẽ quãti pluris. quõ pt dicẽ sibi remissaz ab emptore nisi sibi ɔ̃dicat. estimatio. n. quãti plurimi ɔ̃sistit in mẽsura, nã si ex sexaginta duaruz salmarũ venditarũ deficiant decẽ, vel viginti, vnde postea reperiet estimatio quanti pluris mi. Sz quid moror. aut Petrus vẽditor ignorabat mẽsurã, ꝛ tũc fateri vz se ad talẽ casuz non ɔ̃siderasse, aut sciebat, qd est magis credẽdũ, qr in re ppria nõ cadit ignorantia probabilis. l. si. ff pro suo. c. ab excommunicato. de rescrip. ꝛ tũc cũ fuerit

8 in dolo ad talẽ † dolosuz casuz transactio gñalis non porrigitur. l. tres fratres. ff. d pac. Bar. i. l. sub pretextu. ij. C. d trãsac.

RESPONSVM IIII

Communis Sententia est mãdatum ex cursu tpis etiam mille annorũ nũquã p̃sumi, quare transactio ex defectu sindicat⁹ nulla, nullo iur mãdata p̃sumi pt. Ideo quasi possessio iuris pascẽdi p cõl pbata dici nõ pt, sz pbetur extiterit animalia singularũ psonaruz in loco ɔ̃tẽtioso depasci visa fuisse, nisi de mãdato, seu nomine, ac sindicorũ scientia, seu cõtrario ratihabitiõe legitime subsecuta fides fiat. Nec particulares vniuersitatis pro ea deponentes testis idonei dici possunt, cum de eorum commodo tacite agatur, quare nullam fidem faciunt, tanquam testes in causa propria.

1 Ex diuturnitate temporis nunquam presumitur mandatum ex communi doctorum sententia.

2 Quasi possessio communis iuris pascendi, probata nõ vz, sz probetur animalia particulariũ depasci visa fuisse in palude cõtẽtiosa pluries si nec nomine, nec mãdato, aut ɔ̃sensu cõmunis id factum esse probetur.

3 Cum agitur d commodo tacite singulorum vniuersitatis, nõ possunt particulares ipsi pro eadem testes esse.

Respon. interpreta.

Bene Digesta fuit consultatio, ꝛ ordinate absoluta p. d. Petrũ Alberti, cui nihil restat addẽduz, qr copiose ꝛ elegãter expedita fuit p ũ. ꝛ qr virt⁹ prĩus ɔ̃sultatiõis tota ɔ̃sistit in instro trãsactionis, ꝛ pbationib⁹ mihi ñ exhibitis nescirẽ qd vltra scribere, vt ñ videar scripta sua discurrisse. Circa primã ɔ̃clõnẽ, in qua concludit trãsactionẽ nullã ex defectu sindicatus p parte cõnatis, ꝛ tutele pro pte dom. Alexie mr̃is noie Pontij, qd prima facie dubitabilis visa fuit, qr ex diuturnitate tpis presumit solennitas extrinseca. l. sciẽdũ ff. de ver. obl. vbi bar. ꝛ alij in. l. q̃cunq3. §. si ff. de publ. act. ꝛ in specie qd ex diuturnitate tpis p̃sumat mãdatũ tz Fran. d curte allegãs infinitos ita tenere. in ɔ̃s. xxvij. p totũ. Dec. ɔ̃s. cxcix. in fi. ꝛ Jas. in. d. l. sciẽdũ. col. viij. Sz p̃dictis ñ obstãtibus, teneo qd p p̃dictũ ɔ̃sul-

1 torẽ ɔ̃clusuz fuit, qr cõis opi. ẽ in ɔ̃triũ, qd ex cursu † tpis ẽt mille annorũ nõ presumat mãdatũ. vt tz Bal. in. l. ij. C. si ex falsis instrumẽtis. ꝛ in. l. j. C. de re. alie. nõ alienã. Alex. in. l. q in alie na. in prin ff d acq. here. ꝛ ɔ̃s. j. lib. iiij. Feli. in. c. sicut. d re iud. mod. in. l. j. C. qui admit. Fran. de curte sibi ɔ̃tri⁹ ɔ̃s. xliij. col. v. ꝛ col. xvij. Corne. ꝛ Soci. in varijs ɔ̃silijs q non refero. Plz ẽt illa ɔ̃clõ, qd non sit probata intẽtio dicte cõitatis, vez, quasi

2 possessio iuris pasculãdi, qr nõ sufficit pbasse aialia singularũ psonarũ pasculasse in dicta palude, nisi pbet qd noie cõitatis,

ꝛ de

⁊ de eius mandato vel ratihabitione oprimo tpe facta, seu ꝙ nomine cõitatis, ⁊ de scientia eorũ q gubernabant cõitatem, ut consuluit egregie Raph. cu. cõs. dcvij. visis instrumento. co. pe. ⁊ qz in hac causa in qua agitur de commodo singulorũ† de
1 universitate, ipsi de universitate non sunt idonei testes, sʒ Jn noc. ⁊ alios in. c. cũ nuncius. de testi. Pañ. ⁊ Fel. in. c. insuper eo. tit. Pañ. cõs. xvi. ad clari decisi. col. ij. li. j. Lud. ro. cõs. vij. visis necessarius. col. fi. Bal. cõs. clxvij. li. ij. ⁊ ẽt cõs. cccclij. li. v. ⁊. cccclxiv. eo. lib. ⁊ alibi sepe.

De procuratoribus.

RESPONSVM I

Licet procurator i criminalibus ad cãs absentis allegandas, ⁊ ad cãs contestãdas admitti possit, procurator tñ in cã principali nullo iure admittitur, nam delinquens etiaʒ in arbitrario personaliter cogitur comparere. Et ideo in ca querele porrecte per Claudium ↄ Tossanum, Tossanus non per procuratorem, sed personaliter comparere debet, ⁊ maxime stante statuto comitatus Venesini, ⁊ id expresse disponente.

1 In cã penam sanguinis afflictiuam non admittitur procurator de iure, super principali negotio.
2 Etiam in arbitrarijs vbi pena corporalis potest imponi, procurator nullo iure admittitur.
3 Per clausulam ius ⁊ iustitiaʒ ministrari, omne ius, ⁊ omnis actio proposita videtur.
4 Statutum comitatus Venesini recte procuratorem in criminalibus reijcit.

Respon. interpreta.

Ad demonstrandum ꝙ in causa querele porrecte per Claudium, ↄ Tossanũ Bosse, non debuit admitti procurator, ⁊ sic ꝙ iudex iniuste processit, ⁊ frustratorie fuit a non admissione appellatum, subijcio. I. scriptas conclusiones, ex quibus apparebit responsio ad ea que in ↄrijs allegationibus deducuntur. ¶ Ubi in-
1 gerit † pena sanguinis afflictiua non admittit procurator. l. pen. §. ad crimen. ff. de pub. iud. c. veniens. de accusa. vbi vtrobiqʒ tradit p doc. Si modo demonstrauero ꝙ in ista cã criminali veniat imponẽda pena corporalis, apparebit veritas cõclusionis premisse, s. ꝙ non debuit admitti procurator. ꝙ autẽ pena corporalis imponi possit pro vulnere. est text. in. c. i. §. si quis alium. de pac. tenen. in vsib. feud. vbi imponit pena amputationis manus. Et lʒ videat ille tex. loqui qñ vulnerans etiã violat pacem, tñ Aluaro. in. d. c. j. in prin. per illum tex. dicit ꝙ Imperator intendit facere legem generalem, sed qr forte allegabitur ↄsuetudo in ↄrium, que tñ esset probanda, sʒ Bar. in. l. Labeo. de supel. leg. Bal. in. l. de quibus. co. antepe. ff. de legi. est tex. in. c. j. de const. li. vi. Jdeo secundo loco comprobo, qr ex dictis testium apparet ꝙ Tossanus iam rixa sedata vulnerauit Claudium in capite cũ ronchono, ⁊ sic ex genere teli ⁊ loco percussionis constat ꝙ animo occidendi vulnerauit, ergo habebit locũ pena legis Cornelie, de sicarijs. que est capitalis. l. j. §. diuus. vbi Bar. ⁊ alij. ff. de sic. ⁊. l. si is qui cũ telo. Co. vbi Sali. Tertio clarum est ꝙ vbi pena est arbitraria,
2 ita † ꝙ possit esse corporalis vel pecuniaria, ꝙ non admittitur procurator, sm Bart. ⁊ oẽs in. d. §. ad crimen. exemplificant oẽs in. l. fi. ff. de iniu. ⁊ in. l. fi. C. e. veʒ in actione iniuriarum de qua ad presens agitur. Claudius enim in sua querela ꝑ vul-
3 neribus sibi illatis petit sibi ius ⁊ iustitiaʒ ministrari. per † quã clausulam oẽ ius, omnemqʒ actionem sibi competentem dicitur proposuisse, secundum Pañ. in. c. cum dilectus. de ordi. cog. Jas. insti. de act. §. i. col. xx. ⁊ consequenter ẽt actionem iniuriarum que sibi pro vulneribus datur. §. j. ⁊. §. ij. insti. de iniurijs. videtur deduxisse. Quarto stante statuto in comitatu Venesini ꝙ in causis criminalibus denũciatus vel accusatus teneatur in propria persona sine ministerio alicuius procura-
4 toris, vel cedule respõdere iuste fuit † reiectus procurator, vʒ enim tale statutum, vt probatur per argumentum a fortiori in. l. fi. versi. nisi quosdam forte. C. de procu. Nec obstat ꝙ etiã in causis criminalibus admittitur procurator ad allegandũ causas absentie, vel etiam ꝙ in casu nro possit allegare causas cause, qr quantum ad videndum titulis nullo pacto stante dicto statuto dʒ admitti. vnde infero ꝙ dictus procurator iuridice reiectus fuit, qr petit copiam titulorum cum termino ad deliberandum. ⁊ sic comparuit in casu in quo non hʒ ius. s. respondendi, ⁊ consequenter nec deliberandi. igitur ⁊c.

RESPONSVM II

Licet femine ab oĩbus officijs publicis remote sint, mater tamen pro filio absente procuratrix esse põt. Et ex consuetudine regni Francie, mulieres clarissime pariter iudicare pñt, ad negotia vero procuratrices cõstitui posse, indubitati iuris est. Jdeo clarissima domina Antonieta Claromonte procuratrix magnifici domini de Carumbo recte constituta est, quare iure potuit de magistratibus in dicto loco prouidere, ratione iurisdictionis sibi competẽtis. Et instrumentum (secundum ea que proponuntur) a persona legali, bone fame, probateqʒ vite ac estimationis productuʒ, non vitiatum, neqʒ abolitum, neque in aliqua sui parte suspectum, indubitatam fidem facit, non obstãtibus quibuscunqʒ ex aduerso oppositis.

1 Lʒ femina ꝓcuratrix esse non possit ad iudicia. Fallit tamen in matre, que pro filio absente agere ⁊ defendere potest.
2 Ex consuetudine Gallie, clarissima mulier iudicare põt.
3 Jntellectus ad clem. religiosus. de procu.
4 Dignitas, bona fama, ⁊ vita, releuant producentem instrumẽtum, vt de eo fidem facere non teneatur.
5 Si mandatum, ex sigillo ⁊ subscriptione domini probatur, multo magis per instrumentum in forma publica ⁊ probante confectũ, comprobatur.

Respon. interpreta.

Licet regulariter femina non possit esse procuratrix ad iudicia. l. femine. de reg. iur. l. neqʒ femina. ff. de proc. l. qui absente. ⁊
1 l. alienam. C. eo. tñ fallit in matre † q̃ põt esse ꝓcuratrix pro filio absente secundum Abb. ⁊ cõmuniter scrib. in. l. feminis. ff. de procu. Sali. Ale. ⁊ cõiter alij in. d. l. alienã. quicquid dicat ibi Jas. q solus est ⁊ singularis in ↄria opi. imo Bal. in. l. exigende. ad fi. C. de procu. vult ꝙ mr̃ maior vigintiquinqʒ annis sine mandato possit agere ꝓ filio
2 absente prestita tñ cautione de rato. Lʒ ẽt femina † regulariter non possit exercere officia publica. d. l. femine. tñ fallit in mulieribus clarissimis, que sm consuetudinem approbatam in omnibus partibus Gallicanis possunt iudicare. c. dilecti. de arb. ⁊. c. cũ deuotissimam. xij. q. ij. Lʒ. n. mulier non possit esse ꝓcuratrix ad iudicia, tñ põt esse ꝓcuratrix ad negotia. l. idem. §. si cui mandauero. ver. si mater. ff. mand. cũ suis decor. ¶ Jstis sic veris existentibus, respondeo clarissime ad ea que obijciunt ↄ personam do. Antonete de Claromonte, matris ⁊ procuratricis magnifici de Carumbo. Et primo duʒ opponitur, ꝙ femina non potest esse procuratrix ad iudicia. Respõdeo ꝙ fallit in matre pro filio absente, vt. ãin primo ꝑmisso. Secundo dum opponit, ꝙ non potuit constitui procuratrix ad deputandum officiales in loco Carumbi, qr ipsa non põt iudicare. l. cum pretor. §. non autem. ff. de iud. ⁊ qui est inhabilis ad actum, non potest constitui procurator ad substituẽdũ alium ad illum actum exercendum. cle. religiosus. de procur. Nam ad istud respondeo multipliciter. Primo dico ꝙ regula cantat hoc mõ q non potest constitui procurator ad vnum actum exercendũ non potest alium substituere ad illum actuʒ. d. cle. religiosus. Sʒ mater põt constitui ꝓcuratrix pro filio absente, tã ad iudicia, q̃ ad negotia, vt. s. probaui. Ergo potuit ẽt constitui procuratrix ad deputandos officiales, siue talis constitutio dicatur actus iudicialis, ꝙ est falsuʒ, siue extraiudicialis, prout est. Cum igit ipsa possit esse procuratrix om-
3 ni casu nihil obstat regula cle. † religiosus, allegata in opposituʒ qr non militat. Secundo rñdeo ꝙ mulier parte non opponente potest esse et procuratrix in iudicio, sm glo. in. l. ita demum. C. de procu. si ergo anteq̃ fuerit oppositũ substituat, valebit substitutio non obstante reg. cle. religiosus, secundũ Sa-

ti.l.l.qd qa.co.fi.l.fi.q.C.de pc.sz anteq̃ fuerit oppositũ q mulier nõ pt cõstitui procuratrix, ipsa deputauit officiales. g̃ 7c. Tertio rñdet q procuratrix deputãs officiales noie sue pncipalis nõ dz substituere aliũ loco sui, vt loqt reg. 3ria, sz ipsamet mãdatũ 7 actũ iniunctũ exeqt, vnde inepte adducit re. de cle. ita doc. Bar. 7 mod. in.l.j §.itẽ acqrimus.ff.d acq.pos. sz credo q do.aduocat' aduersantiũ velit dicere q sicut d iure cõi mulier nõ pt iudicare.d.§.nõ ãt ita nõ debeat posse cõstitui procuratrix ad deputãdũ officiales. Sz p certo ista nõ est parissima cõseqntia, nec eã pbauit aliquo iure. 7 3riũ ostẽdit euidẽter. nã vt aiunt Dialetici ad tollẽdũ cõseqntiã sufficit dare instãtiã sz gl.i.c.sicut vrgeri.j.q.i. 7.l.si vẽtri.ff.de priu. cred. pbat in §.pauonũ.insti.de rer.diu.do ãt instãtiã mulier de iure cõi habens iurisdictionẽ nõ pt iudicare.d.l.femine. 7 tñ nullus dt q nõ possit deputare officiales, q habent ius dicere inter subditos. qr istud ius dãdi iudices cõpetit rõne iurisdictionis q̃ hz.l.j.ff.de offi.eius.l.iperiũ. 7 ibi not.ff.de iur.oĩ.iud. simil'r episcopi 7 ceteri ecclesiastici habẽtes iurisdictionẽ merã 7 mixtũ imperiũ nõ possint iudicare in cã sanguinis.c. sicutũ sanguinis.ne clerici vel mona. 7 tñ possunt deputare alios iudices laycos q iudicẽt.c.fi.ne cle.vel mo.li.vi. sz ẽt assumptũ nõ est verũ, qr.d. Antoneta cũ sit clarissima, 7 pcellẽs possit ẽt iudicare stãte cõsuetudine gñali i ptib' Gallicanis.d.c.dilecti. de arbi.cũ similib'. Ex istis puto clarissime resoluta oĩa q̃ 3 psonã.d. Antonete opposita fuere. Supest vt dissoluant q̃ 3 instrũm mãdati deducunt, oĩ.n. instrũ exhibita nulla fidẽ facere, qr nõ cõstat illũ q ol rogat' d dicris istrũis fore notariũ, dz.n. pducẽs instrũm fidẽ facere, q is q cõfecit instrũm sit notarius si pars neget hz Spec.de instru.edẽ.§.restat. sz qd si pducit maxime si instrũm sit cõfectũ in longinqs, vt in casu isto, in q̃ instrũm editũ fuit i Anglia remotissima ab ijs nr̃is regionib'. hz Spec.ibi 7 §. 7 sciãs, 7 in ver. illud. 7 Ale.cõs.ciexi. viso pũcto lib.ij. qr rñdeo q pdicta pcedũt nisi pducẽs instrũm sit psona legalis, bone fame, 7 estimatiõis, nã tũc attẽta q̃litate psone q̃ nõ psumit velle vn falso instrũo hm Azo.in summa de fid.instru. 7 pro h bñ facit dictũ instrũm Inn.in.c.illud d psumptio. 7 q̃ late scribit Fel in.c.sup ys.co.pe. 7 fi.d accusa.vbi enumerat multa spãlia 3 ius cõcessa rõne bone fame 7 integre vite. 7 sz alij 3dicãt, tñ opinio Azo. cõcurrẽtibus alijs indicijs ex qb' iustificari possit veritas istrũi verissima est, 7 a iudicib' oĩm plectẽda. q̃.n. singula nõ psunt, collecta simul iuuãt.ff.de excu.tuto.l.ij.§.fi. 7.l.spadonẽ.§.q iura multa co.ti. vltra cõiecturam elicit̃ ex bona fama 7 dignitate 7 excellẽtia Magni.d. Antonete, veritas mãdati iustificat ex sigillo. ipsi' do.de Carãbo quo sigilatũ reperit dictũ instrũm. cui sigillo ẽt apposito in puata scriptura stãdũ ẽ.c.puenit.de fideiuss.c.post cessionẽ.vbi gl. 7 doc.d pb. si g̃ solũ sigillũ operat q credendũ sit dicte scripture, calũniosa erit exceptio, q nõ cõstat q rogat' de instr.sit tabellio. eo maxime qr dato q nõ eẽt tabellio mãdatũ p ipsũ scriptũ sigillo dñi sigillatũ liqdo pbat.d.c.post cessionẽ. accedat tertia cõiectura q est subscriptũ manu pncipalis cui subscriptioni stãdũ est pinde ac si eẽnt litere ipsius dñi, nã 3tualiter tñ operat subscriptio, q̃ si totũ eẽt scriptũ manu subscribẽtis l.emptor.§. Lucius. vbi Bar.ff.d pac. late p Ale.in.l.si ita stipolatus.la.ij §.grisogonus.col.ij.ff.de verb.obli. Sicut g̃ litteris dñi, maxime sigillatis suo sigillo pbat mãdatũ, sicut p instrũa publica.l.si procuratorẽ.ff.de pcu.cle.l.ibi instrũis, vel litteris. 7 ibi gl.de pcura. Ita forti' pbabit p instrũm subscriptũ 7 sigillatũ, manu 7 sigillo pncipalis. nec obstat q nõ fuerit cõprobatũ q ille sit notari'. qr similibus pmissis cõiecturis 7 indicijs sufficiẽtib' ad pbãdũ ipsũ mãdatũ de quo q̃rit, dico q frustratoria eẽt pbatio q ille eẽt notarius, 7 frustratorie pbationes nõ sunt faciẽde.c.ti.de pba.l.h stipso.§.diuus.ff.de leg.no.cau. 7 si subscriptio 7 sigillũ pbãt † mãdatũ, multo magis si exibeat signũ tabellionatus, 7 instrũm in publica forma cõfectũ, nõ abolitũ, nõ viciatũ, nec in vlla sui pte suspectũ.l.fi.d edic.diui adria. tol.cum similibus.

RESPONSVM II.

Licet confesio procuratoris gñalis in cõtẽtiosa iurisditione dño piudicet, cum ex vi contentiose iurisditionis rñdere cogat, sec' est i voluntaria iurisdictione. ideo hz ea q̃ pponunt, cõfessio procuratoris gñalis dño nõ piudicat, 7 lz obesset, nihilominus missio in possess. q primo decreto nullo iure fieri potuit, cũ semp i iudicio psonaliter cõtẽderis se nullo iure teneri exhibere, pserti3 cũ nouiter successerit pbabil'r, iureqz potuit allegare se ingnorare instrũa de qbus agit, 7 ipsius iusto psens 3uersia terminabitur ac dirimetur.

1. Confessio procuratoris generalis in iurisdictione volũtaria domino non preiudicat, secus in contentiosa.
2. Vbicunque respondens addit vel detrahit interrogationi, additio dicitur diuersa dispositio.
3. Confessio procuratoris in vno iudicio, nõ preiudicat in alio.
4. Missio ex pmo decreto pcedit qñ cõuẽt' cõtumaciter latitat.
5. In actiõe ad exhibẽdũ ñ fit missio rei petite, sz tñ p iteresse.

Respon. interpreta.

Consideratis iis. Que i themate dicten' mihi recitato, prima facie visũ fuit, q cõfessio procuratoris gñalis habuerit piudicare dño, 7 cõsequẽter q stante cõfessione pdicta pncipalis teneat edere dictũ instrũm, ẽt ad intẽtionẽ fisci fundãdã, vt est casus in.l.ne q̃s.ff.de edẽ. qd ãt piudicauerit nõ vrgẽdo. sz ad radicẽ eius descẽdẽdo. pbat ex distinctione Bar.in mã in.l.certũ.§.sz an ipsos.ff.de cõfess. q̃ formal'r sequit Pañ.in.c.j.vt lite nõ cõtest. distinguit n. verũ cõfessio pcu. gñalis piudicet dño, aut procurator gñalis volũtarie † cõfitet, 7 tũc ñ piudicat, aut p viã cõtẽtiose iurisdictionis, puta rñdẽdo põnibus, vel articulis, 7 tũc qr inuitus tenet rñdere piudicat. maxime qr ista icludunt i mandato generali. 7 istam opinionẽ sequunt cõiter doct. vbiqz. 7 Ale.cõs. xcvi.col.iij.in.princ.vol.ij. Cepol.cõs.xxj.col.iiij.in fi. Cor.cõs. xix.in fi.vol.ij. 7.cxliiij. 7 clxxv.vol.iiij. 7 i istis terminis vĩ ẽ p̃sens cõfessio, qr interrogatus a iudice procurator cõfessus fuit tenet.n.vi iurisdictionis cõtẽtiose interrogatus a iudice rñdere. hm glo.in.c.j.de iud. glo. Pañ. 7 alij in.c.pe.de iuramen. calũ.l.vbicũqz.ff.de interro.actio. ¶ Cõtrariũ (si vera sunt q̃ in facto psupponunt) credo verius, dĩ.n. qd iudex interrogauit procuratorẽ vtrũ haberet instrũm pcure penes se, 7 iussit vt cum iuro rñderet. Ipse vero procurator rñdit q penes se non habebat, sz erat penes principalẽ in vrbe. hoc sic psupposito, elicio, q inquãtũ cõfessus fuit q erat penes principalẽ, talis cõfessio dĩ sponte, 7 voluntarie facta, ergo cõis distictio, 7 theorica 3allegata pbat q talis cõfessio nõ dz piudicare, qd ãt facta sit cõfessio volũtarie, quãtũ sit q instrũm sit penes principalem pbo ineuitabil'r. vbicũqz rñdens † addit, vel detrahit interrogationi. additio dĩ penitus diuersa dispõ.l.j.§.si qs sim pl'r.ff.de verb.ob.vbi moderni addũt infinita. inquãtũ ergo procurator in rñsione sua addidit q instrũm erat penes pricipalẽ, dĩ vltra interogationẽ rñdisse, ergo fuit rñsio volũtaria, 7 cõsequẽter nõ piudicabit. facit qr testis q deponit ex̃ articulos nihil pbat pro nec 3, qr de iis q̃ sunt ex̃ articulos, nõ reperit interrogatus nec iuratus, vt notat i.l.j.si duo.§.idẽ Jul.ff.de iurein. 7 alibi sepe. Scdo ex alio nõ vĩ piudicare, qr cõfessio procuratoris † in vno iudicio, nõ piudicat in alio. hm Spec.in tit.d cõfess.§.nũc videẽdũ. Fel.in.d.c.j.in pn.col.pe.vt lite nõ cõtest. sz vt intelligo cõfessio fuit facta in iuditio rei vendicationis, 7 tũc deducit i iuditio editiõis diuerso a iuditio reali, ẽ.n.actio ad exibẽdũ penitus diuersa ab actione rei vẽdicationis, vt de se patet, vna.n.est psonalis.l.iij.§.est ãt psonalis h actio.ff.ad exibẽ. altera realis. g̃ 7c. ¶ Circa hz, posito q piudicaret dico nõ eẽ fiendã missionẽ in possess.rei petite ex plurib'. Primo, missio ex pmo decreto fit qñ cõuẽt' † cõtumaciter abest.l.si finita §. Jul.ff.de dã.infec.c.qm frequenter.§.fi.vt lit.nõ cõte.cum simi. 7 in casu nr̃o hẽs principalis nõ latitat, immo cõtendit in iuditio se non teneri. ergo nõ fit missio, sed formãda erit lis, an teneat 7 7 quidẽ necessario i eius fauorẽ, rõnib' pallegatis, 7 ẽt qr heres q nouiter successit poterit probabil'r allegare nõ inuenisse instrumẽtũ in herditate, attento, q pricipalis apud quem (vt dĩ) erat, decessit in partibus remotis ab vrbe, vnde stabit iuro suo, donec pbet 3riũ, vt per Jas.l.l.fi.§.licẽtia.C. de iur.deli. Et maxime si dicat nõ inuenisse nisi talia, 7 talia, 7 tñ vltra iuxta glo.vulgarẽ in.l.cũ de lege.ff.d pba. 7 eo maxime, qr perditio instrumẽtorũ subsistente precipue legitima coniectura (vt in casu occurẽti) pbat iuro.l.fi.C.de fide instrumen. ¶ Postremo in omnẽ euẽtũ dico, q iudex ẽt si cõtumaciter abesset, reus cõuẽtus ad exhibẽdũ, quod tamẽ non est fienda missio in possessionẽ rei petite, sed solũ missio in possessionẽ

pro

pro quantitate interesse, secundum Spe. in tit. de primo et secundo decreto. §. restat. ver. quid si agatur ad exhibendum. et quia actio est personalis, et interesse non est liquidum, non video pro quanta summa debeat fieri missio, et posito quod interesse esset liquidum, tamen missio prius esset facienda in rebus mobilibus etc. d. c. quoniam frequenter. §. fi. cum simi. ut declarat Spec. in d. §. restat. ver. j. Et illud ultimum voluit dixisse non pro exigentia rei, sed ut tollatur omnis ambiguitas de cordibus volentium malignari.

¶ Quod metus causa.

RESPONSVM I

Summe advertendum est in re suspitioni subiecta, an testis dives, pauper ve fuerit, et an parte non citata deponat, nam huiusmodi testis in causa matrimoniali nullam fidem facit. Et ideo quod metus gesti in matrimonio, de quo contenditur per productos testes probata non fuit, cum matrimonium plenam et indubitatam exigat fidem metusque etiam purgatus dicitur, tam per contractum matrimonii sponte celebratum, quam per dotem parentum subsequutam, ac petitam, secundum ea que proponuntur.

1 Testis pauper, et verisimilia non deponens, non dicitur omni exceptione maior.
2 Testis simpliciter de auditu deponens, non etiam de visu, nullam fidem prestat.
3 Testis parte non citata deponens, nihil probat.
4 Ad probationem metus, legitima probatio requiritur.
5 Metus purgatus dicitur, si matrimonium sponte celebretur, et dos a parentibus constituatur.
6 Qui vult consequens, censetur velle omne necessarium antecedens.

Respon. interpreta.

Placet consultatio domini Alciati compatris mei honorandissimi eleganter, copiose, et iuridice ac absolute facta. In primis placet conclusio quod non sit probatus metus per testes in causa examinatos per fundamenta et rationes suas. Et quia primus testis qui deponit se audivisse altercationem, ultra quod non deponit† verisimilia, et sic non potest dici omni exceptione maior, ut per Barb. cons. xlvij. col. pe. in j. li. est etiam pauper, et sic isto respectu non potuit dici omni exceptione maior secundum Spe. in tit. de teste. §. j. in finalibus verbis. est enim summe animadvertendum in re subiecta suspitioni, an testis sit pauper vel dives. l. iij. ff. de testi. Accedat etiam quod est vilis, quo casu quando paupertas et vilitas concurrunt nunquam testis dicitur idoneus, ut pulchre per Barb. consi. xxxij. scribit preclare. col. viij. in prin. et in causa matrimoniali, etiam ad probandum matrimonium. firmat idem Barb. cons. liiij. col. j. vol. j. Insuper ex dicta depositione sua constat quod sic affectionem ad eam habuit, quia reddit rationem suspectam, videlicet quod persone quas altercantes audivit non poterant esse alie, quam nominate per eum, cum voces persepe fallaces sunt, et unus possit imitari vocem alterius, ut per Inno. et Hod. in. c. preterea. de testi. quia non assignat rationem non credibilem, nec conformem, suspectus est secundum Bal. in. l. actor. col. iij. C. de pro. et suspectus testis contra matrimonium nullo pacto est idoneus secundum Spec. tit. qui matri. accu. poss. in princ. versi. testis omnis in hac causa repellitur etc. ¶ Secundus testis non probat, quia non cognovit personas altercantes ad vocem, prout necesse est in teste deponente de auditu† simpliciter et non etiam de visu, secundum doctores scrib. in. l. si non speciali. C. de test. et in. d. c. preterea. maxime per Inno. Nec ob. quod dictum unius supplendum sit ex dicto alterius, quia non procedit quando dictum unius est imperfectum, et non concludens. secundum Bal. in. l. cum antiquitas. C. de testa. prout in casu nostro. in quo dictum testis nec de auditu proprio pariete intermedio non concludit, neque perfectum dicitur nisi audiens cognoverit loquentes ad voces. Non obst. depositio Iacobine, quia ultra quod non probat quia parte† non citata vel contumace deduxit do. consultor, est etiam advertendum an hec mulier sit nobilis sicut sunt ille persone inter quas dicitur contractum matrimonium, alias non erit idonea, ut per Barb. i. d. cons. liiij. co. ix. ita limitans tex. in. c. super eo. de test. ¶ Dubitabilis non visa fuit illa conclusio quod fuerit purgatus metus, si quis intercessit, quia ad probandum purgationem metus, licet ex post notificaverit, tamen ad metum gestum requiritur legitima† probatio. c. j. quod met. cau. ibi, legitime probatum fuerit. ubi autem requiritur legitima probatio oportet quod fiat fides indubitata. c. sup eo. de paro. per quem Feli. in rub. de pro. co. iij. et quod plus est legitime probare, quam fidem indubitatam facere. In casu nostro non videtur facta fides indubitata, quia licet testes concludant quod ostium erat apertum, et poterat abire, non tamen concludunt quod secure abire poterat, nam debet durare metus donec is qui metum intulit instat, vel aliquis ab eius oculis effugere non potest. Ita Barb. in. d. consi. liiij. in fi. et probatur in. l. nihiliter. in prin. iunctis iis que ibi de Bar. ff. de acq. re. do. et per ea que scribit Feli. i. c. ego. n. de iurei. Item licet per petitionem videatur purgatus metus, tamen talis purgatio non videtur sufficiens ad convalidandum matrimonium a principio nullum, prout est matrimonium metu celebratum. c. cum locum. de spon. quia ubi actus dependet a consensu duorum, non licet a principio solo consensu alterius celebratus, nec consensu alterius subsequenti vi posse convalidari. l. j. §. quod pupillus. ff. de ver. obl. per quod in matrimonio ita sensit Arch. in. c. sufficiat. xxvij. q. ij. non enim potest dici adesse consensum altero tamen approbante matrimonium, quia consensus dicitur simultaneus sensus, secundum gl. in. l. consensu. ff. de act. et obli. Nec obstare videntur consilia et rationes allegate per do. meum Alciatum, quia loquuntur quando actus ex quibus purgatur metus fieret simul inter ipsos coniuges, tunc bene ex illis purgatur metus quia resultat communis consensus, prout etiam in causa matrimoniali, et in istis terminis loquitur gl. in. c. literas. de despon. imp. et tex. et ibi gl. in. c. uni co. eo. tit. in. vj. i ver. seu alias. verbo aut facto. Sed his et simi. non obst. verissimum puto quod per eum iuridice conclusum fuit quod purgatus fuerit metus per contractum† matrimonii sponte celebratum, et parentum dotem subsecutam. c. de muliere. de spon. Nec ob. quod inquit Barba. in. d. cons. liiij. ad fi. quia qui potest fugere non potest metum allegare, ut dicunt gl. et omnes in. c. ad id. de spon. et signanter declarat Abb. in. c. j. in gl. fi. quod met. cau. cum ergo testes mulieris concludunt quod poterat fugere, sequitur quod metus non intercessit in ipso contractu. et sic si non intercessisset purgatus remansit. Id autem quod dixit Barb. procedit quando cum armis astarent aliqui parati ad vulnerandum si fugere voluisset, et oportet quod fuerint taliter parati, quod infra duodecim passus possent capere volentem fugere, ut declarat Paris in tra ct. syndi. in. §. captura. ver. an si iudex processerit. merito Abb. in d. c. ad id. considerat opportunitatem recedendi, quis autem in casu isto negabit opportunitatem, aperto ostio, nullis ibidem armatis astantibus, et pluribus quam plurimis honestis personis que verisimiliter eam a violentia defendissent, certe nemo. et dixit Sal. in. l. et si contra. C. de nup. quod si puella contrahat cum officiali per metum seu impressionem functo officio si simul continuo non cohabitaverint requiritur novus consensus ex parte utriusque, purgatur etiam fuisset per petitionem dotis, quia actio† ad dotem marito non competit nisi processerit matrimonium validum. l. stipulationem. ff. de iure do. Nec ob. quod requiratur novus et contemporaneus consensus utriusque, quod non significatur per petitionem dotis, nisi ex parte petentis, quia falsum est quod requiratur contemporaneus. Immo ex intervallo unus potest consentire post alterum, ut in causa matrimoniali carnali, concludunt Host. Io. And. Car. et alii communiter i. c. dilectus. et in. c. ex literis. el. ij. de spon. et in spirituali firmat Pan. i. c. cum liter canonicos. de ele. reprobans gl. i. d. l. ex consensu. cum ergo mulier a principio sponte consenserit, et ex post vir per petitionem dotis ratificaverit matrimonium valebit, ut dicitur i. d. c. de muliere. nec credo quod requiratur novus consensus, quia qui semel consensit, presumitur permanere in eadem voluntate. l. iij. et. l. cum qui. ff. de proba. et quia regula d. c. de muliere. non requirit novum consensum, nisi ex parte metum passi, et posito quod requireretur novus, satis de novo consensu mulieris apparet, ex quo agit contra maritum ut prestet obsequia maritalia etc. Preterea inficiari non potest, quod petendo dotem non fateatur matrimonium fuisse validum. d. l. stipulationem. et i. l. rebus. §. fi. e. tit. et consequenter ex vi confessionis, proprie dico probatum fuisse, quod in contractu matrimonii nullus interfuit metus, alias non foret validum. d. c. cum locum confessio autem etiam implicita est optima probatio. l. cum precum. C. de li. cau. l. generaliter. C. de non nu. pec. c. per tuas. de proba. hinc dicimus quod per instrumentum dotis inter partes videtur confiteri matrimonium. §. illud. in auct. ut frat. filij. colla. ix. per quem ita dicit Inn. in. c. illud. de presum. Bal. in auc. si quis in aliquo. C. de eden. et in cons. cxiv. in. ij. parte.

¶ De arbitris et arbitra.

RESPONSVM I

Cum non solum de iure do. Thomas Nava a do. Sallis Ianue impetrare licentiam transvehendi sal, sed etiam ex pacto id agere teneretur. Ideo culpa sua, et non vectoris ad damnum illatum

pectiõ ad interesse omne teneri dubiũ non est. Nam periculũ navis damno naute cedit, nisi id vectorũ culpa contingit, nec vectorũ transfretatio a loco Arearum ad locũ vadi dictis vectoribus nocet, eo q negligẽtia nõ est improbanda quibus diligentia nihil fuisset profutura.

¶ Judices, Arbitri, et maxime arbitratores officio functi nõ dicunt, si actũ sententiãdi pro absoluto non habuerint, iõ iure taxationẽ galeoni, et expensarũ, in crastinũ differre potuerũt, qz solennitates iuris civilis sequi, nullo iure tenent. quare laudũ cavillari nõ põt. ideo huiusmodi laudo contravenientes ad penas contentas teneri dubium nõ est, lz ab eo appellari possit, si immodice laudatũ sit, cui appellationi renũciasse intelligit, si in termino ad cõparendũ assignato nõ cõpareat appellans.

1 Periculum navis cedit damno naute, nisi culpa vectorũ navis perierit. et maxime si id pacto cautum sit.
2 Negligẽtia nõ est iprobãda, ex quo diligẽtia nõ est profutura.
3 Judex arbiter, et arbitrator officio functi non dicunt, nisi habuerint actum sententiandi pro absoluto.
4 Ex forma compromissi deprehenditur an quis arbiter an arbitrator constitutus fuerit.
5 Arbitratores non tenẽtur sequi solennitates iuris civilis, sed debẽt secundũ equitatẽ et veritatẽ iudicare. secus in arbitris.
6 Arbitramentum magis contractui, quã iudicio applicatur seu accomodatur.
7 Promissio pene in compromisso apposita, intelligitur apposita sub conditiõe si arbitrator immodice non leserit.
8 Contraveniens compromisso etiã nullo, ex pacto tamen corroborato pena compromissi tenetur, quia per pactũ exceptio nullitatis opponende impeditur.
9 A sententia arbitratoris si modicã contineat lesionẽ appellare non licet. alias secus.
10 Clem. quis. de appella. nõ vendicat sibi locũ in laudo, qz de iure cautũ nõ reperit, qõ fiat de arbitratore petẽdi apostolos.

Qui veritas est, me dirigat in viam veritatis.

Respon. interpetra.

Viso consilio Domini mei domini Bordini, et considerato tenore facti prout in ipso cõsilio recitat, qz processũ nõ vidi sequẽdo dubia p eũ proposita. Primo discutiã, an laudũ fuerit iustũ, vel iniquum. Scdo, an sit validũ et rite prolatũ, aut nullũ et invalidũ. Tertio, an Tomas petẽdo reductionẽ ad arbitriũ boni viri efficaciter inciderit in penas cõpromissi. Quarto, an a snia reductionis potuerit appellare. Quinto, an appellans et nõ cõparens in termino pfixo intelligat appellationi renunciasse. ¶ Circa primũ breviter studẽdo (cõsultũ decet) clarũ est piculũ navis cedere dãno naute, nisi culpa vectorũ navis perierit. l. si. ff. de exerci. acti. Videndũ g est, an culpa do. Thome q nõ obtinuit licẽtiã trãsvehẽdi sal, a dñis officialib' salis Jo. navis hmõi incidens, t cõmissũ. Et nõ insistẽdo in vbis, mihi vr q fuerit in culpa, qz d. Thomas a dñis salis Janue nõ solũ de iure tenebat impetrare licẽtiã trãsvehendi sal. l. si. C. de vecti. et cõmis. sz ẽt ex pacto, † qre cũ pp nõ habitã licẽtiã navis cõbusta fuerit, hũ seqt q culpa ipsius dãnũ causatũ fuerit, et ppea teneri ad totale interesse. l. colon'. §. navẽ. vbi hz casus nr. ff. loca. facit cõsiliũ Rapha. Cu. xxi. incipiẽ. Mathe' dedit. nec obstat si dicat, q patron' navis qñ applicuit ad locũ vadi in q loco ... dixit, q patron' navis qñ applicuit ad locũ vadi in q loco si dicat, q patron' navis qñ appilcuit ad locũ vadi in q loco promiserat. d. Thomas tradere licẽtiã psi patrono, fuit i culpa ultra trãsmeare postq sibi nõ expediebat licẽtia iuxta cõvẽta, iõ sibi iputet. reg. dãnũ q qs. de re. iur. l. vi. Nã si dñs navis sciẽter recipiat merces illicitas, cũ posset nõ accipere, suo periculo cõfiscat navis. l. cotẽ ferro. §. dñs. ff. de publica. gñalr locatorq potuit resistere adversus piculũ, nõ hz actionẽ adversus cõductorẽ. l. si qs domũ. §. pe. ff. loca. cũ solitis cõcor. qz rñdet, q stãte statuto d quo sit mẽtio i allegato cõsi. iã navis trãsferta q stãte statuto d quo sit mẽtio i allegato cõsi. iã navis trãsferta erat cõfiscata. iõ q q voluisset trãsferri a loco atearũ ad locũ vadi erat cõfiscata. iõ q q voluisset trãsferri do a loco atearũ ad locũ vadi, nihiloin' si cessasset penã, iõ falsũ ẽ q fertare ultra locũ vadi, nihiloin' si cessasset penã, iõ falsũ ẽ q potuerit resistere adversus piculũ, unde negligẽtia † nõ est pbã da, ex q diligẽtia nihil fuisset profutura. l. si vẽdẽda. §. si ea. ff. ad leg. Rho. d iac. ¶ Circa scz, visũ fuit pma cõsideratione snia arbitratorũ fore nulla, qz incerta, nõ n. cõtinet aliq summã, ergo nulla. l. qd tñ. §. Pompo. ff. de arb. l. pe. et quasi p totum C. de sen. que si cer. quan. Nec obst. q die sequenti fuerit addita certa summa, qz iam arbitri erant functi officio suo, et suã sniam incertã et nullã die sequenti non potuerũt addendo et supplẽdo certificare. l. Paul. la. j. ff. de re iud. q lex hz ẽt locũ in arbitris. fm gl. Bar. et scrib. in. l. qz arbiter. ff. de arb. Jmo. Alex. et Mod. in. d. l. Pau. p tex. in. l. dicere. §. si. ff. eo. quẽ tex. Jno. in. c. qntavallis. in decimaoctava difa, et ibi Pañ. in decimaquinta differentia. de iureiu. extẽdere vr ad arbitratorẽ, et in cõsuluit Raph. cu. cõs. clx. inci. Ser Petrus. ẽt si sit data potestas semel et pluries arbitrandi, qz intelligit in capitulis super hiis non fuit arbitratũ fm Bar. et Bal. in. l. qd nñ. in prin. ff. de arbi. Jmo. in. d. c. qntavallis. in. ij. char. Rap. Fulg. cõs. cxiiij. Sindici communis. cum. octa. ¶ Premissis non obstan. fm ea q proponunt, contrariũ credo de iure verius infrascriptis considerationibus. Primo cõsidero q dicta iura, vcz tex. in. d. l. Paul. et in. d. l. dicere. loquunt qñ iudex vel arbiter habuit actũ sententiandi p absoluto, n. i tunc dr functus † officio suo, et ita illa iura intelligit Ang. cõs. xliij. inci. porrecta. eo. si. et hoc satis pz recte sentienti. Jn casu aũt isto, arbitratores nõ habuerunt actũ pro absoluto. ex quo distulerunt taxationẽ precij dicti Galeoni, et expensarũ in crastinũ, prĩcipaliter ergo reducit ad hoc an dicti arbitratores potuerint reservare sibi taxationẽ precij Galeoni, mercedis et expensarũ in die sequenti de expensis et accessorijs non est dubiũ. l. terminato vbi Bar. et alij C. de fru. et lit. expen. Pau. Ale. et alij cõiter. in. d. l. Pau. Rot. de ceteris di. decis. xxi. in anti. Abb. in. c. j. de sequest. pos. et fruc. et principali q possint sibi reservare taxationem vr forte dubitandũ qz facilius cõcedit iudici et arbitro supplere omissa circa accessoria, q circa principale p. d. l. Paulus. et p ea q cõsulit Ale. cõs. xc. fere ois. vol. j. diffinitiva enim unico cõtextu proferenda est. l. ij C. de sen. ex brevi. reci. c. si. de re iud. si ergo divertit ad extraneos actus (nisi reiteret) non valebit. facit tex. in. l. j. §. q presens ff. de verb. obli. sz ijs ẽt non obstan. arbitri hoc arbitratores potuisse reservare taxationẽ i crastinũ. ex infrascriptis cõsiderationibus. Cõsidero. n. q ex forma † cõpromissi pdicti duo q tulerunt laudũ erant electi arbitri et arbitratores. Scdo cõsidero, q ad cognoscendũ utrũ electi iudicaverint tanq arbitri, an tanq arbitratores cognoscit ex modo procedendi. fm Bar. in. l. j. ff. de iud. cũ solitis et infinitis auctoritatibus, quas cõsulto omitto. in occurrenti casu satis liquet q processerũt et iudicarũt ut arbitratores, fm Bal. et Ang. in. l. si servus plurium. §. si. de le. j. Jmo. in. l. nemo põt. eo. tit. fortius si processissent a pricipio ut arbitri, tñ sustinebit snia si ex serie snie appareat q pnunciaverũt ut arbitratores fm Bal. in. l. ij. ff. de test. mili. Feli. i. c. xñ ordinẽ. co. ti. de rescri. l. c. psentata. col. si. de testi. Tertio cõsidero, q pferre sniam unico cõtextu, et eodẽ die, vel eadẽ hora, est solẽnitas iuris civ. d. l. Pau. et. d. l. ij. no. Bar. in. l. prolatã. C. de sen. et inter. om. iu. de iure. n. nãli cõsiderat sola veritas, et nõ ritus iudiciorũ fm Bal. i. l. rescripta. C. de pre. imp. offe. inferens q snia principis q est. Jmo positivũ valeat omissis istis solẽnitatibus. Jdẽ voluit Bal. in. l. unica. C. ut q desunt aduo. et est vulgata cõclo, q cõprobat Cur. senior cõs. lxv. ex pmissa narratione, ex istis mõ cõsiderationib' infert decisio huius dubõnis, q valuit laudũ istorũ duorũ, q pnũciaverũt ut arbitratores q arbitr. n tenent † seq solẽnitates iur. civ. sz prout quo velint, sequendo eqtatẽ et veritatẽ iudicare, et hec ẽ substantialis dña inter arbitrũ et arbitratorẽ, qz arbiter tenet servare ordinẽ iuris. l. j. et. l. si de meis §. recepisse. ff. de arb. arbitrator vero non, qz electus vr tanq cõpositor, et mediator inter partes, vñ sicut partes pcedunt extraiudicialiter ad concordii interpollatis horis quo volũt, ita arbitrator. ista sunt verba Jnn. in. d. c. qntavallis. et ibi Pañ. in. ij. dña. Bar. in. l. societatẽ. §. arbitrorũ. ff. pro soc. in. l. si. de var. et extraor. cog. vbi dt q arbitrator est qdã proxoneta electus ad cõponẽdas partes. accedit. n. † arbitramẽtũ magis cõtrui, q iudicio, ut subtilr p scrib. Ale. cõs. cxix. vol. ij. et alibi sepe. et tãto magis cũ ex forma cõpromissi sit ipsis data ptas pnunciandi, quo ipsis videbitur, et placuerit, q verba important q sint liberi a regulis et solẽnitatibus iuris civilis. fm Bar. in extrava. ad repr. in verbo videt. cum cõcor. alle. per Fel. in. c. j. de cõst. et i varijs locis. Jtẽ dictũ est q possint procedere de facto, que verba de facto importãt tñ ac si esset dictũ q deant iudicare sine ulla forma iuris, sz prout facti rõ suadebit. Lud. ro. in rub. de arb. q. xvij. Bar. in extrava. ad repri. in. d. verbo videbit. vers. qd si dicat in statuto tc. Cor. cõs. cxiij. visa petitione. lib. iij. vbi vult q arbitrator

... non tenetur iudicare, vt iudex, nec vt arbiter, sed sit fan- cias iur capitis. bene facit q consuluit Soci. cons. cxxiiij. p(re)sens consultatio. co. ii. vol. i. Jas. in §. bone fidei. col. v. & seq. inst. de actio. possem etiam instare q sed iuris rigore ista sententia etiam si esset la- ta ab ipsis tanq(uam) arbitris valuerit, sed qr stantibus predictis sa- tisfit petentibus consiliu(m). no(n) aliter supervacue implebo folia. ¶ Circa tertium stantibus predictis p(er) q(uae) apparet laudum fo- re iustu(m) & validu(m), concludendu(m) restat q dictus Thomas pe- tendo reductione(m) contra compromissum iuramento vallata(m) inciderit in pe- nam compromissi, vt est tex. in c. dilecti de arb. & l. si quis maior C. de transac. quinimmo si foret nullu(m), adhuc co(n)traveniendo incidisset in penam, qr licet secundum communem opin. pro- missio† pene intelligatur facta sub conditione si arbitrator im- modice non leserit. d. ca. quintavallis. vbi Abb. & alij & l. si li- bertus. in. iii. ff. de ope. lib. ta(men) non intelligitur facta sub co(n)ditione si laudu(m) validum erit, qr licet sit nullum † validatur ex pacto, eo q p(er) tale pactum impeditur pars nullitatem allegare s(ecundu)m Bar. in l. vbi pactum. col. pe. C. de transac. Ang. cons. cxxxvij. inc. a. & b. contenti. Alex. cons. xxxij. optime considerato. volu. ij. votu. ij. ¶ Circa quartu(m), varie sunt opiniones, & q non possit appella- ri a sententia reductionis tenuerunt quamplurimi prout in dictis cons. recitatur & sequitur Oria. in trac. de arb. q. xxij. vbi alias au- ctores alle. sequitur Panor. cons. xxxviij. casus in effectu. in vlti- mo dubio allegat idem tenere Inn. Raph. Ful. cons. cxiij. arbitra- tor. Card. cons. cxxxix. factum tale est. in vltimo dubio. & cons. seq. in. iij. dubio, & forte si co(m)putentur autoritates, ista est magis co(m)- munis sententia. sed ego non audeo p(re)dictam opinionem sequi, qr do. Alex. consi. cxv. viso themate. in. iij. lib. dicit contra(m) opi. es- se veriorem, equiorem, & a maiori parte scribentium compro- batam, q(uam) etiam sequitur Pau. de ca. consi. xvij. circa primum in. iij. dubio. s(ecundu)m antiquam impressionem. Placet tamen mihi vt in isto puncto distinguamus, aut iudex grauat † in modico & procedat opinio Bar. in. d. l. j. in fi. ff. de lega. ij. q no(n) liceat appellare, aut enormiter grauat, & tunc liceat, ita distinguit Bal. in. l. vnica C. de his que pe. no. quem sequitur Lud. ro. consi. cclij. super eo. videatur ergo quibus ex causis fuerit appella- tu(m). ¶ Circa vltimum dubium, casus est clarus. in cle. quia iuris. de appel. q si appellans no(n) co(m)pareat in termino p(re)fixo ad reci- piendos apostolos q intelligitur appellationi renunciasse, hunc cepola in suis cautelis. & Maria. in arti. vij. de cita. instruunt iudices illaqueare appellates. est veru(m) q forte dubitari posset an dispositio. d. cle. q(uia) iuris. procedat in appellatione interposi- ta a sententia reductionis, eo q iudex reductionis est subrogatus loco arbitratoris, ergo eius sententia habebit eande(m) natura(m), q(uam) habet laudum arbitratoris. l. si cum. §. qui iniuriaru(m). ff. si quis cautio. q firmat Sal. in. l. si societatem. §. arbitrorum. q. xv. ff. pro soc. So- cy. consi. cxxi. in ca. col. fi. li. iij. veru(m) in laudo no(n) habet locu(m) dispo- 10 sitio. † d. cle. q(uia) iuris. qr non reperitur q sint ab arbitratore peten- di apostoli, s(ecundu)m Card. Flo. in. d. cons. cxxxix. col. pe. ergo non etiam 11 locum habebit † in appellatione a sententia reductionis, & ista opi. forte est verior, qr dispositio dicte cle. q censeatur renunciatu(m) appellationi videtur odiosa, ergo stricte interpretanda. reg. odia. de reg. iur. intelligamus ergo ea(m) sententiam lata(m) a iudice vt iudice, no(n) a iudice vt arbitratore, contrarium ta(men) sustineri potest per ea q(uae) scribit Alex. cons. cvj. viso themate. col. iij. versi. non obst. lib. iij.

RESPONSUM II.

Arbitrator lato primo laudo non iterum arbitrari posse manifesti iuris est, nisi a partibus potestas se- mel, vel pluries arbitrandi, corrigendi, interp(re)- tandi, vel mutandi eide(m) impartita fuerit. Et maxime si laudu(m) primu(m) a partibus emologatu(m) fuerit. Quare Pontius Collete sororius laudata recusans in compromissi pena(m) incidisse videtur. Sed s(ecundu)m ea que proponuntur non teneri veri- simile, cu(m) sibi licuerit nomine vxoris sue contra Colletam exci- pere, que contra formam laudi emologati omnia petebat. nullo igitur iure Pontius laudo non paruisse dici potest, si exceptio- nem retentionis, seu iura pignoris & hypothece proposuerit, nam hec in omni adiudicatione semper tacite subesse receptum est, nulloq(ue) etiam compromissi capite contra eundem Pontiu(m) sibcus ad penam agere potuit.

1 Co(m)promittentes concedere possunt arbitris seu arbitratoribus potestate(m) semel, & pluries arbitrandi &c. & quo intelligatur vide. nu. 5.
2 Emologatio laudi, operatur vim pacti & transactionis.
3 Qui obligatus est a far bono, intelligitur ad soluendu(m) p(re)tium, vel rem tradendam obligatus.
4 Exceptiones ex laudo provenientes excusant a pena.
6 Contraveniens laudo nullo, nullam penam meretur.
7 Sententia adiudicationis semper intelligitur saluo iure pignoris & hypothece.
8 Condemnatus ad omnia onera, & ad omnis releuandi fideiussore(m) de accessorijs etiam tenetur.
9 Prohibitus opponere contra sententiam potest nihilominus opponere exceptiones ex ea provenientes.
10 Dilatio assignata ad soluendu(m) non aufert ius pignoris.
11 Pendente compromisso seu compromissi declaratione actio nulla efficax competit.
12 Non videtur sponte soluere qui p(er) iniuriam iudicis soluere co(m)pellitur.
13 Purgatio more de equitate canonica semper admittitur.

Respon. interpreta.

Videtur q Pontius de Buso inciderit i(n) pena(m) co(m)promissi, qr recusauit tra- dere capsas adiudicatas do. Collete p(er) laudu(m) vlti- mo loco probatu(m), nec dicatur q arbitrator non po- tuit lato primo laudo amplius arbitrari. l. non distinguemus §. fi. ff. de arb. qr posset procede(re) nisi esset data p(otes)tas semel & plu- ries arbitra(n)di, vt dicitur in. l. qd tamen. ff. eo. tit. in casu aute(m) isto data e(st) p(otes)tas interpreta(n)di, muta(n)di, corrige(n)di, semel & pluries, q(uam) p(otes)tate(m) 1 † corrigendi partes dare potuerunt, vt expresse firmat Bar. in d. l. qd tamen. Secundo videtur, q sit co(m)missa pena ex alio, qr Po(n)tius re- cusauit tradere vasa arge(n)tea adiudicata p(re)dicte d. Collete, nec dicatur q ipse Po(n)tius no(n) est condemnatus ad tradendu(m), qr emolo- ga(n)do laudu(m) tacite videtur promisisse dicta vasa tradere. Emologa- 2 tio † .n. laudi operatur vim pacti & tra(n)sactionis. auc. si vero contige- rit C. de iud. gl. i. l. ij C. co(m). vtriusq(ue) iud. q hoc sit veru(m) patet, qr vi- rib(us) pretoris co(m)pulsus tradidit vasa p(re)dicta, p(er) quoru(m) tradito(n)e(m) ta- cite fateri videtur se co(m)misisse, & consequenter i(n) pena(m) icidisse arg. l. ad so- lu. C. de re iu. Immo ex verbis laudi condemnat(ur) apparet ipse Po(n)- tius, ou(m) dicitur, q ipse sit obligat(us) a far bon la vasela d'argento, q(ui) e(st) 3 .n. obligat(us) a far bono, † intelligitur obligat(us) ad soluendu(m) p(re)tiu(m), vel ad re(m) trade(n)da(m), s(ecundu)m Soc. cons. lxv. conclu. confirmat. co. j. li. iiij. Pre- missis no(n) obst. s(ecundu)m ea q(uae) proponuntur sentio contrariu(m) esse veri(us), qr no(n) constat Pontiu(m) in aliquo contrauenisse, & minus laudo lato i(n) execu- tione dicti co(m)promissi. Primo, no(n) contrauenit denega(n)do trade(re) di- ctas capsas d. Collete pete(n)ti eas, tanq(uam) i(n)solidu(m) eide(m) adiudica- tas, qr in p(ri)mo laudo est expresse conclusum q o(mn)es res no(n) specificate i(n) ipso laudo sint & esse de(be)ant co(mmun)es inter ipsas cohe(re)des. licuit ergo p(re)- 4 dicto Po(n)tio † excipe(re) no(mi)ne sue vxoris cohe(re)dis contra do. Colleta(m) pe- te(n)te(m) contra forma(m) laudi tota. l. si quis cu(m) totu(m). ff. de exce. rei iud. l. q(ui) so- lidu(m). ff. de le. ij. No(n) obst. q i(n) secundo laudo declarauerit dictas ca- psas spectare p(re)dicte do. Collete & sic correxit p(ri)mu(m), qr no(n) po- tuit, ad q p(ro)bandu(m) p(re)suppono, q partes ante latu(m) vltimu(m) lau- du(m), emologauerunt p(ri)mu(m). & sic o(mn)es consenserant, q dicte capse esse(n)t co(mmun)es, & sic quo ad dictas capsas omnis lis & q(uod) erat sopita, & conse- que(n)ter cessabat subiectu(m) co(m)promissi, merito sup(er) illis no(n) potuit postea contrariu(m) iudicare. ita clare decidit Pet. de anc. cons. cxxj. di- scutie(n)du(m) est p(ri)mo. Nec obst. q fuerit data p(otes)tas corrige(n)di, qr de- 5 bet † intelligi talis p(otes)tas durante lite, & antequ(am) co(m)promissum fuerit emologatu(m), alias s(ecundu)m Anch. sequeretur absurdum, q arbitrator elect(us) ad sedidas lites, posset p(ro) arbitrio eas resuscitare l(icet) o(mn)es muta(n)do sententias q esset calumnia(m) sup(er) la(m) decisis i(m)ponere. l. pe. C. de decur. li. x. cu(m) ergo no(n) inueniatur i(n) aliqua parte laudi emologati, q iste capse fuerint adiudicate. d. do. Collete, restat q no(n) dicatur Po(n)ti(us) contrauenisse laudo lato p(er) arbitratore(m), nec co(m)promisso, & si 6 contrauenisset vltimo no(n) ta(men) icidisset i(n) pena(m), qr contraueniens † laudo nul- lo, no(n) incurrit aliq(ua)m pena(m). l. arbiter ex co(m)promisso. ff. de arb. bar. i. l. iij. §. si seruus. ff. de pecu. gl. & Pau. i. c. significantib(us). de off. dele. Soci. cons. cxxi. in ca. reclamationis. li. iij. & Alex. cons. xxxij. & cxv. li. ij. Secundo & si laudu(m) vltimum teneret ta(men) nullo modo po(test) di- ci q Pontius incideret in pena(m) qr arbitrator adiudicauit di- ctas capsas & dicta vasa argentea i(n) p(re)tio d. do. Collete, & aduer- sus hanc sententiam nullo modo contrauenit Pontius, q(uia) &c. ¶ Vlt(erius) p(ro) demonstranda veritate p(re)mitto in facto q Po(n)tius recusauit tradere p(re)dicta vasa & p(re)dictas capsas, qr asseruit sibi pignora- tas & hypothecatas. Secundo p(re)mitto q sententia p(er) q(uam) predicta fuerunt assignata i(n) parte(m) p(re)dicte do. Collete dicitur lata in ca(usa) diuisionis he- reditatis inter do. Collete & sorores, & no(n) inter do. Colleta(m)

& ipsu͂ Pōtiū q suo priuato noīe cōpromisit sup q̄busdam suis credit͂s, & nō sup diuisiōe hereditatis p̄dicte. hoc sic p̄misso infero q̄ nō dr̄ Pōti⁹ retinēdo p̄dicta bona iure pignoris cōuenire laudo i ea pte p̄ q̄ dicta bona adiudicant̄ portiōi ipsi⁹ do. Collete, q: talis exceptio retētionis nō ipugnat s̄niā. l. a diuo 7 pio. §. q̄ si res. ff. de re iud. vbi s̄nia † adiudicatiōis itelligit̄ saluo iure pignoris & hypothece alteri⁹. Nō obs. 3ria, q: ad oia dare r̄ndet. & ex r̄nsionibus manifestissime apparebit penam cōpromissi cōmissam nō esse. & p̄mo, quo ad retētionē capsarū r̄ndet dupliciter. Primo, q̄ licuit eas noīe vxoris retinere donec diuidant̄, q: cōes sunt non obst. vltimo laudo. q: non v3, vt. s. demōstraui. Scdo r̄ndet, q̄ l3 eas retinere iure pignoris, donec sibi satisfiat, ēt q̄ ab alio pignus habitū fuerit, si pecunia cuius cā pignus retinet̄ est versa in vtilitatē dn̄i. l. j. C. si res alie. pig. data sit, nā q soluit debitū pro dn̄o alteri sit res p̄ qua soluit puenia ad eius man⁹ sibi cōpetit retētio. l. j. ff. qb. mod. pig. vel hyp. sol. Tertio r̄ndet, q̄ ex tenore s̄nie v3 licuisse & licere retinere dictas capsas donec satisfiat ipsi Pōtio p̄ summa pecuniarū exbursata p̄ recuperatiōe dictarū capsaru3 a manibus fisci. & ēt donec fuerit releuatus a fideiussione p̄ eu3 p̄stita fisco. Nā i dicta s̄nia & laudo ↄtinet̄ capitulū quo dispo nit̄ q̄ d. Colleta teneat̄ ad oia onera, q̄ repient̄ esse sup bonis 8 sibi in partē assignatis, & ↄsequēter † ad onus releuādi dictum Pontiū, & ad soluendū sibi expensas factas p̄ recuperatione ipsorū. quo ergo colore pōt dici Pontiū ↄuenisse, si opponit exceptionē sibi ↄcessa3 ex tenore laudi. prohibit⁹. n. nihil oppo 9 nere ↄ s̄niam, pōt nihilominus opponē exceptiōes ↄcessas ab ipsa s̄nia. imo ēt p̄hibitus p̄ ipsa3 s̄niam si tn̄ ab ea suboriant̄ s̄m Bar. in. l. si filius. ff. q̄ cū eo. iō dixit Bal. i. l. peremptorias. C. sen. rescin. nō posse. q̄ ↄ s̄niam in qua qs fuit ↄdēnatus ad tradendā rē pōt opponi exceptio p̄tij nō soluti, q: hoc ē ex nā rei. late tradit̄ p̄ Feli. in. c. ex parte. ij. de offi. deleg. l3 g̃ Pōti⁹ esset ↄdēnatus p̄ laudū tradere dictas capsas, posset opponē exceptionē retētionis, donec p̄tiū solutu3 p̄ redēptione reru3 sibi p̄soluat̄. Nō obstat, q̄ reqⁱtus nō p̄soluerit estimatione3 argēti, seu vasorū ad q̄ erat ipse Pōti⁹ ↄdēnat⁹ a sar bō. &c. q: r̄ndet, q̄ dicta vasa argentea erāt ipsi Pōtio pignorata p̄ summa ducato3 ducentū solutorū p̄ ipsu3 dn̄o de Bāchasio et cā dotis p̄dicte do. Collete. vn̄ dico q̄ dicta ↄdēnatio d3 intelligi saluo iure pignoris, multiplici rōne p̄mo, q: vt itelligo, sic iportat nā illorū verbo3 a sar bō, quasi sit ↄdēnatus ad reddendā bonū cōputū, & rōnes de dicto argēto. quē q̄dē bonu3 cōputū & rōnes probe refert, si detracta sum̄a sui crediti paratⁱ est reliquā p̄soluere. l. cū seruus. ff. de ↄd. & dem. q̄ suadet̄ q: si voluisset arbitrator ↄdēnare. d. Pōtiū ad restituēda vasa, vel integrā estimationē facile erat exp̄mē, q̄ cū nō fecerit, nec voluisse arbitrādū est. arg. l. vnice. §. sin aūt ad deficientis. C. de cad. tol. Scdo r̄ndet, q̄ ex nā act⁹ de quo agit̄ talis s̄nia d3 intelligi saluo iure pignoris, q: dict⁹ Pōtius ↄdēnat̄ a sar bon dicta vasa ex cā diuisionis. p̄ q̄ s̄nia3 diuisionis nō itelligit̄ i aliquo derogatū hypothece vt ē casus i. l. si ↄsensit. §. fi. ff. qb. mod. pig. vel hyp. sol. faciūt ēt, q̄ dixi s̄ post Bal. in. d. l. peremptorias. Tertio r̄ndet, q̄ vna pars s̄nie recipit declarationem ab alia parte. l. vtrū. ff. de peti. her. cū sim. Istud g̃ capitulū, p̄ q̄ Pōti⁹ ↄdēnat̄ a sar bō dicta vasa, d3 intelligi soluto prius pignore. nā vt s. dixi dicta do. Colleta fuit ↄdēnata ad onera q̄ repient̄ iposita sup bonis sibi in partē obuētis p̄ sua rata. Nec huic rōni obstat si dicat̄ q̄ in alia parte laudi data fuit dilatio duorū mēsiū ipsi. d. Collete ad soluendū ea, ad q̄ tenet̄ ip 10 si Pōtio, q: p̄ dilationē † datā ad soluendū, nō intelligit̄ remissu3 pignus. l. iecta. & ibi Ale col. v. tradit regulā q̄ p̄rogatio termini itelligit̄ facta cū qualitatibus p̄cedētibus. ff. si cer. pe. acceptat̄ g̃ istud in fauorē. d. Pōtij. vn̄ dr̄ q̄ cū ip̄a do. Colleta teneat̄ p̄fato Pōtio ad sum̄ā longe maiorē q̄ sit valor dicti argēti. ↄpetatq3 ipsi Pōtio ius retētiōis rōne pignoris & hypothece, & p̄pea nullo mō dr̄ ↄuenisse, nā vbi ex iusta cā ↄuenit̄ laudo nunq̄ pena cōmittit̄. & vbi cōmissa foret, iusta cā litigādi excusat. Raph. Ful. ↄs. cxxj. Gerard⁹. Quarto r̄ndet q̄ cessantibus oibus p̄dictis, nihilominus fisc⁹ nō potuit agere ad dictā penā, q: sup isto dubio, an istud laudū i ea parte q̄ dictus Pōtius ↄdemnat̄ a sar bō la dicta vasella sum fuit cōpromissu3 i dictū arbitratorē ēt virtute illi⁹ reseruatiōis, q̄ si oriatur aliq̄ dubitatio sup p̄missis, q̄ ipse arbitrator habeat potestatē declarādi & iudicādi, pēdēte † g̃ cōpromisso, seu declaratione, 11 nulla actio cū effectu cōpetit ad penā. casus est i. l. q Rome. §. duo fratres. s3 lecturā cōiter approbatā. ff. de verb. obli. & ibi. Bar. & alij. & Bar. in. l. Julia. co. iiij. ff. de ↄdi. inde. Nec obst. si dicat̄ laudū fuisse emologatū, q: verū est s3 itelligit̄ emologatū cū oibus suis qualitatibus vt3 sub ↄdōne q̄ si suborīat̄ dubitatio, q̄ declaret̄ p̄ dictū arbitratorē. Nō obs. q̄ sit iuratus de nō petendo reductionē ad arbitriū boni viri, q: d3 intelligi si equū & iustū fuerit laudū. c. gn̄ualis. d̄ iureiu. l. si liberi⁹. ff. de ope. lib. Bar. in. l. societatē. §. arbitrorū. ff. pro soc. & ibi sepe, vel d3 intelligi nisi fuerit ↄuentū, q̄ liceat reductionē petere, vt in casu isto, i quo factū est nouū cōpromissu3 sup dubijs emergētibus sup ipso laudo. Nō obst. deniq3 q̄ ipse post trāsactionē soluerit extimationē dicti argenti in parte, & in parte ipsa vasa restituerit, q: soluit metu carceris, & cū p̄testatiōe q̄ cōpulsus p̄ iniuriā & metu carcerū soluebat, q̄ p̄testatio vestita e cā met⁹ tollit mentē & animū a facto. c. j. q̄ me. cau. est. n. metus carceris i viro honesto, & i prudēti i mercatore iustissim⁹. l. q in carcerē. ff. q̄ met. cau. Preterea cōpulsus p̄ iniuria3 12 iudicis nō dr̄ † spōte soluere. l. iij. §. ceterū. ff. e. ti. Itē etsi tacitā ↄfessionē fiscus velit elicere ex illa solutione, dico, q̄ quo aio fiat solutio depēdet a voluntate soluētis, ergo a sola ei⁹ voluntate recipit intellectū. l. at si qs. §. pleriq3. ff. de relig. & sum. fu. cum ergo declarauerit animū suū, q̄ dictā solutionē fecit, si q̄ sit obligatus virtute dicti laudi, s3 q: cōpulsus viribus p̄ture, nihil est q̄ proponat̄ quare cōfueri videat̄. Vltimo nō credideri3 fiscū Reuer. do. p̄seueraturū in huiusmodi actione, q: & 13 si cōmissa mero iure fuisset pena, tn̄ de eq̄tate † canonica semp h3 locum purgatio more, vt per Alex. & alios in. l. si insula3. ff. de verb. obli. Ideo cū Pontius paruerit effectualiter laudo non d3 fiscus penam exigere. Ita in casu isto ↄsuluit punctualiter Bal. ↄs. cxvij. super p̄mo puncto. li. v. Laus Deo.

De iudi. & foro compe.

RESPONSVM I

Cum causa p̄missionis indēnitatis sit diuersa a causa recisionis ↄtus. Jō in huiōi causis nec. l. vbi ceptū. d̄ iudi. ff. minimeq3. l. nulli. C. eo. nec ēt. c. dispendiosa. de rescr. in. vj. locum sibi vendicant.

1 Intellectus ad. l. vbi ceptū. ff. de iud. & ad. l. nulli. C. eo.
2 Intellectus. c. dispendiosa. de rescr. in. vj.
3 Cā p̄missionis indemnitatis differt a cā recisionis ↄtus, nā vna non parit exceptionem rei iudicate in altera.

Respon. interpreta.

Lex vbi ceptum. ff. de iudi. & mā ↄuentionis non seruit in casu proposito, q: p̄cedit qn̄ eadē est cā & diuersa actio. c. proposuisti. versi. predicta causa. de foro competenti. Regula etiam. l. nulli. C. de iudi. quod continentia cause non sit diuidenda vera est. Uerum īpliciter cause se possint inuice3 ↄstringere, vt declarat ibi Jas. in nō video quomodo cā ista indēnitatis sit cōnexa cum causa recisio 1 nis cōtractus, imo penitus diuersa † vt. j. subijcia3. igitur &c. Dispositio ēt. c. dispēdia. de rescri. l. vj. q̄ cauet̄ qd̄ nō valeant rescripta impetrata ad diuersos iudices sup plurib⁹ actionibus p̄sonalib⁹ ↄ vnū nihil facit ad r̄nsū, q: loquitur in plu 2 ribus † delegatis quorū iurisdictio est odiosa. nos loqmur in ordinarijs, corā q̄bus nō h3 locū dispositio illius capituli, s̄m Gemi. & alios cōiter ibi, & istud satis patet ex stilo & practica cōi. Itē nō h3 locū vbi reus ↄsensisset posse vocari corā quocūque iudice h3 gl. & oēs ibi & h̄ est expeditū, s3 in isto casu reã ↄuenta in instr̄o indēnitatis p̄misit stare in quocūq3 foro, vbi se legit̄ i eo igit̄ &c. Qd̄ aūt sint diuerse actiones patet d̄ se, nam actio rōne promissionis idēnitatis est actio ex stipulatu. l. v. §. stipulatio. ff. de verb. obli. & instit. eo. in p̄n. & §. j. ad rescindēdū vero agit̄ officio iudicis, qd̄ sit diuersa † cā, patet ad 3 oculū, q: vna nō parit exceptione3 rei iudicate in altera, nam esto qd̄ ferat̄ s̄nia rescissoria in fauorē dn̄i Joā. vel ↄ, in omnē euentū soror ↄuenta tenebit̄ seruare indēnē fratrē a solutis p̄ dote promissa per ea3 eius scdo viro, & a dānis &c. Et hoc tā actione ex stipulatu, q̄ negotiorū gestorū. ex istis infert̄ qd̄ cū alia sit actio, alia causa petēdi, qd̄ diuersum erit iudiciū vt ē casus in. l. & an eadē. in principio. ff. de exceptione rei iudica. cu3

igitur

lgil ita sit qđ diuersuz sit iudiciū nihil faciūt allegata ꝑ parte fouens peremio remissionē. Laus Deo.

RESPONSVM II

Iudex cause principalis de incidentibus, emergentibus & connexis iudicare debere exploratī iuris est. Jō cū cā & ɔctus principalis mercantilis sit, mercatores iudices desiderat presertim stāte lege municipali sup questione proposita quare super restitutione in integrum petita mercatores iudices adiri debere dubium non est.

1 Iudex cause principalis, ēt de incidentibus, emergentibus, & connexis iudicare debet.

Respon. interpreta.

Placet premissa cōsultatio, hac potissima rōne, qr iudex † cāe principalis, ē ēt iudex cāe icidētis & emergētis. l. quoties. C. d iud. & iudex cāe ꝑparate dʒ eē iudex cāe ꝑpatātis. l. ou dum. C. de rei vēd. & dixi hoc anno i rub. eē de iud. vñ cū cā & ɔctus ꝑncipalis sit mercātilis. & iudices mercatores sunt, & eē dēant, sic disponētib⁹ statutis, vt ꝑmittit, iudices cāe ꝑncipalis vtī mercātilis eadē rōne debēt eē iudices restōnis i integrū petite icidēter aduersus ɔct⁹, & aduersus petita ꝑ hos prestites mercatores, & eo maxime qr cā restōnis hʒ ɔnexitatē cū cā mercātili, qr i ea venit discutiēda lesio, q̄ alleg. nobilis Joachin⁹ q̄ nō pōt discuti absq̃ calculo & remissione libroꝝ mercātie, & sūmularie de q̄ in articulis. Jō iudices mercatores, iudices cāe ꝑncipalis erūt ēt iudices oluz ɔnetoꝝ. c. q̄to. ō iud. cū vulgatib⁹ & q̄ iudices cāe ꝑncipalis dēant eē iudices cāe restōnis in itegrū, ɜ Ale. i. d. l. quoties. ꝑ tex. l. i. fi. C. vbi & apud quos i inte. rest. & signāter dicit Bal. ɔs. cccl viij. sup eo q̄ q̄rit vol. iij. q̄ si cā ꝑncipalis sit ɔpromittēda, ēt cā restōnis i iteg. petita ꝑ minorē aduersus ɔctū tpe debito erit ɔpromittēda. Nec me mouet mḡrū opponit, q̄ prefati mercatores mutua rūt penes summā institori, qr posito sine veri ꝑiudicio, q̄ fuisset mutuū, tñ tale mutuū fuit factū ex cā mercātili, vt apparet tā ex appochis, q̄ ex articulis. d. Joachini. Jō ēt ō tali mutuo mercatores sunt iudices cōpetentes, & in terminis ɔsuluit bal. ɔs. cccxl. inci. ꝑmissis verbis. in. iiij. parte. Reliqua vero q̄ in cedula ɔtinent, & in supiascripto consilio recitant, nō attingo qr non concernunt articulū iurisdictionis, sed merita cāuum principalis, & restitutionis in itegrum &c. Laus Deo.

RESPONSVM III

Cum crimen adulterij & incestus ɜ laicum mixti fori sit. Jō ꝑuentioni locus est. quare Titius corā seculari iudice de adulterio & incestu in neptem cognitam perpetrato conuictus, ab eodem puniri potest.

1 Crimen adulterij & incestus est mixti fori etiam ɜ laicos, & iō preuentioni locus est.

Respon. interpreta.

Quidam Titi⁹ laicus ꝑtendit cognouisse neptē sui, hoc est filiam fratris sui vxoratā, & sic cōmisit crimē incest⁹ cū adulterio. q̄rit an illud crimē sit crimē mixtū, an merū, & an si dictus Titius sit ꝑuentus ꝑ iudice seculare, sit ꝑ eundē iudicē secularē puniendus, an vero sit remittēdus iudici spūali, attēto, q̄ ē ꝑuentus ꝑ iudicez secularē. Premisso q̄sito rñdebo decisiue, nō faciēdo dubitationē, vbi nō est, dico q̄ crimē † adulterij, & icestus ē mixti fori ɜ laicos. fm gl. Pan. & oēs alios nemine excepto. in. c. cuz sit gnale, de fo. cōpe. vbi Maria. & Fel. dicūt, q̄ laicus cognoscens monialē & sic cōmittēdo adulteriū, icestū, & sacrilegiū. c. virginib⁹. xxvij. q. j. pōt ɔueniri sub vtroq̃ foro. & iō loc⁹ esse dʒ ꝑuētioni. Jta l terminis Pan. i. c. j. l. vj. not. de offi. ord. & Host. l §. ex ꝑmissis. sub rub. de fo. cōpe. & ita obseruat curia Delphinalis. ɜ do. Gui. Pape. q. clxxviij. & ita ō iure dico, &

consulo interpide obseruandum, omissis iuribus & auctoritatibus infinitis, quas possem congerere, sed postq̄ res hec clarissima est, non amplius laborare expedit.

RESPONSVM IIII

Statutorum ṽba ꝑprie strictes intelligenda fore sepe ɔstitutū est. Jō decretū Papiense de maiore magistratu adeūdo si iter nobiles ciues si suppositos ɔtentio fuerit, nō cōprehendit Joan. Anto. originariū proprie ciuitatis Mediolañ. & in pñti incolam mortarij, fm ea que proponuntur.

1 Originari⁹ ꝑprie oēs ciuilitates ꝑdit derelicta ciuitate.
2 Ciuilitas non mutat nisi voluntati facta adstipulentur.
3 Incola nō solū subiectus est magistratibus incolatus, verum etiam magistratibus apud quos ciuis est.
4 Decretū seu statutū loquens de ciuibus, non hʒ locum in ciuibus habitantibus in comitatu in materia odiosa.
5 Jurisdictio de maiori magistratu adeūdo, est iurisdictio delegata q̄ ordinarie derogat, ideo restringenda est.
6 Territorium dr a terrendo, eo qr magistratus inter fines terrendi, & submouendi ius habet.
7 Ciuilitas originis nunq̄ ꝑdit, quo ad onera originaria, secus quo ad commoda residentia.

Respon. interpreta.

Prestantissime Jurecōsulte ac munerie honorandissime, noui & integritatē, & sciētiā vr̄am eminētissimā, & amorē, quo me valde ꝑsequeris, ꝑpea facile ꝑ iustitia spero, q̄ in fauorem partis mee, q̄ oēs. ll. tuent, vt breuib⁹ demōstrabo, ꝑnunciabit itegritas vr̄a decretū de maiore mr̄atu ñ hēe locū i cā de q̄ agit, & ñ nō obst. sublimissimis motiuis. M. V. q̄ poti⁹ arbitror facta ꝑ subtilitate igenij, q̄ ꝑ ṽitate. ad istud demōstrandū ꝑmitto ṽba decreti. Jtē ꝑmitto, q̄ terra mortarij ē separata a ciuitate, nisi q̄tū ad ꝑmissuz decretū. Jtē ꝑmitto vnā ɔcl. i iure, q̄ originari⁹ † ꝑprie oēs ciuilitates ꝑdit derelicta ciuitate. l. filios. & l. fi. C. de muni. & orig. li. x. Jstis sic ꝑmissis iferē ɔclo q̄ nō sum⁹ i casu decreti, qr Jo. ant. de Malerīs (vt dicūt testes) nat⁹ ē i ciuitate Mediolani. iō rōne originis ꝑprie ē ciuis Mediolani, nō aūt Papie. Jō dato sine veri ꝑiudicio q̄ rōne originis p̄ne, vel auite, potuisset. d. Jo. ant. dici ciuis tñ ex quo dereliqt ciuitatē trāsferēdo domiciliū i terra mortarij separata a ciuitate, dr ꝑdidisse talē ciuilitatē. d. l. filios & d. l. fi. & lʒ a nuda voluntate ñ possit mutari ciuilitas fm Bart. i l. assumptio. l ꝑn. ff. ad muni. tū † volūtate facto vestita, vcʒ si ciuis trāsferat se ad aliū locū separatū a ciuitate, tūc trāsferē ciuilitas. d. l. filios, & d. l. fi. C. de mun. & ori. li. x. vbi casus apt⁹, cū ergo quōdā Jo. ant. de Malerīs dereliquerit ciuitatē Pap. Jmmo nunq̄ habitauerit, ɜ trāstulerit se ad locū mortarij separatū a ciuitate, certe ꝑdidit ciuilitatē. ḡ cū ñ sit ciuis, ñ hʒ locū decretū. Scdo, q̄ ñ sumus i casu decreti euidēter apparet ex ṽbis ipsi⁹, ibi, & nobiles ciues si suppositos, nouit. n. M. V. q̄ icola † alicui⁹ terre tenet & ē subiect⁹ mr̄atibus apud q̄s icola ē, & ēt apud quos ciuis ē. l. icola. la. j. ff. ad muni. l. ciues. C. de icolis. Jmmo dixit elegāter Abb. Pan. i. c. j. ō fo. cōp. q̄ forū icolat⁹ ꝑualet ceteris. stante ḡ hac ɔclone q̄ ciuis incola alteri⁹ loci dicat subiect⁹ mr̄atibus illius loci, & decretuz solū priuilegiat ciues ñ suppositos aliq̄b⁹ mr̄atibus. Certe seq̄ ɔclo sole clarior. i. q̄ decretū ñ hʒ locū in casu isto, & si recte capiat istud fundm̄, oēs scrupulositates cessabūt. Tertio posito ēt q̄ eēt ciuis, tñ ex quo semp habitauit i loco comitatus separato a ciuitate, negari ñ pōt, qn dicat ciuis comitatēsis mō hr ɔclo q̄ decretū seu statutū † loquēs de ciuibus, nō hʒ locū i ciuib⁹ habitāib⁹ in comitatu, in mā stricta & odiosa, prout est ista. fm Bar. in trac. repressalia. l. j. q. xix. q. prin. & in ɔsi. cxcv. ciuitati Camerieñ. Ale. i rub. ff. sol. mat. Are. ɔsi. lxxvij. inci. & rō scribēdi, ɜ decretū ō quo agit ē odiosuz. Jgit verbū ciues i casu appositū, ñ cōprehēdit ciues habitātes i comitatu, q̄ āt sit odiosuz, ꝑbat sic iurisdictio delegata dr odiosa, qr derogat iurisdictioni ordinarie, iō semp venit restringēda. Jta ēt gl. no. in. c. j. in verbo ꝑcessus. de rescr. in. vj. & i cle. ij. de off. ord.

5 mod. in rub. ff. de offi. eius. Sz iurisdictio †maioris mr̄atus ē iurisdictio delegata, & derogat ordinarie iurisdictiōi, & regule vulgate, q actor tenet seq forū rei. l. ij. C. de iurisd. om. iu. igitur &c. Ex istis satis rn̄sū vr̄ motiuis, tñ dilucidando casum, rn̄debo sigillatim. Et primo nō obst. in qn̄tū dicebat, q pdit ciuilitas qn̄ ciuis vadit ad habitandū in loco eiusdem territorij sm Bar. in. l. fi. C. de incol. lib. x. qr rn̄deo, q terra mortarij
6 nō pōt dici d territorio, qr territoriū dr̄ †a terrēdo, eo q mr̄atus eiusdē ciuitatis īter eos affines terrēdi & submonendi ius hēat. verū cū sit separata a iurisdictiōe ciuitatis, n̄ hz mr̄atus om plius i ea ius. ḡ nō ē amplius de territorio, vel posito falso p vero q eēt de territorio, & i eius habitāte nihil ↄcludit dicē q sit d territorio, qr terra mortarij hz suos mr̄at⁹ qb⁹ sunt subditi oēs icole. d. l. incola. la. j. ff. ad muni. & decretū nō ↄprehēdit ciuē subditū mr̄atib⁹ terre separate, nec ēt ciuē comitatensez, vt ↄprobaui. igit &c. Nō obst. dicē q dato q idē Jo. ant. eēt icola terre mortarij, q tn̄ icolatiui semp pt̄ renūciare. l. nihil. ff. ad mun. ḡ vr̄ q eius vxor possit negare corā p̄tore ciuitatis renūciādo icolatui, qr rn̄deo q nuda volūtate nō renūciat icolatui, sz solū re, & facto se trāsferēdo ad habitādū i aliena ciuitate. l. domicilin. ff. e. tit. sz cū dict⁹ quōdā Jo. ant. & ei⁹ vxor semp steterit & habitauerint i terra mortarij n̄ dr̄ icolatui renūciatū. Nō ob. dū allegat n̄ reqiri iure ciuiū q trāsferēdo se ad aliū locū n̄ subditū q desinat eē ciuis, qr rn̄deo eē casum expssum l. l. fi. C. d muni. & ori. li. x. Nō ob. dicē q ciuilitas originis
7 †nunq̄ pdit. l. assumptio. & l. origine. ff. ad muni. qr pcedit q̄tū ad h vt trāsferēs se ad aliū locū excuset ab onerib⁹ sustinendis i loco originis sz Bar. i. d. l. assumptio. §. fi. sz q̄tū ad ea q̄ ↄcernūt cōmodū residētie, bn̄ pdit, vl esto q originis ciuilitas n̄ pdat, tn̄ itelligit de origine ppria, vel pt̄na, vt declarat gl. i. d. l. assumptio. sz origo ppria Jo. ant. ē ↄMed. ciuitas, vt dr̄ pm⁹ testis, origo āo pt̄is n̄ fuit pbata, qr probō dubia &c.

RESPONSVM V

Actor forum rei seqt, nisi decreta, seu ciuitatū statuta repugnent. Sz ite igit decreto Papiensi de maiori mr̄atu adeūdo, n̄ d̄ña inter ciuē, & exemptū a iurisdictione oriat, ↄtendū est exceptionē fori declinatoriam do. Janino incole mortarij nō prodesse, quominus coram Papiensi p̄tore conueniri possit, secundum ea que proponuntur.

1. Jura municipalia iuri ciuili generali derogant.
2. Est in facultate agētis vel agere in loco originis, vel i loco patrimonij experiri.
3. Priuilegiū non extendit ad psonas in eo non expressas.
4. Qualitas satis dr̄ pbata si p publicā vocē, & famā pbet.
5. Qualitas patris, psumit in filio, nisi ↄtrium probetur.
6. In facultate mulieris est agere in foro sue originis, siue experiri in foro viri.

Respon. interpreta.

PRo resolutione subtilium motiuorū in cā nobilis do. Joanne de Amphosio factorū aduertendū est, q lz verum sit, q do. Janin⁹ conuētus reus cōuētus sit incola terre mortarij, & ibidē
1 forū suū sortiat, tn̄ in casu isto non pcedit †regula. c. cū sit gn̄ia le. de fo. cōp. cū sim. q̄ hz, q actor dz seq forū rei, qr stāte dispositione decreti d maiore magistratu cessat p̄dicta regula vult. n. decretū, q si ↄtingat oriri orias īter ciuē & exēptū a iurisdictione ciuitatis, vt puta q habitet in terra iurisdictionē separatā hñte, q ipsis talibus orijs sit iudex cōpetēs maior mr̄atus, q est p̄tor Papie. & ppea tale decretū venit ad limitationē dicte regule, q̄ igit in casu isto nullatenus hz obstare. Non obst. sm motiuū q do. Jo. tenet in loco vbi est sita res de qua agit, & eo maxime cū agat hypothecaria p. c. sane. de fo. cōp. qr rn̄detur, q nō cogit actor agere i loco vbi est sita res, bn̄ verū ē q
2 pōt agere in dicto loco rōne rei site, si vult, sz i facultate †sua ē. & ita loqt, & intelligit tex. in. d. c. sane. & tex. in. l. actor. C. vbi in rē acti. & istā solōnem accōmodat Pan. in. d. c. sane. & gl. magna. ad fi. in. d. l. actor. nā videmus q rōne ↄtus qs sortit forū. l. hēs absens. §. j. ff. de iud. c. Romana. §. ↄtrētes. d fo. cōp. li. vj. & tn̄ est in facultate actoris ↄuenire reum i loco ↄtus, si qn̄ ibidē reperiat. Ult. non obst. q vxor p ↄseruatione dotis

sue, dz agere in foro viri. l. exigere dotē. ff. de iud. sed vir dom. Joanne erat incola terre mortarij, & dicebat de terra mortarij ḡ ibidē dz dotē suā exigere, qr rn̄dendo dr̄, q istud pcederet si intenderet do. Joanna exigere dotē ab hr̄dibus viri. sz cū agat ↄ extraneos possessores, priuilegiū illius. l. exigere dotem
3 non se †extēdit ad eos, vt ibidē loquunt & declarāt doc. Scdo rn̄det, q hoc motiuū facit in fauorē p̄dicte do. Joāne, cum in exigēdo dotē teneat seq forū viri, & vir ei⁹ fuerit ciuis Papi. Igit vigore pallegati decreti de maiore mr̄atu, sortit. d. Johanna forū i ciuitate Papiensi. & q. d. Jo. an. de Maleris ei⁹ vir fuerit ciuis Papiē. demōstrat euidētissime. Et p̄mo psuppono vnā cōmunē ↄclōnē q̄ habem⁹ i iure q q̄liscūqz qs vult pbare aliq̄ q̄litatē vnius hoīs. puta talē hoiem fuisse diuitē, vel pauperē, aut ciuē, aut nobilē, isto casu ista q̄litas probari
4 pt̄ p vocē & famā. †ita pbat tex. in. l. puidēdū, in pn̄. & p illū tex. no. Bal. C. de post. Sz cū do. Joan. produxerit duos testes clare dponētes q̄litatē dicti. d. Jo. an. & q ei⁹ p̄decessores habebant & tractabant publice, ac habiti & tractati fuerūt ciues Papien. & de hoc publica vox, & fama erat, ēt tāq̄ ciues semp cogniti & tractati fuerūt p ipsos testes, & cōiter p alios i ciuitate, ḡ manifeste apparet q̄liter p̄dict⁹ do. Jo. ant. erat ciuis, & p ↄsequēs cū teneat do. Joanna seq forū viri, habebit locū dispō p̄memorati decreti, & hn̄ faciūt notata p Bar. in. l. j. §. idē Jul. ff. de li. agno. vbi vult q q̄litas filiationis pbat ēt h mō, qm̄ qs habebat & tractabat tāq̄ fili⁹. ita in simili ista q̄litas q fuerit ciuis pbat h mō, q habebat & tractabat tanq̄ ciuis. Nec obstat si dicat q. d. do. Jo. an. nō poterat appellari ciuis, cū nunq̄ subierit onera ciuitatis, sz onera terre mortarij, vt pbatū fuit p ptē aduersā, qr rn̄det, q dato ēt sine p̄iudicio q fuisset pbatū ipsū semp subijsse onera terre mortarij, & q ibi habitabat. tn̄ h nō facit quominus potuerit dici ciuis, nec p istā vnq̄ desinit eē ciuis ita Bar. l. l. j. co. in. ↄtrariū dico. ff. ad municip. Ale. ↄs. ciuij. co. iuj. in. ti. vo. Preterea clarū est, q do. Jac. p̄r p̄dicti Ant. fuit ciuis Papie. vt ex dictis testiū apparet, nec ↄ h aliqd fuit oppositū, tūc sic, cū do.
5 Jac. fuerit ciuis, necessario ēt ē dicēdū do. Jo. an. †eius filiū fuisse ciuē, argu. eoꝝ q̄ habent in. l. siue possidetis. C. de pbā. Itē facit, q illa ciuilitas q̄ alias fuit hodie p̄sumit eē, nisi pbetur ↄtriū. ita doc. in. l. ex psona. C. d pb. lz ista ex abūdāti dicta sint cū ēt sit plene pbatū ipsū do. Jo. an. fuisse ciuē. Preterea p̄supposito qd fortī⁹ ē q Jo. an. nō fuisset ciuis papie. tn̄ ex quo negari nō pt̄. d. Joannā eē ciuē, qd pbat ex instro suo dotali. certe est in casu dicti decreti. nec refragat tex. i. l. j. filij. libertoꝝ. §. vidua. ff. ad munici. & tex. i. l. j. C. de mulierib⁹ & in q̄ loco. & l. fi. C d ico. li. x. vbi hr̄, q vidua seqt forū viri, qr illa iura nō dicūt h, bn̄ dicunt, q vxor dū remanet vidua retinet forum
6 viri, & sic ista iura volūt q sit in facultate †ipsius vidue seq forum viri, aut forū sue originis, voluit apte Bal. i. l. Imperatores. §. itē rescripserūt. l. ij. ff. ad muni. p tex. i. l. assumptio. ff. e. tit. & p ista puto fuisse sublata i ↄtriū adducta, & itētionē. d. Joā. eē optime & clare fundatā per ea que pro veritate sentire potui. ceteris suppleat integritas do. iudicare debētis, cui pro iustitia hāc pauperem viduam commendo.

RESPONSVM VI

Etsi cleric⁹ licite videat inhibitiōes obtinuisse ne a iudice laico i possessione domus q̄ detinebat inqetaret. Tn̄ qr licebat do. Cesariste propria autoritate dicte domus sibi relicte (vti heres particularis i ea istitut⁹) possessionē ingredi maxime ex volūtate defuncti, multomagis eidē licuit id autoritate iudicis laici, q & i pposita facti serie incōpetēs recte dici nō pt̄, cū laici in possessionē rei proprie (maxime ↄsentientibus partib⁹) mittere potuerit. Nec do. Cesarista sub ↄdōne negatiua institut⁹. s. si ab hr̄de summā ducentorū scutorū nō petierit, de non petendo cauere dz, tum qr possessionē domorū & cetera consentiente Petro apprehendit, tum qr p̄sto semp est hr̄dē liberare. Et iō pro eo iudicandū est, condemnandus etiā est idem Petrus in expensis eiusdē litis, cū pperam a die porrecti libelli vsqz ad litē contestatā litigauerit exceptiones inutiles proponendo. Absoluendus tn̄ venit ab obseruatione iudicij, ex quo lite pendente domum euacuauit.

1 Quod lz autoritate propria multomagis lz autoritate iudicis etiam incompetentis.

1 Cleric⁹ an possit ꝓrogare iurisd. iudicis laici: ⁊ quo ꝓcedat.
2 Iudex laicus quantū ad interponendū decretū ⁊ autoritatē
3 suā, nō dicitur incompetens inter laicū ⁊ clericū maxime in realibus, ⁊ consentientibus partibus.
Cautio Mutiana quando remissa videatur.
4 Litigans perperā ac maliuole a tpe porrecti libelli vsq3 ad litē
5 contestatā, lʒ post litē contestatā verū fateatur, an sit in expens. condemnandus: ⁊ quomodo absoluendus.
6 Promissio ⁊ conuentio facta in iudicio corā incompetenti iudice, an valeat.

Respon. interpreta.

Ex processu Cause vertentis corā reuerēn. do. vicario ⁊ officiali Caualien. inter magni. do. Cezariste ex vna, ⁊ nobilē do. Pet. d' bosiques ex altera, plura resultāt dubia. Primū est an p̄dict⁹. d. Pet. iure ipetrauerit inhibitiones ꝯ do. Cezaristē. Scdm, an iure idē. d. Pet. ꝯtēdat super relaxatione ⁊ euacuatione domus d' qua i libello. d. Cezariste. Tertiū, an veniat idē do. de bosiques relaxād⁹ a petitis d' victoria expēsarū ex eo q̄ p̄tēdat euacuasse domū añ lit. ꝯt. ¶ Circa p̄mū v3 intrepide dō3 licuisse p̄fato Pet. clerico solito ipetrare inhibitiones d' qbus i actis, qr nō debuit autoritate iudicis laici in posses. dicte dom⁹ turbari. c. j. ⁊ ij. ex. d' fo. ꝯpet. ⁊ ꝯ iudicē laicū p̄t cleric⁹ impetrare inhibitiones. c. si iudex laicus. d' sentē. excommu. li. vj. s3 h' nō obstāte ꝯriū verius
1 puto tribus rōnibus. Primo, qr† qd lʒ facere authoritate ꝓpria multomagis lʒ authoritate iudicis icōpetētis, s3 Feli. post alios in. c. cū nō ab hoie. in gl. j. de iud. ⁊ tradit p Bar. in. l. ait p̄tor. la. ij. §. si debitorē. ff. d' ijs q̄ in frau. cred. verū licet bar. d' Cezariste hēdi particulari istituto ꝓpria authoritate ingredi possessionē rerū in quibus fuit istitutus, tū qr fuit sibi a testatore data licētia intrādi, ꝓpria authoritate, q̄ licētiā testator potuit ꝯcedē. l. cita. §. luci⁹. cū gl. ff. de leg. ij. firmāt bar. ⁊ alij i. l. nemo p̄t. ff. d' leg. j. tū qr hēs institut⁹ in re certa, absq3 vlla testatoris expssa licentia, p̄t ꝓpria authoritate apphēdē possessionē rerū in qbus fuit institutus. s3 bar. i. l. ex facto. ff. d' her. inst. ⁊ Gemi. in. c. si pr. col. iij. ⁊ ibi Phil. d' perusio. d' testa. li. vj. si g̃ licuisset ꝓpria authoritate, sequit̃ q̄ ēt licuit autoritate iudicis laici, ꝯuis icōpetētis. Scdo, qr ꝯsenserat. d. Petr⁹ q̄ authoritate iudicis laici p̄dictus. d. Cezarista mitteret in possessionē, g̃ nō debuit ampli⁹ posse reclamare, ⁊ inhibitiones obtinere. regula qd semel. d' re. iur. l. vj. nec obstat
2 dū3 d' q̄† cleric⁹ nō p̄t ꝓrogare iurisdictionē iudicis laici. c. si diligēti. d' fo. cōp. qr istd' verū ē quātū ad actiones psonales, quibus distinguit̃ psona clerici. ita loquit̃ tex. in. d. c. si diligēti. secus se agat̃ actione mere reali, vt in casu nro. tunc qr non presupponit̃ psona clerici obligata, sed tantū de re ꝓfana querit̃, potest clericus cōsentire in laicū, qui respectu rei est iudex cōpetens. ⁊ ita lʒ Collect. in. c. qualiter. de iud. quē refert ⁊ sequit̃ Hostiē. in summa. d' fo. comp. §. ij. ⁊ lʒ Pan. ⁊ alij cōiter in. d. c. qualiter. teneant ꝯriū. tū vtraq3 sniā vera est, si recte intelligat̃. nā3 opinio Collecta. procedit ꝯsentiente clerico in iudicē laicū. cōis vero opinio ꝓcedit clerico declinante iurisdictionē iudicis laici. Tertio, qr iudex† laicus quātū ad inter-
3 ponendū decretū, ⁊ authoritatē suā nō d' icōpetens inter laicū ⁊ clericum, maxime qñ persona clerici non obligat̃, nec astringitur a laico s3 Rotā decis. ccvij. in anti. sub rub. d' iud. ⁊ Gemi. in. c. si §. si. co. ti. vbi d' iudicē laicum posse interponere decretū in emancipationibus clericorū, vñ non video, cur non ēt cōsentiētibus partibus non possit mittere laicū in possessionē rei ꝓfane, ⁊ autoritatē ⁊ decretū interponere. ¶ Circa s3 videret̃ ēt pro do. Pet. rñd. qr do. Cezarista fuit institutus hēs in dicta domo, ⁊ alijs p̄dijs sub ꝯditione, q̄ nō possit idē. d. Cezarista petere ab hēde suo summā. ec. scutorū, ⁊ sic sub ꝯdōne negatiua de nō petēdo, q̄ ꝯdō suspēdit effectū institutōis donec fuerit p̄stita cautio mutiana. l. mutiane. ff. d' cō. ⁊ demō. S3 h' nō obstāte p. d. Cezarista ꝓnūtiādū puto. tū
4 qr. d. Pet. ꝯfessus est† q̄ dictus Cezarista apphēderet posses. dicte dom⁹, ⁊ ceterorū p̄diorū absq3 vlla cautionis p̄statione, vt ꝯstat ex ꝓcessu requisitorio q̄ sic vt cautionē ipsā remisisse videat̃. l. peto. §. si. ibi q̄ si cautio nō fuerit desiderata. ff. d' leg. ij. tū qr relictū alicui sub ꝯdōne si debitū nō petierit, i dubio intelliget̃ si nō petierit de iure, s3 Bar. l. d. l. mutiane. q̄ ꝯdō p̄t adimpleri i vita grauari ad nō petēdū, si sit parat⁹ debitū acceptū ferre, g̃ nō exigit̃ cautio aliqua, s3 sat est q̄ grauatus fuerit sp paratus liberare hēdē p solēnē acceptilationē, ꝓut paratus est, ⁊ sp fuit idē do. Cezarista, ⁊ sp ad id se offert, ⁊ tā piidē obtulit. l. iij. §. nūc d' effectu. ff. d' li. leg. l. mulier. ff. d' ꝯd. isti.
¶ Circa tertiū, qr ēt ex ꝓcessu ꝯstat, q̄. d. Cezarista produxit suū libellū die. xv. Januarij, ⁊ die. xv. Februarij. d. Petrus ꝯfiteat̃ se tenere ⁊ possidere dictā domū, vt ꝯstat fol. ꝓcessus. ixj. a tergo. lʒ postea dixerit possedisse, domumq3 vacuasse, nihilominus ꝯdemnādus venit in expen. q̄ q̄ ab obseruatione iudicij absoluēdus foret, cū tpe porrecti libelli in cā eēt vt dānari dēt. s3m Jo. fab. Ang. ⁊ alios in. §. si. de ppet. ⁊ tēp. act. ma
5 liciose† . n. litigasset a die porrecti libelli vsq3 ad litē contest. vt sic frustraret actorē. illa. n. exceptio q̄ nō eēt lis ꝯtestanda, qr pēdebat terminus triū mēsiū ad ꝯficiendū inuētariū, non fuit nec est iuridica ad impediēdū litis cōtestationē, nec ꝓcessū, vt p3 ex his q̄ fuerūt cedulata parte p̄dicti. d. Cezariste fol. ꝓcessus. clxxiiij. ⁊ fol. clxxxv. ⁊ hac rōne nō d3 effugere cōdēnationē expen. ⁊ hec exceptio inuētarij ꝯficiēdi reiecta fuit p sniā iudicis, q̄ trāsiuit in rē iudic. Itē nō credit ipsū do. Pet. probasse se domū euacuasse ante litis ꝯtest. q̄ facta fuit. xvij. Feb. ⁊ lʒ ēt ex processu appareat, q̄ dictus Petrus die. xiiij. Febru. cōduxerit aliā domū, non tñ sequitur, q̄ euacuauerit domū de qua agitur ante litē conte. que quatuor dieb⁹ post conductionē sequuta fuit. Ceterū cū idē do. Petrus claues detineat, nec illas vnq̄ ꝯsignauerit, non pōt videri domū plene vacuasse, cū dicatur adhuc possidere pp clauium retētionē. l. clauibus. ff. de ꝯb. empt. Ceterū aduertēdum est ad libellū do. Cezariste in quo plura petunt̃, ⁊ inter cetera petit̃, q̄ apphēsio possessionis autoritate iudicis insulani, ⁊ de ꝯsensu ipsius do. Pet. approbet̃, ⁊ ꝯfirmet̃, ita q̄ liceat eidē dño libellāti vti frui, domo p̄dicta iuxta ꝓmissa ⁊ ꝯuenta per ipsū do. Pet. ⁊ ordinata per testatorē. Que certe apphēsio possessionis, ⁊ promissio, ac ꝯuētio approbāde veniunt, vt p3 ex ijs que dicta fuerūt in p̄mo dubio, ⁊ vbi pertinacius instaret, q̄ possessionis apphēsio, ꝓuisio, ⁊ ꝯuētio essent nulle tāq̄ facte autoritate iudicis laici, q̄ ꝯstat nō esse verū, attñ negari
6 nō pōt, q̄ ꝓuisio† ⁊ ꝯuētio facta in iudicio corā icōpetēti iudice, nō valeat vt extraiudicialis ꝯuētio, ⁊ in vim trāsactionis, q̄ tenent̃ partes obseruare. l. ij. cū gl. ⁊ ibi bar. ⁊ alij notāt. C. cōia vtriusq3 iudi. l. an inutilis. ff. de accepti. firmat Bar. in. l. lʒ. C. de iud. Bal. in. l. j. C. q pro sua iurisd. vñ cū do. Pet. tpe porrecti libelli, ⁊ sic tpe accipiēdi iudicij nō euacuasset domum, ⁊ vbi euacuasset ꝯtestatus est litē sup hoc, q̄ nō tenebat̃ euacuare, ⁊ sup hoc, q̄ imissio in possessionē, ac prouisio ⁊ ꝯuētio fcā corā iudice laico nō erāt approbāde, mihi v3 pronūtiandum denegationes ⁊ ꝯdictiones dñi Petri fuisse iniustas, ⁊ qr lite pēdente domū euacuauit absoluēdū in hac pte ab obseruatione iudicij, s3 qr tpe dati libelli, ⁊ accipiēdi iudicij nō euacuauerat in expē. ꝯdēnādū fore, vt ꝯcludūt Jo. fa. ⁊ alij i. d. §. si. insti. de perp. ⁊ tēpo. act. ita iuris esse rñdeo. Laus Deo.

¶ De rei vendicatione.

RESP. PRIMVM.

Possessio Planiciei de qua agitur nullo iure per cōmunitatē probata dici pōt, licet probauerit animalia particulariū visa fuisse depasci in dicta planicie, longe nanq3 differt possessio fundi a possessione depascēdi. Idō ex diuersis nō ꝯgrue infert̃, manifeste etiā p3 singulos ab vniuersitate differre, nam vniuersitati a singulis sine mandato, consensu, aut voluntate non acquirit̃, ⁊ si eidem ius acquisitū per singulos conseruetur. Dominus vero Maligiorum suā possessionem ex actibus, qui citra verā possessionē fieri nō possunt, vt puta ex cultura, ⁊ fructuum perceptione, ac similibus iure optimo ⁊ per plures testes necnon ⁊ meliores comprobauit. Ex quibus facile constat predictum dominum in interdicto retinende potiorē esse. In petitorio pariter iudicio ex ijs iura potiora habet, quia per q̄ plures testes incarcerationē depasci facientium, ⁊ eorum condemnationes, necnon bannorum, et mulctarum exactiones probauit, constat etiam ex instrumento donationis producto dominium planiciei per principem in eundem dominum Maligiai translatum esse, quare cum oppositum destruat propositum, non est qui sit inficiaturus eundem etiam in petitorio obtinere debere.

1 Quasi possessio iuris depascendi, separata e a possessione fundi, ideo ex eis non recte infertur.
2 Possessio probata intelligit, si actus possessorij (qui citra ius et nomen possessionis fieri non valent) probentur.
3 Possessio, seu quasi alicuius iuris, per particulares homines acquiri non potest communitati sine mandato.
4 Possessio semel acquisita vniuersitati per particulares absque mandato eidem vniuersitati conseruatur.
5 Testes deponentes i causa eorum communitatis nō probāt, vel saltem modicū fidē faciunt, qz de commodo eorū agit.
6 Is potior est in īterdicto vti possidetis, qui possessionem suā per plures et meliores testes comprobauerit.
7 In iterdicto retinēde is psfert, q possess. suā tit. iustificauit.
8 Quasi possessio iurisdictionis per incarcerationes, cōdemnationes, et exactiones bannorū, et mulctarum probatur.
9 Destinatione domini predia fines accipiunt.
10 Ex donatione principis, transfertur dominium sine vlla possessionis apprehensione.
11 Appellatione territorij, dominium pdiorū nō comprehēdit.
12 Sine possessione, vel quasi prescriptio nullo iure procedit.
13 Allegās ɔsuetudinē illā probare tenet, nā ɔsuetudo facti est.
14 Quot requirunt ad h vt instrumentū exemplatū fidē faciat.
15 Instrumentū exemplatum sine commissione iudicis, et a nō notario nullam fidem facit.

Respon. interpreta.

In causa vertente inter cōitatē agentē, et dominū de Maligio se defendentē, cumulatū fuit petitoriū cū possessorio retinēde, vt pz ex iudicio īterlocutorio, lata d partiū ɔsensu. Idcirco vidēdū est qs melius suā posses. pbauerit, et sic qs dēat in possessorio retinēde obtinere. Scdo, qs melius dñiū iustificauerit, et sic qs i petitorio potiora iura obtineat.

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

¶ Circa primū, pro intelligētia premitto, q pt qstio possessorij tripliciter intelligi. Primo de possessione pdiorū, seu ipsius planiciei. Scdo de possessione seu quasi seruitute depascēdi. Ius.n. dpascēdi aialia in fundo alieno est qdā seruitus .l. pecoris pascēdi ff. d seru. rust. pred. et .l. j. §. pdys. eo. ti. et si debeat rōne predij dominātis in quo pecora iacent, et recipiūtur, vel stercorādi cā tenent, seruitus est predialis. sicut āt dz psonalis. vt p gl. et doct. in. d. l. pecoris. et ista seruitus, seu quasi possessio illius est seperata a dominio et possessione fundi seruiētis. l. si pus. ff. d no. ope. no. nū. cū suis ɔcor. Tertio d quasi possessione iurisdōnis exercēde ɔ delinquentes in dicta planicie. H sic pmisso, dico cōitatē ipsā nō pbasse aliqualiter se esse in possessiōe dicte planiciei, lz.n. pbatū fuerit, q aialia hoīuz dicti loci visa fuerint depasci ipsā planiciē, non tñ infertur q ipsa cōitas possederit eā, qz † quasi possessio depascēdi est qd separatū a possessione fundi, i quo aialia depascunt, vt. s. dixi. et si dicat q rōne iuris, seu dominij, ēt pōt dicta cōitas habere ius depascendi. Rñdet veruz esse, sz dicta cōitas nō probauit aliquē titulū, nec aliquā cāz dominij, et id ex quasi possessione depascēdi nō cōcludenter infert pbatio possessiōis dicte planiciei. Quinto vt infra demōstrabo nō ēt probatū fuit cōitatē esse in quasi possessione pecoris depascendi in dicta planicie. Et si pponat, instrm snie, seu verius transactionis exhibituz p parte cōitatis ostendi locuz cōtentiosuz esse in territorio dicti loci, ex quo instro dicta cōitas pretendit se dominaz et possessorez, et licituz titulūz habere, iuxta doctr. Bar. l. i. ex h inf. ff. de iusti. et iur. Rñdebo q tale instrm nullaz fidez facit, vt. J. ostendā luculenter. Dico autez dñum Maligiorū probasse possessionez † ipsius planiciei, qz probauit nō solum eius animalia depasci fecisse in loco contentioso, sed etiaz se fecisse aliqua pdia arari, cultiuari, et fructus colligi, qui actus citra ius et nomen possessionis fieri nō possunt. secūduz Bar. in. l. ij. C. de acq. pos. et tradit p Bal. in. l. iij C. fi. reg. Dico ēt dictā cōitatē nō probasse se esse in quasi possessione iuris depascēdi animalia in dicta planicie, lz.n. probatū extiterit, q hoies dicti loci dpasci fecerint eoz pecora i dicta planicie, nō tñ ex h inferri pt cōitatez ipsaz possidē, qz aliō singuli, aliō vniuersitas. l. sz si hac. §. q manumittit. ff. d in ius voc. et qz † cōitati possessio, seu qsi, alicuius iuris acqri nō pt p hoies particulares ipsius cōitatis, sine legitimo mādato. l. j. §. fi. vbi Bar. ff. de acqui. pos. nō.n. p ciuem. vel incolaz acquirit ciuitati rōne subiectionis, fm Bar. in. l. ita stipulatus. §. Crisogonus. ff. de ver. obl. quinimo minus rōne subiectionis acquiri dz ville p rusticuz ipsius ville, vt in terminis cōsuluit Rap. Cu. ɔs. clviij. viso instro publico, et expresse determinat ēt Bar. Veronēi. in tract. de serui. sub. rubr. de serui. iuris pascen. col. viij. et istud voluit Bar. et Pau. de ca. in. l. sicut. §. j. ff. qd cuiusq. vniuer. nomi. rñdētes ad gl. ibi, que vz velle ɔtrū, vt procedat quo ad retinēdam et ɔseruādaz possessionē semel acquisitaz, que p singulos de vniuersitate bene pōt † ipsi cōitati cōseruari absqz mādato, nō in acquiri, et ita pluries cōsuluit Cor. ɔs. cxlviij. visi ad fi. lib. j. et xlvj. in cā vertēte. col. iij. li. iiij. et ɔs. xciij. et fi in hac. col. p. li. iiij. vbi ampliat ēt si testes dixerint q hoies ibidē pasculabant, et boscabāt tanq in re cōitatis. Cuz igit in pcessu nō appareat, q hoies depasci faciētes aialia, illa depasci faciāt de mādato sindicoruz dicte cōitatis, et vniuersitatis, nec de eoruz scientia et voluntate. bene sequit, q nō fuit probatū aliqualiter ipsam cōitatez eē in possessione dicte planiciei. nec ēt in quasi possess. iuris depascēdi. Preterea multi ex testibus pductis pro ipsa cōitate † nulla, vel saltez modicā fidez faciunt, qz deponūt in cā sue cōitatis, in qua de cōmodo singuloroz agit, vt ɔcludit Inn. et alij in. c. cū mancius. de testi. Pan. et Fel. in. c. insuper. eo. ti. Cep. in. d. rub. de ser. iur. pasc. Pan. ɔs. xvj. ad clarā decisio. li. j. Lu. ro. ɔs. vij. visis necessarijs. bal. ɔs. clxviij. li. ij. insuper do. de Maligio probauit suā posses. p plures et meliores testes, q in interdicto † vti possidetis dz palmā reportare. l. ob carmē. ff. de testi. firmat in specie Bar. in. l. si duo. ff. vti possi. Ex his liquet cōitatē in possessorio retinēde debere succūbere, et tāto magis, qz dato q pro parte cōitatis ita bñ esset probata possessio, sicut pro parte do. de Maligio. tñ cum possessio do. de Maligio iustificet † titulo priuilegij et donationis hite a dño principe Auriarēii, ipse dz in possessorio retinēde pferri. fm Bar. in. d. l. si duo. ff. vti poss. probat in. c. cū cāz. de proba. vbi Pan. et alij. et idē firmat Bar. in. l. si d eo. §. si seruus. ff. de acq. pos. Cur. ɔs. clxv. psupponit in facto. vbi alia adducit. Barb. ɔs. vj. col. xi. et ɔs. xj. col. xiiij. li. ij. et Ale. in varijs ɔsilijs q breuitatis cā omitto. ipsa aūt cōitas nullo titulo colorauit suaz posses. vt. J. patebit. ergo et c. Dico ēt q ipsa cōitas nō probauit se eē in quasi possessione iurisdictionis exercēde, qz non articulatū, nec deductū pro parte ipsius cōitatis, sz bene h fuit probatū pro parte do. de Maligio, vt. J. dicaz. Trāseo nūc ad petitoriū, in quo vz prima facie cōitatez hre potiora iura, constat.n. ex designatiōe ɔfiniuz territoriū dicti loci, et. d. de Maligio, de qbus in instro trāsactionis seu snie exhibito p cōitatez, q dicta planicies est intra fines territorij dicti loci, q in dubio psumendū est, q sit in dñio ipsius cōitatis intra cuius fines iacet. fm Pau. de ca. in. l. j. ff. de acq. pos. in prin. quē sequtur ibi Soc. bene facit qz ɔfinia rez designāt, et quicqd est intra ɔfines includūt. l. ede sacra. ff. de ɔh. emp. Nec huic fundamēto obstat, si dicat, q ɔfinia d quibus in instro donationis et fundationis castri, iurisdictionis, et bonorū Maligiarū demōstrant, q ista planicies est sita in territorio Maligiarū, q fundamētuz dz retorqueri ɔ ipsam cōmunitatez, qz rñdet, q cōfinia arbitrio possessorū variant. l. in finalibus. ff. fin. regun. verū ex ɔuentione, et trāsactione, seu snia emologata p partes, lata longo tpe post dictā iurisdictionē, variata fuerūt ɔfinia, qbus necessario nūc est stādum, et nō antiquis limitibus, vt expresse decidit in. d. l. in finalibus. et. l. ij. C. eo. ti. Premissis nō obstantibus, arbitror pro do. Maligio, ēt in petitorio pronūtiandū eē, et pro clariori demōstratione eoz q dicturus sum. Premitto q ista qō petitorij pōt tripliciter intelligi. Primo pōt disceptari de dñio ipsius planiciei. i. ad quem spectet fundus. Scdo de iurisdictione ipsius loci. Tertio d seruitute iuris pascēdi. Et in quolibet dubio amplector ptes dñi de Maligio hñtes titulūz et possessionē loci contētiosi, de possessione fundi pbatū fuit. s. de quasi posses. iurisdictionis. probat ex quāpluribus testibus deponētibus q hoies boscātes, et aīalia pasci faciētes in dicta planicie sepius incarcerati fuerūt, et bānuz soluere coacti sunt, nā p incarcerationez, et p ɔdēnationes, et p exactiones bānoz, et mulctarū, probat † quasi possessio iurisdictionis. l. imprimis. ff. de iuri. om. iud. nā bānuz et mulcta sunt fructus iurisdictionis. fm Bar. in. l. vi. ff. sol. matri. et ex perceptione fructuū probat possessio, vel qsi vt. s. dixi. l. quāuis. §. si cōductor. ff. d acq. pos. c. inter dilectos. de fi. inst. possez ex multis ɔprobare, sz qz ista notoria sunt aliter nō insisto. cōstat de titulo ex allegato instro donationis. Potuit.n. princeps sua liberalitate trāsferre dñiuz dicte planiciei in. d. de Maligio,

maxi-

marime, q3 zerbida erat τ inculta, pue ēt est fere tota ō p̄sen
ti. τ de iure terre guaste, τ zerbide p̄sumunt esse dn̄io illius, in
cuius territorio sunt site, vt ā dixi determinare Soci. in. l. j. in
pn. ff. ō acqui. pos. post Pau. de Ca. cū igit totū territorium
Maligiai, τ totū territoriū dicti loci, tpe donationis eēt p̄nci
pis, sine dubio potuit illud distinguere τ limitare, τ dn̄iuz il
lius, τ zerbidorū p̄diorū, in dn̄iuz Maligiai trāsferre, nā † de
9 stinatione dn̄i p̄dia fines accipiunt. l. qd in rerū. §. pe. ff. ō leg.
j. l. si quis duas. §. si quis pte. ff. cō. pred. τ in ptāte p̄ncipis est
l pprā iurisdōne mutare fines territorij, τ iurisdōnis. ꝫ bal.
in. l. j. p illā tet. C. si. reg. Et q p̄nceps potuerit trāsferre dn̄iū
dictorū Zerbidorū in dn̄iuz Maligiai, facit q3 p̄ncipis dona
10 tio adeo effectualis est, vt absq3 apprehēsione † possessionis,
solo ipsius donationis tit. trāsferat dn̄iū i donatariū, ꝫ bal.
in. c. j. in ti. quid sit inuesti. τ in. c. ad audiētiā. ō p̄scrip. Ang.
in. l. officium. de rei ven. ff. Alex. cōs. iij. ex ijs. col. pe. li. v. τ 9s.
cxxxvj. li. ij. τ ista est cōis opi. q̄cquid dicat Jas. in. l. traditio
nibus. C. ō pac. τ vltra adducta pro cōi opi. de q̄bus ibi p eū3.
idē ꝫ Marti. Lau. in trac. ō p̄n. §. cxxxj. τ ver. cxcj. τ Deci.
9s. cxxxvj. col. pe. Ex ijs cōstat ō ptāte, 9stat ō volūtate ex ex
pressione 9finiū, q̄ includūt omne qd est intra fines, vt. ā dixi.
τ firmat Bal. in rub. C. ō 3b. emp. q. xxj. Non. n. territorium
Podij Giraudi, τ territoriū. S. Antonij, possunt 9finare cū
territorio Maligiai, vt potuit p̄nceps p suā donationez, nisi
planicies de q̄ disceptat̄ sit ō territorio Maligiai, cū igit̄ p̄n
ceps potuerit terminare cōfinia dorū territoriorū, τ trāsferre
dn̄iuz Planiciei in dn̄iuz Maligiai voluerit. Reliquū est, vt
voluntas effectū3 sortiri debeat. c. cū sup. ō of. dele. l. ij. §. post
originē. ff. ō ori. iur. remaneat itaq3 ex instr̄o dicte donatiōis,
τ infeudationis fundata intētio do. ō Maligiao, superest so
lū vt destruat̄ intētio cōitatis se fundātis i allegato instr̄o sen
tētie, seu trāsactionis. R̄ndeo itaq3, q respectu dominij ipsius
planiciei, seu p̄diorū3 existentiū in ea, non pbat̄ q ipsa cōitas
habeat aliqd ius, solū. n. dicti iudices ō 9sensu partiū3 termi
narūt, τ posuerūt 9finia iter territoriū Maligiai, τ territoriū
dicti loci, vnde l3 p nouos 9fines dicta planicies effecta eēt de
territorio dicti loci, nō tñ infert̄. q̄ dn̄iuz ipsius trāslatū fuit in
11 cōitatē, q3 dn̄iū3 † p̄diorū nō 9prehēdit̄ appellatione territo
rij, τ adeo separatū ē dn̄iū p̄prietatū, a territorio, τ districtu,
nulla penitus cognatione fungunt̄, vt formaliter determinat
Old. 9s. cxxvj. factū tale ē in vertice cuiusdā mōtis ē q̄daz pla
nicies τc. τ io Abb. Pan. in. c. si diligēn. in. ij. no. ō p̄scri. deci
dit q l3 p̄nceps hēat fundatā intētionē q̄ ad iurisdōnē, τ q̄ ad
oia loca q̄ sunt intra fines territorij. tñ quātū sit respectu pro
prietatū τ dn̄ij p̄diorū existētiū intra lites, nō h3 fundatā intē
tionē nisi ost̄ pbet tit. suū. Nā Jmpator est dn̄s totius mūdi
. l. deprecatio. ff. ad. l. rod. ō iac. τ tñ nō h3 dn̄iuz p̄diorū parti
cularīū ꝫ Bar. i proemio ffo4ū. τ in. l. j. §. p hāc. ff. ō rei vend.
τ q aliō sit hēe territoriū, τ districtū, τ sic ius exercēdi iurisdi
ctionē, aliud dn̄iuz p̄diorū3, τ sic q nō bene arguit̄ de vno ad
alterū cōprobat Soc. 9s. cxxvij. vis̄o capitulis. lib. j. tali rōne
alluuione extēdunt̄ fines p̄diorū q̄ ad dn̄iuz. insti. ō re. diui. §.
itē p alluuionē. τ. ff. ō acq. re. do. l. adeo. §. j. τ tñ fines territo
rij τ iurisdōnis p alluuionē nō mutant̄ ꝫ Bar. in trac. tiberia
dis. in. j. li. p. l. in agris. ff. ō acq. re. do. Ergo nō ē bona illatio
de territorio, ad dn̄iuz, l3 g̃ domi. Maligiai cōsensisset, q fi
nes sui territorij restringerent̄, nō tñ intelligeret̄ cōsensisse, q
mutarent̄ fines, q̄ ad dn̄iuz suaz p̄prietatū, p p̄dicta, τ sic quā
tū ad dn̄iū clarū ē dn̄iuz Maligiai hēe potiora iura, nec obst.
inquātū3. ā dicebā post Pau. ō Ca. q in dubio oia p̄dia que
sunt intra fines territorij p̄sumunt̄ esse cōitatis intra cuius fi
nes sunt, q3 illa decisio procedit cōcurrētibus. Primo, q su
mus in dubio, τ sic nō appareat cui⁹ sint ipsa p̄dia, vt p Soc.
in. d. 9s. cxxvij. Scdo, q territoriū sit ipsius cōitatis, τ sic ha
beat ipsa cōitas ius terrēdi. l. pupillus. §. territoriū. ff. ō v. sig.
ꝫ Soc. in. d. l. j. col. iiij. S3 nos sumus in casu claro, i quo ap
paret, q dicta planicies est in dn̄io dn̄i ō Maligiao, vt. ā pro
baui. Jtē 9stat q territoriū nō est ipsius cōitatis, s3 p̄ncipis, q
dn̄iuz suū3, seu ius suū, trāstulit in dn̄iuz ō Maligiao. τ ēt per
renouationē antique infeudationis nup factā in magnifi. do.
Jo. de punico modernū dn̄iuz. Ergo ipsa cōitas tā respu dn̄ij,
q̄ iurisdōnis nullū ius pōt p̄tēdere virtute dicte trāsactionis.
Nō ēt pōt dicta cōitas p̄tēdere se hēe seruitutē pascendi aialia,
q3 seruitus pascēdi nō pōt alicui dari, nisi rōne p̄dij dn̄antis, in
q̄ pecora recipiunt̄ agri stercorādi cā, nec. n. oīs seruit⁹ p̄dialis,
als nō est seruitus, s3 ius p̄sonale. ꝫ gl. in. d. l. pecoris. τ i. d. l.
vt pomū. c. ti. p Bar. in. l. mela. §. si. ff. ō ali. leg. Cep. i. d. trac.
sub rub. de ser. iur. pascē. cū igit̄ nō 9stet cōitatē hēe p̄diuz do
minātez, in quo ipsius p̄dij grana iacēt ipsa pecora, nō video
quō de seruitute pascēdi tractari possit. non etiam constat de
obligatione personali, qua teneat̄ do. Maligiai versus ipsaz
cōitatez. Et si dicat̄, q p̄scripsit cōitas ius depascēdi. r̄ndet̄,
12 q sine † possessione vel quasi, nō p̄scribit̄. reg. sine possessio
ne reg. iur. in. vj. l. vsucapio. ff. de vsuca. S3 cōitas nunq̄ pos
sedit, vt. ā ostensuz est, g̃ τc. Preterea fuisset toties interrupta
p incarcerationē eius possessio, τ p capturā aialiuz factaz pro
parte do. de Maligiao. c. illud. de p̄scr. l. nāliter. ff. de vsuca.
cū concor. τ si dicat̄ 9suetudinez extare in dicto loco, q q̄libet
possit depasci facere eius aialia i terris zerbidis τ guastis exi
stētibus in eius territorio, τ sic cū ipsa planicies sit de territo
rio dicti loci, vt 9stat ex allegato instr̄o trāsactionis, quilibet
poterit in ea hēe facultatez depascēdi. R̄ndeo q i processu nō
13 fuit articulatū, neq3 probatū de tali 9suetudine, q̄ cū3 † sit facti
probari debuit. c. j. de 9sti. lib. vj. p Bal. in. l. de q̄bus. ff. de le
gi. Nō omitto aliaz r̄nsiones, q̄ accōmodarūt verissimus do
ctor Stephanus Bertrādi, τ ceteri q̄ in cā hac 9suluerunt, q
tale instr̄m nullā fidez facit, q3 ad h̄ vt instr̄m exēplatū3 p aliū
14 notariū, qui nō fuit de eo rogatus fidē faciat, sex † requirūtur,
q̄ refert Pan. in. c. cū. p. tabellio. de fi. instr. Jnter cetera req̄
rit̄ q vterq3 fuerit notarius, τ sic, tā ille q̄ fuit rogatus, q̄ ille
q̄ exēplauit, τ redegit in auctēticā formā. Jtē q ex cōmissione
iudicis fuerit exēplatū. d. c. cū. p. tabellio. τ l3 Pan. ibi, τ bar.
in. l. si q̄s ex argētarijs. §. cogent̄. ff. de edē. dicāt istud nō pro
cedere i hēde, vel legatario, seu donatario, notarij q̄ fuit roga
tus. tñ cōis opi. τ obseruāta est in 3riū, vt p Ale. τ Jas. in. d.
§. cogent̄, q autoritates adducūt. τ p Fel. i. d. c. cū. p. tabellio.
ita attestat̄ suari in venerāda curia Delphinali. Guido pap.
decis. ij. τ. cxviij. inci. notarius τc. τ l3 ibi dicat, q curia solet ta
libus instr̄is fidē adhibere, q̄ fuerūt grossata de antiquo, tñ
ipse dē verū, q̄n notarius explicās in explicatione attestatur se
grossasse ō 9missione iudicis, cū res sit de antiquo, credit̄ sibi
attestāti de 9missione, iuxta tradita in. l. sciēdu3. ff. de v. ob. s3
in casu nr̄o notari⁹ q̄ exēplauit nō attestat̄ de 9missione iudi
cis grossasse, s3 solū attestat̄ p̄tocolla sibi fuisse donata, ō qua
donatione nō cōstat, τ si ēt 9staret nihil ad rōbū postq̄ de cō
missione nō apparet, cū igit̄ nō 9stat de cōmissione ēt p atte
stationē ipsi⁹ asserti notarij explicātis, nec q isti fuerint nota
rij, nec ō dona. p̄tocollorū, nec interuenerint alia sex req̄sita ne
cessaria, 9cludēdū3 ē, q nulla fides ē ei adhibēda. Laus deo.

De vsuris.

RESP. PRIMVM.

REgulariter Testes cōmoduz aut vti litatē ex eorū depōnibus sperātes nihil probāt, nisi primo protestent̄ q nō intēdunt ex eoru3 depositionibus aliquod 9mo duz se consequuturos esse, τ l3 singulares testes non probent, singularia tamē testimonia super actu qui resultat ex actibus particularibus de iure probant, maxime accedentibus fama publica, vsuraru3 causa, τ persone qualitate, naz Judeos a cō muniter accidentibus fenerari non est qui sit negaturus, que omnia manifestum ad torturam iudicium prebent.

1 Testes deponentes rōne eoru3 vtilitatis ac cōmodi ex eorum depositionibus nihil probant nisi primo protestētur se nullū cōmoduz ex eorum depositionibus penitus consecuturos.
2 Vsuras recipiēs ita delinquit sicut mutuās, naz si nō esset qui reciperet, non esset qui daret, τ ibi vide q̄uo intelligatur.
3 Testes singulares vsurariū an p̄bēt, τ ibi vide q̄uo procedat.
4 Vsurarius ex fama iuncta cū aliquibus adminiculis probat̄.
5 Fama publica cuz vno teste, licet in criminalibus nō sufficiat ad condemnationem. fallit tamen in crimine vsurarum.
6 A communiter accidentibus arguere licet.

Respon. interpreta.

QVeritur Vtrū ex dictis testiū numero, septēdecim deponentiu3 a se fuisse extortas vsuras p Triuz iudeuz, possit cri minalr procedi 3 ipsuz iudeuz, maxime si ipsi te

stes in eorũ depositionibus ꝓstant̃ qd̃ nolunt ex testificatis per ipsos aliquod commodum posse consequi, ⁊ maxime accedente publica fama quod sit idem Tinius solitus fenerari.

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

¶ Tria scio posse obijci ꝯ psonas ⁊ dicta eorũ testiũ. Primo ꝙ ipsi testes videntur deponere in cã ꝓpria rõne vninatis† ⁊ cõmodi qd̃ resultat ex eorũ depositionibus, ꝗ nõ idonei. l. null⁹. cũ similibus. ff. ð testi. l. oĩbus C. eo. pp quã rõnẽ Fede. de Se nis ꝯs. lxiiij. Ro. sing. cccly. incipi. volo ꝓbare. Rodul. in suo tracta. ð vsur. ⁊ cõiter docto. ꝯsentiũt ꝙ nõ sunt idonei testes. sʒ ista rõ in casu occurenti me nõ mouet pp ꝓstationẽ ð qua in themate, qua mediante tollit̃ rõ cõmodi ꝭʒ Bal. in. l. dictãtibus. C. de testa. ordin. Feli. in. c. veniẽs. j. col. pe. ð testi. Veronen. caut. xl. test. testis ⁊c. cũ alijs suis authoritatib⁹, quas breuitatis grã omitto Scdo, qꝛ† recipiẽs vsuras ita delinquit sicut mutuãs. c. j. ⁊. c. sup eo. de vsur. vbi Jo. And. si. n. nõ eẽt q reciperet, nõ eẽt q daret. vnde q occasione damni dat, damnũ dedisse vĩ. e. si. de vsur. l. q occiderit. §. l hac. ff. ad. l. Aquil. cũ ꝗ sint hi testes socij, ⁊ participes criminis, nõ erũt idonei. c. j. de ꝯfess. l. qm̃ liberi. C. de test. l. si. ð accus. ⁊ Ale. ꝯs. cxxvij. incip. qm̃ abũde. eo. si. vol. iiij. vbi ꝯcludit, ꝙ socius criminis nõ facit indiciũ ad torturã, sʒ nec ista rõ quicquã operat̃ in ꝓposito. ⁊ eadẽ rñdet Feli. in. c. psonas. ð testi. post Car. ꝯs. pe. in titu. de testi. ꝙ nõ est peccatũ recipere ad vsuras a voluntarie feneratore imo rñ nõ peccat recipiẽs. gl. Ab. ⁊ Mod. in. c. debitores. de iu. iu. ⁊ late ꝯcludit Laur. de Rodul. in suo trac. ð vsu. l. ix. q. nisi recipiẽs directo cãʒ feneradi pstaret ali⁹ nõ feneraturo. preterea pt dici, ꝙ recipiẽs sub vsuris pecunias a iudeis, omnino nõ peccat. put tʒ Ale. ꝯs. j. col. ij. vol. ij. tertio ⁊ in h stat difficultas psentis dubitatiõis, qꝛ sunt singulares, cũ vnusquisqʒ deponat de sua particulari solutione vsurarũ. vnde† nõ probãt. l. iurisiurãdi. C. de testi. e. lʒ ex quadã. eo. ti. ⁊ in termino qd̃ nõ probãt, ꝯsuluit Ale. ꝯs. lxxv. inspecto diligẽter ꝓcessu. vol. j. vbi allegat Ant. Feder. ⁊ Rodul. ita tenere. sʒ adhuc ꝭm ea q ꝓponunt, arbitror hos testes esse idoneos ad ingrẽdũ, ⁊ ad torturã, in pmis reperio Car. ꝯs. v. in tit. de tes. ꝯsuluisse ꝯ Ale. ꝙ ex testibus singularibus ꝓbat̃ quis vsurarius, qꝛ ad probãdũ aliquẽ actuʒ qui resultat ex actibus particularibus, vt esse vsurariũ testes singulares plene probãt. secus ad ꝓbãduʒ aliquẽ actuʒ pro se ⁊ pp se. tunc testimonia singularia nõ sufficiũt. ⁊ iõ Bal. in. l. ob carmen. §. si. ff. de testi. ⁊ ꝯs. xxiij. incip. verba instri. vol. j. ꝯcordãdo opini. ꝯrias i isto puncto distinguebat. aut agit̃ ð ꝓbãdo actum in genere puta quẽ hereticũ, vel vsurariũ. ⁊ singularitas nõ nocet, sec⁹ si agat̃ ꝓbãdo, ꝙ talis fecit certũ ꝯctũ vsurariũ, ⁊ simulatũ, tñ qꝛ multi ꝯdicunt, nõ tenerẽ cũ Calde. mõ ꝓsupponit̃ ꝓbatã esse famã publicã, teneo indubitãter ꝙ ꝓbent, qꝛ fama† iunctis aliqbus adminiculis ꝓbat aliquẽ fore vsurariũ manifestũ. ⁊ in specie ita ꝯsuluit Gemi. ꝯs. lix. dubiũ tale est p totũ. allegat gl. expressaʒ in. c. cũ in diocesi. ð vsur. vbi Car. Ant. ⁊ Pañ. sequũtur. ⁊ ibi Car. not. ex tex. ꝙ ad ꝓbãdũ crimẽ vsurarũ, admittitur ꝓbatio p cõiecturas ⁊ argumẽta, ꝗ alr̃ nõ admitteret̃. Ce po. ti. de simul. ꝯc. in vltima ꝓsumptiõe. ẽt in specie Rodul. in dicto trac. q. lxxviij. decidit, ꝙ lʒ ex fama iũctis aliquibus argumẽtis nõ dicat̃ quis vsurarius manifestus, tñ dʒ manifestãdus, qꝛ iudex poterit eũ publicare ⁊ cõdẽnare tãꝗ vsurariũ. Archi. in. c. j. ⁊. ij. de vsur. lib. vj. Ful. ꝯs. cxxvij. visis ꝓcepto. Abb. ꝯs. lxxxi. ex themate. in. ij. pte. ⁊ lʒ ipsi nõ dicãt, in casu tñ isto ita rñderẽ, qꝛ negari nõ pt, ꝙ isti testes singulares nõ faciũt semiplenã ꝓbatioñẽ, cũ non sint singulares singularitate obstitiua, sʒ adminiculatiua put declarat Bal. in rub. ð ꝯtro uer. inuesti. col. j. ⁊ in. c. lʒ cãʒ. de ꝓbatio. ⁊ in. l. ð qbus. col. antep. ff. de leg. ⁊ Fel. i. c. lʒ ex quadã. col. iij. eo. ti. iũcta igit̃ fama plene ꝓbabũt. c. j. ð app. Bar. in. l. admonẽdi. ꝟ. iis pmissis. ff. de iu. iu. ⁊ lʒ in criminalib⁹ fama cũ vno teste nõ sufficiat ad cõdẽnationẽ, ꝭʒ gl. in. c. veniens. el. j. de testi. fallit† tñ i crimine vsurarũ ꝭʒ Phil. de peru. in. c. j. §. ⁊ qꝛ. de vsur. in. vj. ⁊ lʒ Gemi. ibi istd̃ solũ admittat, quãtũ ad effectũ iniũgẽdi penaʒ excõicationis, nõ ãt quãtũ ad alr̃ penas, tñ in casu isto necesse est fateri, ꝙ fama cũ decẽ ⁊ sepẽ testib⁹ ꝓbat quãtũ ad alr̃ penas, qꝛ agit̃ ꝯ iudeũ in ꝗ pena excõicationis trãsfert̃ in corporalẽ, qꝛ excõicari nõ pt. c. gaudem⁹. ð diuor. ita ꝓbat̃ in. c. ꝯtrarie, qꝛ excõicari nõ pt. c. gaudem⁹. ð diuor. ita ꝓbat̃ in. c. ꝯtrarium. ⁊ ibi gl. xvij. q. iiij. ⁊ qꝛ in casu isto cũ fama cõcurrit multitudo testiũ, lʒ singulariũ. Gem. ãt loquit̃ qñ solũ cũ fama concurrit vnus testis, dʒ. n. numerus testiũ augere fidẽ. l. iii ff. ð testib. ⁊ qꝛ sti. late Curt. antiquior in suo tracta. de testib. in pncip. ⁊ qꝛ

vltra famã ⁊ numerũ testiũ alia ꝯiectura elicit̃ ex qualitate psone inquisite ꝗ dãnata est, nã Judeũ esse, est species delicti. arg. tex. in. l. cũ seruus. §. in vsurarũ. ff. ð leg. j. ⁊ blasphemi, Judei noiari possent, vt est tex. in. c. j. ⁊ in. c. cũ sit nimis. ð iud. ⁊ omnis rigor ꝯ eos seruãd⁹ est ꝭʒ gl. approbatã in. c. ij. ð iude. peiores. n. sunt Sodomitis, ⁊ Hereticib⁹, iõ acrius puniẽdi. c. nõne. j. q. j. ⁊ ibi assignat rõnes. Sʒ ceteris eorũ scelerib⁹ omissis, ne videar maledictis ꝟbis, veritati hui⁹ ꝯsultationis detrahere, nullus est q ignoret oẽs Judeos in hanc sniaʒ cõcordare, ꝙ eis liceat fenerari Christianis. quasi nos nõ sim⁹ eorũ fratres, ⁊ ob hãc reprobã eorũ sniaʒ nitunt̃ omni conatu, omni fraude, ⁊ simulatiõe, vsuras a Christianis extorquere, ꝗ sniaʒ ꝯfirmat Pañ. ⁊ alij in. c. post miserabilẽ. de vsur. cũ ꝗ ita sit, ꝙ† cõiter senerãt, vt experiẽtia docet, vel saltim negari nõ possit, ꝙ nõ sint Judei de h crimine suspecti, certe lʒ altas fama cũ vno teste in criminalibus plene nõ ꝓbaret, tñ ꝯ psonas alias suspectas, quis audebit negare testiũ multitudinẽ nõ ꝓbare? dixit. n. Bal. ꝙ in crimine vsurarũ cõcludit dubia ꝓbatio, ꝗ alr̃ nõ admitteret̃. c. in psentia. de prob. qꝛ ipsi Judei a cõiter ꝯtingẽtibus sunt vsurarij. Ita Bal. in. c. si vasal⁹. j. si de feu. fue. ꝯtro inter do. ⁊ agna. vasal. Jas. in. l. nõ h. C. de legi. vel posito ꝙ plene nõ ꝓbarẽt, saltẽ ꝯcludẽdũ est ꝙ faciunt indiciũ ad torturã, vt p Bar. in. l. si. ff. ð qsti. possunt. n. inquisiti ð delicto vsurarũ ꝓ veritate habenda poni ad torturaʒ, secunduʒ Socinum, consi. ccxxix. in fine. in. ij. parte.

RESPONSVM II

Vendentes Res ꝯsistẽtes in põdere, numero, ⁊ mẽsura paulo cariori ꝑtio ad tempus, ꝗ tempore venditionis valeret, vsurã nullã recte perspicẽri committunt. Et ideo in foro ꝯtẽtioso de iure ꝯueniri nõ possunt, ⁊ plerumqʒ cũ nõ ꝯstet in ꝓposita facti specie de vsura re ipsa, ⁊ de facto cõmissa, quare vsura tñ verbalis nullã in foro ꝯtẽtioso penã meretur, tũ ẽt qꝛ non constat de intentione corrupta, ex qua actus iudicatur, cũ ille plus vẽdere potuerit ratione laboris ⁊ expensarum fiendarum pro debiti consecutione. Videmus namqʒ ⁊ sepe cum magnis sumptib⁹ ac incõmodis, magnaqʒ anxietate animi mercatores sua prosequi debita, tũ etiã qꝛ mercatori ratione lucri cessantis ad tempus pro paulo cariori pretio vendere licet, tum etiam quia ð minimo lucro agitur, quare in contentioso foro nec questio haberi, nec pena aliqua imponi pro huiusmodi modico lucro potest.

1 Vendens rem consistentẽ in pondere, numero ⁊ mẽsura cariori ꝑtio ad tempus ꝗ tpe vẽditionis valeret, an i foro contentioso conueniri possit. ⁊ vide nu. 4.
2 In foro ꝯtẽtioso an qs possit puniri ꝓ vsura ꝟbali ⁊ mẽtali.
3 Vsura non aliter puniri põt ꝗ constet de intentione depraua ta, dato ꝙ pars vsuram fuerit confessa.
4 Ratione laborum ⁊ expensarum fiendarum pro recuperatione debiti, interesse ac lucri cessantis, licet mercatori paulo cariori vendere ad tempus. ⁊ vide nu. 5.
5 Pro minima vsura fenerator i foro cõtentioso puniri nõ dʒ.

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpreta.

Videtur Prima facie bene iudicatũ per iudicẽ a quo, lʒ. n. tex. in. c. in ciuitate, ⁊ in. c. ꝯsuluit. de vsur. disponãt vẽdẽtes res q põdere, numero, mẽsurave ꝯsistũt ad tps cariori ꝑtio ꝗ tempore venditionis valerent, ð vsura in foro cõtentioso nõ posse cõueniri, tñ illud verũ est in dubio. Sec⁹ vbi ex ꝯfessione† vel ex libris ipsius vẽditoris appareret ꝙ cariori ꝑtio vendiderit, pp dilationẽ tpis datã ad soluẽdũ. ꝭm Host. Car. ⁊ Pañ. l. d. c. i ciuitate. ⁊ i. d. c. ꝯsuluit. ⁊ ꝓbat̃ in. c. nauiganti. e. ti. ⁊ iõ Pañ. i. c. ad nr̃aʒ. ð em. ⁊ vẽ. attestat̃ se ꝯsuluisse tales vẽditores nõ posse testari, nisi seruata forã. c. ꝗꝗ. ð vsu. li. vj. Sequit̃ Soc. ꝯs. clxxix. eo. pe. i. ij. pte. Dec. ꝯs. cxi. co. j. in cã nr̃a ista ꝯstat p ꝯfessionẽ ipsi⁹ Arnaudi ꝯdemnati. igit̃ ⁊c.
¶ Premissis ⁊ silibus nõ obstãtib arbitror male iudicatũ rõnibus infrascriptis. Prima rõ, in foro cõtentioso nõ pt quis puniri pro verbali† vsura, aut mẽtali, nisi sequuta receptione vsure, qꝛ ante exactionem delictuʒ non dʒ esse consummatuʒ. Ita Joannes And. ⁊ gemi. in. d. quamquaʒ. dicentes, quod

nõ sufficit probare aliquẽ dedisse ad vsurarũ, nisi ẽt pbet, q esset expert. sequit Fel. in. c. in pñtia. col. vj. de pb. allegatur et Pe. de ancha. ꝯs. cccleevj. inci. scdo dubitat. verũ in cã pñsen ti Armandus confessus fuerit vendidisse cariori ptio pp di lationẽ, vel verius lz ex confessione inferatur, non tñ cõstat q vsuras exegerit, ergo solũ de peccato erit iniungẽda penitẽtia sumarie in foro cõsciẽtie, nõ autẽ puniẽd' in foro cõtẽtioso. ¶ Scda ratio, ad h vt vendens cariori ptio possit cõuinci de vsura in foro cõtentioso, nõ sufficit q cõstet de confessione vẽ ditoris, q vẽdiderit cariori ptio ad tempus q in numeratio, sed ẽt ꝯstet dẽ intẽtione depravata ipsius vẽditoris, q habue rit aiũ depravatũ, sz Pau. in. d. c. ꝯsuluit. qui subdit q si vẽ ditor neget se habuisse intẽtionẽ depravatã, q isto casu cũ ꝯ tractus ex sui forma nõ appareat celebratus in fraudẽ vsurarũ, nullo mõ venit puniẽdus. Sz i casu nro Armandus negat et ꝯfessus se habuisse intẽtionẽ depravatã, cũ dicat se vẽdidisse ali quo modico pluri ad tẽpus, pp impẽsas et labores quos pa titur in eũdo ad castra, et oppida debitorũ p exigẽdis pecunijs sibi debitis, que expẽse et labores debẽt ꝯsiderari, cũ debitor et creditor sint diuersi fori, teneatqz creditor accedẽ ad domũ ipsius debitoris. l. itẽ illa. cũ sua gl. et ibi Bar. ff. de ꝯsti. pecu. et posito ẽt q debitores tenerent accedẽ ad domũ ipsius Ar mandi, nĩ de honestate Armand' tenet mittere interpellatorẽ ad domos debitorũ. l. qdã Hybernis ff. de serui. vrba. pdio. qui pderet expẽsas citationis sm Lu. ro. sing. ccccevj. inci. alio sero. Accedat experiẽtia, q est rerũ magistra. a qua lz an gere. c. q sit. de ele. li. vj. cle. dispendiosaz. de iudi. c. multis. in pnij. dis. videm'. n. qridie creditores cũ maximis impẽsis, et magna aĩ anxietate, et sepe cũ vite piculo insequi debitores, nul la q rõ suadet cur dictorũ laborũ et expẽsarũ rõ hñi nõ debeat. ¶ Tertia rõ, qr in articulis, et in pũcto ꝓsupponit Armandũ esse mercatorẽ, q rõne interesse lucri cessantis pt vendere res cariori ptio ad tẽpus. Lxt Bal. et Salic. in auctẽn. ad hec. C. de vsur. dicentes q si mercator habuisset pretiũ tempore cõ tractus in alias mercãtias implicuisset ea ratione licuit vende re res suas ad tẽpus cariori pretio. sequit Panor. in. c. cõque stus. dẽ vsu. Dec. i. d. ꝯs. cxj. col. v. vbi alias autoritates ꝯgerit. ¶ Insup aduertẽdũ fuit, q solũ ꝯfitet se vendidisse sex forma tas panlopius cariori ptio et modico pluri, vz p grossis duo bus. Nã deponit se in numeratio vẽdidisse grossis. 45. et pl'; ad credẽtiã vero ꝯfitet vẽdidisse ptẽ grossis. 46. ptẽ grossos. 47. et sic sex formatas uñ pro florenis. 4. ex qua vẽditione resul tat minimus excessus, et minia adiectio, vnde p tã modica vsu ra (si vsura foret) nõ debuit i loco ꝯtẽtioso puniri sz bal. h. i; j C. dẽ edil. act. et Alc. in ꝯs. ciiij. inci. statutũ. ver. pterea. vol. 4. ¶ Ex istis remanet sublatũ fundamentũ factũ sup cõfessio ne ipsius Armandi, q nõ confitet se exegisse. Itẽ ex tali confes sione apparet ipsũ nõ habuisse intentionẽ depravatã. Item licuisse vẽdere, qr mercator pp interesse lucri cessantis, et pp la bores et expensas viatici i eũdo ad debitores ec. Laus Deo. ¶ Ita iuris cẽ cẽseo ego Jo. Frã. dẽ Ripa. J. U. D. et dẽ colle gio Papien. ordinariã iuris ciuili cathedrã regens in floren tissima Auenionensi academia, et in fidez me subscripsi et sigil laui, saluo semper iudicio saniori.

¶ De probat. et presumptio.

RESP. PRIMVM.

Licet Regulariter debiti remissio non presu mat, iure tñ quodam singulari, si om inter fratres et sepe, ac varijs ex causis ratio red dita ac habita fuerit, fratri remissionem factam Paulus fideicommissi respondit, quanquam fideicommissi ratio nunq desiderata fuerit. Sz cũ in proposita facti specie, nullo agnationis vinculo litigantes teneãtur, neqz inter eos se pe, neqz ex varijs causis ratio nec credita, nec habita sit, et non agatur de lucro remittẽdo, sed de damno vitando qrat, nul lo iure dõs est legis Procula, dispõnentis (q exorbitans est) ad huiusmodi causam trahi, neqz accommodari posse.

1. Exceptiones prescriptionis, et solutionis pluriũ debitorum nõ sufficiunt ad inducendã ꝓsumptionẽ donationis, et remis sionẽ debiti, et ibi vide intellm. l. pcule. ff. dẽ pc. et vide. nu. 2.
3. Illatio ex diuersis non admittitur.
4. Ratio sanguinis, et fauor agnationis conseruande sepe impel lit homines ad donandum.
5. Lex procula non extenditur ad cognatos, cũ sit exorbitans.
6. Argumentũ de maiori ad minus non procedit affirmatiue.
7. Dictio sepe duos actus saltem desiderat.
8. Testibus deponentibus se cognoscere scripturam, an sit cre dendum. et que requirantur, vt eis credatur.
9. Ratio non est par amittere debita, et lucra non capere.
10. In dubio presumitur ignorantia, nisi probetur scientia.

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpreta.

Si repetere Et reassumere velles, que in hac cã vertẽte inter no biles Jo. Agassini agẽtẽ ex vna, et do. Nauari nos reos se defendentes ex altera, scripta et allega ta fuerunt, hmõi consultatio in iustum volumen ascenderet, et quidẽ superuacuo, cũ super duabus primis exceptionibus. s. prescriptionis, et solutionis, satis superqz satis sit disputatũ, fateaturqz rei illas nõ militare cũ ad presumptionẽ donatio nis, et remissionis debiti ꝯfugiãt, dicẽtes ex affinitate, tẽporis longinquitate, et reiterata calculatione, ꝓsumptionẽ remissio nis debiti resultare, iuxta tex. in. l. pcula. ff. dẽ pbatio. Vidẽdũ igit est an ꝓsumptio dicte legis ꝯueniat, et militet, in occurrẽti casu: et paucis agẽdo videt, q nõ ad qd demonstrãdũ scien dũ est, q ad h vt sit locus illi ꝓsumptioni requirunt tria co pulatiue, vz ꝯsanguinitas, tpis diuturnitas, et tertium qd est pncipale calculatio sepius facta, q tria ponderant a iurecõsul to in illa. l. procula. et ibi firmant Bar. et alij, maxime Jacob. de sancto Georgio, vbi inquit, vos firmiter tenebitis hec tria eẽ necessaria, qcquid dicat Imol. et ita pus firmauerat gl. i. l. libertis de. §. 1. vbi Bart. ff. de ali. et ciba. legat. et est cõis opi nio, vt p Alex. et mod. in. l. q dotis. ff. sol. mat. sequit Lud. ro. ꝯs. cxiij. lz varie. Alex. ꝯs. lvj. i presenti. lib. iiij. In casu nro de ficiunt duo potissimũ requisita. Primũ. s. ꝯsanguinitas. nã inter Agassinos et Nauarinos nulla intercedit ꝯsanguinitas, et lz forsan pbata sit aliqualis affinitas, h nihil ad cã. d. l. pcu la. q exigit cõsanguinitatẽ. Aliud. n. affinitas, aliud ꝯsangui nitas, vt in rub. dẽ ꝯsang. et affinita. illa. n. copula, et, copulat di uersa sm gl. in. rub. ff. dẽ iur. et fac. ignor. notat p Pau. et alios in. c. ij. vbi late scripsi. de rescriptis. Nõ. n. eadẽ est rõ remittẽ di debitũ, aut saltim cẽra affini. que est remittẽdi ꝯsanguineo, in quo rõ sanguinis et fauor agnationis cõseruande sepe aiũ cõsanguinei vrget ad donandũ. Nõ sic ratio affinitatis, que mortua vxore cuius causa ꝯcta fuit solet parui esse momẽti sz gl. in. l. sed h ita. ff. de re iu. q inquit q sicut mortua vxore affi nitatis, ita et amoris vinculũ soluit, et dicũt ibi moder. q sicut mortua vacca perdit soccula, ita mortua vxo. pdit affinitatis amicitia. Sz fac illã ꝓsumptionẽ militare iter affines et cogna tos, sicut inter cõsanguineos et agnatos. Videamus an inter oẽs locũ habeat, mihi vz restringẽdũ ad fratres et sorores, p vt loquit illa lex, nõ ad remotiores, maxime ad cognatos exñ tes in qrto gradu. Ita pbat in. d. l. procula. vbi Paul' iure cons. se fundat in fraternitatis affectione, vt ibi a fre sibi debitũ, et ibi a fre quãdiu vixit desideratũ, et ibi sepe in rõnez fratris, et ibi qsi tacite fideicõmissũ fratri remissũ, et ita in specie dixit Bal. in. l. cũ proponas. la. j. C. dẽ pac. et in. l. si certis annis. col. iiij. C. e. tit. et Flor. in. d. l. procula, ibi signãter põderat manife stã personarũ proximitatẽ, pp q iuncta multiplicata calcu latione, et tpis diuturnitate, pt presumptionẽ donationis a iu recõsulto admitti, et ad hoc etiã animaduertit dominus Alc. cõsilio. lvj. aut fin. Cum igitur illa lex loquatur in fratre et so rore, et Legislator super fraternitate faciat fundamentũ, non vz extẽdenda ad affines, et cognatos existentes in quarto gra du, ꝯ regulaz iuris ab vsu satis superqz satis receptã, q dona tio nõ presumitur. l. cũ de indebito. ff. de probationibus. et. l. si donatio. C. de don. ẽt inter pãtrẽ et filiũ. l. cũ pater. §. pt plu ribus. ff. dẽ leg. ij. Et notatur in. l. si donatione. et auc. testamen to. C. de colla. esset. n. arguere de maiori ad min' affirmatiue. quod constat nõ licere, vt no. in. c. cum in iunctis. in prin. de elect. satis. n. consonat auribus, qd nõ militat tanta affectio er ga affinem in quarto gradu, quãta erga fratrẽ, qui dicitur fe re alter, et cuius charitate nulla maior. l. nemo. §. qui frater. ff. de heredibus instim. Deficit aliud principale, vz sepius facta cõpensatio, ex his. n. que exhibita legũtur, nõ probatur saltim

gemina calculatio, prout requirit, & ibi sepe in rône fratris &c. 7 Dictio † n. sepe nõ nisi duab⁹ calculationibus verificatur, vt nota. p gl. in §. qr vero mulier. in auc. de testi. & in. c. qr sepe. de electio. li. vj. & l. 1. C. de assesso. non. n. pbat illa rôcinatio, nõ ex priuatis scriptis ipsorũ Nauarrinorũ, q̃ pro scribẽtibus nullaz fidẽ faciũt, ne sit in potestate alicuius sibi probationes suo arbitrio parare. l. exẽplo. C. de probat. & l. rônes. C. eo. nõ per instrm debiti. 800. scutorũ, qđ solũ obligationẽ mutui, non ãt rônum cõputationẽ enũciat. Nõ per instrm solonis ipsorũ. 800. scutorũ, qr presumptio donationis, & remissionis d̃ qua in. d. l. pcula. non super solutione, sz sup geminata & reiterata calculatione fundat, & bene, qr per solutionẽ debiti nõ arguit q̃ soluẽs nihil debeat hẽe ab eo cui aliquid soluit. l. si cũ dos. vbi not. Bar. ff. rerũ amota. Nõ deniqz p assertas literas q̃ dicunt scripte p p̃rẽz ipsius dicti agẽtis, qr cũ nõ sint recognite, nec cõparatione literarũ cõprobate, nihil pbant. l. si. ff. de proba. l. nõ nudis. l. instrã domestica. C. e. tit. tradit p Bar. & alios in. l. admonẽdi. ff. d̃ iu. iu. 8 Nec dicat, q̃ plures testes † depo suerũt se cognoscere scripturã eẽ sirem scripturis dicto Agaf sini, qr horũ depositiones nihil pbant, nec eis iura fidẽ vllam p̃stãt, nisi deponãt q̃ erãt p̃sentes, & viderũt illas literas scribi & rõ est, qr similitudo literarũ pt de facili decipere testes, cũ d̃ facili possint similes litere formari a perito in arte scribẽdi, vt in auc. de instr. cau. & fide. in p̃nci. & §. si qs igit. not. in auc. & si 3ctus. C. d̃ fi. instr. Bal. in auc. sz nouo iure. C. si cer. pe. Jas. post alios, in. l. admonẽdi. d̃ iu. iu. Preterea vbi testes deposuissent se vidisse illas literas scribi, adhuc absqz literarũ coparatione nõ plene pbarẽt, vt tradit p Bar. in. d. l. admonẽdi. & ibi Jas. post alios. & ẽ cõis opinio vt ibi oẽs fatent. Ubi n⁹ q̃ pbãt absqz vlla literarũ cõparatione, & absqz eo qđ viderint talẽ scripturã scribi, nõ igit curãdũ d̃ depositoib⁹ taliũ testiũ. Ceterũ alia rône dispositio. d. l. pcula. nõ seruit i pposito, qr ibi agit de remissiõe fideicõ. & sic d̃ lucro remittẽdo, hic agit de debito dotis, & sic d̃ dãno patiẽdo ex tali p̃sumptiõe remissionis. 9 Unde nõ est par † rõ lucri & dãni. l. si. C. d̃ codicil. ita in termimis rñdet Soci. 9s. xxv. p̃sequendo ordinez. col. iij. lib. iiij. ¶ Insuper aduertẽdũz est, q̃ ibi presupponit pro cõstãti sorore; hẽe notitiaz fideicommissi sibi debiti, vt probãt illa verba nunq̃ a fratre desideratus, alioquin ignorãs non põt videri remisisse. l. treo fratres. ff. d̃ pac. l. si ignorãs. ff. locã. Nõ constat ãt q̃ pater domini Joãnis agentis habuerit notitiaz huius debiti dotis. 10 Et in dubio † p̃sumit ignorãtia, nisi probet scientia. regula presumit, de regu. iur. in. vj. l. verũ. ff. de probatio. Deniqz ponderãdũz est, q̃ nõ solũz requirit q̃ sepe sit facta calculatio, sz q̃ ex varijs causis facta sit, & q̃ semp sorori remiserit debitrix, & semper spõte soluerit id in quo fuit reperta reliquatrix, nũq̃ opponẽdo exceptionẽ compensationis. Ex hmõi ãt premissis calculis, vbi d̃ eis ltime apperet, non cõstat q̃ Agaffinus ex varijs causis semper fuerit reliquator, & semper vltro soluerit. Ergo concludit dispositionem. d. l. procula. nõ posse adaptari ad casum presentis controuersie.

¶ Allegationes do. de Ripa pro Agaffino 3 Nauarinos.

¶ De fide instrumen.

RESPONSVM I

SI notarius, Quia impeditus attestatur se instrumentum per alium scribi fecisse, tunc instrumentuz diuersa manu scriptum, & dissimilibus caracteribus admittitur. Uerum cum in proposita facti specie de huiusmodi attestatione nulla fides hat, & instrumentum diuersa manu, diuersisqz caracteribus scriptum, interlineatum, & immarginatuz reperiatur, nullaz ob id fidez facere constat, nec ex eo actio, vel laue exceptio oriri põt, nec autoritas pretoris huiusmodi instrumento suffragatur.

1 Instrũ diuersis manibus, & dissimilibus caracteribus scriptũ interlineatum, & immarginatum, nullaz fidem facit, & ibi vide quomodo procedat.

2 Exẽpluz, si de exẽplari non 9stat sumptum, nullaz fidez facit.

3 Instrumẽtum nulluz nullam prestat opem, nec ex eo p̃scribi potest, & ibi vide quando citatio interrũpat prescriptionez.

4 Ex citatione generali interrũpitur prescriptio. xxx. annorum.

Respon. interpreta.

SI vera Sunt que contra instrm exhibitũ opponunt i quadã cedula exhibẽte, magister Gulielmus Saluati &c. crederem dictuz instrm nullam fidez facere. Nam instru⁹ 1 diuersis manibus & dissimilibus caracteribus 9scriptuz p̃sumit falsuz. §. & qđ sepe. in auc. de trien. & semis. colla. iij. quẽ ad hoc dixit singularẽ Bal. in. l. 3ctus. C. de fide instrum. col. iii. d̃ quo mirat Lud. ro. sing. cccxxvj. incip. an diuersitas. qr est de hoc tex. in. c. inter. dilectos. de fide instrumen. & h maxime veruz est, si originale, seu protocoluz sit diuersa manu scriptũ. Na p̃ma nota, & p̃muz protocolũ nõ dz scribi nisi manu eius notarij, qui fuit de instro rogatus. §. nos ãt. in auc. de tabel. colla. iiij. & ibi gl. tradit Specu. tit. d̃ instru. editi. §. instrm. el. ij. ver. itez opponit, qđ nõ est 9fectuz. Accedat qđ dixit Bal. in. l. fideicommissa. §. quoties. de lega. iij. vbi dixit, qđ imbreuiatura notarij ad h vt fidez faciat dz esse in munduz redacta, ita q̃ ibi nulluz appareat vitiuz, alias non est ei fides adhibenda, & omissis autoritatib⁹, quas diffuse possem hic adducẽ, satis est allegare patrẽ veritatis Alex. qui ita i spetie 9suluit, 9s. lxi. viso tenore. col. j. lib. j. & idẽ 9sulendo dixit Soci. 9s. xxiiij. viso. col. ix. lib. j. vbi ex h colligit rõnẽ quare notarius qui fecit exẽplũ sui originalis scribi p aliuz, dz i subscriptione attestari, qđ impeditus p aliuz scribi fecit, nã ea fuit rõ qr nisi attestaretur ita, instrũ tpore d̃ falsitate suspectũ nõ pbaret, cũ itaqz instrũ proponat diuersis manibus scriptuz, interlineatũ, & immarginatũ, certe nõ est ei vlla fides adhibenda. d. c. inter dilectos. & ibi Abb. & mod. late. Scdo nõ pbat, qr dz nõ 9stare de originali, & Bastardello quõdã Bernardi Pichoni, q dr rogatus de dicto instrõ, vnde nõ video a q̃ fonte exẽplũ p Claudiũ Ualencerij, cui (vt asserit) cõmissa fuerunt protocola dicti quõdaz Bernardi sumi potuerit. nã sine exẽplari nõ pt sumi exẽplũ. l. in testamẽto. la. j. ff. d̃ 9di. & demon. Nec huic fundamẽto obstat qđ not. Bal. in rubr. C. de fi. instr. col. vj. vers. scdo q̃ro. qr illud dictũ Bal. pcedit qñ notarius qui est rogatus de instrõ exẽpluz parti in forma tradit, tũc tale exẽpluz probat lz originale non reperiat, eo qr tale exẽpluz confectuz ab eo, qui fuit principalr rogatus loco originalis habet, nã cũ ab eodẽmet notario, de eodẽ 3ctu due scripture cõficiunt, ambe originales dici possunt. fm Bal. ibidez, qui ita expresse loquitur, & Bar. in. l. Sempronius. quez ẽt Bal. adducit. ff. de legatis. ij. 2 Secus ãt in exemplo sumpto per vnũ notariuz ex originali alterius. tũc de originali dz constare, alias † exẽplũ nihil vz. d. l. in testamento. & ibi declarat Jas. in. l. si. C. d̃ edic. diui Adria. tollen. Nec ẽt huic rõni obstat, si pretẽdat constare de originali instrõ dicti Pichoni ex scriptura exhibita, qr ẽt qđ cõstaret illaz scripturaz esse scriptaz manu eiusdem Pichoni, tñ non probaret tãq̃ originale instrm, cuz idẽ Pichoni nõ attestet se rogatũ de ipso instrõ. cuz nõ sit in p̃ncipio dictuz. nota breuiarij, seu protocoli mei &c. Nec ẽt in fine sit dictũ. & me Bernardo Pichoni &c. prout de iure esse debuit, alias reputatur scriptura priuata, & iõ fidẽ nõ facit. fm Bar. in. l. si quis ex argentarijs. §. initiuz. col. antepe. ver. viij. dixi. ff. de eden. cũ igit 3 tale instrm nihil † probet, cessat prima exceptio opposita per reum, qđ ipse possideat cũ tit. autore pretore. Nõ credo ẽt qđ militet exceptio prescriptionis, tuz qr fuit interrupta, tũ qr ex capite ignorantie danda esset restitutio in integruz, si peteret. Nec obstat dicuz dñ, q̃ citatio generalis non interrumpit p̃scriptionẽ sz Bart. in. l. si. in si. C. de anna. exce. qr distinguendũz ẽ inter citationẽ simplicẽ, qua citat re⁹ risurus petitionibus, & isto casu, qr actor nihil ponit, per hãc citationẽ nõ interrumpitur prescriptio. ita loquit Bar. & iste nõ est casus noster. Et inter citationẽ g̃nalez per quaz insinuat reo, qđ est obnoxius actori, vel bona sua vsurpat. tũc lz ista sit g̃nalis nec ipsa specificet obligatio, vel nõ nominent bona in specie, tñ interrumpit † prescriptio triginta annoruz, vt est casus ad literã in. d. l. 4 si. & ibi not. Bar. in vltimo notabi. & rõnez assignat Jas. in. l. si. col. ij. ff. de eo per quẽ fac. erit. Et in istis terminis procedit thema qõnis nostre, qr non solũ fuit proposita citatio g̃nalis quo ad petitiones porrigendas, sed ẽt fuerunt pposita interrogatoria non tñ generalia, per que insinuabat reo, qđ occupabat bona actoris i genere. Sed ẽt in specie certificatuz fuit, q̃ occupabat & vsurpabat illicite & indebite predia de quib⁹ cõtendit. ergo &c. Et hec breuissime perstrinxi, qr corã doctissimo. & iustissimo iudice causa discutitur. Laus Deo

¶ De testibus.

RESP. PRIMVM.

LEge Julia Apia mulier cõtra maritũ testis esse prohibet & recte, nã cõiuges vna & eadẽ persona existimant & quemadmodũ in cã propria nemo ꝯ se testificari cogit. Ita etiã coniuges contra se testificari nõ possunt, ne discordia ex eo oriatur, quã iura abhorrent. Immo nec etiã cõsentiente viro testificari cogitur fauore ipsius mulieris, licet complures legem Juliam non admittant, si alij testes inueniri non possunt.

1 Lege Julia Apia mulier in causa mariti tam actiue, ꝙ passiue testis esse prohibetur, & vide fallentiam nu. 4.

2 Judices siue partes iuramẽtũ persone verisimiliter deieraturẽ deferentes, non tantũ peccant sed etiã veniunt puniẽdi.

3 Mulier etiã consentiente viro in causa contra eũ mota cogi non potest testificari.

Respon. interpreta.

DIco Ergo vxorẽ Ipsius Ugheri cõtra ipsũ pro Joanne Maria de Oliua non posse cogi† ad testificandũ, nec etiã pro Ughero. tex. est in. l. lege Julia. & sequẽti. ff. de test. Cano. in. c. si testes. §. lege Julia. iiij. q. iij. inducendo a fortiori, nã ibi dicitur ꝙ socer ꝯ generũ & econuerso, nec libertus vxoris ꝯ maritũ, nec ecõuerso possunt cogi inuiti ferre testimoniũ, nec alie persone ibi narrate. Si ergo gener nõ cogit ꝯ socerũ, quanto magis vxor ꝯ maritũ, facit tex. in. d. c. si testes. §. parentes. iiij. q. iij. & facit et gl. in. c. j. iij. q. & lz nunquã haberemus tex. ego ꝓbo multis rõnibus. Primo habemus ꝙ ꝯ seipsũ in cã propria nemo cogit testificari. l. omnibus. C. de testi. eẽt. n. incõgruũ ꝙ propria tela ꝯ seipsũ induceret. quod nimis graue est. l. nimis graue. C. eo. sed cã mariti dr̃ propria vxoris, nã l rebus mariti vxor dr̃ quasi domina. l. j. ff. rerũ amota, sunt. n. oĩa ꝓspera & infortunia inter virũ & vxorẽ cõia. l. si cũ dotẽ. §. sin autẽ l seuissimo. ff. solu. matri. & dr̃ vxor socia diuine humaneqꝫ domus, & idẽ corpus & eadẽ caro. vt. l. aduersus. C. de crimi. expi. her. l. j. ff. de ri. nup. Scdo ꝓbat euidẽtiori rõne, qr nõ dꝫ dari occasio delinquẽdi & piurãdi. l. ꝯuenire. ff. de pac. do. l. iij. § prin. de in. iu. ff. Immo peccat & ẽ grauiter puniẽd⁹ iudex † & etiã pars, q deferunt iuimm psone, q̃ verisilr piurabit. vt not. in auc. sacra. puberũ C. si aduer. venditio. Modo ego habeo ꝙ vxor pp metũ mariti, maxime talis qualis est Hughet⁹, verisilr deierabit, est. n. talis metus mariti iustus & licitus. l. fi. C. de fur. Lud. ro. & Philip. Cor. in. l. pactũ qd dotali. in. ij. col. & ibi Jas. in fi. C. de colla. Tertio probat rõne machinatio nis euitãde, nec fauore pris ipsius vxoris, cõcordes in mr̃imonio cõiuges turbari debent, amãt. n. leges inter cõiuges ꝯcordiã & amorẽ reciprocũ. l. fi. in fine. C. de furt. & olo via incidenda est, qua generat inter cõsortes discordia. l. dissentientis C. de repud. & d. l. j. C. rer. amo. Sꝫ si cogeret testificari ꝯ Ughetũ maritũ posset generari inter ipsos discordia, & si qua eẽt augeri, qd nõ est de mẽte iuriũ. Forti⁹ dico, ꝙ ẽt ipso Ughero ꝯsentiente † nõ pt cogi ad testificãdũ, qr h nõ solũ fuit inductũ fauore ipsius Ugheri mariti, sed ẽt fauore ipsius vxoris. ita te Bar. in. d. l. lege Julia. ẽ verũ ꝙ Lu. ro. in sing. cccxciij. ꝗ quido non possunt † inueniri alij testes, & tũc. d. l. Julia. nõ haberet locum, sed hoc non militat in casu nostro, cum in ripa sint plusqꝫ trecenti hoĩes qui potuerunt scire vtrum ipse Jo. Maria soluerit, vel ne. facit ẽt. l. seruos. j. C. de qd. & in terminis vide Pan. in. c. in lris. ad fi. ex. de testib. Laus Deo.

¶ De sponsa. matri. & filia.

RESPONSVM I

QUia Natũ ex damnabili coitu, vtputa ex virgine, vel vidua, matri nullo iure succedere posse exploratũ est. Ideo Joannes Panicia pro matris successione obtinẽda matrimonium ipsius probare dꝫ, cum sit sue intentionis scopus, quod nullo iure probatum dici potest per verba de futuro etiam iurata, minusqꝫ p apochas nec a testibus, nec a partibus recognitã. & lꝫ ex ea de sponsalibus cõstet, nulla tñ matrimonij probatio sequit, cũ predictorũ separata sit rõ. Uerũ enimuero cũ in ꝓposita facti specie cã matrimonialis sit incidẽs & accessoria, & nõ ꝓncipalis speculationis. Idõ nõ est qs sit inficiaturus quãlibet matrimonij ẽt presumptã probationẽ in huiusmodi causa admitti debere, que alias ad probandũ principaliter matrimoniũ nusquã admitteret. Quare cũ ipse Joãnes ꝯm ea que proponunt perfectũ mr̃imoniũ idẽntatẽqꝫ sui legitime probauerit, clarum est eidem de iure hereditatem competere.

1 Natus ex damnabili coitu, matri nullo iure succedit.
2 Uerba de futuro ẽt cũ iurã nõ inducũt mr̃imoniũ sꝫ spõsalia.
3 Cedula non recognita, nihil probat.
4 Sponsalibus probatis, matrimoniũ probatũ nullo iure inferri potest, nisi copula subsequens probetur.
5 Matrimoniũ nõ probatur fama ẽt iuncta cũ nominatione.
6 Ubi agitur de matrimonio principaliter probationes plene requiruntur, secus si incidenter de eo tractetur.
7 In probando matrimonio antiquo probatio admittit, que alias non admitteretur.
8 Scriptura priuata suffulta comparatiõe literarũ ac recognitione & depositione vnius testis plene probat.
9 Sponsalia per copulã probatã transeunt in matrimoniũ.
10 Sola fama probat matrimoniũ qñ de eo agitur incidenter.
11 Sola nominatio coniugis inter coniuges probat matrimoniũ quo ad legitimationem filiorum.
12 Sponsalia etiam absqꝫ presentia vtriusqꝫ partis, & contemporaneo consensu recte contrahuntur.
13 Actus in dubio presumitur factus tempore licito.

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpreta.

EX tribus Que proponuntur, duo tantũ discutiã, quibus absolutis, patebit resolutio tertij, & studebo breuitati, quia virtus cõsistit in dicẽdo multũ, nõ multa. Circa primũ vr̃ ꝙ nõ sit cõcludẽter probatũ mr̃imoniũ, qd necessario tenet Joãnes Panicia petẽs, ꝓbare, si vult succedere matri nobili. Nã cõis ꝯclo est ꝙ natus † ex coitu damnabili, puta ex virgine, vel ex vxorata nõ succedit matri ꝯm gl. in. l. si qua illustris. C. ad Orfici. & ibi in specie bal. p tex. in. §. fi. in auc. quib. mo. na. effi. sui. sequit Pan. in. c. cãꝫ que. el. ij. q filij sint legi. & hãc dicit cõẽꝫ Soci. ꝯs. cxlviij. inci. memini. col. ij. in. j. pte. Cedula. n. exhibita nõ ꝓbat mr̃imoniũ, qr verba illa iuro accipere Joãnã hinc ad Pascha, sunt ṽba de futuro. q̃ † ẽt cũ iurã nõ inducũt mr̃imoniũ, sꝫ spõsalia tñ, vt est casus in. c. ex literis. ij. ex̃ de spõ. qd fortius vr̃, ꝙ dicta cedula nõ ꝓbet spõsalia ex duob⁹. Primo † qr nõ fuit recognita a partibus, neqꝫ a testibus. l. scripturas C. qui pot. in pigno. habe. l. publia. §. fi. ff. depo. ẽt ꝙ oẽs testes essent mortui adhuc nõ ꝓbaret. c. ij. de fi. instr. Scdo qr ad ꝯhẽdũ spõsalia, vel mr̃imoniũ, vr̃ ꝙ requirat pñtia vtriusqꝫ spõsi & sponse, & ꝯsensus ꝯtemporaneus, vt in stipulone. iuxta. l. j. §. q p̃sens. ff. de verb. obl. put tenuit Archi. in. c. sufficit. xxvij. q. ij. sꝫ in ꝯhẽdis hmõi spõsalibus nõ apparet ꝙ Joãna fuerit seu eẽt p̃sens. igit &c. Nec obstat ꝙ i cedula nolet ipsa Joãna, qr vident verba enũciatiua, q̃ nõ probãt. l. ex hac scriptura. ff. de dona. cũ similibus. Nec obstat ꝙ pr̃ Joãne se subscripsit, qr non põt pr̃ pro filia pubere ꝯhere spõsalia, nisi ipsa filia ꝯsentiat. c. tue. de spõs. Et posito ꝙ cedula ꝓbaret spõsalia, nõ tñ infert † ꝙ sit ꝓbatũ mr̃imoniũ, nisi ꝓbet copulã fuisse subsecutã. iuxta tex. l. c. is q fidẽ. de spons. q̃ copula nõ vr̃ ꝓbata, nã primus testis q deponit de osculo, & de ceteris q ꝯueniũt ꝯiugibus nihil dr̃ de copula. Ceteri ãt act⁹ citra copulã, vt sunt oscula, amplexus, mutua dona, & his siles nõ faciũt spõsalia trãsferre in mr̃imoniũ. c. j. de matr. ꝯtr. cõ. inter. eccl. Pan. in. c. fi. de spõs. p illũ tex. vbi addit ꝙ ẽt si spõsus de futuro traduxerit spõsã ad domũ, nõ pp hoc spõsalia ꝯuertunt in matrimoniũ de p̃senti. Preterea spõsalia erãt restricta ad diẽ, ergo vr̃ ꝙ nõ sufficiat ꝓbare copulã, nisi probet interuenisse intra tps, nã elapso die dissoluta dr̃r, tanqꝫ dies sit apposita cã limitãde obligõnis. l. cũ qui ita. §. q ita. de verb. obli. Hoc sic presupposito infero, ꝙ etiã si probata esset copula, non tñ diceret probatũ matrimoniũ, qr nõ fuit proba-

tuz q copula fuerit subsecuta anteq̄ spōsalia essent dissoluta, puti requirit ad h vt copula faciat spōsalia in mr̄imoniū trāsferre.c. veniēs.ij.ꝛ ibi Jo.and.ꝛ prepo.ad h no.de spon. Secūdo testis, q deponit de ꝯfessione Joanne ꝯfitētis mr̄imoniū ꝛ copulā, est singularis, ꝛ posito q eēt ꝓbatū, q inuicē se ꝯiuges appellabāt, tn̄ sola nominatio nō ꝓbat mr̄imoniū. 5 Immo nec fama iuncta cū noiatione. c.illud.de p̄sump.vbi Abb.ꝛ alii h firmāt expsse, ꝛ Soci.ꝯs.xxxix.icip.visis ꝛ inspectis.in p̄ma parte, vbi i simili casu ad probādū mr̄imoniū ad effectū succedēdi, ꝯcludit, q requirunt q̄tuor, saltem diuturna cohabitatio, ꝛ q se inuicē tractēt tāq̄ vxor ꝛ maritus. Tertio q ꝓbet tractatus in sp̄ē. Quarto publica fama inter vicinos ꝛ notos, q̄ oīa nō vir ꝓbata i casu p̄nti ꝛc. Premissis ū attentis amplector ꝯriā sniā, tāq̄ veriorē. Pro cuius clariori demonstrōne p̄mitto, q aliqū agit de mr̄imonio †principaliter, qn marit' vēdicat vxorē, vel eō. ꝛ isto casu altero negāte 6 requirunt ꝓbationes plene, ꝛ q testes sint omni exceptione maiores.c.j.d ꝯsangui.ꝛ affi.qr cā mr̄imonialis dr̄ grauis cā, vt no.p Abb.ꝛ alios in.c. si p debilitate. de offi.deleg.ꝛ per Alex.ꝯs.cl.clj.clij.ꝛ cliij.li.v. Barb.ꝯs.liij.col.iij. ꝛ seq.vol.j. Aliq̄ agit de hēditate p̄tis, vel mr̄is p̄ncipalr, ꝛ incidēter q̄rit de mr̄imonio, qn negat q fili' sit legitimus, ꝛ isto casu sufficit q̄libet ꝓbatio, ēt p̄sumpta, ꝛ q̄ alias ad ꝓbādū mr̄imoniū nō admitteret, si de eo p̄ncipalr ageret, vt ꝓbat text.in.c. cā.el.j.q filij sint legi. p quē ita distinguit Gemin. maximus canonista.in ꝯs.xxvj.incip.super dubijs. ꝛ istō pōt optime cōprobari ex decis. Bal.in.l.filiū diffinimus.ff.de his q sunt sui vl alie.iur. vbi decidit q lz instr̄m dotis nō ꝓbet ꝯcludēter mr̄imoniū, si de eo agat p̄ncipalr, s̄m opi. Inn.ꝛ sequa.in.d.c. illud.tn̄ qn̄ de mr̄imonio querit incidēter instr̄m dotis plene ꝓbat mr̄imoniū.ꝛ ita pt̄ intelligi tex.i auc.vt frat. filij.§.i.col ix.ꝛ bene facit decisio Bar.cōiter.approbata in.l.quidā in suo.ff.de ꝯdi.insti. vbi ex possessiōe ꝓbat dn̄iū si agat de eo incidēter, secus si p̄ncipalr. Itē p̄mitto, q in ꝓbādo mr̄imonio †antiquo admittit ꝓbatio q̄ alias n̄ admitteret, s̄z Host, 7 in.d.c.illō. Istis sic p̄missis, videam'. Primo, an sint ꝓbata spōsalia. Scdo, an sit ꝓbata copula. Tertio, an sit ꝓbatū aliqd aliō p qō i casu occurrēti possit dici ꝓbatū mr̄imoniū. Circa primū r̄ndeo q sic, nā vt in facto p̄supponit hec p̄uata scriptura iuuabit ꝯparatiōe literarū, q̄ casu sola tūc facit semiplenā ꝓbationē.§.sz ꝛ si instr̄a.ꝛ.§.si vero. in auc. de instr. cau.ꝛ fide.ꝛ h comprobat Pan̄.i.d.c.ij. ꝛ sequunt cōiter scribētes in.l.admonēdi.ff.d iureiur. ꝛ tāto fortius, qr recognita est ab vno teste, q se subscripserat. Scdo, adest idē testis, q d̄ponit p̄fecte de dictis spōsalibus, ꝛ de oībus cōtētis i cedula, q testis facit semiplenā ꝓbationē s̄m Bar. in auc. ꝛ si ꝯtius. C. de fi. instr. dicentē q duo testes deponētes de ꝯtentis in cedula, ꝓbāt plene ꝯtēta in ea, lz nō fuerit aliter recognita, g̃ vnus facit semiplenā, put ēt facit regulr, vt tradit in.d.l.admonendi.cōiungēdo g̃ hanc priuatā †scripturā ꝯparatione literarū robo 8 ratā, ꝛ dictū illius testis, ac eius recognitionē, erunt plene ꝓbata sponsalia, ꝛ q ista simul ꝯiungi possint ad faciendā p̄fectā ꝓbationē expresse firmat Pan̄.in.d.c.ij.de fi. instru.cū q̄ trāseunt ibi mod.ꝛ si ista ꝯiūgunt in alia mā̄, ēt vbi p̄ncipalr agit de mr̄imonio, a fortiori ꝓbabunt, ꝛ ꝯiungent vbi agit d̄ spōsalib' incidēter, p.ā.decā. Circa s̄z, dico ēt ꝓbatā copulā, p quā †sponsalia trāsierūt in mr̄imoniū.d.c. is q fidem.ꝛ q 9 sint ꝓbata adducit ꝯfessio nobilis Dominici spōsi d qua i facto dr̄ apparere p instr̄m publicū. q̄ ꝯfessio spōsi ꝯfitētis, ꝛ attestātis cognouisse spōsā, ꝛ ex ea suscepisse filiū, plene ꝓbat. c.ꝯtinebat.ꝛ ibi Pan̄.ꝛ.c.duo pueri.d despōsa.impub. Nec obstat si diceret verū, si ꝯstaret q aliqn̄ simul cohabitassent, put loquit text.in.d.c.ꝯtinebat.qr ꝓcedit spōsa negāte. at in casu ꝓposito non ꝯstat q vnq̄ vxor negauerit. Immo ꝯfessa fuit, vt apparet ex dicto vnius testis attestātis Joānā ꝯfessā fuisse copulā ꝛ mr̄imoniū, q̄ ꝯfessio iūcta fama publica, plenā ꝓbōnē iducit. ¶ Circa tertiū, audeo maiora dicere, q semo ꝓbōnē iducit... rus spōsalibus, liqdo iustificatū ꝛ ꝓbatū mr̄imoniū fuit, qr vt in themate narrat, ꝓbata ē pub.fama, ꝛ cōis opi. Vicinie, q ꝓfat' Imbert', ꝛ Joāna, tenebant ꝛ reputabant vir ꝛ vxor, q̄ fama, lz sola n̄ sufficiat ad ꝓbādū mr̄imoniū p̄ncipalr, tn̄ idonea †facit ꝓbationē mr̄imonij incidēter, quātū ad litimitatem 10 ꝓbādā, s̄z gl.in.c.lator. q̄ ibi valde cōmēdat Pan̄.ꝛ Host.q fi.sint leg. Sequit Jo.and.ꝛ Pan̄.in.c.puenit. e.ti. sequitur Ge.in.d.ꝯs.xxvij.col.ij.§.hāc p̄tē.ꝛ ego adduco tex.in.c.per tuas.eo.ti.vbi no. Pan̄.q ad ꝓbādū filiū fore litimū sat est ꝓbare, q parētes a maiore parte vicinie reputabant litimi ꝯiuges, si g̃ illa cōis fama ꝓbat litimationē, fortius ꝓbabit in casu isto, in quo cōis fama coadiuuat spōsalibus ꝛ cōfessione partiū, vt iā demōstrabo, s̄z qō in themate p̄supponit ꝯstare, q Imbert' ꝯfessus fuit Joānā eius vxorē, ꝛ ēt ꝯstat p vnū testē, q Joāna ꝯfessa fuit Imbertū fore eius maritū, q̄ ꝯfessio ꝯiugū plene ꝓbat mr̄imoniū. c.sup eo.ꝛ ibi not. Pan̄.maxime qn̄ nō agit de p̄iudicio alterius mr̄imonij.de eo q cog.ꝯs. 11 vx.sue.bal.ꝯs.cxcv.i hac cā.li.iij. Immo ex sola †noiatiōe ꝯiugū inter se, quātū ad litimationē ꝓbat mr̄imoniū s̄z Inn. in. c.ex pte. i rel.spo. Pan̄.in.d.c.lator. Dec.ꝯs.cliij.inci.in effectu.col.ij.nec ob. si dicat, q de ꝯfessione Joāne nō ꝯstat nisi p vnū testē, qr r̄ndeo, q si ꝯiungat cū fama publica erit p̄fecta ꝓbatio, ēt si de mr̄imonio q̄reret p̄ncipalr, vbi nō agit de p̄iudicio alterius mr̄imonij s̄z Vinc. Car. Pan̄.ꝛ cōiter alios in.c.ij.de clāde.despon. Aret.ꝯs.lxxxj.col.iij.ꝛ seq. Dec.ꝯs. clxiij.in cā mr̄imoniali. Nec ob. q iste ꝯfessiones non faciant fidē, qr absente altero ꝯiuge facte fuerunt, seu saltē nō apparet q p̄sente parte fuerint emanate, qr q̄cquid sit de iure ciuili, de equitate canonica, clarū ē q cōfessio ēt absente parte fcā ꓑbat s̄m Inno.ꝛ alios cōiter in.c. si cautio. de fide instr. p gl.in.c. quotiēs cordis oculus.j.q.vij.ꝛ ista est cōis opinio teste Dec. loquente in cā mr̄imoniali in.d. cons.clxiij.reprobata opione Alex.ꝛ sequaciū ꝯs.clxxx.in cā Anglorū.vol.ij. Attentis supra scriptis, q̄ insignia p se ꓑbāt vt.ā.ostēdi. quāto audacius hoc firmabo si oīa illa iungant s.sponsalia, copula, noiatio, ꝯfessio ꝯiugū, ꝛ publica fama, ꝛ q agatur de mr̄imonio antiquo, ꝛ de mr̄imonio incidēter. ex istis (sequendo verba Dec. in alle gato ꝯsilio) dz intēs iudicis adeo informari de tali mr̄imonio ꝯtcto, qō aliter credere nō possit. Et hec veriora apparebūt, si de medio tollant, q̄ ꝯtra ꝯtriā allegata fuerūt. Nō ob. qd̄ primo, q illa vba sint de futuro, qr ꝯcedit, q solū spōsalia inducunt, tn̄ secuta copula trāsierūt i mr̄imoniū. Nō ob. scdo, q cedula nō fuit recognita, qr ꝛ si nō sit recognita, tn̄ suffulta cōparatione līarū facit semiplenā ꓑbōnē, ꝛ iūcto vno teste, ꓑbatio iuuat, p p̄dicta. Nō ob. tertiū, q Joāna nō eēt p̄ns, qn̄ fuerūt ꝯcta spōsalia, qr ꝯtriū recitat in ipsa cedula. Nō ob. q sint verba enūciatiua, qr hoc casu probāt p̄sentiā, vt est tex.ad istā in.l.optimā C.de ꝯtrahen.ꝛ cōmit.stip.qr talia verba sunt enūciatiua principaliter pp se, vt no.in.d.l.ex hac scriptura.ꝛ in.l.ex his verbis.C.de test.mil. Immo Bar.i apocha vi videlꝫ, qō p̄sumat p̄ntia, lz nō fuerit enūciata. ita Bar. ꝛ ibi late mod.in.l.ītia.§.idem r̄ndit.ei.ij.ff.de ver.obl. ꝛ tāto fortius in casu isto, qr est vnus testis qui deponit ipsā fuisse p̄sentē. 12 Preterea falsū ē, q i spōsalib' regrat p̄ntia †pro.ꝛ p̄sentis ꝯtēporaneus, sufficit.n. q vnus ēt ex interuallo ꝯsentiat post alterū. Ita Host. Jo.and. Card.ꝛ cōiter canoniste in.c.tuos cives.d spōs.ꝛ in.c.ex līis.el.ij.eo.ti.reprobātes opi.Arch.in. d.c.sufficit.est o g̃ q tūc nō fuisset p̄ns, tn̄ ex post ꝯsensit, vt ps ex dicto p̄mi testis, ꝛ ex dicto scdi, ꝛ ex publica fama. Nō obduz dr̄ q spōsalia erāt restricta ad diē Paschatis, ꝛ sic ea die elapsa fuerūt dissoluta, qr negat q eēt restricta ad illā diē, eo qr tps in casu nr̄o fuit adiectū dispōni būri cām momētaneā, ꝛ iō vr̄ potius adiectū cā differēde obligōnis.l. obligationū fere.§.j.ff.de act.ꝛ obl.ꝛ iō remota die, remanēt spōsalia, ꝛ propterea nihil ob.tex.in.d.§.cū qui ita.qr loqt qn̄ tps fuit adiectū cā limitāde ꝛ multiplicāde oblōnis, vt ibi not. Bar.ꝛ sequunt ceteri. Preterea ꝛ scdo, dato q spōsalia eēnt restricta, tn̄ r̄ndet, q ex quo ꓑbata fuit copula debem' dicere q tpe licito, ꝛ sic intra diē interuenerūt, qr quotiēs actus pt̄ fieri tpe li 13 cito ꝛ illicito, in dubio †p̄sumit factus tpe licito s̄m Bar.in.l. nō solū.§.sz vt ꓑbari.ff.de no.ope.nun.cū mille autoritatib' ibidē adductis p mod.qō ampliat Fel.in.c.nonnulli.§.sunt ꝛ alij.col.vij.eē. de rescr.vt ꓑcedat, ēt si cā pp quā actus dr̄ illicitus, illo tpe nō fuerit plene probata, ꝛ sic tanto fortius dōm in casu nr̄o vbi spōsalia fuerūt plene probata, vt.ā.ostensū fuit. Nō obst.tex.in.c.illud.sup quo se fundat Soc.i alle.ꝯs.xxxix. qr procedūt qn̄ de probādo matrimonio principaliter agit, secus si agat de probādo matrimonio incidēter, qr tunc si sufficit sola fama, vel noiatio p predicta, a fortiori publica fama, iūcta cū noiatione, ꝛ spōsalibus, ꝛ ꝯfessione partiū. Scdo r̄ndet, q nō procedit dispō.d.c.illud. qn̄ agit de probādo mr̄imonio antiquo. s̄m Host.ibi.ꝛ intelligo q illud est antiquū vltra qnquaginta ann.ꝛ s̄m eū in ista mā̄ erit arbitrādū, an dicat antiquū, iō non expedit intrare difficultatē, q̄ tangitur in.l.cū aliqs.C.de in.offi.an regratur tps.c.annoꝝ, an vero quadra-

quadraginta annorum, qui in casu nostro est arbitrandum, vt supra. Tertio respondetur, quod dispositio d.c. illud. & cons. Soc. non loquuntur quando constat de sponsalibus & Copula, quia illa duo sufficiunt. d.c. is qui fidem. vel quando constat de confessione coniugis quia illa plene probat, quando stat pro matrimonio. d.c. super eo. ¶ Sed quia parum prodesset Petro probasse matrimonium nisi etiam probasset quod ipse sit natus ex ipsis iugalibus. Io transeo ad secundam principalem dubitationem, vtrum sit probatum, quod sit filius dictorum Joanne, & Imberti. & visum fuit prima consideratione quod non. Primo, publica fama sola non facit ad probandam filiationem secundum Sali. in l. testium ff. de testi. Alex. cons. xxv. inci. in causa vertente. vol. iiij. testes autem non deponunt de filiatione in specie, nisi vnus qui deponit, quod Joanna confessa est se peperisse filium nomine Petrum ex dicto matrimonio, sed iste est singularis. confessio autem Imberti non videtur probare quod sit filius Joanne de cuius hereditate agitur, quia confessio vnius etiam cum iuramento non nocet neque prodest alteri. l. nam & postea. §. fi. cum l. seq. ff. de iureiu. Et ideo tex. in c. per tuas. extra de prob. requirit quod fuerit nominatus & reputatus filius ab ambobus parentibus. Preterea, sola asseueratio non probat filiationem. l. neque professio. C. de test. ¶ Vltimo, ad probandum filiationem videtur statim necessarium, quod probetur, quod fuerit tractatus a parentibus tanquam filius, & quod sit natus in domo vicinis scientibus secundum Bar. in l. filium diffinimus. ff. de iis qui sunt sui, vel alieni iuris, que non fuerunt probata, igitur &c. ¶ Sed premissis minime refragantibus, arbitror sufficienter probatum dictum Petrum fuisse natum ex dictis Joanna & Imberto iugalibus, pro cuius clariori demonstratione subiicio infrascriptas conclusiones.

14 ¶ Prima conclusio est, publica fama, † (si nihil probetur in oppositum) sufficit ad probandam filiationem, vel saltem ad constituendum filium in quasi possessione filiationis secundum Jac. But. in l. quidam ff. de prob. Ant. in c. ex transmissa. qui fi. sunt legi. Alex. cons. ij. viso & discusso. vol. j. pro quod quasi possessionem transfert onus probandi in negantes. l. non nudis. l. non epistolis. & l. neque natales. C. de prob. Ang. cons. lxxxvij. inci. spurius. in fi. in casu isto presupponitur in facto probatam esse hanc publicam famam, igitur &c. sed quia sunt qui discrepant ab ista sententia, subiicio secundam.

15 ¶ Secunda conclusio, fama publica † coadiuuata aliquibus adminiculis sufficit ad probandam filiationem, vel saltem operatur quod transferatur onus probandi in aduersarium. Istam concedunt tenentes quod sola fama non probat. Ita Alex. in d. cons. xxv. & Sali. in d. l. testium. Videamus modo, an cum fama concurrant aliqua adminicula, & certe plura. primo confessio ipsius Joanne, que sola, si esset plene probata, constitueret dictum Petrum in quasi possessione filiationis. l. quod senatus. §. j. & ibi Bar. ff. de lib. agno. l. fi. ff. de prob. Barb. cons. xxvij. col. iij. & seq. vol. j. & si dicatur quod vnus testis tantum deponit de ista confessione. & sic quod non est nisi semiplene probata, iuxta tradita in d. l. admonendi. istud quidem fateri necesse est, tamen dico quod ista semiplena probatio adminiculata fama, quia fama coadiuuata aliquibus indiciis sufficit, vt in hac secunda conclusione. Immo, vt supra dixi fama cum vno teste sufficit ad probandum matrimonium, ergo etiam ad probandum filiationem, quia cum non possit ita directo probari, sicut matrimonium. l. Lucius. & ibi no. ff. de condi. & demon. iustificatur & probatur ex leuioribus coniecturis. vt no. Bal. in d. l. filium diffinimus, & Panor. in d. c. per tuas. Secundo confessio Imberti mariti & patris, que fuit vt narratur in themate plene probata, & que confessio sola sufficit per predicta. Ex premissis satis apparent remota contraria, si tamen ea specialiter remoueri desideratur. ad primum quod sola fama non probet, potest responderi quod quantum ad constituendum filium in quasi possessione filiationis satis probat per predicta. vel esto quod sola non probaret, adminiculata tamen fidem facit plenam. Ad secundum quod vnus testis tantum deponit de confessione. Joanne responsum fuit supra. Ad tertium, quod sola confessio patris non probat quantum ad matrem, posset dici verum ea negante, vt supra dixi de copula. et in casu isto saltem semiplene constat etiam de confessione matris, vel dato quod dicto patris non prestetur plena fides, non tamen potest inficiari quin habeat vim vnius testis, & sic faciat semiplenam probationem, que coadiuuata ex confessione matris dicitur plusquam semiplena. & tamen ea postea cum publica fama erit plenissima. nam in casibus in quibus vnus testis & publica fama non coniunguntur ad faciendum integram probationem, puta in criminalibus, tamen vbi vltra vnum

16 testem adesset alia coniectura, tunc fama † iuncta cum illo teste & concurrente alia coniectura plene probat secundum Gemi. in c. j. §. & qui de vsur. in vj. Ant. in c. veniens. col. vij. de testi. Deci. in d. cons. clxiij. col. fi. ¶ Ad vltimum quod requiratur quod probetur cum natum fuisse in domo, & quod probetur tractatu, & alia de quibus

17 per Bar. in d. l. filium. Respondetur quod non requiritur † copulatiue, sed alternatiue secundum Alex. in d. consi. ij. & Deci. consi. huius. col. fi. & asseueratio parentum probat quando est facta principaliter per se, vt in isto casu. d. l. fi. ff. de prob. Feli. in d. c. per tuas. ver. quarto concludo, vel saltem probat eum esse in quasi possessione filiationis, que sufficit ad probandum, alio non apparente secundum Bar. in d. l. quod senatus. & Alex. & Jas. in d. l. neque professio. Sed vltra predicta, suboritur dubitatio, an sit probatum quod Petrus agens dicatur ille Petrus filius dictorum Jugalium, & videtur concludendum quod non, quia testis ille qui deponit, quod Joanna confessa fuit se peperisse filium nomine Petrum, non deponit quod iste sit ille, ergo cum probatio sit dubia non releuabit probantem. c. in presentia. de proba. l. non hoc. C. vnde legi. Testes etiam deponentes de publica fama non videntur concludere quia licet dicant, quod est publica fama quod Petrus de Combibus sit filius dictorum iugalium, non tamen ex hoc necessario infertur, quod

18 iste Petrus sit ille, vt supra dixi, & quod teneatur † probare ipse quod sit ille Petrus genitus ex ipsis. faciunt notata per Bar. in l. inter stipulantem. §. si stichum. ff. de verb. obl. l. diuus. circa principium. ff. de custo. reo. vbi si sit captus aliquis Titius bannitus ante executionem, debet iudex inuestigare an sit ille Titius, de quo loquitur bannum. sequuntur Ang. & Rod. in l. nominatim ff. de lib. & posth. Sed iuribus premissis non credo probatum esse quod sit ille Petrus filius dictorum iugalium ex duobus. primo quia dicta testium in dubio referuntur ad articulos super quibus interrogantur. §. preterea. insti. de inuti. stip. l. de etate. §. qui interrogatus. ff. de interro. act. cum ergo omnes testes dicant dictum Petrum articulantem, esse tentum & reputatum pro filio dictorum iugalium, ergo intelligitur de ipso, & non de alio non

19 nominato. Secundo quia † vbi nomen & cognomen conueniunt, presumitur quod sit ille, nisi contrarium probetur. sufficit enim demonstrare personam duabus demonstrationibus secundum Bar. in l. demon. col. pe. ff. de condi. & demon. Alex. cons. cxxxiij. col. iij. vol. j. Deci. cons. xiij. col. fi. cum sim. Ad contraria respondetur, quod procedunt quando esset probatum quod reperirentur plures eiusdem nominis & agnationis, tunc probatio redderetur dubia, alias probatio concludit. Ita declarat Feli. in c. cum Joannes. col. iiij. de fide instr. post Bal. consi. suo inci. cum apparet. & est cons. lxx. in iiij. parte. Laus Deo.

¶ De iure dotium & excep. non num. dot.

RESPONSVM I

Antonius Nauarrini Catharine sorori sue in dotem constituit florenos mille octo centum, quos promisit soluere Gulielmo sponso & marito d. Catharine sub certis solutionibus inter eos conuentis exsoluendis. Constat de solutione actuali mille & ducentum florenorum ipsi Gulielmo facta, ad reliquos vero sexcentum agunt heredes dicte Catherine contra eandem Antonium seu eius heredes, qui solutionis exceptionem opponunt, & quod dicunt per dotale instrumentum probari, in quo ipse Busaffi confitetur se ab eadem Catharina inclusis quibuscunque solutionibus, recognitionibus, quitantiis & apodiciis exinde factis, habuisse & recepisse in dotem & pro dote Catharine vxoris sue, vero sexcentum florenos. Questionis est, an per huiusmodi confessionem integra solutio dicte dotis probetur, que prima fronte tam per instrumentum publicum de mille & ducentum florenis, quam per confessionem de sexcentis florenis integra solutio probata videtur. Verum heredes predicti integram solutionem probasse nullo iure dici possunt, cum recognitio seu confessio de florenis sexcentum non Antonio, sed Catharine facta fuerit, a qua potuit summam illam ex alia causa recepisse, & ex obligatione propria Catharine presumuntur, quare non probat hoc esse, quod ab hoc contingat abesse. Quinimmo huiusmodi recognitio quia omnibus inclusis confitetur habuisse florenos sexcentum, nihil vltra illam summam habitum & receptum probat, si verba recte notentur, vel saltem inficiari non potest hanc confessionem dubiam esse, que non releuat. Ideo & male appellatum, & bene iudicatum esse respondi.

Riuu. d. Jo. Fran. Ripai.

1 Confessio hoc mõ concepta inclusis quibuscunqȝ solutionibus, recognitionibus, quitancijs & apodicijs exinde factis i dotem & pro dote confiteor me habuisse sexcentum, an ,pbet integram solutionem dotis, & vide nu. 4. & nu. 10.
2 Instrumentum an faciat rem notoriam.
3 Confessio est omnium probationum superlatiua.
5 An recognoscens se recepisse quandam summam ab vxore nomine dotis censeatur recepisse nomine eorum q dotẽ promiserunt: an nomine ipsius vxoris.
6 Vnusquisqȝ id nolle creditur, quod non loquitur.
7 An ex personarum diuersitate, diuersitas obligationum presumatur.
8 Ex promissione dotis non solũ marito, sed etiam vxori actio acquiritur.
9 An solutio dotis facta per vxorem presumatur de propria pecunia vxoris: an suorum.
11 An marito neganti summam in instrumento contentam credatur.
12 Ab experientia recte arguere licet.
13 Probatio dubia non releuat probantem.

Respon. interpreta.

Antonius Nauarrini constituit in dotem Catharine sorori sue florenos mille octocentum, quos promisit soluere Gulielmo Busassi sponso & marito dicte Catharine in certis terminis. Cõstat de solutione mille & ducentum florenorũ actualiter facta dicto Busassi, ad reliquos sex centum restantes agunt heredes Catharine 3 dictum Ant. seu eius hẽdes, opponit exceptio solõnis ad q̃ probandum exhibetur instrumentum confẽssionis dotis, in quo ipse Busassi confitetur se ab eadem Catharina habuisse & recepisse inclusis qbuscunqȝ solõnibus, recognitionibus, quitancijs & apodicijs exinde factis in dotem & pro dote Catharine vxoris sue, vȝ sexcentũ florenos, quẽlibet viginti quatuor soldorũ, quos exinde restitui & solui voluit õ bonis & hereditate ipsius testatoris. & viterius eidẽ legauit florenos. cc.
1 ¶ Dubitaſ, an per talem † ꝯfessionẽ probeſ integra solutio dicte dotis. Ita q̃ agentibus sit imponendũ silentiũ, & absoluendos reos a petitione. Et primo aspectu pro reis rñdẽdũ qȝ constat de actuali solõne florenorum mille & ducentuȝ facta
2 die nuptiarum per instrm publicum, q̃ † facit rem notoriam l. ad probationem. & ibi Bal. C. de probat. cum concordantibus adductis plenissime per Jas. in l. j. ff. de noui oper. nunc.
3 ¶ Item constat de recognitione & confessione sexcentũ, q̃ † cõfessio est omnium probationum superlatiua. l. generaliter. C. de non nu. pecu. ergo ꝯstat de integra solõne totius dotis mille octocentũ. & generaliter agentibus obstare dȝ solõnis exceptio. insti. qb. mod. tol. oblig. in prin. nec huic fundamẽto obstare vr̃ si dicaſ, q̃ recognitio dȝ intelligi de cõprehensis & inclusis in dictis mille & ducentum, qȝ ex diuersitate summarũ presumitur diuersitas solõnum, arg. l. quinquaginta. ff. de proba. l. duos ff. de verb. obli. Et qȝ solutio dictarum sexcentum librarũ videtur facta pluribus vicibus, & pluribus solutionibus, vt sonant illa verba. inclusis quibuscunque solõnibus, recognitionibus, quitancijs, ac apodicijs exinde factis, que cum sint ,plata per verba pluralis numeri ostendunt illa sexcentum fuisse in diuersis vicibus soluta. l. vbi numerus. ff. de testi. ergo non potest dici, q̃ ista sexcentum sint de inclusis in dictis mille & ducentum, que fuerunt vnica solutione numerata, vt cantant verba instrumenti. Et q̃ huiusmodi recognitio sexcentuȝ florenorum includat solum solutiones, recognitiones, & appodicias factas post solutionem illorum mille & ducentum, pȝ ex illo verbo exinde factaruȝ, q̃ dȝ intelligi exinde, que a die nuptiarum, & consequenter a die solutionis mille & ducentũ, que fuit facta simul cũ matrimonio, & qȝ impossibile est q̃ maior summa includaſ in minori. l. j. §. si stipulanti. ff. de ver. ob. & pȝ ad oculũ. ¶ Premissis non obst, ego puto exceptionẽ † inte-
4 gre solõnis non probari virtute allegate recognitionis, & consequenter reos esse ꝯdemnandos, ad q̃ demonstrandum considero, q̃ testator recognoscit & confiteſ se habuisse florenos sexcentũ ab eadem Catharina vxore sua inclusis oibus solõnibus, recognitionibus, quitancijs & appodicijs exinde factis non ab Antonio debitore dotis ipsius Catharine, itẽ confitetur, q̃ nõ recognoscit habuisse sexcentũ ,p dote promissa & constituta p Antonium, sed simplr̃ ,p dote ipsius Catharine.
5 ¶ Istis sic p̃missis ostendiſ q̃ talis † recognitio nihil probat in fauorem dicti quondam Antonij & heredum, qȝ cum nõ loquaſ de dote promissa p Antonium, sȝ de dote ipsius Catharine, que dos est nomẽ vl̃e, vt concludũt Bart. & alij in rub. ff. sol. matr. dȝ intelligi de dote promissa p ipsam Catharinã, ita signanter determinat Bar. in. l. si Stichũ. §. fi. de nouat. Stat enim simul q̃ Ant. promiserit dotem, & q̃ postea vxor aliam summam promittat & soluat, vt in. d. §. fin. qȝ (vt dixi) dos est quid vniuersale recipiens augmentũ. l. ẽt. C. de iure dot. & iste sensus vr̃ verior, qȝ si intellexisset testator de sexcentum restantibus p do. Ant. facile exprimere potuisset, q̃ cũ nõ fecerit, de
6 illis non crediſ † locutus. l. vnic. §. sin aũt ad deficientis. de cadu. toll. C. adde, q̃ si de illis sexcentũ loqueretur, dixisset pro restante summa, vt oñderet se recepisse alia mille & ducentũ sm gl. Ang. & Imo. in. l. si ex pluribus. in verbo residuũ. ff. de sol. q̃ singularem & no. allegat Lud. ro. in suis singularibus, & in meo est. cccccxcix. verba illa in secunda parte. Com. ꝯs. xxxiij. col. iiij. li. ij. Et cũ non addat pro resto, satis daſ intelligi q̃ nõ erat sibi integre satisfactum, qȝ restabant sibi sexcentũ promissa per dictuȝ Anto. & cũ non dicat pro resto, & solutio facta sit ab vxore, p̃sumitur facta ex diuersa obligatione. qȝ ex diuersi-
7 tate † personarũ p̃sumitur diuersitas obligationũ. vt dȝ Jas. in proposito in. l. triticum. ff. de ver. obl. p tex. iuncta decis. Bar. in. d. §. fi. & solõ facta p vxorẽ alio non apparente, p̃sumiſ facta pro obligatione propria, & non alterius. l. & magis. ff. de solu. Et ita intelligendo cessant oẽs ponderationes in ꝯtrium adducte sed esto sine veri preiudicio, q̃ talis recognitio loqueretur de dote promissa p Ant. esset qȝ Antonius p solutionẽ factam p Catharinã liberat' a marito iuxta tex. in. l. solutione. & l. si pro me. ff. de solu. nõ nĩ fuisset nec esset liberatus ab actione qua tenebaſ ipsi Catharine, nã vt alias conclusum fuit per promissionem dotis factam per dictum Anto. noie dicte Catharine p̃nte Gulielmo Busassio eius marito notario stipu-
8 lãte. omnibus acquisita fuit † actio, nõ solum marito, sed ẽt ipsi vxori cuius noie fuit dos ꝯstituta. l. ad exactionẽ. C. de dot. promis. maxime p notarij stipulõnẽ. l. iij. ff. rẽ pu. sal. fo. Et solutiõe facta per vxorẽ acqsita fuit ipsi vxori actio negotiorum gest. l. soluendo cum gl. ff. de neg. gest. d. §. fi. vbi Bart. & si dicaſ non constare q̃ vxor soluerit de sua propria pecunia, rñdetur q̃ in dubio presumiſ de sua propria pecunia soluisse. l. ij. vbi Bar. & alij notant. C. pro socio Bar. in. l. titiuȝ aut meuiũ. §. altero. ff. de admi. tut. l. si patruus. C. commu. vtri. iud. vbi
9 concludunt non esse recurrendũ ad † p̃sumptionẽ. l. v. ff. de do. int. vir. & ux. Et dato q̃ hoc loco haberet locũ presumptio. l. Quintus. vȝ q̃ presumereſ donatio, hec faceret pro Catharina & eius heredibus qȝ nihil ad Antonium si maritus donare voluit nec obijci põt per heredẽ Antonij q̃ donatio sit nulla, tanq̃ facta inter vir. & vxo. tum qȝ eis nõ lȝ opponere de iure tertij. l. ij. de exce. rei iud. tũ qȝ confirmata fuisset morte mariti. l. Papin. ff. de do. int. vir. & vxo. cũ concord. Ceteruȝ vbi p̃dicta cessarent adhuc mihi vr̃ p talem recognitionem flore-
10 noruȝ sexcentum non ,pbare † integrã solutionẽ mille & octocentũ florenoruȝ, sed potius probari q̃ maritus recognoscẽs non habuit nisi florenos sex centuȝ, & sibi restant mille & ducẽtum, qȝ oibus inclusis confitetur habuisse sex centum, quo casu talis confessio probat q̃ nihil habuit aliud nisi sola sex cẽtũ & concludunt Bar. & alij cõiter in. l. triticum. ff. de verb. obli. Et iõ confessio ista potius fuit, pro herede Catharine q̃ pro herede Antonij. Nec obst. q̃ supra in aduersum dictum fuit, q̃ dȝ itelligi cõputatis oibus solutionibus exinde factis, & ab hora solutionis mille & ducentũ, qȝ ista est diuinatio. Ego aũt intelligo exinde & ob hora cõctuũ matrimonij, seu ab hora dotis promisse. que intelligentia magis conuenit verbis ipsius ꝯfessionis, qȝ confiteſ habuisse sex centum qbuscunque solõnibus pro dote & dotis nomine exinde factis, & sic verbũ generale refertur ad tp̃s debiti, non ad tempus ipsarum solutionũ, non denique obstat q̃ maior summa nõ possit includi i minori, qȝ istud conceditur, sed negatur q̃ confessio florenoruȝ sexcentum probet q̃ ipse habuerit illam summam minorem, immo probat q̃ non habuit nisi sex centum omnibus inclusis.
11 Et si instaſ, non potuit maritus † negare q̃ non habuerit illa mille & ducentum, q̃ apparent realiter soluta per publicum instrumentum, rñdetur q̃ si queratur vtruȝ potuerit negare, ita q̃ credendum sit potius sibi q̃ instr̃o, tunc concludo q̃ non potuit, sed si queratur vtrum illa confessio probet ipsum asseuerare

merare quod non habuit nisi sex centum omnibus computatis, dico quod potuit, quid n. prohibet quod ipse potuerit dicere quod non habuit nisi sex centum: dato quod fuerit confessus habuisse mille ⁊ octingentum: certe nihil. Et iste est casus noster, unde dico quod adversantes, qui se fundant in dicta confessione ad probandum integram solutionem mille ⁊ octocentum deficiunt in suo salutari, quia talis confessio potius est eis nociva, quia non probat quod ipse maritus habuerit unquam nisi sex centum. ⁊ forte ita est veritas, quia non est verisimile homines statim morituros quicquam falsitatis asserere. ut no. per Ang. ⁊ alios in. l. si quis in gravi. §. si quis moriens. ff. ad Silla. Et quia solent iubentes pro maiori dotis cautione, ⁊ pro honore ipsorum facere numerationem totius dotis, vel maioris partis. Et postea pecunia retrahitur, ut docet Bar. in. l. pe. §. pen. ff. sol. ma. Et hoc docet experientia

12 † a qua non est arguere. clem. dispendiosam. de iudi. ⁊ si predicta non admittuntur prout admittenda, tamen admittentur prout admittenda videntur, id saltem concedendum nobis erit quod hec confessio seu recognitio ambigua est. Et incertum an recognoscens confiteatur se habuisse sex centum duntaxat computatis omnibus solutionibus ab hora promissionis dotis factis: an vero sex centum pro integrali solutione mille

13 ⁊ octocentum: dubia † autem probatio non relevat probantem. c. in presentia. de probat. l. non hoc. C. unde legi. unde cum probatio huiusmodi recognitionis non relevet appellantem. concludendum est male appellatum, ⁊ bene iudicatum. Laus Deo.

De pactis dotalibus.

RESPONSUM I

STipulatio ac donatio his verbis concepta. Item conventum, ⁊ actum fuit quod ultra ⁊ supra dotem eidem Catharine constitutam sperantes quod ipsa ⁊ eius vir erunt nobis Francisco Jeonardi ⁊ Joanne Corderie coniugibus obsequentes, ac nobis subvenient maxime in senectute nostra. Nos dabimus ⁊ valere faciemus partem successionis, ⁊ bonorum nostrorum. n. Catharine ad minus libras mille Turon. ⁊ ex nunc, prout ex tunc, si contingat quod in fine dierum nostrorum aliter disponamus, donamus ⁊ assignamus super omnibus bonis nostris dictam summam librarum mille, percipiendam super omnibus bonis. Et si prima fronte huiusmodi stipulatio ac donatio de iure non subsistere posse videatur, tum quia conventio de dando mille pro quota, ⁊ portione successionis de iure non admittitur, tum quia cum hereditas, ⁊ hereditatis quota pacto dari non possit, tum etiam quia donatio sub illa conditione, si contingat ⁊c. tanquam sub conditione turpi concepta, ⁊ tanquam auferens liberam testandi facultatem reiicienda videtur. Verum quia recte considerantur in proposita questione nec de hereditate, nec hereditatis quota agitur, sed de certis bonis conventum est, ideo huiusmodi conventio recepta est, cum nec contra legem, nec contra bonos mores admittatur, nec recte infertur ex pacto de futura successione ad pactum de legitima conservanda, ⁊ certis bonis particularibus gratia matrimonii contrahendi dandis ⁊ impartiendis, ⁊ mille per dictos coniuges libre Catharine simul, ac simpliciter donate pro virili donate creduntur. Et ex huiusmodi donatione, vel dotis constitutione ius legitime aliorum filiorum nequaquam minui potuit, nam si inofficiosa fuerit huiusmodi donatio, manifesti iuris est retractandam quatenus legitime aliorum preiudicat. Nec testamentum Joanne penitus caducum effectum est per mortem mariti heredis instituti ipsa testatrice superstite, cum post mortem mariti Catharina substituta sit ⁊ substitutio compendiosa contineat vulgarem, a qua testamentum vires assumere certi iuris est. nec actiones confuse dici possunt, quia in restitutione fideicom. veniunt explicande. Et licet recognitio ac confessio in testamento facta de iure subsistere non videatur quia inter coniuges donatio reprobata est, tamen huiusmodi donatio si iurata sit, ex magis communi sententia admittitur, prout est huiusmodi confessio ⁊ recognitio. Item quia Joanna ab intestato decessisse non potuit, frustra queritur, an venientes ab intestato Trebellianicam detrahere possint ex persona defuncte: ad quos ita succedentes omnia iura ⁊ actiones de iure transmittuntur.

1 Pacto non datur hereditas, nec hereditatis quota.
2 Donatio facta sub conditione turpi, ⁊ in penam mutationis ultime voluntatis, non valet. ⁊ vide nu. 4.
3 Conventio de certis bonis admittitur, ⁊ ibi vide de pacto future successionis, ⁊ quote hereditatis, ac legitime.
5 An testamentum Joanne fuerit caducum in totum per mortem mariti heredis instituti, ⁊ ante ipsam Joannam premortui?
6 Substitutio compendiosa continet vulgarem, a qua testamentum vires assumere potest.
7 An actiones per confusionem elidantur?
8 An confessio ⁊ recognitio dotis in testamento facta valeat? ⁊ vide numero. 9.
10 Donatio inter virum ⁊ uxorem iuramento firmatur ex magis communi sententia.
11 An libre mille donate per coniuges Catharine eorum filie, pro virili debeantur.
12 An venientes ab intestato Trebellianicam detrahere possint ex persona defuncte?
13 An donatio, vel dotis constitutio possit fieri in preiudicium legitime?

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpreta.

VErba stipulationis ita sonant, conventum ⁊ concordatum fuit quod ultra ⁊ supra dotem constitutam eidem Catharine, sperando quod erit bona filia, ⁊ quod ipsa ⁊ eius maritus erunt nobis Francisco Jeonardi, ⁊ Joanne Cordiere coniugibus obsequentes, ⁊ nobis subvenient maxime in nostra senectute. Nos dabimus ⁊ valere faciemus partem successionis bonorum nostrorum dicte Catharine ad minus libras mille Turon. Et ex nunc prout ex tunc si contingat quod in fine dierum nostrorum aliter disponamus, donamus ⁊ assignamus super omnibus bonis nostris dictam summam librarum mille percipiendam super dictis bonis nostris, hesitatur verum donatio premissis verbis concepta iure defendi possit? Premissa dubitatio non levis videtur. Nam conventio de dando mille pro quota portione successionis a iure

1 non recipitur, quia † pacto non datur hereditas, nec ulla hereditatis quota l. pactum quod dotali. C. de pac. l. hereditas. C. de pac. conven. Bart. cons. ccxxi. promitto tibi Pet. de anch. ⁊ Imo. in rubri. extra. de testa. co. si. Ale. in. l. fi. ad. fi. post Bal. C. de pac. cum concordantibus. Nec etiam videtur valere donatio dictarum librarum mille facta sub conditione, si non faciat Catharine habere summam dictam pro parte

2 successionis, tanquam facta sub † conditione turpi, ⁊ in penam mutationis ultime voluntatis, ut firmat Bar. in. l. si quis in prin. testamenti. col. pe. ⁊ ibi alii communiter sequuntur. ff. de lega. iii. Bal. in. l. sancimus. C. de testa. ⁊ in. l. heredes pala. §. fi. ⁊ ibi Pau. de ca. ff. eod. tit. Sed premissis non obstantibus, et stipulationem, ⁊ donationem

3 validam puto, valet. n. † promissio de faciendo habere ⁊ valere partem successionis Catharine libras mille ultra dotem, quia est conventio de certis bonis, non de quota hereditatis, que a iure recepta est, cum non sit contra legem, nec contra bonos mores, non. n. aufert liberam testandi facultatem, sicut aufert pactum future successionis hereditatis, aut certe quote, ita signanter consuluit Bar. cons. lxxi. ex facto proponitur. ⁊ Deci. cons. ccxxv. in causa que quondam. ⁊ in. d. l. pactum quod dotali. col. fi. ver. secundo limita. ⁊ voluit in fortioribus terminis Bal. in. d. l. fi. ver. sed quid si quis donat. qui loquitur in quota hereditatis, ⁊ dicit pactum valere, quia remanet libera facultas testandi in reliquis, quod non pono pro constanti in quota hereditatis, sed in certis bonis certissimum est pactum subsistere. Alia quoque ratione puto pactum defendi posse, quia illa verba partem ipsius Catharine non aliter intelligi possunt quam de legitima eiusdem, que est illa pars, que est ipsius Catharine patre vivente, ⁊ eo mortuo. l. Papi. §. iiii. ff. de inoff. test. ⁊ auct. novissima. C. e. tit. pro legitima autem videlicet pactum maxime restrictum ad certam summam, per quod non alteratur libera testandi facultas. videlicet. n. pactum conservativum future successionis. §. fi. insti. de legi. agn. succes. ⁊ firmant Bar. ⁊ alii in. d. l. fi. C. de pac. Et pro conservatione legitime firmat Decius in. d. l. pac. col. ii. vers. tertio amplia. Ex quibus patet quod allegata in contrarium nihil obstant, quia loquuntur in pacto de futura successione habenda. Nos in pacto de conservanda legitima. Item loquuntur in pacto de hereditate, vel certa quota habenda. Nos in pacto de certis particularibus bonis dandis pro conservatione legitime. Corroborantur premissa, quia huiusmodi pactum fuit factum in contractu matrimonii, ⁊ ut induceretur maritus ad contrahendum matrimonium spe huius promissionis, unde favore matrimonii dicimus pactum valere. arg. c. i. de fili. nat. ex matrimo. ad morga. contrac. in usib. feudo. nec debet maritus decipi, nec sua spe frustrari, alioquin contra heredes dictorum coniugum danda esset actio de dolo. l. eleganter. §. servus pactionis ff. de dolo. ⁊ quod ibi decidit Bar. ⁊ Deci. in. d. l. pactum. col. ii.

4 ¶ Valet etiam † donatio facta sub conditione pdicta, si cõtingat ipsos ꝯiuges aliter disponere, qꝛ facta sub cõdõne reuocatiõnis pacti preallegati de iure validi, vt. s. dictum est, ꝛ nõ habet vim reuocationis testamenti, vt loquitur Bar. in. d. l. si qs in prin. testamenti. Et qꝛ valet donatio sub cõdõne reuocationis legati, cum per eam non infringat libera testãdi facultas, secũdũ Bal. in. d. l. sancimus. ꝛ Lud. ro. ꝯs. cxxij. presupposito, ergo idẽ dõm in casu nostro, quo agit de reuocatione promissiõis librarũ mille, q̃ legato par est, cũ sit facta ex cã lucratiua, si ita velint aduersantes. l. Maeuius. §. duobus. ff. de leg. ij. vel si aduersantes velint ꝙ agat de reuocatione vltime voluntatis, qꝛ hic agit de reuocatione certe summe, ꝛ sic certorum bonorum, ꝛ nõ alicuius quote hereditatis absqꝫ dubio donatio vꝫ. Et idẽ etiam voluit Lud. ro. ꝯs. clxxj. pro decisi. col. ij. Preterea cum Franciscus decesserit nõ reuocata donatione, nõ vꝫ hesitãdum super validitate eiusdẽ donationis, qꝛ etiam donatio omniũ bonorũ inter viuos facta in testõ vꝫ, si non reuocetur, vt docent Pau. de ca. ꝛ Mod. in. d. l. heredes pali. §. fi. ff. de testamen.

5 ¶ Ad 2m quesitum, an † testm̃ Joanne effectum fuerit caducum in totum p mortem mariti heredis instituti, qui viua vxore testatrice premortuus est: rñdeo non esse caducum, qꝛ post mortem mariti legitur substituta Catharina, q̃ substõ cum sit

6 compendiosa, † continet etiam vulgarem sm Bar. in. l. Cẽturio in. ij. q. i. partis. ꝛ l. l. i. col. ij. ff. de vulg. ꝛ pup. subst. a qua substitutione vulgari testm̃ vires sumit. l. iij. in fi. ff. de li. ꝛ posth. ꝛ docet Bar. in. d. l. l. in. iiij. q. prin. ꝛ est tex. in. l. vni. §. pro secundo. ibi, nisi substitutus, vel ꝯiunct⁹ nos antecedat. C. de cad.

7 toll. ¶ Ad tertiũ rñdeo, actiones † non eẽ oĩno confusas, sꝫ in restitutione fideicommissi reuiuiscere. l. si hõs pecuniã §. cũ ex Trebel. ff. ad Treb. l. si qs edes ff. de ser. vrb. pd. vel vbi actiones confuse forent p aditionẽ hereditatis, tñ tenebit vxor sũmam recognitã restituere Catharine fideicõmissarie actione ex testõ, qꝛ aditio hereditatis hoc casu vim solõnis obtinet ne damnosa sit aditio fideicõmissarie. l. ftichum. §. aditio ff. de solu. Nec obst. l. cum sm C. de fi. deic. qꝛ ibi fideicõmissarius debitor q successit creditori, non fuit grauatus alteri restituere. Ni si ibi grauatus fuisset, vel nõ esset ꝯfusa actio ex toto ꝛ perpetuo, sed ad tps, quo elapso reuiuisceret. d. §. cum ex Trebel. vel aditio vim solõnis obtinuisset perinde ac si ante aditã here-

8 ditatẽ soluisset creditori. d. §. aditio. ¶ An autem † recognitio, seu ꝯfessio in testõ facta valeat vꝫ ꝙ non, qꝛ talis confessio non facit fidẽ de impensis, ꝛ sic de cã debiti vim donationis hꝫ, q̃ inter vir. ꝛ vxo. non recipitur. l. i. ꝛ per totum ff. de do. inter vi. ꝛ vxo. ergo confessio nõ probat, vt docet Bart. in. l. si sone. ff. de castr. pec. ꝛ in. l. si donatione. vbi late Alex. ꝛ Mod. C. de colla. Et qꝛ talis ꝯfessio non constito de cã debiti, vim legati obtinet. l. Luc. §. sempronie ff. de leg. iij. ꝛ. l. q vxor ff. de aur. ꝛ arg. leg. cum sint. ꝙ legatum esset hoc loco effectum caducum p mortem mariti legatarij. d. l. vni. §. pro secũdo. ¶ Sꝫ istis

9 non obst. 2rium verius esse rñdeo, tum qꝛ hmõi ꝯfessio † ꝛ recognitio fuit iurata, ꝙ iurm̃ facit vt probet, ꝙ alias non probaret, sꝫ vim legati haberet. l. cũ qs decedens. §. codicillis. ff. de le. iij. ꝛ tradit p Feli. in. c. olim. col. v. de rescr. ꝛ in. c. si cautio. col. v. ꝛ seq. de fide instr. tũ qꝛ facta fuit parte pñte ꝛ stipulãte, quo casu etiam probationem inducit, vt per Bar. in. d. §. codicillis. ꝛ in. d. l. Lucius §. impe. de le. iij. ꝛ Ale. ꝯs. clv. habita supra his, in. ij. dub. li. i. Nec obst. ꝙ talis ꝯfessio videat habẽ vim

10 donationis, qꝛ etiam ꝙ ita esset, cõis est † sñia nostrorũ patrum, ꝙ talis donatio int. vir. ꝛ vxo. firmat iurõ. sm Bar in. l. si qs p eo. ad fi. ff. de fideius. ꝛ in. l. Seius ꝛ Auger. ff. ad. l. falci. Alex. attestat hanc esse doctorum magis cõem sñiam, in ꝯs. viij. vo. ij. ꝛ idẽ dicit Jas. in. l. pacta q̃ ꝯ. C. de pact. Jmo. ꝛ Pañ. in. c. cũ ꝯtingat. de iureiu. ꝛ hanc esse cõem ꝛ verã cõprobant, ꝛ defendit rationũ, li. vij. c. vi. Jdõ aliter non prosequor. valent ergo recognitio ꝛ confessio dato ꝙ aliter de cã debiti non ꝯstaret.

11 ¶ Ad quartum, an libre † mille donate p dictos coniuges Catharine exsoluende sint pro dimidia de bonis mariti ꝛ pro dimidia de bonis vxoris, nõ expedit rñdere, qꝛ non cessit nec venit dies solõnis, nisi post mortem vxoris, q̃ (vt pretendit) hẽdẽ fecit dictam Catharinã, vt. s. dictũ est in. ij. dubio. Et vbi eaꝫ hẽdẽm non fecerit, qꝛ ambo simul ꝛ simpliciter donauerũt p virili donasse credunt. l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duo. reis. ¶ Ad quintum non etiam rñdendum est, qꝛ stante resolutione 1e eande dubitationis nõ põe Joanna ab intestato decedere, vbi autem declararet se velle ab intestato decedere, ꝙ facere poterit, vt scripsi responsorum li. iij. c. i. expediti iuris est, ꝙ venien-

12 tes † ab intestato poterunt detrahere Treb. et psona defuncta qꝛ ad heredes etiam ab intestato trãsmittunt omnia iura ꝛ actiones. l. i. ꝛ. l. pro hẽditariis. C. de here. actio. ergo etiam transmitt ius detrahẽdi Trebellianicã. l. heres. ff. ad Treb. c. i. de testa. lib. vj. cum ꝯcord. ¶ Sextum quoqꝫ quesitũ nõ hꝫ probabilem rõnem dubitãdi, qꝛ di casu legitima debet filiabus, siue bona sint materna, siue paterna, idõ stultũ est perdere quartã. Nã in

13 preiudiciũ legitime nõ potuit fieri † donatio, vel dotis ꝯstitutio, qn si sit inofficiosa habito respectu ad tẽpus donationis, vel ꝯstitutionis dotis, nõ veniãt retractanda. l. l. ꝛ ibi not. C. de inoff. dot. immo si ex futuro euentu inofficiosa appareat retractabit vsqꝫ ad legitimam, sm Pau. de ca. in auc. vnde si parens C. de inoffi. testa. quem secutus sum responsorum libro. iij. capitulo decimo. Laus Deo optimo maximo.

¶ De fundo dotali.

RESPONSVM I

Lex iulia de fundo dotali, ꝛ auc. siue a me. C. ad Velleia. locum sibi non vendicat in spontanea, vel spõtanee ratificata alienatione ꝯiugũ iuramẽto firmata, q̃re tam mulier q̃ heredes ex hmõi iuramẽto tenent. sꝫ sunt qui velint ex hmõi ꝯtra mulierẽ tñ teneri, qꝛ iuramentũ psonale sit quare per ipsam alienata post eius obitum per hẽdes eius reuocari posse affirmant. Quibus nõ assentio, cum heres defuncti animam a periurio releuare tenet, ne detrimentũ patiat, sꝫ iuramẽto nõ obliget. Jdõ Joan. Florentinus absqꝫ vllo periculo iacture impensarum in ꝛ sup predia in emphyteusim ppetuã a Romano quondã viro Joanne emptis libere edificare potuit, maxime cum ei exceptionis ope succurratur, denunciatione Joannis Astoãdi nouissimi mariti dicte Joanne non obstante.

1 Lex Julia, de fun. dot. ff. ꝛ auct. siue a me C. ad Velle. non vendicant sibi locũ muliere sponte alienante, seu alienationem p maritum factam sponte ratificante cum iuramento.

2 Lꝫ ꝯtus mulieris de rebus dotalibus iuramẽto non firmet quo ad heredes sm quosdam, heredes tñ tenentur releuare eius animam a periurio.

3 Exceptio que obstat cedenti obstat cessionario.

Respon. interpreta.

Non obstan. denunciatione nobilis Joannis Astoandi vlti mariti, ꝛ dñi rerum dotaliũ Joanne relicte quondã Romani sperandei põt libere ꝛ absque vllo pĩculo pditionis impensarum Joannes Florentij edificare in ꝛ super pdictis emptis i emphytheusim perpetuam receptis a dicto quondam Romano, ꝛ qꝛ si dicamus ipsa pdia fuisse tradita in dotẽ extimata, dñium speetabit ꝛ ptinebit ipsi Romano. l. si extimatis. ff. sol. mat. ꝛ isto casu vti dominus ꝛ arbiter in re propria potuit alienare. l. si re mandata. C. man. Si vero dicamus predia ipsa fuisse tradita in dotem inestimata, ꝛ sic remanserint pdia dotalia, tunc quia Joanna pdictis alienationibus cõsensit, ꝛ quatenus expediebat pariter alienauit cum iurõ de non contrauenïendo, tales alienationes retractari prohibent, lex. n. Julia. de fund. dot. ꝛ

1 auct. siue a me C. ad Velle. cessat qñ vxor † sponte ratificat alienationes factas p maritum cum iurõ. ꝛ est casus in. c. cum ꝯtingat. de iureiu. ꝛ. c. lꝫ mulieres. eo. tit. in. vj. ꝛ Jo. Faber in st. qui alie. lic. vel non in prin. voluit ꝯtrum alienationis non firmari iurõ, lꝫ mulier obliget ex iurõ. ꝛ ob id ifert ꝙ moriente muliere heredes eius potuerunt res dotales alienatas vẽdicare, qꝛ obligatio iuramenti est psonalis. c. veritatis. de iuren. ꝛ ex hoc infert Ant. in. d. c. cũ ꝯtingat. ꝙ cessionarius similiter potuit vendicare. Seqt Jas. post Bal. ꝛ Raph. p eum adductis. in auct. sacramenta puberum. C. si aduer. vendi. quia cõis opinio est in 2rium, vꝫ ꝙ ꝯtus firmetur iuramento, vt attestatur Pañ. in. d. c. cum contingat, ꝛ sequuntur Jo. Cal. Jo. and. Card. ꝛ Jmo. ꝛ Bar. in. l. si qs pro eo. ff. de fideius. versi. v. prohibetur. Cors. in repe. de iureiu. in rub. priui. xiij. gl. i. d. auct. sacramenta puberum. ꝛ gl. in. d. c. cum contingat. ꝛ dato

2 ꝙ 2ria opin. verior esset, tñ † heres tenetur releuare animam

mulieris

mulieris a piurio.c.si.de sepul. ⁊ sic lz non teneat̄ obseruare iu
ramentum, q2 non transeat ad ipsum reatuz periurii, tenet̄ tñ
obseruare, ne ledat animam defuncti.c.in literis.de rap. simi
liter cessionarius ex cā iucratiua tenet̄ ad obseruantiā iuri, q2
exceptio q̄ obstat cedenti obstat cessionario .l. apud celsuz.§.
de auctoris.⁊.§.cū legitima.ff.de do.excep. cessionarius ēt ex
causa onerosa tenebit̄ obseruare 3ctuz, non q2 3ctus fuerit fir
matus iuřo, sed q2 ex iuřo mulieris consentientis alienationi
oritur exceptio.que quantuz ad ratificationē rei obstat oibus
quos obstaret 3ctus si fuisset iuřo firmatus ƀz Ant. ⁊ Pau.
in.d.c.cū 9tingat, ⁊ sic ex ol parte tutus est Joannes Florētij,
siue teneamus cōem q̄ tenere necesse est ƀm Bar.in.l.cuz pro
batio.ff.de re iudi. Siue teneamus 3riam opi.q2 ea non obstā
te succurritur ipsi Joanni Florentij remedio exceptionis, vt
supra conclusum fuit. Laus Deo.

¶ De dona.inter virum ⁊ vxo.

RESPONSVM I

Quintus mutius credidit ea, q̄ vxor acquisiuit, ad eam puenisse a viro turpis q̄stus euitandi gratia, q̄ Pomponius probauit. Sed que marito presente comparuit (si precium ipsa soluerit) propria esse Sali.⁊ Alex. putant. Idem r̄ñderunt Bal. roni. Corne. ⁊ alii plures, si vxor ante acq̄sitionem honeste negociaretur.
¶ Dominium quoqz earū reruz, que de pecunia viri empte sunt ad vxorem noscitur pertinere, nec illas maritus vendica repotest ab ea, si precium saluum sibi esse possit.

1 Acquisita p mulierem honestā, an p̄sumenť acq̄sita de bonis viri, quod sic, vt euitetur suspicio turpis questus. ⁊ qū cesset suspicio turpis questus, vide nu. 2.⁊.3.
4 Mulier teneť operari ad vtilitatē mariti. Opere autem mul tiplices, ⁊ quas illa teneatur prestare maritor nu. 5.
6 Donatio iurata inter vir. ⁊ vxo. vz ⁊ irreuocabilis est.

Respon. interpreta.

Licet plura dubia formenť in premissa lōgi facti narratione, ūi resoluto vno oīs resoluta remanebunt, q2 cum ab vno principali cetera dependeant. Uidendū est igiť, an acquisita per honestam mulierez Margaritā Arnaldam p̄sumanť acq̄sita de bonis sui mariti, an de ꝓprijs pecunijs? Prima 9sideratione mihi videbať, q̄ acq̄sita p̄su
2 manť de bonis † mariti vt euiteť suspicio turpis questus.l.quintus.vbi casus clarus.ff.de don.inter vir. ⁊ vxo. nec huic p̄sumptioni refragari vř, si dicatur debere p̄sumi acq̄sita ex industria, ipsius vxoris, q2 mulier tenetur operari marito, a quo recipit alimenta.l.sicut.ff.de oper. lib. ğ acq̄sita p vxorē ex ipsius industria, debent esse mariti, cui operarum fructus debentur. arg.l.si defunctus Carbi.tutel. Non ēt obstare vř, si dicať, q̄ maritus tacite 9fessus fuit predicta bona fuisse acquisita de ꝓprijs pecunijs, cū interuenerit in 3ctibus ⁊ instrumentis, in quibus expresse dř predicta bona fuisse empta de pecunijs ꝓprijs ipsius vxoris, q2 talis 9fessio hz vim donationis inter vir. ⁊ vxo.l.vir vxori.ff.de do.inter vir. ⁊ vxor.l.q testiū.ff.de prob. q̄ donatio est reprobata.l.j.per totum.ff.de do.inter vir. ⁊ vxo. ⁊ iste rōnes dubitandi efficaciores videnť, q̄ ille, que ī monacho proponuntur, nam monachus nihil proprium pōt habere.c.cum ad monasterium.in fi.de statu mona. vxor aūt pōt habere propriū triplicis spēi, vcz dotem, bona paraphernalia marito tradita, ⁊ bona propria ⁊ separata a marito tam rōne dominij, q̄ fructuum.l.maritus. ⁊ ibi declarant Bar. ⁊ scrib. .C.de procu. Premissis non obst. intrepide ƀm ea q̄ proponūtur dico p̄sumi, ⁊ 9sulo presumendū esse acq̄sita p Margaritā, fuisse de proprijs ipsius acq̄sita, tā iuris ministerio, q̄ virtute donationis sibi facte p maritū, ⁊ ea spectasse ac pertinuisse vsqz a prin. ipsi Margarite ex infrascriptis. Primo, q2 in
3 instř̄o dř q̄ predicta bona fuerunt acq̄sita de pecunijs ꝓprijs ipsius vxoris † marito p̄ñte consentiente, ⁊ licentiā acq̄rēdi dāte, quo casu cessat presumptio turpis questus, nec hz locuz dispositio.d.l.q̄ntus. ƀm Sali. ibi adducentez optimuz tex.i.l. cum propria.C.si q̄s alte.vel sibi. ⁊ ibi in spē Sali.in fi. no. q̄ si vxor 9stante matrimonio emat aliquas res, ⁊ in instř̄o contineať, q̄ fuerint de pecunia propria ipsius vxoris viro p̄ñte ⁊ patiēte, tunc crediť instř̄o ⁊ cessat p̄sumptio, q̄ pecunia fuerit de bonis viri, que alias induciť p.d.l. Quintus. istud ēt voluit Alex. 9s.xxiij. visis dubijs.col.j.li.iij. ⁊ Salic.in.l.si mř.C.de 3hen.emp. Scdo, q2 dispō.d.l.quintus.limitať vt non proce
3 dat in vxore, q̄ licita negociatione † publice negotiať, ƀz Bal. in.l.cū opz.C.de bon.que lib. ⁊ in consi.cccxix. dicunt Pet. ⁊ Cy. ad fi.li.j.non.n.procedit presumptio.l.quintus. qñ vxor aliunde potuit licite acq̄rere.l.etiam.C.de do.inter vir. ⁊ vxo. naz p̄sumiť, qō vxor acquirat de bonis viri, vt euiteť suspicio turpis questus, que rō suspicionis cessat. vbi mulier negotiať licita negotiatione, ⁊ 9sequēter dz cessare dispō.d.l.q̄nt⁹ Hic dicebat Arc.9s.xxxj.9siderata diligenter qō in terminis. d.l. quintus. si 9currant due p̄sumptiones respicientes delictū, vcz vna respicit delictū furti facti ab vxore maritu, alia respicit adulterium, q̄ isto casu capienda est illa p̄sumptio que includit minus delictū. Quanto ergo fortius capienda est illa presumptio, que est cuiuslibet delicti exclusiua iuxta.l. marito .ff.pro soc.cū simi. Dicamus ergo, q̄ Margarita p̄sumať acq̄siuisse p̄dicta de pecunijs ꝓprijs supralucratis ex officio caupone, ⁊ ex arte mercantili, ⁊ ex locationibus p̄diorū, que dia(vt dř in themate) suo proprio ⁊ priuato noie exercuit, ⁊ non ex bonis mariti, put ēt 9suluit Ro.9s.clix.sup eo.col.ij. vbi plura simi lia videri possunt. veritas huius 9clōnis clarior apparebit ex r̄ñsionibus accommodandis rōnibus dubitādi q̄ in 3riū adductis. Non ob. itaqz prima rō dubitandi, fundata sup.d.l. q̄ntus. q2 ibi dupliciter r̄ñsuz fuit. Non obst. secunda rō, q̄ mu
4 lier teneatur operari ad vtilitatem mariti † q2 distinguendum est, inter operas obsequiales, ⁊ opas fabriles ⁊ industriales. Primo casu vxor teneť marito p̄stare operas obsequiales, ita p̄cedit gl.in.d.l.sicut ⁊ gl.in.c.q̄ deo.xxxiij.q.v.q̄ vult, q̄ maritus hēat duplex ius in vxorem. Unū, quo ad debitū carnis, alterū quo ad ministerium in alijs.gl. ⁊ doct. volūt q̄ vxor remaneat in p̄tāte p̄ris, ⁊ ei acq̄rat si p̄rem hēat, si vero non habeat, sibi acq̄rat. iuxta notata in.l. opz.C.de bo.q̄ lib. ita declarat Bal.in.l.si vxorem.C.de 9di.infer.post Pet. Ingt.n. cuz vxor possit 3here societatem cū viro suo.l.ex diuerso.§. Item si mulier.ff.sol.mat.l.alimenta.§.fi.ff.de ali.leg. possitqz simul cū viro 3here.vt no.in.l.scriptnre.C.de fi.instr.ğ acq̄rit sibi ⁊ non viro. ⁊ inter operas dt Bal. multū interesse, q̄daz.n. sunt seruitia obsequialia, ⁊ q̄dā ope paruę estimationis, istas teneť vxor prestare in domo mariti, ƀm q̄litatē p̄sonarū. Ceterum, si vxor faceret aliquaz artē vel mercantiā vel esset chirurgica vel obstetrix, q̄ non sunt ope domestice, nec familiares, tunc q̄cq̄d acquirit, ex istis operis sibi acq̄rit. non.n.ad p̄ceptū mariti teneť negociari, seq̄ť Alex. 9s.cxxxj. vere crudelis vř. lib. iiij. vbi idē dt, si mulier 9ducat p̄dia, vt in casu nr̄o, q2 sibi acq̄rit. ⁊ in terminis.d.l.q̄ntus. idē dt Bal.in.d.9s.cccxix. vbi in
5 q̄t, ad operas obsequiales non artificiales ⁊ fabriles vxor † marito teneť. Non obst. tertia ⁊ vltima rō, q̄ 9fessio mariti hēat vim donationis inter vir. ⁊ vx. prohibite, q2 r̄ñdet Sali. in.d. l.si mř. q̄ procedit in casu in quo maritus exbursasset ipse pecuniā, ⁊ 9fitetur esse de pecunia vxoris, tunc bene insurgit presumptio donationis, ⁊ ita loquunť 3ria, secus aūt qñ pecunia exbursatur ⁊ soluiť p vxorem, tanq̄ propria ipsius vxoris marito p̄ñte ⁊ patiente.d.l.cū propria. Sz qd tñ elaborandum. etiam si 9staret vere vel presumptiue, q̄ predicta bona essent empta p vxorem de pecunijs mariti, q2 tñ ex post maritus donauit ei oē ius sibi competens ⁊ cōpetiturū sup dictis bonis
6 q2 cōis est doctorum s̄nia, † q̄ donatio inter vir. ⁊ vxo. iurata vz ⁊ irreuocabilis est, ƀm Bar.in.l.si q̄s pro eo. ad fi.ff.de fide.cuius opi.cōem appellant Pau. ⁊ Jas.in.l.pacta q̄ 3.C.de pac. ⁊ ƀm istaz opi. 9suluerunt Fede.de senis. Pasi. Lud.ro. Pau.de ca. Alex. Cor. Guid. Pape ⁊ plures alij, quos alias adduxi in facti 9tingentia, sed hic non implebo folia, postquā ista opi. canonizata est inter doc. Insup ⁊ si donatio valeret ⁊ de pecunia mariti acq̄sita p̄sumereť, q̄ constat falsum esse p predicta, adhuc crederem marito ad dn̄ium dictoruz bonorū ⁊ ad fructus nullū ius cōpetere, q2 dn̄ium rei acquisite ex pecunia alterius acq̄riť ementi ⁊ acq̄renti, nō aūt ei, cuius est pecunia.l.j.C.si quis alte.vel sibi. ⁊ idem in vxore acquirente de pecunia mariti dispositum reperitur.l.mulieum C.eo.tit. ⁊ soluz marito cōpetit actio p̄sonalis ad pecuniam, realis ad ipsaz rē emptam de sua pecunia in subsidiū tm̄, ⁊ non alias.l. vxor ma

rito. ff. de do. inter vir. ⁊ vxo. ⁊ in terminis nostris ita ꝯsuluit Bal. ꝯs. lxvij. pūctus talis est, dña Magdalena. li. v. Ex his ita ꝯcludēdū restat marito nō cōpetere ius vllū in dictis bonis acq̄sitis per vxorē, sed ad ipsam spectare ⁊ ptinere pleno iure, de ipsis habere liberā disponēdi ptātem, tā inter viuos l. in re mandata. C. mand. q̄ in vltima voluntate. §. disponat. in auc. de nup. l. j. C. de sacros. Ex his ēt colorarie sequit, qđ ea que in futurū acquirent p. d. Margaritam suo ꝓprio nomine de pecuniis proprijs, erunt ipsius, ⁊ non mariti, cum nunc ⁊ exercitium licitum ⁊ bona propria hēat, vnde possit acquirere, ⁊ maxime cum seorsum a marito viuat ⁊ seorsum negociet quo casu non hʒ locū dispositio. d. l. quītus. ꝭm Bal. ꝯsi. cccxxiij. an ea que lucratur. lib. v. ⁊c.

RESPONSVM II

Licet communi calculo receptum sit, vt donatio facta cōiugi promissorio iuramento roboretur, non idem tñ rñdendū puto, si donator per sacras sacerdotis manus se vxori bonorum suorum partem donare asseneret. Nec morte coniugis confirmaꝭ donatio, que vera traditione exequuta minime reperitur.

1. Donationes inter vir. ⁊ vxo. an iurisiurandi religione firmentur, ⁊ an illud sit seruandum iuramentum, vide doc. opin. in vtramq; partem.
2. Donatio a iure prohibita non firmatur iuramēto prestito, vt crederetur marito asserenti se totum donare vxori, nō vt donatio firmaretur.
3. Iuramentum est stricte interpretandum, nec extendendū de casu ad casum.
4. Donatio inter vir. ⁊ vxo. nō validaꝭ iuramento assertorio.
5. Donatio non confirmaꝭ morte, nisi interuenerit vera tradō.

Respon. interpreta.

Maiores nostri amorē honestū solis animis existimantes, ne concordia ꝓcio ꝯciliari videreꝭ inter vir. ⁊ vxo. donationes irritas esse voluerunt. l. j. ⁊ p totū. ff. ⁊ C. de don. int. vir. ⁊ vxo. Verū inter antiquos modernosq; legum Interpretes non parua exorta est altercatio, an huiuscemodi donationes iurisiurandi religione firmenꝭ? Plerique putarunt iusiu(vt pote ꝯ bonos mores) seruandū non esse, quorū numero ascribuntur Hy. Cy. Bal. Ful. Sal. Ang. Soc. Jo. And. Card. ⁊ alij plures, quos breuitatis cā silentio inuoluam. Alij autem
1 †ꝯ, vt Fede. de senis Bar. Raph. Cum. Nico. de Neap. Ludo. Rom. Pau. de cas. Alex. Jas. Dec. Jo. de Imo. Ant. de But. Panor. Com. Guid. Pape, ac plerique alij, cum iusiu seruari posse absq; salutis eterne dispendio, ⁊ horū sane sñia crebrior est, ⁊ meo qdē iudicio verior, nam cū moribus apud veteres receptū sit, ne inter ꝯiuges donationes valeant, ꝯrijs recentiū moribus donationes recipi posse constat. Ergo recipiende quoq; sunt, si iurisiurandi religione firmenꝭ, quo argumenti gnē vtunꝭ Bar. in. l. si. C. de pact. ⁊ Bal. in. l. j. C. de sac. san. eccl. Et ita alias me recolo rñdisse, ac oia dissoluisse ꝯria. Sʒ nūc ꝯ me q̄riꝭ, an idem iuris sit, si maritus, q dixerat se donare bona sua vxori, interrogatus an donaret totū vel partē rñderit, p has ego sacras sacerdotis man⁹ dono totū. Et primo aspectu videreꝭ idē iuris esse, qꝛ non refert an p creatorē vel creaturā iuretur. c. ⁊ si Christus. de iureiu. Sʒ verius vide
2 tur †donationem a iure prohibitā nō roborari hmōi iuřo, q̄ ꝓstitū fuit, vt crederet marito asserenti donasse totū, nō vt do
3 natio firmareꝭ. Est. n. †iuřm stricte interpretandū, ⁊ idem nō extendendū de casu ad casū. c. pe. de iureiu. c. cū clerici. de hb. signi. Ad hoc. n. vt ꝯtus a. i. prohibitus confirmeꝭ, opʒ q̄ iuret formiter. i. q̄ non retractabiꝭ ꝯtus, sed seruabiꝭ, auc. sacramenta puberū. C. si aduersus vendi. ⁊ c. cū ꝯtingat. de iureiu. ⁊ sic ad validandum ꝯtum inualidū opus est iuřo promissorio, q̄ nō legiꝭ in casu occurrenti, nō ergo validabiꝭ iuřo assertorio, q̄ fit p attestationem, vt est hmōi per sacras sacerdotis
4 manus dono totum. Et q̄ non valideꝭ †donatio inter viri ⁊ vxo. iuřo assertorio, firmat Jo. de Imo. in. d. c. cū ꝯtingat. i ꝯ. membro. char. xxv. ⁊ Feli. in. c. si cautio. col xix. de fide inst.

lʒ eius lectura sit aliqualiter corrupta. Et ꝭm hanc dist. concordanꝭ ꝯrie, q̄ in hoc articulo reperiuntur doctorū sñie, vt altera procedat in iuřo promissorio, altera in iuřo assertorio. Sed ad aliud aduertendū vř, qꝛ ⁊ si non referaꝭ, an iureꝭ p creatorem vel creaturā attamen stante consuetudine, q̄ iureꝭ super scripturis, omissio tactꝰ scripturarum viciat actū, ꝭm gl. in. c. vt circa. in ver. corporali. de elec. li. vj. ⁊ tradiꝭ p Fel. post Panor. in. c. fraternitatis. col. fi. de testi. Ceterum, in hac re nō vř probatū aliqđ iuřʒ, nec aliqua donatio, qꝛ duo testes, q de donatione ⁊ iuřo deponunt sunt varij ⁊ ꝯrij, vñ non probant. l. q falsa, vel varia. ff. de test. nā primus Claudius ꝯsinus curator tricistrinus, deponit de iuřo promissorio, dum inqt Laurentium donasse oia sua bona, deinde dixisse, ⁊ ita promitto ⁊ iuro. alter vero testis Claudius Godoini deponit de iuřo assertorio, qꝛ deponit q̄ ad eius interrogationē Laurētius rñdit, p has manus dono totū. Itē vnus deponit, q̄ iurauit supra manibus suis, alter q̄ iurauit p has manus sacras, q̄ est lōge diuersum, nec vlla pōt fieri ꝯcordia ad fines, vt probant, lʒ ad fines euitandi falsū possit forte fieri aliqua subtilis ⁊ exquisita ꝯcordia, ꝭm Panor. in. c. cū tu. ⁊ ibi Feli. late de testi. Alex. ꝯsi. cxvj. lib. j. Et hoc stante non esset opus inqrere, an hmōi donatio fuerit morte mariti donatoris ꝯfirmata iuxta tex. i. l. Papini. ff. de don. int. vir. ⁊ vxo. ⁊. l. cū hic status. §. j. ff. ⁊ certe cū nulla interuenerit tradō nō pōt videri ꝯfirmata morte. d. l. Papi. Nec obst. q̄ mulier tpe donationis esset pñs, ⁊ i possessione insistens, qꝛ vxor existens in domo cū marito non dř possidere, nec detinere bona mariti, nec illa penes se habere, vt tradiꝭ p Pau. de ca. ⁊ Alex. i. l. q iure familiaritatis. ff. de acqui. pos. Soc. i ꝯs. cxxxi. in pñti ꝯsultatiōe. col. iij. li. j. ⁊ p Dec. ꝯs. cccxxij. dura admodū. lʒ marit⁹ ipse dř possidere, detinere. Vnde cū hic marit⁹ donator possideret, nec vnq̄ possessionē omiserit, donec vixit, nō pōt dici, q̄ fuerit translata possessio in vxorē cohibitantē cū eo ex sola patiētia ipsius mariti, qꝛ ad hoc, vt p patientiam tradita dicaꝭ possessio, opʒ q̄ patiēs nō detineat, nec possideat. Alioqn nō pōt videri pati res ab alio possideri, q̄s ipse possidet. l. iij. §. ex ꝯrio. ff. de acq. pos. Itē opʒ, q̄ res sint penes aliū, quē donans patiꝭ possidere aliquo titulo, ⁊ aliqua cā legitima. §. interdū. inst. de rer. diui. in casu aūt nřo res donate tpe donationis nō erant penes vxorem aliquo titulo, nec cā, sʒ penes maritū, q permansit in possessione vsq; ad mortē. Ergo ⁊c. Insup p patientiā nunq̄ transferꝭ dñium, nisi titulus ⁊ patientia fuerint ordinati ad trāslationē faciendam, ꝭm Bal. ⁊ ibi Jas. col. viij. in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iur. nō crediderim aūt maritum donatorem, qui perseuerat in possessione, eo animo pati vxorem secū esse, vt a se possessionē transferat in vxorē, nec eo animo donasse. vt illico seipsum spoliaret, q̄ ⁊c. Ceterum Alex. Pau. de ca. ⁊ Are. i. l. j. §. si vir. ff. de acq. pos. in ea fuerūt sñia, q̄ nō ꝯfirmeꝭ donatio
5 †morte, nisi interuenerit vera tradō. ⁊ seqꝭ Pau. de ca. consi. cxxxviij. ista donatio. li. j. non credo ēt, q̄ vxor insisteret in bonis mariti, lʒ esset in domo, qꝛ q̄tum ad pdia ⁊ bona mobilia, q̄ erant sub clauibus mariti non poterat tunc dici isistere. Possem aliter ēt rñdere, sed non insto, qꝛ hoc loco nō potest dici facta traditio, a marito qui semper possedit.

RESPONSVM III

Vt maritus a prima vxore oneroso in solutum datione titulo assequutus est, filijs primi matrimonij seruare non tenetur. Siquid nā ex precio rei remissum sit, id illis ꝭm diuorum Theophi. ⁊ Valenti. constitutionem seruandum rñdi. nam insolutum dationem, que pro non debito facta est, Vlpia. ꝓbat commendatitiam.

1. Donatio remuneratoria, non est proprie donatio.
2. Donatio ob causam, ⁊ donatio remuneratoria, quatenus excedit causam vel merita dicitur simplex donatio.

Respon. interpreta.

Duo sunt qui suadent, q̄ Henricus de ponte caualaceñ. non fuerit obligatus ꝯseruare filijs primi matrimonij ea q̄ habuit a Magdalena fassatina prima vxore. Primo, qꝛ quicquid habuit titulo insolutum dationis recepit pro impensis factis

in con-

in 9ceruanda ⁊ defendenda hereditate ipsius Magdalene a litibus ⁊ processibus, quibus erat inuoluta. Nec .n. tenet maritus 9seruare filius primi matrimonii, q onere do tu. recepit, sed ea oblatat. q ex cā lucratiua sibi tradita fuerunt. l. femine ⁊. l. generali. C. de secu. nupt. ⁊ satis de se patet, qr vxor defuncta. q in solutū dedit bona, de quibus agit Henrico eius marito, preciū ipsorū recepit, ⁊ 9sequēter credit ipsa siue eius heredes bona ipsa insolutū data, adhuc penes se habere, n. i quātū ad hoc, q hic dicat rez habere, q preciū hz, verū est 9cdo, q preciū succedit loco rei ēt in particularib' uo, fm glo. in. l. si qs pro eo in princ. ff. de fideiuss. ⁊ no. Bal. in. l. cogi. C. de peti. hedi. Scdo q dispō. d. l. femine. ⁊. d. l. generalr. que loquit in donatione, legatis, ⁊ institutione, nō vz extendenda ad donationē factā in

1 recompensationē meritorū, cum donatio † remuneratoria non sit proprie donatio. l. si qs p vxore. §. j. ff. de don. inter vi. ⁊ vxor. ⁊. l. si pf. §. j. ff. de donat. Hinc est q dispō. l. si vnqz. ⁊ l. si. C. de reuocan. donatio. nō habent locū in donatione remuneratoria, fm Alb. ⁊ Ang. ibi, vbi scripsi late. q. xiiij. ⁊ tradit per Jas in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iur. Premissis nō obstātibus, arbitror q in solutū data precipua esse debeāt filius pri mi matrimonij, quatenus insolutū datio excedit cāz impensarum pro quibus facta fuit, per tex. in. d. l. femine. ⁊. d. l. gnaliter qr in excessu. dr ppē donatio. l. si sponsus. §. circa. ff. d dona. inter vir. ⁊ vxo. Hinc est q insolutū datio quatenus reperit facta pro nō debito, reuocat pp superuenientiā filiorū, sicut vera donatio. fz Cy. Bal. ⁊ alios cōiter. l. j. C. de pac. ⁊ ita tz ēt Bal. in. d. l. si vnquā. vbi scripsi. q. ix. Nec refert, q a 9trahentibus denominet insolutū datio, qr nō simulata verba 9trahētiū, sed effectus inspiciendus est. l. si insulā. ff. de prescri. verbis. l. si olei. C. lo. tradit p Bar. in. l. ij. ff. si cer. pet. ⁊ p Bal. i. l. ij. C. cō. Hinc ēt 9cludūt Ang. ⁊ Jmo. in. l. Aqui. regul'. ff. de do. q

2 donatio † ob cāz ⁊ donatio remuneratoria quatenus excedit cāz vel merita, dr simplex donatio, ⁊ sic iura loqntia de simplici ⁊ pura donatiōe habēt locū in quocūqz 9tractu, qui en' excedit cāz 9tractus, ⁊ idē tz Bal. in auc. ex testamēto. C. de colla. ⁊ in auct. vnde si parens. C. de inoffi. test. ⁊ Cor. 9s. xiv. li. in hoc. colū. ij. lib. iiij. Non ēt obstat, dum dr, q hmōi donatio facta fuit pp benemerita, qr seruitia maritalia de quibus in themate, non merent remuneratione. l. filia. C. d pa. pot. ⁊ tradit per Bar. ⁊ Mod. in. l. si donatione. C. d colla. ⁊ per Ant. sicu. inter 9s. Cur. seni. 9s. lxvij. sapienter optimus. pt ēt rñderi, q assertio meritorum facta inter 9iuges, quibus est interdicta donatio, nō probat merita, nisi aliter probent. l. qui testamētū. ff. de proba. ⁊ firmat Bar. in. l. si foue. ff. de cast. pecu. ⁊ late tradit per Ale. in. d. l. si donatione. sup quo nō facio magnā vim, stante iuramento vxoris donātis, p ea que dixi supra in nono dubio.

RESPONSVM IIII

Maiores nostri honestū amorez solis animis existimātes, ne 9cordia pretio 9ciliari videret, inter virū ⁊ vxorem donationes irritas eē voluerunt. Sed inter antiquos modernosqz legū Interpretes nō parua exorta est altercatio, an iuramētū non vi, dolo, metuve prestitum donationi vires tribuat. Plerīqz existimāt iuramentum vtī 9 bonos mores, seruandū nō esse. Alii 9, cum nō vergat in detrimentū salutis eterne. Et hoz sane snia crebrior ē, ⁊ mihi verior visa fuit, nā cum moribus apud veteres receptū sit, ne inter 9iuges donationes valeant, 9trijs recentiū morib' donationes recipi posse 9stat. Ergo admittende quoqz sūt, si iurisiurandi religione firment, quo argumēti genere etiam Bar. ⁊ Bal. vsi sunt frequenter.

1 Donatio inter virum ⁊ vxorez, est contra bonos mores, ideo prohibita.
2 Actus vbi est null' fauore publico, nunqz firmatur iuro. ⁊. 9.
3 Donatio inter virum ⁊ vxorem, an iuramento firmetur?
4 Alienatio rei dotalis, de iure nō valet, iuramēto tñ firmatur.
5 Alienatio ⁊ donatio facta per minorem, sine debitis solēnitatibus nō valet, iurata tamen valet.
6 Pactum legis commissorie in pignoribus reprobatur pp improbitatem creditorum, iuratum tamen tenet.
7 Pactum de non succedendo, non valet, iuratum tamen tz.
8 Donatio inter patrez ⁊ filiū, non valet, iurata tamen valet.

Respon. interpreta.

Vulgatissima est 9sens dubitatio, an iuramentū validet ⁊ cōfirmet donationē factā ⁊ initam inter virū ⁊ vxo. de iure prohibitā. In quo puncto legimus Bar. 9 morē ⁊ stabilitatē ingenij sui variasse, nam in. l. j. ff. d dona. inter vi. ⁊ vxo. tenuit partē negatiuā, qd donatio iuramento nō roboret. Et istam partem sequunt Bal. ⁊ Card. in. c. cū 9tingat. de iureiu. idē 9suluit Bal. 9si. xxix. casus. lib. j. ⁊ cōs. cccxcviij. super eo. lib. j. vbi tenet nō firmari iuramēto, ⁊ si firmaret, iuramentum esset ab episcopo relaxandū, ⁊ etiam vr voluisse idez Bal. 9s. ccxciiij. donatio causa mortis lib. iij. vbi 9cludit, qd premortuo donatario euanescit donatio inter virū ⁊ vxorem, quamuis iurata. Idem vult Py. post eum Bal. in l. si qs inquilinos. §. fi. ff. de leg. j. ⁊ in. l. cum mulier. C. de don. ante nup. Sal. ⁊ Ful. in. d. l. j. idez firmat Car. in clemen. i. §. fi. in. v. q. de iureiu. Subdit tñ, qd non dz donare ppria temeritate absqz iuramenti relaxatione 9uenire, idez tz Cy. in. l. j. ad fi. C. de sac. san. Ang. in. l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. Et i vi sus est amplecti Jo. And. in addi. Spec. sup rub. de do. post diuor. resti. ⁊ Soci. 9s. lxv. circa primā. q. co. vj. lib. i. allegat ēt Laud. ⁊ Henri. Boic ita tenere, ⁊ 9s. seq. vbi alleg. Lud. pōta. in rub. de iureiu. in. j. conclu. ⁊ Ant. de canario in dispu. incip. maritus debitis inuolutus, ⁊ fm istā opi. 9suluerūt Joā. de Pap. d. Ray. de forliuio. d. Ray. de mēte, quos adducit Cepo. in auct. statim alleganda, ⁊ pro ista opi. latissime cōsuluit Cur. 9s. lxvj. sapienter optimus. col. v. ⁊ plurib' seq. Pro hac snia adducuntur qz plura fundamenta. Primo, donatio

1 inter vir. ⁊ vxo. prohibet, qr 9 bonos † mores. l. ij. ⁊. l. iij. ff. de dona. inter vir. ⁊ vxo. ergo nō dz firmari iuramento, qd prestitū 9 bonos mores nō obligat. c. nō est obligatoriū. de reg. iu. in. vi. Scdo, donatio inter vir. ⁊ vxo. prohibet ne amoris vehementia inuicē bonis spolient. d. l. j. sed eodem corrupto amore quo inducunt ad donandū, inducerentur ēt ad iurādū. arg. l. doli. §. diuersum. ff. de noua. ergo iurm vr indiscretū ⁊ consequenter nō dz esse obligatoriū, cū iurm dēat habere tres comites, veritatem, iudiciū ⁊ iustitiā. c. fi. §. q aūt. xxij. qō. iiij. Tertio prohibet hec donatio, ne 9cordia pretio inter 9iuges 9ciliari videat. l. iij. ff. eo. ⁊ ne diui or pauperior fieret, ⁊ ne det occasio diuortijs in euentū, qd alter alteri donare recuset, ⁊ ne auferat ab eis studiū educandi liberos, ⁊ sic rōne peccati euitandi prohibet, ergo iuro non dz 9ualidari, ne vigore iuri resultet peccatum. c. inter ceteras. xxij. q. iiij. est. n. tale iurm contra tria bona matrimonij, vez prolem, qr resistit educationi. Itez 9 sacramētum, qr pp indignationem 9ceptā ex denegata donatione 9hit diuortium. Itē 9 fidem, qr pp discordiam cōiunx despicit, ⁊ alter diligit, fm Bal. in. d. l. cū multe. Quarto, maritus ⁊ vxor sunt socij diuine humaneqz dom'. C. de cri. expi. here. l. aduersus. ⁊ duo in carne vna. c. j. ad Corinthios. j. ergo iniustum vr, vt coniuges hēant aliqd, q inter eos cōe non sit, ⁊ hac rōne prohibitam fuisse donationem inter vir. ⁊ vxo. refert Plutarchus, dr ergo iuro non corroborari, qr iuramentū cū iniustitia 9dicit, seruandū non est. d. §. q autem.

2 Quinto, vbi actus est † nullus fauore publico, nunqz firmat iuramento. c. si diligenti. de foro cōpe. Sed in matrimonio, ⁊ liberorū educatione versat publica vtilitas. l. j. ff. solu. matri. q bus 9riat donatio inter vir. ⁊ vxo. vt pz ex premissis, ergo iuramento non conualidabit. Sexto facit q decidit Bart. in. l. cum qs decedens. §. Titia. ff. de le. iij. vbi vult, q 9fessio dotis recepte facta a marito 9stāte matrimonio (qr sapit vim donationis, cum illam non receperit) nō firmat iuramento, ⁊ ante eū idē Pet. ⁊ Cy. in. l. j. ad fi. C. de sac. san. Fel. in. c. si cautio col. xix. de fide instru. Premissis non attentis amplector 9triā

3 sententiaz que cōiter tenet, q donatio † inter vi. ⁊ vxo. iuro firmetur, ⁊ in primis istā opi. tz Bar. in. l. si qs pro eo ad fi. ff. de fideiu. alle. Guliel. de cu. in. d. l. j. ⁊ in. l. sed ⁊ si possessori. §. nec si iurauero. ff. de iureiu. Vbi ēt Alb. de Rosa. idez cōprobat. Sequitur etiam Bar. in. l. Seius ⁊ Auge. in fi. ff. ad. l. Falc. ⁊ ibi Nic. de Neap. ⁊ Alex. attestantur se pro ista parte sepius consuluisse, idem tz Pau. de ca. ⁊ Jas. in. l pacta q 9. C. de pactis. Jmo. ⁊ Mod. in. d. l. si qs inquilinos. § fi. Ang. i. l. pe. §. mulier. ff. sol. mat. Panor. ⁊ Jmo. in. c. cum 9tingat. de iureiu. Raph. cu. in. d. l. si quis pro eo. Corset. in reper. rubr. de iureiu. priuilegio. xxv. Bal. sibi 9trius in. l. ij. col. xlix. ff. de iure

hur. Cepo.cau.cxli. Jo.de Ligna.in cle. Romani. de iureiu. Pañ.in.c.si.de do.inter vir.ꝛ vxo.ꝛ pro ista opi.ↄsuluerunt Fed.de senis ↄs.cxl.punctus questioni s. Pañ.ↄs.xcv.factus sic proponit.li.ij. Lud.ro.ↄs.xliij.ex supra narrato. Pau. de ca.ↄs.cxc.cum tpe 3cius.vol.j. Ale.ↄs.viij.visis ꝛ ↄsideratis. lib.ij. ꝛ ↄs.clvij.viso instrumento donationis.co.pe.eod.lib. Corne.con.cxviij.lib.j.ꝛ clxiii.lib.ij. Pap. ↄs.cciiij.in cã nobilis Margarite.col.si.vbi allegat Henri. Bolc.i repe.auc. sacramenta puberum.C.si adver.vendi.ꝛ istã opi.dicunt cõmunẽ. Lud.ro. Ale. Pau.ꝛ Gui.ↄsiliis.palllegatis. Pañ. in.d.c.si. Decius ↄsi.ccij.col.j.ꝛ.ij.ꝛ istam partem credo esse veriorẽ ex infertis rõnibus. Primo,qꝛ iuramentum semper servandũ est,nisi vergat in dispendiũ salutis eterne.c.qmadmodum.c.si vo.de iureiu.sed in casu nr̃o maritus donans si venire(t) observando donationẽ,nõ peccaret,ergo nõ debuit

5 posse ↄuenire. Scdo,qꝛ alienatio rei dotalis de iure † nõ valet, toto tit.ff.de fun.do.firmat̃ tñ iuramento.c.cum cõtingat.de iureiu.ergo etiam firmat̃ donatio inter vir.ꝛ vxo. Tertio,qꝛ

5 alienatio † ꝛ donatio facta per minorem sine debitis solẽnitatibus,non valet.l.magis puto.§.nõ passim.ff.de reb.eo.ꝛ tñ firmat̃ iuramento.auc.sacramenta puberum.C.si adver.ven-

6 di. Quarto,pactũ legis cõmissorie † i pignoribus reprobat̃ pp improbitatem creditorũ.C.de pact.pig.l.j.ꝛ ij.ꝛ tñ iuramento validat̃.c.significante.de pig. Quinto,pactum de non

7 succedendo † nõ valet.l.pactũ qd dotali.C.de colla.ꝛ tñ iuramento corroborat̃.c.quamuis.de pact.lib.vj. Sexto facit,qꝛ

8 donatio † inter patrẽ ꝛ filiũ nõ valet.l.donationes quas parẽtes.C.de dona.inter vi.ꝛ vxo.ꝛ tñ iuramento confirmat̃,sm Bal.in.l.si.ad.fi.C.de vsuc.pro.do. Alex.ꝛ communiter doc.in l.si donatione.C.de col.ꝛ in.l.frater.a.fratre.ff.de cond.inde. ergo dicamus etiã donationes inter vxo.ꝛ vi.iuramento con ualidari,cum iste donationes inter patrem ꝛ filiũ,ꝛ inter vi. ꝛ vxo.equiparent̃.d.l.donationes,qꝛ consuetudine iduci potest,qꝛ donatio inter vi.ꝛ vxo.valeat,ꝛ sit observanda. Nam ↄsuetudine ꝛ moribus vetustũ reprobat̃.l.j.in princ.ff.de do. inter vi.ꝛ vxo.ergo ↄria consuetudine potest concedi.l.de quibus.ff.de legi.vt etiam in simili dicunt Bal.ꝛ Ale.in.l.moribus.ff.de vulg.ꝛ pup.si consuetudine validari põt,ergo ꝛ pacto iurato,arguẽdo de ↄsuetudine ad pactũ iuratũ,vt arguit Bar.in.l.si.col.iij.C.de pact. Bal.in repe.l.i.C.de sacros.eccl. ꝛ clarior ac verior videbit̃ ista opi.si ↄria fundamẽta tollant̃. nõ igit̃ obstat prima rõ,qꝛ iuramentum ↄ bonos mores non sit obligatorium,qꝛ verũ si sit ↄ bonos mores nãles,secus si ↄ bonos mores ciuiles,vt patet ex fundamentis adductis.ↄ. pro cõmuni opi.ita dicũt Bal. Paul.de ca.ꝛ Ias.in dicta.l. pacta que ↄ.ꝛ regula non est obligatoriũ.procedit quando observatio iuramenti quod pretendit̃ esse ↄ bonos mores induceret peccatũ,secus si observatio iuramenti nullũ habeat in se peccatum sm Alex.in.d.ↄsi.clvij.col.si. Non obstat secũda ratio,qꝛ eadem ratione pp vehementiã amoris presumat̃ iurasse qua presumit̃ donasse,qꝛ ratio amoris nõ est illa qua prohib(et)̃ donatio,immo regulariter donationes procedunt ab amore.l.nec adiecit.ff.pro socio.sed alie fuerunt rationes ꝛ cause prohibitionis. Prima cã fuit ne inuicem bonis spoliarent̃,sed ista rõ nõ impedit qd iuramentũ nõ ↄualidet donationem,nam eadẽ rõne prohibet̃ alienatio fundi dotalis. ne mulier dotata depauperetur,doteqꝫ priuata non inueniat̃ sm maritum,aut a primo deserat̃,ꝛ tñ iuramentũ ↄualidat alienationem.d.c.cũ ↄtingat. Scda causa,ne matrimonia sint venalia,seu ne det̃ occasio diuortiis,rñdeo qꝛ hodie cessat ista rõ,qꝛ hodie diuortia sunt prohibita.c.gaudeamus.de diuor. c.ex publico.de ↄuersa.ↄiug.cum similibus. Tertia cã,ne tollat̃ studium educandi liberos,ista cã nõ hꝫ tollere efficaciã iuramenti.qꝛ ista causa nõ est cã propinqua,sed remota,que dr̃ occasio,vt notat̃ in.c.sollite.de maio.ꝛ obe.occasiones seu cause remote nõ impediunt virtutes iuramenti,sm gl.si.in.c.quamuis.de pac.lib.vj.ꝛ in.c.si vero.de iureiu. Quarta causa,qꝛ iniustum vr̃,vt ↄiuges aliqd habeant quod inter se commune nõ sit,est euidenter falsa,qꝛ vxor in bonis mariti ꝛ etiã maritus in bonis vxoris multum iuris hꝫ.l.maritus.C.de procu.inuenitur qd vxor non põt facere eleemosinam de bonis mariti, nec ↄ vir.per Bar.in.l.j.ff.re.amo.ꝛ lꝫ Plutarchus eam rõnem adducat,non tñ sequit̃,qꝛ Iuriscõ.aut aliquis iurista ipsam approbauerit minus ve retulerit. Non obstat quinta rõ

9 qꝛ actus prohibitus fauore publico nõ roborat̃ † iuramento d.c.si diligenti.qꝛ verum,qñ prohibet̃ fauore publice vtilitatis principaliter,vt.in.d.c.si diligẽti,secus si prohibet̃ principaliter fauore priuate vtilitatis,ꝛ scdario fauore publice vtilitatis,vt in prohibitione alienationis fundi dotalis.d.c.cũ ↄtingat.ꝛ ita in prohibitione donationis inter vi.ꝛ vxo.q̃ principaliter prohibet̃ fauore ipsorum ↄiugum,ne inuicem se spolient,siatqꝫ diuortium.secundario vt per matrimonia concordantia repleat̃ ciuitas liberis hominibus.l.j.ff.sol.matri. Secundo rñdeo,qd verum est,si rõ prohibitionis habeat fauore publico perpetuã causam prohibitionis,secus si non habeat perpetuam cãm,tunc roborat̃ iuramento.sm Pañ.in.d.ↄs. xcv.sed causa prohibitionis nõ est perpetua,qꝛ valet donatio inter vi.ꝛ vx.morte ↄfirmata,ꝛ in pluribus alijs casibus,vt p Cepol.in allega.cautel.cxij.ergo ꝛc. Nõ obstat decisio Bar. in.d.§.Titia,qꝛ rñdent Imol.in.d.c.cum ↄtingat.in.x.mẽbro. Ro.in.d.ↄs.xliiij. Fel in.d.c.si cautio.colũ.xix.qꝛ decisio Bar.procedit in iuramẽto assertorio super facto de preterito, nos loquimur in iuramẽto promissorio super facto de futuro. Rõ diuersitatis est,qꝛ iuramentũ assertoriũ super facto de preterito,qd est falsũ,vt qñ maritus ↄfitet̃ cum iuramento habuisse dotem quam non recipit,dr̃ interpositũ super ficta ↄfessione,que ficta ꝛ simulata ↄfessio nõ roborat̃ iuramento,sm gl. in.l.emptione.C.plus va.qd agi.quam qd simu.sed qñ interponitur iuramentum super vera donatione de presenti vel de futuro bene validat̃,qꝛ cessat simulatio,ꝛ qñ fit super actu de preterito falso arguit̃ fraus facta legi,secus qñ super vera donatione iuramentũ interponit. Possẽ latius insistere,sꝫ ista sufficiant,attento qꝛ ista opi.qꝛ donatio firmatur iuramento, est communis ꝛ in pratica ꝛ theorica iam canonizata.

Rñsa

RESPON. IO. FRAN. A RIPA DE SANCTO NAZARIO SVPER INFORTIATO.

De libe. et postbu. hered. insti. vel exheredan. et ad Trebellianum.

RESP. PRIMVM.

Testamentum Iacobi Martini vitio preteritionis nepotũ premortuo patre nõ institutorũ, vel vt oportet non exheredatorũ de nullitate argui posse videtur, quia non sufficit hos nepotes sub casuali conditione institutos esse, nisi in defectum conditionis exheredentur. Verũ iis minime obstantibus testamẽtũ iure optimo defendi posse respõdi, idq; Galli Aquilij exemplo, qui hac lege nepotes istituẽdos docuit. Si filius meus me viuo morietur, nepotes heredes sunto, ne eorũ preteritione testamẽtũ irritum fiat, cur ergo irritandũ, si nepotes instituti sint, si pater eorũ non viueret, nec hec proprie cõditio dici potest, cũ ad tẽpus presens referaƚ, tũ ẽt quia viuo testatore fuerit resoluta, cumq; etiam quia in legitima instituti leguntur de qua omnis conditio reijcitur, cuius ratione pure instituti creduntur. Nullo etiam iure preteriti dici possunt, eo quia sex testamentarij ac necessarij testes deponunt non audiuisse testatorem hos substituisse nepotes, si eorum non viueret pater, quia licet communis sit, cũ tres quartuor testes instrumento repugnant, credendum nõ esse instrumento, maxime quia solent notarij iis vti verbis. In presentia mei notarij et testium infrascriptorum, attestatur ergo notarius ipsos testes audiuisse et intellexisse, alioqui non congrue presentes dici possunt si non audierunt. Quia huiusmodi testes nõ sunt omni exceptione maiores, nec tales quibus nulla possit opponi exceptio prout requiritur vt instrumẽtũ reprobari possit, nam secundum ea que proponuntur leguntur varij, periuri, et infames, alijsq; pluribus d causis fides eis nulla accommodari potest.

Questionis insuper est, an instrumentum in vno capitulo falsum in ceteris falsum habeatur, quod et verum esse de iure respondi, verũ cũ in proposita specie testes capitulũ reprobãtes in ceteris instrumentũ probant, ideo respondi veritatem per falsum non tolli.

Nouissime queritur admissa substitutionis falsitate, et per consequens quod ij nepotes fuerint preteriti, ac testamentum irritum, an virtute clausule codicillaris ij nepotes portionem hereditatis ab intestato eis obuentã scriptis heredibus restituere teneantur, quod et verũ etiam de iure respondi, vis nempe huiusmodi clausule est vt venientes ab intestato grauati credantur adimplere voluntatem defuncti, et maxime ij nepotes qui iam nati preteriti fuere, quid quod si testator post natiuitatem posthumorũ ignoranter preteritorũ tanto superuixerit tempore vt mutare testamentum potuerit, et non mutauerit, codicillarẽ clausulam tunc operari dici, cum testator in eadẽ voluntate decessisse velle videatur. Hinc queritur an dicti nepotes duas possint detrahere quartas, legitimã scilicet et Trebellianicam, et in huiusmodi proposita specie detractioni tantum legitime esse respondi cum dicti nepotes pure grauati sint, quo casu vnica tantũ quartam de iure quam de consuetudine locum habet.

1 Testamentum vitio preteritionis nepotum eorum patre premortuo non institutorum, nec exheredatorum an argui possit de nullitate?

2 Filij vel nepotes qui in locum defunctorũ filiorũ successerũt sub conditione casuali instituti, et in defectum cõditionis nõ exheredati an preteriti dicãtur? et ibi vide consilium Galli. L. si pater. C. de inst. et subst. et l. j. §. item sciendum. ff. de suis et legi. procedunt in nepote tenente primum locum.

3 Filij vel nepotes instituti si pater eorũ nõ viueret, nõ censeƚ instituti sub cõdõne casuali, cũ huiõi cõditio ad tempus p̃sens referaƚ per rerũ nãm. et ibi vide qđ dato quod eẽt casualis, sustineretƚ tñ testamẽtũ ex quo viuo testatore fuit purificata.

4 Preteritione nepotum ita demum annullatur testamentum, si filius eorum pater predecesserit.

Expresso eorum que tacite insunt nihil solet operari.

5 Testamentũ vitio preteritionis nepotũ vel sub casuali institutorum cõditione nullũ argui non põt, quia fuerunt in legitima instituti, de qua reijcitur omnis conditio.

6 Testibus sex testamẽtarijs deponẽtibus se nõ audiuisse testatorẽ substituisse nepotes, si eorũ pr̃ nõ viueret, an magis credatur q̃ testib. et ibi vide qñ instrũo vel testibus sit standum.

Testis necessarius discrepãs ab instrũo facit vacillare instrũm.

7 Notarius dicens in presentia mei notarij, et testium infrascriptorum attestaƚ ipsos testes intellexisse, nec testes recte presentes dici possunt qui non audiunt.

8 Testes omni exceptione maiores esse oportet, vt per eos instrumentum reprobari possit. et nu. 9.

10 Testes deponentes cõtra periurio ac infamia notantur.

11 Testium depositioni prime an sit standum non obstantibus periurio et infamia incursis. et an prime vel secũde depositioni testium sit standũ. vide nu. 12. et nu. 13.

14 Testibus deponentibus contraria standum est in eo dicto in quo continentur verisimiliora.

15 Exceptio quelibet leuissima repellit testes instrumẽto aduersantes.

16 Instrumentum in vno capitulo reprobatũ, an in reliquis reprobatum credatur. et nu. 17.

Falsitatis presumptio cessat vbi de veritate constat, nam veritas nunq̃ tollitur per falsum.

18 Clausula codicillaris an operetur testamentum irritum preteritione nepotum, sustineri ab intestato?

Clausule codicillaris natura et proprius effect⁹ est, vt venientes ab intestato censeãtur grauati adimplere voluntatẽ defuncti, et sic restituere scriptis heredibus.

19 Clausula codicillaris concepta per verba de futuro iuncta infinitiuo qđ extẽsiuum est ẽt ad tempus futurũ suũ operaƚ effectũ, ẽt si posthumi fuerint ignoranter preteriti.

Testator non mutando testamentum videtur velle decedere in eadem voluntate.

20 Nepotes preteriti et virtute clausule codicillaris grauati per fideicommissum restituere eorum portionem, an duas quartas detrahere possint?

21 Grauati pure fideicõmisso vnã tantũ detrahunt quartam.

22 Quarte due detrahunt de fideicommisso sub conditione relicto, de quo diuerso tempore detrahuntur.

Respon. interpreta.

Ex themate proposito plura resultant dubia, primum est, an testamentũ Iacobi Martini vitio preteritionis nepotũ q premortuo patre erant instituẽdi, vl' vt oportet exheredãdi. l. posthumorũ. ff. de iniusto rupto, irri. testo. et insti. de exhere. lib. §. posthumorũ. argui possit de nullitate. Et istud dubiũ hʒ duo capita. primũ est, an iõ preteriti dicãtur, qr ab auo fuerunt instituti sub cõdõne si Bertrandus eorũ pr̃ nõ viueret, q̃ est casualis, et sub qua casuali cõdõne nõ possunt filij neq; nepotes q in locũ defunctorũ filiorũ successerunt institui, nisi in defectũ cõdõnis exheredenƚ. l. si pr̃. C. de insti. et substi. l. j. §. idẽ erit dõz. ff. de suis et legi. q̃ iura lʒ loquãtur in filio, tñ etiaʒ procedũt in nepote, q tʒ primũ locum ẽm glo. Bar. et alios cõiter in. l. suus quoq;. et in. l. ʒ et si. §. nepotes. ff. de here. inst. cũ ergo nepotes nõ fuerint i defectũ cõditionis casualis exheredati, cõsequitur vt ex h capite testamẽtum sit nullũ. insti. de exher. lib. in prin. Sʒ h non obstante rñdeo testamentũ optimo iure defendi, qr Gallus Aquilius eodẽ mõ nepotes instituendos docuit, ne si p̃mortuus eẽt filius nepotũ p̃teritione testm̃ irritũ fit. l. Gallus. in princi. ff. de libe. et posthumis, qđ si ita ẽ, qñ nepotes hoc modo instituunƚ, si filius me viuo morietur nepotes heredes sunto, prout Gallus cantat, idẽ magis respondendũ in casu isto, in q nepotes instituti fuerunt si pater eorum non viueret, que nõ potest dici conditio, cũ ad tempus presens referatur, certumq; sit per naturam an tunc pater viueret vel non. l. cum ad presens. ff. si cert. peta. et instit. de verbo. ob. §. cõdõne. Ex quo pʒ q nepotes non dicunƚ instituti sub aliqua conditione. Sed posito qđ forent instituti sub cõditione casuali, quia tñ talis conditio purificata fuit viuo testatore sustineretƚ testamentũ ẽʒ Ang. et Ale. et Ias. in. d. l. si pater. per tex. i. l. posthumus. vel si. idẽ et circa. ff. de iniu. rup. vel irr. et tertio respondeƚ, q p̃teritione

4 †nepotuȝ ita demuȝ annullaſ testamentū ſi filius eorū pȓ pre decesserit. d. l. posthumorum. Si ergo instituātur nepotes sub conditione, ſi eoruȝ pater non viuat, tales nepotes dicunſ instituti sub conditione quā tacite inerit ad summouēdaȝ nullitateȝ testamenti, ergo expressa non vitiabit institutionē. l. vē tre. ꝛ. l. cuȝ qdā. §. j. ff. de acq. he. ꝛ. d. l. gallus. in prin. facit vulgata regula. q̄ est, ꝙ expressio eoruȝ que tacite insunt nihil solet operari. l. nō recte. C. de fideiuſ. l. iii. ff. ō leg. j. Sȝ posito ꝙ nepotes forent instituti sub ꝯdōne causali. non tñ testamētuȝ 5 vitio preteritionis esset† nullū, qȝ fuerūt instituti in legitima de qua rejicit omnis cōditio. l. omnimodo. ꝛ. l. quoniā. C. de inoff. test. ꝛ sic respectu legitime dicunſ pure instituti. ꝛ sic nō habebat locuȝ dispositio. d. l. ſi pater. ſm Bar. ꝛ cōiter scrib. ibi, ꝛ lȝ istud reuocari possit in dubiuȝ, tñ ꝯ cōi nō puto discedenduȝ ħ casu, quo nepotes fuerūt instituti in sola legitima.

Scḋuȝ caput est, an nepotes dicanſ ea rōne ꝑma ꝑteriti ꝙ sex testes testamētarij deponant nō audiuisse ꝙ testator substituerit nepotes ſi pater eorū nō viueret. Pro resolutione hui⁹ capitis plura veniūt examināda. Primū, an magis credēdū sit instro ꝛ notario pro quo stat vnius testis dictum, q̄ꝫ sex testibus, q̄ deponūt nō audiuisse ꝙ nepotes fuerint i legitima substituti. Scḋuȝ, posito ꝙ testibus asserentib⁹ nō audiuisse fieri hāc substitutioneȝ magis credēduȝ foret. An testm̄ adeo vitietur, ꝙ in reliquis nulla sit danda fides instro. Tertiuȝ, posito ꝙ testm̄ sit nullū vitio ꝑteritionis, an nepotes ꝑteriti teneanſ restituere hēditateȝ scriptis hēdibus virtute clē codicillaris.

¶ Circa primuȝ, videreſ prima facie dōȝ standū esse testibus 6 †ꝛ nō instro, qȝ quoties vnus ex testibus necessarijs discrepat ab instro facit instrumentū vacillare. l. j. §. ſi quis neget. ff. quē ad. testa. aper. l. optimaȝ. C. de ꝯtrahen. ꝛ commit. stip. c. cū Joannes heremita. ꝛ ibi not. de fid. instru. c. tertio loco. vbi gl. ō prob. c. taȝ literis. ō testib. ꝛ lȝ sint qui velint standū instro q̄ꝫ vnus solus testis ꝯdicit instrumento, tñ quādo tres aut quatuor contradicunt indifferenter omnes concludūt instrumento non esse credenduȝ, ideȝ ergo in casu nr̄o, in quo sex dissentiunt ab instro in ea parte qua legiſ nepotes fuisse filio substitutos in legitima. ꝛ ita decidit Sal. in. l. in exercēdis. ad fi. C. de fid. instru. vbi format. q. in filia dicēte se preteritam qȝ nihil iure institutionis fuerit sibi relictum, quamquā notarius scripserit sibi legata centum iure institutionis, ꝛ respondet filia se fuisse preteritam, quia per testes instrumētarios probabatur ꝙ testator vnquam protulit illa verba iure institutionis, ꝛ ſi dicatur ꝙ testes dicentes se non audiuisse, directo nō contradicunt, cum potuerit testator substituisse nepotes ꝛ tamen testes non audiuerint. Respondetur ꝙ notarius dū dicit in pre 7 sentia mei† notarij, ꝛ testomentum infrascriptoruȝ attestatur ipsos testes audiuisse ꝛ intellexisse substitutionem nepotū qȝ non dicuntur testes presentes qui nō audiunt, vt in terminis decidit Bar. in. l. diem proferre. §. coram. per illum tex. ff. ō arbi. Ang. in trac. malefi. i verbo falsario. Pau. ō Ca. ꝯſ. cciiij. Ad plenam. Alex. ꝯſ. xliij. Uisis ꝛ ponderatis. col. iij. lib. iiij. Fel. in ꝓe. Diego. col. vj. ꝛ in. c. cū cāȝ. col. vij. ꝛ seq. de testib.

¶ Sȝ premissis nō obstantibus cōtrariū respōdenduȝ puto, 8 qȝ† ad hoc vt per testes reprobetur instrumētū oportet vt sint omni exceptione maiores, ꝛ tales quibus nulla possit opponi exceptio ſȝ Pau. Imo. ꝛ alios cōiter in. d. c. cuȝ Joānes ꝑ tex. in. d. l. optimaȝ. ꝛ ideȝ firmat Sali. in. d. l. in exercēdis. ꝛ Imo. in. d. §. ſi qs neget. Sȝ isti testes nō sunt omni exceptione maiores, qȝ sunt varij† periuri ꝛ infames, nā in cā notarij q 9 testm̄ sumpsit examinati, deposuerunt omnia cōtenta in ipso testm̄ vera esse, ꝛ rn̄dendo ad quartuȝ articuluȝ fatētur substōneȝ nepotuȝ in legitima factaȝ ꝛ publicataȝ fuisse, lȝ in eoruȝ reuelationibus ꝛ in causa nepotū prius deposuissent nō audiuisse, vnde cuȝ varia ꝛ contraria deponāt cōstat eos, non esse integros testes. l. qui falsa vel varia. ff. ō testi. l. eos. ff. ō fal. ꝛ qȝ ꝑꝑ contrarietates incursi sunt periuriȝ, ꝛ cōsequenter† infa 10 miaȝ, vt tradit Deci. ꝯſ. clxxxix. Letatus suȝ col. vij. Nec obstat ſi dicaſ qḋ non obstante periurio ꝛ infamia standū sit prime† depositioni, vt tradit Innocē. in. c. ꝑterea. de testib. cog. 11 sequunſ Cardin. Pañ. ꝛ alij in. c. cū in tua. ō testib. p tex. in. c. sicut nobis. eo. tit. vbi Aret. idē ꝯcludit, qȝ rn̄detur multis modis. primo dici pōt ꝙ Bar. in. d. l. eos. velit neutri eē credēdū, ꝛ sequiſ. d. Ant. ō But. in. d. c. cū in tua. ꝛ Pet. ō Anch. in cle. ij. ō testi. ꝛ Bal. in. l. fi. col. ij. C. ō re iud. Sȝ qȝ snīa Inn. cōiter tenetur vt testatur Decius in. d. ꝯſ. clxxxix. Respondeſ 12 scḋo, ꝙ standuȝ est prime† depositioni facte cuȝ iuramento, se cus ſi prima depositio nō fuerit iurata, qȝ tūc standū ē potius secunde iurate quaȝ prime non iurate, ſm Bal. in. d. l. fina. ꝛ Felin. in. d. c. cū in tua. Bal. ꝛ Pañ. in. c. literas. ꝑ illum text. de presump. ꝛ in. c. ꝑ tuas. de probatio. Soci. ꝯſ. ccliij. In causa col. ij. lib. ij. In causa autē presenti reuelationes horum testiuȝ facte primo in foro presentiali nō fuerūt iurate, ſȝ depositiones in cā notarij facte postea fuerunt cū iuramēto, iō illis 13 stādū. Uel tertio rn̄detur standuȝ esse ħ loco secunde† depositioni facte in cā notarij, qȝ continet ea que sunt verisimiliora, nā testator dubitabat de vita Berandi filij, vt patet ex institutione eiusdē, in qua testator euȝ instituit ſi viuat, nā monosyllaba ſi dubitationē importat ꝛ incertitudineȝ, ēt ſi adijciaſ verbo presentis vel preteriti temporis. d. l. cū ad presens. ff. ſi cer. pet. ꝛ. l. j. ꝛ. l. demōstratio. ff. de. con. ꝛ demon. vnde cū dubitaret de vita filij verisimile est ꝙ in aliquo instituerit nepotes ex filio, ne preteritione nepotū inutiliter testareſ, cū quilibet presumaſ velle facere testm̄ validuȝ, nec credaſ elegisse viaȝ p q̄ possit sua volūtas subuerti. l. iij. ff. ō testa. milit. vbi ās testes de 14 ponūt vnuȝ in vno iudicio, ꝛ aliud in alio, stāduȝ est dicto ꝯtinenti verisimiliora. d. c. literas. de presum. Soc. in. d. cons. ccliij. decius ꝯſ. clxxv. col. vij. ꝛ. d. ꝯſ. clxxxix. col. vij. Rn̄deſ ꝙ vbi alias standuȝ eēt prime depositioni nō procederet ħ casu quo agitur de reprobatione instrumenti, ad quaȝ reprobationeȝ faciēdā requiruntſ testes quibus nulla possit impingi macula, vt ꝯ dixi. Testibus. n. q̄ in diuersis instātijs diuersa ꝛ ꝯtraria deposuerunt, ꝑt impingi macula variationis, ꝛ ꝯtrietatis, periurij, ꝛ infamie, ꝗ ꝛc. ꝛ ita firmat. d. Alexā. ꝯſ. cxliij. Uisis ꝛ 15 pōderatis. col. v. lib. iiij. vbi dicit ꝙ ols leuissima† exceptio repellit hos testes qui instro aduersanſ, ꝛ ꝙ huiusmodi exceptio ꝯtrietatis operaſ patet, qȝ ēt vbi nō agiſ ō reprobatione alicuius instrumēti, attamen vbi primuȝ dictuȝ est secundo ꝯtrarium adeo debilitaſ ꝙ eius vigore non pōt deferri iuramentuȝ in supplemētuȝ secunduȝ. d. Card. in. c. veniens. de testi. Pañ. ꝛ Feli. in. d. cū in tua. ꝛ ita seipsum declarat Innoc. in. d. c. ꝑterea.

¶ Circa ſm, posito ꝙ credenduȝ esset reuelationibus prius 16 factis, an ex ijs corruat† fides instrumēti in reliquis, ꝛ vr̄ ꝙ sic qȝ instrumentuȝ in vno falsuȝ in totuȝ creditur falsuȝ, maxime quando vitio notarij reperitur falsuȝ secundū Innocen. Panor. ꝛ alios in. c. fraternitatis. de hereti. Bart. ꝛ alios cōiter in. l. ſi ex falsis. C. de transactio. per tex. in. l. ſi quis ex argentarijs §. j. ꝛ ibi not. ff. de eden. ꝛ in. l. ſi aliqd. C. de suscept. ꝛ Archa. lib. x. veruȝ ħ nō obstante intrepide rn̄dēduȝ puto testm̄ 17 in reliquis non vitiari† qȝ ex depositionibus ipsorum testiuȝ qui super falso capitulo substitutionis deposuerunt, ꝛ qui ad impugnanduȝ testm̄ fuerunt producti constat reliqua in testamento disposita vera esse, vbi āt constat de veritate cessat presumptio falsitatis. c. veritate manifesta. viij. distinc. c. nuper. de biga. l. iubemus. C. de testa. ꝛ dixit Bal. ꝯſ. cccev. Multo est, ſi instrm̄. lib. iiij. ꝙ ideo instrm̄ falsuȝ in vno censeaſ falsuȝ in reliquis, qȝ veritas non potest haberi ex reprobo instro ꝛ ideo ꝙ non reprobauit opprimiſ. c. ſi ad scripturas. ix. dist. l. j. §. cuȝ adijcitur. in fui ratione. ff. de verbo. obl. ſȝ ſi aliunde cōstat de veritate, illi standuȝ est, qȝ veritas nunquaȝ tollitur per falsuȝ, ꝛ ideo ſi per testes deponentes super falsitate vnius capituli separati ab alijs, cōstet reliqua capitula vera esse, tūc nō vitiaſ instrm̄ in capitulis non reprobatis, vt in casu nr̄o, ita in terminis consuluit ideȝ Bal. ꝯſ. cccxviij. In quodam instro. lib. ij. ꝛ ideȝ ſi arguens instrm̄ de falso in vno capitulo non inficiatur alia capitula, vt ēt contingit in casu isto, secunduȝ Salice. Alexan. ꝛ Ios. in. d. l. ſi ex falsis. Bald. in. l. iubemus. C. ō testamen. ꝛ Imo. in. l. j. §. ſi quis simpliciter. ff. de verbo. obl. ꝛ Fel. in. d. c. fraternitatis. sic intelligētes loq gl. i. l. ii. C. ō fal.

¶ Unde presupposita, sed non admissa falsitate substitutionis nepotum, ꝛ consequenter cōcesso ꝙ fuerint preteriti, ꝛ sic ꝙ preteritione nepotuȝ testamētum irritum sit, vidēdum est 18 an vigore clausule† codicillaris teneātur ipsi nepotes portioneȝ hereditatis que ab intestato sibi obuenit restituere heredibus scriptis, ꝛ procul dubio rn̄denduȝ est ꝙ sic, qȝ ea est nā, ꝛ proprius effectus huius clausule, vt veniētes ab intestato cēseātur grauati adimplere volūtatē defuncti, ꝛ sic restituere hereditatē scriptis heredibus iure codicillorū ꝛ fideicōmissi. l. ex testamēto. ꝛ ibi not. C. de fideicom. l. generaliter. §. ex testamēto. ff. de fideicom. libe. l. ſi quis cū testamētuȝ nullū. ꝛ. l. ab intestato. ff. de iure codic. qḋ indubitāter verū est in casu preteriti in quo sciēter fuissent preteriti nepotes iā nati, vt firmat Bar. in. l. j. in. v. q. ff. de iur. codi. ꝛ in queȝ oēs indifferēter sequunſ

a iiij.

...cone pre... Et ideo intelligendus est in futurum ... effectum ... carta, et si h casu quo ... ipsi nepotes erant iam nati et cogniti ipsi testatori ... defendendus est effectus huius clausule in casu ... pp superuenientem scientiam ipsorum posthumo- ... fuerint preteriti, sustinet effectus clausu- ... Concludo itaq;, vt in primo et secūdo dubio di- ... ti testamēti. Et vbi fuissent preteriti nihilominus sustine- ... ri debere testm̄ in vim codicillorū propter clausulaȝ codicilla- ... reȝ vt ex p̄missis liquidissime ꝯstat. Sȝ adhuc restat vna diffi- cultas resoluenda, posito qđ nepotes dicantur preteriti et pp clausulaȝ codicillarē grauati per fideicōmissuȝ restituere eorū

10 portioneȝ scriptis heredibus. An ipsi nepotes † poterunt de- ducere duas quartas legitimaȝ.s.et Trebellianicaȝ, vt̄ q sic p tex.in.c.Raynutius.et in.c.Raynaldus.đ testa. vbi vī casus expressus. Sȝ predictis iuribus et aliis que adduci possent nō obstandibus in contrariuȝ est ipsa veritas, vȝ qđ nō possint deducere nisi solaȝ legitimā, qꝛ isti nepotes fuerunt et sunt pp hāc clausulā si nō valet iure testamēti ec. pure grauati restitue-

11 re, quo † casu vnica tm̄ quarta de fideicom. puro detrahi pōt. sȝ glo. Card. Pan. et alios cōiter in.d.c.Raynutius.gl.bar. et legiste.l.i.papinianus.§.meminisse.ff.đ inof.test.bar.et An- ge.l.i.§.q̄.C.ad leg.fal. Nō obstant tex. p̄alleg.in.d.c.Ray- nutius.et in.c.Raynaldus.qꝛ procedunt in fideicommissis re-

12 lictis † sub ꝯdōne et quibus diuerso tp̄e detrahūtur due quar- te, vȝ legitima tp̄e mortis testatoris, et Trebellianica tp̄e eue- nientis conditionis, secus in fideicōmissis pure relictis, đ qui- bus eodē tp̄e nō possunt due deduci quarte. et ista est cōis sen tentia.ſm.d.Alex.ꝯs.v.lib.iii.Old.ꝯs.clviii. Factuȝ tale est.et ꝯs.ccv. Prima dubitatio. et latissime cōprobat. d.Jas.in.l.si- lius quē habēteȝ.col.v.ff.sa.erc.vbi ēt dicit q ista cōis s̄nia est ēt de consuetudine approbata, et ideȝ dicit.d.Fabia.de Gio- chis. in auc.nouissima.q.xxiiii.C.đ inof.test.et Dec.ꝯs.lv.col. v.vertāt igit̄ dicti nepotes se in quaȝ parteȝ velint di casu, siue ex testamento, siue ab intestato nequeunt obtinere nisi solā le- gitimaȝ, vt patet ex premissis, que potuisseȝ ex aliis quā pluri- mis ampliare, sȝ meli⁹ pauca putaui idonee effundere, q̄ mul- tis inutilib⁹ legētiuȝ mētes grauare.l.ii.C.de vete.iur.enucle.

RESPONSVM II

Andreas Baiuli infirmus dubitās mo- ri suuȝ condidit testamētuȝ, in quo heredeȝ sibi instituit Colluȝ eius filium, et ventrem vxoris si pregnans fuerit, si masculum vnum seu plures pepererit. Si vero filiā vnam, vel plures pe- pererit, cuilibet dictarum filiarum nasciturarum legauit flo- renos centum, in quibus eas dotauit, et quas iure particulari- tatis tacitas esse voluit, vxor vero tunc tēporis pregnans non erat, sed longo tempore post reconualescentiam eadem vxor duas successiue peperit filias.

...ne pregnans fuerit, cum ventrem vxoris instituens, senserit, ... quandocunq; nasciturū intellexerit. Rū ve- ... postumos, et qui de omni posthumo, argu- ... pregnans fuerit testamentum non ... cum incertum erit an pregnans fuerit ... quando viuere ... ex quo testamento accipi possint, ... recipient preteritum, et in futurum si pregnans fuerit ... vt in verbis ... et de eis cogitasset, de qui- bus verisimiliter testator disposuisset, si de eis cogitasset. Ve- ... licet plures inopinati partus apparuerint ... etiam testatoris ad preteritos ... fuerit ex verisimili mēte testatoris viuere cogitaret, verba si pre- gnans cum testator nō se diutius potest filias qui- restricta respondi, nullo etiam iure inficiari potest filias qui- bus legati titulo relictum est preteritas non esse, cum non ve- decuit instituere, neque vt oportuit exheredate fuerint. Quare secundum ea que proponuntur huiusmodi testamentum nul- lum esse respondi, licet per clausulam codicillares per verbis potest conceptam, quod est extensiuum in futurum, qꝛ verbo infinitiuo iungitur, in vim codicillorum defendi possit.

C Questionis insuper est, an hec filia preterita e fideicommis- so duas possit detrahere quartas, legitimam scilicet et Trebel- lianicam, breuiter respondi posthumum post testamentum na- tum preteritum, et ex vi clausule codicillaris grauatum, duas posse detrahere quartas, alias si posthumus preteritus tem- pore testamenti natus sit, cum a principio testamentū sit nul- lum, et ex cōmuni sententia huiusmodi posthumus pure gra- uatus credatur, solam legitimam detrahere potest.

1 An testator instituens ventrem vxoris si pregnans fuerit, cen- seatur quoscunq; et quocunq; tempore posthumos nascitu- ros instituisse? vide nu.2.et.3.

4 Preteritus ille oīs qui nō est institutus, nec vt opȝ exhēdatus.

5 Legitima relinquēda est filio titulo honorabili institutionis, alias testamētum est nullum etiam de iure canonico ex ma- gis communi sententia.et vide nu.8.et nu.12.

6 Testamētum in quo leguntur legati floreni centum filiabus, nullum est ratione preteritionis.

7 Notarii imperitia voluntati testatoris d̄besse non debet.

9 An verbum relinquo additum certe rei importet legatuȝ an institutionem? etiam quando est relictum pro legitima.

10 Actus in dubio potius interpretatur vt valeat, quam pereat.

11 Verbum lego licet ex.l.xii.tab. olim commune fuerit, tam ad legata q̄ institutiones, nunc tamen ad institutiones nullo iu- re accommodatur.

13 An filie preterite virtute clausule codicillaris teneātur filio in- stituto hereditatem per fideicommissum restituere?

14 Verbum potest iunctuȝ infinitiuo est extēsiuuȝ ēt in futuruȝ.

15 An clausula codicillaris cōcepta per verba habentia tractum in futurum, suum sortiatur effectum?

16 An filia preterita per clausulam codicillarem grauata e fidei- commisso duas possit detrahere quartas?

Respon. interpreta.

Andreas Baiuli infirmus dubitās mo- ri, suum condidit testamentū, in quo heredē sibi instituit Colinum eius filium, et ventrem vxoris, si pregnans fuerit, et masculum vnum, seu plures si pepererit, si vero filiam vnā vel plures pe- pererit, tunc eundem Colinum eius filium instituit heredeȝ et cuilibet dictaruȝ filiaruȝ nasciturarum legauit florenos centū, in qbus eas dotauit, et tacitas eē voluit iure particularitatis.

C Tunc vxor pregnans non erat, sed longo tempore post re- conualescentiam eadem vxor successiue duas peperit filias, du- bitatur an istud testamentum sit nulluȝ ratione preteritionis? quasi testator instituēdo ventrem vxoris, intellexerit solum si tunc pregnans esset, et de filiis seu filiabus nascituris post mor- tem suam, cum existimaret se ex illa infirmitate moriturum, et nō de filiabus nascituris lōgo internallo post recōualescētiaȝ.

Qui veritas est, dirigat me in viam veritatis.

1 C Videtur q testamētuȝ non possit aliquo pacto dici nulluȝ ratione preteritionis, qꝛ testator instituēdo † ventreȝ vxoris si pregnās fuerit, censetur instituisse quoscunq; nascituros quo- cunq; tēpore.l.placet.ff.de lib.et posth. vbi si testator instituat posthumū, cēsetur instituisse oēȝ posthumuȝ nasciturū, siue ex vxore p̄nti, siue ex altera sup inducta, paria.n.sunt instituere

ventres, vel postbumus. l. iii. §. nominatim. ff. de inius. rup. testa. q tex. formus probat q paria sunt dicere venter hres esto, vel dicere quicunque mihi nascetur sed ista vniuersalis institutio quicunque, omnes comprehedit, q et ista venter hres esto.

¶ Scdo facit, qr illa verba si pregnans fuerit, demonstrat q testator nō erat certus q vxor eēt pregnās, illa. n. monosyllaba si incertitudines designat. l. Titio. ff. qñ dies leg. l. cū ad presens ff. si cer. pe. sed qñ testator ignorat ventrē pregnantez, vi intelligere de quocunqz nascituro, secus si sciret, qr vr se referre ad eū qui est in ventre, sz Pau. de Ca. et Rapha. in. d. l. placet. et probatur in. l. si quis ita. §. si postbumis. ff. de testamē. tute.

¶ Tertio facit, qr illa verba si pregnans fuerit, possunt verificari in preterito, et i futuro, q debēt intelligi prout casus occurret. l. iij. in princi. ff. de adimen. lega. l. hec cōditio. §. fi. ff. de cōditio. et demō. et sic cū casus euenerit de futuro ita interpretāda sunt.

¶ Quarto, qr illa interpretatio est faciēda p quā testm̄ sustinetur sm glo. in. l. Gallus. §. quid si quis. ff. de liber. et postbu. interest. n. reipublice testamēta sustineri. l. vel negare. ff. quē admo. test. aperian. facit. l. quoties. la scda. ff. de reb. dub. cū vulg.

¶ Quinto facit, qr testator cogitauit de vno saltim partu, lz ergo preter spez plures postea partus intercesserint, nō debet testamentum vitiari, quia si testator considerasset, verisimiliter idem disposuisset. l. Titius. §. Lucius ff. de libe. et postbu.

¶ Sexto facit, qr si testator instituit postbumū qui ex vxore sua nascet, et contingat duos nasci, vterqz censet institutus fauore testamēti sustinēdi, sm Fed. de senis. cō. xliij. testator instituit. et Ang. cō. ccci. Factū tale. Et in terminis ita questionez nostraz decidit Jo. and. in addi. Spec. in rub. de test. Ange. cō. li. inci. Simon notarius. sequunt Ale. et mod. in. d. l. plz. et reperio Bal. cō. cxxviij. ad intelligētiā. in. i. lib. decide-

2 re questionē hoc modo. aut testator dixit si pregnans est, † et tunc testm̄ sit nullum, qr cogitauit de eo qui erat vel eē credebatur in vētre, secus si dixit, si pgnans eēt, qr intelligitur quicunqz. argu. l. fi. C. de postbu. heredi. instituen. et. d. l. plz. et ita etiā consuluit Barb. cōsil. vj. Ubi Christus. in. j. duo. vol. iij.

¶ Premissis non obstātibus, sm ea que proponuntur cōtrariū videtur de iure verius, qr in facto presupponitur q iste testator existimabat ex infirmitate illa posse decedere, q euadere, quo casu sm cōmunez doctorum sententiam, illa verba si pre-

3 gnās esset, † intelligantur de presenti, et ad futuruz nullatenus pūr adaptari, cū mens testatoris esset amplius nō posse viuere, et cōsequenter non posse amplius vxorem impregnare, sm Ang. in alleg. consi. ij. Simon notarius. quē sequit Paul. de ca. cō. ccccix. in. ij. parte. Casus iste. ad finez. sequūtur Alex. et moder. in. d. l. plz. et bene probat in. l. fi. C. de postbu. her. insti. iunctis iis q scribūt doct. ibi, et in. l. cōmodissime. ff. de liber. et postbu. pro cōcordia illaruz legū dicunt q in. d. l. fi. testator putabat se moriturū. Ideo dixit q mihi intra. x. menses nascet. ideo intelligūtur de postbumo, qui tūc erat in vētre, siue nascatur in vita, siue post mortē, et per ista tollūtur omnia cōtria, qr procedūt qñ testator non credebat mori ex illa infirmitate.

¶ Sz qr dura videri posset ista interpretatio iudici timorate cōscientie, ideo alia rōne probo istud testm̄ fore nullū rōne preteritionis, ēt q testator cogitasset de quibuscunqz filiabus nascituris post testm̄. Et ad hoc cōprobandū premitto, q ille dr

4 † preteritus, qui nō est institutus, nec vt opz exheredatus lz ei aliquid legatū fuerit. l. inter cetera. ff. de lib. et postb. l. ita tamē

5 §. qui rogatus. ff. ad treb. Hinc dicimus q legitima † dz relinqui filio honorabili titulo institutionis, alias testm̄ est nulluz. §. aliud quoqz capitulū. in auc. vt cū de appel. cognos. Hoc

6 sic premisso, dico hmōi † testamentuz nullū, qr filie femine nasciture fuerūt preterite. i. nō exheredate, nec aliquid titulo institutionis sibi relictū, et q ita sit pz per inspectionez testamenti, per q probatur optime negatiua coarctata ad scripturā testamēti. l. titie textores. et ibi not. maxime per Mod. ff. de le. j. Non ob. si dicat q fuit institutus vēter qr verū si nasceretur masculus, si vero nascerētur femine, testōr tūc legauit cuilibet florenos. c. et cū hec verba satis clara sint, ideo nō est aliter hesitādū. l. ille aut ille. §. cū in verbis. ff. de leg. iij. illa. n. dictio si vero disiungit sensuz, et verba, vt per Bar. in. l. si quis ita. ff. de vero disiungit sensū, et verba ... et est inchoatiua alterius orationis, et diuersificatiuo et arg. leg. et est inchoatiua alterius orationis, et diuersificatiua precedētis. l. pcibus. §. si vero. C. de impub. cū si. Non ob. si dicatur, q illa verba iure particularitatis ad saluādum

7 testm̄ debent exponi. i. iure institutionis, ne imperitia † notarii obsit voluntati testatoris, vt in simili dicit Bal. in. l. si cum ante. C. de don. ante nup. ibi decidit, q si notarius dicat q p̄

iure restitutionis reliquit, saluatur testm̄ et dz intelligi, iure institutionis. i. institutionis, qr verbuz restitutionis facile trahitur ad directuz vbi mēti testatoris nō repugnat. l. querebatur. ff. de mili. test. Itez ibi nō apparet q magis titulo institutionis, q legati reliquerit. Itez propter cōsonantiā dictionis, ibi satis constabat de imperitia notarij. Ideo isto casu nō debet nocere volūtati testatorum, secus in casu nro, vbi apparet de volūtate testōris, q titulo legati reliquit illa. c. quo casu nulla fit impropriatio ad sustinēduz testm̄, postq apparet de sua intētione sm Bal. in. l. quoties. ad fi. §. si autez testator. C. de here. insti. Et illa verba iure particularitatis, nullo pacto admittūt istā impropriationez. i. iure institutionis, vnde testm̄ hoc nō sustineri nō potest, hinc est q si testator dixerit relinquo filie. c. pro sua benedictione testm̄ erit nullū tanq filia fuerit pterita et illa verba pro sua benedictione nō admittunt hāc expositionez. i. pro sua institutione sz Imo. in. l. ex verbis. ff. de here. insti. Phil. de peru. in. c. si pr. de test. in. vj. Alex. in. l. nā qd. §. nō omnia. ff. ad treb. et in cōsi. statim allegando. Jas. in auc. nouissima. C. de inoff. test. col. viij. Nō ob. si dicatur q per illa verba, iure particularitatis apparet saltim q testator voluit legare illa. c. pro parte sua, quo casu si testator reliquit filie pro parte sua intelligitur reliqsse pro sua legitima. sz Bar. in. l. pero. in prin. ff. de leg. ij. ēt tūc sustinetur testm̄, qr iure institutionis cēsetur voluisse relinquere, sm Bar. Bal. Fulg. et Pau. de ca. in auc. vnde si parēs. C. de inoff. test. Bar. in. l. fi. ff. de pecul. leg. sequitur Bar. cō. clj. inci. Marsilius. et cō. seq. Pau. de ca. cō. cdix. in. j. parte. Ro. in. d. §. nō ois. et Car. in. c. Raynutius. de testa. Bal. et Pau. in. l. humanitatis. C. de impub. vbi in specie dicūr, q si pro parte sua testator aliquid relinquat vz testamētuz, et subintelligitur iure institutionis, licet nō addiderit testator ista verba in quibus etiā instituo. et idez voluit Cor. cō. cxxcvij. ante omnia. col. iij. in. j. lib. et istaz dicit esse cōmunez Dec. in. d. l. humanitatis. qr ista opinio non est vera, et posito qd sit vera, nihil facit in pposito. In primis cōtrariū tenuit Petrus de Eugubio inter cōsilia Bar. cō. cliij. quē vis maximi doctores. et cōtrium cōsuluit Ale. cō. lxx. inci. viso cōsilio. in. ij. lib. et cōtrariuz tenēt Jo. and. Jo. de Imo. et Andr. Sicu. in. d. c. Raynutius. Jas. in. d. auc. nouissima. Phili. de Perusio in. d. c. si pater. col. xxj. Matthe. in suis notab. Ale. in. d. l. hum anitatis. et in. d. §. non oēs. Salic. in. d. l. quoties. Soc. cō. lxxvj. viso testamento. in. iij. parte. Et ista sine dubio

8 est verior, qr pro forma requiritur qd titulo † institutionis relinquatur. d. §. aliud. et qr communis est sentētia, qd verbum

9 relinquo † additum certe rei importat legatum, nō institutionez. l. cogi. §. et generaliter. ff. ad treb. nō obstat respōsio Bar. dicētis q ista communis opi. fallit, quādo est relictum pro legitima, qr ista fallētia aliquo iure nō probatur. et expresse contrariuz probat tex. in. d. §. aliud. in ver. vel alium quemcunqz modū. Et posito quod cōtria opi. esset verior, tn̄ nihil ad casum nostruz, qr procedit quādo aliquid fuit relictuz filie pro sua legitima per verbuz relinquo, secus si per verbuz lego. ratio diuersitatis est, qr quādo datur aliquid in testamēto per verbū relinquo, tūc pōt intelligi dupli, vel iure institutionis, vel iure legati, ideo in dubio fit interpretatio vt datū intelligatur iure

10 institutionis, vt actus † potius valeat, q pereat. l. quoties. ff. de reg. iur. et qr necessitas nos vrget ita interpretari, et hoc modo verificatur ratio Bar. in. d. cō. clj. secus quādo per verbum lego, qr tunc apparet de volūtate, qd testator voluit relinquere iure legati, ideo cessat interpretatio, vt in simili dt Bar. in. l. centurio. col. iiij. ff. de vul. et pup. faciēdo propter hoc differentiā inter verba directa ciuilia, et directa nō ciuilia, et istud precise est q voluit Bal. in. d. l. quoties. ad finē. dū dicit qd si iure legati aliquid relinquat, tunc testm̄ est nulluz, quia lz olim

11 sm legem duodecim tabularum, verbuz † lego esset cōmune. l. verbis legis. ff. de verboruz significationi. tn̄ hodie distincta sunt ista nomina, vt patet in titulo de heredibus instituēdis. et in tit. de legatis. alias si cōtrariuz diceremus, sequeret qd dispositio dicti. §. aliud quoqz capitulū esset ludibriosa nec in rerū natura vnqz posset verificari, qd non est dicendū. Non obstat si dicat, qd nos sumus in terris eccle. vbi dz seruari ius canonicuz. sz qd cōmunis opinio est, q sufficiat relinquere legitimaz quocunqz relicti titulo, vt dicit Alex. in. d. l. inter cetera. ff. de libe. et postbum. qr Alexan. male dicit, quia magis

12 communis est, q de iure † canonico debeat relinqui honorabili titulo institutionis. sm Jas. in. d. auc. nouissima. Barb. in. d. c. Raynutius. Philip. de perusio in. d. c. si pr. col. xvij. et sequen.

[illegible] codicillorum, vnde bene colli- [illegible] Pau. de Ca[illegible] consil. sequen. [illegible] de excus. tuto. Alex. cons. xxx. [illegible] In hac. col. pe. [illegible] aggrediar. col. pe. in. iij. lib. Pre- [illegible] communis opinio est q̃ indi- [illegible] codicillaris concepta per verba habentia tra- [illegible] operetur effectum suum. ꝛ idez firmat Ale. [illegible] plura in. d. auc. ex causa. C. de libe. preter. ꝛ in varijs [illegible] que referre non expedit Bar. in. d. cons. vj. in. ij. dubio,

¶ Ultimo vidēdum est, an hec filia preterita possit deducere de fideicōmisso legitimaz ꝛ trebellianicaz. Et proculdubio cū celeatur pure grauata, vt concludenduz secūdum cōez docto- rum sententiam, q̃ soluz legitimaz valeat deducere, ſm Bar. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. vt in specie dt, q̃ qñ testamentuz est nullum propter defectum testiuz vel alia ratione, puta defectū preteritionis filiarū, tūc virtute clausule codicillaris veniētes ab intestato censent rogati restituere sta- tim, ideo detrahunt vnaz tm̄ quartaz, allegat not. in authen. ex causa. C. de lib. preter. que loquit qñ testamentuz est nulluz vitio p̄teritionis, ꝛ q̃ grauat' restituere, statiz nō possit duas quartas detrahere. firmāt canoniste in. d. c. Raynutius. ꝛ in. c. Raynaldus. de testa. Bar. ꝛ legiste in. l. quāquaz. C. ad legē falcid. ꝛ latissime Faber in repe. auc. nouissima. in. xxiij. q. in antep. char. C. de inoffi. testam. dicens ita vbiqz seruari de con suetudine, ꝛ in casu preteritionis tz Ale. cons. xxvi. Circa p̄mū. col. fi. vol. j. Barba. cons. xx. Factuz sic se hz. bal. cons. xxxvj. Pro- ponit. in. iij. parte. Bal. cons. cccxcj. Factū tale est. eadez parte.

16 ¶ Contrarium q̃ imo posthumus preteritus † grauatus p̄ clausulaz codicillarez possit detrahere duas quartas, tz Pau. de Cast. in dicta auc. ex causa. col. penu. ver. sed tunc querit. ꝛ Jas. col. antepenul. ver. tertia questio glo. est. Pau. de Cast. in. d. §. meminisse. Ang. cons. xcix. Petrus de Urbe. Faber in. d. auct. nouissima. vbi dicit q̃ ita consuluerunt Franc. Tig. Bart. Bald. ad 3ũia r̄ndet, q̃ loquunt in preteritione filij na- ti p̄e testamēti, q̃ tunc a principio testamētuz est nullū, ꝛ sic pure grauatus censet, secus si fuit preteritus filius nasciturus, q̃ tunc valuit a principio testm̄, ꝛ censet talis preteritus gra- uatus sub ꝯdōne, si testamentuz nō valebit, q̄ est proprie con- ditio, cū sit de futuro, vt notat in. l. cū ad presens. ff. si cer. pet. Et ista vltima opinio vt̄ amplectenda, attento q̃ fuit opinio aliquoruz q̃ indistincte filius detrahat duas quartas, siue pu- re, siue sub conditione grauet, quam firmat Joan. And. in. d. c. Raynutius. lz cōis sit in ꝯtrarium, vt supra dixi. intelligamus igit opinionē Joan. And. procedere in omni grauato sub cō- ditione saltim de futuro. Attento ēt quod fuerunt plures alij, qui tenuerunt q̃ cl'a codicillaris non operet effectuz vllū, qñ testamentum est nullum vitio preteritionis, prout tenuit glo. in. d. authen. ex causa. secundum quam consuluit Bal. consi. cccxcvij. Quedam domina. in. v. parte. vbi dt, q̃ lz doctores quāplures teneāt ꝯtrariū tñ in tanto discrimine bonū est adhe- rere opi. gl. lz ergo velimus tenere ꝯ glo. vt tenent cōiter do- ctores, tamen dicenduz est q̃ dicta clausula restringat, vt ma-

[illegible] posthu. argumen. nota. in. l. si serui ve- [illegible] opinio placet, quia per eas reducuntur [illegible] ad concordias. Laus Deo. [illegible] ego Jo. Franciscus de Ripa ex nobi- [illegible] ꝛ iura ciuilia interpret. mo- [illegible] academia, in cuius fides subscri- [illegible] subsignaui, saluo iudicio saniori.

¶ De hered. insti. ꝛ de libe. ꝛ posthu.

RESP. PRIMUM.

Testatrix Honoratuz nepotez heredē in- stituit, eiqz Carolum his verbis substituit, ꝛ si cōtingat heredes sine liberis ex suo corpore legitime procreatis, aut alias sine illis suorū appellatione eidez in futurum succedere quomodolibet possent, tunc ꝛ eo casu eidem ꝛ suis sic decedentibus dictis Carolum substituit. Questionis est, an consobrinus dictus institutus a nepote herede sine liberis legitimis defuncto defi- cere faciat conditiones fideicōmissi. Dubitationes augent il- la verba, qui suorū appellatione ꝛc. i. an iis consobrinus suis commode annumerari possit, ꝛ maxime cum huiusmodi di- ctio suus de iure plures recipiat interpretationes, verum q̃ a verborū p̄prietate, nisi melius disponentis repugnet, nullate- nus recedenduz est. ꝛ ex verbis testatricis manifeste appareat eam non tantum de agnato successore cogitasse, vt ex illis ver- bis, aut ꝛ quomodolibet in futurum succedere possent, recte ponderatis, nisi cauillemur, manifeste patet, quare responde- mus ea institutione heredis de dicto consobrino ab eodem nepote facta fideicōmissuz de iure expirasse.

1 An cōsobrinus, heres institut' a nepote herede defuncto sine liberis, p̄ferat substituto ipsi nepoti sine liberis decedentis.
2 Edictum de testamentis an prohibitorium sit.
3 Suus quinqz modis in iure accipit, ꝛ ibi vide declarationē.
4 Argumentuz a partibus remotis licite a iure admittitur.
5 Alternatiua aut, debet alternare diuersa.
6 Suoruz successorū appellatione nō tm̄ descendentes, agnati, transuersales. sed etiam cognati cōprehenduntur.
7 Dictio quomodolibet adeo vniuersalis ē, q̃ omnia ea q̄ sub ea complecti possunt, comprehensa videntur.
8 Suoruz heredum appellatione ij tantum veniunt, qui a lege ci- uili inter suos heredes connumerantur.
9 Agnationis ꝛ cognationis differētia de iure nouissimo subla- ta est. ꝛ vide nu. 10.
11 Uerba testamēti ambigua, ab alijs clarioribus verbis inter- pretationem accipiunt. ꝛ vide nu. 15.
12 Non honoratus grauari non potest.
13 Mulier consilio Galli non adstringitur, cum filios in pote- state non habeat.
14 Omnis oratio que varijs modis accipi potest, eam recipit in- terpretationem, que vitio caret.
16 Declarantis est interp̄tari ꝛ sensuz recipere a dclarāte, ꝛ nō ꝯ.
17 Dictio seu declaratiue accipitur.
18 Uerba geminata mentem testantium adeo indicant, vt inter- pretationem cōtrariam non admittant.
19 Uerba gn̄alia restringunt, ne nugatoria dispō intelligatur.
20 Uerba in fauorem instituti adiecta, in eius fauorem latissime sunt interpretanda.
21 Ea interpretatio in dubio sumēda est, ex qua perplexitas eui- tatur, ac actuum nullitas reijcitur.
22 Plurium verborū improprietatio non admittitur, licet vnius persepe recipiatur.

Respon. interpreta.

Testatrix Honoratuz nepotez suū he- redē instituit, eiqz substituit Carolum iis verbis, ꝛ casu quo cōtingeret he- redez sine liberis ex suo corpore legitime pro- creatis, aut alias sine illis, qui suoruz appella- tione eidem in futurum succedere quomodolibet possent ab hoc seculo migrare, tunc ꝛ eo casu contingente eidez ꝛ suis sic

1 descēdēntibus substituit Carolū ꝛc. Querit, an ꝯsobrin' his institutus a nepote herede d̄functo sine liberis faciat deficere

condõne fideicõmissi, tãquã sit de illis, q suorũ appellatione possunt eidẽ nepoti succedere. Cõstat cõsobrinũ esse in quarto gradu de iure ciuili. §. quarto aũt gradu. institu. de gradibus. ⁊ cessante linea ascendentiũ ⁊ descendentiũ, nõ extantibusq; transuersalibus, primioribus hereditatẽ ad eũ deferri sublata differentia agnationis ⁊ cognationis, auc. cessante. ⁊ auct. post fratres. ⁊ in corpore vnde sumit. C. de legitimis heredibus. ⁊ ideo constat eũ esse de illis qui possunt succedere ab
2 intestato, ⁊ ex testamẽto, cũ † edictũ de testamẽtis nõ sit prohibitoriũ, id est qd omnis habet factionẽ testamenti actiue ⁊ passiue, ⁊ sic omnis põt heres institui, qui non reperit prohibitus. l. filiusfa. ff. de testamen. Sed qz nõ ois qui põt succedere legitur positus in conditione, sed ij tantũ qui possunt succedere, vt sui, idcirco hesitatur, an cõsobrinus iste dici possit de illis, q applõne suoꝝ ꝯtinent, ⁊ qui vti sui succedere põt.
3 ¶ Pro cuius hesitationis resolutione premitto qd † quinq; modis põt dici suus. Primo dr̃ suus q sit de liberis in potestate parentis, ⁊ primũ locũ teneat. ⁊ dr̃ suus qz domesticus ⁊ quasi dominus est ẽt patre viuente. institu. de hered. quali. ⁊ differen. §. sui. in principio. ⁊ ff. de liberis ⁊ posthumis. l. in suis. Scdo dr̃ suus, hẽs omnis q a lege ciuili, ⁊ pretoria, inter suos heredes numeratur, in quos sunt oẽs descendẽtes, ascendentes, ⁊ trãsuersales agnati, institu. d legi. agnato. ⁊ cognat. successi. in princip. Nam cognati qui a pretore solo vocantur inter suos heredes nõ possunt ꝯnumerari, qz ptor nõ põt aliquẽ facere directo heredẽ. §. quos aũt. institu. de bono. possessio. Tertio, ois dr̃ suus qui ab intestato põt succedere. Ceteri vero qui ex testamẽto tñ succedunt, extranei nominant. l. hereditas. cũ sua gl. C. de pact. conuen. ⁊ auc. de heredib. ⁊ fal. §. si vero oblatũ. collatio. j. l. quicunq;. la scda. C. de omni agro deser. lib. xj. ca. filij. ad fi. d heret. lib. vj. Quarto, ois hẽs ẽt extraneus ex testõ vocat᷑ dr̃ suus, quasi in suum ius ⁊ locũ successerit. l. si potest diem. cum glo. ff. quando dies lega. ced. ¶ Uidendũ est ḡ de quibus suis senserit testatrix, nã si senserit de liberis fm primũ modũ, vel de ascendentibus ⁊ transuersalibus agnatis, vt in scdo loco dictũ est, certũ est ꝯdõnẽ esse defectã, ⁊ esse locũ fideicom. qz consobrinus non est de liberis, neq; de agnatis. cũ ex femina idest ex sorore ꝯiunct᷑ sit. institu. de legi. agna. tut. §. j. Si vero sensit tã de gnatis q̃ d cognatis, vel d omni hẽde, ꝯstat ꝯdõnẽ non defectã esse, qz hic consobrinus est cognatus. d. §. i. ⁊ est heres ex testamẽto. ¶ Ego aũt existimo testatricem sensisse de suis tam cognatis quã agnatis, q ab intestato huic nepoti succedere potuissent,
4 qd probo † argumẽto a partibus remotis, qd est validissimũ argumentũ. fm gl. in. l. qui se patris. C. vnde liber. de suis scilicet liberis quorũ appellatione veniunt oẽs descendentes. l. liberorũ. ff. de verb. signi. Nõ possunt intelligi hec verba aut alias sine illis q suorũ appellatione eidẽ in futurũ quomodolibet succedere possunt, tũ qz alternatiua (aut) posita inter liberos, ⁊ illos q suorũ appellatione succedere possunt, debet
5 alternare diuersa fm gl. in rub. ff. si ager vectig. vel emphy. peta. ⁊ in. l. vbi pactũ. ⁊ ibi Bar. ⁊ alij no. C. de trans. tũ qz si illa verba, aut alias sine liberis vt illis qui suorũ applõnem continent restringerent ad liberos quos testatrix posuit i prima parte cõditionis alternatiue, eẽt altera pars alternatiue q̃ de suis loquit frustra adiecta, qd non possumus, neq; debemus dicere. l. si qñ. ff. de legatis primo. c. si Papa. d priuile. lib. vj. Nõ ẽt de suis. s. descẽdentibus ⁊ trãsuersalibus agnatis duntaxat intelligi possunt. Tũ qz testatrix loquit de suis qui põt succedere, ⁊ sic de suis successoribus, non de suis. s. heredibus,
6 † suorũ autem successorũ appellatione non tãtũ descendentes ⁊ agnati transuersales, sz etiã cognati cõprehenduntur, qz ⁊ ij successores dicuntur. l. stipulatio ista. in prin. vbi gl. ⁊ scrib. ff. de verb. obl. ⁊. l. quedã. §. nihil. ff. de edm. tum qz testatrix posuit in conditione suos qui possunt succedere quomodolibet, ⁊ sic suos qui nõ tantũ iure agnationis, sz etiã iure cogna
7 tionis põt succedere, naz dictio † quomodolibet est vlis comprehendens quicquid põt sub ea cõprehendi fm glo. in clem. ij. in verbo quomodolibet. de sententia excõicatio. c. indemnitatibus. circa mediũ. in verbo quomodolibet. i. quocũq; modo. de elect. lib. vj. l. j. ff. de testamẽto mili. l. ij. ff. de pac. dotal. cum simi. de quibus per Dec. ꝯsi. xlvij. col. j. volu. j. Soc. ꝯsi. xv. col. xj. lib. j. Curt. senior ꝯsil. 50. Unde nihil facit ad rum-
8 bum, quod appellatione † suorũ heredũ ij tãtum veniãt, qui a lege ciuili inter suos heredes cõnumerantur, ⁊ quorum numero nõ sunt cognati, qz respondetur dupliciter. Primo, qd hic nõ queratur de suis heredibus, sed de suis successoribus, ⁊ non queritur de suis successoribus simpliciter, sz de suis successoribus quomodolibet, quo casu nõ est dubiũ etiã cognatos ꝯtineri, vt late per Ias. post Alex. in. d. §. nihil. ⁊ in. l. cũ filio. ff. de leg. j. Secũdo qz hodie cognati vocãtur a iure ciuili, ⁊ a
9 constitutione Iustiniana nulla habita † differẽtia agnationis vel cognationis. §. si quis igitur. in auc. de heredib. ab intest. ergo etiã cognati hodie cõnumerantur inter suos heredes, cũ ij qui a cõstitutionibus Imperialibus ad hereditatẽ vo-
10 cãtur, inter † suos ꝯputẽtur, pz iuribus vulgaribus. Que regula lz forte facta fuerit ante cõstitutionẽ dicti. §. si quis igitur. attamẽ ad futuras ꝯstitutiones porrigit. l. nõ est. ff. de le. j. maxime cũ lex antiqua procedat per viã interpretationis, interpretãdo q᷑ omnis vocatus a lege, vel ꝯstitutione principis inter suos heredes sit numerãdus, quo fit, vt ꝯstitutiones future interpretatiue intelligẽde sunt fz leges antiquas interpretantes, vt est tex. in auctẽtica de filijs ante dotalia instrũmẽta. in princip. ⁊ docet Pañ. in. c. si. de rescrip. ⁊ alibi sepe.

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

¶ Punctus totius ꝯtrouersie ꝯsistit in intellectu hoꝝ verborũ, si Honoratus heres decesserit sine liberis ex suo corpore legitime procreatis, aut alias sine illis, q suoꝝ applõne eidẽ Honorato in futurũ quomolibet succedere possent, vtrũ illa verba, aut alias sine illis, intelligẽda sint de descẽdẽtibus dũtaxat an vero ẽt de trãsuersalibus agnatis ⁊ cognatis? Si d solis descẽdentibus intelligãtur, purificata erit ꝯdõ sub q̃ fõmis fideicõmissarie. Si ẽt de agnatis ⁊ cognatis, erit ipsa ꝯditio defecta. ¶ Rñdi superioribus diebus de agnatis ⁊ cognatis, q dr̃ sui successores interpretationẽ faciẽdã tribus rõnibus. Prio, qz alternatiua (aut) posita inter duas ꝯdões dz alternare diuersa. Scdo, qz illa alternatiua (aut) alias sine illis q suorũ applõne quomodolibet succedere possent esset frustratoria, si de descẽdentibus solis intelligat, cũ in prima parte alternatiue, ⁊ in prima ꝯditione forẽt positi liberi, quorũ applõne veniunt oẽs descẽdentes. Tertio, qz illa verba quomodolibet succedere possent, clarissime demõstrabant oẽs, q (vt sui) poterãt succedere fuisse in ꝯdõne positos. Unde cũ in verbis nulla sit ambiguitas mihi visũ fuit amplectẽdũ sensũ, quẽ vba demõstrãt. ¶ Uerũ ex aduerso intelligo aliũ sensũ dari, ⁊ de solis descẽdẽtibus illa verba, aut alias sine illis, intelligi rõnibus sequen.
11 Primo, qz illa verba dñr † ambigua, q̃ per alia verba testamẽti declarãda, l. q filiabus. in prin. ff. de le. j. l. sz verũ. ff. de petitio. heredi. dr̃ autẽ factã fuisse mẽtionẽ suorũ in institutione q̃ testatrix instituit Honoratum ⁊ suos, que institutio suorũ vr̃ facta iuxta consiliũ Galli, ⁊ sic necessario intelligit de liberis do. Honorati heredis instituti, qui p vulgarẽ cẽsentur substituti, ne ex preteritione testamẽtũ annulletur. l. gallus. ff. de liber. ⁊ posthu. docẽt Bar. ⁊ alij in eadẽ. l. §. j. si modo verbũ suos positũ in institutionibus, qz ipsi honorãtur, intelligitur pro descẽdentibus. Ita quoq; intelligẽdum vr̃ verbũ suorũ positũ in ꝯditione. Que interpretatio suaderi dicitur ex eo qd sui in cõditione positi legũtur grauati, vt probãt illa verba, ⁊ suis sic decedentibus ⁊c. Ex hoc grauamine arguitur q᷑ testatrix sensit de suis quos honorauit in institutione, ⁊ sic de libe
12 ris, alioquin nullũ foret grauamen, qz qui † nõ honorat, grauari nõ potest. l. ab eo. C. de fideicõmiss. l. sed ⁊ si sic. ff. de leg. ij. Ista ꝯsideratio primo aspectu admodũ subtilis, ⁊ arguta vr̃, sz si intẽtius aiaduertat apparebit falsa, ⁊ nihil cõcludere.
13 ¶ In primis aduertẽdũ est, qd hic agitur d testatrice † femina in qua vr̃ cessare ꝯsiliũ Galli, qz nõ hz filios in potestate. l. illud. §. ad testamẽta. ff. de bonorum possessio. cõtra tabulas. ⁊ est tex. institu. de exheredatione liberorum. §. mater. Scdo aduertẽdũ est qd verbũ suos in institutione ponitur indeter-
14 minate, vt probaui i alijs allegationibus. Omnis † .n. oratio, que varijs modis intelligi põt, in ea interpretatione sumẽda est que vitio caret. l. quoties in stiplõnibus. vbi glo. dechi. ff. de verborũ obligationibus. Tertio aduertẽdũ est, qd verbũ suos nõ ponitur in cõditione simplr ⁊ indeterminate, sed declaratiue, ⁊ specifice, vt sonãt illa verba, aut alias sine illis qui suorũ applõne eidem Honorato q̃modolibet succedere põt, illud relatiuũ qui suorũ ⁊c. declarat verbũ illis vt intelligat de successoribus, qui vt sui possunt, quomodolibet succedere. l. i. C. d sacrosan. eccle. l. oẽs populi. ff. de iustitia ⁊ iure. Si ad ista duo aduertat, apparebit ꝯsiderationẽ aduersariũ retorqueri, ⁊ ꝯtra eorũ intentionẽ facere. Nã cõcedit quod vna pars
15 testamenti ambigua declaret per aliam clarã ⁊ certã, sz † nos

dicimus

[illegible] novis. ac vulgaris lo [illegible] g sunt in potesta [illegible] tantomagis dicendum est in hac [illegible] talem sensum habere his declaravit. [illegible] adduci aliaz rationez, videlicet quod intel [illegible] verbuz suos de iis q ab intestato ut sui succedere pos [illegible] migatoria quodammodo foret substitutio facta de do. Gauchardo quez tñ amantissimuz appellat, qr raro vel nunq̃ eveniret qd quis decedat absq̃ agnatis, vel cognatis, ergo

19 restringenda est cōditio, ut de liberis intelligat, sicut in simili de hac conditione si sine herede, que restringit ad liberos, ne testator videat fecisse fideicom. nugatorium, cum nunquaz solent quis decedere sine herede, attēto quod in defectuz oium succedat fiscus. l. i. C. unde vir & uxor. & facit tex. in cap. coram. ibi cuz ratio, vel nunquaz. de offi. deleg. Ista ratio vz multuz persuasiva, sz si bene attendat, apparebit eaz esse fallacē & perniciosam qd sic detegit. Constat testatricem magis dilexisse Honoratuz quaz Gauchardum, qr hunc heredem fecit, illum sub duplici conditione alternativa substituit. l. Publi°. §. i. ff. de conditio. & demōstratio. Cōstat ēt illas duas cōditiones alternativas fuisse i substitutione adiectas favore ipsius Honorati, & nō Gauchardi. l. filiusfamilias. §. cum quis. cuz simi lib° ff. d leg. i. fuerūt ēt liberi ipsius Honorati, & ij q apposone suoruz succedere possunt in cōdōne positi ad exclusionē ipsius Gauchardi, ut tradit per gl. in. l. Lucius. la secunda. ff. d here dibus instituēdus. & p Senen. in. l. heredes mei. §. cū ita. ff. ad Trebellianuz. q hec verba cōditionalia, sunt interpretanda, & intelligēda magis in favorez ipsius Honorati, quā Gauchar di. l. in conditionibus. §. si patronus. ff. d con. & demonstratio nibus. ubi hec conditio si primus heres nō erit, qr favore primi adiecta ad exclusionez substituti late interpretat, ut hec cōditio si heres nō erit, intelligat ēt si nō erit bonoruz possessor, & sic taz in successoribus iuris pretorii, quā civilis conditio purificatur. Ita hec cōditio aut si sine illis, qui suoruz appellatione quo quo mō succedere pñt, adiecta in favorez Honorati,

20 dz intelligi de illis qui possunt succedere taz de iure pretorio ut sunt cognati, quaz civili, ut sunt descendētes, & agnati. Nibil q facit qd testatrix appellaverit Gauchardū consobrinum dilectissimuz, qr constat eā predilexisse Honoratū, quez presumit minus gravare voluisse quaz fieri posset. l. unuz ex familia. §. si rez. ff. de leg. secundo. l. nummis. ff. de legatis tertio. cū sint ibus. Ideo donec sibi eēt aliquis d agnatione proximior, vel cognatione noluit substitutioni locū esse, & si aliter illa cōditio fine illis intelligat, frustra adiecta foret in favorez ipsius Honorati in cuius tñ favorē adiecta legitur, ut ex pdictis patet. ¶ Ad rationem cōtrariam, quod raro vel nunq̃ substitutio potuisset habere effectum, respondetur qd immo poterat hēre effectum in eventum quod Honoratus decessisset sine agnatione vel cognatis, ex quo pz nihil ad rez facere. simile in. l. ex fa-

[illegible] sine herede sim [illegible] ab intestato. Ideo [illegible] quare magis, non ad [illegible] restrictio per testatores ad [illegible] aliā restrictionē, & hoc [illegible] intelligitur si quis ita heres [illegible] ergo sim hunc qui ab in [illegible] ipse esset in cōditione

21 [illegible] positivez perplexa esset substitutio, ergo sim hunc nostrum dubio sic eum ida perplexitas, quod nō est dicēdum, cuz in cit. l. si titius. ff. de cōdi. institu. Respōdetur q cōditio illa si sine illis qui ut sui succedere possint quomodolibet intelligitur de successoribus ab intestato proximioribus ipso Gauchardo, qd pz ex eo qd loquitur de iis qui possunt succedere, q de proximioribus, qr remotiores non pñt succedere ipso Gauchardo volēte hereditatez adire. l. i. C. de success. edic. & hoc modo cessat perplexitas, cessat ēt illa cōsideratio, q ipso Gauchardo decedēte sine liberis sint substitui fratres ipsius, qr ipsi non sunt proximiores ipso. §. si plures. insti. de legiti. agna. succesfione. Cessat etiaz dispositio. d. §. si. l. ex facto. qr cōditio intelligitur de quocūq̃ herede ab intestato, quo casu cessat illa dispositio ut. s. dictuz est. Immo nō intelligitur de omni successore ab intestato, sz de proximiore ipso Gauchardo substituto. & ita videt bal. cō. cclij. ut(?) non instituit sororē. lib. i. Ubi nūt vz stādum verbis, & nō diminanduz, nō. n. puto verba convertēda, & penitus trāsmutāda propter nostras imaginationes defendendas, prout video fieri in hoc casu, ubi alternativa resolvitur in expositivā, & dictio alias que diversitatez designat convertitur ut idētitatē denotet. Itē illa verba quomodolibet succedere possunt, que sui natura sunt generalissima, & q quoscūq̃ successores ab intestato, taz de iure pretorio, q̃ civili, in cōditione positos designāt, restringātur ad solos descen-

22 dētes, lz. n. aliquādo tolleretur improprietas unius verbi, tñ nunq̃ duorum vel trium, & minus plurium, ut de subauditione dixit Ulpia. in. l. i. §. legi aūt. ff. de her. insti. Laus Deo.

¶ De subst. & pact. in matri. adiectis.

RESP. PRIMUM.

NObilis Ac potens do. Antonius de Claromonte dominuz Joānem eius filium heredem instituit, & eo decedente sine liberis, plures suos filios gradatim substituit, & ultimo morienti sine filiis domi. Tristādum de Claromonte, & eius filios gradatim substituit. Questionis est, an substitutio expiraverit, cum do. Joannes decesserit cum liberis masculis, & feminis, & quoniam etiam dominus Tristandus & eius filij non domino Joanni, sed ultimo morienti substituti sunt. Verum quia dominus Antonius Joanni alternative substituit, videlicet si Joannes eius heres sine liberis, vel si liberi dicti Joannis sine liberis decederent masculis, & ultimo sic decedenti dominum Tristandum & eius filios substituit, q̃ quidem conditio purificata est, nempe quia dominus Jacobus, Guido, & Joannes, filij predicti domini Joannis sine liberis decesserunt, ideo substitutioni locum esse respondi, presertim quia dominus Tristandus non simpliciter, sed alternative ipsi domini Joāni substitutus est, sed ad veritatem alternative (etiam in conditionibus) sufficit unam partem veram esse, maxime etiam cum huiusmodi substitutio ultimo sine liberis decedente facta, sit compendiosa, que fideicommissariam continet, in fideicommissaria autez substitutione peremptis gradibus precedentibus hereditas remanet penes gravatuz cum onere restituendi substitutis in gradibus subsequētibus, qui etiam filij domini Joannis in conditione positi ex verisimili mente testatoris tanquam honorati & substituti gravari potuerunt, licet communis sententia repugnet, que limitationem recipit a coniecturata voluntate testatoris, & iudex a communi concurrente aliqua coniectura discedere facile potest.

¶ Et licet in huiusmodi fideicõmissaria substitutione ea tantum veniant, que ex vltima voluntate capiuntur, ⁊ ideo bona ipsi Joanni donata in fideicommisso contineri non videantur, tamen secundum ea que proponuntur in fideicommisso contineri respondi, ⁊ omnia bona dicti domini Antonii iure fideicommissi ad filios dicti domini Tristãdi spectare detracta legitima, ⁊ Trebellianica, si prohibita non fuerit.

¶ Joannes predictus filius ⁊ heres dicti domini Antonii testamẽtum pariter cõdidit, in quo institutus legitur Jacobus ipsius testatoris filius ⁊ vniuersalis heres, ⁊ si dictus Jacobus sine filijs masculis decesserit, eidem Joannem eius fratrẽ substituit, ⁊ eidẽ Joanni sine filijs masculis decedẽtibus substitutus est secundogenitus domus de Claromonte habilis ad succedendum ⁊ ea lege ne sit ecclesiasticus, ⁊ q2 dicti Jacobus ⁊ Joannes sine liberis decesserunt superstitibus tribus liberis domini Tristandi, videlicet reuerendissimo domino Francisco Cardinali ⁊ legato Auenionensi, secundo genito nec nõ magnificis dominis Petro, ⁊ Guidone tertio ⁊ quarto respectiue genitis, ⁊ longe antequã substitutioni locus fuerit, predecesserit dominus Ludouicus primogenitus. Ideo questionis est an hmõi substitutio caduca sit. cum reuerendissimus dominus legatus secũdogenitus ecclesiasticus sit, ⁊ vbi caduca non sit, queritur quis hoc loco secundogenitus habeat Petrus. s. an Guido? Et licet reuerendissimus dominus legatus secundogenitus probetur, q2 secundo loco natus est, tñ huiusmodi substitutionẽ nullo iure caducã esse respõdi, q2 reuerendissimus dominus legatus respectu substitutionis de qua agitur secundogenitus dici non recte potest, nã qualitas requisita ad actum debet adesse tpe quo de illo actu agitur, ⁊ eo tpe quo actus ꝯsummat effectũ, ⁊ maxime in substitutionibus in quibus oportet qualitatẽ adesse tpe quo substitutionis dispositio sumit effectũ, ideo Guidonẽ, ⁊ si quartogenitus sit loco, hoc tamen casu secundogenitum habilem ad portandum nomen ⁊ arma domus de Castro nouo respõdi. dominus vero Petr⁹ ⁊ si tertio sit loco genitus, hoc tamẽ casu pͥmogenitus de Claromõte habetur, cum nullus sit respectu domus ⁊ familie de Claromonte qui eum precedat. dimidia igitur bonorũ domini Antonij ex eiusdem testamẽto ad oẽs filios domini Tristandi deuoluitur, dimidia vero bonorum que fuerunt quondam domini Joannis filij domini Antonij ex eiusdem testamento ad Guidonem spectat.

¶ Quia hereditas, nec hereditaris quota, pacto dari non potest, cum huiusmodi pacta contra bonos mores recipiantur, quia liberam testandi facultatem tollunt, ideo huiusmodi pacta etiam in contractu matrimonij celebrata nullo iure defendi possunt, nec iuramentum contra bonos mores prestitum obligatoriũ est. Quare rñdi huiusmodi pactũ, quo cauetur quod fauore dicti matrimonij Joannes sit heres vniuersalis Antonij eius patris reseruatis vsusfructibus eius vita durante, ⁊ sexcentis libris annui redditus, de quibus libere disponere possit, de iure nõ subsistere. Quod etiã in vim donationis dfendi nullo iure potest, quia ex verbis testamenti cõstat Antoniũ non donare, sed iudiciũ suũ vltimum in Joannẽ conferre voluisse, ex quo ipsũ heredem vniuersalẽ appellat. Nec iuramentũ potest operari quod actus testandi in donationem resoluatur, cum non soleat iuramentum vltra consensũ operari, nec dispositionẽ auget, sed quã reperit cõfirmat.

¶ Questionis insuper est, an donatio Castri noui ⁊ Claromontis in primo pacto matrimoniali scripta soli Joãni facta videatur? cũ nõ fuerit Joanni ⁊ liberis, sed soli Joanni fauore matrimonij ⁊ liberorũ ex eo nasciturorũ facta, ⁊ sic verba dispositiua donationis non sunt concepta in personã liberorum, nec per Joannem pro illis fuit recepta donatio. Quare respondi ipsis liberis ex huiusmodi donatione nullũ ius acquisitũ esse, licet fauore filiorũ facta legatur, poterit que Joannes de eisdem bonis libere disponere, de quibus etiã grauari non potuit, ex quo iã effecta erant propria ipsius domini Joãnis p retentionẽ vsusfructus illorũ a testatore, nã in fideicõmisso vniuersali nõ veniũt bona ꝓpria hẽdis grauati.

¶ Sed posito, quod ex superiori pacto Castra illa liberis ex illo matrimonio nascituris ordine successiuo post mortẽ domini Joannis data intelligantur prout merito donatis applaudet. Iterũ dubitari contingit, an in huiusmodi donatione filie femine comprehendantur, qđ manifeste negamus, quia ex dispositione declarata non acquirit, nisi quatenus in declarãte contineatur, sed in dispositione declarante filiabus nulla donatio facta legitur de dictis Castris, nec de alijs bonis, sed solum iubentur dotari in summa scutorũ quinque miliũ, licet dici possit filijs masculis ex eodem matrimonio nascituris dicta Castra donata censeri post mortem domini Joannis saltem in vim modi adiecti per illa verba fauore liberorum pro illis educandis ⁊c. nam dictio illa pro, modum inducit, ⁊ exclusio filiarũ mediãtibus quinque milibus scutis, inclusionẽ masculorum aperte demonstrat, ⁊ quia masculi ex illo matrimonio grauati dotare filias, honorati manifeste arguuntur, ⁊ licet liberi in conditione positi honorati nullo iure probentur, si tamen fideicommisso grauentur, tunc honorati iudicantur, ex quibus sequitur domi. Joannem nõ potuisse dicta Castra suis filijs masculis relinquere, nec illis in preiudicium masculorum in extraneos disponere posse.

1 Substitutus vltimo substituto, an censeatur substitutus primo instituto.
2 Substitutionis cõditione deficiente, deficit substitutio ⁊ econtra vide nume. 4.
3 Non honorati grauari nõ pñt, ⁊ ibi vide, an positi in ꝯditione, cẽseãt positi i dispositione, ⁊ vide nu. 8. ⁊ nu. 9. ⁊ nu. 11.
5 In substitutione fideicõmissaris peremptis gradibus precedentibus hereditas remanet penes grauatum cũ onere restituendi substitutis in gradibus subsequentibus.
6 An substitutio facta secundo nato, eo nõ nato euanescat. ⁊ ibi vide declarationem ad decisionem Oldra.
7 In substitutionibus cõditionalibus ⁊ alternatiuis, sufficit alteram partem veram esse.
10 Iudex concurrente aliqua coniectura, potest a cõmuni opinione dubia recedere.
12 In substitutione fideicommissaria an bona heredi donata cõprehendantur. ⁊ vide nu. 13.
14 An substitutio Joannis facta de secũdogenito domus d Claromonte habili ad succedendũ, reddatur caduca? q2 secundogenitus est ecclesiasticus.
15 Qualitas requisita ad actum debet adesse eo tempore quo actus consummat effectũ, maxime in substitutionibus.
16 Substitutio facta de secũdo domus Claromontis intelligit de secundogenito tempore mortis. ⁊ vide nu. 17.
18 Mẽs ꝯiecturata defuncti nõ minus obseruãda est q̃ expssa.
19 An pactũ quo cauetur, qđ fauore dicti matrimonij Joãnes sit hẽs vniuersalis Antonij eius pr̃is, reseruatis vsufructib⁹ eius vita durante, ⁊ sexcentis libris annui redditus valeat?
20 Hereditas pacto dari non potest.
21 Pactum de particulari successione a iure reprobatur.
22 Vsufructus reseruatio maxime restricta ad vitam, non conseruat facultatem testandi.
23 Juramentũ ꝯ bonos mores prestitũ, non est obligatoriũ.
24 Lex nõ propter bonos, sed propter malos facta est.
25 Vbi lex presumitur, ⁊ super presumpto statuit, tũc nobis nõ licet contrarium allegare, nec presumere.
26 Consuetudo contra bonos mores nõ recipitur, neq3 valet.
27 Nobilitas sine virtute ⁊ probitate consistere non potest.
28 Consuetudo peccati ẽt venialis nutritiua, vel solius prauitatis inductiua, ⁊ contra precepta decalogi nõ admittitur.
29 Facultas testandi non est de iure ciuili, sed naturali.
30 Intellectus ad text. in. l. apud Labeonem. ff. de inim.
31 Si in contractu matrimonij contrahẽs aliquẽ suũ dicat, vel faciat heredẽ, censetur in eũ vltimũ iudicium conferre.
32 Juramentum nõ ampliat dispositionem vltra cõsensum, sed quam reperit confirmat.
33 Pactum quo de consuetudine, aut speciali nobilitatis prerogatiua defenditur, in vim vltime voluntatis sustinetur. ⁊ vide fauore militie. nume. 34.
35 Dispositio iudicatur secundum tempus in quod confertur.
36 An donatio Castri noui ⁊ Claromõtis in pacto matrimoniali apposito soli Joãni, aut eius filijs, ex illo matrimonio nascituris facta intelligatur?
37 In fideicõmisso vli non veniũt bona propria hẽdis grauati.
38 Ex dispositione declarata ius nõ acquiritur, nisi quatenus in declarante continetur.
Dictio pro, modum inducit.
39 Filij fideicommisso grauati honorati censentur.
40 An castra acqsita filijs masculis do. Joannis equaliter omnibus, an vni tantum acquisita intelligantur.
41 Dispositio non extenditur ad personas in ea non expressas.

Respons.

[illegible] ...Antonij" ...substituit filios ...gradatim. ...vocauit post ...dom. Tri- ...respondēdū, qō euanuerit ...standus ⁊ eius filij nō legū- ...Joanni heredi instituto, sed vltimo ...Primus nos dicere qō testator volue- ...istud nō reperiat a testatore disposi- ...deficientis. vbi Bal. ⁊ alij not. ff. de hered. instit. l. vni- ...Princip. testator in suo vltimo. C. de cadu. tol. qua rōne ɔsuluit Ald. ...decederet nasciturus, ⁊ si in pupillari etate vel alias qñcunqz ...etate vel alias si testator instituit si ...substituerit scḋo nasciturū, ⁊ si secūdus in pupillari ...qñcunqz moriat sine liberis substituerit Bernar- ...dus, frēz, ɔcludit Ald. qō nō nato scḋo substitutio euanuerit, qr Bernardus fuerat substitutus scḋo hēdi instituto. Sequit

Joan. And. in addit. Specul. titulo. de testa. super rubrica. in addi. magna. versicul. occurrit etiam casus nouissimus.

C Scḋo, qr conditio † substitutionis deficit, naz. d. Joannes decessit cuz liberis masculis ⁊ femmis, ĝ quantuz ad dominū Joānez substitutio expirauit. l. filiusfa. §. cuz quis. ff. de lega. j. l. ex facto. §. penul. ff. ad treb. cū ɔcord. Nec dicat qō. d. Tristā dus ⁊ eius filij fuerint substituti ēt vltimo liberorū ipsius dñi Joānis, tū qr substitutio istud nō cātat, tuz qr si substituti fuis- sent vltimo liberorū decedēti sine filijs substitutio n̄ valuisset, qr ipsi liberi nō legunt † honorati nec instituti, ĝ grauari mini- me poterunt. l. ab eo. C. de fideicō. Qō āt non fuerint honorati, patet, qr tm̄ legant positi in ɔdõne, ĝ nō sunt in dispositione, ⁊ sic nō dicunt honorati, qr ɔditio nihil ponit. l. si qs sub ɔdō- ne dandoruz decē. ff. si qs omissa caus. testa. Et qō positi in cō- ditiōe nō cēseant substituti tenuit gl. fi. in. l. Lucius. la. ij. ff. de hered. instit. ⁊ sequuntur cōiter doctores, vt attestat Joan. de Jmol. in. d. §. cuz qs. ⁊ Alex. in varijs cōsilijs relatis p Jas. in .l. prima. C. de pact. ⁊ ɔprobat latissime Curti. senior ɔsilio xlij. quia inquit Bald. ⁊ Soci. in. l. cum auus. in fine. ff. de ɔditio. ⁊ demon. ⁊ consilio. xciij. libro quarto.

C Verū p̄missis nō obstantibus vī substōni locū fore, ⁊ sic fi- lios dñi Tristandi ad hereditatez ⁊ bona quondā dñi p̄dicti Antonij admittēdos, qr p̄supponit testatorē substituisse Joā- ni hēdi suo Guidonē, ⁊ gradatim ceteros eius filios sub du- plici ɔdõne alternatiue, vez si Joānes eius heres sine liberis, vel si liberi dicti Joānis sine liberis masculis decederēt, ⁊ vl- timo sic decedēti dī substituisse dictū Tristādū ⁊ ei⁹ filios, q̄ ɔditio euenit, qr oēs liberi dicti quondaz dñi Joannis, s. Ja- cobus, Guido, ⁊ Joannes, decesserunt sine liberis, ĝ locus ē dz † substōni. d. l. ex facto. §. antepen. ⁊. l. hēdibus. ff. eo. tit. cuz sim. ⁊ hec nr̄a cōclō ex resolutionibus sriorū cōprobabit cō- firmabiturqz, ⁊ verissima solidaqz appebit. C Nō obstat igi- tur p̄ma rō, qō filij dom. Tristādi nō fuerint substituti Joāni heredi. sz posthumo filio vltimo loco vocato. Qr respondet qō huiōi substitutio facta post mortē oīuz filiorū vltimo de- cedenti sine filio dī cōpendiosa, q̄ cōtinēt ēt fideicō. sz Bar. in. l. Cēturio. ff. de vulg. ⁊ pup. de qua fideicō. substōne tracta- tur ad presens, in fideicōmissaria † āt substōne peremptis gra- dibus precedentibus, hereditas remanet penes grauatū cuz onē restituēdi substitutis i gradib⁹ subsequētib⁹. l. vnic. §. p

[illegible] ...Bar. quē Jmol. ⁊ se- ...pma pte. psis dubio. Soci. ...in directa: substitutione. Ad ...in casu p totū. Non etiā ...ex eo quod Joa. ...decesserint sine ...alternatiue, vez si ipse aut eius ...Joānes, qr tn̄ altera euē- ...veritatez alternatiue, decesserint sine ...ff. de reb. dub. cū. n. ff. de condit. l. si hered. pla- ...declarat ... in re scriptum, vel posteri sui decesserint heres sub du- ...Salice. post Ray. iō afficit rē ad quēcūqz vadat. vt ...concludit Bar. in. l. ⁊ Bal. in. l. Sctibus. C. de impub. ⁊ de vulg. ⁊ pupi. Alex. ɔsi. xiij. lib. iiij. Corne. ɔs. cccxvi. quē cō. lib. iiij. Non deniqz obstat tertia rō, quod filij dñi Jo. here- dis instituti non potuerint grauari, cum non fuerint bonora- ti, sed solum in conditione positi. Qr ad istud se offert duplex risio. Prima, quod grauamen non fuit iniunctū filijs ipsius do. Joan. in conditione positis. Sed ipsi Joanni heredi insti- tuto sub duplici conditione posito, vt supra dictū est, nā hoc casu gra- namē est in psona heredis, q grauari potuit, vt dt Bar. quem alij sequunt in. d. l. Cēturio Salice. in. d. l. Sctibus. vbi subdit quod filij in ɔdõne positi, ⁊ eoꝝ heredes detrahūt trebellia- nicā ex psona heredis instituti, q fuit grauatus. Scḋa est solo- quod in occurrēti casu do. Jo. in condõne positi, fuerunt † ho- norati ⁊ substituti, ĝ grauari potuerūt. d. l. ab eo. Nec obstat cōis opio gl. in. d. l. Luci. qr non pcedit absqz difficultate. ⁊ Jstā sniaz tenent plurimi excellētissimi doctores. Jnter quos fuerunt Aldr. Bal. Sali. Raph. cū. Paul. de cast. Maria. Soci. Ant. de prato veteri. Ant. de Rosel. ⁊ Andr. Sicul. q̄s referunt Curti. in. d. ɔs. xlij. ⁊ Corn. in ɔsi. cxlvi. col. v. lib. ij. q̄ sniaz vtpote magis ɔsonā voluntati testantiū alias recolo de- fendisse, sz qr iudices nō solent a cōi opio. doctoꝝ discedere, malentes errare cū pluribus, quā sancte iudicare cū paucori- bus, iō rn̄deo quod cōis opio limitat ⁊ declarat, vt non pce- dat quoties ex dispositis in aliqua pte testi colligi potest † ɔie- ctura voluntatis testatoris, quod voluerit filios in cōditione positos substituere pñi heredi instituto. sz Soc. l. d. l. cū au⁹. vbi subdit quot, que, ⁊ quales ɔiecture sufficiant ad demōstrā- dū hanc voluntatē, iudicis arbitrio relinquendūz est, vt dicit Corn. i. d. ɔsi. cxlvi. quod pp varietatē opinionuz, ⁊ pp rōes hincinde efficaces, que reddunt cōez opionē gl. in. d. l. Luci. dubiaz, ab ipsa cōi iudex † concurrente aliqua ɔiectura disce- dere facile pt. Jn casu āt nostro concurrunt q̄ plurime ɔiectu- re, que efficacissime ondunt mentē testatoris fuisse substituere liberos masculos in conditione positos, ĝ seqt nostra ɔclō, quod do. Anto. testōr potuit ab eis relinquere fideicom. con- iecture aūt huius volūtatis sunt quatuor. Prima elicit ex eo quod testōr solū masculos † in conditione posuit, quod nulla alia rōe factū credit, nisi qr volebat testōr vt bona ɔseruarent in familia ⁊ agnatione sua, vt tradit p Joā. Andr. in additio. Spec. sup rubrica de testa. ⁊ ita in terris nostris firmat Guido Pape decis. dxxxiiij. ⁊ idē tz Franc. Curti. in. l. emācipata. C. q admitti. vbi attestat se vidisse multa ɔsilia prestantissimoꝝ doctoꝝ toti⁹ Jtalie. ⁊ ita nouissime ɔsuluit Deci. cōs. cccxviij. in cā istoꝝ nobiliū. in. ij. vol. que ɔiectura conseruande agna- tionis coadiuuat ex eo quod ipse testōr in defectū masculoꝝ sue familie voluit quod filij do. Tristandi substituti portarēt nomē, ⁊ arma sue familie, ⁊ agnationis. Secūda cōiectura col- ligit ex eo quod voluit suos liberos masculos excludere filios do. Tristādi substitutos, ⁊ ipsos filios do. Tristādi substitu- tos, excludere suas filias, neptes, ⁊ proneptes feminas. Et sic voluit qō extātibus liberis masculis filie femine nō admitterē- tur ad successionē bonoꝝ ipsius testōris, qō gl. ⁊ cōiter docto- res, i. d. l. Luci. itelligūt ab itestato. ita qō voluerit testōr cōser- uare liberis masculis ius legitimuz succedēdi ab itestato coꝝ parētibus, q̄ cōis intelligētia stare nō pt, qn̄ solū liberi masculi sunt i cōdōne positi, ⁊ filie p testōrē exclusē ab hēditate eius, vt in casu nr̄o, qr si contigisset prout contigit do. Joan. heredem

Rn̄sa. d. Jo. Fran. Ripeū.

grauatū decederet cū filijs masculis, et feminis, sequeret quod ipse filie succederent pri simul cū masculis, qd testator noluit, vt ergo saluet volūtas, arctamur fateri qd testator voluerit filios masculos in cōditione positos eorū pri substitui. Ita phanc (nro iudicio) concludētez rōnē consuluit Corn. cons. xx. vsi. pma facie. col. pe. li. iiij. et Soc. cons. cxvj. li. iij. col. v. vbi dicit qd ista rō est verissima et ineuitabilis. Tertia cōiectura deducit ex eo, qd filias dotare voluit et c. nā cū filias quas nō posuit in cōditione, et exclusit fauore masculorū honorauerit in certa summa, magis atque magis credēdū est qd voluerit honorare et ex testō vocare ipsos liberos masculos in cōditione positos ad exclusionē substitutorū, q feminas excludūt. arg. l. si viua mre. C. de bo. mat. Quarta cōiectura resultat ex eo qd testator digressus est ad plures substitutionū gradus, semp vocādo masculos, et in defectum masculorū vocādo. d. Tristādū et ei filios, quo casu censet testator ēt substituisse liberos masculos in cōditione positos eorū pri, scdm Pet. de Ancharā. cons. lxxiiij. et Phil. et lz sint qui velint hanc cōiecturā nō sufficere solā, nisi iuncta cū alijs multū dicum operari. arg. l. ij. ff. de excus. tuto. et ita dicit Soci. in. l. cum auus. charta viti. et in. d. cons. cxvj. col. pe. Possent forsassis alie coniecture dici ex verbis testa. Sz qr nō fuit exhibitū, ad illud me remitto, cū predicte satis superq; satis sufficiant. Cū igit do. Jo. vltimo defunctus, fuerit honoratus et substitutus do. Joāni eius patri, nihil proponit quare non debeat esse locus substitutioni, vel ex psona. d. Joānis filij vltimo defuncti tanquā grauati, et q grauari potuit cū fuerit honoratus, et substitut eius pri et c. Sz qr. d. Anto. testator cōtēplatione matrimonij donauit dicto. d. Joāni ei filio terras et dominationes Castrinoui et Calmōtis, ac eū fecit heredē oim bonorū suorū, reseruatis libris sexcentis annui redditus, de quibus possit dis-

12 ponere. Querit an in pdicta substōne fideicō. cōprehendant bona donata dicto. d. Joāni: an dūtaxat bona reseruata vel sexcente libre annue. Videret pmo aspectu qd bona donata in fideicō. nō cōtineri, qr Joā. hēs ea habitur fuisset ēt si hēs nō extitisset, ergo in fideicō. nō cōprehēdent, in quo ea tm veniūt que ex vltima volūtate capiunt, vt est casus in ppris terminis in. l. sequēs qd. ff. de leg. ij. Pro resolutione tn, plura in casu pñti cōsiderāda veniunt. Primo, cōsiderādū est qd do. Anto. in 3tu. matrimonij tria fecit, primo donauit Joāni suo filio terras et dñationes Castrinoui Clarmōtis. Scdo, conuenit qd filius mascul et heres d. Joānis habebit in 3tu matrimonij terraz et dñationem de Chastardo. Tertio, fecit dictū Joānē hēdez vniuersalē. Circa duo prima, vcz castra et dñationes Castrinoui et Clarmōtis et Castardi, aduertēdū est an. d. Anto. ante eius obitū trāstulerit dñiuz dictorū castrorū in. d. Joānē donatariuz tradōne vera. vel ficta. puta p cōstitutū, vel pcariū, oue alia via, s. p retentionē vsusfructus, prout ē in casu nro, et tunc talia castra donata nō veniunt in fideicō. d. l. sequēs qd. Si vero nō trāstulisset dñiuz ante eius obitū, tūc est aduertendū, an. d. Jo. heres et donatarius adiuerit hēditatē absq; beneficio inuentarij. tūc qr aditione hēditatis cōfessa eēt actio cōpetens Joāni ad bona donata. l. Stichuz. §. aditio. ff. de sol. l. fi. §. si vero. C. de iure delibe. talia castra cōprehenderent in fideicō. sz Guido. Pape. cōs. ciij. sequunt vndecim qsita. col. iiij. Circa vero alia bona in quibus. d. An. pacto fecit hēdem Joānez, cōstat illa in fideicō. cōtineri, qr tale pactū nō vz. l. hēditas. C. de pac. cōuentis. Et vbi valeret substineret in vim vltime volūtatis ex priuilegio, vel cōsuetudine, sz gl. Bar. et alios

13 cōiter in. l. lz. C. de pac. ergo i fideicō. cōtinebunt, qr omnia q vltima volūtate capiunt, in fideicō. cōprehēdunt. d. l. sequēs qd. et. l. cū virū. C. de fideicō. et. l. qd gō. ff. de leg. j. Ex qbus apparet qd oia bona dicti quōdā Anto. iure fideicō. spectāt ad filios dicti Tristādi detracta legitima filiorū, q cū essent decē liberi erit semis, auc. nouissima. C. de inof. testa. et trebellianica, si nō sit phibita detractio. Si vero sit phibita, dubitari poterit an valeat phibitio. Et cōis est qd in filijs pmi gradus nō valeat, p. l. iubem. C. ad Trebel. Sz qr 3ria opinio seruat in curia Tholosana, quā ēt ab obiectis aduersantiū defensaui. l. l. nemo pt. ff. de leg. pmo id nō expedit circa h insistere. Et hec quātū ad substōnez facta p dnm An. dixisse sufficiat. ¶ Veniamus nūc ad testm dicti quōdā. d. Jo. filij et hēdis. d. Anto. in quo legit institutus heres vniuersalis Jacobus ipsius testatoris fili. Et si. d. Jaco. decesserit sine filijs masculis, substitut ē. d. Jo. ei fr, et si. d. Jo. decederet sine filijs masculis, substit est scdo genit domus de Claromōte habilis ad succedēdū puiso qd nō sit ecclīasticus. Et qr vtraq; substitutio purificata fuit. qr Jac. primus. deinde Jo. mortui sunt sine liberis, supstitib trib filijs do. quōdā Tristandi de claromōte, vcz reuerendissimo do. Francis. Cardi. et legato Auenionen. scdo genito. Magnificis dñis Petro et Guidone. iij. et. iiij. respectiue genitis, cū longe antequā substōni locus fuerit pdecesserit. d. Ludoni. pmo

14 genitus, dubitat an dicta substitutio reddat caduca: Cū reuerendissimus. d. legatus scdo genitus sit ecclesiasticus, et vbi nō sit caduca, dubitat an dictus Petrus vocatus sit, an vero do. Guido: Circa ista dubia plura dicēda se offerūt. Sz nos more nro paucis agemus. ponēdo solū rōnez dubitādi et decidendi. Rō āt prime qōnis, q dubitationē mouet ea esse vt, qr reuerēdissimus do. legatus q est scdo genitus. d. Tristādi est vir ecclesiasticus. ergo substitutio vel irrita et caduca. cū legatur substitutus scdo genitus habilis. q nō sit ecclesiasticus. Qd āt reuerendissimus. d. legatus sit scdo genitus probat, qr scdo loco natus est, nec refert qd do. Ludo. eius frater ante euentum substōnis decesserit, qr pma et scda genitura est quedā qualitas nālis, sicut qualitas minoris, vel maioris etatis, vt declarat Soci. cons. cclij. col. vj. ver. ponderāda est. lib. ij. ergo est immutabilis. §. fi. inst. de legi. agna. tutel. et cōsequenter omni tpe erit scdo genit. sz hac rōne dubitādi nō obstante arbitramur substitutionē nō fore caducā. qr reuerēdissimus. d. Legat respectu substitutionis de qua agit nō pōt dici scdo genitus. ad qd

15 probādū psupponimus qd qualitas requisita ad actū dz adesse tpe q de illo actu agit. l. in delictis. §. si extraneus. ff. de nox. et tpe q actus cōsumat effectuz. l. ij. ff. de aur. et arg. docet Bar. in. l. ex facto. ff. de vulg. qd maxime verū est in substitutionibus i quibus oportet qualitatē adesse tpe quo dispositio substitutionis sumit effectū. l. ex facto. §. si qs āt susceperit. ff. ad Treb. p quē tex. Alex. ibi determinat qōnē nraz, dt. n. qd recipiens feudū vel emphyteosim ita qd semper transeat in primo genitum vel secundo genitum, intelligitur de primo genito tempore mortis eius de cuius successione querit ante cū idē determinat Bal. in. l. ij. C. de iure emphy. hmōi ergo substitutio q vocatur scdo genit domi de Claromōte sub cōdōne si Jo. moriat sine filijs masculis pculdubio intelligēda est de eo qui erit se-

16 cundo genitus tpe quo morief Jo. sine filijs masculis, vt patet ex pdictis, et cōfirmat multipl. pmo, qr scdo genitus indeterminate ponit, ergo talis indeterminata locutio a futuro depēdet euētu, ergo a futuro euētu declarāda est. l. cū incert. ff. de leg. j. et cōsequēter de eo iterpretāda q reperiet. ij. genitus tpe quo substitutio sumit effectuz. Scdo, qr testator volebat substituē scdo genitū. et sic. d. Francis. si eēt secundus, et do. Petrū si esset secundus, et do. Guidonē si eēt secundus. Nā participiū istud secūdo genitū cōdōnez facit. vt docet Bar. in. l. j. ff. de cō. et demō. et pbat, qr participiū resoluit in relatiuū, et sbm sm gl. in. cle. j. de preb. trad. Bart. in. l. Centurio. in penul. qōne secūde qōnis pncipalis. ff. de vulg. et pupil. relatiuū āt iunctū verbo futuri tpis cōdōnē importat. l. Stichuz qui meus erit. ff. de leg. j. l. nuper. de le. iij. Sz quoties testator sub cōdōne substituit, si cōdōnē extitisse sciebat, et adhuc in futurū poterat exire, expectādū est adimplemētū qd a futuro pēdet, vt ē declaratus in. l. si iā sci. ff. de cōd. et demon. dictus āt Jo. Pater do. Jo. qui substituit secūdo genitū, sciebat tpe quo testatus est do. Tristādū hēre pmo, et secundo genitos, et sic cōdōnem extare, et nihilominus noluit se restringere ad secūdo genitum qui tūc erat, ergo de eo intellexit q reperit secūdo genitus tpe quo substitutio purificabit. Tertio cōprobat rōne nro sensu, cōcludēti, qr testator nō substituit secundo genituz do. Tristandi, sz secundo genitū domus de Claromonte, certū āt est qd do. Legatus nō est secundo genitus domus, id est nō est ille qui teneat scdm locuz domus. lz sit secundo genitus do. Tristādi. nā cū ministerio testator vocauit secūdo genitū dom, vt ostēderet qd nolebat substituere eū qui eēt hēs do. Tristādi, et portaret nomē et arma domus de Claromonte, nec eū q eēt secūdo genitus scdm nāz, sed scdm respectū domus i. respectu successionis et armatorū. d. āt legatus nō est secundo genitus respectu domus et armorū, nec eē pt, cū sit ecclāsticus ergo et c. Ex quo patet duplex responsio ad rōnez dubitādi. Primo rñdet, qd non intellexerit de secūdo genito scdm nāz, sz de scdo genito domus. Scdo rñdet, qd testator sensit de scdo genito, q tpe quo substitutio purificaret teneret locū scdi, vt ex pcedētib apparet, sz eo tpe. d. Legat tenebat, et iā pmū locū, ergo de ipso nō est interpretāda substitutio. Nā ēt in pmo genitura succedit secūd pmortuo pmo, et in locū secundi succedit tertius, vt est tex. et ibi oēs not. in. c. lz. eē de voto. si. n. querat quis sit primus

mus, quis secūdus. tpe purificate conditionis, seu substitutionis fateri coguntur reuer. do. legatū eo tempore esse primum, q nemo eū tūc antecedit. §. discipulis. i pemio. ff. l. prim. ff. de verbo. signi. cū simil'ibus. Et sic cōcludit reuerē. d. legatuz nō esse scdo genitū, & cōsequēter substōnē nō esse caducaz. Sz restat hesitatio, vter sit secundo genitus an. d. Petrus. an. d. Guido. Et vr q d. Petrus, qi eū pcedit d. legat', & qi est habilis, & tpe purificate substōnis secūdus, vr ipse vocatus, & nō do. Guido, qui vr tertius. Sz h nō obstāte, i vero sensu credimus vocatū do. Guidonē, qi ipse est secūdo genit' † domus,
17 habilis ad portāduz nomē & arma domus, n. i. d. Petrus heres vniuersalis est pmo genit' domus de Claromōte. cū nullus sit q respectu domus & hēditatis & representationis eū precedat. nō est inhabilis ad portāduz nomē & arma domus de Castronouo, cuz ipse nō possit duo diuersa arma deferre, vcz de Claromōte, & de Castronouo. turpeqz sit. d. Petrū desere re arma pris & familie pprie, cui' ē heres, & trūc' siue stipes, & accipere aliena. Et hec est rō, qi testator voluit substituere secūdo genitū domus de Claromōte habilē & nō pmo genitū, qi sciebat pmogenitū dom' teneri deferre arma ppua ipsius dom', & hac rōne nō vocauit secūdo genitū dom' de Claromōte simplr, sz vocauit habilē, intelligēdo habilē q posset ppagare familiā de Castronouo, p susceptionem plis licite, & portare arma & nomē, adeo vt noluerit q eēt ecclasticus. Ita
18 nos docet cōiectura ta † mēs defuncti, q nō minus obseruāda ē q expressa. l. cuz res. vbi late Jas. in. vi. nota. ff. de le. i. & l. cū pponebat. ff. de lega. ij. Istō ēt nobis ostēdit rez experiētia, a q iz arguē. cap. multis. xiiij. distin. c. q sit. d. electio. Dimidia igit bonoz. d. Ant. ex testō eiusdem. d. Ant. spectat ad dēo filios. d. Trist ādi. dimidia ai bonoz q fuerūt quōdā dni Jo. filij. d. An. et eiusdē testō spectat ad dñz Guidonē. Nā cū dñs Jo. decesserit superstitibus qnqz liberis. eoz Ultima l q nō potuerit grauari ē secūs. d. auc. nouissima. Esset nūc deueniendū ad testm̄ Jacobi. Uerū qi ipse substōnē a Jo. ane eius patre fcāz de secundo genito dom' de Claromōte cōprobauit & repetijt. nō expedit altr insistere, qi dicta, & ꝯclusa circa testm̄ Jo. repetita videri possūt circa testm̄ Jacobi idē disponētis.
¶ Ueniam' ḡ ad scōaz partē ꝯsultationis ppositē, vcz ad pacta mr̄imonialia, circa q d plurib' dubitat. Et prio discutiēda sunt pacta inita i ꝯtu mr̄imonij quōdā. d. Jo. & d. Marie d culi. Ex quib' plurime oriunt dubitationes, quaz pma est,
19 vtruz † valeat pactū illud, q cautū ē qd fauore dicti mr̄imonij Jo. sit heres vniuersalis Ant. eius pris reseruatis vsufructibus eius vita durāte & sexcētis libris annui reddit', d quibus dict'. d. Ant. possit libere disponere. Et pma facie vr rñdēdū qd valeat, qi stāte reseruatione pdicta ꝯstat tale pactū nō esse de vniuersali successione, ergo vr validū, cū nō auferat liberaz testandi facultatem, q rōne dicit Bal. post Pet. in. l. fi. col. fi. C. de pac. qd valeat donatio certe ptis hēditatis. & ita vr velle Alex. ꝯl. xxix. perspectis. col. v. li. v. Et qi. d. Ant. iurauit n̄ ꝯuenire, quo casu vr seruādum iurm, cū possit seruari absqz detrimēto salutis eterne. cap. quemadmodū. de iu. iu. & qi iurm facit actū valere eo mō quo valere pōt. l. cū pr. §. filius mēz. ff. de lega. ij. cū ergo tale pactū possit valere in vim donatiōis inter viuos, vt dt Bal. i. d. l. fi. Bar. & alij l. i. stiplo h mō concepta. ff. de verbo. oblig. vbi firmāt valere donationē particularē collatā post mortē. & ꝯsequēter valebit istd pactuz, vt donatio qi ē particularis, stāte reseruatione pmissa, & qi vbi tale pactū non valeret, de iure cōi, tn̄ vr substinēdū p ꝯsuetudinē, que (vt aliqui dicūt) viget in Gallia, vt in ꝯtu mr̄imonij possit hēditas dari pacto. Ita Bal. in. l. cū Archimedoruz. col. fi. C. de in poss. leg. & in. c. i. §. filij nati. p illū text. ti de feu. fue. ꝯtr. leer domi. & agna. vasal. Et stāte hmōi ꝯsuetudine. ita determinat Steph. aufrerij in additi. ad capel. Tholosa. decis. cccclij. vbi subdit ita fuisse per plura arresta decisum inter nobiles. ¶ Premissis non obst. Sauiz (q non valeat tale pactū)
20 pbat, qi pacto † dari non pt hēditas. l. hēditas. C. de pac. conuen. & ratio ē multiplex. Primo, qi talia pacta tollūt liberā facultatē testādi, qd est ꝯ bonos mores. l. ex e C. d inutil. stipul. l. pactū qd dotali C. de pact. cū similibus. Secundo, qi inducit votuz captande mortis. l. fi. C. de pac. c. detestanda. de concess. pben. li. vj. Tertio, qi necessitat ad id qd liberi arbitrij eē dz. l. ij. C. de sacrosanc. eccle. & ita ꝯcludūt oēs scribē. in. d. l. pactuz. & in. d. l. fi. & in. d. l. stipulatio h modo concepta. & firmat late Alex. ꝯl. xxviij. lib. iij. & autoritates ad h abundāt. Et ista ꝯclusio verissima apparebit, si allegata in ꝯtrarium tollantur.

Non obstat itaqz dūz dr, q propter reseruationē non est pactuz de vniuersali successione. Qi rñdetur dupliciter, pmo, q
21 etiaz † pactuz de particulari successione est a iure reprobatū, vt est tex. in. d. l. pactū qd dotali. quē ibi no. Dec. in. iiij. ampliatione. & ita firmat Pet. de anch. in rubr. de test. ad finē. Ale. in. d. l. fi. col. fi. Dec. ꝯsi. clxxxiij. co. iij. bar. ꝯl. stanz allegādo. militat. n. rō voti captāde mortis ēt in pte, nec liba foret testādi facultas i ea pte q valeret pactū. Seqret qz eūdez posse decedere cū plurib' testis & vltimis volūtatib', qd ē in iure absonū. Scdo rñdet, q h pactū ē de vli successione, vt pz ex cōtextu vboz, ibi q sit hrs vlis. Nec reseruatio disponēdi de lexcētis libris annuis facit q Joā. nō sit heres vlis, qi si do. Anto. nō disposuit d illis sexcētis libris, tūc accrescūt ipsi hrdi. l. i. §. si ex fundo. ff. de hered. inst. Si vo disposuit instituēdo aliū in dcis sex cētuz, ille institut' in re certa erit legata. l. quoti. C. de hrd. inst. l. cū qdā. ff. de libe. & posth. & idē de reseruatiōe vsufr.
22 dicendū ē, pterea reseruatio vsufr. † nō ꝯseruat facultatē testādi, qi vsufru. finit morte. §. finit. insti. de vsufru. q maxime dicendū est, qi hmōi reseruatio legit restricta ad vita, vt sonāt illa vba, sa vie durāt. Et in pposito rñdet Paul. de cas. in. d. l. fi. & cons. ixxv. in. ij. pte notandū est. Seqt Com. consi. clxxvi. in pseni. lib. ij. Et Dec. cōs. xxx. co. ij. Silr non obstat iuramē
23 tū, qi tale † iuramentū pstitū ꝯ bonos mores non est obligatoriū. reg. nō est obligatoriū. de reg. iur. in. vi. Et q pactū de futura successione non firmet iuramēto, firmāt Cyn. bar. Ang. Paul. & alij oēs nemine discrepāte. in. d. l. pactuz. & in. d. l. fi. firmāt oēs canonis. in. c. cū ꝯtingat. de iureiu. bar. in. l. si qs p eo. ff. de fideius. & ita ꝯcludit Alex. in. d. ꝯsi. xxviij. Nec qcq̄ facit qd dicit Bal. in. d. c. i. §. filij nati. ti de feud. fuer. ꝯtro. inter do. & agna. vas. quē secut' est Aufr. in loco palle. qi nec rōnes sue ꝯcludūt, & ipsi fuerūt varij & ꝯtrij. nā Bal. ꝯtriuz firmat in. d. l. pactū. & in. d. l. fi. vbi dicit q tale iuramentū non obligat, qi ꝯ ius diuinū, & ꝯ oēm rōnem. & ipse Aufre. testat sepiuz iotics variasse. Qd eoz rōnes sint friuole & non ꝯcludentes pz. Mouent. n. pmo p text. in. c. ij. de pac. libr. vi. q loquit in pacto negatiuo de non succedendo, q non inducit votū captāde mortis, ideo firmat iuramento. fm Bart. in. d. l. si qs pro eo, & sequunt dēs in. l. pactū. C. de colla. Mouent ēt vnica rōne, imo pniciosa psuasione, dicū. n. q nō debem' dicere q tale pactū inducat votū captāde mortis, qi nescimus qd sit in alo paciscentiuz, sz bn̄ scimus q iuramentū seruari pōt sine interitu salutis eterne. Sz lz nesciam' nos qd sit in alo paciscentiū, id saltē scimus q tale pactū pstat occasionē captāde mortis, & sic scimus q est ꝯ bonos mores, ḡ nulla rōne dz iuramēto firmari. d. regu. nō est obligatoriū. Itez id ēt scimus, q in aio paciscentis pt eē hmōi votū captāde mortis, & sic scimus, qd est ꝯ bonos mores, ḡ nulla rōne dz iurō firmari. d. regu. nō ē obligatoriū. Itē id ēt scimus q in aio paciscentis pt eē hmōi vo-
24 tū mortis captāde, ergo nō refert, q ēt possit nō eē, cū lex † nō sit fcā pp bonos, sz pp malos. c. iz. de reg. §. qi vo. in aut. vt fine pbib. mat. & lz sit posse iperire aliquos bonos viros, q rarissimū est, teste Satyrico Juuenale inquiente Rari qppe boni &c. nez & Filius añ diē pris inquirit in annos, vt inqt elegās ille poeta. Quid nō tn̄ in eis cessat legis vigor, q ad obuiādū fraudib', & hoīz malicijs inuēt' est. l. i. §. serū. ff. de postu. not. mod. in. c. sedes. de rescrip. Preterea h est psumptio iuris & de iure, cū hac psumptione voti captande mortis lex statuerit pactū hmōi nō eē recipiēdū. d. l. ex eo. & d. l. pactū. vbi
25 ait † lex psumit, & sup psumpto statuit, nō lz nobis ꝯtriuz allegare, nec psumere, qi psumptio legis superat psumptionē hoīs c. inuentis. de spōs. not. in aut. sz iaz necesse. C. de don. ant. nup. & opi bal. in. d. c. morib'. rephendit Jaco. Aluar. ibi. & Ale. in. d. ꝯs. xxviij. lz non ita apte rñdeāt rōnibus adductis p bal. Nō obstat ptensa ꝯsuetudo, q fm Bal. in. c. i. §. filij nati. ti de feu. fue. ꝯtrouer. inter domi. & agna. vasa. pt inter nobiles hre aliqd motiuū fauore mr̄imonij eqtatis, qi sub tali pacto nobiles inueniūt nobiliores vxores, & inde crescit nobilitas, qi qui allegat ꝯsuetudinē dz illā pbare cū sit facti. c. i. de ꝯsti. lib. vj. tradit Bal. in. l. de qb'. ff. de legi. Et vbi pbet, rñdet q talis
26 ꝯsuetudo † non valet, nec est recipienda, qi vbi aliqd est pbibitū deduci in pactū, tāq̄ ꝯtriuz bonis moribus, tale pactū nūq̄ iuramento, neqz statuto, neqz ꝯsuetudine validari pt, cū idez vitiuz sit in ꝯsuetudine, q est in ipso pacto. ita docet bar. in. l. oēs popul'. in. iij. q. pncip. ff. de insti. & iur. & ita concludit Capella Tholosana in. d. decis. ccccliij. qcqd ibi astruat Aufre. quē miror voluisse talia pacta valere iter nobiles, & nō iter ple

belos, q̄ñ nobilitati sit magis ꝯdonādū, q̄ possit captarī mortē alteri⁹, ꝛ turpia pacta inire, q̄ nihil aliō ē q̄ꝫ nobilitatē ipāꝫ
27 reprobam facere, q̄ tñ † sine virtute ꝛ probitate ꝯsistere neq̄t. c. nunq̄. lvj. distin. c. nos q̄ presumus. el. distin. c. pen. de p̄ben. Animus. n. est, q (teste Seneca) nobilem facit hoiem. ꝛ s̄m Claud. et aliat virtus nobilitate parens. certe v̄r ipsuꝫ Aufreriuꝫ cui Bal. adstipulaꝛ, q̄ istud sit sp̄ale fauore nobilitatis, cōcessisse vnū pestiferū p̄uilegiū nobilibus, vt inuicē possint vite insidiari, vt facultatē testandi sibi valeāt adimere. ab h̄ certe p̄uilegio liberet nos dn̄s. Nec refert q̄ p arresta, ita q̄ñq̄ fuerit iudicatū, vt ille asserit, q̄ exēplis nō est facienda lex, nec iudicādū. l. nemo. C. de sen. ꝛ interl. om. iud. nec q̄ factū sunt, s̄ꝫ q̄ fieri debuit inspiciēdū est, vt no. in. l. s̄ꝫ lꝫ. ff. de offi. p̄s. Et certe (salua semp s̄nia spectabilium oīoꝝ) nō v̄r hm̄oi ꝯsuetudo recipienda, nec nobilitatē putamus tali impuro fauore dehonestandi. Nec dicaꝛ q̄ doc. Bar. in. d. l. oēs populi. procedit qñ pactū id est ꝫ bonos mores, q̄ ꝯtinet turpitudinē, vel inducit hoies ad peccandū, secus si factū sit ꝫ bonos mores iuris ciuilis, ꝛ turpitudinē non ꝯtineat, vt v̄r in isto casu, s̄m Dec. in. d. l. pactū. vbi dr̄ q̄ libertas testādi est de iure ciuili, q̄ꝫ pote
28 rit tolli p ꝯsuetudinē s̄m eū. Qr rn̄deꝛ q̄ talis † ꝯsuetudo e peccati nutritiua, ꝛ ꝫ p̄ceptū decalogi, non occides, q̄ p̄ceptū ēt de homicidio mentali intelligiꝛ. c. homicidiorū. c. piculose. c. si cui, de peni. dist. j. Ergo talis ꝯsuetudo, q̄ dat occasionē voti captande aliene mortis, tanq̄ꝫ nutritiua peccati erit nullius momēti. c. fi. de p̄sc. ꝛ ibi ampliaꝛ p Abb. ꝛ Imol. vt p̄cedat ēt si consuetudo sit nutritiua peccati venialis tm̄. Et procedit nō solum si re ipsa ꝯtineat in se peccatū, s̄ꝫ ēt si solū p̄stet occasionē, vel pronitatem delinquendi. c. ex parte. quē ibi no. Panor. de ꝯsue. ꝛ idē dr̄ Panor. in. c. fi. col. iij. eo. tit. ꝛ. c. ad nr̄as. ꝛ ibi Fel. de prob. vbi dr̄ q̄ ꝯsuetudo, ꝛ lex nutritiua peccati, vel inductiua soluus p̄uitatis dr̄ pestis in prouincia, adeo q̄ ñ pōt p principē ꝯfirmari. p tex. in. c. illa. xj. dist. Ceterū salūm
29 est q̄ facultas testandi sit de iure ciuili, vt dr̄ Dec. imo ē de iure nāli, vt legiꝛ i testō veteri, firmat Bar. in. l. iterdū. ff. de ꝯdi. inde. s̄ꝫ forma ꝛ solēnitas sit de iure ciuili. l. iꝫ. ff. de testa. Nō ēt refragaꝛ q̄ dr̄ Dec. hāc ꝯsuetudinē nō videri ꝫ bonos mores postq̄ꝫ a ciuibus ꝛ nobilib⁹ approbaꝛ, p tex. in. l. itē apō Labeonē. in prin. ff. de iniur. q̄ sua ꝯsequentia non est paruissima. alias si ꝯsuetudo ciuiū ꝛ nobiliū esset facere ꝯct⁹ illicitos, vel furta, aut homicidia, sequereꝛ q̄ talis ꝯsuetudo nō diceretꝛ ꝫ bonos mores ciuitatis, q̄ a ciuibus approbaꝛ. q̄ ꝯstat ēt falsissimū. d. c. fi. de p̄scr. ꝛ. d. c. fi. de ꝯsue. ꝛ ita ꝯcludit Ias. i. l. singularia. col. pe. ff. si cer. pet. Nec obstat text. allegat⁹ p eum in. d. l. apud Labeonē. q̄ q̄daꝫ sunt boni mores vnius ciuitatis nō ip̄robati, nec approbati in alia, nec a iure. Quidaꝫ sunt boni mores approbati a iure, ꝛ in alia ciuitate, q̄dā sunt mores a iure reprobati. Ad cognoscenduꝫ aūt, vtrū aduersus bonos mores ciuitatis factū sit. dr̄ tex. in. d. l. apud Labeonē, eē
30 inspiciendū loci ciuitatis, ꝛ sic logl i de bonis moribus vnius particularis ciuitatis, q̄ nō sunt a iure reprobati, ꝛ hoc casu tꝫ ꝯtra. sunt approbati, q̄ ñ dr̄ fecisse ꝫ bonos mores, q̄ tales mores obseruant. Nos aūt loqmur de ꝯsuetudine q̄ pacto de hēditas, q̄ lꝫ approbeꝛ a ciuib⁹, tñ talis ꝯsuetudo ꝛ talis mos, est ꝯdānatus a iure p̄p votū captande mortis. d. l. ex eo. q̄ nihil facit illa lex, ad punctū nr̄e q̄ōnis. q̄cq̄d dicat Dec. q ad ista ñ animaduertit, ꝛ ꝯtrū ꝯsuluit ipsemet Deci. ꝯs. cccxv. in cā que quōdā. vbi reprobat ꝯsuetudinē ꝛ pactū ēt factū in ꝯctu matrimonij de hereditate tota, vel de quota, vt ibi late per eum. ¶ Nō deniq̄ obstat q̄ hm̄oi pactū possit sustineri in viꝫ donationis iter viuos, q̄ ex verbis ꝯstat q̄ do. Ant. volebat vltimū iudiciū in Ioānē ꝯferre, nō aūt donare, cū eū vellet esse heredē vlem. ita dr̄ Bar. i. l. tale pactū. §. fi. ff. de pac. vbi inq̄t, q̄
31 si in ꝯctu matrimonij ꝯhens † aliquē suū dicat hēdē, censeꝛ i eū ꝯferre vltimū iudiciū, vbi aūt ꝯstat aliquē nolle donare, infirmū pōt opari q̄ actus testandi ꝯuertaꝛ in donationē, q̄ infirm nō opaꝛ vltra ꝯsensuꝫ. l. fi. C. de nō num. pec. c. veniens. de iure
32 iu. nō. n. infirm amplia † dispōnē vltra ꝯsensum, s̄ꝫ q̄ꝫ reperit cōfirmat, teste Bal. ꝯs. cccxlie. sup eo. lib. iij. Nā si do. Anto. voluisset donare facile ei fuisset exprimere sicut exp̄ssit de Castro nouo ꝛ Claromōte, que legiꝛ donasse, ꝛ postea addidisse. Et vltra volun q̄ Ioānes p̄dictus sit suus hēs vl̄is. Et q̄ pactū de futura successione ēt particulare, non sustineaꝛ in vim donationis inter viuos, pꝫ, q̄ cōis est ꝯclō, q̄ tale pactū non firmeꝛ iure, vt ꝯdictū fuit, q̄ certe cōis ꝯclō esset falsa, vel derisoria, si infirm sustineret pactū in viꝫ donationis inter viuos. Id circo doctores ad cognoscendū vtrū tale pactū ꝯtineat donatione inter viuos collatā post tp̄s mortis, iuxta tradita i. d. l. stipulatio hoc mō ꝯcepta. An vero sit pactū future successiōis dicit inspiciēda esse verba vtrū paciscēs vsus fuerit verbo donare, vel ne prout loqꝛ Bal. i. d. l. fi. dū dr̄ posse donari parte hēditaris, nā ipse vtiꝛ verbo donare, secus aūt si vtaꝛ verbo instituere, vel hēdē esse s̄m Mod. ibi ita declarātes terminos. Et si neutro hoꝝ verboꝝ vsus fuerit, tūc pōderādū est, vtrum p modū obligationis ꝯstituēde post mortē, an p modū dande successionis. Primo casu vꝫ pactū, scđo casu nō vꝫ. ita declarat Old. ꝯs. cxxix. ad hūdā. ꝛ Bar. l ꝯsil. cxxij. promitto tibi, ꝛ tu mihi. Cōstat aūt l casu occurrēti, q̄ pactū fuit ꝯceptū p viam dande successionis ꝛ hereditatis. vt sonāt verba illa. q̄ sit hēs vl̄is. i. j. l. iis verbis. ff. de here. insti. ꝛ. d. l. pactū q̄ dotali. l verbo hēs esset. Nā quoties oblō nō originaꝛ l p̄sonā hēdis, sed bona ipsa post mortē transferunꝛ, dr̄ ꝯuentio de futura successiōe. l. s̄ꝫ, ibi res ei⁹ p̄tinerēt. C. de pac. Et optime tradit Cur. iunior ꝯs. eo. circa p̄missaꝫ. vbi dr̄ q̄ nisi ita dixerimus, eēt manifesta iuris repugnantia inter. d. l. stipulatio hoc mō ꝯcepta q̄ vꝫ p̄missio oiuꝫ bonoꝝ post mortē, ꝛ dictā. l. ex eo. ꝛ. l. pactū q̄ dotali. q̄ volūt q̄ nō valeat pactū de futura successiōe ēt p parte, ꝛ hec ē ip̄a veritas, ꝛ doc. recepta s̄nia, cui aduersari sine temeritate, ꝛ isolentie vitio nemo pōt. S̄ꝫ fac tale pactū iure subsistere, an licebit p̄ri filiū, quē ex pacto hēdē fecit grauare, vt si sine liberis masculis decesserit hēditatē alteri restituat. Nos intrepide tenemus licuisse p̄ri grauare filiū oni fidei
33 cōmissi, q̄ tale † pactū q̄ ꝯsuetudine, aut sp̄ali p̄rogatiua nobilitatis dfendiꝛ. in vim vltime volūtatis sustineꝛ. ꝛ nō i vim ꝯctus, vt est casus, quē ibi gl. Bar. ꝛ oēs not. i. d. l. s̄ꝫ. C. de pac.
34 vbi deciditꝛ, q̄ pactū de futura † successiōe fauore militie vꝫ in vim vltime volūtatis, ꝛ supremi iudicij, ꝛ sic pōt reuocari totū, q̄ lōge magis poterit mutari i parte, vcꝫ, vt post mortē hēditas alteri restituaꝛ, ꝛ ita ibi Alex. ꝛ alij ꝯcludunt. Et si pactū de futura successione iter milites solū defenditꝛ in vim vltime volūtatis, certe nō aliter iter Paganos defendi poterit. ad idē tex. in. d. l. fi. vbi dr̄, q̄ ita demū pactū sustineꝛ, si is ꝯ cuius hēditate agiꝛ ꝯsenserit, ꝛ in tali ꝯsensu vsq̄ꝫ ad extremū vite spaciuꝫ p̄seuerauerit, si q̄ nō p̄seuerauit, s̄ꝫ in totū mutauerit volūtatē, vel in parte pactū nō tenebit i parte mutata, ꝛ istud exp̄sse voluit Bar. in terminis nr̄is. d. l. tale pactū. §. fi. vbi dr̄ q̄ si p̄r ꝯtulerit extremū iudiciū i ꝯctu inito cū filio, tale iudiciū sustinebiꝛ in viꝫ vltie volūtatis cū duobus testibus, q̄ iter alios ñ valeret nisi adessent septē testes necessarij ad tale extremū iudiciū. l. fi. C. de test. ꝛ ita ēt tenēt Io. Fab. Pau. de cast. Bal. Saly. ꝛ alij cōiter in. d. l. fi. Itē facit q̄ effectus huius pacti, q̄ Ioānes sit hēs ꝯferꝛ post mortē absq̄ꝫ vlla oblōne sum ptura exordiū in p̄sonā hēdis, cū idē paciscens sit futur⁹ hēs, ꝛ eidē ꝫ eundē nō possit dari actio ꝛ oblō. l. viani⁹. ff. d fideiu.
35 dispō † aūt iudicaꝛ s̄m tp̄s i q̄ ꝯferꝛ. l. q̄ sp̄ōse. C. de do. an nu pt. l. i fuga. C. ad le. faui. d plagi. q̄ talis dispō iudicari dꝫ vltia volūtas, ñ ꝯct⁹ inter viuos. ꝛ ita p hāc rōnē ꝯcludit Bar. l ꝯs. lxxvj. p̄r filio. ꝛ cū sit vltia voluntas, seqꝛ q̄ Ioānes filius, cui ēt dicto pacto habēte effectū vltime volūtatis acq̄rebaꝛ hēditas, potuit onere fideicōmissi grauari. l. trāslatio. ff. de adimē. le. l. ab eo. C. de fideicō. Itē facit, q̄ p̄r pōt grauare filiā in dote q̄tenus excedit legimā. l. Titia. §. Lucius, ꝛ. l fi. §. filie. ff. de le. ij. Ergo multo magis poterit eū grauare in hēditate q̄ꝫ p̄r illi dedit. Et hanc s̄niam amplexa fuit Capella Tholosana. ꝛ eā dr̄ veriorē esse Aufrerius ibi, s̄ꝫ dicat q̄ñq̄ꝫ vidisse iudicari ꝯtriuꝫ ꝛ lꝫ ibi adducat q̄sdā rōnes p ꝯtria pte. ad illas tñ patet claramēto, q̄ procedunt retenta opinione eoꝝ, q̄ dicūt tale pactuꝫ valere in viꝫ donationis inter viuos, ꝛ i viꝫ ꝯctus, qō ꝯstat eē falsuꝫ, vt patet ex predictis. Iō circa tales rōnes nō expedit insistere, cū nihil penit⁹ seruiāt in p̄posito retēta cōi s̄nia, q̄ tale pactū valeat in vim vltie volūtatis. Circa donationē Castrinoui ꝛ Claromōtis in p̄mo pacto mr̄imoniali scriptā dubita-
36 taꝛ, an dicta † castra fuerīt donata soli Ioan. an ēt filijs eius ex illo mr̄imonio nascituris. Et v̄r q̄ soli Ioāni facta sit illoꝝ donatio, ita q̄ filijs nec accumulatiue, nec ordine successiuo donatio facta nullo mō videaꝛ. Nō. n. fuit donatio facta Ioāni ꝛ liberis eius, s̄ꝫ Ioāni soli fauore mr̄imonij ꝛ liberoꝝ ex eo nascituroꝝ ꝛc. si v̄ba dispositiua donatōis nō sunt ꝯcepta in p̄sonā liberoꝝ, nec p Ioānē p̄ illis fuit recepta donatio, iō ipsis liberis nō v̄r facta donatio, nec ex ea ius aliqō illis acq̄situ, s̄ꝫ fauore ipsoꝝ facta dicaꝛ. l. si p p̄te. vbi Cyn. Bal. ꝛ alij no. C. d do. p̄mis. vbi si dos p̄mittaꝛ viro. p muliere, ꝛ i ei⁹ fauorē, tñ ipsi

mulieri

mulieri nõ acquirit ius agendi ex tali pmissione. facit q nota. in l. quecunq; gerimus. ff. de actio. & obli. & in l. hmõi. in pn. ff. de leg. j. Ite facit qr inferius declaraf qualis sit, & in quo cõsi stat ille fauor liberoz, & nusquã dr q do. Joan. donatarius te neat illa castra restituere, vel dimittere dictis eius liberis. Sz tm dr, q filius masculus q erit heres do. Jo. teneaf dotare fi lias &c. Ideo vr q dcã castra soli Joanni donata intelligi de beãt, ita q de eisdê ipse libere potuerit disponere. Et nõ po tuerit in illis a pře fideic. grauari, ex quo iã erãt effecta ppria ipsius do. Jo. preteritionẽ vsufruct. illoz. l. si qs argenti §. 37 si ĩ quidẽ. & l. quisqs C. de dona. Nã in † fideicõ. vlt non ve niunt bona ppria heredis grauati. l. coheredi. §. cũ filie. ff. de vulga. Et pmissa pcõne stãte. bene sequif qd filiab° dicti do. Jo. nõ intelligunf vllatenus donata dcã castra. Et maxime qr in ceteris capl'is matrimonij filie semper excluduntur a suc cessione & bonis donantis mediante dote. 1000. scutorum. ℂ Et ex pmissis ẽt erãt sopita alia dubia in scdo qsito formata. Sz posito q ex illo pacto intelligerenf donata illa castra li beris ex illo mřimonio nascituris, ordinẽ successiuo post mor tẽ dñi Jo. put magis vr ẽe de mẽte donãtis. Adhuc tñ nul lo modo in tali donatione cõpręhẽderenf filie femine, nisi put 38 inferius dcm̃ & declaratũ reperief, qr ex dispõne † declarata nõ acquirif, nisi quatenus in declarante continef. l. asse toto. ff. de hẽd. inst. l. si ita scripsero. ff. de pdi. & demõ. sz in dispõne decla rãte nõ legif aliquatenus fcã donatio filiab° de dictis castris, nec de alijs bonis, sz solũ iubenf dotari ĩ summa pdicta. 1000. scutoz ergo &c. Et istud, q filie femine sint oĩno excluse a pdi ctis bonis donantis, non vr recipere probabilem dubõnem. ℂ Filijs ãt masculis ex eodẽ matrimonio nascituris vir etiã donata castra pdicta post do. Jo. & h in vim modi adiecti p illa vba, fauore liberoz p illis elocandis, adressandis, seu in struẽdis & pueĥẽdis. vt. l. declarabit, nã illa dictio p, inducit modũ. ẽm bar. in l. qb° diebus. §. Terminus. ff. de cõdi. & de mõ. Sz ex mõ apposito in donatione in fauorẽ tertij acquirif illi tertio ius, & actio sine cessione, & h fauore exercetis liberali tatẽ. casus ẽ in l. quoties. C. de dona. q sub mo. p que ita in ter minis dñt Paul. de cast. & Corne. in l. ij. C. de his q sub mo. cũ similib° traditis p Soc. q idẽ tz in pũ. ccxxvj. pũ. col. j. in. ij. pic. Cõprobaf ista cõcso. Pmo, qr nisi ita dicamus illa ver ba fauore liberoz, & p illis elocãdis &c. frustra viderenf appo sita, & nihil viderenf operari, p l. si qñ. ff. de leg. j. Scdo, qr po stea excludendo filias mediãtibus. 1000. scutis. vr satis decla rare donãs se velle q illa Castra pertineãt masculis, qr exclu sio filiaz, est inclusio masculoz. l. cũ pto. ff. de iud. Tertio, qr grauido masculos nascituros ex illo matrimonio, vt maritet & dotent filias eiusdẽ mřimonij, vt legif in septimo cap. mřimo niali, vr eo ipso declaratũ q dcã castra donata p maritãdis & adressandis pdictis liberis spectẽt, & remaneãt masculis tñ, qr sic grauãdo censef eos ẽt ita honorasse, attento maxime q iã in dcõ. j. pacto voluerat eisdẽ masculis puideri de pdictis Castris. & sic ad illa erãt expsse vocati mõ declarãdo, p quõ bene facit illa cõis & recepta cõcso, q lz liberi in cõdõne positi 39 nõ intelliganf honorati, tñ si grauent † fideic. tunc censent ho norati. vt tradit Corn. in l. ab eo. C. de fideicõ. & moderni cõi ter post Bar. in l. Centurio. ff. de vulga. p tex. not. in l. deniq; §. interdũ. ff. de pecul. lega. fortius ergo in casu nřo in quo ma sculi fuerũt expsse honorati in vim modi, vt dcm̃ est. Ex quib° infertur q do. Joan. pr nõ potuit relinquere dcã Castra filijs suis masculis, & nõ potuit de illis in extraneos disponere, nec tale pactũ in pĩudicium masculoz alterare. vt post Bar. in ter minis tz Alex. in l. q Rome. §. Flauius. ff. de vbo. obl. & alibi Soc. in scda cõcsone, an ãt dcã castra intelliganf acquisita oĩ 40 bus filijs masculis † equaliter vel vni soli, quẽ d. Jo. pro here de suo elegit & vr frustratorium disputare, attento q oẽs dicti masculi disposuerunt de illis castris, ẽm voluntatẽ ipsius pri mi donantis silicet quod deficientibus omnino masculis ex aliquo ipsorum, dicta castra prout cetera bona peruenirent in proximiorẽ domus de Castronouo. Ideo cũ nihil referre vr sint acqsita vni tm̃, an oĩbus. in h insistẽdũ nõ vr. ℂ Circa aliud dubiũ. s. an institutio hẽdis vĩis fcã de ipso dño Joã ne in scdo caplo. matrimoniali, debeat cẽseri fcã eodẽ fauore li beroz, quo legitur fcã donatio dcoz Castroz imediate pce dens. Et paucis agendo rñdef q nõ, qr si donãs h voluisset verisilr exp̃ssisset, id qd facile potuisset si voluisset, vt prius fe cit, qñ voluit, vñ cũ nõ expssisset, dicẽdũ est q h noluerit, ideo hz hẽri p omisso. arg. l. vnico. §. finaũt ad deficiẽtis. C. de cad.

tollen. c. ad audientiã. ex. de decim. bene fac. l. l. si cũ dotẽ. ff. solu. mři. cum simil. Et h mõ arguũt doctores sepissime, vt 41 eos refert Deci. l. pũ. cccxxxix. & ista est regula firma, q † dispo sitio nõ habet locũ nisi in personis in ea expressis, iõ pt semp dici de re nõ loquif dispositio, & si vis dicere cõtrarium, habes necesse probare ẽm Joan. And. in additio. Spec. tit. de testa mẽtis. §. j. ver. occurrit. i fine. Oldra. pũ. xxj. thema tale est, cũ concordantibus traditis per Soci. in. pũ. lxij. col. iij. & pũ. lxiij. col. viij. & pũ. lxvj. col. iiij. in fine. vol. iij. hic est q vna persona substituta in vno casu, non censef substituta in alio casu diuer so, nisi dictũ sit. vt per Soci. pũ. lxxvj. col. ij. & iij. vol. iij. & De ci. pũ. ccclxxxiij. col. vlti. bene facit qd post Aretinum dicit De ci. in pũ. cccxiiij. co. ij. & pũ. ccviij. co. iij. & pũ. cccxliij. co. iiij. in fi ne. Et qr in Zctibus nõ debet persona extrinsecus subaudiri. l. si ita stipulatus §. Crisogonus. ff. de verbo. oblig. Et ista dis putatio tũc eẽt necessaria, si talis vniuersalis institutio valuis set in vim donationis irreuocabilis. Sz cũ nos teneamus eã nõ valere nisi in vim vltime voluntatis ad nutũ reuocabilis, iõ stãdũ est dispositioni testamẽtarie per dom. Ant. donãtẽ facte quo ad oĩa bona exceptis castris predictis. Laus Deo. opt. max. Ita iuris esse rũdemus de Ripa & J. Mõtaigne.

RESPONSVM II

ET Si conditio substitutionis facte in codicil lis p hec verba, Plus ordonne q̃ se le dict. Baldesar vesquit plus que mõsieur Jehan ne q̃ Thomas, le substituit en la seigneurie de S tuas, il eust ne ont heritiers masles de leurs corps, defecisse vi deaf, qr dñs Baldessar defunctus sit ante dñm Thomaz, & maxime cũ Joannes cũ liberis decesserit masculis, que libe rorum conditio cũ copulatiue adiecta fuerit, i persona vtriuf que erat adimplenda. Et quemadmodũ. n. substitutio si neq; Titius, neq; Meuius heredes erũt, neutrũ heredẽ esse desi derat, ita huiusmodi substitutio amboz deffectum requirit, nec fideicõ. substitutio hz locũ in persona premorientis, qñ grauati inuicem erant substituti, maxime qñ institutus ex ve risimili mẽte testatoris predilect° sit substituto, quo casu nec pluralitates in singularitates resoluunf, & cõditio apposita in psona plurium in oĩum personas, est adimplẽda. Verũ ẽm ea q̃ proponunf, huiusmodi substitutionẽ fideicõ. pluribus factã in personã vnius verificari rñdi, nã quemadmodum testator omne substitutũ habere voluisse credif, si oĩum psona defece rit, ita ẽt extimaf pře ad eũ deferri voluisse, si vnius psona de fecerit, & psertim ne codicillaris substitutio inanis iudicetur, si nõ alr intelligaf ac explicef, q̃ substitutio facta in testõ, que ẽt singulari fauore ipsius do. Baldessaris facta legif, vt ipse te stator i codicillis asseruit, idque ẽt manifeste patet ex illis ver bis, cetera vero in testõ cõtẽta approbat, testõ addidisse, vel detraxisse, nã p spãles dispõnem codicilloz, ab vniuersali testã ria recessum vr, & quia ẽt in fideicõmissis voluntas magis q̃ verborum questio attendif, ideo cum constet testatorẽ in quo dam primo testõ ipsius. do. Baldessarẽ in portione ipsius dñi Joannis sine filiis decedentis ipsi dño Thome pretulisse, ita per hmõi substitutionẽ in codicillis factam eundẽ preposuisse credif, nec obstat qd illud testm̃ fuerit reuocatum, quia ẽt ex te stamento reuocato testatoris voluntas argui põt, & precipue cũ ex hmõi interpretatione oĩa ad antiquam & primeuam te statoris voluntatem, & filii etiam ad equalitatem reducantur. Quare respondi dom. Armandum filium dicti Baldessaris in parte dom. Joannis premortui saltem in dominatiõe de Sena sio virtute substitutionis fideicommissarie admittendum fore.

1. An substitutio ita concepta, si domi. Baldessar plus vixerit quam dñs Joãnes neque Thomas, in persona vtriusq; cõ ditionem euenire desideret.
2. In fideicommissaria substitutione pluralitas quando resol natur in suas singularitates, & vide nu. 19.
3. An coniunctus ex verissimili mente testatoris preferaf sub stituto adueniẽte casu substõnis in psonã pme, & vide nu. 18. & 20. & ibi vide quando persona dicaf magis dilecta.
4. An conditio facta in toto, & apposita in persona plurium in p sona vnius impleaf, & vide plenius nu. 16. & nu. 21.
5. An testator presumatur mutare voluntatem suam, & an cor rectio presumaf. & vide nu. 22.

7 Substitutio reperita in codicillis, debet intelligi cū aliquo effectu. ne frustratoria censeatur.
8 Substitutio fcā in fauorē alicuius, nō dz in odiū retorqueri.
9 Substitutio facta in augmentum non debet operari diminutionem, nec contra, vide nume. 10.
11 Testator voluisse non presumitur, quod non dixit.
12 An substitutioni vniuersali facte in testamento, derogetur p specialem factam in codicillos?
13 An arguere liceat o testamento reuocato? quantum ad habēdam declarationem dispositorum in testamento.
14 In dubio pater presumitur equalitatem seruare voluisse inter filios, & in substitutionibus.
15 An substitutio facta sub duabus conditionibus in vtraqz conditione sit verificanda.
17 An conditio que tacite inest, si exprimatur reddat conditionalem dispositionem. & ibi vide optimam declarationem.
13 An substitutio codicillaris fideicōmissaria facta de signoria d Senasio intelligatur facta vltimo morienti & in pte sua tm̄.

Dirigat me, qui veritas est in viam salutis & veritatis.

Respon. interpreta.

Quia Dominus Baldesar mortuus ē anteq̄ Thomas, vr q̄ cōditio substitutionis facte in codicillis per hec verba defecerit. Plus ordone, que ledict Baldesar vesquit plus q̄ monsieur Jean, ne q̄ Thomas, le substitut en la seigneurie de Senas, si eulx nont heritiers masles de leurs corps. Et cōsequēter q̄ substitutio euanuerit. l. vnica. §. sin āt sub cōditione C. d cadu. tollen. Nō āt cōditio defecerit probaē, q: facta fuit sub duplici ɔdōne. Prima, si dn̄s Baldesar plus viueret qu.ī. d. Jo. neqz Thomas. Scda si dicti Joan. & Thomas filios hēdes nō habuerint, & vtraqz defecit. pma qdē q: d. Baldesar nō superuixit plus q̄ Thomas. Et lz superuixerit plus q̄ do. Jo. ın̄ q: ɔditio fuit copulatiue adiecta i psona. d. Jo. & Thome, veniebat in psona vtriusqz adimplēda. l. si hēdi plures. ff. de cōdi. insti. illa dictio neqz habet inclusaz copulā ɓz gl. in. l. si filie. C. de dona ante nup. & ibi Bal. & gl. in. l. & q: ff. de iuris. omni. iudic. & iō ista substitutio si Baldesar superuixerit plus q̄ Jo. neqz Thomas, dz requirere cōcursuz vtriusqz copula-
2 ti, & sic q̄ Baldesar† debuerit plus viuere quā. d. Jo. & q̄ do. Thomas, sicut ista substitutio si neqz Titius neqz Sēpronius hēdes erunt, requirit q̄ neuter sit heres. l. quidā testō Proculuz. ff. d vulg. & pup. l. si is q̄ ducēta. §. itē si paterfami. ff. d reb. dub. deficit ēt scda ɔditio, q: Thomas decessit cū filijs hēdibus, & illa ɔditio si hēdes masculos nō habuerint cū fuerit cōcepta p verbū pluralis numeri si nō habuerint, de ,pprietate sermonis i psonas vtriusqz erat adimplēda, ɓz Pau. d ca. ɔs. xiiij. visis & ɔsideratis. & sic requirebaē q̄ neuter habuisset filios hēdes. l. si ita quis stipulā. ff. de ver. obl. & d. l. si is q̄ ducēta. §. verū. ff. de reb. dub. & dicit Ang. in. l. hēdes mei. §. cū ita. ad trebe. q̄ lz ex mēte testatoris admittaē substitutus i psona vltimi morientis, qā substitutio est facta post mortē pluriuz per noia collectiua ɔ ,pprietatē sermonis ex mēte testatoris. d. §. cū ita. ın̄ persona pmi morientis nunq̄ admittiē ɔ proprietatez verborum substitutionis copulatiue ɓm Ang. i. d. §. cum ita. & Paul. de castro. in. l. qui duos. ff. de vulg. & pupil.
9 ¶ Scdo coprobaē, q: lz alias i fideicōmisso† pluralitas resoluaē in suas singularitates, & in cuiuscunqz psona ɔditio adimpleaē habeat in parte illius locū substitutio fideicō. l. Lucius §. Gaio. ff. ad Trebe. tn̄ fallit qā grauati erant inter se inuicē substituti, tūc nunq̄ habet locū fideicō. in personā pmi morientis vt patet ad sensuz. & est casus in. d. l. hēdes mei. §. cū ita .ff. ad Trebel. verū do. Joan. & do. Thomas grauati p fideicōmissuz in testamēto fuerunt inuicem substituti. ergo &c.
3 ¶ † Tertio fortificaē, q: vbi superest aliquis istitutus queɀ verisimiliter testator voluit pferri substituto, tūc nō sufficit qđ conditio adimpleaē in persona primi. l. pen. C. de impube. q̄ lz loquatur in pupillari, tn̄ oēs doctores extendūt ex idētitate rationis ad fideicō. vt per Bart. & alios in. d. §. cum ita. constat autem testatorem magis dilexisse do. Thomam, quia eū pretulit Baldesari in substitutione. ergo &c.
¶ Quarto coroboraē, q: substitutio facta fuit in donatione d Senasio & sic in tota. cuɀ indefinita equipolleat vniuersali. l. si pluribus. ff. d leg. ij. c. q: circa. de pmi. & q̄ testator intellexerit d tota donatione, apparet ex verbis testamēti, & qb⁹ inferē ad declōnez verborum prolatorum i codicillis. l. talis scriptura. §. fi. cū. l. sequen. ff. de leg. j. In testō āt ordinauit qđ donatio de Senasio teneaē semp p vnū tm̄, ergo & idē dicendū qđ volue-
4 rit teneri eā insolidū p ocm̄ dn̄m Bal. vez vbi† ɔdō fcā est in tota, & ɔdō est apposita in psona pluriuz nō sufficit qđ conditio impleatur in psona vnius tm̄, q: alij grauati censenē inuicē substituti. l. Titia seio. §. Seia. ff. de leg. ij. & h firmat expsse Paul. de Cast. in. d. §. cū ita. & ɔs. cccciiij. duo videnda sunt in prima pte. & Bar. Bal. & Aret. in. d. l. quidā testō. Angel.
5 ɔs. lxxx. Joā. fuit cōdidit testm̄. ¶ Quinto facit, q: testōr† nō p̄sumitur mutasse voluntatez. l. sancimus. C. de testa. l. filie cuius. C. famil. hercis. ca. cū marte. de celebra. missa. nec p̄sumitur se corrigere. l. ni ad ea. ff. de ɔdi. & demon. & gn̄aliter nō p̄sumitur correctio. l. j. C. de inoffi. dotī. vez si dicimus ɔdōnē illi si superuixerit plus quā do. Joā. neqz do. Tho. copulatiue esse adimplendā, & pluralitatē nō resolui in singularitates, disposita in codicillis concordabunē cū dispositis in testō. Si ṽo dicimus locū eē fideicō. in psonā pmi in cuius psona euenit ɔdō, tūc substitutioni reciproce fcē in testō de Castro & segnoria Senasij inter do. Joā. & Thomā erit totaliter derogatū, quod non est p̄sumendum testōrem voluisse, per p̄dicta, & maxime, q: ex tenore testamēti apparere vr̄ testōrē fecisse reciprocā substitutionē inter do. Joā. & Thomā potius contēplatione dicte signorie, quā aliorum bonorum, capienda igr̄ erit illa interpretatio p quā salua sit reciproca, vt sic scripture ɔcordenē. ca. cū expediat. de electio. lib. vj. Et si p̄missa videanē multū vigere ɔ diū Armand. filium dn̄i Bald. attamen illis non obstantibus cōtrariaz puto fuisse mentē testōris rōnibus maxime infrascrip. ¶ Primo p do. Armādo facit, q: regl̄a est affirmati-
6 ua in† cuiuscūqz psona eueniat ɔdō substōnis facte pluribus, in illius psona hz locū substō fideicō. l. Luc. §. Gaio. ff. ad treb. l. si §. filiū. ff. de leg. ij. q: cuiuslibz fides rogata censeē dep se, ɓm Jacob. buttrig. Bald. & alios, vel q: sicut testōr voluit substitutū hēre totū eueniente ɔdōnē in psona oīuz. Ita credēdū est voluisse substitutū hēre partez eius in cuius persona euenit cō-
7 ditio. vt declarat Jmol. in. d. §. cum ita. ¶ Scdo q: substō† in codicillis dz intelligi fcā cū aliquo effectu, ne alias frustra testator substitutionē illā fecisse dicaē. l. si qā. ff. de lega. j. cū solitis cōcordantibus, vā si intelligamus testōrez voluisse substituere diū Bald. post mortē diorum Joā. & Thome copulatiue, si sine filijs heredib⁹ decederent, substō fcā in codicillis erit frustratoria. q: in testō testōr substituerat do. Bald. post mortē amborum copulatiue, si sine filijs hēdibus decederent, non tātū in castro Senasij, sed ēt in oībus bonis, ergo &c. ¶ Tertio q: substō fcā in codicillis fuit fcā spāli fauore dicti dn̄i Baldesaris, vt expsse in p̄fationibus dicti codicilli ipse testōr protestaē, q̄ prefationes declarant ṽba dubia apposita in codicillis l. si. ff. de hered. insti. l. Titia. §. j. ff. de verb. obli. vez si illa ṽba plusquā do. Joā. neqz do. Thomas intelliganē copulatiue, & illa ṽba si heredes ex suo corpe non habuerint non resoluanē
8 in singularitates, illa substō fcā in codicillis retorqueretur† in odium. l. qđ fauore. C. de legi. Nā deficiente ɔditione illa si filios hēdes non habuerint in psona vnius ɓm istū sensuz, totaliter p talē codicillarē substōnem excludeē do. Bald. & tn̄ per substitutionē fcām in testō non excludebatur, q: ēt filijs dictorum diūm Joānis & Thome substitutus erat, & non solū ipse, sed eius filij etiaz substituti fuerant qui tn̄ per substitutionem codicillarē non fuerant vocati. ¶ Quarto, q: substitutio fcā
9 in codicillis, sine dubio facta fuit, vt aliquid adderet† substitutioni facte in testō, qđ non soluz (vt dixi) ex p̄fationibus colligitur, sed ēt ex illis verbis, plus ordine. l. si sic. & l. si tibi pure. ff. de leg. iij. vez si illa verba stāt copulatiue, nec pluralitas resoluaē in suas singularitates, nō plus ordinasset quam in testō. Jmmo minus, & quidē multo minus, q: in testō casu quo ambo decederent sine filijs, nō solū ipsis do. Joā. & Thome, sed ēt eorum filijs substituerat diūm Baldes. & eius filios vniuersaliter in oībus bonis, in codicillis vero in vno castro tm̄, & ipsis do minis Joā. & Tho. totū. & ipsuz diūz Baldesa. tm̄, & nō filios.
10 ¶ Quinto, q: illa verba cetera† vero in testamento contenta approbata, aperte p̄supponunt disposita in codicillis, vel supplere, vel corrigere disposita in testō, auē. ex cā. C. de lib. prete. ibi cetera nāqz firma manent. Sed si copulatiue prima conditio intelligatur, & scda non resoluatur in singularitates, illa dictio cetera nō stabit aduersatiue, nec seruabit nām suā igr̄ &c. ¶ Sexto, quia si dicamus dn̄m Baldesarez substitutū fuisse

in casu

in caſu tantum quo ambo premorerent̃, & cõſequẽter qđ fit ſola reciproca reſpectu ſegnorie de Senaſio, dicendum eſt quod fuerit ſubſtitut᷑ in dicta ſegnoria ultimo loco morienti. l. quũ duos. ff. de vulga. & pupill. ſed iſta interpretatio non eſt admittenda, patet, quia in teſtamento ſubſtituendo dictum dominum Baldeſarem univerſaliter ſubſtituit eum expreſſe ultimo morienti, & ſi voluiſſet etiam in particulari ſubſtitutione dicte ſegnorie eũ 11 ſubſtituere ultio moriẽti, ita† expreſſiſſet ſicut facit in univerſali, argumẽto. l. unica. §. ſin autẽ ad deficiẽtis. C. de cadu. tollẽdis.

¶ Septimo pro dño Arnaudo facit text. in. l. libertis quos. in principio ff. de aliment. & cib. lega. ubi per ſpãles diſpoſitionem factam in codicillis, videtur receſſum a generali facta in teſtamẽto, & econtra & ibi Bartolus dicit iſtud procedere in diverſis voluntatibus, & reperio Curt. ſenior. conſilio quadrageſimoſecundo. qui inquit Baldus. columna ſi. decidentem qđ ſi teſtator ſubſtituit in teſtamẽto aliquos in ſtirpes, & poſtea eoſdem ſubſtituit in codicillis abſque illis verbis in ſtirpes, quod cenſet conſulto omiſiſſe illa verba in ſtirpes. & in hoc receſſiſſe a prima ſubſtitutione facta in teſtamento. ita dicendum 12 in caſu noſtro quod cũ in ſubſtitutione facta univerſaliter† in teſtamento ſubſtituerit dominum Baldeſarem ultimo morienti, & in codicillis ſubſtituerit in ſegnoria de Senaſio particulariter ſimpliciter abſque illis verbis ultimo morienti qđ in hoc voluerit recedere a ſubſtitutione univerſali, & ſubſtituere cuilibet de per ſe. facit qđ dicit Bald. conſilio. ccccciiij. Premittendum eſt. ad finem. lib. quarto. ubi expreſſe dicit qđ ſi in teſtamento ſit factum fideicommiſſum univerſale ſub conditione, in codicillis vero fideicommiſſum particulare abſque conditione, quod conditio cenſetur adempta in codicillis, & fideicommiſſum particulare remanebit purum. Ita dicemus in caſu occurrenti, quod voluerit de fideicommiſſo univerſali facto ultimo morienti adimere donationem de Senaſio, & in illa ſubſtituere cuilibet in parte ſua, cum hoc fideicõmiſſum particulare fuerit factum ultimo morienti, ſicut univerſale.

¶ Octavo, qđ fuerit intentio teſtatoris per ſubſtitutionem factam in codicillis vocare dominum Baldeſarem ad portionem domini Joannis premoriẽtis, clariſſime apparet ex ſubſtitutione facta in primo teſtamento, in quo ipſum dominum Baldeſarem pretulit ipſi domino Thome in portione domini Joannis premorientis ſine filiis. Et licet illud teſtamẽtum fuerit revocatũ per ſecundũ. §. poſteriore. Inſtit. quibus modis teſta- 13 menta infirmãtur, nihilominus quantum ſit ad declarandum† diſpoſita in ultima voluntate licitum eſt ſumere argumentum a teſtamẽto revocato. l. fin. ff. de reb. eo. Bartol. in. l. ij. §. teſtamentum. ff. quemadmodum teſtamenta aperiantur. ubi dicit intereſſe noſtra habere teſtamentum imperfectum vel revocatum pluribus ex cauſis. & maxime quia per tale teſtamentum declaratur intentio alterius ultime voluntatis. Hinc dicit imperator prodeſſe ſcire antiqua iura correcta, quia per illa declarantur nova. l. unica. §. primo. C. de caducis tollendis. capit. fuerũt. ſeptima diſtincti. glo. in capi. nonit. de iud. cum ſimilibus. Cognoverat. n. prudentiſſimus pater quod iniuriam fecerat dño Baldeſari filio ſuo obſequentiſſimo, & bene dilecto, ut ipſe atteſtatur in prefatione codicillorum, revocando per ultimũ teſtamẽtum ſubſtitutiones univerſales factas in primo teſtamẽto. Idcirco voluit per viam codicillorum occurrẽ tante iniurie revocãdo ipſas ſubſtitutiones ſaltem in ſegnoria de Senaſio. capienda eſt igitur interpretatio huius ultime ſubſtitutionis facte in codicillis, quod teſtator voluerit, quod locus ſit fideicõmiſſo in perſona domini Joannis premorientis, quia per illam reducẽtur oĩa ad antiquam & primevam voluntatem teſtatoris, argumento. gl. in. capi. tertio. in verſiculo numerandum. de prebẽdis. libro ſexto. cum aliis, que accumulat Felynus in capitulo, cum acceſſiſſent. columna tertia. de cõſtitutionibus. ¶ Et quia ita interpretando filii eiuſdem teſtatoris reducentur ad equalitatem, nam ſubſtituerat teſtator dominum Joannem & dominum Thomam heredes univerſales, Baldeſarem vero hẽdem particularem in modico reſpective. ideo in primo teſtamento voluit preferre in ſubſtitutione facta domino Joanni ipſum dominum Baldeſarem dicto Thome, ut eveniente caſu ſubſtitutionis ipſe dominus Baldeſar eſſet equalis cum domino Thoma. ¶ Et quia cognovit idem teſtator quod per ſecundum teſtamẽtum revocaverat hanc ſubſtitutionem, fecit codicillos denuo ſubſtituendo ipſum dñm Baldeſarem in ſegnoria de Senaſio tam ipſi domino Joãni, quam domino Thome, ut aliquando eveniente caſu fideicõmiſſi in perſona alterius eorum, reduceret̃ diviſio hereditatis ad aliquam equalitatem, in 14 dubio. n. preſumendum† eſt patrem voluiſſe equalitatem ſervare. l. penultim. C. communia utriuſque iudi. l. queſitum. §. ſed & ipſe Papinianus. ff. de fund. inſtruc. quam interpretationes iudices ſequi debent, ſcḋm Socinum, conſilio centeſimooctavo. caſus ſer Franciſcus. in fine libro tertio. bene facit text. in. l. cũ pater §. evictus. ff. de legatis ſecundo. & quod dicit Angel. per illum tex. in. §. illud quoque. in authen. de nuptiis. Et ex reſponſionibus accommodandis ad allegata in contrarium, manifeſtius cognoſcetur hanc fuiſſe defuncti intentionem.

15 ¶ Non obſtat igitur primum quod ſubſtitutio† facta fuerit ſub duabus conditionibus, quã ambe dicũtur defeciſſe, quia reſpondetur quod imo utraque purificata fuit in perſona domini Joannis, qui ſine filiis mortuus eſt ante dominũ Baldeſarem, non obſtãt dum dicitur quod prima conditio, ſi dominus Baldeſar, magis quam dominus Joannes, neque dominus Thomas, eſt copulative facta per dictionem neque ha- 16 bentem incluſam. Quia reſpondetur, quod ex mente† teſtatoris ſufficit quod cõditio ſubſtitutionis facte poſt mortem plurium etiam copulative eveniat in perſona unius tantum, ſecũdum Bartolum, & cõmuniter doctores in dicto. §. cum ita. & Alex. Imola, & moderni. in dicta. l. quidem teſtamẽto Proculum. per textum, in dicto. §. Gaio. quia non põt aſſignari ratio differentie, an dicat teſtator poſt mortem amborum, ut dicit in dicto. §. Gaio. an dicat ſi prius dominus Joannes, & Thomas. & licet aliqui faciant differentiam an ſubſtitutio ſit facta per copulam expreſſam, an per copulam tacitam incluſam in dictione neque, tamen Alexander, in dicta. l. quidam. iſtud reprobat. & in caſu noſtro nõ poteſt adaptari, quia faciẽtes differentiam inter copulam &, & copulam neque, loquuntur quando ſubſtitutio facta pluribus fuit facta per copulam affirmativam, tunc dicunt locum eſſe fideicõmiſſo in perſona cuiuſlibet. ſecus ſi fiat per copulam negativam. ut ſi neque Titius, neque Mevius heredes erunt, & licet iſti nõ dicant, ratio poteſt eſſe, quia negativa negando plus excludit, quam affirmãdo affirmat. ſecundum gloſſa. in. l. hoc genus. ff. de conditionibus, & dẽmonſtrationibus. in capitulo cum dilectus. de conſuetudin. Hinc eſt quod ſolo primevo actu negativa non adimpletur. ut per Jaſon. in. l. duobus. §. ſi ei qui. columna ſecunda. ff. de iureiurando.

¶ Preterea textus in dicta. l. quidam teſtamento. loquitur in ſubſtitutione vulgari facta pluribus ſub conditione negativa appoſita in perſona plurium copulative. Nos loquimur in fideicommiſſaria, & ratio differentie eſt, quia in ſubſtitutione fideicommiſſaria cuiuſlibet fides rogata videtur de per ſe, ut ſupra dixi. ſecus in vulgari, ut latius declarant doctores in dicto. §. cum ita. & in. l. prima. ubi dixi. ff. de vulgari & pupill. & qđ in vulgari requiratur qđ omnes repudient. & ſic quod eveniet conditio in perſona omnium eſt text. in. l. quamvis. C. de impuberum & aliis ſubſtitutionibus, ſecus in fideicommiſſo. dicto. §. Gaio. & rationem diverſitatis latius explicat Alexãder, conſilio centeſſimo tertio. ponderatis iis. columna ſexta. libro quarto. quod legitur ad plenum in cõſilio undecimo, libro tertio. in caſu autem noſtro, ſi intelligamus quod dictio neque copulet negative, ut eſt ſua propria natura, & ſic opponat̃ pro id eſt, & non quam dominus Thomas, ut in authentica de non alien. §. pmo. & dicta. l. quidam teſtamento. cum ſimilibus. Certe clara erit intẽtio teſtatoris qđ mortuo domino Joanne erit locus fideicõmiſſo. Si vero intelligamus qđ copulet affirmative, ut ſit ſenſus, ſi dominus Baldeſar magis vixerit quam dominus Joãnes, & quam dominus Thomas, tunc ſecundum omnes eſt locus fideicommiſſo etiam in perſona primi morientis, dicto. §. Gaio. & quod ſit verum, oſtendo aliter, aut volumus referre conditionem illam ſi dominus Baldeſar magis vixerit ad pſonam ipſorum dominorum Joannis, & Thome, & tunc perinde eſt ac ſi teſtator dixiſſet poſt mortem amborum. & tunc caſus eſſet in dicto. §. Gaio. quod in cuiuſlibet perſona evenit conditio locus eſt fideicommiſſo, aut volumus referre illam conditionem ad ipſum dominum Baldeſarem, ut verba ſonant, & iſto caſu dico, qđ reſpectu ipſius domini Baldeſaris, illa verba (ſi magis vixerit quam domini Joannes neque Thomas) non faciunt conditionem, quia ta- 17 cite inerat, & conditio† que tacite ineſt non reddit cõditionalem diſpoſitionem. l. tertia. ff. de legatis primo. capitu. ad audientiam. ſecundo. de reſcrip. cum vulg. Quod reſpectu ipſius inesſet, patet, quia mortuo fideicommiſſario ante gravatos ſub

conditione si decesserint sine liberis ex suo corpore (vt in casu isto) fideicommissum euanescit. l. vnic. §. sin autem sub conditione. C. de caducis tollendis, nec transmittitur etiam ad descendentem. l. vnic. C. de his qui ante apertas tabulas, quę probat per locum a speciali, & ita tenet glo. fi. in dicto. §. cum ita. cuius opinio est communiter approbata secundum Senē. ibi. reprobata glo. in. l. is cui. ff. de actionibus & obligationibus. quam reprobat Bartolus in. l. prima, quęz aliis sequuntur. ff. de legatis primo. Iason in. l. tertia. C. de fideicommiss. cum solitis autoritatibus quas omitto, & si dicatur quod debent operari, quę exponuntur aliter quam infine. l. si ita legatum §. illi si volet. ff. de legatis secundo. nam inerat disiunctiue, dicto. §. Gaio. & expressa fuit copulatiue.

Respondeo aduertendum esse, quod talis conditio disiunctiue in personā cuiuslibet tacite inest ex legis interpretatiōe presumentis testatorum voluntatem fuisse disiunctiue loqui, licet verba contrarium sonent, vt expresse dicit tex. in dicto. §. cum ita. & sequuntur doctores communiter, vt statim dicam, inest etiam copulatiua respectu amborum & totius donationis hoc sic presupposito, dico quod talis cōditio semp inest, ad hoc enim vt disiunctiue succedat, necesse est vt magis quam alter viuat, est etiam necesse quod magis quam vterque viuat, si vterque, & in tota donatione debet succedere.

Respondeo igitur in forma, quod licet verba sint copulatiue concepta, tamen legis interpretatione, quo ad quid habentur ac si disiunctiue prolata essent, quo vero ad totū stant in sua figura, vtroque tamen casu inest tacite cōditio ipsa si superuixerit. ergo nullo pacto reddet conditionalem substitutionem, sed solum erat contemplanda altera conditio, si heredes ex suo corpore nō habuerint, quę sine dubio est resoluenda in suas singularitates, per iura preallegata, quę hoc manifeste volunt, et per fundamenta predicta, quę hanc sententiam apertissime demonstrant.

Non obstat primo dictum Angel. in. d. §. cum ita. & Pauli de Castro in dicto. §. qui duos. quod lex interpretetur locū esse fideicommisso in persona vltimi morientis tantum in parte sua contra proprietatem verborum copulatiue prolatorum, quia communis opinio est cōtra Angelum & Paul. de castr. & contrarium tenent Bartolus, Imola, Alexander & Senen. & in contrarium dicit esse communem Alexander in. l. penultima. C. de impuber. columna penultima, vbi oēs cōcludunt [18] locum esse fideicō. † in personam primi, nisi supersit persona magis dilecta, quę ex verisimili mente testatoris excludat substitutum. Ita Corneus, consil. xlvij. videt prima facie. libro primo. & possem allegare infinita consilia, quę consulto pretereo, quia non puto expediens esse istud aliter comprobare.

Nō obstat secundum fundamentum dum dicitur, qd stante [19] reciproca substitutiōe inter grauatos pluralitas † nō resoluit, qi per substitutionem particularem facta in codicillis de sequestraria Senasii recessit testator a reciproca vniuersali facta in testamento, vt supra probatum fuit per octo fundamenta.

Baldus super glo. in. l. diuus Pius. ff. de petitione hereditatis. hoc adnotat nō ineleganter pluralitatē resolui in suas singularitates. nam glo. illic in verbo, quorum iudiciorū intelligit, hoc est iudicij. & pro hoc facit textus apertus in. l. falsa demōstratio. §. fi. ibi. nam hunc sermonem licet pluralis sit, proeo accipi oportet ac si separatim dixisset &c. ff. de cōditionibus & demōstrationibus. Et istud facit pro statuto puniente falsos testes pducentes, vt etiam locum habeat in producente vnū.

Sed & illud non inconcinne adijciendum puto pluralem dispositionem verificari i singulari per suas singularitates. l. j. C. de pact. canone. ij. distinctione. j. Quod tñ sex modis declarat Ludo. Gozadinus in. d. l. j. & adde textū in. l. ij. §. exactis deinde Regibus. & ibi gl. quam ibi sequit politissim⁹ Udalricus Zasius. ff. de origine iuris. Ex proprietate tñ verborum pluralis dispositio non resoluitur in singularitates. hoc probat textus in. l. Julius Phebus. quę est lex postrema. ff. ad Senatusconsultum Trebellia. idq; regulare esse tradūt recentiores interpretes in. l. qñuis. C. de impub. & alijs substitutionibus. Nā (vt ait Modestinus Iureconsultus in. l. nō aliter. ff. de legat. iij.) nō aliter a significatione verborū recedi oportet, quam cum manifestum est aliud sensisse testatorem. & facit textus in. l. vbi numerus. ff. de testibus. in argumentum dicit ibi Domitius Vlpianus. Pluralis enim locutio duorū numero cōtenta ē. Ergo (data instantia) minori numero cōtenta nō erit.

Ad tertium respōdetur, quod maior est vera, sed minor est [20] falsa. Verum quidē est, si superest persona † magis dilecta, qd excludetur substitutus, sed falsum est qz dominus Thomas tanc superestes dicatur persona magis dilecta, quę habeat excludere dominum Baldesarem substitutum, dicitur enim tunc superesse persona quę ex verisimili intentione testatoris habet excludere substitutum, quando superest persona prior in gradu, et alias sola ab intestato successura, secus si sit in pari gradu cum substituto, vt in casu isto text. est ad literam in dicto. §. cum ita. Et ita declarant Bartolus, & omnes scribentes ibi, & Socinus, consilio nonagesimoquarto, pro clariori intelligentia. columna tertia, libro quarto.

Nec quicquam facit, quod testator pretulerit in substitutione vniuersali ipsum dominum Thomam, quia verum est quātum ad portionem ipsius domini Thomę. Sed quantum ad portionem relictam domino Joanni de qua agitur, non ptulit dominum Thomam ipsi domino Baldesari, & ideo quātum ad hoc non potest dici magis dilectus.

Ad quartum respondetur, quod communis opinio est, qd [21] etiam si substitutio † fideicommissaria sit facta in tota, et integra hereditate, vel in tota donatione, vt in casu nostro, quod nihilominus habeat locum substitutio in persona cuiuslibet ꝑ per se, per text. in dicta. l. finali. §. filium. & in dicto. §. cum ita. & ita Ange. Imola, Pau. Raphael Cumanus, & Alexan. in dicta. l. quidā testamento. & ibi Alexander dicit quod ista est communis opinio cōtra Barto. & sequaces. Idem tenēt Angelus, Imola, Alexander, & Senen. in dicto. §. cum ita. Marthes. nota. centesimo sexagesimooctauo. Paulus de castr. in. l. Lucius. ff. de vulgar. et pupill. Antonius de butri. consilio trigesimoprimo. visis consilijs. Alexander consilio nonagesimoprimo, ponderatis his. libro primo. vbi dicit quod magis communis est contra Bartol. quam semper legendo & consulendo secutus fuit, et idem Alexander consilio nonagesimosecundo. super eodem. libro tertio. et consilio decimoquarto, super questione proposita. libro quarto. Baldus consilio ducentesimo septuagesimoprimo, libro tertio. Alex. cōsilio ducentesimo tertio. libro quarto, qd repetitum est, vt ibi videre lz. & Socinus met in dicto consilio nonagesimoquarto. nō vr approbare simplr. sz in casu suo tm̄, qui non est casus noster.

Ad text. in dicto. §. Seia. Respondetur quo ibi alia plura concurrebant, quę nō sunt in casu nostro, ibi erat facta substitutio i toto, et vltimo morienti, et prohibita alienatio totius, & alia, quę ponderat Alexander in. l. pater filium. §. fina. ff. ad. l. fal. et Iason in dicta. l. quidam, & in. l. vel singulis. co. titulo. & in. l. penultima. C. de impuber. Alexander consilio quinquagesimoquinto. prospectis his. columna octaua. libro quarto. Preterea substitutio fideicommissaria facta in codicillis, est facta per ṽba indefinita, quo casu est perinde ac si per verba simplicia facta foret. secundum Alexand. post alios, in d. §. cum ita, columna tertia.

[22] Ad vltimum, quod testator † non presumatur mutasse voluntatem. Respondetur verum esse, nisi contrarium appareat tacite, vel expresse, hic autem constat ipsum mutasse volūtatē, quo ad donationem de Senasio expresse, & ex coniecturis & rationibus quibus. ō Nam in vltimis voluntatibus, ita obseruāda est volūtas tacita elicita ex cōiecturis a verisimili intētione testatoris, sicut expressa. lege cū res. & ibi Ial. in sexto notab. ff. de lega. pmo. l. Titius. §. Lucius. ff. ō liberis & posthumis.

Nam taciti & expressi par est virtus in vltimis voluntatibus, vt colligitur ex dicto. §. Lucius. Nam verba etiam ex mēte accipienda sunt. l. nominis & rei. §. verbum ex legibus. ff. de verum & verb. signifi. qui textus lz de legibus expressim loquatur, nō ampliari potest ad vltimas voluntates, idq; fauore earum. Coniecture autem tacite voluntatis vnde sumi debeāt, notant doctor. in. l. vtrum. per illū tex. de dona. inter virū & vxorem. ff.

Qd autem superius dictum est voluntatē testatoris sequendam esse & seruandam, hoc probat tex. formalis in. l. in conditionibus primum locum. ff. de conditio. & demonstra. & in. l. si ita sit ascriptum. ff. de lega. j. vbi dicit, quod voluntas testatoris et si verbis expressa non fuerit seruari dz, vnde Paulus Orianus in repetitio. l. j. numer. 44. ff. de offic. eius cui mandat. est iurisditio. dixit Bar. scripsisse l. l. penul. C. ō necess. ser. quod lex voluntatem testatoris sequit sicut venator lepores. nec immerito, nam voluntas testatoris habetur pro lege. §. disponat. in authentico, de nuptijs. collatiōe quarta. vbi dicit Imperator, disponat itaque vnusquisque in suis vt dignū est, & sit lex eius voluntas sicut & antiquissima nobis lex &c.

¶ Sed restat scrupulus, quia videtur quod coniecture de quibus supra in secundo, tertio, et quarto fundamentis adductis pro domino Arnaudo possint facillime elidi. si intelligamus testatorem voluisse substituere vltimo morienti sine filiis, dato quod primus esset mortuus cum filiis, secundum casum propositum in dicto. §. cum ita. nam hoc modo erit salua reciproca, et substitutio facta in codicillis non erit frustratoria, et sine effectu, quia nisi facta fuisset codicillaris substitutio, domino Baldesar excludebatur per filios primi premorientis, sic enim expresse disposuerat testator in secundo testamento, et ad istum finem potest intelligi facta substitutio codicillaris, et secundum istum sensum testator non fecisset substitutionem codicillarem frustratoriam.

¶ Sed respondeo, quod iste intellectus stare non potest, nec ista fuit intentio testatoris et quod ita sit, demonstro, primo premittendo, quod reciproca facta in testamento inter dominos Joannem et Thomam est pura et simplex, etiam si primus moriatur cum filiis.

¶ Secundo premitto, quod in casu §. cum ita. reciproca substitutio non erat pura et simplex, sed conditionalis, si alter predecessisset sine filiis.

¶ Hoc sic premisso, demonstro quod in casu nostro substitutio codicillaris fideicommissaria de segnoria de Senasio non potest intelligi facta ab vltimo moriente in parte sua tantum, nec ab ipso tantum, quia mors vtriusque videlicet tam domini Joannis, quam domini Thome est posita in conditione, et quia liberi vtriusque sunt etiam in conditione positi, et vterque grauatus si heredes non habuerint, et consequenter non potest dici quod testator voluerit quod salua sit substitutio reciproca simpliciter et pure facta in testamento, quia ea salua non esset primus grauatus eueniente conditione in persona sui, nec expiraret fideicommissum deficiente conditione in persona sui, sed solum vltimus grauatus esset sola mors vltimi, soli filii vltimi morientes essent in conditione positi.

¶ Cum igitur verba substitutionis codicillaris non conueniant huic intellectui, nec ipsa substitutio stare possit salua illa simplici reciproca.

¶ Dicamus vt supra conclusum fuit per codicillarem substitutionem recessisse testatorem ab illa reciproca quantum fit respectu dicte segnorie. in casu vero dicti §. cum ita. poterant verificari verba substitutionis fideicommissarie in persona vtriusque grauati, quia reciproca erat conditionalis in persona vtriusque, vt supra dixi, igitur nihil ad casum nostrum.

Laus Deo. de Ripa.

¶ Ad legem falcidiam.

RESPONSVM I

Cum portio ex prelegatis coheredi acquisita, non prelegata, quia a seipso sibiipsi legari non potest, sed hereditaria, proprie appelletur, ideo dubium non est, quin Petrus quartam partem bonorum ex prelegatis sibi obuentorum alienare libere potuerit, cum pro quarta testatoris heres extiterit, ac pro ea parte bona hereditaria, et non prelegata dicantur. Quare male, ac inique iudicatum esse respondi contra Nauarriones ac litis consortes dicte quarte partis emptores.

SVMMARIVM

1 Portio habita ex prelegatis factis coheredi a coherede, non prelegata sed hereditaria proprie appellatur.

2 Heres grauatus restituere hereditatem censetur grauatus restituere portionem prelegatorum, quam iure hereditario capit.

3 Rogatus restituere prelegata, non censetur grauatus restituere portionem prelegatorum sibi iure hereditario obuentorum.

4 Heres testatoris pro quarta, pro eadem quarta partem bonorum sibi prelegatorum alienare potest.

5 Portio habita ex prelegatis in falcidiam computanda est.

Qui veritas est, mihi viam veritatis aperias.

Respon. interpreta.

1 Vera et indubitata conclusio est, quod portio † prelegatorum factorum coheredi, que ipsum heredem tangit, non dicitur prelegata, quia a se ipso sibiipsi legari non potest. l. legatum tertio. §. j. ff. de lega. j. l. Titia. §. Lucius. ff. de lega. ij.

¶ Ratio rationis, qua dicitur, a seipso legari non posse, est, quia nemo sibi donare potest, et inter donantem et accipientem oportere esse differentiam placuit, idque optime probatur in ca. secundo de institutionibus. in volumine Gregoriano. et ibi no. interpretes. Atqui legatum est donatio a defuncto relicta, ab herede prestanda. ita definit Imperator in. §. j. institu. de lega. Legari itaque inutiliter ab herede vt sibiipsi prestet, scribit Modestinus in dicta. l. legatum. tertia. §. primo. ff. de legatis primo. sic enim ait ibi Jurisconsultus Modestinus. Heredi a semetipso legatum dari non potest, a coherede potest. Dare autem est dominium in alium transferre. ita probat textus in. §. sic itaque. institut. de actionibus. et adde textus notabiles in capit. inter dilectos. extra de fide instrumentorum. et capi. si diligenti. de prescriptionibus. in antiquis. Quatenus vero pertinet ad §. Lucius. l. Titia. ff. de legat. secundo. superius citatum. nullo certe modo congruit proposito ad quod citatus est, atque inductus, imo est ibi species dissimilis, casusque omnino diuersus, et illum. §. Lucius. pro contrario allegat Accursiana gl. in. d. l. lega. iij. §. j. Audiamus igitur Modestinum ita loquentem, in d. §. Lucius. Lucius (inquit) Titius in testamento suo ita cauit. Octauiane Stratonice dulcissime filie mee salutem. Volo eam a seipsa accipere villam cum impositionibus suis omnibus. Et paulo post querit Jurisconsultus in hec verba. Quero, an huiusmodi scriptura integrum predium singulis heredibus datum esse videatur, an vero partem hereditariam duntaxat contineat, cum inutiliter a semetipso quenquam eorum, quam habebat partem, accipere voluerit. Modestinus respondit non sic interpretandam scripturam de qua queritur vt fideicommissum inutile fiat. Ponderetis illa verba, vt fideicommissum etc. Nam actus ita interpretandus est vt potius valeat, quam pereat. l. quoties. ff. de reb. dubijs cum simi. Videte igitur et velut antinomiam, quam ita conatur diluere gl. in. d. l. legatum. §. j. Vt illa lex legat. iij. §. j. procedat quando heres est solus §. autem Lucius, quando habet coheredes. Ego vero aliter hoc contrarium dilui, et dissolui posse puto, ponderatis verbis dari, et accipere. Vt verum sit legatum ab herede sibiipsi dari non posse, quia nemo sibi dat, vt superius probaui. per. c. ij. de institutionibus, extra et ita loquitur. d. l. legatum. §. j. accipere autem heredi licet suo iure, vt probatur in. l. Titia. §. Lucius, et iij. l. in quartam. ibi, sed et si accepta pecunia, hereditatem restituere rogatus. ff. ad legem Falcidiam, quod notandum est.

¶ Illi. l. in quartam in principio videtur obstare textus. l. filium quem habentem. C. famili. erciscunde. vbi imputantur in quartam etiam pro partibus que capiuntur a coheredibus. Soluit Cinus vt. l. in quartam procedat, quando grauatur restituere aliis, lex autem, filium, quando coheredibus. arg. l. Meuinnius ff. ad. l. fal. Et quod dicitur in illa. l. in quartam. quod datum gratia conditionis implende non computatur in quartam. hoc procedit respectu falcidie, non autem trebellianice. Et ratio diuersitatis assignatur in d. l. in quartam.

2 ¶ Ideo † coheres rogatus restituere portionem hereditatis sibi relictam, tenetur restituere portionem prelegatorum, que ipsum tangit, quia pro rata sua coheres percipit prelegata iure hereditario, non iure prelegati. l. in fideicommissariam. §. fin. ff.

3 ad Trebellian. quo fit, vt econtra † rogatus restituere prelegata, non teneatur restituere nisi que a coheredibus percepit, non que a semetipso, quia pro sua portione non sunt prelegata.

¶ Male ergo iudicatum vt Nauarrinos et lite consortes, quia do. Petrus potuit alienare quartam partem bonorum si-

4 bi prelegatorum, cum fuerit heres testatoris † pro quarta parte, pro qua quarta bona dicuntur hereditaria, non prelegata,

5 d. l. in fideicommissaria. §. fi. hinc est quod suam † portionem non tenetur in falcidiam imputare, quia eam capit iure hereditario. l. in quartam. ff. ad. l. falcidiam.

Ad senatusconsultum Trebel.

RESPONSUM I

Substitutio in proximiores de genere suo concepta fratres patrueles, & si sororis filios, ut alieni generis & cognomine admittit, nati namque ex sorore non matris, sed patris familiam sequuntur, censetur enim testator huiusmodi substitutione non solum ex feminco sexu descendentes, verum & proprias filias excludere, cum conservande familie & agnationis ratione ita substitutum fuerit, proinde patrueles, omnes proximiores vocari certi iuris est, qui si coniunctim vocentur, equas partes concursu inter eos sortientur.

Fideicommisso ea lege gravatus ut portio unius deficiens ad alium confluat, & ad novissimum tota hereditas devolvatur, preceptiones quoque restituere tenetur, presertim cum in proposita facti specie tam ex ordine litere, quam intellectus fideicommissum precesserit gravamen simpliciter iniunctum nulla bonorum facta commemoratione. Hinc questionis est, an de iis preceptionibus Trebellianica detrahi possit, que alio iure quam fideicommissi ad coheredem pervenit, ergo in restitutione non venit, de portione vero Claudie ad Petrum obventa, constat ad eundem Petrum, necnon eius heredes Trebellianicam detrahere non posse, cum ipsa Claudia prohibita fuerit ipsam detrahere ex iis verbis gravata omnia bona, & tota hereditas pleno iure &c. & ubi non esset detractioni locus inficiari, tamen non potest quin fructus iudicio testatoris percepti ante restitutionem non sint in Trebellianicam imputandi, nec repugnat dispositio. l. iubemus. C. ad trebellianum. quia respondi in presenti casu locum sibi non vendicare, secundum ea que proponuntur. Proinde dixi integram medietatem hereditatis Domini Alziarii fratribus patruelibus restituendam absque detractionem tum Trebellianice, tum legitime, in qua legitima ipse Petrus imputare habet partem hereditatis ipsi donatam.

Cum sacerdotibus nec aliis liceat procurare, nec testatores incitare eorum ecclesiis, vel sibi, vel aliis aliquid in aliorum preiudicium relinquere, ideo respondi ecclesiam maiorem suggestionibus fraudulentis clamoribus ac instigationibus Claudii de Pomerio eiusdem ecclesie canonici in locum Do. Salvatoris substitutam prius a testatore nominati ab eodem excludendam esse. nec repugnat quod blando sermone, illecebris, & precibus permissum sit iudicium testatoris in se provocare, quia fraudulentis dolosisque suasionibus testatorem a proposito divertere prohibitum est.

1. Substitutio de proximiore seu propinquiore de genere facta, excludit proximiores per lineam femininam, qui patris & non matris familiam sequuntur, nec femine hoc casu comprehenduntur, multo minus filii. nu. 2.
3. Substitutio de proximiore de genere facta omnes patrueles proximiores admittit, qui si coniunctim vocentur, concursu equas sortientur partes.
4. Coniuncti re & verbis concursu sibi partes faciunt.
5. Gravatus restituere portiones simpliciter ad preceptiones quoque gravatus censetur.
6. Fideicommissum quod precedit gravamen simpliciter iniunctum tam ex ordine litere quam intellectus. nulla facta mentione bonorum. preceptiones quoque continet.
7. Trebellianica an detrahi possit de preceptionibus restituendis.
8. Trebellianica prohibita censentur, si quis gravetur restituere omnia bona vel totam hereditatem pleno iure.
9. Fructus percepti iudicio testatoris ante restitutionem, an sint imputandi in Trebellianicam.
10. Filii an teneantur imputare fructus in Trebellianicam. & ibi vide intellectum. l. iubemus. C. ad Trebellianum.
11. Filius tenetur imputare in suam legitimam partem hereditatis sibi donatum in contractu matrimonii.
12. Sacerdotibus non licet procurare & incitare testatores ad aliquid eis relinquendum in alterius dannum.
13. Testatoris iudicium licet in se procurare precibus & blando sermone, non autem doloso & fraudulentis suasionibus.

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpreta.

Bene digesta & iuridice resoluta fuerunt dicta proposita dubia per prestantem iureconsultum dominum. Ioannem montaigne. Verissima est enim prima conclusio, quod ex substitutione his verbis concepta, eisdem & ultimo decedenti substituit proximiorem † seu propinquiores de genere suo & cognomine Alziardi & suos, censentur vocati fratres patrueles & non filii sororis alterius generis & cognominis, nati enim ex sorore non dicuntur de genere & cognomine avi materni, quia qui nascuntur patris & non matris familiam sequuntur. institu. de leg. agnatorum tutela. §. primo. & capitulo ubicumque. de penis. libro sexto. ideo testator substituendo proximiorem de genere suo censetur excludere proximiores per lineam femininam, ut in terminis decidit Philipp. Franc. post Baldum. in capitulo si pater. columna antepenultima de testamen. libro sexto. Videtur enim testator voluisse per talem substitutionem conservare bona in sua agnatione secundum eos, quo casu in substitutione facta favore conservande familie non comprehenduntur femine, nec descendentes ex eis, ut preclare ostendit dominus Philippus Corneus consilio quinquagesimoquarto pro declaratione. libro primo. & consilio trigesimosexto videretur prima facie dicendum. libro primo. Qua ratione & alias recollo respondisse in huiusmodi facti contingentia, matrem bonorum consobrinorum † non fuisse a dicto Alziario testatore vocatam, quo sit ut non sit aliqualiter dubitandum super huiusmodi quesito, nam si mater non vocatur, minus filii. lege si viva matre C. de bonis maternis. Verissimum quoque est ex his verbis proximiores seu proximiores † de genere suo vocari omnes patrueles, qui eodem & proximiori gradu existunt. lege cum ita. §. in fideicommisso, & lege peto. §. finali. ff. de legatis secundo. & lege si cognatis. ubi Raph. & Mode. ff. de reb. dubi. Et cum collective & coniunctim vocentur, eque inter eos partes fieri debent lege interdum. ff. de hered. institucn. Sunt enim coniuncti re & verbis † ergo concursu faciunt sibi partes, ut per Bartol. in lege re coniuncti. in tertia questione principali prime partis. ff. de lega. tertio. Et hec prima consultationis pars adeo clara est, quod non videtur probabilem dubitationem recipere. Certa quoque puto que in secunda parte consultationis recitantur, quod in restitutione fideicommissi, non solum veniat portio Gabrielis, sed etiam portio Claudie eidem Gabrieli obventa, quia ex contextu fideicommissi apparet, quod testator voluit de uno in alium portionem † deficientem pervenire, & ad ultimum totum pervenire. Ergo in restitutione totum dicitur comprehensum ut per Corn. consilio trecentesimo trigesimo. placet. li. i. Quod absque dubio verum est in casu presenti, in quo tam ex ordine litere, quam intellectus fideicommissum precedit † gravamen simpliciter iniunctum nulla facta mentione bonorum secundum Bartolum, & Pauli. de cast. in. l. Scevola. & in. l. Marcellus. §. quidam liberis. ff. ad Treb. Bald. consilio. cccevii. in questione que vertitur. libr. i. Alexander consilio vigesimo quinto. libro primo. Corn. consilio vigesimo. videtur. libr. quarto. Decius consi. octogesimosexto. viso puncto. columna penul. Sed id absque dubitatione non transit an trebellianica † detrahi possit de portione Claudie & Gabrielis, nam si Petrus fuit heres Gabrielis & d. Claudie, verum quod ex persona ipsorum Gabrielis & Claudie possit detrahi, quia tunc Trebellianica ad eum pervenit alio iure quam iure fideicommissi, ergo in restitutionem non venit. l. qui fundum. §. qui filium. ff. ad l. Falci. & consuluit in proposito Bar. cons. ii. Dominus Cato &c. Sed hoc non obstante quantum sit ex persona Claudie, constat Petrum nec eius heredes posse detrahere Trebellianicam, quia ipsa Claudia erat prohibita illam detrahere per illa verba, omnia bona † & tota hereditas pleno iure &c. que geminatio ostendit enixam voluntatem loquentis fuisse, ut nihil detraheretur. arg. l. Balista. ff. ad Treb. Preterea ubi non cesset detractio Trebellianice id non negabitur, quin fructus percepti † iudicio testatoris ante restitutionem non sint imputandi in ipsam Trebellianicam. l. in fideicommissaria. ff. ad Treb. qua imputan de

facta

beca nihil erit, vt presupponitur quod veniat detrahendum. 10 Nec obstat, quia Petrus est de liberis † qui non tenentur imputare fructus in Trebellianicam .l. iubemus. C. ad Trebel. quia respondes dupliciter, primo q dispositio. d. l. iubemus. solum procedit quando liberi primi gradus sunt grauati restituere hereditatem suis fratribus vel fratrum filiis, secus si alteri persone sm Rayner. Francisc. de Ramp. et Cyn. in. d. l. iubemus. per illum tex. in §. et licet Salic. et vterque Imol. in. l. qd de bonis. §. quod anmus. ff. ad legem Falc. contrarium tenuerunt, non tamen ob hac sententia antiquorum est discedendu q est communis, sm quam consuluerunt Lud. roma. consilio ccccxi quatuor sunt quesita. Panor. consi. lxxix. illud de iure queritur. in. i. parte. et Raph. Com. csi. cxxiii. Bartholome°. col. si. et sequitur. o. Ale. sibi contrarius, in. d. l. in fideicommissaria. Secundo respondetur, q dispositio loquitur in liberis primi gradus, qui fuerunt heredes patris testatoris, et vt heredes grauati, no aut in liberis, qui repudiarunt hereditate patris, vt fecit hic Petrus, vnde ad hunc casum non possumus illam legem extendere, quia Imperator ibi in fine prohibet omem extensionem extra casus et personas ibidem nominatas. Tertio non potest inficiari quin fructus percepti per Claudiam et Gabrielem non veniant imputandi, cum ipsa Claudia sit extranea, et Gabriel de liberis secudi gradus, in quibus cessat vigor. d. l. vt ibi expresse decidit. Accedo igitur in sententia predicti. d. consultoris, vt integra medietas hereditatis dicti. d. Alziarij veniat restituenda fratribus patruelibus absque detractione Trebellianice, et absq detractioe legitime ipsius 11 Petri, quia tenetur in suam legitimam † imputare partem hereditatis ipsi Petro donatam in contractu matrimonii. l. quoniam nouella. C. de inoffi. testa. ¶ Circa vltimum, constituo testatorem suggestionibus fraudulentis, clamoribus, ac instigationibus Claudij de Pomerio canonici ecclesie maioris, substituisse ipsam ecclesiam in locum domini Saluatoris primo a testatore nominati, placet conclusio. d. consultoris, q ecclesia excludatur a domino Saluatore, per tex. in cle. de priuile. vbi 12 dicitur non licere † sacerdotibus, nec alteri procurare et incitare testatorem, vt aliquid relinquat ecclesie in damnum alterius, vt procuratum dicitur a dicto Claudio canonico, et quibusdam aliis. Quamuis blando sermone, illecebris, et precibus, permis13 sum sit iudicium † testoris in se prouocare. l. si. C. si quis aliquem testa. prohib. Fraudulentis tamen suasionibus testatores a proposito diuertere, prohibitum est. l. i. in fi. ff. de doli ma. excep. et est tex. in proposito nostro optimus, quem ibi not. Bartol. in. l. Lucius. §. Sempronia. ff. de legatis secundo.

Laus Deo optimo maximo.

RESPON. IO. FRAN. A RIPA DE SANCTO NAZARIO SUPER FF. NOVO.

¶ De donationibus, & ad Treb.

RESP. PRIMUM.

Ex possessione regulariter dñiũ non probatur, cum agitur de dñio principaliter, secus si incidẽter, qr ex possessione dñiũ ꝓbaẽ. quare fundatam hẽt intentionẽ filij quondam Delphine actricis ꝯ Petrum Blancheti probando res eidẽ donatas fuisse i bonis donatricis, lȝ de dñio nihil prestiterint, recteq; agunt ꝯ heredes donatricis vigore donationis ad rem tradendam, cũ tradendi facultatem habeant ex tenuta corporalis possessiõis per hec verba, & ea vita functa, vel si contingat eam scđo maritari, fructus reditus & proventus consolidenẽ cum ꝓprietatibus fideicommissum inducitur quo ad vsumfructum formalẽ, non quo ad causalem, cum nunq̃ a proprietatibus separatus dici potuerit, merito in fideicommisso continetur.

1. An ex possessione presumaẽ dñium. ibi vide quõ procedat. & vide nu. 3.
2. Intentio donatariorum satis probata dicitur quo ad obtinẽdã tradõnẽ rei donate si ꝓbent rẽ donatã donatiõis tpe fuisse in bonis donatricis, lȝ de dominio nihil probauerint.
4. Sicut clauus clauum trudit, ita ꝑsumptio ꝑsumptionẽ excludit. & ibi vide intellectum. l. quintus. ff. de do. int. vir. & vxo.
5. Usufructus quedam causalis, quedã formalis est. & ibi vide qd iur de vtroq;.
6. In legato gñali vsusfructus, nõ venit vsusfructus causalis ex verisimili cogitatione testatoris.
7. Hec verba ea vita functa, vel si ꝯtingat eam secundo loco maritari, fructus, reditus, & proventus ꝯsolidenẽ cum proprietatibus ab vsufructu formali interpretationem recipiunt nõ a causali, qui nunq̃ separatus dici potuit.

Respon. interpreta.

Uisis & bene ꝯtũ licuit ꝯsideratis his, q̃ hinc inde fuerunt allegata per ꝑstantissimos dños ꝯsulentes. In cã vertente inter filios quõdã Delphine actricis ex vna, & Petrum Blancheti reũ ex altera, visa fuit verior ꝯsultatio illa, q̃ intentionẽ agentiũ fuisse probatã optimis rõnibus demõstrauit, q̃ ꝯsultationem confirmare curabo. Primo, lȝ rẽr ex possessione † nõ ꝓbeẽ dominium, qñ de eo principaliter q̃riẽ, vt p Bar. in. l. qdã i suo. ff. de ꝯd. insti. ni tamẽ regula nõ procedit qñ agiẽ ꝯ eũ a quo agens ꝓtendiecãm dñiũ, ẽm Bar. in. l. si rẽ alienã. ff. de pigno. act. Bal. & alij in. l. cũ res. C. de ꝓb. nã isto casu ꝓbata possessione ẽt ꝓbatũ dẽ dñiũ. bene facit q̃ dicũt Bar. & alij in. l. a diuo pio. §. si sup rebus. ff. de re iud. vbi ꝯcludũt q̃ si creditor petat executionẽ sñie vel insti i bõis debitoris, sufficit ꝓbare debitorẽ possidere, qr ex possessione ꝑsumiẽ dñiũ ꝯ debitorẽ l. ij. vbi Bar. C. ne vx. pro mari. gl. in. l. j. C. de ꝑui. fis. Cũ igiẽ donatarie agant ꝯ hẽdes donatricis ad res donatas, sufficiẽter fundarũt † earũ intentionẽ ꝓbãdo res ipsas fuisse in bonis donatricis, lȝ non probauerint titulũ seu cãm dñiũ. Et ꝑfecto absonũ esset ꝯtrũ tenere, qr sic esset i facultate donatoris & hẽdũ suorũ reuocare ꝑfectã donationẽ, saltẽ p indirectũ. ꝯ. l. perfectam. C. de don. q̃ sub mo. q̃ nõ est dõm. reg. cũ qd vna via. de reg. iur. quõ. n. verisimiliter poterit donatari⁹ ꝓbare dñiũ si donator vel eius hẽdes negẽt se dños, certe nunq̃. & in facto alieno nunq̃ cadit ꝓbabilis scientia. l. si qs delegauerit. ff. de noua. l. si ff. pro suo. Scđo moueor, vbi agiẽ de dñio incidẽter † ex possessione ꝑsumiẽ dñiũ ẽm Bar. l. d. l. qdã i suo. Pan. in. c. ad sedẽ. in. ij. drat. de resti. spol. & hoc nõ iñciaẽ q̃ ꝯsulit ꝯ has rõnes doctorũ, lȝ hic nõ agiẽ de dñio principaliter, lȝ incidenter, minor iustificaẽ, agunt. n. filie donatarie actione ꝑsonali ꝓueniente ex ꝯtu donationis ad tradẽdũ ꝯ hẽdẽ donatricis habentẽ facultatẽ rei tradẽde, cũ sit i tenuta & corporali possessione. l. ex empt. ff. de act. empt. Nõ hẽs donatricis ad se defendẽdũ nec teneaẽ, excipit de dñio alterius, q̃ incidenter venit qõ dñij in iudicio. Fortius dico q̃ nõ põt refricare qõnẽ dñij, ẽm Bar. in. d. l. si rẽ alienã. cũ solitis ꝯcor. Preterea exceptio iuris alterius isto casu nõ est exclusiua intẽtiõis agẽtis ipso iure, cũ teneanẽ hẽdes, ẽt si nõ sint dñi tradere. d. l. ex empto. Huic ꝯclõni nõ ob. tale fundamentũ, vĩ. n. q̃ ꝑmissa ꝯclõ ꝓcedit ꝑsumptiue, q̃ ꝑsumptio dȝ cessare in casu isto pp aliam † ꝯtriã ꝑsumptionẽ, qr sicut † clauus clauũ trudit, ita ꝑsumptio ꝑsumptionẽ excludit. l. diuus. ff. de in inte. resti. cũ vulg. in proposito cũ donatrix sit vidua, vt euiteẽ suspitio turpis questus ꝑsumẽdũ ẽ talia bona fuisse mariti. l. quintus. ff. de do. int. vir. & vx. l. ẽt. C. eo. Sȝ huic iuridice rñdet dñs ꝯsult⁹, q̃ partes illarũ ruẽ q̃ dispõ. d. l. quintus. nõ ꝓcedit qñ mulier tpe matrimonij habebat aliqua bona vltra dotẽ, ex quorũ fructibus verisimiliter potuerit acqrere, pro qua rñsione vltra deducta p eũ, allego Lud. ro. ꝯs. clix. sup eo. col. ij. plȝ ẽt alia rñsio q̃. d. l. ꝓcedit qñ mulier ꝯstante matrimonio, vel saltẽ. J. tpe luct⁹ acquisiuisset, sec⁹ si post mortẽ & post annũ luct⁹ potuit acqrere, vt p Ang. ꝯs. cxlj. inci. sup ꝑmo puncto. vel aliẽ rñdeẽ q̃. d. l. quint⁹ ꝓcedit qñ marit⁹, vel eius hẽs ageret ꝯ vxorẽ vel eius hẽdes, ẽm Bal. i. l. si vxorẽ. C. de ꝯd. inser. Alex. in. l. q iure familiaritatis. ff. de acq. pos. & maxime i casu isto. vbi ipsa donatrix & eius hẽdes, nõ pñt refricare qõnẽ dñij, vt. ñ. dixi. Circa scđaȝ dubitationem, an illa verba & ea vita functa &c. inducãt fideicommissũ post mortẽ Joãnone, ñ vĩ expediẽs insistere, si verũ ẽ coheredes Joãnone ꝑmortuos fuisse. vt presupponiẽ in cõsilio scđi cõsulentis, qr ẽt q̃ talia ꝟba iportassent fideicõmissum, nũ post mortẽ substitutorũ aũ Joannonã grauatã effectũ fuisset fideic. caducũ, seu qñ. l. vnic. §. sin aũt sub ꝯdõne. C. d cad. toll. sitñ libet vlteri⁹ idagare, adhẽreo opi. ꝯsulẽtis ꝓ filiab⁹, q̃ talia ꝟba ñ iducãt fideic. p cui⁹ ꝯclõne & clarior dclarõne ꝑmitto, q̃ duplex ẽ vsusfruct⁹, causalis. s. † & formalis. vt p gl. in. l. i. ff. de vsufruc. vsusfructus causalis separari nõ pt a ꝓprietate q̃ causaẽ. l. si cũ testõ. §. si fundũ. ff. de exce. rei iud. vsusfructus formalis est qdã i seruitus iposita ꝓprietati, & ẽ seruit⁹ ꝑsonalis de hũa ꝑsone, vt p glo. i rub. ff. de vsufr. ex istis iferẽ correlarie, q̃ testõr ist tuẽdo Joannonã in tertia pte, vĩ ẽt reliqsse eidẽ vsumfructũ cãlẽ, q a ꝓprietate Joãnone relicta separari nõ pt. d. §. si fundũ. & ꝓbaẽ l. i. si Tiño vsusfruct⁹. cũ ibi no. ff. de vsufr. inferẽ ẽt q̃ i illa pte ẽt Joãnina ñ potuit habere vsumfructũ formalẽ, qr erat hẽs & ꝓprietaria bonoꝝ dicte portionis, & re ꝓpria ñ cadit seruit⁹, & ꝯsequẽter vsusfruct⁹ formalis. l. nemo. ff. de seru. vrb. ꝑdi. l. vti frui. ff. si vsusfru. peta. Itẽ iferẽ, q̃ legatũ vsusfruct⁹ oĩm bonoꝝ relictũ dicte Joãnone dȝ intelligi d vsufructu formali, & sic d vsufructu aliaꝝ duaꝝ partiũ, i qb⁹ erãt instituti alij cohẽdes, nõ ãt de vsufructu portionis ipsius Joãnõe, qr satis eã instituẽdo reliqt eidẽ ẽt vsumfructũ dicte tertie ptis, & q̃ i tali legato gñali nõ includaẽ vsusfruct⁹ dicte tertie ptis ꝓbaẽ, qr in dispõne gñali nõ veniũt pri⁹ specificata. l. dolo clausula. ff. d ꝟb. obl. Itẽ nõ cõpꝛehẽdunẽ ea, de qbus nõ ẽ verisimile testatorẽ cogitasse. l. cũ res. vbi Jas. i. vj. no. de lega. j. veꝝ cũ pri⁹ instituẽdo Joãnonã, satis eidẽ reliqsse vĩ vsumfructũ dicte tertie ptis, vt. ñ. ꝓbaui, nõ est dicẽdũ q̃ in gñali † relicto veniãt ꝑius relicta. Itẽ ñ ẽ verisimile, q̃ bis voluerit eidẽ relinqre, qr sic hȝ legatũ eẽt supfluũ. ꝯ. l. si qñ. ff. de leg. j. Istis ꝑmissis ꝓbaẽ clarissime, q̃ illa ꝟba & ea vita fũcta, vĩ si ꝯtigat eã scđo maritari, fructus, redit⁹, & ꝓuẽtus ꝯsolidenẽ cũ ꝓprietatibus, & ꝑtineãt ad hẽdes ꝑdictos, nõ importãt fideicõ. in illa tertia pte, in q̃ fuit Joãnona hẽs instituta. Sȝ solum p illa ꝟba † testõr voluit vsumfructũ formalẽ relictũ Joãnone extingui & finiri, si transierit ad scđa vota, h̃ patet ex pluribus. Primo, qr ꝟba illa, q̃q; ea vita functa, referunẽ ad legatũ vsusfructus relicti dicte Joãnone, de quo ꝓxime facta erat mẽtio, nã relatio faciẽda est ad ꝓxima. l. si idẽ cum eo. ff. de iurisdictione oĩuȝ iudicũ. Itẽ repetit q̃litates ꝓxime ꝑcedentes. l. Seia. §. Gaio. ff. de fundo instruc. veꝝ legatũ vsusfructus de quo facta erat mẽtio dȝ intelligi de vsufructu formali, vt. ñ. demõstratum fuit. q̃ ẽt grauamen annexũ intelligeẽ de vsufructu formali. Secũdo, posito q̃ legatũ gñalis vsusfructus, ẽt includeret vsumfructũ dicte tertie ptis, ñ icluderet eũ tamq̃ vsumfructũ cãlẽ, & annexũ ꝓprietati, cuȝ nunq̃ fuerit separatũ, nec possit dari vsusfructus in re ꝓpria, verum verba illa, & ea vita functa, vel trãseũte ad scđa vota, verificari non possunt in isto vsufructu causali, qr causalis vsusfructus nunq̃ fuit separatus a proprietate, ergo nõ consolidanẽ. c. ad dissoluendum. de desp. impu. & istud ẽt oportune prius deduxit predictus do. consulens.

& quicquam melius adduci non pōt. Tertio testator in dubio non presumitur velle grauare herede aliquo onere fideicō. l. cum ex facto. §. si rem. ff de lega. ij. cū vulg. Sz ego non video verbum neq; syllabam in dicto testamēto, per quā testator videat onerare Joānā aliquo fideicōmisso, in mime quamū ad proprietates, ergo nec nos istud diuinabimus cōtra presumptionem iuris. Et certe operasses q; prestantissimus cōsulēs, q conatus est demonstrare q; clausula illa, quq; ea vita functa includant etiā casum mortis, q; casuz transitus ad secunda vota laborasset potius demōstrando q; per talez clausulam fuerit inductum fideicō. etiā i proprietate tertie partis bonorum relictorū ipsi Joanne q; in hoc stat punctus controuersie. Et ego nō negarim includi etiā casum mortis, q; verba sunt clara, tamen dico q; includunt quantum ad extinctiones vsusfructus formalis tantū, non q ad reliqua. & per ista remanēt sublata oia fundamenta predicti d. consulentis contrarium. Laus Deo.

RESPONSVM II

Donatio quondaz Claudij Cotferij Nobili Domi. Joanne facta exceptionibus ex aduerso propositis elidi non pōt, cui nō repugnat exceptio nullitatis prouenientis ex inobseruantia statuti Delphinalis, cū donatio in prouīcia facta Delphinali statuto nulla iura cōprehendat, certa que sit iuris regula in iis que cōcernūt solemnitatē contractus, locum contractus nota dignuz esse, & vbi forma statuti nō eēt obseruata, ea iureiurādo interposito repleri. Nō ēt statutuz donationi obesse non pōt donatore, dū vixit, tacente & nō querelante. Nec obstat exceptio nullitatis proposite ex defectu persone donātis, qui mēte capt' ac demēs asseritur, q; non sufficit assertio, vbi est necessaria probatio, cū quilibet sanementis presumat. Nimis q; repugnāt exceptio legitime pretense debite matri, q; cū legitima quota sit bonorū, q̄ habebat defunctus tpe mortis. Donatio āt huiusmodi i bonis defuncti dici nullo iure potuit stante constituto & precario in donatione apposito, quibus in donatariaz dominium fuit trāslatuz, nō obstante querela donationis inofficiose proponēda, q̄ nō proposita, nec intentata non releuat, proinde cōdēnādos esse respōdi Bartholomeuz, & Ludouicā matrez, & filiuz ad relaxanduz & bona que fuerant dicti quondam Claudij dicte Domine Joāne de Robiaco donata saluis iuribus matris.

1 Statutuz Delphinale nō porrigit effectū suum ad donationē in prouincia factam, ideo exceptio nullitatis proposita ob formam statuti non seruatam, nulla est.
Contractus locus inspici debet in iis que concernunt solēnitatem contractus.
2 Juramentum operatur contractus non irritari propter statuti solennitatem omissam, nec laici potuerunt d viribus iuramenti statuere.
3 Statutuz annullatiuū donationem non procedit tacente donatore & non querelante donationem.
4 Exceptio nullitatis donationis ex defectu persone donantis non probata non releuat.
Presumptio est quemlibet esse sanementis.
5 Exceptio substitutionis fideicommissarie, non obstat donationi maxime cessante beneficio inuentarij.
6 Exceptio detractationis legitime debite, non obstat donatario, cum donatio desyderata non esset in bonis defuncti de quibus debetur legitima.
7 Querela inofficiose donationis non proposita nec intentata non releuat.

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpreta.

Condemnandos puto Bartholomeuz & Ludouicā mrēz & filiuz ad relaxāduz & omittendū bona que fuerāt quōdā Claudij Cotferij, Nobili Domine Joanne de Robiaco in vim donationis eidem domine facte per dictum Claudium, non obstantibus friuolis exceptionibus in contrariū oppositis & deductis. Et primo non obstat dūz opponit exceptio nullitatis, ex eo qō non fuit seruata forma statuti delphinalis: Qz respōdet multipliciter.
1 Primo q; tale† statutū nō porrigit effectū suū ad contractus donationū factos extra territoriuz, & consequenter nō porrigit ad donationē istaz celebratā i prouincia. l. qui fundus. ff de euictio. per quē tradit regula, qō in his cōcernunt solemnitatē contractus, vt qō donatio non valeat nisi cuz certa solennitate, inspiciendus est locus contractus. ita docet Bart. in. l. cunctos populos. ver. nūc veniamus ad gl. & vers. sexto vidēdū ē. C. d sū. trini. & fid. catho. Scdō rūdet, qō vbi est interpositum† iurī vt in presenti casu donatio non irritat propter omissaz solennitatem statuti qz laici statuentes non potuerūt disponere de viribus iuramēti, secundū Joan. and. in additionibus Specu. in ti. de instru. edi. §. por. in vltima additione. Ange. in. l. sancimus. §. fi. C. de dona. Joan. d imo. in. c. cū cōtingat. charta penulti. & ibi Pan. & alij d iuramen. Feder. de senis consi. cclxxxi. Casus talis est, & hec est cōis doct. sententia vt probat d. Jas. in auc. sacramenta puberuz. C. si aduers. vendit. & comprobaui responsorū libro tertio capit. decimo tertio, qō statutuz† nō procedit tacente donatore & nō querelāte in vita, prout h donator tacuit, & nō querelauit. Nec intelligēria qua mediante aduersantes hanc responsionem conant effugere stare potest, pp implicatiuaz ēt, que implicat casuz nō seruata solēnitate. & qz frustra statuentes statuissent querelaz, sine ius dicendi dotationē nullaz nō transire ad hēdes vbi donatio de iur subsisteret, quia tñ nō vidi verba statuti nō audeo sup hac rūsione pedez figere. Nō obstat alia exceptio nullitatis ex defectu psone† donantis, qui dz qō erat mētecaptus & demēs, qz non fuit hmōi exceptio probata, put necesse fuit, cuz quilibet presumat sanementis, vt firmāt gl. Bar. & alij in. l. nec codicillos. C. d codici. Soci. cō. xlij. col. j. lib. j. imo pro parte dūe Joanne legit melī' pbatū q; dictus donator erat sanemētis &c.
5 Nō obstat alia exceptio† substitutionis fideicō. qz confusa fuit actio competēs dicto Bartholomeo ad bona restitutioni subiecta, ex eo qō adiuit hēditatē donatoris grauati absq; beneficio inuentarij. l. fi. §. pe. C. d iur deliberan. Nō obstat
6 exceptio detractationis† legitime debite vt pretendit mēr, qz aduertēduz est, qō legitima est quota bonorum q̄ defunctus habebat tpe mortis. l. Papinianus. §. quarta. ff. d inoff. test. bona āt donata Dūe Joanne non erant in bonis donatoris eius filij tpe mortis, qz stante cōstituto et precario in donatione apposito dñiuz fuerat translatuz in donatariaz. l. qō meo. ff. de acquir. pos. l. certe. ff. de precario. ergo i illis matri nulla debebat legitima. Sz dicet quispiaz, donationez eē inofficiosaz, matriq; competere querelaz inofficiose donationis. l. si filius tuus. C. d inoffic. dona. istud nō negauerim, sz id dixerim,
7 q; hmōi querela† nō fuit proposita nec intētata p mrēz & vbi intentet erit necessaria cause cognitio, & verificāda erunt extrema necessaria. Jō nunc adiudicanda sunt bona donata Dūe Joanne donatarie, saluis iuribus mrī q̄relandi donationē si voluerit & potuerit. Et vbi Bartholomeus confecisset inuentarium, essem adiudicanda bona q̄ fuerant dicti quondā Claudij prefate Domine Joāne detractis bonis restōni subiectis, liquidandis in executione sententie.

Laus Deo optimo Maximo.

RESPONSVM III

Quanquam secunda donatio factā magistro Geruasio Dulci tonsori potior videat donationi facte magistro Agustino Potte anteriori, qz prius traditio facta ē huic nouissimo donatario, ex quo prius laudatus & inuestitus fuit, & tunc traditio rerū emphyteoticarū fieri dz, cū per inuestituraz a directo dño factam possessio apprehēdit, merito donatari' prius inuestitus preponēd' credit, nec cōstitutū in priori donatione appositū in bonis feudalibus, & emphyteuticis cōsiderat, ui hmōi bōa alienari, phibent, nisi dūs inuestitura sequat. Tñ in ea q̄ pponūtur priorē donationē potiorē esse rūdi. Nā cū prim' donatari' taz in iu. q̄ in posses. sit prior, q̄ d iur potior, prior quidē ē iur cōstituti i pma donatiōe appositi, ex q̄ possessio vera trāsfert, nec obstat qō Bolxiurus i bonis vez feudalibus, & emphyteuticis constitutum non considerari, qō & verum est, nisi ipsis emphyteutis ius alienandi a directo dominio concessum sit,

prout ex illis verbis manifeste constat, bona ipsa alienare liceat pro suis heredibus, et quibuscunque dederit, ex quibus verbis facultas data censetur emphyteote, dicta bona ita concessa alienandi, cum igitur donatio et traditio facta dicto magistro Augustino valida fuerit, vti anterior potior habetur posteriore. Que alienandi potestas, etsi ipsis emphyteotis concessa non sit, tamen quia post inuestituram factam secundo donatario legitur dominos directos priorem donatarium laudasse et inuestiuisse, ideo ex approbatione directorum dominorum subsecuta potior iudicatur. Nec prior traditio secundo donatario facta, eidem prodest, quia secundum ea que proponuntur predicta bona longe ante donationem sibi factam alteri donata non ignorabat, que ratione bona in fraudem prioris donatarij alienata, de iure reuocanda.

1 An is donatarius cui prius traditio facta est, potior habeatur eo, cui donatum prius est.
2 Res emphyteote tradi dicuntur, si facta inuestitura a directo domino possessio apprehendatur.
3 An per constitutum transferatur possessio et ibi vide limitationem.
4 Primus donatarius prior titulo, tempore, et possessione potior est secundo, cui prius res tradita fuit.
5 Constitutum factum primo donatario, an operetur prioritatem tituli et traditionis, et vide declarationem, et limitationem nu. 6.
7 Emphyteota etiam per fictam traditionem factam absque consensu domini, incidit in penam commissi.
8 Pena commissi non incurritur nisi propter contemptum domini.
9 Donatio facta magistro Augustino primo donatario, vti facta de consensu directorum dominorum posteriori prefertur.
10 Emphyteosis seu feudum ijs verbis concessum pro se suisque heredibus, et quibus dederit, etiam in donatario verificatur, et emphyteote potestas alienandi data intelligitur. et vide nu. 11.
12 An si post inuestituram secundo donatario factam, primus donatarius inuestiatur per dominum, iste primus donatarius secundo preferatur.
13 An donatio et traditio duobus facta, si dominis directis placuerit, purificata sit ex ratihabitione dominorum, et an post secundo sit potior.
14 An traditio prius facta secundo donatario scienti bona longe ante quam sibi traderentur alteri donata, vti in fraudem facta sit reuocanda.

Respon. interpreta.

VIderetur fortasse secundam donationem factam magistro Geruasio Dulci tonsori preferendam prime facte magistro Augustino Porte, quia is † donatarius in obtinendo dominio potior habetur, cui prius fuit facta traditio. l. quoties. C. de rei vendi. l. fin. et. §. si duobus. ff. de public. cum simil. Respectu autem bonorum emphyteoticorum constat traditionem prius factam secundo donatario, ergo secundus preferendus. ¶ Quod autem fuerit ei prius facta traditio, probatur, quia fuit prius 2 laudatus et inuestitus. Nam post † inuestituram factam a directo domino, secuta apprehensione possess. res emphyteutice dicuntur tradi. c. j. §. rei de inuest. de re. alie. fac. Merito prefertur donatarius prius inuestitus. Ita tenent Jo. Fab. quem sequitur Jas. l. d. l. quoties. in. vij. fal. Idem tenet Jac. Alu. in. c. si facta. si de feud. fue. controuer. inter domi. et ag. vas. Lepol. cautel. cccx. si dominus inuestiuit. Pet. in reper. rub. de iureiu. in. iij. char. in. j. effectu iuramenti. d. Gui. Pap. deci. xlvi. an emphyteuta et decis. lxxxi. si debitor. et Deci. consil. cccliii. in casu. ad fin. ¶ Nec videtur obstare, si dicatur 3 quod in prima donatione legitur appositum constitutum, per quod † transfertur possessio in donatarium, cuius nomine donator constituit se possidere. l. quod meo. ff. de acquir. pos. l. certe. ff. de precar. Quia respondetur doc. preallegat. quod procedit in bonis allodialibus, non autem in emphyteuticis et feudalibus, quorum alienatio nulla est, nisi secuta inuestitura domini. c. j. de prohibi. feud. alien. per Fede. l. fi. C. de iur. emphy. Et ita firmat. d. Stepha. Bertr. consil. cvii. illud pals est. li. ij. ¶ Predictis non obstantibus ex eis que proponuntur, videor primam donationem preferendam duabus rationibus. Primo quia tempore 4 prior est tam in tit. quam in assecutione possess. ergo † potior in iure, regula qui prior. de reg. iur. et d. l. quoties. cum concor. que hoc ideo retorquentur, cum priori donatario sit etiam prius facta traditio. ¶ De prioritate tituli, et de prioritate traditionis constat ex contractu donationis, vbi legitur donatricem constituisse se possidere nomine 5 dicti magistri Augustini primi donatarij, quo casu † prefertur primus, secundum vnum intellectum in. d. l. quoties et l. j. fi. C. de sacros. eccl. 6 et vtrobique Jas. et idem vult Bal. in. rubr. C. de euict. em. q. xvj.

Alex. consil. viij. circa primum. in fi. li. j. et consil. xxv. Viso textu. col. fi. li. iij. Ferra. cautel. xlviij. cautela si quis vendidit rem vni. et do. Alex. consil. cxxxviij. ponderatis. li. vi. ¶ Nec obstat quod constitutum 6 † nihil operetur in rebus emphyteuticis, que sine consensu directi domini prohibentur alienari. d. l. fi. C. de iur. emph. et d. c. j. de prohib. feu. alie. per Fede. Quia respondetur verum esse, si in instrumento emphyteusis et inuestiture directus dominus non dedit licentiam emphyteote alienandi rem emphyteuticam, cui voluerit. ita procedunt dicta. Et istis terminis procedunt, que tradunt doct. maxime Jas. in. d. l. fi. ad fi. et Jac. de sanc. Geor. in trac. feud. in ver. Et cum pacto de 7 non alienando. co. ij. vbi concludit emphyteotam † etiam per fictam traditionem factam absque consensu domini, incidere in penam commissi. Quod etiam voluit Pau. de ca. in. l. j. §. si rem depositam. ff. depositi. Sed si directus dominus in instrumento emphyteosis dedit licentiam alienandi, quia tunc emphyteota cum consensu domini alienauit, non incurrit 8 aliquam penam, que † non incurritur nisi propter contemptum domini. d. l. fi. ¶ In casu autem nostro donatrix donauit, et tradidit magistro Augustino primo donatario de consensu directorum dominorum 9 ergo † valuit alienatio, et sic preferenda posteriori. quod autem donauerit, et tradiderit cum voluntate et consensu directorum dominorum, probatur ex lectura inuestiture, ex qua apparet ipsi donatario fuisse datam licentiam a directis dominis alienandi bona ipsa in quos voluerit. ita sonant illa verba (pro se suisque heredibus, et quibus dederit.) 10 c. j. de feud. non hab. prop. natu. feu. et illa verba (pro se † heredibus et successoribus quibuscunque) que etiam de successoribus singularibus et sic de donatarijs intelliguntur. l. j. §. pinnitur. ibi (neque ad heredem vel quemcunque successorem) ff. de aqu. quo. et esti. Et quod hec verba (et successoribus quibuscunque) tantum important, quantum verba (quibus dederit) firmat Bal. in. l. j. q. xxxiiij. ff. de rer. diu. et in. c. imperialem. in prin. col. iiij. de prob. feu. alien. per Fed. Lando. ro. et Alex. in. l. etiam. ff. sol. mat. Alex. in. l. quod si. la. ij. in ele. char. ff. de ver. obli. et in. l. si pponi. col. pe. ff. ad Treb. et l. l. quidam §. nihil interest. vbi etiam Jas. ff. de ede. et Jas. in. l. ij. §. pretor ait. ff. qui satisd. cog. et in. l. ij. q. xiiij. extra gl. C. de iur. emph. et in prin. feud. col. xx. And. barb. in. l. cum acutissimi char. lxx. C. de fideicom. Fel. in. c. in presentia. col. xj. de proba. et in. c. quia Ou. col. pen. de iudi. Georg. Nath. l. c. quibus col. lxxxvi. de pac. in. vi. et Cur. iunior. consil. j. col. j. et seq. et consil. iiij. col. ij. et seq. Et quod per talia 11 et similia † verba censetur emphyteote data facultas alienandi, id est, dominium transferendi, facit. §. vendite. inst. de re. diui. et. c. cum Jo. inea. de fid. instr. adeo, quod tradendo sine alio consensu, non cadat emphyteota, firmat Alb. de Ros. i. d. l. fi. de iur. emph. et sequuntur communiter alij teste Jas. ibi. col. iij. per tex. in. l. cum essent. §. j. et ibi Ang. in specie non ff. de ser. rust. pred. sequitur Alex. post Ang. l. quod rome. §. duo fratres. in vlt. char. ff. de ver. obl. et consil. cxxxv. Viso. col. j. li. ij. et Dec. consil. cxxiij. Non fuisset propositum. col. ij. li. ij. respondetur. vbi tamen alienationem hoc casu valere sine alio consensu directi domini, et dicit hanc esse communem sententiam doc. a qua in iudicando recedendum non est. c. innitario. de consti. tradit Bar. in. l. cum plane. ff. de re iud. ¶ Cum igitur donatio et traditio facta magistro Augustino fuerit, et sit valida, et anterior, sequitur, vt potior sit posteriore. d. regula qui prior. ¶ Sed fac, quod directi domini non dederint licentiam donatrici alienandi in primum, quia tamen supponitur in facto, quod 12 post inuestituram † factam secundo donatario aliquando laudarunt, et inuestiuerunt primum. Existimo primum preferendum, quia donatio et traditio per constitutum facta primo, non fuit a principio nulla ipso iure, licet fuerit facta absque consensu domini, secundum Joan. de Imo. in. c. fi. de psc. et in. c. j. col. ix. de feud. Immo valet a principio, nisi dominus nullam esse velit, vt tradit. d. Alex. consil. cxvij. Viso thematae. col. ij. li. vi. et consil. lxxxi. In causa et lite. li. vij. Et sic valuit sub conditione resolutiua, nisi directi domini alienationem et traditionem improbauerint, que cum non fuerint improbata, sed approbata, sequitur, vt post prior haberi debeat. l. ij. ff. de act. empt. l. iij. ff. de contrahen. emp. ¶ Sed iterum fac, quod donatio et traditio ita demum valeant, si directis dominis placuerit, et sic sit alienatio † conditionalis, si directi domini voluerint, cum purificata sit conditio ex ratificatione domini, consequens est, vt ipsa alienatio vsque a principio valida fuerit, et sic tanquam prior, potior sit, quia conditio retrotrahitur ad diem donationis et traditionis per constitutum facte. l. qui balneum. §. j. ff. qui pot. in pignor. hab. et l. si prior creditor. §. si prior. ff. eo. ¶ Sed iterum, pone sine veritatis preiudicio, quod sit prius facta traditio secundo donatario, quia tamen secundus (vt proponitur) habebat longe ante donationem sibi factam veram scientiam prioris donationis alteri facte ratione fraudis possunt per actionem reuocatoriam bona † sibi prius tradita ab eo euocari, secundum Bal. 14 in rub. C. de reuoc. ijs que in fraud. cre. in prin. quem sequuntur

Alb.

Alber. Salv. & Jas. in .ix. limitatione. in .d. l. quotiens. & Jas. in l. fi. col. pen. C. de sac. san. eccl. & Ferra. in alleg. cautel. xlviij. dicens, hoc esse notandum, & menti tenendum.

RESPONSUM IIII

Antonius quindecim annos nondum natus, curatorē habens Joannē fratrem, abstinuit ab hereditate patris, q eū instituerat heredē i duobus castris. Factus annorū sexdecim eadē castra donauit fratri curatori suo reseruatis sibi florenis. cc. annuis expressa cl., qd psbyterari intendebat, expletis annis .x. & .viij. quo tpe frater desiit curator eē. Nā vsqz ad eā diē curā p̄ī in vltimo eu logio sibi crediderat. Cōuētū fuit, q frater eū ēt alere teneret. & q reditus reseruatus extingueret, si donans sine liberis decederet. Dubitabat, verū hmōi donatio viribus subsisteret. Plerisqz visum fuit pfectā donationē geminato donatoris csensu sacra iurisiurandi religiōe, affiniū p̄ntia, iudicis decreto roboratā, retractari minime posse. Ego aūt ratus sum minoē dolo curatoris seductū fuisse, q ex enormi lesione, affiniū mēdacio (q minori credulo suaserūt donationē i evidētē eius vtilitatē cedere) & ex falsa donatarij suggestione, q dicta castra alteri fore hypothecata cōmētus est, patere ridi. Quibus argumentis suffragaf psumptio legis q curatorem dolosū putat, si minorem contrahendo ledat. Sed reuerentia, qū minor prestabat fratri maiori, metus coniecturam facit, que cū enormi minoris damno coniuncta metum aperte demonstrat.

¶ Sz id ēt, pponebaf, verū noua prole donata, reuerterētur in donatoris arbitriū & ditione iurisiurādi. Qd multi negabāt, tū q ex lectura trāsactiōis ostaret donantē de filiis cogitasse, tū q donatori nō liceret, pprio iuriō Zuenire. Tū, q ob cām donatio facta videret. Ego aūt diui Constantini legem seruādā rūdi, etiam si de filiis sit cogitatum, mō cogitans nō speraret iustos filios procreare, prout non sperat, q sacerdotij assumendi spe ad donandum inducit. Nec iusiurādū violat, q huius legis beneficio vtitur, cū non credatur fuisse mentis donatoris vnquam illi renunciare. Fateor aūt Constantinum loq de donatione simplici, sed hmōi donationē, quatenus cām excedit, simplicem Ulpia. putat, nec nostri inficiant Interpretes.

1 Donatio oium rerū immobiliū facta a minore cū decreto ipso iure est nulla, sustinef tū pp iurisiurandi religionē. Et qd si minor reperiaf enormiter lesus, nu. 2.
3 Donantis plenā deliberationem (que dolum excludit) interuenisse presumitur in donatione reiterata.
4 Lesio nulla pōt p̄sumi in donatione ex liberalitate pficiscēte.
5 Decretū iudicis tollit doli & metus psumptionē. Itē p̄ntia affiniū & amicorū donātis & donatarij. 6. q simila. nu. 15.
7 Jurm dz habere tres comites, iudiciū, veritatem, & iustitiam.
8 Periculosus Zctus, non validaf iuramento.
9 Contrahens cum adolescente statim zsumpturo, dolose agit.
10 Juramentum de obseruando laudo, non obligat iurantē laudo arbitratoris enormiter lesum.
11 Contractus est ipso iure nullus, si minor contrahat cum tutore & curatore.
12 Contractus inualidus alia rōne, quā minoris etatis, non validatur iuramento.
13 Juramentum relaxare cogif recipiens, si ex parte ipsius cōtineat turpitudinem.
14 Lesio non attendif, in donatione, si donatio fiat a sciente & volente, absqz vlla fraude.
16 Donatio iurisiurandi religione, affiniū p̄ntia, & iudicis decreto roborata, natiuitate filiorum reuocatur.
17 Jurm non impedit donationem posse reuocari pp superuenientiam filiorum.

Respon. interpreta.

1 Licet donatio rerum immobiliū† a minore facta ēt cum decreto iudicis sit ipso iure nulla. l. fi. C. si maior factus al. ra. hab. tū propter iurisiurandi religionē sustinetur. auct. sacramenta puberum. C. si aduer. vē. qua locum habet etiam in contractu donationis, fm gloss.

Bar. & communiter scrib. ibi, & Fely. in. c. in p̄ntia. col. iiij. de prob. & Cor. zs. cclvij. & ij. li. iiij. vbi zsuluit donationē firmari iuramento, ēt si sit facta ab impubere doli capace, & zsuluit Soci. donationem factam a minore valere absqz auxilio restōnis in integrū, zs. cclxxix. visa donatione. li. ij. Sed reuocaf in

2 dubium, an idem dicendum sit, si minor pp donationē† iuratam reperiaf enormiter lesus, vt qz dimidiā vel maiorē partē fortunarum suarum donauerit, vt in themate presupponitur. Uisis instrumentis donationum & transactionis subsequute, & zsideratis diligenter que in narratione facti recitantur, zsultationē hanc duxi diuidēdā in. ij. partes. In pma discutiem⁹, an dn̄s de sara possit iuste dicere se fuisse enormiter lesū, & sic videbimus an dispositio. d. auct. sacramenta puberū, pcedat, ēt si in Zctu interuenirēt dolus re ipsa. Secundo, inquiremus an dn̄s de sara iure pretendat se fuisse deceptū dolo & astutia viri Astoandi eius fratris, & sic an rōne doli ex proposito possit contrauenire proprio iuramento. Quibus expeditis, apparebit resolutio alterius dubitationis, an iurm sit a iudice ecclesiastico relaxandū? Circa primum, videtur q dn̄s de sara non possit iuramento Zuenire pretextu alicuius lesionis, ex pluribus. Primo, qz iuramentum potest seruari sine interitu salutis eterne, ergo violandū non est. c. quemadmodū. c. si vero. de iureiu. cum si. & vf casus in. c. q̄uis. de pac. li. vj. q tex. etiā procedit, qñ filia renūciat gratis hereditati paterne, nulla dote sibi data vel zstituta, fm Gemi. & Imo. ibi, & Lud. rom. & Aret. in. l. q superstitis. ff. de acq. her. & Alex. zs. cxxv. col. viij. li. j. Cur. senior zs. xiiij. sup dringentia. in vlt. dubio Et sic pz q ille tex. excipiēs casum dolose renunciationis. intelligendus ē de dolo ex proposito, & nō re ipsa, ita ergo dōz vf in casu p̄nti.

3 Scdo, qz donatio ista fuit ex interuallo geminata & triplicata, in donatione autem reiterata p̄sumitur interuenisse† plenam donantis deliberationē, q dolū excludit, fm gl. in. c. si qs iratus. ij. q. iij. & que reiteratio facit presumi errorem abesse, fm gl. in. c. ex literis. de diuor. & iō Z actū reiteratum nihil opponi posse vf, fm Bal. in consi. scismatis. posito post titulū. ff. si quis aliquem testa. prohibu. & aduersus Zctum reiteratum cum iuramento non videtur restitutio concedenda, fm Philip. Dec. zs. clxxxj. satis no. est q. col. iij. Tertio, qz non videf,

4 q in donatione† que ex liberalitate procedit, vlla possit considerari lesio. Hinc est, q venditor q donauit id, quod plurio ē non potest allegare lesionē ēt si vltra dimidiā iusti pretij fraudatus dicatur fm Bar. & doc. cōiter in. l. ij. C. de rescin. vend. & Alex. zs. liij. li. iij. & Soci. zs. xlviij. li. iiij. Quarto, qz idem dominus de sara iurauit non Zrauenire pretextu minoris etatis lesionis, doli, aut deceptionis, vnde audiendus non vf, etiam si restitutionem petat, fm Bar. & alios, in. d. l. ij. & Soc. in. d. consi. xlviij. & hoc casu Pañ. in. c. cū cōtingat. de iureiu. tenet minori non esse relaxandum iuramentum ratione doli re ipsa & ita ēt rūdet idem Pañ. consi. lxxj. quinqz dubia. in fi. l. j. & idē tz Pau. de ca. in. d. auct. sacramenta puberum. Quinto, premissa coadiuuantur ex decreto iudicis, q interuenit in hac

5 donatione. nam iudicis† decretū facit cessare doli & metus p̄sumptionem, fm gl. in. l. j. C. de predijs decur. li. x. Sexto cōfirmantur, qz huic donationi p̄sentes fuerunt aliq affines & ami-

6 ci vtriusqz, quorum p̄ntia† excludit p̄sumptionē doli & metus l. transac. C. de transac. & ibi late Moder. & tradif p Bart. l. l. fi. ff. si quis aliquem testa. prohibu. Premissis non obst. contrarium mihi videtur iustius & equius, rationibus subsequentibus. Primo, qz pp enormem lesionē p̄sumif lesus, dolo circumuentus. l. si superstite. C. de dolo. l. oēs. §. Lucius. ff. de his q in frau. credi. vbi aūt dolus interuenit, iurm nihil operatur d. c. q̄uis. & c. Abb. q niet. cau. c. si vo. cū sim. de iureiu. Nec refert, q iste sit dolus re ipsa, qz effectualiter eqparatur dolo ex proposito. l. si qs cū alter. ff. de v. obl. l. ij. §. si qs sine. ff. d ex cep. doli. & hac rōne zsuluit Pet. de anc. vt ipse refert i regula accessoriū. de reg. iur. Sororē, q cū iuro renunciauit heri hereditatē. 4000. florenorū pro sexcētis, posse Zuenire iuro pp enormem lesionē. Hinc dixit Bal. in. c. j. §. itē sacra. de pa. iu. fir. q boni presides faciunt talia iuramēta remitti p capturā personē, per tex. in. l. illicitas. ff. de offi. presid. & q ex enormi lesiōe p̄sumatur minor dolo circumuentus, docet Bald. in. l. fi. ff. de pro. stip. & idē tenuit Petr. de anc. in. c. canonū statuta char. xxij. ver. ego ēt consului. de zsti. sequuntur Ant. Imo. & Panor. in. d. c. cum ztingat. de iureiu. Secundo, quia iuramentū

7 debet habere tres† comites, iudiciū, veritatē, & iustitiam. alioquin iam nō est iuramentū, sed periuriū. c. inocens. xxij. q.

iiii.c. quanto. de iureiu. vnde Bald. glossando diffinitionem iuramenti traditã per fratrem Raynaldũ de petra forti, dicẽtis iuramentũ est dictũ assertũ vel promissuz, sacre rei attestatiõe firmatum. addebat, verum iustum, ⁊ ex animi deliberatione, certaqz scientia procedens, que certe diffinitio non conuenit verbo huius dñi de fara, q nõ ex proposito, neqz certa scientia donauit, qḋ ex enormi lesione dignoscit. Nã ibi scḋ Bal. in. d. §. licẽ sacramenta ex enormitate facti presumit cõsiliũ animi. ⁊ ex simplicitate minor ⁊ mulier cõtraxisse credunt, qũies contractus est eis dãnosus, sm Bal. in rub. C. de rerũ permut. circa fi. Cũ itaqz in hoc iuramento desit iudiciũ, nec conueniat diffinitio iuramẽti, nõ ẽt cõueniet diffinitũ. l. i. §. dolũ. ff. de dolo. deest ẽt veritas, qr ex falsa cã donauit, nec. n. intendebat presbyterari, qḋ rei euentus demõstrauit. Tertio, qr iuramentũ regulat a cõsensu, sine quo iuramentũ nihil operat. l. fi. C. de nõ num. pecu. ⁊ d. c. qũuis. ⁊ d. auc. sacramẽta puberuz. in verbo sponte. data ãt enormi lesione nõ presumit lesus habuisse notitiã valoris rei, sm Bart. ⁊ alios in. l. ij. C. de rescindẽ. vendi. ergo iuramentũ nõ porriget vires suas ad hunc casuz, nam ad ingnorata non extendit effectus ipsius cõtractus. l. cum Aquiliana. ff. de transac. ⁊ l. inf decedẽtes ff. de inoffi. testa. Quarto, metu dolosus cõtract⁹

8 †non validat iuramento. d. c. qũuis. cum sequẽ. Minor autez cõtrahens cuz fratre maiore, immodice lesus metu reuerentiali p̃sumit cõtraxisse, ⁊ iõ cõtractus venit rescindendus, saltẽ iudicis officio. l. i. §. que honorande. ff. quarum reruz actio non det, ⁊ ita in terminis cõsuluit Soci. cõs. cclxiij. capio primum. col. iij. li. ij. qui rñdet ad communez doctorum sniam, qḋ metus reuerentialis non sufficiat ad rescindẽdũ cõtractuz, nisi probent minę vel verbera, qḋ hec communis sententia limitat, vt non procedat data enormi lesione pp quam presumitur verus metus in minore, sm Pet. de ancha. ⁊ Pau. de ca. in cõsiliis infra allegandis. Quod bene quadrat in proposito casu. Nã nemo sani capitis negabit. d. Io. nõ rogasse ⁊ instantiaz fecisse erga fratrẽ minorem, vt sibi donaret dicta castra, importune autẽ preces facte in inou hon distant a metu, sm Inn. in. c. petitio. de iureiu. ⁊ Bar. in trac. de tyrano. q. vi. Suadet, qr dominus de fara erat sub ferula cura, ⁊ regimine ipsius Ioannis, viri sagacissimi, ⁊ cum eo habitabat. Ex quibus resultat cõiectura metus reuerentialis, sm Pet. de ancha. quem refert ⁊ sequit Pañ. in. d. c. cuz cõtingat. char. pe. ⁊ in terminis nr̃is ita firmat Are.

9 cõs. xxiiij. quatuor dubia, ⁊c. Quinto cõtrahens† cum adolescente statiz cõsumpturo, dolose agit. l. si vero. §. si adolescens. ff mãda. l. si quis cum sciret. ff. pro emp. ⁊ pp hunc presumptũ dolũ recipientis cõtractus non firmat iuramento scḋ Pañ. in. d. c. cuz cõtingat. char. pe. minus ergo firmabit iuramento minoris, qui cõtrahendo ⁊ donando cõsumit. Sexto facit, qr iuramentum

10 de obseruãdo† laudo, nõ obligat iurantẽ laudo arbitratoris enormiter lesum. l. si libertus. la. ij. ff. de ope. lib. ⁊ notat in. c. quintauallis. de iureiu. ⁊ per Bart. in. l. si societatem. §. arbitrorũ. ff. pro socio. idem ergo dicendum in casu isto. Nec obstat, si dicat, qḋ hic ledit facto proprio, ibi facto tertij, qr eadẽ rõ vtrobiqz vr̃, tũ, qḋ minor enormiter lesus creditur ignorasse, qḋ egit, sm Bar. in. d. l. ij. C. de rescind. ven. tum qḋ presumit circumuentus dolo eius cuz quo cõtraxit, vt patet ex p̃missis. Ex quibus constat, qḋ dolus re ipsa, ⁊ dolus ex proposito equiparant, quantũ ad impediendũz vires iuramenti. Et ita tenet Bal. ⁊ Iaco. alua. in. d. §. itez sacramenta. ⁊ Geor. nata in. d. c. qũuis. col. xij. ⁊ sequen. Petr. de ancha. cõs. xxxviij. pro clariori. ⁊ cõs. clxxxvij. visis. ⁊ cõs. clxxx. visa. ⁊ cõs. ccclxxv. in supradicta. Cald. de iureiu. cõs. viij. due puelle. Fed. de senis cõs. cxcix. qrit. Ant. de but. cõs. xlv. iuris rigor. Pañ. cõs. viij. Lau rentia. ⁊ cõs. cvij. quatuor dubia alias qũuor sunt. lib. ij. Rap. co. cõs. clxxx. vt prima fronte. Pau. de ca. cõs. clxxiiij. cõsuperi⁹. in. j. parte. Are. cõs. xxiij. viso legato. And. sicu. cõsil. xxj. col. v. li. j. ⁊ cõs. liiij. li. ij. Soc. cõs. cclxiij. capio primũ in scḋo dub. lib. ij. Cor. cõs. cxxiiij. multũ diffuse. lib. iij. ⁊ cõs. xj. ⁊ cõs. ccxiiij. viso puncto. eo. li. ⁊ hanc opinionẽ dr̃ equaz ⁊ iustam Ale. in. l. stipulatio hoc mõ cõcepta. ff. de verb. obli. ⁊ cõs. liij. col. vij. lib. iij. ⁊ latissime Decius idem cõsuluit cõs. clxxx. per totum. dicẽs hanc eẽ cõez opi. doc. ⁊ si Ale. (q dixit cõtrariam sniam eẽ cõem in. d. cõs. cxxv. ⁊ cõs. xlij. lib. j. ⁊ cõs. liij. col. vij. lib. iij.) vidisset premissas auctoritates, nunq̃ ita dixisset. Sit igit cõclusio communis ⁊ vera, qḋ dispositio. d. auct. sacramenta puberum. ⁊ d. c. qũuis. non procedit data enormi lesione. Ad cõtraria rñdebo statim prius discusso, an in casu presenti possit dici hunc minorẽ fuisse circũuentũ dolo ⁊ machinatiõe dicti do. Ioã. ⁊ sic an in

teruenerit i hac donatiõe dolus ex pposito. Nã vbi talis dolus intercedit, null⁹ est q nõ fateat iuramẽtũ nihil operari. d. c. qũuis. ibi nõ dolo, vi, metu. ⁊c. ⁊ rõ est euidens, qr dolus remouet cõsensuz a quo dependet potẽtia iurisiurãdi. c. veniens. de iureiu. ⁊ l. fi. C. de nõ num. pec. Videamus ergo an possit detegi dolus ex pposito. Et mihi vr̃, scḋ ea q pponunt patere de dolo manifesto, ex plurib⁹. Primo, qr. d. Gaspar. dñs vallis clause, sororius dicti dñi d fara. ⁊ d. d. Ant. mari. iudex ordinari⁹ interpositiõe decreti faciẽda examinari ⁊ interrogari retu. testificati sunt hmõi donationẽ fore vtilẽ ipsi minori, ⁊ eius cõmodũ cedere. Quib⁹ hic minor facilis ad decipiẽdũ ⁊ credul⁹ fidẽ adhibuit, qḋ facere nõ debuit, cũ tẽta sui iactura, ⁊ hac rõne mihi vr̃ dolo inductus ad donãdũ. ⁊ ita p hac rõne rñdet Pañ. in. d. cõs. cvij. in scḋo dubio. li. ij. Scḋo, pz d dolo, qr Ioannes dolose ⁊ falso suggessit huic minori castrũ Vallis ronis esse alteri hypothecatuz pro satis notabili summa, qḋ verũ nõ erat, vnde rõne huius false ⁊ dolose suggestionis, minor facilis ad credẽdũ motus p̃sumit ad donãdũ ⁊ iurandũz, sm Fed. de senis. d. cõs. cxcix. falsuz ãt commentũ, ca lliditas ⁊ machinatio, dolus est. l. i. §. dolũ. ff. de dolo. ⁊ dixit Cur. sen. in. d. cõsil. xliij. qḋ lz dolus re ipsa non impediat virtutem iuramenti, sm opinionem multorum, quos ãtetuli, si tñ p̃cesserint aliqua mendacia donatarij, vt in casu nostro, tunc cõtractus non firmatur iuramento propter dolum ex proposito. Tertio

11 si minor † cõtrahat cum tutore vel curatore, ⁊ ledatur contractus est ipso iure nullus, propter presumptum dolum ⁊ malã fidez tutoris seu curatoris. l. pupillus. §. item ipse tutor. ff. de auth. tut. Est. n. iuris ⁊ de iure presumptio, q minor fuerit induct⁹ ad cõtrahendũ dolo sui curatoris, vbi reperit minor lesus qũuis i modico, qr curator dz vtilia facere, ⁊ inutilia pretermittere, scḋ Bal. in. l. cum ipse. C. de cõtrahen. emp. per tex. in simili. in. l. fundus q. ff. de rescind. vendi. ⁊ idem sentit Bar. in. d. §. item ipse tutor. ad fi. in casu isto proponit donationẽ factaz fuisse dicto Ioanni tunc curatori ipsius donantis ergo donatio nõ firmabit iuro pp dolum a lege presumptum, qui etiam impedit effectus iuramenti, sm Panor. in. d. c. cũ cõtingat. in. ij. char. post Ant. ⁊ Inno. inferentes iuz nihil operari stante statuto q cõtractus celebratus cum minore p̃sumat dolo initus, vt ẽt tenuit Bar. in. l. oẽs populi. in. ij. q. iii. q. pen. ff. de iusti. ⁊ iure. Panor. cõs. lxxj. quinque dubia. li. j. Rudo. ro. cõs. xl. viso facto. Alex. cõs. lx. viso instro. li. j. ⁊ cõs. xxxviij. visa petitione lib. iij. ⁊ cõs. xcix. li. iiij. Quarto, vbi alia rõne q̃ minoris etatis cõtractus

12 †est nullus, non validat iuro. sm Bar in. d. auct. sacramenta puberum, col. ij. ⁊ in. l. ij. col. v. C. de rescind. vend. Iste aũt cõtractus est nullus, qr curator phibet cõtrahere cu minore. d. §. itẽ ipse tutor. ergo ⁊c. Quinto cogitur recipiens iurm † relaxare, si

13 ex parte ipsius contineat turpitudinẽ. c. j. ⁊ c. debitores de iureiu. tradit Panor. in. d. c. cum contingat. char. penul. ver. secundus casus. Itẽ relaxandũ est iurm, non tñ si contineat turpitudinem ex parte recipientis, vel peccatum ex parte iurãtis scḋ ẽt si possit p̃stare alteri occasionem peccandi. c. cũ ab oĩ. de vita ⁊ honestate clericorũ. At iurm huius minoris cõtinet turpitudinez ex parte Ioannis recipientis, qr ipse recipiens iurauerat vtilia facere, ⁊ inutilia pretermittere, ⁊ tñ cõ propriũ iuramentuz induxit hunc minorẽ (cuius curã gerebat) ad sibi donandũ, ⁊ sic ad pdendũ bona sua, donare. n. pdere est. l. filiusf. ff. de don. in prin. Sexto, alia vrgẽti cõiectura detegit dol⁹ donatarij, qr ipse heres vniuersalis cõis p̃ris. d. Donati, ⁊ curator testamẽtarius fratris sui induxit ipsuz fratrẽ nondum etatis. xv. ann. ad repudiandũ particularẽ instõnẽ, quã p̃r reliquerat eidez dicta castra, vt iure accrescendi obueniret ipsi vli heredi, sz postea consultus, q p talẽ repudiationẽ non erat sibi q̃situ ius irreuocabiliter. l. j. C. si mi. se ab hẽdi. pa. abstin. astu ⁊ calliditate pcurauit, q dictus minor eadẽ castra sibi donaret, ⁊ dubitans ne ẽt donatio valeret, vtpote facta p minorez suo curatori induxit fratrem adhuc minorẽ ad transigendum sup dicta donatione, vt nouo cõsensu cõfirmaret, vñ sicut repudiatio fuit fraudulẽta, cetera exinde secuta qs non estimabit dolosa ⁊ fraudulẽta, nã ab exordio tituli posterior formal euẽtus. l. ij. C. qñ ⁊ quibus. iiij. pars deb. li. x. ex tot. n. multiplicatis, repudiatione, donationibus, ⁊ trãsactionibus dol⁹ ⁊ fra⁹ elicitur, vt in simili consuluit Bal. consi. ccccliiij. videamus. lib. iij. Septimo, donata ob causam iure repetunt ob causam non secutaz. l. j. de don. que sub mõ. l. si vt proponis. C. de cõd. ob cau. presupponit aũt, q hec donatio ob eam cãm, qr Ioãnes frater promisit fratri operam cum effectu dare, quod sibi

confer-

ꝯtinentur bñficia, reditus florenoꝝ mille, ⁊ hac rõne in ipsa renunciatione ⁊ in ipsis donationib⁹ exprimit̃ cã, qꝛ minor intẽdebat pñsbyterari. Cũ igit̃ opera dicti Joã. idẽ minor nulla fuerit assecutus bñficia, retractari poterit donatio ob cãm nõ secuti, ⁊ si illud ꝓbaret, nõ eẽt opus impetrare absolutionem a iurãto, in quo subintelligitur ꝯdõ, si alius ꝯuenta seruauerit. c. ꝯuenit. de iureiur. Constat igitur ex p̃missis nõ solũ de dolo re ipsa, sed etiã de dolo ex ꝓposito, ⁊ ideo rñdeo donationem iuro nõ roborari, que rñsio videbitur verior, si ꝯtria dissoluãtur. Non obstat itaqꝫ prima rõ fundata in. d. c. quãuis. qḋ hꝫ locũ etiaꝫ in renunciatione gratuita, ſm cõem sñiam doct. qꝛ videtur, qḋ loquitur in renunciatione hẽditatis paterne factã ipsi patri superstiti, ⁊ sic loquit̃ in renũciatione iuris ꝯsistẽtis in sola spe, per quã renũciationẽ non põt filia renuncians dici lesa, cũ possit cõtingere, qḋ nihil sit habitura, vt qꝛ premoriat̃, iuxta. l. nã ⁊ si parentib⁹. ff. de inoffi. testam. vel p̃r facultatib⁹ suis labat̃. Ita rñdet Paul. de cast. in. d. cõsi. clxxiiij. Dicens multũ referre, an per renũciationẽ preiudicet̃ minori in hẽdi. iam acquisita, an in acquiren. nã qñ filia p̃ri remittit ius succedendi, nõ iniuriat̃ a p̃re, cũ non habeat p̃re viuente aliqḋ ius formale in eius heredit. l. j. §. si impuberi. ff. de collati. bono. q̃ rõnes cessant in renũciatione iuris iaꝫ acquisiti. nã enormis lesio solũ ea dr̃, que ius quesitũ tollit, nõ q̃ iuri querendo derogat. l. si spõsus. §. si maritus. ⁊ l. fi. ff. de dona. inter virũ ⁊ vxorẽ. Nec obstat tex. in dcã auẽ. sacramẽta pubeꝫ. in ỽbo, inuiolabiliter, qꝛ vt. ãdixi dispõ illius auẽ. nõ ꝓcedit, vbi interuenit dolus siue ex ꝓposito, siue re ipsa, ſm cõeꝫ docto. sñiam, que verior est ⁊ benignior ad mitigandũ rigorem illius auẽ. quã Henricus septim⁹, vt refert Albe. de Ros. ibi statuerat abrogare, qꝛ nimis est minoribus perniciosa. Non obstat scḋa rõ fundata sup reiteratione ⁊ ꝯfirmatione eiusdẽ donationis, qꝛ eadẽ rõ doli militat in reiteratione ⁊ ꝯfirmatione, eadẽ. n. etas facilitate, eadẽqꝫ leuitate, ⁊ credulitate qbus inductus fuit ad donãdũ etiã fuit inductus ad ꝯfirmandũ donationẽ. l. doli. §. diuersum. ff. de nouat. Et qꝛ ꝯfirmatio donationis fcã per minorẽ nõ credatur hr̃e deliberatũ cõsensum, ꝓbatur in. d. l. fi. C. si maior fac. ali. ra. hab. vbi requiritur, qꝫ donatio facta a minore, cõprobetur exp̃sse vel tacite per lapsuꝫ decẽnij ab eo, cũ erit factus maior, ergo cõfirmatio fcã anteꝙ̃ fuerit effectus maior, sibi nõ nocet, nec donationem inualidã corroborat. Et ita in terminis cõsuluit Pau. de cast. cõsi. cccv. Notãduꝫ est. lib. ij. ſm nouissimã impressionẽ. Nõ obstat tertia rõ fundata super donatione, in qua dr̃ nõ posse cõsiderari lesionẽ, cũ donatio liberalitati ascribatur. d. l. j. ⁊ qꝛ volenti donare nõ infertur dolus. l. cũ donationis. C. de transact. qꝛ rñdetur multipliciter. Primo, qꝫ ẽt volens interdũ dolo decipitur, vt si calliditate aliquis seductus sit ad donãdũ, vult. n. tunc seductus donare, sed per dolũ. l. iij. §. si qs volẽtẽ. ff. de libe. ho. exhib. l. j. §. ij. ff. de ser. corrup. Et ita euenit huic minori, ⁊ ita rñdet Paul. de cast. in. d. consi. clxxiiij. Itẽ veꝝ qꝫ in donatione nõ attẽdit̃ 14 lesio † si donatio fiat a sciente ⁊ volẽte absqꝫ vlla fraude, secus si per dolũ. qui facit veꝝ cõsensuꝫ abesse. l. si superstite. C. de dolo. l. j. ff. eo. tit. ⁊ ita rñdet Cor. in. d. cõsi. cxxiiij. lib. iij. Itẽ stãtibus cõuentionibus in themate p̃suppositis. s. qḋ minor donauerit ea. l. vt cõsequeretur bñficia florenoꝝ mille opera donatarij, ⁊ qḋ donatarius teneretur eidẽ minori donanti dare annuos ducentos florenos, hec donatio potius censet̃ contractus inõiatus, do, vt facias, ⁊ des. l. naturalis. §. j. ff de p̃scrip. verb. ⁊ lꝫ nõiet̃ donatio, attamẽ effectus ⁊ nõ verba ꝯtentiũ sunt inspiciendi, ſm Bal. in. l. ij. C. cõmod. p tex. in. l. iusiu. ff. de p̃script. verb. ⁊ ita rñdet Dec. in. d. ꝯsi. clxxx. col. pen. Nõ obstat quarta rõ. qꝫ dñs de fara renũciauerit exceptioni doli mali lesionis, ⁊ omni legũ auxilio, qꝛ rñdetur, vt. ãdixi, qꝫ eadẽ facilitate eodẽqꝫ dolo quibus inductus fuit ad donãdũ, eisdeꝫ inductus fuit ad renunciandũ, ſm Barto. in. l. fi. §. idẽ quesiti. ff. de cõdin. indeb. arg. d. l. doli. §. diuersuꝫ. ff. de noua. ⁊ ita ẽt in simili rñdet Alex. cõsil. clxxix. Visa scriptura. col. ij. lib. ij. ⁊ in terminis nr̃is ita rñdent Ant. ⁊ Panor. in. d. c. cuꝫ ꝯtingat. char. penul. vbi cõcludunt minoribus relaxandũ esse hmõi iurm̃, ⁊ si iurassent non contrauenire rõne enormissime lesionis, ⁊ ita etiaꝫ rñdet Soc. in dcõ cõsi. cclxiij. col. v. ⁊ Dec. in. d. consi. clxxx. col. penul. Propterea, hic minor renũciauit exceptioni lesionis simpliciter, qꝛ nõ porrigitur ad enormẽ lesionẽ, ſm Panor. ⁊ alios in. c. quintauallis. de iureiu. ⁊ Cor. in. d. cõsi. cxxiiij. ⁊ cxxiiij. lib. iij. Nõ obstat decretuꝫ iudicis ⁊ 15 p̃ntia † affiniuꝫ ⁊ amicoꝝ, qꝛ rñdet̃ qḋ ista nihil faciunt ad conualidãdã donationẽ factaꝫ a minore. d. l. fi. vbi casus. Itẽ rñdetur, qḋ ista faciũt cessare p̃sumptionẽ doli ⁊ lesionis, sꝫ vbi de lesione ꝯstat, cessat p̃sumptio doli, q̃ venit in ꝯsequẽtiaꝫ lesionis. Ita rñdet Imol. in. l. si qs cũ aliter. ad fi. ff de ỽb. obl. ⁊ Cor. in. d. ꝯsi. cxxiiij. ⁊ ꝯsil. cxxiij. Ex qb⁹ saltẽ simul iunctis ꝯstat donationẽ eẽ ipso iure nullã, ⁊ nõ fuisse iurõ roboratã. Vñ nõ expediret insistere sup alio dubio, an natiuitate filioꝝ reuocet̃ dcã donatio ỽtute. l. si vnq̃. C. de reuo. dona. sup quo p̃ma facie credidi, qꝫ nõ, qꝛ dispõ. d. l. si vnq̃. litatur, vt nõ ꝓcedat, qñ donãs cogitauit de filiis nascituris, ⁊ nihilomin⁹ donauit, ⁊ declarãt oẽs scrib. ibi ⁊ Bar. in. l. Tota §. Impa. ff. de lega. ij. Imol. ⁊ cano. in. c. fi. de dona. Bal. ⁊ legiste in. l. j. C. de inoffi. dona. est. n. dispõ. d. l. si vnq̃, fundata sup p̃sumpta mẽte donãtis. q si cogitasset d filiis, verisilr nõ donasset. arg. l. cũ acutissimi. C. d fideicõ. ⁊ l. tale pactũ. §. fi. ff. de pact. q̃ rõ p̃sumpte mẽtis cessat, qñ ꝯstat, qꝫ donãs cogitauit d filiis ⁊ nihilominus donauit, ḡ etiã cessabit dispõ. l. adigere. §. quãuis. ff. de iurepãt. Cõstat ãt, qḋ dñs de fara cogitauit de libe. ex pacto, de quo in trãsactione, quo ꝯuentũ fuit, vt reseruatio florenoꝝ ducẽtoꝝ euanesceret, casu quo ipse dñs de fara decederet sine liberis, ergo ⁊c. ⁊ ꝓpterea ꝯsuluit Soc. cõsil. iiij. Viso instro. col. iij. lib. iiij. qꝫ donatio quã fecit filia statim nuptura, non reuocat̃ pp superuenientiã filioꝝ, qꝛ p̃sumit̃ cogitasse de libe. ex quo erat de ꝓximo nuptura. Scḋo, nõ vr̃ locus eẽ dispõni. d. l. si vnq̃. qꝛ. d. de fara iurauerit nõ ꝯtrauenire ⁊c. Seruãdũ. n. est iurm̃, qḋ nõ vergit in detrimentũ salutis eterne. c. quẽadmodũ. de iureiu. cũ cõcordã. Tertio, qꝛ dispõ. l. si vnq̃. nõ ꝓcedit in donatione ob cãꝫ, q̃ nõ ẽ ꝓprie donatio, ſm Ang. in. d. l. si vnq̃. Alex. ꝯsi. xxix. Preclare. col. fi. lib. iij. Soc. consil. cxlvij. lib. j. sꝫ ista donatio vr̃ ob cãm. s. vt donãs cõsequeret̃ a donatario florenos. cc. ⁊ bñficia, ḡ ⁊c. Premissis nõ obstãtibus 16 arbitror donationẽ hãc † posse natiuitate filioꝝ reuocari, p tex. in. d. l. si vnq̃. quẽ puto locũ hr̃e etiã in hõ casu, nõ obstãtibus ꝯtrariis. Et p̃mo nõ obstat, qḋ donator cogitauerit de filiis, nõ tñ sperabat se filios habiturũ, q̃ duo copulatiue requirunt̃ ad hõ, vt nõ sit locus dispõni. d. l. si vnq̃. c. fin. xvij. qḋ. iij. ibi nõ haberet nec speraret hr̃e, ⁊ ita ꝯsuluit Soci. ꝯsil. cxxvi. Visuꝫ fuit. lib. iij. vbi ꝯsuluit natiuitate filij reuocari donatio fcãm a sene habente vxorẽ quinquagenariã, ẽt qꝫ in dona. fuit habita mentio filioꝝ, qꝛ ⁊ si senex cogitaret de filiis, nõ tñ sperabat filios sibi debere nasci pp senium ipsius ⁊ vxoris. Hic ãt donãs ⁊ si cogitauerit de filiis, non tñ sperabat nec credebat filios ꝓcreare, qꝛ intẽdebat p̃sbyter. ⁊ eadẽ rõne qua donauit, qꝛ p̃sbyt̃. volebat, eadẽ etiã voluit reseruationẽ florenoꝝ. cc. extingui, si filios nõ haberet, non qꝛ crederet hr̃e, sed qꝛ ꝓpter sacerdotiuꝫ assumendũ desperabat de filiis, ⁊ ita etiam consuluit Soc. inter ꝯsi Cur. senio. ꝯsil. ij. col. fi. Hec. n. rõ sacerdotij facit abesse oẽm speꝫ prolis legitime, qua sola reuocat̃ donatio, ſm Alex. ꝯsi. xl. Super primo. col. fi. libr. iiij. Nec huic rõni naturali ⁊ verissime obstat, si dicat̃ qḋ in transac. non exprimitur hec rõ, qꝛ intenderet donãs p̃sbyterari. Rñdeo satis eẽ, qḋ fuerit exp̃ssa in donatione ad quã trãsac. refert̃, qꝛ virtute relationis oĩa dcã in donatione, cẽsent̃ trãscripta in trãsac. l. si ita scripsero. ⁊ ibi Bar. ff. de condit. ⁊ demon. ⁊ ita etiaꝫ re17 spondet Soci. in. d. consi. cxxvj. Nõ obstat iurm̃, † qꝛ non impedit donationẽ posse reuocari ꝓpter superuenientiã filioꝝ, ſm Barto. ⁊ cõiter scriben. in. d. §. Imperator. Imo. in. d. c. fi. Albe. in. d. l. si vnquã. Bal. in. l. j. C. de inoffi. dona. Oldra. ꝯsi. cclxxvij. Cũ mulier. Lud. Rom. ꝯs. cclxix. Nõ est dubiũ. Soc. in. d. cõsi. cxxvj. ⁊ ꝯsi. xxij. col. ij. lib. iiij. allegans Spec. ⁊ Jo. And. ideꝫ tenere. ⁊ idẽ consuluit Aret. consi. xxiij. Quamor dubia. Com. ꝯsi. xj. col. viij. lib. iij. ⁊ ꝯsil. xxx. lib. iiij. quia iurm̃ regulat̃ ſm naturaꝫ contractus sup quo interponitur. l. fin. C. de non nu. pecu. ⁊ qꝛ ſm Oldra. iurm̃ non addit obligationeꝫ, sed ei intra suos fines manenti addit religionis vinculũ, argu. l. Titius. in fi. ff. ad Treb. Qḋ veꝝ puto, etiam si donans iurasset ex quauis cã non contrauenire, qꝛ talis gñalitas nõ trahit̃ ad casuꝫ verisimiliter nõ cogitatũ, arg. l. fistulas. §. frumenta. ff. de ꝯhen. emp. ⁊ ita visuꝫ fuit Bal. in. l. j. col. fi. C. de inoff. don. Imo. sunt q tenẽt, qꝫ donãs nõ possit renũciare bñficio. d. l. si vnq̃. qꝛ introductũ fuit fauore filioꝝ, ſm eos, ⁊ in preiudicium ipsoꝝ iurm̃ p̃ris nihil dꝫ operari. c. quãuis. in fin. de pac. lib. vj. ⁊ ita tꝫ Soc. ꝯsi. cxxvij. lib. j. ⁊ ꝯsil. cxxvj. col. pen. lib. iij. ⁊ ꝯsi. xxij. lib. iiij. ⁊ Cur. senior ꝯsi. j. per totũ. super quo tñ non facio fundamentũ, qꝛ alij doct. cõmuniter sunt in ꝯtrariã sententiã. Non deniqꝫ obstat, qꝫ dispositio. d. l. si vn-

quam. non vendicet sibi locuz in donatione ob cāz, qz istud veruz est, quaten⁹ donatio correspondet cause, sz in eo in q̄ donatio excedit causaz, reuocatur, iuxta dispositiōez. d. l. si vnquā. sm Ang. ibi. ꝛ ita cōsuluit Soci. ꝛ nō inficiat Dec. ꝯs. xx. col. ii. naz in excessu dr̄ propria ꝛ simplex donatio. l. si sponsus. §. circa. ff. de dona. inter viruz ꝛ vxo. ꝛ tradunt Ang. ꝛ Imol. in. l. Aquilius regulus. ff. de do. Bal. in auc. ex testō. C. de colla. ꝛ in auc. vnde si parens. C. de inof. test. ꝛ Sal. in. l. j. C. de do. ante nup. Insup respectu florenoruz ducentoruz quos dn̄s de Fara sibi reseruauit, non vr̄ donatio ob causaz, cum de propriis redditibus illos sibi retinuerit. Et si donatarius se fundet in cā beneficiorum, constat donationem posse reuocari, cum ipse donatarius conuenta non impleuerit. l. fin. C. de reuoc. dona.

RESPONSVM V

LEgem Donationi adiectā, q̄ donationis vel hēduz fauorez cōcernit, pōt donator pro arbitrio remittere, quacunqʒ stipulatione etiam iuramento roborata non obstante.

1. Actio semel acquisita heredi, an sine facto ipsius ab eo auferri possit.
2. Pactum quod in fauorem heredis fit, principaliter dicitur fieri in personam paciscentis pro herede.
3. Donatarius si vigore pacti teneatur post mortez sua rem donataz restituere alicui tertio gratia ipsius donantis, eo casu potest solus donator modum remittere.
4. Stipulator qui filijs ꝛ heredibus suis funduz vel emphyteosim stipulatus est, potest pro arbitrio renunciare feudo ꝛ emphyteosi in preiudicium filiorum.
5. Pater qui acquisiuit feudum pro se ꝛ filijs, si alienet feuduz, filij non possunt reuocare alienationem, ꝛ quid ita.
6. Acquisitum nobis irreuocabiliter, nō potest a nobis auferri sine facto nostro.
7. Heres adeundo hereditatē, videtur rata habere omnia gesta per defunctum.
8. Renunciari non pōt his, q̄ sunt libere facultatis, ēt cum iuro

Respon. interpreta.

VTrosca, an nobilis Margarita du Lac, potuerit donare mãsuz (de quo in themate) domino Lud. filio nō obstāte pacto in donatione facta, de dicto manso prefate domine Margarite per quōdaz dn̄m Alber. de bonhaco, videnduz est, an predict⁹. d. Albertus donator, potuerit vxori sue donatarie remittere modū l dicta donatiōe adiectuz, qd̄ post mortez ipsius vxoris donatarie bona donata reuertant, ꝛ deueniant ad hēdez ipsius Alberti donatoris. Nā ab h̄ pūcto pēdet resolutio ꝓposite qōnis, an domina Margarita potuerit donare dictū mãsuz dn̄o Lud. q nō est heres institutus a dn̄o Alberto. Et super hac qōne, q̄ apud me modicā vel nullā dubitationē hz, paucis agā reiectis superfluis. Videret prima facie dōz, qd̄. d. Alber. donator in preiudiciū heredis sui nō potuerit remittere moduz illuz, qz p illū modū vr̄ acquisita vtilis actio heredi futuro. l. quoties. C. de dona. q̄ sub mo. Actio āt† semel acquisita hēdi, nō vr̄ sine facto ipsius ab eo auferri posse. l. id qd̄ nr̄m. ff. de reg. iur. l. si. ff. de pac. per quā rōnez Pan. de ca. Lud. ro. ꝛ nōnulli alij tenuerūt, ꝙ si aliquid donet Titio h̄ adiecto, ꝙ post mortē eius sit ecclesie, vel alterius, ꝙ nō pōt donator remittere Titio moduz, quo fuit grauatus restituere donata alteri. Scđo qz ꝓmisit idē donator cuz iurō nō reuocare predictā donationē, sz oia ꝛ singula ꝑpetuo obseruare, ꝛ in aliquo nō ꝯuenire, nā cuz iurm̄ possit seruari sine interitu salutis eterne, vr̄ obligatoriū, vt iurās nō possit ꝯuenire, vbi alias posset. c. cū cōtingat. d̄ iur. iu. c. lz. eo. tit. in. vj. c. quāuis. d̄ pac. eo. lib. Tertio, qz notarius stipulatus fuit ꝓ herede donatoris, quo casu vr̄, ꝙ donator possit remittere, tāquā sit ex stiplōne notarij acquisituz ius donatiōis ius heredi lz. n. Bar. ꝛ alij cōiter in. l. qui Rome. §. Flauius. ff. de ver. ob. velint, ꝙ donator possit talē moduz remittere donatario, tn̄ Raph. cōme. Alex. Are. Ias. ꝛ alij indifferēter limitāt istō nō ꝓcedere, qn̄ donator vel notarius stipulati sunt ꝓ. iu. ꝛ in eius fauorē fuit adiectus modus, ꝛ sequit Dec. ꝯs. lviij. Et pro tenui facultate mea viso diligenter. col. ij. Premissis nō obstātibus, put vere nō obstāt, rn̄deo Albertū potuisse i sua vltima voluntate legare dictuz mãsuz vxori, ꝛ dare libertatez vxori disponēdi de dicto mãso arbitrio suo, in ꝑiudiciū hēdis ipsius Alberti ex pluribus. Et pmo, qz testator nō solū pōt vxori legare rē ꝓpriā, verū ēt pōt legare rez ipsius heredis. l. si heredis seruus. ff. de leg. j. l. vnuz ex familia. §. si rē. ff. de leg. ij. Ex h̄ infert decisio qōnis, qd̄. d. Alber. potuit ius (si qd̄ fuisset acquisituz heredi) legare vxori. Et pp hāc rōnez nō vr̄ mihi, ꝙ questio ista habeat ꝓbabilez dubitādi rōnem. Scđo qz pactuz adiectū in donatione, ꝙ post mortē vxoris mansuz reuertat ad heredē donatoris appositū fuit gratia ipsius donātis tm̄, ꝛ eius mero fauore, naz pactuz † qd̄ in fauorez heredis fit ꝑncipaliter, dr̄ fieri in personā paciscentis ꝓ herede. l. si pactuz. ff. de proba. ꝛ. l. cuz q ita. §. j. ff. de ver. ob. rō autē de se patet, qz heres representat personam defuncti. §. j. in auctē. de iureiuran. a mo. presti. Qui. n. stipulat, primo sibi, ꝛ in consequentiaz hēdi censet stipulari, vt dr̄ in. d. l. si pactū, ꝛ not. in. l. postulāte. ff. ad Trebel. vnde cū stiplō interposita ꝓ se ꝛ heredib⁹, dicat īterposita i fauorē ipsi⁹ stipulātis, nō video rōnez quare ipse qui stipulatus est ꝓ hēde suo, nō possit illi stiplōni renunciare, cuz cuilibet liceat suo fauori renūciare. l. si qs in cōscribēdo. C. de pac. ꝛ id Lu. ro. in. l. pecuniā. ff. de cōd. ob cau. ꝛ Alex. in. d. §. Flauius. ꝛ alij cōiter cōcordat, ꝙ si† donatarius vigore pacti teneat post mortē suaz rez donatā restituē alicui tertio gratia ipsius donātis, ꝙ eo casu solus donator pōt moduz remittere ꝑ tex. in. l. iij. ff. de ser. export. Tertio, stipulator qui filijs ꝛ heredibus suis† funduz vel emphyteosim stipulatus est, pōt ꝓ arbitrio renūciare feudo vel emphyteosi in preiudiciū filiorū, sz Bart. l. l. vt iuxtur. §. si liberi. ff. de ope. libe. Bal. in auc. si quas ruinas. C. de sacros. eccle. Lud. ro. ꝯs. xxx. A fortiori ergo pōt remittere modū adiectuz in fauorē heredu suoruz. Quarto, pater qui acquisiuit feudū † ꝓ se ꝛ filijs, quo casu sm Bar. in. d. §. si liberi. nō pōt ꝑiudicare filijs, tn̄ si alienet feuduz, filij qui sunt heredes patris nō possunt reuocare alienationē, qz tenent approbare gesta ꝑ dfunctū, cui⁹ sunt heredes, ꝑ regulaz. l. cuz a matre. C. de rei vend. ꝛ regula ex qua ꝑsona. ff. de reg. iur. Si g̊ hēs nō pt ꝯuenire alienationi facte ꝑ defunctū de eo, qd̄ ad ipsuz hēdē spectabat iure suo, multo minus poterit ꝯuenire voluntati defuncti sup eo, qd̄ ad ipsuz hēdez erat deuoluēduz iure hēditario. Nō g̊ pōt impugnare remissionē modi adiecti in hac donatiōe i fauorē ipsius hēdis, cū dictū mãsuz ex stiplōne, de q̄ in dicta donatiōe, vbi nō eēt remissa, ad ipsuz vel hēdez pertineret, ꝛ nō alis. Quinto, si dixerim⁹, ꝙ stipulator nō possit renūciare stiplōni ꝑ ipsuz facte fauorē hēduz suorū, sequeret vnū absurdissimū, ꝙ stiplator nec nouare, nec acceptū ferre poterit, qz ois stipulatio intelligit facta in fauorē heredū, ēt si de eis mētio habita nō sit, vt dicit. ꝛ. l. iurisg. §. pactorū. ꝛ. l. tale pactū. i ꝑn. ꝛ. l. nisi. ff. d̄ pac. ꝛ dt Bal. in. l. j. ꝑ illū tex. C. quoꝝ leg. ꝙ nōiato ꝯbēte cēset nōiatus eius heres. Si mō i ꝑiudiciū hēdis nō pōt fieri nouatio, vel acceptilatio, sequeret ꝙ nulli d̄ nouat. ꝛ accepti. essent frustratorij, qd̄ est absonuz dictu, ꝛ nō admittēduz. l. nā absurdū. ff. d̄ bon. lib. cū simi. Possez hāc nr̄az ꝯsultationē multis alijs rōnibus ꝛ fundamētis comprobare, sz in re taz clara turpe vr̄ verba ꝛ chartā ꝑdere. Cōtrariorū āt ex premissis patet resolutio, qz tn̄ ex resolutione ꝯrioruz clarior apparebit nr̄a rn̄sio, ꝛ qz mos inoleuit, vt singula ꝯria spāliter remoueant, ad pmū rn̄deo tripliciter. Primo, ꝙ id qd̄ est nobis acquisitū† irreuocabiliter, nō pōt a nobis auferri sine facto nr̄o, ꝛ ita ꝓcedit regula. l. id qd̄ nr̄m in ꝯriuz allegata, Sec⁹ āt si sit acquisituz reuocabiliter. l. sz ꝛ si quis. in prin. ꝛ. §. j. iuncta gl. ff. de vsufru. Actio āt sine ius nō pōt dici ante mortē testatoris seu stipulantis acquisitū heredi. l. q superstitis. de acqu. he. Ergo is, q stipulatus fuit, poterit hēdi illud auferre, ꝛ ita rn̄dit Imo. in. c. potuit. col. si. de loc. ꝛ in. d. §. Flauius. vbi Ale. ꝛ alij idez firmāt. Scđo rn̄det ꝙ factum testatoris reputatur factum heredis, cum vna ꝛ eadem persona reputentur, vt. ꝯ. orti. ꝛ ita in ꝓposito firmat gl. in. l. si seruus. i ver. iterest. ff. d̄ cōdi. furt. Tertio rn̄det, ꝙ heres ipse remisit modū adiectū donationi in eius fauorē, ꝛ ius omne sibi cōpetēs, ꝛ sic suo facto ius omne (si quod habebat) amisit, nā adeūdo† hēditatē vr̄ rata habē oia gesta ꝑ defunctuz, sz Bar. l. soluti. §. soluti. ff. d̄ pig. act. Dico igit ꝙ heres. d. Alber. ꝑ aditionē hereditatis ratificauit legatum factuz vxori, ꝛ censet se illi obligasse ad obseruandaz voluntatem defuncti. Ergo frustra nitit cōtrauenire. Nō obst. ꝙ iurametum

nis si obligarocius, & firmet 3cttũ alias invalidũ, & sit seruãdũ, q̃ verũ, qñ iuramentum prestatur in fauorem tertij. Tunc enim nõ est tali iuro 3uenire in p̃iudiciũ alterius, secus si p̃stat in fauorẽ heredis sui. Rõ ãt diuersitatis est euidẽs, nã heres adeundo, approbat 3uentionem, si q̃ defunctus fecisset. vt dicta. §. Approbãdo ãt censet relaxare iurm, que relaxatio hz vim apostolice relaxationis. c. j. & ij. de iureiu. Vel aliter & scd̃o r̃ndet, 8 q̃ his, que sunt libere facultatis, nõ põt renunciari† ẽt cum iuramẽto, s̃m gl. in. c. si. de proc. li. vj. Jo. And. i reg. qd̃ semel. de reg. iur. li. vj. Fel. late in. c. si diligenti. col. pe. d̃ fo. cõp. In facultate autẽ libera eius ẽ, qui stipulat⁹ fuit heredi. stipl̃onẽ remittere, & hr̃dem suum grauare ẽt in re p̃pria, vt. s̃. ostẽsum fuit. Ergo &c. & ideo Bar. in. l. si quis l p̃nc. testamẽti. col. fi. de leg. iij. 9cludit, q̃ is, q promisit heredi instituto nõ reuocare testm̃, poterit nõ obstãte iuramento mutare & alterare pro arbitrio, & sequunt cõiter oẽs scrib. Quare cõcludit, q̃. d. Albertus potuit legare vxori dictũ mãsum, ẽt si pri⁹ illud p̃fecte & irreuocabiliter donasset hr̃di instituẽdo, qr donasset ei vti heredi, quem p̃t testator grauare, put vult, ẽt in re p̃pria ipsius hr̃dis. d. l. hr̃dis seru⁹. Ult. nõ ob. q̃ notari⁹ fuerit stipulat⁹ hr̃di istituẽdo, qr cũ stipulatus sit ei vti hr̃di, ex stipl̃one sola nihil sibi fuisset acq̃situ, nisi fuisset institu⁹ hr̃s. In istitutione ãt ex testõ potuit illũ instituere cũ onere p̃stãdi dictũ mãsum vxori, vt patet ex p̃missis, g̃ &c. Põt ẽt dici, q̃ stipulatio facta hr̃di tacite subintelligebat, vt p plura p̃bat Jas. in. l. si sic. ff. d̃ verb. obli. Ergo exp̃ssa a notario, nihil operabit. l. iij. ff. d̃ le. j. Sz qr predicta satis supercz sufficiunt, non insistam vlterius.

RESPONSUM VI

Joannes Titio donauit ius castri Briconis dño suo deuolutum. De virib⁹ huius donationis disceptat. Quidã putãt donationẽ rei aliene a sciẽte sciẽti factã nulli⁹ eẽ momẽti. Ego ãt existimo optimo iure defendi posse, q̃ res ita effectũ habebit, si ius castri dñi cessione ceperit eẽ donatoris p̃priũ, q̃ Ulpian⁹ notauit, & Joan. ab Jmol. sua eruditissima interpretatione probauit.

1 Donatio rei aliene q̃ fit a sciente scienti, non valet ipso iure.
2 Donator qui non est in dolo, non tenetur de euictione, nisi p stipulationem, vel pactum nudum se obligasset.
3 Infeudatio simpliciter facta pro se & suis, intelligitur tam de natis, q̃ nascituris, secus qñ apparet solũ facta p̃ nascituris.
4 Confirmatio quid sit.
5 Gratia obreptitia, seu subreptitia nõ iuuat impetrantes.
6 Clausula ex certa. scia & si ñ sit literis exp̃ssa habet tñ p̃ exp̃ssa, si ex aliquibus verbis exp̃ssis d certa principis scia constet.
7 Claus. ex certa scia, nihil operat in his, in quibus princeps p̃sumit nõ hr̃e sciam. Item, nec qñ superior non fuit certificatus de oĩbus, q potuissent eum mouere ad denegãdũ 9cessã. s.
9 Cõfirmatio p̃ncipalis queadmodũ recipit tacitã interp̃tationẽ, si p̃ces v̄itate nitant, ita eadẽ recipiũt clausule accessorie.
10 Donatio rei aliene facta scienti, quatenus valeat.
11 Donans scienter rem alienam, & promittens non 3uenire, cẽset donasse sub conditione, si illa res aliena ceperit esse sua.

Respon. interpreta.

At donationis tpe castrũ Briconis nõ erat comiti deuolutum, & vr donationem esse futilẽ & ianẽ, cũ ius dũtaxat donatũ fuerit Titio, qd̃ p mortẽ Oliue ad comitẽ deuolutũ credebat. Aut ad p̃fatũ comitẽ iure erat deuolutũ, & vr ẽt donationem 1 nulli⁹ eẽ momẽti, qr donatio† rei aliene, q fit a sciẽte sciẽti non vz mero iure, cũ dñium acquiri nõ possit ei cui donat. l. in edibus. §. fi. ff. de do. s̃m vnũ intellectũ. Et lz aliqui impugnẽt, qr dñium p̃t acquiri donatario p p̃scriptionẽ, cũ donatio p̃stet vsucapiẽdi 9dõnẽ. l. j. & p totũ. ff. de vsucap. p̃ don. Tñ istud dici nõ p̃t, qñ fit donatio a sciẽte sciẽti pp malã fidẽ, q̃ obstat p̃scriptioni. c. fi. de p̃scr. reg. possessor malefidei. d̃ reg. iur. lib. vj. Nec ẽt p̃t dici, q̃ donatio rei aliene, h̃ casu valeat q̃rũ ad effectũ agẽdi d̃ euictione, vel de dolo ad iteresse 3 donãtẽ, iuxta tex. in. l. Aristo. §. fi. ff. de do. qr iura, q̃ donatario 9cedũt actionẽ d̃ euic. vl̃ ad iteresse 3 donãtẽ, p̃cedũt qñ donatari⁹ ignorabat rẽ eẽ alienã, sec⁹ si sciebat, s̃z gl. i. d. l. Arist. nã sciẽs non decipit, s̃z semetipsum decipit. l. ea que. §. pe. ff. de 3b. emp. l. j. in fi. ff. de act. emp. l. querit. §. fi. ff. de edi. edic. & l. si fundũ. C. d̃ 2 euic. l. si fratres. C. cõmu. vtr. iud. Et donator† q nõ est i dolo, nõ tenet d̃ euictiõe, nisi p stipl̃onẽ, vel pactũ nodũ se obligasset, vt tradit p gl. & scribẽ. in. l. ij. C. de euic. & lz Jo. donator ex 9cessione & gr̃a comitis ex post acq̃siuerit ius ipsius comitis, tñ 9ualidat donatio q̃tũ ad effectũ, vt donatario sciẽti det actio 3 ipsum donatorẽ, s̃z solũ quãtũ ad excipiẽdũ. l. illicite. ff. d̃ reb. eo. Pro resolutiõe huius nodosi q̃siti necessario primo discutiẽdũ ẽ, an p̃dictũ castrũ p mortẽ Oliue iure fuerit ad comitẽ d̃uolutũ, & attẽto tenore p̃me Ifeudationis facte p regẽ Renatũ Meuio & Oliue 9iugib⁹ p̃ se & suis, ac quibuslibet ipsorũ liberis ab inde in añu nascitur⁹, & suis legitime descendẽtib⁹ ab eisdẽ, vi castrũ fuisse deuolutũ p̃dicto comiti p mortẽ Oliue, q̃ decessit nullis relictis liberis ex Meuio 9iuge. Nã deficiẽtib⁹ descendentib⁹ ab infeudatiõe vocatis, feudũ nouũ reuertit ad dñm ẽt extãtib⁹ agnatis. c. j. de fratrib⁹ de nouo bñ. inuesti. & c. j. de bñ. fratris. Et si dicat q̃ Oliua decessit sup̃stite Joãne filio tpe infeudationis nato ex primo viro, r̃ndet q̃ solũ p dictã ifeudationẽ vocant filij nascituri, & 9sequẽter excludunt pri⁹ nati ex alio m̃rimonio. l. cũ prou. ff. d̃ iud. l. ex eo. 3 ff. de testi. lz. n. infeudatio† facta simpl̃r p̃ se & suis, intelligat de filijs tã natis q̃ nascituris, vt tradit p Alua. in. c. j. de eo q si bi & hr̃. suis. col. pen. tñ secus dõz, qñ apparet facta solũ p nascituris. c. j. §. mulier. si de feu. fue. 9trouer. inter do. & agna. vasal. Nõ. n. discedẽdũ est a tenore inuestiture. c. j. de duob. fr̃i. a ca. inuest & ibi Bal. & c. si cui. de extraor. c. 9ra. aduerte qr hmõi capitula extraordinaria hodie si extãt. cũ 9cor. allegans p Cur. senior. 9s. xlix. & 9s. seq. Attẽto ãt tenore scd̃e infeudationis facte p regẽ Caroliũ Oliue & Joãni filio ex p̃mo viro, nõ vr deuolutũ, qr mortua Oliua vocat Joãnes exp̃sse noiatus in feudatiõe. c. j. de succes. feud. Nec obstare vr, si dicat q̃ gr̃a Caroli ñ est noua infeudatio, s̃z 9firmatio infeudationis facte p regẽ Renatũ, vt sonãt illa v̄ba. Quare his & alijs 9sideratis dictas literas p̃dicti nr̃i quõdã auũculi laudam⁹, ratificam⁹ & cõ 4 firmam⁹ &c. Cõfirmatio† ãt nihil aliud est, q̃ iuris p̃mus q̃siti corroboratio, s̃m summistas in rub. de 9fir. vti. vl̃ inut. id nõ p̃t extẽdi vltra, q̃ actus 9firmat⁹ se extẽdat, s̃z Bal. in. l. noiationes. ad fi. C. de appel. & Pau. de ca. 9s. dxxxvij. in. ij. pte. notãdũ est. l pri. Ale. 9s. cxxij. Uiso p̃cto. li. iiij. Cor. 9s. cdxxviij. Uisis 9silijs. li. j. Infeudatio ãt Renati 9firmata nõ porrigit ad Joãnẽ iã natũ, vt. s̃. ostẽsum fuit. Ergo nec ẽt ad ipsum extẽdenda ẽ 9firmatio Caroli, qr r̃ndet, q̃ istud posset p̃cedere si 9firmatio Caroli eẽt simpl̃r facta cõl, secus ãt dõm, qñ est facta cũ exp̃ssa extẽsione, & ex certa scientia, vt vr in casu isto, in quo Carol⁹ nõ solũ 9firmat ifeudationẽ Renati, s̃z ẽt q̃tenus opus sit de sp̃ali gr̃a de nouo donat, cedit & infeudat dictũ castrũ p̃dictis Oliue & Joãni, p̃ se & hr̃dib⁹, ac successorib⁹ dicti Joãnis. Nã illa v̄ba q̃tenus opus ẽ, de nouo 9cedit, habẽt vĩ noue infeudationis. c. j. de eo, q fi. se. agn. ibi, q̃si de nouo inuestiuerit. & c. j. de duob. frat. de no. bñ. inuesti. Sz p̃missis ẽt nõ attẽtis, arbitror, q̃ dictus Joãnes vl̃ sui hr̃des nõ possint se iuuare bñficio huius scd̃e infeudationis, qr talis scd̃a infeudatio, imo veri⁹ antiq̃ Ifeudationis inouatio facta fuit p obreptionẽ eiusdẽ Oliue, obreptitia ãt vel subreptitia gr̃a† ñ iu5 uat impetrãte. c. ad nr̃m. & c. p̃pea. de 9fir. vti. vel inu. c. q̃ sup his. de fid. instr. c. ceterũ. c. sup literis. c. postulasti de rescri. & d̃ subreptitia, seu obreptitia infeudatione, ẽ tex. s̃z vnũ intellectũ in. c. j. §. j. de feu. guar. Falso. n. d. Oliua suggessit Carolo q̃ Renatus Rex ipsi Oliue infeudauerat dictũ castrũ p̃ se, & hr̃dibus, & successorib⁹ cũ p̃ se & filijs nasciturus ex scd̃o m̃rimonio dũtaxat eẽt infeudata, q̃ rõne mot⁹ Carolus de nouo q̃tenus opus fuit dictũ castrũ infeudauit. d. Oliue & Joãni ei⁹ filio nato ex m̃rimonio primo hr̃di & successori futuro. Qd̃ p̃fecto nõ Ifeudasset, aut saltẽ nõ ita de leui. si sciuisset post mortẽ Oliue infeudationẽ expirare. & nõ trãsire ad ipsum Joannẽ natũ et p̃mo m̃rimonio. Nec obstat, si dicat q̃ illa clausula & q̃tenus opus est de nouo donauit, ostẽdit p̃ncipẽ donasse ex certa sciẽtia, ẽt si vigore donationis p̃me ñ cõpeteret ius ipsi Joãni hr̃di futuro. Sufficit. n. q̃ p aliq̃ v̄ba exp̃ssa appareat 6 d̃ certa scia Principis, lz i literis nõ sit apposita clausula.† ex certa scia, s̃z Pañ. i. c. pastoralis. §. p̃terea. i. ij. no. d̃ offi. dle. & gl. l de. j. d̃ iudi. cũ 9cor. d qb⁹ p Fel. i. c. cũ iter. co. ij. d̃ exce. qr r̃ndet, q̃ clausula ex certa. scia. ẽt i literis specificata. ñ purgat vitiũ obreptiõis & subreptiõis, s̃z Pañ. l. c. ij. d 9firma. vti. vl̃ inu. & Rot. decis. ij. c. ri. i nouis. Uñ facit q̃ no. Bal. i. l. fi. co.

ij.C.senten.rescin.si pos.vbi dr,q ibi,in qbus Principes non
7 psumit habere scientiam,hec clausula † nihil operat, sequitur
Alex.cs.cxxv.Aliso tituio qoniis.co.si.li.ij.e Com.cs.clxxxix.
Quanq.col.iu.li.iiij.e Bau.de cas.cs.lxxxiij.Qd ista veritl.
col.si.in.ij.parte.e tradit Fel.i.d.c.cu inter.col.iij.e dr Pan.
8 in.d.§.preterea.q clausula,† ex certa scientia,no operat aliquē
effectu,qn supior no fuit certificatus de oibus,q potuissent eu
mouere ad denegandu pcessa,e idē voluit Pan.in.c.inter di
lectos.col.vj.de fid.instr.e pfirmat Dec.cs.cxcviij.col.pe.q3
9 sicut principalis † pfirmatio recipit tacitam interpretationē,si
preces veritate nitant.c.ij.de rescr.ita eandē iterpretationē reci
piunt clausule accessorie,vt docet Bal.i.l.si absentis.C.si cer.
pet.e in rub.C.de psti.pe.e in.l.ex testo.C.de fideic. Ex qbus
apparet sniam lata p olim dnos magistros rotales fuisse e es
se iuridica. Hoc sic discusso redeo ad principale qstio, cui rn
deo nihil ppoui,quare hmoi donatio suu no deat sortiri effe
ctu.Naz si dixerimus q Joannes donator tpe donationis ex
noua largitione comitis cēt dns dicti castri,prout in facto p
supponit pstat euidenter Joanē donasse ius deuolutu comi
ti,vt suu,e sic donasse ius sibi p comitē cessuz,ii āt donasse ius
deuolutu comiti,vt alienu,i.ipsius comitis.l.si dom.§.si.ff.d
leg.j.vbi dr,q is q legauit rē,in dubio credit legasse ius,qd
hēbat in re ipsa,sic Joānes vr donasse ius sibi cōpetēs i iure
deuoluto ipsi comiti,e clarius pbat in.c.pastoralis.de don.
vbi donās ecclesiā,itelligit donare ius pronatus,q hēbat in ea
e ibi Jmo.ad si.infert,q donans castru censet donare ius,q
hz in castro.Ad idē tex.in.l.pdia ad si.C.de loc.pdio.ciui.li.
xi.e ibi no.Bar.q hīn aliqd ius in re donata,censet i dubio
illud ius donare.Sic q Joan.q donauit ius deuolutu comiti
donasse dr ius sibi tūc cōpetens in illo iure deuoluto donato,
e psequēter donauit ius sibi cessuz p comitē.e idē tz Bal.i.l.
monumēta.C.de re.e Ale.in.d.l.si domos §.si.vbi multa ad
ducit in pposito,q hic pro repetitis hēant.Si vero dixerimus
q Joānes tpe donationis nullu iura hēbat in dicto castro,sed
ex post fuisse sibi p comitē cessuz e donatu,qd erit magis du
bitabilis,lz nihilominus p Titio seu eius filio e herede dona
tario rūdendu puto,q ex supueniēti iure pfirmata fuit do
natio.l.si qs alienā.ff.de act.emp.l.rē alienā.ff.de pig.ac.l.cu
res.C.si alie.res pig.da.sit.e.l.si a Titio.ff.de rei vendi.cu si.
Nec obst.du dicebā q pfirmat solu qtuz ad excipiendu no
qtu ad agendu.p tex.i.l.illicite.ff.de reb.eo.q rūdet,q Jrtuz
pcedit,qn Jctus a principio fuit oino nullus,ita q ex eo nul
la nata fuerit efficax obligatio,tunc veru,q non pfirmat,nisi
qtu ad excipiēdu.Sz qn Jctus no fuit oino nullus a principio
tūc ex iure supueniente authori meo pfirmat ēt quātu ad agē
du publiciana actiōe Jauthorē meu effectu dnz ex iure supue
niēti.d.l.si a Titio.e.l.pe.ff.de pub.ita Bar.e clarius Jmo.
in.l.cu vir.ff.de vsuc.Et iste est casus nr,na donatio rei aliene
10 † ēt facta scienti,vz a principio qtu ad hūc effectu,vt donator
teneat tradere,lz no valeat qtu ad hoc,vt teneat de euictione
na donator hūs facultatē rei tradēde,tenet rē tradere.l.si qs
argētu.§.pe.C.de do. Joan.n.q donauit post eius mortē ius
deuolutu comiti,pstituendo Titiu donatariu pcuratorē i rē
sua ec.effectualiter dr promisisse post mortē tradē ipsuz iuris de
uolutu,i.cedē e transferre illud in ipsuz Titiu,q cessio in icor
poralibus idē est,q tradō in corporalibus,vt no.p Bar.i.l.
j.C.de act.e obl.e in.l.ij.p gl.C.qn fis.vel priu.Et si dicat,qd
tpe donationis Joannes donator no potuit cedere aliqd ius
deuolutu,cu apud eu tunc nullu ius esset,e nemo dat qd ii hz
l.tradō.ff.de acq.re.do.Rūdeo satis esse ante mortē hēre rē do
natā,vt est casus in.l.stiplo ista,hēre licere.§.qstiu.ff.de v.obl.
Et si replicet,q tex.ille loqt in stiplone hēre licere,rūdeo veru
esse.Sz in hac donatione apposita fuit stipulatio ptrouersiaz
no mouere,seu in aliquo no Jdicere,facere,vel venire,q eqpol
let stiploni hēre licē.d.l.stiplo.§.j.e.§.si qs loue.e ibi no.ma
xime p Jas.col.iij.ver.ij.pro hac opi.Nec dicat,q stiplo non
Jdicere,facere,vel venire differat a stiplone,ptrouersiu ii mo
uere,seu habere licere,q e si verbo videat differre,sensu in e
effectu ii differt,imo stiplo no Jueniire,est efficacior hac stiplo
ne,ptrouersiā no mouere,q prima cōmitti,si Jueniat tā i iu
dicio,q ēc iudiciu,e tā agendo,q excipiēdo.l.si qs maior.C.
de trās.Scda vero.s.ptrouersiā no mouere intelligit agēdo vl
excipiēdo p viā iudicij,vt tradit p Bar.in.l.amplius no pet.ff.
rē rat.hab.Nō deniqz obst.si dicat Joānē,q donauit ius co
mitis deuolutu,no videri donasse ius acqrēdu ab eo in futuru
cu de eo iure nulla sit facta mētio,arg.l.q cu tutoribus.ff.de trā
sac.e.l.q Roine.§.duo fratres.ff.de v.ob.q rūdet,q donās
11 scienter † rē alienaz,e promittens non Jueniire,censet donas
se sub pdōne,si illa res aliena ceperit esse sua.d.§.qstium.e ita
rūdet Jmo.in.d.§.si quis loue.ad si.

RESPONSVM VII

Donatione adimitur legatu, ēt q ita donet, si aliter non dispo
nat,q donatio,qua legatuz tollit,ab ipso legato
subuerti nequaquam potest.

1 Legatu,an censeat ademptu per donationem vltimo loco fa
ctam hac lege si non disposuerit de reseruatis.
2 Condō,e dispositio non possunt esse idez.
3 Dispositio importata p hec verba,ita q non disponendo,pz
intelligi de alia dispositione,quam de legato,q predicta cō
ditione admittitur.

Respon. interpreta.

Catharina Forbina donauit,pptermis
sis nonnulla bona immo
bilia Martine nepti sue,reseruatis ducentis au
reis,de qbus posset disponere ec.quos ducentos
aureos subinde in eius testō legauit Ade de vēto. Post q le
gatu e testm donauit bona sua alteri,reseruatis sibi dictis du
centis aureis, de quibus possit e valeat disponere pro libito
sue voluntatis,ita quod non disponendo comprehendantur
in ipsa donatione.Et q dicta Catharina aliter postea non di
sposuit,dubitat an dicti ducenti aurei veniāt in donatione,an
vero dicat vigore legati prius facti disposuisse.Pro resolōne
huius qstii,illud ingrendu est,an p donationē vltimo loco fa
1 ctā sub pdōne,si no disposuerit,† censeat adēptum legatu.Et
planum est videri ademptu,si pdō euenerit.l.q si alij.ff.d adi.
leg.e.l.q pure.ff.qn dies leg.ce.Sz an pdō euenerit vel defe
cerit,hoc loco ambiguu est,vr q euenerit, q non constat,qd
donatrix post donationem aliqd disposuerit.Jn Jriu q defe
cerit,ex eo apparet,q donatrix legatu non reuocauit,neque
testm mutauit.Ergo cu eadez volūtate e dispositione decessis
se.e legatu retecisse vr.l.idem erit e.l.tractabat.ff.de test.mil.
Quid dicendum.Prima mihi snia verior vr, q ademptio le
gati facta sub pdōne,si non disposuerit.oz necessario differre
ab ipsa pdōne.naz vt dr Bar.in.l.j.in.vj.q.prin.ff.de cond.e
2 demon.impossibile est,q dispō † e conditio sint idē.Ex quo
3 sequitur,q † condō importata per hec verba,ita q no dispo
nendo,oz intelligi de alia dispositione,quam de legato,q sub
predicta conditione adimitur.

RESPONSVM VIII

Licet ex pluribus donatarijs is potior
habeatur,cui res prius tradita fuit
non tn prius tradita videri pōt ei,in quez do
nans,si sine liberis decessisset,rem puenire vo
luit,e si pro eo se citius constituerit possidere
cum alterum purificate conditionis tempore possessorez esse
proponatur.

1 Constitutum lz per verba videat puru e simplex,tn recipit
oēs cōditiones e qualitates,quas recipit Jctus principalis,
cuius causa fit constitutu.
2 Principale dominat accessorio,e illud restringit e ampliat,
prout libet.
3 Constitutum non hz aliquem effectu,nisi pcedat clausula ha
bilis ad transferendum dominium e possessionem.

Respon.interpreta.

Licet Dec.cs.cclvij.e pfati clarissimi cō
sultores rūdeant constitutu,de quo
in donatione si donās sine liberis decesserit,p
bil opari,tanq collatu i tps inhabile post mo
tē pstituentis,quo tpe ipse pstituēs desinit p
se e suo,e alieno noie possidere,sm Ang.e Mod.in.l.q
ff.de acq.pos.Attu hmōi pclo pma psideratiōe dubia
vi

ria fuit, q̄ nihil ꝓhibet, quominus donans ꝯstituere possit se de p̄senti tenere, ⁊ possidere nomine illius, cui sub cōdōne bona donauit, ꝑut in casu occurrēti factū vr̄. Et lꝫ effect⁹ ꝯstituti sint in pēdēti, donec fuerit purificata ꝯdō donationis, ip sum tn̄ ꝯstitutū pux vr̄ ⁊ simplex. l. cū hic status. §. sine ātē. res ibi, nō ipsaꝫ acceptilationē, sꝫ effectū eius pendere. ff. de don. int̄ vi. ⁊ vxo. Cōdōne āt purificata, ꝯsequēs est, vt effect⁹ ꝯstituti inūꝙ̄ cēseant̄ fuisse suspensi. §. si ab hostibus. inst. q. mo. tus pa. po. solui. Sꝫ hoc nō obstāte adhereo riūis p̄ratoꝝ do minoꝝ ꝯsulentiū, q̄ hmōi ꝯstitutū est ꝯditionale, sicut ipsa donatio, nā † ꝯstitutū quāꝙ̄ fm̄ ꝟba videat̄ purū ⁊ simplex, tn̄ recipit omnes ꝯditiones ⁊ q̄litates, quas recipit ꝯtctus principalis, cuius cā sit ꝯstitutū. l. qō sub ꝯdōne. ff. de ꝯst. pec. ⁊ rō ē, q̄ principale † domīnat̄ accessorio, ⁊ ꝑut vult illud restringit, ⁊ ampliat. l. p̄dijs. in prin. ff. de leg. iij. Cōfirmat̄ hec sn̄ia, q̄ si diceremus ꝯstitutū appositū sup̱ donatione ꝯditionali eē purū, nullius erit momēti, q̄ ꝯstitutū † nō hꝫ aliquē effectū, nisi p̄cedat cā habilis ad trāsferēdū dn̄ium ⁊ possessionē, sꝫ Barto. in. l. qō meo. col. j. ff. de acq. pos. p tex. in. l. si a quo. ff. de vsu cap. Et sic añ ꝯdōnis euentū ꝯstitutū nō potuit operari translationē dn̄ij nec possessionis, q̄ nulla suberat habilis cā, post vero euentū ꝯdōnis ēt nō potuit, q̄ illo tp̄e ꝯstituens desierat possidere, tum q̄ mortuus, tū q̄ possessio ⁊ dominium erant penes emptorē. Ex qbus liq̄do ꝯstat donatariū minus iuridice se fundare sup̱ allegato ꝯstituto, quo sit vt toe, in quē pri⁹ translatū fuit dominiū, ⁊ nālis ac ciuilis possessio, veniat preferendus, iuxta. l. quoties. cū suis ꝯcordan. C. de rei vēdicatio.

¶ De dona. ⁊ gratijs perficiendis ⁊ reuocandis.

RESPONSVM I

Donauit Gabiel pratū Catharine, deinde, si Catharina decederet sine liberis, illō Ludouico dari voluit. Dubitatū fuit, an p̄fecta donatio eā legē recipiat? Quidā putabant talē legē adijci nō potuisse, ego ꝯ, sū, qō incontinēti adiecta fuisset. Tū, qō Catharina, sm̄ ea, que proponunt̄, ꝯsensisse vr̄. Illud ēt proponebat̄, an donationis translatio in Ludouicū facta eo p̄mortuo eua nuerit? Qō mihi visuꝫ non fuit, cū ꝯctus nō soleant caducari. Quesitū quoqꝫ fuit, an ꝯ heredes Catharine, que sine liberis decessit, rite agerent̄ ad restitutionē prati, adiecta cā, q̄ ad agētem pritinebat? Rn̄di cū ad euꝫ quoqꝫ, q p̄sonalem hꝫ actionē res pertinere noscatur, nihil proponi, cur inepta videat̄ actio proposita, sed etiam liberalitatis fauore pratum vendicari posse existimo. quod Specu. visum fuit, ⁊ Decius probat.

1. Donare quis potest rem suam ad tempus certuꝫ, vel incertū.
2. Emptio ⁊ venditio fieri pōt in diē, vel ad diem, ⁊ sub ꝯdōne.
3. Vasallus vel emphyteota si alienauerint saluo consensu domini, ⁊ non aliter nec alio modo, nō perdit feudum nec emphyteosim. quod limita nume. 5.
4. Regula, quod nihil detrahi vel addi possit ꝯtractui perfecto, quatenus sit vera.
6. Dispositio. l. vnice non procedit in contractibus.
7. In libello actionis realis concluditur, ad declarandū agentē esse dominum, ⁊ inconsequentiaꝫ reum debere cogi ad restituendam rem petitam.
8. Clausu. petit iustitiam sibi ministrari, ⁊ super omnibus ⁊ singulis ius dici, omni modo, via ⁊c. quid operetur.

Respon. interpreta.

Gabriel de Tullia, noie ⁊ ad op⁹ Catharine Sextoris pupille, ⁊ liberorū heredum suorum legitimorum ⁊ naturalium, ⁊ non alias aliter, nec alio modo emit de proprijs pecunijs pratū a Ioāne Sextoris, q Gabriel illico ⁊ incōtinēti corā eisdē testibus ⁊ notario declarauit se emisse dictū pratū nomine ⁊ vice dicte Chatherine ⁊ liberoꝝ ex legitimo m̄rimonio ꝓprio corpore ꝓcreādoꝝ ⁊ nō alias aliter, nec alio mō, ⁊ p̄pea eisdē Catharine ⁊ liberis ex ꝓprio corpore, ꝓcreādis irīe donauit dictū pratū, ꝯstituendo, se tenere ⁊ possidere nomine dicte Catharine ⁊c. transferendo ⁊c. Et si ꝯtingeret ipsaꝫ Catharinā decedere sine liberis legitimis ⁊ nālibus, vt. ā. ex nūc, ꝑut ex tūc, ⁊ econuerso, donauit dictū pratū. d. Lud. Sextoris ibidem p̄senti ⁊ stipulāti ꝓ se, ⁊ hēdibus suis qbuscunqꝫ cessitqꝫ Dict⁹ Gabriel idē Lud. oia ⁊ oēs actiones sibi ꝯpetētes ⁊ competituras, in ⁊ sup dicto prato, successu tp̄is decessit dictus Lud. relicta Magdalena Sextoris hērde vniuersali, postmodū decessit dicta Catharina nullis relictis liberis. Ea ꝓp agit Magdalena ꝯ Agnesiaꝫ d͛ petra hērdē dicte Catharine, ac possessore dicti prati recusantis restituere dictū pratū, ⁊ tribus potissime rōnib⁹. Et p̄mo, q̄ post ꝯctū emptionis factū noie ipsius Catharine nō potuit Gabriel aliꝙ̄ ꝯdōnē vel pactū adijcere rei ipsi Catharine acquisite. l. p̄fecta. C. de do. q̄ sub mo. l. si ad resoluēdā. C. d͛ pred. mino. l. itē Labeo. §. sꝫ si pure. ff. famil. ercis. cū simili. Scdō q̄ d. Lud. mortu⁹ fuit ante Catharinā, ⁊ sic donatio fcā. d. Lu. si Catharina decederet sine liberis, euanuit tāꝙ̄ caduca. l. vnica. §. j. C. d͛ cad. tollē. Tertio, q̄ Magdalena agit rei vēdicatione, q̄ minime sibi cōpetere vr̄, rei. n. vēdicatio reqrit dn̄iuꝫ ex parte agētis. l. vnica. C. d͛ aliena. iudi. mutā. cā fci. §. j. instit. d͛ act. l. in rē. ff. d͛ rei vendi. c. Abbate sane. d͛ re iud. lib. vj. cū similib⁹. Dn̄iū āt dicti prati ex donatione facta Catharine fuit per traditionē in eā trāslatū. l. traditionib⁹. C. de pact. ⁊ successiue ad reas ꝯuētas heredes ipsius Catharine trāsmissuꝫ. l. cū heredes. ff. de acqui. poss. l. hēditas. ff. d͛ regu. iur. nec vigore pacti, q̄ mortua Catharina sine liberis, pratū eēt. d. Lud. ⁊ hērdū, trāslatū fuit dn̄iū, q̄ nuda ꝯuētione siue ex solo rit. dn̄ia reruꝫ nulli acquirunt̄. l. nunꝙ̄ nuda. ff. d͛ acq. rer. domin. posito. n. casu, q̄ Gabriel potuisset post mortē Catharine p̄me donatarie donare pratū p̄dicto. d. Lud. p̄senti ⁊ stipulāti, ⁊ actio cōpeteret hērdibus ipsius. d. Lud. illa eēt actio p̄sonalis, s. actio ex stipulatu, vel actio ꝯditiua. l. quoties. C. d͛ do. q̄ sub mod. ⁊ nō actio in rē, ⁊ sic absoluēde vident̄ ree ab obseruatione p̄sentis iudicij, tāꝙ̄ iepte egerit magdalena. c. examinata d͛ iud. d. c. Abbate. ⁊. l. habebat. ff. d͛ instit. Premissis n̄ obs. ꝯriā sn̄iaꝫ (vt pote veriorē) amplector. ⁊ ꝓ clariori dilucidatiōe habēda subijcio duas ꝯclusiones. Prima conclusio, pt q̄s donare † rē suaꝫ ad tēpus certū vel incertū. l. ij. C. d͛ do. que sub mō. Scda conclusio, pōt quis emere reꝫ noie alterius ad vitaꝫ illius tm̄, ⁊ tūc censet̄ post mortē illius sibi ⁊ suo noie emisse, nihil. n. ꝓhibet, quominus quis possit emere alteri ad tēpus. ⁊ post tēpus sibi. l. si. C. si quis alte. vl̄ sibi, sicut nō ꝓhibet̄ emere partē rei alteri, ⁊ partē sibi. l. fundus ille. ff. de ꝯtrah. emp. nā emp. ⁊ venditio † fieri pōt in diē vel ad diē ⁊ sub ꝯdōne. §. pe. insti. de emp. ⁊ vēdi. l. Labeo scribit. ff. eo. cū similib. Sducē do mō ad ꝓpositū Gabriel emit pratū noie Catharine, ⁊ liberorū ex legitimo m̄rimonio ꝓcreādorū, ⁊ non alr̄ alias, nec alio mō, ⁊ sic ad vitā Catharine ⁊ liberoruꝫ, nā illa ꝟba, ⁊ nō alr̄, alias, nec alio mō, sunt p̄cisa, ⁊ operātur q̄ mortua Catharina sine liberis, emptio intelligit̄ facta noie ipsius emētis, ⁊ nō hērduꝫ ipsius Catharine, sꝫ gl. sing. ⁊ ibi not. Bal. i. l. si qdē. C. d͛ except. Deci⁹ cōsi. cclxxj. viso pūcto. ⁊ dixit Bal. i. c. j. §. si. ad fi. q̄ fuit p̄ma cau. benefi. amittē. qō si vasallus vel emphyteota † alienauerit saluo cōsensu dn̄i, ⁊ n̄ alr̄, nec alio mō, q̄ non perdit feudū nec ēphyteosim, ēt si secuta sit traditio, q̄ illa ꝟba, ⁊ nō alr̄, nec alio mō, sunt resolutiua ꝯctus ipsius vēditionis. Sequunt̄ Car. Pan. cōiter Canoniste in. c. si. d͛ feud. ⁊ Cur. senior. in cōs. viij. Viso instrō vēditionis. ⁊ dixit Soci. qō hec ꝟba sunt adeo p̄cisa ⁊ p̄gnātia, q̄ n̄ patiunt̄ dispōnē cui adijciunt̄, recipere aliū sensuꝫ, q̄ꝫ ꝟba ipsa sonēt. ita Soci. cōs. cclj. Q̄ñ i p̄nti. co. v. li. ij. Accedat, qō talia ꝟba sunt sepe ⁊ sepius reiterata, ⁊ n̄ solū geminata. sꝫ triplicata, ⁊ q̄druplicata q̄ sit vt entitaꝫ volūtatē Gabrielis emptoris ostendāt, q̄ voluerit pratū mortua Catharina ad euꝫ reuerti. l. balista. ff. ad Trebel. bar. in. l. cū seruus. p illū tex. C. de agrico. ⁊ cēsi. li. xj. tradit̄ p Feli. in. c. si cautio. col. ix. de fide instru. ⁊ in. c. j. ꝟ. p̄uilegiū. ⁊ in. c. si qñ. ꝟ. geminatio. ⁊ in. c. nonnulli. ꝟ. fallit scdo. ⁊. ꝟ. quarta cōclusio. de rescrip. Cū igit̄ Catharina mortua sit sine liberis restat cōcludēdū, q̄ pratū reuersuꝫ fuerit ad Lud. donatariuꝫ cui facta est donatio dicti prati sub ꝯdōne, si Catharina moreret̄ sine liberis, ⁊ ista cōclusio solida remanebit, si allegata in ꝯriū de medio tollant̄, ⁊ in p̄mis duꝫ vr̄, q̄ Gabriel nō potuit adijcere aliꝙ̄ ꝯdōnē ēptioni p̄fecte, neqꝫ rei ēpte noie ipsius Catharine absqꝫ cōsensu dicte Catharine, r̄ndetur, q̄ istō min⁹ ad ꝓpositū vr̄ adduci, cū Gabriel n̄ emerit pratum noie Catharine ⁊ hērdū suoꝝ, sꝫ solū noie ipsi⁹ ⁊ liberoꝝ ex legitimo m̄rimonio ꝓcreandoꝝ, ⁊ nō alr̄, nec alio mō. Non dicere

dēdo igr ab ipsa emptiōe, appareat Gabrielē sibi emisse, eueniente casu, qd Catharina decederet sine liberis, vt pbaui l. ij. pclu. & istud ius cessit & donauit. d. Lud. vnde nullā dr adiecisse pdōnē ipsi emptioni, sed sm pdōnem que inerat, & adiecta erat, ius suū donasse Ludouico, qd ius pditionale potuit cedere vel donare, & ad hēdes transmittere. §. ex pditionali insti tu. de verb. obli. Scdo rūdet, qd illud qd dr nihil adi posse vl

4 detrahi pctui perfecto, verū est ex interuallo, secus si adijciat incōtinenti, qr que incontinenti fiunt, cēsent inesse. l. lecta. ff. si cert. peta. Et dr incontinenti fieri, qd fit paulo ante, vel paulo post. l. iij. C. d edili. actio. gl. & Bar. in. l. bone fidei. C. d pactis Bart. in. l. pctus. C. de fide instr. Sed eisdē die, loco, testib⁹, & notario, Gabriel declarauit se emisse dictum pratū nomine Catharine, donec vixerit, & post mortē noie eius liberorū, si quos hēat, alias si decederet sine liberis, voluit qd dictū pratū eēt Ludouici & hēdū suorū, & sic incontinēti, nā que eisdē testibus, die, loco, & notario fiunt, pſumunt incontinēti & eo. cōtextu fuisse facta, fz Bal. in. l. j. circa fi. C. de oper. liber. & in. l. legē. C. de pac. & in. l. pe. §. mulier. ad fi. ff. solu. mri. Jas. in. l. j. §. j. col. fi. ff. de ver. obli. Hinc est, qd lz extraneus dans dotem pro muliere, censeat donare ipsi mulieri. l. vnic. §. accedit. C. de rei vxo. actio. nī si incōtinenti stipulet eā dotē sibi redi solu. mri. tunc eueniente casu ipse, vel hēdes sui repetere possunt. l. ex more. C. de pac. puen. Et q donans possit incontinenti adijcere pdōnē vel pactū, q certo casu res donata ad se reuertat, psuluit Soc. pſ. lxvj. Frustra plenitudini, in vltimo dubio. li. j. Tertio, ausim dicere, q Catharina psensu huic pacto & pdōni, quo casu cessat dispō. l. pfecta. C. de don. q sub mō. qr procedit

5 inuita parte† cui ex pctu ius q̄situm erat, secus ea psentiente. l. ius nrm. de reg. iur. & si dixeris quō pbat, q psenserit, rū deo, pbari ex eo, q p emptionē ipsius Catharine noie factā Gabriel nō censebat donasse pciū prati ipsi Catharine, nisi icōtinēti dclarasset se emisse afo donādi dcm pratū ipsi Catharine & liberis tm̄. l. j. C. si qs alteri vel sibi. & qr Catharina acceptauit pratū, nec pciū exoluit, pſumēdū ē, q donōnis titulo acceptauerit, & psūr, q ratā habuerit donationē sibi incōtinenti factā cū onere restituendi ipsuz pratū Ludo. & eius hēdibus, si decesserit sine liberis. Nā q retinet rē ien pecuniā, q nō pōt nisi mediante titulo, pſumit illā retinere ex titulo pcedenti, vt no. p gl. & ibi Ang. in. l. qdā mulier. ff. de rei vēd. & in. l. ij. & ibi Bar. C. de acq. pos. Ang. pſ. cixj. Vise puncto dicamus ergo, q Catharina retinuerit pratū ex titulo donationis, & psūr donationē incontinenti sibi factā cū onere pdicto ratā habuerit, alias licite illud retinere nō potuisset, & a cōiter ptingentibus pſumendū est, q Gabriel vel notarius rogatus de ambobus instrumentis, notificauerit ipsi Catharine tpe, quo realē & vēlē possessionē apprehendit, vel qn̄ instrm emptionis suo nele facte recepit, q Gabriel donauerat sibi pratū cū onere pdicto vt in simili dixit Pan. pſ. xviij. In cā & qōne col. iiij. lib. ij. vñ cū postea pratū retinuerit, absqz dubio censet ex tali retentione omne adiectū acceptasse, nā scientia cū aliquo actu positiuo opat, q non improbās actū videat approbare. l. si filius. ff. ad Maced. & est doc. Bar. in. l. quo. n. ff. rē rat. hab. Ex his satis apparet elisa prima oppositio. Venio nūc ad scdā, in qua dr omne adiectū, pmortuo Ludouico euanuisse p. l. vni. §. j. & §. finaīt. C. de cad. tollen. & ad id rūdet dupliciter. Primo, q di

6 spositio. d. l. vnice. non† pcedit in pctibus, vt est casus i. d. §. ex pdōnali. insti. de ver. obl. Scdo rūdet, q emptio noie Catharine facta p mortē ipsius absqz prole legitima expirauit & res reuersa fuit ad Gabrielē & eius heredes & psūr ad heredes Ludouici, qbus Gabriel oīa iura & oēs actiones cessit, vt dñ di in. ij. pclu. & psūr sic omne iniunctū in donatione expirasset, q est falsum, non tñ euanuisset cessio iuriū facta p. d. Gabrielē hēdibus. d. Ludouici, & hec sufficiant p resolutione. ij. oppositionis. Restat, vt remoueat tertia exceptio, q ad pcessuz opponit, non ad merita, dr intentatā fuisse actionē in rē, que nō cōpetit Magdalene. d. l. quoties. cū alijs ā alleg. Ad istud rūdeo tripliciter. In primis, negat intentatā fuisse actionē in rē

7 qr in libello actionis realis, pcludit ad declarandū† agentem esse dnm, & in dnam reum debere cogi ad restituendum rem petitam. c. Abba. de re iudi. lib. vj. declarat prx. Papien. in forma libelli actionis realis, in versic. declararetis. in casu nro libellus non concludit isto modo, ergo &c. Nec obstat si dicat q concludit ad restituendum & relaxandum pratum, quo casu in necessarium antecedens censetur agens petere se declarari dominum, vt signanter determinat Bar. in. l. ex diuerso. §. vbi autem. ff. de rei vendi. & Panor. in. c. ij. col. vj. de libel. oblatio. qr verum, si agens petierit reum cogi ad restituendā rē petitam adiecta cā, qr dns, vel quasi, tunc censet ēt petisse pronunciari super cā, & sic sup dominio. Sz in casu nro Magdalena actrix petit reas cogi & condemnari, adiecta hac cā, qr iure hereditario pratū ad se spectat & puenit, q esse pōt ēt rōne actionis personalis, cōpetentis p reas ad restituendū, & relaxandum ipsum pratum. l. verbum illud pertinere. ff. de verb. sign. l. ij. §. peruenisse. ff. de here. vel actio. vendi. sunt enim verba cōia, vt p Bar. in. l. centurio. col. pen. ff. de vulg. Nā qui petit reum cogi & condemnari ad restituendam & relaxandā rē qr ad ipsum peruenit, censetur deducere ius suum vndecunqz & qualitercunque sibi competens. Ita signanter determinat practi. Papien. in forma libelli actionis in rem in verbo, iure dominij vel quasi. col. v. versi. nunc aūt queritur, quid si libellus, pec tex. in. d. c. Abbate. de re iudi. & in. l. si mater. §. eādē. & l. an eadem. §. actiones. ff. de excep. rei iudi. Secundo respondetur, quod clausula illa salutaris in calce libelli apposita per quam Magdalena petijt sibi ius & iustitiam ministrari, & super omnibus & singulis sibi ius dici, omnibus melioribus

8 modo, via, iure & cā, quibus melius &c. operatur† vt videat tentasse actionē personalem, si sibi competat, & non realē, sm Panor. in. c. cum dilectus. char. pen. de ordin. cognitio. cum concord. adductis per do. Jas. in. §. j. col. xx. instit. de actio. & per Maria. Soci. in. c. ij. char. xxiiij. qō. princip. de libel. obla. vbi refert sex mirabiles effect⁹ huius clausule, ad quos possem infinita psilia adducere, sed oia psulto omittam, qr tota est materia huius clausule. Tertio rūdetur, quod etiam male non fuisset intentata rei vendica. qr mortua Catharina sine liberis fauore liberalitatis dominium ipso iure ad hēdes Ludouici translatum fuisset, secundū Spec. tit. de emphyteo. §. nunc aliqua. versi. lxx. queritur, vbi notabiliter concludit, q si ecclesia concessit rem in emphyteosiz pacto adiecto, q pars premorientis in superstitem perueniat, altero premoriēte superstes agere poterit actione reali p heredes premortui. arg. d. l. quoties. C. de dona. que sub modo. & sic vult, quod etiam in casu. d. l. quoties. secundus donatarius possit non solū agere condicititia actione, sed etiam rei vendicationem possit intentare p heredes primi donatarij. & sequitur Dec. pſ. cccxix. Primo non videtur. colū. pen. que decisio si vera est, tollit omnem dubitationem, sed & si iuridica non foret, adhuc stat firma conclusio supra facta, cum non fuerit specialiter proposita actio realis, vt supra plene probatum fuit.

RESPONSVM II

Certissimi iuris est, eū qui nudo pacto donare pmisit, efficaciter posse conueniri. Sed an idem rūdendū sit, si per epistolam ita sit scriptum, tibi donabo aureos tot. Variarunt acutissimi iuris interpretes. Quidam putarunt nouissimam Justiniani sanctionē que de nuda donatione loquitur, ad pactum de donādo protrahendam non esse, cum sit exorbitans. Alij vt Azo, Accur. Bar. quibus nouissimi assentiunt, dixi Justiniani mentez latius interpretant, cum donantis propositum, ēt hoc futuri tēporis verbo donabo. clarissime exprimat, quod mihi non displicet. Nam si is, qui nuda conuentione donare promisit, iure conuenitur, non video, cur ēt p eum, qui se donaturū testatus est, non recte agatur.

1. Verbum donabo, lz sit futuri tpis, non tamen impedit pctū donationis perfici de presenti.
2. Donatarij verba lz se ad futurum referant respectu executionis, obligatio tamen ad presens refertur.
3. Epistola nullam fidem facit, si anno & die careat.

Respon. interpreta.

Si aliquid per epistolam donatū tibi pbetur, breuitas charatule donationi gequam non derogat. l. si aliq. C. de dona. Nec ambigendū donationē p epistolam absenti fieri posse. l. nec ambigi. C. eo. tit. Sed forsan hesitat, an verba, de qbus in epistola subsecutis tenoris ego d meo qlibet anno vobis dōabo. &c. aut. c. mod-

mõ die noctuq; studeatis philosophie, sint obligatoria. ꝛ certe pbabilis ē hesitatio, sup qua doctores cõflictant. Pro pte negatiua, qđ nõ sint obligatoria. tenẽt Imol. i. l. in edib⁹. §. i. ff. de dona. Salice. in. l. si quis argen. §. fi. C. eo. tit. ꝛ in. l. ij. C. ð condi. ob cāʒ. ꝛ Alex. in. l. iurisgen. in prin. col. fi. ff. de pac. facit, qꝛ hec verba ego donabo, nõ importat dona. de presenti, sꝫ promissionē seu pactũ de donādo, qđ lõge differt a don. nõ secus, quã differat promissio de vendẽdo ab ipsa venditione. l. in bonefidei. cũ glo. ff. de eo qđ cer. loc. not. glo. i. l. Titius. ff. de pigno. actio. ꝛ in. c. penul. de electio. lib. vj. ꝛ facit tex. i. l. si quis stipulatus. ff. ð verb. ob. Unde, si nõ sit donatio, sꝫ pactũ de donando, sequit qđ sit inefficax, qꝛ nudum. d. l. iurisgē. §. igit nuda. Nec obstare vꝫ tex. in. d. l. si quis argentuʒ §. fi. vbi deciditur actionē nasci ex nudo pacto, qꝛ loquitur in nudo pacto donationis, vnde cũ sit correctoria seu limitatoria iuris antiqui, nõ vꝫ extendēda ad nuduʒ pactum de donãdo, regula, que a iure. ð regulis iuris. libr. vj. ꝛ. l. si vero. §. ð viro. ff. solu. matri. cũ similibus. Pro affirmatiua, qđ imo sint oblig. ꝛ nuduʒ pactũ de donãdo sit hodie efficax ad agendũ, pmo facit, qꝛ lꝫ ꝟbũ donabo † sit futuri tpis, nõ tñ impedit qđ 3ctus donationis nõ perficiat de presenti. Nã ꝛ stipulatio p ꝟba futuri tpis concipitur. l. v. §. stipulatio. ff. de ver. obli. tñ est 3ctus statim perfect⁹. Qua rõne mouet Azo. qui ita decidit in summa sua. C. de do. Scdo facit, qꝛ tñ est dicere, donabo, quãtuʒ, promitto donare. Inquit. n. Christus Petro, dabo tibi claues regni celoꝝ id est pmitto dare, vt notat in. c. in nono. xxj. distinc. Hec aũt conuentio, promitto donare actionē parit. d. §. fi. ꝛ firmat Salyc. in. d. l. ii. Ergo ꝛ ista idē faciet. Tertio facit, qꝛ qui dicit se donaturũ, h vnũ promittit, qđ liberalitatem cõmittet, idest donãdi propositũ. Qđ propositũ pmissuʒ nihil aliud vꝫ, quã ipsa donatio, ergo talis pmissio erit inefficax ad agēduʒ, vt clare sonant verba. d. l. si quis argentũ. §. fi. Et ita tenent gl. Ioã. Fab. ꝛ Christo. Porc. in. §. perficiunt. instit. de do. ꝛ Bar. in. d. l. iurisgētiuʒ. i fi. prin. ꝛ ibi idē firmat Fortu. Garzia. col. xxxii. aliter inducēs p hac parte text. in. d. §. fi. Et idē voluit Ang. l. d. §. fi. ꝛ sentit Odof. q ppterea exponit verbum donauerit, id est donare cõuenit, ꝛ fuit de mēte Bal. ibi in figuratione casus. Nõ obstat, qđ is qui pmittit se donaturuʒ, ad futuruʒ se referat, qꝛ ꝛ si referat sꝫ ad futurũ respectu executionis, obligatio tñ ad presens †, refert. d. l. v. §. stipulatio. ꝛ ab hac sñia non puto discedendũ cũ sit cõis, maxime qꝛ eã tenēt gl. ꝛ Bar. quoꝝ opinio in Hispania (q̃ est bonuʒ colligantiũ pria) preferꝛ ceteroꝝ sententijs, vt refert Neuil. i silua nuptiali. fo. cxiij. ꝛ Ferd. Loazes. i. l. filiusf. §. diui. ff. ð lega. j. Sꝫ si qs sit adeo ptinax. qđ nolit assentire cõi sñie neq; Azo. glo. ꝛ Bar. Id saltē fatebiꝛ, qđ pactuʒ nudum de donãdo parit obligationē nãlem. d. §. igiꝛ nuda. quaʒ h donaturus i cõpensationē recte deducit. l. ēt C. ð cõpensatio. Sꝫ aliud sentio opponi, qđ hec epistola † nulli fideʒ facit, qꝛ anno dieq; caret, argu. l. optimã. C. de contrahēda ꝛ cõmitten. stipula. ꝛ. l. j. §. editiones. ff. de eden. ꝛ. l. ij. §. dieʒ. ff. quemadmo. testa. aperiꝛ. ꝛ qđ dixit glo. in. l. generali. C. de tab. li. x. Qđ credo verum, si dubitet de die, ꝛ anno, qbus scripta fuit. Sꝫ si dubitet, an probet scribētes promisisse summã in ea recitatum, rñdeo, quod optime probat, si sit per scribētem recognita, vel per literaruʒ comparationem. l. publia. §. fin. ff. depo. Potuit etiaʒ dies ꝛ annus probari per testes. l. in exercendis. C. de fid. instr.

RESPONSVM III

OMniuʒ bonoꝝ ēt futuroꝛuʒ donatio inutiliter fit, ēt si iuramento roboret, aufert. n. liberaʒ testandi facultatem, quod bonis haud conuenit moribus. Sed si donans vsumfructum, qui morte finitur, vel q̄d aliud in vita, aut ad vsuʒ certuʒ sibi reseruauerit, idē iuris esse plerique putarunt. ¶ Aliter filius matri, que sibi ꝛ fratri donauerat oĩa bona sua presentia ꝛ futura exceptis quibusdã legauit portionē sibi donatã, fratreʒ autē condonatariũ vniuersalē instituit heredē. Dubitatuʒ fuit, an filio superstiti, cui etiam futura matrem donasse constat, portio redonata deberet, an matri precipua esse deberet. Quidã filio cõdonatario totũ, alij portionis legate dimidiaʒ deberi respondebant. At ego mihi, tum quod mater ex persona filij prenotum ius concurrendi habeat, tum, quod superestes donatarius, qui alteri heres extitit, defuncti voluntatem nequeat improbare.

1. Donatio oĩuʒ bonoꝝ pñtiũ ꝛ futuroꝝ, nõ vꝫ qꝛ aufert liberã testãdi facultateʒ. Itē, non firmatur iuramēto, ꝛ quid ita. 2.
3. An donatio omnium bonorum presentium ꝛ futurorum reseruato vsufructu valeat.
4. An donatio omnium bonorum presentium ꝛ futurorum reseruatis florenis centũ de qbus donans testari possit valeat.
5. Portio bonorum retrodonatorum donatori per alterum ex condonatariis iamdudum mortuum, an spectet ad donatarium superstitem.
6. Ius accrescendi ꝛ non decrescendi transit in cessionarium.

Respon. interpreta.

SUper primo quesito, an donatio omniuʒ bonorum presentium ꝛ futurorum, reseruato vsufructu ꝛ florenis centuʒ de quibus donans possit disponere pro anima sua, ꝛ antecessorũ, valeat. essent plura dubia examinãda. Primũ, an donatio omniũ bonorũ pñtiũ ꝛ futurorũ valeat. Secũdũ, posita parte negatiua in pcedēti, an firmet iuramento. Tertiũ, an si nõ firmet iuramēto, an valeat eo casu quo reseruat vsufruct⁹. Quartũ, vbi ēt nõ sustineat pp reseruationē vsufructus, an defendi possit pp reseruationē florenorũ centũ, de quibus possit donans disponere pro anima. Et qꝛ pmissa dubia frequentissima sunt, ꝛ p doctores in varijs locis resoluta, procedã decisiue. Ad primũ rñdeo, † qđ donatio omniũ bonorũ pñtiũ ꝛ futurorũ, nullius est momenti, qꝛ aufert librã testãdi facultatē. fꝫ Bar. ꝛ alios cõiter. in. l. stipulatio hoc mõ 3cepta. ff. de verb. obli. ꝛ lꝫ Bal. ibi ꝛ Sal. in. l. fi. C. ð pact. ꝛ Ang. in disputatione incipien. in refulgenti Palatio. ꝛ Guid. Pape 3s. lx. sunt in 3ria sñia, attamē nõ est in iudicando nec 3sulēdo recedēdũ a cõi, vt i proposito dixit Cor. 3s. clxxvj. In pñti 3sultatiõe. col. iij. lib. ij. Et ita 3sluerunt Ioan. Cal. 3s. ij. sub rub. de dona. Lud. ro. 3s. clxxj. pro decis. Gemi. 3s. cxxix. Inci ꝛ Gui. Pape 3s. cexiiij. Circa scđm. Ad scđm ēt doc. cõmuniter rñdēt, qđ donatio † oim bonoꝝ pñtiũ ꝛ futurorũ nõ firmat iuro qꝛ tale iuramētũ est 3 bonos mores. c. non est obligatoriuʒ de regu. iur. lib. vj. ꝛ ita tenent Bar. ꝛ alij cõmuniter. d. l. stipulatio. Pan. ꝛ alij in. c. cum contingat. de iureiu. ꝛ hec sententia probabilior mihi vꝫ, quicquid dicat Cor. 3s. cclij. Primo vidēdum est. lib. iij. Circa tertium discordant leguʒ Interpretes. Alex. ꝛ Ias. in. d. l. stipulatio tenent donationeʒ valerere seruato vsufructu, qꝛ donans de † fructibus testari poterit, sicut valet venditio omnium bonorũ presentiũ ꝛ futurorum, qꝛ venditor poterit testari de pretio, qđ non comprehendit in venditione. Contrarium 3suluit Paul. de ca. 3s. cccxxix. Dico nõ obstãte. in. j. parte. qꝛ vsufructus finit morte. §. finit. instit. de vsufruc. iõ ð illo testari nõ poterit, nec de fructibus futuris qꝛ veniunt in donatione futurorũ, ꝛ idē voluit ipse Pau. in. l. fi. C. de pac. Sequit Cor. 3s. clxxvj. In presenti 3sultatione. co. pe. lib. ij. ꝛ ita 3suluit Dec. 3s. xxx. col. ij. ꝛ 3s. cclj. In cã magnifice domine. Et hanc opi. veriorē puto ex quibus rñdendũ vꝫ, qꝛ presens donatio iure defendi nõ possit, ꝛ eo maxime qꝛ donatrix vꝫ solũ sibi reseruasse vsumfructũ ꝛ fructus ad vitã duntaxat. vt sonat illa clausula. Et qđ ipsa sit vsufructuaria gubernatrix, ꝛ legitima administratrix bonorũ donatorũ donec vitaʒ duxerit in humanis, quo casu 3stat, qđ de illis testari non pt, vt in proposito 3suluit Bar. 3s. lxxvj. Pater filio emancipato. ꝛ Cor. in. d. 3s. clxxvj. Sed hoc non obstante, puto hanc donationeʒ viribus suis subsistere, qꝛ Hugoneta non soluʒ sibi reseruauit vsumfructum, sed etiam fructus percipiendos ex vsufructu, de quibus potuit testari, cum non comprehenderētur in donatione futurorũ, pp expressam reseruationem. Nõ obstat dum dicebat quod non fuit facta reseruatio fructuuʒ nisi in vita. qꝛ istud negat, immo fructus reseruati fuerũt simplr ꝛ absolute. Nec quicq̃ facit illa, ꝛ qđ sit vsufructuaria, ꝛc. quia non est ad reseruationem fructuuʒ referenda, duplici rõne. Nam ad specificata non trahit sequens clausula gñalis. l. sed ꝛ si per pretorē. §. deinde. ff. ex qbus causis maiores. l. delã clausula. ff. de verb. obli. traditur per Barto. ꝛ alios in. l. talis scriptura. ff. de legatis primo. item ad ea non est facienda relatio, pp que actus redderetur nullus. l. cum vulgari. ff. de dot. plega. ꝛ docet Bar. in. d. l. talis scriptura. nã si ad fruct⁹ semel reseruatos referat illa clausula, annullaret ipsa donatio, q̃ ꝛc. Ad quartũ videt, qđ donatio defendi possit † ex altera reseruatione florenorum centũ, qꝛ de illis poterit testari. Sed con-

trariũ verius existimo, qr stante pacto pdicto, ꝯstat qḋ dona
trix pót dũtaxat ꝓ pte aĩa de illis disponere, ꝯñs ꝗ est ꝙ nõ possit
de eis libere testari. Nã & hac rõne Bar. in. d. ꝯsil. lxxvj. rñdet
donationẽ nõ valere stante reseruatione fructuũ, de qbus do-
nans posset in vita disponere. Nõ. n. libera est hmõi reserua-
tio sed in vno casu dũtaxat. Fortius facit, qḋ ꝯsuluit Dec. o.
ꝯsi. cclj. Ubi dixit vlẽz donationẽ nõ valere, ẽt qḋ donãs sibi
reseruauerit vsumfr. & florenos. ccc. de qbus posset disponere
in vita & in morte, qr si in vita disponat de illis, nõ remanet si-
bi salua libertas testãdi, sup qua decisione nõ inficior me hesi-
tare, sed ad ꝓpositũ satis seruit tõ p eũ allegata. Nã vbi p re-
seruationem nõ remanet salua facultas testãdi, donationẽ ir-
ritã eẽ ꝯstat. & ita ẽt ꝯsuluit idẽ Deci. ꝯsil. cciij. vt vera reloco.
Sup scḋo principali dubio apud me valde ambiguo & dispu
5 tabili, verũ portio † bonoꝝ retrodonatoꝝ Hugonete donatri
ci p alteꝝ ex ꝯdonatarijs iamdudũ mortuũ spectet ad ꝯdona
tariũ superstitẽ. Istud quesitũ hꝫ tria cap. Primũ, an ad eũ
spectet insolidũ. Scḋm, an ꝓ dimidia. Tertium, an nihil, sed
integre & libere reuertatur ad Hugonetã mrẽz & donatricez.
Et pma fronte rñdendũ, qḋ portio retrodonata pertineat in
solidũ ad alteꝝ ꝯdonatariũ, qr hi duo donatarij & verbis cõ
iuncti sunt, cũ eos rerũ donatarũ & hboꝝ cõplexus iungat. l.
triplici. ff. de vb. sig. l. re ꝯiuncti. ff. ḋ leg. iij. vbi ẽt alter ex dum
cris re ñ vult ꝯcurrere, alter totũ capit iure suo. l. vnic. §. si ho
nõ oẽs. C. de ca. to. l. ꝯiunctiꝫ. ff. de leg. iij. vñ ẽt ꝙ is q retro do
nat nõ velit ꝯcurrere in portione redonata, alioquin nõ redo-
naret portionẽ bonoꝝ pñtiuz & futuroꝝ sibi donatã, imo vi
detur, qḋ ad alteꝝ spectet dimidia dcẽ portionis redonate, qr
hec portio dĩ de nouo acquisita p Hugonetã, ꝗ cõprehendit
in donatione oĩum bonoꝝ pñtiuz & futuroꝝ p ipsaz Hugone
tã fcã ambob⁹ filiis ꝯdonatariis, & ꝯñr dimidia spectabit ad
alteꝝ. l. si quis Titio. ff. de vsufr. accrescen. l. interdũ. ff. de hĩd.
insti. l. legata inutiliter. §. si. ff. de leg. j. Sꝫ imo vr, qḋ nihil de
portione redonata pertinere debeat ad alteꝝ, qr is q retrodo-
nauit, semel acceptauit portionẽ oĩum bonoꝝ pñtium & futu-
roꝝ sibi donatã, quo fit vt in tali portione cesset ius accrescẽdi
qḋ post acquisitionẽ nõ ht locũ hẽs. l. j. §. interdũ. ff. de vsufru.
accresc. l. aquã. ff. quẽadm. serui amitta. Cessat ẽt ius nõ de-
crescendi pp ꝯcursũ inter coniunctos scñ, nã vbi fit ꝯcursus,
impedit ius nõ diminuẽdi. d. §. si ho nõ oẽs. & d. l. coniũctiꝫ
vñ cũ nõ sit locus iuri accrescendi, nec decrescẽdi, seqtur qḋ in
tegra portio libere spectabit ad Hugonetã. Quid igr in hac
perplexitate dõm? punctus huius nodosi q̃siti, vt mihi vr, in
hoc ꝯsistit, an cõcursus ab initio factus in redonata portione
bonoꝝ ẽt futuroꝝ, cesset pp retrodonationẽ vel ne, & meo quĩ
dẽ iudicio ꝯcursus ab initio factus inter ꝯdonatarios adhuc
durat & pseuerat. Nec. n. desinit ꝯcurrere q retrodonat, imo
retrodonando, iterum concursum facit & acceptare videtur
bona presentia & futura, que retrodonat, secundum Paul.
de Cast. in. l. si actionẽ. C. de pact. & in. l. pact. quod dotali. C.
de colla. Soc. ꝯsi. xxxiiij. Visa renũciatione. lib. iiij. Et si dica
tur is, q redonauit nõ ꝯcurrit, sed est ipsa Hugoneta apud ꝙ
reperit portio sibi retrodatã, q̃ ꝯcurrit, & ꝙ ꝯstat stãte dona-
tione bonoꝝ futuroꝝ fcã p ipsuz alteri ꝯdonatario nõ posse
pfem facere. Istud ꝯcedo, si ex psona sua ꝯcurreret, & pẽz fa-
cere vellet, sꝫ hioco ꝯcurrit, & pẽz facit ex psona ꝯdonatarij, q
sibi retrodonauerit. nã vti cessionaria & donataria ꝯcurrit, nõ
6 vt donatrix. In cessionariã. n. trãsit † ius accrescẽdi & nõ decre
scẽdi, sꝫ Bar. in. d. l. re ꝯiuncti. & Soc. ꝯsi. xxxiiij. ad fi. lib. iiij.
Et si instet, qḋ Hugoneta ius ꝯcurrẽdi de nouo acquisitũ do
nauerit saltẽ ꝓ dimidia alteri ꝯdonatario, cũ ambobus con-
iunctim donauerit oĩa bona, ẽt futura, rñdeo qḋ ius ꝯcurren-
di nõ põt videri cõprehensum in donatione futuroꝝ, qr dona-
tioni repugnat, nã donare futura, & donatario partẽ facere, si-
mul stare nõ pñt, cũ sint opposita ꝗ bñ sequitur, qḋ in dona-
tione futuroꝝ nõ cõprehenditur ius ꝯcurrẽdi, nõ. n. recipien-
da est interpretatio, etiaz in ꝯtractu, qui in se repugnantiam
vel perplexitatẽ ꝯtineat, sm Bar. in. l. si. §. idem quesiuit. ff. de
condõ. indeb. Bald. in. l. cum falsa. ad fi. C. de iur. & fact. igno.
Panor. in. c. gratuz. de offic. deleg. in princip. cũ cõcordã. ad-
ductis p Dec. cõsi. cixiij. col. ix. & cõsi. clxviij. col. j. & seq. Insu-
per, qr in fcõ psupponitur, qḋ filius qui suã portionẽ Hugo-
nete matri legauit, instituit hẽdem fratrẽ cõdonatarium, qui
hẽditatem adiuit. Alia rõne rñdeo, quod portio retrodona-
ta nõ cõprehenditur in donatione futuroꝝ, qr in donatione
futuroꝝ nõ continentur bona presentia donata, si cõtingat, ꝙ
donator illa reacquirat de ꝯsensu donatoriorũ. argumẽ. l. si. C.
de remis. pig. per quã ita ꝯcludit Alexã. in. l. si ipso hoc modo
ꝯcepta. co. v. ff. de ver. obl. Hãc ẽt portionẽ Hugoneta reacq
siuit de consensu amboꝝ. Nam ẽt superstes condonatarius
heres alterius qui suam portionẽ matri legauit, adeundo con
sensit legato. l. et maleficus. §. hẽs. ff. ḋ act. & obli. Et si instet, ꝙ
ꝯsenserit vti heres, & nõ vt donatarius, rñdeo qḋ sm ea que ꝓ
ponuntur, ẽt eum vti donatarium ꝯsensisse. Nam in facto pre
supponit, qḋ legatũ siue donatio huius portionis matri facta
fuit his vbis. Itẽ lego mĩi mee casu quo moriar, & nõ alr pte
bonoꝝ, ꝙ mihi donauit, & volo ꝙ. d. bona ad eam reuertant
pleno iure, & volo qḋ. d. donatio locũ nõ hẽat. Pondero illa v-
ba, pleno iure. q̃ importãt liberã alienãdi facultatẽ, sꝫ Bal. in
l. femine. §. illud. C. de secũ. nup. Itẽ pondero, qḋ testõr voluit
bona donata reuerti ad mrẽz, ac si mr nunq̃ fecisset sibi dona
tionẽ. Ex qbus liquido ꝯstat volũtatẽ testatoris fuisset, ꝙ mr
posset de portione ei retrodata disponere. Et huic volũtati ac
genit, & acqescere tenet hẽs. d. §. heres, & queꝫ testator potuit
grauare vt ẽt pateret mrẽz disponere, de hac portiõe ẽt si fuis-
set reuersura alio iure ad ipsum heredem, qui ẽt in re propria
grauari potest. l. si heredis seruus. ff. de leg. j. vnde ꝯcludẽdũ
est, quod testator habens notitiã donationis facte fratri, queꝫ
instituit heredem, voluerit eum etiam vt donatarium graua-
re, vt pateret matreꝫ disponere de portione eidem legata &c.

RESPONSVM IIII

PERONA donauit nõnulla bona Tone-
te, vt aleret ab ea, Deinde To
neta eadem bona donauit duobus. Primum
Quintelle eius nouerce, mox Gerardo ea lege
vt Peronã presentem & stipulãtem vestire nu
trireqꝫ deberet. Quesitum fuit, vter in donatis rebus potior
esset. Videbat Quintella, cui prius per ꝯstitutũ traditio facta
fuerat, pferẽda. Sꝫ ego Gerardũ in detinẽdo dñio potiorem
esse rñdi, tũ qḋ Toneta in fraudem Gerardi priusQuintelle
bona donasset. Qḋ ex tpis breuitate. & ex personarũ q̃litate, &
ex longo Quintelle silentio. q̃ fraudulẽter passa fuit Gerardũ
alere Peronã annis. xij. quib⁹ vixit, & bona pacifice possidẽ.
Tum, quod Toneta, que conuenta intata non impleuerat,
donationis tempore nullũ haberet dominiũ, quod in Quin-
tellam transferre potuerit. Sed quia in euentum. quod Pe-
rona alimẽtaret a Toneta, ꝯuẽtũ fuerat qḋ sibi liceret fructus
prediorum donatorum sua authoritate capere, dicebat dona-
tionẽ ob alimenta non prestita, minime fuisse resolutaz. Ego
autem fui pactum interpretatus in Perone fauorem, vt pos
set si a cõtractu discedere nollet, sua manu fructus capere.

1 Confirmatiõis natura est, actum non extendere.
2 Iurans soluere alimenta & adimplere omnia conuenta si fa-
ciat, perdit dominium & omnia iura, que habebat in bonis.
3 Pactum in alicuius fauorem appositũ, non debet retorque-
ri & interpretari in eius odium.
4 Donatio facta in fraudem creditoris venit rescindenda, si ap
pareant aliqua signa fraudis.
5 Breuitas temporis detegit fraudem & simulationem.
6 Excõmunicationis publice notitiã quilibet presumit habere.
7 Exceptio dominij ẽt admittit i possessorio recuperãde possẽ.

Respon. interpreta.

IN causa Quintelle ꝫ Gauberiũ hlage
rũ, visum fuit prima facie rñdẽ
candũ bona petita seu eorũ possessiones restituẽ-
dã & relaxãdã ipsi Quintelle prime donatarie, qr
primus donatarius stãte ꝯstituto per qḋ transferĩ ha posses
sio. l. ꝙ meo. ff. de acq. poss. l. certe. ff. de preca. preferĩ scḋo ꝯ-
nis existenti in nãli & actuali possessione. l. quoties. C. de rei vẽ
di. l. siue ẽt §. si duobus. ff. de pub. & in specie ita ꝯsuluit Alex.
ꝯs. xiiij. circa primũ dubiũ. col. si. li. j. Premissis nõ obstãtib⁹
in ꝯrũ ẽ ipsa veritas. Unde & ꝓ clariori resolutiõe pmitto q
Toneta nõ potuit pl⁹ iuris trãsferre i Quintellã ei⁹ nouerc
quam ipsa habeat. l. nemo. ff. de regulis iuris. & nemo dat, q
nõ hꝫ. l. traditio cum vulgaribus. ff. de acq. rerũ domi. tpe
quo Toneta donauit bona &, (de quibus agit) dicte Quin-
le, nullum ius habebat, qḋ ostendit, qr Perona donauer

ea bona Tonete cũ pacto, q teneret alimentare, vestire & cal
ceare ipsã Peronã, q̃ alimẽta ẽt interpellata exhibere recusa
uit, pp quã alimẽtorũ recusationẽ ipso iure dñiũ retro trã
slatũ illico fuit in ipsam Peronã. l. j. C. de dona. que sub mod.
c. verũ. cũ gl. de ꝯd. appo. & ita ꝯsuluit Bal. ꝯs. ccl. in. iij. parte.
Lud. ro. ꝯs. cclxxxiiij. triplici ex capite. Cor. ꝯs. cij. in ci. col. ij.
lib. j. si ergo dñiũ retro translatũ erat, bene seq̃r, q nõ potuit
illud in aliũ transferre, & ita in specie & in casu isto decidit Sa
li. in. l. ea. l. co. v. C. de ꝯd. ob cau. Nec istis ꝯsiderationib' ob
stat, si dicat, q Perona ꝯfirmãdo scdãz donationẽ factã p di
ctã Tonetã. d. presbytero Girardo Bourelli, vĩ cõprobasse
donationẽ eidẽ Tonete factã. Quia rñdet, q talis ꝯfirmatio fa
cta fuit ad effectũ q iura si que cõpetebant ipsi Tonete, trans
ferrent i dictũ presbiterũ, qui se obligauerat alimentare ipsã
Peronã & soluere eius debita, ergo nõ operabit, q ipsa Pe
rona videat de nouo trãstulisse dñiũ in ipsã Tonetã, qr ꝯfir
mans nõ d' dare. sm Bal. in. l. more. ff. de iurisdi. oĩu iudi. &
1 ꝯfirmationis † nã est actũ non extẽdere. l. Aurelius. §. testõ. ff.
de lib. lega. Ale. ꝯs. cxxij. viso pĩcero. col. vj. li. iiij. Scdo rñdet,
q si dicta Perona ꝯfirmãdo donationẽ factã dicto presbyte
ro Girardo, cẽseat de nouo donasse, ex eo q ꝯfirmans actum
cuius validitas dependet a sua potestate, censeat de nouo fa
cere. l. querebat. ff. de test. mili. l. iij. ff. de in. & per Bar. in. d. l.
more. col. j. tñ talis ꝯfirmatio non operabit, q ipsa Toneta
habuerit aliqd dñiũ q potuerit ante ꝯfirmationẽ transferre
in Quintellã triplici rõne. Primo, qr ꝯfirmatio non trahit re
tro, sed operat a die ipsius ꝯfirmationis duntaxat. l. obserua
re. in fi. de offi. procõ. p Bar. in. l. leges. co. fi. C. de legi. Scdo
qr talis ꝯfirmatio fit ad effectũ, qd dñium transferat in. d. pre
sbiterũ Girardũ, ergo operabit tñ, quo ad hũc effectũ, qr li
mitata cã limitatũ producit effectũ. l. age. C. de transac. vbi spã
lis transactio spẽcialẽ producit effectũ, sic ẽt spãlis cõfirmatio
spẽcialẽ producit effectũ, possem plura adducere que omitto.
Tertio qr ꝯfirmatio dz intelligi facta absq; preiudicio iurium
ipsius ꝯfirmantis, sm Bal. in. c. venientes. col. pe. de iureiu.
Fel. in. c. ij. col. xvj. de rescri. Nõ ergo dz intelligi q intelligat
voluisse cõprobare donationẽ factã eidẽ Tonete ad effectũ, q
Toneta potuerit alienasse. d. bona in alios, & i dictũ presbyte
rũ, qr sic ipsa Perona nõ potuisset ꝯseq alimenta a dicto do.
presbitero Girardo, & ꝯsequenter talis ꝯfirmatio cessisset in ca
put ipsius Perõe, q nõ est dicẽdũ p p̃dicta. Scdo, qr eo ipso q
interpellata p Peronã nõ soluit alimẽta, nec alia ꝯuẽta adim
2 pleuit, put iurauerat † pdit dñiũ & oĩa iura que habebat in di
ctis bonis & translata fuerunt in ipsã Peronã. p tex. in. l. si qs
maior. C. de transac. l. j. C. de don. q̃ sub mo. que iura habẽt lo
cũ in oĩ ꝯtractu de mundo, sm Bart. & cõiter scrib. ibi, & spãlr in
casu nr̃o, prout ꝯsuluit Cor. in allegato ꝯs. cij. ver. & insup Nec
ẽt p̃missis rõnib' obstat, si dicat, q Toneta nõ erat p̃cise obli
gata ad obseruantiã ꝯuẽtorũ stante pacto qd Perona posset
accipere de vsufructibus p suis alimẽtis, in casu quo Toneta
nõ obseruaret ꝯuenta, qr hoc deuiat a vero rõnis tramite, naz
illud pactũ appositũ fuit in fauorẽ Perone vnde dz intelligi,
si Perona voluerit p̃sistere in ꝯtractu donationis, q isto casu si
bi liceat capẽ de fructibus, sz si noluerit stari ꝯtractui, vt possit p
3 arbitrio discedere, nã pactũ † in fauorẽ alicui' appositũ, nõ dz
interp̃tari in eius odiuz. l. q̃uis. ff. de pig. act. & ibi Bar. Bal.
Paul. & mo. inferunt q si debitor pmisit in paschate soluere
vel dare pignora, nihilominus creditor poterit adueniẽte pas
chate cogere debitorẽ volẽtẽ dare pignora, vt p̃cise soluat, qr
pactũ fuit appositũ in fauorẽ creditorũ. & optime ad casuz no
strũ facit tex. in. l. cũm. §. puellaz. ff. de man. vbi pactũ, q liceat
puellaz (si non manumittat) auferre ab emptore, intelligit, si
venditor noluerit p̃cise compellere emptorẽ, vt manumittat,
& in fortiorib' terminis ꝯsuluit Dec. ꝯs. xij. p totũ, vbi ꝯsuluit
q si debitor in solutũ dederit prediũ casu, quo in terminis
nõ soluerit, nihilominus poterit creditor eũ p̃cise cogere ad sol
uendũ, qr solutio censet facta in fauorẽ suũ, si eã voluerit acce
ptare. facit. l. q fauore. & q ibi no. Salỹ. C. de legi. corroborat
ex verbis pacti, vcz verbo possit & valeat, q̃ denotãt libertatẽ,
sz gl. in. l. sepe audiui Cesarẽ. ff. de offi. Presi. & sic sensus ver
borũ pacti fuit, q possit si velit capere fructus, sin minus rece
dere a ꝯtractu, & ita in simili dt Pau. de cast. ꝯs. cxxv. si dicta pi
gnora. col. ij. in. ij. parte. Nec ẽt obstat pactuz, q nõ liceat do
nationẽ illã ex cã reuocare, qr tale pactũ nõ impedit quominus
pp inobseruantiã ꝯuentorũ nõ reuocet donatio, vel liceat do
natori reuocare. c. ꝯuenit, de iureiu. & pbat. l. d. l. si qs maior.

Nõ deniq; obstat, si dicat nõ ꝯstare q ipsa Perona pp inob
seruantiã ꝯuentorũ voluerit Tonetã incidisse i penã. d. l. si qs
maior, nec ẽt voluerit a ꝯtractu donationis resilire, qr satis ꝯstat
eo ipso, q ipsa Perona p̃dicta bona de nouo alteri donauit,
vcz. d. p̃sbytero Girardo, nã p secũdã donationẽ ꝯstat dona
torẽ recedẽ a prima, & illã tacite reuocare. l. rẽ legatã. ff. d adi.
leg. & in casu nr̃o ita ꝯsuluit Ro. in. d. ꝯs. cclxxxiiij. in fi. Et ex
quo ipso iure erat translatũ dñiuz in ipsam Peronã & hẽbat
ꝯdõnẽ ob cãm, & rei vendic. ad dicta bona. d. l. j. & ibi notat
. C. de do. q̃ sub mo. donãdo oĩa bona sua, & cedẽdo oẽs actio
nes sibi cõpetentes, cẽset rei vendic. & ꝯdic. ob cãm cessisse p̃di
cto do. Girardo & successoribus suis, qr q totus dt nihil exclu
dit. l. a pcuratore. C. mand. Gaucherius g successor do. Girar
di posset si nõ possideret, agere ꝯdictione ob cãm, vel rei vẽdi
catione, ergo multo magis poterit excipere. Cui. n. dat actio
multo magis ꝯcedit exceptio. l. iuuius. §. cui damus. ff. de reg.
iur. Ex his satis apparet nõ obstare fundamentũ. l. quoties.
qr pcederet, si p primã donationẽ, factã Quintelle esset in eaz
translatũ dñium, alias p̃ferret scdus, vt ibi dicit sz alia rõne nõ
obstat, qr dolus & fraus dederint cãm donõni facte ipsi Quin
telle, cũ dolus & fraus n̄ dẽant nocere ꝯtractui inito cũ. d. Girar
do & successorib', q occasione cessionis sibi facte se obligauit
seruare indẽnẽ dictã Tonetã, alere dictã Peronã, & alia facẽ
de qbus in instrũ ꝯtractus, prout effectualiter oĩa & singula adim
4 pleuerit. Nã donatio facta † in fraudẽ futuri creditoris, venit
rescindenda, si appareant aliqua signa fraudis, sm gl. in auc.
sz iaz necesse. C. de don. ante nup. & ibi Bar. & Bal. in. l. an pre
tor. §. ita demũ. ff. de his q̃ in frau. cre. Dec. ꝯs. xxvj. viso pũcto
& expssime posuit Bal. i rub. C. de reuo. his, q̃ i frau. cre. ver. q̃
ro pone cũ ꝯcepissez. & pbat l. c. fi. de renũ. li. vj. hic aũt appa
rẽt signa fraudis multipliciter. Primo, qr donatio fuit facta
Quitelle nouerce sue, q̃ loco mrĩs reputat. §. socrũ inst. d nup.
& ex q̃litate psone donatoris arguit fraus & simulatio. l. data
§. pe. ff. de bo. lib. Bar. in. l. post ꝯtrũ. in. ij. p̃sumptione. ff. de
do. Scdo, ꝯstat de fraude ex breuitate tpis inter donationẽ fa
ctã nouerce & cessionẽ factã do. Girardo inter q̃s nõ interuenit
5 interuallum. xxiiij. horarũ. Breuitas † n tpis detegit frau
dẽ & simulationez. l. si ventri. §. fi. ff. de priuil. cred. & ibi Bar. &
in d. l. post ꝯtrum. in. v. p̃sump. & Cep. trac. de simu. ꝯtr. col.
vj. vers. ij. casu principali. vnde cũ donatio primo facta Quitel
le, fuerit facta in fraudem ac simulate ex mera cã lucratiua, ces
sio vero facta. d. Girardo fuerit facta ex cã onerosa, vt pz ex te
nore ꝯuẽtionũ, & rõnis rõ & summa eqtas suggerunt, q sit p̃fe
rendus Gaucherius, q tractat de damno euitãdo. d. Quitelle
q̃ tractat d lucro captãdo, cũ fraude & iniuria ipsius Gauche
rij. l. an pretor. §. hec actio. ff. de his, q̃ in frau. cre. vbi tex. not. & i
proposito dicit Bal. in rub. C. de his, q in prio. cre. lo. succe. q
d. l. quoties nõ hz locum qñ is, cui prius res est tradita, hz ti
tulũ lucratiuũ, & alius hz titulum onerosum, & lz loquat qñ se
cundus cui prius res est tradita hz titulum lucratiuuz & prius
onerosum. tñ eadẽ rõ idẽ innuit esse in casu opposito, pp regu
laz ꝯtrariorum, que vult q ita se habeat oppositũ in opposito, q
propositum in proposito. c. cognoscentes. de consti. l. fi. de le.
ij. Et si dicat verum esse si constaret, q ipsa Quintella partici
passet de fraude, rñdet q q̃tum sit respectu ꝯtractus donationis
sufficit donantẽ in fraudẽ alterius donasse, lz donatarius non
participauerit de fraude, sm Bar. in. d. l. post ꝯtruz ver. quar
tus casus. & ita in terminis nr̃is vult. d. Jas. in. d. l. quoties. in
x. fallentia, post Bal. in. d. rub. C. de his. q in prio. cred. lo. suc
ce. Scdo rñdetur, q presumendum est ipsam Quintellã par
ticipem fuisse huius fraudis. elicio aũt hanc p̃sumptionez ex
eo, q sciebat priuignam suaz fore excommunicatam pp inob
seruantiaz conuentoruz inter ipsuz & Peronã, sciebatq; ipsaz
non habere modũ adimplendi promissa, & ꝯñr necesse esse, qd
imploraret auxilium. d. do. Girardi vel alterius. Si aũt dixe
ris non constaret, q ipsa sciret, rñdet, q excommunicationez
non poterat ignorare, qr fuerat publicata in ecclesia, & excom
6 municationis publice notitiam qlibet † p̃sumit habere. c. j.
de postulatione prelato. p̃sumitur ẽt scire vires patrimonij di
cte priuigne, qr coniunctus p̃sumitur scire facta ꝯiuncti. l. octa
ui. ff. vnde cogna. l. de tutela. ff. de in integ. restit. mino. tradũt
Bar. & Mod. in. l. j. ff. si cer. pet. & eo maxime, qr inhabitabat
simul in eadem domo. l. j. §. hoc aũt. ff. ad silla. sciebat ẽt priui
gnã teneri ad alimenta p̃standa dicte Perone, qr sibi lectum
fuit instrũ p notariũ. l. j. & l. ij. §. inspectio. ff. quẽadm. test. ape.
cum sim. sciebatq; postea die sequẽti p̃sentem & priuignaz simul

cessisse iura dicte donationis pdicto. d. Girardo ad effectũ, vt a censu͠rio releuaretur priuigna, q̃ scientia p̄sumit ex eo, q̄ pdicta cessio fuit facta in domo, in qua habitabat ipsa Quintella. d. l. i. §. hoc aũt. & p priuignã, q̃ nouercalibus furijs subdita si credit inuita nouerca cessisse p̄dicta iura. arg. l. ii. ff. de inoff. testa. q̄ cũ ita sit, q̄ dicta eẽt diu3 actorũ, nec vllũ vnq̄ verbũ fecerit, nisi post mortẽ dicte Perone, q̃ annis etiãde. xij. post p̄stita alimenta p Gaucheriũ suprixit, qs negabit eã nõ fuisse fraudis participẽ, & eã tacuisse durãte vita dicte Perone, vt nõ subiret onus eã alimentandi. Quare cũ malitijs hoim nõ sit indulgendũ. c. sedes de rescr. derogãda dino veniunt petita p dictam Quintellam & vbi secũd⁹ scit rẽ prius alteri fuisse cessaz, tunc p̄fert primus, ẽt q̄ res fuit tradita prius scdo, a quo p act. p̄toriam potest reuocari sm Tho. Ferra. caut. xlviij. Cõstat it aq; ee p̄dictis p donationẽ factã dicte Quintelle nullũ ei fuisse acq̄sitũ diũu3, p̄ferendumq3 Gaucheriũ cessionarium ex cã onerosa. Et si dicat, q̄ in p̄nti iudicio agit possessorio re

7 cuperande possessionis, in quo † nõ admittit exceptio dñij. l. si qs ad se fundu3. C. ad. l. Juliam de vi. c. j. de resti. spo. r̄ndetur multis modis. Et primo, q̄ admissi fuerunt articuli predicti Gaucherij respicientes petitoriũ, vt p3 ex processu, & iõ cumulatũ fuit petitoriũ cũ possessorio, quo casu audit exceptio dñij d. c. i. & Cepo. cau. sua. cxxxij. res mobilis. Bar. i. d. l. si qs ad se fundũ. & in. l. i. §. sz & si is cui. in si ff. de noui ope. & isto casu petitoriũ absorbet possessoriũ. c. pastoralis. de cã pos & ppe. Scdo r̄ndet, q̄ apud Quintellã nulla vnq̄ fuit possessio, qr ex quo 3ctus donationis sibi facte nõ v3 (vt s̄ilare probaui) seq̄t, q̄ ostitutũ p q̄ Quintella p̄tendit se possidere ẽi fuit nullum, & inane, sm Bal. in l. ex testõ. C. de fideicõ. Alex. consil. lxxxij. li. ij. Jas. in. l. i. C. si qs ita. ff. de ver. obl. Jõ cũ exceptio pp̄letatis opposite p Gaucheriũ sit talis, q̃ ocludat Quintellã nũquã possedisse, illa h3 obstare, ẽt agenti possessorio, sm Bal. in tit. de pace constan. in verbo restituitur, & p Alex. in. l. naturaliter §. nihil cõe. ff. de acq. pos. & alibi sepe. Tertio r̄ndet, q̄ Gaucherius est successor singularis cũ titulo & bona fide, & iõ 3 eum non competit interdictum vnde vi. l. si de eo §. fin. ff. de acq. poss. & satis de se p3. Non ẽt 3 eu3 dat 9dictio ex canone reintegranda, qr non competit 3 singularem successorem cu3 titulo & bona fide, sm Bar. in l. rem, que nobis. ff. de acq. possess. cuius opi. dicit esse communem Soci. 9si. xxxix. in tertia parte. & licet in hoc quamplures 3dicant, tñ in casu quo singularis successor h3 causam ab alio bone fidei possessore cum titulo & bona fide, vt in casu nostro, videtur tenenda opi. Bar. & sequacium, vt dixi in. c. sepe. de resti. spolia.

RESPONSVM V

Pater quinq3 nummorũ milia donauit Francisco & Michaeli filiis suis absentibus, quos ex eiusdẽ donationis 9textu 9stat tunc fuisse emãcipatos, & inuicẽ substitutos, si eorũ alter absq3 liberis p̄decederet, qr emãcipatio donationẽ seq vidiebat, & qr absq3 principis rescripto Diui Impatores Ant. & Const absentes emancipari vetant, & qr in actis donatio registrata minime fuit, videbat plerisque donationem nullius esse momenti. Contrariam ego sententiam ob religionẽ iurisiurandi, & filiorum ratihabitionem puto probabiliorem esse. ¶ Dubitatũ quoq3 fuit, an p in ima filiorũ portione reijcienda esset substitutio. R̄ndi Justiniana lege ea reijci onera, q̃ in scijs & inuitis filijs, non q̃ consentientibus legitime adijciunt.

1 Filijs emancipatis pater donare potest.
2 Actus plures vbi reperiunt celebrati eodẽ die, vel eadez bona, ille presumitur precessisse qui debuit precedere.
3 Donatio facta ob cãm non requirit insinuationem.
4 Donatio facta filio in p̄tate iurata, valet, & quid ita.
5 Filius p̄õt non solum grauari in legitima, sed ẽt toto exheredari, si exheredationi consentiat.

Respon. interpreta.

Duo dubia ex serie instrumenti donationis nasci videnẽ. Primu3 est, an donatio valuerit. Secundum posita parte affirmatiua, an substitutio inter donatarios facta valeat saltem respectu legitime. Circa primũ videtur, quod donatio non valeat, qr facta a patre Francisco & Michaeli filijs in potestate constitutis, quibus pater donare non potest ratione reflectionis, na3 cũ sint in potestate qcqd sibi datur a patre, cũ sit profectitium, illico reacq̄rit ipsi patri. l. pl3. ff. de acqu. here. que lex adhuc stat incorrecta respectu peculij profectitij, & q̄ donatio facta filio in potestate non valeat sunt iura notissima in. l. donationes quas parentes. C. de don. int. vir. & vxo. cum suis concord. Nec obstat, si dicatur, q̄ fuerunt illico emancipati, vt apparet ex tenore instrumenti, r̄ndet q̄ sufficit, quod donatio momento precesserit, qr eodem momento bona donata redeunt ad p̄rem. d. l. pl3. Preterea, emancipatio Michaelis de cuius portione agit non vĩ valere, cũ tunc esset absens. Ad hoc enim vt filius absens possit emancipari req̄rit, q̄ impetreret rescriptũ Principis. l. iubemus. C. de emanc. lib. q̄ rescriptũ non fuit impetratu3 in casu nr̃o. Itẽ req̄rit, q̄ emancipatio filij ẽt p̄ntis fiat coram iudice competenti. l. fi. C. eo. titu. sed p̄ñs emancipatio absque p̄ntia iudicis facta reperit, ergo non p̄õt de iure sustineri. Non etiã vĩ obstare, si dicat, q̄ donatio fuit iurio roborata, qr ẽt donatio facta filio in potestate cũ iuramento, non videtur valere, prout tenent Pau. de ca. consi. cccxiv. dõ. Ubertus miles. in j. parte. & Raph. Ful. 9s. cxcix. visis instrumentis, &c. Philip. Corn. consi. ix. in hac consultatione. li. ij. qr iurm non p̄õt impedire, quin dominium illico reuertatur ad patrem r̄õne patrie potestatis, que durat ẽt q̄ pater iuret donationem obseruare. Premissis non obstan. 3triũ3 arbitror de iure verius, tñ

1 qr hmõi donatio facta fuit filijs † emancipatis, quibus p̄rem donare posse constat. d. l. fi. & l. frater a fratre. ff. de 9di. indeb. Nec ob. dum oĩ, q̄ fuerunt emancipati post donationem, qr 3triũ est in facto verius, l3. n. ex ordine litere ipsius instrumenti, videatur precessisse donationez, tñ ex ordine intellectus arcemur dicere, q̄ precesserit emancipatio ex duobus. Primo, qr in his q̃ fiunt eodẽ 9textu & eadẽ scriptura nõ inspicim⁹ ordinẽ litere, sed ordinẽ intellectus. l. ii. §. primo. ff. de vul. & pup. vbi si in eodẽ testõ fiat primo substõ, deinde heredis instõ, p̄posteratio non vitiat, qr sm ordinem intellectus instrumento p̄posita vĩ, & si in eodem instrumento primo opposita sit exceptio 3 actorem, postea 3 iudicẽ, intelligit prius pposita exceptio declinatoria in ordine intellectus, sm Bar. in l. quidam consulebant. col. fi. ff. de re iudi. & ibi late Alex. & alij. Secundo qr vbi eodem die, vel eadem bona reperiuntur plures actus ce

2 lebrati † ille presumitur precessisse, qui debuit precedere. l. cu3 in testõ. §. hec verba ff. de here. instit. per quez tex. Bal. Ang. & Jmol. decidunt in specie q̃õnem nostram. dicunt. n. instrumentum emancipationis in dubio intelligi precessisse, & facit q̄ decidit Ro. de rescr. & appel. deci. ccx. in nouis, dicens, q̃ si eadem hora reperiatur facta appellatio & appellationis commissio, credendum est appellationem precessisse, & ad propositũ faciunt plura alia, q̃ reducit Felin. in. c. pastoralis. col. iii. de rescr. Non ẽt obstat, dum dicit, q̄ absens non potuit emancipari, nisi rescripto imperiali. d. l. iubem⁹. qr sufficit, q̄ absens post emancipationem ratificet. vt est text. in. §. generaliter. in auc. quibus modis natu. effi. sui. arguendo de legitimatione ad emancipationez, prout arguit legislator in. d. §. gñaliter. & Bar. Bal. Ang. & Sali. in. d. l. iubem⁹. Et q̄ legitimatio absentis conualidet per ratificationẽ. firmat Franci. de Cur. senior 9s. iii. punctus, de quo q̃rit. Ad text. in. d. l. iubemus. in quantũ exigit rescriptum Imperiale, r̄ndet q̄ in hoc ille text. corrigit p. l. fi. C. eo. tit. & §. nostra. insti. q. mo. ius pat. po. sol. & ita volunt gl. Odof. & alij cõiter ibi. Non denique obstat, dum dicit, q̄ non fuit facta coram iudice, & sic non fuit insinuata, prout ẽt hodie req̄rit. d. l. fi. & d §. nostra. Emãcipare. n. filiuz coram iudice, nihil aliud est, q̃ emancipationez insinuare. d. l. iubemus. in versi. apud cõpetentẽ iudicẽ insinuare. qr ad hoc r̄ndet, q̄ iurm supplet defectum insinuationis, sm communẽ & apud Legistas & Canonistas canonizatam opi. vt per. do. Alex. 9s. lxxxiij. li. ij. & 9s. xij. lib. j. & consi. xx. col. ij. & consi. xxi. col. iij. lib. iii. Panor. & alios in. c. cũ 9tingat. de iureiu. & idez Pan. 9s. cvij. col. ij. lib. ij. cum alijs innumerabilibus autoritatibus quas breuitatis cã nõ referã, & ex hoc p3 ẽt r̄nsio, si diceret, q̄ presens donatio sex millium ducatorum req̄rat insinuationem, iuxta. l. sancimus. C. de do. qr iurm supplet defectum insinuationis omisse. Possum ẽt dicere, q̄ huiusmodi dona

3 tio facta fuit pro legitima ipsorũ filiorũ, & vt renunciet bonis p̄ntis, & sic fuit donatio facta † ob cãm, q̃ non req̄rit insinuationem, sm gl. Bar. Jmo. & alios cõiter in. l. Aglius reg. ff. deio.

v: do. & Bal. in. l. illud C. de sacrosan. eccle. cũ concordã. allega. p Ale. in. d. cõs. ex. col. ii. li. j. & in. d. cõs. lxxxiij. col. fi. li. ij. Scdo, principalr ẽt q donatio fcã fuisset dictis Franc. & Michaeli existẽtibus in patria potestate, adhuc certissimi iuris ẽ, q valeret, qr cõis doctorũ sñia est, q donatio † facta filiis in potestate iurata valeat, virtus. n. iuramẽti operat̃ validitatẽ talis donationis, ſm Bal. i. l. iij. C. de dona. & Cardi. Pañ. & Imol. late in. d. c. cũ cõtingat. Soci. cõs. xci. visa & diligenter &c. col. iiij. lib. j. Deciũ in auc. ex testã. col. iiij C. de col. & hanc dĩ esse magis cõmunẽ Alex. cõs. viij. visis & cõsideratis. li. ij. p totũ, & rõ ẽ, qr vbi est iuſm, q est d iure naturali & diuino. c. & si Christus. de iureiurã. nõ est curãduz de patria potestate, cũ in his que sunt iuris nãlis nõ attendat̃ patria potestas. l. itẽ in potestate. ff. de his, q sunt sui vel alie. iur. Circa ſm, qr pdicta donatio facta fuit, & i testõ patris cõfirmata p legitima ipsorũ filiorũ, videret̃ dõz, q pro ea summa q̃ capit, ltima grauari nõ potuerint substitutione fideicõ. que dĩ onus & grauamẽ. l. coheredi. §. cũ filie. ff. de vulg. & pupil. nã de legitima reijcit̃ omne grauamẽ. l. qm̃ i prioribus. & l. omnimodo. C. de inoffi. testa. Contrariuz tñ in casu isto rñdenduz puto, qr ipsi Franciscus & Michael filij donatarij consenserunt, q tale onus fideicõ. imponeret̃ super eorũ legitima, quo casu cessat dispositio. d. l. qm̃ in prioribus. vt est tex. in. l. si qñ. C. de inoffi. test. & facit tex. in. l. nõ putauit. §. si quis sua manu. ff. de bo. posses. cõtra. quibus iuribus probat̃, q filius põt nõ soluz grauari in legitima, sz ex toto † exheredari, si exheredationi cõsentiat. Et si dicat̃ nõ sufficere prestari consensum in genere, sz oportere q in specie filius cõsentiat oneri iposito sup ipsa ltima, vt dĩ in d. l. si qñ. §. j. Quia respondet̃ dupliciter. Primo, q dicti filij donatarij approbarunt in specie dictaz substitutionẽ, ex quo approbarunt oĩa & singula contenta in instrumẽto donationis, q̃ vba sunt distributiua, & habẽt vim spãlis dinumerõnis omnium & singulorũ contentorũ in ipso instrumẽto, ſm Bal. in. l. si Stichũ. §. stipulatio. ff. d verb. oblig. & ẽ tex. & ibi Archid. in. c. vt circa. de elec. lib. vj. Scdo, dicti filij approbarũt cõtenta in. d. instrumẽto, & promiserunt nõ cõtrauenire cũ iuramento, qd habet vi expressi & virtutez specialis & specifice approbationis, ſm Bal. in. l. j. col. pe. in. ij. q. C. cõmodati. Et q sufficiat generalis consensus cuz iuramento, in terminis. d. l. si qñ. §. ij. tz ibi Ias. col. ij. allegãs ita determinasse Lud. ro. i. l. j. §. si quis ita. col. ix. ff. d verb. obli. & ita ẽt decidit Georgi Nata in repe. c. quãuis. col. viij. & seq. d pac. lib. vj. & sequunt̃ plures alij, quos refert & sequit̃ Alex. cõs. clxxxj. pspectis. li. v. & Deci. cõs. xxvj. col. ij. & probat̃ in. d. c. quamuis. de pac. lib. vi.

¶ De donationibus causa mortis.

RESPONSVM I

PEstiferatus creditur in dubio mortis cã donasse sed vbi inter viuos se donare testat̃, nullus est coniecture locus. ¶ Que pater filio ob benemerita donauit, cõferẽda nõ sunt, ẽt q merita nõ fuerint pbata vel specificata, dũmodo pater se ob benemerita donasse iurauerit. Credẽduz. n. est donatori merita gñaliter pponenti, vbi absqz vlla meritorũ assertione donatio defendi põt. Recepta autẽ est eorũ sententia, qui donationẽ ut filiuz nõ merentem a patre cum iuramento factaz tuentur.

1. Instrumentuz confectuz a notario publice excõmunicato, nõ probat, & an tempore pestis factũ a notario non matriculato, valeat & fidem faciat. 2.
3. Donatio facta a patre pestiferato filio in potestate, an censeri debeat donatio causa mortis, an inter viuos.
4. Donatio fcã ab infirmo, in dubio p̃sumit̃ donatio cã mortis.
5. Donatio an dicatur causa mortis, si quis donat post mortez oĩa bona tit. donationis. Et qd si donator pmiserit dõationẽ hẽre ratã & gratã, & nullo vnq̃ tpe illã reuocare. 6.
7. Donatio inter viuos censetur, si dicatur, in instrumẽto, quod pater donauit filio, pro se & suis.
8. Donatio q̃ morte confirmat̃, nõ cõfert̃, qr habet vim relicti.
9. Donatio simplex valida a principio, venit conferenda, remuneratoria autem nequaquam.
10. Assertio meritorum quamuis generalis, in casu occurrẽti plene probat.

Respon. interpreta.

CIrca Primum dubiũ cõis doctorũ sententia est, q instrũ confectuz a notario publice † excõmunicato, non probet, ſm glo. & cõiter scriben. in. c. decernimus. de sententia excõica. lib. vj. & ibi Ioã. and. Ancha. Gemi. & alij. & ita ẽt tenet Speculator tit. de instrumẽt. edi. §. restat. ver. quid si instrm̃ cõfectum est a tebellione &c. & firmat Pañ. in proe. Greg. ver. Gregorius, sz dubitatio stat, an ista cõis opi. pcedat ẽt in instrumentis rogatis ab excõicato tpe pestis, quo tpe alterius notarij copia haberi nõ posset, & pbabiliter dici põt, qd non, p id qd decidit Ang. in. l. si vacantia. §. fi. ver. itẽ pater ex pdictis. C. de bo. vacan. lib. x. vbi vult, qd tpe pestis instrm̃ confectũ a notario nõ matriculato valeat & fidẽ faciat: † nõ obstãte qd statutũ disponat instrumẽta rogata p notarios nõ matriculatos nullaz fidẽ facere. sequit̃ Alex. in. l. fi. C. de testa. & Ioã. firma. in trac. de gabellis. q. xxiiij. ij. partis. Scdo facit, qr tpe pestis vz cõtrus mulieris, d quo rogatus sit vnus notarius, nõ obstãte, qd statutũ disponat cõtrum nõ valere, nisi d eo sint rogati duo notarij, sz Ang. in. §. qd ãt. per illũ tex. in auc. d nõ alie. sequit̃ Ias. in. d. l. fi. & cõprobat̃ ex eo, qd decidunt Bal. in. l. ad personas egregias. ff. de iureiur. Feli. in. c. proposuisti. col. ij. & in. c. causam. in. vj. no. de proba. & qd volunt Bar. & alij in. l. j. §. fi. ff. de verb. obli. Tertio facit, qr tpe pestis in subsidiũ mulier põt esse testis in testamẽto, sz Ias. in. d. l. fi. lz alias non possit. §. mulier. l. qui testã. ff. de testa. Quarto facit, qr lz phibitũ sit sub excõicationis pena Christianis infirmis vti opa & medicina Iudeorũ. c. nullus. q. j. xxviij. tñ fallit, qñ nõ reperit̃ in loco alius medicus, sz Feli. in. c. tua nos. d homicid. & bene pbat̃ in. c. qm̃ multos. xj. q. iij. & i. c. cũ voluntate. §. pdicatores. d sententẽ. excom. vbi pbat̃, q ẽt ab excõicatis licite qs recipit necessaria, qñ nõ habet̃ copia aliorũ non excõicatorũ, qui subministrent & in istis terminis saluari põt opi. eorũ, qui tenẽt, qd instrumẽta cõfecta a tabellione excõicato, fidez faciant, nisi sint confecta a tabellione excõicato pp heresim, qui p annũ sustinuerit indurato corde censuras. vt statuit Inn. in. c. pie. de excep. li. vj. & Fede. de senis cõs. lxxiiij. & Bar. in auc. credẽtes. C. de here. & Io. de lig. in. c. veritatis. d do. & cõtu. Unũ nõ omitto p instructione donatarij, qd si testes instrumẽtarij fateant̃ cõtenta in instrõ esse vera, qd virtute pbationis facte p testes obtinebit, dato qd pbatio instrumẽtalis corruerit, cũ scriptura nõ sit de substãtia donationis. l. 3bif. ff. de pig. Circa sz, an donatio facta † a pr̃e pestiferato filio in potestate, cẽseat̃ donatio cã mortis, an vero dici dẽat donõ inter viuos. videret̃ rñdendũ, qd dici debeat donatio cã mortis ex pluribꝰ. Primo, qr vbi fit mẽtio mortis, p̃sumit̃ donatio cã mortis. l. Seia. ff. d do. cã mor. l. Seia. ff. d do. prele. in casu isto & si mortis mẽtio non fuerit facta p verba expssa, tñ vĩ facta mẽtio ipso facto pp instãs periculũ mortis. volũtas. n. ita dat̃ intelligi facto, sicut vbo. l. repbendenda. C. de inst. & substi. Scdo, p hac parte vĩ tex. i. c. ij. de cõsue. & 3uis sensu. p quẽ tex. not. ibi Anto. d butr. qd donatio † facta ab infirmo i dubio p̃sumit̃ donatio cã mortis. Tertio, facit tex. in. c. de his. de sepul. quẽ ad h ibi põderauit Io. an. Quarto facit, qr in dubio capiẽda est interptẽ. p q̃ actus sustinet̃. l. quoties. de reb. dub. & l. quoties. d regu. iur. Dicamꝰ g̃ qd pater voluerit donare cã mortis, qr talis dona. vz, & nõ inter viuos. qr nõ vz. l. donationes quas parẽtes. C. de do. inter vir. & vxor. Et qd donatio in dubio cẽseat̃ do. cã mortis, qñ nõ põt valere dona. inter viuos, vĩ casus l. l. apud Celsuz. §. j. ff. de excep. do. p quẽ ita tz Lud. ro. in. l. q̃ dotis. ff. solu. mri. & ita p aliqua ex pdictis cõsuluit Cor. cõs. cxxiiij. lz in hac. lib. iiij. Accedat, qd in hac do. adhibiti fuerũt quinque testes necessarij in donatione cã mortis. l. fi. C. d do. cau. mortis. l. fi. C. de codi. ex quo lz coniecturari, qd pater voluerit donare cã mortis, qr in donatione inter viuos, sufficiunt duo testes, sicut in reliquis cõtribꝰ. l. vbi numerꝰ. ff. de testi. c. in omni negotio. e. tit. Predictis tñ obstãtibꝰ sz ea q̃ pponunt̃, in cõtriuz arbitror veritatẽ. Rñdeo itaqz hanc esse dona. inter viuos, naz vt in ibernate presupponit̃, donator tit. pure & mere donationis q̃ fit & fieri dz inter viuos donauit &c. vnde cũ sumus i casu certo & claro, frustra dubitat̃, qr vbi vba sunt clara, cessant cõiecture. l. cõtinꝰ. §. cũ ita. ff. de ver. ob. & cũ in vbis nulla ẽ ambiguitas, nõ ẽ admittẽda volũtatis qõ. l. ille aut ille. §. cũ i vbis ff. d le. iij. Et q hec vba, tit. do. inter viuos, tollũt oẽ dubiũ

nem, firmat Bar. in l. stipko hoc modo cōcepta. §. quero. ali-
5 quis vult q si qs donat † post mortē oia bona sua ꝛc. donatio
nis inter viuos, qd talis donatio nō dicat donatio cā mortis,
sed simplex donatio inter viuos, dato q sit facta mētio mor-
tis, illa ergo vba, inter viuos tollūt omnē dubiū, & potētius
operant, q mortis mētio habita in ipsa donatione, & p hoc ē
tex. in l. cū maritus. §. si. ff. de pac. do. sm vnū intellectū gl. ibi
cōiter approbādū, p quē tex. Bar. in l. q dotis. colū. i. ff. solu.
ma. dixit, q dispō. l. Seia. ff. de do. cā mor. q vult, q vbi sit mē
tio mortis dicat donatio cā mortis, pcedit in dubio, sec⁹ qñ
ex lectura istrumēti apparet, q donatio facta fuit inter viuos,
qr tunc stam⁹ certo. & idē dixit Cy. in l. ij. C. de iure do. Prete
6 rea, arbitror lz nō viderim q in instro donator † pmiserit dictā
donationē habere ppetuo ratā & gratam, & nullo vnq tpe illā
ɔuenire, nec reuocare ꝛc. quo casu ēt si eēt facta mētio mortis,
tn iudicari dz donatio inter viuos. l. vbi ita donat. ff. de don.
cā mortis, & per predicta ita ɔsuluit Alex. ɔs. xiiij. circa primū
col. i. & seq. lib. i. vbi allegat idē ɔsuluisse Ang. & Pau. de ca.
vt ibi latius habet. Confirmat & tertio, qr credo q in instro
donationis dicat, q donator donauit filio p se & suis ꝛc. quo
casu lz facta mentio mortis, tn pp mentionem heredū ipsius
7 donatarij estimat † donatio inter viuos, sm Bal. & Sali. l. i.
ij. C. de iure dot. Et p pdicta ita diffuse ɔsuluit Soci. ɔs. lxi. in
pmi ɔsultatione. li. j. & ita ɔsuluit Cor. in ɔs. cclxxxix. lib. iiij. &
istis stantibus apparet, qd ɔria nihil obstant, sz specialiter re-
spondēdo, veritas huius ɔsultationis clarius apparebit. Rñ-
deo itaqz ad primuz dupliciter. Primo, rñdeo, q lz fuisset fa-
cta mentio mortis verbis expressis, prout facta non fuit, qr tn
pr dixit se donare inter viuos, talis donatio potius iudicāda
est inter viuos, q donatio cā mortis, per predicta. Scdo rñde-
tur, q nulla fuit facta mentio mortis, & dato q pr esset pstitu-
tus tpe donationis, nō ex hoc solo pōt dici donatio cā mor
tis, qr ēt donatio a ɔstituto in articulo mortis simplr facta
absqz mentione mortis, in dubio reputatur donatio inter vi-
uos. d. l. Seia §. si. ff. de don. cau. mortis. sm communē intel-
lectū, p quem tex. ita tenent Bar. Bald. Imol. Alex. & cōiter
doct. in d. l. q dotis. ff. sol. mat. & ibi in spē. o. Alex. reprehen-
dit. o. Ant. de bu. in d. c. ij. quem ēt reprobat ibi Imo. & seqr
Soci. consi. cxx. visa facti ɔingentia. col. pe. li. j. & ɔs. cxxxv.
col. pe. li. ij. Circa vltimum an talis donatio sit ɔferenda, plu-
ra dicenda essent, si dicamus hic esse donationē cā mortis, nō
esset ɔferenda. l. pen. vbi gl. ff. de colla. bo. & l. a pre. C. de colla.
Si dicamus, q sit donatio inter viuos, prout est, & ā̄ dcius
fuit, tunc discutienda essent duo dubia. Primo, an talis do-
natio a principio valuerit pp iurām. Nam si dixerimus, q nō
tunc certū est, q ɔferri non dz, qr si a principio non valuit re-
liquū est, q morte fuerit confirmata. d. l. donationes quas pa
8 rentes. donatio † aūt q morte ɔfirmat, non ɔfert, qr hz vim re-
licti, sm gl. & cōiter scrib. in auct. ex testō. C. de colla. & q dona
tio inter prez & filiū non firmet iurō, ɔsuluit Pau. de cast. ɔsi.
cccxlv. do. Ubertus miles. in j. parte. & Cor. ɔs. xj. in hac con-
sultatione. li. vj. & idē tenuit in auct. sacramenta puberū. C. si ad
uer. vend. & Fulg. ɔs. cxcix. visis suprascriptis. ꝛc. vbi ex hoc s
specie infert, q ppea donatio non est ɔferēda, sz lz hmōi opi.
vrgentibus rōnibus fundet, tn eā seq nō audeo, qr cōis est
in ɔriū. Quinto, q donatio inter prez & filiū firmet iurō, & va-
leat vsqz a principio, firmant Bal. in l. iij. C. pro donato. Car-
di. Panor. & Imol. in c. cū ɔtingat. de iureiur. & hanc dt esse
cōem. & seq. Alex. ɔs. viij. visis & consideratis. lib. vi. p totū ex
quo seqr, q venit ɔferenda, qr hoc casu non hz viz relicti, pro-
ut signanter ɔsuluit Soci. ɔs. xci. Uisa ēt diligenter ꝛc. co. iiij.
lib. j. Corn. ɔs. cclxxix. circa primū. col. x. ver. hoc presupposi
to. li. iiij. & Dec. in d. auc. ex testō. col. iiij. Scdo discutiendū est,
an ista sit donatio simplex an vero remuneratoria, si. n. sit
donatio simplex, pcedunt q statim dicta sunt in pcedenti du
9 bio, q donatio simplex † valida a principio venit ɔferenda.
Si vero sit donatio remuneratoria, tunc non esset ɔferēda, vt
p gl. & scrib. in l. si donatione. C. de colla. videamus ergo an sit
remuneratoria, & vr q non, qr non ɔstat de benemeritis, & lz
pr asserat se donare pp benemerita pcedentia, tn talis assertio
nō pbat, qr inter prem, & filium in prāte est prohibita dona-
tio. l. ij. C. de inoffi. don. & d. l. donationes quas parentes. & in-
ter psonas pbibitas donare nisi pp benemerita, assertio meri-
torū ēt in spē non probat. l. si forte. vbi Bar. ff. de castr. pec. no
taf p gl. & scrib. in d. l. si donationes. Quintinno inter psonas
nō pbibitas assertio meritorū in gnē, vt hic, non vr sufficiēter
probare, sm Soci. ɔs. cxcv. in cā ɔ filios. lib. ij. Uerū pdictis
non attentis ɔriū verius esse puto. Quintinno, q assertio me-
10 ritorū ÷ ɔuis gnālis in casu occurrenti plene probet. Et p fun
damēto psuppono, q pr non prohibet filio i prāte donare cū
iurō, sm cōem opin. de qua. ā neqz pbibet pater donare filio
in prāte, qr sibi sit interdicta facultas donandi, sz qr in profecti
tijs mrio ministerio re acqrit statim sibi res donata, rōne pre
prius, q religio iuri facit silere, vt declarat Alex. ɔs. viij. lib. ij.
hoc fundamento psupposito, dico q assertio meritorū ɔuis
gnālis probat inter easdem personas nō prohibitas ɔbere, nā
inter prohibitos assertio psumit facta i fraudē legis prohibē
tis donationē. l. q testm. ff. de prob. q rō fraudis cessat, qā per
missa est donatio. Cū igit pr non prohibeatur cū iurō dona-
re filio, bene seqt q assertio meritorū non dr facta a psona pro
hibita, ergo inter ipsos ɔhentes plene probabit. l. optimā. C.
de ɔb. & commit. stip. Nec obst. q sit assertio gnālis, qr ēt ge-
neralis assertio inter psonas nō pbibitas sufficienter pbat be
nemerita, vt late ɔsuluit Dec. ɔs. xx. in cā istorū fratrū. p ioā.
Cuius opinionē optime cōprobaui & defensaui ɔ Soci. in l.
si vnq. q. & C. de reuo. do. Et q collatio facienda nō sit, suade
ri alia ēt rōne pōt, nam si dixerimus testatorē verū dixisse, res
plana erit. Si dixerimus donantē mentitū fuisse, tunc videndū
erit ad quos fines mentitus sit. & proculdubio fateri compelli-
mur nulla alia rōne mentitum fuisse, nisi qr volebat hmōi do-
natione sortiri effectū donationis remuneratorie, alias frustra
mentitus esset, q non est dicendum. l. si qū. ff. de le. j.

De sententia & re iudicata.

RESPONSUM I

CUm processus coram incompetenti iudi-
ce agitatus sit de iure nullus, meri-
to processus agitatus corā do. Ludo. Bella-
nalle Senescale prouincie defectu iurisdictio-
nis per auocationē cāe serenissimi Regis viri-
bus non subsistit, nam auocatio agit nullitatem actorum per
inferiores post auocationem, nec rescriptum delegatorū Se-
nescalum iuuat, qr coram eo tanq coram ordinario agebat,
qui vt ordinarius post auocationez de cā cognoscere nullo iu-
re poterat. nulliusque momenti est consensus in eundez Sene-
scalum a partibus in ea cā pstitus, nā iudiciū principis ab arbi-
trio partiū pēdere iura non sinunt, ne hac via principi illudat
nullo ēt iure inferioribus facultas impartit supplendi nullita-
tis defectus sniarū, nā in delegatorio rescripto id nō cauebat,
nec ex gnāli rescripto delegatiōis qtumcunqz amplissimo sin-
gularia principis demandata dici possunt, nec in dubio psu-
munt. Cū ergo autoritate dicte snie nulle do. de Aurasono
spoliatus fuerit eā restituēdus venit atqz si de facto spoliatus
foret.

1 Sententia lata contra formam rescripti, est ipso iure nulla.
2 Pro sententia presumendū est, si de antiquo tempore agat.
3 Sententia lata a iudice incompetenti est nulla. & vide in. 10.
4 Rescriptuz delegatorium ante presentationem factam nullā
tribuit iurisdictionem.
5 Processus agitatus per procuratores de quorum mandato
non constat est nullus.
6 Sententia lata sine cause cognitione, est ipso iure nulla.
7 Sententia lata absqz legitima citatione ad audienduz sniam
est nulla.
8 Citatio ad audiendum sniam, dz fieri in psonaz domini litis
alias non tenet.
9 Sententia lata absqz conclusione in causa est nulla.
11 Auocatio operatur nullitatē quorumcūqz actorū per inferio-
res post auocationem.
12 In quantumcunqz amplissima delegatione, non intelligunt
concessa reseruata principi.
13 Sententia lata ex falsa cā, & expresso iuris errore, est nulla.
14 Negatiua coartata ad scripturam ex inspectione scripture ve-
nit probanda.
15 Sibi consulit, qui se offert paratum executioni snie nulle, vt
de nullitate agere possit in futurum. nec ex hmōi oblatione
eam approbare videtur.
16 Spoliatus virtute snie nulle perinde restituitur ac si de facto
spoliatus esset.

Ius

17 Jus dicendi sniaꝫ nullam triginta annorꝫ spatio ꝑscribitur.
18 Snia euidēter nulla, nullo tpis cursu ꝯfirmari pt ió nec ꝑscr.
19 Pscriptio conuentionalis inchoata contra maiores defun-ctum, currit contra minorem etiaꝫ pupillum sine spe restitu-tionis, secus in prescriptione legali. ꝛ vide nu. 20.
21 Prescriptio triginta vel quadraginta annorꝫ ꝫ pupillū tem-pore pupillaris etatis quiescit, ꝛ eo adulto facto currit.
22 Restitutio in integrū aduersus ꝑscriptionē triginta, vel qua-draginta annorꝫ ex capite ignorātie ex cōi snia admittitur.
23 Prescriptio iuris dicendi sniaꝫ nullaꝫ ꝛ nullitateꝫ prosequen-di non currit ꝫ bēdes ignorantes sententiaꝫ fuisse latam.

Respon. interpreta.

NOn Uidetur qḋ sententia lata p quōdā. d. Lud. de Bellaualle Senescalluꝫ ꝓuin-cie, ꝛ cause delegatū subiciaſ vitio alicuius nulli-tatis, ꝛ ꝓsequēdo singulas nullitates dī pⁱmo, sniaꝫ lataꝫ nō secuta opinione dñoꝝ doctorū Petri d Supta villa, ꝛ Arnaudi Guilhermini, nullaꝫ esse, vt pote latā contra
1 formā mādati. c. dilecta. d rescrip. c. nouit. de his q̄ fiunt a p-latis, vbi vī casus iste decidi. ꝛ gl. exp̄ssa in. c. nō est. d consue. lib. vi. cū simil. Ad istā nullitatis exceptionē pt dupliciter rn̄-deri. pⁱmo, qḋ is qui hꝫ decidere cāꝫ cū ꝯs. ꝛ opinione iurisperi-torū, lꝫ teneaſ requirere ꝛ expectare eoruꝫ opinionē, vt factuꝫ fuit p do. Lud. nō tn̄ teneſ eaꝫ sequi. c. cū olim. de arbi. ꝛ. c. cū in veteri. de elect. ꝛ vtrobiqꝫ not. Pan. Bar. i. l. j. §. si plures. ff. de exerci. plene p Feli. in. c. ex parte, de ꝯstit. ꝛ p eundem ꝛ ceteros in. c. si ꝓ debilitate. de off. deleg. ꝛ si dicaſ q ex forma mādati tenebaſ ēt eā sequi, qꝛ in mandato dī secuta opinione dñoꝝ doctorū ꝛc. Potuit. n. rex Sacratissim⁹ Renat⁹ delega-re cāꝫ cū h̄, q delegat⁹ debeat seq ꝯsiliū doct. hꝫ Host. Jmol. Pan. ꝛ cōiter scribētes. in. d. c. si ꝓ debilitate. qcqnid dixerit And. Sicul. ibi post Jnn. ꝛ ica ēt tꝫ Bar. i. d. §. si ꝑls. ꝛ Bal. in rubr. C. d exercit. Rn̄deſ q illa verba secuta opinione doct. nō habēt hunc sensuꝫ, q delegat⁹ teneaſ sequi opinio. ipsoꝝ. sꝫ habēt aliū intellectū, vꝫ q postq̄ fuerit secuta opinio. do. Lud. habeat iudicare, ꝛ nō ante, ꝛ sic illa v̄ba dāt formā respe-ctu tpis tm̄. vt in auc. si appellōne secuta. C. d tēp. ap. Sꝫ ēt da-to, q sensus Regis fuerit, q. d. Lud. sequereſ opinionē doct.
6 tn̄ si legaſ snia ꝛ ꝯsiliuꝫ, vī q in oībus secutus fuerit ꝯsiliū pre-dictoꝝ. Nec obstat si dicaſ, q debeat fm̄ ꝯsiliū iudicare sen-tētias a quib⁹ fuerat appellatū nullas, nō eas ꝯfirmare, qꝛ rn̄-deſ q ꝯsiliuꝫ hꝫ duo capita, pⁱmū est snias ꝯfirmādas esse, vbi ꝓncipi placeret nullitatū defectus supplere, sꝫ cessante supple-tiōe defectū snias fore infirmādas. sꝫ. d. Lud. secut⁹ est pⁱmuꝫ caput, qꝛ suppletis defectib⁹ nullitatū eas ꝯfirmauit. Non ēt obstat si replicetur q debeāt defectus suppleri p ꝓncipē, qꝛ ex q̄ tales defect⁹ supplebanſ p ꝯstitutiones regias vt dī in snia latis p ꝓncipē dicunſ suppleri, ꝛ si ꝑseueranter insteſ, q d tali-bus ꝯstitutiōib⁹ nō apparet, rn̄deo q ꝓpterea q nūc n̄ appa-ret ex quo poterāt tūc adesse, nō vī q possit dici snia nulla. ar-gumēto eius q dixit Bar. in. l. admonēdi, in. iiij. lectu. col. ij.
2 post gl. pⁱmaꝫ. ff. de iureiur. ꝛ vī ꝑsumendū † ꝓ snia, q illo tpe adessent hmōi ꝯstitutiones. ex quo iā lapsi sunt sexaginta duo anni, ꝛ sic agiſ d antiquo tpe. arg. l. si filius. C. d petit. hered. ꝛ c. ꝯtinebaſ. de his q̄ fiunt a platis. ¶ Proponiſ scḋo snia lata
3 nulla, qꝛ lata a iudice † icōpetēti. co. ti. C. si a nō cōp. iudi. c. at si clerici. in pn̄. de iudi. Jncōpetentia demonstraſ, qꝛ appellatū fuerat ad regē ꝛ corā eo cā appellōnis introducta, pp q infe-rioris potestas effecta erat, vt de illa cā nullaten⁹ valeret se in-tromittere. c. lꝫ. d of. leg. ꝛ qꝛ p introductionē cause appellōnis corā rege factā cēseſ rex auocare iuris. inferioris ad se, quo ad illā cāꝫ hꝫ Jnno. in. c. venientes. de app. ꝛ i. c. cū. in. Ferra. ad h. d ꝯsti. ꝛ ibi Hosti. ꝛ alij. nō g̃ potuit senat⁹ nec ēt Senescalus se d dicta cā intromittere. Sꝫ certe exceptio nullitatis nō vī fa-cere in proposito qꝛ. d. Lud. Senescal⁹ iudicauit vt delegat⁹ regis de cuius delegatione ꝯstat in actis, g̃ censeſ Rex ipse iu-dicasse. c. sane. el. ij. de offi. deleg. c. studuisti. d offi. leg. Scḋo, qꝛ pres ꝯsenserūt in dictū Senescalū et q̄ spōte corā eo ꝓces-serūt. Nō obstat g̃ dū dī q iferior nō pt se impedire d cā euo-cata, qꝛ verū nisi partes ꝓrogēt eius iuris. arg. c. p. ꝛ. G. d of. deleg. g̃ ꝛc. Deduciſ tertio sniaꝫ fore nullā, qꝛ et si cōstat d dele-gatione, non tn̄ ꝯstat de productione rescripti delegatorij quo se vt. d. Senescal⁹ virtute cōmissionis sibi facte nō possit dici

4 habere aliquā iurisd. nā rescriptū † delegatoriū ante ꝑsentatio-nēꝫ factaꝫ nulla tribuit iurisdic. fm̄ Jnno. Hosti. in. c. ex con-questione. de resti. spol. Bal. in. l. iij. ff. d iurisd. om. iudi. facit tex. in. c. super eo. ij. in fi. de app. Sꝫ ꝛ ista exceptio nō vī pro-babilis ex duobus, pⁱmo, qꝛ ex quo reperiſ rescriptuꝫ registra-tuꝫ in actis ꝑsumiſ ꝓductū ab eo qui impetrauit, sicut dicim⁹ de citatione, q̄ nihil vꝫ, nisi fiat parte petente. l. ꝓperandū. §. ꝛ si qdeꝫ. in ver. requirēte parte. C. d iudi. c. ꝓposuisti. d foro cō-pe. si tn̄ reperiaſ citatio registrata in actis, ꝑsumiſ facta parte requirēte. fm̄ Pan. ꝛ alios cōiter in. c. j. d iudi. q̄ opinioneꝫ ibi defendi ab obiectis nouissimorū, ꝛ eā puto verissimā. Se-cundo nō vī ꝓbabilis qꝛ delegat⁹ vere absqꝫ ꝑsentatione re-scripti hꝫ iurisd. habitu saltē, fm̄ Joā. And. in. c. eam te ꝛ ibi Feli. col. xvij. de rescrip. ꝛ ió si partes cōsentiāt qḋ ꝓcedat i cā vꝫ processus agitatus ante ꝑsentationē. hꝫ Bal. i. l. ne quicq̄. §. vbi decretū. ad fi. de offi. ꝓconsu. ꝛ Deci⁹ in. d. c. super eo. ꝛ in. c. de causis. col. iij. de offi. deleg. Allegaſ quarto ꝓcessus
5 nullus tāq̄ agitatus p procuratores † de quoꝝ mādato nō cō-stat, sꝫ ꝛ ista nō vī iuridica. Nā si modernus. d. de Auriasono ꝓponit defectuꝫ mādati in ꝓcuratore suoꝝ antecessorū nō dꝫ audiri, qꝛ antiquus. d. d Auriasono suo sūne ꝯparuit quiqꝫ in cā circa reuocationē ꝓcuratorū, vt apparet ex ꝓcessu, ꝛ sic visus fuit actiōe p dictos ꝑcessos ꝓcuratores, quo fit vt oia cē-seat ratificasse hꝫ Rotā deci. cccclv. in nouis. si v̄o ꝓponat de-fectuꝫ mādati in ꝓcuratorib⁹ aduersariū, rn̄deſ nō posse, vel qꝛ diuturnitate tpis ꝑsumiſ mādatuꝫ. hꝫ Curti. ꝯs. lxxvj. sup mortuis, dicēs q Bal. in. l. ij. C. si ex fal. instru. q tenuit q nūq̄ ꝑsumaſ mādatū, ēt ex lapsu mille annorū locutus est sine. l. ꝛ rōne, ꝛ ex suo capite, vt sepe fecit. Sꝫ q decisio Bal. reprobeſ cōiter patet ex adductis p eū. ꝛ Jas. in. l. sciēdūꝫ. ff. d v̄. ob. alr rn̄deo, q decisio Bal. nō ꝓcedit qñ in instr̄o mādatū enūcia-tur, tūc v̄ba enūciatiua q̄ alīs nō ꝓbarent iuncta cū diuturni-tate tpis plene ꝓbant, ita singulariter rn̄det Deci. ꝯs. xxxvj. diligēter pōderatis oībus, col. iiij. in fi. ibi ēt dicit decisionē Bal. nō ꝓcedere qñ sumus in casu, i quo nō ē verisimile aliū sine mādato actū facere hꝫ Rotā deci. xxiij. in anti. ꝛ Deci. ꝯs. xlij. in. v. dubio. vel alr, ꝛ tertio rn̄deſ, q ex quo ꝓcurator ꝑdi-cti. d. d Auriasono, nec ipse d. ꝓncipalis q ēt cōparuit i cā nō opposuerūt exceptionē deficiētis mādati ante litē ꝯtestatā nō pt hec lata snia ꝫ eoruꝫ ꝑsonas amplius opponi. l. ita demuꝫ
6 . C. d ꝓcu. ¶ Adduciſ sexto, q snia est nulla qꝛ lata † sine cause cognitione. l. cū hi. §. si ꝑtor. in verbo nullius erit momēti. ff. d transact. l. magis puto. §. nō passim. ff. d reb. eoꝝ. cū cōcord. al-lega. p Alex. in. l. ij. col. iiij. C. d eden. ꝛ licet snia lata sine cause cognitione dī nulla q missus in possessionē vigore talis snie nō facit fructus suos hꝫ Jnn. in. c. ꝯstitutionib⁹. de iure ꝑro. Bal. in. l. ij. col. pe. C. d ferm. ꝛ aqua. Roma. ꝯs. cccclxij. i re ꝑ-senti ꝛc. Nō āt fuerit lata sine cause cognitione apparet, qꝛ de mane fuit emanatū rescrip. deleg. ꝛ eadē die lata snia, quo ca-su ex breuitate tpis ꝑsumiſ q iudex nō instructus, nec discus-sis iurib⁹ partiū ex abrupto, mot⁹ odio, vel timore ꝓcesserit ad sniaꝫ. c. sciēdū. d penitē. ij. distin. ꝛ ibi in specie docto. infe-rūt ꝫ iudicē delegatū, q mane accipit rescriptū, ꝛ de sero iudi-cat, iungitas. n. oia ꝑcipitat. c. licet hec hircū. d penit. distin. iij. ꝛ est in terminis tex. i cle. pastoralis. d re iud. ibi dici ne g̃ me-rito sniaꝫ. ꝛ in. l. ij. C. d sentē. ex breuicu. reci. i. v̄. si fubitas cū ꝯcordā. alleg. p Feli. in. c. eccle. S. Marie. de ꝯsti. ꝛ in. c. qm̄ ꝫ falsaꝫ. d ꝓba. cōsuluit Alex. ꝯs. cxxiiij. co. viij. li. iiij. Aucha. ꝯs. cxxxvij. ꝛ ꝯs. cclv. ꝛ Curua. ꝯs. l. col. ij. ꝛ ꝯsulerūt aliq q̄ plures sꝫ ēt ista exceptio nō vī in facto militare, tuꝫ qꝛ in dicta cā pre-dictus do. Lud. ante ꝯcessuꝫ rescrip. diu ꝓcesserat vt Sene-scalus, ꝛ vt ordinarius iudex, tum qꝛ in rescripto delegatorio Rex atteſtaſ a tpe quo fuit introducta appellatio corā eo cō-misisse decernis cām hanc predicto do. Ludo. cui Regi de ꝑ-dicta cōmissione credēdū vī. cle. literis. de prob. ꝛ ꝯstr cū de cā dm ante cognouisset vel vt ordinarius, vel vt delegat⁹, cer-te ꝛ si rescriptum fuisset emanatum eadē die, tn̄ nō ppea seqꝫ, q snia fuerit lata sine cause cognitiōe. ¶ Asseriſ septimo snia
7 nulla, tanq̄ lata absqꝫ † legitima citatione facta ad audiendū sniam, ꝛ si preceſſerit citatio, tn̄ nō ꝯstat q ad petitionē par-tis fuerit decreta, prout requiriſ, alias citatio non tꝫ. l. ꝓperā-dū. §. ꝛ si qdē. C. de iudi. l. ad ꝑemptoriū. ff. eo. Bar. ꝛ alij in. l. si finita. §. Juli. de dam. infe. Sꝫ nec aliqd facit ista exceptio, qꝛ ꝓcedit parte opponente, secus si ꝫ citationē pars citata nihil opponat. fm̄ Bal. in. l. vnic. C. vt q̄ desl. aduo. facit q vo-luit gl. cōiter approbata in. l. j. ff. de fer. ꝛ q̄ cumulat Feli. in. c.

illud. ver. quarta declaratio. de prescr. Alex. consil. cxxiij. viso processu. lib. ij. vel aliter respondet, vt. Ludi ad tertiam nullitatem. ¶ Opponitur octauo contra dictam sniam q̄ est nulla, q̄r
8 debuit citari † procurator dominus litis, & non dominus de Auriasono principalis, vt voluit Bar. in. l. j. C. de sent. & interl. omn. iudi. & in. l. furioso. ff. de re iudi. Ad istud etiam pōt rn̄deri, q̄ procurator p̄dicti do. de Auriasono erat pn̄s sententie. & i decreto citationis mandat citari ipse procurator, vel ei⁹ principalis, & in relatione citationis dr̄ cu actionem executam, vt in ea p̄tinet. vn̄ intelligendum est q̄ fuerit citatus ipse procu. tū q̄r ipse comparuit in termino, tum q̄r illa interpretatio facienda est. per quam actus sustinet. l. quoties. ff. de reb. dub. l. quoties. ff. de reg. iu. ¶ Impugnatur etiam dicta snia, q̄r lata absque
9 † conclusione in cā, & p̄sequenter nulla reddit. c. qm̄ contra falsam. de proba. c. cum dilectus. de fide instr. firmat Rot. decis. v. in nouis. Feli. in. d. c. cum dilectus. col. vj. Sed ipsa etiam exceptio in facto videt falsa, q̄r in processu apparet q̄ do. Lud. exclusit partes ab vlteriori productione testium, statuendo sibi vltimam dilationem peremptoriam, & in fine, pōt enim iudex ipse post debitas dilationes partibus assignatas p̄cludere. fm gl. in cle. sepe. ad finem. in versi. conclusionē. de verb. sig. quam dicit sing. Jas. in. l. admonendi. ff. de iureiu. Preterea etsi ex p̄dictis exceptionibus, vel aliqua eorum redderet nulla, tn̄ ex quo antiquus dominus de Auriasono approbauit eā, expresse offerendo se illi pariturus, non potest modernus dominus eius successor, amplius contra eas opponere de nullitate. l. ij. & ibi gl. C. commu. vtri. iud. cum concor. allegatis p Feli. in. c. significasti. col. ij. & sequ. de foro compe. Ceteras nullitatū exceptiones in libello deductas non prosequor, q̄r non respiciūt substantiam, sed illius executionem. ¶ Premissis nō obs. arbitror contra sniā de iure sustineri posse, duabus p̄sertim rōnibus. Primo, q̄r processus vsq; ad sniam exclusiue agitatus fuit coram p̄silio, seu corā dn̄o Senescalo iudice incōpetenti, & sic ex
10 defectu † iurisdictionis est nullus ipso iure. tot. tit. si nō a cōp. iud. C. c. at si clerici. de iudi. Quod aūt consilium, & do. Senescalus essent iudices incompetentes ostendit, q̄r cām ipsi⁹ appellationis iam cōmissam do. Guilielmo Blegerij serenissim⁹ rex ad se auocauit, p quam auocationem aufert iurisdictio ol-
11 bus inferioribus. c. vt nr̄m. de appel. & talis auocatio † opat nullitatem quorumcunque actorum p inferiores post euocationē. c. l. de p̄cess. preb. lib. vj. & ibi Inno. & idem Inno. in. c. cū p̄tingat. de rescr. & Inno. in. c. ceterum. col. iiij. eod. titu. Prepos. Alexā. in. d. c. vt nr̄m. ad fi. etiam si processus agitatus fuerit coram inferiore ignorante auocationem, vt per Gemi. p̄si. xlvij. supplicat Pape. si ergo processus totus nullus est, seqt q̄ snia etiam mero iure erit nulla, q̄r lata reperit absque processu, citatorio libello, litis conte. & aliis substantialibus actis. de q̄bus in. l. prolatam. C. de sen. & interlo. omn. iud. n. j perempta instantia pereunt quoq; acta. l. cū lite mortua. ff. iudi. sol. ergo snia lata non tz, q̄r sine actis necessariis ad validitatē ipsius reperit lata. l. j. C. qn̄ prouo. non est necess. Nec obstant q̄ contra hanc nullitatem. contra in secunda exceptione deduxi. & primo non obst. q̄ rex cām delegauerit p̄dicto senescalo, q̄r do. Senescalus antelatam sniam nunquā processit vt delegatus, & lz p̄tulit snias vt delegatus, tn̄ dicta snia nulla est, q̄r lata sup processu nullo ex defectu iurisdictionis, cum sit actū corā Senescalo, tanquā corā ordinario, q vt ordinarius nullo mō poterat de cā auocata se impedire. Nō obst. q̄ partes p̄senserunt, q̄r nō est i potestate partium dare iurisdictionē inferiori sup cā auocata ad principem. c. bone memorie. el. ij. de postu. prela. vbi assignat viua rō, ne iudicii principis arbitrio partium pendere videatur, possitq; si velit, principi suo illudere. facit tex. in. d. c. lz. de offi. leg. & firmat Perusi. in. d. c. vt nr̄m. Scdo nulla est ex defectu potestatis, q̄r do. Ludo. non habebat facultatē supplēdi defectus nullitatis sniarum quas p̄firmauit prius supplendo oēs & quoscunq; defectus nullitatis. Nā vt Senescalus nō potuit, q̄r nullus inferior pōt vti clausula supplentes oēm defectū nisi sit sibi specialiter p̄cessa facultas, cle. ne Romani. de elec. tradit in. c. j. de rescri. non etiam voluit vt Senescalus suppleret, q̄r pronunciauit vt delegatus. Nec vt delegatus potuit, q̄r in rescripto sue delegationis nō concedit sibi talis pt̄as ergo &c.
12 nā in delegatione quantūcunq; amplissima non itelligunt † p̄cessa reseruata principi, vt est pt̄as supplēdi defectus nullitatū. c. qd̄ translationē. de offi. leg. Nec in dubio p̄sumit principem sibi sp̄aliter reseruata alteri demandasse, fm Ant. Pan. Feli. & cōiter canonistas in. c. cū in iure. de offi. dele. Nec obst. si dicat q̄d suppleuit defectus nullitatū autoritate p̄stitutionum regiarū, prout expresse dr̄ in snia, q̄r nulla in facto p̄supponit adesse regia p̄stō p quam inferiori a principe det facultas supplen-
13 di taleis nullitatū defectus, vn̄ etiam dici posset q̄ † snia fuit lata ex falsa cā, & expresso iuris errore, & p̄sic nulla. l. q testō. §. itē q̄ro ff. de excus. tuto. & ibi Bar. late p Pan. & alios in. c. inter ceteras. de re iudi. Non obst. si dicat, p̄sumendū esse qd̄ extaret aliqua p̄stō tpe snie, quā nunc non habemus ex quo enunciat in snia, & lapsi sunt tot anni. iuxta glo. in. l. admonēdi. ff. de iureiurā. Qr rn̄det, q̄ illud p̄cedit in mā in qua enunciās dispōnē legis, vel statuti q̄ non repit, hz ptātem illud idē statuendi. secus, vt in casu nr̄o fm Alex. in. d. auc. si qs in aliquo. co. fi. C. de eden. & p̄firmat, q̄r vbi actus non vz nisi vbi enūciatio vera sit, tunc nunq̄ credit nunciantī, nisi fideo fiat. l. si forte. de castr. pec. ff. plene p Mod. in. l. si donatione. C. de collat. alias esset in facultate cuiuslibet iudicis iudicare contra ius pro arbitrio enunciando p̄stōnē in fauorem sue snie, qd̄ quā sit absurdū nemo est q nesciat. Et posito in illiis, qd̄ incūberet onus pbādi do. de Auriasono qd̄ tpe late snie non adesset p̄stō p quam attribueret iurisdictio, & pt̄as supplendi defectus nullitatis, tn̄ dico qd̄ facillime pbare poterit, p̄ducēdo librū seu registrū p̄stōnum, in quo nulla repit p̄stō enunciata in snia, nā negatiua
14 † coartata ad scripturam pbat p ispectionē scripture. l. Titia textorea. ff. de le. j. & ibi Mod. ponunt plura exēpla. & p inspectionē registri probat donationē nō fuisse intimatā. fm bar. p̄s. lxxxj. Martinus forniconis, & p registri collationē pbat aliquē non habere titulū in beneficio, fz Feli. in. c. illud. co. iij. de p̄sum. & ex hoc tollit p̄sumptio q̄ sup antiqtate tpis fundat q̄r talis p̄sumptio cedit euidētie rei, q̄ ex inspectione scripture resultat, vt p Feli. in. c. sicut. col. xv. vers. viij. & vltima. de iudi. & istis duabus nullitatibus non obstat qd̄ vltimo loco contra dicebā. vz, qd̄ antiquus do. de Auriasono p̄senserit snie late p p̄dictum do. Ludo. q̄r rn̄det, qd̄ non p̄sensit snie, sz executioni se pariturum obtulit, quo casu essent late tres snie conformes offerens se illis paritur ū, non censet eas approbare. Immo
15 p̄siliū † est qd̄ offerat se executioni, si vult posse agere de nullitate, alias nō posset, casus ē & ibi gl. in verbo nullatenus dicit. vltro ergo se offerat, in cle. vt calumnis. de re iudic. q. n. se offert pariturum snie ex necessitate, non vr eam approbare fm Pan. in. c. qd̄ ad p̄sultationē. de snia & re iudic. & in. c. sollicitudinē. in fi. de appella. Gemi. in, c. si. §. j. in princi. eo. tit. lib. vj. Feli. in. c. gratū. col. iij. de offi. dele. q poterant allegare gl. in cle. vt calumnis. decidentē casum nostrū, vt. s̄. dixi. Cū ergo autoritate dicte snie (vt p̄mittit) nulle. d. de Auriasono fuerit
16 spoliatus posses. dictorū castrorū ita restituendus est, ac si † p vim fuisset spoliatus. c. cum cā. & c. cām matrimonij. vbi glo. Pan. & scrib. de offi. deleg. & tex. in. c. p̄querentē. de resti. spo. & ibi Pan. pulchre loqt in proposito, & alia adducit Fel. i. c. ecclesia sancte Marie. de p̄sti. Immo ingrediens possessionē autoritate snie nulle priuat iure suo, ac si de facto ingrederet l. si. C. sūp vim, vel alio mo. facit. l. meminerint. C. vnde vi. & iō consuluit Alex. qd̄ statutū puniens ingredientē possessionē alterius, hz etiam locū in eo q ingredit possessionē alterius virtute snie inualide, qd̄ tenuit Bar. in. l. iuste possidet. ff. de acqui. poss. & in terminis nr̄is ita etiam p̄suluit Gemi. p̄s. v. alleg. glo. in summa. iij. q. j. & ita etiam dz intelligi gl. in. c. presentium. vij. q. j. ¶ Circa dubiū p̄scriptionis, duo sunt discutienda, primum, an sit prescriptū iuri dicendi sententiā nullā, fm. posito q̄ sic, an do. Ant. competat restitutio in integrū ex capite ignorantie, & minoris etatis. Circa primum vr qd̄ ius dicendi sniam nullam sit prescriptum, q̄r sunt decursi sexaginta anni & vltra a tpe late snie, & a die sciētie do. de Ventairello. contra quē lata fuit,
17 nā spatio. † xxx. ann. tale ius prescribit, sicut etiam actiones, officiū iudicis, & similia iura incorporalia. xxx. anno. curriculo tollunt. l. sicut. vbi gl. & l. oēs. C. de p̄scr. xxx. vel. xl. anno. & ita expresse decidit Ang. in. d. l. sicut. & placet. Pap. in forma appellationis a snia diffinitiua. in ver. fuisse & eē nullā. gl. i. c. j. xxv. q. ix. ¶ Sz hoc nō obstante, puto ius dicēdi hanc sniā nullā nō esse prescriptū, q̄r qñ nullitas est euidens, potest de tali nullitate perpetuo dici, nec aliquo temporis cursu sententia eui-
18 denter † nulla, confirmari posset. fm Baldum in. l. data opera. col. antepen. C. qui accus. non poss. Salice. in. l. ij. C. quo. & quam. iud. Alex. consi. lx. viso titulo. lib. iiij. & hanc dicunt esse communem doctorum sententiam Moder. Taurinē. in tracta. prescrips. in. xxxi. quest. iiij. partis. hic autem dicitur constare euidenter de nullitate, q̄r ex actis ostendit, & q̄r de tali fi-

deo

des fieri pōt in promptu. vt per Alex. in. l. iiij. §. cōdemnatū. ff. de re iudicata. ⁊ i. d. cō. lix. ⁊ per Taurineū, in loco pallegato. ⁊ rō esse pōt, qꝫ docto. non aperiant, qꝛ ingrediens possess. virtute sententie euidenter nulle dr̄ in mala fide §. sane in hac actione. instit. vbi bono. rap. ⁊ dr̄ spoliare aduersarium vt. d. dixi, ⁊ ppea tenet ad restitutionē fructuū, vt declarat Fel. in c. cū causa. de offi. delega. cum ergo mala fide non careat, qui vtetur fnīa nulla, merito non pōt praescribere ius dicendi fnīaꝫ nullam alteri cōpetens. c. fi. de prescrip. reg. male fidei de regulis iuris. in. vj. ¶ Circa fm, an dño Anto. competat restitutio aduersus prescriptionem. casu quo prescriptio cursura foret, videretur prima facie dōm qꝫ non, non qdē danda vr̄ restitutio rōne minoris etatis, qꝛ pscriptio † incboata ꝫ minorem

19 defunctum currit ꝫ minorē ēt pupillum bſdem sine spe restōnis. l. Emilius. ff. de mino. non ēt ex capite ignorantie vr̄ concedenda restō, qꝛ illud qꝫ dr̄, qꝺ aduersus pscriptionē competit restitutio ex capite ignorantie, intelligit de pscriptiōe. xxx. annorum, sed aduersus prescriptionē. xl. annorum non vr̄ de iure concedendam restitutionem ex capite ignorantie. l. oēs C. de prescr. xxx. vel. xl. anno. l. fi. C. de fund. patri. lib. xj. q̄ iura ad hoc nouissime Deci. multis modis ponderauit in cō. xxix. p totum. vbi latissime cōsuluit in isto puncto nō esse dandā restitutionē. ⁊ istam opin. sequuntur plures relati p Fel. in. c. vigilanti. col. ij. de prescr. ⁊ fm istam opin. consuluit Alex. bis. ⁊ Curt. senior cōsilio penul. ¶ Sed istis non attentis, in ꝫriuꝫ est veritas qꝫ. d. Antonio tam ex capite minoris etatis, q̄ ex capite ignorantie danda est restō, qꝫ ex capite minoris etatis cōpetat restō. est tex. in. l. vnica. C. si aduer. vsuca. tradit l. l. fi. vbi Bar. C. in quibus cau. in integ. restit. non est neces. Non

10 obst. tex. in. d. l. Emilius. cum si. qꝛ pcedit in pscriptione † cōuentionali procedente ex ꝫcu defuncti, nam aduersuꝫ lapsuꝫ termini cōuentionalis incboati in personam defuncti non dat minori restitutio. Sed aduersus prescriptionem legalem etiā incboatam cum defuncto bene conceditr̄ restitutio minori. d.

11 l. j. ⁊ de ista prescriptione nos loqmur, immo pscriptio † xxx. vel. xl. annorum ꝫ pupillum durante tpe pupillaris etatis dormit. ⁊ ꝫ eum factum adultum incepit currere, sed datur restō l. sicut. ⁊ ibi declarat Bal. C. de prescr. xxx. vel. xl. ann. ⁊ latius prosequuntur Moder. Taurineū. in. d. tract. prescriptionū. in vlt. parte. versi. vigesimustertius casus, qꝫ aūt cōpetat resti

12 tutio in integrum ex capite † ignorantie ēt aduersus pscriptionem quadrag. annorum consuluit Alex. septeꝫ vicibus. ⁊ istā cōem esse opinionem dicit, ⁊ eam sequitur Feli. in. d. c. vigilanti. vbi alias autoritates adducit q̄ sequitur, ⁊ communem dicit Soci. consi. lxxxvj. in cā cōitatis. lib. j. ⁊ secundum istaꝫ opinionem consuluit Cor. consi. clxvj. me subscripsi. volu. ij. sequuntur Soci. ⁊ Jas. in. l. cū filiusfamilias. §. i hac. ff. de verb. oblig. Nec obstat tex. in. d. l. omnes, ⁊ in. d. l. fin. qꝛ ⁊ si gnālr ibi disponatur eum qui prescripsit longissima prescriptione nullā debere pati molestiam, non tamen censetur exclusa restitutio in integrum, qꝛ generalis exclusio olum actionū ⁊ beneficiorum, debet intelligi de actionibus, beneficijs ⁊ remedijs, q̄ competunt de iure communi, non autem de bis q̄ cōpetūt de speciali, secundum gl. ⁊ ibi iate Jas. in. l. postquaꝫ liti. C. de pact. ⁊ quod non intelligatur sublata restitutio in integrum per legem generalem tenuit gl. in. c. j. §. preterea si quis infeudat de probib. feud. aliena. per Fede. Non omitto quod sunt qui

13 tenent, quod prescriptio iuris dicendi † sententiaꝫ nullā ⁊ nullitatē prosequendi non curru ꝫ beredes ignorantes sententiā fuisse latam, vel eis deliberantibus, vel hereditate iacente. per text. in. l. fin. C. si penden. appella. mors inter. vbi Baldus in specie idem dicit de nullitate, quod ibi decidit de appellatione, quod nō discutio, qꝛ etsi prescriptio curreret, competit in integrum restitutio. secundum communes ⁊ veras doctoruꝫ sententias, a quibus iudicando ⁊ consulendo temerarium est recedere, vt per Alexand. consi. xxxiiij. in fine lib. j. cum solitis concord. Laus Deo.

RESPONSVM II

Quia confessio veri procuratoris fines tamen mandati excedentis dño nullo modo preiudicat, ac exceptio falsi procuratoris iudicium retro agitatum nullum reddit, ideo iudicatum super eisdem confessionibus emanatum nullum esse respondi, quod etiam ex eo nullum dicimus, quia ad receptionem testium processum est parte non citata, contra iuris regulam, qua cauetur in omni iudicio quātumcunqꝫ summario (etiam vbi proceditur omni iuris solennitate pretermissa) iuramenta testibus parte citata fore deferenda, ⁊ maxime quia idem iudicatum sine cause cognitione prolatum fuit. Nec secundum pariter iudicatum, primum simpliciter vti rite ac recte prolatum ac cum cause cognitione emanatum confirmans, nullo iure admitti potest, nempe qꝛ ex causa erronea per relationem ad acta prolatum, nullum esse manifeste constat, quod etiam nullum ex alijs pluribus de causis, secundum ea que proponuntur, apparet, quare buiusmodi iudicata nulla ac iniqua esse respondeo, ⁊ dictos de Janelli, ⁊ Bomotto in periurium aliquod, si difficultatis ratio babeatur, que in obligationibus facti a mora, periurio ⁊ pena excusat, non incidisse ac licite potuisse (secundum ea que proponuntur) prisiam construere eo, quo alias cōstructa fuit loco, dixi, merito pronunciandū est, eos bene appellasse, ⁊ male ac perperam contra eos iudicatum esse.

SVMMARIVM

1 An confessio veri procuratoris finis mandati excedentis domino preiudicet.
2 Exceptio falsi procuratoris reddit iudicium retro agitatum nullum.
3 In omni iudicio quantumcunque summario ēt vbi procedit omni iuris solennitate pretermissa testibus iuramenta deferenda sunt parte citata, aliaqꝫ iudicium est nullum.
4 Nulla pena maior est quam excommunicatio, ⁊ ideo claras ⁊ dilucidas probationes desiderat.
5 Stilus contra ius gentium non admittitur.
6 Judicatum concessum sine cause cognitione est nullum.
7 Secundum iudicatum simpliciter confirmans primuꝫ qꝺ est de iure nullum, pariter nullum est.
8 Judicatum conceptum in personā eorum qui in iudicio nunquam interfuerunt, nec citati fuerunt est nullum.
9 Verba sententie arbitramentalis impersonaliter, ac dubie cōcepta, q̄ interpretationem recipiant.
10 Verba sententie respicientia plura determinabilia, equaliter omnia determinant.
11 In obligationibus difficultas facti excusat a pena, mora, ⁊ piurio, ⁊ vide nu. 16.
12 In omni dispositione sufficit babere, seu seruare principale ppositum.
Licitum est transgredi legem, dummodo seruet finis legis.
Non est curandum de modo, dummodo babeamus effectū.
13 An liceat alicui cum aliquali incommodo alieno, sue magne indemnitati consulere.
14 Qui concedit consequens, censetur concessisse oē necessarium antecedens.
15 In obligationibus facti non succedit obligatio ad interesse.
Improbe Neptunum accusat, q secundo naufragium facit.
17 Paria sunt non esse, vel esse ⁊ non apparere.
Positionibus iuratis standum est.
18 Ex identitate rationis sequitur eadem dispositio.
19 Paria delicta, mutua compensatione tolluntur.
20 Scienti non fit iniuria, neque dolus.
21 In dubio, presumptio delicti exclusiua est capienda.
22 Incommoditates modici momenti non continent interesse, nec considerantur.

Respon. interpreta.

Quod iudicatum concessum in fauorem do. Rapbaelis contra dom. Janelli, ⁊ Bomotto pro eo, quod contrauenisse dicunt sententie arbitramentali emologate ⁊ iurate, l faciendo fieri quandam prisiam siue aperturam per transuersuꝫ fluminis mede fuerit nullum ⁊ iniquum, ex. īscriptis demonstratur. ¶ Primo, qꝛ fundatur sup cōfessione Mattbei Dalmatij asserti procuratoris specialis dictorū Janelli ⁊ Bomotto, expresse confitentis eos teneri ⁊ esse obligatos ad faciēdū ⁊ patiendum, quod in prisia facta ⁊ facienda sit vna apertura modo ⁊ forma de quibus in sententia arbitramentali, quem

non constat esse tales, qr instrm generalis constitutionis procuratoris de ipso nõ loquit. nec ẽt ex actis apparet qd sit talis vt cõprehendat in illa gñali cõstitutione, et ẽt vbi fuisset procurator excessit fines mãdati confitendo dictos eius principales esse obligatos ad faciendas prisias cuz apertura, qr nec in dicta snia, nec in emologatione, nec in cõstitutione procuratoris id continet, quo casu dicta 1 † cõfessio dño nocere nõ põt. l. cuz mandati. C. mand. l. diligenter. ff. eo. l. procurator. C. de procurat. et exceptio 2 † falsi procuratoris reddit iudiciuz retroagitatuz nullũ. l. ij. & ibi Bar. C. de pcu. & dtũ fundatũ super falsa cã per relationes ad acta est nullũ. Bar. in. l. j. ff. q̃ senten. sine appel. rescind. Bal. & alij in. l. j. C. de erro. calc. & ẽt qr errauit in fundamẽto sue intẽtionis. arg. not. p Bar. & alios i. l. multuz. ff. de cõdit. & demõ. Qr concessuz est ex informationibus receptis super allegata 3uentione parte nõ citata, & tñ in omni 3 † iudicio quãtumcunqz summario, & ẽt vbi procedit omni iuris solemnitate omissa testes debẽt iurare parte citata. Bar. in. l. admissa. ff. de do. & extrauagã. ad reprimẽ. in ver. & figura. & aliter recepti nõ faciũt ẽt indicioz. Bar. in. l. maritus. ff. de q̃stio.

¶ Nec testes examinati sup articulato stilo de q̃bus in pcessu probãt per ea q̃ not. Abb. in. c. fi. ex̃ de consuet. maxime in. iiij. & vij. qõnibus. & quatenus foret probatus aliquis stil9 nõ est validus in casu nr̃o vbi agit de 3uentione transactionis iurate. & sic vbi agit de periurio & infamia. l. si quis maior. C. de 4 transacti. & de inferenda excõicatione, qua nulla ẽ maior † pena. c. corripiant. xxiij. q. iij. vbi pbationes debẽt esse plene & luce meridiana clariores. l. fi. C. de pba. Immo talis stilus nõ 5 † vz cũ sit 3 ius gẽtiuz. Abb. in. d. c. fi. col. fi. ex̃ de cõsue. nã tollẽdo citationẽ tolleret defensionẽ, q̃ ola sunt de iur nãli. cle. pastoralis. de re iudi. bar. in. d. extuagã. ad reprimẽ. in § & figura.

¶ Ex quibus infertur fuisse concessum sine cause cognitione. l. in cause. la. j. §. causa autem cognita. ff. de mino. l. fi. C. si per vim vel alio mo. et sic † nullum. Bartolus in. l. prolatam. C. de senten. & interlo. omnium iudicum.

¶ Infert ẽt qd sm iudicatuz confirmãs simplr primũ, vt cõ7 cessuz rite & recte et cũ cãe cognitione esse † nullũ ex cã erronea per relationem ad acta vbi non constat de aliquo ordine iudicij obseruato, nec de aliqua cause cognitione adhibita.

8 ¶ Est † nullum ex quo conceptuz fuit in personam dictorum Janelli & Bomorno, qui numquã interfuerũt in iudicio nec citati fuerunt. l. j. cuz ibi no. p Bar. C. de senten. & interlo. om. iudi. Abbas in. c. querelam. col. vj. versicu. tertio casu. ex̃ de electio. vbi dicit non sufficere si dicatur in persona procuratoris cõdemnamus dominum si dunquam fuit in iudicio.

¶ Est iniquuz inquantũ 3demnat dictos Janelli & Bomorno ad faciẽdũ dictã prisiaz cũ apertura, qr verba † snie arbitra9 mẽtalis sunt impersonalr cõcepta, et dubia, & sic 3 euz intelligenda, qui se fundare vult super eis. l. veteribus. ff. de pactis.

¶ Nec aliter intelligi debet dicta sententia de prisia in poste10 rum facienda quod de iam facta ex quo † equaliter determinatur. l. iam h iure. ff. de vulg. & pupil. Sed clarum est qd i prisia tunc facta non debeant facere aperturam virtute dicte snie, g nec in posteruz fienda, qr vna pars alternatiue declarat alterã. l. i. ff. de rebus dubijs. Sz satis est eos prestare patientiã dicto Raphaeli volenti dictaz aperturaz facere, ad quaz solũ sunt obligati, vt confitetur dictus Raphael in suis positionibus cuius confessioni standuz est. l. cum precũ. C. de libe. cau. doc. in. c. final. de iureiuran. lib. vj. Bal. in. l. i. C. de confes.

¶ Dato ẽt qd ex verbis sententie dicti Janelli & Bomorno tenerentur ad dictam prisiaz cuz dicta apertura, tñ excusant pp difficultatem de qua constat testibus examinatis pro parte dictoruz Janlli & Bomorno. ex quibus apparet qd si deberent manutenere dictã prisiaz cũ dicta apertura haberent necesse plus expendere quaz redditus possessionũ suaruz et vici11 noruz ascenderent, que † difficultas in obligationibus facti excusat a mora a periurio et a pena. ita Bar. i. l. qd te. ff. si certũ. petatur. c. breui. de iureiur. glo. in. c. quemadmoduz extra eo. vbi ponit conditiones que insunt in iuramẽto, quas ẽt ponit Bal. in. l. fi. C. de non num. pecu. vbi dicit qd defectum iuramẽti semper impedit data difficultate et nunquã obligat, nisi data facultate. Abbas. in. d. c. breui. & ratio est qr dicit deesse cõsensus. Bart. in. d. l. fi. in princip. C. de non nu. pecu. & propterea infert qd si quis iurauit stare sententie arbitri, intelligitur de equa. iuxta nota. in. c. quintauallis. extra de iureiur. Quare his attentis dõm est non teneri ad dictam prisiam cum dicta apertura, cum esset valde iniquum qd deberent plus expẽdere, quam resultaret commoditas q̃ ex inde percipi posset. l. mediterranee. C. de anno. & tribu. libro decimo. Felinus in. c. nõ nulli. columna prima. extra. de rescrip. bonus tex. in. §. hec cõsiderantes. ad finem. in auten. vt omn. obed. iudici. coll. v. vbi aut plures expen. pati. quam rei estimatio est.

¶ Principale propositum, et finalis intentio dictoruz dñoruz arbitroruz fuit vt dicti Janelli, & Bomorno ex vna, & dictus Raphael partibus ex altera equaliter haberẽt cõmoditatẽ dicte aque dieb9 sibi assignatis, ita apparet ex primo. c. dicte sententie, vt ẽt attestat fore veruz dictus Raphael in ei9 articulis. Et illud capitulũ de prisia cũ apertura fuit ordinatuz ne dicta pncipalis intẽtio impediret, vt sonãt verba dicti capituli. Et 12 in omni † dispõne sufficit seruare principale propositum. l. si ita nec ciz, cuz ibi plene notat. per moder. ff. si certuz pe. & facit qd in prohibito casu not. Abbas. in. c. qm̃ 3. in vltima nota. & ibi late Felin. extra. de probatio. vbi dicit esse licituz transgredi leges dummodo seruetur finis legis. Sz per testes examinatos pro pte dictoz Janelli et Bomorno probat eundez Rapha. habere eandẽ cõmoditatẽ acsi aqua transiret per prisiaz cum dicta apertura, igit &c. et facit regula q nõ est curandũ de mõ dũmodo habeamus effectum. l. si mater. C. de institutio. & substitutio. cum ibi nota. & maxime stante dicta difficultate adeo qd si aliter intelligat sequeret maximũ absurdũ. qd in omni casu vitanduz est. l. nã absurdũ. ff. de bo. libert. l. diuortio. ff. solu. mri. vez qd habent plus expendere quã sit cõmoditas, aut omnino omittere constructionẽ prisie, & pati aquaz labi p alueũ, & in totũ carere vsu aque 3 expressaz arbitroruz intentionem.

¶ Supposita eadẽ cõmoditate respectu Raphaelis, licuit dictis Janelli, & Bomorno mutare locũ aqueductus. gl. Bar. & Pau. de ca. in. l. si cui. ff. de serui. p. l. ij. §. penul. ff. de religio. 13 et sump. fune. Immo licitũ fuit eis cũ † aliquali incõmodo dicti Raphaelis succurrere eoz magne indẽnitati, lege. i. §. tamẽ. iuncta gl. in verb. iniuria. ff. ne quid in flu. pub. & l. ij. §. item varrus. iuncta gl. in verb. nociturũ. ff. de aqua. plu. arc. Facta fuit dicta prisia patiẽte & nõ 3dicente dicto Raphaele, vt per testes dicti Raphaelis cõstat, quo casu nullã hz actionẽ nisi ad interesse. l. Labeo. ff. de aqua pluui. arcẽ. & ibi Pau. de ca. pluriuz notans dictuz text. Virtute dicte snie arbitramẽtalis, et dicte emologationis obligatus est cuz iuro ad patienduz qd dicti Janelli & Bomorno cũ effectuz habeãt aquaz diebus si14 bi assignatis, ergo debet pati omne † necessariuz antecedẽs ad illud. l. illud. ff. de aquirenda hereditate. l. ad rem mobilem. ff. de procura. l. secunda. ff. de iuris. omnium iudicum. et sic debet pati dictam prisiam, siue aperturam, cum sine ea non possit habere aquã dieb9 sibi assignatis, vt supra demõstratũ est.

¶ Nõ obstãt in 3riũ adducta, et primo qd ex q̃ dicti Janelli & Bomorno iurauerunt seruare cõtenta in sententia debent precise compelli, et nõ sufficit soluere interesse, nec adimplere per equipolens iuribus allegatis p eos, qr tñ det predicta posse 15 militare qñ fuisset promissuz expresse † aliquid fieri. Sz i caso nr̃o nõ 3stat dictos Janelli & Bomorno pmisisse facere dictaz prisiaz cuz apertura, sz soluz emologarunt sniaz arbitramentalez, q̃ in h capi. loquit impersonaliter nec condẽnat dictos Janelli et Bomorno, magis q̃ dictũ Rapha. vt 3 dictũ est. igitur &c ¶ Itẽ ẽt vbi promisissent expresse, stãte dicta difficultate essent excusati, vt supra dictuz fuit in quinto fundamẽto a mora piorio & a pena & interesse. p notata p bar. in. l. prima. C. de sentẽ. que pro eo qd interest. dum diffinit interesse.

16 Nõ obstat qd ita demuz difficultas † excusat qñ debitor adhibuit omnem diligẽtiaz. l. qui cõmeatuz. ff. de re milit. qr tñ videtur dictos Janelli & Bomorno egisse qcqd debebãt, qr pmo fieri fecerunt vnã prisiã cuz dicta apertura mõ et forma vt in snia cõtinet, q̃ ex post breui tpe pp aquaz trãseuntez p dictaz aperturã ruit, & exinde consuluerũt peritos et expertos, q dixerunt esse plurimũ difficile et damnosuz tenere dictaz prisiã cũ dicta apertura i dicto flumine ex q̃ p aperturam fit debilior, et fundus dicti fluminis ẽ arenosus, et aqua transiens per dictã aperturaz diebus assignatis dicto Raphaeli excauat fundũ prisie ita et taliter qd quelibet ẽt leuis inũdatio eã prosternat et ruit. & sic diligentia maior adhiberi nõ potuit, quã per rei experientiaz. c. quaz sit. de electi. in sexto. & q̃ consulere in arte peritos. glo. in. §. preterea. & ibi Angelus late. insti. de rerum diuisione. Nec debuerũt. d. Janelli & Bomorno spreta. d. experientia & consilio aliaz facere. Nã apud publium in prouerbio fuit, improbe Neptunũ accusat, q sc̃do naufragiũ facit, nec fuissent sagaces et sapiẽptes, vt articula Rapha. sz stulti.

Nec

¶ Nec obstat quod ex quo dicta difficultas erat usq; a princi
pio . . . fuit inputandus quod dicte difficultati se astrinxerunt.
l. si fideiussor. §. pen. ff. qui satisd. cog. cũ aliis allegatis. Et ri/
detur, quod difficultas circa prisiam cũ apertura nota fuit di/
ctis Janelli & Bomomo post dictam sñiam, & post constru/
ctionem dicte prise cũ dicta apertura, tũc ipsius rei experien/
tia, & attestationibus expertorum de quibus supra, & rõnibus
per eos adductis ɔpertum est quanta foret difficultas in ma/
nutenenda dicta prisa cum apertura, quo casu perinde est ac
si talis difficultas postea euenisset de nouo. c. vt circa. §. alio/
quin. ubi (aut aliqua antiqua in opponentium notitiaz de no/
17 uo peruenerunt) de elec. lib. vj. qr paria | sunt nõ esse, vel esse,
& non apparere. l. in lege fundi. ff. de cõtrah. emp. & quod fue/
rint ignorantes de dicta difficultate, attestãtur in suis positio/
nibus cum iuramento quibus est credendũ. c. pastoralis. de
excep. & cap. vt circa. de electio. lib. vj. c. si vero. ij. de sentẽ. ex/
commu. & id etiam non est verisimile, cum nemo presumatur
voluisse iactare suum. l. cuz de indebito. ff. de proba. & tãte dif/
ficultati se astringere. Maxime dicti Janelli & Bomomo pru/
dentes & sagaces, vt de ipsis articulat idem Raphael.
¶ Preterea quibus rõnibus volumus dicere dictos Janelli
18 & Bomomo sciuisse dictã difficultatẽ eisdem mer† est dicendũ
dictos arbitros similiter sciuisse, ergo inique & dolose ordinas/
sent dictũ capitulũ de dicta prisia cum dicta apertura, quin ef/
fectu repugnat & destruit capitulum primũ vbi ordinauerunt
dictos Janelli & Bomomo habere debere tãtam commodi/
tatem aque sicut dictus Raphael, quod non esset si deberent
manutenere dictam prisiam cum dicta apertura, quod nõ est
dicẽdum vt. §. dictum est. l. vbi repugnãtia. de reg. iur. facit ꝑ/
sumptio. l. merito. pro soci. Aut dicẽ volumus eos ignorasse,
& tũc idez dicẽdum est de dictis Janelli & Bomomo, cuz nul/
la possit diuersitatis ratio assignari, qr oẽs sunt eiusdem loci.
¶ Insuper eisdez rõnibus debuit esse nota dicto Raphaeli, ꝗ
cũ & ipse sit in culpa recipiendo obligationẽ, & in deferẽdo iu/
19 ramẽtum, in tãta difficultate nõ potest alios redarguere†. l. vi
ro atq; vxore. ff. sol. mat. & hoc casu pinde est ac si nemo fuisset
in culpa. Ita Purpu. in. l. quod te. col. ix. §. limita. iii. ff. si cer.
pet. Immo hoc casu dictus Raphael fuisset plus quã homi/
cida, occidisset. n. aĩas dictoꝝ Janelli & Bomomo, quos scie/
bat ob difficultatẽ obseruare nõ posse ꝓmissa. Itẽ & aĩaz suã.
c. ille. xxij. q. v. c. clericos. de cohabi. clerico. & mul. & ibi Abb.
¶ Et facit, qr dictus Raphael nõ potest dicere se fuisse dece/
ptuz ex tali promissione. arg. l. pen. ff. de iure dot. ex quo erat
10 † sciẽs de dicta difficultate, quapropter melius fore reputo ca/
11 piẽdam esse presumptionem exclusiuam † delicti, videlicet qd
omnes fuerunt ignorantes tante difficultatis per regulam. l. ve
rius. ff. de proba. & capit. presumitur. de regulis iuris in. vj.
¶ Nõ obstat quod licuit mutare locuz aqueductus in preiu/
diciũ & incõmodum dicti Raphaelis qd est hmõi, qr nunc hz
trãsire totum alueum, & ante nõ. Item quod prisia nũc est in
loco remotiori, & quod cuz minori libertate seruitores capiũt
dictam aquam vbi nunc capiẽda foret, quã in alueo publico.
Et q cum tempore successores dictoruz Janelli & Bomomo
possent denegare vsum dicte aque ex eoruz prediis. Qr rñdes
12 quod hmõi † icommoditates sunt modici momẽti, vt patet
ad sensum, nec continent interesse damni emergentis, aut lu/
cri cessantis, secũdum Bar. in. l. vnic. C. de senten. que pro eo
quod interest. & sunt cogitationes vani timoris, que nõ sunt
considerande. l. vani timoris. ff. de reg. iu. & maxime cum dicti
Janelli & Bomomo voluerint constituere seruitutem in cer/
tis prediis pro dicta aqua capienda, vt apparet in actis eoruz.
¶ Preterea dato quod verteretur aliquod interesse, est mo/
dicum quod non debet impedire quominus cõsulatur tante
indemnitati dictorum Janelli & Bomomo. l. j. §. sunt autez,
cuz gl. in verb. nimia. ff. ne quid in flu. public. l. ij. §. Itẽ Var/
rus. ff. de aqua plu. arcen. cum glo. in ver. nociturum. vlterius
stante dicta difficultate etiaz tale interesse nõ est in ɔsideratio/
ne, vt supra dictum est, quia interesse est estimatio alicuius vti
litatis nõ habite propter alicuius factum iniustum, vel cessa/
tionem iniustam ſm Bar. in. d. l. vnic. Ex quibus cõcluditur
dictum iudicatum tam primum quã secundum fuisse nullum
& iniquum, & dictos Janelli & Bomomo nõ incidisse in aliqd
periurium, & potuisse facere prisiam eo in loco vbi facta est, &
pronunciandum esse bene per eos appellatum, & male contra
ipsos iudicatum. Et ita pro iure supra esse de iure respõdeo ego
Joannes de sancto Nazario, de Ripa. J. V. D.

¶ De confessionibus.

RESPONSVM I

Societatis etiã tacite ɔcte eã nã est, vt sociorũ bona equaliter diuidant. quare cũ societas tacite ɔcta ꝓsumat ex actibus, q citra nomẽ societatis gñalis fieri nequerũt inter Joanẽ seniorez, & fratres nunc puberes, & maxime stante ɔfessione propria eiusdem Joãnis, hesitandum non est predictorum fratrum bona iure tacite & generalis societatis (nõ obstant. ex aduerso propositis) equa lance sortienda fore.

1 Confessio propria reuocatur per presumptam circunstantiaz allegatam.
2 Error probatur, si probetur rem se aliter habere.
3 Rusticus nunquam excusatur a contrarietate, quando potuit consulere peritiores, presertim si sit sagax.
4 Illatio non necessaria, non releuat probantem.
5 Confessio suffocat presumptionem iuris & de iure.
6 Societas omnium bonorum ex promiscuis actibus cum pu/pillis contracta non presumitur.
7 Fratres puberes in communi habitantes, viuentes, & omnia negotia promiscue gerentes, lucraq; reponentes, tacite societatem omnium bonorum contraxisse intelliguntur.

Qui veritas est, mihi viam veritatis aperiat.

Respon. interpreta.

Uper dubiis omnibus formatis i thema
te nõ est expediens insistere, qr posi/
to qd vel adoptio, vel societas ɔcta per Spiritus
cũ Pet. anto. de cuius bonis agit valeret, ad huc
tñ medietas omniũ bonorũ dicti Petri ant. puenisset in Se/
ridã filiã dicti Petri, & ɔsequenter in Joãnẽ seniorẽ, & eius so
rorẽ, filios & hẽdes dicte Seride eorũ matris. Uis ergo tota
ɔsistit sup societate oĩm bon. q ꝓponit tacite ɔcta inter ipsuz
Joãnẽ seniorẽ ex vna, & Joã. iuniorẽ & alios fratres ex altera,
q societate stante bona oĩa veniũt ſm nãz societatis eq̃liter di
uidẽda. Et qr Joãnes senior rñdendo articulis ɔfessus fuit so
cietatẽ gñalẽ omniũ bonorũ, tam respectu proprietatis q̃ fru/
ctuũ ɔtraxisse, que ɔfessio est superlatiua omniũ ꝓba. c. prius. de
prob. l. gñaliter. C. de nõ nu. pec. cum ɔfessus in iudicio ꝓ iudi
cato habeat. l. j. ff. de ɔfess. cum simili. vñ q partes iudicis solũ
sint in ɔdemnãdo ɔfessuz. l. proinde si occisus ff. ad leg. aquil.
& ista ɔclusio procuidubio procederet nisi ɔfessio fuisset per. d.
Joãnẽ seniorẽ reuocata tanq̃ erronea, solũ ergo insistã super
hoc dubio, an potuerit talis ɔfessio reuocari docto de errore
& an error stantibus hĩs de quibus in articulis ipsius Joãnis
senioris dicat legitime probatus. ¶ Omissa superflua discus/
sione argumẽtorũ ad ptes lz regulariter in facto proprio nõ
sit tolerabilis error. l. si. ff. pro suo. cap. ab excõicato. de rescri/
ptis, & iõ nõ audiet volens reuocare ɔfessionẽ propriam pre/
textu erroris ɔsistentis in proprio facto tñ si volens reuocare
1 ɔfessionẽ allegat aliq̃ † circunstantiã ex qua presumi possit er/
ror, tũc audit allegãs errorẽ, ẽt in facto ꝓprio. ſz Bar. in. l. fa
tet. ff. de ɔfes. & Pan. in. c. si. extra eo. Lanfr. in rep. ca. qm̃ ɔ
falsaz. col. cccix. de prob. inter alias aũt circunstantias ſm pre
allegatos doctores vna est, si volens reuocare ɔfessionẽ, & pro
bare errorẽ, dicat psuasione aduersarij ita ponẽtis se fuisse se/
ductuz. arg. l. j. in fi. & seq. ff. quã. actio de pec. est anna. & ita ẽt
tz Bar. & alij in. l. error. C. de iur. & fac. ign. cũ igit in casu isto,
Joã. senior alleget in articulis suis, se fuisse seductũ persuasiõe
aduersarij, procuidubio vr audiendus, & lz sup hoc multa di/
ci possent, tñ nõ insistã aliter, sed transgrediar ad punctũ. Po
sito qd Joãnes senior probasset omnia ɔtenta in articulis, an
ex his dicat legitime probasse errorẽ, super . . uo pũcto omni/
bus diligenter examinatis negatiua opinio visa fuit mihi ve/
rior, & ꝓ demonstratione huius mee sñie premitto q error ꝓ
2 batur † probando rem aliter se habere. l. cum indebito. ff. de
proba. l. sed si me purẽ. ff. de cond. ind. l. si post. C. de iur. & fac.
ign. Bar. in. d. l. non fatet. Com. ɔs. cccxix. vol. ij. Alex. cõs.
cij. vol. iij. Secundo ꝓmitto q asserens psuasione aduersarij
ita ponentis seductũ, lz audiat ɔ ɔfessionẽ prop. iam, tñ tenet

depõnãt do. Antoniũ Gardini eo die quo fuit deiectus possi dere. ergo &c. Verũ istis nõ obstãtibus, arbitror in hoc interdicto partes actoris fuisse optime iustificatas, & ideo ipsũ eẽ restituẽdũ, pbauit. n. extrema necessaria. s. possessionẽ & spoliũ, vt cõstat ex depositionibus tertij, quarti, sexti, septimi. xi. xi. xv. & xvi. testiũ in causa productorũ. Non obst. dũ. s. dicebatur, qd testes nõ ꝯcludenter probãt do. Antoniũ gardini spoliatũ possedisse eo die quo spoliatus fuit, q: rñdet dupli.
3 Primo, qꝛ † oppositũ destruit ꝓpositũ. Nã Joãnes de furno, quartus testis, Jacobus taliola sextus testis, Tho. bonori vndecimus testis, Philippus de podio decimusquintus testis, & Gulielmus melii vltimus testis, oẽs ꝯtestes cõcludenter pbãt spoliũ & possessionẽ spoliati eo die quo fuit. d. Ant. deiectus, nã eorũ quidã nõ opinari, sꝫ scire. nõ audiuisse, sꝫ vidisse, nõ interfuisse, sꝫ egisse dicũt. Scdo rñdetur, qꝛ sufficit ꝓ
4 bare † agẽti interdicto recuperãde ꝑsumptiue se possidere eo die quo fuit deiectus. ſm Jo. and. Host. & Pan. in. c. cũ ad sedẽ. de rest. spol. Presumptiue aũt dicitur ꝓbare spoliatus, si ꝓbauerit spoliũ, & qꝛ antea possidebat. l. iij. §. in amittẽda. & §. qꝛ si seruus. ibi, nã ꝯstat nos possidere, donec nr̃a volũtate discesserimus, aut vi deiecti fuerimus. ff. de acq. poss. sequitur Pan. in. c. cũ ecclesia sutrina. i gl. iij. de cã poss. & ꝓprie. & ista ꝑsumpta ꝓbatio ẽt sufficit in ꝓbãda ꝑscriptione & interdicto retinẽde sꝫ Soc. cõs. xxxix. lib. iij. at in casu nr̃o si temerarie negaret probatũ fuisse agẽtẽ possidere expoliationis die, nõ tñ quisq̃ negare audebit, id qd aperto ore oẽs testes fatẽtur Antoniũ Gardini actorẽ ante spoliũ possedisse. ergo iuris ꝑsumptione sequit qꝛ ẽt tpe spolij possidebat, cũ nõ sit ab aduersantibus ꝓbatũ ꝯtrariũ, nõ ẽt obstabit, si dicat cõstare de tit. & proprietate Gallenoꝝ, qꝛ in facto falsũ est, nã quo ad recuperationẽ Turis & Cassale cõtiguã d. quib⁹ agit, neqꝫ titulus probat, neqꝫ reducit. & si ꝓbatus eẽt restitutionẽ nõ impediret,
5 qꝛ exceptio ꝓprietatis nõ obstat agẽti interdicto recuperãde in odiũ spoliati. c. j. de resti. spol. l. si quis ad se fundũ. C. ad. l. Jul. de vi. gl. in. l. si d. vi. ff. d. iud. tradit p Bar. in. l. nãliter. §. nihil cõe. ff. d. acq. poss. & alibi sepe. & hec d. p̃mo dubio dixisse satis erit. Quo v̊o ad interdictũ retinẽde ĩtẽtatũ respectu iurisdictionis dicti loci Vedene, videret ꝓ Galeanis iudicãdũ, qꝛ ipsi mediãte ꝑsona autorũ suoꝝ ꝓbãt d. antiquiori possessio
6 ne, & in interdicto vti possidẽtis † is obtinere dꝫ q d. antiquiori possessione ꝓbat. c. lꝫ cãꝫ. de ꝓba. rõ ãt huius ꝯclusionis ẽ, qꝛ iunior possessio ꝑsumit clandestina, vt dclarat Bar. in. l. si duo. ff. vti. poss. & ꝯs. cxij. quidã accusatus reus. Bal. in. l. ordinarij col. iiij. C. de rei vend. & Pet. d. ancha. ꝯs. cclxxiiij. ad declarationẽ &c. ꝯstat ãt de antiquiori possessione Galienoꝝ ex pluribꝰ instrumẽtis in cã ꝓductis. q̃ instra plenã ꝓbationẽ faciũt sꝫ Bal. i. l. ad ꝓbationẽ. C. d. ꝓba. cũ vulgaribꝰ autoritatibꝰ, de q̃bus p mod. in. l. j. ff. d. noui oper. nũ. & l. repetitione. l. admonẽdi. ff. d. in. in. i ꝑnci. ꝯstat ing̃ ex instr̃o, & ex actis exhibitis fol. 939. & pluribꝰ sequẽtibꝰ, vt ex instr̃is & actis ꝓductis. fol. 1008. & 1025. & pluribꝰ sequentibꝰ & fol. 745. & pluribus sequentibꝰ. Nec vꝫ obstare qꝛ Manhe⁹ ritij, & Ant. gardini soli p aliquos annos fuerint in q̃si posses. iurisdõnis dicti castri, qꝛ (vt dixi) ꝑsumit clãdestina, qꝛ possessio sp remãsit apud Galianos & eoꝝ autore, qꝛ ẽt ostẽdit ex sñia ꝓducta in ꝓcessu. fol. 1019. p q̃ ordinatũ fuit Baiulũ Mathei d. ritiis dõe officiũ suũ exercẽ noie oiũ ꝯdominoꝝ, citra ꝑiudichũ iuriũ ambaꝝ partiũ. Premissis nõ attẽtis ꝓ. d. Jo. puto ꝓnunciãdũ esse, qꝛ in interdicto vti possidẽtis is potior habet
7 qꝛ † possess. meliꝰ iustificat. ita Bar. in. l. si duo. ff. vti poss. dꝫ ãt melius suã possess. iustificare, q ꝓbat se possedisse p plures & meliores testes. sꝫ Bar. ibi p tex. in. l. ob carmẽ. ff. d. testi. & sequunt canoniste. maxime Fely. in. c. lꝫ cãꝫ. d. ꝓba. sꝫ actor ꝓbauit se possidere p sexdecim testes, p acta, & instr̃a, q̃bus apparet ipsũ actorẽ a die cessionis sibi facte d. anno. 1441. vsqꝫ ad diẽ litis ꝯtestate cõtinuo possedisse. Galiani ãt rei ꝯuenti, neqꝫ p testes, neqꝫ p acta, ꝓbarũt possess. vl saltẽ nõ ita bene, vt statim demõstrabo. § &c. Nõ obstat inquãtũ Galiani vident ꝓbasse de antiquiori possessione, qꝛ illa talis antiquior possessio nihil põt sibi in casu isto suffragari, duplici ratione. Et primo, qꝛ illud qꝛ dꝫ in interdicto retinẽde, illũ dẽe vincere q ꝓbat de antiquiori, sane dꝫ intelligi, vꝫ dũ tñ ẽt probet illã antiquiorẽ possess. ꝯtinuasse vsqꝫ ad diẽ mote litis. se
8 cus si aduersariꝰ ꝓbat d. iuniori possessione † ꝯtinuata p decennũ, tũc ille dꝫ obtinere sꝫ Bar. i. l. Celsus. ff. de vsucap. qꝛ p lapsũ decennij ꝑsumit obliuio, qua mediãte perdit ẽt ciuilis possessio, q̃ animo retinebat. l. peregre. ff. de acq. pos. ſm Bar. in. l. si de eo. §. si forte. ff. eo. tit. & ita in specie tenent Bal. ꝯs. xx. col. si. lib. v. Cur. senior ꝯs. xxiij. super eo. col. ij. Cũ igit actor probauerit de iuniori possessione continuata non solum p decenniũ, sed ẽt per annos. xxv. vt ex dictis testiũ, & ex actis, & instrumẽtis exhibitis luculenter apparet, restat ꝯcludẽdũ i hoc iterdicto, qꝛ ipse vincere dẽat. ¶ Non obstat allegata sñia, q̃ fuit ordinatũ Baiulũ Mathei de ritijs a quo cãꝫ habuit. d. Joannes actor mediãte ꝑsona Antonij gardini debere exercẽ baiulatus officiũ noie aliorũ cõdominorũ, qꝛ non ꝯstat qꝛ illa sñia vnq̃ fuerit mãdata executioni. vñ quo ad possessorium nihil probat. i. fundi. & ibi no. ff. de acqui. poss. Preterea a die late ꝑdicte sñie, vsqꝫ ad diẽ turbationis decurrerũt decẽ anni vel circa, quo tpe ꝯtinuato, actor mediãte ꝑsona autorũ suorũ ꝑseueradit i quasi possessione totius iurisdictionis dicti castri, vnde & si Galiani autoritate ꝑdicte sñie fuissent missi in possessionem quondãꝫ castri & iurisdictionis, tñ p lapsum decennij illãꝫ perdidissent, nõ solũ nãlẽꝫ, sed ẽt ciuilem. ſm Bar. i. d. l. si de eo. §. si forte. Scdo rñdet qꝛ si antiquior possessor sciret suã possessionẽ esse occupatãꝫ ab altero, & negligat. s. modicũ tpe
9 recuperare nãlẽm, tunc ꝑdit & ciuilẽ, qꝛ suspicat se † posse repelli. l. clam possidere. §. q ad nundinas. iuncta. l. seq. ff. de acqui. poss. qꝛ ciuili deperdita non põt amplius agere, neqꝫ excipere in interdicto vti possidetis. l. j. §. interdictum. & ibi Bar. ff. vti poss. & ita in terminis declarat Feli. in. d. c. lꝫ cãm. Galiani autẽ, & eorum autores, nedũ p modicũ, sed p longissimũ tẽpus neglexerũt reuocare nãlẽ, q̃ erat penes Ant. gardini & eius autores, q̃ ꝑdiderũt ciuilẽ, si quã habuissent, merito i hoc interdicto, in quo reqrit possessio, vel q̃si, obtinere nullo mõ possent.

¶ De vi & restitutionibus spolia.

RESPONSVM I

QVia Bonimus de Carumbo suã quasi possessionem exigendi iura incãtus, tũ p instrumẽta, cũ per testes probauit, ac spoliũ eiusdem iuris manifestũ fecit. Nemini dubiũ est eundẽ ẽt pro incorporalibus recuperãde remedio vti posse, ẽt ꝯ cõitatem eiusdem loci, quãꝫ cõuentiones iter ꝑdictum dñm & ipsam communitatem inite (ſm ea q̃ proponuntur) nullo iure defendunt.

1 Agenti interdicto recuperande incumbit onus ꝓbandi possessorium, & spolium, vt obtinere possit.
2 Agens interdicto recuperande non hꝫ cãm sue possessionis probare lꝫ ipsam in libello deduxerit.
3 Probatio non necessaria non releuat probantem.
4 Quasi possessio iuris collectandi, per vnicam solutionẽ collectam probatur.
5 Qui conuenit super solutionibus alicuius debiti, debitum aperte fatetur.
6 Vniuersitas, fiscus, & similes loco priuatorũ habent, vbi spãli priuilegio non muniuntur.
7 Quasi possessio per duos testes plene probatur.

Respon. interpreta.

ABit Dñs de Carũbo, seu eius firmariꝰ, possessorio iudicio ad solõnẽ vniꝰ grossi ꝓ floreno, quẽ sibi ꝑtendit deberi pro iure incãtus. qꝛ iudiciũ possessoriuꝫ recte proponit ꝯ eos, qui denegant soluere iura gabellarum, incantuum, & similia. c. q̃relã. de elect. rõ est ſm Panor. ibi qꝛ eo ipso qꝛ pensio solita ꝑcipi pro iuribus incorporalibus (vt est ius incantus) denegatur, tunc vꝫ qs spoliari facultate, seu possessione exigendi. Et qꝛ agit possessorio, videndũ est an sint ꝓbata ꝓ parte actoris
1 duo ad obtinendũ in possessorio recuperãde, vꝫ † possessoriũ & spoliũ. Nã in isto iudicio actor nõ tenet probare cãm quare
2 sibi dẽat, grossus vnus pro floreno, ẽt si † cãm in libello deduxisset ſm Inn. in. d. c. querelã. in fi. seqt Ang. in. l. j. i prin. co. ij. ff. de eden. Deci. ꝯs. cxxxvj. in cã reuerẽ. vbi pulchre & late loquit. In ꝓposito vꝫ nõ esse probatũ primũ reqsitũ, s. do. Carũbi esse in quasi possessione exigendi grossũ vnũ ꝓ floreno, p testes. n. nõ vꝫ probata aliqua possessio, qꝛ solũ deponũt d. Carũbi solitũ esse exigere grossũ vnũ pro floreno a particu

laribus personis vendētibus aliquid ad incātus publicum, sz q a cōitate sit solitus exigere, nihil dicūr. vñ cū aliud sint particulares psone, aliud vniuersitas. l. sz si hoc. §. qui manumitti tur. ff. de in ius voc. nō recte infert de vno ad alterū. l. si. ff. d calum. stat. n. sil q particulares soluāt grossuz vnū, et tñ cōitas 5 nō teneat quicq̄ soluere, et probatio † q̄ necessario nō cōcludit nihil probat. c. in psentia. de pba. l. nō hoc. C. vñ legi. p instra ēt nō probata vi: intētio actoris, qz in ipsis instris solutionuz factarū per sindicos et thesaurarios vniuersitatis, nō vz posse fieri fundamētuz ex eo, qz solōes fuerūt desormes, et in desormibus scribus nō resultat certa pbatio. vt in sili ɔsuluit Lor. ɔs. cccxcvj. circa primū ɔsultatiōis art. lib. iiii. Sz p̄missis nō obstātib arbitror pbatū fuisse vtrūqz necessariū ad victoriaz actoris. s. quasi possess. et spoliū. Probat in primis quasi possessio exigēdi iura incātus a cōitate p instra exhibita, ex qbus ɔstat p sindicos et thesaurarios cōitatis pro iure incātus fuisse factas q̄plures et successiuas solōnes. Clarū aūt est qd per 4 vnicā solōnez collecte pbari † quasi possessionē iuris collectādi. et sic p vnicā solōnez, probari quasi possessionē exigēdi iura incātus, s̄m Lu. ro. ɔs. cccxj. In casu ppositae ɔsultationis. in fi. Bal. ɔs. cclj. Sentētia. lib. v. et in iuribus incorporalibus ex vnico actu acquirit quasi possessio. vt p Pan. et alios in. c. cū ecclesia sutrina. de cau. pos. et ppie. nec huic fundamento obstat qd solōnes de qbus in dictis instris sint desormes. qz rñdetur, qd lz ex ipsis nō resultet certa pbatio respectu quantitatis, tñ respectu quasi possessionis iuris exigēdi resultat clara pbatio, qd do. Carūbi est in quasi possessione exigēdi iura incātus ab ipsa cōitate. quāta aūt sit quātitas huius iuris exigēdi, pbatur tā ex ipsis instris, quā ex alijs pbationibus, maxime si sil ɔiungant dico l primis pbari q quātitas iuris incātus est grossus vnus pro floreno ex ipsis instris, naz postq̄ ex ipsis ɔstat do. Carūbi eē in possessione exigēdi iura incantus. et postquā ex ipsis apparet cōitatez ex humanitate dñi, et suoz negotioꝝ gestoꝝ ɔsecutā fuisse singulo anno grāz d solvēdo minorē quātitatez, q̄ eēt ius incāt. Ita. n. cātant instra solōnuz, duz dr qd de accordio, et ex ɔuētione facta cū exacto 5 ribus. qui. n. † ɔuenit sup solutionibus rōne alicuius debiti, pculdubio fatet debitū. l. qm. ff. de his q no. infa. secuta igitur cōfessione sindicoꝝ toties facta, sequit qd do. Carūbi hēat ius exigēdi iura incātus ab ipsa cōitate, stātibusqz tot cōuentionibus factis sup ipso iure incātus dico q credēduz est dño affirmāti, qd illud ius sup quo cōuenerunt, ē grossus vnus p floreno, nisi ipsa cōitas pbet pro quo et quoto iure soluerit, et totiens ɔuenerit. Sicut si dubitet pro qua re emphyteota soluerit Canonē, stat dicto dñi offerētis solōnes fuisse factas p certo pdio, vel oībus prediis ipsius emphyteote, nisi emphyteota ipse pbet p q̄ re soluerit sz Specu. tit. de emphyteo. §. nūc aliqua. ver. lxvi. et sequit Albe. d rosa. i. l. si certis annis. C. de pac. Sicut ēt si dubitet sup quātitate feudi stat dicto dñi offerētis totū esse feudū, nisi vasallus pbet fines et quātitates feudi sz Bal. in. c. pmo. d vasal. qui ɔ cōsti. Lothar. feu. alie. sequit Ias. in. l. ii. C. de iure emphy. scdo, dico cōstare q illud ius ad q tenet cōitas, est grossus vn p floreno, tā ex testib, q̄ ex cōfessione sindicoꝝ. cōstat. n. ex testibus et ɔfessione reoruz, q quelibet psona pvata et particularis tenet soluere grossuz p floreno. cōstat ēt ad ius incātus teneri cōitatez, vt. s. deduxi. sz dubitat an ēt ipsa teneat ad grossuz. Ego sup isto dubio dico fundatā eē intētionē dñi nisi cōitas pbet q nō tenea 6 tur ad dictū grossuz. qd sic demōstro. Uniuersitas, † fisc, et similes, vbi nō cōstat eos hēe pvilegiū loco pvatoꝝ habent. et idez ius q dr cuilibet pvato, ita et ipsis dōz est. l. itē veniunt §. in pvatoꝝ. ff. de peti. here. l. j. cū gl. C. eo. l. ob pecuniam. §. fur. cū similib. gl. magna in rub. C. d iur. rei publ. li. xi. nisi g̊ cōitas ostēdat pvilegiū, cōcludendū est eā dēe vti iure q singuli particulares vtunt, cū itaqz singuli soluāt grossū, et ipsā grossuz soluere necesse est. et p ista rōne adduco tex. in. l. maximarū ibi, vt nō singulis indulta psonis, sz in cōe dignitati vel corpori hmōi beneficia doceant fuisse ɔcessa. C. d excu. mu. lib. x. Tertio ɔstat ēt ex duobus testibus, vez pmo et. xiiii. qd do. d 7 Carūbo est in quasi † possessione exigēdi grossuz vnū pro floreno, q testes cū sint duo plene pbāt. c. in oī negotio. de testi. l. vbi numerus. ff. de testi. isti nāqz duo testes dicūt ɔtēta in articulis vera eē. et si dicat, q articuli nihil dicūt de cōitate, sz solū qd do. Carūbi est in quasi possess. exigēdi grossuz vnū a quibuscūqz personis, qz ēt ex allegationibus aduocatoꝝ de qb in actis, appsone psone ɔprehēdit vniuersitas. l. in ɔtuo. ff. de fideius. et lz vniuersitas sit ficta psona, cūz tñ articuli loquuntur de quibuscūqz personis, ēt de ficta persona loqui necesse, alias vniuersalis affirmatiua falsa eēt. l. si is q ducēta. §. vtrum de reb. dub. pterea ex rōne assignata per primuz testem apparet qd intellexit etiaz d vniuersitate. rō eniz declarat et ampliat dictū. l. cum pf. §. dulcissimus. de legatis. ij. Laus Deo.

Uti possidetis.

RESPONSUM I

Quemadmodum eniz in interdicto retinende directo possessio, et iquietatio ad victoriā necessario sunt agēti pbāda. Ita ēt agēti vtili interdicto retinēde is obtinet qui melius suā possessionē seu quasi iustificat. Quare cum do. Gaudcherius (s̄m ea q̄ proponunt) de sua quasi possessione, et inquietatione cū pluribus testibus, cū documentis fidē indubitataz fecerit, dubitādum non est cur sibi benignū iudiciū implorarā nō veniat impartiendū ɔ. d. Lud. dicti loci condominum, cū prohibitione ne eundem Gaudcheriū de cetero in sua quasi possessione tā animalia in. d. territorio depascendi, quā precognizationes faciēdi, quamqz ēt portionē suā tāz mulctarū ɔdemnationū, cū ɔfiscationū exigendi vexet ac molest. donec et quousque de plenioꝛi possessorio, seu petitorio aliter fuerit ordinatum.

1. Subditi pro domino deponentes suspecti sunt, et quomodo procedat, vide nu. 4.
2. Testis deponens contra eum cum quo alias lis fuit, nō caret omni exceptione, quomodo procedat, vide nu. 7.
3. Conductor nullo iure possidet.
5. Numerus testium supplet fidem, vbi de fide dubitatur.
6. Dictum testis aliqualiter suspecti confirmatur ex dictis aliorum non suspectorum.
8. Ex probatione, et confessione ɔdomini, q̄si possessio probat.
9. Par in parez non habet imperium.
10. Locatio limitata limitatum producit effectum.
11. In interdicto retinende vtilis obtinet, qui possessionem suam per plures testes comprobauit.
14. Fama publica (si nihil oppositum probetur) sufficit ad probādam filiationem, seu quasi possessionem filiationis.
15. Fama publica adiuuata aliqbus adminiculis sufficit ad pbādi filiationē, vel saltē transfert onus pbādi in aduersā ptē.
16. Fama publica iuncta cum vno teste, et quauis alia coniectura in criminalibus plene probat.
17. Declaratio ad. l. filiū diffinimus. ff. d his q sunt sui vel alie iur.
18. Identitas persone necessario venit probanda, ne alias probatio dubia non releuet probantem.
19. Ex conuenientia nominis et cognominis, indemnitas persone probata presumitur.

Respon. interpreta.

Imploravit Benignum officiū vestrū, Magnificus do. Gaucherius de Branchazijs, dñs de Zesarista de Robione, et ɔdominus de taglatis, ɔ do. Ludo. vasadelli, dñm de Uacharicio turbantem ipsuz do. Gaucherium in sua quasi possessione depascendi animalia sua in territorio de Taglatis, et in sua quasi possessione, pcognizatiões faciēdo in. d. loco et in sua q̄si possessione exigēdi suā debitā ptez mulctarū, et cōdemnationū, ac ɔfiscationū, ad effectū vt predicto dño Uassadelli inhibeat ne ipsuz do. Gaucheriū turbet et molestet. donec sit cognitū de pleno possessorio, seu petitorio iuxta tex. in. c. cū venissem. vbi Innoc. de testi. in integr. Et qz i hmōi iudicio agens tenet duo probare, vez se fuisse turbatū, et se tpe turbationis possidere, ac si ageret interdicto retinende. l. j. §. hoc interdictū. et §. fi. vbi Bar. ff. vti possi. et per Ale. ɔs. cxxxvj. co. ii. li. ij. Uidēdū est primo, an pro parte actoris sint hec duo necessaria ad victoriā sufficiēter pbata. Et p̄ima facie videret dōz q non, qz testes fere omnes sunt subditi 1 predicti do. Gaucherij. ɔstat āt subditos † deponentes pro domino eē suspectos. l. idonei. vbi gl. ff. de test. gl. vbi Panor. et alij in c. a. accedēs. j. vt lite nō ɔtest. Bar. in. l. lege. ff. de test. cū simil. Et dñs Elias de podio, alius testis nō subditus est etiā suspectus,

suspectus, nec ei fides est etiam adhibenda, quia habet † litem cum domino Ludouico, contra quem deposuit. §. si vero alter. in auth. de testi. Preterea et si omnes testes idonei forent, tamen eorum depositio non noceret domino Ludouico, eo quia ex instrumento arrendamenti siue locationis, producto per ipsum dominum Ludouicum, declarantur depositiones testium, vt intelligantur actor et reus auctores vel eius pater, et do. Jacobus de Folchacherio, qui conduxerunt iurisdictionem et emolumenta dicti loci de tagliatis a do. Carolo vassadelli depasci fecisse animalia in dicto territorio, proclamationes fecisse fieri, et multas exigisse titulo conductionis et arrendamenti, constat autem quod † conductores non possident, sed possessio dicitur penes dominum locatorem cuius nomine possidet. l. quiuis. §. si conductor. ff. de acquiren. poss. imo conductor non potest contra locatorem retractare questionem dominij, neque possessionis. l. si quis conductionis tit. C. loca. Uerum premissis nequaquam attentis censeo contrarium esse verius. videlicet probata esse omnia necessaria, et consequenter inhibendum esse per vestram sententiam d. Ludo. ne molestet predictum d. Gaucherium in sua quasi possessione &c. probatur enim turba, non solum per testes productos a d. Ludouico, nec etiam diffitetur ipse d. Lud. Probatur etiam fuisse possessio ipsius domini actoris tam per testes, quam per instrumenta. nec obstant adducta in contrarium, quia respondetur quatuor modis. Primo quod subditi ratione iurisdictionis non sunt † idonei testes pro domino secundum Spec. tit. de teste. §. j. ver. sed numquid vasallus. et in tit. de sta. monach. §. j. ver. xij. Jo. And. et Feli. et Jmol. in c. in literis. de testi. nec obstant allegata in contrarium, quia procedunt quando persona domini esset terribilis suis subditis, taliter quod presumi possit eum inferre violentiam testibus, nisi suo modo deponant. alias secus secundum Jo. And. et Pan. in d. c. accedens. et Feli. in d. c. in literis. col. ij. non constat autem, quod do. Gaucherius sit talis persona que velit violentiam vllam inferre subditis. nec hoc fuit deductum, neque probatum, quare &c. Secundo respondetur quod licet alias vnus testis subditus possit dici aliqualiter suspectus, multitudo tamen testium tollit omnem suspicionem, quia vbi deficit aliquid de fide, sup-
5 plet † numerus testium. secundum gl. et Jaco. Butri. in l. iij. §. j. ff. de testi. per illum tex. et Jmol. in l. qui testo. col. j. ff. de testa. et Alex. cons. v. col. iij. et cons. xxij. lib. j. Tertio respondetur, quod depositiones testium subditorum, coadiuuantur ex depositionibus aliorum non subditorum, et ex instrumentis productis in causa, de quibus infra dicam, vnde suffi-
6 cienter probatur, quia dictum testis aliqualiter † suspecti, stabilitur et confirmatur ex dictis aliorum non suspectorum. l. si quis ex argentarijs. §. j. vbi Bal. et alij. ff. de eden. et ita etiam tenet Ang. cons. j. Pau. de Castro cons. cclxxx. cum similibus. Quarto respondetur. quod etiam detractis testibus subditis, per alios non subditos probatur intentio actoris. vnde nihil habet obstare quod aliqui sint subditi. vt per Bar. in l. j. §. si quis neget. post gl. ibi. ff. quemadmo. test. aper. traditur per Jac. in d. l. si quis ex argentarijs. §. j. col. j. Non ob. quod do. Pelias de podio, vnus ex testibus non subditis habeat litem cum do. Ludouico su-
7 per quadam pignoratione, quia respondeo, quod est lis † super re modica, vnde propterea non redditur eius testimonium suspectum. secundum Pan. et alios in c. j. de iud. vbi etiam scripsi. et in c. cum oporteat. et in c. inquisitionis. de accus. vbi dicit Pan. quod est arbitrarium iudici credere tali testimonio. considerata lite, et personarum qualitate, non obstante. dum dicitur quod ipse do. Gaucherius, et pater, ac do. Jac. depasci fecerunt eorum animalia in dicto territorio. et proclamata fieri fecerunt, vti conductores, et non iure proprio, quia oppositum destruit propositum. Et pro clariori responsione accommodanda premitto, quod do. Carolus tanquam condominus loci de tagliatis locauit redditus, et emolumenta sibi spectantia in dicto loco predicto do. Jacobo etiam condomino loci, vsque ad tres annos. ita cantat instrumentum locationis siue arrendamenti. Hoc premisso, retorqueo fundamentum do. Ludouici se fundantis in dicto instrumento contra ipsum, nam si verum sit (prout est) quod do. Gauche-
8 rius sit condominus, vt dicitur † in dicto instrumento, et confitetur do. Lud. per productionem ipsius instrumenti, secundum gl. in l. fi. C. de lib. caus. bene sequitur quod ratione sui condominij dicatur in quasi possessione depasci faciendi animalia in d. territorio, quia aut pascua sunt condominorum territorij, aut publica, si condominorum, et tunc etiam licuit predicto d. Gaucherio, et successoribus suis vti dictis pascuis. vt no. Pau. de Castro et Soc. in l. j. in prin. ff. de acq. pos. &c. aut sunt publica, siue vniuersitatis, et tunc etiam ipsi do. Ludouico licuit, licetque vti ipsis pascuis. §. flumina. et §. vniuersitatis. inst. de rer. diui. et si condominus est do. Gaucherius cum ipso do. Lud. vt ipse fatetur, et constat ex instrumentis quam pluribus in actis exhibitis, bene sequitur quod eo iure, quo ipse do. Ludouicus tanquam condominus fieri fecit proclamata, et multas exegit, quod eodem etiam iure predicta exercere, et exigere potuerit idem
9 do. Gaucherius. quia condominus † non potest turbare vel impedire exercitium iurisdictionis alterius condomini. vt per Bar. in l. inter tutores. in fi. ff. de admi. tut. cum concor. adductis per Jas. in l. stipulationes non diuiduntur. in §. j. opp. ff. de ver. obl. et per Fel. in c. quod in ecclesiarum. col. pe. de consti. nisi sit diuisum territorium et iurisdictio, quia tunc vnus non potest exercere iurisdictionem alterius, nec immittere animalia in partem alterius, vt no. in c. j. §. preterea ducatus. de probi. feu. alien. per Fede. Ex his satis euidenter patet quod do. Jac. et successiue pater do. Gaucherij, et ipse do. Gaucherius iure suo, et non alieno immiserunt animalia in dicto territorio, et proclamata fieri fecerunt, et alia iurisdictionalia exercuerunt. Preterea, et secundo, in dicto instrumento locationis do. Carolus vti condominus locauit partem sue iurisdictionis, et emolumentorum, et non totum, vnde non recte infertur ad portionem ipsius do. Jacobi etiam condomini, quia loca-
10 tio est limitata ad partem ipsius do. Caroli quod limitatum † effectum producit, quo ad illam partem tantum. l. in agris. de acq. rer. dom. ff. l. age. C. de transac. cum simi. Tertio ex actis folio. ccxij. constat de titulo condominij predicti do. Gaucherij, et dicti d. Jac. aui eius, ergo bene sequitur quod virtute illius tituli dicitur esse et retro fuisse in quasi possessione iurisdictionem exercendi pro sua portione, et animalia sua depasci faciendi in dicto territorio, quia existens in possessione presumitur possidere ex titulo proprio precedenti. secundum gl. Bar. et alios in l. quidam mulier. ff. de rei vend. et Bar. post gl. in l. ij. ff. de acq. pos. Quarto ex actis folio. ccxiij. et pluribus seq. constat qualiter pasturagium fuit communi nomine dominorum Lud. vassadelli, et autorum do. Gaucherij condominorum loci de tagliatis venditum. Item constat quod do. Ludo. et do. Gaucherius tanquam condomini communi nomine constituerunt iudices in dicto loco de tagliatis, et sic constat quod do. Gaucherius, et sui autores iure proprio fuerunt, et sunt in quasi possessione pabuli, et iurisdictionis pro sua debita portione. Ultimo, esto, quod per parte do. Ludo. probatum fuisset se aliquando turbasse predictum d. Gaucherium, et suos, seu aliquando exercuisse insolidum iurisdictionem, quod tamen probatum non fuit. Attamen in hoc iudicio in quo agitur ne predictus do. Gaucherius turbetur ad similitudinem interdicti re-
11 tinende, debet ipse do. Gaucherius obtinere, quia per † plures testes probauit suam possessionem, vel quasi. l. ob carmen. in fi. ff. de testi. et proinde non video probabilem rationem dubitandi, quare non sit inhibendum do. Ludo. ne molestet ipsum do. Gaucherium in sua quasi possessione, donec aliud fuerit in petitorio, vel pleno possessorio ordinatum.

De exceptionibus & prescriptionibus.

RESPONSUM I

Licet agenti interdicto recuperande, seu remedio canonis reintegranda non obstet exceptio dominij, tamen si exceptio proprietatis que alias non erat admittenda, admittatur, et parte non opponente probetur, excludit ex huiusmodi remedijs agentes. Uerum cum in proposita facti specie exceptio proprietatis cum consensu partis simpliciter nec admissa, nec probata fuerit, nullo iure opponentibus prodest, quare restitui, seu reintegrari expostulans, ante omnia (presentia prescriptione non obstante.) venit restituendus.

1 Exceptio proprietatis que alias non erat admittenda si admittatur, et parte non opponente probetur, excludit agentem possessorio recuperande, et remedio canonis reintegranda.
2 Admissio articulorum saluo iure impertinentium, non prodest articulantibus si articuli impertinentes reperiantur, et testium depositio super eisdem redditur nulla.
3 Responsio positionibus impertinentibus iubente iudice facta, consensum non inducit.
4 Approbans actum simpliciter, videtur cum sua qualitate approbare.

Respon. interpreta.

Licet agenti interdicto recuperande non obstet exceptio dominij. l. si quis ad se fundum. C. ad l. Jul. de vi. nec etiam obstat agenti remedio canonis reintegranda, vt traditur in c. sepe. de re. spo. Et quod exceptio prescriptionis de qua agitur etiam non obstet agenti remedio reintegranda tenuit Alex. cons. cc. viso et discusso. col. pe. lib. ij. et cons. vj. li. iij. et alias memini me consuluisse. Tamen videtur quod isto casu habeat obstare, quia Articuli dati pro parte reorum fuerunt admissi, et exceptio fuit probata consentientibus acto-
1 ribus, quo casu † exceptio proprietatis que alias non erat admittenda, admissa tamen et probata, parte non contradicente habet excludere agentem possessorio recuperande, vt est casus in c. j. de rest. spol. et hoc non ignorauit Cepol. qui ex hoc facit vnam cautelam, quod autem actores

ꝯsenserint pꝫ,qꝛ post admissionē articuloꝝ, ꝛ ordinationē ꝙ rñderentur ipsis articulis,ꝓcurator actoris petiit dilationem ad rñdendum, quo casu cēset acquieuisse admissioni.arg.l.ad solutionē.C.ꝺ re iud.ꝛ dato,ꝙ petēdo terminū ad rñdendum cēseret consensisse,tñ ex quo postea ꝑncipales ab admissione istoꝝ articuloꝝ respiciētiū petitoꝛiū appellarūt, ꝛ i terminis iuris nō fuerūt ꝓsecuti,ita ꝙ deserta remāsit appellatio,ꝓcul dubio cēset sue appellatiōi renūciasse, ꝛ admissioni ꝯsensisse. ca.ab eo.de appella.lib.vj.facit tex.in.l.ab eo.C.quo.ꝛ quā. iudex.c.ꝙ ad ꝯfutationē.ꝺ re iudica. Predictis nō obstātibus,credo ꝙ hmōi exceptio ꝓprietatis ēt ꝓbata in ꝑsenti iudicio nō releuet opponētes,qꝛ(vt ꝯ̄ dixi)talis exceptio nō obstat agentis possessorio recuperādo. d.l.si qs ad se fundū.difficultas igit̃, ꝛ pūctus huius dubitatiōis ꝯsistit sup admissione articuloꝝ,ꝛ asserto ꝯsensu agentiū. Dico igit̃, ꝙ admissio dictoꝝ articuloꝝ nihil ꝓdest reis opponētib᷒.qꝛ factum fuit cū tēperamēto ꝛ reseruatione, vꝫ †saluo iure impertinētium, ꝛ nō admittēdoꝝ,q̄ reseruatio operat̃,ꝙ ēt post admissionē disputari possit an articuli sint admittēdi, vel impertinētes, ꝛ reperto ꝙ sint impertinētes,ipso iure nulla est depositio testium facta sup dictis articulis ꝺꝫ Bar. in.l.si duo patroni.§. idē Julianus.ff.ꝺ iu.iu.vbi Ale.ꝛ Mod. ꝛ Bal.q ꝓprie loquit̃ in terminis qōnis nr̃e.i.l.fi.ad fi.C.q legiti.ꝑso. habeāt. st.i.in iud.Spec.in tit.ꝺ teste.§.nūc videdum.pōt.n. iudex dubitāᵒ sup aliqua exceptione reseruare eius discussionē in fine litis,ꝺꝫ Bal.in auc.si dicat̃.C.ꝺ testi.ꝛ tradit̃ ꝑ gl. Pañ.ꝛ cano.in.c.cū cōtingat.ꝺ offi.deleg.ꝛ ꝑ Vital.in tracta.clausularum.ca.v.ꝛ sequen. Patet ḡ ꝙ admissio nihil suffragat̃ reis. Mimo ēt eis opitulat̃ assertus ꝯsensus (vt dr̃) adhibitus ꝑ actores,qꝛ falsum est,ꝙ nūq̄ ꝯsenserint ꝙ admitterent̃ articuli ꝯcernētes petitoꝛiū, vt pꝫ ex actis. Nō obstat ꝙ ꝓcurator actoris petierit terminū ad rñdēdū,qꝛ ex h̄ nō ꝓpterea sequitur ꝙ ꝯsenserit admissioni,nisi eo mō facta fuerat, ꝛ saluo iure impertinētium. Nō.n. plus dꝫ operari petitio termini ad rñdēdum,q̄ ipsa rñsio, cū petitio termini fiat ad finē rñdēdi. ꝛ finis sit ille q regulet act᷒ directiuos ad finē.l. verū est.ła.ii. ꝛ.l.qui iniurie.ff.de fur. rñsio †āt facta positionibus impertinētib᷒ iudice iubēte rñderi saluo iure impertinētiū, nō inducit ꝯsensum,qꝛ intelligit̃ scḋm interrogata.l.ꝺ etate.§.qui interrogatus.ff.ꝺ interrog.actio.§.preterea.instit.ꝺ inutil.stipul.ꝛ sic intelligit̃ facta cū protestatione saluo iure ipertinentiū, ꝓut intelligebat̃ interrogatio.ꝛ ita exp̄sse determinat Bar. in. d.§.idē Julianus. Pañ.in.d.c.cū cōtingat Vital. in.d.trac. c.v. Non obstat ꝙ appellātes patiētes labi terminum datum ad sequēdam appellationem, videtur cōsensisse admissioni a qua appellarūt,qꝛ esto ꝙ ita esset,tamē non possunt aliter videri ꝯsensisse q̄ disponat admissio, a qua appellarunt. Sꝫ sic est ꝙ admissio est facta cū reseruatione,ergo ēt videbunt̃ consensisse cū sua reseruatione, †qꝛ approbās actum simplr̃, videt̃ approbare cū sua qualitate.l.j.§.si qs simpliciter.ff.de ꝟ.obl. l.Pōponius.ff.de neg.gest.tradit Bar. in.l.Aurelius.§.idē quesijt ff.de lib.leg.ꝛ ideo potest dici,qḋ appellātes non fuerunt appellationē prosecuti,qꝛ sciebāt ēt deserta appellatione ius suum durare,vt in simili dicit Juriscōsultus in.l.sicut.§.nō videtur.ff.quibus modis pign.vel hypoth.solu. Laus deo,

RESPONSVM II.

Vadicio Cui nō obstat sentētia, litispendentiam non obesse indubitati iuris est. Et ideo pēdente arresto per iudicis offiñ iploratū ad cautionem obtinēdam, ab actione principalis debiti pro eiusdē consecutione nuq̄ desistendum est.

1. Pendētia litis super arresto,nō impedit ꝓcessum sup actione principali,nā iudicio,cui nō obstat sñia,nō obst. litis pend.
2. Imploratur officium iudicis super arresto pro cautione obtinenda, ꝛ ideo cautione prestita reuocatur arrestum.ita etiam obseruat communis practica.
3. Cumulatio arresti, ꝛ cause principalis nullo iure est ꝓhibita,
4. Regula ordinis in diuersis iudicijs locum non habet.
5. Contrariorum eadem est disciplina.
6. Libelli oblatio ē duplex, ꝛ libellus ad varios fines offerri pt̃.
7. Accessorium cōcomitatur suum principale.

Respon. interpreta.

Via Arbitror clarissimi iuris eē, ꝙ pendente lite sup arresto possit ꝓcedi in ne[...] rio ꝑncipali,ꝑ iura ꝛ rōnes allegatas alias ꝑ [...] Jō dixi ꝙ ista ꝯclō patebat consortibus nō cla[...] nis gr̃a,nō animo iniuriādi ꝑstātissimū aduocatū partis a[...] uerse,sꝫ ad demōstrādū ꝙ sup isto articulo nō est hesitādum. Scio.n.ꝙ oēs aduocatus scit Bar.ꝛ ceteros doctores cōtē[...] solere vti similibus verbis,ꝛ efficatioribus,qñ volūt demonstrare sup aliquo casu nō eē laborādū.q̄re existimo qḋ ꝓ sua modestia arbitrabit̃ me ñ eē labe elationis maculādū. Sꝫ ad rē deueniēdo dicebā primo,qḋ pēdētia †litis sup arresto non impedit ꝓcessum sup actione principali.ꝑ reg.l.si an̄.ff.de exceptio.q̄ est qḋ iudicio cui nō obstat litis pēdētia.de rñdēdo.v. Aduocatus ꝯrie ptis,qḋ illa regula ꝓcedit,qñ duo diuersa iudicia itētant̃ ad diuersos fines ꝛ effectus. Jta ꝓcedat ille tex.ꝛ in hoc bñ loqt̃. Sꝫ iste est ꝓprie casus nr̃, qꝛ sunt duo diuersa iudicia, diuersa remedia ad diuersos fines ꝓposita, vꝫ imploratū fuit officiū iudicis †ꝑ arresto ad finē cautionis.postea ꝓposita fuit actio ex stipulatu principalis ꝑ ꝯsecutione crediti, ꝛ pro ꝯfirmatione allegat tex.in.§.sꝫ neqꝫ in auc.de fideiu.vbi admittit̃ ꝯcursus principalis actionis ꝛ hypothecarie,e ꝑ illū tex.Soci.in.d.l.sꝫ si ante.col.iij. infert ꝑ ꝯfirmatione ꝑdicte ꝯclusiōis,ꝙ vbi duo iudicia quoꝝ alterū est accessoriū alteri᷒ nō dant̃ ad idē,sꝫ ad eūdē finē tēdē videant̃,nūc ꝯcursus non impedit̃.ꝛ certe tex.in.d §.sed neqꝫ non posset clarius decidere qōnē nr̃am.sꝫ.n.iudiciū arresti videat̃ habere aliqualem cōcomitantiā cum iudicio principali.tñ cum intenret̃ ad illud, nō impediet̃ †cumulatio sicut hypothecaria coadiuuat actionem principalē,ꝛ tñ concurrit cū ea. Nec aliqd puto facere ad rē hū dum dr̃ qḋ obstat regula ordinis,q̄ est ꝙ prius qḋ emergens sit decidenda,qꝛ vt alias dicebam ista sunt †diuersa iudicia.ꝛ iō vnum non pōt dici emergens alterius. Scḋo, qꝛ illa regula ordinis ꝓcedit qñ qḋ emergens est talis nature, ꝙ ꝑ ꝓnunciatione non facta sup ea,impediret̃ ꝓcessus ad vlteriora. ſm Panor.in.d.c.j.col.iiij.de ordi.cogn.ꝑ ꝑdicta vero satis apparet,qḋ ēt qḋ non pronunciet̃ sup arresto nihilominus ꝑt procedi in cā principali. Igit̃ sup emergētibus nō est amplius laborandū,ꝛ hoc vidēs do. Aduocatus(vt arbitror) nihil ad ea q̄ ꝯ̄ dixi respondet,sꝫ iterum alleget regulam ordinis. Dicebam secundo esse casum in cle. vnic.de sequest.possess.ꝛ fruc.ꝛ l.si fideiussor.§.si.ff.qui satisda.cog.rñdet do. Aduocatus.qḋ illa iura loquuntur qñ nihil opponit̃ ꝯ̄ sequestrū,seu arrestum, vnde ipse vellet habere tex.q loqueret̃ qñ aliqd opponit̃ ꝯ̄ arrestum,sed certe illa iura loquunt̃ gñaliter,ergo gñaliter intelligenda iuribus vulgaribus. Scḋo dico,qḋ cle.vnic.loqt̃ qñ sequestrum oppugnabat̃,vt pꝫ in illis verbis si qs aūt sequestrationē hmōi impedire ꝛc. Tertio vellem qḋ do. Aduocatus rñderet,quare sicut pendente lite sup cā principali, pōt perueniri ad arrestū.cur non eꝯ̄† pēdente lite sup arresto,nō possit ꝓcedi in cā principali,si.n.regula ordinis obstaret, ita obstaret in vno casu,sicut ꝛ altero,ꝛ si cāe essent inuicē ꝑiudiciales vnoque casu ꝓcessus sup vna impediret processum sup altera §.ꝑiudiciales.insti.de act.sed reuera indubitati iuris est, ꝙ inuicem se cōpatiunt̃, ꝛ concurrere pñt. Nō obstat illa ꝯsideratio do. Aduocati,in qua vr̃ facere totale fundamētū, qḋ idē libellus fuit ꝓpositus ante arrestū. ꝛ idē libellus postea fuit oblatus scḋo loco,ꝛ ꝯ̄ur scḋo casu,aut est idē iudiciū,ꝛ tūc non potuit libellus ab eo recedere. auc.q semel.C.quo ꝛ qñ iudex,aut si diuersum est iudiciū erit saltē connexū vel attingēs iudicio ꝑpto.iō exceptio ſm eū erit emergens,qꝛ pro rñsione sciendum est qḋ duplex †est libelli oblatio. vna q̄ fit iudici,alter q̄ fit parti,vt ꝑ Abb.in.c.j.de lib.obl. Bar.in fi.rub.C.de in ius voc. Jtē sciēdū est qḋ qs pōt offerre libellū iudici ad varios fines. Primo pro implorando officio iudicis ꝑ securatione crediti.l.j.ꝛ ibi tradit Bar.ff.de iur.om.iud. Scḋo ꝓ vocāda parte ad iudiciū,vt ꝑ Panor. in.d.c.j.col.ij. Jstis sic ꝑmissis,rñdeo ad ꝑdicta,primo,ꝙ libellus primo loco fuit oblatus soli iudici ꝑ iplorādo officio iudicis,qḋ ē iplorandū ꝑ arresto facta narratione crediti sui ꝛ cā pp̄ q̄ petit̃ ipsum arrestum.l.ait ꝑtor.§.si debitorem.ff.de his q̄ fiunt in frau.cred.tradit Jas.insti.de act.§.j. Scḋo loco fuit oblat᷒ parti,vt intelligeret an vellet cedē,vel ꝯtēdere,iuxta.l.j.ff.de eden.ꝛ si vellet ꝯtēdere,litē cōtestaret̃.iuxta.l.j.C.de lit.ꝯte. Et iō auct.q semel.nihil facit ad ꝓpositū,nā qꝛ loqt̃ qñ libellus fuit semel ꝓposit᷒ parti, vt ibi in ꝟbo aduersario cognitis,ꝛ postea vult ab eo discedē totalr̃ qḋ nō cadit in casu nr̃o,qꝛ parti semel tm̄ fuit libell᷒ oblatus, tamen

tamē q̄ dñs Joannes nō discedit ab eo aliqualiter. Jmmo instat expeditionē negocii, tū q̄ ⁊ si bis libellasset, tū ex quo ante litem contestatam obtulisset, non propterea processus ad vlteriora impediret. vt est casus in. l. edita actio. C. de edē. ibi quā emēdari vel mutari posse constat. ergo multo fortius reperi infertur, ēt quod iudiciū īlibello oblato parti non dicitur emergens eo q̄d videatur connexum seu accessoriū. p̄mo ratione eiusdē libelli bis reproducti, qui vt ex p̄missis patet fuit libell⁹ reproductus ad diuersos fines, ⁊ iž iudiciū arresti est accessoriū, non tñ propterea infertur, ergo impedit concursus, imo ꝯtrarium potius vī dicendum, q̄ † accessorium concomitat suū principale. l. cū principalis. de regulis iuris. ff. ⁊ in proposito patet q̄ concurrunt eodem tpe per iura. Ballegata. ⁊ maxime per tex. i. d. clem. vnic. ⁊ tex. in dicto. §. sed neque, vbi iudicium hypothecarie cōcurrit cū iudicio actionis principalis ⁊c. ⁊ ista sufficiant explicata ad clarificādū veritatem huius articuli. Laus Deo.

RESPONSVM III

SEntentia Absolutoria lata super arresto, non parit exceptionē rei iudicate super principali iudicio, quare eodem tempore super vtroque simul ⁊ semel procedi potest, cum vtrunque iudicium diuersum ⁊ separatū esse, diuerse actiones, diuersosq̄ effectus demonstrent. Quapropter sancta atque iusta fuit interlocutoria domini Judicis, a qua inique ⁊ perperam prouocatum fuit.

1. Sententia absolutoria super arresto, non parit exceptionem rei iudicate in iudicio principali.
2. Officium iudicis imploratur ad obtinendum arrestum pro cautione debiti.
3. Ubi plura remedia, pluresue actiones competūt ad diuersa, processus vnius non impedit processum alterius.
4. Cumulatio regulariter est licita, nisi reperiat probibita.
5. Ex seperatis non infertur.

Respon. interpreta.

JUdicio cui non obstat sententia, non obstat litis pendentia. l. sž si ante. de excep. ff. Sententia † autem lata super arresto absolutoria nō parit exceptionem rei iudicate in iudicio intētato pro cōsecutione crediti, vt pž ad oculū. sequitur ergo q̄ super vtroq̄ vcž super arresto, ⁊ super actione cōsecutionis crediti vno ⁊ eodē tpe, simul ⁊ semel, p̄cedi pōt. Sancta itaq̄ fuit interlocutoria do. Judicis, ⁊ inique ⁊ iniuste ab ea prouocatū fuit. ⁊ iž ista clarissimi iuris adeo sint q̄ pudeat insistere, vt tñ satisfaciā do. Joāni de Buzaffis petēti rñderi obiectis ꝯ hanc interlocutoriā. breuibus demōstrabo q̄ pōt simul super vtroq̄ iudicio procedi. ⁊ adducta in oppositū, nihil faciūt ad p̄positū. Et in p̄mis premitto q̄ pro arresto † compeit officiū iudicis, q̄ imploratur pro cautione ⁊ securitate crediti. l. ait pretor. §. si debitorē. ff. de his q̄ in frau. cred. Actio vero ex stipulatu cōpetit p̄ cōsecutiōe crediti, ⁊ aliis ex p̄missis, ⁊ indemnitate de qua in instrō. Hoc sic p̄misso, suppono aliā cōclusionē, vbi plura † remedia, pluresue actiones cōpetūt ad diuersa, p̄cessus vnius non impedit p̄cessum alterius. l. si idē cū eo. ff. de iurisd. om. iud. in casu nrō officium iudicis cōpetit p̄ securitate ⁊ cautione. Preceptū in vim submissi, sž actio ex stipulatu cōpetit p̄ ꝯsecutione, ⁊ sic ad diuersos effect⁹ ferūt p̄posita, ḡ p̄cessus sup vno, nō impedit p̄cedi posse sup altero. Tertio cumulatio † regulariter ē licita nisi reperiat probibita. sž gl. Bar. ⁊ alios in. l. edita. C. de eden. sž in casu nrō nō reperit p̄hibita. ḡ ⁊c. Jmmo dico q̄ ē expresse p̄missa cū possit sequestrū p̄ securitate crediti fieri ēt lite pēdēte. c. fi. de sequest. possess. ⁊ fructu. ⁊ p̄bat. i. l. si fideiussor. §. fi. ibi vel lis fuiē accipiat. ff. q̄ satisd. cog. voluit Sali. i. l. vnic. ver. quero septimo. C. de p̄hib. sequest. pec. Curt. in tracta. de sequest. in. xiij. q̄stio. Nō obstāt allegata in ꝯtrariū. ⁊ p̄mo non obst. l. edita. C. de eden. per q̄ dr̄ q̄ d. Ricarda nō debuit processibus inuolui, q̄ loquit q̄n plures libelli ad idē proponuntur, vel q̄n post litē cōtest. libellus mutat. Nos āt loquimur quando plura remedia inuicē se compatientia competunt ad diuersa, q̄ possunt simul (vt predixi) cumulari. Jtem non obstat dū dr̄ q̄d pronunciandū fuit prius sup arresto tanq̄ super emergenti articulo, q̄ rñdet dupliciter. primo q̄ ista iudicia sunt penitus separata, † vnde vnū non pōt dici incidens vel emergēs q̄tum ad aliud. l. fi. ff. de calum. ad hoc enim vt exceptio dicat emergēs vel incidens opž q̄d emergat, vel incidat i iudicio de quo tractat. c. tuā cū vulgarib⁹. de ord. cog. Scdo rñdet q̄ verū est, si q̄d, siue exceptio emergens sit p̄iudicialis processui, i. si p̄nunciatione nō facta impediret processus ad vlteriora, secus si nō impediret. s̄m Pan. in. c. j. col. iij. ver. sž ꝯclude. de ord. cogn. in casu nostro p̄cessus vnius cāe non impedit p processū alterius, vt. s̄ probaui. ⁊ q̄d stante sequestro possit in cā procedi liquet ēt tonsoribus. cle. vnic. de sequest. poss. ⁊ fruc. Et hec quantū ad iustificandum interlocutoriā dñi iudicis, qui sapienter ordinauit litem esse contestandam.

Circa vero arrestum an fieri potuerit, non est p̄ntis speculationis, q̄ coram alio iudice hec cā discutit, ⁊ instructo processu quid iuris sit opportune discutietur. Laus Deo.

RESPONSVM IIII.

CUm manifeste constet exceptionem refectionis expensarū dilatoriā esse, iō in litis ingressu, ⁊ non post absolutū p̄cessum proponenda erat, merito proponenti nō prodest, q̄ ēt eidem non prodesset, ⁊ si in litis exordio proposita fuisset, s̄m eaq̄ proponuntur, nempe q̄ facto aduersarij domina Firmina Barietona variare ac mutare iudicium coacta fuit, idq̄ iure permittente egit, quare nihil proponi potest cur penam mereatur.

1. Exceptio refectionis expensarum dilatoria est.
2. Exceptio dilatoria frustra opponit post litis ingressum.
3. An liceat in iudicio variare absq̄ expensarum refectione.
4. Quod lege permittente fit, nullam penam meretur.

Respon. interpreta.

SEro Opponit abacularis exceptio refectionis expēsarū rōne mutati libelli, seu verius mutati iudicij. Cū primo fuerit p̄ honestā mulierē do. Ferminā Barietonā intentatū interdictū retinende, ⁊ variando postea proposuerit iterdictū recuperande, seu ꝯdōnē ex. l. municipali, siue ex statuto comitatus, q̄ hmōi † exceptio est dilatoria, vt de se pž, vt vult Bal. in. l. edita. in repetitione perusina. C. de edē. idē Bal. in. l. gnāliter. §. his de presentibus. C. de rebus cred. Fel. in. c. ij. col. fi. de lib. obla. Exceptio † aūt dilatoria frustra opponit post litis igressū. arg. l. ita demū. C. de p̄cur. l. excep. ff. de excep. c. inter monasteriū. de re iudi. si mō videatur processus apparebit hanc exceptionē propositā postquam fuit lis ꝯtestata, post productos articulos, ⁊ sup condōne ex statuto comitatus post factas probationes, ⁊ post completum, ⁊ conclusū p̄cessum, ergo sero opponitur.

Preterea, vbi prius supradicta domina Fermina p̄posuisset interdictū retinende, q̄ tñ fuisset postea lite pendēte sup interdicto vti possidens spoliata licuisset † absq̄ refectione expēsarū variare, ⁊ intētare interdictū recup̄ande, q̄ facto aduersarij fuisset coacta variare iudiciū p̄ tex. in. l. i. §. qs aūt. cū ibi notat. ff. quo. lega. nā quoties post litē ꝯtestatā variat factum p̄missa est variatio, ⁊ mutatio actionis. sž Bar. in. d. l. gnāliter. §. nihil cōe. in. ij. lec. ff. de acq. poss. ḡ non dž varians teneri ad expēsas, q̄ q̄d fit lege † p̄mittēte penā non meret. l. Gracchus. C. de adult. cum sim. ⁊ ita de Bar. in. d. §. nihil cōe. in. ij. lect. quem alij communiter sequuntur.

De executio. rei iudi.

RESPONSVM I

SEntentia gnālis ⁊ incerta i iudicio gnāli admitti posse receptum est, q̄ in executione venit liqdanda, ideo snīa lata vt iura oīa Regie curie p̄cipi solita in castro ⁊ territorio de Barles do. Ludo. perti Rūsa. d. Jo. Fran. Ripai.

nz iu & spectēt de iure iuribus subsistit, licet in executione huiusmodi sententie iura (si iure cōmuni nō cōpetat) veniāt explicāda seu ꝓbāda. Et v̄ba illa exigi possit ab vniuersis & singulis tenētib⁹ possessiones, & hospitia lz copulatiue ꝯcepta sint, tñ cū copula iungaſ in generali subiecto nunc copulat plures qualitates, & in altero tñ verificaſ, quare tenentes possessiones tñ, & hospitia tñ eidē curie Regie teneri inficiari nō pōt.

1 Sentētia generalis & incerta valet in generali iudicio, & in executione liquidatur.
2 Curie regie cōpetūt que de iure cōmuni probatione nō egēt, secus si ex cōsuetudine vel ex conuentione eidem competāt.
3 Quasi possessio iuris exigendi a tenētibus & possidentibus, recte per libros rationum probatur.
4 Inductio in possessionē fundi, & patientia aduersarij tunc requiruntur cum agitur de translatione iuris, & quasi possessionis. secus si de quasi possessione sola agatur, quia tunc sola patientia officio iudicis prestanda venit.
5 Executio auene, & annone debite domino fieri nō debet, nisi cōtra tenentes & possidentes, non contra cōmunitatem.
6 Copula si iungaſ gn̄ali subiecto nō copulat plures q̄litates.

Respon. interpreta.

Stud Iudicium in quo petitum fuit oīa iura regie camere adiudicari & restitui Magnifice do. Ludouice ꝺ auriasono est gn̄ale ſz Mari. de senis. in. c. significātibus. in. xvij. q. ꝓncipali post do. Ant. & alios ibi, de libelli oblati. in iudicio
2 gn̄ali † vz sentētia gn̄alis, & incerta, & in executione fieri dz liquidatio ſz gl. Bar. & alios l. i. ꝗ. ff. ꝺ eden. Bar. in. l. ij. C. ꝺ sent. q̄ sine cer. quanti. vnde restat cōcludēdū qꝺ do. Vicecomes de Cadeyero heres ꝑdicte do. Ludouice eius matris petēs executionē snie, ꝑ q̄ fuit iudicatū, iura oīa q̄ Regia curia pcipere solebat i Castro, & territorio de Barles ptinere, & spectare ꝑdicte. d. Ludouice, & Dionysium vsurpatoiē dictoꝝ iuriū teneri ad restitutionē vna cū fructibus teneaſ ꝓbare, & iustificare, q̄ & qualia sint ista oīa iura, & hoc est expeditum & clarum. ¶ Si modo queraſ, qualiter do. Vicecomes ꝓbabit: rñdet Card. in. c. cū quet enim. in. vij. q. ꝺ offi. ord. quedā sunt iura q̄ cōpetūt regie curie de iure cōi, quedam sunt que competunt de iure consuetudinario, quedam ex conuentione, ea que com
2 petunt de † iure cōi, vt sunt mulctarum exactio, confiscationes, & similia, non exigunt aliquā probationē, sed quo ad ea sentētia mādaſ executioni ipso facto, que vero competunt ex consuetudine, exigunt probationē cōsuetudinis, qua cōsuetudine probata, snia executioni mandatur, et quo ad ea. Que autem competunt lege cōuentionis, requirūt ꝓbationē ipsius cōuentionis. l. ij. ibi ꝓbare potueris C. ꝺ pac. cū simul. reducēdo ꝑdicta ad casum nr̄um, dico. d. Vicecomitē q̄ in executione petit ius exigēdi singulis annis triginta sextaria auene & decē sextaria annone ab vniuersis & singulis tenētib⁹ possessiones & hospitia regia camera dz ꝓbare istō ius spectare Regie curie, q: cōstat Regie curie, tale ius nō cōpetere. ꝺ iure cōi, & hoc et est clarū. Sz dubitatio tota (vt video) cōsistit, an liber archiui sufficiēter probet ius istō exigēdi spectare Regie curie, ita q̄ possit fieri executio ꝯ cōitatem loci de Barles, que se opposuit executioni, & cuius exceptionibus nō obstantibus iudicatum fuit sniam plenarie exequendā esse quo ad oīa iura ꝺ quibus in. d. libro. Pro resolutiōe huius dubitationis, puto aduertēdum qualiter petaſ executio, aut. d. Vicecomes petit executionē iuris, aut facti. i. aut petit se remitti in quasi possessionē iuris exigēdi predictā summam auene, & annone a tenentibus possessiones & hospitia a Regia curia, aut petit effectualiter ipsam summā auene, & annone sibi ꝑstari. Primo casu, q:
3 ex libro cōstat ius istō exigēdi a tenētibus &c. ptinere ad Regiā curiā, & cōsequēter ad. d. Vicecomitē, arbitror † executionē faciēdam, & do. Vicecomitē mittendū in quasi possessionem iuris exigēdi, que quasi possessio est potētia quedā deducēdi ius ipsium exigēdi in exercitiū, ꝯ tenētes predia & possessiones ꝺ Regia curia. ſz Angel. & Imo. in. l. i. ff. ꝺ acq. poss. & si dicatur, qualiter possit mitti in quasi possessionē iuris exigēdi a tenētibus, cū nō cōstet de ꝑsonis tenētibus possess. & hospitia, nec ꝺ ipsis ꝑdiis, & ad acquirēdā quasi possessione iuris incorporalis q̄ exerceaſ, requiriſ inductio in possessionē fundi, & patiētia aduersarij. l. iij. ꝗ. dare. ff. ꝺ vsufru. & l. i. ꝗ. si. ff. ꝺ serui. rust.

ꝑd. Rñdeo q̄ refert, an agaſ ꝺ trāslatione iuris, & q̄si posses-
4 sionis simul, tūc requiriſ inductio in † possessionē fundi & patiētia, ita loquunſ iura preallegata, aut agiſ de translatiōe solius quasi possessionis, vt i casu isto. & tūc sufficit q̄ officio iudicis ꝑmittaſ. d. Vicecomiti vti iure suo exigēdi, & vniuersitas q̄ se opposuit executioni, & succubuit cogaſ patientiā ꝑstare. ſm sen. in. l. iij. in ꝑin. ff. de acq. pos. dicentes q̄ officio iudicis inducit vsus & patientia. Scđo casu nō puto deuenire posse ad
5 executionē facti, i. ad executionem auene, & annone, nisi † ꝯ tenentes possessiones & hospitia a Regia curia, q: illud participiū tenentibus qꝺ est p̄ntis tp̄is demonstrationem facit, ſm Bar. in. l. i. in. vij. q. ff. de ꝯdi. & damon. & ꝑinde est ac si dictum esset q̄ tz, q: participiū resoluiſ in relatiuū & verbū, ſm glo. in cle. i. in verb. dignitatibus. de p̄b. q̄ relatiuum additū verbo p̄ntis tp̄is constet demonstratione facere, probat tex. i. l. Stichum q̄ meus erit. ff. de le. i. & dispositionē restringit. l. cūctos populos. vbi late Bar. & alij. C. de summa. triu. vnde nisi ꝓbetur q̄ vniuersitas teneat aliquas possessiones & hospitia a Regia curia, nō poterit cōpelli ad solōnē dicte auene, & annone. ¶ Circa vltimū dubium, an reqraſ ꝯcursus copulatoꝝ, id est q̄ vniuersi & singuli teneāt possessiones & hospitia copulatiue a Regia curia. videreſ q̄ sic. q: ea est nā copulatiue vt copulata ꝯiūgat, & ea simul vera eē ꝯcludat. l. si hēdi plures. ff. de ꝯdi. insti. maxime qñ poniſ inter duo substātiua, vt in casu nr̄o. ſz Bar. in. l. i. ff. de insti. & iur. & in. l. si ita q̄ ducēta. ꝗ. vtrū. ꝺ reb. dub. ff. Qꝺ ēt in odiosis & penalibus ꝓcedit. ſz gl. in. c. i. in ꝗ. ꝗ. insuꝑ. de re iu. lib. vj. Late tradiſ p Fel. & alios in. c. ij. de rescrip. In ꝯtrū q̄ sufficiat alterū tñ, id est q̄ teneāt hospitia, vel possessiones probatur ex theorica Bald. in. l. i. ff de iusti. &
6 iur. vbi vult q̄ si copula † iūgaſ gn̄ali subiecto, tūc nō copulat plures q̄litates. vnde infert q̄ si fiat legatū doctorib⁹ iuris ciui. & medicine, nō reqriſ q̄ petens legatū sit doctor iuris & medicine copulatiue, ſz sufficit qꝺ i altero tñ sit doctor. Sic ergo in casu nr̄o, q: illa verba ab vniuersis & singulis tenētib⁹ possessiones & hospitia, habēt copulā adiectā gn̄ali subiecto alterum sufficere vr̄, & decis. Bal. seqꝰ Ias. in. d. l. i. in. viij. limit. & Alex. ꝯs. xx. pōderatis q̄ in thema. li. iij. Vel si queraſ an collectiue requiraſ ꝯcursus copulatoꝝ dicerē q̄ sic. Si vero q̄raſ an distributiue reqraſ ꝯcursus copulatoꝝ dicerē q̄ nō ꝑ decl. Bar. i. d. l. i. & ideo si ꝓbeſ aliq̄s tenere hospitia, aliq̄s tenere poss. d. Vicecomes obtinebit. q: & si distributiue copulata similiter ꝯcurrāt. tñ collectiue ꝯcurrūt, qꝺ sufficiat p ꝑdicta.

¶ De verborum obligationibus & prescriptionibus.

RESPONSVM I

Aliter & sine iure agunt Augustinus Maria & fratres ꝺ Becaria, ꝯ do. Octauianū similiter ꝺ Becaria hēdē. d. Luchini, eo q: quōdā do. Luchinū eidē simpliciter obligatū ꝯtendit, cū ipse Luchinus ñ simpliciter, ſz hac. l. ꝑmiserit. s. se curaturū do. Bonifacium vt de mille satisfaceret, & eo deficiēte se soluturū ꝯstituit. Quare ꝑdictū do. Octauianū, quē prescriptionis exceptio. xl. ann. non interrupta defendit, & ꝯ q̄ restitutio nō adminiſ a petitione absoluendū fore nō est q̄ sit inficiaturus, attēto maxime qꝺ idem Luchinus a quo ipse Octauian⁹ cā bz in bona fide decessit.

1 In quacunqz petitione medium concludendi attendi dz.
3 Obligatio de constituta pecunia dicitur accessoria, ideo regulatur ſm naturam principalis.
4 Exceptio prescriptionis. xl. ann. repellit agētē ēt a restitu
ex capite iuste ignorātie, lz secus sit in ꝑscriptione. xxx
5 Mala fides defuncti nocet heredi, ne possit etiam ex p
persona prescribere.

Respon. interpreta.

Clarissime Doctor iudex
do. Octauian⁹
absoluēdus venit a petitis p magni
Mariā, & fratres filr ꝺ becharia ac
iure ꝑ ... & ꝑcessus male agitari, tū ēt rōne

maiori expressione pmittēdū est, q quondā do. Luchinus promisit duo. s. se curaturū q infra quatuor annos d. Bonifortius daret mille. Scdo pmisit q si nō solueret, q solueret de suo. Premitto ēt q do. Luchinus decessit ante cōplectos dictos quatuor annos. ¶ Istis sic pmissis, dico q pdicti do. Augustinus maria, & fratres inepte & nulliter agūt. Nā si prendūt do. Octauianū heredē do. Luchini teneri, qr nō fit curatū, & cū effectu operatū qd do. Bonifortius daret tūc ex defectu inepte petitionis debent succūbere, qr g agūt ex tali stipulatione debēt cōcludere in ɔclusione, qr nō fuit curatū, alr si medium cōcludēdi nō cantet isto mō, petitio nō vz, sz Bar. in. l. inter stipulantē. in pn. ff. de vb. ob. & Ang. in. §. si qs aliū insti. de inuti. stip. sz si inspiciat mediū cōcludēdi in petitione pdictorū dominorū fratrū, mediū concludēdi aliter deducit, qr do. Luchinus pmisit soluere in certo termino, g non recte, neqz rite est ista cōclusio generalis, q mediū concludēdi † in quacūque petitione attēdi dz. c. dilecti. de iudi. vbi Pan. cū simil. Scdo, si predicti do. fratres agūt ex isto capite, qr nō curauerit do. Luchinus q Bonifortius solueret male, & indebite, ac sine actione agūt, qr pmissio ista cōtinet merū fcm pmissoris .l. stipulatio ista habere licere. i pn. & ibi oēs. ff. de vb. obl. Sz pmissio seu obligatio meri facti nō trāsit ad heredes. l. ij. §. itē si in facto. vbi Bar. & alij. ff. de vb. obl. g actio ɔ do. Octauianū heredē dari nō pōt ipsis. d. fratribus. g qr tanq sine actione † experiunt nō debent audiri. l. si pupilli. §. videam⁹. ff. de neg. gest. Si vero agūt ex scdo capite quo conuentū est, q do. Luchinus de proprio soluet, casu quo do. Bonifortius non soluerit, seu satis nō fecerit, dico q ex isto capite agere nō possunt, nec eis aliqua actio cōpetit, & cōsidero q ista obligatio nihil aliud esse pōt qz cōstitutū, qr do. Luchinus casu quo cū effectu nō posset operari q do. Bonifortius solueret, ɔstituit se de proprio soluere, & ista obligatio dr obligatio de cōstituta pecunia, sz qd declarat glo. & oēs. in. §. de ɔstituta. insti. de actio. Sz hmōi obligatio † de cōstituta dr accessoria. l. id qd. ff. de ɔstitu. pecu. g dz regulari sm nām pncipalis obligationis cui accedit. reg. accessoriū nām. de reg. iur. in. vj. Videamus g cui obligationi accedit istud ɔstitutū. & certe cū ipse. d. Luchinus eēt obligatus curare cū effectu q do. Bonifortius solueret, dōm est q obligatio accessoria de cōstituta sequens magis accedere debeat ppriē obligationi, qz obligationi alterius. l. & magis. ff. de solu. Sz qr ista obligatio accedit obligationi pncipali ipsius do. Luchini, q erat qd curaret &c. g dz intelligi sm eius nām, est autē eius nā qd nō trāsit ad heredes, qr fcm pmissoris nō trāsit ad heredes, & si trāsit nō fuit intentata ista via, qr ex medio ɔcludēdi est intētata alia actio. igit &c. Obstat preterea ɔ ipsos do. fratres agētes pscriptionis † exceptio q̄dragita annorū. l. oēs. & l. sicut. C. de pscrip. trigin. vel quadrag. annoꝝ. Nec huic fundamēto obstāt q̄ subtiliter adduxit clarissimus doctor do. Jo. Angel⁹ ɔ, vera & iuridica monita scā p integritatē do. Vicarij. Et pmo nō obstat dum dr, q ex clausula si q̄ mihi iusta cā &c. cōpetit restitutio in integrū aduersus talē pscriptionē ex capite ignorātie, iuxta dictū Bar. in. l. j. §. si qs aute. ff. de min. actionqz pua. qd cōiter approbat, vt late ōndit Fel. in. c. vigilāti. de pscrip. & magis i specie adducit ɔs. Alex. ij. vol. v. vbi ɔsulit heredi creditoris dari restitutionez aduersus pscriptionē pp iustā ignorātiā, qz hz succedēs in ius alterius. qd dcit Bar. in. d. §. si qs āt. & cōis opinionis pallegate pcedit in pscriptione triginta annorū, sz in pscriptione quadraginta annoꝝ nō hz locū decisio cōis, qr aduersus pscriptionē quadraginta annoꝝ nulla daf restitutio ēt ex capite ignorātie. Ita Alex. ɔs. clj. viso themate in fi. & cōsi. clxi. viso processu. vol. ij. Et si dicaf, q Alex. in ɔs. clxix. viso themate. col. pe. dt q cōis opinio est q ɔ pscriptionē q̄dragita annoꝝ ēt daf restitutio ex capite ignorātie. dico q illa ē cōis qñ ecclesia peteret restitutionē. secus si aliqs puatus qr tūc pcedat ɔria opinio, vt nō def aliqua restitutio pretextu ignorantie. Ita p plura subtiliter ɔsuluit Philip. deci. ɔs. xxix. p totū. vbi refert oīa q̄ adduci possent. & qr eius rōnes & iura vidit ipse, id alr nō refero, & istud ponit gladiū ad radicē. & ita ēt ɔsuluit Franc. curti. senior ɔs. pe. col. iij. vbi dt se sepius obtinuisse, & defendisse suos clientulos, ab ista restitutione petita ex capite ignorātie. Scdo, rñdeo prout rñdet pdictus Frāc. in. d. ɔs. pe. col. ij. vt pcedat dcm Bar. qñ ignorātia causata fuit ex aliquo extrinsecus ipedimēto, puta absentie, vel infirmitatis, ita q nō potuissent fratres ipsi pquirere eoꝝ iura. Secus qñ causata fuisset, sine pcederet a supina ignorātia. Tertio rñdet, q pcedit qñ ignorātia est verisimilis, secus qñ aliqua psumptio facit ne militaret ɔ allegātē ignorātiā. Ita Placicus Papien. in for. excep. rei cōuēn. in vb. pscriptionis. Fel. i. d. c. vigilan. col. v. sz i casu nostro, ex quo tutores sciebāt actionem hāc cōpetere ipsis fratribus, & exigerēt partem huius crediti, non est verisimile qd ēt ipsi fratres non intellexerint pdicta, saltem qñ tutores reddiderunt rōnes, nam dōm est quod etiā reddiderint rationes de hac parte crediti exacta, & sic qd tunc saltem deuenerit ad notitiam ipsorum fratrū, & ita est legitima presumptio, ex quo predicti fratres nunquam cōquesti sunt de suis tutoribus. l. j. §. officio. ff de tu. & rō. distrahen. ¶ Itē ex quo predicti fratres sunt prudentissimi, & in rebus suis exactissimam diligentiā habere soliti, non est dōm quod tanto tempore steterint ad habendum notitiam hmōi crediti attento maxime, vt supra dixi, qd istud scire potuerunt ab eoꝝ tutoribus, qui notitiā habebant, & quos cōpellere poterāt actione tutele ad edendū librū rationum. d. l. j. §. officio. ¶ Non obstat vltimo, dū pdictus do. Joā. Angelus p multa vī in effectu concludere quod sicut pp malam fidez do. Luchinus non potuisset prescribere. c. fi. de pscrip. pari mō nec do. Octauianus eius heres, qr mala fides defuncti † nocet heredi vt nō possit ēt ex propria psona prescribere, & ēt late comprobant Mod. in. d. l. Pōponius. §. cū qs ff. de acqr. poss. col. fi. qr h argūm procederet si do. Luchinus tēpore eius mortis fuisset in mala fide. Sz vt multum iuridice do. Vicarius scripsit qñ decessit do. Luchinus ipse non erat in aliqua mala fide. Ideo nulla macula potuit impedire eius heredes, qui ex propria persona prescribere potuerūt. Quod āt decesserit existens in bona fide patet, qr nondum venerat dies obligationis, & facit qr vbi aliqs est debitor, sz nō est in mora nisi interpellet, puta qr obligationi nō est apposita dies, isto casu pōt pscribere, qr non dr in mala fide nisi secuta interpellatione. sz Pan. in. c. q clericis. de for. comp. Fel. in. d. c. fi. col. ij. g etiā ille qui est debitor in diem, vel sub conditione, non dz posse dici in mala fide ante euentum diei vel conditionis, que tacite interpellant. l. si ex legati causa. ff. de vbo. oblig. Et ex istis credo liquere do. Octauianum fore absoluendum a petitis per hos magnificos do. fratres. &c. Laus Deo.

¶ De requir. re. & questio.

RESPONSVM I.

Cum cuilibet accusato innocentiam suam probare liceat de iure communi. Idō dubium non est, quin Robertus Canardi petere potuerit se ad purgandum admitti. Nec eiusdez Roberti fuga cum cum fuerit post accusationem & inquisitionem institutam subsecuta, nullaz presumptionem contra eundem Robertum facit, qr vexationis causa creditur aufugisse. Nec probata fuit fuga seu discessus ex causa homicidij commissi. Potuit namque ex alia causa recessisse, & presertim cum sponte comparuerit, nam per subsequentem & spontaneam comparitionem omnis fuge suspitio purgatur minuscz presumptiones ex aduerso proposite eidez nocent, cum alijs & validioribus, & verioribus adductis presumptionibus elidantur. quare nullo iure torquendus est, nec mulcta pariter pro ficta contumacia imponi de iure potest, que etsi imposita teneat, tamen parte petente reuocari cōtrario quo processit imperio potest, que si non reuocetur, licite ab ea appellatur. nec pena. l. fi. ff. de rer. diuis. idem Robertus tenetur. nam pena. d. l. singularis est contra violantes muros ciuitatis Rome, que cum penalis sit, non extendēda, sed restringenda venit. nec pena imposita transcēdentibus muros, ad egredientem p aqueductū extendit, sz idem Robertus ob violatam foueaz aliqua arbitraria pena veniat mulctād⁹.

1 Accusatus nullo iure summouetur, quominus innocentiam suam purgare possit.
2 An fuga faciat indicium ad torturam, presertim concurrentibus alijs indicijs. & vide. nu. 3. & nu. 8.
4 Suspitio que oritur ex fuga per subsequentem & spontaneaz comparitionem purgatur.
5 Qualisqualis psumptio ex alia psumptione potētiori tollit.
6 Qualisqualis presumptio ex dicto vnius testis tollitur. & vide nume. 9.

7 Transactio alicuius nomine celebrata eidem non preiudicat, nisi illam ratificauerit.

10 Duo testes concordes, ꝛ plene deponentes, ꝛ omni exceptione maiores, destruunt omnes presumptiones contrarias.

11 Uerus contumax de iure mulctari potest, nec mulcta reuocanda venit que indicta fuit.

12 Mulcta pro ficta contumacia imponi non potest, q̄ tamen iposita petenda est reuocari. ꝛ ibi vide aliqua ꝺ reuocatiōe.

13 Dispositio. l. fi. ff. de rerum diui. quia penalis est, extendenda non est extra casum suum.

14 Pena imposita transcendenti muros, non vēdicat sibi locum in eo qui egreditur per foueam factam sub muris.

15 Uiolans foueam aqueductus. s. exeundo per eam de ciuitate arbitrarie venit puniendus.

Respon. interpreta.

IMputatur Robertus Canardi filius. d. Jacobi, dn̄i Loci de Aglerij, Uapincē. diocesis, ꝺ homicidio pꝑpetrato i ꝑsonā Joānis Bocerdi de mēse Septēbri, ꝓxime ꝑterito, i loco Burij. Itē imputat̄ de violatione murorū, q̄ ꝺ cōmisso delicto, seu homicidio aufugisse, ꝛ egressum fecisse p aqueductū desuētē subtus muros dicti loci, ꝛ q̄ dictus Robertus arripuit incōtinēti fugā, fuit citatus tribus edictis, ꝛ ob cōtumaciā, ꝛ cōtēptū ipsius nō cōparentis, nec mādato iudicis parētis fuit mulctatus pena librarum quinquaginta turoñ. Nūc vult dict͏̄ Robert͏̄ purgare cōtumaciā, ꝛ ostēdere eī͏̄ innocētiā. Jdō q̄rit̄, seu dubitat̄ de plurib͏̄, quarū dubitationū resolutio petit̄. Prio dubitat̄, an dictus Robert͏̄ audiēd͏̄ sit, ita q̄ cōstito de innocētia eius debeat p iudicem, q̄ eū tribus edictis citauit, absolui. Scdo, an duo testes deponētes Robertū nō ꝑcussisse occisum, s; ꝓclamasse delictū ꝓhibēdo, ne occisus offenderet̄, deponētesq; ipsum Robertū a casu se reperisse i loco, ꝛ actu cōmissi homicidii habeāt iustificare suā inocētiā, ꝛ tollere ꝑsumptionē subortā ꝯ eū pp fugā, ꝓpterq; dcm̄ occisi, asserētis se fuisse ꝑmo ꝑcussum a dicto Roberto, ꝛ pp trāsactionē initā inter heredes occisi, ꝛ cognatos dicti Roberti, sup dicto homicidio. Tertio, an eo absoluto, mulcta librarū quinquaginta sit i totū annullāda, vel moderāda. Quarto, an cōstito q̄ egressus fuerit locū Burij per aqueductū subtus muros desuētē, debeat puniri pena capitali, iuxta dispositionē. l. fi. ff. ꝺ rerū diui. ¶ Breuiter agēdo, vt cōuenit cuilibet respōdēti de iure. Ad ꝑmū dico admittēdū esse dcm̄ Robertū ad se purgādū, ꝛ ostēdēdū suā inocētiā, vt est casus i. l. j. ꝛ. ij. C. de req. reis. ꝛ i. l. j. ꝛ pen. ꝛ fi. ff. eo. vbi

1 dr̄, q̄ nulla tēporis ꝑscriptione a cause defensione† accusatus summoueat̄. ad idē tex. i. l. diuus. §. fi. ꝛ diuus. ff. ꝺ custo. reo. vbi Bar. dr̄ istud idubitāter ꝓcedere de iure cōi. Cū ḡ nullū ꝑsupponat̄ statutū i ꝯtrariū, stabim͏̄ iuri cōi. Circa secūdā dubitationē, duo discutiēda sunt. Prio an fuga iūcta depositione occisi, ꝛ trāsactione ꝑdicta faciat plenā ꝓbationē, q̄ Robert͏̄ aliud nō ꝓbās possit cōdēnari, vel ad torturā poni. Secūdo, posito q̄ plene ꝓbet vel faciat indiciū ad torturā, an talis ꝓbatio elidat̄ ꝛ tollat̄ p dicta testiū deponētiū i fauorē dicti Roberti. Ad ꝑmū rñdeo q̄ cōis opinio est q̄ fuga faciat

2 indiciū† sufficiēs ad torturā, ꝑm Bar. i. l. j. fi. ff. ꝺ q̄st. ꝛ i. l. lege Cor. ff. ad Silla. ꝛ hāc dr̄ cōem eē sniam dn̄s Fel. i. c. nullus. de ꝑsumpt. ꝛ Jas. i. l. admonēdi. col. lxxij. ff. de iureiu. Et i casu ꝑsenti, q̄ faciat indiciū ad torturā nō vr̄ dubitādū, q̄ cū fuga cōcurrūt alia indicia, vez assertio occisi, attestātis se fuisse ꝑcussum a ꝑdicto Roberto, q̄ defuncti cōfessio ꝛ depositio lz nō faciat plenā nec semiplenā ꝓbationē. l. si qs i graui. §. si qs moriēs. vbi Bar. ꝛ alij. ff. ad Silla. tn̄ facit aliq̄ualē ꝑsumptionē, s; gl. ꝛ Bal. i. l. fi. C. de calū. Soc. ꝯs. v. icip. visis testib͏̄. col. pe. li. iij. accedat alia cōiectura, q̄ fuit visus hora patrati delicti ꝓpe locū homicidij cū ense, pp q̄d presumit̄, q̄ ipse interfecerit, ꝑm Bar. i. d. l. fi. col. pe. Uid. i trac. malefi. sub rub. ꝺ ꝑsump. ꝛ indicijs. ꝟ. sextū indiciū. Soc. i. d. ꝯs. liiij. col. iij. Roborat̄ ꝑmissa ꝯclo ex trāsactione habita p cognatos Roberti cū heredib͏̄ occisi, nā q̄ trāsegit de delicto de q̄ iputat̄, fateri vr̄. l. q̄m ff. ꝺ his q̄ not. isa. ꝛ lz ipse Robert͏̄ nō trāsegerit, ꝛ sic nō possit dici q̄ ipse videat̄ fateri, tn̄ negare nō pt̄, q̄n oriat̄ suspicio ꝯ eū, q̄ nō est verisimile q̄ cognati trāsegissent, si de delicto nō culpabilis eēt. ¶ Premissis nō obstātib͏̄, s; ea q̄ ppo nūt̄ arbitror, ꝑmissas ꝯiecturas et indiciū ad torturā nō facere, dato q̄ Robert͏̄ nihil ꝓbasset i oppositū, ꝛ posito q̄ sufficerēt, dico eas elisas penit͏̄ p ꝓbationes ꝯtrias factas ꝓ parte Roberti. Prio ꝯsidero, q̄ fuga ita demū facit indiciū ad torturā si an̄ criminalē accusationē ꝛ inq̄sitionē reus aufugeret.

3 Sec͏̄† si post, q̄ tūc ꝑsumit̄ cā vexationis euitāde aufugisse. s; Lud. Ro. i. d. l. lege Cor. arg. ei͏̄ q̄d dixit Bar. i. l. miles. §. Socer. p illū tex. ff. ꝺ adult. seq̄t̄ Jas. i. d. l. admonēdi. col. iiij. Fel. i. d. c. null͏̄. vn̄ si Robert͏̄ aufugisset post citationē emanatā, ꝛ cōminatā, fuga nihil ꝓbaret ꝯ eū, s; q̄ i fcō istud dare nō deducit̄ iō trāseo ad aliā ꝯsiderationē. Cōsidero ita q̄ secūdo, q̄ ad h̄ vt fuga ꝓbet, oz q̄ appareat cōcludēter, q̄ Robert͏̄ ex cā dicti homicidij recesserit a loco, alias discessus simplr ꝓbat͏̄ nō ꝓbat, nec facit indiciū ꝯ eū, cū potuerit ex alia cā recessisse. arg. c. cū cōtumacia. ꝺ heretic. li. vj. q̄d admittit Archi. nisi ex alijs indicijs cōuincat̄ discessisse ex cā delicti. ita Archi. i. c. nihilomin͏̄. iij. q. ix. ꝛ Soc. i. d. ꝯs. liiij. col. pe. ꝛ facit q̄ nō ꝓbat h̄ eē q̄d ad h̄ cōtingit abesse. l. nō h̄. C. vn̄ legi. c. i presentia. de ꝓba. Tertio cōsidero, q̄ suspicio q̄ subolit̄ ex fuga

4 purgat̄† p spōtaneā cōparitionē seq̄uētē. l. j. C. de requi. reis. ꝛ ibi Sal. dr̄ q̄ si cā nō liq̄data recessit reus, si reuertat̄ infra annū, vt i casu isto, sufficit q̄ purget se p iurm̄, iurādo q̄ nō ē culpabilis ꝺ tali delicto. Si vero cā liq̄data recessit, tūc oz se purgare p tales ꝓbationes p quas diffinitiue absoluat̄. ꝛ ēt ꝓbatur i. d. c. cū cōtumacia. ꝺ heret. l. vj. vbi si inculpat͏̄ de heresi aufugiat, ꝛ i annū spōte reuertat̄ ad iudiciū, tollit̄ suspicio heresis suborta ꝯ eū ex sola fuga, ꝛ dr̄ Bal. i. l. j. de ser. fugi. q̄ aufugiēs ex carceribus, si spōte redeat nō tenet̄ pena iposita fugiēti de carcere, q̄ nō dr̄ discessisse q̄ h; aīum reuertēdi. i. retro credit̄ ff. ꝺ capti. ꝛ postlimi. reuer. ꝛ lz Bal. dicat si cito reuertat̄, tn̄ i ꝓposito nr̄o dr̄ cito ꝛ optime reuerti, q̄ reuertit̄ infra annū. d. l. j. C. ꝺ req. reis. apparet igr̄ ex ꝑmissis, q̄ fuga nihil ꝓbat ꝯ Robertū, vel q̄ nō cōstat q̄ ex cā homicidij ꝑdicti ipum discesserit, vel vbi cōstaret, dr̄ q̄ vexationis timore sibi iferēde aufugisset, vel tādē omnis suspicio ex noua ꝛ spōtanea cōparitione sublata extitit. Nō ēt obstat depositio occisi, q̄ lz al's faciat q̄lēq̄lē ꝑsumptionē, tn̄ attēta q̄litate tpis, q̄

5 ꝺ nocte dr̄ cōmissum dcm̄ homicidiū i casu isto nullā faceret ꝑsumptionē, imo testis, q̄ dr̄ se vidisse aliquē interfecisse alterū ꝺ nocte, nāliter reprobat̄, tāq̄ falsarius, nisi addat rōnē, q̄ luna lucebat, vel luminaria accēsa aderāt. ꝑm Oldra. Bal. Alex. ꝛ Jas. i. l. si nō spāli. C. ꝺ testa. Ang. i tract. malefi. i gl. i ꝟ. cōparēt dicti inq̄siti. ad fi. obscuritas. n. noctis ipedit officiū oculorū. Preterea (vt. s̄. dixi) assertio occisi nō facit idiciū sufficiēs ad torturā, vt ēt late cōcludit Ale. ꝯs. xiiij. icip. pōderatio narratis. lib. iij. ꝛ C. ꝺ emēd. codi. d. Justi. l. j. i ꝟ. noctis obscuritate. iō dixit magister Cōsule ꝺ facie corpoꝛ hūiꝰq; diē. ꝛ etiā

6 istat† q̄lis q̄lis ꝑsumptio tollit̄ ex dicto vnī͏̄ testis ꝓducti p parte fisci, q̄ dixit, q̄ apparebat ꝑmo aspectu sibi, q̄ Robert͏̄ erat ille q̄ ꝑcuteret dcm̄ occisum, s; cognouit postea q̄ nō erat ille, sicut. n. isti testes ꝑmo aspectu decipiebāt in cognitione dicti Roberti, ita ēt decipi potuit occisus, maxime, vt dixi, attenta noctis caligine, q̄ cuiuslibet visum q̄tumꝰ linceū facile obtundit. Nō ēt obstat q̄ illo sero visus fuerit ꝓpe locū homicidij vadēs cū pede ꝺambulare, q̄ ita demū ex h̄ oriat̄ ꝓbabilis ꝯiectura, si null͏̄ ali͏̄ tūc visus fuerit armat͏̄ i illo loco. s; Ale. i. d. ꝯs. xiiij. Itē vez ē, nisi i illo loco visus eēt ex ꝯsuetudine p illū trāsire s; Bar. i d. l. fi. at i casu isto ꝑsupponit̄ q̄ Robert͏̄ erat solit͏̄ ire p illū locū eūdo ad domū suā. Itē ꝑsupponit̄ adesse illo tēpore plures armatos, ꝛ reptos fuisse i illo loco, imo dr̄ ꝯstare ꝺ homicidio q̄ ꝛc. Nō vniq; obst. trāsactio q̄ ē res inter alios acta, q̄ nihil ꝓbat ꝯ ipsum Robertū, toto ti. C. res inter alios acta. ꝛ pactū vnī͏̄ alteri obesse n̄ oz. l. si vn͏̄. §. an̄ oia ff. ꝺ pac. aliter i p alter n̄ oz imq̄ ꝯdō afferri. reg. si oz. ꝺ reg. iur. ... i facultate cuiuslibet cognati trāsigere sup dlicto, ꝛ trāsigendo aggrauare bonā famā sui cognati, q̄d certe n̄ est admittendū, eo tāto magis, q̄ cognati i casu isto trāsegerūt suo ꝓprio nomie, ꝛ n̄ noie Roberti, ꝛ si trāsegissent ēt noie ipsi͏̄ Roberti,

7 ex q̄ ipse nō† ratificauit trāsactionē n̄ sibi oz ꝑiudicare... lede. ꝺ testi. ꝓpol. cū similib͏̄. Preterea dispō. d. l. q̄ ... trāsigētē videri fateri dlictū, ꝓcedit i criminib͏̄ i q̄b͏̄ ... sigere, vt sup adulterio, ꝛ falsitate. sec͏̄ sup homicidio ... tali crimine lz trāsigere. l. trāsigere. C. ꝺ trāsac. ita ... tract. malefi. ti. ꝺ pacio ꝛ trāsac. i maleficio. co. ... Ad h;, posito q̄ ꝑdicte ꝯiecture ꝛ idicia sufficerēt ...

8 tū illō ꝓcederet† si alr̄ n̄ eēnt elise, ꝛ sublate p ... nes, vez ꝓbatiōes deducte p pte Roberti sum...

apparet ipsius Robertū diffinitiue ab imputatiōe dicti homicidij absoluēdū, ꝗ elidēt & eneruabūt pmissas psūptiōes, qꝛ vna psumptio † & vna pbatio vigētior tollit aliā. l. diu⁹. ff. d̄ in lit. reg. resti. l. nō solū. §. itē q̄ cū vno. ff. de rit. nup. c. literis. de presump. i pposito vltra supra adducta adsunt fortiores pbationes & psumptiones, p parte Roberti. Pria psumptio, qꝛ est vir nobilis, bone vocis, ꝯditionis, & fame, nunq̄ repert⁹ in simili delicto, vt dicūt plures testes, ꝗ i dubio p eo psumit. l. nō oēs. §. a barbaris. ff. de re milita. bona. n. fama & pacifica vita inqsiti minuit indicia & psumptiones, si q̄ possint dici militare ꝯ ipsum. l. iij. §. sz si ex iprouiso. ff. e. ti. & ibi Bar. & Bād. in tract. malefi. i ti. de psump. & indici. ad si. Bal. i. l. j. C. loca. l. l. si. col. si. C. d̄ pba. Alex. i. d. ꝯs. xiiij. & Cepo. ꝯs. ij. & alibi sepe. Scda psumptio, qꝛ obuiauit delicto acclamādo, n̄ acclamatio tollit oēm psumptionē delicti, qꝛ si voluisset ipse occidere, nō clamasset i auxiliū ipsi⁹ occisi. l. j. §. posuisse. ff. ad Sylla. l. itaqꝫ. §. j. ff. ad leg. aql. Cepo. ꝯs. ij. col. iij. ꝗ &c. Tertia psumptio, qꝛ vt i scō psupponit, duo sunt testes cōcorditer deponētes robertū nō pcussisse defunctū, nec opē pstitisse, sz a casu dū homicidiū cōmitteret illac pertrāsisse, q duo plene pbant,

10 † & destruūt quaslibet psumptiones ꝯrias. nec obstat si dicat qd̄ deponūt sup negatiua q̄ sui nā est ipossibilis. l. actor. C. de pbat. c. cū ecclesia sutrina. de caus. poss. & ppti. qꝛ vex̄ si deponerēt sup negatiua nullo loco, vel tēporis termino coartata. secus si deponāt sup negatiua coartata loco & tēpore. l. h̄ in re. & l. l illa. vbi Bar. ff. d̄ v. ob. l. optima. C. d̄ ꝯ. & cōmit. stip. c. tertio loco. d̄ pba. sz h̄ deponūt sup negatiua coartata loco & tēpore homicidij, ꝗ &c. Circa tertiā dubitationē an mulcta possit reuocari. puto distinguēdū, aut Robertus fuit verus cōtumax, qꝛ fuit psonaliter citatus, & isto casu cū fuerit iuridice mulctatus, nō video q̄re debeat reuocari, pt. n. iudex vero

11 † cōtumaci mulctā de iure indicere. l. ij. C. d̄ mo. mulct. l. j. & p totū. ff. si qs ius dicē. nō obtēp. Aut Robertus nō fuit verus cōtumax, qꝛ nō fuit psonaliter citat⁹, & isto casu puto mulctaꝫ posse i totū reuocari, qd̄ pbat sic, mulcta nō pt iponi p ficta ꝯtumacia. l. j. §. si pcurator. ff. si qs ius dicē. nō obtēp. l. cū qd̄ lz ꝯ latitātē possit pueniri ad sm decretū. l. Fulcini⁹. §. qd ꝗ si duas. ff. ex q. cau. i poss. ea tñ ꝯ latitātē nō pt pcedi ad mulctā sm Bar. i. d. l. j. §. si. & ibi exclamat Jas. col. pe. cū ꝗ ꝯ ius fuerit iposita, ꝯcludēdū est oia fore reuocāda. breuiter rñdeo, p-

12 mittēdo qd̄ lz mulcta nō debeat iponi p ficta † ꝯtumacia, nī iposita lz pp authoritatē iudicis, sō ab ea appellādū. l. & i mulctis. C. d̄ appella. habita igr̄ notitia dicte mulcte, petēdū est eā reuocari p iudicē a quo, & q̄tenus nō reuocet̄ īfra tēpora limitata, appellādū est ab ea, alꝰ trāsiret in rē iudicatā. h̄ sic pmisso, dico eā reuocari posse ēt p iudicē a quo, qꝛ mulcta est snia iterlocutoria, sicut bānū, n̄ ā bānū & mulcta eqparāt̄, sz gl. i. l. j. §. ex rescripto. ff. de vēt. inspici. Bar. i. l. illicitas. §. si. ff. d̄ offi. pres. sz bānū dꝫ snia sm Bal. i. l. i. j. col. ii. C. quomo. & quād. iu. outhē. itē mulla. i vltimo no. C. de episc. & cleri. cū alijs authoritatib⁹ cumulatis p Fely. i rub. de re iu. col. pe. q̄ iterlocutoria pt reuocari p iudicē a quo. c. cū cessante. de appella. l. qd̄ iussit. ff. de re iud. & qd̄ mulcta sit iterlocutoria, q̄ pt reuocari p iudicē q eā induxit, pbat̄, qꝛ omnis snia q̄ nō diffinit negotium pncipale, vel aliquā partē ipsius negotij pncipalis substātialē, dꝫ interlocutoria dici habēs vim diffinitiue, & talis pt reuocari, lz piudiciū ipsius nō sit reparabile p aliā sniam diffinitiuā sm gl. in. l. intra vtile. ff. de minori. declarat Alex. i rub. ff. de re iud. & Are. l ꝯs. xx. i q̄st. & causa. l pmo dubio. vbi dt qd̄ illa iterlocutoria dꝫ habere vim diffinitiue, q̄ parat plenū piudiciū sup negotio pncipali, vel aliquo substātiali fundamento ipsi⁹, sec⁹ si sup alio incidēti, vel extrinseco, lz piudiciū illud nō sit reparabile, sz mulcta est hmōi, qꝛ cōcernit cōtumaciā q̄ est qualitas extrinseca a crimine homicidij. de quo agit̄, nec cum eo cōcurrit loco, neqꝫ tēpore, ꝗ est qd extrinsecū a negotio pncipali, sm Bal. i. d. l. & in mulctis. C. de appel. Preterea, dis snia lata ad puniēdā cōtumaciā pt p iudicē a quo reuocari, n̄ ā snia excōicationis, q̄ solū p cōtumaciā infert̄. c. absit. c. certū. xj. q. iij. Abb. in. c. ex tenore. & in rub. de sen. excō. gl. i. c. episcopi. xj. q. iij. pt reuocari p iudicē a quo. c. sacro. vbi Abb. i. iij. no. de sen. excō. & in. c. ex parte. el. j. de v̄bo. sig. ꝗ & mulcta, qꝛ excōicatio & mulcta equiparant̄. d. c. sacro. Pan. in. c. j. de iud. sic ēt pmū decretū in penā & odiū cōtumacis interpositū, pt reuocari p iudicē a quo sm Bar. & cōiter doctores in. d. l. qd̄ iussit. & Bar. in. l. nō vꝫ. j. ff. de iud. Sic etiāz bonorū annotatio in penā delinquentis cōtumacis reuocat̄. d. l. j. C. de requi. reis. & similiter ois interlocutoria q̄ iudicis officio nobili expedit̄, potest p iudicē a quo reuocari, lz habeat vim diffinitiue. l. quāuis. ff. de reb. commu. Bar. & alij in. d. l. quod iussit. Confirmatur, qꝛ iudex ex causa pt mulctam iuridice impositā remittere. l. eos. in fine. C. de appel. l. illicitas. §. si. ff. de offi. psid. cur ꝗ non poterit mulctā iniuste indictam ēt reuocare? Circa quartā dubitationē, an debeat puniri pena capitis pp murorum violationem, nō multum instabo, qꝛ in facto psupponit̄ non fuisse pbatum ipsum Robertum egressum fuisse subtus muros, tñ si probaret̄ dico ipsum non posse puniri pe-

13 na capitis, qꝛ dispositio. d. l. † si. ff. de rerū diui. solū hꝫ locū in eo, qui violat muros ciuitatis Rome, sm Bar. Marti. Sayly. & Albe. de ros. in. d. l. si. & Azo. in summa eiusdem ti. Ang. & Jas. in. §. sancte. insti. de rerum diuis. Bal. in. l. sacra. §. muros. ff. eo. ti. ratio qꝛ cum illa lex sit penalis nō dꝫ extendi extra casum suum. reg. in factum. §. in penalibus. de reg. iur. l. in interpretatione. ff. de penis. & qꝛ ciuitas Rome est priuilegiata in multis, que priuilegia non hn̄t locū in alijs ciuitatibus, & opi dis. l. j. & ibi gl. ff. ad legem Jul. maiesta. & l. iiij. §. si. ff. ad legē Jul. pecul. Sz an saltē Robertus, si pbet̄ egressum fuisse subtus aqueductum, debeat puniri pena arbitraria. doct. oēs i. d. l. si. tenent violanteꝫ muros alicuius castri, vel alterius ciuitatis q̄ Rome puniendum esse arbitrio iudicis. Unde vidēdū est, an trāsiēs subtus muros p foramen ibidem factū ex cā aqueductus, dicat̄ violare muros, & pma facie visum fuit qd̄ sic, qꝛ rō assignata in. d. l. si. ea est. qꝛ non lꝫ aliter q̄ p portas egredi ciuitatem, vbicunqꝫ ꝗ quis egredit̄ per foramē existēs in muris, vꝫ violare muros, cū non liceat p tale foramē exire.

14 ¶ In ꝯriū facit, qꝛ pena iposita † trāscendenti muros non hꝫ locū in eum qui egredit̄ p foueam factam loco murorū. l. desertorem. §. in bello. ff. de re mil. in proposito foramen seu fouea aqueductus repleta aque loco murorū esse dꝫ, ꝗ pena imposita violanti muros, non habebit locum in violante foueā aqueductus. Comprobatur, quia pena imposita frangenti carceres, non hꝫ locū in eo qui aufugit reperto ostio carceris aperto, sm Ang. in. l. verum. ij. in pn. de fur. ff. & in. l. j. ff. de effrac. Jas. in. d. l. admonendi. ff. de iureiur. Non tñ negauerim

15 eum aliqua pena mulctandum † arbitrio iudicis imponenda, qꝛ non egressus per portas, nō tamē tantā dꝫ iudex penaꝫ arbitrari ꝯ violantem foueam aqueductus, quantam arbitrari posset contra violantē muros. arg. d. §. in bello. Laus Deo.

RESPONSVM II.

QUoniam sententia questionis proferri non debet, nisi legitima proposita, ac probata fuerint indicia. Ideo cū in hac questione indicia ex pluribus legitima non sint, tum qꝛ Brunus solus mandatarius pretensus, & criminis socius, nullum penitus indicium facit contra eum qui mandasse dicitur, tum quia de mandato conuincitur ex depositione ancille. Nec ex hoc quod Brunus interrogari potuit, arguere licet quod eius confessio faciat indicium ad torturam, nec ei fides est adhibenda, ne vita cuiusuis probatissimi hominis in manu vnius sceleratissimi viri posita videatur, tum qꝛ idem Brunus & infamis ac reprobe fidei est, aliosqꝫ etiam persone defectus patitur, nec argumenta & coniecture ex aduerso proposita iuuant, nempe quia alijs validioribus coniecturis & argumentis destruuntur, & quemadmodum clauus clauum trudit, ita presumptio presumptionem tollit, male, inique ac perperam iudicatum, bene vero ac legitime appellatum esse respondi.

1 Mandatarius, siue socius criminis non facit indicium ad torturam.
2 Homicidium fuisse per grassatores perpetratum quomodo probetur, & quot requirantur ad probandū huiusmodi homicidium, & vide ibi qui dicantur grassatores.
3 An indicium ad torturam nullum faciant, que delictum principaliter non concernunt.
4 Grassatores nullum faciunt indicium ad torturam contra eum a quo asserunt mandatum suscepisse, & ibi vide quando fidem faciant. nume. 5.
6 Indiciū nullū facit ad torturā vir nō probate fidei, nec omni

exceptiõe maior, & ibi vide d teste vili, paupe, vario, ac ifami.

7 Cõiectura ita cõiecturã excludit, sicut clauus clauũ trudit, & ibi vide nõnullas cõiecturas ex qbus inimicitia tollitur.

8 Coniectura homicidij non oritur nisi ex inimicitia capitali, vel grauissima, & ideo statur super hoc arbitrio iudicis.

9 Cãpo ex nã officii tenet occisores hospitari, & eis victũ pstare.

10 Presumptio exclusiua delicti preualet contrarie, & ibi vide nonnulla de bona fama.

Respon. interpreta.

Ad hec vt Trophimus possit torqueri pp mãdatũ, vel pp homicidiũ, secutũ ob suũ mãdatũ opz q indicia mãdati pcedãt taliter ad torturã. l. j. ff. de qõ. & l. minore. §. fi. l. maritus. ff. eo. & l. fi. C. de falsis. cũ similib9. Nõ vr aũt 3 Trophinũ adesse indicia mãdati sufficiẽtia ad torturã, qr 3 eũ solũ depont dict9 Bruni pñsus mãdatari9, q nullũ vel saltẽ leue indiciũ facit pluribus rõnibus, pmo, qr† mãdatari9 vtpote socius criminis nõ facit indiciũ ad torturã. l. fi. C. de accusa. l. sicuti. & ibi notat Cy. & Saly. C. de qõ. maxime i cã homicidij qd per odiũ cõmittit, & nõ pp vtilitatẽ pcuniarã pncipaliter, quo casu ẽe sm theoricã Bar. i. l. reperi. §. j. ff. de qõ. socius nõ facit indiciũ ad torturam 3 sociũ, & q cõfessio eius q asserit se suscepisse mãdatũ occidẽdi hominẽ nõ facit indiciũ ad torturã 3 eũ q dr mãdasse, firmat Bal. 2s. ccccxxix. an mandatarius. lib. iij. & Pet. de Anc. 2s. xxiiij. visa inqsitione. Decius 2s. dxxxix. lectatus sum. col. iij. vol. j. Nec obstat si dicat h agi de assassinamento, siue de homicidio patrato p assassinos. Iuxta tex. i. c. j. de homic. lib. vj. In quo vr speciale q socius possit iterrogari d cõsocijs & mandatore, sm Bal. in. l. nõ iõ minus. C. de accus. Ang. in tract. malefi. & Sẽproniũ Rodulphi &c. qr negat

2 q sumus i casu. d. c. j. de homici. lib. vj. qr ad h vt dicat † homicidiũ cõmissum p assassinos opz cõstare q mãdator dederit interfectoribus aliq pecuniã p homicidio faciẽdo, sz bar. in. l. nõ solũ. §. si mãdato. ff. de iniurijs. & Bal. 2s. cclvj. quidã. lib. ij. nã illi dicunt assassini q accepta pecunia locãt operas ad necãdos homines. d. c. j. de hac aũt qlitate q Trophinus dederit pciũ sanguinis interfectoribus nullatenus apparet, nisi ex depositione huius Bruni, q i h cõuincit de mẽdatio ex depositione ancille, q dedit p cõteste, q in h dicto Bruni expsse 3dicit, vnde cõstat hoz testimonia reijciẽda esse. c. cũ tu. de testi. l. qfalsa. ff. eo. pterea hec qlitas pbãda fuit testimonio duo-

3 rum, qr ea† q delictũ pncipaliter nõ cõcernũt, sz solũ qlificant, nõ faciũt indiciũ ad torturã, nisi p duos testes pbẽt, sm gl. & Bar. in. l. fi. C. fa. ercis. & Bar. in. l. fi. ff. de qõ. & in pposito firmat Bal. 2s. cclxxxiij. Hectorius de ceuo. ad fi. lib. v. Et vbi essemus in casu. d. c. j. i quo socius pt de socijs interrogari, nõ seqt, q eius cõfessio facit indiciũ ad torturã. Ita formaliter cõcludũt Cy. Oldra. & Ang. in. l. si certus. ff. ad Silla. & Sal. in

4 . l. fi. C. de accu. Pan. in. c. veniẽs. de testi. & i specie in† assassino qd nõ faciat indiciũ ad torturã 3 eũ a quo asserit suscepisse mãdatũ cõsuluit Decius in. d. 2s. clxxxix. col. vj. & lz Petr. de bella. i. d. l. fi. & Pan. i. c. j. de cõfessis. videant 3riũ admittere, mihi tñ opinio Cy. Oldra. Ang. & sequaciũ sp visa fuit verior, ne vita cuiuslibet hominis ẽt pbatissimi posita videat i manu vnius sceleratissimi viri, & qr iura rãtũ modo dñt sociũ criminis in qbusdã casibus specialibus posse iterrogari d socijs, nõ aũt dñt socio dãdã esse fidẽ tãq testi integro & idoneo. Vñ istud cũ lex nõ dicat, intelligam9 q possit de socijs iterrogari, & ei dãda sit tãta fides, quãta de iure dat vni criminoso, quẽ cõstat nõ facere indiciũ ad torturã. c. testimoniũ. de testi. & statim subijciã. Et si dicat, ad qd pdest socios interrogare de socijs, nisi eoz cõfessio pbet, vt idest q pdest & pbat sufficiẽter ad effectus iqurẽdi, seu titulos formãdi 3 cõsocios, nõ aũt pbat ad effectus torquẽdi, sm Ang. & Deci. in locis pallegatis, ceterũ vbi iura admitterẽt, q testimoniũ participis i criminie faceret indiciũ ad torturã, qd cõstat esse falsum. Attamẽ

5 sane istud intelligẽdũ foret, si socius criminis alis sit† testis fidei pbate, qr pbatio q ex torquet a delinquẽte p torturam est suppletoria ad pbationẽ cõsocij criminis, & nõ p se stãs, q ad h vt possit deueniri ad torturã, & sic ad pbationẽ suppletoriã opz q pbatio q a tortura supplẽda est sit semiplena sm Bal. 2s. cclix. vba inqsitionis. lib. j. & Ale. 2s. tiuj. põderans. col. ij. lib. iij. Cõstat aũt dictũ socij criminosi nõ facere semiplenã probationem, qr nõ est integer testis, & omni exceptione maior, prout reqrit ad h vt faciat semiplenã pbationẽ sm Bar. i. l. admonẽdi. ff. de iureiur. & indiciũ ad torturã, sm Bar. in. l. lege Cornelia. p illũ tex. ff. de falsis. Unde posito qd iste Bruni q dr socius criminis esset idoneus testis, non obstãte exceptione societatis, qd vt dixi, falsissimũ est, qr alijs rõnibus cõ-

6 star eũ nõ esse† virũ pbate fidei, & integrũ omni exceptione maiorẽ, dico qd nõ facit aliquod indiciũ ad torturã. Nã ex pductis cõstat eũ esse furẽ & abigeũ, q a testimonio repellẽdus venit. c. super eo. el. j. de testi. Specu. ti. de teste. in §. uẽ q non est pbate fidei. & in §. itẽ excipit q est infamis. Cõstat ẽt eũ esse vilẽ & pauperẽ, q ẽt nõ dr integer testis, & omni exceptione maior, sm Specu. in ti. de teste. §. opponit. §. itẽ qd est artifex. Alb. de Ros. in trac. de teste. sub rubri. qũ testes repellãtur rõne defectus persone. & firmat Alex. 2s. cl. col. ij. lib. v. & And. sicul. 2s. xxxij. col. viij. lib. j. & 2s. xlvij. col. ix. & col. pe. eo. lib. Itẽ cõstat hũc Bruni fuisse & esse variũ & 3riũ, vt ex pmo & scdo. ac repetitis examinibus eius apparet, q nõ pbat. d. l. q falsa. & d. c. cũ tu. de testibus. ex qbus resultat clara cõclusio qd dcm hui9 scelestissimi hois nõ facit indiciũ 3 Trophinũ.

¶ Nec obstat si dicat qd dcm huius Bruni coadiuuat pluribus argumẽtis & cõiecturis vez, in inimicitia q erat inter occisũ & ipsum Trophinũ, & ex eo qd occisores visi sunt eo die comedere & epulari i domo dicti Trophini, sodere cum eo, qr iste cõiecture faciliter remouent 3rijs cõiecturis & argumẽ-

7 tis, sicut† eniz clauus clauũ trudit, ita cõiectura 3iecturã excludit. l. diuus. ff. de in integ. rest. c. literas. de psump. & i pmis cõiectura inimicitie tollit ex reconciliatione superueniẽn. l. iiij. ff. de adimen. lega. & l. antepen. §. Lucius. ff. de lega. ij. cũ cõcordan. & tradit in specie p Bal. in auth. si dicat. C. de testib9. Vt aũt pbata recõciliatio ex dictis plurimoz testiũ asserẽtiũ post habitã rixã & 3ctam inimicitiã occisum fuisse visum conuersari, colloqui, bibere, & comedere, ac se inuicẽ salutare, qui sunt actus amicitie & reconciliationis, vt notat p gl. i. §. fi. Institi. de iniurijs. Itẽ ex lapsu anni, quo facta fuit rixa, psumit remissa iniuria. l. si nõ cõuitii. C. de iniurijs. Itẽ ad h vt ex inimicitia oriat cõiectura homicidij, opz qd sit inimicitia capitalis & grauissima, secus si inimicitia sit orta ex leui offensa, qr ex tali offensa nõ reuocatur legatum. l. iiij. ff. de adi. leg. & multominus oritur presumptio quod pp talem leuem inimicitiam debuerit aliquis hominem interficere, sm Bal. in. d. auth. si di-

8 catur. vbi dicit quod vtrum† inimicitia sit capitalis vel grauissima statur iudicis arbitrio. & est tex. in. c. peruenit. de sen. exco. Uerum inimicitia suborta inter Trophinum & occisũ, ex eo quod occisus pretenderet Trophinum instigasse armigeros, vt hospitarentur in domo occisi, & ex verbis, et rixa inter eos habitis, non potest meo iudicio dici capitalis, nec grauissima, cum non fuerit suborta ex iactura maioris partis bonorum prout videtur necessarium ad hoc, vt inde pp iacturam bonorum dicatur contracta capitalis inimicitia, vt probat text. in. l. fi. versi. iactare molem. C. de reuocan. donatio. & in. §. item pp litem. institu. de excusatio. tutorum. & in. c. frequens. de restitu. spoliatorum. nec pp rixam, vel verba inter eos prolata etiam arbitrarer hanc dici posse inimicitiam capitalem vel grauissimam, cum nulla fuerit personalis offensa. Non. n. eleuatio maiorum, & verborum rixantium prolatio iniuriam facit atrocem. l. item apud Labeonem. §. j. ff. de iniurijs. nec ex persona, loco, vel tẽpore potest dici atrox, vt §. atrocem. & in. §. atrox. insti. eo. Nec eo quod die antecedenti occisores visi fuerũt in domo dicti Trophini bibere, & come-

9 dere, vel otium sodere, qr ex† natura officij caupone, q exercebat. d. Trophinus tenebatur dictos occisores hospitari, & victum eis prestare. l. j. ff. de furt. aduer. naut. caup. stabu. not. per Bar. post gl. in. l. j. ff. naut. caup. stabul. constat e[...] hos occisores venisse ad cauponam. d. Trophini, vt [...] res euntes castrum ad audiendam causam nouam, vt [...] positionibus Bruni & testium examinatorum in proc[...] paret ergo ex h qd hospitati fuerint ea die, in domo [...] phini non potest elici vlla probabilis coniectura m[...] vt caupo eos recipere tenebatur, vnde ex necessitat[...] alia ratione presumitur Trophinus eos recepisse comedisse, & bibisse, & conuersatum fuisse. l. naut[...] tores manere in caupona patiatur. ff. naut. caup. [...]

10 presumptio† preualet 3rie presumptioni, qr est [...] cti, quod in dubio nõ presumitur. l. merito. ff. p[...] si seruus extero emi se mandauerit. lib. iiij. ¶ [...] est quod palam & publice hos viatores in ca[...]

si ad homicidium eos accisset. Ceterum bona fama dicti tro phimi 3 tias coniecturas elidit, & operatur, quod ex coniecturis, & indiciis dubitatis torqueri non possit. Ita Albe. Gãd. in tracta. malefi. sub rub. de presump. & indi. dubi. col. iiij. & Bal. in. l. fi. C. de ꝓbatio. & in. l. j. vbi Iaf. ad fi. C. cõmunia de legatis. Accedat qđ trophimus ꝓcurauit huic bruni capi, & carcerati, tam ꝓ abacta equa, ꝙ ꝓ presenti homicidio, qđ verisimiliter non ꝓcurasset, si eius mandati tale homicidiũ perpetrasset, ex quibus mihi vł bene appellatum, & male iudicatũ.

C Ita iuris esse puto ego Francisc. de Ripa, & in fidem subscripsi, saluo iudicio saniori.

C Laus deo optimo maximo.

C De appellationibus.

RESPONSVM I.

Non sine iniuria do. de Carumbo ab edicto ipsius Baiuli quo cauebatur pro omnium dicti loci salute, ne suspecti de peste recipiant. subditi appellare potuerunt. Nam pro Carumbi costodia ac preseruatione edicta nulla subditi siue custodes facere potuerunt, qꝛ edicta facere iurisdictionis est. Insaniunt igitur qui dñi iurisdictione se vti ac possidere temere asserunt ac defendunt. eos igitur notabili multa officiendos esse non est qui sit negaturus eorum assertis friuolis & inanibus rationibus non obstantibus, ex quibus manifeste constat non iure aliquo, sed summa iniuria appellasse ac experiri.

1 Temere appellantes de iure sunt mulctandi.
2 Edicta maxime penalia decernere, & proclamata facere iurisdictionis est.

Respon. interpreta.

Nos merito Circũueniũt incõmoda, qui spreuerunt cõmoda, quo fit vt appellãtes ab edicto do. Baiuli loci Carũbi, ne suspecti de peste intromittant, qꝛ cõmodũ maximũ negligũt. sanctiq; legẽ contẽnunt, nõ solum penis in

1 edicto nominatis, & insertis puniri debeãt, verũ etiã ꝓpter † temerariam appellationem notabili mulcta condemnandi sunt, & ita fieri debere dicit, & instat procurator fiscalis dicti loci, non obstantibus assertis friuolis, & non militantibus rationibus, immo abusionibus deductis in asserta appellatoria cedula. C Dicũt appellãtes onus custodie ad se spectare, qđ & si idem ꝓcurator posset diffiteri, negare tñ nõ vellet, habeãt igr onus custodie, ad qđ ẽt & cogi, & compelli pñt inuiti, tam captis pignoribus, ꝙ mulcta indicta, habeãt ẽt cõmoda sue custodie, quare si bene & fideliter (vti debẽt) custodiam fecerint, eã horrendam cõtagionis labẽ euitabũt, sꝫ ius faciendi edicta ꝓ custodia, & defensione Carumbi dimittant dño, & eius officiali

2 bus, ad quos spectat iurisdictio, est eniꝫ † iurisdictionis edicta maxime penalia decernere, & ꝓclamari facere. l. si qs id qđ. ff. de iurisd. om. iu. & custodes ac sindicos ꝓhibere ne suspectos intromittãt, neue aliqd accepiẽt, qđ vniuersis vel singulis dãnũ aliquod afferre possit. ad quẽ. n. spectat magis salus Reip. & subditorũ ꝙ ad dñm. l. iij. ff. de offi. pref. vigil. acceptẽt igit reuerenter vtilissimũ & iustissimũ edictũ ꝓ salute carũbi, edictũ ob eo cui cura & cõseruatio ipsius ꝑ dñm credita fuit, nolintq; temerarie sibi vsurpare iurisdictionẽ, nisi forte ipetij aculeos velint experiri. C Proponũt insuper appellãtes se fore in q̃si possessione immemorabili custodiẽdi, suspectos expellẽdi non suspectos intromittẽdi. in qua qdem q̃si possessione manuteneri, & non turbari debuisse ꝓclament. Vana qdem & insulsa exclamatio, vt potiant sua q̃si possessione, si q̃ habẽt, aliud est eniꝫ portas custodire de mãdato & licentia eoꝝ dñi, aliud edicere ne tales intromittãt sub certa pena, primum cõtinet nudũ factũ, secũ vero ius & iurisdictionem hꝫ inclusam. C Iniquitatẽ ẽt edicti exprobrant. Quod Claudiũ virũ (vt aiunt) nobilẽ, educat, & patriciũ, bona, domũ, agros, vineas, oliueta, & centũ nũmorũ milia (si velit) possidẽre in loco Carũbi recipere vetet. leuis sane inigtatis cã, ridicula potius, an ne nobilitas: an

Crassi diuitie tã magnarũ virtũ sunt, vt eas pestis hostilitas aggredi formidet. Negãt preterea, Claudiũ fuisse suspectũ, cũ & si carpẽtoratẽsis ciuitas, q̃ leuiter locis in duob⁹ cõtaminata sit, lõge tñ eius habitatio a cõtagiosis locis distat, seqꝫ celeri pede exemit, & cũ bulletino sariani ad octũ locũ Carũbi ꝓperauit, calũniosa & cõtinẽtia negatio. dñt sane appellãtes clarissimũ iure cõsultũ dñm Andreã virũ certe circũspectũ, bonisq; morib⁹ predotatũ, iudicẽ ordinariũ dicti loci Carũbi, q ab ingressu arcesserint, qꝛ a Carpẽtorate veniebat, glossent suũ cõmẽtũ an eodẽ die, eũdẽ Claudium, eadẽ ex cã pariter arcesserint, an ne eos suspectos tũc habuerint. Sꝫ cur ꝓ deo infra triduũ cessauerit suspitio adducãt, si possint, alias causas, & videãt cur iudicẽ recusant, exterũ admittũt, dicãt q̃re iudicem ꝑ dñm Carũbi admissum eijciãt Claudiũ, ꝓhibitũ itromittũt, q̃ tõrq̃ volũtas sino q̃ insania eos mouerit ꝫ ꝓcepta penalia ꝫ dñi volũtatẽ ꝫ salutẽ reipublic. tã leuiter insurgere & nec satis excogitari pt an grauabũl. Sꝫ vellẽt, vt est in ꝓuerbio, in eoꝝ manu esse clauigero Petro claues, & Michaeli stateras auferre, & rursus ꝓ libito restituere. Credebãt inquiũt postq̃ boletinũ a loco Sariani detulerat suspectũ ampli⁹ nõ esse, ꝓut euẽt⁹ idicauit. at suspect⁹ eẽ poterat, nec suspitio purgata erat. g̃ cauẽdũ fuit credẽdũ poti⁹ edicto & illi parẽdũ q̃ sue irrationabili credulitati. q̃ nec eos excusat, imo poti⁹ instabiles eos esse ondit, q mõ vt suspectũ eijciãt, mõ vt nõ suspectũ itromittãt seu itroducãt. Sũt preterea alie quãpiures suspitiones, q̃ edictũ iustificãt, & q̃ si opus fuerit deducẽtur, potuissentq; ipsis syndicis hominib⁹ exprimi, si ante itromissionẽ dicti Claudij eas petiissent, ꝓut eas petere debuerũt, & si suo sensu viuere, ex qb⁹ ꝯcludẽdũ ẽ appellationi ꝓdicte vti friuole nõ esse deferendũ.

Laus Deo.

RESPONSVM II.

Appellans appellationi sue renũtiare pt inuito appellato, si appellati nõ intersit, & res integra sit, & idõ renũtiet, qꝛ iniustã cãm fouet. Secus si ad expẽsas euitãdas dũtaxat renũtiet. Quare cũ Antardus expensarũ rõne appellationi renũtiauerit, Anselmus de causa hmõi ꝓ suo interesse cognosci recte desiderat, ne in futurũ Antardus de re plene cognita iudiciũ valeat instaurare.

1 Appellans an appellationi sue renuntiare possit inuito appellato. & vide nu. 2.
3 Quoties appellati interest, non obstante renuntiatione appellantis de causa est cognoscendum.
4 Renuncians appellationi, liti cause, & instantie, in dubio censetur renuntiasse, qꝛ iniustam causam fouet.

Respon. interpreta.

1 Licet Sint q velint appellãtẽ † posse renũciare sue appellationi inuito appellato, qñ nõ interest ipsius appellan, hoꝝ nĩ opinio ꝓcedit re integra, & anteq̃ appellatio fuerit introducta & effecta cõis, sꝫ Inno. l. c. ex ptee. el. y. o reicrip. & Io. d ana. i. c. si. col. v. d crim. fal. & Perus. i. c. iterposita. §. ille deniq;. d appel. & idõ nihil ad rẽ facit. l. postq̃ liti. C. d pac. qꝛ ꝓcedit pte acceptãte renũtiationẽ. Itẽ nõ loqr i appellatione iã effecta cõi. Et vbi hoꝝ sñia vera foret, q appellãs possit ab appellatione desistere, & liti & cause renũtiare, qñ ñ iterest appellati. iuxta. d. l. postq̃. & l. dñtitise. d iud. In casu tñ nr̃o iterest Anselmi d Pomerio appellati q ꝓferat tertia sñia, qꝛ dict⁹ Antard⁹ nõ renũtiauit appellationi, liti, &

2 cause ea rõne, qꝛ credat † sentẽtias pmas eẽ iuste latas, sꝫ ad euitãdas expẽsas, vt patet ex istrumẽto oblationis, & depositi, vbi dr̃ q iꝫ pme sñie late sint nulle, nihilominus ad euitãdas maiores expẽsas offert se soluturũ qđ petit. Ex h apparet q nõ renũtiauit simplr & ex cã iustitie, ꝓut reqrit. d. c. iterposita §. ille deniq;. Itẽ apparet q iterest appellati q cõfirmet sentẽtia, ne iste appellãs postea i futurũ ageret ꝯdictione idebiti, iuxta tradita i. l. Iulian⁹. ff. d cõdi. ideb. vel ne obiceret cõpensationis exceptionẽ ꝫ alia, q̃ idẽ Anselm⁹ sibi deberi prẽdit, & sup qb⁹ ẽt litigat. Nã si appellãs soluat metu expẽsarũ, & non qꝛ sit verus debitor, posset sꝫ pretendere soluisse debitum, &

ideo agere, vel excipere, et compensare posset, aut saltem super hoc litem instituere, ideo interest appellati quod confirmentur prime sententie, interest Anselmi non recipere solutionem virtute sententiarum, quas appellans pretendit esse nullas, quia sic indebite reciperet, ut ergo sciat an sint nulle, vel non, interest
3 sua † ut cognoscatur, ergo renunciatio non obstat, quia (ut dixi) opus est quod renuntians ideo renuntiet, quia credat se malam causam fouere, et non ad euitandas expensas duntaxat. In casu autem nostro constat ex protestatione ipsius Antardi quod non renuntiauit, quia malam causam habebat cum adhuc pretendat sententias esse nullas, ergo etc. Fateor autem quod si non
4 appareat de mente ipsius Antardi, quod in dubio † crederetur renuntiasse liti, cause, et instantie, seu appellationi, quia malam causam haberet, et sic quia esset verus debitor, secundum gl. in. l. si mariti. §. si negauerint. ff. de adult. et hoc casu non interest aduersarii in cuius fauorem fit renuntiatio quod feratur sententia. Sed in casu nostro constat clare ex verbis ipsius Antardi, quod non renuntiauit liti, et cause, seu appellationi, quia habeat malam causam. Ideo interest Anselmi appellati quod feratur sententia, ut hoc, ut sciat an capiat tanquam debitum, vel indebitum. per iura et rationes preallegatas. Posset etiam pretendere interesse, ut videatur, an priores sententie ipsum appellatum leserint in aliquo, et ideo in melius reformari. l. ampliorem. C. de appella. Sed quia non vidi sententias non vlterius super tale interesse insisto. Laus Deo, ego Ripa, iur. vtr. doctor, ita iuris esse respondeo, saluo saniori iudicio.

RESPONSUM IIII.

Cum appellatio de iure notorie prohibita nec executionem, nec iurisdictionem iudicis a quo afficiat, merito alimenta adiudicata tradenda veniunt inhibitione iudicis ad quem non obstante.

1 Appellatio de iure prohibita non impediat executionem et iurisdictionem iudicis a quo. et vide nu. 3.
2 A sententia super alimentis de futuro non licet appellare.

Respon. interpreta.

Dubitatur an appellatio a sententia lata super alimentis de futuro secuta inhibitione iudicis ad quem impedire habeat executionem sententie et videtur quod non,
1 nam appellatio † de iure prohibita non impedit executionem, neque suspendit iurisdictionem iudicis a quo. c. non solum. in princi. ibi exceptis casibus in quibus iura post sententiam prohibent appellare, de appel. lib. vi. a sententia autem super
2 alimentis de futuro prohibita † est appellatio. l. fi. et ibi Bar. ff. de appel. recip. ergo sequitur conclusio, quod talis prohibita appellatio non impediet executionem. Quod etiam voluit Oldr. in simi. consi. xviii. in tertio dubio.

¶ In contrarium facit, quia iudex ad quem, est iudex in cognoscendo an appellatio sit recipienda, vel reycienda, esto quod iudex a quo illam reiecerit, secundum gl. in cle. vnic. in gl. mag. ad fi. de dolo et contu. videtur quod dominum, quod iudex ad quem possit inhibere ne fiat executio, donec cognouerit an talis appellatio sit de iure prohibita, et propterea reycienda, an vero admittenda, et pro ista conclusione est casus ad literam. in. c. Romana. §. si autem. de appel. li. vi.

¶ Quid dominum, breuiter distinguendum est, aut iudex ad quem inhibuit postquam incepit cognoscere an sit appellatum in casu a iure prohibito, et tunc impeditur executio, aut inhibuit ante, et non tenet talis inhibitio, et propterea non ligantur manus iudicis a quo. ista duo probantur in. d. §. si autem. et ista distinctio. et ille tex. procedit vbi dubitari potest an appellatio sit interposita
3 in casu prohibito vel ne secus † si notorie constaret appellationem fuisse interpositam in casu prohibito, tunc nec appellatio, nec inhibitio impedit executionem. c. ut debitus. c. cum sit Romana. de appella. et ita declarat Gemi. in. d. §. si autem. et dicit idem Gemi. in. d. c. non solum. in gl. in verbo, exceptis casibus. quod si sit facta executio, et petatur per appellantem quod reuocetur, quod attentatum appellatione pendente poterit appellatus excipere non esse retractandam executionem, ex eo quia et appellatio, et inhibitio sunt a iure prohibita. et si replicetur quod non constat, poterit triplicare se esse paratum incontinenti istud demonstrare. et hoc modo impediet attentata reuocari, etc. Laus Deo.

RESPONSUM IIII.

Tertius pro interesse suo tribus modis potest in causa alterius interuenire post sententiam latam. s. aut prosequendo appellationem interpositam, aut propriam appellationem instituendo, aut comparere potest ad executionem impediendam. Verum cum appellatio Do. de molendos deserta fuerit, non possunt Do. de Sadone desertam appellationem prosequi, et presertim cum eandem appellationem ipsi Do. de Sadone non ratificauerint intra tempora requisita, ideo executionem sententie impedire non poterunt. Qui nobiles de Sadone si propriam appellationem instituant possessionem contentiosi prati tam a Domino Bartholomeo Olonio, quam ab ipso Do. de molendos intrepide vendicabunt.

1 Quot modis post sententiam latam tertius comparere possit.
2 An appellans pro recipiendis apostolis coram iudice a quo, tertio comparere teneatur.
3 Accessorium sequitur naturam principalis.
4 Tertius adherens appellationi alterius pro interesse suo nihil petere potest, sed sibi licet causam defendere, et ibi vide de iuribus tertij. nu. 5. et. 6.

Respon. interpreta.

1 Tertius pro suo interesse post latam sententiam, tribus † modis potest comparere. Primo, ut prosequatur appellationem interpositam per condemnatum. l. a sententia. §. idem rescripsit. ff. de appella. Secundo potest comparere appellando ab ipsa sententia, et propriam appellationem prosequendo. c. cum sup. de re iud. l. si perlusorio. §. 1. ff. de appella. Tertio, potest comparere ad impediendam executionem sententie. l. a diuo Pio. §. si sup rebus. ff. de re iud. videtur quod Nobiles de Sadona audiendi sint, volentes pro suo interesse prosequi appellationem interpositam per maledos condemnatos. Nec obstat si dicatur quod appellatio est deserta, quia condemnatus eam non introduxit, et propterea non videtur quod amplius Domini de Sadone eam prosequi possint, quia respondetur, quod condemnatus non potest preiudicare iuri iam acquisito ipsis de Sadono ex prosecutione quam inchoarant ante desertionem, secundum Bar. in. d. l. idem rescripsit. et Pan. in. d. c. cum sup. col. pe. Nec dicatur quod ante prosecutionem inchoatam per dominos de Sadone erat appellatio deserta, cum appellans non comparuerit in termino tertio loco sibi assignato ad recipiendos apostolos, quia idem Maledos bis comparuit, seu eius procurator in termino, quod satis fuit, nec tene-
2 tur † tertio pro apostolis recipiendis coram iudice a quo se presentare, secundum glo. communiter approbatam in clem. quamuis. de appel.

¶ Premissis minime attentis, arbitror dominos de Sadone non esse audiendos eo modo quo comparent, videlicet ad prosequendam appellationem interpositam per Maledos, quod probo a sufficienti partium enumeratione, aut. n. tempore, quo ad prosequendam huiusmodi appellationem venerunt, appellatio erat deserta, aut non, primo casu res clara est, quod non sunt audiendi, quia tertius debet prosequi appellationem in eo statu in quo reperitur, ideo si sit nulla appellatio, eam vt validam non potest prosequi. l. cum vnus. ff. de bo. aut. iud. poss. si sit deserta eam non poterit facere renuntiare. secundum Bal. in auth. hodie. C. de appel. Non dubium est, quia si appellatio est inutilis appellantibus etiam inutilis esse debet tertio venientibus ad eam prosequendam, cum veniat pro suo interesse, tanquam adminiculum et accessorium ad audiendum appellantem. et quod est inutile in princi-
3 pali, non debet prodesse in accessorio. l. eos. C. de vsur. reg. cum sim. de reg. iur. et hanc rationem assignat Oldr. in cons. u. vbi sunt due portiones, vel ratio clarior potest assignari, quia sup non ente, non edificatur. l. si. ff. de vsufru. c. cum Paulus. 1. 1. q. 1. Secundo casu, si domini de Sadone inchoarunt suam prosecutionem ante desertionem, etiam puto eos non esse
4 audiendos. ad quod ostendendum premitto, quod tertius adherens appellationi alterius pro suo interesse, non potest petere aliquid sibi adiudicari, sed solum potest causam defendere, et condemnatum tueri, ad effectum ne sententia lata, contra reum sibi preiudicet. secundum Bal. in. d. authen. hodie. ad finem. et sententia ferenda erit in personam appellantis, et non tertij, quia cum eo lex fuit inchoata, secundum Jmo. in. d. c. cum sup. hoc sic premisso infero, quod Do. de Sadone non possunt prosequi hanc appellationem, et si eam prosequi possunt, non tamen eorum persecutio posset impedire executionem contra appellantem in eius preiudicium propter non introductionem, et non prosecutionem, appellatio deserta remansit. Primum quod non possit causam prosequi probo multipliciter. Primo, quia ad hoc ut tertius possit adherere et prosequi appel-

appellationẽ alterius, oportet q ipsam † appellationẽ ratificet infra terminũ datũ ad appellandũ ſm Bal. i. d. auct. hodie. Ale. in addit. ad Bar. in d. l. perlusorio. no. gl. i. c. vt circa. in §. et si qui aliqui. de elect. l. vi. Rota decis. cxxviii. i nouis. Nõ cõstat aũt qd do. de Sadone nec adheserint, nec ratificauerint appellationẽ in termino dato ad appellandũ. imo post desertionẽ appellationis (vt presupponit) ad prosequẽdũ appellationẽ hanc venerũt. ĝ ec. Scdo, qz articuli exhibiti p dominos de Sadone fuerũt reiecti in cã principali, et a reiectione appellatũ, q appellatio deserta remãsit, vnde ad producẽdũ eosdẽ articulos nõ sunt amplius audiendi, qz tenent prosequi cãm appellationis in eo statu in quo est. vt. ãditi. si vẽtũ ad prosecutionem, iure tertii regulat ſm iura principalis, ſm Lap. et Petr. de Ancha. in cle. cõstitutionẽ. p illũ text. de elec. qd maxime verũ est, si tertius sciebat cãm agi, qz tũc acta ita sibi sciẽti preiudicant, sicut sniã, ſm Pan. Imo. et alios in. d. c. cũ super. tũc aũt do. de Sadone sciebat cãm agi, qz sollicitatorẽ ad omnia instruẽda cõstituerat, vt patet in processu pme instãtie, vbi procurator maledos petiit terminũ ad loquendũ cũ sollicitatore dominoruz de Sadone instructo de hmõi lite. Tertio, vt ãditi prosequẽs appellationẽ alterius nõ pt petere aliquid sibi adiudicari. Sz si velit aliqd sibi adiudicari, oz ipse tertius appellare, et propriã appellationẽ prosequi, vnde non video qualiter do. de Sadone prosequẽdo appellationẽ alterius possint petere qd declaret. no. Bartholomeũ dominũ cecidisse pp dationẽ i emphyteosi a iure suo, q habebat in prato de quo agit, insup et si nob. de Sadone p suo interesse admitti deberẽt ad prosecutionẽ huiusmodi appellationis, tñ nõ possũt impedire executionẽ fieri ꝯ maledos nõ prosequẽtẽ suã appellationem. vt signanter determinat Imo. in. d. c. cũ super. i. iiij. no. vbi facit diũ an tertius prosequat propriã appellationẽ, an prosequat appellationẽ alterius cõdẽnati. pmo casu † tertius pp suã appellationẽ pt impedire executionẽ. secũdo casu vbi prosequit appellationẽ alterius, tũc si appellãs nõ prosequat suã appellationẽ, ꝯ eũ oz fieri executio, nõ obstãte qd tertius velit cã prosequi, et maxime qz si do. de Sadone bonũ ius foueant secuta sniã ita poterũt possessionẽ prati obtinere a dicto Bartholomeo, sicut ab ipe maledos, quo casu nõ oz impediri executio iuxta tradita p Bar. et alios i. l. a diuo Pio. §. si. sup rebus. ff. de re iud. La° Deo.

RESPONSUM V.

Cum instrumentũ de consensu partium cãcellatum et annullatuz nullã prorsus nec in iudicio, nec extra fidẽ faciat, merito ex eo incarceratio valida obtineri nullo iure potuit. quare incarceratione obtenta per do. de Bellis super cancellato transactionis instrumẽto de eorũ cõsensu tanq ex inefficaci causa ꝯ Iosue iudeũ impetrata, necnõ a relaxatione dicti Iosue legitime requisita, et per iudicẽ non admissa obstante metu allegato non liquido, nec ante incarcerationẽ (prout iuris est) nõ probato, et qui probatus non probasset, cum altiorem requirat indaginẽ, ac ob inciuili admissione probationũ in fauorem ipsorum de Bellis per iudicẽ emanata, iure optimo ab eodem iudice per eũdẽ Iosue tanquam ex pluribus grauatum recte appellatum esse respondi.

1. Qui ante diem petit, male petit.
2. Instrumentum nullum, nullam meretur executionem.
3. Incarceratio impetrata ex causa inefficacis debiti cancellati et annullati, non tenet.
4. An cancellatio, seu liberatio metu facta valeat ? et ibi vide an coacta volũtas, voluntas sit ?
   Ad factum nemo precise cogitur.
5. Debitor p metũ liberatus si pristinã obligationẽ subire recusset, ex edicto qd metus causa in quadruplũ condemnatur.
6. Metus purgatus dicitur per spontaneam cancellationem subsecutam, seu liberationem.
7. Transactionis commodo priuatur, qui promissa iurata non seruat.
8. Conuentis quis non dicitur contrauenisse, a quibus prius pars aduersa recessit.
9. Quod non est allegatum ante capturam, an possit post allegari ad capture confirmationem.
10. Pro debito non liquido, captura concedi non potest.
    Homo cunctis rebus est dignior.
11. Impetrans capturam quando sit audiendus, et quomodo i stylo curie procedat.

Qui veritas est, mihi viam veritatis aperiat.

Respon. interpreta.

Carceratus proponitur Iosue, qz ante diem conuentum coegit do. de Bellis debitores ad satisfaciendum. Qui † autem ante diem petit, male petit. §. pluris. inst. de actio. et licet venerit dies, non tamen cessit. l. cedere diem. ff. de verbo. sig. Quod autem Iosue egerit ante diem, et sic contrauenerit conuentis, ac transactis, dicitur probatum instrumento cuiusdam transactionis, de quo in actis. et hac ratione iustificatur carceratio.

¶ Pro parte Iosue dicitur carcerationem fuisse per dictos de Bellis iniuste, et inciuiliter impetratam, qz dictum instrumentum transactionis fuit de consensu partium cancellatuz, et ipsi Iudeo satisfactum, et quod virtute instrumenti cancellati, non debuerunt nec potuerunt ipsi Belli impetrare dictã carcerationẽ, cũ † instrumentũ cancellatum nullã mereat executionem. l. inductã. C. de solutio. l. nihil interest. ff. de adimẽdis legatis. Immo tale instrumẽtũ nullã fidẽ facit in iudicio, nec extra, ſm Ioan. And. in additio Specu. in ti. de instru. edi. §. ostenso. in additio. incip. dixit Rolandus, quod veruz est, et si non sit per notarium reipsa cancellatuz, sz a partibus p cancellato habitũ. l. emptor. §. Lucius. et ibi Bar. ff. de pact.

¶ Ex aduerso replicatur quod dicta cancellatio fuit, et est nullius momenti, qz meticulosa, et viribus pcure extorta. Pro parte Iudei replicat, qd hac replicatione non obstante oz relaxari, tũ qz non est liquida, et requirit altiorem indaginem, tũ qz probata nõ releuat ipsos de Bellis. Quibus non obstantibus dñs iudex denegauit relaxare dictum Iudeum, articulos ad verificandam replicationem metus admittẽdo. A quibus qdẽ denegatione, et admissione fuit appellatũ ad Reuerendissimũ dñm Legatum. Ideo qritur an bene vel male fuerit appellatũ. Ego omissis nõ necessariis hincinde argumentis q adduci possent, puto bene appellatũ, et incarcerationem fuisse per iniuriã impetratã a dictis de Bellis, qui sciebãt instrumentũ, cuius vigore ipsam carcerationẽ impetrarunt suo consensu fuisse cancellatũ, qz impetrata fuit ex causa † inefficacis debiti cancellatione obliterati, et acceptilatione extincti, iuribus preallegatis, et aliis notissimis. Non obstat asserta replicatio metus, qz respondetur quod metus replicatio non releuat do. de Bellis ad iustificandam carcerationem rationibus infrascriptis. et Primo, qz † cancellatio, vel liberatio metu facta valet, et liberat debitorem qui metum intulit. l. interpositas. C. de transa. c. Abbas. ext. de his que vi metusve causa fiunt. qz voluntas coacta voluntas est. l. si mulier. §. si metu. ff. eo. tit. dato ergo quod probetur metus, non tamen liberatio, et acceptilatio esset pp ea nulla. Nec obligatio semel extincta vires reassumeret. Et si dicatur qd coactus liberare debitorem, hz actionem quod metus causa, qua mediante potest agere, vt liberatus reponat in pristinã obligationem. l. metũ. §. ex h edicto. ff. eod. Istud non negauerim, sz nihil ad rem facit. Tum qz non potest debitor liberatus precise cogi, vt in pristinam obligationẽ se constituat, qz ad factum nemo precise cogitur. l. si quis ab alio. §. si. ff. de re iudicata. Hinc est qd si debitor † recuset subire pristinam obligationem, edicto quod metus causa condemnat in quadruplũ. d. §. ex hoc edicto. ergo non cogit precise, sed causatiue, si nolit cõdemnari in quadruplũ, tũ qz obligatio semper est extincta et inefficax donec fuerit p sniam repositus debitor in eadẽ obligatione. Ex quibus constat qd inique do. de Bellis impetrauerunt hmõi carcerationem vigore iniuste et inefficacis extincteqz obligationis, in q obligationez non potest dictus Iudeus carceratus inuitus reponi, et vbi posset reponi, nõ tñ legitur repositus, et ante repositionẽ constat non subesse vestigiũ vllius obligationis acceptilatione sublate. Scdo, videt, qd lz exactio debiti fuisset viribus pcure obtenta p dictũ Iudeũ ante diẽ, et ante tps in trãsactione cõuẽtum, nihilominus cancellatio, acceptilatio, et mutua inter ipsos de Bellis, et dictũ Iudeũ, liberatio et quictantia nõ fuit extorta viribus pcure, nec coactione iudiciaria, sz ex spõtanea ipsoz de Bellis volũtate. Vñ p hãc spõtaneã cancellationẽ et liberationẽ subsecutã fuisset purgatus

metus pcedētis exactionis. l. ij. C. de ijs q̄ vi met. ve 'su. fiūt. vbi tex. clar'. Nā cū ipsi do. de Bellis post solutionē (vt ip'i astruūt) coactā liberauerint. d. Judeū a q̄cūq; obligatione, & petierint se quoq; liberari, in i. & uerintq; cassari q̄cūq; instrumenta, certe ratā vīr habuisse solutionē, & coactionē. l. si ob turpē. ff. de cdi. ob turpē cām. Tertio, q: dicti de Bellis non pūt allegare metū quē sibi ip̄si itulerūt. d. l. si mulier. i pn̄ vbi liberta igrata q̄ soluit aliqd, vel pmisit patrone metu, ne i seruitutē reuocet, nō hz actionē qd metus cā, q: ipsa pp igratitudinē hūc sibi metū itulit. Sic ī pposito, q: dicti Belli ingrati date sibi dilationis ad soluēdū virtute trāsactionis non erubuerūt venire aduersus ipsā trāsactionē supplicādo Reueren. dn̄o, & ipetrādo rescriptū sup rescisione. d. trāsactionis, ob qd effecti fuere igrati bñficij recepte dilationis. Jngratus enim est q ouētā violat. l. fi. C. de dona. q̄ sub mo. & a cōmodo
7 † trāsactionis cadit, q pmissa iurata nō seruat. l. si qs maior. C. de trāsac. & licitū fuit, & est ipsi Judeo aduersus trāsacta a dictis d̄ Bellis ipugnata, venire. l. cū pponas C. de trāsac. l. q fidē. ff. eo. ti. c. puenit. de iureiu. Quo fit, vt idē hebreus non
8 dicat † ouenisse ouētis, qbus pus ouenerāt dicti do. d̄ Bellis. l. cū pt. §. liberti. v. ceter. ff. de lega. ij. & ibi not. Bar. & seql Pan. i. c. bone. l. iiij. nota. d̄ elect. Quarto, vbi als daret replicatio metus, q: tū cōstat obligationē cācellatā & extinctā, & nō constat de allegato metu, d; bñ appellatū a denegatione relaxationis, tū q: do. de Bellis sciētes obligationē cui' vigore impetrarūt carcerationē fuisse cācellatā debuerūt deduce-
9 re metū ante capturā, & illū iustificare, q: qd nō est † allegatū ante capturā, nō pōt postea allegari ad cōfirmandā ipsam capturā, q: si non fuit informatus iudex, saltē p informatiuā narrationē captura fuit iniuriosa, iniuriarū āt nulla cōcedit̄ ofirmatio. l. si cū nulla. de re iudic. Jta cōsuluit Bal. os. cccxviij. ista captura. lib. iiij. Tum q: hmōi replicatio metus nō est liquida, & reqrit altissimā idaginē, g̃ nō est admittēda ad ipediēdā executionē cācellationis liquide, fm Bar. i. l. iiij. §. con
10 dēnatū ff. de re iud. Nā p debito † nō liquido, nō pōt cōcedi captura, fm Bal. i. l. apertissimi. C. de iud. & pbat in. l. nemo carcerē. C. de exacto. tribu. lib. x. & satis istud de se patet, q: si ante liqdatiū negotiū nō d; cōcedi captura bonoz. l. meminerint. C. vnde vi. minus est cōcedēda captura psone, que est dignior cūctis rebus. l. iustissime. ff. de edil. edic. Si n nō pōt ocedi captura nisi cōstito de metu, g̃ ēt nō d; cōfirmari anteq̃ cōstiterit. Nā ad iustificādā capturā q̄ cōstat indebite factā, nulla dilatio dāda est impetrāti in penā pteriti facti, id est, iniuste impetrationis. l. fi. §. nullo tēpore. ff. d̄ libe. homi. exhib. p quē ita decidit Lud. Ro. os. cccxx. hec hoz qnq; captura. ad fin. alioqn si daret dilatio ad pbādū instrumēta cācellata, aut eēt meticulosa, aut falsa, aut dolo extorta, & eēt in facultate cuiuslibet ribaldi facere icarcerari quēuis optimū virū, cū quo aliqn̄ ōrit, & tenere eū in carceribus, donec de virib' sue exceptionis ō quietātiā & cācellationē opposite cognitū sit. q̄ nihil ipius, nihil crudelius dici pt. Nec obstat si dicat audiendos esse impetrātes capturā, si post velint fidē facere de debito, vt tota die ex stylo curie fieri videmus, q: aduertendū est
11 † qua rōne fuerit qs carceratus, aut. n. fuit carceratus pp suspitionē fuge, q: forēsis. & tūc fateor stylū nō esse a iure multum alienū, q: fit vt debitor satisdet. l. si fideiussor. §. fi. & l. sciēdū. ff. q satisda. cogan. aut fuit carceratus ad fines vt soluat, vel det, & tūc nō pōt captura iustificari post, nec scā valet, si debitū est incertū, & nō liquidū. Jta declarat Pau. de Cast. os. lxxxix. p planiori declaratione. i. j. vol. Ex qbus mihi vr̄ q: dictus Josue fuerit grauatus dupliciter. Pmo, q: nō fuit relaxatus. Secūdo, q: admissi sunt articuli ad iustificādū iniuriosam & inciuilē capturā, qui nō fuerunt admittēdi ad ipediēdā relaxationem, & qui probati non releuarent. c. contingat. & ibi not. Pa not. & alij de offic. delega. cū solutio concordātib'. Lau' Deo.

De mune. & bono. tam nobi. q̄ cleric.

RESPONSVM I.

Etiam clerici & doctores tenentur subire munera murorum, pontium, fontium, & his similiū, ac que horū loco subrogantur. Ab oneribus vero hospitandi milites, & a collectis hospitationū causa impositis constat clericos & doctores actu legētes immunes esse. Ceteros autē, qui publice non docent, his muneribus obnoxios credidit Bar. Cōprobant Ang. Paulusq; de cast. Et idē visum fuit Taurinen. Parpallie. Ego autē Anch. & Acolto, alijsq; plerisq; odicentibus assentior, modo nō sint modo nomine doctores. Sz monetarij, quos auriacensis Princeps ab omni onere immunes esse voluit, predictis muneribus astringuntur. Nec. n. inferior Princeps quēquā potest in damnum tertij immunem facere. Nec generalis immunitas a muneribus premissis quempiam defendit. Ceterum, monetarij qui monetam actu non cudunt, vel qui magistro monete operas locant, immunitatis priuilegio minime potiuntur,

1 Clerici an aliquid teneantur conferre in collectas?
2 Collecta non imponitur personis clericorum pro rebus.
3 Clerici non tenentur milites hospitari.
4 Collecta iposita aliqbus onerib' realib', aut psonalib', regulatur fm nām onerum, in quorum locum subrogatur.
5 Ecclesia tenetur ad onera refectionis viarum, pontium, fontium, & murorum. 6.
7 Ecclesia tenetur ad solutionem collecte imposite pro redimēda vexatione & incursione hostium. Item pro conseruanda vel liberanda ciuitate a pestilentia. nu. 8.
9 Doctores an teneantur ad solutionem collecte?
10 Excusatur nemo ab oneribus guarnisonum & hospitationū nisi a lege specialiter eximatur.
11 Collecta imposita per adunantiam populi generalem, dicitur onus ordinarium.
12 Inferior a supremo Principe non potest immunitatem alicui concedere in preiudicium tertij.
13 Priuilegium immunitatis a muneribus patrimonialibus, non est cuiusquam momenti, nisi in eo sit adiecta claus. non obstante. & an ea vti possit inferior. nu. 14.
15 Priuilegium eximens a talea, caualcata, & alijs seruitutibus, quomodo sit intelligendum & interpretandum.
16 Inferior imponēs aliqua onera cōitati, detrahere d; de summa, quantū soluerent monetarij exempti ab illis oneribus.
17 Priuilegium concessum propter artem, eatenus prodesse debet priuilegiato, quatenus exercet artem, & an id extendatur ad omnes cudentes. 18. quod limita. nu. 19.

Respon. interpreta.

Ciues & incole ciuitatis Auriace a certis annis citra passi sunt intolerabilia dāna & incredibiles impēsas, pp hospitationes militū, seuiētē pestē, ac pp necessariā murorū, pōtiū, fontiū, viarū, & similiū reparationē, adeo qd coacti fuerint indicere collectas p es & librā. Cōtra q̄ isurgūt nobiles clerici, doctores, & monetarij, se ptēdētes imunes & exēptos ab ipsa collecta. Qua de re qrit̄ iuris rñsum, vt ciuitas sciat, an debeat cedere, vel cōtēdere. Premissa cōsultatio lz vnica videat, tñ hz q̄tuor capita, sicut q̄tuor sunt genera psonaz, q̄ imunitatē habere ptēdūt. Jō distincte pcedā. Circa pmū genus psonaz, vz circa nobiles, rñdet, vt. s. eo. ti. c. iij. l. ij. dub. Circa s̄m videlicet circa clericos, an teneant̄ cōferre † in dictas collectas,
1 istud dubiū pt dupliciter intelligi. Pmo, an teneant̄ p bonis ecclesie, & certū est, qd non. l. itē nulla cōitas. C. de epis. & cleri. & c. nō minus. & c. aduersus. de imu. eccl. Scdo, pt intelligi p
2 bonis patrimonialibus, & idē rñdēdū est, q: collecta nō imponit̄ psonis clericorū p rebus, vt not. p Bar. in. l. rescripto §. sciēdū. ff. de muneribus & honoribus. & p Pan. in. c. j. de cōsue. Alex. os. lxvij. & viso. lib. ij. Et laici nullā hñt auctoritatē in psonis clericorū. c. ecclesia sancte Marie. de cōstitu. vbi Pan. & Mod. maxime Decius inferūt ad casū p̄sentis dubij, cōcludētes clericos gaudere puilegio clericatus, ēt p bonis patrimonialibus, q: psona pncipaliter cōsiderat̄. Et hoc verissimū puto, si hmōi collecta fuisset imposita p metatis, siue guarnisonibus militū, quos clerici nō tenentur hospitari
3 †. l. j. C. de episc. & cle. c. j. de imunit. eccle. l. fi. §. fi. ff. de muneribus & honoribus. Sz si collecta fuit imposita p reparationibus viarū, pōtiū, & murorū, & pp pestē. arbitror clericos teneri, q: hmōi collecta subrogat̄ loco pdictorū onerū, ad q̄ tenet̄ ecclesia, vt statim pbabo. Nā collecta imposita p aliquibus oneribus realibus, vel mixtis, aut psonalibus, regulat̄ fm naturam † onerum in quorum locū subrogat̄, iuxta regulam. l.
4 cum

cum gal. §. iniuriarum. ff. si quis cautio. & ad illam collectam tenent omnes illi, qui oneribus, in quorum locum collecta successit, grauari potuerant, secundum Bar. in. l. i. col. iij. ver. quero ergo utrum C. de mulier. & in quo loco, lib. x. & in. l. iiij. §. actores. ff. de re iudic. Pan. in. d. c. non minus. in fin. de immuni. eccle. Bal. consi. cccc viij. ad euidentiam. lib. v. Ecclesia autem tenetur † ad onera refectionis viarum, pontium, fontium, & murorum. l. ad instructiones. C. de sacrosan. eccle. Et licet Panor. in. d. c. non minus. & consi. iij. lib. i. velit dictam legem ad instructionem esse correctam, tamen Cyn. Jac. Butr. Bart. Bal. Alberi. & Mod. in. d. l. ad instructionem, sunt in contraria sententia, contrarium tenent Inn. Car. & communiter cano. in. d. c. non minus. ¶ Et quod etiam ecclesia teneatur ad collectam † impositam pro faciendis vel reficiendis muris, fossatis, fontibus, & similibus, consuluit Bal. consi. ccc xiij. si de iure communi. lib. iij. Guido Pape decisi. lxxviij. ubi dicit ita fuisse obseruatum tempore suo, quo guerra vigebat inter Delfinum & ducem Sabaudie, & idem tenet Jo. m. firma. tract. de gabel. in. vij. parte. & Cor. consi. lxxij. in hac lib. iiij. & hac ratione dicebant Jac. Butr. Bal. & Moder. in. d. l. ad instructionem. quod ecclesia teneatur conferre in gabellam plaustrorum, que soluitur in portis, pro refectione viarum & idem determinat Bal. in titu. de pac. constant. in. c. j. versi. item collecte. Et eadem ratione ecclesia tenetur ad onera imposita pro aqueductibus purgandis, vel reficiendis secundum Joan. de pla. in. l. ad reparationem. per illum tex. C. de aqueduc. lib. xj. per tex. in. l. ad portus. C. de publ. nam & domus augusta & imperialis celsitudo a constructione & reparatione viarum, pontium, fontium, murorum & similium, non excusatur. l. absit. C. de priuil. do. Augu. ubi Ang. li. c. & l. ij. C. de immu. nemi. conced. lib. x. Et ita etiam decidit Cepol. in tra. seruit. rustico. sub rubric. de seruit. vie. Et generaliter, ubicunque tractatur de vtilitate clericorum & laicorum simul, & eque principaliter, etiam clerici tenentur contribuere, secundum Pet. de anchar. & Ant. de But. in. d. c. non minus inferentes ad aggeres faciendos pro arcenda inundatione aquarum teneri etiam clericos pro rata suorum prediorum, quia commune periculum est, & eque bonum. & ideo dicebat Bar. in. l. nullus. C. de cur. pu. lib. xij. quod ecclesia tenetur ad solutionem collecte † imposite pro redimenda vexatione & incursione hostium, qui volebant patriam depredari, quia talis collecta fuit imposita pro communi vtilitate tam clericorum, quam laicorum. & idem tenet Pet. de anchar. licet de Bar. non faciat mentionem consi. xcvj. super dicto dubio. & Barb. consi. j. lib. iij. & licet aliqui contradicant, Bar. tamen id admittit, quando collecta imponitur propter periculum imminens tam clericis, quam laicis. Ista decisio Bart. communiter tenetur, secundum Jas. in. l. placet. col. iij C. de sacrosanctis eccle. Et eadem ratione dico clericos teneri ad collectam † impositam pro conseruanda vel liberanda ciuitate a pestilentia, quia talis collecta propter communem clericorum & laicorum vtilitatem imposita fuit, & quia pietatem respicit. Nulla enim maior pietas, quam pauperes debiles infirmosque tueri, & patriam subleuare. c. fortitudo. c. non inferenda. xxiij. questione iij. Ibi enim concurrit pietas & communis vtilitas, etiam Panor. qui alias dissentit (vt. iam dixi) modo consentit, quod clerici teneantur, & ita post multa conclusi in trac. de peste. in tit. de remedijs preseruati. contra pestem nouo remedio preseruatiuo. Nec obst. quod laici non possunt grauare clericos, cum nulla in eos habeant iurisdictionem, quia fateor quod auctoritate laici non possunt cogi ad solutionem, sed bene possunt cogi autoritate Episcopi ad consentiendum & contribuendum. arg. c. nullus de iure patro. Et ita tenet Cy. in. d. l. ad instructionem. Panor. in. d. c. non minus. col. fi. Gui. Pape in. d. decisi. lxxviij. Jas. in. d. l. pla. & nullus dissentit. Circa tertium genus videlicet, circa doctores, an teneantur ad solutionem huius collecte. † Ad istud respondeo, quatenus imposita fuit pro reparationibus murorum, pontium, fontium, aqueductuum publici, & pro conseruanda & liberanda ciuitate a contagione, doctores teneri per easdem rationes, quibus clericos conueniri posse demonstraui, sed quatenus imposita fuit pro metatis siue guarnisonibus euitandis, vel sustinendis, non parua videtur dubitatio, que consistit super intellectu. l. medicos C. de profes. & medic. lib. x. ubi Medicis literarum professoribus, & legum Doct. conceditur immunitas ab omnibus oneribus ordinarijs & extraord. & maxime ab oneribus hospitationum, quas nos caualcatas & guarnisones dicimus. Modo queritur, an omnibus legum Doctoribus, an actu solum legentibus, hoc immunitatis priuilegium concessum intelligatur? Bar. ibi respondet, actu legentes dumtaxat hac progatiua honestatos fuisse. Sequitur Pau. de ca. in prima Cod. consti. col. ij. & Thom. Parpa. in reperi. dicte legis placet co. xix. Ang. in. §. item Rome. col. fi. insti. de excu. tuto. quorum fundamentum stat in eo, quod Imperator ibi attestatur se concessisse huiusmodi priuilegium, quo facilius liberalibus studijs & memoratis artibus multos instituant, que ratio concessionis ad legentes tantum adaptatur, secundum eos, ergo ad legentes solos restringenda dispositio, que a ratione regulatur. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de lega. ij. l. regula. §. si quis. ff. de iu. & fact. igno. Contrariam opinionem, quod dispositio dicte legis medicos, procedat generaliter etiam in doctoribus non legentibus tenet Pet. de anchar. in clementina secunda. de magist. & Are. consi. xciiij. respondeo breuiter &c. in princi. & Gui. Pape in. d. decis. lxxxviij. Nec obst. fundamentum Bar. secundum Are. quia ille tex. quatenus loquitur de salarijs prestādis quo facilius multos instituant, non refertur ad doctores legum, nec ad medicos, sed ad professores literarum. Et contra Bartol. recolo me consuluisse in fauorem magnifici do. Joannis Panici doctoris clarissimi, quia ille tex. non solum eximit ab omnibus oneribus literarum professores, sed etiam doctores, ergo etiam eximit doctores non profitentes. Alioquin Imperator superuacue addidisset legum doctores, quia doctores profitentes satis continebantur sub illis verbis, & literarum professores. Item pro hac sententia contra. Bart. & sequaces adduco tex. in. l. j. fi. ff. de mune. & hono. ubi medici & Philosophi, & sic iurium doctores, qui veram sectantur philosophiam. l. j. §. j. ff. de insti. & iur. eximuntur ab hoc munere. nec ille tex. se restringit ad legentes, ergo nec nos restringere debemus. l. j. §. generaliter. ff. de leg. prest. Mouebatur etiam, quia doctores & si non legant, sua tamen doctrina instruunt iudices & clientulos. l. aduocati. C. de adu. diuer. iud. nec vlla ratio subest quare aduocati non etiam immunes esse debeant, qui peregrina negotia ad suas trahunt molestias, vt laboribus subueniant alienis, secundum Cassiodo. quia si vt decet, postulauerint, duriorem melioremque vitam agunt, quam fratres predicatores & mendicantes, secundum Hosti. in proemio sue summe. col. iiij. Et bene facit tex. in capitulo si rector. xliij. dist. & hanc opi. quod dicta lex medicos. sit generaliter intelligenda, visus est amplecti Mat. in notabili. tex. inci. nota quod doctores legum, & Paris in trac. de sindica. in ver. mandauit Rex. Et in eadem persisto sententia, declarando tamen, vt procedat in doctoribus doctis, & qui legendo & postulando multos instituunt vt dicitur in. d. l. medicos. secus in doctoribus solo nomine, qui nesciunt vel nolunt docere arg. l. quod sub pretextu. & quod ibi notat Bar. C. de sac. san. eccle. Et ita declarat Ale. in. l. centurio. col. iij. & ibi nouissimi. col. vij. ff. de vulg. & pupil. Nam priuilegia concessa doctoribus, non competunt doctorellis, qui nesciunt docere, vt probat And. sicu. in proemio. colum. xiij. quod credo verum in priuilegijs concessis propter doctrinam, vt in. d. l. medicos. secus in priuilegijs concessis propter solam dignitatem doctoratus. & ita intellige que scribit Aret. in. c. clerici. col. ij. de iudi. & Feli. in rub. de maio. obe. Quinimmo doctor inutiliter legens, nedum salario, sed doctoratu priuandus est, si aliter nesciat docere, secundum Bar. in. l. ij. C. de profess. & medi. lib. x. Circa quartum genus, videlicet circa monetarios si queratur, an de iure communi sint monetarij exempti a collectis. dicendum est quod non, quia collecte sunt onera patrimonialia, vt per Bar. in. l. j. C. de mu. & in quo loco. & Panor. in. d. c. non minus, a quibus nemo excusatur, nisi expresso iure caueatur l. ij C. de mu. patri. li. x. Et quod monetarij teneantur ad onera patrimonialia, est tex. iuncta gl. in. l. primicerium. C. de fabricensibus. lib. xj. qui vult, quod solus primicerius fabricensium (secundum Joan. de pla. in rub. C. de vete. numi. potestate. eodem libro) habeat priuilegium exemptionis a muneribus personalibus, & facit tex. in. l. eos. C. eod. tit. Si autem queritur, an priuilegium concessum per retro Principes auriacenses mihi exhibitum tribuat immunitatem monetarijs a dicta collecta. Prima fronte respondendum videtur quod sic, quia priuilegium eos eximit ab omni talea & caualcata, ac ab omnibus seruitutibus & vsagijs, ergo etiam ab hac collecta, quia quod totum dicit, nihil excludit. c. solite. de maiori. & obed. l. a procuratore. C. mand. Et quia priuilegium concedit illis immunitatem, qua gaudent monetarij Delphinales, qui sunt exempti a subsidijs Delphinalibus, vt attestatur Guido Pape decisio. cccci j. Sed quid de monetarijs. Sed premissis non obst. contrarium verius esse respondeo, infrascriptis rationibus. Primo, quia huiusmodi collecta subrogata fuit loco onerum reparationis murorum, pontium, via

rum, ⁊ similium, ac propter pestem, a quibus oneribus nemo exemptus est, nec etiã ecclesiastice persone, vt. s. abunde dictũ fuit. Item subrogata fuit in locum oneris guarnisonum ⁊ hospitationum, a quibus nemo excusatur nisi qui a. l. specialiter 10 eximitur. † l. iij. §. eos milites. ff. de muneri. ⁊ hono. l. sunt munera. ff. de vacatio. mune. Nec generalis immunitas ab omnibus oneribus, extendit ad onus hospitandi milites. l. iij C. de muneri. patri. lib. x. Secundo, qr priuilegiũ immunitatis generaliter concessum non eximit priuilegiatum ab oneribus ordinarijs. l. fi. §. pe. ff. de muneribus ⁊ honoribus. lege is qui. ⁊ .l. in honoribus. §. qui muneris. ff. de vaca. mune. Collecta autem imposita per adunantiam populi generalem dicit onus 11 † ordinarium ergo ⁊c. Et ita per hanc rationem determinat Bar. in. l. hi qui. ff. iure immunita. ⁊ in. l. j. C. de superindict. lib. x. ⁊ Parpa. in. d. l. placet. col. fi. Tertio, quia inferior a supremo Principe non potest immunitatem alicui concedere 12 † in preiudicium tertij. maxime reipubli. sm Panor. in. c. peruenit. col. fi. de immu. eccle. ⁊ maxime a muneribus pãtrimonialibus, que consistunt in solo sumptu absque labore corporis, vt est presens collecta. nam priuilegium immunitatis ab oneri-13 bus patrimonialibus, nullius est momenti, † nisi in eo sit adiecta clausula, non obstante. l. euacuatis. C. de decurio. lib. x. in-14 ferior autem non potest vti † clausula non obstante, vt late per dñz Ale. ⁊ Mod. in. l. nemo potest. ff. de legatis primo. ⁊ per Fel. in. c. j. col. j. de rescriptis. Ex hoc bene sequitur, quod inferior non potest a patrimonialibus immunitatem alicui concedere in alterius preiudicium. Non igitur monetarij iure possunt ab hac collecta se excusare, tum quia suum priuilegiũ nõ vendicat sibi locum in oneribus subrogatis loco refectionis murorum, ⁊ similium. Tum, quia non trahitur ad onera ordinaria, tum quia Principes auriacenses recognoscentes superiorem non potuerunt eos eximere in preiudicium aliorum. Ex quo infero, quod quatenus priuilegiũ eos eximit a talea 15 ⁊ caualcata † ⁊ ceteris seruitutibus ⁊ vsagijs, debet intelligi de taleis ⁊ caualcatis ⁊ seruitutibus ꝯcedentibus debitis ⁊ p eos impositis, non de collectis impositis per vniuersitatem pro necessitatibus reipublice, qr nemo credit voluisse ꝯcedere, nisi quod potuit. l. Lucius. §. Imperator. ff. ad municipa. l. prim. §. fi. ff. de administra. rerum ad ciuita. perti. c. a nobis, de sententia excommun. ⁊ taliter debet intelligi, quod inferior, qui 16 imponerat aliqua onera cõmunitati, detrahat † de summa tm, quantũ soluerent ipsi monetarij exẽpti ab illis oneribus sm Jo. an. d. Ant. ⁊ Pan. in. d. c. puenit. ⁊ Pañ. ⁊ Fel. in. c. accedentes. de prescrip. Ulterius posito, qd auriacenses Principes iure potuissent dare monetarijs imunitatẽ ẽt a collectis impositis per ꝯciliũ generale ẽt pro reparationibus meniorũ, esset tñ restringẽda immunitas ad monetarios actu cudẽtes 17 monetã, qr priuilegium concessũ pp artem, † eatenus prodesse dz priuilegiato, quatenus exercet ipsam artem. l. semper. §. negotiatores. §. pe. ⁊ ibi Bar. ff. de iure immu. l. qui sub pretextu. vbi etiam Bar. C. de sacrosan. eccle. nec sufficit qñque cudisse ⁊ artem exercuisse, si modo non vacant artificio, sm Guido. in. d. decis. cccclij. ⁊ verũ dicit, per textũ. in. l. j. C. de collegia. ⁊ nummu. vbi inquit legislator, obuiandũ est nummulariorum fraudibus, qui cum manus non impleant, se tamen alijs muneribus subtrahere conantur. Insuper non omnes cuden-18 tes, sed magister generalis † solum esset immunis, sm eundẽ Guido. decis. cccclij. quid autẽ de magistris. Quod gabella-19 riorum similitudine comprobatur, nam principales † gabellarum conductores immunitate duntaxat perfruuntur, non etiam participes fideiussores, exactoresqz secundum Joan. firmi. tracta. de gabell. in. ij. parte. qõ. xvij.

RESPONSA IOAN. FRAN. A RIPA DE SANCTO NAZARIO SUPER CODICE.

De diuersis rescriptis.

RESPONSVM I

Titio Princeps indulsit, vt litigiosa molendina posset impune distrahere. Quesitũ fuit, an is ea vẽdere potuerit iudici delegato? Ego absq; spãli gratia nõ potuisse rñdi, sed venditio defendit, si noui Principis cõsensu fuerit specialiter approbata. At si Princeps gratiam suaz reuocauerit, contractus irritus erit, non tñ vẽditor litigiosi vitio notabit, ne autoritate rescripti illaqueatus dicat. Qui aũt protestat venditionez rei litigiose pro infecta habere, vbi ius nõ assistat, si rei traditiõe protestatiõis fines trãsgrediat, a pena minime releuabit, a q̃ nec recuperatiõe rei tueri se poterit.

1. Dispensatio facta super vno defectu, non porrigitur ad alios.
2. Dispensatum cum iudicibus vt possint contrahere cuz subditis nunquam censetur per generalem gratiam, sed opus est speciali & indiuidua.
3. Mentionem specialem exigentia, non comprehendũtur sub generali gratia.
4. Iudex cum quibus contrahere possit, & quibus non.
5. Cedens iura sua litigiosa potentiori, hac pena plectitur, vt talia iura in aduersarium transferantur.
6. Protestatio declaratoria in quibus excuset protestantes a delicto. & quando. nu. 7.
8. Princeps nullã fraudẽ dz adhibere in preiudiciũ subditoz.
9. Clausula non obstantibus primis rescriptis, solum operatur quantum ad dispositionem specificatam.
10. Feudatarius qui feudum alienauit irrequisito domino, et quod illud recuperarit, non euitat commissum.

Respon. interpreta.

Ad primum. An licentia obtenta a Principe per Raspalum de alienãdo molendino nõ obstãte litis pendẽtia fuerit sufficiẽs, ita q; potuerit Raspalus vẽdere dicta molendina iudici delegato, corã quo cã ipsorũ molẽdinorũ pendebat? Rñdeo, qd nõ, qr ctra talẽ contractũ obstãt duo vcz vitiũ litigiosi. l. ij. de litig. & defectus ex parte iudicis, qui prohibetur contrahere cuz habentibus litẽ corã eo & aliis subditis l. nõ lz. & l. q̃ officiũ. ff. de contrah. emptio. & l. aufert. §. qd a pside ff. de iure fis. cuz concord. in. Dispensatio [1] aũt facta super vno defectu, nõ porrigit ad aliũ. l. si domus. ff. de seruitu. vrban. pdio. c. ex tuarũ. de autori. & vsu pal. Firmat Old. cons. cxlvij. Factũ tale est. Io. and. in additio. Spec. super rub. q̃liter sint legi. & Bal. in. l. eã q̃. col. viij. C. de fideicõ. & in. l. j. col. pen C. de fur. vbi dt, q; nõ sufficit clausula generalis, nõ obstante. vbi sunt plura obstacula, sz reqrit specialis mẽtio singulorũ, & ad istud propositũ cumulauit Fel. in. c. postulasti. col. iiij. & seq. de rescrip. & Dec. in. c. ad aures. co. vj. eo. tit. Preterea nunq̃ per gñalẽ [2] gratiã censet cum iudicibus [†] dispensatũ, vt possint contrahere cuz subditis, sed opus est speciali & indiuidua grã. l. j. C. de contrac. iudi. ibi, nisi specialẽ nri numinis hoc eis permittentis diuinaz rescriptionẽ habere meruerit & d. l. nõ lz. ibi, nisi specialr hoc [3] eis concessuz est. que n. exigunt [†] specialẽ mentionẽ, nõ cõprehẽdunt in gratia generali, sm gl. in. cle. j. in. ver. & specialiter. de iudi. & Io. and. in. c. j. de excep. li. vj. Et ad hoc plura congessit Ias. in. l. j. col. iiij. & seq. ff. si quis in ius vo. nõ ie. Nec dicat, q; nullus erat defectus in hoc iudice, cũ esset iudex ppetuus, qui nõ prohibet contrahere cũ subditis. l. pside pouincie. ff. si cer. pe. qr quantũ ad Raspalũ forẽsez nõ erat iudex ppetuus, sz dũtaxat quãtũ ad cãz sibi delegatã. Preterea, & si iudex ppetu' nõ phibet contrahere cum subditis generaliter, credo tamen q; prohi[4]beatur contrahere [†] cum his, qui causas agunt coram eo, qr & cum his contrahere prohibent etiaz aduocati. l. quisquis. §. preterea. C. de post. ca. infames. § preterea. iij. q. vij. Nec etiaz obstare vt, si dicat q; iste iudex delegatus nõ cognoscit amplius de cã, sz eius locum tenens, qr cum non subdelegauerit cãm, in totũ, nõ partez nõ desiit esse iudex, sz eius locũtenens cognosceret. Naz poterat hic delegatus quoties voluisset, causaz reassumere, & de illa cognoscere, vt no. in. c. super qõnuz. in prin. de offi. deleg. Si aũt subdelegasset cãm, suo locumtenenti in totũ ãñ emptionez, non crederem eum prohibituz contrahere, cuz nõ esset amplius iudex. d. c. super qõnuz §. porro &c. Ad scdm, an scda gratia habeat prodesse, ita q; conualidet contractus factus cuz. d. iudice. Rñdeo q; sic, qr talis gratia fuit specialis, qua stãte valet contractus. d. l. j. C. de contrac. iud. & d. l. non lz. Nec obstat si dicat, q; stãte inualiditate prime gratie acquisitum erat ius aduersario, qd per scdam gratiã non vr tolli potuisse, cum non posset Princeps auferre penaz semel parti applicatam, sm gloss. & Mod. i. l. ij. C. de in ius vocan. q. n. cedit iura sua litigiosa po[5]tẽtiori, hac pena plectit, & talia iura i aduersariũ trãsferunt. l. fi. [†] C. ne lic. potẽ. Qr ad istud rñdet, q; per alienationẽ reruz corporaliũ litigiosarũ nõ acqrit aliquid aduersario. l. pe. ff. de aliena. iudi. mut. cau. facta. Sz solũ cõpellit emptor restituere rẽ vẽditori, soluta estimatione fisco. l. fi C. de litig. nec ẽ p alienationẽ factã in iudicẽ res vẽdita applicat parti collitigãti. d. l. aufert. §. j. ff. de iure fisci. vnde frustra per prem allegatarius fuisse sibi quesitum. Nõ obstat tex. in. d. l. fi. C. ne lic. pot. qr loquit in cessione actionũ, sm gl. ibi, nos loquimur in alienatiõe rerũ corporaliũ. & ita declarat Azo. in summa. C. de liti. Sz posito q; aliqd ius pti acqsitũ fuisset illicite dispõne legis edite a Principe, potuisset Priceps ipse tale ius auferre, sz Ang. l. l. antiochẽ. ff. de pui. cre. & i. l. Luci'. ff. de eui. & plura ad istũ ppositũ adducit Fel. in. c. q̃ in ecclesiarũ. col. xvj. ver. v. declaratio de consti. Non obstant tradita in. l. fi. C. de in ius voc. qr procedũt in Principe recognoscẽte supiorẽ, vt pz ex doc. Bar. ibi nos vero loquimur in do. Delphino, q in suo Delphinatu tz locũ supremi Principis, q põt ius acqsitum ex legis dispõne auferre cui vult, vt pz ex pdictis. Ad quartũ, an illa ptestatio q; vendõ habeat p nõ facta, vbi ei ius nõ assisteret, excuset contrahẽtes a vitio litigiosi, videret rñdendũ qd sic, qr in his i qb' [6] factũ regulat & modificat ab aĩo, protestatio [†] declaratoria excusat ptestãtes a delicto, sm gl. in. l. i. in ver. nec vi. C. vti pos. p quã ita docet Bar. in. d. l. j. & in. l. nõ soluz. §. morte. col. vj. ver. circa quartũ. ff. de no. ope nun. Contrarius aũt resolutio pẽdet ab aĩo contrahentium. l. j. & ij. C. qñ lice. ab emp. disce. Ergo &c. & ad hoc facit optimũ simile de emphyteota q alienauit rẽ emphyteoticã, si & dũmodo directo dño placuerit. Nã talis ptestatio eũ excusat a cõmisso, qr nõ dicit facta alienatio, si dño nõ consentiat, sm Alb. de ros. in. l. fi C. de iure emphy. & Iac. alua. in. c. j. in prin. de probi. feu. alie. cũ concor. adduc. p Cur. senior. cons. viij. viso instro. Contrariũ vr verius, qr ptestatio contra facto in his, q̃ depẽdẽt a ptãte iuris, non aũt p. partiũ, nihil operat. l. alimenta C. de neg. gest. & c. cum. M. ferra. de consti. non dependet aũt a ptãte partiũ alienare rẽ litigiosam, absq; vitio litigiosi, ergo &c. Nec obst. quum dr, q; ptestatio excusat protestantẽ a delicto in casibus, in qbus factũ regulat ab aĩo, qr procedit qñ animus tollit vitiũ a facto, sicut loqt gl. in. d. l. j. C. vti pos. scz qñ qs ingredit possessionẽ alterius, protestã[7]do q; nõ vult possessorẽ deijcere. secus qñ anim' nõ tollit [†] vitium a facto, vt in casu nro, in quo venditor transtulit dñium & possessionẽ rei litigiose in iudicẽ. Nã animus nõ tollit vitiũ translationis possessionis in alterũ, & iõ si emphyteota, q protestatus est se vẽdere, si dño placuerit, nõ excusat virtute talis protestationis, si rez tradidit emptori, sm Bald. i. c. cumana ver. & pdicta faciunt de elec. & in. c. j. §. hec quoq;. ad fi. de succes. feud. & seqt Fel. q alias autoritates adducit in. c. q̃ in ecclesiarũ. col. xxx. de consti. Refert ergo, an Raspalus trãstulerit possessionẽ molẽdinorũ in emptorẽ, an vero steterit in puris finibus ptestationis sue. Ad tertiũ an p vltimũ rescriptũ fuerit derogatũ primis duobus, qbus concessa fuerat alienãdi facultas ẽt in dictũ iudicẽ, nõ obstante vitio litigiosi. Ista qõ põt dupliciter intelligi. Primo, an Princeps siue eius locũtenens potuerit. Scdo, an derogare voluerit. Ad primũ quãtũ ad effectũ, q; alienatio ñ valeat, rñderẽ Pricipẽ potuisse, sz quãtũ ad hoc, q; cõmissa sit pena litigiosa vel alienãtis in iudicẽ, nõ crederẽ potuisse, ne authoritate rescripti contrahentes illaqueati reperiant. l. j. C. de his, q ven. eta. impe. Alioquin eẽt i ptãte Principis facere qñ vellet impetrãtes gratias contra ius incidere in penas, reuocãdo ipsas gratias pro suo arbitrio, qd est absonum, & crudele dictu, nõ enim dz Princeps fraudem

8 vllaz adhibere in † preiudiciũ subditorũ.ca.per tuas.de don. nec inde iniuriarũ nascẽda est occasio, vnde iura nascunt.l. meminerint C.vnde vi. Ad hm, an voluerit derogare, nõ pos sum dare certũ rñsũ, q: nõ fuit mihi exhibita copia rescripti. Ex his tñ, que presupponunt in narratione facti, arbitror qd voluerit derogare primis in ea duntaxat parte, quatenus per prima rescripta impediri pt, ne iudex cognoscat de causis di ctorũ molẽdinorũ simul cũ cã possessorij, de q̃ in themate. Et illud est, qd pncipaliter mãdat per vltimũ rescriptũ emanatũ
9 cũ clausula, nõ obstãtibus primis rescriptis, q̃ clausula † solũ operat quãtũ ad dispositionẽ specificatã ca. pastoralis. ibi, q̃n tũ ad ea, q̃ specialiter exprimunt. de rescr. Preterea nõ est ve risimile, qd Princeps voluerit derogare primis quãtũ ad ef fectũ, vt Raspalus vẽditor, & iudex emptor icidat i penã ob alienationẽ factã autoritate dictorũ rescriptorũ, q: nõ pot istd facere nec ꝯuenit Principi, vt stãtz dicti Cõcessio ãt Princi pis in dubio restringẽda est, vt id solũ voluerit ꝯcedere, q᷑ iure est prius.l.Lucius.§.Imperator.ibi, cũ ad ea, q̃ mãdari pos sunt volũtatẽ dedisse videaris.ff.ad muni. Ad vltimũ, qd hz duo capita, vcz, an euitabunt pene viri litigiosi, & alienationis in iudicẽ, si iudex in viz dicti pacti resolutiui retro tradiderit molẽdina Raspalo venditori. Ad istud primũ caput rñdeo nõ euitari, q: semel dolũ fecit Raspaldus, cum venderet & tra deret.l.j.§.ii rez.ff.depo.si.nã feudatarius, qui feudũ alienauit
10 † irrequisito domino, etiã qd illud recuperauerit, non euitat cõmissũ.c.j.in tit.quid iuris sit, si vasal.feu.recupe. Et idem in emphyteota dicit Bar.in.l.sequit.§.item Labeo.in fi.ff.d vsucapio. & sequunt communiter docto. teste Ias.in.l.fi.col. antepe C.de iure emphy. & Deci.ꝯsil.dx.in vltimo dubio.

RESPONSVM II.

Appletione iuuanda est concedentis intentio, & ad eum sensum verba trahẽda sunt, qui repugnantiã non admittit, & loquentis potestatem non excedit.

1 Imperator non potest reuocare donationem factam ecclesie.
2 Iura concessa creduntur insolidum ecclesie Arelatensi, a Ludouico Conrado & Federico Principibus, per hec verba, ad ius & proprietatem ecclesie pertineant.
3 Obtinere dicimur, qd iure nro & canonico titulo possidem⁹.
4 Copula equaliter copulat, & eque partes distribuit.
5 Donata Prelato, & successoribus suis, differunt in vsu, a donatis ecclesie.
Locutio indefinita equipollet vniuersali.
6 Confirmatio ꝯfirmat rem prout est, & quid confirmatio.
7 Pro indiuiso verbum, cõionem cuz alio denotat. & que eius vis preterea.
8 Facere nemo presumit voluisse id, q᷑ non poterat.
9 Imperialis maiestatis est, tueri iura ecclesie, non diminuere.
10 Cõfirmatio regaliorũ & pascuorũ archiepiscopi & ecclesie arelatensis per Federicũ facta his verbis sm antiquã & rõnabilẽ predecessorũ concessionem nihil noui inducit, sz antiquaz concessionem approbat.
11 Recedendũ non est a verbis claris adeo, vt interpretationem non admittant.
12 Copula q̃ copulat simplr, dr copulare cã ꝯiungẽdarũ orõnũ sub eodem verbo, non aũt coniungere copulata.
13 Verba sunt ita interpretanda, vt effugiant repugnantiam.
14 Subaudiuio pmittit ad tollẽdã ꝯrietatẽ & absurditatem.
15 Ecclesia, ponitur pro Capitulo, siue clero.

Respon. interpre.

Udouicus Conradus & Federicus diui Pricipes dono dederũt regalia vrbis Arelatẽsis, & totius Archiepiscopatus, necnõ pascua cãpi lapidosi & alia plura Archiepiscopo & ecclesie Arelatensi. deinde Federicus pdictas donationes his verbis cõfirmauit, sm antiquã & rõnabilez pdecessorũ nrorum Regũ & Imperatorũ ꝯcessionẽ, ꝯfirmamus tibi Raymunde, venerabilis Archiepe, & p te tuis successoribus regalia totius dioc. Arelaten. ecclesie, & ipsaz ciuitatẽ, p indiuiso, & plenã iurisdõnẽ i ciuitate in creandis ꝯsulibus ad retinendã ciuitatẽ ad ser uitiũ imperij, & diui Imperatoris, & alia, q̃ ptinent ad iurisdi tionẽ tuã, sicut sunt tolonea, pedatica iustitie, iudei, corda, q̃n tale, farnaria, moneta, portus, stagna, lacus, paludes, flumina & pascua de lapidoso agro, vcz vt de oi fructu & vtilitate, q̃ ex his, q̃ supradescripsimus, poterũt prouenire, ecclesia Arelatẽsis, & tu venerabilis Archiepiscope hẽas & possideas medietatẽ & p te tui successores, eandẽq3 mediã partẽ tibi tuisq3 successo ribus pñti scripto ꝯfirmamus. Querit, an vigore earũ largitionũ imperialiũ integra regalia, & integra pascua spectẽt ad Archiepm, an pro dimidia pte duntaxat. Pro resolutione hui⁹ q̃siti ante oia discutiendũ est, an regalia & pascua prius fuerint p Ludo. Conradũ & Federicũ donata Archiepo insolidũ, vl p parte. Nã si insolidũ donata sint, ꝯstat Federicũ (ẽt si voluis set) nõ potuisse adimere partẽ, & ad se vel aliũ trãsferre, q: ẽt
1 Impator nõ pot reuocare † donationẽ factã ecclesie, sm Inno.i.c.noui.de iudi.nã Impator vinculo iuri pstiti i corona tiõe, tenet iura ecclesie defendere, nõ aũt subuertere.c.j.ð iure iur.in.vj.c.fundamẽta.de ele.eo.li. Nã donata ecclesie, cẽsent donata Deo, a quo auferri nõ pñt. ẽt pp igratitudinẽ Prela torũ.c.verũ.de ꝯdi.appo. & ibi Car. Pan. & alij not. & plene terigi in repe.legis fi.C.de reuo.do.q.lij. & firmat Fel.vbi alia adducit, in.c.ecclesia.S.Marie.col.xxix.de consti. Facit tex. i.l.pfecta.C.de do.que sub mo.& l.velles.C.de reuoc.don. Si primã Ludouici donationẽ inspicimus, ecclã sancti Stephani oia donata legunt. Inqt.n.Ludo. manasses sancte Arelatẽsis ecclesie Archiepũs propinquus nr charissim⁹, potuit Toloneũ, cũ moneta ad ius, & pprietatẽ ecclesie sancti Stephani teneat & ppetuo possideat, & oẽs res quas antecessor suus ab antecessore meo obtinuit pfata ecclesia ppetuo obtineat. Ex q̃bus verbis colligit, qd insolidũ.d.iura fuerunt donata ecclesie.c.ij.de in inte.resti.ibi, ad ius † & pprietatẽ ecclesie Roma ne &c. & c.j §.Hẽres.ibi bonorũ, q̃ in alia deci. obtinere no
2
3 scunt.d fo.cõpe.li.vj. & no.p Arch.in.c.si gratiose.de rescri. eo.li. vbi ꝯcludit, q᷑ idẽ dicim⁹ obtinere † qd iure nro & canonico titulo possidem⁹. Si vero donõnẽ Conradi ꝯtẽplemur ibi, tibi Arelatẽ.ecclesie Archiepiscope, & p te ecclesie tue iã regalia in vrbe Arelaten. & totius tui Archiepatus ꝯcedim⁹. & ibi, tibi iã dico reuerẽd. & Arelatẽsi ecclesie & successoribus tuis ꝯcedimus. vident donata regalia & pascua Archiepisco po pro dimidia, & ecclesie pro altera dimidia, q: copulatiue v triq3 legunt donata, q̃ copula eqlr copulat.l.reos §.cũ in ta
4 bulis.ff.de duo. re. & eque pties † distribuit.l.interdũ.ff.de her. insti.l.si qs Titio.ff.de vsufru.accr. Et si dicat, qd donata pre lato iture plature, cẽsent donata ecclesie, q: qcqd acqrit Prelatus, acqrit sue ecclesie.c.j. & ibi no.d pec.cler. & c. ingrẽdiẽs. eo.tit. Istud nõ negauerĩs. Sz dico qd differẽtia est in vsu, q:
5 donata † Prelato & successorib⁹ suis cẽsent donata ecclesie p vsu ipsius Prelati, sz donata ecclesie itelligunt donata ad oẽs vsus necessarios p seruitijs & necessitatib⁹ ipsius ecclesie.l.ciuitatib⁹. & ibi no.ff.d leg.j. & sic quãtũ ad ius & pprietatẽ regalia & pascua fuerũt donata p Cõradũ ecclesie Arelaten. insolidũ, nõ aũ p dimidia, sz quãtũ ad vsuz dimidia fuit donata ecclesie, dimidia vo Archiepo. Nã cũ Cõradus idefinite & simpliciter donauerit ecclesie & Archiepo sua regalia & pascua cãpi lapidosi, cẽset donasse oia regalia & itegra pascua que sua erãt tpe donationis.l.si ita.ff.de au. & arg.leg.l.seruũ electione §.fi. & l.qd i rerũ.§.si qs post. & ibi no.ff.d le.j. & facit idefinita locutio, q̃ eqpollet vli.l.si plurib⁹.ff.de leg.ij.c.q: circa.de pri ui. si ẽt intueamur ꝯfirmationẽ primo loco factã p Federicũ. ibi, tibi tuisq3 successoribus ꝯfirmamus, & cetera q̃ Romani Reges & Princepes, puincie ecclesie Arelatensi me ꝯcesserũt. Idẽ dõm est, q᷑ supproxime, s. qd oia sunt ecclesie donata, quia
6 ꝯfirmatio † ꝯfirmat rẽ, prout est.l.Aurelius.§.testõ.ff.de li.le. nã ꝯfirmatio nihil aliud est, q̃ iuris prius q̃siti corroboratio, sm Host. in summa de ꝯfirmatiõe vtil. vel inuti. & ꝯfirmatio cõmensurat ad actuz ꝯfirmatũ, sm Bal.in.l.notationes.ad fi.C.de appell. Sz si tenorẽ scdẽ ꝯfirmationis facte p.d. Federicũ diligenter aduertamus, vr dicm qd Archiepo & ecclesie simul non fuerit donata nisi dimidia regaliorũ & pascuorũ. Inqt.n. Federicus, ꝯfirmamus tibi Raymunde venerabilis Archiepe, & p te tuisq3 successoribus regalia toti⁹ diocesis Arelatẽsis & ciuitatẽ ipsaz p † indiuiso. Põdera verbũ, p indiui
7 so, q᷑ cõionẽ cuz alio denotat.l.fine hide §.Lucius.ff.d adm. tut. Sensus ergo Federici vr fuisse ꝯcedere regalia & ciuitatẽ p dimidia. Nã verbũ, pro indiuiso, vr ẽt q̃lificare verbũ, regalia. q: qualitas in orõne posita totã qualificat orõnez.l. iiij.§.

critq3

eritq; differentia. ⁊ ibi Bar.ff.vi bo.rap. Itē subiicit Federi cus,ita vt,vt de oi fructu ⁊ vtilitate q̄ ex his,q̄.s̄.descripsim⁹, poterit puenire,ecclesia tua ⁊ tu venerabilis Archiepe hēas, ⁊ possideas medietatē,eādēq; mediā partē tibi tuisq; successo rib⁹ ꝯfirmam⁹. Ecce verba clarissima,qb⁹ apparet,qḋ nō fuit donata nisi medietas emolumētorū,vnde cū in verbis nō sit ambiguitas,nō ēt vḋ admittēda volūtatis qḋ.l.ille aut ille.§. cū in verbis.⁊.l.nō aliť.ff.de leg.iij. Illa.n.verba,ecclesia tua, ⁊ tu habeas, ⁊ possideas medietatē,clara videnť,qꝛ copula cō iungit ecclesiā ⁊ Archiepiscopū ad vnā dimidiā.l.Titi⁹ ⁊.l. interdū.ff.de here.insti.l.Meuio.⁊ ibi not.ff.d leg.ij. sunt.n. ꝯiuncti re ⁊ verbis,qꝛ eos verborū ⁊ rei cōplexus iungit.l.tri plici.ff.d ṽbo.signi.⁊.l.re ꝯiuncti.ff.d leg.iij.ſ; quāuis ex ṽbis apparere videať Federicū nō voluisse ꝯcedere nisi medietatē, attū aliā puto fuisse eius mētē. Et ad demōstrādū aliā fuisse Federici volūtatē,ꝯsidero plura. Primo ꝯsidero,q̄ nemo p̄

8 sumiť † voluisse facere,qḋ nō poterat.l.Luci⁹ §. imperator.ff. ad muni.ca.a nobis.de sentē.excom.Sꝫ Federic⁹ nō poterat reuocare donationē semel factā ecclesie,⁊ p parte,vt ostēsum fuit,ḡ nō crediť voluisse. Scḋo ꝯsidero,qḋ idē Federic⁹ q iā ꝯfirmauerat donationē regaliū ⁊ pascuorū,integraliter ⁊ inso lidū,in p̄fatione scḋe ꝯfirmationis asserit ad maiestatē impe rialis eminētie pertinere iura ⁊ possessiones ecclesie tueri,⁊ ne prauorū hominū ꝗetudine turbenť,sui priuilegij munimine ro

9 borare. Hec āt exordialis † assertio denotat mētē Federici nō fuisse diminuere iura ecclesie.l.fi.ff.de her.insti.⁊.l.cum hi.in prin.cū ibi no.p Bar.ff.d trāsa. Et tradiť ēt p Bar.i.l.ambi tiosa.ff.d decre.ab ordi.faciē.⁊ p Canoni.in.c.ij.de ele.ꝯtra.p Ale.ꝯs.xix.col.fi.⁊ ꝯs.xlvj.col.ij.ii.j.⁊ alibi sepe. Tertio ꝯside ro,qḋ idē Fed.in.ij.ꝯfirmatione expsse ꝯfirmat Archiepo ⁊ ecclesie Arelatensi regalia ⁊ pascua ſm antiq̄ ⁊ rōnabilē p̄de cessorū Regū ⁊ Imperatorū ꝯcessionē,ḡ ꝯfirmat regalia ⁊ pa scua insolidū ⁊ integraliter, sicut p̄decessorib⁹ fuerūt donata.

10 Illa ēt verba,ſm † antiq̄ ⁊ rōnabilē p̄decessorū ꝯcessionē,ostē dunt mētē Federici fuisse ꝯcedere ecclesie regalia ⁊ pascua,p ut ⁊ quemadmodū ꝯcesserāt antecessores,q integraliter ꝯces serāt.ca.Abbate,d verb.signi.ibi,ſm p̄teriti tpis morē.⁊ ca. examinata.d ꝯfirma.vti.vl̄ inuti. ⁊ tradiť p Rom.ꝯs.cccxxvi. circa ppositā.⁊ facit,qꝛ dispō relata cēseť esse in referēte.l.asse toto.ff.de here.instit.l.oīt p̄tor.§.j.ff de re iudi.l.q testō.ff.de excu.tuto.cū simi. Et si dicaś hec oia esse ꝯsiderāda,vbi res ē dubia,secus vbi ṽba sunt clara,qꝛ tūc a verbis nō est recedē dū.d.§.cū in verbis. Rñdeo,qḋ vis verborū nō tm̄ dꝫ opera ri,vt melior sensus existat.l.fi.C.de hēd.instit.⁊ post.l.cū virū

11 .C.de fideicō.vel aliť rñdeť,qḋ a verbis † non est recedēdū,qñ sunt adeo clara,vt interp̄tationē nō admittāt, Alioquin,si in terp̄tatione possunt recipere,tūc ea ē admittēda,q̄ mēti dispo nētis ꝯueniat,qꝛ verba debēt mēti deseruire.ca.scḋo requis. de appella.⁊ sub iugo mētis eē,⁊ ab ea regulari,ſm Bal.i.c. mādatū.de rescrip.Qḋ āt verba Federici possint interp̄tari,vt voluerit ꝯfirmare ⁊ donare regalia ⁊ pascua isolidū.patet ma nifeste,qꝛ(vt.s̄.dixi) Fede.simplr ꝯfirmauit donationes rega liorū ⁊ pascuorū p predecessores suos factas his ṽbis,ꝯfirma mus tibi regalia ⁊ ciuitatē p idiuiso,itē pascua ⁊c. Ad ṽbū. pro indiuiso.rñdeť.qḋ ad ciuitatē duntaxat referēdū ē,nō ēt ad regalia. Nec obstat,qḋ q̄litas debeat qualificare totā orō nē.d.l.iiij.§.eritq; differētia,qꝛ aduertēdum est qḋ copula,

12 † q̄ plura copulat simplr,nō āt respectu alicuius accidētis,dꝫ copulare cā ꝯiungēdarū orationū sub eo.verbo,nō āt dꝫ ꝯiū gere copulata.l.j.ff.de his,qui no.infa.vbi p̄tor ait infamē eē damnatū furti,vi bonorū raptorū,de dolo,tutelle,⁊ depositi ⁊ pro socio,⁊ tm̄ ad hoc vt incurraś infamia,satis est furti dam natū fuisse,qꝛ copula,siue punctus loco copule repetit princi pale verbū ad singula copulata,ita q̄ tot dicunť orōnes,quot sunt copulata ſm Bar.in.l.j.ff.de iustit.⁊ iur.⁊ ibi ēt allegat tex.in.l.j.ff.de sicca.vnde Fed.per hec verba,tibi regalia ⁊ ci uitatem pro indiuiso ⁊ tolonea,pedagia,flumina,mōtes ⁊ pa scua ⁊c.voluit copulare plura ad effectū ꝯiungēdi sensū pluri um orōnum, vt breuius loqueret,⁊ sic verbū ꝯfirmamus,sub audiendū est ad singula copulata. Unde ſm rectā loquendi normā censenť tot orōnes , quot sunt copulata,vt sit sensus cō firmamus tibi regalia,item ꝯfirmamus ciuitatē pro indiuiso. Quo stante apparet,qḋ qualitas,pro indiuiso,qualificare dꝫ duntaxat suā orationē,⁊ sic ad ciuitatē duntaxat referri dꝫ,qꝛ subaudiendo verbum,ꝯfirmamus.prout est subaudiendū,il la verba ꝯstituunt vnā orationē de per se,dicta.l.j.ff.de infam.

Scḋo rñdeť,q̄ qualitas dꝫ oia p̄cedētia qualificare, ⁊ ad oia referri p̄terq̄ ad ea,que si fieret relatio , induceret ꝯrietas.l. si idē cū eodem.ff de iurisd.om.iudi.⁊ tradiť p Bar.in.l.ta

13 lis scriptura §.fi.ff.de le.j.sunt.n.verba † ita interpretanda,vt effugiant repugnantiā.§.qbus in.j.psti.C.no.Bar.in.l.fi.§. idem q̄rit.ff.de ꝯdi.inde.maxime in ꝯcessionibus Principū c.inter dilectos.§.ceterum.de fide instr . quē ad hoc pōderat Pan.in.c.cū tu.de testi.⁊ ꝯsuluit Pau.de ca.ꝯs.cccxj. circa id,qḋ primo q̄riť in.j.parte.⁊ Decius ꝯs.cxcij.col.ij.ad fi.nā si verbū,pro indiuiso,referaś ad regalia. Fede. esset sibi ꝯrius qꝛ in p̄fatione asserit se velle iura ecclesie tueri,⁊ ꝯseruari. Itē dixit velle ꝯcessiones predecessorū suorum ꝯfirmare . Modo si verbū,pro indiuiso,referaś ēt ad regalia,illico sibiipsi ꝯdice ret,qꝛ diminueret ⁊ auferret dimidiā,q̄ nō est dōm p p̄dicta. Tertio rñdeť,q̄ qualitas orōnis non dꝫ referri ad ea, ad q̄ si referaś,iuris vel intentiōis norma offendiť.c.ecclesia vult. de elec.⁊ ibi notat Panor.⁊ ꝯsuluit Car.floren.ꝯs.lxix. quo ad primum,⁊ tradiť.p Feli.in.c.cū.m.q̄ col.v.de resc.⁊ p Mod. in.d.l.talis scriptura. Hinc aūt facta relatione verbi p idiui so,ad regalia,offendiť rectitudo iuris,qꝛ ꝯtra ius reuocaś dona tio medietatis regaliorū ab ecclesia.d.c.fundamēta. de elec. Itē offendiť intentio Federici intēdentis ꝯfirmare iura eccle ⁊ non infirmare, ergo ⁊c . Non deniq; obstant illa verba, ita qḋ de fructu ⁊ vtilitate ecclesia tua,⁊ tu habeas medietatē ⁊c. qꝛ rñdeť dupliciter. Primo,q̄ ad euitandā ꝯrietatē ⁊ absur ditatē post verbū,ecclesia tua,subaudiendū est verbū, me dietatē.vt sit sensus,ita q̄ ecclesia tua medietatē , ⁊ tu habeas medietatē.nā ad tollendā ꝯrietatem ⁊ absurditatē permittiť

14 subauditio. † c.super qōnum.in prin.⁊ ibi Pan.in tertio no. de offi.de leg.⁊ no.gl.in.c.j.in ver.defensoē.⁊ ibi Car . Ale. xv.distin.⁊ similē subauditionē faciūt doc.in.d.l.Meuio.ff. de le.ij.⁊ ſm hanc subauditionē,ꝯfirmatio Federici similis e rit ꝯfirmationi ⁊ donationi facte p Conradū,vt.s̄.deduxi. Et sic voluit Federicus diuidere vsū redditus,vt Archiep̄s vte reť frueretur q; dimidia,⁊ altera dimidia frueretur ecclesia siue capituli pro necessitatibus ecclesie incūbentibus. Nā ecclesia

15 † poniť pro capitulo siue clero,vt no.p glo.in.c.q̄relā.ne p̄la. vi.suas ⁊ p Panor.in.c.relatū.ij.de testa,Scḋo rñdeť , posi to q̄ Federicus non ꝯfirmauerit donationes aliorū suorum predecessorum,nisi pro dimidia fructuum,qꝛ tm̄ nō disposuit de alia dimidia,donationes aliorū respectu proprietatis nō i firmauit,dico qḋ debeť ecclesie,cuius est proprietas ⁊ dñium oium regaliorum ⁊ pascuorum,vt.s̄.ostensū fuit. Nā fructus sequuntur dominū,⁊ ad ipsū iure spectant.l.fructus.l.in fun do.l.⁊ ex diuerso.ff.de rei vend.l.fructus.ff.de vsu.l.j.C.de pa ct.pignor.cum simi.⁊c.

RESPONSUM III.

VBi cōcessionis rō vel noua Principis ꝯstō a suis bñficijs feminas excludit , ad so rorē nō transmittiť pedagiū ea lege fratri dona tū,ne extra agnationē ēt ex testō trāsferaś , ⁊ si agnationis verbo soror p̄prie contineatur .

1 Argū a contrario sensu,fortissimum est , ⁊ valet in gratijs ⁊ priuilegijs.

2 Sorores coniuncte p virilem sexum, an sint de agnatione.

3 Femina nupta retinet oia priuilegia ⁊ oēs prerogatiuas fa milie paterne,per quas non distrahitur a seruitio mariti.

4 Priuilegium concessum alicui ⁊ eius descendentibus,transit etiam in filias nuptas.

5 Inferior a principe gratiam ⁊ donationem factam etiam sub ditis suis,reuocare non potest.

6 Ratio inductiua priuilegij restringit ⁊ declarat ipsum priuile gium,que ratio ex prefactionibus colligi pōt,vide nume.7.

8 Predecessores verbum,tam ad mediatos,quam immedia tos accommodatur.

9 Princeps potest antiqua priuilegia declarare ⁊ restringere.

10 Emphyteosis ꝯcessa pro se ⁊ liberis descendentibus p lineā masculinā seu agnatorū,an trāseat ad filias,vl̄ neptes ex filio.

11 Priuilegium concessum descendentibus masculis,⁊ feminis non transit in nuptas.

12 Dacia ⁊ pedagia lꝫ sint incorporalia,tū inter immobilia com putantur,

13 Dux Mediolani in suo dominio hz iura imperij, & oia pôt, que sunt concessa Imperatori.

Qui veritas est, mihi viam veritatis aperiat.

Respon. interpreta.

Uisis instrumentis donationis daciorũ & pedagij facte nobilib⁹ Caroneriis de Candia per felicissime memorie Franciscũ Sfortiam olim Ducẽ Mediolani, ac decretis, de quib⁹ in themate. Prima cõsideratiõe visuz fuit, qd Frãcisca & Camilla hẽdes ex testamẽto Thome Caronerij earũ fratris, debeat succedere in portione daciorũ & pedagij, que spectabat dicto Thome, exclusis Jo. Augu. & cõfratribus ipsarũ fratribus patruelibus. Ad qd demonstrãdũ ad radicẽ, protin⁹ accedẽdo omissis leuibus assumo verba cõcessionis. Ut in gr̃a seu donõne, qd.d. vtilitas nõ possit mõ aliquo ẽt per viã vltime voluntatis transferri extra eorũ agnationẽ. Põdera illa verba, extra eorũ agnationẽ, inter agnatos ergo non est facta prohibitio, qz cũ vnũ prohibet, cetera cõcessa intelligunt. l. cũ pretor. ff. de iudi. l. ex eo. ff. de testi. & est no. & trita regula, q vni⁹ inclusio, alterius est exclusio. l. maritus C. de pcur. ca. nõ ne. de presump. & hoc ẽt colligit a cõtrio sensu, qd est fortissimũ arg. l. j. §. huius rei. ff. de offi. eius. c. nõ his. xxv. distin. c. cũ apostolica, de 8 his, que fiunt a Prela. qd argumẽtũ ẽt vz in priuilegio† & gratijs, sm gl. in. c. lz. de priuil. lib. vj. quã ad hoc aureã & singu. appellat Cur. senior cõs. xvj. col. vij. in prin. & istud probat l. l. fiduciaria §. cũ pr. ff. de leg. j. & l. pr filiũ. §. quindecim ff. de lega. iij. Si ergo ostendero, qd Francisca & Camilla sunt de agnatione, resultabit clara cõclusio, qd Thomas potuit per viã sue vltime volũtatis eisdẽ relinquere pdicta datia & pedagia. qd aũt sint de agnatione, satis est manifestũ, qz sunt sorores dicti 2 Thome, † & sic cõiuncte per virilẽ sexũ, ergo agnate. §. j. insti. de leg. agna. succes. & C. de legi. here. l. lege. xij. tab. & l. fi. & clarior tex. in §. nos vero. ibi, ex agnatis aũt mulieribus nulli penitus nisi solis sororibus ad agnatorũ successionẽ patebat aditus. insti. de leg. agna. succes. & itẽ procedere vr̃, qd ẽt sorores nupte extra familiaz dicunt agnate, & sic priuilegiũ extẽdit etiã ad nuptas, vt est tex. in. l. voluntas. C. de fideicõ. vbi dr̃, q alienare extra familiã prohibitus, nõ censet prohibitus dotare sorori nupte, qz ipsa nõ desinit eẽ de familia patris, dato q sit nupta extra familiã, prout in terminis cõsuluit Car. floren. 3 cõs. xcj. A. vsurarius manifestus, & facit qz femina nupta † retinet oĩa priuilegia & oẽs prerogatiuas familie paterne, per q̃s nõ distrahit a seruitio mariti, sm Bar. in. l. fi. §. itez rescripserunt. ff. ad municip. & Ale. cõ. xx. in fi. lib. ij. cũ alijs auctoritatibus plene reductis per Cur. senior. cõs. xxvij. Magnific⁹ vir. col. xij. & per ista dicit Alex. in. l. cũ quedã puela. in princ. ff. de iuri. oĩum iud. qd priuilegiũ cõcessuz alicui & eius descendẽti- 4 bus, † transit ẽt in filias nuptas. Sequit Fel. in. c. noui. de iudi. allegãs ita cõsuluisse Maria. Soc. in cõs. exordiente reuerẽdus dñs. B. rouerella. & idẽ tenuit Cor. cõs. clxxvij. col. fi. lib. iiij. & bene facit tex. in. l. j. in fi. ff. de iure imun. vbi probat a cõtrio sensu, qd priuilegiũ cõcessuz alicui & posteris, & suo generi, transit in filias nuptas, lz nõ transeat in filios filiarũ. Et si dicatur pro parte masculorũ, qd lz iste femine admitti videant ex vi & tenore donationis, tñ excludunt per decreta ducalia, q̃ expresse bona donata per illustres. Duces Mediolani volunt transferri in fratres. Rñdeo aduertẽdũ eẽ, qd.d. decreta fuerunt edita post donationẽ, vnde nõ potuit Dux p sua decreta perfectã donationẽ cõcessaz ẽt feminis reuocare, vel immutare. l. pfecta. C. de dona. q̃ sub mõ. & l. si velles C. de reuocã. do- 5 nationibus. Nã inferior a Principe† gr̃az & donationẽ factã ẽt subdito suo, reuocare nõ põt, sm Ant. & Imo. in. c. que in ecclesiarũ. de cõsti. ẽt per viam decreti seu legis, sm Pan. in. c. ut si clerici. §. de adulte. col. iiij. versi. ij. membro. de iudi. Bal. in. l. ij. col. vj. ver. Item nota qd si Papa. C. de serui. aqua. & Felyn. in. d. c. nouit. col. ix. Secundo respondeo, quod dicta decreta prohibent bona immobilia tantum transferri in fratres, sed datia & pedagia sunt iura incorporalia, & tertia spẽs bonorũ inter mobilia & immobilia. l. a diuo pio §. i vẽditiõe. ff. de re iudi. tradit ẽt per Bar. in. l. mouentiuz. ff. de verbor. significationibus. Premissis non attentis contrariũ respondenduz puto, qz stãtibus decretis & maxime decreto vltimo edito per illũ Ducẽ Jo. Galeaz. verba illa, extra eorũ agnationez solos masculos includũt, qd sic ostẽdit. Rõ inductiua pri- 6 uilegij† restringit & declarat ipsuz priuilegiũ. l. cũ pr. §. dulcissimis. ff. de leg. ij. l. fi. C. de rest. mili. firmat Rom. cõs. clxx. si ad- 7 mittimus. col. ij. ver. premissis nõ obstãtibus. Rõ aũt inductiua huius gratie & cõcessionis colligit ex prefationibus† ipsorũ decretorũ. in. l. fi. ff. de here. inst. & tradit Lud. ro. l. d. cõs. clxx. & cõs. xc. viso themate. & Ale. cõs. xlvj. col. ij. lib. j. ex prefationib⁹ maxime vltimi decreti colligit hec rõ cõcessionis, vt nobiles de Caroneriis excitent ad fidelitatẽ seruãda & operas exhibẽdas cõcedẽti, que rõ cessare vr̃ in feminis. que pro Principe arma sumere, nec honesta seruitia pstare possunt, ergo &c. Scdo, verba vltimi decreti clarissima sunt, expsse cauẽt, qd donationes facte per illustrissimos Duces nõ trãsmittant ad feminas, vnde nõ est admittẽda volũtatis qõ. l. ille, aut ille §. cũ in verbis. ff. de leg. iij. Legit. n. in ipso decreto, qd quorũcunqz bonorũ imobiliũ cõcessiones gratuite, quas taz predecessores nri, quã nos fecimus, & posthac fieri cõtinget, neqz legis ministerio, neque facto hominis in feminas trãsferri valeãt. Immõ ergo cõcessio facta per illustrẽ Ducẽ Franciscũ auũ, & sm immediate predecessorẽ est expresse cõprehensa in hoc decreto, qz verbũ 8 predecessores, † tã ad mediatos q̃ immediatos accomodat. c. preter hoc. xxxij. distin. & ibi no. Do. sequit Feli. in. c. qz qu. in fi. de iudi. Nec ẽ mirãdũ, si dictũ decretũ declarat & restringit antiquas gratias & priuilegia. l. nõ est nouũ. ff. de legibus. 9 Et qd Princeps possit sua antiqua priuilegia declarare, † & restringere, decidit in specie Ang. in. §. ius aũt ciuile. col. x. insti. de iur. natu. gen. & ciu. seqt Fely. in. d. c. nouit. per tex. q bene probat in. c. j. de iura. calũ. & bñ ẽt probat per tex. i. c. sugestũ. de decimis. Potuit ergo Princeps restringere & declarare illa verba, extra eorũ agnationẽ, vt nõ includãt feminas, lz alias essent apta includere. Et facit qd decidit Pau. de ca. in. l. maritus C. de procur. vbi vult, qd emphyteusis cõcessa pro se, & liberis descendẽtibus per lineã masculorũ seu agnatorũ, nõ trã- 10 seat ad filias † nec neptes ex filio. qz vbi intẽtio cõcedẽtis est, q res cõcessa nõ deueniat in cognatos, non admittunt femine, lz sunt agnate, ne p ipsas res deueniat i cognatos. allegat Spe. titu. de loca. §. nunc aliqua. seqt Alex. in. l. gallus. §. nunc de. l. Uelle. ff. de libe. & posth. & Cur. senior cõs. xl. cum in presentiaz col. v. Et si non cõprehendunt femine inupte, a fortiori erunt excluse iam nupte, per no. per Bar. in. l. quotiẽs C. de priuile. 11 schol. lib. xij. vbi per illũ tex. concludit qd † priui. concessuz descendentibus masculis & feminis, nõ trãsit in nuptas. & sequitur ibi Joan. de pla. & Ange. & Ludo. roma. in. l. j. ff. ad sillã. Lud. ro. & Jas. in. d. l. cuz quedaz puella. cõtra Ale. ibi. & idem tz Brix. in repertorio in ver. posteri. Dicens ita fuisse iudicatũ. & Jas. in. l. fi. in fi. de cõstitu. Principũ. vbi dt hoc dictũ Bar. esse singulare & cõiter approbatũ, licet Ale. cõtrium voluerit, in d. l. cum quedam puella. Ex his patet non obstare q dicte sorores sint agnate. Non ẽt obs. qd dacia & pedagia sint iura incorporalia, qz rñdeo, q licet sint incorporalia, tñ inter imobilia 12 † computant, cum loco cohereãt, & prohibita alienatione immobiliũ ẽt prohibita cẽset alienatio pedagiorũ & daciorũ. c. j. §. j. & ibi Bal. de cogn. feu. & firmat Ale. loquens in terminis dicti decreti. cõs. ciij. visis scriptis. lib. v. ver. iij. rñdeo, & Gemi. cõs. xl. Titius conduxit testm̃, vbi ex hoc infert, q mẽdicãtes phibiti possidere immobilia, ẽt prohibiti sunt possidere dacia & pedagia, p tex. in cle. exiui. §. cum annui. de ver. sign. & est tex. in. §. hec nos. in auc. de non alien. & in. l. iubemus. la. ij. C. de sac. san. eccl. & plura cumulat Jas. in. l. sciendũ. col. iiij. ff. q satisd. cog. Et gñaliter iura incorporalia, de qbus nõ reperit separata decisio, inter immobilia numerant, sm Ale. & Alexander. in. l. a diuo pio. §. in vẽditione. ff. de re iud. & Ale. cõs. xxij. col. ij. lib. j. & maxime, hoc dõm in casu nostro, vbi rõ decreti ad talia se pariter extẽdit. d. §. dulcissimis. Minus ẽt obstat, dum dr̃, q inferior non põt suum priuilegium reuocare, qz qz aliud est reuocare, aliud declarare seu restringere. Tũ, qz Dux 13 Mediolani † in suo dñio hz iura imperij, & oia põt, q̃ sunt cõcessa Imperatori sm Pau. de cast. cõs. ccxxvj. super primo. l. ij. parte. Alex. consi. ij. col. iij. lib. j. Cur. senior. consi. xvj. col. ij. colum. ij. cõsi. xlix. colum. x. & consi. l. colum. ij. & consil. lxvj. colum. iij. & sequen. dicens Ducem Mediolani habere iura imperij tam de consuetudine, quam ex priuilegio, & idem tenet Jason in. l. ex hoc iure. colum. iij. ff. de iusti. & iur. Possum aliter respondere, sed non curo, qz ista responsio ponit securis ad radicem.

Respons.

RESPONSVM IIII.

SI supremus Dominus ꝯsensit, ꝙ nouum vectigal exigat, frustra conquerit feudatarius, cui regalia ꝯcessa sunt, qḋ ab ipso nō fuerit obtenta licentia, cum apud Principem, qui regalia dedit, maior potestas permanserit. Quanquā sine iussu Principis noua dacia institui nequeant, vniuersitati tñ libere pmittit̃ incolis extraordinariū munus indicere, ⁊ habitatores dūtaxat ad certum farinagij dacium grauare, nā ciuibus suis absque superioris licentia quamlibet possunt legem dicere.

1 Daciorū ipositio ē de regalibus, q̃ soli Principi ꝯcedunt.
2 Uniuersitas qbus casibus possit iponere collectā, vel iducere nouū munus extraordinariū, ⁊ qñ superiori subditus. nu. 3.
4 Prescriptio pedagiorū ⁊ vectigaliū quanti tpis lapsum requirat, ⁊ nu. 5. ⁊. 7.
6 Nobilitatis prerogatiua an immunitatem onerum afferat. nu. 8. ⁊ nu. 9.
10 Priuilegia in suis finibus sunt tenenda.
11 Prescriptio ⁊ consuetudo in quo differant.
12 Prescriptio restringenda est, non extendenda, ⁊ ad eā iustificandam que requirantur. 13. ⁊ qua actione agendum. 14.

Respon. interpreta.

PLura confuse proponunt, sed duo resultāt principalia dubia. Primo, an cōmunitas Montisfumarij stantibus priuilegijs olim sibi ꝯcessis successiue ꝯfirmatis per Christianos Reges ⁊ Delphinos, qḋ possit vintena facere, talias ⁊ impositiones pro negocijs publicā vtilitatē tangētibus indicere, potuerit imponere daciū siue collectā farinagij pistoribus ad rōnē sexdeci denariorū pro sextario, ⁊ alijs incolis ad rōnē octo denariorū. Scdo, an nobiles ñ reseruati, q ď nouo venerūt ad habitandū in. d. loco, vel in futurū venient, teneant ad solutionē dicti farinagij, nō obstāte q̃si possessione libertatis nō soluēdi, in q̃ nobiles ibidē habitantes vsq; ad hec tpa pseuerarūt. Istis duobus resolutis patebit resolutio aliorū dubiorū, qꝛ omnia emergūt ex p̄dictis. Circa primū duo vidēda sunt. Primū, an. d. vniuersitas potuerit imponere dictū daciū absq; licētia superioris. Scdm, an licētia ď qua in themate, fuerit sufficiēs. Primū vr̃, qḋ vniuersitas nō potuerit imponere tale dacium, qꝛ talis impositio † est ď regalibus, que soli principi ꝯceduntur. c. j. que sint rega. ⁊ vē casus in. l. ij. C. no. vectig. inst. non posse. vbi expsse dr̃, nec vectigalia noua decreto ciuitatū institui possunt. Immo nec dñs inferior pt in castris suis sine licētia dñi supremi imponere aliq̃ collectā. l. j. C. de superindi. vbi Bar. ⁊ Bal. i. l. cū multa. C. de bo. q̃ li. Sal. in. d. l. ij. Ale. ꝯs. cxlv. qm̄ abunde. li. ij. Hinc ꝯsuluit Pan. ꝯs. vj. in. q. que vertit. li. ij. qḋ vniuersitas castri mōtis Anuasan nō potuit imponere nec exigere gabellā carniū, sine licentia dñi habentis regalia. Et si dicat, qḋ in. c. j. que sint rega. nō cōmunerat daciū farinagij inter regalia. Rñdet, quod ibi enumerant dacia ⁊ gabelle ex ꝯsuetudine, q̃ ēt daciū farinagij, vt de dacio pistrini ꝯsuluit Socy. ꝯs. vij. lib. iij. Premissis his ⁊ similibus que defectum ptātis arguunt, nō obstātibus ſm ea que proponūt arbitror ſrīū de iure rñdendū, qꝛ predicta oia procedunt, qñ vniuersitas recognoscens superiorē vult nouū dacium gñaliter imponere exigēdū ēt a forensibus quibuscunque, tunc nō pt sine licentia superioris habētis regalia, sed inter ipsos de vniuersitate pro necessitatibus ipsius vniuersitatis ꝯcedit ei imponere collectā, † vel inducere nouū munus extraordinariū ſm Bar. in. d. l. i. C. de superind. in. l. j. §. fi. per illū tex. ff. qḋ cuiusq; vniuer. nomine. ⁊ in. l. vij. §. actor. vbi etiam Ang. Imol. Alex. ⁊ Mod. ff. de re iudi. gl. ⁊ ibi Fel. in col. pe. post alios in. c. cum dilecta. de rescrip. Ale. ꝯsi. cxxiij. super primo. lib. iiij. Gemi. ꝯs. cxvj. qꝛ predicti. col. j. ⁊ Car. ꝯs. xij. in dubiis premissis. bñ facit, qꝛ quilibet populus pōt statuta facere absq; licentia superioris in his, que pertinent ad administrationē bonorū suorū l. j. ff. de decre. ab ordi. facien. Bart. in. l. omnes populi. in. j. q. ⁊ alij sequunt ff. de iusti. ⁊ iure. Et posito qḋ esset necessaria auctoritas superioris, dico ꝙ ex tenore priuilegiorū, de quib' in themate, satis ꝯstat de licentia superioris, ⁊ si dicat ipetratā fuisse licentiā a dño loci inferiore habēte regalia. Rñdeo, ꝙ lʒ feudatarius hēat regalia, nō tñ ea proprio iure sic possidet ꝙ dñs supior non possit licentiā iponendi noua dacia † subditis ꝯcedere. c. dudū. de pb. lib. vj. vbi sic inqt Papa, ⁊ si Cardinalibus nostris vel alteri ptātem dederimus conferendi beneficia, apud nos nī eadē, imo maior potestas remansit. Ex his resoluta apparet prima dubitatio, ex qua resultat resolō quamplurium q̃sitorū, de qbus in themate, ⁊ maxime illius, quo q̃ritur an cōitas inciderit in aliquā penā pp impositionē huius dacij, nā stantibus p̄missis apparet, ꝙ nō. Idē ēt illius an cōitas teneat exhibere instrm licentie, pʒ rñsio qḋ non, cū potuerit sine vlla licentia tale daciū imponere. Et posito, qḋ requireret licentia, sat erit exhibere priuilegium antiquū concessum de anno millesimo cccxxxv. cum interinatione facta i senatu Tolosano. Ad illud autem quesitū, an cōitas spacio annorum. xl. prescripserit ius exigendi dictum dacium farinagij? Rñdeo, quod hec dubitatio stātibus premissis est frustratoria ac superflua, vt tñ satisfaciam dñis syndicis dicti loci, q curiose satagunt cuncta intelligere, dico qḋ ista dubitatio pōt tripliciter intelligi. Primo, an p̄scripserit in preiudiciū Delphini supremi domini. Secundo, an ꝯ dominum inferiorem. Tertio, an ꝯ incolas. Circa primum respondeo, quod ad prescribendum † ius exigendi pedagia, guidagia, vectigalia ⁊ similia, q̃ sunt de reseruatis in signum supreme potestatis, reqrit̃ lapsus tanti temporis, cuius initij non reperiat̃ memoria. c. super qbusdam §. preterea. de verb. signi. Et ita Panor. ⁊ alij in. c. cum nobis olim. de prescr. ⁊ Bald. in. l. j. C. ne rei do. vel tempi. ⁊ alibi sepe. Circa ſm, an ꝯ feudatarium. Rñdeo (cum huiusmodi dacium habeat causam continuam, secundū Bar. in. l. iusto. §. non mutat. ff. de vsucap.) vniuersitatem spacio decem annorū inter presentes, ⁊ viginti inter absentes potuisse prescribere † ius exigendi tale daciū. l. si quis diuturno ff. si serui. vend. ⁊ tenet Ias. in. l. imperium. colum. xi. ff. de iurisdi. om. iud. ⁊ Bal. in trac. prescri. in. v. parte. colum. xliij. verū. circa primam. Circa tertium non expedit dubitare, postquam dacium fuit impositum de consensu habitantium, nāʒ quod ordo decurionum statuit, omnes statuisse dicuntur, ſm gl. in rub. C. que sit long. consue. ⁊ in. l. aliud. §. refert. ff. de reg. iur. ⁊ decreta ordinis oēs ligant, nisi sint ambitiosa. l. fi. ⁊ l. ambitiosa. ff. ď decre. ab or. faci. Et quod maior pars facit ab omnibus seruandum est lege quod maior. ff. ad municip. ca. cum omnes. de constitut. Uenio ad ſm, pro cuius faciliori resolutione premitto, qḋ transferens domicilium ad patriā vxoris, vel aliū locū rōne incolatus, obligat̃ omnibus muneribus illius loci. l. si in patria vxoris. C. de incol. lib. x. l. domicilium. ff. ad mun. qui ergo transtulit se ⁊ domicilium ad locum Montisfumarij, tenetur subire onus dicti farinagij, nisi habeat priuilegium immunitatis a Principe, vel a lege. Uidendum ergo restat, an dictus nobilis iuridice pretendat se immunem ex prerogatiua nobilitatis. † ⁊ videtur quod sic, per text. in. l. tertia. §. primo. ff. de muner. ⁊ hon. ibi, hos qui in castris operam dant nullum municipale munus imponi pōt ⁊ per illum text. dicit Guido Papa. decis. ccclxxxiiii. exordiēte, sed quid de nobilibus, qḋ in ꝯfectione trium statuum patrie Delfinalis pro subsidiis inducendis, excipiuntur nobiles nobiliter viuentes. Bene facit tex. in. l. non tm̄. §. j. ibi propter inclitam nobilitatem plenissima immunitas tributa est. ff. de excu. tu. Secundo facit, qꝛ presupponit, qḋ alij nobiles, qui hactenus ibidē habitarunt, sunt in quasi possessione libertatis iam annis. xl. ⁊ vltra, quo tpe prescribit † immunitas a funeris oneribus, vt ꝯsuluit Bar. ꝯs. iix. commune Spoleti. Ale. ꝯs. xxx. ponderatis. li. v. in. v. dubio. ⁊ facit tex. in. c. de quarta. de prescrip. per quem idem ꝯsuluit Pet. Phili. Cor. ꝯs. xxij. in presenti ꝯsultatione. col. v. lib. iij Et sic videt̃ inducta cōsuetudo, qḋ nobiles nō teneant ad solutionē dicti farinagij, que consuetudo † pōt dare priuilegium immunitatis non habenti l. fi. C. de vectigalibus ⁊ commis. l. si publicanus. §. fi. ⁊. l. licitatio. §. earum rerum. ff. de public. cum similibus. ¶ Sʒ premissis nō obstantibus, arbitror nobiles qui nondū prescripserūt immunitatē, teneri ad onus dicti farinagij per tex. in. l. ciues. ⁊ in. d. l. si in patria. C. de incolis. lib. x. cū suis ꝯcordātijs. Nec prerogatiua nobilitatis aliquē excusat. † l. munerum. §. patrimoniorum. ⁊ ibi no. Bar. ꝯ nobiles. ff. de muneribus ⁊ honoribus. ⁊ firmat latius Alb. de ros. in rub. ff. eo. tit. col. xxij. ver,

quero nunquid nobiles. vbi dr, qd nō solū nō excusant ab oneribus patrimonialibus, vt est onus farinagij, sz ēt nō excusantur a personalibus p tex.in.§.interiz.ibi, sz inuicē vniuersi nobiliores.in auc.de defeu.ciuita.ꝛ idē tz do. Bonus de curtili in suo tracta.nobilitatis.in.v.parte piuil.xxj. Nec obstāt iura ī.adducta.ꝛ primo tex.in.d.l.nj.§.j.qꝛ loquit in militibus a/cta militaribus, ꝛ sic in nobilibus nobilitate armorū ꝛ virtute propria, nos loquimur in nobilibus nobilitate generis, ad qđ

10 nō est facienda extensio, qꝛ piuilegia † in suis finibus sunt te/nenda.l.j.ff.de ꝯstitu. Principū. Immo ille tex. clare probat, qđ nobiles nobilitate generis nō excusant, cū dr. ceteri aūt priuati, lz militū cognati sint, legibus patrie parere debent. ꝛ ibi illū tex. ꝫ nobiles no. Alb. de ros. Itē ille tex. loquit, quantū ad munera personalia, fz gl. ibi cōiter approbatā. Nos vero loquimur de patrimonialib᷑, ad q̄ tenent ēt milites.d.§.pri/monioru. Nō ēt ob.tex.in.d.l.nō tm̄.§.j.qꝛ illud piuilegiū nō fuit ꝯcessuz pp nobilitatē personarū, sz pp nobi.ciuitatū, imo ille text. probat oppositū, cuz dr, qđ solis Illiensibus ꝛ sic particularibus quibusdā ꝯcessa fuit immunitas pp inclitā nobilitatē ciuitatis, ergo aliis nobilibus denegat. Itez nō soluz ibi ꝯcedit piuilegiū immunitatis pp nobilitatē ciuitatis, sed ēt pp originez habitā ab vrbe Romana, vbi ergo n̄ ꝯcurrit ꝯcursus horū duorū, non habebit locū illud piuilegiū.l.si heredi plures.ff.de ꝯdi.insti.cuz similibus. Ad vltimū rn̄det clarissime, q̄ quanq̄ alij nobiles iam longissimo tpe sint in quasi posses/sione libertatis nō soluēdi, non tn̄ pōt dici inducta ꝯsuetudo quo ad nobiles, qui a pauco tpe venerunt, vel in futurū veniēt ad habitandū dictū locū. Ad qđ ostendendū, premitto diffe/

11 rentiaz esse inter prescriptionez † ꝛ ꝯsuetudinez. naz per prescriptionē acquirit ius particularibus personis tm̄, per ꝯsuetudinem acquirit vniuersis, ꝛ cuilibet de populo, sm Pan. in.c. cum dilectus.col.fi.ꝛ in.c.fi.col.antepe.de ꝯsue. Host.ꝛ Panor.in.c.cuz ecclesia Sutrina.de cā poss.ꝛ ppiet.vbi Pan. dicit qđ ibi nō agit de ꝯsuetudine, qꝛ non acquirebat ius cuilibet de populo, sz omnibus de clero. Sequit Gemi.ꝯs.cxxiij. pro clariori decisione. Abba.ꝯs.xviij. in causa ꝛ.q.li.ij. Alex. ꝯs.vj.viso.col.fi.li.j. Cu zergo in cāu nr̄o agat de acquirēdo iure immunitatis nobilibus tm̄, dicere debemus qđ tractet d̄ prescriptione nō ꝯsuetudine. Unde esto sine veri preiudicio, qđ aliqui nobiles pp longissimam quasi possessionē prescri/psissent immunitatē, nō tn̄ inferri pōt, ergo omnes nobiles, ēt qui nuper venerunt ad dictū locū debent esse immunes. tū, qꝛ ex separatis non infert.l.papa.exuli.ff.de mino.l.fi.ff.de ca/lum tū, qꝛ ex multis particularibus nihil sequit. c.in genesi.d̄ electio. Et qꝛ quo ad nobiles, q̄ prescripserūt, pōt vniuersitas dicere, quo ad vos, integrū est ius nr̄m. ꝛ libere nr̄e edes.l.binas edes.ff.de seruit.vrb.predio. Est.n. p̄scriptio restringēda

12 † ꝛ nō extendenda ad eos, qui nō fuerunt in quasi possessione. l.j.§.si qs hoc.ff.de itin.actuqz piiu.ꝛ ibi Bar. ꝛ plene tradit per Fel.in.c.audiuis.col.vj.ꝛ seq.de prescrip. Preterea, animaduertet cōitas, an sit legitime probata prescriptio. ad q̄ iu/

13 stificandaz † sunt q̄tuor necessaria. Primo, qđ nobiles fuerint aliqn̄ requisiti, vt daciū farinagij soluerent.l.licib᷑.iuncta no. ibi p Bar C.de agri.ꝛ censi.li.xi. Scđo q̄ ipsi nobiles requisiti, soluere recusauerit, sm gl.in.l.q luminib᷑.ff.de serui. vrb.pdi. Tertio reqrit scientia ꝛ patientia vniuersitatis.l.ij.vbi Bar. C.de serui.ꝛ aqua. Pan.in.d.ꝯs.xviij.in cā.li.ij.ꝛ ꝯs.xxij.col. fi.eo.li. Quarto, reqrit bona fides sm Pan.in.c.si diligēti.d̄ p̄scrip. Are.ꝯs.xxx.viso themate.col.ij.qđ hodie est expeditū. c.fi.vbi Abba.ꝛ Felx.de p̄scr. Et qđ h̄ q̄tuor reqrant, firmat Ale.ꝯs.cxxxvj.in cā ꝛ lite.col.pe.li.ij. Etlz Ale.ibi videat dicere hāc esse ꝯsuetudinē, tn̄ large ꝛ abusiue loqt per ea, que .ū. dixi, ꝛ in specie animaduertit Bal.in tracta.p̄script.in.v.pte. col.lj.versi.vij.qđ. Circa vltimum, qua actione agendum sit.

14 † Rn̄deo actione ꝯfessoria sm Sal. in.l.ij C.noua vecti. insti. non posse.ꝛ Bar.in.l.si primo.ff.de noui operis nunciatione.ꝛ forma tradit per Joan. Pet.de ferra.in forma libelli in actione confessoria. Laudarem tn̄ qđ ꝫ nobiles non existentes in q̄si possessione libertatis fieret executio eo modo, quo fieri solet contra alios, qꝛ vtilius est subire partes rei, quam actoris .l.q accusare.C.de eden.§.commodum.insti. de interdict.

Super dubitatione suborta non expedit insistere, qꝛ ex deductis in meo primo rn̄so patet clara resolutio, nam quantuz ad habitantes in loco, cōitas potuit absqz vllo piuilegio statuere, qđ quilibet nedum octo denarios, sed etiam viginti pro sextario soluere teneatur, ꝛ etiam posset de nouo statuere pro necessitatibus communitatis, sm Bar.in.l.i §.fi.ff.qđ cuiusque vniuer.nomine. sed etiā si voluerimus insistere verbis priuilegij, dico qđ communitas vigore dicti priuilegij potuit edere istud statutū, qꝛ illa copula, ꝛ alias prout in eorū libertatibus continet, non stat restrictiue, nec copulatiue, sed ampliatiue, qđ sic probat. vbi mens disponētis refragat, copula mutat suaz nām ꝛ resoluit in alternatiuā vel disiunctaz, prout intentioni melius adapt sm Ale.ꝯs.cxxx.attentis verbis.in fi.lib. ij.sicut ꝯ͂ disiuncta ponit pro coniuncta.l.si is, qui ducēta.§. item si paterfamil.ff.de re.dub.facit tex.in.l.si Titio.ff.de vsufructu leg.ꝛ gl.vulgata in.l.cas causas ff.de ꝯditionibus ꝛ demonstrationibus. Deducendo ad propositum Princeps voluit, qđ cōmunitas Montissimarij. possit taz pro fortificatione ville, quaz pro alijs quibuscunque negotijs imponere quaslibet exactiones, modo si dicamus quod illa verba, ꝛ alias, prout in eorum libertatibus, stent restrictiue, ita qđ nō possit imponere nisi exactionez vnius oboli, frustrabitur intentio, concedentis. Fortificatur, quia si illa verba starent copulatiue ꝛ restrictiue, sm priuilegiuz nihil operaret, cuz iaz per primū cōitas posset imponere exactionez vnius oboli pro sextario, hoc aūt non est dōz.c.porro.de priuil.l.si qū.ff.de leg.j.§ te. Corroborat, qꝛ in scđo priuilegio dr̄ qđ ꝯsiliarij valeāt vinteniam facere, taleas imponere, ꝛ alias exactiones pro fortificatiōe ville, ꝛ alias pro negotijs cōem vtilitatez tangentibus, ꝛ alias prout in eoruz libertate ꝯtinet. Pōdera verbū, ꝛ alias. qđ est implicatiuū.c.cum in multis.de rescrip.in sexto.c.sedes.eo.tit. in antiquis.ꝛ.l.si fugitiui.cum gl.C.de seruis fugi. Ergo cōsiliarij non exactionem vnius oboli, prout continetur in primo priuilegio, sed alias (si sibi videbit) imponere poterūt. Comprobat, qꝛ copula iuncta cum illo relatiuo, alias. dispōnez auget.l.ea nā adiecto.ff.de leg.iij. Sensus ergo est, qđ consiliarij possunt nedum olim concessas, sed etiam alias exactiones indicere. quod etiam causa concessionis, videlicet pro cōi vtilitate dicte ville, satis ostendit. Nam rō communis vtilitatis est generalis, que debet ampliare dispōnem, quatenus ratio ipsa se extendit.l.pater filium.§.fundum.ff.de lg.iij.ꝛ ibi Bar.ꝛ.l. cum pater.§.dulcissimis.ff.de leg.ij.cum solitis concord.

RESPONSVM V.

Tolonensium priuilegia ꝯfirmat princeps his verbis. Immunitates in quaruz sunt possessione, ꝯfirmamus, ita q̄ sint liberi, prout sunt, retroqz fuerūt. Celestinus postea idez Princeps donauit daciū Tarasconis priuilegijs ꝫrijs qbuscqz non obstan. q̄ quatenus huic donationi aduersent, irrita esse voluit. Rn̄di ꝯfirmationē nullā immunitatis ius tribuere Tolonēsibus, cū nō ꝯstiterit eos i q̄si possessione libertatis fuisse eo tpe quo ꝯfirmationē ipetrarūt. Nec credendū est illis assertiuis v̄bis, prout sunt, retroqz fuerunt, cū Tolonensiū suggestione Princeps ita esse affirmauerit. Ceterū cū motu ꝓprio, certaqz sciā priuilegijs qbuscunqz derogatū fuerit, immunitatē ēt Tolonensiū sublatā puto. q̄ Lud. Romano visuz fuit, ꝛ Dec. probat.

1 Inferior a Principe, potest suis subditis immunitatem concedere.
2 Priuilegia ꝯcessa ab eo, q pōt de nouo concedere, probant illa omnia, que in eisdem clare referuntur.
3 Asserens se immunem a gabellis ꝛ vectigalibus, illud probare debet.
4 Tenor dat legem piuilegio.
5 Dictio prout, relata ad possessionē, de qua non apparet stat ꝯdōnaliter, ꝛ nisi constet de relato, priuilegium ꝛ ꝯfirmatio nihil disponunt. num. 6.
7 Verba assertiua Principis, non probant. ꝛ. 9.
8 Princeps pluribus negotijs ipeditus, p̄sumit immemor ēt propriorum negotioruz.
10 Clausula ex certa scientia, nō purgat vitiū obreptionis ꝛ subreptionis.
11 Illatio ex quasi possessione de p̄nti, non seqt ad quasi possessionem de preterito, secus econtra.
12 Princeps pt reuocare donatiōes ꝛ imunitates suis subditis ꝯcessas, sicut ꝛ priuilegia, ac ēt feudi ꝯcessionē. nu. 13.ꝛ.14

Reuoca-

15 Reuocatio generalis oium priuilegiorum, non derogat priuilegiis habentibus clausulā derogatoriam derogatoriorum, nisi de eis fiat specialis mentio.

Respon. interpreta.

IN causa Immunitatis, quam pretendūt Tolonēses a dacijs & gabellis loci Tarasconis donatis p Regem Renatum, & reginā Joānam priori & conuentui Celestinorum ciuitatis Auenionensis, visum fuit primo aspectu Tolonēses fore immunes, & in eorum fauorē pronunciādum esse tā in petitorio, quā in possessorio, qz cōstat de priuilegio immunitatis eisdē cōcesso per prefatū Regē, quē cōstat habuisse facultatem cōcedēdi. Nam ēt inferior † a Principe, pōt suis subditis imunitatē concedere, vt cōcludit expresse Pan. in. c. ij. col. antep. de immu. eccle. Princeps vero nō recognoscēs superiorē pōt quibuscūqz priuilegiū immunitatis donare. l. sp. §. fi. ff de im. immu. l. j. C. de vaca. pub. mu. l. plz. C. de excu. mu. lib. x. tradit p Bar. in. l. ij. C. de decret. decur. eo. lib. & p Alex. cõs. xxx. pōderatis. li. v. Nec obstat inquantum dr, qz tale priuilegium nō dz opitulari Tolonensibus, quia est cōfirmatorium antiquorum priuilegiorū & antiquarum cōsuetudinū, de quibus non cōstat. qz rndet, qz priuilegia cōfirmatoria cōcessa ab eo, qui pōt de nouo concedere, probāt † illa oia, q in eisdem clare referunt. c. Abbate sane. & ibi not. Anto. de but. in. viij. notabili. de verborum signifi. firmāt Inno. in. c. inter dilectos. de fid. instr. Bart. & Mod. in. l. admonēdi. col. ij. ff. de iu. iu. gl. in. c. vt veterū. ix. distinct. & in. c. si romanorum. xix. distin. Car. cõs. cxviij. monasteriū sancti Juliani. Arct. cõs. lxxvj. diligenter visis. in. iij. dub. Pau de Ca. cõs. xvij. in cā decimali, in scda parte. Dec. in cõs xiij. l causa possessionis, & ad hoc authoritates abundant. Preterea, vz cōstare de relata cōsuetudine, & quasi possessione libertatis, q cessabit obiectio. auct. si quis in aliquo. C. de eden. Nō cōstet, ostendit, nam pro parte Tolonensium probatum fuit per plures testes, qz ipsi excepta turba pñenti semp fuerūt in quasi possessione non soluendi. vnde ex quasi possessione tam longissima & tāto tpe cōtinuata, vz resultare probatio, qz ēt tpe cōfirmationis priuilegiorum antiquorum essent in eadē quasi possessione, cū possidens de presenti retro credat possedisse, nisi p negātes cōtrarium probet. sicut eñ ex possessione de preterito, infert pbatio possessionis de presenti. l. vti possidetis. & ibi no. Bar. C. vti poss. tradit per Pan. & alios in. c. cū ad sedē. de resti. spol. Sz premissis nō obstātibus, amplector cōtriam partem. Et pro fundamēto premitto, qz duo dacia donata Celestinis fuerunt indicta & constituta p superiores retro Principes, & Comites prouincie, q autoritatē imponēdi habebāt. l. ij. & seq. C. no. vecti. insti. nō posse. & de hoc nō dubitat. Itē premitto, qd dicētes se immunes a gabellis & vectigalibus īpositis ab hūtibus ptātē, tenent probare † immunitatē, alias nō esset qui pro dacijs obolū solueret, si crederet allegāti immunitatem. l. j. ff. de vaca. mu. & gitaliter ei, qui dt, onus probādi incūbit. l. eum q. ff. de prob. l. actor. C. eo. Si mō demōstrauero Tolonenses nō sufficiēter probasse eorū intētiones, vcz se eē immunes, stabit nra propositio, q est Tolonēses teneri ad solonem daciorum & gabellarū, sicut ceteri tenent. Duo dederunt Tolonēs. priuilegiū, & quasi possessionē nō soluēdi, sz neutrū iustificat. Priuilegiū ad supplicationē Tolonēsium concessum, ita cātat. Confirmamus franchesias, libertates, immunitates, oiaqz priuilegia eis indulta p nostros predecessores, in quibus fuerūt & sunt in possess. seu quasi, ita qd ipsi sint, esseqz debeāt, & prout sunt, iāqz retro fuerūt sicuti volumus, franchi, liberi &c. Pōderandus est diligenter tenor huius priuilegij. c. porro. c. accepimus. de priuile. qz tenor dat legē † priuilegio, sm Bal. in. c. j. §. deniqz. que fue. prima cā benefi. amit. & in. c. j. col. vij. an agn. vel fil. Et querētibus inspiciēdus ē sermo stipłonis. l. si qs stipulatus sit Stichū aut Pāphilum. ff. de ver. ob. Ex tenore ego colligo, qz istō nō est nouū priuilegiū, sz cōfirmatoriū antiquorū, vt ondit verbum, cōfirmamus. c. cū dilecta. de cōfir. vti. vel inut. Itē colligo qz voluit Rex cōfirmare ea sola priuilegia, & eas solas immunitates, in qbus supplicātes fuerāt, & tunc erāt in quasi possess. vt cōstat ex illis verbis & prout sunt, iamqz retro fuerūt. c. qz diuersitatem, ibi, sicut iuste & pacifice possident. & ibi gl. & Pan. not. de concess. pben. Nisi ergo Tolonēses fuissent tūc in quasi possessione exemptionis a dacijs & gabellis loci Tarasconis, priuilegium nullū Tolonensibus ius tribuet, neqz cōfirmabit. Dictio. n. prout relata ad possessionē, † de qua nō apparet, stat conditionaliter, & nisi cōstet de relato, priuilegiū & cōfirmatio nihil disponūt †. l. si sic. ff. de leg. l. l. qz si in vēditio. ff. de her. vel act. vēd. ¶ Et ita declarat Fel. in. c. ij. col. v. ad fi. de rescr. qd maxime verū est in cōfirmationibus, q fiunt sine cause cognitione, sm Bar. in extrauagan. ad reprimendum. in ver. prout. & benefacit quod cōsuluit Oldr. consilio. clxiiij. viso priuilegio. Et qd mens Regis fuerit cōfirmare ea priuilegia, quibus Toloneñ. tunc fruebantur, patet ex illis verbis, de quibus & sunt &c. Illud. n. relatiuū, de quibus positum post vniuersales dispositiones, restringit gratiam ad ea tātum priuilegia, quibus supplicātes tūc gaudebant. l. cūctos populos. & ibi not. Bar. & mod. C. de summa trini. & fi. cath. Et regulariter relatiuū sine copula restringit suum antecedēs. l. ea tamen adiectio. ff. de lega. iij. Corrobat, qz incertū est an Toloneñ. tempore dicte cōfirmationis essent in quasi possessione nō soluendi predicta dacia, ergo illa verba prout sunt iamqz retro fuerūt, relata ad incertum, stabūt limitate & restrictiue, vt docet Bar. in. l. edita. col. pen. C. de eden. Et nisi limitatio relata ad aliud iustificetur p demōstrationem relati, tūc dispositio vtpote incerta, nullius erit effectus. d. auc. si quis in aliquo. vbi Alex. ad fi. & idem Alex. cōsilio. iij. in causa & lite. lib. ij. Nō igitur possunt Toloneñ. se fundare super predicta cōfirmatione relata ad antiqua priuilegia, & quasi possessionis libertatem. de qbus nō cōstat, & huic rationi nō obstat, si dicatur, quod illa verba, & prout sunt retroqz fuerūt, probāt quod tempore impetrationis & cōfirmationis erāt in quasi possessione immunitatis a dacijs, & gabellis quorumcūqz locorum, qz respōdetur tripliciter. Primo, qz verba assertiua † principis nō probant. c. si Papa. de priuile. lib. vi. traditur per Cald. cõs. ij. eo. tit. Old. cōs. cclviij. Inno. Episcopus, maxime, quādo sunt narratiua facti alieni, de quo Princeps nō presumitur habere sciētiā. c. ab excōmunicato. de rescrip. l. fi. ff. pro socio. nam Princeps tot negotiis implicitus est, vt etiam negotiorum propriorum oblitus † & immemor esse presumatur. c. ceterum. de rescrip. c. ex parte. j. de offi. deleg. Secūdo rñdetur, quod inducta ad restringēdum, nō debent operari cōtrarium effectum, id est, ampliationē. ff. de adimen. lega. l. legata inutiliter. Si āt illa verba, prout sunt retroqz fuerunt, probarēt, qd Toloneñ. tunc essent in quasi possessione immunitatis a dacijs & gabellis quorumcunqz locorum. Rex nō restringeret, sz ampliaret suā grām, nō solum ad imunitatē a suis progenitoribus cōcessam, sz ēt ad vsurpatā in cuius quasi possessione essent, qd dōm nō est. Tum, qz absurdum dicta. l. nam & absurdum. ff. de bo. liber. tum, qz ad iniquitatē nō est trahēda grā. l. si quando. C. de inoffi. testa. cum vulgatibus. Tertio, si pertinaciter instet talia verba pbare, qz Princeps ex certa sciā asserit se cōfirmare antiqua priuilegia, & antiquam quasi possessionem. Respōdebo, nec dabitur replicatio, quod ad suggestionem Tolonēsium Rex asseruit eos esse in quasi possessione, quo casu verba assertiua regis nihil probāt, † nisi constet vera esse suggesta. c. inter dilectos. ad fi. de fide instru. vbi dicitur, quod si Papa ad petitionem partis cōfirmet priuilegia tāquam prius habita & possessa (vt in casu nostro) talis cōfirmatio nihil operat, nisi appareat, & fides fiat de priuilegijs prius habitis & possessis, & idem voluit Oldr. in. d. cōsi. cclviij. & generaliter impetrās, si vult vti & gaudere impetratione, tenetur probare supplicata per ipsum vera esse. c. qz circa. & ibi Panor. not. de cōsang. & affi. c. cōstitutus. de rescrip. Tenētur ergo Toloneñ. probare, quod essent tpe impetrationis in quasi possessione nō soluendi dacia Tarasconis, vti asseruerunt, prout i terminis qōnis nostre cōsuluit Soc. cõs. clxiiij. visa bulla. col. ij. ver. ij. loco. lib. ij. Nec quicqz facit, quod Rex cōfirmauerit ex certa sciētia, qz clausula, ex certa sciētia, † nō purgat vitium obreptionis & subreptionis, sm Pan. in. c. ij. de cōfirm. vtili, vel inutili. cum concordan. auto. adductis per Dec. in. c. j. col. v. ver. prima est. eo. ti. nec certa sciētia releuat impetrātem a probatione eorum, de quibus nullo modo apparet, sz Arct. in. d. cõs. lxxvj. col. iij. Nō obstāt depositiones testium, qz nō probāt, qz Tolonēses essent in quasi possessione tempore cōfirmationis priuilegiorum, quod est necesse, vt pz ex premissis. Et licet deponāt de quasi possessione immunitatis a dacio regio Tarasconis post cōfirmationem, nō tamen ex quasi possessione de presenti † recte infert ad quasi possessionem de preterito sm Bal. in. l. si hi qui. ad fi. C. de adul. & cõs. xij. quidā. d. Matheus in fi. li. j. vbi concludit, qz lz ex possessione de preterito inferat pñtia prio confirmationis vsqz in pñtem. d. l. vti possidetis. cum sibi no.

tamen econtra. s. ex possessione de presenti nõ infert possessio de preterito, qr ex contingēti, qd se hz ad diuersa, non recte infert. c. in presentia. de proba. Preterea, vbi constaret Toloneñ, tpe confirmationis fuisse in quasi possess. libertatis ꝛ priuilegiorum, nõ tñ possent se iuuare dictis priuilegijs, qr p gratiam factam Celestinis oia priuilegia ꝛ omnes immunitates a dictis Tarasconis prius cõcessa fuerunt reuocata, vt patet ex tenore gratie ꝛ donationis facte ipsis Celestinis ibi, Nam volumus priuilegiũ ipsum ꝛ oia ac singula in eo contenta perpetuo valere, priuilegijs, literis, rescriptis, iuribus, vsibus, cõsuetudinibus, ꝛ alijs iuribus Ƶrijs quomodolibet nõ obstantibus, q̃ nec obstare nr̃r volumus. Itẽ ibi, donationes qualitercunqz hactenus per nos factas quouis preterita respectu, occasione vel inquantum piñ seu possent huic nostre donationi in aliquo derogare, obstare vel afferre preiudiciũ quouismodo de medio tolimus, viribusqz ꝛ efficacia penitus ꝛ totaliter vacuamus, que clarã ꝛ expssam volũtatẽ Regis reuocãtis oia priuilegia oẽsqz donationes que possent derogare donationi Celestinoꝝ in aliquo. Cõstat aũt principem posse reuocare † priuilegia ꝛ donationes subditis suis factas. c. veniẽs. de pscrip. c. in nostra. sm vnum intellm. ꝛ ibi Pañ. co. s. õ iniurijs. firmat gl. in. c. decet. de reg. iu. lib. vj. ꝛ late tradit per Pañ. ꝛ mod. in. c. nouit. de iudi. ꝛ sicut põt reuocare priuilegia pro libito, ita ꝛ donationes † sm Ang. in. l. Annocen. ff. de priuile. cred. ꝛ in. l. lucius. ff. de euic. vbi vult Principẽ posse auferre acqsita ex pscriptione, qr acqsita dicũtur beneficio sue legis, ꝛ ideo põt ea ad libitũ auferre, sicut donationẽ suam põt pro libito reuocare, ꝛ non solum priuilegia, sz ẽt potest concessionem feudi † reuocare, si sit gratuita sm Bal. in. l. qui se patris. C. vnde liberi. arg. tex. in. l. q fundos. ff. de omni agro deser. lib. xi. Rex aũt Renatus (vt audio) habebat iura Principis, nec superiorem recognoscebat, ergo ꝛ ipse suas potuit donationes suasqz priuilegia reuocare, ꝛ sic cõstat de potestate, ꝯstat ẽt de voluntate ex illa clausula, priuilegijs nõ obstantibus, ꝛ ex illa clausula donationes qualitercũqz ꝛc. q̃ clausule sufficiunt ad ostẽdendam volũtatem reuocantis. c. qr sepe. de elec. lib. vj. c. cũ aliquibus. de rescri. eo. lib. Nec obstat si dicatur, qꝫ requirebat specialis derogatio, iuxta tex. cũ gl. in. l. iij. C. de silen. lib. xij. qr respõdetur, qꝫ imo sufficit generalis reuocatio seu derogatio nõ obstãtibus aliquibus priuilegijs, sm Pau. de ca. in propriis terminis. in. l. si mihi ꝛ tibi. §. in legatis. ff. de leg. j. vbi rñdet, qd non sufficeret gñalis dispõ, qꝫ quilibet nemine excepto, soluat dacia, qr tũc ꝯprehenduntur excẽpti. ꝛ ita procedit tex. cum gl. in. d. l. iij. Sz bene sufficit gñalis clausula derogatoria, nõ obstãte quacunqz immunitate seu priuilegio. ꝛ ita ẽt sz Jas. i. l. j. col. si ff. de cõsti. Pãn. ꝛ Alex. ꝯs. cx. visis instris. col. pe. lib. j. vel aliter ꝛ secũdo videtur qꝫ generalis † reuocatio oium priuilegiorũ non derogat priuilegijs habẽtibus clausulã derogatoriã derogatoriorũ, nisi de eis fiat specialis mẽtio, sm Cyn. in. l. vnica C. quan. impe. inter pup. ꝛ ita ꝓcedit tex. cum gl. in. d. l. iij. Sz iste nõ est casus nr̃, qr in gratia facta Toloneñ. non reperit inserta clausula derogatoria derogatoriorũ. vel ẽt posito, qꝫ esset ea gratia inserta clausula derogatoria, adhuc in casu nostro sufficit gñalis derogatio, qr gratia cõcessa Celestinis fuit facta motu proprio Regis ꝛ Regine (vt apparet ex lectura gratie) quo casu p generalẽ reuocationẽ tollũtur oia priuilegia, ẽt de quibus mẽtio specialis alias habenda erat, vt in terminis nostris decidit Lu. ro. ꝯsi. cccxxiij. Iste sunt rõnes, vbi cõcordant Ƶrias doctorũ opiniones sedere distinctionis, vt in secundo priuilegio concesso ad postulationẽ partis non sufficiat clausula generalis, non obstantibus priuilegijs alteri concessis. sed bene sufficiat in secundo priuilegio concesso motu proprio, q̃ concordiam tradit idem Ro. in. l. sed si quis. §. quesitum. in si. ff. si quis cau. Refert ꝛ sequitur Decius consi. dxv. viso tenore. col. pen. Ex quibus puto intrepide iudicandum Tolonenses non esse imunes virtute allegati priuilegij.

RESPONSVM VI

Federicus Imperator Barba rubea nũcupatus, vrbem Valẽtie cum pedagijs, regalibusqz vniuersis donauit ecclesie Valẽtie, ciues deinde a tiragijs voluit esse immunes. Rñderunt nõnulli Pãncipẽ non potuisse ius pferre donationis vel titulo minuere. At ego Ƶ, cum Imperator supreme potestatis iura a se non omnino abdicauerit, qd Paruermitantus aperte probauit. Quesitum quoqz fuit his tẽporibus, quibus nulli licet salem vehere, nisi qui vehendi ius a Rege conduxerit, num Valẽtinus licitator tali debeat immunitate potiri. Respõdi eam fuisse ꝯcedẽtis intẽtionem, vt ciues Valentini imunes essent, qui iure suo nõ etiam alieno salẽ traherent, ꝛ eo tempore, quo cũctis vehere licebat, nõ hodierno, quo solis Regis ꝯductoribus permittit. Nec. n. obseruãdum est priuilegium aliquãdo equum, si postea efficiatur iniquum.

1 Appellantes qui semel presentarũt, seu introduxerunt appellationem coram iudice immediato, amplius variare nõ possunt, neqz aliũ iudicem mediatum adire.
2 Petitorium cum possessorio retinẽde an possit cumulari.
3 Impedimẽtum Ƶrietatis cessat, qñ actio cõfessoria competit.
4 Actio confessoria competit pro iure exigendi dacium, sicut p seruitutibus.
5 Possessorium in pronunciando premittendũ est, in exequendo autem petitorium.
6 Testes idonei nõ sunt valẽtini in causa immunitatis dacij salis eorum, cum in hmõi cã ipsis vt singulis cõmodum querant.
7 Credendũ non est magis libris mortuorum vniuersitatis, q̃ eorum viue voci.
8 Desidia conductorum nolentium exigere, nõ cõstituit ciues nõ soluentes in quasi possessione immunitatis, in preiudicium Episcopi, cui commentam pensionem soluerunt.
9 Donatio facta Ecclesie per Constantinum, an valeat.
10 Papa licet possit priuilegia suis subditis concessa reuocare, non tamen non subditis.
11 Imperator ratione supreme potestatis põt quoslibet eximere ab oneribus, etiam in preiudicium feudatariorum.
12 Alienare qui nõ põt res, an possit de ea cõpromittere. qꝫ non.
13 Confirmatio Pape presumit ex cursu longissimi temporis.
14 Intentio concedentis cognoscitur ex tenore priuilegij.
15 Priuilegium Principis nõ est obseruandum, vbi ex postfacto incipit esse nociuum, qr in omni priuilegio intelligit exceptum omne graue damnum. nu. 16. ꝛ q̃modo debeat intelligi. 18.
17 Rex tenet ad daciũ tiragij, si salẽ ipse vehat negotiãdi causa.
19 Arrestum seu sentẽtia Curie lata in possessorio an pariat exceptionem rei iudicate in iudicio petitorio. dist ing. per nu. 20.
21 Causa pia equiparatur cause status, seu libertatis.

Respon. interpreta.

Duo Titum dubia sunt, a quibus depẽdet vis ꝛ effectus psentis cõtrouersie, vtz, an immunitas ciuiũ ꝛ habitatoꝝ Valentie porrigat ad casum firme clause. ꝛ an arrestum curie pariat exceptionẽ rei iudicate, Ƶ Reuerẽ. dõ. Epm Valentinũ. Ut tñ Reuerend. dõ. Legato ꝛ Episcopo Valentino domino meo precipuo satisfaciam, prosequar ordinem questionum, quibus rñdeo iuxta seriem facti, cum acta mihi non fuerint exhibita. ¶ Et si responsa mea sterilia antiquitatemqz redolere videbunt, danda erit mihi venia, nã pusillus sum, ꝛ verbosam consultationẽ semp abhorrui, ꝛ si superba cõsultatione vti velles, nõ posses hoc tpe quo libris careo ob pestem fugitiuus. Ad primum, an sñia lata in possessorio retinẽde per iudicẽ Valentinum transiuerit in rem iudicatã, eo qꝫ appellãtes, q introduxerunt appellationem coram immediato iudice, nõ ꝯparuerint in termino pfixo ad audiẽdum respõsum sup articulo appellonis recipiẽde, vel ex eo, qr appellãtes non fuerũt prosecuti appellones corã illo iudice, corã quo eã introduxerũt, sz corã suprema curia, ad q̃ p viam supplicationis recursum habuerũt. Pauca rñdeo, qꝫ appellãtes, qui semel presentarũt seu introduxerũt appellones corã iudice imediato variare amplius nõ pñt, † neque aliũ iudicem mediatũ adire, ꝛ corã eo appellones prosequi cõceditur, etiam si alternatiue appellassent ad iudicem immediatum vel mediatũ, seu supremũ, qr vno electo ad aliũ soli censet appellatum, sm Jo. and. in addi. Spec. titu. de appellationibus. §. nũc tractemus. in si. quẽ refert ꝛ sequitur. d. Phili. de peru. in. c. dilecti. col. si. in si. eo. tit. ꝛ idem voluit Saly. in. l. si quis libellos. col. j. eo. ti. Ex quo sequitur, qꝫ sñia transiuit in rem iudicatam, tum qr appellãtes non fuerũt prosecuti appellationẽ coram iudice appellationis in termino iuris, iuxta tex. in auc. ei qui. C. de tẽp. app. ꝛ in cle. sicut. de appe. tũ, qr se non psentarũt in termino sibi pfixo ad habẽdum respõsum super articulo appellonis recipiẽde. iuxta plene notata in. c. ꝯsonas. eo. titu.

nio. Circa §3,et si cōis cōclusio sit, q ab vno et eo. nō possit cu mulari petitoriū cū possessorio retinēde obstāte regula 3ue tatis, ut ponens possessoriū retinende asserit se possidere. l. j. §. hoc interdictū. ff. uti possi. Proponēs āt petitoriū, aduer sanū facit possessorē, alias sibi nō cōpeteret rei vēdi. l. j. C. de ali. iud. mu. cā facta. merito vnus et idē nō pōt vtrūq3 iudiciū cumulare, q vti 3rius nō eēt audiēdus. l. j. C. de fur. Tū hec cōclusio nō pcedit, qñ agit p iurib⁹ incorporalib⁹, iuxta tex. in l. fi. cum. §. Aristo. ff. si serui. vēdi. qr tūc cessat impedimētū 3uetatis, cū actio 3fessoria, †qua vendicat iura incorporalia, cōpetat etiā possessori. l. vti frui. §. fi. ff. si vsufr. peta. l. si priuus ff. de nou. ope. nūc. et ita declarat Bar. in. l. naliter. §. nihil cōe. ver. ij. cōbinatio. et ibi oēs alij indifferēter sequunt. ff. de acq re. possel. Cū igit fuerit intētatū interdictū retinēde, et postea cu mulatū petitoriū p iure exigēdi dictū Tiragij, q est incorpo rale, nisi. de rebus corp. et incorp. in pn. †et p q cōpetit actio cōfessoria, sicut p seruitutibus, §3 Bar. et scrib. in. l. si publica nus §. in vectigalibus. ff. de pub. nō video qd cumulationi pos sit obstare, cessant. n. oēs sex regule impeditiue cumulatiōis, de qbus p Bar. in. d. §. nihil cōe. et p Can. in. c. pastoralis. de cāposs. et ppte. et ita in specie cōsuluit Bal. 3s. clx. pponit. li. iii. Circa tertiū, an ex deductis et pductis dicat facta cumula tio, nō possu3 dare certū respōsū, qr deducta et pducta nō vi di. Circa quartū aduertēdu3 est, an fuerit facta cumulatio pe titorij et possessorij retinēde, et vbi facta reperiat nō erit opus rescripto, qr de iure cōi vtrūq3 iudiciū est eadē vnicaq3 snia ter minādu3. Et in pnūciādo pmittēdu3 e possessoriū, ut exequē do petitoriū. †ut est tex. §3 vnū intellim in. c. cū dilectus. de cā possel. et ppte. et optime declarat Soci. 3s. xcviij. institissime inde. li. iij. vbi vero nō reperiet fcā cumulatio, nō erit inutile ipetrare rescriptū taz sup cumulatione, q ordine, maxime qr abūdās cautela nō nocet. l. testm nō id. C. de test. Circa quintū q meritis 3ternit, vez quis melius iustificauerit possessoriū, qr attestatiōes nō vidi, rūdeo §3 ea, q pponunt more Sceuole, qd. R. d. Eps melius pbauit. Pro cuius rei clariori dēmon stratione, pmitto qd in interdicto retinēdi succūbere debet q clā ab aduersario suo possidet. l. j. §. fi. et. l. si duo. in prin. ff. vti possi. et. l. j. C. eo. tit. Hoc sic pmisso ōndit, q ciues 3tēdentes cū. d. Epo nō pbarūt sese ee in quasi possel. nō soluēdi tiragiū. et si pbarūt, talis possessio vtpote clādestina, nō eos iuuat in hoc vnli interdicto, vti possidetis. In primis sciēdu3 est qd ci ues Valētini in hac cā nō sunt idonei testes, †qr agit de cō modo vniuersitatis, q 3cernit singulos vt singulos, nō vt vni uersos §3 Inn. et alios in. c. cū mucius. de testibus. Pan. in. c. insup. eo. tit. Cep. in trac. seruit. sub rub. de serui. iuris depa scēdi. Jas. post alios in. l. §3 si hac. §. q manumittit. ff. de in ius voc. Pan. 3si. xvj. ad clarā. col. ix. lib. j. Lud. ro. 3si. vij. visis ad si. Bal. 3s. clxxvij. li. ij. et alibi sepe. Itē sciēdū est, qd si viua vox ciuiuz est suspecta rōne proprij cōmodi (vt dixi) eod. mo do erit suspecta vox mortua, et cōsequēter maiores ipsoz ciui um, qui aliquādo fuerunt cōductores tiragij, nō ēt probabūt †cuz nō sit credēdu3 magis defunctis q ipsorū viue voci, §m Bar. et Cy. in. l. in bonefidei. C. de rebus cre. ēt probat p tex. in. l. exēplo. C. de pba. tradit p mod. maxime Jas. in. l. admo nēdi. col. xliij. ff. de iureiu. Tertio aduertēdu3 e, qr si testes de ponētes qd ciues Valētini sunt in quasi possel. nō soluēdi ti ragiū, nihil dicit d scia et patiētia. d. Epi, nō pbabūt, qr subie ctū huius quasi possel. est vsus et patiētia, §m Bar. in. l. ij. C. de serui. et aqua. et Ale. in teris nris 3s. cxxvj. in cā et lite. col. pe. lib. ij. Et si dicat, q 3ductores nunq̄ exegerūt tiragiū a ciui bus. rūdetur qd desidia 3ductorū †nolētiū exigere nō 3stituit ciues nō soluētes in q̄si possel. immunitatis in pīudiciū. d. Epi, cui 3uētas pēsiones soluerūt. l. quāuis. §. 3ductor. ff. de acqui. possel. nec desidia vel forte dolus, aut collusio ipsorū 3ductorū, q ciues erāt pīudicat dño, nec fue quasi possessioni exigēdi ti ragiū. l. fi. C. de acq. pos. 3suluit Bar. 3s. cccxx. statuto cauet. lib. j. Nec dicat, qd dispō dicte legis fi. et. d. §. si conductor. lo quunt in possel. rerū corporaliū, qr de corporalibus ad incor poralia vz arg. et idē est iudiciū. l. si pr mulieris. ff. de iur. dot. et. l. sicut ff. qb. mo. pig. vel hypotheca. solui. et statuta loquen tia de possessione rerū corporaliū, pcedūt ēt in q̄si possessio ne iuriū incorporaliū, §m Are. in rub. ff. de acq. possel. ad fi. et 3s. xxx. viso themate. col. pen. p dictu3 Spe. in tit. de proba. §. videdu3. v. sed pone. Et h in proposito nfo voluit Bart. in. l. j. ff. de possi. hui facit tex. in. c. oliz. ij. de resti. spo. cū si. Et si forte dolo vel desidia 3ductorū foret acqsita aliqua quasi pos

sessio ciuibus, illa eēt fraudulēta et clādestina hita inscio dño Epo, ois possessio acquisita inscio vero possessore, dr clādesti na. l. si ancillā. ff. p suo. et firmat Bal. in. d. 3s. cccxx. et cōsequē ter in h iudicio succūbere debent ciues, qr clā possidēt ab ad uersario. d. l. j. cū alijs. s. allegatis. Ad sextū, an Federicus po tuerit cōcedere immunitatē Valētinis i pīudiciū eccle. cui ante cessores sui donauerāt ciuitatē cū pedagijs ac regalib⁹ vniuer sis. Presupposita validitate donationis, cuz sit cōis opinio, q donatio fca eccle. †p Cōstantinuz valeat, vt attestat Pan. in. c. inter dilectos. col. vij. de fi. instru. p tex. in. c. fundamēta. de elect. lib. vj. ēt absq3 insinuatione. l. sancimus. in. fi. cū auc. sequen. et ibi Bal. C. de do. Ut rūdēdu3 q nō, qr pfecta dona tio nec retractari pōt, nec alterari. l. pfecta. C. de do. q sub mō. l. velles. et. l. si donationē. C. de reuoc. do. et maxime donatio fa cta eccl. l. puilegia. cū auct. seq. C. de sacros. eccl. et Princeps te net obseruare 3tus sui pdecessoris c. j. d pbat. Corroborat, q l3 Princeps possit puilegia subditis suis cōcessa reuocare †. c. veniēs. de pscrip. nō tn pōt reuocare puilegia cōcessa nō subditis, vt tradit p Pan. et alios in. c. nouit. de iudi. Cōstat āt episcopū et ecclesiaz Valētinaz nō esse subditos Imperatori. c. hu qdez. xcvj. distin. § et c. et ita cōsuluit Lud. ro. 3s. cccxvij. circa pmissaz. et Pau. d ca. 3s. cccxvij. viso et examinato pūcto. l. j. pte. Cōtrariu3 forte veri⁹ est, qr Imperator donādo ciuitatē Valētinaz cū regalibus ecclesie, nō abdicauit a se ius superiori tatis et supreme ptātis. Pz, qr, vt in facto pīupponit, Eps p iuribus tpalitatis recognoscit Imperatorē, seu Christianissi mū Regē habētez iura imperij. Potuit § Imperator rōne su preme ptātis eximere quos voluit ab oībus oneribus, †ēt in preiudiciū feudatariorū, vt tradit per Pan. in. c. accedētes. de prescrip. et in. c. puenit. de immu. eccl. et facit tex. i. l. j. et p totū. ff. d m. immu. et in. l. sunt munera. ff. d vaca. mune. Immo vī, q Imperator potuisset penitus et in totū hmōi pedagiū et ti ragiū extinguere. l. j. C. de superind. lib. x. et maxime si nō esset licite īpositū. l. illicitas. ff. d off. psi. et de p. iura. fir. §. illicitas. in vsi. feu. vnde nō vī dubitādū q ēt nō potuerit in parte. l. si quis cū totū. ff. de exce. rei iu. Ad septimū, an laudū platū p Archiepm Vienne, et trāsactio fcā Auenioni corā patriarcha Antioceno, et alijs 3missarijs Aplicis d iure subsistāt, et pīudi cium afferant eccle. Valētine. Pria 3sideratione vī rūdēdū q nō. qr Prelatus sine authoritate superioris nō potuisset cōce dere immunitatez ciuibus Valētinis. c. episcopi. c. si. d reb. ecc. nō alie. nam ēt administratores Reipublice non possunt sine Principis authoritate alicui cōcedere immunitatē. l. j. C. de im mu. nemi. 3ced. l. euacuatis C. de decur. li. x. tradit p Bar. in. l. ii. ff. d iure immu. § nec ēt potuit p trāsactionez, ne indirecte cōcedat, q directe phibet. vt est tex. in. c. veniēs. de trāsact. et firmat Pan. in. c. cōtingit. eo. tit. Sicut nec Preses puincie, nec administrator Reip. possunt p trāsactionē remittere iura ciuitatis clara et liquida. l. Preses. C. de transac. Istud n. ius ti ragij donatū eccle. erat liquidissimu3 ēt 3 ciues, 3 quos psup ponit latā fuisse sniaz p Imperatorē, q snia imperialis cōstituit ius certissimu3. l. fi. C. de legi. nec ab ea reclamare l3. l. j. ff. a qui bus ap. nō l3. Nō valuit § trāsactio tanq̄ sup decisis et clarissi mis fcā. l. post rē. ff. d trāsl. Similr nō vz Laudū Archiepi, qr Eps valētin⁹ nō potuit cōpromittere †sup iuribus gabellarū, nā qui nō pōt rē alienare, nō ēt pōt de illa cōpromittere. c. cū tpe. et ibi no. Pan. et alij, de arbi. et firmat Lapus allega. iij. et late Lud. ro. 3s. cclxix. circa pmū. in. iij. dubio. Soci. 3s. xviij. col. vij. lib. j. Deci. 3s. xliiij. col. ij. §3 Eps inconsulto Roma no Pōtifice nō potuit remittere istud ius tiragij, qr spūale est, ut. et est tex. in. c. q qo. xxxv. q. ix. et facit tex. in auc. hoc ius porre ctū. C. de sacr. san. ecc. § nec ēt potuit 3promittere. Et hic par tes amplector, nisi ciues allegēt laudū et trāsactionē fuisse per Papā 3firmata, et ad probandū 3firmationē deducāt cursu3 tāti tpis, cuius initij nō extet memoria, naz ex cursu tā longissi mi tpis pīumitur †Pape 3firmatio, si allegēt, vt in simili ca su immunitatis 3suluit Dec. 3s. cliij. in cā exemptionis. col. fin. et Barb. 3s. xxxv. sapiēter scribitur. col. antepe. et seq. lib. ij. per notata in. c. cū apostolica. de his, q fiunt a Prela. sine 3sen. c. et in. l. cū de in rez verso. ff. de vsu. et plene tradit p Alex. 3s. vj. li. j. Didr. 3s. cccxvj. Rap. cu. 3s. lxxxiij. qr cū decimalie. Fulg. 3s. clxvj. in qōne, q vertit, et alibi sepe. Ad octauu3, a q̄re vi deo 3pepēdet pūctus totius 3trouersie, an hec 3cessio immuni tatis laudo, trāsactione, et forte Pape puilegio roborata, ex tēdat ad casu3 firme claũse. Videret qd sic, qr huic casui cō ueniūt verba exēptionis et puilegij, § et cōueniet dispositio,

14 cũ ex tenore† priuilegij cognoscat ictũ precedẽtis.c. porro.c.re
cepimus.d priui. Intelligit.n. Federicus ↄcessisse immunitatẽ
oibus casibus,q sub dbis ↄprehẽdi possunt.l.Gallus.§.qdã
recte.ibi,q̃ ex verbis cõcipi possunt.ff.d libe.t posth.t.l.si qs
stipulatus sit Stichũ,ibi,ↄrentib⁹ inspiciẽdus ẽ sermo stipu-
lationis.ff.d ver.obl. Uerũ mpdictis t alijs,q̃ ex lectura priile
gij,laudi t trãsactiõis extrahi possent,non obstãtibus,ↄuam
sniaz t.i.ỹ iuri t equitati magis ↄsonã amplectendã arbitror,
infrascriptis rõnibus. Primo,qz credẽdũ nõ est Impatorẽ
voluisse priuilegiare Ualẽtinos ciues eo casu,q̃ ↄtingeret eccle
15 siaz imodice† ledi.c.cũ ad h.d cleri. nõ residen. t ibi not. Pa-
nor. t alij,q priuilegiũ pncipis non est obseruãdũ,qñ ex postfa
cto incipit esse valde nociuũ. Tertio,ad idẽ est melior tex.in.
c.suggestũ.d deci. vbi priuilegiũ immunitatis a solutione decima
ruz,nõ est obseruãduz eo casu,quo priuilegiatus postea acqui-
rat tot pdia,p qbus si decimas nõ solueret,inferret enorme
dãnuz ecclesie. Ita dõz in casu nro,qz si priuilegiũ immunitatis
ↄcessaz Ualẽtinis traheret ad casuz firme clause,q̃ ex post su-
peruenit,enormiter imo totaliter lederet ecclesia in suo iure ti
ragij. Nã tpe ↄcessionis,priuilegij,laudi,t trãsactionis cuius-
libet ↄcessa erat facultas trahẽdi salẽ,t lz tũc Ualẽtini forent
exẽpti a solone tiragij,alij tñ oẽs trahẽtes soluebãt tiragium
do. Epo. At nũc qõ Christianus Rex clausit fores,si ↄtingat
Ualẽtinos eẽ firmarios t ↄductores tiragij,qz tũc nõ licebit
alijs salẽ trahere,si dixerimus Ualẽtinos firmarios fore exẽ-
ptos,ecclesia frustrabit in totuz suo iure tiragij. Quẽ casuz si
specialis maiestas ↄsiderasset euẽturũ,nõ est credẽduz,qõ in
talẽ euẽtuz voluisset Ualẽtinos vti illo priuilegio. Hinc dice
bat Car.flor.in cle.in psenti.in vltimis verbis.de cẽn. qõ ta-
les exẽptiones tanq̃ tẽdentes ad nocũ,admin ẽde nõ essent,
p tex.i.d.c.suggestũ.t hac rõne dicebat gl. i.c.rescripta. xxv.
q.ij.qõ priuilegiũ statiz vires pdit,quãprimuz incidit priuile-
giũ in iniqtatẽ,t dicit Fel.post Arc.in.c.noluit.col.vi.de iu-
di.qõ nõ solũ resoluit priuilegiũ,qõ ex post enormiter ledit ter
tiũ,vt in.d.c.suggestũ.sz ẽt qõ ex post grauiter ledit ipsuz cõ-
cedẽtez pter eius intẽtionez.arg.l.Seio.§.medico.ff.de ann.
leg.t.l.fistulas.§.frumẽta.ff.de ↄb.emp.t dicũt Ale. t mod.
in.l.si ex toto.ff.de leg.j.in prin.qõ priuilegiuz immunitatis nõ
trahit ad casuz verisilr nõ cogitatuz p ↄcedẽtez,iuribus palle
gatis,t priuilegiũ exẽptionis a procuratoribus cõcessuz cleri-
cis alicuius loci,nõ est obseruãduz,casu quo adeo multiplica-
ti sunt clerici illius loci,q oẽz fere procurationẽ absorbeat,sz
Car. t Fel.in.c.accedentes.de pscri.in oi.n.priuilegio intelli-
16 git exceptuz graue dãnuz† alterius.l.ij.§.si qs a principe.ff.ne
qd in loco pub.l.nec auus C.de emã.libe.c.q̃uis.d rescr.lib.
vj. Et priuilegiũ a principio equũ,dz euanescere,si ex post effi
ciat iniquũ,sm Old.ↄs.ccxviij. questio est vtruz.col.j. Scdo
qz Ualẽtini q cõduxerunt firmaz salis a Christianissimo Re-
ge,iaz nõ amplius trahũt salẽ vti ciues Ualẽtini,sz vti Regis
firmarij,alioqn si vti Ualẽtini valerẽt trahere semota cõdu-
ctione,ẽt cuilibet Ualẽtino liceret,qõ ipsi firmarij lato ore ne
gãt. Dato ergo,q Ualẽtini essent imunes vti Ualẽtini,non
17 tñ erũt imunes vti firmarij Regis. Nã ẽt Rex† ipse tenet ad
daciũ tiragij si negociãdi cã salẽ vehat,sm Bar.ↄs.cxxvj.ca
uet statuto mõtis policiani,sm meaz ipressionẽ,ẽt q ipse pe
dagiũ t tiragiũ donauerit ecclesie. Nõ ob.tex.in.l.licitatio.§.
fiscus.ff.de publ.t vecti.t cõmis.qz procedit,qñ fiscus t prin-
ceps vsus sui gratia trãsfert res suas de loco ad locũ,nõ si mer
cãdi cã,t idez tz Bar.in.l.j.C.de naui.lib.xj.t Arc. in.l.cete-
ra.§.si senatuscõsultũ.ff.de leg.j.nec ẽt imunis est ecclesia,qñ
negotiat.de.si.gl.t cano.de cẽn. Cuz igit Rex teneat,nõ vi-
deo rõnez,quare eius firmarij debeãt esse imunes,bene facit
tex.in.l.apud Julianũ.§.j.t qõ ibi notat.ff.ex qui.cau.in pos.
18 ea.t in.l.heres absens.ff.de iudi. Tertio,qz priuilegiũ† exem
ptionis dz taliter intelligi,qõ nõ ↄtineat iniquitatẽ,vel absur
ditatẽ,sz gl.solẽnez.in.c.paratus.xxiij.q.j.Bal.in.l.j.in.iiij.
notab.C.de legi.t Jas.in.l.fi.col. iiij.in fin.ff.de consti. prin.
¶ Hec ãt interpretatio,qõ ẽt firmarij sint immunes,ↄtinet ma
ximã iniqtatez,qz sic erit i arbitrio cuiuslibet Ualẽtini licitan
do firmã,subuertere ius epi in totũ,q̃ fugiẽda t abijciẽda ẽ ta
lis iniqua t absurda intelligẽtia. Nõ obstãt verba priuilegij,qz
mens ↄcedentis,preualet verbis.c.quãto. de priuileg.c.ij. re-
quiris.d appõsonibus. Mens aũt Federici nõ fuit priuilegiare
ciues Ualẽtinos in euẽtuz firme clause,vt.s.pbatũ fuit,q̃ tc.
¶ Ad nonũ,an propter euẽtum firme clause priuilegiuz Ua-
lẽtinoruz reuocetur in totum,vel ad aliquã moderationez sit
reducẽdum? Panor.in.d.c.suggestuz.respondet,quod reuo
catur in totũ,qz nõ apparet pro qua parte possit ↄsistere.ar.l.
j.§.Trebatius.ff.de aqua quot.t esti.t.c.detestanda. de ↄcel.
preben.lib.vj. Ex quo datur intelligi,quod si posset quoquo
mõ constare,quot modia salis verisimiliter traherent Ualen
tini singulis anno,si firma clausa nõ eẽt,pro ea quãtitate debe
ret ↄsistere priuilegiũ,naz firmarij subrogant in locuz oim p-
sonarũ,que possent salẽ trahere,si firma nõ eẽt,q̃ pro portio-
ne Ualẽtinorũ,i quoz locuz ẽt subrogant,debẽt vti posse pri
uilegio.§.fuerat.vbi Jas.co.j.inst.d ac.t.c.eccl'ia. vt lite pẽden.
¶ Ad decimum,an fuerit enormis lesio iustificatas non iusti-
sto,tum qz non vidi acta,tum quia te ipsa apparet de enormi
lesione. Immo fere de totali,cuz nulli alteri liceat salẽ vehere.
¶ Ad vndecimũ,an arrestuz seu snia curie pariat exceptionẽ
rei iudicate in hoc iudicio? Super isto pũcto pñt multa iura
citari,sz ↄclusiue procedẽdo rũdeo. Aut snia lata fuit in pos-
19 sessorio† t cõstat nõ obstare in iudicio petitorio.l.t an eadez.
§.si.ff.d exce.rei iud. Aut lata fuit in petitorio,vt qz ciues p-
posuerũt actionẽ negatoriã,t adhuc sm eaq̃ pponunt. Rñ-
deo tale arrestũ nõ parere exceptionẽ rei iudicate ↄ. d.Epm
nũc agẽtez ↄfessoria infrascriptis rõnibus. Prio,qz talis exce
ptio firme clause nõ fuit expsse reiecta p arrestuz,t lz cẽseat ta-
20 cite reiecta.l.iij.C.de ord.cog.t.c.j.cũ eo.tñ talis reiectio† tac
ta nõ obstat quominus illa exceptio possit deduci in alio iudi
cio p moduz agẽdi,ẽt ad eũdez finẽ.l.si aũt.§.si.ff.de neg.ges.
l.qõ in diez.§.si rõnez.ff.de ↄpen.per que iura ita determinat
Pau.de ca.l.j.col.iiij.C.de ord.iudici.t Bar.i.d.§.si.qõ ma
xime verũ est,sm eũ,si de tali exceptione nõ sit plenarie cogni
tũ.l.si quis a liberis.§.si vel parẽs.ff.de lib.agn. Scdo,qz sn-
tẽtia lata in preiudiciũ ingenuitatis seu libertatis,cuius exce-
ptio pposita fuerat,nõ parit exceptionẽ rei iudicate i alio iu-
dicio,ẽt inter easdẽ personas.d.l.j.t ibi gl. t oẽs indifferen-
ter.C.de ord.iudici. Ergo nõ etiaz pariet exceptionẽ rei iudi-
21 cate in piudiciuz pie cause,† q̃ equiparatur cause status,seu li-
bertatis,sm Bar.in.l.proxime.§.nomen.ff.de his,q̃ in testa.
delẽtur. Tertio,qz sentẽtia lata per curiaz,põt esse vera absq
eo q intelligat pronũciatuz super exceptione firme clause. Er
go nõ obstabit in alio iudicio,vt declarat Bar.in.d.l.si ãt.§.
fi.t in.d.l.j.t in.l.q Rome.§.duo fratres.ff.de verb.obl. Nã
uctores intẽtarũt negatoriã,qz ciues,nõ qz ciues firmarij. Ua-
lz.d.Epõ exciperet q firmarij nõ debẽt gaudere beneficio im
munitatis,nõ tñ talis exceptio elidebat intẽtionẽ agẽtiuz q
ea cã tñ,qz ciues. Merito snia lata i fauorẽ ciuiũ simplr,nõ
proderit firmarijs. Nec obstabit in alio iudicio dño Episco-
po agẽti ↄ firmarios,qz limitata cã limitatũ pducit effectũ.l.
age C.d trans.l.in agris.ff.d acq.rer.do. Et ita expsse declarat
Bar.in.l.t an eandem.§.actiones.col.ij.ff.de excep.rei iudi.

RESPONSVM VII

PRinceps, Qui leso satisfacto crimẽ in dulget, veniã dedisse credit reo sub conditione, si offenso satisfecerit. Nõ est itaq recipienda gratia, nisi conditio fuerit purificata. Satisfecisse autem reus nõ dicitur datione fideiussoris, cui lesus fidem accommodare recusat.

1 Uerba illa, satisffaict a partie, reddunt gratiam Regis condi-
tionalẽ, q̃ ↄditio nisi purificet, nõ ẽ obseruãda dispositio. 2.
3 Causa criminalis sine incõmoditate ciuilis i iudicio misto se-
parari non potest.
4 Satisfacit is, qui fideiubet. t vide quomodo procedat.
5 Pena insoliduz cõmittitur, t si in vno tantum conuentionis
capitulo contrauentum sit, etiam sine auxilio exceptionis.
6 Pena adiecta uationi, non debetur, tanq̃ presumatur adie-
cta in fraudem vsurarum.
7 Pena non debet excedere quadruplum.
8 Rex Frãcie i sua ditione ut impator cũ neminẽ recognoscat.

Respon. interpreta.

VErba Illa, satisffaict a partie, cum sint pro-
lata per ablatiuos absolutos reddũt
grãz Regis† ↄditionalez.l.euictis agris.ff.d vsu.
l.a testõre.ff.d ↄd.t dem.l.ob emptione.ff.d pac.
2 Et iõ nisi purificet ↄdõ, nõ est obseruãda dispõ†.l.iubem⁹.§.
finaũt

tinuus.C.ad Treb. Cōditio aūt nihil ponit in esse.l.que sub pdinoe ooidor.x.ff.si qs omis.cā testa.nisi fuerit purificata.l. g bere §.ff.de pdi.& demō. Et qꝫ ablatiui absoluti nihil disponūt nisi pditio purificetur,tradit per Cald.pſ.1.sub Rub. de verb.sig.per Bal.pſ.ccccxcviij.queritur,si creditores.li.v. & alibi sepe. Rūdeo igitur nō esse interuiēdā gratiā pcessam magnifice domine Merite triulcie relicte quōdā magnifici. u.Ludouici de boleris,olim dūi de Cēralo,& eius filius,nisi prius satisfecerit magnificis dūis Uicecomiti de Cadeneto, & Catbarine de Claramōte iugalibus,de oībus & singulis dānis,interee,& expēsis taxatis & liqdatis,& de qbus in misto trāsactionis,qō nō soluꝫ rōne pdicta iustificat,sꝫ etiā authoritate pprobat. Jta.n.determinauit in proposito Bal.in.l.j. col.fi.Cō fur. Jnquit.n.si p statutū remittat tertia pars pene, pfitēn delictū,nihil remissuꝫ vꝫ,nisi prius fuerit facta pfessio, qꝫ illa verba,pfitēti delictū &c.bꝫ sint datiui casus,tñ equiparāt verbis platio p ablatiuuꝫ absolutū,& sicut p ablatiuū reddā gratia pditionalis,p datiuū. Sequūtur Mod.Tanc.in rub.ff.sol.mat.& idem voluit Albert.Gand.in trac.malef. in tit.de trāſ.& pac. in malef.& ita in simili psuluit Guido pape pſ.cccv.circa pcessuꝫ.col.antepe.vbi vult.qꝫ hec verba. Prouectū sit satisfait a partie.reddūt dispōnē cōditionalem,qꝫ illud verbū prouiso.fuit prolatū per ablatiuū absolutuꝫ. Alia et rōne probatur nostra pclō,qꝫ in dubio nō est credēduꝫ,qꝫ Rex voluerit pīudicare iuribus ipsoꝝ cōiugū.l.j §.ij.si qs a principe.ff.ne qd in loco publico.c.sup eo.de offi.dele.c.quāuis.de rescr.in.vj.et in aliquo minimo.c.cū olꝫ.& ibi not. de pfne. Nō ergo est pfumēduꝫ,qō voluerit pcedere grāꝫ & abolitionē criminū & processuū criminaliuꝫ anteqꝫ parti fuerit satisfactū,qꝫ per abolitionē iudicij criminalis preiudicat parti in iudicio ciuili,qō colore iudicij criminalis fauorabilius & efficacius reddebat,maxime qꝫ interesse dñorꝫ piugꝫ,bꝫ connexitatē cū interesse fisci respectu pene quinquaginta milliuꝫ scutorꝫ auri,cōis parti & fisco.l.j.C.de vēd.reruꝫ fisci.cū tōtum cas pena.lib.x. Est.n.hoc iudiciū pene cōie fisco & priuato mistuꝫ.c.tue.de procur.traditur per Pañ.& alios in rubr.de iudic.& in iudicio misto nō potest sepārari† cā criminalis sine incōmoditate ciuilis,vt p Alex.pſ.ixxij.in causa vertente.in vlt.dubio.lib.j. Ex predictis liquido pstat satisfaciēdum esse parti priuo,qꝫ gratia interinetur. Sed forsan dubitabitur de modo satisfaciēdi,an satisfiat fideiubere de soluendo. satisfaciē.n.ēt is,qui fideiubet†.l.solutionis verbuꝫ.& l.satisfactio. ff.de solu. Cōtrariuꝫ tñ hoc loco rūdenduꝫ est per tex.in auc. si qū.C.de pſti.pec.& in.l.fi.ff.si cer.pet.& per tex.in.l.iiij.§.ait pretor.vbi casus.ff.de re iudi. Nec obstat qꝫ fideiubens dicat satisfacere,qꝫ verū,vbi agitur de satisfaciendo debito legali, vel vbi pars tali satisfactione ptentat,alias secus,fm Bar.& scriben.in.l.j.ff.qui satisdare cogātur. Dubitari quoqꝫ poterit,an ex eo,quod dñs de Centalo nō soluit.2000.scutos auri in termino pēnto,& sic pp pventionē in vno capitulo,cēseatur cōmissa pena insolidū,& ratio dubitādi eē poterit,qꝫ plura sunt facta,& plures stipsones pluriū factoꝝ.l.scire debemꝰ. ff.de verbo.obliga.& pñr videretur soluꝫ cōmissa pena pro rata pventionis,vel saltē videt,quod ex equitate cōpetat exceptio pro capitulis,quibus nō fuit contrauentū.l.si seruus.§. primo.ff.ñ quis cautio. Sꝫ premissis nō obstantibus respondeo penā† cōmissam fuisse insolidū,absque auxilio exceptionis,per tex.in.l.si is qui ducenta.§.cuꝫ ita.ff.de rebus dubijs. per quem ita firmant Bar.& communiter doctores,in.l.iiij.§. Cato.in decima oppositione.ff.de verbo. obligati. Et ratio est,qꝫ respectu pene vnica est stipulatio penalis,& illa plura facta promissa habent pro vno,respectu stipulationis penalis, licet respectu obligationis primitiue pmissiones & stipulationes.fm Oldra.dicantur diuerse in consilio.xxix.de rigore iuris,& istud est,quod dixit Bar.in.d.l.scire debemus.duꝫ dicit,quod si plura copulentur ad vnum effectum,vnica tantuꝫ erit stipulatio.l.si heredi plures.ff.de con.institut. Cuꝫ igitur vnica sit penalis stipulatio quinquaginta milliū scutorꝫ,per contrauentionē in vno erit cōmissa pena insolidū. Tertio forte proponet dubitatio quod agi non possit ad penaꝫ,qꝫ non fuerunt persoluta duo mille scuta in termino cōuento,qꝫ sic pena videret adiecta donationi† quo casu nō debet tanquam presumatur adiecta in fraudem vsurarum,fm Bart.& alios in.l.rogasti.§.si tibi.ff.si cer.pet.& in.l.cuꝫ allegas.C.de vsur. Sꝫ certe hec ratio nō militat in casu isto. in quo nō petit pena ex eo,qō non sit soluta pecunia,sed ex eo,qꝫ non sit paritū sentētie & rei iudicate per Principeꝫ,nā si arbiter iubeat dari pecuniā certo die sub pena,nūc cessat vsurarum presumptio,& integra pena debetur,si nō fuerit sentētie paritū.c.dilecti.de arbit. Jtē nō soluꝫ agitur hoc loco ad penā,qꝫ nō sit soluta pecunia,sꝫ qꝫ nō fuit representata filia per dd. Antoniū heredes do. Ludouici iuxta pventa,& sic agit ad penā,qꝫ nō factuꝫ,qꝫ fieri debebat,quo casu cessat presumptio vsurarꝫ,& pena cōmissa debetur.l.v.§.fi.ff.de verb.ob.traditur per scrib.in.l.stipulatio ista.§.alteri.eo.tit.& in.d.§.si tibi. Preterea,qñ pena adijcitur donationi in pctu trāsactionis,nō psideratur presumptio vsurarū,nisi trāsactio inita foret super pctu iniuste,fꝫ bal. in.d.l.cū allegas.& Jmo.in.d.§.alteri.naꝫ nūc agit ad penaꝫ, qꝫ agens adimpleuit cōtractum pro parte sua,& aduersarius nō adimpleuit &c. Poterit deniqꝫ dubitari,an hec pena dicatur excessiua qꝫ excedit† quadrupluꝫ,pꝫ.§.omnes.insti.de ac. & l.vnic.C.de sentētijs que pro eo quod inter. Nā tales excessiue pene,nō videntur exigi posse,saltem de iure canonico.c. suaꝫ.de penis. Sꝫ pꝫriuꝫ rūdenduꝫ est. Nā si teneamus opin. gl.& Dyn.in.d.l.vnic.qꝫ pena pventionalis apposita in pctu per nomina simplicia possit in infinitū ascendere,secus si per noīa multiplicatiua.res clara erit i casu isto,qꝫ pena fuit adiecta per noīa simplicia. Si vero teneamus opi.bart.in.d.l.j.& in.d.§.alteri.quod pena adiecta in pctu certuꝫ in se ptinente possit ascēdere ad eaꝫ summā,qꝫ velint pꝫhentes,siue sit adiecta per noīa simplicia,siue multiplicatiua,nostrū respōsuꝫ verius eē pprobatur. Et hāc sequunt Ang.aret.& Jas.in.d.§.alteri. Si vero amplectamur opi.Pet.de bellaper.& sequaciū, qō pena pvētionalis nō possit ascendere ad quadruplum,adhuc fm ea,que proponūtur,vꝫ quod insolidū exigi possit,qꝫ fm Ang.& Jmo.& si pꝫhentes non possint facere,quod pena ascēdat vltra quadrupluꝫ,tñ hoc potest facere lex,& legis authoritate pꝫhentes idē possint. Uerū in casu isto authoritate Christianissimi regis,& sic authoritate legis viue adiecta fuit in pctu hmōi pena,ergo &c. Naꝫ rex Frācie† in sua ditione est Jmperator,cuꝫ neminē recognoscat.c.per venerabilē.qui fil. sint leg.& pñr dicitur lex viua in terris suis,sicut Jmperator. §.fi.in auc.de pfuetu. Accedat,quod cōmissa fuit pena nō solum propter moraꝫ in soluendo duo millia scuta.sꝫ etiaꝫ propter moraꝫ in representando filiaꝫ matri,quorum omniuꝫ interesset forte si quadrupliciter ascendat ad eandeꝫ summam.

RESPONSVM VIII.

Carolus Quartus Romanorū Rex,priuilegium exigendi pedagius ita confirmauit,iura & pedagia si & prout tu Haugerie & progenitores tui (vt asseris) iuste & rationabiliter habuerunt,& pacifice possederunt,ex certa scientia confirmamus & innouamus. Dubitatuꝫ fuit,an Arnaudus huius confirmationis vigore iure possit ab incolis Monilij pedagiuꝫ exigere? Ego nequaqꝫ posse rūdi,cum nō probauerit se vel in parte Haugerij heredeꝫ esse,nec progenitores Haugerij tempore cōfirmationis,& antea pacifice possedisse.

1. Confirmatio facta ex certa scientia Principis,validat quod ante erat inualidum.
2. Priuilegium satis probat certam scientiaꝫ principis,si in eo scriptuꝫ sit,de certa scientia & plenitudine potestatis.
3. Priuilegii tenor ante omnia diligenter inspiciendus est.
4. Supplicans debet probare oēs qualitates expressas in precibus,veras fuisse tempore supplicationis.
5. Priuilegiuꝫ vel rescriptuꝫ nō faciens mentioneꝫ de colorata possessione aduersarij,nullius est momēti.& quid iuris nu.6.
7. Jus exigendi pedagiuꝫ habens ex priuilegio Principis,nō potest illud vendere sine Principis licentia.
8. Scientia certa quādo roboret actuꝫ inualiduꝫ.
9. Priuilegiuꝫ pfirmatum censetur esse maioris authoritatis.

Respon. interpreta.

Videtur aperto oculo dñi.d.Arnaudum probasse sibi pꝫpetere ius exigēdi pedagiū per instrm priuilegij sibi p Carolū.iiij. Romanorꝫ Regeꝫ pcessum,qui tale priuilegiuꝫ potuit concedere.c.super qualidam.§.preterea.de verborum

fig. & to. tit. C. no. vecti. sine iussu Princip. &c. Sacrilegii. n. es-
set, dicere Imperatorē istud nō posse. l. ij C. de crim. sacrile. c. si
quis suadēte §. cōmittunt. xvij. q. iiij. De potestate itaq; non
est dubitandū, de volūtate autē videtur etiā ɔstare. Verba. n.
priuilegii clarissima sunt. Inquit. n. Carolus se ex certa scien-
tia confirmare, & quatenus opus est de nouo ɔcedere ius & fa
cultatē exigendi dictum pedagiū, vnde cū in verbis nulla vi
deatur ambiguitas, nō est admittēda voluntatis questio. l. il-
1 le, aut ille. §. cū in verbis. ff. de leg. iij. Cōfirmatio. n. † facta ex
certa sciētia principis, validat quod ante erat inualidū. c. j. &
c. veniens. vbi gl. in ver. ɔfirmataȝ. de trans. & voluit Bar. in.
l. priuilegia. C. de sac. san. eccl. Car. ɔsil. xliiij. quod ratificatio.
Pan. ɔs. xlij. illud. col. ij. lib. j. Ale. ɔs. xxxix. viso. lib. iiij. & ɔs.
j. col. xiiij. lib. v. Et si diceretur nō ɔstare de certa sciētia Prin
cipis, esset a veritate deuiare & expresse calumniari, q2 in priui-
legio expresse fit mētio de certa scientia, & de plenitudine po-
2 testatis, ex cuius lectura † satis dicitur probata certa scientia,
sm gl. fi. in cle. & si principalis. de rescr. & in. c. statutū. in gl. eo.
tit. lib. vj. Pan. in. c. examinata. de ɔfir. vti. vel inuti. Lu. ro.
ɔs. cccxvi. Iste sunt rōnes. & Ale. in. d. ɔs. xxxix. & facit tex. in
cle. j. de probat. Verū his, & similibus nō attētis sentiȝ verius
esse respōdeo, infrascriptis cōsiderationibus. Cōsidero. n. te-
3 noreȝ priuilegii, q2 est ante oīa diligenter † inspiciēdus. c. acce-
pimus aiias recepimus. de priuileg. q2 dat legeȝ priuilegio, sȝ
Bar. in. c. j. §. deniq; que fue. j. causa bene. amitt. & in. c. j. an
agn. vel filii defunct. & Cur. senior ɔs. xlix. memorie recolende
dux tertius Philippus. col. viij. & alibi inquit Iurecōsultus,
querētibus inspiciendus est sermo stipulātis. l. si quis stipula-
tus sit Stichū aut Pamphilū. ff. de ver. obl. Sic i casu nostro
inspiciēdus est sermo huius priuilegii, q talis est. Singula iu-
ra & pedagia ɔscripta, si & prout eadē ipse Gaugerius & ɔge-
nitores sui (vt asserit) rite & rōnabiliter habuerūt, & pacifice ēt
(vt prefert) possederūt ɔfirmamus & innouamus. Ex quibus
verbis apparet, qđ Imperator noluit ex hmōi inouatione no
uū aliquod ius ɔcedere, sȝ antiquū (si qđ Gaugerius hēbat)
ɔprobare, vt formaliter inqt tex. in. c. cū dilecta. de ɔfir. vti. vel
inuti. voluit. n. ɔcedere pedagia, quaten⁹ rite & rōnabiliter ha
bita & pacifice possessa sūt. c. inter dilectos. de fi. instr. Tm̄ igit
fuit Gaugerio ɔcessuȝ quātuȝ ante ɔcessionē possidebat. Ni-
hil ḡ iuris ei ɔfertur, nisi quatenus antea sibi ɔpetere & visum
fuisse ostēditur. l. quod si in vēditione. ff. de here. vel act. vēd.
l. si sic. §. 1. ff. de leg. j. l. si nō designata. C. de falsa cā adiec. leg. ita
in specie & in isti casu ɔsuluit Dide. ɔsi. clxiiij. viso priuilegio.
Nisi ergo dñs Arnaudus probet, ꝑ añ ɔcessionem priuilegij
sui antecessores essent in quasi possessione huius pedagii, non
erit eius intētio sufficiēta. Nā cū priuilegiū se referat ad tit.
& possessioneȝ anteriorē, nihil probat, nisi ɔstet de relato. auc.
si quis in aliquo C. de eden. Corroboratur, q2 Princeps se re
fert ad supradicta, vt pȝ ex ver. vt asserunt. & ver. vt prefert. vñ
nihil oī supplicāti ɔcessuȝ, nisi ɔstet supplicata esse vera. c. q2
circa. & ibi no. Pañ. de ɔsan. & affi. tenetur supplicās probare
4 † oēs qualitates expressas in precibus veras fuisse tpe suppli-
cationis. c. ɔstitutus. j. de rescri. vbi Fel. col. j. & cōsuluit in pro
posito Soc. consi. clxiiij. visa bulla. lib. ij. quod nō valet priui-
legiuȝ cōcessuȝ impetranti asserenti se esse in longa & antiqua
possessione, nisi fides fiat de tali antiqua possessione, q2 Prin
ceps nō ita de facili ɔcessisset si sciuisset impetrāteȝ nō possedis
se. Nec. n. Imperator voluisset priuare hoīes montiū sua qsi
possessione libertatis. Hinc dicimus, qđ priuilegiū vel rescri-
5 ptuȝ nō faciens mētioneȝ de colorata possessione † aduersarij,
vtpote subreptitiuȝ nullius eē momēti. c. duduȝ. de priuileg.
6 c. cū nostris. de ɔces. preben. nā & subreptio & obreptio † vitiāt
priuilegiū & ɔfirmationeȝ. c. ad nostraȝ. & c. porrecta. de ɔfir.
vti. vel inuti. & bene facit dictū Io. and. in addi. Spe. tit. de cā
poss. & proprie. §. j. ver. quid de colligēntibus. Id etiā ex abun-
danti addo, quod dñs Arnaudus non potest se iuuare hmōi
priuilegio, nisi probet qđ sit ex heredibus & successoribus vni-
uersalibus prefati. d. Gaugerii, q2 habēs ius exigēdi pedagiū
7 ex priuilegio Principis, nō potest illud vēdere † sine Princi
pis licētia, sm Bar. in. l. in diē. in fi. prin. ff. de aqua plu. arcē.
queȝ sequitur Io. Ber. in tract. de gabellis. in. j. parte. q. xiiij.
Ex his liquido ɔstat nō esse fundataȝ intētioneȝ. d. Arnau.
Nec obst. qđ certa sciētia roboret actū inualidū, q2 verbum, si
ɔcessio seu ɔfirmatio inualida fiat simpliciter, secus si cū clau-
8 sula adiecta, prout rite & rationabiliter † habuistis, & pacifice
possedistis. q2 tunc actus ɔfirmationis apparet celebratus sub

cōditione, que nihil ponit, nisi appareat de purificatione ɔdi
tionis, sȝ Pañ. in. c. j. & in. c. examinata. de ɔfir. vti. vel inuti.
& probatur in. c. q2 diuersitateȝ. de ɔcess. preben. Et ita ɔsuluit
Pañ. in. d. ɔsi. lxij. & d. Alex. in. d. cōsi. xxxix. Et si dicatur, qđ
frustra fuisset impetrare cōfirmationeȝ, si nullū ius de nouo
tribueret, respondet ideȝ Panor. in dicto. c. primo, quod ta-
lis cōfirmatio prodest ad plura. Primo, q2 priuilegium con-
9 firmatum † reputatur esse maioris autoritatis. capit. quis ne
sciat. vndecima distinctione. Iteȝ magis timetur & efficacius
obseruatur. cap. quāquam. vigesimatertia distinctio. capit. si
aduersus. de hereticis. & solent impetrari, ne videantur exige
re pedagium absq; scientia superioris, secundum eum.

RESPONSVM IX.

Queritur An Hispano Cesaris mi-
liti ab incolis cassitarū bo-
nis spoliato & vulneribus affecto, detur actio
contra eius loci moderatorem, qui attentis
inducijs securitatem illi dederat. Prima fa-
cie videtur respondenduȝ in Pretorem actionem dandi non
esse, cuȝ vis tūc nulla fuerit Hispano illata, sȝ demuȝ cū ex ma-
silia cassitas repeteret. Cōtrariū tñ sniaȝ veriorē puto, q2 satis
h⁹ inducijs securitatis fides a loci defensore seruāda oino fuit.

1 Securitas an censeatur data tantuȝ pro prima vice, an donec
durauerint inducie?
2 Officialis tenetur tueri populariuȝ quietem.

Respon. interpreta.

Triplici Ratione tenet cassitaruȝ baiulus
ad damna, interesse, necnō expen
sas strenuo capitaneo Diegos de paredes. Pri-
mo, ratione salui ɔductus & securitatis ɔstite, iux
ta tradita in. l. illicitas. §. ne potētiores. ff. de officio ɔsidis. &
p Bar. in. l. j. ff. ad leg. Iul. maiest. Nec huic rōni obstat quod
1 ex aduerso opponit, qđ intelligitur data † pro prima vice tñ,
vt firmat Bar. in. l. dotis. ij. ff. de iure dot. & quod. d. Diegos
anteq̄ spoliaret recessit, & iuit Massiliā, & iterū reuersus ē ad
locū cassitarū, q2 ad illud, in quo totuȝ fundamētuȝ ipsius ba
iuli ɔsistit, rñdeo dupliciter. Primo, qđ capitaneus nō dicit
discessisse a loco cassitarū, licet iuerit Massiliā ibi ɔpinquā,
q2 cū equis dicti baiuli & eius seruitore Massiliaȝ iuit, vt sine
mora reuerteret, quo casu nec diuertisse vī. l. j. diuortiū. ff. de di
uor. l. plerisq;. ff. de ritu nuptiarū. Scđo rñdetur, q ipse baiu-
lus promisit securitatē prefato capitaneo, q2 facte erant indu-
cie inter Cesareaȝ maiestateȝ & Christianissimū Regē. Quo
fit, vt securitas promissa, nō intelligat pro p̄ma vice, sȝ donec
durauerint inducie, & sic donec durat cā, ꝑp q̄ fuit data securi
tas, per ea, que not. Bar. in. l. fideicōmissa. §. si quis decē. ff. de
legatis. j. & Fely. in. cap. ij. col. fi. & . fallit. v. de treuga & pace.
Item stante causa induciarum, propter quā fuit prestita secu-
ritas, nō poterat capitaneus iure offendi. cap. j. eo. tit. de treu
ga & pace. Vnde ex h̄ sequit q securitas data, est latissime in-
terpre. vt nō solū prima vice, sȝ donec durauerint inducie, sȝ
Calde. in disp. ex ord. octo studentibus. quē sequit Felinus
in dicto cap. ij. col. penul. et ad decisioneȝ Bar. in. l. dotis. rñ-
det, qđ loquit in securitate prestita bannito, qui iure offendi
poterat, & prohiberi ab ingressu territorij. Et ratio diuersita-
tis est, q2 securitas data bānito, est odiosa, ḡ stricte interpre.
l. cuȝ quid. ff. de liberis et posth. Scđo tenet ratione offici, q
2 officialis † tenet tueri populariū quietem. l. prima. §. quiete. ff.
de officio prefecti vrbis. ꝑ quem textuȝ dixit ibi Bald. quod
officialis videns duos rixari, tenet ad damna, si se nō interpo
suerit. & ideȝ firmat Cynus post Petrū, in. l. seruus. ꝑ milites
tuȝ. C. de notabilibus. & ibi dicit Cynus, q magistratus videns
alterum offendi, si nō ꝓhibeat, cōscius sceleris iudicat. l. ij. in
fi. C. de cōmer. & mercat. & comprobat Paris de puteo, in trac
cta. de sindicatu. l. ver. neligētia. Nō obstāt depositiones quo-
rundā testiū, q visi sunt deponere, q ipse baiulus fecerit debi-
tā diligētiā de obuiando ꝓut tenebat. Ad h̄. n. vt officialis q
scit maleficiū cōmitti, excuset, oportet q se interponat & ob-
uiet, vt statim dixi, nec sat ē duos interpellare, & postea nō ob
uiare. Tenet. n. officialis ꝓbare, q oēm fecerit diligentiam
quaȝ potuit, ne delictuȝ cōmitteretur & post cōmissum fecisse

debitas

debitas diligētias, vt delinquentes caperentur & punirentur, l. fi. C. de his, qui latro. occid. l. vnica. §. finautes. C. de rap. virgi. Et si dicatur, quod ipse baiulus nō habebat nec hz milites & apparitores, quibus posset phibere, rñdet, q potetat & debebat edictū pponere, & psentibus incolis mādare sub formidabilibus penis, vt dictū capitaneū iuuarēt, & malefactores pquirerēt & caperēt. l. j. §. occisorū. ff. ad sill. Qd cuz nō fecerit, de negligētia manifesta puincit, vt in pposito tradit idē Bartus in dicto tractatu. in §. negligētia. §. qualiter arguat. Debuit. n. fidē facere, qd illico post rapinā & violētiaz factaz perquiri fecerit p omnia loca ibi propinqua, quo raptores cōfugere potuerāt. l. iij. §. nerua. ff. de acqui. poss. qd pstat nō fuisse factū. Ergo et hoc pstat de negligētia, vt docet Bar. pfi. cij. clarissime domine. Ex quibus mihi vr, quod magnificus dominus locumtenens debuerit dictum baiulum condemnare ad resarciendum omnia damna, interesse, & expensas prefato domino Capitaneo.

RESPONSVM X

Feudalibus Cōstitutionibus specialibusqz priuilegijs constat Orgonēses nō posse cogi noui agnoscere dñūz. Sed qr Raymūdo de Agūto Comitibusqz validimontio nouis successoribus obediētiaz prestiterunt, desideratur, num etiā Titio, qui a moderno comite Orgonū emit, fidelitatis iuramētuz prestare teneātur? Erūt fortasse, qui arbitrabūtur hmōi castrum toties psentientibus subditis alienatū, nouissime quoqz distrahi potuisse, nec Orgonēses posse se tueri priuilegijs, quibus aliquando renūciasse videātur. Ego autē respōdeo integra esse Orgonēsiū priuilegia, cū Raymūduz recognouerint citra iurium suorū preiudiciū. Tū, q eoruz Princeps post refutationez a Raymundo factā eadē priuilegia renouauerit. Comitibus aūt validimontis obedientiaz denegare minime debuerunt, cū sanguinis iure Principis successores extiterint, quibus & si vltro paruissent, nihil tñ proponit, cur Titio longe opibus & nobilitate inferiori, nulla dignitate, nullaqz honoris prerogatiua honestato homagium facere teneantur.

1 Dominus pōt alienare suū directū dominium inuito & nō requisito emphyteota. & vide oppo. nu. 3.
2 Argumētum de emphyteosi ad feudum, validum est, & quando non procedat. 1. 4. & 15.
4 Dominus non pōt inuitis vasallis alterare naturaz feudi.
5 Episcopus sine consensu Capituli non potest diuidere vnam parochiam in duas.
6 Iurantes fidelitatem domino non possunt eo inuito se alteri subijcere, & fidelitatem iurare.
7 Dominus ac subditi seu vasalli, ad paria iudicantur.
8 Disponere de re sua quilibet potest. & id quomodo? 12. & 13.
9 Principes noui nihil afferunt, preter subsidia, prestantias & collectas.
10 Subditi gaudent maiori securitate sub potentiori domino. & numero. 11.
16 Ducatus alienandi facultas domino an interdicatur?
17 Consuetudo valet, quod vasallus possit alienare ius suum irrequisito domino.
18 Consuetudo nō est extendenda de loco ad locum, nec de persona ad personam.
19 Alienari prohibitū, semel alenatū, perpetuo esse debet alienabile.
20 Priuilegijs negatiuis per vnicum actū contrarium dicitur renunciatum.
21 Conuentio Principis non alienandi castra inuitis subditis, quam sit efficax?
22 Clausula decreti irritantis alienationez ex nunc prout ex tūc, impedit omnem effectum alienationis.
23 Obedientiam denegare ei in quem facta fuerit alienatio, quādo vasallis liceat.
24 Protestatio de non derogando priuilegijs vasalloruz valet, & conseruat priuilegia in futurum. quod limita. nu. 25.
27 Prohibitio de non alienando facta a lege, vel ab homine, intelligitur de alienatione in extraneos, nō autē pfunctos genere. quod limita num. 17. & 28.

Respon. interpreta.

In effectu queritur, an stantibus priuilegijs de quibus in themate dominus comes validimontis potuerit alienare castrum & iurisdictionem loci de Orgone in aliuz nō Comitem longe inferiorem opibus & nobilitate? ita quod incole dicti loci si nolint iure possint denegare obediētiaz huic emptori. Pro resolutione pposite questionis tria principaliter vidēda sunt. Primo an de iure cōmuni dominus possit inuitis subditis & vasallis suis, feudū alienare? Scdo, an possit de psuetudine? Tertio, vbi ius vel psuetudo permittat alienationē inuitis subditis, an obstare habeāt priuilegia pallegata? Circa primum videret audacter rñdenduz, dominuz posse propriuz castruz prop. iāqz iurisdictionē vēdere, donare, & pro libito alienare inuitis subditis, qr in re sua quilibet est moderator & arbiter. l. in re māda. C. māda. ēt si velit abuti. l. sz si lege. §. cōsuluit. ff. de petitio. here. Et qr equitati naturali nihil magis cōuenit, q ratam habere volūtatem dñi volētis de re sua disponere. §. per traditionez. inst. de rer. diui. Alioquin si alienare nō posset inuitis subditis, nō haberet veruz dominiuz, quod nihil aliud est q ius perfecte disponēdi de re sua, fm Bar. in. l. si quis vi. §. differentia. ff. de acq. posses. Hinc est, quod dominus potest alienare† suū directū dominiuz inuito & nō requisito emphyteota. fm Spec. tit. de iure emphy. §. nūc aliqua. q. xcij. quez sequitur Io. de Imo. in. c. potuit. in gl. ij. de loca. & Ias. in. l. fi. C. de iure emphyteo. & probatur in. l. predia. C. de loca. predi. ciui. lib. xj. Ergo idē dicēduz in domino feudi, arguēdo de emphyteosi ad feudū, prout licet arguere. † fm Specu. in tit. de feud. §. quoniam. & Bar. in. l. vt iurisiurādi. §. si liberi. ff. de ope. lib. & bal. in auc. si quas ruinas. C. de sacros. eccle. Com. cōsi. xcvij. primo cōsultus. col. vj. lib. j. Sz premissis nō obstātibus veritas est in cōtrariū, que legibus, canonibus, & rationibus cōprobatur. Et quod dominus nō possit feuduz alienare† inuitis vasallis, pbatur quāplurimis iuribus. Primo per tex. in. c. l. §. ex eadē. de leg. Conra. vbi casus ad literaz. Secundo, per text. in. c. ij. quo tempore miles. vbi dicitur, quod alienatio pro non facta habetur. & ista iura not. Bal. And. de Iser. Alua. & alij omnes. Tertio, per tex. in. c. j. §. preterea ducatus. in fi. de prohib. feu. alie. per Fed. Quarto, probatur per tex. in argumētum in. c. dilecti. de maio. & obe. vbi deciditur, quod Episcopus nō potest se subijcere metropolitano in casibus, in quibus nō subijcitur inuito clero. Et ex isto tex. inferūt Host. Car. Pan. & alij, quod subditi possunt resistere dño, ne alienet castrū & iurisdictionez, vt nō subijciant alteri domino. Et hanc decisionē Hostien. referūt & sequunt Bald. & Preposit. Ale. in. d. c. ij. quo tpe miles. & idez firmat Bal. in. c. j. §. in generali. si de feu. fue. cōtrouer. inter dominū & agna. vasal. vbi ex h infert, qd Rex Francie non pōt alienare vnam ciuitatem regni inuitis subditis. & ideo subiicit, q Cōstātinus Imperator cū cōsensu populi donauit vrbē Siluestro Pōtifici. vt patet in. c. Cōstātinus. xcvj. distin. Quinto, probat per tex. in argumētū in. l. inuitus. ff. de fideicō. libert. vbi is cui fideicō. libertas relicta est, inuitus tradi non pōt alteri, vt manumittatur. & fiat alterius libertus, q qui rogatus est manumittere & ibi gl. expresse notat argumentū ad questionē propositam, qd dominus nō potest alienare feudum inuito vasallo. Sexto, cōfirmat p tex. l. l. in adoptionibus. ff. de adoptio. vbi pater nō pōt tradere filiū inuituz alteri adoptāduz. & ita p illuz tex. Petr. Cy. & Sali. in. l. j. C. de noua. reprehendunt quosdā, qui volūt posse dñuz subijcere vasallos suos alteri, dūmodo subijciat maiori vel equali, qr non lz ēt patri subijcere filium alteri parēti adoptiuo ēt maiori, si filius nolit, quanto ergo minus licebit comiti nobilissimo ex stirpe regia progenito subijcere subditos priuato & mediocri viro. Septimo facit, qr filij inuiti nō emancipant. §. gñaliter. in auc. quibus mod. natu. effi. sui. Et ita ēt tz Azo. in questio. incipiente, dñs Rex. & Ioan. de Imo. in. c. ad questiones. in not. de reruz permuta. & idē tz Bal. in lege prima. columna scda. C. communia de lega. vbi dicit, qd hoc casu subditi nō tenent iurare fidelitatem emptori. Idem tenuit Ioan. and. in addi. Specu. ti. de feud. §. ij. in addi. incip. Et hāc rationem sequunt Dyn. Ale. & Mod. in. l. scda. in fi. pueri. ff. soluto matrimonio. Octauo facit, qr nō pōt dominus inuitis vasallis† alterare naturaz feudi, vt not. in. c. primo. de eo, q fecit agna. nec mutare formaz antiquitus constitutā. l. qdaz de

cedēs. in prin. ff. de admi. tu. Et tradit per Bal. cō. cccxxvi. pudic. n. cōsului. lib. i. ⁊ per Alex. cō. i. post trac. feu. Nono facit, q̄d decidūt gl. Pañ. ⁊ alij in. c. ad audiētiā. de eccl. edifi.
5 vbi dicūt, q̄ epūs sine cōsensu capituli nō pōt diuidere† vnam parochiā in duas, ⁊ recolo alias me cōsuluisse, dn̄m nō posse separare partē territorij inuitis subditis. Decimo, probat rōne, qr vasalli nō pñt inuito dn̄o alienare ius suū. c. i. de phib. feu. alie. p lotha. nec hoies qui iurarūt fidelitatē dn̄o possunt
6 eo inuito alteri se subijcere† ⁊ fidelitatē iurare, sm̄ Inn. in. c. olī. el. iij. de resti. spol. ⁊ in. c. ij. de in integ. resti. ⁊ Pañ. in. c. cū dilectus. de relig. do. Ergo nec ēt dn̄s oz posse hoies suos inuitos subijcere alterius iperio, qr dn̄s ⁊ subditi ad
7 paria iudicātur. † c. i. ad fi. de so. for. fide. vbi dī, quod dn̄s ⁊ si nō teneat iurare fidelitatē suis vasallis, tn̄ ēt ipse tenet ad oīa cōtenta in iure fidelitatis sibi prestito a suis subditis. Et hec pclo verior apparebit ex resolutionibus 3ciorū. Nō obstat itaqz pmo rō 3cia, quod quilibet possit pro arbitrio dispone
8 re de re sua, † qr verū, dūmodo disponēdo nō preiudicet alteri, sm̄ Aret. in. d. §. dn̄a. qui ppterea addit in diffōne dn̄i, saluo iure tertij. in casu aūt nr̄o dn̄s alienādo pīudicat subditis, quoz interest nō mutare dn̄m. sm̄ Inn. in. c. auditis. de pscri. ⁊ in. c. exposuit. in prin. vbi Pañ. ī olla. ⁊ Pañ. ac Fel. in. d.
9 c. dilecti. ⁊ Pañ. in. c. deputati. de iud. Nā noui principes† nihil afferūt nisi subsidia. pstātias ⁊ collectas. sm̄ Neuiz. in silua nuptiali fol. cij. col. i. vbi refert exēplū eius q abigit a corpore egri muscas semisaturas, credēs pdesse, ⁊ tn̄ nocet, q̄ recētes musce famelice supuenerūt mordaciores ⁊ acriores, q̄d totiens ipudens experit Insubria. Et aūt interesse maxime cōsiderādū est qū fit alienatio in aliū inferiorē ingenio, viribus, ⁊ dignitate, vt in casu occurrēti. Nā sub potētiori dn̄o subdi
10 ti† gaudēt maiori securitate. §. nos igit. in auc. ī defenso. ciui. Et subditoz cōditio fit deterior, si subijciant alteri dn̄o non ita nobili pp iusiu fidelitatis, que turpiter iurat nō eque nobili. sz And. de Iser. ⁊ Alua. in. d. §. ex eadē. infelices. n. sunt qui
11 bus pauper† vel rusticus dn̄at, vt iquit Egidius de regi. principū. lib. i. Vel aliter rūdet, q̄ quilibet est moderator ⁊ arbi
12 ter rei sue, mō disponat ⁊ arbitret sz iuris normam†. §. dispo nat. in auc. de nup. iuncta. l. nemo p. ff. ī leg. i. Vel. iiij. rūdet, q̄ dn̄s pōt disponere p libito de rebus suis, mō sint sue abso
13 lute ⁊ simplr, †secus si nō sint sue absolute, sz modificatiue, vt in casu nr̄o in quo dn̄s nō habet dn̄iū iurisdictionis in subditos liberū ⁊ absolutū, sz cū modis ⁊ cōditionibus, de qbus in iure fidelitatis. d. c. i. de no. for. fide. sicut heres qui habet dn̄iū hereditatis cū suis oneribus. l. i. C. de hered. act. ⁊ q tenet adimplere iussa p defunctus casu q̄ phibuerit alienationē fieri sine pcensu ppinquoz seu amicoz. l. filiusfamilias. §. diui. ⁊ §. cū pāī. ff. de leg. i. ⁊ l. volūtas. C. de fideicō. cū similibus.
14 Nō obstat argm̄ de emphyteosi ad feudū, qr nō pcedit, †vbi subest diuersa. rō. sm̄ Bal. in. l. liberti. col. ix. C. de ope. lib. ⁊ Iaf. in. l. i. col. xij. C. de iure emphy. pstat āt nō ita interesse emphyteote mutare dn̄m, sicut interest subditoz, vt sz ic. Jtē rūdetur, q̄ de emphyteosi ad feudū nō valet argm̄ quoties† 3ciuz
15 reperit expresse decisū p pstitutiones feudales. sz gl. ⁊ Bal. in. c. i. de feu. cogni. ⁊ Iaf. in. d. l. i. Nō denīqz obstat, si dicat, q̄ pdicta pclusio pcedit, qn̄ dn̄s alienat ius vasalloz absqz territorio ⁊ curia tūc nō pōt, secus si velit totū feudū vna cū territorio ⁊ curia alienare, put alienauit dn̄s validimōtis, ⁊ put cōcludit Bal. in. l. ij. C. de donatio. ⁊ Iaco. de are. in. d. l. q. ff. solu. matr. ⁊ d. Alex. cō. xcv. attētis narratis. col. pe. lib. v. q̄r rūdet, q̄ hmōi nr̄a cōclusio pcedit, ēt qū dn̄s alienat castrū suū cū oīb9 suis pertinentijs, ⁊ sic cū toto territorio ⁊ curia, vt patet ex adductis p pclusione. ⁊ ita firmat Alua. l. d. c. ij. quo tpe mil. ⁊ Fel. in. d. c. dilecti. Et ego pōdero ad hoc esse tex. in. d. c. i. §. ex eadē. de leg. Cōra. vbi dī, q̄ dn̄o nō licz feudū alienare sine volūtate vasalloz, nisi Mediolani. vbi dominus pōt alienare, dūmodo alienet totū equali vel maiori. Pōdero exceptionē factā de Mediolanēsibus mō totū alienent. q̄ i alijs fi abit regula, q̄ nō licebit ēt si totū velint alienare, qr exceptio pfirmat regulā, in casibus nō exceptuatis. l. nā q̄ liquide. in fine. ff. ī penu. leg. l. qsitū. §. denīqz. ff. de fund. instru. c. dn̄s. xxxij. q. vij. c. ij. in fi. ī coitu. lepr. Et lz quedā distra hi possint cū vniuersitate bonoz, q̄ p se vēdi nō possunt. l. q. di. ff. ī acq. rerū dn̄io. l. in modicis. ff. ī Iben. emptione. c. ex literis cū gl. ī iure patronat' Attñ nō oz q̄s vēdere vniuersitatē bonoz, nisi vēdat oīa simul, vcz feudalia ⁊ nō feudalia. ⁊ ita oz intelligi q̄d dicit Bal. in. d. l. ij. ⁊ Alex. in. d. cō. xcv. ⁊ in.

d. l. ij. in fi. pn. ff. solu. matri. ⁊ Panormita. l capitulo audiētie. col. iiij. ver. in secularibus. de pscri. ⁊ Ro. cōi. xxvi. ad fin. Et ita declarat Fell. in. d. c. dilecti. ⁊ nisi ita intelligatur dispositio dicti. §. ex eadē. que loquitur de alienatione feudi, nō aūt iuris vasallitij, stare, vel practicari minime posset. Et hec sufficiāt quātū ad pimū articulū. Circa scdm, an pfuetudinario iure liceat dn̄o alienare castrū inuitis subditis? Rūdeo qr iura feudoz cōsuetudinaria sunt, vt dī per Bal. ⁊ alios in prludijs feudoz. ⁊ cū feudalibus pstitutionibus, vz per tex. in. d. c. ij. ⁊ in. d. §. ex eadē. ⁊ in. d. §. preterea. Qd autē Ducatus
16 †interdicat dn̄o facultas alienādi, satis apparet, qd iure consuetudinario nō lz. Si queraf, an valeat 3ria pfuetudo? Respondeo vtiqz valere, vt est text. in. d. §. ex eadem. Et firmat Pañ. in. d. c. auditis. col. v. ⁊ Fel. in. d. c. dilecti. ⁊ pfirmatur,
17 qr vz cōsuetudo, † q̄d vasallus possit alienare ius suū irrequisito dn̄o, sm̄ Bal. in. l. i. C. ad Velleia. ⁊ cōn. cccxviij. quidam nobilis. lib. ij. ⁊ d. Rochus curt. in. c. fi. co. xvij. de pfue. ⁊ Jo. Raf. in. c. i. §. habito. col. xiij. de phi. feu. alie. per Fede. vbi rūdet ad tex. in. d. c. i. qui videtur probare oppositū, ⁊ sequit Fran. curt. in tract. feud. in. iiij. parte. q̄ō. xix. Ergo ēt valebit pfuetudo, q̄d dn̄s possit alienare feudū absqz pfensu vasalli, alioquin nō eēt paritas inter eos. Cuius 3ciuz dī in. d. c. i. ad fi. de no. fo. fid. Immo plus libertatis hēt vasallus, q̄ dn̄s, q̄d nō puenit, vt p Alua. in. c. i. §. ⁊ cū dat. de pfue. recti feud. Et si seruo lz, cur nō licebit dn̄o iuxta illud Maronis. Quid dn̄i faciēt, audēt cū talia fures? vnde si empror allegat pro se pfuetudinē 3ciam, oz illam probare, qr pfuetudo, est quid facti. c. i. de pstit. li. vj. tradit per Bar. in. l. ij. C. q̄ sit longa pfuetudo. ⁊ in. l. omnium. ff. de aur. ⁊ arg. leg. nec sat ei erit pbare, q̄d dn̄i soliti sint alienare Castra sua, nisi et probet, q̄d alienauerint inuitis subditis. nec sat erit probare, q̄d aliqū dn̄i alienauerint, sz opus est probare, quod dn̄i huius loci Digone
18 si† sunt soliti alienare, qr pfuetudo est localis, nec extēdenda †e de loco ad locū. l. i. §. si b interdicto. ff. de iti. actuqz priuat. ⁊ ibi Bar. l. iuo singulare. ff. de leg. nec de psona ad psonā. sz Bal. l. ij. in. iiij. char. C. de ser. ⁊ aq. ⁊ tradit p Are. pfilio in ppositā pfultatione. ⁊ pf. cxxiij. in ci. q̄ vertit. col. pe. Nos et, q̄d probet talē pfuetudinē fore pscriptā, iuxta tradita i. l. de qbus. ff. de legi. vbi Bar. ⁊ alij. ⁊ in. c. fi. vbi Abb. ⁊ mod. de pfue. Qd nō pfequor, qr in themate nulla ppponit 3ia pfuetudo. ec. Circa tertiū, an alienatio hmōi valeat, pilegio de qbus in themate nō obstātibus? Videret prima cōsideratione valere, qr istō castrū post pcessionē priuilegioz fuit pluries alienatū. Pmo, in Raymūdū de Agunto dn̄z fultus eodem inde in dn̄m validimontis ⁊ eius pdesse, pfenuēdi ⁊ nō 3dicentibus hominib' dicti loci. vnde cū nō attētis puilegijs dictū castrū alienari phibitū effectu fuerit alienabile, sz ess
19 ppetuo alienabile. †. l. pē filiū. §. quidectin. ff. de lega. iij. ⁊ res spiritualis phibita alienari in Laicos semel alienata ipso re grā (vt iuspatronatus ecclesiarū) durat ppetuo alienabilis, ⁊ a laicis pscribi pōt, sz Jo. and. in. cap. querela. de elect. Sequit Geminia. cō. xxij. ⁊ Deci. cō. cxvij. dicens opinionē Jo. and. esse cōem, quicquid dixerit Panor. in. d. c. querela. sicut dn̄iū semel limitatū ppetuo durat limitabile, vt tradit Fel. in. c. que in ecclesiarū. col. iiij. de constitu. Videt. n. Digonenses pfentiēdo alienationibus pdictis renūciasse eoz priui
20 legio negatiuis, quibus p vnicū actū† 3ciū dī renunciatum. lege scda. C. de iure do. impe. ⁊ ibi Bal. not. ⁊ in. c. cum accessissent. de constitu. vbi glo. Panor. ⁊ alij. Et ideo exemptus a collectis, si semel soluat, renūciasse credit puilegio, vt non teneat soluere collectas sm̄ Bar. in lege pma. C. de his, qui spōte mu. sub. libro decimo. ⁊ in. l. fi. ad fi. ff. de constitu. princip. cū similibus. Nec protestatio facta per Digonēses in actu alienationis facte domino Raymundo vt eis pdesse, qr 3ciuz facto, protestatio autē 3cia facto, non iuuat protestātem. lege cum plures. §. locator. ⁊ ibi rei. ff. loca. tradit p Bar. in lege nō solū. §. mōtue. ff. de noui operio renūciatione. ⁊ p canon. in. c. cum M. ferrarien. de constitu. Sz his non obstātibus rūdeo alienationē predictam nullius esse momenti, obstātibus pdictis priuilegiis, quibus nullatenˀ arbitror derogatū. Pmo, qr constat dictuz castrū fuisse ⁊ esse ī Demanio dn̄i Comitis, ⁊ Comitatui incorporatū, ergo minime potuit a dn̄o Comite seperari, qui iurauit dictū castrū nō alienare. c. intellecto. de iu. iu. Scdo, qr Comites promiserunt non alienare dictuz castruz inuitis subditis, q̄ conuētio cū sit pfirmata iurāto, vt p3 ex his q̄ dicta sunt in. j. dub. adeo efficax ē, vt nō possit fieri alienatio

alienatio, †et in casib⁹ in qbus d iure sp̄ali fieri potuisset, intelli
11 q̄ et in dictis casib⁹ p talē alienationē nulli trāsferī dñioꝝ. §.
fina. ibi simul. in auc. de alie. ⁊ emphi. p qōē ita cōcludit Bar. ⁊
alij in. l. filiosfa. §. diui. ff. d leg. i. ⁊ i. l. si ita q̄s pmisit. §. ea lege.
ff. d verb ob. Et ita in terminis nr̄is decidit Bal. in. l. si credi
tor. §. fi. ff. d distra. pig. vbi iq̄t, si dñs pmittat feudario ñ alie
nare ppietatē, alienatio erit impossibilis, ⁊ ex hoc infert Opi
30, cōcionis meus in. d. §. dicl. col. lxxii. q̄ stāte pmissione fcā
per dominū d nō alienādo castrū, nō ēt valebit alienatio facta
in ecclesiaꝫ, q̄ aliās valuisset, iuxta tex. i. c. i. §. si vero. d alodiis
⁊ bene facit q̄ decidit Pau. de ca. in. l. ea lege. C. de cōdi. ob
cau. vbi dīt, q̄ alienatio facta p ppietariū qui pmiserit vsufru
ctuario nō alienare, ē ipso iure nulla, nec ex ea trāsferī dñiū, ⁊
lꝫ Bal. ibi dissentiat, tñ opinio Pauli pualet, fm Ale. in. l. q
absenti. §. i. ff. de acqui. pos. q̄ talis cōuētio de nō alienando
fcā fuit cū eo, qui hꝫ ius in re, vt dicit Bal. i. d. l. si creditor. §.
fi. ⁊ idē tenuit Raph. Fulgo. ɔs. ccxii. do. Simonia. Tertio,
q̄ priuilegio adiecta est cl'a resolutiua ɔtrus, q̄ impedit trāsla
tionē dominij, vt tradiī p Bar. in. l. q absenti. §. i. ff. de acqui.
12 possel. ⁊ Bal. in. d. l. ea lege. ⁊ clausula decreti †irritātis aliena
tionē ex nūc pūt ex tūc, q̄ ipso iure impedit oēꝫ effectū aliena
tionis, fꝫ gl. in. cle. i. de immu. eccle. cū cōcordā. adductis per
Fell. in. c. fi. col. ii. d cōsti. ⁊ i. c. i. d cōce. prebē. lib. vi. Quarto,
13 q̄ in casuꝫ alienationis data fuit subditis facultas †resistēdi d
facto ⁊ manu armata, q̄ operaī vt liceat illis dnegare obediē
tiaꝫ ei in queꝫ facta fuerit alienatio. l. nec magistratibus. ff. de
iniu. c. si qñ. cū ibi no. ⁊ in. c. ex literis. d offi. dele. Et ita tenen
do nō obstat, q̄ Orgonēses ɔsenserint alienationib⁹ factis in
do. Raymunduꝫ d Agunco ⁊ antecessores p̄fati dñi comitis
Validimōtis. Et sic nō obstat, q̄ dictū castruꝫ effectuꝫ fuerit
alienabile, q̄ rñdeī multis modis. Et quantū ad alienationē
factā in do. Raymūduꝫ, rñdeī, q̄ Orgonēses illi cōsenserunt
cū debita prestatiōe, q̄ nō intēdebāt drogare eoꝝ priuilegiis,
&c cū pacto expsso, q̄ in futurū saluū eēt pactū d nō alienādo,
vt legiī ex tenore iuramenti fidelitatis, ⁊ ex tenore pmi capli
14 libertatū cōcessarū ipsis Orgonēsib⁹. Hec āt prestatio †vꝫ ⁊
ɔseruat priuilegia in futurū, fꝫ Bar. in. d. l. i. p illuꝫ tex. C. d bis
q spō. mu. sub. lib. ⁊. Pañ. ⁊ alios i. d. c. cū accessissent Bald.
in. c. plerūqꝫ. de rescrip. ⁊ Lu. ro. ɔs. cclij. p decisionuꝫ. in fi. ⁊
Ias. in. d. l. fi. col. pe. ver. v. limita. nec ista prestatio quātū ad
futuras alienationes, ɔtraī facto, imo limitat ⁊ restringit con
sensuꝫ ad p̄sentē alienationē tm̄. i. ij. ff. si q̄s caut. dclarāt mod.
in. c. solicitudinē. d appel. ⁊ Ias. in. d. l. fi. Scdo rñdeī, q̄ do.
Raymūdus remisit istud castruꝫ Lud. Regi ⁊ comiti puin
15 cie, ⁊ sic reuersuꝫ fuit ad antiquū statū ⁊ primeua iura, †vt no
taī in. c. i. de vasal. qui ɔ cōstit. Lotha. Facit tex. in. l. si vn⁹. §.
pactus ne peteret. ibi, ad pristinā nām redut. ff. de pac. ⁊. c. ab
exordio. xxxv. distin. ⁊ facit q̄ cōgessit Feli. in. c. cuꝫ oēs. col.
iij. ⁊ in. c. cū accessissent. col. ii. ⁊ col. xii. d ɔstitu. q̄ maxime ve
rū erit h casu, quo princeps (cui fcā fuit remissio) recōfirmauit
oia priuilegia tam p antecessores, q̄ per do. Raymūduꝫ refu
tantē ⁊ remittentē cōcessa, q̄ cōfirmatio hꝫ viꝫ renouationis
priuilegiorū, vt notaī in. c. ex par. el. i. vbi Pañ. de priui. ⁊ i. c.
i. ⁊ i. c. examinata. vbi Imo. Pañ. ⁊ mod. de cōfirm. vtil. vel
inuti. Ad alienationē vero factaꝫ in antecessores do. comitis
Validimōtis rñdeī, q̄ iure sanguinis puenit ad dñꝫ comiteꝫ
⁊ eius antecessores d sanguine Andegauēsioꝫ, sicut ēt ducat⁹
Lotoringie puenit ad fratrē p̄fati comitis, q ex sanguine Re
gū Neapolis ⁊ Hierusalē, comitū puincie Lotoringie ducū
originē trahūt, q̄ sit vt p talē alienationē ñ dicaī castrū effectū
alienabile duplici rōne. Prio, q̄ phibitio d nō alienādo fcā
a lege vel ab hoīe, intelligiī de alienatiōe in extraneos, ⁊ ñ in eos
16 q sunt de genere, †vt p p̄ta ostēdit Oldra. ɔs. xciiii. Eleganter
dñi p totū. Scdo, q̄ phibitio de nō alienādo castrū Orgonis
17 intelligiī p viā ɔtrus ⁊ nō p viā successionis †ab intestato nec
ex testō, casu q̄ phibitus, rē relinquat successuro ab intestato.
l. cū pr. §. cū inter. ff. de leg. ij. l. codicillis. §. mre. eo. ti. ⁊ tradiī
p Deci. ɔs. clxxxi. in occurrenti casu. Nō ēt ex tenore priuilegij
cōprobaī, naꝫ p heredes ⁊ successores suos voluerūt comites
castrū ppetuo retineri, ⁊ possideri, q̄ ad eos voluerūt illud p
uenire, q successuri erāt. Itē rñdeī, q̄ iꝫ hmōi castrū consensu
Orgonensiuꝫ eēt effectū alienabile in illos d sanguine comitū
puincie, ⁊ in duces Lotoringie, ⁊ comites Validimōtis, nō
18 tñ eēt effectū alienabile in alios q non essent d sanguine, †nec
duces, nec comites, q̄ limitat⁹ fuisset Orgonēsiū ɔsensus, ⁊ ex
limitata cā, q̄ hi in q̄s fiebat alienatio, erant d sanguine comi

tum. Et q̄ erant ēt comites ⁊ duces, vñ limitatū produxisset
effectū. l. in agris. ff. de acqui. rer. dom. l. age cū Geminiano C.
de transac. vbi late Ias. ⁊ latius p Feli. in. c. cū ordinēꝫ. col. iij.
⁊ seq. de rescr. nā pmissio alienationis in certum genus perso
narū, dī limitata, ⁊ extra illud genus non extendiī. l. q Rome
§. coheredes. ff. de ver. obli. ⁊. l. cū pater. §. libertis. ff. de leg. ii.
⁊ si Orgonenses consenserunt castrū alienari in equalem, scꝫ in
aliuꝫ comitem, vel maiorem. s. in ducē, nulla rō dictat, q̄ cēseā
tur consensisse posse alienari in priuatum hominem. ca. i. §. ex
eadem. de leg. Conra. ⁊c.

RESPONSVM XI.

Quia Imperator priuilegiuꝫ exigēdi pedagia de iure ɔcedere pōt, quinimmo qui huiusmodi potestatem Imperatoreꝫ negaret habere, crimen lese maiestatis incurreret. Idō dicendum videtur ex priuilegio Caroli quarti Rom. Imp. domino Arnaudo domino loci mōtis Cocherij de exactione pedagij ɔcesso non solum antiqua priuilegia inutilia ɔfirmata, verum sibi de nouo concessa tam ex illis verbis ex certa scientia, q̄ ex illis cōcedimus ⁊ innouamus. Sed q̄ tenor priuilegij adamussim est ɔsiderandus, q̄ ab eo legē accipit, q si recte ɔsideretur, nec inutilia priuilegia ɔfirmanī, minusqꝫ ēt de nouo ɔceduntī, nā q ɔfirmat nihil nouū agere instituit. idqꝫ ex illis verbis manifeste pꝫ, prout posse derunt, ⁊ vt p̄serī. Ex qbus verbis Imperator nō nouū ius, sꝫ antiquum si q̄ erat confirmat, quare p huiusmodi priuilegium do. Arnaudi intentio nec plene, nec semiplene probata dici potuit. Lꝫ ex quasi possessione tanti tpis cuius initij memoria non existit non minus ius exigendi pedagiū, q̄ ex priuilegio Cesaris acqraī. Attamen q̄ idē do. Arnaudus necessaria ad quasi possessionem inducendam nullo iure probauit, cōtrari eius pretensa quasi possessio pedagiū exigendi nō preiudicat. Maxime cū p̄scriptio exigendi stricti iuris sit, nec rerū ante non exactarū, nec psonarum extensionē recipit, q̄ cum facti sit, p̄sumi non pōt. Et q̄ testes in cā propria recipi prohibitum est. Ideo singuli de vniuersitate in re vniuersitatis ex q̄ proprium commodum singulis acquiritur testes esse non possunt, secus si commodum ipsis vt vniuersis competat.

1 Imperator pōt concedere priuilegium pedagia exigendi.
2 An confirmatio facta ex certa scientia principis ɔfirmet quod antea erat inualidum. vide nume. 7. ⁊ quando certa scientia probetur.
3 Tenor priuilegij est ante oia considerandus, nam ex eo priuilegium legem accipit.
4 Priuilegiū se referens ad ius, tituluꝫ, ⁊ possessionē anteriorē nullum nouum ius ɔcedit, sed antiquum confirmat.
5 Priuilegiū Imperatoris ɔcessuꝫ ad supplicationem partis si subreptitium, vel obreptitium sit, non valet.
6 Ius exigendi pedagiū ab Imperatore ɔcessum, sine concedētis consensu vendi non potest.
8 Quasi possessio exigendi pedagiū tāti tpis cuius initij memoria non existit tm̄ operaī quantum expressum priuilegium Imperatoris, quo ad acquirendum ius pedagij.
9 In prescriptione tanti temporis ⁊c. aduersariorū nec scientia, nec patientia requiritur.
10 Ius exigendi pedagium respectu eorum a qbus exigitur, dicitur esse quedam seruitus.
11 Que requiranī ad acquirendam quasi possessionē iurium incorporalium hic vide.
12 Sine quasi possessione iura incorporalia non prescribuntur.
13 Factum ⁊ scientia vnius, non debet alteri preiudicare.
14 Per ɔsuetudinem ius in publicum acqriī, per prescriptioneꝫ vero ius particularibus acquiritur.
15 In prescriptione libertatis, scientia non requiritur.
16 In prescriptione seruitutis scientia ⁊ patientia partis aduerse articulanda ac probanda est.
17 Prescriptio stricti iuris est, ideo non dicitur prescriptum nisi in quantum possessum constat.
18 Singuli de vniuersitate in re vniuersitatis, ex qua ipsis vt singulis commodum queritur, testes esse non pñt. Secus si vt vniuersis eis vtilitas accedat.

Respon. interpreta.

IN causa Que vertitur inter do. Arnaudum dnm loci motis Locberij ex vna, et cōitates Mōntilij duo principaliter examināda veniunt. Primo, an virtute priuilegij Caroli quarti romanorum imperatoris, p cuius effectū ɔfirmatur, et ex certa scientia d nouo ɔcedit ius exigēdi pedagiū loci Mōtilij dicat fundata intētio pdicti dñi. Scdo, si nō iustificetur huiusmodi titulus vigore dicti priuilegij, an saltē vigore antiquissime qsi possessionis exigēdi dictū pedagiū fuerit causata pscriptio. ¶ Circa primum, vt aperto ore dōs pdictus do. Arnandus iustificasse et pbasse sibi cōpetere ius exigēdi pedagiū p instrm dicti priuilegij, seu ɔfirmationis. certū. n. est imperatorē posse

1 ɔcedere tale† priuilegiū. c. sup quibusdā. §. pterea. d verbo. signi. Specul. tit. d caus. pos. et ppriē. §. j. ver. qd de colligētib°. Bal. in. l. si pfēs. col. pe. C. de ɔdi. inser. et qui negaret imperatorē nō posse incidere in crimē lese maiestatis. l. ij. C. d crimi. sacr. xvij. q. iiij. si qs suadēte diabolo. §. cōmittūt. ĝ restat vtrum voluerit ɔcedere. et vt sine dubio q sic, qr verba ita sonāt. vnde cū i vbis nō sit ambiguitas nō ē admittēda voluntatis qō. l. ille aut ille. §. cū in verbis. ff. de leg. iij. imo p huiōi priuilegiū apparet q ex certa sciētia voluit ɔfirmare ius et facultatem exigendi dictū pedagium, et quatenus eēt expediēs ex eadē certa scia de nouo ɔcessit, quo fit vt nō videat dubitādū;

2 qr ɔfirmatio† fcā ex certa scia principis, validat q antea erat inualidum. c. j. c. veniens. vbi glo. in verbo ɔfirmatum. de testi. Bar. in. l. priuilegia C. d sacrosan. eccle. Car. ɔs. ccccliij. incipiē. q ratificatio. Pan. ɔs. lxij. incipiē. illud. ij. col. i prima parte. Alex. ɔs. cccx. viso. in. iiij. vol. et ɔs. j. col. xiij. vol. v. et si diceret non ɔstare de certa scientia, esset a veritate deuiare, qr expresse in priuilegio dr ex certa scientia, et de plenitudine potestatis, & casu dō pbata certa scientia, fm glo. in clem. et si principalis. de rescrip. et in. c. statutum. vbi glo. eod. ti. lib. vj. Panor. in. c. examinata. d ɔfir. vti. vel inuti. Lud. ro. ɔs. ccxxxvj. incip. iste sunt rationes. Alex. in. d. ɔs. xxxix. et facit tex. l cle. vni. d pba. ¶ Verum iis et similibus nō attentis, in ɔuam sententiam tra-

3 hor ex infrascriptis. ɔsidero. n. tenorem priuilegij, q† ante oia est diligēter attēdēd°. c. porro. c. re accepimus. d priu. dat. n. tenor legē priuilegio, fm Bal. in. c. j. §. denique. que fuit prima caus. benefi. amitten. et in. c. j. an agna. vel filij defunc. &c. Curti. senior ɔs. xlix. incip. recolende memorie dux Philippus. col. viij. et sequent. et dixit iureconsultus in. l. si quis stipulatus sit Stichum, aut Pāphilū. ff. de verb. ob. quaerēntibus inspiciēdus est sermo stipulationis, h quaerēdus est sermo huius priuilegij, qui talis est, singula iura, et pedagia prescripta sic, et prout eadē ipse Gaucheri° et pgenitores sui (vt asserunt) rite et rōnabiliter habuerūt, et pacifice (vt prefert) possederunt, ɔfirmam° et innouamus &c. Ex quibus verbis apparet q Impator nō voluit ex huiōi innouatione priuilegij nouum ius ɔcedere, sed antiquum si q erat comprobare. vt dicit tex. in. c. cū dilecta. de ɔfirm. vtil. vel inuti. voluit. n. ɔcedere pedagia ibidē recitata, tanq prius rite, et rationabiliter habita et pacifice possessa. vt inquit tex. in. c. inter dilectos. ad finem. de fide instrum. tm. n. fuit Gaucherio et successoribus p Carolū imperatorem ɔcessum, quātum ante competebat. nihil ergo iuris ɔfert nisi quatenus antea competere ostendat. l. q si in venditiōe. ff. d her. vel actio. vend. l. si sic. §. j. ff. de leg. j. l. si nō designata. C. de sal. caus. adiecta lega. si ergo. d. Arnaudus nihil aliud probet q per allegatū priuilegium, certissimum est q non plene nec semiplene probata est intentio sua, et ita in specie ɔsuluit Oldr. ɔs. clxxiij. viso priuilegio. q videatur, qr factū quodāmodo vide-

4 tur ad decis. huius dubij, facit qr dictum priuilegium refert† se ad ius, et titulū, et possessionem anteriorem, vnde nihil dicitur probare nisi ɔstet d relato. auten. si quis in aliquo documēto. C. d eden. corroborat, qr imperator ɔcessit tale priuilegiū ad

5 supplicationē† partis, imo se refert ad supradicta, dum dr vt asseruit. itē ibi, vt prefert, quo casu nihil dicat esse concessum, nisi cōstet supradicta fore vera. c. qr circa. de consang. et affin. et ibi not. Pan. q impetrans tenet probare omnes qualitates expressas fuisse veras eo tpe quo exprimunt, et idē voluit Panor. in. c. cōstitutus. vbi Feli. col. j. et. c. dilectus. j. d rescri. et bene ad terminos nostros ɔsuluit Soc. ɔs. clxiij. visa bulla Bone ad terminos nostros ɔsuluit Soc. ɔs. clxiiij. visa bulla Bonifacij, in. ij. parte. q si impetrans expssit se esse in lōga et antiqua possessione, nō valebit priuilegiū nisi constet d tali possessione, qr nō ita de facili cōcessisset Imperator, si sciuisset impetrantem non possedisse per longa tpa ante ɔcessionem priuilegij, non enim presumendū est voluisse priuare hoies Mōntilij sua qsi possessione libertatis. et ppea quotidie dicimus rescriptū, seu priuilegiū nō faciens mentionē de colorata possessiōe illius in cuius pdiciū perit tanq subreptitiū nō valere. c. ad audiē. de priuile. c. cum nris. de ɔcess. pbē. Et qd nō solū obreptio sed ēt subreptio vitiet priuilegiū patet ex iis que dixit Jo. and. in additio. Spe. tit. de ca. poss. et propie. §. j. ver. quid de colligentibus. vbi decidit, q priuilegiū exigēdi pedagiū ab aliquo loco, nō vz si impetrans tacuit, q locus ille tūc erat grauatus aliis pedagiis, arg. c. duobus. de rescrip. li. vj. et in. c. mādatū. eo. ti. in antiq. et vtrobiqz notat doc. et hoc in mā ɔfirmatiōis, vt disponit text. in. c. ad nram. et in. c. porrecta. de ɔfir. vti. vel inuti. vnū addo ex abundāti, posito, q tale priuilegiū fuit et legitimū. et plenū ius tribuere, q do. Arnaudus nō pt se illo iuuare, nisi pbet q sit ex hēdibus, et successoribus vniuersalibus

6 dicti quōdā Gaucherij, hoc dico, qr ius exigendi† pedagiū cōcessum a principe alicui nobili nō pt vēdi sine ɔsensu Imperatoris ɔcedētis, fm Bar. in. l. in diē. ff. de aqua plu. arc. Seq. Jo. bap. in tracta. de gabel. in. xiiij. q. prime partis. aduertant igit ɔsulens Mōntilij, an hic do. Arnaudus successerit in loco dicti do. Gaucherij tanq hēs, an tanq particularis successor. Ex iis liqde ɔstat allegatū priuilegiū nō pbare intentionē pdicti do. Arnaudi, nec obstat dū dr, q imperator potuit, qr istud si negat, sed dr q noluit, q āt noluerit apparet ex pmissis, nec obstat dū dr, q innouatio, et ɔfirmatio facta ex certa scientia

7 roborat actū inualidū, qr† verū sit ex certa sciētia sit facta ɔfirmatio, vel ɔcessio simplr, secus qn est facta sub tali forma, vz. prout rite et rōnabilit habuisti, et pacifice possedisti, p fundamenta sūducta, dr. n. tūc ɔfirmatio ɔditionaliter facta, que nullum ius tribuit, vt signāter decidit Pan. in. c. j. et in. c. examinata. de ɔfir. vti. vel inuti. et pbat in. c. qr diuersitatē. de ɔcess. pbē. et Pan. in. d. ɔs. lxij. et Ale. l. d. ɔs. xxxix. et si dicat, si nullū ius tribuit, ĝ frustratoriū priuilegiū, qd nō est dōz. c. si Papa. d priui. li. vj. Rndet Pan. in. d. c. j. q solent impetrari similia priuilegia nō vt videat sine licētia Imperatoris exigere pedagia, sz vt magis tueant, seu timeant. c. qq. xxiij. distin. c. si aduersus. de heret. et vt ius ɔfirmatū sit maioris autoritatis. c. qs necessi. xj. distin. Circa fm dubiū videret pculdubio dōz fundatā fore itētionē do. Arnaudi ex quasi possessiōe lōgissima, pponi. n. q tāto tpe spacio cuius initij memoria hoium nō extitit in ɔriū eē in qsi possessiōe exigēdi pedagiū ab hoib° dicti

8 loci Mōtilij, q quasi possessio† t. in tpis operat tm quo ad acqrēdū ius pedagij, qntū expressum priuilegiū Imperatoris, vt est tex. ad litera. in. d. c. super quibusdā. §. pterea. de verb. signi. facit. l. h iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. et esti. et que ad prepositū reducit Fel. in. c. cum. col. j. et seq. et in. c. cū ecclesia. col. vj. de pscri. Jas. in. l. quominus. col. viij. de flumi. ff. et ita ɔcludit Bart. in. l. si publicanus. §. in oibus. de publi. ff. Pan. et alij in. c. cū nobis. de pscri. vbi volūt, q reqrat sciētia et patientia Imperatoris et suorū officialiū. tn cōis opi. est ɔ Bar.

9 q in pscriptione† t. in tpis &c. nō reqrat aliqua sciētia, nec patiētia, qr talis pscriptio hz fundamētū a. l. et vz statuti et priuilegij. sz Ale. ɔs. vj. viso themate. vbi loqt in pscriptione pedagij. vol. j. et Jas. in. l. imperiū, vbi alias autoritates adducit. d iurisd. oin. iud. Bal. in tra. psc. in. ij. et. iiij. q. iii. qō. principalis v. ptis. vbi loqt in terminis nris. et lz tex. in. d. §. pterea. reqrat tps cuius initij memoria hominis nō extitat in ɔriū, qr agitur de pscribēdis pedagiis, q sunt de reseruatis, et agit de pscrip. ɔ principē, tn in casu nro vbi agit de pscrip. ɔ priuatos sufficeret tps. x. anno. inter psentes, et viginti inter absentes stāte cōfirmatione Imperatoris (vt. ɔ) facta in forma cōi, q lz non tribuat ius pfectū, vt. ɔ dictū est, tn sufficit p tit. ad causandā pscriptionē. fm Abb. antiquū. in. c. ouduū. de elec. Inn. in. c. j. de dec. Bal. in margarita. in ver. elec. Jo. bap. in tra. d qō. in iu. pte. ti. ptis. pim. iij. li. Dec. in. c. j. de ɔfir. vti. vel inuti. facit l. si qs diuturno. ff. si serui. vend. Sz ɔriū (fm ea q preponunt) verius existimo, dr. n. in themate, q cōitas ipsa probatura ɔria f. se eē in qsi possessiōe libertatis, et sic h verū foret, si opoteret implere sola, sz qr existimo, q cōitas pbabit aliques transisse sine pedagio, et ex aduerso do. Arnaud° pbabit exigisse pedagiū ab aliqb°, videndū est, an ex h do. Arnaud° dicat ɔcludenter pbasse se eē in qsi possessiōe exigēdi. d. pedagiū a quibuscumque que d dicto loco Mōtilij, et in h arbitror, q nō, et p declaratione solutiōe subiicio infrascriptas ɔclones. Prima ɔclo, ius exigēdi

10 † pedagiū respectu eorū a quibus exigit, dicitur quedā seruitus.

secun.

fen gl. ꝛ ibi Bal. i. l. si alij vsus. ff. de vsufr. ꝛ in. l. cū seruū. ad fen. C. de ser. fug. ꝛ in. l. ij. C. de seru. ꝛ aqua. ꝛ h est notū. pbat ter. l. c. seruitiū. xviij. q. ij. p quē ita ꝯcludit Bal. ꝯs. cccixx. sba re. scrip. lib. iij. ē ēt incorpale, qr iura sunt incorpalia. inst. de reb. corpo. ꝛ incor. §. incorpales. cū simi. Scdo ꝯcdo, ad acqrēdaz quasi posse. seruitutū iuriūqz incorpaliū. pſa sunt † necessaria. primo vsus, ꝛ exercitiū illius iuris, ꝛ h satis liquet. l. j. §. h inter dicto. vbi Bar. ff. d iti. actuqz priua. Scdo, scia ꝛ patiētia eius ꝯ quē pscribit. l. quoties. la. ij. ff. de serui. c. cū ecclesia sutrina. de ca. poss. ꝛ ppṙie. Tertio, qꝛ credat se vti iure suo. l. si. ff. quē admo. ser. amit. declarat Bar. i. d. §. h interdicto. ꝛ Pañ. in. d. c. cū ecclesia sutrina. Tertia ꝯclo, sine † quasi possessiōe iura incorpalia nō pscribunt. regula sine possessione. d reg. iur. in. vj. l. ij. ff. de vsuc. ꝛ pbat in iuribus pallegatis, ꝛ hāc null' ne gabit. Quarta ꝯclo, factū, † ꝛ scia vni' nō dz alteri pindicare, qr alteri p alterū nō dz iniqua ꝯditio afferri, reg. nō dz. d reg. iur. in. vj. hinc dicebat i terminis nṙis Pau. d ca. in. l. seruitu tes. ff. d seru. qꝛ scia emphyteote solūētis pedagiū nō pindicat directo do. facit, qr factuz ꝛ scia pcuratoris non nocet dño in his in quibus nō habebat mandatuz. l. si pcurator. ff. d proc. nec in his, que directo mādatuz nō respicieb at. sm Bar. in. l. j. §. si pcurator. ff. si quis ius dicen. nō obtemp. ꝛ ad terminos nros h Floria. voluit in. l. si cōi. ꝛ i. l. p fundū. ff. d seru. ru. pd. facit titulus res inter alios acta ꝛc. Ex his ꝯclusionibus elicit clara decisio qōnis ppposite, qꝛ d. Armandus nō pbauit se eē in quasi possessione exigēdi pedagiū ab vniuerso populo, seu ab oib' habitātib' loci Mōtilij, qr deficit pmū reqsituz, vez vsus ꝛ exercitiū iuris exigēdi, q ad vniuersuz populū. Itē de ficit secunduz, qr non constat, qꝛ vniuersus populus habuerit vnq̄ sciaz dicti vsus ꝛ exercitij. Item posito qꝛ sciuerit, deficit tertiū. s. patiētia, qr in themate psupponit qꝛ aliq nō soluerint aliquod pedagiū, ꝛ p pdicta in indiuiduo h determinat Pa nor. i ꝯs. xviij. in cā ꝛ qōne. co. si. i. ij. parte. ꝛ dt And. d Baru. in. l. i. C. d his q mor. sibi ꝯsci. qꝛ si aliq particulares soluant pe dagiū, qꝛ talis solutio nō pindicat cōitati habēti immunitatez. sequit Fel. in. c. cū accessissent. d ꝯsti. Aduertāt igit. d. ꝯsules, ꝛ sint cauti articulare, ꝛ pbare, qꝛ ples, ꝛ pluries transierūt res, ꝛ trāsiuerūt p locū, ꝛ territoriū mōtis Bochari absqz solutio ne pedagij. Ex his arbitror, nō fore necessariū rñdere ad ꝯria, qr ex facto, ꝛ pmissis, patet clara rñsio, vt tñ ois ambiguitas tollat rñdeo faciliter. Ex primo, duz dr, qꝛ do. Armandus est in lōgissima quasi possessione, qua mediāte pscripsit ius dicti pedagij, istd lato ore negat, qr nō pbauit extrema necessaria, vt. Fostē suz fuit, ꝛ si dicat, nō requirit, qꝛ pbet scia. sm Alex. in. d. ꝯs. vj. possuz dicere, qꝛ esto, qꝛ ita eēt, tñ saltē requirit, qꝛ pbet vsus ꝛ exercitiū quo ad vniuersuz populū, q̄ nō fuerunt pbata, imo ꝯtriuz psupponit. Scdo rñdeo, qꝛ illa opinio que vult, qꝛ requirat scia aduersarij, pcedit qñ agit de inducenda ꝯsuetudine, secus si agat de prescriptione, ita scripsiz declarat Alex. ꝯs. xvj in cā ꝛ lite. col. v. vol. v. in casu āt isto nō pōt dici, qꝛ agat de inducēda cōsuetudine, qr tūc dz agi de ꝯsuetudine inducenda, qñ; tractat de acquirendo ius in publicū, ex pscri ptione āt tractat de acquirendo ius vni vel pluribus particu laribus, vt in isto casu declarat Pañ. in. c. cuz dilect'. col. si. ꝛ in. c. si. d ꝯsuetu. Gemi. ꝯs. cxxiij. p clariori dclaratiōe. Tertio rñdet, qꝛ pcedit vbi agit de pscriptione pedagij ꝯ Impato rez, vel aliū habētez priuꝰ tale ius, secus si agat d pscriptione pedagij ꝯ priuatas psonas, rō āt est, qr qñ agit de pscriptione ꝯ Imparorē vel aliū pncipez, agit potius d pscriptione liber tatis, vt quis possit exigere pedagiū absqz eius cōsensu, ꝛ nō obstāte eius imperio, vbi āt agit de prescribēda libertate † nō requirit scia. l. si partē. §. si per fundū. ff. q̄madmodū seru. amit. quā sic intelligit Sal. in. d. l. ij. C. d serui. ꝛ aqua. Sz qñ agit d pre scriptione pedagij in pindiciū eoꝝ qui erāt liberi, agit d pscri ptione seruitutis, vt. d in pma ꝯclōne, ꝛ isto casu † requirit scie tia, qr seruitus nō inducit sine patiētia. l. quoties. ia. ij. ff. d ser ui. patientia non dat sine scia, g ꝛc. Ita Bar. in. d. l. ij. q docet practicātes vt articulēt d scia. ¶ Circa tertiū dubiū qꝛ postea fuit mihi transmissuz, an q̄ qrit, posito qꝛ. d. Arman. pbet tpe debito ad causandā pscriptionē exegisse pedagiū d qbusdā re bus. An ex h poterit agere d oibus, rñdeo qꝛ nō, qr pscriptio est † stricti iuris, ꝛ iō nō est extēdenda, ꝛ pptere dicimus tñ prescriptuz, quantū possessuz, ꝛ non vltra. l. j. §. si qs h interdi cto. ff. de iti. actuqz pri. ꝛ ibi in terminis Bar. infert ad decisio nē huꝰ dubij, ꝛ idē in specie decidit bar. i. l. si publicanꝰ. §. in oibꝰ vectigalibꝰ. i sī. ff. pub. Sal. i. l. vectigalia. C. no. vect. Jo. Bap. i tracta. d gabellis. i. j. q. prīe prio. facit, qr pscriptio dci mandi in vno fundo nō extēdit ad aliū. Inn. in. c. cū ꝯtingat. eo. tit. factum q̄ vsqz ad saturitatem scribit Fel. i. c. audítis. col. v. ꝛ seq. de ps. ꝛ vltra eū possez mul ta similia adducere, sz solū ꝯtentus ero allega. Bal. ꝯs. cclvij. li. ci. qō vertēs. vol. ij. vbi decidit, qꝛ do. alicuius loci, q pscripsit ius collectādi quo ad certas psonas, nō pōt iponere collectas alijs psonis a qbus nunq̄ exegit collectā, allegat deci. Bar. in d. §. in oibus vectigalibus, ꝛ qr pscriptio est qd facti, q non re cipit extensionē personarū, neqz reruz. c. dilecto. de off. Archi. ¶ Circa quartū, an illi de vniuersitate sint idonei testes i hac ca, omissis supfluis puto, qꝛ non, qr cōmodum ꝛ incōmodum dicte cāe spectat singulis de populo, vt | singulis, nō vt vniuer sis, vñ qua rōne nō posset aliqs eorū in cā ppria testificari, ea dē rōne, nec in ista, sm Inn. in. c. cū nuncius. de testi. Bar. in l. in tāt. §. vniuersitatis. ff. de rer. diui. vñ si est qō de nemore vl' redditus in totū applicēt cōitati, secus si singuli hūt ius sci dēdi ligna, ꝛ pascēdi sua aialia, vt ꝯprobat Feli. post Pañ. ꝛ alios in. c. insuper. de test. col. iiij. ver. fallit. v. ꝛ vltra eū bñ facit ad terminos ꝯsiliū Lud. ro. ꝯsi. vij. visis necessarijs. col. si. Et h sufficiāt, omissis multis alijs, q̄ potuissez cumulare adducē.

RESPONSVM XII

Allobrogum Dux q Delphinꝰ vocitat, Romanē si populo indulsit, vt nouū possit vectigal cō stituere. Dubitat, an id potuerit absqz Archi episcopi Viēnensis ꝛ capituli eccle bti Ber nardi ꝯdominorū ꝯsensu, qōnē mouet, qꝛ is ea in regione su premi Principis personam gerit, sed cuz pro sua parte castrū a Pontifice maximo recognouerit, ꝯstat supremū eiusdez lo ci imperiū ad eum minime pertinere, cumqz iureiurando pro miserit nullā hominibus de Romanis impartiri licentiā inui tis ꝯdominis, equum nō fuit a ꝯuentis discedere, a qbus nec eum recedere voluisse puto. Tum qꝛ non fuit de iure ꝯdomi norum ab impetrantibus plene certioratus. Tum, qꝛ gra ad concedentis potestatem est restringenda.

SVMMARIVM

1. Ius exigēdi noua vectigalia, est de maximo imperio.
2. Dñs supremus an hēat iura Imperij in particulari loco.
3. Recognoscens castrū aliqd a Papa, an censeat in euz oēm su perioritatem transferre.
4. Confessio pcuratoris non nocet dño, maxime resultans ex p ductione positionum, ꝛ libelli.
5. Confessio Archiepiscopi ꝛ capituli, non nocet ecclesie.
6. Iudex ad quē, an possit eē minor, ꝛ iferior iudice a q, ꝛ i qbꝰ.
7. Princeps supremus conuentionali lege obligat.
8. Conuentio facta ex causa lucratiua, an possit reuocari.
9. Iusiurandum obligat Principem.
10. Concessio ois facta ecclesie, hz in se causam.
11. Priuilegiū ꝯcessuz subdito, ē reuocabile, n̄ subdito nequaq̄.
12. Consensuz Capituli ac Prelati ad actū necessarium ex cursu longissimi tpis presumitur interuenisse.
13. Tacens in fauorabilibus habet pro ꝯsentiente.
14. Collecte solum exigunt ab incolis, vectigalia aūt, dacia, ꝛ alia tributa a quibuscunqz.
15. Inferiores ex priuilegio hēe possunt iura vectigalium.
16. Titulus psumit ex quasi imemorabili possessione, si alleget.
17. Iurisdictiones nō debent esse venales. rōnem vide. nu. 18.
19. Feudum pecunia vendi potest.
20. Donatio vel priuilegium ecclesie, non pōt reuocari per ingra titudinem Prelati.
21. Disponens simpliciter de re cōi, intelligitur solum disponere de parte sua.
22. Motus proprius lz excludat vitiū subreptionis, non tñ facit vt Princeps hēat intentionem preiudicandi tertio.
23. Dictio put, relata ad actū pteritū, de quo ꝯstat, stat litatiue.
24. Priuilegiū non extendit vltra potestatem ꝯcedentis.
25. Impetratio noui priuilegij vitio subreptiōis est irrita, nō facta mētione possessionis ꝛ veterū iurium. ꝛ nu. 28. ꝛ. 29.
26. Taciturnitas translationis vitiat rescriptū. Itē taciturnitas iusti. 27. Itē snie taciturnitas. 30. Itē ꝯsuetudinis. 31.

Risa. d. Jo. Fran. Ripeā. o ij

Respon. interpreta.

PRO Perfecta resolutione Proposite ɔsultationis duo dubia principaliter veniũt discutiẽda. Primũ dubiũ, an illustris Delphinus solus potuerit impartiri licẽtiã vniuersitati ꝛ hominibus de Romanis, exigẽdi noua vectigalia absq; cõsensu ꝛ voltãte reuerẽdi Archiepiscopi Viennensis, ꝛ capituli eccłie beati Benardi cõdominoꝝ dicti loci. Scdm dubiũ, an idẽ Delphin⁹ voluerit sol⁹ ipartiri licẽtiã pdictã. Et his duobus resolutis patebit decisio principalis cõtrouersie, q̃ vertit inter pfatos dominos Archiepiscopum ꝛ capitulũ ex vna, ꝛ vniuersitatẽ loci d Romanis ex altera, sup validitate ꝛ inualiditate rescripti nouissime obtẽti a gubernatore Delphinat⁹, ꝛ illius interinatione exinde sequute. Et discutiendo hec duo pncipalia dubia examinabo dubia emergẽtia, q̃ ex plixa facti narratione sapiẽter fuerũt elicita. Circa pmũ, vꝫ, q dñ. Delphinus potuerit ɔcedere facultatẽ Romanẽsi populo exigẽdi noua vectigalia absq; ɔsẽsu Archiepi ꝛ capituli, qr ius exigẽdi nouũ vectigal † est d maximo iperio. Et d reseruatis supmo pncipi. l. vectigalia. C. no. vectig. instit. nõ posse. l. qcqd. C. d vecti. ꝛ cõm. c. j. q̃ sint regalia. c. sup quibusdã. §. pterea. d verbo. sign. ꝛ iõ ad supmũ principẽ spectat ius dãdi licẽtiã, imponẽdi noua vectigalia, ꝛ nouas exactiones, nõ ad feudatarios ꝛ iferiores, ƒꝫ Sal. in. d. l. vectigalia. ꝛ Specu. in tit. d cã pos. ꝛ ppie. §. j. ver. qd d colligẽtibus. Vi ĝ, q ad Delphinũ solum spectat facultas ɔcedẽdi nouas exactiones, qr vt ꝑsupponimus, in terris suis Delphin⁹ habet iura imperij, ꝛ neminẽ recognoscit. Nõ ãt suprem⁹ sit ꝛ maior dñs loci d Romanis, ɔstat ɔfessiõe pcuratoris dominoꝝ canonicoꝝ, qui in lr positione posuit, q dñi canonici vt capitulũ recognouerũt dñm Delphinũ in eoꝝ superiorẽ, ꝛ iurm fidelitatis eidẽ prestiterũt. Ponẽs n. ɔfitet oĩa, q̃ ponit, vt doc. in. c. ij. d ɔfes. li. vj. ꝛ in. l. ij. §. q obseruari. C. d iura. calu. nulla ãt est melior pbatio, q̃ partis ɔfessio. l. gñaliter. C. d ii m. pec. cũ vulgarib⁹, quinimo ẽt apparet d ipsa recognitione ꝛ fidelitatis iuro per publicũ instrm actis insertũ. fo. cxl. Cõstat ẽt d superioritate, qr ad ipsoꝫ deuoluunt appłones. est. n. appellatio, iferioris ad superiorẽ pruocatio, vt tradũt summiste in rub. d appel. ꝛ gl. in. c. ij de ɔsue. lib. vj. Premissis non obstãtibus rñdeo Delphinũ nõ potuisse absq; ɔsensu Abbatis ꝛ capituli ɔdominoruꝫ date licẽtiã pdictis hoibus exigendi noua vectigalia. Et pro clariori dilucidatione huius articuli, duo faciã. Primo, ostẽdi dñ. Delphinũ nõ esse supremum dñm loci predicti de Romanis. Scdo, posito q eẽt dñs supremus, nũ (ẽm ea que pponunt) nõ potuisse impartiri dictã licẽtiaꝫ absq; consensu Abbatis ꝛ capituli. Circa pmuꝫ, q dñs Delphinus non fit supremus dñs, ex eo cõstat qꝺ ideꝫ dñs Delphinus recognouit se tenere medietatẽ dicti castri pro indiuiso, cũ pfacto dñ. Archiepiscopo ꝛ capitulo i feudũ a sanctissimo domino nr̃o Papa, sanctaq; Romana ecclesia, cui pstitit homagiũ ꝛ fidelitatis sacramentũ, vt ɔstat publico documẽto ɔfecto d anno. 1344. in actis exhibito, ꝛ alio documẽto inserto i pcessu fol. cxij. In quo dñ. Delphinus ɔfitet se nõ habere dominium, ꝛ iurisdictionẽ in dicto loco, nisi p media parte. Nec obstat, q Delphinus i toto Delphinatu habeat iura imperij, qr rñdet dupłr. Primo, posito q cõstet, q habeat imperij iura i vniuerso, nõ tñ sequit q sit supremus dñs, ꝛ habeat iura imperij in particulari loco d Romanis. l. j. ad fi. ꝛ ibi not. Bar. p illuꝫ tex. ad h. ff. de rei vendi. vbi deciditur, q vnus põt esse dñs gregis collectiue ꝛ in vniuerso, ꝛ tamẽ aliqua corpora gregis erunt alterius, ꝛ idem not. Bart. ꝛ Bald. in proemio ffoꝛꝫ. ꝛ Bal. in. l. j. ad fi. C. vñ agnati. dicens, q lꝫ regnũ Apulie sit eccłie Romane ɔsiderata vniuersitate regni, castra tñ particularia dicunt d directo dñio, ꝛ maiori signoria Regis. Et tradit p Alex. ɔs. j. col. antepe. lib. v. Scdo rñdet, q Delphinus recognoscẽdo castrum siue locuꝫ predictũ a sanctissimo dño nr̃o, omnem superioritatẽ † censet transtulisse in Papã. l. cẽsualis. C. d dona. ꝛ firmat Bal. in. c. j. col. antepe. de cap. q curiaꝫ ven. Et. d. Jacob. de. S. Georgio in trac. feu. i ver. dictiq; vasalli pmiserunt recognoscere. col. pe. Nõ obstat, q pcurator dñ. Archiepiscopi ꝛ capituli confessus fuerit dñ. Archiepiscopuꝫ ꝛ canonicos recognouisse suaꝫ medietateꝫ a dñ. Delphino, ꝛ eidẽ pstitisse iurm fidelitatis, qr cõfessio pcuratoris nõ nocet domino. l. certuꝫ. §. sed an ipsos. ff. d cõfessis. maxime qñ cõfessio resultat † ex pductione libelli ꝛ positionũ, qr est vo-

luntaria, ƒm Paro. post Ant. in. c. j. de ɔfessis, tradit p Alex. ɔs. lxxvj. visis dubitationibus. lib. v. ꝛ alibi sępe. Fortius dico, q ɔfessio Archiepi ꝛ c. simul nõ noceret eccłe. Ita ɔcludit gl. ꝛ ibi Jac. de belui. §. si vero. in auc. de nõ alie. ꝛ tradit in. c. j. de rebus alie. nõ alie. lib. vj. ꝛ p Soc. ɔs. xv. visis pdictis, co. ij. vbi alia iura ꝛ autoritates adducit li. j. ꝛ ɔs. xxix. co. iij. e. li. ꝛ p gl. Pan. ꝛ Fel. ꝛ alios in. c. si. de pscri. Immo recognitio ꝛ pstatio fidelitatis ꝛ homagij facta p Archiepum ꝛ c. nõ noceret ecclesie, qr factũ Prelati in acqsitis nõ pjudicat ecclesie, de mẽ ãi. de reb. eccle. nõ alienã. l. filius pacisẽdo. ꝛ ibi nota. C. de pac. Et si ecclesia ledat ex facto Prelati, restituẽda est. c. j. de in integ. resti. ꝛ ibi late p Ant. ꝛ Pan. Preterea, si canonici iurassent fidelitatẽ, saluis oib⁹ iurib⁹ ꝛ pꝛogatiuis cõpetentibus, q̃ reseruatiõe stãte (cui dñ. Delphin⁹ acqeuit) nullũ fuisset generatũ pjudiciũ ipsi ecclesie. l. si debitor. §. j. ff. qb. mo. pign. vel hypo. solui. c. solicitudinẽ. de appella. tradit p Jas. in. j. nõ solũ. §. morte. in pe. char. ff. de no. ope. nunc. Nõ deniq; obst. q appellationes deuoluant ad. d. Delphinũ, qr nõ ppterea segr q ipse sit supmus dñs, vel habeat iura imperij. Tũ, qr talis deuolutio sit ex spali pacto, de quo in feudatiõe facta eidẽ Delphino p summũ Põti. vel legit ex lectura eiusdẽ. Tũ, qr põt eẽ q iudex ad quẽ sit † minor ꝛ inferior iudice a quo, quãtũ ad regalia ꝛ c. alia iurisditionalia, lꝫ quãtũ ad hũc actũ deuolutionis sit maior, vt ostẽdit Jo. and. in. c. Romana. de appel. lib. vj. Gemi. in. d. c. Romana. Perusi. l rub. de appella. col. iij. Tũ, qr stat simul, q appellatiões deuoluant ad. d. Delphinũ ꝛ ali⁹, puta Papa sit supm⁹ dñs. d. c. Romana. §. ɔs. tradit p Perusi. i. d. rub. Sꝫ posito, q Delfin⁹ eẽt supm⁹ dñs dicti loci (q ɔstat eẽ falsuꝫ, vt patet ex pmissis) nõ vr potuisse impartiri licẽtiã exigẽdi aliq̃ vectigalia siue tributa absq; c. ɔsẽsu ꝛ voluntate, qr dñ. Humbertus Delphinus spali pacto iuramẽto roborato pmisit ꝛ ɔuenit, ac se ꝛ successores suos obligauit, q nũq̃ ɔcederet hominibus dicti loci licẽtiã vel autoritatẽ, q ipsi habere possent aliqd cõe, ꝛ ɔsequẽter q nec ẽt daret licentiam, q possent exigere vectigalia, ꝛ tributa cõitatis noie, nec ad cões vsus. Nã q totuꝫ dr, nihil excludit. l. a pcuratore. C. mãdati. c. solite. de maio. ꝛ obe. qꝺ pactũ fuit ɔfirmatũ ẽt p Regẽ modernũ. Cõstat ãt supremũ pncipẽ † ɔuẽtionali lege obligari. c. j. de pb. ẽt si Princeps ɔbat cũ subdito suo, vt ibi pbat. ꝛ i. c. abb. de re iudi. li. vj. ꝛ nedũ supremus Princeps mortalis, sꝫ ẽt Deus ipse imortalis ꝛ oipotens sua pmissiõe obligaret, ƒꝫ magistrũ senẽtiarũ, quẽ refert Bar. i. l. j. i pnn. ff. de pac. Nec põt princeps pacto ɔuenire, ẽt de plenitudine ptãtis, ƒm Pau. de ca. i. l. digna vox. C. de legi. Alioquin non eẽt princeps, qr cogeret hominẽ cõtra ɔsortio, si. n. repertus q cũ eo ɔtraheret, si posset a ɔtru p arbitrio discedere, ƒm Lud. ro. ɔs. cccliij. q̃rit primo. ad fi. ꝛ Bal. in. l. princeps. ff. de legi. ꝛ posseꝫ infinita ad istud ppositũ cumulare, q̃ latissime habent in. d. c. j. ꝛ ibi Fel. col. j. post Abb. Quare nõ video rõnẽ, q̃mo dictus Delphinus seu eius gubernator potuerit ɔcedere hic facultatẽ exigẽdi tributa absq; voltãte. c. Nec obstat si dicat q huiõi ɔuẽtio possit a Delphino reuocari, vtpote facta et cũ lucratiua, † vt voluit Are. i. d. c. j. i. h. co. qr rñdet, q opi. Are. nõ est iuridica. vt ibi ostẽdit Dec. Nã si priuat⁹ pacto nudo ꝛ sic ex sola obligatione obligat seruare ɔtrũs donatiõis. l. si qs argento. C. de dona. multomagis dꝫ obligari Princeps, cui⁹ pprũ est ꝛ pciũ exercere liberalitatẽ. c. j. de do. i. ti. §. i. ff. e. tit. Et Principis ɔtrus q̃uis alr sit stricti iuris, tñ pp fidẽ Principis hꝫ nãm bone fidei, ƒm Bal. in tit. de pa. ɔsti. §. si qs ɔo. licẽ posset pcedere, in donatione facta priuate psone. secus in donatione facta ecclesie, q̃ cẽset facta Deo, q̃ nullo mõ põt reuocari, ẽt pp ingratitudinẽ Prelati. c. vex. de ɔdi. appoñ. ꝛ ibi no. Pan. post Anc. ꝛ firmat Pan. ꝛ alij cõiter in. c. si. de do. ꝛ segt Fel. autoritates ɔgerẽs i. c. ecclesia. S. Marie. co. xxiij. de ɔsti. Nã q dat Deo seu ecclesie, nõ dr pprie donari, sꝫ restitui siue resignari, qr Dei sunt oĩa, vt in pposito dicunt cõiter scribẽtes q defendũt donationẽ factã ecclesie p Cõstãtinũ Imperatorẽ. Quoꝝ rõnes ꝛ fundamẽta possunt adaptari ad rẽ nraꝫ, sꝫ nõ trãscribo, qr notissima sunt. Et si donatio facta per Cõstãtinũ eccl. Rom. p q̃ Imperator Romã oĩuꝫ vrbium caput ꝛ fundamẽtũ defendit, ꝛ irreuocabilis habet, multomagis huiõi ɔcessio, p q̃ l nihilo vł modico diminuit Delphinalis iurisdictio. Nã ƒꝫ Bar. i. l. phibere. §. plane. ff. q vi aut clã. donatio facta p Regẽ, pjudicat successorib⁹, qñ regnũ nõ multũ diminuit, Preterea, vbi alr ɔtrus eẽt sui nã reuocabilis, attñ pp iuramentuꝫ obseruandus esset, qr iusiurandum † etiam

obligat

obligat Principē.c.j.de iu.iu.lib.vj.nā iusiu. & votū sunt de iure diuino, cui ēt Princeps subijcit.c.sunt qdā.xxv.q.j.& cui ēt Papa alligat, ita q nō possit seipsū absoluere, nec alij absolutionē demādare, sʒ Ant. & Jmo.in.c.j.de ꝯsti.q verū est indubitanter, qū nulla subest causa, quare Papa sit absoluendus. Cū itaqʒ modernus Rex Delphinusqʒ confirmauerit, & hmōi ꝯuentionē ratā & gratā habuerit, nihil ꝑponi video, ꝓp q aduersus eā gubernator Delphinalis venire potuerit. Nō ēt obstat, si dicat q hmōi conuentio absqʒ cā facta potius sit priuilegiū, q pōt a cōcedēte & successorib9 reuocari.c.veniēs. de prescrip.c.in nra.d̄ iniur. qr rūdet, q oīs† cōcessio facta ec-

10 clesie hʒ in se cām, qr credit facta pro salute anime.d.c.verum. de condi.appoſi. & sic nō est simplex priuilegiū, sʒ potius donatio ob cāʒ, vt ibi dr. Jteʒ rūdet, q cōtrariū ꝓcedit qñ priuilegiū cōcedit subdito. Secus si cōcedat nō subdito,† qr tūc

11 est irreuocabile, sm Pan. & Feli.late in.c.nouit.d̄ iud.eccl'ia āt cui ꝯcessuʒ est hmōi priuilegiuʒ (si ita possit appellari) non dr subdita, imo est domina gētiuʒ.c.bene quidē.xcvj.distin. c.eccl'ie.s.Marie.de ꝯstit. ergo &c. Hinc dicimus, q priuilegia ad pias causas, sunt perpetua & irreuocabilia, sʒ Bar.i.l. ꝓuilegia.C.de sacrosanc.eccle.de quo ꝑ Feli.in.d.c.eccl'ia.s. Marie.q.xij.& ita ꝯsuluit Lud.ro.ꝯs.ccxviij.circa ꝑmissam. & Pau.de ca.ꝯs.cccxvij.viso & examinato pūcto. Nō deniqʒ obstat, dum dr, q Carolus quartus Romanoꝝ Jmpator, & successiue Carolus Delphinus ꝯcesserūt hoībus dicti loci, q possent syndicos & cōsules hr̄e, & vniuersitatē ꝯgregare, & collectas imponere, qr rūdet multiplr. Primo, q talia ꝓuilegia fuerunt subreptitia & obreptitia reuocata & annullata ꝑ sniam latā per gubernatorē Delphinatus ad hoc specialr delegatum per ꝑfatuʒ Caroluʒ Delphinuʒ, vt ꝯstat publico documēto, de quo in actis. Scdo rūdet, q fuerūt ꝯcessa saluo iure tertij, vt apparet ex eoꝝ lectura & tacite subintelligit.l.cū auus.C.de eman.li.l.ij.§.si qs a principe.ff.ne qd in loco publico.c.sup eo.de offi.deleg. Et sic saluo iure capituli & Archiepi. & si instet ꝓbatū fuisse q dicti hoīes habēt ꝯsules & vniuersitatē, & sunt in quasi possessione iaʒ lōgissimo tpe, cu9 initij nō habet memoria, & tū nō ꝯstat de ꝯsensu dominoꝝ Archiepi & capituli. Rūdet de ꝯsensu satis constare ex eo, q erat necessarius, vt apparet ex instrō ꝯuentionis inite cū Delphino Humberto longe ante ꝯcessionē Caroli quarti, & Caroli & Ludouici Delphinoꝝ, in qua reseruatū fuerat ius eccl'ie cuiuslibet alte-

12 rius. Ex cursu āt lōgissimi tpis ꝑsumit† interuenisse cōsensuʒ capituli & Prelati necessariū ad actū.c.cuʒ apostolica.&.c.ea noscit.vbi Jo.And.& alij.de his, q̄ fiunt a Prela. sine ꝯsensu cap.& firmat Barbat.ꝯs.xxxv.sapienter scribit.col.antepe.& seq.lib.ij.& Dec.ꝯs.cin.in cā exceptionis.vbi dicūt, ex cursu tāti tpis ꝑsumi actū fuisse ꝯfirmatū a Papa, si eius cōfirmatio erat necessaria. Et firmat Alex.ꝯs.vj.lib.j.Oldra.ꝯs.cccxvj. Raph.Cu.ꝯs.lxxxiij.qt cā.tradit p Bar.in.l.cū de in rē verso.d̄ vsu.& autoritates ad h̄ abūdāt. Tertio, rūdet, q taciturnitas Archiepi & capituli ꝓ ꝯsensu reputat quantū ad ꝯseruā-

13 duʒ† ius ipsoꝝ, nā tacēs in fauorabilibus habet ꝓ ꝯsentiente, vt in regula q tacet, d̄ regu.iur. Et ꝑ Bar.in.l.q̄ dotis.ff.solu. matrimonio.& ꝓpterea dñs q scit vasallū alienasse feuduʒ si taceat.vr ꝯsentire, & ex tali ꝯsensu ꝯseruat ius suuʒ directū, qd hʒ in feudo, sʒ glo.in.c.j.de ꝓhib.alie.feu.p Lotha. Quarto rūdet, q lʒ negligentia ꝑfatoꝝ Archiepoꝝ & capl'i ꝑiudicasset eccl'ie quātuʒ ad facultatē eligēdi ꝯsules, & iponēdi certas collectas, nō tū ꝑiudicasset eccl'ie quantū ad facultatē exigendi vectigalia & tributa, qr talia sunt seperata, & ex separatis nihil sequit.l.Papinianus exuli.ff.de mino.l.si.ff.d̄ calū.naʒ collecte exigunt soluʒ ab incolis, quos vniuersitas ꝑt collectare absqʒ

14 ꝯsensu & licētia† superioris, vectigalia āt, dacia, tributa & similia exigūt a qbuscūqʒ, & talia onera nō possunt p vniuersitatē iponi absqʒ licētia superioris, qr sūt d̄ regalib9, vt declat bar. in.l.j.C.d̄ superindict.li.x.& in.l.iiij.§.actor.vbi Mod.ff.d̄ re iu.& in.l.j.in.§.si.ff.q cuiusqʒ vniuer.noie. Alex.cōs.cxlv.qñ abūde.li.ij.& ꝯs.cxxiiij.sup.j.li.iiij. Gemin.ꝯs.cxvj.qr ꝑdicti. col.j. Et hec de ꝑtāte sufficiāt, nūc de volūtate dōs. Baud.n. sufficit potestas, nisi adsit volūtas.c.cū sup.d̄ of.dele.vñ posito q do. Delphin9 sol9 possit ꝑstare facultatē exigendi vectigalia & tributa, discutiam9 an sol9 voluerit hāc facultatē cōcedere p nouissimū rescriptū, d̄ q̄ ꝯtēdit. Et ꝓ clariori resolutiōe huius scde dubitat.tria faciaʒ. Primo demōstrabo, q ius dādi hoīb9 dictā licētiā exigēdi vectigalia & tributa, cōiter spectat ad dominos Archiepiscopū, capitulū, ac dūm Delphinum. Scdo ostēdam, q do. Delphinus noluit p dictū rescriptū ꝯcedere licētiā vniuersitati & hominibus ꝑdictis absqʒ ꝯsensu dominis Archiepi & capituli. Tertio ꝓbabo hmōi grām esse inualidā, nullā, & subreptitiā, & ex his ꝯcludā vniuersitatē & hoīes de Romanis nō potuisse nec debuisse virtute dicti rescripti exigere ꝑdicta vectigalia, nisi pri9 habito ꝯsensu do. Archiepi & capituli. Circa primū q ius & facultas dandi ꝑdictā licētiaʒ spectet cōiter ad Archiepm & capituluʒ ac do. Delphinū, ꝓʒ ex pluribus priuilegijs taʒ p serenissimos Jmperatores, q̄ p sanctissimos Pontifices ecclesie.s.Bernardi d̄ Romanis cō-

15 cessis. Nā ēt inferiores† ex priuilegio hr̄e ꝑnt iura vectigaliuʒ c.sup qbusdaʒ §.ꝑterea.de ver.sign.& tradit ꝑ Bal.in.l.si publicanus.§.in oībus.ff.de pub. Primo ꝯstat de priuilegio ꝑsumpto ex quasi possessione tāti tpis, cuius initij memoria nō

16 hr̄. Naʒ ex possessione immemorabili ꝑsumit† titulus, si allegat, vt in terminis nr̄is decidit Sali.in.d.l.vectigalia.p tex.i l.si filius.ff.de peti.here.tradit ꝑ Bar.in.d.l.cū de in rē verso & hr̄ in varijs ꝯsilijs, de qbus.s̄ facta fuit mentio, & in ꝓposito ita ꝯcludit Jo. Fur.in tra.de gabel.in.j.parte prime partis. col.vij.dicens post Sali.in.d.l.vectigalia.q vtilius est allegare titulū & illū iustificare ex quasi possessiōe, q̄ allegare ꝑscriptionē, qr in ꝑscriptione ꝑficienda regrit, q ꝓbet scientia & patientia eius ꝯ quē ꝑscribit, vt tradit p Bar.in.d.§.in oībus, & in l.ij.C.de ser.& aqua. De quasi aūt possessione ecclesie dādi licētiā hominibus & incolis de Romanis exigēdi vectigalia, tributa, collectas, & similia onera, ꝯstat ex documētis quāplurimis designatis in narratione facti. Ex qb9 apparet, q ab anno.1283.vsqʒ ad annū.1521.& sic vsqʒ ad impetrationem rescripti ꝯtentiosi ecclesiā semper perseuerasse in quasi possessione dādi & ꝯcedēdi ꝑdictā licentiā. Jtē ꝯstat de priuilegio ecclesie ꝯcesso ꝑ Fede.hm, ꝯfirmato ꝑ Sigismunduʒ Jmperatorē & ꝑ Jnno.& Clem.Ponti.maximos, de qb9 fol.processus. lxxxix.& seq.hi.n.diui Principes ecclesie donarūt regalia, foruʒ.s.nūdinas, portū, pedagiū & dacia aialiū, q̄ ab alio ꝑter, q̄ ab ecclesia exigi noluerūt. Quo fit vt ad ecclesiā spectet facultas ꝯcedendi exactionē ꝑdictorum vectigaliū.c.j.q̄ sunt rega. &.d.c.sup qbusdā.§.ꝑterea.de ver.sig. Jtē ꝯstat de priuilegio ex instrō cōicationis & infeudationis medie partis dicti loci q̄ Clemens sextus Humberto Delphino cōicauit. Ex quo apparet q ecclesia s.Bernardi de Romanis, & Delphinus feudatarius sanctissimi nr̄i hūt ꝓ indiuiso oēm iurisdictionē altā & bassam, & dē imperiū, merū & mistū, & ꝯñr ēt iura vectigaliū, q̄ sunt de maximo imperio, vt dicit Sali.in.d.l.vectigalia.& tradit ꝑ Bar.in.l.iperiū.& clarius ibi ꝑ Bal.ff.d̄ iurisd. om.iud. Jtē ꝯstat de priuilegio ecclesie de Romanis ex instrō transactionis inite inter Delphinū Humbertū, & capitulū dicte ecclesie, in qua idē Delphinus fatet ecclesiā esse ꝯdominā, & obligat se nunq̄ daturū facultatē hominibus dicti loci hūdi aliqd cōe absqʒ voluntate capituli ꝯdomini, q̄ ꝯuentio tribuit ius & titulū ipsi ecclesie, vt.s̄.abunde deductū fuit. Jtē ꝯstat ex rescripto Caroli Delphini Francoꝝ Regis primogeniti, q ꝯfitet ꝯcessionem creandi ꝯsules & rectores cōiter spectare ad Delphinū, Archiepm, Sacristā, & capitulū, vt legit in ꝓcessu folio.cx.& sequ.& alio rescripto eiusdē Caroli folio.clxxviij.in quo idē Carolus declarat ius ꝯcedēdi exactionē tributoruʒ, vectigaliū oīniumqʒ & iurisdictionē in oībus causis, tā ciuilibus cōiter spectare ad ipsam, ac Sacristā, & capitulū.d.eccl'e. Que Princeps dilucida voce testat ꝑ suū rescriptū, ꝓculdubio ꝯfessionis vel legis seu donationis vim obtinent.l.iij.C.d̄ legi.nec aduersus ꝯfessionē ꝓpriā licitū est venire.c.ꝑ tuas.de prob.l.gñaliter.C.de nō nu.pec.& minus aduersus donationē sacrā ecclesie.c.fundamenta.de ele.li.vj.&.d.c.verū.de ꝯdi. appos.cū sim. Deniqʒ ꝯstat de titulo & iure ecclesie ꝑ sniam alias latā ꝑ delegatū spāliter ad hoc ꝺputatū autoritate & rescripto ꝑfati Caroli, q̄ snia titulū ꝑstat, vt ꝑ Bar.in.l.ex hoc iure ff.de iusti.& iure.& ꝓ veritate hr̄.l.res iudicata.ff.de reg.iu.nō obstat, qñ dr, q Archiepꝯ & capitulū se reddiderūt indignos priuilegijs ꝑ abusuʒ ꝯmissuʒ in ꝯcedēdo exactiones vectigaliuʒ vniuersitati & hominibus ꝑ pecuniam & ꝑciūm appretia-

17 tū, q nō vr̄ licituʒ, qr iurisdictiones† non debēt esse venales.§. cogitatio.in auc.vt iud.sine quoquo suffra.priuilegia.n.merent amittere, cū fuerint ꝓuilegiorū ꝑtāte abusi.c.vt priuilegia.de priui.c.qr frustra.de vsur.qr ad istud sup quo vniuersitas se maxime fundare vr̄, rūdet dupl'r. Primo, q hmōi licē-

18 tia sine grā leuādi vectigalia† vēdi ꝑt absqʒ aliquo vitio, qr nō hʒ administrationē iustitie ꝯnnexā. q̄ simul vēdant sʒ Bar.

in.l.Barbarius.col.iij.ff.ð offic. Pretor.ꝛ Paň.i.c.nā.col. penul.de eta.ꝛ qualita.nā iuſtitia exactionis nō vēdit,ſed ſalua remanet penes Archiepm ꝛ capitulū, ac dñm Delphinū, ſeu eius officiales qui habēt cognoſcere de iuſtitia vel iniuſtitia exactionis,ſi quiſpiā q̄relaȝ porrexerit.l.q ſe grauatos C. de cēſi.lib.xj. Lȝ.n.vniuerſitas virtute licentie ſibi impartite poſſit vectigal indicere,ꝛ imponere tributū,ſi tñ ex impoſitione hmōi aliq̄s indebite grauaret,poſſet grauat⁹ recurrere ad ſuperiorē,ꝛ exceptione doli aduerſus ſtatutū vniuerſitatis ſe tueri.l.j. in ſi.ff.de doli except.vel appellare a tali grauamine. l.j.§.ſolēt.ff.quē. appel.ſit. Firmat Bar.in.l.ambitioſa.col. pe.ver.quero quo iure.ff.de decret.ab ordi.fac. Unde cū per hanc grāȝ ſeu licētiā nō vēdat iuſtitia,ſȝ facultas exercendi regalia ad certū tp̄s nihil ꝓponit quare ꝓ ꝓtio vēdi nō poſſit,nā

19 feudū pecunia vēdi†pōt.c.j. de bene.frat. vbi Bal.ꝛ alij.c.j. quemad.feu.ad fil.ptī.ꝛ.c.j.de inueſti.in mari.fact.c.j.quib. mo.feu.amit.in ſi.ꝛ.c.j.§. Titius. ſi ð feu.fue. cōtrou.i.uo.ꝛ agn.vaſal. Et ſi dñs pōt vēdere feudū totū ac regalia, cur nō ēt vēdi poterit facultas exercēdi regalia ad tp̄s?Scðo r̄ndet, ꝙ ſi delictū fuit vēdere hāc licētiā,nō dȝ eccl'ie nocere. regula delictuȝ perſone.de reg.iur.lib.vj.nā(vt ſupra dixi)pp ingra-

20 titudinē†Prelati nō pōt reuocari donatio,nec p̄uilegiū ꝯceſſuȝ eccl'ie,ſm Card. Paň.ꝛ alios in.c.ſi.de dona.Et lȝ idem Paň.in.d.c.verū.ð cōdi.appo. videat ſentire,ꝙ pp ingratitudinem Prelati ꝛ capituli ſimul poſſit donatio reuocari. tñ cōis doctoȝ ſnia ꝯtruȝ ē,q: ſi platus cū capitulo non pōt p̄iudicare eccl'ie ꝯtendo abſq; debitis ſolennitatibus.c. ſine exceptione.xij.q.ij.multominꝰ dȝ poſſe deliquēdo.c.quāto.ð donat.Et ita ꝫ Spe.ti.ð don.§.j. vbi dicit.ꝙ ſi Abbas ꝛ monachi fuerāt ingrati erga Baronē,q fundauit ꝛ dotauit monaſteriū.nō ꝓpterea deſtruēdū ē monaſteriuȝ.Sȝ Abbas ꝛ monachi ingrati ſunt inde expellēdi,ꝛ alij eoȝ loco ſubrogandi,ſequunt Pet.ð anch.Ant.Imo. ꝛ Paň.ſibi ꝯtrius in.d. c.ſi.ꝛ idē ꝫ Paň.i.c.j.ð do.ꝛ ꝯtu.Fortiꝰ dico donationē factā eccl'ie nulla ingratitudine reuocari poſſe,q: cēſet fcā Deo. d.c.verū.q nō pōt dici ingratꝰ cū ſit diuȝ ǵraruȝ largitor.c.reuertimini.xvj.q.j.Preterea,in caſu nr̄o nō delīqt Archiepꝰ Prelatꝰ, ſȝ qdā particulares canonici vt legit ex documētis exhibitis p vniuerſitatē.Uñ nihil facit deciſio Paň.ēt ſi iuridica foret.Et ex iſtis ſatis remanet fundata intētio eccl'ie,ꝙ ad ipſaȝ ꝛ ad d.Delphinū cōiter ſpectat iuriſdictio alta ꝛ baſſa,ꝛ omne imperiū ꝛ regalia in dicto loco ð Romanis, qbus ſic ſtātibus oſtēdā clariſſime ꝙ do.Delphinꝰ p nouiſſimū reſcriptū ð q̄ diſputat, noluit ꝯcedere nec īpartiri liniaȝ vniuerſitati p̄dicte leuādi ꝛ exigēdi vectigalia,dacia ꝛ tributa abſq; cōſenſu ꝛ volūtate do. Archiepi ꝛ capituli ex q̄plurimus rōnibus. Primo,q: diſponēs ſimplr̄ de re,q̄ eſt cōis, intelligitur

21 ſolū diſponere de parte†ſua.l.ſerui electiōe.§.ſi.ff.ð leg.j.ꝛ.l. q ꝯcubinā.§.q fundū.ff.ð leg.iij. Hinc dicebat Bal.in.l.legatis vxori.ff.de leg.ij.Qð ſi aliquis det īmunitatē habitātibus in caſtris ſuis,nō cenſet dediſſe īmunitatē habitātibus in caſtris cōibus,q: iuriſdictio cōis ē ꝓmiſcua. Jō neceſſarius eſt ꝯſenſus alterius ꝯdomini.l.ꝓprij.ff.cō.p̄dio.Hinc eſt,ꝙ mādatuȝ de ꝓuidēdo de aliquo bñficio directū alicui Epiſcopo, intelligit de bñficio ſpectāte ad ſolā collationē ipſius,nō ð bñficio,ꝙ ad eius collationē ꝛ alteriꝰ cōiter ſpectare dignoſcit. c.cū in illis.§.ſi.ð p̄ben.in.vj.Scðo,q: Princeps p ſuā ǵram nunꝙ̄ cēſet velle p̄iudicare iuri alterius.c.q̄uis. ð reſcrip.in. vj.d.l.ij.§.ſi qs a principe.ff.ne qd in loco pub.ēt ſi motu proprio Princeps ǵraȝ faciat,ſȝ Hoſti. Ant. ꝛ alios.in.c.cāȝ.ij.

22 de teſtib.Lȝ.n.motus†ꝓprius excludat vitiuȝ ſubreptionis, nō tñ facit,ꝙ Princeps habeat intētioneȝ p̄iudicādi.iij.vt p pl'a ꝓbat Fel.in.c.certū.col.v.ð reſcrip.nec credit Principē voluiſſe ꝯcedere p̄uilegiū eccl'ie,ēt modicū ſȝ gl.i.c.cū olim. ð ꝯſu.nā ſi p̄uilegiū enormiter lederet eccl'iaȝ,nō valeret.c.pe. ꝛ ibi Paň.ð cleri.nō reſidē. ꝛ ꝙ in dubio nō p̄ſumat Princeps voluiſſe p̄iudicare iuri alteriꝰ,ꝯprobat latiſſime Feli.in. c.cauſaȝ,que. co.v.de reſcr.Dicamus ergo ꝙ nō fuerit mens do.Delphini,ꝙ vniuerſitas poſſet leuare ſubſidia ꝛ tributa abſq; ꝯſenſu archiepi ꝛ capituli. alioquin iuribus eccleſie voluiſſet p̄iudicare,ꝙ nō eſt p̄ſumēdū,vt ꝯfirmat Ale.ꝯſ.cxxv. viſo titulo.li.ij.vbi ꝯſuluit per donationē factā per Sigiſmūdum Imperatoreȝ de villa Gamberule,nō videri p̄iudicatuȝ cōmunitati Lenziani in exigendo daciuȝ vini,qð ex ꝯſuetudine ſolebat exigere in dicta villa Gāberule,ꝛ idē in ſili caſu ꝯſuluit idē Ale. ꝯſ.xxxv.viſo proceſſu. li.iij.ꝛ autoritates,

ꝛ iura abūdāt in propoſito. Tertio,q: dñs gubernator dedit vniuerſitati licētiā leuādi tributa ꝛ vectigalia,adiecta clauſula ꝓut hactenꝰ fecerūt,ꝛ ſic hec ǵra ſeu licētia reſtrīgit ad metas

23 p̄terite ꝯſuetudinis,q: dictio, prout,†relata ad actū p̄teritū, de quo ꝯſtat,ſtat limitatiue.l.edita.ꝛ ibi Bar.co.pe.C.de edē. Et idē firmat Bar.in extrauā.ad rep̄rimē. in ver.ꝓut.ꝛ fel. in.c.qm̄ Abb.col.iij.de offi.dele.Ale.ꝯſ.xivj.viſis ꝛ accurate ꝯſideratis.co.pe.lib.j.Conſtat aūt de prefacta ꝯſuetudine,ꝙ vniuerſitas ſolita eſt leuare tributa habito ꝯſenſu omniū ꝯdominoȝ,nō aūt ſolius do.Delphini,vt patet ex documentis ð ſignatis in proceſſu ꝛ in premiſſa narratione facti. Ergo non aliam ꝯſtat fuiſſe mētē. d.gubernatoris,qui nouiſſime ꝯceſſit facultateȝ exigendi tributa,prout hactenus ſolitū eſt.Quarto, q: Princeps ꝯcedendo aliquā gratiaȝ,vel p̄uilegiū,intelliga-

24 tur catenus ꝯcedere,quatenus ſua poteſtas ſe extendit,†non aūt vltra.l.Lucius.§. Imperator.ff.ad municipa.c.ad nobis. ꝛ ibi not. Paň.de ſenten.excō.ꝛ tradit per Pau.de caſt.ꝯſ. cccciij.in cauſa.in.ij.parte,ſm nouā impreſſionē. ꝛ per Cur. ꝯſi.lxix.col.ſi.Uerū cum do.Delphinus non poſſit dare hanc facultatē in p̄iudiciū eccl'ie ꝯdomine,ꝛ niſi accedat ꝯſenſus prelati ꝛ capituli,vt oſtenſuȝ fuit in primo dubio dōm eſt qð voluerit do.gubernator hanc facultatē ꝯcedere,quatenus tangat portionē domini Delphini. Et qð iſte fuerit ſenſus ſuadet,q: ſe refert ad antiquas ꝯceſſiones predeceſſorū. in quibus maxime in licentia ꝯceſſa de anno. 1464. Lud. Regis primo geniti Delphinus ſapienter licentiā ꝯceſſit,adiecta clauſula iquātum partē noſtrā tangit,que clauſula cenſet incluſa in preſenti noua licentia,q: relatū eſt in referente.l.aſſe toto.ff.de heredi. inſti.l.q ſic.ff.de verb.obli.Ex predictis ſatis ſuperq; diſputatuȝ fuit de p̄tāte ꝛ voluntate,nunc videndū eſt ð ſubreptione, ex qua apparebit,qð do.gubernator talē licentiā ſolus non dediſſet,ſi habuiſſet notitiā iurium cōpetentiū eccleſie,de quibꝰ debuit vniuerſitas in precibus mentionē facere. Nā ea que ſunt per impetrantē exprimenda,q̄ ꝯcedentē poſſunt mouere ad nō ꝯcedendū,vel difficilius ꝯcedendū.c.ſuper literis.c.poſtulaſti.in ver.de leui. de reſcriptis. maxime in impetratione p̄uilegij,q: ſubreptio ipſo iure vitiat p̄uilegia ꝛ literas gratioſas.c.ad aures.vbi Paň.ꝛ alij.eo.tit.tacuerunt impetrantes. Reſ.do.Archiepm ꝛ.c.eſſet in quaſi poſſeſſione exercēdi regalia,ꝛ ſignanter impartiendi licentiā ꝛ authoritatē exigendi noua vectigalia,ſimul cū Delphino.de qua quidē q̄ſi poſ-

25 ſeſſione†mentionē facere debuerunt,alioquin impetrationē vitio ſubreptionis irritā eſſe ꝯſtat.c.cum noſtris. de ꝯceſſiōe prebendarū.ꝛ lȝ ille tex.loquat in impetratione beneficij,tñ rō illius capituli militat ī oībus impetrationibus,q: lȝ fuiſſet expoſitū,qð eccleſia erat i quaſi poſſeſſione ſimul cū do.Delphino,ſolus nō dediſſet licentiaȝ,niſi accederet ꝯſenſus Prelati ꝛ capituli ꝯdominoruȝ. ꝛ qð ille tex. procedat generaliter in alijs impetrationibus,ꝓbat in.c.ij.vbi gl.de occi.lib.vj.ꝛ.l. c.dudū.extra eo.ꝛ firmat Fel.i.c.in nr̄a.col.xxiiij.ver.lȝ.no.ð reſcr.Scðo ꝯſtat hmōi īpetrationē eſſet ſubreptitiā,q: ñ fuit facta mentio de tranſactione inita inter eccleſiam ꝛ quondam

26 do.Hubertū Delphinū,taciturnitas tranſactionis vitiat reſcriptum,ſm glo.in.c.ex literis.de offi.deleg.poſt Cardinalē ꝯſ.cxxvj.factū ſic ſe hȝ,ꝛ idē firmat Soc.ꝯſ.cxx.circa primū. lib.iiij. Tertio,dato qð fuiſſet facta mentio tranſactionis,alia rōne eēt ſubreptitia,q: nō fuit facta mentio iuramenti preſtiti per prefactū quondā do.Hubertū,nā taciturnitas iuramenti

27 †reddit gratiaȝ ſubreptitiā ꝛ inualidā. c.ꝯſtitutus. de reſcri. ꝛ firmat Lud.ro.ꝯſ.ccclxix.circa primum.col.iij.ꝛ Alex.ꝯſi. cxxv.col.pe.li.j.ꝛ traditur per Ferra.caut.lx.Quarto,huiuſmodi gratia eſt infecta vitio ſubreptionis,quia non fuit facta

28 mentio tot†p̄uilegiorū taȝ per Imperatores ꝛ Delphinos, quam etiā ſummos Pontifices ꝯceſſorū.c.cum ordinem.de reſcriptis.c.veniens,de preſcriptis.l.iij.C.de ſilenti.libro.xij.ꝛ tradit per Fel.late in.c.j.ver.ij.diſpoſitio.ð reſcriptis. Quinto,ex alio reddit ſubreptitia,q: nō fuit facta mentio,qð priuilegia ꝛ trāſactio ad libertates ꝯceſſe eccleſie fuerit ꝯfirmata p Francis.Modernū Regem ꝛ alios predeceſſores, Reges,ꝛ

29 Delphinos,de quibus ꝯfirmationibus†habenda quoq; mētio fuit,alias gratia vitio ſubreptionis nullius eſt momenti, ſm gl.in clementina dudū.in verbo pacta.de ſepulturis.Ale. ꝯſi.cxxv.col.iij.lib.ij.Cur.Senior ꝯſil.xxxv.in fine.Sexto,eſt ſubreptitia alia ratione,q: non fuit expreſſum concedenti, qð alias fuerit lata ſententia contra ipſam vniuerſitatē, quod nō liceret impetrare facultateȝ indicendi nouas exactiones abſq;

conſen

consensu Archiepiscopi & capituli, que iam longissimo tēpore transiuit in rem iudicatam, taciturnitas enim sententie, † vt 30 nia priuilegiū, capitulo exposita. de arbitris. & ibi gl. & Feli. col. viij in. cap. super literis. de rescriptis. nisi in gratia sit apposita clausula, non obstante re iudicata. l. fi. C. senten. rescind. non poss. Nec sufficit, quod talis clausula sit apposita in preci bus, sed oportet, quod sit inserta in corpore gratie, ſm Alex. cõ. cxxvj. col. ij. libro. ij. Nec valet priuilegiū contra rem iudicatam, nisi sit concessum parte citata, & cum predicta clausula non obstante, ſm Alex. consi. cxxiij. ad finem. eodem lib. Secundo, quia impetrantes tacuerunt quod vniuersitas consueuit petere licentiam impetrandi & exigendi vectigalia etiā 31 a prefato domino Archiepiscopo & capitulo, ideo gratia quo que redditur subreptitia. c. j. de consuetu. libro. vj. & traditur per Alex. in. d. consil. cxx. col. iij. de quibus omnibus si. d. gubernator fuisset (vt iuris erat) ad plenum informatus non concessisset dictis vniuersitati & hominibus predictam licentiam simpliciter & absolute, sed ita demum si accederet consensus domini Archiepiscopi & capituli condominorum. Quare cōcludo non licuisse vniuersitati & hominibus exigere aliqua vectigalia seu tributa, absque consensu omnium condominorum, qr dictus gubernator non voluit solus talem impartiri licentiam.

RESPONSVM XIII.

Arelatenses Nullo iure onere restituendi prij p Christianissimum Regē exacti ab emptoribus officiorum Viguerjatus eidē Viguerijs ab eodē Serenissimo Rege grauati censent. Idqʒ ex tenore verborum Regio aperte deprehenditur asserentis, en exdoursant touteffoys par lesdicts gens dudict pais &c. per que verba persone seu homines trium statuū expresse grauantur, & presertim cum ad eorum supplicationem, & nō Arelatensium, hec fuerint per Principem concessa. Qui pariter Arelatenses, vti adherētes nullo iure adstricti censentur, cuʒ nulla equitatis ratio patiatur iustissimum Regem adherētes nō supplicātes grauasse, & pecunias eis inuitis extorquere voluisse. Quare Arelatēses & si adherētes, non tñ supplicantes, nec supplicantibus acquiescentes nō grauatos esse respondi.

1. Verba, seu clausula in fine posita, referūtur ad precedētia eis correspondentia.
2. Relatio in dubio fit contra supplicantem.
3. Relatio seu interpretatio nunquam fit ad ea ex quibus resultaret iniquitas.
4. Edicti Regij declaratio, ad ipsum Regem spectat.

Respon. interpreta.

Non creditur Christianissimū Regem voluisse grauare ciuitatē Arelatēsē onere restituēdi pciū, qd ipse recepit ab empt. offici Viguerjatus rōnib⁹ seq. ¶ Primo, qr illa vba reductiōis Regie, en exdourſant touteffoys par lesdictz gens dudict pais, ceulx que en vertu de nos dictes letres ont obtenu lesdictz offices perpetuelz, referenda sunt, immo expresse referuntur ad gentes trium statuum pre 1 mentionatas, ita sonant illa verba, par lesdictz que † respiciūt precedentia. l. j. §. cuʒ q. alias est. §. hoc edicto. & ibi not. Bartolus ff. d postul. docet Bar. in. l. talis scriptura. col. fi. ff. d legat. primo. Soci. consilio. lxij. columna prima. libro quarto. ¶ Secūdo, qr dicta reductio facta fuit ad supplicationē gentis 2 trium statuum, ergo † ad ipsas in dubio facienda est relatio. c. inter dilectos. de fide instrumen. instituta. de inuti. stipu. §. preterea. Cuʒ igitur Arelatensis respublica, (vt proponitur) nō sit de gentibus triuʒ statuum, nec in tribus statibus comprehensa, bene sequitur, qd ipsa non intelligatur grauata. ¶ Nō obstāt si dicat qd licet nō sit de gentibus triuʒ statuuʒ, est tñ de terris adiacentibus, qr in precedentibus leguntur nominatē, qr respōdetur qd quatenus Christianissimus Rex se refert ad terras adiacentes intelligitur de terris adiacētibus, que simul cū gētibus triū statuum supplicarūt, & petierūt reductionē, offerētes sese exoluturos precia emptoribus officiorum, ita pb. rt verba pfatiōis dicte reductiōis ibi requestes & cōplaintes &c. a qbus, ipsa reductio oīno regulatur. l. fin. ff. de bere. insti. nō. n. iustissimus Rex itelligit velle grauare terras adiacentes nō supplicātes, nec velle auferre pecuniā de bursa Arelatensium, eis inuitis, ſm Bal. in. l. iij C. de serui. & aqua. col. j. & Raph. Co. in. l. fi. C. si cōtra ius vel vtili. publ. cōprobat Felr. i. c. que in ecclesiarum, col. eiij. de cōsti. alioquin si ad terras adiacentes nō supplicantes fieret relatio, resultaret summa iniquitas, sic enim Rex voluisset vendere officia & precia recipere cū damno subditorum, quos voluisset reddere precia emptorib⁹ contra omnem equitatem, sic. n. in effectu, & per indirectum voluisset extorquere pecunias ipsis subditis inuitis, ergo nō dicamus. quod relatio sit facienda ad terras non consentientes, nec supplicantes, sed ad supplicantes duntaxat, qr fugienda est illa interpretatio per quam resultat iniustitia, vel ini- 3 quitas. ſm gl. & Bar. in. l. fi. in. l. j. C. de libe. prete. Nec † relatio facienda est ad ea ex quibus resultat absurditas. c. cum ecclesia Vulte. de elect. Oldr. cō si. clij. incip. factum tale est, traditur per Jas. in. l. j C. de lib. prete. Cum igit̄ ciuitas Arelatēsis non supplicauerit, nec supplicanti cōsenserit, bene sequit̄ quod ipsa non censeatur grauata. Et si diceretur quis ergo erit grauatus, seu quis remboursabit dictum Viguerium. Respondetur, 4 quod declarare habeat † Christianissimus Rex qui reductionem fecit. l. fi. C. de leg.

RESPONSVM XIIII.

Allobrogum consuetudine nobilibus nobiliter viuentibus munerum immunitatem prestite proponebatur, num Baldesar ex Joanne illustris Delphini Barbitonsore natus, genere nobilis esset. Plerique riserunt, ex nobili parente originem ducere etiam eum, qui ex Principis coquo descendit. Ego aūt dixi inferioris Principis non decorari radijs, quē artis vilitas ignobilem facit, qd vulgi opinione cōprobari dī, & naturali cōstat exemplo. Minoribus. n. astris ea non est illustrādi vis, que Phebo omnium astrorum maximo. Id ēt q̄ rebat an immunitas a Delphino cōcessa Joanni, eiusqʒ heredibus & successoribus ex suo corpore & legitimo mrimonio procreatis cōcessa quoqʒ foret Baldesari nepoti instituto in re certa a Ludouico, filio & herede. Ego verba priuilegij strictissime interpretans, filijs heredibus vniuersalibus non ēt nepotibus heredibus particularibus immunitatem donatam respondi, & nec a muneribus a Principe indicēdis exemptos, a collectis que populi decreto pro communi vtilitate imponūtur, puto posse defendi.

SVMMARIVM

1. Nepotes sunt de descendentibus, & ex corpore aui.
2. Nobilitatem tenetur probare, qui se super ea fundat.
3. Barbitonsor propter artis vilitatem non differt a mechanico & plebeio, & nu. 5.
4. Coquus Principis dicit̄ constitutus in dignitate.
6. Princeps supremus pōt domesticos suis radijs nobilitare, non autem Princeps inferior. nu. 6.
7. Delphinus nō recognoscit superiorē. Jura tñ loquētia l Imperatore non habent locum in eo, licet sit equa potestas. nu. 8.
9. Consuetudo & estimatio communis in materia nobilitādi alterum, magis spectanda est, quam lex.
10. Nobilitas et prescribat, quanti tpis vsus regratur, idem de priuilegio non contribuendi. nu. 11.
12. Taleas soluere dī, qui pro ipsis remittit, qd sibi debetur.
13. Testiū pluriū depō de nobili vite rōne, nō ifert nobilitatem.
14. Plebeius pōt esse exemptus a dacijs & taleis.
15. Heres heredis est etiam testatoris heres, & qualiter hec regula intelligat̄, nu. 16.
17. Successoris appellatione in dubio venit vniuersalis heres, non particularis.
18. Filius institutus in re certa, dicitur heres.
19. Priuilegia immunitatis, sunt cōtra publicam vtilitatē, & nu. 24. & ideo veniunt strictissime interpretanda.
20. Nepos an ex aui matrimonio, aut eius corpore dicat̄ natus.
21. Priuilegium vnum suppletur & declarat̄ per aliud.
22. Argūm a cōrio sensu, valet etiam in priuilegijs.
23. Impositis & imponendis, participiū, resolutū & resolvēdū, put

decet. dispositionem restringit ad terminos relatiui verbi.

15 Hospitari milites quilibet tenetur, nisi speciali priuilegio fuerit exemptus.

16 Collecte imposite ob communem vtilitatem, regulantur secundum naturam onerum, in quorum loco subrogantur.

Qui veritas est, mihi viam veritatis aperiat.

Respon. interpreta.

Videtur Respondendum Baldesarem duplici iure immunem esse a collectis, subsidijs, ceterisque muneribus ciuitatis Viensis. Primo, ex nobilitatis prerogatiua, nobiles enim immunes sunt a contributione onerum facienda cum plebeis, tam communi iure, quam consuetudine Delphinali, secundum Guid. Pape decisi. cccxxxiiij. que incipit, sed quid de nobilibus, vbi allegatur tex. in. l. iij. §. j. ff. de mu. & hono. Et pro eius sententia facit etiam tex. in. l. non tantum. §. j. ff. de exc. tut. Secundo ex priuilegio, nam illustris olim Delphinus exemit Joannem auum prefati Baldesaris, & eius heredes & successores ex suo proprio corpore & legitimo matrimonio descendentes. Constat autem ne- 1 potes esse de descendentibus, † & ex corpore aui, secundum Bald. & Rod. in. l. j. C. de condi. inser. & in. c. j. §. filia. de succes. feu. ad fi. & Lu. ro. cons. cxviij. visis, loquentes in fortioribus terminis. Dicunt enim, quod concessio facta sibi & alijs ex suo corpore nascituris, etiam censetur facta nepotibus ex filia, quia in nepote est sanguinis continuatio, vnde immediatum dicitur, quicquid per rerum naturam continuatur, quod maxime verificabitur in descendentibus. Verum enim est omnes ex proprio corpore Ade & Eue descendere, vt est gl. in. l. nuptie consistere. ff. de ritu nup. & docet Bal. cons. cxij. punctus talis est, quidam. lib. v. not. glo. in. §. ergo non omnes. institu. de nupt. Constat etiam illustrem d. Delphinum etiam si superiorem recognosceret, potuisse concedere immunitatem dicto Joanni & descendentibus subditis suis. l. placet. C. de exc. mu. li. x. tradit per Pan. in. c. ij. col. pe. de immu. eccle. per Alex. cons. xxx. ponderatis. li. v. ergo nihil videtur proponi, quod huiusmodi priuilegio aduersetur. Verum secundum ea, que proponuntur, arbitror Baldesarem nullo iure se posse a muneribus tueri. non quidem ex prerogatiua nobilitatis, quia non constat ex actis, quod ipse sit nobilis, tenetur. n. nobilitatem pro- 2 bare, † qui super ea se fundat, secundum Bal. in. c. j. §. si rusticus. per illum tex. de pa. ten. & in. l. non ignorat. col. j. C. qui accus. non pos. Soci. cons. cclvj. eleganter & subtiliter. col. j. lib. ij. quod insertum fuit inter consilia. Cur. Sen. cons. xviij. Quinimo ex productis per Baldesarem constat, quod originem trahit ab auo, barbitonsore quondam do. Delphini, quem constat non differre a mechanico & ple- 3 beio propter artis † vilitatem. l. j. C. de excu. artifi. lib. x. & l. ne quis. & ibi no. C. de digni. li. xij. Nec dicatur quod barbitonsor Principis dicitur habere dignitatem, cum etiam coquus Principis dicatur constitutus 4 in dignitate, † secundum Bal. in rub. de feud. Guardie. & Lud. ro. in suis sing. nec etiam dicatur barbitonsorem do. Delphini dici nobi- 5 lem, quia assistat eius lateri, † iuxta tex. in. l. j. C. de proposit. Libor. li. xij. ibi, quos nostri lateris comitatus illustrat. per quem tex. dicunt Ange. & Jas. l. omnium. C. de test. quod quicunque adheret lateri Principis, dicitur nobilis & idem tex. l. l. j. C. de domest. & protecto. ibi, si his honos non deferatur, quia contingere nostram purpuram digni sunt estimati. Quia ad ista omnia videtur dupliciter. Primo, quod iura que volunt domesticos Principis nobilitari radijs suis domi- 6 nium, loquuntur de domesticis Imperatoris † & supremi Principis, † si non recte proinde ibi possunt ad domesticos inferioris, quia 7 de iure non potest † aliquem nobilitare, secundum Bar. in. l. j. col. ix. C. de di. li. xij. Et date quod do. Delphinus non recognosceret superio- 8 rem, non tamen sequitur quod iura loquentia † de Imperatore, habeant locum in Delphino, in quo non est tanta eminentia, quanta in Imperatore, vt probat in simili Soci cons. cclxxv. in causa fratrum. col. ij. vol. ij. post Imo. in. l. infamem. ff. de iudi. & constat exemplo stellarum, quarum splendor non eque lucet sicut splendor Solis. Secundo respondetur, quod & si de iure barbitonsor & coquus Delphini forent nobiles (quod vix crediderim) tamen de consuetudine non reputantur nobiles, quia consuetudo & 9 communis estimatio in hac materia est magis inspicienda † quam lex. secundum Bar. in. d. l. j. col. fin. & Pau. de cast. in. l. iij. de episcop. audi. col. ij. & Soci. in. d. cons. cclxx. col. ij. Et quod barbitonsor Delphini non reputetur nobilis, satis declaratur ex impetratione priuilegij. Nam si fuisset nobilis frustra impetrasset priuilegium immunitatis a subsidijs Delphinalibus, a quibus secundum mores patrie nobiles nobiliter viuentes sunt exempti. Frustra enim petitur quod impetratur, quod communi iure conceditur. l. j. C. de thesauris. lib. x. Item quod non esset dictus barbitonsor nobilis, constat ex tenore dicti priuilegij, in quo legitur filium Regis Delphinum mandasse tribus statibus, vt prefatum barbitonsorem describant in numero exemptorum & non soluentium, non autem mandauit quod describerent in numero nobilium. Tres enim hominum sunt species, que solent in tribus statibus Delphinalibus describi, ecclesiastici, scilicet, nobiles, & exempti, seu non soluentes, vt patet ex productis, tam per actores quam per reos. Cum igitur fuerit positus in numero exemptorum ex priuilegio, constat quod non fuit receptus in numero nobilium. l. & seruorum. ff. de statu hom. cum sim. Et si predicta non videntur sufficere ad ostendendum consuetudinem, articuletur & probetur qualiter barbitonsores, coqui, & similes seruitores do. Delphini non habentur neque reputantur, ac nec habiti, nec reputati fuerunt retroactis temporibus nobiles &c. Non obstat, quod do. Baldesar probauerit se in subsidijs contribuere cum nobilibus, quia non propterea sequitur, quod sit nobilis, nam ad hoc vt ex vsu & quasi possessione pre- 10 scribatur † nobilitas, requiritur vsus tanti temporis, cuius initij memoria non sit in contrarium, secundum Joan. And. in. c. Abbates. de priuilegijs. lib. vj. & Ludo. Rom. singularibus. cclxxxix. nunquid vsus &c. qui vsus tanti temporis non fuit deductus neque probatus. Et dato quod a certo tempore citra contribuerit cum nobilibus, non tamen se- 11 quitur quod sit in quasi possessione non contribuendi † cum plebeis, quia ad hoc vt quis dicatur in quasi possessione non soluendi, & non contribuendi cum his, cum quibus de iure tenetur contribuere, plura sunt necessaria. Primo, quod dictus Baldesar fuerit aliquando requisitus vt contribueret. l. liberis. cum ibi notatis per Bar. C. de agri. & censi. lib. xj. Secundo, quod requisitus soluere recusauerit, secundum gl. in. l. qui luminibus. ff. de seru. vrb. pred. Tertio, quod vsus fuerit prerogatiua nobilitatis cum nobilibus scientibus & patientibus his, qui presunt regimini ciuitatis Viensis, secundum Bar. in. l. ij. C. de seru. & aqua. & Panor. cons. xviij. in causa, li. ij. & cons. xcij. col. fi. eo. li. Non constat autem ex actis de predictis, nec de his fuit articulatum, ergo &c. Quinimmo requisitus Joan. auus vt solueret, ordinatum fuit per curiam quod idem Joannes solueret, cui ordinationi paritum fuit vt legitur ex processu. Nec obstat transactio inita inter agentes nomine ciuitatis, & quondam Ludo. eius patrem, per quem conuentum fuit, quod vniuersitas non posset taleare nec cotizare dictum Ludo. eius vita durante. Quia respondetur, quod vniuersitas seu agentes pro ea ideo promiserunt non taleare cum pro tempore eius vite, quia remisit vniuersitati summam. cxxii. florenorum sex solidorum, & quindecim denariorum, ita capitur transactio. Vnde stante hac remissione satis dicitur ipse Ludouicus sol- 12 uisse taleas. Soluere † enim dicitur taleas qui pro ipsis remittit, quod sibi debetur. l. si debitor. ff. qui potiores in pignoribus habeantur. l. vel permutauit. ff. de liberali causa. l. si quis delegauerit. ff. de nouationibus. cum simi. Preterea talis promissio non fuit facta ex causa nobilitatis, sed ex causa officij, quod habebat ipse Ludouicus, quia erat receptor patrie pro illustri do. Delphino, propter quod officium idem Ludouicus obtinuerat literas exemptionis a prefato dom. Delphino, que exemptio eatenus durauit, quatenus durauit officium, & non vltra. l. maximarum. C. de excusationibus munerum. lib. x. & ibi notat Bar. & l. quisub pretextu. vbi Bar. de collegi. & cartho. lib. xj. C. & in lege qui sub pretextu. C. de sacrosanctis ecclesijs. & lege Scrinarios C. de testamento militis. Et hac ratione vniuersitas transegit cum receptore ad eius vitam. Non denique obstant testium depositiones, quia & si plures deponant, quod Baldesar viuat nobili- 13 ter, non tamen sequitur quod sit nobilis. † Nam ad hoc vt quis sit immunis a taleis & subsidijs, que soluuntur per plebeios, duo sunt secundum mores patrie necessaria. Primum, quod sit nobilis. Secundum, quod viuat nobiliter. Item, testes assignant rationem minime concludentem, & quam constat esse falsam, ergo nullam fidem faciunt. l. solam. cum ibi notatis. C. de testibus. traditur per glo. & Canonistas in capitulo cum causam. eod. tit. nam omnes testes dicunt, quod Joannes & Ludouicus pater & auus. d. Baldesaris habiti & reputati fuerunt nobiles, quia non contribuebant cum plebeis. Ista ratio non concludit, stat. n. simul, quod aliquis non 14 contribuat cum plebeis, & tamen non sit † nobilis, cum possit esse plebeius, & exemptus, vt. supra dictum fuit. Item constat, quod hec ratio assignata per testes est falsa. Quia constat quod Joannes & Ludouicus non contribuebant cum plebeis, non propter prerogatiuam nobilitatis, sed propter priuilegium eisdem specialiter concessum, vnde de depositionibus dictorum testium non est habenda ratio.

Et

Et his pz, q Baldesar nõ pôt se iuuare ex pregatiua nobilitatis, cũ nõ cõstet ipsum esse nobilẽ, τ vbi cõstaret de nobilitate, mĩ esset ɔsuetudo patrie, rñderẽ audacter, q nõ posset ptextu nobilitatis se excusare a cõtributione oneꝝ occurrẽtiũ in dicta ciuitate, qz nobiles de iure tenent onera patrimonialia subire, sicut glibet plebeius, vt fuit ɔclusum supra i. iiij. respõso, i scdo dubio. Uideam⁹ mõ, an Baldesar iure se p̃tẽdat immunẽ ex pᷣuilegio cõcesso Joãni auo τ eius heredib⁹ τ successorib⁹ descẽdẽtib⁹ de suo ᵽprio corpore τ Mihi saluo saniori iudicio vĩ, qᵭ nec ẽt vigore huius pᷣuilegij Baldesar sit immunis. Tũ, qz Baldesar nõ est heres nec successor dicti Joãnis. Nõ obstat si dicaſ, qᵭ est filius τ heres Ludouici filij τ heredis dicti Joãnis, τ ɔñr vĩ ẽt heres ipsi⁹ Joãnis, cũ heres he-

15 redis† sit ẽt testãtoris heres. l. fi. C. ᵭ hered. istit. l. si pr̃familias. i fi. ff. ᵭ hered. isti. Qz rñdeſ qᵭ hec rõ ᵽcederet, si Baldesar esset heres vniuersalis dicti Ludouici, sz i scᵭ pſupponiſ, qᵭ ipse nõ ẽ heres vniuersalis, sz particularis, q loco legatarij hẽ. l. quoties. C. ᵭ hered. istit. Legatari⁹ aũt heredis nullo mõ pt dici pmi testatoris vniuersalis heres ḡ τc. nã illa regula heres heredis τc. itelligiſ de herede vniuersali, vt volũt Bal. Jas. τ alij i. d. l. fi. Accedat, qᵭ illa ꝟba pᷣuilegij loquẽtia ᵭ heredib⁹

16 itelligẽda sunt de heredib⁹ † vniuersalib⁹. l. fideiussor. §. q iter rogat⁹. ff. de iterro. act. Et qᵭ appellatione heredis. i dubio nõ cõphẽdaſ singularis successor, firmãt Bal. τ do. Phi. de perusi. i. c. si pñ. de testa. lib. vj. τ Fel. i. c. qz. col. fi. de iudi. Et qᵭ appellatione heredis, nõ cõphẽdaſ particularis successor, patet ad oculũ, qz hereditas a q̃ nomẽ heredis descẽdit, est successio i vniuersum ius defuncti. l. hereditas. ff. ᵭ reg. iur. l. pecunie. §. hereditas. ff. ᵭ ꝟb. sig. Et si dicaſ, qᵭ pᷣuilegiũ nõ solũ fuit cõcessum heredibus, sz ẽt successoribus, τ iõ ꝟbũ successoribus, dz itelligi de successorib⁹ particularib⁹, vt aliqd operetur. c. si Papa. ᵭ pᷣuileg. li. vj. l. si qñ. ᵭ leg. j. Rñdeo, qᵭ ẽt ap-

17 pellatione successoris i dubio venit † vniuersalis successor, nõ aũt particularis. l. qd i. §. nihil. ff. de eden. qᵭ ᵽcedit ẽt si dispõ loquaſ de heredib⁹ τ successorib⁹ simul τ geminate fm Bal. i. l. emptorẽ. col. iij. C. locati. Jmo. τ Mod. i. l. qᵭ dĩ. la. ij. ff. de ꝟb. obl. τ late Cur. iun. ɔſ. antepe. Nec obstat dũ dĩ, qᵭ ꝟbũ successorib⁹. dz aliqd operari, qz istud ɔcediſ. sz rñdeſ, qᵭ verbũ heredib⁹. itelligiſ de heredib⁹ vniuersalib⁹ de iure ciuili, ꝟbũ successorib⁹. de successorib⁹ vniuersalib⁹ de iure ᵽtorio. l. stipulatio ista. l pñ. cũ gl. i ꝟbo ceteroꝝ. ff. ᵭ ꝟb. obl. τ ita rñdet Jmo. i. d. l. q dĩ. col. pe. τ Alc. in. d. §. nihil. τ Curt. j. d. cõſ.

18 antepe. Nõ deniqz obstat si dicaſ, qᵭ fili⁹ istitut⁹ i re certa, † dicaſ heres, τ iõ succedat in feudo ɔcesso alicui ᵽ se τ heredib⁹ τc. vt tz Bar. i. l. vt iniurãdi. §. si liberi. ff. de ope. lib. τ ɔſ. incipi. d. Amate. qᵭ est ɔſ. lv. τc. quẽ seqſ Jmo. i. l. ex scõ. la grãde. ff. ᵭ here. isti. qz ɔ̃riũ tenẽt Bal. Ang. Sal. quos refert τ sequiſ Alc. i. d. §. nihil τ posito qᵭ decisio Bar. vera esset, nihil facit ad rẽ nostrã, qz loqſ i ɔcessione feudi, τ sic i bñficio Principis, qᵭ latissime est iterp̃tãdũ. l. fi. ff. ᵭ ɔsti. Princ. c. cũ dilecti. ᵭ don. nos loqmur i pᷣuilegio, q est strictissime τ ᵽprijssime itelligẽdũ. l. si qñ. C. ᵭ inoffi. testa. l. ex scõ. ff. ᵭ vulg. τ pup. tradiſ ᵽ gl. Abb. τ Fel. late i. c. cũqz. ᵭ rescrip. Et si reliqua pᷣuilegia sunt restringẽda τ stricte iterp̃tãda, a fortiori veniũt

19 restringẽda pᷣuilegia immunitatis, † qz sunt ɔ̃ publicã vtilitatẽ. fm Pau. ᵭ Ca. i. l. maritũ. ff. solu. mrĩ. τ Alc. i. l. qz tale. ff. eo. ti. τ ɔſ. cxxv. col. iij. lib. ij. Hinc est, qᵭ appellatione posteroꝝ, τ appellatione generis, τ appellatione descẽdẽtiũ, i pᷣuilegio immunitatis nõ veniunt descẽdẽtes ex filia, qz tale pᷣuilegiũ est odiosissimũ. l. j. ff. ᵭ iure imu. lz i alia mã fauorabili ɔtineãſ τ nepotes ex filia. Jta i ᵽposito rñdet Dec. ɔſ. ccxxiij. i casu proposito ᵽ totũ. Alia ẽt rõne nõ vĩ, qᵭ Baldesar sit de cõphẽsis in dicto pᷣuilegio, qz nõ est de heredib⁹ τ successorib⁹ descẽdẽtib⁹ τ ᵽcreatis ex corpore τ legitimo mrĩmonio Joannis aui. Nã cũ ei nõ cõueniat ꝟba pᷣuilegij, nõ ẽt cõueniet dispõ. c. porro. ᵭ pᷣuileg. l. iiij. §. toties. ff. ᵭ dam. isec. l. qᵭ ɔstitutũ. ff. ᵭ testa. mili. Nec obstat, qᵭ nepos dicaſ ᵭscẽdere ex corpore, nõ tñ fuit ᵽcreatus ex corpore aui, τ ex mrĩmonio ᵽ auũ ɔ̃cto, put ex tenore pᷣuilegij disponiſ. Nepos. n. nõ dĩ natus, nec ᵽ-

20 creatus ex aui mrĩmonio, nec ex ei⁹ corpore, vt est tex. clar⁹ i. l. nã ciuiũ. ff. de his, q sunt sui vel alie. iu. lz. n. oẽs descẽdam⁹ ex corpore Ade, nõ tñ ex ei⁹ τ Eue mrĩmonio, τ corpore sumu⁹ oẽs ᵽcreati. Et si negeſ qᵭ ex tenore pᷣuileg ij reqraſ qᵭ heres sit de descẽdẽtib⁹ ᵽcreatis ex mrĩmonio τ corpore Joannis aui, rñdeo qᵭ iprõba τ calũniosa est hmõi negatio. Priuilegij tenor talis est. Joãnẽ de pererio τ ei⁹ heredes τ successores descẽdẽtes de suo ᵽprio corpore τ legitimo mrĩmonio eximim⁹ τc. Pondera illã copulã τ legitimo mrĩmonio, q̃ copulat vniformiter, τ q̃litates ᵽcedẽtis copulati reperiri i sequẽti, fm gl. i. l. i. fi. sic. ff. quẽad. serui. amit. q̃ extollit Jas. i. l. i. fi. col. pe. C. de successo. edic. Pro q̃ facit qᵭ decidit Bar. i. l. si legatarius. ff. de leg. iij. τ qᵭ decidit Lud. Ro. ɔſ. ccxxxj. p̃missoꝝ doctorũ. τ Soc. ɔſ. cclxxx. cõsiderata. lib. ij. τ si i sequẽti copulato reperiſ illa ᵽcedẽs q̃litas, put repetẽda est, ex suo τ ᵽprio corpore, soli erũt exẽpti, q ex suo τ ᵽprio corpore, τ ex suo τ ᵽprio legitimo mrĩmonio descẽdũt, τ ᵽcreati sunt. Et si isteſ, q tenor hui⁹ pᷣuilegij loquaſ ᵭ descẽdẽtib⁹, nõ aũt de ᵽcreatis,

21 rñdeo qᵭ suppleri dz ꝟbũ τ ᵽcreatis, qz ita cãtat tenor alteri⁹ pᷣuilegij declaratiuis pᷣmũ. suppleſ. n. pᷣuilegiũ τ declaraſ † ᵽ aliud. c. iter dilectos. ᵭ fide istru. l. vtrũ. ff. ᵭ petitio. heredita. Et ita notat Bal. i. c. auditis. ᵽ illũ tex. de p̃scrip. τ Jas. i. l. i. si qs ex argẽtarijs. §. si initiũ. i. iiij. not. ff. de edẽ. τ i. l. triticũ. ff. ᵭ ꝟb. obl. Facit tex. i. l. i. sz τ posteriores. ff. de legi. Potuit. n. dominus Delphin⁹ q pᷣuilegiũ cõcesserat illud declarare, supplere, τ restringere. c. iter alia. de sen. excõ. c. j. de iura calũnie. Et traditſ ᵽ Fel. i. c. nouit. col. ix. de iudi. Sz ponam⁹, qᵭ Baldesar sit virtute hui⁹ pᷣuilegij immunis, videam⁹ a qb⁹ numerib⁹. Priuilegij ꝟba hec sunt, Joãnẽ barbitõsorẽ nostrũ eximimus ab oĩb⁹ subsidijs, auxilijs, taleis, τ donis gratiosis iposițis, τ iponẽdis ᵽ gẽtes triũ statuũ nr̃i Delphinat⁹ τ Comitat⁹ a qbus exonerauim⁹ τ exoneram⁹ ciuitatẽ nostrã Diẽsẽz τc. Ex hoꝝ ꝟboꝝ meta, q̃ trãsgredi nõ lz. c. recepimus. c. porro. de pᷣuilegijs. arguẽdo a ɔ̃rio sensu cõstat fuisse ɔcessã immunitatẽ Baldesari ab his onerib⁹, q̃ ᵽ gẽtes triũ statuũ, nõ aũt ab his q̃ ᵽ

22 vniuersitatẽ ᵽ cõi τ publica vtilitate iponũſ, vz. n. argũ a ɔ̃rio sensu ẽt† i pᷣuilegijs, fm gl. i. c. lz. de pᷣuileg. lib. vj. q̃ dĩ aurea τ singularẽ Cur. Senior ɔſ. xvj. col. vij. i pñ. τ istud ẽt ᵽbaſ ex participio illo iposițis τ iponẽdis ᵽ gẽtes triũ statuũ

23 qᵭ participiũ † resolutũ i relatiuũ τ ꝟbũ, pot resoluẽdũ est, sz gl. i clem. j. i ꝟbo dignitatib⁹. de p̃ben. dispositionẽ restringit ad terminos ꝟbi relatiui. l. cũctos populos. C. de sum. trini. τ fide catho. Et qᵭ illustris Delphin⁹ voluerit dũtaxat ɔcedere immunitatẽ a subsidijs, τ taleis, q̃ iponũſ ᵽ tres stat⁹, seu q̃ debẽſ τ soluũſ ipsi Delphino, patet ex eo qᵭ exonerauit ciuitatẽ. Rõ. n. exonerationis nõ ɔuenit, nec adaptari pt onerib⁹, q̃ iponũſ ᵽ vniuersitatẽ ᵽ cõi ciuiũ vtilitate, ḡ ad ea onera nõ

24 est immunitas ᵽtrahẽda † fm Joã. And. τ Pan. i. c. ɔuenit. ᵭ imu. eccle. τ Fel. i. c. accedẽtes. de p̃script. Sz vbi Delphinus dedisset Baldesari immunitatẽ ab oĩb⁹ τ qbuscũqz munerib⁹,

25 nõ tñ cẽsereſ dedisse immunitatẽ ab oneribus hospitãdi † militesa qbus nullus cẽseſ exẽptus, nisi spãli pᷣuilegio ɔcedaſ. l. iij. C. de muner. pᵹl. lib. x. τ. l. iij. §. cos milites. ff. de muneri. τ hono. τ. l sunt munera. ff. de vaca. mu. nec ab onerib⁹ refectionis muroꝝ, põtiũ, fontiũ, τ his similiũ, q̃ ᵽ cõi omniũ vtilitate iponũſ, nã ad talia onera teneſ ẽt ecclesia, cui iura plenariã ɔcedũt immunitatẽ. i. ad istructionẽ. C. de sacrosanc. eccle. τ ibi Cy. Jaco. But. Bal. Albe. τ Mod. ita firmãt, τ sequũſ cõiter cano. i. c. nõ minus. de imu. eccle. reiecta sñia Pan. ibi. τ ɔſ. iij. lib. j. Nã τ domus augusta τ celsitudo Jmperialis a talibus oneribus nõ excusanſ. l. ab sit. C. de pᷣuileg. do. Aug. lib. xj. τ. l. ij. C. de imu. nemi. cõced. lib. x. τ Bal. in tit. de pace cõstan. in ꝟ. immunitione. q ẽt ecclesia teneſ cõferre in gabellam plaustroꝝ, q̃ soluiſ in portis pro refectione viarũ, τ ad onera, q̃ imponunſ ᵽ aqueductibus purgãdis vel reficiẽdis, ẽt tenetur ecclesia, τ qlibet alius habẽs generalẽ immunitatẽ. l. ad reparationẽ. τ ibi not. ᵽ Jo. de Pla. C. de aqueduc. lib. xj. τ. l. ad portus. C. de op. pub. τ Cepo. i trac. serui. rusti. sub rubri. de serui. vie. sitr exẽpti τ pᷣuilegiati nõ excusanſ ab onere faciẽdi aggeres ᵽ inundatione aquaꝝ arcẽda, qz cõe periculũ est, τ cõe bonũ, fm Anto. de But. τ Petr. de Ancha. in. d. c. nõ minus. Nec ẽt excusanſ a collecta imposita ᵽ redimẽda τ repellẽda hostiũ incursione, fm Bar. in. l. nullus. C. de cursu publi. lib. xj. τ Petr. de Ancha. cons. xcvj. super dicto dubio. τ And. Sicu. ɔſ. j. lib. iij. τ do. Jas. in. l. plz. col. iij. C. de sacrosan. eccle. qua ratione dico Baldesarem non esse immunẽ ab oneribus, que per vniuersitatem imponuntur pro conseruanda vel liberanda ciuitate a pestilentia, vt late probaui in tractatu de peste. lib. iij. in septimo remedio preseruatiuo. in. ij. q. prin. ver. discussa qõne. de munere personali. Et sicut Baldesar non excusatur virtute predicti pᷣuilegij a metatis militũ, ab oneribus pontium, fontiũ, viaꝝ publicaꝝ, τ similiũ eadẽ rõne nõ excusabiſ a collectis, q̃ ᵽ p̃missis muneribus sol-

6 tendis & sustinendis impendunt, qui tales collecte † regulãtur secundum naturam onerum, in quorum loco subrogantur, secundum Bar.in .l.j.versi.quero ergo verum.C.de mulie. & in quo loco. lib.x. & in.l.iiij.§.actor.ff.de re iudica. Pan.in.d.c.non minus.in fine. Bal.cons. cccxlviij.ad euidentiam.lib.v.& cons.cccxcvj.puncto questionis.lib.iiij.& cons.cccxiij.si de iure.lib. iij. & alibi sepe. Et ab hac sententia non discrepat Guido Pape decis. lxxviij.vbi dicit etiam ecclesiam pro talibus oneribus fuisse collectis grauatam, tẽpore quo vigebat bellũ inter Delphinũ & Ducẽ Sabaudie, quod equidẽ verum & equũ semper putaui.

¶ Si in commu.eademque cau.in integ.resti.postu.

RESPONSVM I.

Licet Preuostus, & Castelinus, fratres de Georgiis, videantur incursi penam caducitatis ob canonem iam annis tribus nõ solutũ, nihilominus (& si ceciderint) ex persona fratris eorum minoris restituendos esse indubitati iuris est. Cũ in indiuiduis minoris priuilegium, maioribus prodesse sepe cõstitutũ fuerit, neque et predicti fratres pena.l.si quis maior.tenentur, nam licet contractũ approbarint, super eo tamen iuramentũ nullũ prestiterunt. nec fratris iuramentum ad fratres porrigitur, nam iuramenta personalia sunt.

1 Priuilegium minoris in causa communi indiuidua etiam ad maiores fratres porrigitur.
2 Nonnunquam quis ex persona alterius consequi potest, quod ex persona sua consequi nullo iure poterat.
3 Incorporalia per naturam indiuidua sunt, licet vsus, seu facultas ipsorum commode diuidatur.
4 In contractibus innominatis non habet locum pena caducitatis, quia in eis solum succedit actio ad interesse.
5 Regula.l.si pecuniam.ff.de conditione causa data. non procedit si in instrumento cõtractus innominati adsit stipulatio.
6 Iuramentum non ligat nisi expresse iurantes.

Respon. interpretatio.

Super eo de quo consiliũ queritur, procliuior sum in sniam, quod dñs Preuostus & Castelinus nobilissimi fratres de Georgiis, non fuerant incursi aliquã penã caducitatis propter canonem iam annis tribus non solutũ, posito quod presens contractus sit contractus locationis, nõ ex persona ipsorum fratrum, qui etiam per bienniũ cessando a solutione quis cadit a tota locatione, vt per Bar. in.l.quero.§.inter locatorẽ.ff.locati.late Ias. in authen.qui rem.col.iiij.C.de sacrosan.eccle.sed ex persona sociorum qui sunt minores, dico prenominatos fratres, posito, quod cecidissent debere redintegrari, nã minores propter morã nõ cadũt in penam caducitatis secundum gl.& Bal.in.l.si tutoris C.de administratione tutorum. Et posito quod cadant eis est danda restitutio.l.si ex cã.§.si in cõmissum.ff.de minoribus. Sed restitutio † minoris in cã cõi indiuidua, prodest et sociis maioribus. secundum Bar.in.l.j.C.si in cõi eademque cã restit.postu. Ergo sequitur conclusio, quod restitutis minoribus erunt et restituti prenominati fratres. Et pro ista cõclusione vr casus decisus.in.l.si cõem.ff.quemadmodũ serui.amit.vbi ex persona minoris retinet maior seruitutem vie, quam per non vsum perdiderat. propterea dicit eleganter Bal.in.c.j.col.iij.quibus modis feudũ amitt. quod si vnus vasallus habens feudum cõe perdiderit eundẽ feudum ex persona sua, vel qui offenderit dñm, vel quia noluerit iurare, quod si alius frater adiuuerit, vel innocẽs fuerit, ex persona fratris innocentis retinebit feudũ. confirmatur ex trita regula,
2 quod quis consequitur † ex persona alterius, quod ex propria consequi non posset.l.illud.§.si.ff.de tabulis.l.Aristo.ff. que res pignori obligari possunt.cum suis concordantiis. Corroboratur premissa conclusio ex infinitis similibus questionibus, quas seriatim cumulat Fely.in.c.j. col.iij. & sequenti. de prescriptio.& post eum Ias.in.l.si emancipati.col.iij.C.de collationibus. que omnia omitto ne videar velle implere folium, sed vltra eos optime quadrat in proposito quod consuluit subtilis Franciscus de Aretio.cons.xxv.quod incipit viso themate ad me transmisso. col.ij.vbi laicus beneficio fratris clerici potest prohibere vicinus ne edificet super muro cõi non obstante statuto laicorum quod vicinus possit inuito vicino edificare super muro cõi, quia tale statutum fratri laico beneficio fratris clerici non preiudicat. Et si dicatur premissa conclusio quod beneficio minoris restitutionis restituantur fratres maiores solum procedit in cã indiuidua, secundum Bar.in.l.j.C.si in cõi eademque cã in integ.resti.postu.sequitur Aren.in preallegato cons.xxv.& in specie Roma. cons.dxv. sed huiusmodi octo vncie aque locate sunt diuidue, vtpote consistit per modum quãtitatis & per nomina numeralia, que quantitas diuisionem recipit.l.in executione.in prin.ff.de verb.obl.& cui nomina numeralia diuisionem demonstrant.l. si ex toto §. si. ff.de lega.j. Et quod ductus aque sit diuisibilis.vr tex. in.l.si quis per diurnum.C.de aqueductu.lib.xj. vbi si inter socios disceptatur de vsu aque diuisio fit arbitrio iudicis. & datur tex.in.l. si partem. in verbo, pro modo agri detenti eius aque diuisio fiet.ff.de seruituti.rusticorũ prediorum, qui respondet negãdo assumptum, quod istud ius ducendi octo vncias aque sit diuiduũ sed dico esse indiuiduum. quod sic demonstratur, nam aut volumus considerare istud tanquam ius incorporale & sic tanquam seruitutem constitutã ad rẽm, que de equitate iuris ex pacto fieri potuit.l.seruitutes.ij.ff.de seruituti. & sine dubio est
3 indiuiduũ, quia incorporalia que nec tãgi, nec videri possunt † per naturam sunt indiuisibilia. secundum Bar. in.l. stipulationes non diuiduntur. in.iiij.q.ff.de verb.obl. & .l.j.§. quedam.ff.de rerum diuisione §.incorporales.institu.de rebus corporalibus, & incorporalibus. aut volumus considerare facultatem vtendi, & tunc non vr quid indiuiduum, quia si aqua diuiditur non prestabit ipsis minoribus tãtam vtilitatem in parte respectu partis quantum in toto respectu totius vt de se patet, ergo est indiuidua secundum doctores, Bar. & alios in.l.liij.§. Cato.ff.de verb. obl.& est text.in.l. in executione.§. secunda species.ff.eod.tit.& quod ius ducendi aquam sit indiuiduum.est tex.ad literam in.l.vie.ff.de seruituti. Nec obstant allegata in contrarium, quia ea omnia iura que presupponunt aquam posse diuidi intelliguntur quantum ad cõmoditatem vtendi, vel vt alterius diebus socij aqua vti possint. non quod ipsum ius aque sit diuiduum. ita formaliter respõdet gl.in.d.l.si partem.ff.de seruitutibus rusticorũ prediorũ. Nam etiã quodlibet aliud genus indiuidui secundum cõmoditatem vtendi secerni põt, prout est tex. in.l.via.§.j.ff.de seruitu. per quem text. ita dicit Bar. in.d.l.stipulationes non diuiduntur. in secunda oppositione. vnde licet cõmoditas sit diuidua, non tamen sequitur, quod ipsa res est etiam diuidua, vt patet in iurisdictione, que est quid indiuiduum, & tamen administratio & exercitium ipsius potest diuidi. secundum Bar. in.l.inter tutores.circa finem.per illum tex.ff.de administratione tutorũ. & Bal. in.c.Imperialẽ.§.preterea ducatus.de prohib.feu.aliena.per Fed. & Ale.cons.xxv.volumine.v. & cons. xviij.col.ij. volumine.ij. Bar.cons.clxxxij.Cuni. Senior cons.xxv.col.fi.late Fel. & Barba.in.c. prudentiam.in prin.de offi.delega. Et sic ex istis stat firma cõclusio in fauorem prefatorũ nobiliũ fratrũ de Georgiis. Ex alio quoque vr quod fratres ipsi nõ ceciderint in aliquam penam caducitatis, quia si recte capiantur termini iuris presens contractus non põt dici contractus locationis, sed potius contractus innominatus.l.j.§.si.ff. de cõdit. ob cau. per quem ita declarando terminos iuris ita vult Bar.in.l.ij.in
4 fine principij.& ibi late Mod.ff.si cert.pet.sed in contractibus † innominatis non habet locum pena caducitatis contra non implentem contractum pro parte sua, sed solum datur actio ad interesse conuentorum, que appellatur actio prescriptis verbis.l.nãbis.de prescrip.verb.ff. & si replicetur quod non adimplenti conceditur penitere.l.si pecuniã.ff.de cõdi.causa da.videtur verum esse re integra, vt ibi dicitur, sed hic res non est integra, quia iam per aliquibus annis ipsi fratres
5 soluerunt, vel aliter.d.l.si pecuniã. procedit † nisi in instrumẽto contractus innominati sit opposita stipulatio. secundum Pan. & Mod. in rub.ff.de verb.obl. & Ias.in.d.l.si pecuniam. in decima fallẽtia.sed in instrumento adest stipulatio ergo &c. & si pars aduersa instet opponendo ipsos fratres cecidisse in penam.l.si quis maior.C.de transactio.quia contractus est iuratus. respondetur quod ipsi fratres quorum nomine fuit celebratus contractus non iurauerit, vnde dato quod ipsi contractum approbauerint, tamen si ad eos iu-
6 ramentũ non extenditur, quia requiritur ad hoc vt iuramentũ † liget, & extẽdatur expresso consensu, quod interueniat expressa iuratio. c.pe. de iureiur. per quem dicunt Mod. in.l.j.§. post operis. col.iij.ff.de no.oper.nunc.est.n.iuramẽtũ personale.c.veritatis. extra, de iureiur. vnde nõ migrat de subiecto in subiectũ.l.quia .ff.soluto matrimonio.cum concordan.& ita fore iudicandum dico & consulo, saluo semper iudicio rectius sententis.

Laus Deo.

¶ Debere.

¶ De hered.actio.

RESPONSUM I.

Et si hec verba en remboursant touties foys prealablemment par les gens dudit pais, ceulx, qui par vertu de nostres dictes lettres de edict, ont obtenu lesdicts offices perpetuelz. Revocationem officiorum perpetualitatis, si ve in Gerundium, id est satisfaciendo, sive per ablativos absolutos, id est solutis prius &c. resolvantur, conditionalem facere videantur, & non aliter revocata dici possint officia illa perpetua, nisi prius conditioni paritum sit, cum ante purificatam conditionem observanda non sit dispositio, presertim cum dominus Carolus Grillieri decesserit antequam sibi satisfactum foret, quare verba predicta quovis ex capite intelligantur eo pendente conditione mortuo questionem faciebant, & ob id nullum ius nullaque ad heredes spes (fideicommissi exemplo) transmissa videtur, & predicta officia perpetua vacare censentur. Verum quia manifeste constat eidem Carolo Grillieri actionem, sive conditionem ex lege, sive officium iudicis nobile, ex quovis sensu accipiatur, competere. Ideo nihil ex adverso proponi potest cur actio defuncto competens ad heredes non transmittatur. Nullo pariter iure hec revocatio conditionalis dici potuit, si Regis ratio ex qua actus regulatur recte perscrutetur, nam Gerundium modum ac onus potius quam conditionem secundum ea que proponuntur operatur. Nec ablativi absoluti conditionem tantum, verum etiam dispositionem inducunt. Et quemadmodum coheres adeundo pro parte sua adstrictus censetur omnia contenta in instrumento adimplere, & sic partem coheredis sibi relictam daris ab eo centum, & ad id cogi potest, cur pariter non poterunt persone trium statuum cogi satisfacere, ijs quibus satisfieri iubent litere Regie officiorum revocatorie quas & acceptarunt, & interinarunt, & quibus adstringi desideraverunt. Ex quibus facile constat revocationem officiorum perpetuorum puram & non conditionalem fuisse, & spem purificationis actus inter vivos ab eodem Grillieri ad heredes suos transmisisse.

1. An revocatio officiorum perpetuo concessorum his verbis concepta, si prius officialibus restitute pecunie fuerint, conditionalis, seu pura censeatur, & ibi vide nonnulla de gerundio & ablativo absoluto. & vide nu. 12.
2. Conditio non purificata nihil disponit.
3. An actio competens Carolo Grillieri ab officio nondum destituto, & qui pendente conditione remboursationis mortuus est ad suos transmittatur heredes? & vide nu. 4. & 5.
6. Ex contractu Regis actio officialibus destitutis acquiritur contra offerentes pecunias restituere.
   Ex contractu Pape actio subditis acquiritur.
7. Gerundia quando dispositionem, & quando conditionem inducant.
8. Gerundia necessitatem inducunt.
9. Actus a rationibus regulatur, & iudicatur.
   Conditio denotat causam finalem.
10. Contractus Principis habetur pro lege, quantum ad obligandum subditos.
11. Hec verba, en remboursant prealablement modum, & onus, & non conditionem inducunt.
13. Qui legem acceptat ad illius observantiam astringitur.
14. In actibus inter vivos spes purificationis actus semper ad heredes transmittitur.

Qui veritas est, mihi viam veritatis aperiat.

Respon. interpreta.

Bene & quantum licuit consideratis verbis literarum revocationis perpetualitatis officiorum, & omnibus ijs que in facti serie recitantur. Visum fuit prima consideratione quod huiusmodi revocatio † sit conditionalis, si prius fuerint restitute pecunie officialibus ad vitam electis. Illa enim verba, & en remboursant touteffoys prealablement par les gens dudit pais ceulx qui en vertu de nosdictes lettres de edict ont obtenu lesdictz offices perpetuelz. Aut resolvuntur in gerundium, videlicet, remboursando tamen prius. Aut in ablativos absolutos, videlicet restitutis tamen prius. Et utroque casu videtur facere revocationem conditionalem, de gerundio probatur in l. si tu ex parte. ubi gl. nota. ff. de acquir. heredi. De ablativis absolutis probatur in lege a testatore. ff. de conditio. & demonstra. & in lege evictis agris. ff. de usuris. Et sic illa verba reboursando, vel reboursatis videntur resolvenda, si reboursabuntur pecunie per gentes trium statuum &c. Que si ita resolvantur, videntur facere revocationem conditionalem, si restituantur pecunie & non alias. Ante ergo purificationem conditionis non possunt dici officia revocata, quia conditio nihil ponit. lege si quis sub conditione. ff. si quis omissa causa testa- 2 menti. Et si non fuerit † purificata conditio, non est observanda dispositio. lege Iubemus. §. sin autem. C. ad Trebellianum. ¶ Cum igitur dominus Carolus Grillieri mortuus fuerit ante remboursationem pecuniarum, sequitur, quod vacaverit officium per mortem suam tanquam perpetuum, cum nondum esset ab officio destitutus, & si pendente conditione mor- 3 tuus est, videtur nullum ius † transmisisse ad heredes, etiam suos, iuxta notata per glo. communiter approbatam in l. uni- 4 ca. C. de his qui ante apertas tabulas. que vult quod spes † fideicommissi non transmittatur etiam ad suos heredes, quam sequuntur Bar. & alij in lege heredes mei. §. cum ita. ff. ad Trebellianum. & in l. j. & in l. cum filio. ff. de lega. j. ¶ Premissis non obstantibus intrepide respondeo dominum Carolum transmisisse actionem repetendi pecunias per ipsum Regi 5 persolutas, quia actio † competens ipsi defuncto transit ad heredes, ut ex diffinitione hereditatis, de qua in lege hereditas. ff. de reg. iur. clare patet, & probatur in l. j. & per totum. C. de hereditaria actione. id solum ergo demonstrandum est, quod actio competeret domino Carolo contra gentes trium statuum ad suas pecunias, quod sic clare ostenditur. Aut revocatio officiorum facta per Regem transivit in contractum cum gentibus trium statuum offerentibus restituere dictas pecunias Rege revocante perpetuitatem officiorum, prout revocata fuere ipsis tribus statibus restituentibus pecunias iu- 6 xta eorum oblationem. Et ex tali † contractu Regis acquisita fuit actio officialibus destitutis contra gentes trium statuum, ut firmat Martinus Lauden. in tract. de princip. q. cclxxxj. sicut Imperator. per id quod vult glo. in proemio Decretalium. que vult ex contractu Pape acquiri subditis actionem, videtur enim huiusmodi revocationis edictum transivisse in contractum innominatum facio, ut des, id est revoco officia perpetua ea lege, ut nos supplicantes restituatis &c. lege naturalis. §. at cum do. ff. de prescriptis verbis. ¶ Concessiones enim Principum facte ex causa pretij, vel alterius adimplementi secuturi partem eius cui fiunt, habent naturam contractuum secundum Bal. in l. qui se patris. C. unde liberi. refert Fely. in c. j. col. ij. de proba. Aut talis revocatio habet vim legis, & perpetui edicti. Et ex ea orta fuit conditio ex lege. l. j. ff. de conditione ex lege. Aut saltim quia illius executio dirigitur magno Senescallo, & supreme Curie, & ex ea competit officium iudicis nobile, quod succedit loco actionis. secundum glo. & doctores in lege si soror. C. de collationibus. & in l. iij. ff. de alimen. & ciba. lega. ¶ Non obstat ratio dubitandi supra in contrarium adducta, quod huiusmodi revocatio sit conditionalis, quia respondetur dupliciter. Primo negatur quod sit conditionalis, nam posito quod illa verba, en remboursant, sint gerundiua, & exponantur reboursando prius &c. non tamen conditionem important, sed potius orationem modifi- 7 cant, & qualificant, quia hoc loco † gerundium non respicit verbum vel participium futuri temporis, quo casu inducit conditionem, ut in d. l. si tu ex parte. Sed respicit verbum presentis temporis, quo casu inducit modum. l. vim faci. ff. de vi & vi armata. & docent Bar. & alij in d. l. si tu ex parte. ¶ Hec itaque revocatio ijs verbis facta, remisimus & remittimus officia ad primum statum, en remboursant prealablement &c. est pura cum hoc quod gentes trium statuum debeant reboursare pecunias habitas per regem ab officialibus. Verba 8 † enim gerundiua necessitatem important. secundum glo. & scribentes in rubrica. C. de edendo. Et ita de ijs verbis, en rendant les pris, concludit excellens doctor, ac Iureconsul. Bartholomeus Chassaneus (ut fertur) electus provincie meritissimus Preses. consil. xxxiij. Hugo, & Martinus. col. fi. ¶ Confirmatur ex illis verbis, de la charge touteffoys, que idem sonant, quod cum onere tamen, ecce quod remboursatio appellatur onus,

ꝛ declarat ꝙ illa ỽba en ramborsant impoꝛtant necessitatē, vt sit sensus, reuocauimus ꝛ reuocamus officia cum h̄ onere, quod teneant officiales facere sindicatum, ꝛ cum onere qḋ gētes trium statuū priusꝙ remoueant officiales a possessione officioꝝ teneant eis rembourſare suas pecunias, ecce ỽba clara. Unde non vꝫ admittenda volūtas qḋ. l. ille aut ille. §. cū in ỽbis. ff. de lega. iij. Corroboratur ex pluribus rōnibus ꝯ̄ pssis in literis reuocationis, vꝫ pro bono publico ꝛ vt adimpleamus volūtatem testamētariam Regis Caroli cuius heredes sumus, ꝛ vt seruemus libertates, ꝛ p̄uilegia patrie a nobis cōfirmata obseruare volētes, remisimus, ꝛ remittimus officia in p̄stinum statum, he rōnes insinuāt, † ꝛ ondūt reuocationem esse puram, ꝛ nō cōditionalem, qꝛ si esset facta sub hac cōditione, si p gentes trium statuū rēbourſarent pecunie, non ex rōnibus preallegatis fuisset motus Rex ad reuocādam ppe⸗tualitatē officioꝝ, sꝫ pp̄ futuꝝ adimplementū ꝯditionis, que loco cause habent. l. a Titio. ff. de ỽb. obl. l. cum ad p̄sens. ff. si cert. peta. ꝯditio. n. denotat cām finalē teste Bar. in. l. si. §. si. ff. de donati. probat in. l. iiij. §. j. ff. de ꝯdi. insti. Comprobat qꝛ aut volumus ꝙ hmōi reuocatio habeat vim legis, ꝛ tunc nā legis q̄ dꝫ esse certa non admittit ꝯditionē. c. erit āt lex. iiij. dist. in. maxime ꝯditionē q̄ pendet a voluntate subditoꝝ, alioquin non p̄ncipes, sꝫ subditi vigorē legi darēt. ꝑ. l. h̄. C. de legi. Aut volumus dicere ꝙ hꝫ vim ꝯctus, ꝛ cōstat ēt reuocationem nō esse ꝯditionalem, qꝛ si dicat ꝙ sit ꝯditionalis, hoc vnū dꝫ, ꝙ h̄ ꝯctus fuit collatus in liberam volūtatē alterius ꝯ̄hentis, vꝫ trium statuū, si vellent rembourſare pecunias, q̄ est nullus. l. in vēdētis. C. de ꝯ̄hen. emptio. Quod non est dōm
10 maxime in Rege ꝛ Principe ꝯ̄hente cum subditis, cuius † ꝯctus hꝫ p lege, ꝙtum ad obligandum ipsos subditos. l. Cesar. ff. de publi. l. pe. C. de dona. inter virum ꝛ vxo. ꝛ tradit Fely. in. d. c. j. ꝛ qꝛ nemo presumit velle actū inutilē facere. l. iij. ff. de mili. testa. ꝛ qꝛ ꝯctus h̄ claudicaret, esset. n. Rex ligatus, ꝛ gētes triū statuū in libertate, qḋ non est dāꝫ. l. ingratotes. ff. de arb. l. solemus. ff. de iud. essetqꝫ in potestate triū statuū illudere legi, ꝛ ꝯctui differendo solutionem post mortem eoꝝ quibus non statuissent soluere, vel post mortem oīum si nulli vellent soluere, qḋ esset nugari de principe cuius reuocationē vellēt firmam manere, rēbourſationē āt obiatā inſſanꝗꝫ nō facere, ꝯ tex. in. c. noli frater. ix. dist. l. Julianus. ff. ad exhib. ꝛ. l. si. §. vbi āt. C. de bon. q̄ lib. c. cōmissa. de elec. lib. vj. l. si p̄toꝝ. ff.
11 de iudi. ¶ Merito ꝯcludit ꝙ hec verba gerūdiua † en rēbourſant p̄allablement modū ꝛ onus impoꝛtāt, nō ꝯditionē, ꝛ illud ỽbum, p̄allablemēt respicit executionem facti, nō substātiam reuocationis, q̄ executio rembourſationis qū fieri dēat bene potuit in arbitrium gētium triū statuū ꝯferri. l. Lucius. ff. depositi. per quē tex. Sal. post Bal. in. d. l. in vēdētis. dīt ꝯctum esse purum, qū locus ꝛ tps̄ solutionis ꝯfertur in arbitrium vnius, non āt p̄tium, ꝛ alia substātialia ꝯctus. Ex quo satis patet respōsum ad p̄mū fundamētū, ꝙ gerūdium ꝯditionem impoꝛtat. Nō obstat modo si dicatur ꝙ illa ỽba en rembourſant, nō in gerūdiū, sꝫ in ablatiuos absolutos resoluenda sunt. id est, reburſatis p̄us ꝛc. Quia vltra rōnes p̄cedētes que seruiūt ēt ꝙ illa ỽba resoluant in ablatiuos absolutos rōn
12 detur alio modo, ꝙ ablatiui † absoluti nō ꝯditionem tm̄, sꝫ ēt dispositionē inducunt. l. fideicōmissa. §. cū esset. ff. de leg. iij. l. in quartā. ꝟ. sꝫ ꝛ qḋ impiēde conditionis cā. ff. ad legē Falci. vbi decidit ꝙ hec ỽba acceptis a coherede tuo centum restituas illi hereditatē, nō tā ꝯditionē respectu vnius, ꝙ̄ dispositionem respectu alterius impoꝛtāt. Jḋ dīt ista iura duplex fideicōmissum induci, vnū quo alter grauat hereditatem restituere, aliud quo alter coheres p̄t cogi dare cētū cā ꝯditionis implēde. Nec obstat qḋ ablatiui absoluti faciāt ꝯditionē, qꝛ ēt faciūt dispositionē. Ita declarat Bar. in. d. l. a testatore, ꝛ clarius Pau. de Cast. ꝛ Alc. in. l. in rōne. la. ij. §. tā ꝛ si. ff. ad legē Falci. Sic g̃ in casu nr̄o illi ablatiui absoluti nō tā cōditionē faciūt, ꝙ̄ ēt dispositionē, ꝙtū ad h̄ ꝙ gentes trium statuū teneant ꝯditionem adimplere, vt dī in. d. §. cū esset. Et si instetur, q̄ est rō ꝙ in casu dicti. §. cū esset. coheres p̄t cogi dare cētum cā ꝯditionis implēde ꝯ regu. l. q̄ sub ꝯditione. ff. si quis omis. caus. testa. Respōdeo, ꝙ coheres adeūdo pro parte sua, cēsetur se obligare adimplere omnia cōtēta in testamēto, ꝛ sic acceptare aliā partem coheredis sibi relictam datis ab eo cētum. Merito p̄t cogi ꝯditionem adimplere, id est, cētum dare. l. ex maleficiis. §. heres. ff. de actio. ꝛ obliga. Ista rō militat in casu in quo gētes triū statuum pp̄ oblationem ab eis factam de remburſando pecunias officialibus pp̄ acceptationem literaꝝ reuocationis officioꝝ, ꝛ pp̄ illaꝝ interinationē eis insinuatā bus factam, ꝛ pp̄ decretum de satisfaciēdo officialibus se obligarunt conditionem adimplere, nam q̄ legē
13 † acceptat, ad illius obseruātiam statim ligatur. c. cognoscētes. de ꝯstitutio. nota. in. c. j. de treuga ꝛ pace. ꝛ per Bar. i. l. omnes populi. ff. de iustitia ꝛ iure. Et in hac ratione se fundat Rex Christianissimus in vltimis literis, in quibus attenta oblatione literarum reuocationis acceptatione, explicatione, ꝛ interinatione mandat remburſationem fieri ꝛc. ¶ Tertio respondetur, quod illi ablatiui absoluti vbi solum facerent cōditionem, non tamen substantiam reuocationis, sed executionem duntaxat suspenderent. d. l. Lucius. ff. deposi. quod etiā declarauit Rex per vltimas suas. ¶ Quarto respondetur, qḋ vbi facerent reuocationem conditionalem, qꝛ tñ stetit per ipsos adimplere debentes, talis conditio dꝫ haberi pro impleta in eorum odium. l. iure ciuili. ff. de ꝯditio. ꝛ demonstra. ꝛ maxime qꝛ fuerunt interpellati per dictum dīm Carolum se offerentem suas pecunias recipere, ꝛ possessionem officii remittere, quo casu in odium more eorū qui potuerunt adimplere hꝫ pro impleta, ꝛ a die interpellationis dies cessit. l. si post diem. §. item si qua. ff. qū dies legati cedat, ꝛ in simili casu consuluit idē Chassaneus ꝯs. xij. qꝛ casus. col. vj. Ultimo vbi reuocatio esset conditionalis prout non est, qꝛ tñ nos loquimur in contractu, vt supra ostensū fuit, seu in edicto Prin⸗
14 cipis. Respondetur spem † purificationis actus transmitti ad heredes, qꝛ in actibus inter viuos semper stat viua spes in debitum iri. insti. de verbo. oblig. §. ex conditionali.

¶ Noua vectig. decre. ciui. stat. non pos.

RESPONSUM I.

Etsi prima facie licere non videatur ordini consiliatorum ciuitatis Auriace sine Principis venia statuere non posse vendentes emendue vinum, frumentum, boues, ꝛ cetera huiusmodi teneri ad certam summam in necessitates vsusqꝫ publicos conuertendam, qꝛ edicto diui Seueri ꝛ Antonini cautum est noua vectigalia sine consensu superioris ciuitatum decreto institui non posse, quid quod nec inferioribus dn̄is fas est sine supremi Principis approbatione quoduis superindictum imponere. Est. n. indictio onerum de regalibus, que supremo Principi in superioritatis stigma competunt, ceteris vero ablata. Et vbi predicta ciuitas ex priuilegio vel consuetudine regalia haberet, nihilo secius non solus consiliariorum ordo noua vectigalia, dacia, taleas, collectas, impositiones indicere posse videtur.

¶ Contrarium tamen de iure verius esse respondi, possunt namque ciuitas ꝛ consiliarij statuta quo ad eorum bona ꝛ pro illorum administratione suis ciuibus superiori domino irrequisito, modo ambitiosa non sint, facere pro numero capitum vel iugerum, maxime stante altero priuilegio Principis, quo fit vt noua non sit opus venia, quod ꝛ priuilegium obseruandum fore neminem fugit. Generalia autem decreta Forenses etiam comprehendentia nullo iure statuere posse certi iuris est, ꝛ sic opposita procedunt.

¶ Constat itaque ciuitatis Auriace cum iure communi, tum priuilegio singulari ius esse imponendi suis ciuibus collectas, taleas, angarias, perangarias, ceteraque impositiones.

1 Consiliariorum ordo ciuitatis Auriace, an possit statuere vt ementes vinum, bladum, boues, ꝛ alia huiusmodi sine licentia Principis certam soluant summam in vsus publicos conuertendam ꝛ ꝛ nu. 4. 5. 6. 7. 8.
2 Uectigalia noua statui ciuitatum Decreto sine licentia superioris non posse diui Seuerus ꝛ Antoninus sanxerunt, ꝛ ibi vide que dicantur vectigalia.
3 Regalia supremo Principi sunt reseruata, ꝛ ceteris ablata.
7 Ciuitas que habet a iure communi potestatem indicendi collectas, non solū angarias, sed perangarias ꝛ exactiones ciuibus imponere pōt. ꝛ vide que dicant angarie ꝛ pangarie.

Ciuitas

9 Ciuitas imponens onera pro aliqua donatione facienda, & non pro necessitatibus reipubli. non consentientes tali impositioni nullo iure cogere potest ad huiusmodi onera.
10 Consiliarij taleas & collectas imponere possunt, si eis a Principe, vel populo huiusmodi potestas sit concessa.

Qui veritas est, mihi viam veritatis aperiat.

Respon. interpreta.

1 Queritur, an ordo † consiliariorum ciuitatis Auriace possit sine licētia dñi Principis statuere, qđ quilibet ciuis vēdēs, vel emēs vinū, bladū, boues, & similia, teneatur soluere certā summā in necessitates & in vsus publicos cōuertenda. Et p̄ma consideratione rñdendū non licere ordini talia statuta facere absq; superioris licētia, q̄r noua † vectigalia 2 ciuitatū decreto statui nō posse, statuerūt diui Seuerus, & Anto. in. l. i. C. noua vecti. institui non poss. q̄ legē loquentē in vectigalibus, q̄ p̄stari mandant pro rebus q̄ vebunt in ciuitatē, extendit ibi Sal. ad dacia & gabellas q̄ imponunt pro rebus, q̄ vendunt in ciuitate, ēt qđ ibi nate sint. Immo inferiores dñi non p̄nt absq; confirmatione supremi Principis superindictū imponere. l. i. C. de superind. lib. x. Est. n. indi- 3 ctio onerū de regalibus q̄ sunt † reseruata supremo Principi. c. q̄ sint regalie. Que āt reseruant Principi a ceteroꝝ potestate eximant. l. i. C. de iur. aur. an. & ppea Pan. ꝯs. vj. in qōne. lib. v. consuluit ciuitatē non habentē regalia, non posse exigere & instituere daciū carniū & hac rōne, q̄r dacia sunt de regalibus ꝯsuluit Socinus ꝯs. vij. lib. j. super qōne qđ dux habens dacia ex p̄uilegio non p̄t illa vendere & alienare sine licentia Principis, q̄ntū ad proprietatē, ſʒ possit alienare q̄ntū ad cōmoditatē. Et super h̄, qđ dacia sint de regalibus non est insistendū, nec hesitādū, q̄r est casus clarus in. d. c. j. Sʒ vbi alias 4 ciuitas Auriacēsis ex p̄uilegio, vel ex cōsuetudine † haberet regalia, non tñ ordo cōsiliarioꝝ solus videret posse nouas impositiones indicere p tex. in. l. prohibere. §. plane. ff. qđ vi aut clam. per quē ita concludit Sal. in. d. l. ij. in. j. questione. v. post Bar. in. l. ambitiosa. col. iiij. ff. de decret. ab ordin. faciē.
5 ¶ Pro ꝯria snia, qđ ciuitas † & consiliarij possint imponere, & indicere nouas exactiones, & noua onera ipsis ciuibus, pbatur iuribus & rōne. Primo q̄r ciuitas & ꝯsiliarij p̄nt statuta facere q̄ntū ad ea q̄ concernūt eoꝝ bona, & illoꝝ administrationem absq; licentia superioris modo non sint ambitiosa. l. ambitiosa. ff. de decret. ab ordi. fac. firmat Bar. quem alij sequūtur, in. l. omnes populi. in. j. q. ff. de iustitia & iure. Scđo p tex. in. l. omnes prouinciarū. C. de oper. publ. & l. p Bytiniam. C. de imu. nemi. conce. lib. x. & in auben. item nulla cōitas. C. de episcopis & clericis. quibus iuribus apertissime pbat, quod cōitas p necessitatibus suis p̄t munera indicere, vel p numero capitū, vel p numero iugerū, vel alias angarias & perangarias indicere. Quid igitur tenēdū: paucis agendo, rñdeo, qđ ciuitas p̄t collectas, taleas & ceteras alias impositiones pro suis necessitatibus ipsis ciuibus indicere absq; Principis licentia, p ea q̄ vltimo loco deducta sunt, p q̄ ita ꝯcludit Bar. in. l. j. §. fi. post gl. ibi. ff. qđ cuiusq; vniuer. nomine. & ita tenēt Ang. Imo. & alij cōiter in. l. quarta. §. actor. ff. qđ cuiusq; vni- 6 uer. nomine. & vbi requireret Principis licentia, stāte † altero p̄uilegio ciuitas poterit absq; noua licentia taleas & impositiones facere. Valet. n. hmōi p̄uilegium, & est obseruandū. c. super quibusdam. §. preterea. de ꝟb. sig. extra. firmat Specu. tit. de ci. poss. & proprieta. §. j. ꝟ. quid de colligentibus. & Bar. in. l. si publicus. §. in omnibus. ff. de pub. Nec dicat qđ doctores in. d. l. iiij. §. actor. loquant de collectis & non de dacijs & gabellis, q̄r sciendū est, qđ collecta dr̄ oē munus qđ indicit personis p rebus, vt docet Bar. in. l. rescripto. §. sciendū. ff. de mun. & hono. & sic cōstat qđ ciuitas que hʒ a iure cōi potestatē indicēdi collectas, poterit pro rebus tam mobilibus, q̄ imobilibus, & pro quibus videbit ciues grauare. Itē text. in. d. auben. itē nulla cōitas. dt qđ p̄t non solum colle- 7 ctas, sed ēt † angarias & perangarias & exactiones ciuibus laicis imponere, & sic nō solū onera realia, ſʒ ēt personalia, vt angarias, vel personalia, & realia simul, vt perangarias indicere, iuxta declarationē glosse in. l. neminē. C. de sac. san. ecclie. que angarias appellat q̄si persone opera exigit, perangarias q̄ñ & persone opera & rerū impendia postulant, & l. his onerib. §. non idem angariarū. ff. de vaca. mun. & l. j. & in rubrica. C. de cursu publ. & anga. & peranga. lib. xij. Sʒ vbi iure cōi ciuitas solas posset collectas imponere, ex p̄uilegio tñ ius indicendi taleas aliasq; impositiones habere dignoscitur. Talea. n. est nomen generale maioris efficacie & importantie, q̄ collecta. c. j. ibi. collectas & taleas, ac alia hmōi. de immunitat. eccle. in. vj. Illa. n. copula, & diuersa copulat, ſm gl. in. l. si duo. C. p quas personas nobis acquiritur. & in rubrica, de iuris, & fact. ignoran. & copulata auget. l. ea tñ adiectio. ff. de legat. iij. talee q̄ differunt a collectis, & maiorē habent grauaminis efficaciā quas ex p̄uilegio ciuitatis ius est indicendi, ſʒ adde qđ non solum collectas & taleas sed alias quoq; impositiones eis indicendi concessa est facultas. Ponderanda sunt illa ꝟba, alias impositiones, que adeo generalia vt omnia onera includantur, q̄r omnia dr̄ imponi, vt in rubrica. C. de indic. & l. indictiones. C. de anno. & trib. lib. x. l. munera. C. de mune. patri. l. j. C. de vaca. pub. mun. lib. x. & d. c. j. de immuni. eccle. in. vj. & clem. vnica. §. j. de supplenda negli. prelatoꝝ. Constat itaq; 8 ciuitatem Auriacam tam iure cōi, † q̄ p̄uilegio speciali habere ius imponendi collectas, taleas ceterasq; impositiones ciuilibus suis. Non obstāt rōnes & iura in ꝯrium allegata, q̄r procedunt in vectigalibus & muneribus impositis generalr̄ quo ad omnes ēt forenses vehentes vel eūtes ad vendendum vel emendū bona in ciuitate. ita loquitur tex. in. d. l. munera. & in. l. j. C. de superind. lib. x. secus quo ad ciues, qui p̄nt a statuto populi, vel consilio grauari. ſm Bar. in. d. l. j. §. fi. ff. qđ cuiusq; vniuer. nomi. & in. d. l. i. C. de superind. illud tñ sciendum est, quod si ciuitas onera imponat pro aliqua donatio- 9 ne facienda, † & non pro necessitatibus reipublice, quod ad talia onera non tenebuntur illi qui non probabuntur consensisse ſm Bar. in. d. l. j. §. quod si nemo. ff. quod cuiusq; vniuer. nomine. & bene probatur in. d. l. ambitiosa. & ibi Bar. & idem firmat Bar. in. l. j. col. iij. ꝟsi. quero hic p̄mum. C. de mulieribus. & in quo loco. lib. x. & Geminianus ꝯs. cxvj. q̄r predicti. col. j. Ad aliud quod requirat aduna̅tia generalis non impugno, sed id sane intelligo verum, nisi a principe, vel populo † data sit potestas consiliarijs. ita determinat Sal. in. d. l. ij. C. no. vectig. inst. non poss. ¶ Cum itaq; proponatur consiliarios ex p̄uilegio Principis & ex adunantia habere facultatem imponendi hmōi onera. Concludo quod consiliarij iure possunt taleas & collectas imponere cuilibet absque alia principis licentia, saluo semper iudicio melius sentientis.

Laus Deo Optimo Maximo.

¶ De iure emphyteotico.

RESPONSVM I.

Et si consuetudo disponens q̄ emphyteota non soluens debitum canonem nullo tempore cadat, valeat, & emphyteotam a pena liberet. Consuetudo tamen disponens, q̄ dominus directus teneatur ire ad domum emphyteote pro solutione recipienda licet valeat, non tamen liberat emphyteotam a pena, nisi prius protestatus fuerit emphyteota die solutionis fiende, separatum soluere, si adesset qui solutionem reciperet, & de huiusmodi oblatione fidem faciat. Nam cum huiusmodi consuetudo sit contra ius stricte venit interpretanda, vt minus quam sit possibile operetur, & si de hac consuetudine testes deponere videantur, tamen q̄r de ea articulatum nihil ideo praestant, & maxime quia non deposuerunt de actibus ex quibus consuetudo constituitur. Ex quibus facile patet Dagumas fuisse ac esse in mora soluendi debitum canonem per annos iam; duodecim, & consequenter a iure emphyteotico cecidisse, nec post tam longam moram ac executionem tam a lege, quam ab homine factam, ac litis contestationem purgationi more locus esse potest. Quibus etiam nec asserta in integrum restitutio non petita, non cognita, nec prout iuris est terminata, vllo iure prodest.

1 Consuetudo quod emphyteota non soluens canonem debitum nullo tempore cadat. valet, & excusat a pena caducitatis.
2 Consuetudo quod dominus directus teneatur ire ad domū emphyteote pro solutione recipienda, an valeat & an excuset a pena caducitatis.

3 Consuetudo contra ius stricti iuris est, & ideo minus operatur quam sit possibile.
4 Testes deponentes de consuetudine non articulata, non probant, tanquam de ea non iurati.
5 Actus qui possunt iure facultatis fieri consuetudinem non inducunt, nisi eo animo facti probentur, & ibi vide nonnulla requisita ad probandam consuetudinem.
6 Consuetudo respiciens litis decisionem plene probanda est, secus si iudicij ordinem concernat.
7 Vide nonnullos casus in quibus more purgatio nõ admittit.
8 Voluntas non minus factis, quam verbis declaratur.
9 Homo prudens ac sagax non presumitur apprehendere possessionem ex titulo nullo & inualido.
10 Restitutio in integrum non admittitur nisi specialiter petatur, & eius causa plene cognoscatur, ac terminetur.
11 Clausula omni meliori modo non operatur vim libelli, vbi petitio incerta & confusa remaneret.
12 Petitio incerta & confusa, an admittatur?

Respon. interpretatio.

1 Valet consuetudo † q emphyteota nõ soluẽs debitũ canonẽ nullo tẽpore cadat, & h excusat emphyteotã a pena caducitatis ſm Panor. cõs. lxxij. Circa pmũ. lib. j. & Joã. de Ana. cõs. lxxxiij. Videndũ est. ad fi. ſʒ de ista nõ agit, qr neqʒ de ea articulatũ extitit. ¶ Valet ẽt cõsuetudo † qd dñs directus teneat ire ad domũ emphyteote p solutione recipiẽda, ſʒ ista nõ excusat a pena, nisi emphyteota prestatus fuerit die solutionis faciẽde, q p ipsum nõ stabat quominus solueret si adesset q reciperet. Et de h dʒ fidẽ facere emphyteota, aliogn nõ releuat a pena. ſm Bar. in. l. itẽ illa. ff. de cõsti. pecu. Bal. in. l. acceptã. q. xij. C. de vsu. Et clarius Jas. in. l. ij. q. xxvij. C. de iure emphyteo. bene facit tex. in. l. fi. ff. de lege cõmi. Satis. n. est si dicta cõsuetudo, q est ꝯ ius, releuet emphyteotã ab onere portãdi pẽsionẽ ad domũ, absqʒ eo, qd ẽt releuet a pena, eo casu quo nõ cõstat p ipsuʒ stetisse, quominus solueret si adesset q re-
3 ciperet. ¶ Cõsuetudo. n. ꝯ † ius est stricti iuris, & restringẽda, vt minus operet, q̃ sit possibile. c. cũ dilectus. de cõsue. l. si serui vestri. C. de noxa. & ibi notat. Et de hac visi sunt testes velle deponere, q tñ nõ pbãt talẽ consuetudinẽ adesse, tũ qr de hac
4 ẽt ꝯsuetudine nõ fuit articulatũ, vñ etsi † testes de ea aliqd deponerẽt nõ tñ pbarẽt, qr ẽt articulos deponerẽt, & sic nõ iurati. c. de testibus. extra, de testibus, tũ qr nõ dñt testes, qd directi dñi hactenus fuerint, vel miserint pcuratores ad domos emphyteotarũ animo iducẽdi cõsuetudinẽ. vnde non pbãt. Non. n. põt dici inducta cõsuetudo, nisi cõstet, qd ciues animo inducẽdi ꝯsuetudinẽ fuerint vel miserint ad domos emphyteotar. ſm gl. i. c. ꝯsuetudo. pma dist. & gl. Pan. & alios
5 in. c. fi. de ꝯsuet. Isti † enĩʒ sunt actus q põt fieri voluntarie, & iure facultatis, vñ nisi ꝯstet de animo ꝯrio nõ põt dici introducta ꝯsuetudo. ſm Pan. & scriben. in. c. cũ ecclesia sutrina. de cã possess. & pprieta. & in. c. fi. de symo. Fel. in. c. cũ M. col. iiij. de ꝯsti. Itẽ nõ dñt, qd vniuersus populus ꝯsenserit huic ꝯsuetudini, q nõ ꝯcludẽter pbat ꝯsuetudo. ſm Pan. cõs. liij. in pdicta cã. lib. ij. Vbi dt, qd multi credũt pbasse ꝯsuetudinẽ q lõge fallunt, qr est multũ difficilis, imo q̃si ipossibilis pbatio ꝯsuetudinis. & idẽ dt Joã. And. i. d. c. fi. vbi ẽt Mod. col. xcvij. ¶ Nec obstat dũ dr, qd iudex pt a seipso se informare de tali ꝯsuetudine, lʒ non sit pbata, vt p Bar. in. l. lege Julia. ff. de testib. qr rñdet, qd istud pcedit qñ agit de ꝯsuetudine
6 q ꝯcernit ordinẽ iudicij. Secus si agat de ꝯsuetudine † respiciẽte litis decisionẽ. vt in casu occurrẽti, tũc est talis ꝯsuetudo plene pbanda. l. iudices. C. de iud. p q̃ ita ꝯcludit Bar. in. l. de qbus. in repet. in. iiij. q. pncipali. ff. de legi. & in. l. j. q. xxvij. C. q̃ sit lõga ꝯsue. Ex qbus patet nõ obstare fundamẽtũ consuetudinis sup quo ꝯsistit dis aduersantiũ spes, quo remoto intacta inuiolataqʒ psistũt fundamẽta: not. v. Clemẽtis, nam cessante ꝯsuetudine ꝯstat Daguinas fuisse in mora soluẽdi debitũ canonẽ p annos duodecim, & ꝯñr a iure emphyteotico cecidisse, nec aduersus tã lõgã morã admittit vlla purgatio, vt alˢ late dcm̃ fuit, qr nõ solũ lõga mora q̃ p se sufficit, sed ẽt executio tã a lege, q̃ ab homine fcã ac litis ꝯtestatio h loco im-
7 pediũt purgationẽ † more. Et dũ dr, qd dñs directus nunq̃ expsse vel tacite declarauit caducitatẽ, ita qr dici possit facta executio. Ad istud ẽt alˢ fuit rñsum, qd direct⁹ dñs apphẽdẽdo possessionẽ bonoꝝ emphyteoticoꝝ tacite dr declarasse ca-
8 ducitatẽ, qr nõ minus † factis q̃ verbis dat volũtas intelligi, vt in pposito dt Lud. Roma. in cõs. ciij. viso pposite qõne, & Jas. in. d. l. ij. Et dũ subiicit psumẽdũ esse, qd dñs de Lauismõtibus occupauerit possessionẽ dictoꝝ bonoꝝ in vim nulli emptionis habiti ab Antonio Daguini supra nota. in. l. q̃dã mulier. ff. de rei vẽd. Cũ nõ sit verisimile, qd vir tã prudẽs, & vt pendũ auarus voluerit pfundere suas pecunias, si alio titulo potuisset bona sua ꝯsequi. arg. l. cũ de indebito. ff. de pbat. Rñdet retorquẽdo psumptionẽ ꝯ Daguinas, q homo
9 † prudẽs & auarus nõ psumit velle possessionẽ apphẽdere ex titulo nullo & inualido, ne ꝯtingat ipsum frustra agere, & olei (vt aiunt) & operã perdere. l. iiij. ff. de testa. milit. Et dũ cũ dominus de Lauismõtibus vir sane prudentissimus haberet titulũ caducitatis habilẽ ad accipiẽdã possessionẽ dictoꝝ bonorũ ppria autoritate, & titulũ emptionis nullũ & inualidũ, psumẽdũ est, qd possessionẽ apphẽderit ex titulo habili, vt singulariter ꝯsuluit Bar. cõs. ccvij. In qõne inter Frãciscũ, litis ꝯtestatio ẽt impedit purgationẽ more. Nec obstat dũ dr, & celeri satisfactione Daguinae se obtulerũt purgare moram, qr vi dm̃ post litẽ cõtesta. non pt videri morosus vnq̃ celeriter satisfacere. Non obstat dũ replicat, qd istud pcederet si mora esset cõmissa ante litẽ ꝯtesta. Secus si in ipsa litis ꝯtestatione, in ꝯtra mora, qr omissa disputatione huius puncti, in casu nostro ꝯtracta ꝯsuetudine ꝯstat morã cõmissam lõge ante litis ꝯtestationẽ. ¶ Non deniqʒ obstat dũ dr Daguinas esse in integrũ restituendas, qr omisso h articulo, an sint restituende, rñsum fuit,
10 qd † restitutio petita non fuit, neqʒ de ea cognitũ cã cognita, prout primo cognosci debuit. l. in causae. §. cã ꝯ cognita. ff. de minoribus. Nec q̃cq̃ facit illa clausula omni meliori mõ, qr cũ restitutio sit ppatatoria rei vẽdicationis p Daguinas intẽtate, debuit dari libellus in cã restitutionis & sup eo cã cognita pcedi, & demũ snia proferri anteq̃ bona ipsa vẽdicari potuerint. ſm Bar. in. l. ab hostibus. §. sʒ qd simplr. ff. ex quib⁹ causis maio. Non. n. pcõmuniari põt sup vẽdi actione iure rescissoria, nisi prius fuerit diffinitũ iudicium rescindens, vt p Joan. And. in addi. Spe. de resti. in integrum. super rub. Cũ igit in casu nostro nõ fuerit porrectus libellus super restitutione in integrũ, nec de causa cognitũ, minusve diffinitũ, nõ pt procedi super rescissoria actione nisi absoluendo reũ a pe-
11 titis. ¶ Nec vbi requirit libellus in specie, clausula † omni meliori modo. põt operari vim libelli, qr esset petitio incerta, & confusa, que non sufficit ad petendum restitutionem, qr requiritur expressio cause. ſm Bar. in. l. minor autem magistratus. §. j. ff. de minoribus. & in. d. §. sed quid simpliciter.
12 ¶ Preterea † petitio incerta & confusa etiam parte non opponente non recipitur, nisi in processu sit facta specificatio & declaratio ſm Pan. in. c. ij. de libel. oblat. que non legitur facta in casu isto, merito iudices a quib⁹ debuerunt absoluere reum, qr super iudicio rescindente ppatatorio iudicij rescissorij, nulla pcessit petitio, nulla cognitio, nulla snia. La Ber.

¶ Ita Juris esse respondeo ego Joãnes Franciscus de Ripa, Juris vtriusque doctor, saluo iudicio saniori.

RESPONSVM II

Cum omnis libellus maiorem, minorem, & conclusionẽ habens legitimus est. Ideo libellus magnificorum dominorum Ludouici, & Juliani de Bernenis contra dominum Garzeanum Iximardum, tanquam aptẽ, & legitime formatus de iure subsistit, cum negari non possit eundem dominum Garzeanum ab emphyteota ius habere, & si libellus dubius, quodammodo esse diceretur. Clausula tamen ius & iustitiam ministrari in eo apposita, dubiũ omne tollit, nam omne ius actoris ex huiusmodi clausula deductum esse ad omnemqʒ libelli partes accommodari constat.

1 Predia ab emphyteota alienata domino irrequisito, & recognitione non facta per acquirentem & canone non soluto incidunt in commissum.
2 Libellus habens maiorem, minorem, & conclusionem legitimus est.
3 Clausula ius & iustitiam ministrari in libello apposita, operatur deductum videri omnes ius actoris.

Respon.

Respon. interpreta.

In Christi nomine. Libellus magnificorum dominorũ Ludouici, & Iuliani de Pernicijs ꝯ nobilem dñm Garzeanum Ismardũ apte & legitime formatus mihi vr̃. agunt. n. nobiles de Pernicijs ad prędia descripta in libello q̃ inciderũt in cõmissuꝫ † pp alienationem fcãm ab emphyteota, in ipsum dñm Garziam irrequisito dño, & pp canonem non solutũ, & non fcãm recognitionem ab ipso dño de Garzia qui libellus ꝯtinet omnia requisita in actione ad caducitatẽ de quibus p pract. papien. in forma libelli quo agit ad facti pstationẽ, ad rei relaxationẽ qui videatur, qꝛ frustra recitarẽ talia requisita, & his ꝯsibus ꝯtinet. Quis, qd, coram quo, quo iure petat, & a quo, recte cõpositus q̃q; libellus hꝫ. vt sm Bar. in. l. si prius. ff. de no. ope. nunc. oĩs libellus habẽs † maiorẽ & minorẽ cõclusionem legitimus est ad instar syllogismi. sꝫ vnũ tñ est qḋ obstet, qꝛ ꝯ tertiũ possessorẽ non vr̃ posse agi ad caducitatẽ, nec ad cõmissum, qꝛ tertius p̃t dicere agenti, amice quo ad te liberas edes habeo. l. binas edes. ff. de ser. vrb. p̃d. nec instrm̃ inuestiture & recognitionum factarũ ab emphyteota pbant ꝯ tertiũ. c. inter dilectos, & ibi not. de fide instru. l. ad pbationẽ. C. de proba. cũ similibus, istud non ausim negare vex. tñ dico qḋ libellus pcedit, & si probet tertiũ possessorẽ habuisse cãm ab emphyteota, nã tunc agi p̃t ad cõmissum ꝯ tertium possessorem successorem in locum emphyteote, sicut ꝯ emphyteotam sm Sal. & Ias. in. l. fi. C. de iur. emph. p tex. in auten. q res iam olctas. cũ ibi notatis. C. de sac. san. eccle. videatur g̃ si h̃ sit pbatũ alias probet. Scḋo ridere possem q dñi de Pernicijs agũt rei vẽdicatione, put agere p̃nt rõne directi dñij. l. in rem. & l. officiũ. ff. de rei vẽd. l. i. C. de alien. iudic. mu. cã fcã. l. i. vbi not. sꝫ si ager vect. vel emphy. peta. Qḋ aũt sit intentata rei vendicatio patet qꝛ in narratione dr̃ qḋ dñs Garzia prędia p̃dicta indebite detinet & vsurpat. Et in ꝯclusione petit † ius & iustitiã ministrari super p̃missis, & quolibet p̃missorũ, & sic super indebita detẽtione & vsurpatione, quo casu libellus rei vẽdicationis sustinet, ẽt q actor non petierit se dñz declarari sꝫ Spec. ti. de caus. possess. & ppri. §. notandũ Bar. in. l. ex diuerso. §. pen. ff. de rei vẽdi. Pan. & alij in. c. ij. de lib. obla. nec obstat si dicat, q petitũ est in specie, & narratũ in specie, id ꝯsolidatũ esse dñium directũ cũ vtili pp alienationẽ, & pp canonez nõ solutũ & c. qꝛ clausula illa peto ius & iustitiã, est tãte potentie, q cõprehẽdit oẽ ius actoris & adaptat ad illã partẽ libelli ad q̃ adaptant pbationes, sm Inno. Bal. & Pan. in. c. ij. de ordi. cogn. Spec. in ti. de sen. §. qualiter. v. quid si iu. Alex. ꝯs. cxxj. viso pcessu. col. ij. v. alio fundamẽto. vol. j. cũ mille cõsilijs & autoritatibus, quas possem ad ppositũ huius clausule allegare, & quas breuitatis causa, tanq̃ superfluas omitto.

RESPONSVM III.

Vare optimo Joachimus de Sãdone vti in rem sui procurator, ac do. Gardini cessionarius ꝯ curatorem decretũ hereditati vacanti quõdã do. Jo. inis nobilissimi do. Jardini predicti emphyteote agere & experiri potuit petendo declarari ac pronunciari emphyteotã ob canonem tempore congruo non solutum a iure cecidisse suo, & dñium vtile cum directo, & possessionem nãlem cum ciuili consolidata esse, ideo legitime desiderat eundem curatorem ad debitum canonem persoluendum (prout iuris est) eidez condemnari. Et diuerso etiam iure idem Joachimus in eodem lib. ꝯ Petrum Lucam vti vinee contentiose possessorem seu detentorem experiri potuit requirendo eundez cõdemnari ad vacuam ac expeditam eisdem possessionez dimittendam & relaxandam, petens in & super predictis omnibus ac singulis ius & iustitiam ministrari omni meliori quo de iure licet via, forma & modo, et vi cuius clausule ius omne tam sui actoris q̃ ipsius proponentis deductum constat, ac ea omnis actio instructa est, que libellantis ex serie precum vtilior iudicatur. Quare cum idem Joachimus de iudicijs tam possessorij, quam petitorij, necnon canonis reintegranda fidem potiorem ac indubitataz prestiterit, nihil proponi potest cur iuste ac legitime petitis vti, ac frui, & legali sententia potiri non debeat.

1. Libellus contra duas personas diuersimode dirigi potest.
2. Libellus conceptus contra emphyteotam ob canonem non solutum quomodo concludere debeat.
3. Instrumentum inter partes in eo nominatas plene probat, & dicitur probatio probata, euidens & manifesta.
4. Instrumentum locationis quando probet dominium & possessionem, & an conductor, vel emphyteota possint refricare questionem dominij.
5. Clausula ius & iustitiam &c. omni meliori modo &c. operatur eam actionem propositam videri, que libellanti vtilior iudicari potest, & vide nu. 8. & nu. 11.
6. Nulla est melior probatio, quam partis aduerse confessio.
7. An confessio contra confitentem plene probet.
9. In iudicio recuperande sufficit probare de antiquiori possessione, & vide nu. 10.

Respon. interpreta.

Licet ex iuris allegationibus non minus subtilibus, qui copiose compositus per prestantissimum Jureconsultum do. aduocati do. Joachim Sandone actoris satis superq; satis demonstratũ fuerit de optimo eius iure, vt de ijs apparet in pcessu. Attamen p faciliori resolutione dñi iudicentis, satius duxi alijs cõsiderationibus demonstrari de iure dicti actoris. Et ex ijs euitare tot difficultates, in qb' plurimũ dñi aduocati vtriusq; partis laborauerũt. ¶ In primis nanq; considerandu est, q dictus do. Joachimus dirigit eius libellũ, de quo in pcessu char. lvj. ꝯ duas personas, equidem diuersimode. Quod † fieri potest, & p Martian. Soc. c. j. octauo principali articulo. extra, de libel. oblat. Et sic tot sunt libelli. l. scire debemus. Cũ ibi not. p mod. ff. de vb. obl. & ꝯ vtrumq; habet fundatam suam intentionem. ¶ Naz agit primo ꝯ curatorem decretũ hereditati vacanti, quõdã Joã. Sincre emphyteote vltimi dicti Gardini de vinea de qua agit, vt apparet instrumento in pcessu registrato. Cõtra quẽ curatorẽ dictus actor ex iure sibi cõpetẽti virtute cessionis habite a dicto Gardini de qua in pcessu char. lxiij. petit declarari † dcm̃ emphyteotã cecidisse a iure suo pp canonẽ debito tẽpore nõ solutũ, & dñiũ vtile esse cõsolidatũ cũ directo, & nãlẽ possessionẽ cũ ciuili, necnõ & cõdẽnari ad eisdem soluẽdũ debitũ canonẽ, & in ijs dictus actor hꝫ fundatã intentionẽ suã ꝯ dcm̃ curatorẽ ex dicto instrumẽto recognitionis, & emphyteo. in q̃ in ampla forma dictus Joã. Sincre, recognouit dcm̃ Gardini in dñm directũ, eiq; ac successorib' suis quibuscũq; in ppetuũ pmisit soluere canonẽ de q̃ in libello fit mẽtio. Que iura cõpetẽtia dicto Gardini, mõ cõpetũt dicto Joachino actori virtute dicte cessionis, ex illo iure potuit agẽ ex psona sua, put egit iux. not. p Bar. & Pan. de Cast. i. l. q̃ sti pẽdia. C. de pcu. & sic taq̃ succedẽs i locũ dicti Gardini hꝫ suã itẽtionẽ fundatã ex memorato istro recognitionis, sicut ipse Gardini hẽret. Bal. i. l. ad pbationẽ. la. j. C. de pba. & iter partes i istro noiatas † istrm̃ plene pbat, & ẽ pbatio pbata euidẽs & manifesta. l. fi. C. de reb. cre. Bar. i. l. j. i pn. co. in. ff. de ope. no. nun. & ibi p Jas. & lꝫ ex istro locationis nõ pbet † dñiũ, neque possessio, tñ iter partes pbat Fel. post Rot. i. c. iter dilectos. col. v. v. i tex. ad idẽ. et de fi. istru. Et faciũt not. p Bal. Pan. de Ca. i. l. cũ falsa. C. de iur. & fac. ignor. l. gñalr. C. de non nu. pecu. l. optimã. C. de ꝯb. & cõmit. stip. Imo nec p̃t refricare qõnẽ dñij, nec possessionẽ, p. l. si qs cõductionis. C. loca. q̃ disponit hꝫ certũ locũ i emphyteota. Dec. ꝯs. xxviij. vol. j. Et ppea nõ est dubiũ qn dictus curator ꝯ quẽ cõpetũt actiones passiue, & q̃ tenet soluere creditorib' hereditarijs. l. j. & ij. ff. de cura. bo. dad. & ibi Bar. i. l. pe. ff. de bo. aut. iu. poss. debeat ꝯdẽnari p suo dcm̃ actorẽ, iux. p eũ petita, cũ i ijs optime sit fundata eius intẽtio. ¶ Scḋo agit ꝯ dcm̃ Petrũ Lucã taq̃ possessorem, seu detentorẽ dicte vinee petẽdo ipsuz cõdẽnari ad eãde tradẽdũ, dimittẽdũ, & relaxãdũ vacuã & expeditã possessionẽ, petẽs i p̃dictis, & circa p̃dicta, oĩa & singula ius & iustitiã &c. Et omni meliori mõ &c. ꝯ quẽ dictus actor potuit intẽtasse petitoriũ, & possessoriũ recupe. Cũ i eius libello ꝯducat cõcernẽtẽ petitoriũ, & possessoriũ dicti Gardini ei' autoris, & dcm̃ possessoriũ, & petitoriũ p̃nt sil' cumulari. Bar. i. l. nãlr. §. nihil cõe. ff. de acq. pos. col. ix. & ibi late p mod. & illa † actio vr̃ itẽtata, q̃ colligi p̃t ex narratiua libelli. l. gall'. §. qdã recte. vbi Pan. de ca. & Al. ff. de lib. & post. & q̃ magis fauet libellãti. l. si qs itẽtiõe

ambigua.ff.de iudi.modo si dicimus intentatum esse petitorium sunt probata requisita de quibus in.l.in rem.et.l.officiũ.ff.de rei vend.vz dominiũ in agente, et possessoriũ in conuẽto.

¶ Nam primo probatum est dictum Joachinum actorem esse dñm directum dicte vinee ex cõfessione dicti petri Luce, 6 qua † nulla melior probatio.l.generaliter.C.de non numera. pecu.l.qui sniam.C.de pen.l.i.de confess. apparet.n. in processu char.cij.ciij.ciiij.q procur. dicti Petri luce obtulit dicto Joachino actori velle facere debitum sui principalis et ei soluere laudimium pro dicta vinea. Petiitqz eligi debere estimatores, qui eam extimare deberẽt.et ita fuit ordinatum p d.tũc iudicem eligendos esse vt in char.cij. Et tunc dictus Petrus Lucas p sui parte elegit, vt in char.ciij.et eandem electionem ẽt facit dictus eius procurator, vt in char.ciiij.et sic ex ijs dict⁹ Petrus Lucas expresse fatetur dcm̃ Joachinum actorez esse dñm directum, cum non aliter posset soluere oblatum laudimium, nam q vult ꝯñs vult omne necessarium añs ad illud.ff.de acqui.her.l.illud.et.l.ad rem mobilem.et.l.ad legatum.ff.de procura. Bal.in.l.et ex diuerso.§.i.ff.de rei vend. q confessio † plene probat ꝯ ipsuz sic confitentem. Bar. Bal. Pau. de Cast.in.d.l.cũ falsa.C.de iur.et fact. ignorant. vbi concludunt, q lz ex confessione non transferatur dñiuz, tamen ex ea probatur ꝯ confitentem donec probauerit ꝯrium, imo quando fit in iudicio, prout fuit hec hĩ tunc ac si esset condemnatus in rei vend. Bar.in.d.l.cum falsa.in fi. Pau.de Cast.i.l.generaliter.colla.ij.ver.itẽ qñ confessio esset facta in causa rea li.C.de non nu.pecu. Et ex ijs constat esse probatum primuz requisitum. Alterum vero, vz conuentum possidere probatum est ex responsione facta p dcm̃ Petrum Lucam articulis dicti actoris. De qua in processu char.cxxxviij. articulo.xviij. Quapp cum omnia requisita ex parte dicti actoris sint verificata, sequit sine dubio dcm̃ reum esse condemnandũ ad dimittendum, et relaxanduz dictã vineã dicto actori tanq̃ domino ipsius. Insuper si dicimus esse intentatũ possessoriũ restituende qd dõm est, vtpote vtilius iuxta consiliũ iuriscõsul. in.l.is qui destinauit.ff.de rei vendi.et qd remediũ.c.reintegrãda.iij.q.i. per quod magis actori subuenit, pp clausulã de q̃ 8 in libello, † ius et iustitia et c. omni meliori modo et c.l.si qd in 9 tẽtione ambigua.ff.de iud.i quo iudicio sufficit pbari de † antiquiori possessione.fm Pan.in.c.sepe.extra, de rest. spolia. Senẽs.in.l.rem q̃ nobis.ff.de acqr.possess. Modo in casu nostro pbatur dictũ Gardini et ꝯñr dcm̃ actorẽ qui in eius locũ successit fuisse in possessione dicte vinee, ex tribus inuestituris factis p dcm̃ Gardini diuersis emphyteotis, q fuerunt in possessionẽ dicte vinee nomine dicti Gardini vt credit p testes esse probatũ et ex possessione coloni, et instrumento inuestituri. p bat possessio, ita Bar.in.l.si.i.pbationem.c.lz Fel.in.d.c.inter dilectos.col.v.extra, de fide instru. Et q dicti emphyteote possederũt dictã vineã, vt apparet ex rei euidẽtia, q tẽpore inuestiturarum erat fundus inculrus, modo est redactus ad pulchram vineã, nec est dõm, qd alio iure possederint, q̃ iure emphyteotico.l.quedã mulier.ff.de rei vendi.et hec ẽt dicti emphyteote expresse ptestant, vt cõstat in instrumẽtis dictarũ inuestiturarũ, vbi protestant tenere et possidere nomine domini directi, possessio vero dicti Petri Luce vtpote iunior et 10 q̃ incepit post mortẽ dicti Joãnis vltimi emphyteote † psumit clãdestina et violenta.l.clam possidere. in pñ.et in.§.qui od nundinas.ff.de acquir.poss. Et ꝯñr fuit et est restituenda et reintegrãda dicto antiquiori possessori p dcm̃.c.reintegrãde. et p nota.p Pan.in.d.c.sepe. ẽt dictus iunior possessor esset 11 in bona fide.et ibi dz ex h maxime fieri debere pp † clausulam ius et iustitiã et c.q attẽta ẽt, qd esset cõclusuz in petitorio si est deductũ et pbatũ i possessorio, pt ferri snia i possessorio. Ang. in.§.omniũ aũt actionũ. insti. de actio. vbi. lz vnũ tene menti. ¶ Ex iis remanet fundata intẽtio dicti actoris, tam ꝯ dictuz curatorem, q̃ ꝯ dictum Petrum Lucam, et ẽt remanẽt sublata q̃ adducebant p dominos aduocatos partis ꝯrie. de qbus in eorum cedulis in processu char.c.iii.cclx.cclxv.cclxiij.et cclxviij.q non est verum, quod ꝯ dcm̃ Petrum Lucam agatur actione psonali, vt supra dcm̃ est, lz ea est intentata ꝯ dcm̃ curatorez, q̃ proponi debuit, et potuit.l.i.et.ii.ff.de cura. bon. dand.l.pe.de bo. auto.iudi.poss. Sz ꝯ dcm̃ Petrum Lucaz potuit esse intentatum, aut possessorium, aut petitorium, et in vtroqz hz fundatam intentionem suam, super altero qd est melius probatũ, et qd magis expediit libellanti, pt ferri snia p dictã clausulam ius et iustitiam et c.vt p Ang. in.d.§.omnium.

¶ Et ita, put supra, de iure esse rñdeo ego Joãnes de Ripa a sancto Nazario iuris vtriusqz doctor, saluo sp saniori iudicio.

¶ Idem censeo ego Joan. Ripa Iurium interpres, saluo potiore sententia.

¶ De secundis nuptiis.

RESPONSVM I

LIcet lex hac edictali. locum sibi vendicare videatur eo casu quo maritus secundus est grauatus filio secundi matrimonij maternam hereditatem restituere, nam licet maritus incapax sit, filij tamen secundi matrimonij, si legitima filijs prioris matrimonij salua sit, ceterorum omnium sunt, nemine discrepante, capaces. Nam vulgata iuris est regula, quod is qui solidum capere non potest vt sibi habeat, capere potest vt alteri capaci restituat. Uerum enimuero quia dolus, et fraus nemini patrocinari debet, et qd in fraudem legis fit suum non debeat sortiri effectum, ideo receptum est fideicommissum vitrico relictum et filijs secundi matrimonij restituendum post vitrici mortem, vel sub conditione, vel ex die in fraudem legis hac edictali, factum censeri id est fauore vitrici et non filiorum ratione celebratum, ut actus factus inter prohibitos, in fraudem factus iudicatur, nisi pure vitricus grauaretur a lege ne commodum vllum sentiat, nam eo casu cessante ratione legis, cessabit quoqz lex. Frustra igitur queritur, an fideicommissum in eo casu vitrico suum sortiatur effectum, qz cum fideicommissum sit nullum, nihil ex eo sequi potest, licet Bal. ea ductus ratione, q pater plus potest relinquere vni ex filijs, quam alteri senserit, et non quidem recte filios primi matrimonij, si equalitatem a vitrico consequuti fuerint, eoqz potuisse ad fideicommissi restitutionem, cui non assentio, cum fideicommissum sit nullum, et filij secundi matrimonij substituti persone interposite videntur, eoqz casu Bal. ratio admitteretur, si filiorum ratio principalis fuisset intentionis, sed fm ea que proponuntur, vitrici ratio potior habetur. Sed data opinione Bal. dubitari solet, an filie secundi matrimonij, acceptando fideicõmissum ante mortem, cõnditionem, vel diem sibi prejudicauerint, quod Bal. negat, cũ filijs primi matrimonij actio in factum cõpetat ad interesse ꝯ filios secundi matrimonij pp restitutionem fideicommissi passum, allucinatur etiaz in hac parte Bal. nam fraus legis hoc casu manifeste patet, que ipsis filiabus patrocinari nullo iure põt, et maxime attenta nullitate fideicõmissi. ¶ Quoniam vulgata iuris est regula mulierẽ nõ posse plus relinquere secũdo viro q̃ vni ex filijs prioris matrimonij, cui minus reliquerit. Jd qri solet, an vitrico tñ debeat qd relictũ est, etiã legitimã nõ ascẽdat, an eius portio vsqz ad legitimã distinguat, qd et Bal. placuit, absurdũ ẽẽt nãqz fore, si nihil vni ex filijs prioris mr̃imonij relinqueret, nihil ẽt secũdo viro relictũ affirmem⁹. Quare etsi min⁹ legitima vni filio relicta sit, ex testamẽto tñ suppleat, ita ẽt minor portio viro scdo relicta, q̃ filiorz legitima nõ ascẽdat, ad istar legitime ex mẽte Bal. suppleat. Qd et nos salluz dicim⁹, nẽpe q̃ecũq est qd a lege suppleat, nequaq̃ dici posse a matre relictũ. Quare si nihil vni filiorz prioris mr̃imonij relinquat, nihil ẽt marito relictũ cõiter et recte iudicatũ est, idqz ẽt Bal. sibi ꝯrĩ fatet. Et si maxima sit inter doctores altercatio, an detrahẽda prius sit legitima, an residuũ diuidat fz formã legis hac edictal⁹ an vero sit cõincidẽtia q in iudicãdo a cõi nõ est recedẽdũ. Jd hec inter et ex cõi snia rñdeo filios prioris matrimonij eorum legitimam precipuam habere, et reliquum ad formam predicte legis hac edictali equa lance sortiẽdũ fore, et psertim cũ Bar. in hac resideat parte, in quo veritatis substãtia residere solet, et qui iure merito omnium iudicio pater iuris appellatus est.

1 An lex hac edictali. habeat locũ qñ secundus vir est grauat⁹ restituere hereditatem filio secũdi matrimonij et vide in.4.
2 Filij secundi matrimonij sunt capaces totius substantie materne, salua legitima filiorũ primi matrimonij, et vide in.6.
3 An is qui solidum capere non potest, vt sibi habeat, possit capere vt alteri capaci restituat et quomodo procedat.
Quod in fraudem legis in nullum sortitur effectum, et ibi vide quomodo probetur fraus fieri legi hac edictali.
Uerborum vestigia ordinem voluntatis demonstrat.
5 Actus factus inter prohibitos, psumitur in fraudẽ factus.

An fidei

7 An fideicommissum mortuo victrico fauꝫ sortiatur effectum filios secundi matrimonij. quibus ante euentum fideicõmissi restitutio facta fuit.

8 Filij secundi matrimonij substituti per fideicommissum eorũ patri interposite persone censentur rõne victrici, ⁊ ideo huiusmodi fideicommissum nullum est.

9 Pater an plus possit relinquere vni filiorũ quam alteri, ⁊ an mater plus possit filijs secundi matrimonij, quam filijs primi relinquere, ⁊ quomodo procedant.

10 Querela inofficiosi testamenti quomodo differat a beneficio. l. hac edictali.

11 Filie secundi matrimonij accepeantes fideicommissum ante euentũ ⁊ diem fideicõmissi an sibi preiudicauerint ẽm Bal.

Ex actibus posterioribus priores actus cognoscuntur.

Semel fraudulentus, semper presumit̃ fraudulentus in eodeꝫ genere fraudis.

12 Hec iuris regula, qđ victricus nõ sit plus habiturus a muliere, q̃ vnus ex filijs cui minus relictum est, quõ intelligat̃.

13 Quod a lege suppletur nullo iure dici potest a matre relictuꝫ.

14 Communis intellectus ad. l. hac edictali. explicatur.

15 In Bartolo ipsa substantia veritatis residere solet, ⁊ omniuꝫ iudicio merito pater iuris appellatus est, qui omnes doctores equitate ⁊ veritate precellit.

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpretis.

Dubia que preponunt̃ difficillima sunt, ⁊ super eis inter doct. maximus fit cõflictus. Ordinate procedẽdo videndũ est an dispositio. l. hac edictali. in principio habeat locũ in casu † 1 quo cõiunx institutus est grauatus post mortẽ suã restituere hẽditatem filijs scđi matrimonij, prout ꝑponit̃ in themate, ⁊ prima facie videbat̃ dõm qđ non, lꝫ. n. maritus sit incapax eius qđ sibi plus ẽ relictũ q̃ vni ex filijs primi mr̃imonij. d. l. hac edictali. tñ filij † 2 scđi matrimonij sunt capaces totius salua legitima filiorũ primi matrimonij. §. pe. in auc. de nupt. vnde succedere vr̃ dispositio. l. cogi §. hi qui solidũ. ff. ad Treb. vbi decidit̃ q̃ † 3 is qui solidũ capere nõ pt̃ vt sibi habeat, pñ tñ capere vt alteri volenti capere restituat, vt formaliter cõtingit i casu isto. Et per illũ tex. decidit̃ similis qđ de filio nãli cui nõ pt̃ pater existentibus legitimis relinquere nisi alimenta, vel certã partẽ. §. si quis aũt. in auc. quibus modis natu. effi. sui. auc. lꝫ. C. de nã. liber. vt possit nihilominus ei totuꝫ relinquere, vt alteri restituat salua legitima filiorũ legitimorũ. ẽm Ang. ⁊ Imo. in. l. in tpus. ff. de here. insti. l. quos sequit̃ Alex. in. d. §. ij. qui solidũ.

¶ Premissis ⁊ similibus nõ obstãtibus amplector cõriã sententiã, infrascriptis rõnibus, ⁊ auctoritatibus, prima rõ q: d. l. hac edictali. dispo † 4 nit plus relictũ victrico q̃ vni ex filijs primi matrimonij applicari filijs primi mr̃imonij, oĩ circunscriptione ⁊ fraude remota, verũ istud fideicom. de restituendo filijs scđi matrimonij. est factũ in fraude ⁊ ad excludẽdũ prouidentiam legalẽ. iõ fraude remota nihilomin⁹ habebit locũ dispositio legis, vt ibi clare dr̃ ⁊ in. §. optime. in auc. de nupt. vbi dr̃ nullam machinationẽ in hoc eẽ tollerandã, qđ. n. fit in fraudẽ legis. non dꝫ effectũ sortiri, sed pena plecti. l. heres meus. §. qđ i fraudem. ff. de cõdi. ⁊ demõ. l. nõ dubiũ. C. de legi. l. fraus legi. ff. eo. cuꝫ similibus. ⁊ si dicat̃. vnde cõstat de fraude, rñdeo in † 5 dubio presumit̃ factũ in fraudẽ, ex quo actus fuit factus inter prohibitos. l. qui testamentum. ff. de proba. Uel aliter dr̃ cõstare de fraude qñ apparet qđ cõtemplatione victrici quid relinqtur filijs ipsius victrici, tunc. n. perinde est ac si ipsi victrico relinqueret̃. l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ si dicat̃ nõ cõstare qđ cõtemplatiõe victrici patris filiorũ scđi matrimonij factũ fuerit hmõi fideicõmissuꝫ. Rñdeo, qđ apparet ex eo, qđ mr̃ predilexit maritũ patrẽ eorũ illũ faciendo directũ hẽdeꝫ, ⁊ filios post eius mortẽ substituendo. l. pupillus. §. si. ff. de cõdi. ⁊ demon. vestigia. n. verborũ demonstrant ordineꝫ volũtatis ⁊ eius qualitatẽ, ⁊ vtrũ qđ esset alias facturus necne l. pacumeui⁹ androgeus. ff. de her. insti. Et per istã rõnẽ cõsuluit Bal. de ca. cõs. clxx. Uiso casu. co. fi. in. ij. parte. q̃ si cõiux instituat filiã scđi mr̃imonij, ⁊ substituat pr̃eꝫ ipsarũ filiaruꝫ in vsufructu toto tpe vite sue, qđ erit locus. d. l. hac edictali. q: p̃sumant̃ filie secundi mr̃imonij institute ad cõtemplationẽ patris, ⁊ sic in fraudẽ. quanto ergo fortius in casu nr̃o, i quo fuit ipse pr̃ institutus, ⁊ filie substitute. ⁊ p p̃dicta cõsuluit Bal. cõsi. clxi. q̃dã nobilis. in. j. parte. q̃ si vxor instituit ẽm maritũ, ⁊ illud plus q̃ capere non poterit, pure relinquat filijs scđi matrimonij iure legati, q̃ erit locus dispositioni. d. l. hac edictali q: in fraudẽ factã hoc vr̃. quanto magis habebit locuꝫ in casu isto, in quo totũ est relictũ marito, ⁊ filij substituti cõditionaliter. est. n. fideicõmissuꝫ factũ post mortẽ instituti condicionale respectu fideicõmissarij, q: subintelligit̃ tacita cõditio si ipse fideicõmissarius superuixisset. l. vnu. §. sin aũt aliquid sub cõditiõe. C. de caducis tol. ⁊ per ista cõsuluit Bal. cõsi. cccxxvi. ampli⁹ sciendũ est. in tertia parte. quod vulgaris substitutio in personã filiorũ secundi matrimonij, facta marito instituto in casuꝫ si filius heres esse non poterit. est ipso iure nulla, quia censet̃ facta in fraudẽ legis. pro qua decisione adduco optimum tex. in. l. Julianus. ff si quis omis. causa testa.

¶ Et pro decisione hui⁹ dubij allego tex. in. l. Sulpici⁹ Marcello. q̃ alias icipit mulier ff. de do. inter vi. ⁊ vxo. Ubi donatio fcã marito vt post mortẽ bona donata filio restituat nihil vꝫ.

¶ Ad cõtrarium, vꝫ ad tex. in. l. cog. §. ij. qui solidũ. ⁊ ad similes respondet̃ dupliciter, ⁊ ex rõnibus apparebit veritas hui⁹ cõclusionis. Primo rñdetur, quod non procedãt quando nõ capaci totus relinqueretur † 6 in fraudẽ legis. ẽm Bal. in. d. l. hac edictali. in ver. omni circunscriptione cessante, per quem tex. ibi determinat q̃ si pater relinquat spurio vt alteri restituat q̃ verisimiliter ipsi spurio totum dimittat, puta si institueretur spurius. ⁊ grauaretur restituere Regi Francie vide Bal. cõs. cccxxvi. in. iij. vol. Mediola. vbi hoc clarius ponit quẽ sequitur Alex. in. d. §. ij qui solidum. ⁊ Imo. in. d. l. in tẽpus. Secundo respondetur procedere si pure incapax grauet̃ restituere totum capaci. Ita quod nullum commodum sit remansurum etiam ad tempus apud ipsum grauatum. Secus si post mortem vel post diem certum. Uel sub conditione incapax fuerit grauatus. Ita declarat ista iura Imo. in. d. l. i tẽpus. ⁊ hoc expresse dicit iurisconſ. in. d. l. Sulpicius Marcello. alias mulier. Unde cũ victricus in casu isto non fuerit grauatus pure, sed post diem incertum, immo sub conditione respectu filiorum, clare concluditur quod plus relictum ipsi victrico, debet applicari filijs primi matrimonij, iuxta dispositionem. d. l. hac edictali. ⁊ hoc quo ad primum.

¶ Secundo videndum est † 7 an fideicommissuꝫ mortuo victrico debeat sortiri effectum. Ita quod filijs secũdi matrimonij fideicommissarijs ⁊ substitutis patri, quibus fuit facta restitutio ante euentum ⁊ diem fideicommissi, competat cõ filios primi matrimonij exceptio dolo petitis q̃ eis restituuntur.

¶ Pro resolõne, videndũ est, an si filij primi matrimonij fuissent cõsecuti equalitateꝫ a victrico, tenerent̃ restituere adueniẽte casu mortis filijs secundi matrimonij, in quo puncto Bal. i d. l. hac edictali. col. pen. tenuit q̃ sic, q: pater potest plus relinquere vni ex filijs, quaꝫ alteri. §. pe. in auc. de nupt.

¶ Sed ego teneo contrarium, quamplurimis rationibus. Et primo, quia vt supra conclusum fuit, tale fideicommissum est ipso iure nullum, presumpsit enim lex quod in tali casu † 8 filij secundi matrimonij substituti per fideicommissuꝫ, sint persone interposite pro victrico, ⁊ ideo sicut omne relictuꝫ victrico habetur pro non scripto, etiam fideicommissum habet̃ pro non scripto. §. optime. in auc. de nup. ⁊. d. l. hac edictali.

¶ Secundo, q: tale relictuꝫ, incontinenti mortua vxore testatrice in penam iniurie illate filijs primi mr̃imonij, p legẽ applicat̃ eisdem. d. l. hac edictali. Ergo ius sibi semel acq̃situ nõ dꝫ ab eis auferri posse, absque facto suo. l. ius nr̃m. ff. de reg. iur.

¶ Tertio, quia victricus fuit grauatus restituere hereditateꝫ filijs suis, sed istud relictũ q̃ in penã defert̃ filijs primi matrimonij beneficio legis dismembrat̃, ⁊ separat̃ ab hereditate, ẽꝫ Bal. in. d. l. hac edictali. col. iij. ⁊ in cõsi. clxi. in. j. parte, qui ex hoc infert, quod illud applicatur filijs primi matrimonij, etiã quod non sint heredes testatoris, ergo non veniet nec cõprehendi poterit in fideicommisso, arg. l. si Titius. ff. de legatis tertio. Ubi in restitutione fideicommissi solum veniunt q̃ hereditario iure capiuntur.

¶ Quarto si annullat̃ institutio facta de victrico tanquam de inhabili sibi ⁊ alteri capiendum, vt supra probatum est, ergo etiaꝫ vitiabitur fideicommissum, secundum gl. Bar. ⁊ alios communiter in. l. eam quam. C. de fideicommis.

¶ Ad fundamentũ Bal. respondeo faciliter, primo qđ procedat si pater relinquat † 9 vni filio plus q̃ alteri intuitu ⁊ cõtẽpla

tione ipsius filii, qr eius magis diligit, secus si intuitu vitrici, & eius contemplatione, qr est perinde ac si reliquisset ipsi vitrico, vt supra probaui. Unde cũ omnia relicta vitrico reuocentur per dictam legẽ hac edictali, pariter reuocabitur tale fideicommissum, qr censetur peculium profectitium a vitrico receptum. d. §. in arrogato. & qr factum fuit in fraudem, vt. latius deduxi.

¶ Secundo respõdeo, q̃ mater potest vni ex filiis secũdi matrimonij plus relinquere, qñ integram legitimã relinquit filiis primis, alias si ad secundam declinet prolẽ, non derelinquẽdo filiis primi matrimonij integrã legitimam presumitur instigatione & fraude secundi mariti seducta ad relinquẽdum plus filiis ipsius secũdi mariti q̃ primis. Ita probat tex. in. d. §. penul. quem hac de causa fuisse additum dĩt Saly. in. d. l. hac edictali. in principio. col. fin. inferens ex hoc, q̃ si secundus maritus stipuletur q̃ ea premoriente filii sui nascituri lucrarentur dotem erit locus beneficio legis hac edictali, qr licuit matri cõtra officium pietatis etiam per contractum tradere dotem filiis secundi matrimonij, nõ derelicta integra legitima filiis primis.

¶ At in casu nostro nedum non reliquit totam legitimã primis filiis, sed nec decimam legitime cum presupponatur hereditatem valoris viginti quatuor milium florenorum, & mater solum reliquerit florenos ducẽtos & sic vigesimã legitime.

¶ Nec dicas q̃ sufficit relinquere aliquam minimã titulo institutionis, qr lex supplet postea vsq3 ad legitimam integram. l. omnimodo. l. scimus. C. de inoffi. testa. qr verum † quãtum ad tollẽdam querelam inofficiosi testamẽti non aũt quantum ad tollendum beneficium. d. l. hac edictali. ita probat tex. in. d. §. pen. & ratio est, qr lex isto casu noluit supplere, qr presupposuit q̃ mater fuerit seducta & stimulata stimulis & machinationibus secundi mariti ad relinquendũ plus filiis secundis ex eo q̃ non reliqt integram legitimã primis filiis non ingratis, non. n. lex potuit cogitare talem impietatẽ processisse isto casu a visceribus mimis.

¶ Preterea dico q̃ Bal. contrarium consuluit in. d. cõsi. cccxxxvi. vbi expresse & per bonas rationes concludit, q̃ substitutio vulgaris facta secũdo marito de filiis suis, nõ valet tanq̃ fraudulenta, sed in totum applicatur filiis primis beneficio dicte legis hac edictali, quare ergo nõ idem dñr in substitutione fideicommissaria certe a fortiori idem concludendum est per ea que dicit Imo. in. d. l. in tempus. & parcat mihi ingeniũ Bal. qr ut h̃ defecit.

¶ Circa tertium si teneamus opinionem Bal. q̃ post mortem vitrici fideicommissum debeatur filiis secundis. Rñdeo q̃ filie secunde accepiẽdo fideicommissum ante diem, nõ † sibi preiudicarunt, sed filie prime possint agere actione in factum contra filias secundas ad interesse passiuum propter restitutionẽ fideicommissi factam ante diem, vt est casus in. l. ait pretor. §. si cum in diem. & in. l. omnes. §. si. ff. de his que in fraudem credi. non obstat tex. in. d. l. parem. eod. titu. qr respondent glo. & Bar. ibi restitutio fiebat filiis emancipatis. Item non erat ordinata principaliter ad fraudem creditoris, vt in casu nostro.

¶ Sed ego nõ puto opinionem Bal. procedere de iure, vt. s. dixi maxime in casu isto, in quo vitricus non contentus q̃ suis stimulis coegerit matrem ad fraudandum filias primas, & protusionẽ legis, aliã fraudem adhibuit restituẽdo fideicõmissum ante diem. nam ex posterioribus actibus cognoscitur quales fuerint precedẽtes. l. seruum filii. §. si. ff. de leg. i. Et repertus semel fraudulẽtus, presumẽdum est semper q̃ fuerit fraudulẽtus, saltem in eodẽ genere fraudis. rã semel in alius. de reg. iur. cum si.

¶ Circa quartũ, an † vitricus debeat habere tantum quantum fuit relictum vni ex filiabus primi matrimonij computato supplemento legitime que suppletur per legem, an vero tñ quãtum fuit per testatricem relictum, non computato supplemento legitime, vĩ q̃ debeat habere tñ quantum legitima est, qr licet suppleatur a lege, tñ dicitur filius eam consequi ex testamento, iure quodam accrescendi s̃m Bal. in. d. l. hac edictali. vbi tenet istam partem, & q̃ filius consequatur ex testamẽto, firmat Soc. cõsi. xcv. incip. Quamuis. col. x. lib. i. adducens rationem, qr si aliter diceremus, sequeretur q̃ & causa testati, & intestati simul concurrerent contra regulam, ius nostrum. de reg. iur. Cum ergo h̃ petatur ex testamẽto, bene sequitur q̃ dicetur testamẽtum relictum, ergo habebit locum dispositio. l. hac edictali. & idem tenet ibi Bald. in. ii. lectura, qr alias s̃m eum sequeretur, quod si mater nihil filio relinqueret, qđ maritus nihil deberet habere.

¶ Secundo pro ista parte facit tex. in. l. quoniã preterite. C. de secun. nup. in verbo, danda vel relinquenda. qui text. non solum factum & relictum, sed q̃ fieri & relinqui debuerit animaduertit.

¶ Sed his nõ obstantibus, amplector contrariam sententiam, per tex. in. d. l. hac edictali. per quẽ ita ibi firmat Saly. vbi tex. in princ. expresse dĩt, nõ sit matri licitũ vitrico in testamẽto plus relinquere, q̃ vni &c. reliquerit. Uerũ id q̃ † supplẽ p legẽ nõ dĩr relictũ a matre. l. omnimodo. C. de inoffi. testa. q̃ clarius probatur ex his que dicũt gl. & alii ibi, vbi volũt q̃ si fili⁹ petat sibi relictum in testõ, nõ diceret petere supplemẽtum lrime, ignt &c.

¶ Ad cõtraria patet responsio, ad primum dum dicitur quod filius consequitur supplemẽtum actione ex testamento, respõdeo quod si filius est prohibitus petere, vt in casu isto, nõ agitur ex testamento, sed conditione ex lege. s̃m Saly. in. d. l. scimus.

¶ Uel aliter licet petatur ex testõ. Uerum nõ est dicere, q̃ non fuit in testõ relictũ, sed lex pro conseruatione testamenti ita ordinauit.

¶ Preterea licet petatur ex testamẽto tñ vel preter voluntatem vel contra volũtatẽ testatricis petit, qñ prohibuit plus petere tale supplemẽtum petitur, vt concludũt oẽs in. d. l. omnimodo. & i. d. l. scim⁹.

¶ Ex quo infero aliud fundamẽtum pro ista parte, q̃ nõ debeat habere tãtum quantum lex supplet, qr. l. hac edictali. voluit q̃ filius haberet in penam iniurie sibi illate, que minime dicitur illata, etiam in eo quod lex supplet, qr illud filius habet contra voluntatem huius testatoris. Ad. l. quoniam preterite. respondet ibi Saly. q̃ intelligatur habito respectu ad sm maritum, non habito respectu ad filios primi matrimonij.

Ad rationem Bal. q̃ sequeretur q̃ maritus nihil deberet habere, si nihil vni filio esset relictum. Respondeo q̃ istud non erit inconueniens imo preteritione filii, lex statuit q̃ testm̃ sit nullum. l. filio preterito. ff. de iniusto rupto testa. cum simi. Et q̃ tunc vitricus nihil debeat habere, tm gl. Bar. Bal. Sal. & cõmuniter doct. in. d. l. quoniam preterite. Ex his p3 q̃ opinio Bal. nõ est vera. nec iuridica. Et si pur aliquis vellet ei tenere, rñdeo q̃ posset procedere, vbi filii primi matrimonij, prius petiissent supplemẽtum legitime q̃ intẽtassent conditionem. d. l. hac edictali. sic. n. distinguebãt antiqui, prout refert Sal. in. d. l. hac edictali. Cui distinctioni data veritate opinionũ pro concordantia standum ẽ. l. apud antiquos. cũ vulgaribus C. de furtis. cum ĝ in primo casu prius fuerit ltẽtata condõ ex lege, res trãsit sine piculo.

¶ Circa vltimum, vtrum in computatione confundatur legitima primarũ filiarum eo qđ reuocatur, an vero detrahenda sit prius legitima, & postea residuum sit diuidendum. s̃m formam. d. l. hac edictali. multa essent dicenda, quia glo. & doct. sunt inter se varii, tamen qr in consulendo non est a cõmuni recedendũ est enim nimiũ ignarus, qui consulit contra communẽ opi. s̃m Ange. in. l. fin. C. de pena iudi. qui male iudic. deferendum enim est cõmuni opinioni, qr difficillimũ reputatur sententiam maiorum reuoluere. c. ventam. xxxv. q. ix. l. fin. C. de lib. prete. ita inquit Bar. in disputatione incipien. iudex per imperitiam, parua enim sunt contra communem vel contra legem iudicare. secundum Bar. in. l. cũ prolatis. ff. de re iud. Teneo igitur q̃ filie prime debeant prius detrahere suam legitimam, deinde computandum reliquum. secundum formam. d. l. hac edictali. eo quia ista est communis. ita etiam cõmunẽ affirmat Raph. Commen. consi. cix. incip. Domina Joanna. in. ii. dub. & hanc tenet Bar. in quo residere solet ipsa substantia veritatis. secundum Rom. cõsi. cccclxix. incip. Quo ad primum. & Cur. senior consi. lvi. Super eo. & s̃m Panor. in. c. cum nobis. col. pe. de prescrip. Bar. pater iuris omnium iudicio, cunctos doc. equitate & veritate precedit. Refert Curtius plura alia in laudem Bar. consi. eo. col. iii. hanc enim opinionem tenet Bar. & ibi Hug. Odoffr. Bal. & Ang. sequunt in. l. viii. C. de inoff. doc. ista opinio probatur, quia remedium. l. hac edictali. nouiter inductum non tollit remedium petẽdi legitimam. §. optime. in auth. de nupt. Unde cum sint duo remedia ad diuersa tendẽtia & ex diuersis causis poterant simul cõcurrere, & vnum non absorbet aliud. l. quoties. ff. de act. & oblig. & secundũ istã sententiam consuluit Rap. Ful. consil. xcvi. incip. Antonius transiens ad quinta vota. & ibi respondet obiectis que sunt contra istas partes, nõ tamen negauerim quin articulus sit subtilis, sed mihi sat cõmuni adherere. Laus Deo. Joan. d Ripa.

¶ De naturalibus liberis.

RESPONSVM I.

Licet Indubitati iuris sit auum paternum nepotib⁹ naturalibus ex filio legitimo prole legitima sibi superstite nihil penitus eis relinquere posse. Auia tñ paterna huiõi nepotes & herodes

heredes particulares, & universales facere potest, cui non obstat Iustiniani constitutio de auo concepta, que cum sit penalis & odiosa, ac iuris antiqui correctiua, nullo etiam iure ex identitate rationis ad auiam extendenda est. Quare respondi auiam paternam legitime potuisse nepotibus naturalibus legare prole legitima non obstante, quod legatum nullo etiam iure impugnari potest, ex eo quod testatrix non declarauerit qualiter esset exsoluendum, prout se facturam denunciauerat, quia sepe decisum est defectum conditionis, vel demonstrationis de futuro dependentem a voluntate defuncti legatum non viciare, & perinde est ac si conditio, vel demonstratio nulla adiecta foret sed pure legatum esset.

SVMMARIVM

1 Masculinum an concipiat femininum. & vide. nu. 3.
2 An l. fi. C. de naturalibus liberis extendatur ad auiam.
4 Auia paterna an possit heredem vniuersalem instituere filiam spuriam conceptam ex coitu non accusabili etiam extante prole legitima.
5 Coitus cum ancillis, & pedisequis solutis non est accusabilis, nec punibilis.
6 Nati ex coitu quamuis damnato, modo non sit punibilis de iure ciuili, matri & auie succedunt.
7 Nepotes spurij ex filio legitimo & naturali premortuo nō possunt ab intestato succedere auie paterne stāte prole legitima. secus ex testamento.
8 Diuersa ratio reformat legem.
9 Lex correctiua iuris antiqui restringenda est vt minus corrigat quam sit possibile, nec licita est extēsio etiam ex identitate rationis.
10 Defectus conditionis, vel demonstrationis de futuro dependentes a voluntate testatoris non vitiat legatum.

Respon. interpreta.

IVstinianus noluit auū paternū qd̄ qui posse nepotib⁹ nālibus ex filio legitimo relinquere, superstite sibi legitima prole. An idē dōm in auia paterna, vt nec ipsa possit nepotibus nālibus, & minus spurijs aliqd relinquere.

Qui veritas est, me dirigat in viam veritatis.

Proposita dubitatio mihi vr̄ admodū ardua & difficilis. Et prima ɔsideratione quilibet diceret nihil videri posse proponi q̄re nō idē sit rñdendū in auia, lʒ. n. lex Iustiniani, q̄ est lex fi. C. de nālibus liberis. loquat in auo. vt ostendūt illa verba nepotē lʒ auus, q̄r m̄ masculinū ɔcipit femininum etiam in odiosis, si odiū sit rōnabile. l. si quis id qd̄. ff. de iurisdictio. omniū iudicū. l. tres fratres. ff. de pactis. & nota. in c. generali. de electionibus. lib. vj. & in clemen. j. de sepul. ideo vr̄ extendenda ad auiam, & ita extendendā eā dicit Franc. Are. in l. Gallus. §. q̄ si is. ff. de lib. & posth. Qua ratione est qd̄ in prole legitima ɔseruet successio. & ideʒ visus est velle Franci. Accursius in additio. quaʒ facit ad dictā legeʒ in verbo aperuimus. Contrariū qd̄ non procedat in auia, & sic qd̄ auia possit heredē particularē & vniuersalē facere nepotē spuriū ex filio legitimo decidit Pau. de ca. in d. §. qd̄ si is. col. fi. Et illa lex finalis, est odiosa, & penalis, q̄r priuat auum potestate relinquendi bona sua nepotibus, ergo masculinū non dʒ ɔcipere femininum. l. quicunque. C. de seruis fugitiuis, pro quo facit qd̄ dicit Bal. in l. quicunque. vbi vult, qd̄ statutū excludens auū paternum successione nepotis extante patruo, nō censet excludere auiā maternā, q̄r statutum est odiosuʒ, & non rōnabile, idē ergo dōm in casu nostro, q̄r dispositio dicte legis finalis, est odiosa odio irrationabili, cum puniat auū pro delicto sui filij, & nepotem pro delicto sui patris, sm̄ gl. ibi in verbo extēdimus; vbi dr̄ vnus punit pro delicto alterius; masculinū nō ɔcepit femininū l. quisquis C. ad legē Iuliam maiestatis. & docet Bar. in l. j. ff. de verb. signi. & Are. ɔs. xxxx. in facto. vbi respōdet, quod ɔstitutio puniens rebelles & socios, non censetur punire feminas filias, quia est penalis & odiosa odio irrationabili. Priuare autem auum facultate dispensandi de rebus suis. & nepotē iure succedendi pena est. l. deportatorum C. de penis. l. ij C. d̄ bonis proscrip. capi. qu. in. prin. de vsuris. lib. vj. c. j. de scis ma. eo. lib. cum similibus, ergo &c. Secundo, qd̄ dicta lex finalis, non habeat locū in auia probat ratione iudicio meo inconuincibili, & cui ɔcedit q̄ est plus, vtique ɔcessum intelligit qd̄ minus est. regul. non dʒ. de regulis iuris. l. Marcellus. ff. de donationibus causa mortis. c. cum in cunctis. de electio. in principio. & c. per venerabilem. qui filij sint legiti. auie † aūt cōcedit qd̄ possit heredem vniuersalem instituere filiam propriam spuriam, si sit ɔcepta ex coitu nō accusabili etiā extante prole legitima, nisi esset illustris. l. si qua illustris. C. ad orfici. & gl. & omnes notant. & firmat Spec. tit. de successioni. ab intesta. §. sed nunquid spurij, ergo dʒ sibi multomagis ɔcedi, qd̄ possit instituere heredem particularē nepotē spuriū ex filio legitimo & ancilla soluta ɔceptū, in cuius nepotis ɔceptione nullā ɔtrit maculā, nec est qd̄ ipsi auie possit imputari, sicut in ɔceptione filij spurij. Si. n. ij spurij possent succedere huic testatrici ex testamento si essent eius filij nō obstante macula ɔtra ex ɔceptione propria multo magis dʒ ei posse succedere, cū sint nepotes ɔcepti absq; macula ipsi⁹ testatricis, qd̄ aūt ij spurij nō dicant nati ex coitu accusabili. pbat, q̄ nati ex ancilla soluta. † Coit⁹ aūt cum ancillis & Fanticellis solutis non est accusabilis, nec punibilis sm̄ leges. Ang. in l. si vxor. per illū tex. ff. de adulter. Mattheus de Vbaldis in tractatu de successionibus ab intesta. col. fi. Ant. de but. in c. tanta. ad fin. qui filij sint legitimi. Cardinalis in c. cum deberet. de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium. & comprobat per plura Soci. in d. l. Gallus. §. q̄ si is. & latius in ɔsi. cxlviij. Memini. libr. j. cui se subscripsit Bartholomeus d̄ Bartholi. vt ibi lati⁹ habet. Nec obstat. qd̄ talis coitus sit penalis de iure canonico. quia verum quantum ad forum spirituale. Sed quantum ad hoc, quod filius prohibeatur succedere matri & auie, oportet q̄ sit natus ex coitu punibili sʒ leges. patet, q̄ ɔcubinatus est prohibitus de iure canonico, & punibilis in foro spirituali. & tamen nati ex ɔcubinatu succedunt matri & auie. d. l. si qua illustris, ergo requirit quod coitus sit punibilis secūdum iura ciuilia. alioquin nati † ex coitu quamuis damnato modo non punibilis sm̄ ius ciuile succedunt matri & auie. & ita tʒ Mattheus de Vbaldis in d. tractatu. col. viij. Ant. in c. lator. q. fil. sint legit. Pau. in d. c. tanta. & sequuntur alij cōiter, vt attestatur Soc. in d. §. quod si is. & in d. ɔsi. cxlviij. Ex quibus mihi videtur quod valeat legatum factum per auiā istis nepotibus spurijs & ancilla soluta, & ex filio legitimo & nāli conceptis.

Non obstat autoritas Francisci Accursij, & Are. tenentium opinionem ɔtriam, quia accursius in d. l. fin. in verbo aperuimus. loquitur in successione ab intestato. & ratio diuersitatis assignatur per Pau. d̄ ca. in d. §. quod si is, q̄ nepotes spurij ex filio legitimo & naturali premortuo non possunt ab intestato succedere auie paterne extante prole legitima, nisi ex psona patris sui. Sed ipsi spurij † stante prole legitima non possunt succedere patri. d. l. fi. & auc. lʒ. C. eo. tit. ergo nec auie ex psona ipsius patris, que ratio cessat in successione ex testamento, q̄ ipsi spurij succedunt ex persona propria, & ex voluntate auie, non ex persona patris & eius medio. Item rñdet, qd̄ opinio Accursij, & Areti. procedunt in nepotibus spurijs ɔceptis ex coitu damnato, & punibili de iure ciuili. puta ex adulterio, vel incestu. vel alias ex tali coitu ex quo non possent succedere matri, vel auie, secus in nepotibus conceptis ex coitu non accusabili, nec punibili. q̄ ij pñt succedere matri, etiam stante prole legitima, ergo multo magis auie, que rō cessat in auo paterno qui stante prole legitima nō potuisset quicquā relinquere istis spurijs si essent filij sui etiam ex concubina. d. l. fi. & d. auc. licet & ex hoc tollitur fundamentum Aretini. quod sit facienda extensio de auo ad auiam ex identitatis ratione. l. filium habeo. ff. ad Macedonianum, quia non est par ratio, immo longe † diuisa, ergo etiam erit diuersum ius. l. interpositas. C. de trāsactio. confirmantur premissa. quia dispositio. d. legis finalis, est correctiua iuris antiqui, vt probatur i. d. l. fi. in verbo extēdimus, quod est noui iuris promulgatiuum. c. fi. & ibi nota. nec. de. vel inona. Et etiam probatur ratione, quia ratio iuris antiqui vt vitium paternum refrenet cessabat in auo, qui non est in vitio, & qui pro filio puniri non debebat. l. j. & per totum C. ne fi. pro patre. Cum igitur sit † correctoria, ergo restringēda, vt minus corrigat quam sit possibile. l. ij. C. de nota l. j. C. de inofficios. doti. nam in correctorijs non est licita extensio, etiam ex rationis identitate. auc. quas actiones. C. de sacrosanctis ecclesijs. & no. in l. si vero. §. de viro. ff. soluto matrimo. sequor itaque opinionem Pauli de ca. hoc casu; quod isti li-

bere possint succedere auie paterne ac si esset eorum mater. & ita firmat Odofred. Albe. & Cyn. & Ang. in d. l. si. Alex. consil. cxxxix. Eleganter fuit consultum. libr. j. & videtur communis & vera sententia, a qua in iudicando temerarium foret discedere l. si. C. de pena iudi. qui male iudi. & traditur per Bar. in l. cum prolatis. ff. de re iudica. Ex quibus apparet legatum factum nepotibus spuriis non vitiari defectu potestatis, non etiam vitiatur ex eo quod testatrix non declarauit qualiter esset exsoluendum legatum, prout enunciauerat se facturam, vt sonant 10 illa verba iuxta declarationem quam faciet, quia defectus † conditionis vel demonstrationis de futuro dependentis a voluntate testatoris, non vitiat legatum, sed perinde est ac si adiecta non foret aliqua conditio, vel demonstratio, & sic legatum remanet purum. l. cum pater. §. fin. vbi casus. ff. de legatis secundo. & lege si quis ita scripserit. ff. de heredi. institu. l. institutio. ff. de conditio. institutionum. lege penultima. vbi late per scriben. C. de institutionibus & substitutionib. & quia dubitatio ista decisa reperitur per dicta iura, fatuum esset super ea amplius dubitare. l. ancille. C. de furt.

Laus Deo.

¶ Ita iuris esse censeo ego Joannes Franciscus de Ripa, Papiensis iureconsultus, & in fidem me subscripsi saluo semper saniori iudicio.

¶ Commu. de lega.

RESPONSVM I.

Licet ingens sit inter doctores altercatio an auct. res que. C. com. de leg. vendicet sibi locum in dote constituta & soluta post grauamen iniunctum, & post mortem testatoris.
¶ Verum quia dos dupliciter considerari potest, ideo respondi dictam auct. in dote confessata locum sibi non vendicare, quia huiusmodi confessio in fraudem facta presumitur, sed si dos vere tradita fuerit, tunc etiam distinguendum puto, nam si mulier fideicommissum ignorauerit dotis, fauore mulieri subueniendum esse respondi, si vero sciuerit, quedam collusio inter coniuges contracta censetur.

1 An authentica, res que. C. commu. de lega. vendicet sibi locum in dote constituta, & soluta post grauamen iniunctum, & post mortem testatoris.

Qui veritas est, me in viam dirigat veritatis.

Respon. interpreta.

Pulchra & subtilis proposita est dubitatio. An authent. † res que. C. communia de legat. procedat in dote constituta & soluta post grauamen iniunctum & mortem testatoris. Joannes de Anania consil. lxj. Visis & consideratis videtur quod sic, & sequitur ibi Bologni. in addit. & idem respondet Paulus de cast. consil. xv. Circa ea que superius. in prima parte: & hanc sententiam amplexus est Joannes Cromis in l. filius familias. §. diui. in pen. char. ff. de legatis primo, per textum in authen. de restit. & ea que parit in vndecimo mens. vbi textus dicit non esse iustum mulierem ignorantem bona mariti subiacere restitutioni decipi, & dote sua defraudari.
¶ Contrariam opinionem tenet Ang. in d. auct. de restitu. & ea que paris. & Jas. in d. auc. res, que, quia maritus grauatus facillime poterit eludere grauamen, si diceremus eum posse obligare bona restitutioni subiecta pro dote restituenda.
¶ Ego in hoc puncto considerandum puto plura. Primo, an dos constituta post grauamen fuerit confessata, an realiter tradita, primo casu procedat opinio Angeli & Jas. quia talis confessio presumitur facta in fraudem fideicommissi. & ita determinat Baldus no. in tractatu de dote. in sexta parte. priuilegio xiij. & vltra adducta per eum probatur, quia pro augmento dotis & donationis propter nuptias non potest diminui fideicommissum, quia augmentum presumitur factum ad circumueniendum. §. sancimus. in authentic. de restitutio. & ea que parit. & ibi glossa & Angelus idem dicunt in dote confessata, quod in augmento.
¶ Secundo caso, aut vxor tempore dotis tradite ignorabat fideicommissum, & tunc succurrendum puto mulieri, ne ignorantia illi iacturam afferat, & ita loquitur tex. in d. auc. de restitu. §. primo, & hoc fauore dotis. l. j. ff. soluto matrimo. Nam alias imputaretur contrahenti cum alio si non explorauit eius conditionem. lege qui cum alio. ff. de reg. iur. aut sciebat, & casus iste est apud me valde dubitabilis. Nam data scientia non potest vxor dici decepta. l. j. §. vsqueadeo. ff. de iniuriis. Et data scientia, videtur inter maritum & vxorem facta quedam collusio in fraudem fideicommissi. In contrarium facit, quia conceditur marito pro donatione propter nuptias diminuere fideicommissum, si legitima non sufficiat. dicta authent. res que. que donatio est pro dote concedenda, ergo etiam poterit diminuere pro dote restituenda, sed quia non credo quod Joannes Grunaldus fideicommissarius possit probare scientiam, ad hunc aliter non decidam.

¶ Ita vt supra conclusum est iuris esse respondeo ego Franciscus de sancto Nazario, alias de Ripa, J. V. D. & in fidem subscripsi saluo iudicio saniori.

¶ De prescrip. xxx. vel. xl. anno.

RESPONSVM L.

Suffredus de albotosso bis Magrade ex capite minoris etatis restituendus nullo iure videtur aduersus prescriptionem supplementi legitime dicte Magrade debite, eo quia dicta prescriptio contra Magradam maiorem inchoatam fuit minusque eum ex capite ignorantie restitui potest, quia ignorare supplementum legitime deberi, est iuris ignorantia, que non admittitur, quare legitime ex aduerso prescriptum videtur.
¶ Verum cum prescriptio ipsa ob eadem Magrada tam ex oppositione eiusdem in proclamationibus facta, quam etiam ex opposita assertione iuris sibi competentis in bonis paternis interrupta fuerit, ideo prescribentibus non patrocinatur. Nam post multas disceptationes tandem receptum est, quod actionem personalem nullo vnquam tempore cum mala fide prescribi posse, quare cum ipso iure supplementum legitime debeant Stephani heredes non tantum ad supplementum legitime debite tenentur, sed ad fructus ex eo perceptos teneri summo iure sancitum est.

SVMMARIVM

1 Prescriptio inchoata contra maiorem currit etiam minoribus heredibus sine spe restitutionis in integrum.
2 Aduersus prescriptionem datur restitutio ex capite probabilis ignorantie.
3 Ex prescriptione. xxx. vel. xl. annorum tollitur omnis actio personalis, nam currit huiusmodi prescriptio non petentis negligentia, & ideo odiosa vocatur.
4 Prescriptio interrupta prescribentibus non prodest.
5 Exceptio seu petitio generalis sufficit ad interrumpendam prescriptionem. xxx. annorum.
6 Actio personalis cum mala fide nullo vnquam tempore prescribitur.
7 Vbi possidentis titulus ipso iure tollitur, possidens ad rem restituendam cum fructibus tenetur.

Respon. interpretatio.

Dubitabilis prima facie mihi visa fuit prima facie consultatio domini mei domini Leonardi, quia prescriptio inchoata erat contra Magradam maiorem, & finita cum heredibus maioribus, quo casu currit prescriptio sine † spe restitutionis in integrum ex capite minoris etatis. l. etiam. in ij. cum ibi plene traditis per Bar. & alios in l. Emilius. ff. de mino. & sic ex capite minoris etatis Suffredus de Albotosso non videtur restituendus ad uersus

verius pscriptionē. Non ēt ex capite ignorantie, qr aduertendū q l3 Bar. in.l.1.§.si qs aūt.ff.de itine.actuqz priua.r i.d.i. Emilius. r in.l.cū filiussa.§.in hac.ff.de verb.obl. Ale. ɔsi.ii. oipotentis innocato suffragio.li.v. Fely.in.c.vigilanti. de pscr. r alibi in mille locis dñt aduersus † pscriptionē dari restōnes ex capite ignorantie, tñ intelligunt ex capite ignorātie probabilis, secus ex capite ignorantie nō probabilis, i. talis ignorantie q non tollat negligentiaz sm Bal. in.l.fi.C.de pscr. longi tpis. Jmo.in.c.fi.de pscr. declarat Bal. in trac. prescriptionū.q.xxix.iiii.partis. Sz in proposito hēdes do. Magrade nō pñt dicere se ignorasse vtrū Magrada deberet supplemētū legitime, qr hoc est iuris, cuius ignorantia non est tolerabilis.l.iuris ignorantia.C.q admit. Non ēt pñt ignorasse, an Magrade fuerit satisfactū. qi faciliter poterant explorare r acqrere ab heredibus.d. Stephani an satisfecissent, ergo hec ignorantia nō est talis q hēat excludere negligentiam, merito nō erit sufficiens ad obtinendū restōnem, vt ɔsuluit Cur. ɔs. lviii. sup pmissa.col.iii.versi.tertio solido, r principali fundamento. ¶ Premissis r similibus minime attentis, ɔcurro in sniam pdicti do. ɔsultoris. r pro clariori resolutione hūda pmitto, q prescriptio.xxx.vel.xl.ann.qua mediante pscribitur ɔdō ex.l.oimodo.C.de inoffi.test. r ois † actio psonalis est odiosa, qr currit ex sola negligentia nō petētis, sm gl. approbatā in.l.fi.C.de edic.diui Adria.toll.cū solitis ɔcor. Scdo premitto, q cōis opi.est q ɔdō ex.d.l.omnimodo siue alia actio competens ad supplementum legitime non pscribit nisi spatio.xxx.ann.vt tenent cōiter scribentes in.l.si qs filiuz.C.de inoffi.testa. r Alex. ɔsi.cxxviii.p totum.lib.i. r Cor. ɔsi. cclxiiii. in.i.parte. Jstis sic pmissis dico non esse perfectam neqz causatam pscriptionē.xxx.ann.in casu occurrente, qr de anno millesimo.cccc.xcv.d. Magrada † interrūpit prescriptionez hmōi se opponendo proclamationibus, asserendoqz se in bonis r hereditate quondam patris sui ius r interesse habere, quo fit vt interrupta, r ppetuata fuerit inchoata presc.c.illud.vbi canoniste.de pscr. Bart. r alij in.l.fi.ff.de eo p quē fac.erit. Nec obstat si dicat q illa oppositio fuit gñalis, r incerta, qr q̄tuz ad interruptionē † pscriptionis.xxx.ann.sufficit exceptio r petitio gñalis.l.fi.vbi Bar.C.de anna.exce. r rō est, qr pscriptio xxx.ann.currit (vt dixi) sola negligentia nō petētis, q negligentia tollit ex petitione gñali, quo ad oia q sub gñe illo cōprehēdi pñt. Nec obstat si dicat fuisse assignatuz terminū do. Magrade ad deducendū libellū in spē, q postea non fuit oblatus qr sufficit illa petitio gñalis sm Bar.in.d.l.fi. vnde cum effectus interruptionis fuerit semel causatus ex ipsa gñali petitione, nihil obstat postea si nō porrigat libellus spālis sm Bal. in terminis in addi.Spec.tit.de pscr.in versi.itē pscriptionez quē seqt Jas.in.l.fi.col.ii.ff.de eo, per quem factum erit. Et tāto magis ista ɔclusio procedit in casu nro, qr sm canonistas, ēt actio † psonalis non prescribit vllo vnq̄ tpe cum mala fide sm do. Ant. Jmo. r Feli.in.c.fi.de prescri. r l3 in isto puncto varie sint doctorum opin. tñ in casu isto in quo non pōt ɔuinci Magrada de omnimoda negligentia, r in quo constat de mala fide Stephani r heredum q sciebant de iure supplementū legitime deberi, teneo intrepide pscriptionē nō fuisse cātaz. ¶ Circa fructus videntur hēdes dicti Stephani ad fructus non teneri, qr supplementū nō debet nisi petenti.l.scimus.C. de inoffic.testa. r qr heredes possunt pretendere se bona fide possedisse.l.r ex diuerso.ff.de rei vendi. cum concor.

¶ Contrarium credo verius, qr supplementum legitime debet ipso iure.d.l.scimus. r vbi ipso iure † titulus possidentis tollitur possidens ad rem restituendaz vna cum fructibus tenetur sm gl.in auc.de incest.nupt. in versi.imminere.col.ii. r in specie in casu nostro ita consuluit Card. Flor. ɔsi.lxxx. inci. presupposito statuto. sequuntur nouissimi repetentes i.l.Centurio.in vlt.char.ff.de vulg. r pupil.

¶ De serui.vrba.predio.

RESPONSVM I.

Eruitus coquendi ad furnum, r eūdi ad molendinum, nullo iure constituta, vel prescripta presumitur, nisi probetur, cum sint mere facultatis, in quibus huiusmodi regula recepta est. Seruitus eundi ad furnum, vel molendinum, etiam per mille annos pscribi non potest, nisi prohibitus alio accedere prohibitioni aqeuerit, sed sm ea que proponuntur, prohibitio nulla probatur quare dubium non est homines de Turio facultatis, r nō seruitutis iure ad furnum Episcopi Cistercien. accessisse coquendi causa, r in posterum accedere licere.

SVMMARIVM

1. An facultas coquendi ad furnum, vel molendi ad molendinū prescribi possit.
2. Seruitus negatiua coquendi ad furnum, tunc incipit vigere, cum prohibiti prohibitioni aquieuerunt.
3. Que sunt facultatis possunt prescribi spacio tanti temporis, cuius initij memoria non habetur.
4. Sine titulo seruitus non constituitur, nec sine possessione prescriptio, vel quasi procedit.
5. Transactio non porrigitur ad non cogitata.
6. Ad tollendam consequentiam sufficit dare instantiam.

Respon.interpreta.

Rima facie premissa consultatio visa mihi fuit dubitabilis, qr illa cōclusio Cepo.in tit.de seru.vrba.predi.sub rubr.de furno comprobata per do. ɔsulentes, r quaz etiam sequitur Jac. de sancto Georgio in tractatu suo, versi. r cum molendinus. in fi. r Bal. in tract. de presc.in.iiij.parte.v.partis principalis.q. r Guido Pa. q.cccxviij. procedit † nisi prescripta vel constituta aliquo iure seruitus negatiua, vel obligatio personalis fuerit, vt notatur in.l.qui luminibus.ff.de serui.vrba.predio. r in.l.i.C.de seru. r aqua. r istud concedunt etiam predicti domi.consulentes. i casu isto videtur non solum prescripta seruitus, sed etiam per allegatam transactionem constitutam viam, ista seruitus negatiua, q non pñt homines de Turio ire ad coquendū panes ad alium furnum, incipit † currere quamprimum prohibiti prohibitioni aquieuerunt.l.si quis diuturno.ff.si serui. vend. l.hec autem.ff.de serui.vrba.predio. r istud etiā admittit Cepol. in loco preallegato r in terminis de furno firmat Paul. de cast.in.l.de quibus.ff.de legi. Sed predicti homines vidētur prohibitioni aquieuisse, quod sic ostenditur, super huiusmodi iuribus furni vertebatur ɔtrouersia, vt colligitur ex instrumento transactionis, que dicitur transitus a lite.l.i.ff.de transactio. in transactione aquieuerunt prohibitioni, qr recognouerunt se consueuisse soluere quadragesimam r fornilia, siue ligna necessaria ad coquendum, ergo cum ab illo tēpore sint decursi circa centum anni, r vltra, sine dubio fuit completa prescriptio, nam tanto tempore prescribitur etiaz seruitus discontinua etiam si debeatur a persona persone, vt notatur i lege fin.C.de prescrip.longi temporis. in.l.tertia.§.ductus aq. ff.de aqua quot. r esti. r.l.i.§.denique.ff.de aqua pluuia arc. Nec obstat si dicatur, vt dicunt predicti domini consulentes, quod licet predicti homines in transactione recognoscant se teneri ad soluendum quadragesimā, non tamen propter hoc infertur quod fateantur se teneri ad coquenduz, cum ista sint separata, qr sciendum est quod homines de Turio confitendo se consueuisse soluere quadragesimam pro decoctione panis eorum, videntur etiam confiteri se ɔsueuisse ire ad coquenduz ad furnum predicti domini Episcopi, qr hoc est necessarium preambulum ad coquendum.l.binas.la prima.§.non autem ff.de serui.vrbano.predio.

¶ Ex tali autem confessione probatur seruitus.l.publia.ff de posi. quod probetur, ostenditur sic, in ijs que sunt mere facultatis non cadit consuetudo sm Panor.in.c.inter ceteras.de rescript. Cum ergo fateantur homines consuetudinem eundi ad dictum furnum, necessario fatentur se iuisse iure seruitutis, r non iure facultatis.

¶ Secundo dubium mihi faciebat etiam qr que sunt facultatis † possunt prescribi spacio tāti temporis cuius initij memoria non habetur, vt l3 Jo. And. in.c.peruenit.de censi. Bar. in.l.cum de in rez verso.ff.de vsur. Ang.in.l.si certis annis C. de pac. Feli.in.c.cum.m. Ferrarien.de constit. Jas.in.l. quominus.col.vj.de flu. r in casu presenti homines de Turio ante transactionem erant consueti ire, r post transactionem etiā

decursi sunt anni centum ⁊ quinque ⁊ sic lapsum est tantū tē poris cuius hominum memoria non habetur ergo ⁊c.

¶ Uerum his non attentis ꝯcurro in sententiam predictorū dominorū ꝯsulentiū qui ⁊ iuridice ⁊ subtiliter ꝯsultationem hanc expedinerūt, ⁊ pro fundamento premitto qḋ sine † titulo non ꝯstituit̄ seruitus. §. fi. instit. de serui. ⁊ sine possessione vel quasi, nō prescribit̄ regu. sine possessione. de regulis iur. in. vi. l. vsucap. ff. de vsucap. in casu isto non ꝯstat de titulo, nec de q̄si possessione, ergo. d. episcopus non pōt vllo iure pretendere si bi seruitutē deberi. Qḋ autem non ꝯstet de titulo eo ipso pro bat̄, qḋ titulus nō iustificat̄. l. doce ancillā. C. de rei vē. Qḋ nō ꝯstet de vlla quasi possessione probat̄ sic, in quasi possessione huius iuris negatiui, qḋ homines de Lurio nō possint ire ad coquendū ad alium furnū, nunq̄ potuit esse reuerendus do. Episcopus Cistercien. nisi aliq̄n prohibuisset, ⁊ ꝓhibitio ni homines de Lurio aquieuissent, vt. s̄. dictū fuit, ⁊ plenius istud deducunt domini ꝯsulentes Host Pan. ⁊ alios in. c. si gnificante. de appell. In casu vero premisso, nec apparet qḋ di ctus Episcopus modernus, vel sui antecessores vnq̄ ꝓhibue runt. ⁊ minus apparet qḋ predicta cōitas Lurij acquieuerit, er go bene ꝯclusū fuit qḋ predicti homines si retro actis tēpo ribus decoxerunt eorū panes ad dictū furnū, qḋ id fecerūt iu re facultatis ⁊ nō seruitutis, ⁊ ista ꝯclusio clarior remanebit si supra in ꝯ̄rīū allegata de medio tollant̄. Non obstat igit̄ duz supra primo loco dicebat̄, qḋ per transactionē apparet qḋ di cti homines prohibitioni aquieuerunt, q: istud expresse nega tur, ⁊ pro rn̄sione sciendū est, qḋ nos non debemus dicere qḋ instrumentum nō exprimit. ſm Bal. in. l. ad probationē. C. d probatio. ⁊ dū dr̄ qḋ per transactionē super iuribus. d. furni fuit recessū a lite, ḡ ꝯgeuerunt homines prohibitiōi, rn̄deo verū esse super eo de quo fuit transactū, non ō alijs de quibus nihil dr̄ in † transactione. l. si de certa. C. de trāsac. ⁊ ibi no. Sꝫ in transactione solū recognoscunt se ꝯsueuisse soluere quadra gesimā ⁊ ligna nō aūt qḋ teneant̄ ire ad coquēdū ergo ex hoc datur intelligi, qḋ solū erat ꝯtrouersia super solutione, q: forte predicti homines detractabāt seu recusabant velle quadrage simā soluere, qū ibant ad coquendū ad. d. furnū. ⁊ ꝯ̄rīū preten debat dictus episcopus ⁊ super hoc fuit transactū. Ad ſm rn̄ deo, qḋ ista ꝯsequentia, ꝯfiteor ꝯsuetū soluere pro ꝯcoctiōe pa nis quadragesimā, ꝯfiteor me ꝯsuetū ire ad coquendū in sensu explicito est vera, sed in sensu implicito nō est parissima, q: nō sequit̄, fateor me teneri ad quadragesimā pro ꝯcoctione, ergo fateor me obligatū venire ad coquendū, ostendit̄ fallatia p̄ in stantiā, nā ad tollendā ꝯsequentiam † sufficit dare instantiaꝫ. §. panonū. instit. de rerū diuisione. gl. in. c. sicut vrgeri. j. q. j. ⁊ in. l. si creditores. ff. de priui. credito. Datur aūt instātia ma nifesta, nam transeuntes per pontem Rodani ꝯsueuerunt sol uere certam summam vel pro transitu, vel pro qualibet salma mercium, ⁊ istud fatentur qui hactenus transiuerunt, non tñ sequitur quod fateantur se obligatos venire ad transeundum per dictum pontem, imo salua sibi est libertas eundi alio quo velint. Ita ergo in p̄ñti casu salua erit libertas dictis de Lu rio eundi ad coquendum quo velint pro libito voluntatis. Ad vltimum respondetur quod procedit data possessione tā ti temporis cuius initij memoria non reperitur. Sed in casu nostro negatur quod vnquam reuerendus dom. Episcopus fuerit in quasi possessione, q: talis possessio incipit a tempore quo prohibitus aquieuit prohibitioni de qua prohibitione ⁊ aquiescentia nō apparet, ⁊ ideo Cepo. ⁊ oēs in casu nostro concludunt quod etiam per mille annos non posset prescribi seruitus eundi ad furnum, vel molendinum nisi prohibitus se mel prohibitioni aquiescat, ita respondet etiaꝫ Alb. in. l. ij. §. de aque. ff. de aqua plu. arc. Laus Deo.

¶ De prescrip. actio. perso. ad dotem.

RESPONSVM I.

LIcet ex sententia Host. Bar. ⁊ adherē tium, actiones personales cū ma la fide prescribi possint, cum id creditoris ne gligentia contingat, tñ cōis opinio eisdem re fragatur, que ⁊ verior videtur, tum q: iura ca nonica in [illegible] huiusmodi prescriptionem negant de equi tate, [illegible] generaliter negatiue loquuntur, non habito discri mine prescriptionis, ⁊ quorum ratio generalis est, que sine in iuria restringi non potest, ⁊ presertim in proposita questione in qua dom. Petrus Gaufredi qui prescriptione vti᷑ certo die in obligatione expresso soluere promisit ⁊ iurauit. quare cum sit in mora nemine discrepante actiones dotis proposit̄ nullo iure prescripsisse potuit, ne commodum ex culpa conse quatur. Nullo pariter iure Antonius filius ⁊ heres. d. Petri prescriptione huiusmodi vti potest, etiam si ex persona sua ꝑ scripsisse assereret. nam malafides defuncti post plures do ctorum sententias heredi non prodest.

1 L. oēs. ⁊. l. cum notissimi. C. de prescr. xxx. vel. xl. anno. ex cōi sententia legistarum, canonistarum, ac theologorum de iu re canonico corriguntur.
2 Lex generaliter loquens generaliter debet intelligi.
3 Ubi est eadem ratio idem ius statui debet.
4 Ratio in. l. expressa etiam in correctorijs extēdit̄ ad casus sub ea comprehensos.
5 Actiones personales de iure prescribi an possint, ⁊ ibi vide quomodo procedat.
6 Malafides defuncti non nocet heredi inchoanti ꝑscriptio nem ex persona sua, ſm Dy. ⁊ sequa. ⁊ videnu. 7. ⁊. 8.
9 Heres tenetur exonerare animam defuncti, q: non remittit̄ peccatum, nisi restituatur ablatum.

Respon. interpretatio.

DUbia super quibus peritissimi hinc in de aduocati allegarunt subtilia sunt, ⁊ disputabilia, ⁊ quam partē vellē ma ximis authoritatib᷒, ⁊ efficacissimis rōnib᷒ disputando tueri possem, sed q: in iudicādo tenemur cōem opinionem sequi doctorum. l. j. ff. de off. q̄sto. c. nouimus. de verb. sign. c. de inducijs. ij. q. iij. Ego nec de beo, nec soleo a cōibus sententijs discedere. alias fatuus repu tarer, q: nimis imprudens est, qui consulit ꝯ cōem, ſm Alex. ꝯsi. xxviij. in fi. lib. j. Cur. senior ꝯsi. lxix. versi. xj. dicum. paris enim sunt iudicare ꝯ legem, ⁊ ꝯ cōem opi. ſm Bar. in. l. cum prolatis ff. de re iud. ⁊ in. l. pe. de pen. iud. qui ma. iud. pauca itaq; disputatione omissa ꝯsultationi rn̄debo. Dubitat̄ pri mo, an actio ꝑsonalis ad dotē ꝯpetens prescribi potuerit spa cio longissimi temporis a. d. Petri Gaufredi, qui sciebat se debere, ⁊ qui iurauerat soluere dictam dotē certo conuento termino. Scḋo, posito q᷑ propter malam fidem ipse do. Pe trus prescribere non potuerit, an. d. Antonius filius ⁊ his in choando prescriptionem in personam propriam potuerit ꝑ scribere non obstante malafide p̄ris ⁊ authoris sui. Circa pri mum dubium. Bar. lumen iuris ciuilis in. l. sequit̄. §. si viam ff. de vsucap. ⁊ ante eum Host. in summa de prescr. §. que tēp. tenent q᷑ actiones ꝑsonales cum mala fide ꝑscribant̄ intra. l. oēs. † ⁊. l. cum notissimi. C. de ꝑscr. xxx. vel. xl. anno. q̄ ſm eos non corriguntur per ius canonicum, q: regula possessor ma lefidei. de reg. iur. in. vj. ⁊. c. fi. de ꝑscr. loquuntur in possessore malefidei. ⁊ sic in prescriptione que causatur ex possessione. se cus in prescriptione que currit solum ex negligentia nō peten tis, vt in prescriptione actionum personalium, in q̄bus ex par te ꝑscribentium nulla est possessio. l. ij. ff. si cer. pet. sed prescri bit pp negligentiā creditoris, vel potius creditor ꝑdit q̄ debi tor prescribat, vel etiam q: potuit. d. Petrus cogitare q᷑ cre ditor dotē voluerit sibi donare, aut maiorem grām in expectā do facere, ex quo nō petijt sibi solui. arg. c. j. de cōmo. ⁊. l. i. cō modato. §. sicut. ff. cōmo. ⁊ iō si creditor differt petere p̄ tñ tpē q᷑ sit ꝯpleta ꝑscriptio vr̄ potius q᷑ sit iputandū sue negligen tie, q̄ facto debitoris, ⁊ per istas rōnes quāplurimi tenuerūt cū Bar. ⁊ Host. ⁊ Maxime Soci. in ꝯs. cciij. li. ij. allegatus p do. Bordinū ꝑstantissimū aduocatū, ⁊ ſm opin. Bar. plu ries ꝯsuluit Philip. Cor. vt referunt Mod. Taurinē. in suo ꝑstanti tractatu ꝑscr. q. xiij. tertie partis. ⁊ maxime ꝯs. cclxxvij. ad eundē etiam. lib. iiij. Sed ꝯ̄riam opin. q᷑ correcta sint iura ciuilia ēt quo ad ꝑscriptionē actionū ꝑsonalium, vt nō possit prescribi cum mala fide. tenent gl. Inn. ⁊ cōiter cano. i. d. c. fi. contrarium etiam tenent Ang. Lud. ro. ⁊ Imo. in. d. §. si viā. Bal. in. l. j. C. de serui. ⁊ aqua. ⁊ in autē. ad hec. C. de vsur. hic ēt opinionem dr̄ cōem Feli. in. d. c. fi. allegat Pet. de anc. An ro. de but. ⁊ Alex. sepius ita consuluisse, hanc etiam opinionē tenent oēs Theologi, vt refert Alex. ꝯs. lj. videret pro decisio ne. lib.

ne.lib.v. vbi et ipse sequit et lato ore testat ab ea(vt pote a cōi
et vera sententia)nō esse discedendū, ſm istam opinionē etiā
ꝯsuluit Fulg. et dicit cōem. pariter etiam ꝯsuluit Rapha. Cu.
ꝯsulueruntq; plures alij, quos referunt, et sequunt Taurinen.
in.d.tractatu.q.ciij.iij. partis, et vltra eos reperio q idem ꝯsu
luit Bal.ꝯs.cccixxxvi.quidā.in.decessu.lib.v.vbi tandē ꝯclu
dit q ſm equitatē et ꝯscientiā etiā actiones personales cum
mala fide prescribi prohibent .idē voluit Pan. ꝯs. xiiij. circa
mediū.li.ij.et ita etiā ꝯsuluit Imo.ꝯs.xlvj.in casu premisso.et
omissis autoritatibus pro hac sententia est casus i.d.c.si.vbi ge
neraliter dr, qd nulla tam canonica q ciuilis absque bona fide
valeat prescriptio, qr omne qd nō est ex fide, peccatū est. pōde
1 randū est q textus ille generaliter † loquit, nec distinguit inter
actiones reales et psonales, ergo nec nos distinguere debem⁹
l.de pretio.ff.de publi. et eo maxime qr tex.vtit vniversali pro
positione, vz nulla prescriptio, ergo nec ēt pscriptio actionū
personaliū. dictio.n. nulla omnem pscriptionē includit.l.nul
li.C.d infam.l.nulli.C.de iudi. Itē ponderāda est rō, qr omne
peccatū est, que rō nō minus militat in personalibus quā in
3 realibus, ergo ēt militabit dispositio †.l.illud.ad leg. Aqui.ff.
Nec obstat vna rñsio que dat ad illū tex. per eos qui tenent q
ille tex. loquit in prescriptione rei aliene. Qr q prescribit actio
nē personalē alteri cōpetentē satis dr prescribere rē alienā,
cū rei appellatione ēt actiones personales cōprehendant ſm
gl.in.l.j.ff.de statu homi.est.n.rei significatio generalissima.
l.j.in fi.ff.si certū pet. et.l.rei appellatio.ff.de verb.signi. et dato
qd ille tex. loqueret in prescriptione causata ex possessione rei
aliene, tñ rō peccati, super qua se fundat ille tex. militat etiam
in prescriptione actionū personaliū, vnde cū rō sit expressa in
4 l.etiā in † correctorijs fieri dz extensio ad casus sub rōne cōpre
hensos. ſm Bal. et mod. auc. quas actiōes.C.de sac.san. eccle.
per tex. in.l.his solis C.de reuo.don. et.l.cū mulier.§.j.ff.solu.
mat. et ēt vbi agit de peccato vitando in correctorijs. licita est
extēsio fauore anime ſm Bar. in auc. sacramēta puberū.C.si
aduer.vēd. Io.an. Are. et Pan. in.c.ex tenore.q filij sint legi.
Ias.in.d.auc.quas actiones. Feli.in.c.translato.col.vj.de ꝯsti.
et posito q opi. Bart. et Hosti. esset vera ea rōne qua mouet
Hosti. et clarius Cor. i allegatis ꝯsilijs, qr debitor nō pt dici in
mala fide, neq; in peccato ex quo nunq fuit interpellatus, et qr
si nō interpellet vr retinere debitū ex volūtate creditoris, quo
casu argui nō pt de peccato tñ in casu nr̄o n pōt ista opi. proce
dere, tū qr dies est apposita in obligatione, q hz interpellare
5 et ꝯstituere debitorē in † mora.l.magnā.C.de cōtr. et cōm.stip.l.
si ex legati cā.ff.de ver.obl. tū qr.d. Pet. debitor iurauit certo
die soluere, et iuramētū hz vim interpellationis, vt tradit late p
Mod.in.l.q te.ff.si cer.pet. pbat in.l.si qs maior.C.d trāsa.
peccat.n. grauiter q fidē iuratā nō seruat, et p totū tit.d iureiu.
et rōne huius peccati nō pōt pscribere. Ita se ipsum declarat
Hosti.in.d.§.q res. Pan.in.d.c.si. Soc. in alle.ꝯs.cciij. et idē
in eo q nō soluit die ꝯuēta, lz non iurauerit, voluit Pan.in.d.
c.si. qr deus nō facit dñiam inter iuramētū et simplicē loquelā.
c.iuramēti.xxij.q.v. pcederet ergo opi. Bar. et Hosti. cōiter
tñ (vt dixi) ab alijs reprobata i debitore nō existēte i mora sol
uēdi. secus in debitore ꝯstituto in mora cui sua mora pdesset
si pscriberet, q n ē dōz.l.si fraudant.§.nemo.ff.d reg.iu.l.mo
ra.de regu.iu.in.vj. et nemo dz ex sua culpa cōmodū reporta
re.l.itaq; fullo.ff.de fur. ¶ Circa ſm, tres reperiūt pncipales
opiniones. Prima opi. fuit Dini in reg. possessor, de reg. iu.
6 in.vj. q † mala fides defuncti nō nocet hēdi inchoanti prescri
ptionē in psonā suā, ſm eqtatē canonicā, lz rigor iuris ciuilis
ꝯdicat.l.cū hēs.ff.de diuer. et tēp. pscr. Istā opi. seqt Bar. ibi
et in.l.vitia.C.d acq. pos. et Io. and. in reg. cū qs. de regu. iur.
Ang.in.l.ij.C.de pscript.lōgi tēpo. et ſm hāc opi. ꝯsulerūt
Pau.d ca. Cor. et Ale. sibi ꝯtrius, vt referūt mod. Taurinen.
in.d.trac.pscrip. Ias. i.l. Pōponius §.cū qs.de acq.posse. et
vltra eos reperio qd idē ꝯsuluit Bal.ꝯs.clxxx.psuppositis ver
bis.lib.j. Secūa fuit opi. Bal. distinguētis. in.l.cū q.§.in hac.
ff.d pub. et in.l.nihil.C.de vsuc. p hr. vz, aut querit de prescri
ptiōe in q regrit titulus, et sic in pscriptiōe.x.vel.xx. ann. et tūc
7 † mala fides defuncti nocet hēdi ēt volenti inchoare pscriptio
nem ex persona sua, et ita pcedit.d.l.cū heres, qui tex. necessa
rio dz intelligi in prescriptione longi tpis, cum prescriptio lō
gissimi tpis non esset cognita de iure digestorū, ſm glo. in.l.
Iulianus.ff.ex quibus causis maio. aut non requiritur titul⁹.
et tunc secus. et istā distinctionē facit etiā gl.in.d.regu.cum
quis sequit Are.in.d.§.cū quis. et hanc distictionē approbat

Soci.consi.cciij.lib.ij. Come.consi.clxxvi.ad euidentiā.lib.
j. Tertia fuit opinio Ant. quē ibi sequunt Imo. Pan. et Fel.
8 in.c.si diligenti. de prescr. qr indistincte mala fides † autoris ēt
in actionibus personalibus nocet heredi, vt non possit inchoa
re prescriptionem ex persona sua, et hanc sequunt Lud. Rom.
Raph.cum. Alex. et Ias. in.d.l. Pomponius.§.cum qs. vbi
Ias. attestat istam esse magis cōem sniam doct. et verā et cā
ēt dicit approbari fere ab omnibus. Feli.in.d.c.si diligenti. et
ſm hanc rōnem consuluerunt Lud. Ro. Panor. et Ale. in va
rijs consilijs relatis per Ias.in.d.§.cum quis. et per Taurinē.
in.d. tractatu. et vltra eos reperio ſm istam sniam vltimo loco
ꝯsuluisse Soci. attestantem istam esse verā et cōem. Ideo ab
ea non esse recedendum. ita Soci.consi.cvj. libenti animo. li.
9 iij. fundamentum huius communis opin. est qr † heres tenet
exonerare animam defuncti.c.si.de sepultu.c.in literis. de ra
pt. Et istud fundamentum verissimum apparebit, si sustulero
rñsionem illi accommodatā p Aret. inquit enim Are. q hēs
prescribendo releuat animam defuncti, qr prescriptio hz vim
solutionis.l.si pupillus.ad fi.ff de admi.tuto. Ista certe rñsio
non procedit ex ꝯscientia, sed ex subtilitate ingenij, ficte enim
satisfacit q pscribit, qr hz exceptionem prescriptionis, quā pōt
obijcere, ita citat litera in.d.l. si pupillus. Sz anima defuncti
ex obiectione prescriptionis et ex hac ficta solutione rñdeat mi
hi Aret. an liberet a peccato, fateret quidem si posset nobiscū
loqui, eam non liberari, qr non remittit peccatum, nisi vere re
stituatur ablatum, qñ datur facultas restituēdi, et satisfaciendi
regu. peccatum. de reg. iur. in.vj. et si forte dicatur, q imputā
dum est creditori, q passus fuit heredem ex psona prescribere,
et non defuncto, aduertat qui hoc velit astruere, q defunctus i
culpa est, q dedit cām heredi, vt prescriberet, vnde cū ipse fue
rit causa cause, censet ēt cā prescriptionis causate.l. manumis
siones.ff.de iusti. et iur. vnde forte in isto puncto posset distin
gui, aut defunctus anteq moreret erat in mora, et tunc qr mor
tuus fuit cum peccato pp morā non soluendo procedat cōis
opinio, q heres non potest prescribere ēt ex persona sua, cū
teneatur animam defuncti releuare. Aut defunctus nunq fuit
in mora, et pcedat opinio Bal. q possit heres ex psona sua p
scribere cum bona fide spatio longissimi tpis. et hoc modo cō
cordabuntur opiniones doct. Cum igit. d. Petrus fuerit in
mora, vt presupponit in allegationibus clarissimi. d. Oracia.
Ideo in eius sententiam concurro, et teneo q huiusmodi pre
scriptionis exceptio non sit admittenda ad impediendam li
tis ꝯtestationem, sed nec ad perimendam intentionem nobi
lium Alzarij et consortum Burgundionum.

Laus Deo.

¶ De senten. et re iudi. super poss. et an ab
ea liceat appel.

RESPONSVM I.

Allegatio suspecti iudicis adeo eius
iurisdictionem afficit, qd
sententia post allegationem suspecti lata sit ip
so iure nulla, et lz iuris ciuilis regulas simplex
iudicis recusatio eius iurisdictionem afficit, lz
aliqua suspicionis cā nec deducat, nec probet, nam per simpli
cē recusationē dubius reddit iudex. Lz a snia super mero pos
sessorio lata de iure ciuili appellari nō possit, tñ si iniqua euidē
ter appareat, qs inficiaturus est appellari non posse, q ēt (ne
mine discrepante) nulla dici pōt, et maxime snia de qua agitur
que interlocutoria est, a qua appellare licere receptum est.
¶ Cum Berengarius substitutus simili ac potiori titulo vta
tur ꝯ institutum, dubium non est eundē se legitime opponere
posse missioni in possessionē fiende ex edicto diui Adriani, at
tento q institutus est incapax ad succedendū, et sublato primo
gradu institutionis testm̄ vires a secundo gradu assumere in
dubitati iuris est, nam qlibet cuius interest legitimus dicitur
ꝯdictor, si de agentis persona legitime non ꝯstet, quare cum
non appareat an Claudius sit ille met de quo contenditur, et
an etiam legitimatus sit, constet autem ipsum spuriū esse, et cō
sequenter inhabilem ad succedendum, dicendū est Berenga
rium quo ad exceptiones que ad personam actoris opponun
tur mixta consideratione persone et cause legitimum ꝯdictorē
esse. Nec asserta legitimatio per ipsum Claudium eidē nullo
iure prodesse potest, cum legitimatio ex falsa cā, et per surre

ptionem obtenta ac impetrata fuerit, ⁊ in ea circumuētus fuerit legitimis, quare de iure subsistere nō potest que etsi valida foret, nihilominus cum agaƚ de emphiteosi ecclesiastica, communis est scribentium schola in huiusmodi emphyteosi legitimatū spuriū nullo iure admitti posse, licet pro se ⁊ filiis suis, vel pro se ⁊ heredibus quibuscunqꝫ quibus fors dederit suscepta sit, nam ad spurios ⁊ reprobos heredes huiusmodi cōcessio non permittitur, ⁊ quorum conceptui resistit ecclesia iure ergo potuit Berengarius missioni in possessionem fiende se opponere ac contradicere.

1. Snia lata post allegationē suspecti iudicis est ipso iure nulla.
2. Iudex certus esse debet sue iurisdictionis.
3. Licet a sententia super mero possessorio de iure ciuili appellari non possit, nulla tamen dici potest. ⁊ vide nu. 4.
4. Ab interlocutoria meri possessorij appellari potest.
5. Expressa pupillaris continet tacitam vulgarem.
7. An viciato expresso tacitum viciari sit necesse. ⁊ vide nu. 13.
8. Substitutus instituto potior, legitimus est contradictor ad impediendam missionem in possessionem.
9. Sublato primo gradu institutionis, testamentum assumit vires a secundo.
10. Que requirātur ad probandam legitimationem.
11. Persona petētis se mitti in possessionē plene legitimari dꝫ.
12. Exceptiones dubie non dicuntur, si ex apertura librorum ⁊ instrumentorum probari possunt.
14. Spurii largo sumpto vocabulo nāles recte appellari possunt.
15. An asserenti se filium incumbat onus probandi, ⁊ ibi vide an nominatione probetur filiatio.
16. Quilibet tenetur probare fundamentum sue intentionis.
17. Ex identitate nominis identitas corporis presumitur.
18. Infans an legitimari possit.
19. Legitimatio ex falsa causa facta nullius est momēti. ⁊ quid de surreptitia. vide nu. 20.
21. Dictio tunc iuncta verbo pteriti tpis est abnegatiua pſentis.
22. Spurius legitimatus an succedere possit in emphyteosi ecclesiastica. ⁊ vide nu. 23.

In contractibus ⁊ statutis ecclesie, appellatione filiorum non veniunt, quorum conceptui resistit ecclesia.

Respon. interpretatio.

PRosequendo ordinem propositarum dubitationum, paucis vt decet ꝯsultationibus respondebo. ¶ Circa primum dubiū, an sententia lata per iudicem recusatum sit ipso iure nulla, possēꝫ plura scribere, sed qꝛ articulus tritus est, ⁊ notissimus, decisiue procedam sequendo communē opinionē. Respondeo itaqꝫ sententiam post propositam exceptionem recusationis lata. n † esse ipso iure nullaꝫ, qꝛ statim ꝙ iudex allegaƚ suspectus eius iurisdictio affecta remanet. l. i. C. si quacun. predi. potest. per quam legem ita determinant Bart. Imo. ⁊ Alex. in. l. qꝛ poterat. ff. ad Treb. ⁊ fuit originalis opi. gl. in. c. quoties. el. j. ij. q. vj. sequunƚ Host. ⁊ Ioan. And. Card. Panor. ⁊ Prepo. in. c. cum speciali. de appel. Gemi. ⁊ Petr. de anch. in. c. iudex. de offi. deleg. li. vi. Sali. in. l. apertissimi. C. de iudi. ⁊ in auc. offeraƚ. C. de lit. ꝯte. Bal. in. c. suspicionis. de offi. dele. ⁊ in. d. c. cum speciali. vbi aliaꝫ rōnem adducit, nā proposita recusatione iudex reddiƚ dubius de sua iurisdictione, ergo processus factus ab eo non valebit, qꝛ † iudex dꝫ esse certus de sua iurisdictione. l. quero. in fi. ff. de eo q pro tu. tradit Bar. in. l. multum interest. ff. de ꝯdi. ⁊ demon. probaƚ in. c. de legati. in prin. de offi. deleg. ⁊ ꝭm istam opi. consulunt Paul. de Cast ꝯsi. cccxxi. visis actis. circa principiū in. j. parte. Ludo. rom. in ꝯs. cccxx. circa primū. ⁊ plenissime Alex. ꝯs. lxxxix. diligenter considerandis, lib. j. nec discrepat Deci. ꝯsil. dxxv. in causa falsitatis. col. j. ⁊ ista opinio est absque dubio vera de iure ciuili, qꝛ ꝭm iuris ciuilis dispositionē simplex recusatio afficit iurisdictionē iudicis, absqꝫ eo ꝙ deducaƚ, ⁊ probetur aliqua suspicionis cā, vt no. per gl. ⁊ alios i. d. l. qꝛ poterat, ⁊ ibi per hanc rōnem itaꝫ Ludo. Roma. qui etiaꝫ ꝯsolēdo tenuit idem in consi. cl‍xxij. circa primuꝫ consultationis articulum, ⁊ idem ante eum tenuerunt Manhe. in. c. insinuante. de offic. deleg. ⁊ Imo. in. d. c. cum speciali. ⁊ in. l. qdam consulebat. ff. de re iudi. ex quo apparet ꝙ opinio Inno. ⁊ sequacium non refragatur, tum qꝛ communis est in ꝯtrium, tuꝫ qꝛ illa procederet de iure canonico, ⁊ in terris ecclesie, non in iis in quibus seruatur ius ciuile. Iteꝫ non procederet in casu, in quo p statutum proposita recusatione transferƚ iurisdictio in alterum, vt proponitur in casu isto ꝭm eundem met Inn. in. d. c. insinuāte. qui ita respondet ad. l. j. C. si quacū. pdi. potest, vt ibi idem voluit Bal. sequitur Ang. ⁊ ibi refert Alex. in. d. l. qꝛ poterat Imo. ⁊ Moder. in. d. c. cum speciali. ¶ Ad ꝭm rńdeo, ꝙ lꝫ a snia lata super mero possessorio non possit † de iure ciuili appellari ꝭm magis cōem opinionem doctorum ita intelligētiū l. vni. si de mom. poſ. C. tñ pōt dici nulla. ꝭm Bal. in. d. l. vni. quem sequitur ibi Sali. ⁊ lꝫ Sal. dicat esse verū si nullitas simpliciter proposita fuerit secus si additum sit, ⁊ si qua sit appello, tñ opinio Sali. in hoc vltimo cōiter reprobatur, vt late ꝑ dn Alex. ꝯs. ij. lib. iij. ⁊ Jas. in. l. Titie textores. §. 1. ff. de lega. j. vbi ipsi concludunt sniam super possessorio posse dici nullaꝫ, nec propositionē nullitatis viciari, lꝫ additum sit, ⁊ si qua sit appello, rōnibus adductis p eos, quas non refero, ne frustra transferaƚ chartas in papyrū, ⁊ ꝙ snia lata i possessorio adipiscende virtute. l. si. C. de edic. diui Adr. tollen. possit dici nulla tenent Alex. ⁊ Moder. in. d. l. si. ⁊ est ipsa veritas, qꝛ a sententia super mero possessorio euidenter † iniqua lꝫ appellare, etiā de iure ciuili, ꝭm Bal. in. d. l. vni. quem sequiƚ Alex. in. l. iiij. §. condemnatū. ff. de re iudi. ergo ēt de nullitate dici poterit, qꝛ nullitas, ⁊ notoria iniusticia paribus passibus ambulāt. c. inter ceteras, de re iud. ⁊ ꝙ possit snia super mero possessorio dici nulla firmat etiam Jas. in. l. j. C. de bono. posses. contra tabu. nec ab hac sententia aliquis discrepat, quem viderim. Idō latius non insistam. Sed videƚ ꝙ non solum licuerit proponere nullitatem ipsius sententie, sed ēt licuerit appellare, qꝛ lꝫ ab ipsa sententia lata in possessorio non appelleƚ, tñ ab interlocutoria lata in causa possessoria bene licita est appellatio. ꝭm Bal. in. l. post sententiam. C. de sententia ⁊ interloc. om. iudi. vbi formaliter dicit, ꝙ lꝫ a snia possessorij non appelletur, tñ ab † alio grauamine potest appellari. puta si interloquatur testes, vel positiones, non esse admittendas. idem tꝫ Sali. i. d. l. vni. C. si de momen. poss. fue. appel. ⁊ ēt Bal. in. c. ex ꝯquestione. de restit. spol. ꝙ in cā possessorij ab inordinato processu appellatio est permissa, ⁊ istud dictum dicit singulare Jaso. nec alibi legisse. in. d. l. j. C. de bono. posses. ꝯ tabu. sed idem tenuit Bal. in. l. incerti. C. de interdic. ⁊ in c. j. de min. ꝯsa. quem refert ⁊ per similia comprobat Paris de Puteo in trac. synd. char. ij. vers. an stante dicto statuto. valida ergo est appellatio Berengarij ab interlocutoria, qua reiecte sunt positiōes ⁊ articuli, ⁊ ab ea interlocutoria, qua reiecta fuit suspicionis exceptio, ⁊ ab inordinato processu, nam vꝫ ad huiusmodi sententiam processum inordinate, qꝛ sine citatione, citatio enim ꝓcessit ad audiendum eius ordinationem, ⁊ sic ad vnam tñ, ⁊ tñ tres simul, ⁊ semel iudex protulit sententias. ꝯ notata per gl. ⁊ scriben. in clemen. sepe. in vers. post dationem. de verb. signifi. debuit enim ad vnumquamque pars specialiter citari vt ēt not. ibi in ver. ad id, ⁊ in. c. ꝯsuluit. de offic. delega. ⁊ in. l. ꝯsentaneum. C. quomo. ⁊ quan. iudex ꝯcludiƚ ergo ꝙ per iudicē nullitatis ⁊ appellationis reuocanda est immissio, vt in similibus terminis ꝯsuluit Lud. Rom. ꝯs. cccx. circa primum, col. j. ¶ Circa tertium quod tangit negotium principale, de quo disceptaƚ duo sunt principaliter discutienda. Primū an Berengarius substitutus dicatur legitimus ꝯdictor ad impediendaꝫ missionem in possessionē petitaꝫ per institutum. Secundo, posito ꝙ dicaƚ legitimus ꝯdictor, an exceptiones opposite ꝯ institutū sint efficaces ad impediendā missionē i possessionē, ⁊ an sublate fuerint ex adductis, productis, ⁊ replicatis p institutum, quo ad primū aut Berengarius ēt se substitutuꝫ per fideicōmissuꝫ, ⁊ tunc non erit legitimus ꝯdictor, qꝛ substō fuit ꝯcepta in forma pupillaris substōnis, q̄ nō ꝯtinet fideicōmissuꝫ, nā vt no. in. l. ij. ⁊ in. l. cēturio. ff. de vulg. ⁊ pup. aut ēt se substitutū pupillariter, ⁊ tunc non pōt dici legitimus ꝯdictor, qꝛ casus pupillaris substōnis non euenit, cuꝫ viuat ipse pupill' institutus aut ēt se substitutū vulgariter, qꝛ expressa † pupillaris ꝯtinet tacitā vulgarē. l. iā h iure. in prin. ff. de vul. ⁊ pupil. ⁊ tūc ēt vꝫ dōm qꝺ nō sit legitimus contradictor, qꝛ vulgaris expirat adita hereditate per institutus. l. post aditaꝫ. C. de imp. ⁊ in casu isto Claudius heres institutus adiuit ⁊c. ⁊ si forte dicaƚ qꝺ Claudius heres esse nō potest, qꝛ spurius, ⁊ ꝯsequenter locus dꝫ esse vulgari tacite, que intelligitur facta

in casu

in casu voluntario, & in casu impe. termi. lege cum proponas. C. de heredi. instit. adhuc non videt legitimus contradictor, qr substitutus dicendo q institutus est spurius impugnat pupillarem substitutionem de ipso factam, que solum fieri potest liberis legitimis pupillis, & in potestate testatoris constitutis. vt not. in. l. moribus. ff. de vulg. & pupilla. non autem spurijs & naturalibus tantum. l. Lucius. ff. eodem. Si modo Berengarius pretendat expressam pupillarem continentem tacitam vulgarem non valere, etiam videtur necessario fateri tacitam vulgarem contentam in expressa pupillari nõ tenere, qr vitiato expresso,

7 et† tacitũ vitiari necesse est. l. iij. §. qui bz. ff. de serui. rustic. pred.

¶ Premissis nõ obstantibus, credo firmiter Berengarium possessorẽ fuisse & esse legitimũ contradictorem, qr allegat similem titulum institutionis, quem dicit esse potiorem titulo primi instituti. quo casu Albericus Bal. & omnes in dicta. l. fi. concor-

8 dant† talem esse legitimum contradictorem, quod autem substitutus alleget similem titulum satis constat, quia dicit se institutũ heredem, nam omnis substitutio dr secunda institutio, vt per gl. & scrib. in rub. ff. de vulgari & pupilla. & omnis substitutus dicitur institutus. l. in ratione legis falcidie. la. j. §. pen. ff. ad. l. Fal. & licet primus institutus pferatur substituto regulariter, tñ fallit quando primus institutus est incapax, vel alias inhabilis ad succedendũ, qr tunc sublato primo gradu institutio-

9 nis testam† assumit vires a secundo gradu substitutionis. l. iij. in fi. ff. de libe. & posthu. tradit Bar. in. l. f. in secundo effectu. ff. de vulg. & pupil. vbi in specie tangit casũ nostrum qñ institutus non est natus ex legitimo matrimonio, tunc testamentum incipit a secundo gradu. l. ij. C. de heredibus institmen. & si dicat forte lz in iudicio petitorio substitutus vulgariter preferatur instituto incapaci, tamen qr vitium institutionis no est visibile ex inspectione testamẽti, non dz posse substitutus impedire quominus institutus mittatur in possessionem. l. ij. & fi. C. de edic. diui Adria. tol. vnde non vr legitimus contradictor. Respondeo q imo etiam in possessorio substitutus dicitur legitimus contradictor si pretendat institutionẽ nullam esse tali nullitatis vitio, de quo possit incontinenti apparere, vel nisi de vitio nullitatis appareret ex ipso testamẽto. ita concludunt Bar. Sali. Paul. & Jas. & oẽs in. l. j. C. de edic. diui Adri. tollen. in casu nostro opponitur vitium nullitatis de quo apparet ex testamẽto, nam testator appellat Claudium institutũ filiũ naturalem & lz addat ipsum esse legitimum, tñ testatori nõ creditur, nisi de legitimatione fides fiat. per ea que no. gl. & oẽs scrib. in. l. si donatione. C. de collatio. & per Bar. in. l. si forte. ff. de castr. pecul. & si forte dicatur factam fuisse fidem de legitimatione. Respondetur dupliciter. Primo, q non dicit facta fides nisi in-

10 strumenta legitimationum producta† sint citata parte, & dato termino ad opponẽdum, vt concludit Bar. in extrauag. ad reprimen. in verbo de plano. p tex. in. l. fi. C. de fide instr. Scdo respõdeo, posito q sint exhibita instrumẽta legitimationum seruatis seruãdis, qd factum non fuit, tamẽ aduersus ipsam legitimationem audiẽdus fuit, & est Berengarius etiam in isto iudicio possessorio, tum qr vt supra dixi, si instrumẽta debẽt legitime exhiberi, necesse est, quod statuatur Berẽgario terminus ad opponẽdum, tum qr in possessorio iudicio, persona pe-

11 tẽs se mitti in possessionem dz plene† legitimari, adeo q quilibet cuius intersit, dicetur legitimus contradictor, quo ad exceptiones quas ponit cõtra personam agẽtis, ista est theorica gl. Bar. Saly. & omnium in. l. ij. C. de edic. diui Adria. toll. & docto. extollũt ibi. & in varijs locis, de quibus per Jas. in rub. C. qui admitti. nũquam enim censentur exclusae exceptiones que respiciunt inhabilitatẽ, seu illegitimitatẽ persone, fz Fel. in cap. ex parte. ij. col. ij. de offici. deleg. debet ergo in isto iudicio possessorio plene constare d persona Claudij, quod sit ille Claudius in testamẽto nominatus, & quod vere sit legitimatus, & quo ad istas exceptiones, Berengarius, & quilibet possessor est legitimus contradictor, fm Bal. in. d. l. fin. versi. differũt tamen. Preterea et tertio respondetur, quod non põt dici, q exceptiones quas opponit Berengarius requirant altiorem indaginem, qr sunt tales q ex parte ipsius Berengarij nõ exigunt aliquam probationem, neque dilationem expostulant, nam exceptiones d persona Claudij opposite eo ipso probantur, quod ex aduerso contrarium nõ iustificatur. Exceptiones vero opposite contra legitimationes consistunt in iure, et ex apertura librorum, veritas earum sit omnibus manifesta, ergo nõ dicuntur requirere altiorem indaginem, quia que sunt iuris dicunt certa, liquida, & notoria. l. ornamentorum, vbi Bart. ff.

12 de aur. & arg. leg. nõ. n. possunt dici dubie† exceptiones quarũ decisio ex apertura librorum potest reperiri. vt concludũt Bal. et Salic. in. l. cum proponas. C. de reb. cred. et Jas. in. l. penul. col. pe. C. de pac. & in terminis nostris idẽ voluit Jaso. in. l. j. in fin. C. de edic. diui Adri. tollen. vbi istud fundamentum fecit contra Bar. ibi, q fundamentum in se verissimum est, lz in casu illo non stringat contra Bar. vt videri põt, quod hic nõ discutio, qr nihil ad casum nostrum. Sit igitur conclusio, q Berengarius quantum ad has exceptiones, que ad personam actoris opponuntur, vel ad merita cause mixta consideratione persone, & cause, dr legitimus contradictor, & ita in specie quando opponit q institutus nõ ẽ capax institutionis, quia spurius, firmat Bald. in. d. l. fin. col. x. versi. octauo studeat reus. Nõ obstat inquantum supradicebas, quod Berengarius dicẽdo pupillarem expressam esse nullam, etiam tacitam vulgarem, sn per qua se fundat, nullam asserere videtur, qr istud est a veritate deuium, stat enim simul qd pupillaris expressa non valeat, & tamen sustineat tacita vulgaris in ipsa pupillari comprehensa, secundum Bartol. post Guil. quem communiter docto. sequuntur in. l. j. in vltima questione. ff. de vulgari & pupillari. &

13 in lege secunda. in tertio requisito. ff. eodem. quia vitiato† expresso, nõ vitiat tacitũ eque pncipale. l. si fideiussor. ff. d lega. j.

¶ Venio nunc ad fm articulum huius tertie dubitationis, videlicet ad discussionem exceptionum quas deducit Berẽgarius. Primũ, que fundat in errore testatoris, q instituit Claudium tanquã naturalem cum sit spurius, nõ puto militare, qr

14 largo sumpto vocabulo, et spurij dicunt† naturales, fm glo. Panor. & omnes in capitulo p venerabilem. qui fil. sint legiti. & gl. in lege quoties idẽ sermo. ff. d regulis iuris. & est tex. in. c. innotuit. de elec. & ex legitimationibus ad quas testator se referi, cõstat testatorem intellexisse Claudiũ esse spurium, lz ipsum naturalẽ simpliciter nominauerit. Immo et quo testator pretendebat Claudium fore legitimum, nõ debuit amplius eũ spurium appellare, tam in legitimatione vltima, quã in testamẽto, & tex. pro hoc dicto Bal. in. l. Imperialis. quem ibi no. idem Bal. & Salic. C. d nupt. & Alex. cõs. ij. volumine pmo. col. quarta. Secundam autem exceptionẽ, quod Claudius nõ sit audiẽdus nisi primo probet se esse filium testatoris, quilibet diceret

15 militare, qr† qui dicit se filium, si negetur, probare debet. l. j. &. l. ei qui. ff. de probationibus. & in terminis nostris ita cõsuluit Bal. cõs. cxxx. mortuo filio. lib. tertio. In contrarium facit, qr testatori nominãti eũ filium credendum vr, nisi per negantes contrarium probet. vt signanter determinat Bar. in. l. q senatus. §. idem per cõtra. ff. d lib. agnos. per tex. in. l. quidã. ff. de pba. vbi casus, & in specie q nominatio in institutione filij presumptiue probet filiationẽ & transferat onus probandi in aduersarium. lz Innocen. & Areti. & Feli. in. c. per tuas. d probat. gl. Bal. & Jas. & Salic. & alij cõiter, in. l. neq professio. C. d testa. dicentes q illa lex que vult q professio patris nõ probet, sane intelligit. i. non probat aliter filiationẽ, quin si per aduersariũ probetur testatorem errasse, q non irritetur legatum & institutio, sed tamen inducit presumptionem talem, q onus probãdi transfertur in aduersarium, vt etiam tenuit Bal. in casu nostro. in. c. ex transmissa. co. ij. de resti. spol. & licet Jaso. in. d. l. neque professio. dicat se dubitare, tamen loquitur quo ad probationem necessariam, nam quo ad istam fateor q ex institutione non probatur filiatio probatione necessaria per text. in. l. si pr. C. de her. insti. sz bene probat presumptione, q presumptio transfert onus pbãdi in aduersariũ. d. l. quidẽ. ff. d pbat.

¶ Tertia exceptio, q Claudius nõ sit ille qui fuit institutus, & nominatus, magis vr vrgere, qr tenet Claudius probare q

16 is sit ille Claudius. si negat cum sit† fundamentum intentionis sue. l. eũ qui. de probat. & l. actor. C. eo. ti. & bene faciũt no. per Bar. & alios in. l. inter stipulatẽ. §. j. ff. de verb. ob. & p Fel. in. c. cũ Joãnes heremita. de fide instru. sz adhuc super ista exceptione nõ vr insistẽdum qr probato q iste vocet Claudius he-

17 rery, presumendus erit q sit ille, qr† idẽtitas nois facit presumi identitatem corporis. l. q habebat. ff. de manu. test. p quem tex. cõsuluit Bal. cõs. lxx. cũ appareat. lib. iiij. & h. maxime verum erit in casu nro in quo instrumenta legitimationũ reperiunt apud ipsum Claudium, quo casu presumit q sit ille q nominat in eis, fm Bal. in lege si qua per calumniam. in fi. per illum text. in arg. C. de episcopis & clericis. cum concordantibus allegatis per Fely. in. c. coram. col. iij. de offici. deleg. arbitror etiam quod Claudius possit probare tractatus & communẽ famã, quod sit ille Claudius, & q sit filius, quibus probatis constaret

de persona ⁊ filiatione, vt traditur in. d.c. per tuas. de proba. ⁊ in capitulo per tuas. qui fil. sint legi. ideo nō multū puto laborandū super istis friuolis. sed ad fundamenta magis realia deueniendū est, videlicet ad legitimationes super quarū validitate ꝯsistit victoria Claudij ⁊ super inualiditate cōsistit palma Berēgarij substituti. in processu due legitimationes reperiunt inserte, ideo particulariter d̄ vtraq; est videndū. Circa primā, multa possent dici, ſ; omissis superfluis, arbitror absq; dubio ꝙ talis legitimatio nihil profuit ipsi Claudio pluribus rōnibus. Et nō insistendo sup articulo an infans legitimari pos-
18 sit, qꝛ cōis sententia est † ꝙ sic. vt p Bar. ⁊ scrib. in. l. Iubemus. C. de emanc. liber. Bar. ꝯs. cv. ⁊ consi. cxix. lib. v. vbi vult ꝙ licet infans nō possit consentire tñ legitimatio tenet, ⁊ quo ad patrem statim ꝙ est legitimatus transit in eius potestatē, adeo ꝙ tanquā legitimus administrator poterit exinde petere ꝙ legitimetur ēt quo ad successionē maternā. ⁊ alibi dicit, ꝙ infans ⁊ furiosus pōt a principe legitimari, nec obstat, ꝙ requirit ꝙ legitimatus consentiat. §. generaliter. in auct. quib. mo. nat. effici. sui. qꝛ infans, ⁊ furiosus fingunt consentire cū agatur de eorum cōmodo, ⁊ fauore. Concludendū intrepide puto hāc legitimationē fore nullā ex infrascriptis rationibus. Primo
19 qꝛ legitimatio † facta ex falsa causa nihil valet. l. j. ff. de nata. restitu. c. qꝛ circa. de consang. ⁊ affi. c. ꝙ super. vbi Bal. ⁊ mod. maxime Fel. col. j. de fide instru. nam sicut viciat institutionē. l. si pater C. d̄ hered. insti. ⁊ l. fi. eo. tit. ⁊ sententias. l. qui testamento ff. de excu. tuto. cū similibus. Ita viciabit legitimationem. Ista āt facta fuit ex falsa, ꝙ ex eo patet. qꝛ Christianissimus Rex asserit se inclinatū moribus ⁊ virtutibus quibus coruscat ipse Claudius, ꝙ certe falsissimū est cū Claudius tunc esset infans annorū triū, qui nihil scire vel discernere poterat. l. j. C. d̄ fal. mone. l. pupillus. ff. d̄ acqui. hered. accedat ꝙ dicta legitimatio facta dr̄ ad instantiā ⁊ postulationē dicti Claudij, qui neq; adhuc fari sciebat, vnde d̄ falsitate suspecta dr̄, seu redditur ipsa legitimatio, apparetq; regē fuisse circūuentū, ergo ex defectu cause finalis erit legitimatio inualida. Et p ista reperio ita in terminis decidere hanc questionē Petr. d̄ anc. ꝯsil. ccxlj. ex tenore priuilegij. quē refert ⁊ sequitur Fel. in. d.c.
20 qd̄ super. col. j. Scdo, qꝛ surreptio † ita viciat legitimationē, sicut cetera rescripta, ⁊ dispēsationes. d. l. j. de nata. restitu. ⁊ comprobat latissime Curti. senior ꝯs. xiij. statuto Ianue. ē autē huiusmodi prima legitimatio surreptitia, qꝛ Claudius tacuit qd̄ Dominicus eius pr̄ haberet tunc vxorē, ꝙ si expressisset, forte gratiā nō impetrasset, aut saltē nō ita de facili obtinuisset, ergo surreptitia. c. postulasti. c. super literis. d̄ rescript. ⁊ per hanc rationē ita iudicādo ꝯsuluit Didr. ꝯs. ccxlvij. factū tale est, quidā Rex. ⁊ Ale. ꝯs. cxcv. assumo. lib. ij. vbi ampliat ēt qd̄ legitimatio sit facta cum clausula d̄ plenitudine potestatis. ⁊ Albe. de Rosa. in rubri. C. d̄ natur. lib. col. ij. ⁊ Areti. in. l. ex facto. col. v. ff. de vulga. ⁊ pupil. p tex. in. §. si quis vero. in auth. qui. mo. natu. effici. legi. quinimo falsitatē expressit, qꝛ dixit patrem tunc coniugatū nō esse. Illa. n. verba tūc vxorati abnegant ꝙ tempore legitimationis pater esset vxoratus qꝛ dictio tunc extremitatē temporis tñ designat. l. iiij. §.
21 j. ff. de cōd. ⁊ demon. ⁊ iuncta † cum verbo preteriti temporis est abnegatiua presentis, vt not. in. c. solite. d̄ maior. ⁊ obediē. ⁊ in. l. iij. §. lege iulia. ff. de testi. sed istud falso expressum fuit, ꝙ tanquā mendat precator carere dꝫ impetratis. l. fin. C. de diuer. rescr. c. ij. d̄ rescr. cū vulg. Accedat ꝙ nō fuit Rex certificatus, ꝙ Claudius esset infans, ꝙ si fuisset expressū, non ita faciliter concessisset. ergo legitimatio tanquā surreptitia nō valebit. d.c. postulasti. ea. n. q̄ difficiliorē reddere principē possunt ad concedendū gratiam, sunt principi notificāda, alias legitimatio non tꝫ. faciunt dicta Philippi Corn. ꝯs. ccxlv. iꝫ. col. j. in fin. lib. j. infantes autem nō ita de facili legitimant sicut maiores, eo qꝛ rediguntur in patriam ptātem absq; eorum ꝯsensu, vt per Fulg. in. l. fi. ff. de ijs qui sunt sui vel ali. iur. hinc est ꝙ habens potestatē ab Imperatore vel Rege legitimādi spurios ⁊ incestuosos, non tamen censetur habere potestatem legitimādi infantes, quia istud princeps difficilius concedit, secundū Angel. in. l. inuiti. ff. de ijs qui sunt sui vel alien. iur. per illum text. ⁊ Curt. senior consi. xix. viso priuilegio. col. j. ⁊ Socin. consil. cxcv. in causa contra filios. col. penul. lib. ij. Et hec de prima legitimatione dixisse sat erit. fateor. n. ꝙ plura alia contra dictam legitimationem dici possent, sed quia premissa sufficiunt ad demonstrandum illius nullitatem, prolixior non ero.

Circa secundam legitimationem obtentam a do. Seneschalo, non insistā. quia eius validitas, vel inualiditas dependet a potestate do. Seneschali. q̄ videre vellem anteq̄ quicq̄ scriberem, ne in incerto vagarer. Circa vltimum dubium posito quod legitimatio valeret an spurius legitimatus succedat in emphyteosi ecclesiastica, communis est cōclusio quod
22 legitimatus nō succedat in emphyteosi ecclesiastica † suscepta pro se ⁊ filiis suis, ita late ꝯcludit Alex. in. l. ex facto §. si quis rogatus. ff. ad Trebellianum. ⁊ in consi. lxxiiij. ⁊ cxxviij. libro primo. ⁊ ꝯsi. lx. col. j. ⁊ sequen. lib. ij. ⁊ in hoc abundant autoritates, ſ; difficultas est, quid si emphyteosis ecclesiastica concessa fuerit pro se ⁊ heredibus quibuscunq;, quibus sors dederit, an tunc naturales legitimati succedāt in tali emphyteosi. super isto puncto reperio Deciū notabiliter adhuc tenere qd̄
23 legitimatus † non admittatur ad emphyteosim ecclesiasticā, qꝛ talis clausula pro se ⁊ heredibus ⁊ quibus dederit, non intelligitur de heredibus reprobatis. contra Petrum d̄ anch. ꝯsi. clxxj. in causa venerabilium, quod ego etiam credo verissimum, quia non est verisimile quod ecclesie seu prelati, qui nomine ecclesie fecerunt inuestituram, intellexerunt de filijs heredibus qui sine peccato concipi non possunt, secūdum Gemi. in cap. statutum. ij. in fi. de hereti. libro. vj. vbi generaliter cōcludit, quod in contractibus ⁊ statutis ecclesie, appellatione
24 filiorum non veniunt ij quorum † conceptui resistit ecclesia, ꝙ etiam voluit Ange. ꝯsilio tertio. exordiente super primo.

Ex hꝭ puto satisfactum omnibus quesitis, quibus potuissem latioribus verbis respondere. Sed quia ista sufficiūt, nolui superfluis ⁊ inutilibus aīos legētiū aggrauare. Laus deo.

RESPONSVM II.

TErtio prouocare nemini de iure licet, ⁊ maxime si in omnib⁹ sentētijs repetita sit clausula bene iudicatum, ⁊ male appellatum. Uerum in proposita facti specie tertio prouocare licuit, nam asserte sententie nullo iure conformes dici possunt, quod necessum est, vt appellatio vlterius nō procedat, nam per duas primas possessorium, per tertiam ⁊ vltimam petitorium diffinitur. nullo ēt iure tertia precedentibus quibus addidit conformis dici pōt, tū ēt quia dominum Lazarum ad inquestandum cogit, cū nemo inuitus de iure agere vel experiri cogatur, quare nulla est, cū contra iura sit lata. Nec clausula bene iudicatū ⁊ male appellatum in tertia apposita operatur conformitatem qꝛ intelligitur cum additionibus ⁊ qualitatibus in ea expressis. vnde qd̄ profertur cum adiuncto non est proprie tale, ⁊ sic simpliciter conformis, quare huic sententie nullitatis, ⁊ manifeste iniquitatis exceptio obstabit.

1 Post tres sententias conformes tertio prouocare non licet.
2 Proprietas nihil commune habet cum possessione, ⁊ ideo sentētia lata sup possessione, non dicitur conformis sententie late super proprietate.
3 Medium concludendi in quocunque iudicio attenditur.
4 Sententia que aliquid addit vel detrahit conformis dici non potest.
5 Sententia lata contra iura est ipso iure nulla.
6 Uerbū debet, si verbo potest iungat necessitatem importat.
7 Appellatione arborum glandiferarum arbores vtiles ⁊ non steriles continentur.
8 Quod profertur cum adiuncto non est proprie tale.
9 Exceptio manifeste nullitatis, ⁊ iniquitatis impedit executionem etiam trium sententiarum conformium.

Respon. interpreta.

QUia Officiales do. Lazari de Cruce, domini de monte Silico inquisitionem titulos criminales fecerunt ꝯ homines dicti loci, eo quod dicti homines laborauerunt terrā guastam reducendo eam ad culturam, ⁊ eo qꝛ quercus ibi existētes sciderunt, ⁊ eo quia glandes infra dictum territorium existentes legerunt communitas ⁊ homines predicti, pretendentes esse in quasi possessione premissorum iurium intentarunt interdictum retinende, petendo se manuteneri in dicta sua quasi possessione, ⁊ officialibus predicti domini iuberi ⁊ precipi, vt ab omni molestia ⁊ turba desistant.

Super

¶ Sup huiusmodi iudicio possessorio late reperiunt tres sententie. quarū tenores subiciunt, tenor prime talis est, qr reperimus vniuersitatem siue homines eiusdē nō esse in possessione asserta, sed dominū fore et esse in possessione, ideo ab impetitis ipsius vniuersitatis et hominū eiusdē dictū dominū Lazarū dicti loci dominū relaxamus, & relaxatū dicimus & pronūciamus eademq3 nostra sententia esse in possessione rīderi faciendi per suos officiarios dictos homines terrā guastam accipiētes propria autoritate, arboresq3 glādiferas vltra modū depopulantes, territoriū glandiū terras guastā exteris singulis annis vendendo cui vult. Et defensaz faciendi & glandes legentibus prohibendi dicimus & pronunciamus &c.

¶ Tenor secūde, dicimus & pronūciamus bene & sancte fuisse per officiales a quibus processum & sententiatum, duz predictuz do. dicti loci ab impetitis dicte vniuersitatis relaxarūt & duz declarauerūt dom. de Montefilico esse, & fuisse in quasi possess. rīderi faciēdi p suos officiarios predictos hoies terrā guastā accipiētes, & ad culturaz redigentes autoritate propria, arboresq3 glandiferas vltra modum depopulantes, male & inique fuisse pronunciatum, quo ad predicta capita remittentes partes iudicibus a quibus pro executione faciēda. In quantum vero declarauerunt predictum do. esse in possessione territorium glandium, terraz guastam exteris cui vult alienandi defensam faciendi glandes legentibus prohiben. dicimus & pronūciamus male & inique fuisse cognituz & iudicatū.

¶ Tenor tertie sententie sic se habet. Ex quibus predictis in dicta transactione scriptis & comprehēsis, iuncto instrumēto in hac nostra instantia pro parte dñi producto, apparet quod pabulum glandium erat, & est ipsius dñi, & non vniuersitatis in non specificatis & non reseruatis, & sic non licuisse vniuersitati depopulare nemus glādiferū, & ad agriculturā reducere, nec vti vltra transacta, & aliter faciēdo, & vtendo quā in. l. fine in trāsactione dicat, potuit, & debuit dñs inquestare 3 facientes, & nemus ad terrā guastaz reducentes, prout dñi primo & secundo loco iudicātes rōnibus, & motiuis in eoruz sententiis exaratis (quas approbamus) declarauerūt, bene iudicatū pronunciando, & male ad nos appellatū, silentiū q ad illud caput imponētes, 3formitate triū sniaruz dēfate in eo solo articulo. Quantuz vero ad aliud caput, pnunciauit transactionē alias inter partes initā obseruādā fore. Ab hac vltima snia fuit prouocatuz & appellatū ad supremā curiaz parlamēti, p parte. d. Lazari dr nō licere tertio puocare, cū sint late tres snie (vt ab ipso proponit) 3formes, iō cōsiliuz querit, an pdicte tres snie in primo capite 3formes dicantur, ita q veniant exequende.

¶ Cōsideratis petitione, & sententiis de quibus in pmisso themate, visuz fuit. Prima 3sideratione dictas snias fore conformes quo ad primū caput & 3sequēter nō licere tertio † puocare, vt. C. ne lice. ter. puo. in rub. & nigr. videbant āt q essent cōformes ex eo, q per secūdaz & p tertiaz pronūciatū fuit, bene iudicatuz & male appellatū a prima snia, & qñ pnunciat bene iudicatuz, & male appellatuz, 3stat clare de conformitate. sm Bar. in. l. si expressiz. ff. d app. & Ale. 3s. iii. viso themate. li. v.

¶ Veruz predictis nō obstātibus, arbitror vltimā nullo modo esse conformez primis duabus rōnibus subsequentibus. Primo p primas diffinit possessoriuz. p vltimā vero decidit petitoriuz, ergo difformes, cuz nihil cōe habeat pprietas † cuz possessione. l. naturaliter. §. nihil cōe. ff. d acq. possess. q āt vltimus iudex pronūciauerit sup petitorio, apparet ex medio 3cludēdi, de quo in ipsa snia. Nā ex medio 3cludendi cognoscit an fuerit pnunciatū in petitorio, aut possessorio, sicut ex eod. medio 3cludēdi dignoscit an actor deduxerit petitoriuz an possessoriū, vt in terminis 3suluit Ale. in 3s. xcvj. Cōsideratis iis. lib. x. & Deci. 3s. ixii. In cā. col. ii. & hec est gñale documētuz, vt in quocūq3 † iudicio inspiciat mediū 3cludēdi, vt tradit Bar. in. l. certi 3ditio. in pri. ff. si cer. pe. & in. l. si priuS. vbi mod. ff. d no. oper. nūciatio. mediū āt 3cludēdi in vltima snia tale est, qr pabulū erat & est. d. Lazari, & qr nō licuit hominib⁹ alr vti quā in. l. trāsactionis dicat &c. istud certe 3cludit in petitorio, & quo ad dñiuz, non quo ad possess. tūc qr gentius do. Lazari deterat dñium. l. ij. ff. de relig. & sump. fun. l. seruū Titij. ff. mādatuz qr sup ti. trāsactionis fundat rō snie, qui trāsactionis titulus dñiuz importat. l. trāsactionē q dñiu. & l. si sup possess. C. de trans. Scdo, per vltimā sniaz quātū ēt ad primū caput plā adduntur primis duabus, ergo † difformes, qr vbi aliquid additur, vel detrahit antiquo iuri, nouū ius efficit. l. ius ciuiles. ff. de iust. & iur. & vbi addit vel detrahit stipulatio viciat, aut noua inducit. l. j. §. si quis simpliciter. ff. d ver. ob. sic vbi snia addit, vel detrahit alteri snie, diuersa & noua snia reputat. ita in nostris terminis dicit Ale. 3s. lxxvii. In cā, & lite. li. ij. q āt vltima addat primis ostēdit sic, p primas declarat do. Lazarum esse in possess. rīderi faciēdi per suos officiarios hoies ppria autoritate terrā guastā accipiētes, & arbores glandiferas vltra modū depopulātes &c. p vltimā declarat, q do. Lazarus potuit & debuit inquestare hoies nem⁹ ad terrā guastā reducētes pnt. d. j. & ij. loco iudicātes declararūt. Ista certe vltia snia in vbo, & in oi effectu differt a pmis, pōderādū est pmo, q i hac vltia dr q. d. Lazarus potuit inquestare, in pmis dr q est in possess. rīderi faciēdi. &c. stat. n. simul q sit in possess. faciendi hoies rīdere p officiales suos, & tñ ipse do. Lazarus non possit inquestare obstāte sibi aliqua exceptiōe dilatoria, q nō obstabit officialibus suis, & vt ex pluribus vna i specie deducat, ea est, qr si ipse inquestaret dictos hoies corā se, sibi obstaret exceptio q ipse in cā sua ppria nō pt esse iudex. l. q iurisdictiom. ff. d iur. om. iud. si corā officialibus suis, eadē exceptio obstaret, qr cū sint iudices ipsius do. Lazari, vnū & idez tribunal reputatur, vel saltez exceptio suspicionis cōtra iudices ipsius do. Lazari opponi posset. c. postremo. c. cū speciali. de appellatio. cum simi. Secus aūt si ad instantiam procuratoris fiscalis, aliud. n. est fiscus, aliud dominus loci, vt not. per gl. & scribentes in rub. C. de iur. fisci. lib. x. & aliud est procurato. d. Lazari, aliud procurator fisci, vt traditur in rub. ff. de offi. procu. Cela. dato ergo q sit in possessione iuriuz de qbus disceptat, ex eo q quandoq3 ad instantiaz pcuratoris fiscalis coacti fuerunt predicti hoies respondere titulis criminalibus, vt dr in primis duabus sententiis, nō tamen sequitur, q do. Lazarus possit inquestare, vt dr in vltima snia, bene sequitur ergo q in hoc addit primis, & differt ab eis. ergo &c. Scdo pōderanduz est verbuz & debuit inquestare. Nam in hoc addit primis, qr licz per primas iudicet do. Lazarū esse in possessione faciendi respondere, &c. nō tñ sequitur, q teneatur inquestare si noluit, & tñ vltimus iudex (nescio quo iure) iudicauit do. Lazarū teneri inquestare &c. & quidē male. & 3 totū tit. C. vt nemo inui. agc. vel accus. cog. & in maximū preiudiciū dictoz hoiuz, quibus (stante dicta snia) nō posset. d. Lazarus remittere damna illata p aliquez ex eis, neq3 penā, q est † 3 oia iura, maxime 3. c. in nostra. de iniur. & qr cuilibet licz iuri suo renūctare. l. si quis in 3scribēdo. C. de pa. Nec dicat q verbū debuit qñq3 resoluitur in liberā facultatē. & exponitur debuit. i. potuit, vt in. l. iij. vbi Bar. C. de pign. l. & post edictū. ff. de iudi. qr pcedit vbi verbuz debuit de per se reperitur appositū in oratione, tunc ratione subiecte materie potest resolui in liberā facultatez, secus si in oratione reperiat appositū vtrūq3 verbū potuit & debuit, vt h. naz tunc neq3 ratio recte loquēdi, neq3 sensus vllus patit, q vnuz resoluatur in alteruz, ideo tunc quodlibet seruatur sm propriaz naturā. & sic verbuz † debuit necessitatem importat, vt. l. sepe audiui Cesarem. cum gloss. ff. de offic. presi.

¶ Tertio, pōderanduz est verbuz nemus, q 3plectitur locuz quibuscūq3 arboribus refertū, & sic non tñ arboribus glandiferis, sz ēt quibuscūq3 alijs, & differt a Luco, & Sylua cedua, qr generalitatē quandaz in se hz plusq Lucus, & nō eodē modo ceditur prout Sylua cedua, sz Fel. in. c. Rodulphus. col. xv. de rescrip. per primas decidit, q dicti hoies non possunt vltra moduz depopulare arbores glādiferas, appellatione. n. arboruz glandiferaruz soluz † arbores fructū faciētes 3prehenduntur. l. vnic. ff. de glan. legen. & sic istis primis addit per vltimā, vt etiaz non possint dicti homines alias arbores nullum fructum facientes scindere, ergo difformes p ea q supra dixi.

¶ Quarto ponderāduz est, dum in vltia dr nemus terrā guastaz reducētes in hoc differre a primis, qr p primas iudicatuz fuit do. Lazaruz esse in possess. inquestādi reducētes terrā guastam ad culturā, p vltimā iudicat do. Lazaruz posse & dēre inquestare reducētes nemus ad terrā guastaz, ergo difformis, qr aliud est reducere nemus, aliud est reducere terrā guastam. Nemus. n. differt a terra guasta, tuz rōne arboruū, tuz ratione amenitatis, vt pz, ex his que scribit Fely. in. d. c. Rodulphus. aliud terra herma, aliud nem⁹ ex q vtilitas plurima pcipi pt. l. q vtilia. C. de ol agro deser. lib. xj. Itē aliud ē reducere terrā guastā ad culturā, aliud terrā bonā & fructiferā (vt est nemus) ad terraz guastaz reducere, vt pz ab effectu, & ad nālez sensuz.

¶ Cum igitur differat vltima a primis, qr dirimit petitoriū, prime vero possessoriuz, & qr declarat do. Lazarum posse inquestare, prime vero eē in possessione, & qr declarat do. Laza-

rum teneri inquestare, et in hoc addit primis, et quia addit quod nemus per dictos homines non possit reduci ad terram guastam, quod est dicere quod dicti homines non possint scindere illas arbores, quod est diversum a primis, quibus iudicatur non licere reducere terras guastas ad culturam, non nemus ad terram guastas, ut abunde deduxi, concludendum est istas sententias non esse ullo modo conformes. Et premisse conclusioni per me, ut supra, comprobate, non obstat quod ulterius pronunciaverit bene iudicatum, et male appellatum, quia respondeo dupliciter, et primo quod si simpliciter nihil addendo, vel diminuendo pronunciasset bene iudicatum, et male appellatum, isto casu essent conformes, et procederet doctr. Bar. in d. l. si expressim. secus ubi aliquid additur vel detrahitur, tunc non possunt dici conformes, secundum Ale. in d. cons. lxxvij.

Secundo respondeo, quod ulterius iudex non pronunciavit simpliciter bene iudicatum, sed limitative idest cum † additionibus et qualitatibus expressis in d. ultima sententia, nam illa verba prout domini primo et secundo loco iudicantes declarant, referuntur ad illa verba potuit et debuit inquestare, et sic dictio prout respicit ea que fuerunt addita, et consequenter stat limitative, ut. l. edita. C. de eden. ubi Bar. et scrib. et per eundem Bar. in extrava. ad reprimen. in verb. prout. et per Cano. in c. pot. de dolo et contu.

Insuper advertendum puto, quod huiusmodi ultima sententia, in ea parte in qua vult do. Lazarum teneri inquestare, est evidentissime nulla, quia contra ius expressum, videlicet contra totum tit. C. ut nemo invi. age. vel accus. coga. et consequenter nulla. l. j. et ij. C. quando provo. non est neces. ubi autem sententia est manifeste nulla, tunc exceptio talis evidentis nullitatis impedit executionem, non obstante clemen. ut calumniis. de re iudica. secundum Ale. in d. cons. lxxvij. et cons. cvj. lib. iij. Immo exceptio nullitatis, † vel iniquitatis quam appellans offert se incontinenti probaturum, licet non appareat notorie de tali iniquitate, seu nullitate, nihilominus habet impedire executionem. secundum Salic. in l. j. C. ne lice. iij. provoca. traditur per Ale. et mod. in l. iiij. §. condemnatum. post bar. ff. de re iu.

Ultimo, quia ultimus iudex pronunciavit has sententias fore conformes, ab hac interlocutoria licitum est appellare secundum Salic. in d. l. j. et probatur in c. tua nobis. de appell. et maxime licebit isto casu, in quo constat manifeste quod non sunt conformes, ut supra probavi et ubi dubitaretur an essent conformes, in dubio recipienda est appellatio. secundum Bal. in l. de statu. ff. de test. cum solitis et vulgaribus autoritatibus. Laus deo.

De reuocandis donatio.

RESPONSVM I

Principis Constitutio quia ad evitandas fraudes irritat donationes iudicis decreto non approbatas, ad liberalitates quas parentes erga liberos exercent, non est (ut arbitror) porrigenda. Nec enim inter liberos et parentes dolositatis quicquam lex suspicatur. Non etiam donationes iuramento roboratas sanctio laicalis potest infringere, cum super iuramento nulla disponendi facultas laicis concessa legatur. Contendunt inter se Bart. et Bald. Perusinus, duo iuris fulgentissima sydera, an dos data filie imputanda sit nepotibus in legitimam: Pro nepotibus respondet Bald. contra vero Bartol. cui communis doctorum calculus adstipulatur. Sed utrunque recte sensisse docet Castren. Paulus. Nam si dos a matre vel avo materno tradita sit, vera monet Bal. Sed si a patre, avoque paterno sit constituta, iusta equaque habetur Bar. sententia. Alia quoque distinctione utrunque defendit nobilissimus illorum compatriota Corneus. Si enim dos data filie ea mortua reversura est ad patrem (quod evenire solet, quando dos fuit simpliciter constituta) recipienda videtur Bartol. sententia. Idem quoque respondendum, si avus stipulatus fuerit dotem reddi nepotibus, cum ob avo ipsam dotem habere noscantur. Si vero dotem stipulatus sit reddi filie, et eius heredibus, Baldo putat assentiendum, cum dotem uti matris heredes consequantur, quam distinctionem plerique non levis authoritatis, prius tradiderunt. Donationem, que tempore mortis patris inspecto legitimam filiorum minuit, Paulus de Castro inofficiosam putat, quanquam a principio pater prestatutam donandi mensuram non excesserit.

1 Donatio facta a matre in presentia mariti et patris, donationi consensum et autoritatem prestantium, revocari non potest.

2 Statutum prohibens mulierem contrahere sine consensu duorum propinquorum, non procedit in contrahente cum patre, vel matre. et quid ita?

3 Statuta prohibentia donationes, nisi cum decreto iudicis vel consensu propinquorum, non vendicant sibi locum in donatione iurata.

4 Donatio simplex, que in vita donantis valuit, non imputatur in legitimam.

5 Dos data filie non imputatur nepotibus in legitimam, quando nepotes habent dotem a matre, ut heredes ipsius matris.

6 Legitima an sit commensuranda secundum quantitatem bonorum que superer ant tempore mortis testatoris, an tempore donationis facte

7 Donatio dicitur inofficiosa, etiam si ex postfacto inofficiosa reperiatur.

Respon. interpreta.

Super Dubijs mihi propositis eleganter et iuridice scripserunt clarissimi do. de mota, et de doma, quorum responsa nudo calculo approbassem, nisi me consulens impulisset, ut quid sentirem, latius explicarem. Pro corroboratione igitur aliqua subijciam, ut rem videar aliqualiter delibasse. Circa primum placet mihi, quod donatio facta per Ioannam Genevesiam quondam Isabelle eius filie, valeat, et non potuerit revocari in testamento eiusdem Ioanne, per tex. ubi casus de utroque in l. velles C. de re uo. do. ubi ostendit donationem factam a matre filie, non posse revocari. pretextu absentie mariti et aliorum liberorum, quanto ergo minus revocari poterit donatio † facta a matre in presentia mariti, et patris, donationi consensum et autoritatem prestantium, ut in casu presentis donationis. ad idem tex. in l. his solis. et in auct. quod mater. eo. tit. Non obstant Delphinalia decreta, quia non credo quod procedant in donatione facta filie propter naturalem affectionem, que verisimiliter cadit in matre, et concludunt Bal. et Lo. ro. in. l. pactum quod dotali. C. de collat. ubi dicunt, quod statutum prohibens † mulierem contrahere sine consensu duorum propinquorum, non procedit in contrahente cum patre vel cum matre, quia in eis cessat ratio fraudis presumpte, propter quam statutum vetuit fieri contractum absque consensu propinquorum. sequitur Andr. sicu. in c. cum in matrimonij. col. iij. de officio delegati. Ale. cons. xxix. Preclare. col. pen. lib. iij. que ratio presumpte fraudis absque dubio cessat in hac donatione, tum quia fuit facta cum presentia et consensu et autoritate patris et mariti, presentia enim propinquorum maxime patris et mariti, excludit omnem suspicionem fraudis, doli, metusque. l. transactionem. C. de trans. ubi late Mod. quia etiam facta fuit causa equalitatis servande inter filias, cum eadem die tantundem alteri filie donasset, lex enim adhortatur parentes, ut non faciant unum filium et alterum privignum, sed ut eos equaliter tractare debeant. §. illud. et ibi not. Ang. in auc. de nuptiis. imo ubi non est equalitas inter filios observata, creditur dolum intervenisse. l. quesitum. §. sed et ipse papinianus. ff. de fundo instru. quem no. Bal. l. l. filie cuius. in. vij. q. C. fa. ercis. et Bar. in l. si pl. in prin. ff. de donatio. Soc. cons. iiij. In prima parte. et Dec. cons. lxiij. ad fi. Cum igitur cesset ratio statuti. cessabit etiam dispositio. l. adigere. §. quamvis. ff. de iure patro. c. cum cessante. de appellationibus.

Secundo talia statuta prohibentia † donationes nisi cum decreto iudicis vel consensu propinquorum, non vendicant sibi locum in donatione iurata, secundum Io. Andr. in addit. Spec. tit. de instrumen. editio. §. porro. in ulti. additio. Ang. in l. sancimus. §. fi. C. de dona. Imo. in c. cum contingat. in penul. char. et ibi Abb. et Mod. de iureiu. Fede. de senis. cons. cclxxj. Casus talis est. Ange. cons. xciiij. Cum lis. Alex. cons. iiij. et cons. xij. et consi. lxxxiij. in fine. et cxxxviij. in fine. lib. primo. et consi. xx. col. tertia. lib. tertio. et est communis opinio, et iam canonizata, ut dicit Modern. in d. cap. cum contingat. et in l. si quis pro eo. ff. de fideiuss. Bene facit, quia statutum, quod mulier et minor non possint contrahere sine consensu propinquorum, non procedit in contractu iuramento roborato, secundum Imo. in d. capit. cum contingat. charta. xvj. cum sequen. Felin. in capi. si quis. col. ij. de maio. et obedien. et Alex. consilio. lix. Visio instrumento. libr. j. et latissime Ias. in auc. sacramenta puberum. C. si adver. venditio. quia laici statuentes non potuerunt de viribus iuramenti disponere, et est communis opi. quicquid dixerit Bar. in d. l. si quis pro eo. unde aliter non insisto, quia in consulendo a communi non est discedendum. c. ne innitaris. de constitutio. et quia in puncto mihi formato queritur, an huiusmodi donatio dicatur donatio propter nuptias: istud quesitum habet duo capita.

Primum

¶ Primum est, an dicatur donatio propter nuptias, de qua loquitur tit. C. de do. pp nup. & tex. in §. est & aliud. insti. de don. & certum est, quod non, quia illa est donatio que fit a sponso sponse pro securitate dotis. l. profectitia. ff. de iure dot. l. fi. C. eo. declarat Azo in summa, titulo de dona. ante nuptias. Secundum caput est, an dicatur facta contemplatione matrimonij. ita quod donatrix fuerit mota ad donandum propter matrimonium, & tertium respondendum puto, quod non, sed mota fuit ad hanc donationem faciendam ysabelle, qui unam tertiam donauerat alteri filie. Ita clare cantant verba donationis, unde cum ex verbis clare colligatur. §. cum in verbis. ff. de legatis tertio. intentio & causa finalis, non est alia exquirenda, nec coniecturanda causa. l. ille, aut ille. cum simil.
¶ Circa secundum quo queritur, an donatio facta ysabelle filie, sit imputanda nepotibus in legitimam eis debitam ex persona propria, cum ysabella mater decesserit ante auiam, & prima fronte visum fuit, quod sic. quia dos data matri ab auo, imputatur nepotibus in legitimam, secundum Bar. in l. in quartam. ff. ad legem falcidiam. cuius opi. est communiter recepta a doctoribus, ut attestatur ibi Pi. chus & Decius consilio centesimooctogesimoprimo. Satis nota est questio. col. fi. & Fabia. de monte in repetitione auth. nouissima. in. viij. char. C. de inofficioso testamento. sicut ergo imputatur dos, ita dicamus, quod imputatur donatio. Uerum hoc non obstante contra in sententiam donatorum meorum, qui ante me consuluerunt duabus presertim rationibus.
¶ Primo, quia huiusmodi donatio, est pura & simplex, & inter viuos, que non imputaretur in quartam debitam iure na-
4 ture ipsi ysabelle, si viueret. Nam simplex donatio † que in vita donatis valuit, non imputatur in legitimam. l. si quando. §. fina. C. de inofficio. testamento. l. si non mortis. ff. eod. l. etiam §. si debita. ff. de bon. libert. firmant Barto. Ange. & alij in d. l. in quartam. Alexand. consi. octauo. colum. j. libr. ij. & dicitur donatio inter viuos simpliciter facta, nisi sit aliter dictum, secundum Barto. in. l. peto. in princip. ff. de legatis secundo. & in. l. illud. C. de collationi. si ergo non imputaretur ysabelle, cum non sit donatio facta in causam dotis, vel donationis propter nuptias, ut supra ostendi, multominus debet imputari nepotibus petentibus legitimam ex persona propria.
5 ¶ Secundo, quia dos data filie, non † imputatur nepotibus in legitimam, quando nepotes habent dotem a matre, ut heredes ipsius matris. Quod est, quando pater in constitutione dotis stipulatus fuisset soluto matrimonio eam reddi filie & eius heredibus. secundum Bald. & Salyc. in. l. illam. C. de collatio. Nec obstat opin. Bar. communiter approbata, quia procedit, quando pater simpliciter dotasset filiam, quo casu dos soluto matrimonio ad patrem reuertitur ratione patrie potestatis. l. dos a patre profecta. C. solu. matri. vel quando stipulatus fuisset eam reddi nepotibus, quo casu nepotes eam dicerentur habere ab auo.
¶ Secus autem, quando nepotes dotem habent ut heredes matris. ita concordat opin. Corn. consil. ccc. pro decisione. li. ij. In casu autem presenti donatio facta fuit a matre, notario stipulante pro ysabella & eius heredibus & successoribus quibuscumque, & dato quod non esset facta stipulatio pro heredibus, tamen subintelligebatur. l. si pactum. ff. de probatio. cum donata bona non reuertantur ad donatorem secuta morte donatarie, nisi sit expresse cautum. l. ij. C. de donatio. que sub mod. & propterea concludo quod opi. Barto. in. d. l. in quartam. non procedit in dote data filie a matre vel auo materno, ut etiam consuluit Pau. de Cast. consi. cviij. Dubitatio presentis. in secunda parte. Circa primum. & multo minus in donatione inter viuos.
6 ¶ Tertio queritur, an sit commensuranda † legitima, secundum quantitatem bonorum, que supererant tempore mortis auie, an tempore factarum donationum. respondet unus ex consultoribus inspiciendum esse tempus donationum, per tex. in auth. unde si parens. & in corpore unde sumitur. C. de inofficio. testamento. sed ista sententia videtur dubitabilis, quia ille text. loquitur in donatione facta alicui ex filiis contra officium pietatis, & in fraudem legitime aliorum, sed in casu nostro cum vtrique filie sit tantundem donatum, non possunt dici donationes inofficiose, nec in fraudem legitime aliorum filiorum facte, cum nulli alij filij superessent. Preterea, ex alio non possunt huiusmodi donationes videri immense seu inofficiose, cum fuerint donate solum due partes bonorum immobilium, reseruata tertia parte bonorum immobilium ac omnibus iuribus mobilibus ac actionibus, que non comprehenduntur appellatione immobilium. l. a diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. l. mouentium. ff. de verb. sign. videtur ergo quod legitima bonorum nepotum sit commensuranda, secundum quantitatem bonorum tempore mortis. l. cum queritur. C. de inoffi. testa. l. cir. l. & l. si patronum. ff. de bon. libert. Sed istis non obstantibus opi. d. consultorum amplectenda videtur, quia licet donatio facta mater-
7 tere bonorum nepotum a principio non esset inofficiosa, tamen † effecta fuit ex post, quod sufficit, quia fingitur retro fuisse inofficiosa, secundum gl. in. l. i. in ver. nono quero. C. de inoffi. dona. in proposito autem casu licet a principio non esset inofficiosa, quia reseruauerat sibi donatrix trientem & vltra, tamen quia illud quod reseruauerat pro legitima ipsorum liberorum totum reliquit vni titulo institutionis heredis, apparet, quod alij liberi reperiuntur fraudati medio donationis facte ipsi matertere heredi vniuersali. Nam ex sequentibus declaratur, qualis fuerit animus in precedentibus. l. cum quis. versi. neque enim. C. de naturalibus liberis. l. sed Julianus. §. quod dicitur. ff. ad Macedonia. Ita magistraliter declarat Paul. de cast. in d. auct. unde si parens. dicens se ita consuluisse in quadam causa sibi transmissa de Bononia, in qua plures docto. cespitabant, non considerantes quod esset effecta donatio inofficiosa ex post, licet a principio non esset. Circa quartum, an clausula constituti operetur translationem possessionis, non expedit insistere, quia cumulatum reperitur petitorium cum possessorio per vtranque partem, quo casu sententia in petitorio habet absorbere effectum possessorij. capitulo cum dilectus. de cau. poss. & propie. declarat Soc. consi. xcviij. iustissime index. lib. quarto.

¶ De dona. que sub mo.

RESPONSVM I.

Diui Principis Ualentini legem contra donatores, qui donatori promissa alimenta non prestant sapienter editam, etiam si nulla prestandorum alimentorum dies expressa fuerit, seruandam putamus. Dies enim, que huic inest obligationi, satis promissorem tacite interpellat. Quod maxime verum erit, si donatarius iureiurando fidem suam astrinxerit.

1 Juramentum habet vim interpellationis.
2 Dies tacita subintellecta a lege in obligatione, ita interpellat sicut expressa.

Respon. interpreta.

Taste Et sancte fuit iudicatum per iudicem a quo, in fauorem domine Joanne petite, & non insistendo super inualiditate secunde donationis facte Joanni Roleti, circa quam multa dicta fuerunt per prestantes primos consultores & aduocatos, dico sciam donationem etiam si a principio valida fuisset ipso iure reuocatam propter alimenta non prestita donatrici, iuxta conuenta, & quia de hoc est casus legis in lege. j. C. de dona. que sub mo. non curabo argumentis & rationibus aliter comprobare. Est enim ibi casus expressus, quod si donatarius non prestat alimenta promissa donatrici, quod bona donata poterunt a donatario vendicari, ergo donatio censetur a iure reuocata, & dominium iuris ministerio retranslatum in donatricem. alias ei non daretur rei vendicatio, que presupponit dominium in agente. lege. j. C. de alienatione iudicij mutandi causa facta. c. Abbate. de re iudi. lib. vj. & ad idem est textus cum glo. in. c. verum. de condi. apposit. & ita consuluit Bal. consi. ccl. in. iij. parte. Ludo. roma. consi. cclxxxiiij. triplici ex capite. Cor. consi. cij. in causa. col. ij. lib. j. Non obstat, si dicatur, quod dispositio dicte legis prime procedit, si donatarius sit in mora prestandi alimenta, que mora non fuit probata in casu isto, cum nunquam Roletus fuerit interpellatus, & vbi non est apposita dies, mora non committitur sine interpellatione. l. quod te. ff. si certum peta. l. si et legati causa. ff de verb. obligationibus. quia respondetur dupliciter.
¶ Primo, quod iuramentum ipsius Roleti eum continuo interpel-
1 labat ut promissa seruaret, habet enim iuramentum † virtutem interpellationis, secundum Specul. titulo de aduocatis. §. primo. versiculo sed nunquid is qui iurauit. Panor. in capitulo breui. de iureiurando. ¶ Secundo respondetur, quod hic est dies tacita & expressa. Tacita quidem, quia cum venter dilationem non patiatur, obligatus ad alimenta, statim dicitur in mora, saltem pro primo anno, secundum quosdam, vel saltem pro primo mense. l. j.

ubi Bar. & alii.ff.de alimen.leg.&.l.libertis quos.§.primo.ff. de auro & argēto legato.est ēt dies expressa multiplicāde obligationis gratia adiecta, videlicet tandiu, quamdiu vixerit.l.si in singulos annos.cū similibus.ff.d annuis lega. dies autem †tacita subintellecta a lege in obligatione ita interpellat, sicut expressa.l.kles erit ff.de verbo⁊ obligationibus.late Ias.in.l.quoties in die⁊.ff.eod.titulo.similiter dies adiecta multiplicande obligationis gratia.ita interpellat sicut dies solutionis adiecta, sm Bartol.in.l.ita stipulatus magna.in tertia questione secunde questionis principalis.ff.de verborum obligationibus. Preterea, cu⁊ dictus Roletus iuraverit pstare alimenta, & non prestiterit, sequitur dicendu⁊ ipsum cecidisse ab omni commodo contractus donationis, per tex. vulgatum. in.l.si quis maior C.de transactionibus. que habet locum in omni contractu, secundum Bar. & communiter scriben.ibi, & in specie, quod habeat locum etiam in contractu donationis, in quo donatarius non prestiterit alimenta conuenta, cōsuluit Corne.in dicto consi.cij.versicu.& insuper.nō etiam obstat.si forte diceretur, q dispositio.d.l.i.&.d.l.si quis maior. procedit in donatrice volente discedere a cōtractu, & quod in casu nostro non constat donatricem unquam reuocasse donationem propter alimenta non prestita, quia ut mihi dicitur in facto, contrarium est verius, & dato quod expresse non appareret, tamen quia donatrix donauit postea & tertio loco omnia bona sua dicte domine Ioanne, ex hoc solum videt discessisse a donatione facta dicto Roleto.l.rem legatam.ff.de alimen.leg.& ita in indiuiduo respondet Roma.in dicto consil. cclxxxiiij.in fin. Concludo ergo bene iudicatum, quia si bona essent apud dictum Roletu⁊ virtute ultime donationis diu⁊ bono⁊ facte dicte domine Ioāne, una cu⁊ cessione iurium & actionum, predicta Ioanna posset vendicare ipsa bona, dicta.l.i.C.de donationibus, que sub modo. ergo a fortiori poterit uti retentione, cui enim damus actionem, multo magis retentionem concedimus.l.inuitus.§.cui damus.ff.de regu.iuris.l.j.§.is autem.ff.de superficie.

¶ Finiunt egregia Responsa clarissimi doctissimiq; viri do. Ioannis Francisci a Ripa a sancto Nazario, prestantissimi Iuris utriusq; professoris, in quibus habentur nō pauce Decisiones legum studiosis necessarie nedu⁊ commode & utiles. Quid autem his ipsis nuper accesserit, quod excusu⁊ non fuerit in aliis eius generis voluminibus hactenus in publicum emissis, facile candido Lectori patebit, si maximam perpendat diligentiam in castigandis erroribus nunc adhibitam. quibus singule pagelle scatebant Allegationes item, que corrupte passim legebantur, propriis locis, non sine magna vigilantia, restitute sunt. Summaria quoque numeris apte distincta decēter mendata sunt. Utq; longe inquisitionis labor absit, precipuarum materiarum Index uberibus accurate contextus adiectus est.

Regestum.

a b c d e f g h i k l m n o p.

Omnes sunt quaterniones.

VENETIIS, Aurelius Pincius Excudebat.

VIGINTI RESPONSA IVR. VTRI. DOC. CLARISS. D. IOAN. FRAN. A RIPA, NOVITER ADDITA.

Legatum quasi filio relictum ei, qui filius non esse conuincitur ab
heredibus testatoris valet, eo maxime quia pie-
tatis intuitu, & ut ait, pro amore dei relictu est.

SVMMARIVM

1 Filius quis iustus, aut iniustus.
2 Generatio que tempestiua, & intempestiua que.
3 Patrini quid filiolis teneantur.
Justus presumitur, qui ex coeuntibus côiugibus natus est.

M. Antonianus recensui.

Respon. cc. Interpretatio.

Abit Alziarius
actione ex testamento, ad alimē-
ta sibi relicta amore dei, ꝯ nobi-
lem Petrum Autardi heredē
alter ius. d. Petri Autardi te-
statoris. Opponit legatum reli-
ctum fuisse ipsi Alziario p erro-
rem, & ex falsa causa, qꝛ testator
falsa opinione ductus, reliquit
alimenta eidem quasi filio natu-
rali, non legaturus si alterius filium credidisset. Ideo côclu-
dit tale legatum non deberi, p tex. in. l. si pr̃. C. de here. inst. &
. l. neqꝫ pfessio. C. de testa. Preterea dubitat an ex deductis
p heredem fuerit probatus error testatoris. Visis deinde ar-
ticulis, visaqꝫ particula testamenti, q̃ legatum alimentorum
continet. Primo aspectu putaui posse suaderi actorem, pro-
basse qꝫ testator falsa filiationis opinione deceptus, legauerit
alimenta prefato Alziario. Tum qꝛ probatum fuit qꝫ idem
testator q̃diu vixit, ipsum tractauit Alziarius vti filium. Nā
ei semper pstitit alimēta in domo ppria, iis modis & formis,
ac si vere filius eius esset, preceptoribus, quibus eū erudiēdū
tradidit, mercedes persoluit. Ex quo tractatu presumitur qꝫ
testator crederet eum esse filium suū, vt dr̃ de fratre, qꝫ tractās
aliquem vt fratrem, presumit credere eum esse suum fratrez.
gl. in. l. nemo. §. fi. ff. de here. insti. q̃ ad istud ppositum alle-
gat Fely. in. c. per tuas col. fi. de pba. Nam ex tractatu presu-
mitur filiatio. d. c. p tuas. vbi late Panor. & alii, & gl. & Pan.
in. c. transmisse qui filii sint legitimi. Tum, qꝛ. d. testator dū
esset in humanis, nominabat. d. Alzia. Filium suuz, & eū idē
Alziarius appellabat. d. testatorem patrem. Non est āt presu-
mendum qꝫ qs nominet aliquem in filium, nisi credat veruz
esse, qꝫ asseuerat. l. Julianus. §. qꝫ autē. ff. de actio. emp. Nam
v̄ba, sm philosophū, sunt note earuz q̃ sunt in animo passio-
nū, & nullum est maius mentis testimonium, q̃ qualitas in-
specta verboꝝ, sm Bal. in. c. super literis. de rescrip. & non
credimus hominem velle, nisi illud qꝫ dixit sm Bal. in. l. vo-
luntatis. ad fi. C. de fideicō. Et qꝫ is qui nominat aliquem fi-
lium, presumat illum credere filiuz suum, firmant Bar. & alii
in. d. l. neqꝫ pfessio. C. de testa. Tertio probatur, qꝛ nomine
baptismali h̄ Alziarius fuit nominatus Petrus, lꝫ in chrisma-
te fuerit nomen variatum, & sic vocabatur eodē nomine quo
testator, & eodez agnomine Austaredi a testatore agnominat
in testamento. Ex idētitate autē nominis & agnominis resul-
tat presumptio filiationis, & multomagis credulitatis, vt est
tex. sing. in. l. vxorem. ff. de manu. testa. quez ad h̄ alleg. Bal.
in. c. tuam. de ordi. cogni. Ex istis vr̃ apparere, qꝫ testator cre-
deret Alziarium esse filium suum. Quod constat esse falsum,
cuz sit natus ex Joanna nupta Bernardo Bertrandi, vnde
psumptione iuris psumitur filius ipsius Bertrandi. l. filium
diffinimus. ff. de his q sunt sui vel alien. iur. & si probaretur qꝫ
Joanna fuerit cognita a testatore, sm Panor. in. c. cum ex
officii. de peniten. & remi. Bal. ꝯs. lxxiii. Verba dñi ꝯs. li. j.
¶ Premissis non obstantibus, prout non obstant. Contra-
rium qꝫ legatum valeat, nec dicat testator falsa filiationis opi-
nione deceptus verius existimo, ex infrascriptis. Primo qꝛ
ad h̄ vt legatum, vel institutio irritetur, ex eo qꝫ testator fue-
rit falsa filiationis opinione deceptus, oportet qꝫ filiatio fue-
rit causa legati, vel institutionis, vt clare dr̃ Impe. in. d. l. Si
pater. in vb̃. non instituturus si alium nosset, & sic qꝫ error fue-
rit in causa fi. Et ideo iura q̃ dicunt legatum, vel institutionē
vitiari, semper loquuntur qñ testator legauit ei, qui filius nō
erat, vti filio nominando eum filium in testamēto. d. l. neqꝫ
pfessio. & d. l. si pater. Sꝫ testator in testamento non nomi-
nauit Alziarium filium, neqꝫ ei quasi filio legauit, sꝫ tanq̃ ex-
traneo, cum ei tanq̃ pauperi amore dei alimenta reliquerit.
Unde liquidissime constat, qꝫ sumus extra terminos. d. l. ne-
que pfessio. & d. l. si pater. Et si dicat, lꝫ ex tenore testamenti
non appareat qꝫ testator legauerit eidem Alz. vti filio, tñ p-
bari pt̃ qꝫ cōtemplatione filiationis testator legauerit. Istud
non inficiabor. Uerum dicam qꝫ actor nihil penitus pbauit,
nec quicq̃ deduxit qꝫ faciat ad pbandum qꝫ ipse testator in-
tuitu filiationis fecerit hmōi legatum alias non facturus, si
alienum nosset. Et quo clarius veritas elucescat, ex pluribus
ostendaz, qꝫ testator nunq̃ credidit Alz. fore eius filiū. Dein-
de rñdebo ad coniecturas & presumptiones allegatas p acto-
rem. ¶ Quod testator nunq̃ crediderit Alziarium esse filiū
suum, demonstrat. Primo, qꝛ idem testator erat prudens &
sapiens, & rerum humanarum expertissimus, & ꝯsr presumi-
tur qꝫ sciret ea omnia que vnus prudens & expertus scire de-
beret. l. j. §. is quoqꝫ. cum simil. ff. de actio. & oblig. Pru-
1 dens āt non existimabit vxorem † alterius, ad q̃ maritus ac-
cedit, concepisse ex seipso. Tum qꝛ presumitur, iuris presum-
ptione, esse ꝯtrium, vt supra dixi. Et fatetur actor in. vij. arti-
culo. Tum qꝛ vir maritus pt̃ presumere natum ex vxore sua,
esse filiuz alterius. l. qꝛ semper. ff de in ius vocan. l. Lucius. ff.
de ꝯdi. & demon. Et si dicatur non constare, qꝫ Joanna esset
maritata, neqꝫ qꝫ maritus cohabitaret cum ea. Rñdeo, qꝫ
actor non pt̃ honeste istud negare, qꝛ ꝯtrium posuit in. viij. po-
sitione. scdo, qꝛ in. x. positione fatet, qꝫ Joanna ēt tpe quo
morabat cum testatore pluribus se pstituebat, & qꝫ erat de h̄
publica fama. Ex h̄ elicio, qꝫ testator sciebat eam alios viros
vltra maritum admittere, qꝛ quilibet presumit scire ea de qui-
bus est publica vox & fama. l. si tutor petitus. cum gl. C. de pe-
ricu. tuto. c. j. de postul. prelat. Sꝫ quis vnq̃ iudicaret prudē-
tem virum existimare natum ex muliere alteri coniugata, &
multoꝝ libidini exposita, esse filium suum, certe nemo, qꝛ na-
tus ex ea q̃ se multorum libidini exponebat, ut vulgo quesi-
tus tanq̃ natus ex meretrice. c. vidua. xxxiiij. dis. & ibi glo. &
Ar. & So. ꝯs. 54. Visis test. li. iii. Nati āt ex meretrice, vulgo
q̃siti nūr, qꝛ nullum p̄rez possunt demonstrare. §. vulgo que-
sitos insti. de suc. cog. Tertio, qꝛ actor in. xv. & xvj. & sequen-
tibus positionibus fatet, qꝫ testator erat inhabilis ad gene-
randū, qꝛ in sua florida etate duas habuerat speciosas vxo-
res, quarum altera ex primo marito filios conceperat, & tñ ex
neutra vnq̃ filios suscepit. Et qꝛ tpe ꝯceptionis. d. Alziarij
2 excedebat † sexagesimum annum. Nam vir sexagenarius &
mulier quinquagenaria, nāliter inhabiles sunt ad generan-
dum. de viro, est tex. in. l. si pr̃. §. fi. cum gl. ff. de adop. de femi-
na, est tex. in. l. si maior. C. de legi. hered. Et iō qꝛ ad prolem
suscipiendam inhabiles sunt homines & femine in tali etate
constituti, olim phibebant per leg. papiam nuptias ꝯhere.
Lꝫ hodie lex papia oblita sit. l. sancimus. C. de nup. non qꝛ
credant habiles ad generandum, sꝫ qꝛ in senibus est legis ob-
sequium & humanitatis solatium, sm gl. in. c. ij. de frigi. & ma-
lefi. Et si contingat aliquem sexagenarium habere potentiaz
generandi miraculosum est. vt. d. tex. in. d. l. si maior. & gl. in
. l. si sterilis. ff. de actio. emp. Ex istis elicio inconuincibilez ra-
tionem, argumentūqꝫ fortissimum, qꝫ testator nunq̃ credidit
ex suo semine generasse Alziariū. Quia cum esset inhabilis &
impotens, sibiqꝫ foret magis nota sua impotentia, q̃ alteri,
cum facta ppria quisqꝫ nota habeat. l. fe. ff. p suo. l. q̃ q̃. ff. ad
velleia. non est psumendum qꝫ crediderit fecisse qꝫ facere nō
poterat, nisi miraculose. Impossibilia. n. sm nām, nemo pre-
sumitur nedum credere, sꝫ nec cogitare. §. & hec dicimus. in
auth. vt hi qui se perhibent. hab. res mino. Hinc, est qꝫ in ge-
nerali dispositione non comprehendunt impossibilia ipsi di-
sponenti, qꝛ non credit cogitasse id, de quo disponendi facul-
tatem non hꝫ. l. Lucius. §. Imperator. ff. ad muni. c. a nobis.
vbi Abb. de senten. excō. Hinc est, qꝫ sexagenarius nunq̃ pre-
sumitur cogitare de posthumis, qꝛ nā resistit, sm So. cons.
xxxvij. Visum fuit. lib. iij. Nec etiā qui ex vxore secunda non

poruit generare presumitur credere se posse generare ex altera, secundum eundem Socy. inter consilia Curti. cons. ij. col. fi. Quarto, quia in processu constat quod testator hunc Alziarium leuauit de sacro fonte. Ex hoc etiam elicio aliud fundamentum, quod testator non credebat hunc esse filium suum, quia non leuasset eum de sacro fonte si eum filium suum esse putasset. Quod sic demonstro. Pater naturalis prohibetur tenere filium in sacro lauacro, alias graui penitentia plectendus est. c. j. c. dictum et seq. xxx. q. j. c. si vir. de cogna. spiri. Et ista prohibitio est omnibus notissima, et eam quilibet scire presumitur. l. leges. C. de legi. Cum igitur sacri canones prohibeant, sic peccatum leuare proprium filium ex baptismali fonte, et contra legem prohibitiuam venire. c. ij. de maior. et obedi. Non est presumendum quod testator voluisset delinquere, et filium quem suum naturalem esse credebat, sibi in spiritualem, lege resistente transferre. l. merito. ff. pro socio. l. si quis seruum ff. de seruo corrupt. Quinto coniecturandum est quod si testator credidisset Alziarium esse filium suum, quod ei vti filio legasset alimenta, que de iure sibi legare potuisset, si filius spurius esset. c. cum haberet. de eo qui dux. in matri. quam polluit per adul. Quod etiam procedit de iure ciuili, secundum Bar. in. l. fi. ff. de his qui. vt indi. et est communis doctrina. Licet Ang. et quidam alij tenuerint contrarium, quod non discutio, quia sumus in terris ecclesie. Et si dicatur quod hic testator voluit legare alimenta vti filio spurio, quia centum floreni annui excedunt alimenta. Et quia volebat excedere modum alimentorum, non nominauit eum filium in testamento, nec ei vti filio expresse legauit. Ad istud respondeo defendendo hanc coniecturam, licet non sit opus, cum alie quatuor supra deducte satis superque sufficiant, quod centum floreni annui pro victu et vestitu. d. Alziarij, si filius spurius esset dicti testatoris, qui decessit sine prole legitima attenta conditione ipsius testatoris, qui erat nobilis et ancetis facultatibus ipsius, qui reliquit saltem annuum redditum. ccc. florenorum heredi suo, non diceretur excedere modum alimentorum, que pro modo facultatem, et personarum qualitate a iudice taxanda veniunt. In qua taxatione iudex non tam ad cibaria, quam ad vestes, tectum siue domum, medicinas, preceptorum mercedes, et omnia ad vsum sanitatem, doctrinamque necessaria, debet animaduertere. l. ius alimentorum ff. vbi pupil. educ. debe. l. cum alimenta. ff. de alimen. leg. l. quero. ff. de in. od. c. eps. de pb. cum gl. c. quin. de vita et ho. cle. Que omnia si consideres, nullus est qui non fateatur filium viri nobilis, egere singulis annis florenis centum pro cibarijs, vestibus, et alijs ad vsum necessarijs. Que omnia sub nomine alimentorum continentur. l. legatum. ff. de ali. et cib. leg. l. verbo victus ff. de verb. sig. ¶ Ad contrarias coniecturas respondeo facillime. et primo respondeo duabus solutionibus generalibus, postea particulares et indiuiduas accommodabo responsiones. Et primo generaliter respondetur, quod ex predictis coniecturis, et presump. for. adductis pro Alziario, eneruantur coniecture heredis. Sicut enim clauis clauo retunditur, ita presump. presumptione excludit. l. diuus. ff. de in int. re. Secundo respondetur † quod et si testator aluerit Alzia. vt filium, id fecit ex debito et obligatione qua tenebatur. Nam Alz. ei filius erat spiritualis, et contra ipse testator erat illi pater. c. j. xxx. q. j. c. j. et per totum de cog. spiri. pater autem spi. in subsidium, tenetur alere filium exemplo patris adoptiui secundum Bal. in auct. nisi rogati col. pe. C. ad tre. Sicut etiam in subsidium, tenetur epus alere, promotos ad ordines sacros. c. eps. de pb. Sicut diues parrochianus in subsidium tenetur alere rectorem, qui sibi est pater spiri. secundum Panor. in. c. ex parte. j. et in. c. veniens. in pen. de test. cum igitur esset pater spiri. tenetur que eum alere, cum parentes naturales vix seipsos possent nutrire, non potest ex nominatione, et tractatu filiationis, extrahi concludens coniectura, quod testator crederet eum esse filium suum naturalem quia expresse constat, quod erat filius spiritualis, et expressum facit cessare presumptionem. l. cum ex filio. ff. de vulg. et pup. et quia non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse. l. non hoc. C. vnde leg. c. in presentia. de proba. Nam cum potuerit eum tractasse vt filium spiritualem, non sequitur quod ex tractatu crederet illum esse sibi filium naturalem. ¶ Et specialiter respondendo, non obstat tex. in. d. l. si pater. et in. d. l. neque professio, quia illa iura, vt dixi, procedunt quando testator nominauit eum cui legauit, filium in testamento. Tunc filiatio presumitur fuisse causa finalis legati, vel institutionis, et nominatio filiationis propter institutionem et legatum, presumitur facta ex proposito. que ratio non esset quando etiam testamentum nominasset aliquem in filium, quia potuit tunc vti nominatione perfunctoria, secundum Are. in. d. l. neque possessio. et. d. l. si pater. Vel aliter et secundo respondetur, quod etiam si nominasset Alzi. filium in testamento, adhuc non vitiaretur legatum, quia cum nulla proponatur causa quare Petrus sciens se impotentem ad generandum, sciensque matrem Alziarij esse coniugatam, et plurimorum libidini expositam debuerit credere Alziarium esse filium suum potius amoris et dilectionis causa quam filiationis, filium nominasse presumendum est. l. nemo §. fi. ff. de here. insti. l. j. §. pomponius. ff. de carbo. edic. quam sic intellexit Pau. de Ca. in. d. l. neque professio. vel tertio respondetur, quod nominatio filiationis hoc casu vera est, cum Alz. sit filius spiritualis, et de hac filiatione eum intellexisse credendum est. Nec obst. si dicatur quod quoties concurrunt due cause quarum altera est naturalis, altera ciuilis, amplectenda est naturalis, vt potior et fi naturalis. l. quod hz. ff. de iure. Quia verum est, si constaret liquido, quod ambe concurrerent, et sibi inuicem repugnarent, alias secus. l. cum pater. ff. de iure dot. Sed in casu nostro non constat de causa naturali, pro ut liquido constat de ciuili, nec earum effectus repugnant. Ergo non possumus asseuerare, quod naturalis filiatio fuerit causa finalis huius legati. Vel quarto respondetur, quod ex confessione aduersarij, que est superlatiua omnium probatio. c. per tuas. de proba. l. generaliter. C. de non nu. pecu. constat quod testator pluries testatus est, se non credere Alzia. esse filium suum, vt legitur in processu in responsione data ad. vij. positionem ipsius Alziarij. Nec obst. quod aduersarius qualificauerit suam confessionem dicendo, quod credit Pet. Autardi testatorem testatum fuisse, quod non credebat Alz. esse filium suum, sed quod timore iustitie ita fuit protestatus, quia Alz. acceptauit confessionem quatenus pro se facit, qualitatem reiecit, et veram esse non dixit, quod facere potuit, cum presumptio sit contra qualitatem annexam. Sicut in simili potest quis acceptare confessionem eius qui confitetur se occidisse ad sui defensionem, et negare qualitatem. l. aurelius. §. idem quesijt. et ibi Bar. ff. de libera. lega. l. j. C. de sicar. l. si non conuicij. C. de iniur. Et quod presumptio hoc loco sit contra qualitatem, satis de se patet. Tum quia nemo presumitur vnum dicere et aliud in corde habere. d. l. Julianus §. quod aut. ff. de actio. emp. Tum quia talis qualitas continet in se delictum adulterij. Si enim metu iustitie ita dixisset, que necessario presupponitur adulterium, quod est contra iuris presumptionem, secundum quam nemo presumitur deliquisse. l. merito. ff. pro socio. l. si seruus extero. C. mida. Tum etiam quia contra hanc qualitatem obstat impotentia, qualitas vite Joanne matris Alz. Petri sapientia, et omnia supra deducta, quibus mediantibus credendum est quod Petrus testator pro veritate sic fuerit protestatus, et non metu iusticie. Non etiam obst. quod nomine Petri Autardi Alz. fuerit baptizatus. Quia ista non est vigens neque concludens coniectura, quod Petrus Autardus crederet eum esse filium suum, secundum. d. Jas. in. d. l. neque professio. Nec text. in. l. vxorem. ff. de manu. testa. aliquid probat, vt aduertit. d. Jas. sed etiam nos sumus extra terminos illius. l. quia secundum consuetudinem huius patrie, patrinus solet filiolum suum nominare in sacro fonte nomine suiipsius patrini, que consuetudo cum sit notoria, sufficit eam allegare. l. si adulterium cum incestu. §. idem Polliont. ff. de adul. et vt iudex ex officio potest pro parte allegare leges scriptas. l. vni. C. vt que desunt aduo. ita potest allegare consuetudinem notoriam, quia ista dicitur potius allegatio iuris quam facti, que primo casu apparet per aperturam librorum, secundo casu per ipsam notorietatem, secundum Bal. in. l. filiusfa. §. veterani. ff. de pecu. cessat igitur coniectura elicita ex nomine et cognomine, tum quia non concludit, tum quia non potest procedere stante allegata consuetudine. Ex quibus omnibus concluditur legatum deberi, neque dici posset testatorem per errorem legasse.

¶ Epitome.

Philippus Quispiam, cum soluta certa pecunie summa, negaret se maiorem accepisse, hoc nomine furti a fisco, velut ob denegatum depositum conuentus est, sed perperam et inique. Primum quod inficiando depositum nemo facit furtum. Deinde quod ab ipso fisco, eam pecuniam pondere, numeroque depositam fuisse proponeretur. Tum quod maiorem illum accepisse summam, imo nec apud eum depositam fuisse probatum sit.

SVMMARIVM

1 Furtum sine contractione rei, inuito domino committi non potest.
2 Negans depositum, vt furtum facere dicatur, que necessaria sint.
3 Depositum vt sit, actum esse debet, eadem corpora reddi.
4 Testes varij et contrarij non probant, nec vt aliquid saltem probent, in criminalibus in concordiam reducuntur. nu. 5.
6 Testes de se exonerando et excusando tractantes, nihil probant.
7 Frater in criminalibus non est pro fratre testis idoneus.
8 Famulus non est, ne in ciuilibus quidem, pro domino testis idoneus.
9 Ebrius continuo in dicendo testimonio repellitur.

Respon. ccj. Interpretatio.

Visis Libello et reuelationibus et omnibus narrate pensatis, consultationem hanc diuidendam duxi in duas partes. Prima erit, an huiusmodi causa potuerit agi criminaliter. Secunda posita parte affirmatiua

rā in precedenti, an ex deductis & productis verificata fuerint necessaria ad probandum furtum cōmissum ob nō restitutionē depositi. ¶ Circa primum videretur prima facie potuisse criminaliter agi contra dūm Philippū, quia qui recusat depositum restituere furtum vr̄ facere. Nam spoliat dūm possessione rei deposite. l. si quis rem ff. de acqr. possess. & cōtrectatur furtum facit, quia vel per rei contrectationem, vel per detentionem cōmittitur. l. alienū .C. de furt. & ita tenent Raph. Cu. & Ale. in. l. iij. §. si rem. ff. de acquir. possess. Rñdet ad illum tex. quia ibi depositarius proposuerat denegare depositum, non autem petenti denegabat restituendum. Et pro ista opinione faciunt iura quę dicūt depositarium vtētem re deposita inuito dño, furti crimine teneri. l. qui furtū ff. de cōdic. fur. Insti. de oblig. quę ex quasi delict. nascunt. §. ita que sine creditor. ¶ Premissis non obstātibus contrariam sniam amplector, tanq̄ iuriuīn terminis, & rationi magis cōsonaz.

1 Nam† furtum sine contrectatione rei inuito dño, cōmitti non potest, vt ex definitione furti, de qua in. l. j. ff. de fur. dilucide apparet. & clarius ita cōstituit Jureconsultus in. l. si quis vxori. §. neque ff. de fur. Cum. n. nō determinat definitio, nec definitū adaptat. l. j. §. dolū. ff. de dolo. Et hec est rō quare negans depositum, nō propterea rem contrectat. l. inficiando ff. de furt. Si mō ostēdero. d. Philip. non contrectasse summā penes se depositam, apparebit propositionē nrām esse verissimam. Quod autem nō contrectauerit, patet quia. d. Philippus nunq̄ recusauit restituere depositū. & posito quod negasset summā in titulis designatā integraliter fuisse penes ipsum depositā, ex hac tamen sola denegatione, nō dr̄ summam depositam contrectasse, quia solo verbo non fit contrectatio rei. d. l. inficiādo. & d. §. neqz. & sic ex hoc solo non potuit contra eum formari inquisitio de furto. ¶ Sz posito falso pro vero, quod denegasset integrā summā restituere, adhuc stat firma & firma nostra propositio, quod. d. Philippus non cōmiserit furtū.

2 Etenim adhoc vt negans restituere depositū † cōmittat furtū, plura sunt necessaria. Primo quod sit depositū. Scdo quod rē depositā contrectet inuito dño. De primo cōstat, quia negans restituere mutuū, non tenetur furti, eo quod mutuans transtulerit dñiū rei mutuate in suscipientē, & ei dederit facultatez rei vtē de. l. ij. §. appellata. ff. si cer. pet. Similiter qui negat summā promissam per pactū vel stipulationē soluere, furtum nō facit, quia rem alterius non contrectat. aliud. n. est rē esse alterius, aliud sibi deberi. l. singularia. ff. si cer. pet. l. quintus. §. argento. & §. cū ita. ff. de auro. & argē. lega. Cōstat etiā quod requirit contrectatio inuito dño, vt supra demōstraui. Ista autem cōsignatio facta. d. Philippo, nō potest dici depositū, sz bz nām mutui potius, vt probabo, quod &c. Quod non dicatur depositū, probatur sic. Ad hoc vt dicatur de-

3 positū, † oportet quod actū sit quod eadē corpora nūmorū reddantur. Nam si, vt tātūdē soluerentur, conuenit egrediuntur ea res notissimos depositi terminos. l. lucius ff. de pos. Et sic oportet quod quātitas pecuniaz sit deposita, non vt quātitas, sz vt species, & sic quod sit depositus saccus, vel crumena repleta pecuniis obsignata, alias si sit deposita pecunia ad pōdus, vel ad mēsurā, non dr̄ depositum, nec denegās restituere, furtū facit. l. si sacculuz .ff. deposit. & rō est euidens, quia deponens pecuniā ad pōdus, vel ad numerū censetur dare licentiā depositario, vt ea pecunia vtatur, & tātūdē in genere suo restituat, sz gl. in. l. die spōnsaliorū. ff. de deposit. & probatur in. l. ij. ff. si cer. pet. & Bal. cons. ccliij. quidam A. lib. iiij. sz in casu nostro fiscus articulat pecuniā fuisse positā partim ad pondus, partim ad numerū, quod bñ sequitur quod nō est proprie depositum. Sequitur etiā quod tacite actum fuit, quod tātūdez in suo genere redderetur. Ex istis sequitur cōclusio quod. d. Philippus etiā si vsus fuerit pecunia, & etiā si restitutionē denegauerit, quod furti actione cōueniri non potest. ita in specie cōcludit Sal. in. d. l. die spōsaliorum. dicēs hūc esse effectum resultātē ex hoc quod depositum egrediatur notissimos depositi terminos. vt dr̄ in. d. l. lucius. Et clarius & magis diffuse ita casum nostrū determinat Albe. de Ros. in. d. l. inficiando. inquit. n. qui denegat restituere pecuniā apud se depositā ad pondus, vel ad numerū, nō credo quod furtū cōmittat, quia potuit vti ea pecunia, & consumere, & postea tātūdē restituere. male igitur fiscus intētauit actionē furti &c. ¶ Sz posito quod verū esset, prout non est quod per solā denegationē depositi cōmitteretur furtū, vidēdum est, an sint probata necessaria ad cōuincēdum dn̄. Philippū de furto. Et ista erit scda pars nostre consultationis, pro cuius declaratione premitto, quod fiscus agit actione furti, quia. d. Philippus nō restituit, nisi septingenta scuta auri ad solem, & viginti solidos, cū longe maiorem summā in deposito receperit, & cōtra furtū agit, quia integrum depositum non reddidit. Inquirēdū ergo est, an fiscus maiorem summā fuisse depositam probauerit. Discutienda igitur sunt dicta testiū. Et quidē septē testiuz sz variantiū depositiones tamen vr̄ probare. Nam cōstat quod in omni negotio sufficiunt duo testes. c. in omni negotio. de testib. l. vbi numerus. ff. eo. ti. quantomagis vbi adsunt septem & vltra, & etiā vbi reperitur instrumentum, quod dr̄ probatio probata, & nō probanda, sm Bal. in. l. Imperator. ff. de stat. hominum. glo. & Pan. in. c. cum olim. de censib. de numero plurium ducato rum constet &c. ¶ Sz premissis nō obstantibus sentio nō fuis-

4 se probatum predesignatum pondus, nec numerū, quia † testes sunt inuicem varij & contrarij, propter quā variationem non est eis fides adhibenda. l. qui falso vel varie. ff. de testib. c. cum in tua. eo. tit. cū similib. Et si dicatur quod reducendi sunt ad concordiā, vt saltem probent de sex libris auri, & de libris vndecim argenti, tum quia in maiori summa minor inest. l. cū furti. ff. de in lit. iurand. Naz vbi testes de eodem actu deponunt, probant saltem de minori, sz Ale. in. l. j. §. si stipulanti. ff. de verb. obl. per tex. in. l. sempronius ff. de leg. ij. tum quia ex depositione P. testes ipsi ad concordiā reducantur, standum est. n. ei qui aliqua distinctione concordat testimonia. d. c. cum in tua. & ibi Fel. late de testib. Sicut vbi reperiuntur opiniones doctorum varie, & contrie statur opi-

5 nioni doctoris distinguentis, & scripturas concordantis quia † predicta possent procedere in ciuilibus. secus vr̄ in criminalibus, in quibus requiruntur probationes luce meridiana clariores. l. fi. .C. de probat. Nam testes qui deponunt de minori vr̄ negare maiorem, sz Sal. post Bal. in. l. ij. C. de rescind. vendit. Joā. de Jmo. in. c. fi. de empt. & vendit. Are. cons. lxx. in presenti consultatione. ex quo resultat quod contrariantur deponentibus de maiori summa, vel saltem quia deponentes de maiori, negant maiorē, sequitur desitatio, qui veriora dixerint, vnde in criminalibus nō videntur liquido probare, quod &c. ¶ Preterea etiā predicti testes bene probarent, tamen talis probatio non facit fidem in preiudiciū. d. Philippi qui non erat presens tempore ponderis & numerationis, neqz acceptauit depositum iuxta predictum pōdus, & predesignatum numerum. ¶ Vlterius vidēdū est. An fuerit probatuz quod dicte pecunie fuerint deposite & consignate eodem Philippo in pōdere numero prenarratio. Et mihi vr̄ quod non ex pluribus. Primo Alziarius Bocardi, qui pecunias pōderatas & numeratas in loco de cuuismontibus portauit ad locum castrinoui, & Claudius columbi, qui cōsignauit & deposuit, ac Petrus Celerij, Dominicus Talierij, & Joānes valleta comites & socij depu-

6 tati ad associandū & comitādū dictā pecuniā, nihil probant, quia † tractant de se exonerando, sm Bar. in. l. deferre. ff. de iur. fisci. Panor. in. c. insuper. de testib. Rapha. Cu. cons. lxviij. in present. qōne. circa prin. Dec. cons. cclvj. in causa inquisitionis. Item vbi testis deponit in causa in qua posset redargui de mala custodia, vel administratione, ei credēdū non est, etiā in ciuilibus, sm Joā. And. in addit. ad Spe. in tit. de teste. §. j. vsi. sz pone quod administrator. sequitur do. Anto. in. c. cum a nobis. de testib. & in. c. cum ex literis. & ibi Jmol. de transact. Ale. cons. lxxvj. visis dubitationibus. & De. in. d. cons. cclvj. sed isti testes tractant de se exonerando. Nam si oēm pecuniam non cōsignassent, sed inter se partiti fuissent, tenerentur ipsi ad restitutionem, & ab ista obligatione satagunt se exonerare. Item si diligenter non animaduertissent, custodissentqz ne Alziarius qui pecunias deferebat, quicq̄ vsurpasset, in culpa fuissent, vnde non est eis credendum, quia deponunt in eorum laudem & ad se excusandum a culpa & negligentia. ¶ Item

7 Claudius columbi † est frater querelantis, constat autem quod in criminalibus frater non est idoneus testis pro fratre vel sorore. cap. j. ij. qō. v. c. in literis. de testib. late per Panor. in. c. literas. de presumptio. Socin. cons. xx. lib. j. & alibi sepe.

8 ¶ Item Alziarius † est famulus querelantis, qui non est idoneus testis pro domino, etiam in ciuilibus. l. ij. C. de testib. etiam si post litem motam, vel preparatam fuerit expulsus. sm Specu. in tit. de teste. §. j. vsi. quid si olim. & maxime si simulate fuisset expulsus, vt aliquando ad famulatum rediret, sm Bart. in. l. vir mulieri. ff. de donat. inter vir. & vxor. per Felyn. in. c. in literis, de testib. ¶ Item Petrus Celerij est

9 † continuo ebriosus, ebrius autem repellitur a testimonio sm Bal. & Fely. in. c. de testib. Alij etiam testes fuerunt alijs rationibus obiectati, vt patet in processu. Ex quibus satis liquido constat, quod isti testes qui dicunt detulisse & consignasse omnem pecuniam predicto Philippo, tripliciter nō probant maxime in criminalibus.

¶ Et si calculetur hmōi pondus nō excedit septuaginta scuta

auri, & solidos viginti, septuaginta duo .n. scuta auri, secundum antiquam monetam, in qua tantum auri erat in massa, quantum in forma. l. j. ff. de diuend. empt. not. Bar. in. l. Paulus. ff. de solut. & in. l. ij. §. j. ff. si cer. pet. Panor. & alij in. c. quanto. de iureiurã. faciunt vnam libram auri. l. quoties. C. de suscept. & archa. lib. x. not. per gl. in. l. si. ff. de in ius vocand. secundum vero monetas nostris temporis, propter expensas que fiunt in cudendo, nonagintaseptem ducati Bononiẽses vel centum scuta Regis Francie, constituunt libram auri. sed Joãnes de platea in. d. l. quoties, & decem libre argenti puri valent libram auri. l. j. C. de argen. pret. quod in thesaurum infertur lib. x. viginti vero libre eris valent vnum ducatum. l. j. C. de colla. eris. lib. x. Libra vero eris contaminati vs quatuor aureos, & plus vel minus secundum minorem vel maiorem contaminationem. vt notatur in. d. l. j. Et sic sex libre auri faciunt sexcenta scuta. Undecim libre solidorum facerent quadraginta quatuor scuta, sed intellexerim quod non faciunt nisi quadraginta. Triginta sex duplices ducati facerent septuaginta duos aureos, sed qui non erant omnes eiusdem valoris, cum alij essent nobiles, alij alfonsini, non potest taxari verus numerus, sed ex libro ipsius Philippi apparet quod non faciunt nisi quinquaginta aureos, qui liber facit probationem etiam pro scribente, si sit bõ legalis, bonusque mercator secundum Bar. in. l. admonendi. ff. de iureiuran. per text. in. l. rationes. C. de proba. Et minimo dicit Spe. in tit. de instrumen. edit. §. nunc dicendum. circa mediũ, quod liber mercatoris facit semiplenam probationem, & pro ipso mercatore cum vno teste facit plenam probationẽ. Immo dicit Bal. quod liber mercatoris legalis post mortem suã plene probat etiam pro eo & eius heredibus. ita Bal. in. l. vnic. C. de confess. in. c. iuravit. de testib. Soc. cons. clxj. pro decisione. lib. ij. Constat autem quod ex dictis & depositionibus testium, & ex publica fama, quod d. Philippus est bõ legalis & fidelis. quare &c. omnibus cõputatis summa est sexcentorum nonaginta aureorum sine testonio. d. Philippus restituit. 70. scuta. & 10. solid. Iniquus quare & iciuiliter fuit irrutulatus.

℃ Epitome.

Quia hodie pater eque ac mater simul cum fratribus & sororibus filio intestato defuncto succedit, idcirco sit vt velut mater propter secunda vota successione ista pueretur.

SVMMARIVM

1. Correlatiuorum idem ius est etiam in penalibus.
2. Pater qui ad secundas nuptias transiuit, filijs primi matrimonij intestato mortuis non succedit.
3. Pene iuris ciuilis secundo nubentium, vt infamia, & similes, iure canonico sublate sunt, sed successionis priuatio durat.

Respon. ccij. Interpretatio.

Mortuis filijs ab intestato pater & fratres & sorores defunctorum filiorum vtrinque coniuncti, simul succedunt in viriles portiones, auth. defuncto. & in corpore vnde sumitur. C. ad Tertul. Unde infero rationem eius quod a me queritur, quod Joannes Bardeti nisi conuolasset ad secundas nuptias, successisset liberis defunctis simul cũ fratribus & sororibus defunctorum vtrinque coniunctis in capita, seu in viriles portiones. Sed quia Joãnes pater transiuit ad secũda vota, queritur an per talem transitum, priuatus remanserit beneficio successionis. Et videtur prima facie quod non, quia nulla lex est hoc dicens, quare nec nos dicere debemus, cum nemo sit iure suo priuandus, nisi expressa. l. cadauer. l. & si quis. §. nunus. ff. de religios. & sumpti. funer. canõ. cause inuentũ in. xvj. quest. vij. & ad hoc solet allegari glo. in. c. si. de iure patro. & in proposito nostro videtur text. in. §. optimũ. in auct. de nõ eli. secund. nubent. ibi patres, non priuantur filiorũ successione, sed secundas, contraxerint nuptias. nec est lex vlla hoc dicens. ℃ Sed premissis & similibus non attentis cõis doctorum sententia amplectitur contrariam sententiam. s. quod pater priuetur successione filiorum propter transitum ad secũda vota, sicut priuatur mater per tex. in. l. femine. §. illud etiam. C. de se. nup. & licet illa lex loquatur in matre, eam tamen extendunt sapientes ad patrem, per tex. in. §. & hec cõis mulieris & viri nulla sit posita in auth. de nupt. quia ratione vtebatur Imperator in. d. §. optimũ. corrigẽdo text. in. d. §. illud. ita cantat text. in. §. hinc nos alia euocet. rõ in auth. de nupt. & pro ista cõi sententia facit † regula correlatiuorum, que procedit etiam in penalibus. l. vnic. C. de cupiess. lib. x. & l. si. C. de indic. vi. tollen. & ita in terminis tenent gl. Bar. & Sal. in. d. §. illud. Azo in summa de secund. nup. ad fi. Mart. in tractatu successionum ab intest. Pet. de vbal. in eod. tractatu. in. ij. part. quo. v. Oldrad. cons. xxxj. quidam habuit vxorem. Lud. Ro. cons. cxxxj. in casu proposito. Are. cons. lxxij. presupponitur. Soc. cons. xxxiij. prosequendo ordinem. lib. j. & cons. cxiiij. presens consultatio. lib. vltimo. & Dec. cons. lxxxvij. pro resolutione. ℃ Nec obstat rõ supra firmata, quia doctores respondent, quod pater ante dispositionem. d. auth. defuncto. non poterat priuari successione filiorum, qua carebat, cum antea excluderetur a fratribus & sororibus filiorum defunctorum, sed non excludatur mater. l. si. C. ad tertul. & l. sancimus. C. cõm. de success. & ideo nulla erat tunc lex dicens patrem propter transitum debere priuari. & secundum illa tempora loquitur tex. in. d. §. optimum. Sed † cum hodie ita pater sicut mater succedat simul cum fratribus & sororibus. d. auth. defuncto. dicendum est propter transitum ad secundas nuptias ita debeat priuari pater sicut mater, cum non subsit vlla ratio diuersitatis. Imo secundum Are. in. d. cons. lxxij. quia magis iniuriatur filijs primi matrimonij, quam mater, vt patet ab effectu, vnde iustius est quod priuetur pater, quam mater. ℃ Non denique obstat si dicatur, quod pene secundo nubentium abolite fuerunt per christianam legem propter dictum apostoli ad corinth. vij. c. mulier, inquit, viro soluta, nubat in domino. cuius apostoli dicto lex canonica audiens, negat mulierem nubentem intra annũ luctus infamem esse. vt est text. in. c. si. de secund. nupt. & ibi expresse Panor. tenet dispositionem dict. §. illud. correctam esse per ius canonicum. & sequitur Fely. in. c. ecclesia sancte Marie. vbi alias addit authoritates de consti. Quia ad omnia ista respondetur † quod pene apposite per ius ciuile contrahentibus secundas nuptias in odium secundi matrimonij, abolite fuerunt per ius canonicum, vt est pena infamie, & similes. & ita loquitur text. in. d. c. si. sed pene apposite in fauorem filiorum primi matrimonij firme remanserunt, secundum Inno. Hostien. Card. & cõiter alios in. d. c. si. & ibi Panor. attestatur ita tenere cõiter doctores, licet ipse dissentiat. & ita etiam tenent doctores in consilijs supra allegatis & Soc. cons. xxix. lib. j. & Lud. Roma. singu. cclix. Curt. cons. xxvj. Joan. de Ana. cons. cj. Alex. consi. cxxxvj. lib. iiij. Lud. Roma. cons. cxxxj. cum alijs infinitis authoritatibus, quas breuitatis gratia missas facio &c. Concluderis quod Joannes Bardeti nullam habet partem in successionibus suorum filiorum, qui obierunt postquam fuit secundis nuptijs funestatus, sed defunctorum filiorum hereditates insolidum spectant ad fratres & sorores vtrinque cõiunctos proximiores in gradu patre remoto. d. auth. defuncto.

℃ Epitome.

Pater dimidiam partem omnium bonorum suorum presentium & futurorum, reseruatis sibi fructibus & administratione, filio suo propter nuptias donauit, hoc tamen inter cetera, pacto adiecto, quod pro quibuscunque oneribus hereditarijs ipsius donatoris, ipse donator non possit neque valeat pro supportatione onerum ipsorum imbulgare neque quouis modo obligare seu hypothecare, nisi quartam partem dicte partis dimidie. Ex quibus illud primum constat, patrem de dicta quarta in aliorum filiorum fauorem directe alienando, cum illius omnino esse desisset, fructuum. s. reseruatione translato dominio, disponere non posse. sed tantum vi pacti, per indirectum obligando & hypothecando. Deinde idem legatorum que ipse testamento reliquerit, que ipsa hereditaria sunt onera, facere posse. Ceterum filijs alijs, si eos integram legitimam nõ habere, detracto ere alieno cõtingeret, supplementum ex tribus illis partibus, quas donatarius frater ex dimidia illa, sine onere saluas habet, petere licet.

SVMMARIVM

1. Donatio bonorum, deductis omnibus oneribus intelligitur.
2. Pactum illud, quod pro quibuscunque oneribus hereditarijs obligare seu hypothecare quouis modo non possit, quem sensum verum habeat. & nu. 3. & 4.
3. Dominium, fructuum reseruatione, transfertur.
4. Legata & fideicommissa, onera dicuntur hereditaria.
5. Uerbum vniuersale, quibuscunque tam ad impropria quam ad propria refertur.
6. Supplementum legitime consequuntur filij ex ipsis fratri etiam propter nuptias donatis rebus.

Responsum.

Respons. ccx. Interpretatio.

IOannes de Cruce Romanen. donauit Petro filio suo ꝓpter nuptias, medietatem omnium bonoꝝ suoꝝ presentium, ꝛ futuroꝝ, sub certis pactis ꝛ conditionibus, ꝛ maxime cū pacto tenoris sequentis. Item ꝙ ꝓ quibuscunqꝫ oneribus hereditarijs ipsius Joannis donatoris, idē donator non possit, neqꝫ valeat ꝓ supportatione ipsoꝝ onerū imbrigare, neqꝫ quouis modo obligare, seu hypothecare, nisi quartam partem dicte medietatis, q̄ quidem quarta pars, ex nunc, prout ex tunc, ꝛ cō, sit ꝛ remaneat hypothecata ꝓ medietate dictoꝝ oneꝝ. Super quo pacto contigit dubitari, an illius vigore pater possit de dicta quarta parte medietatis bonoꝝ disponere in fauorem ceteroꝝ filioꝝ. Non p̄t predicto quesito clare rn̄deri nisi primo intelligat mens 3bentium.

1 nam donatio † medietatis bonoꝝ p̄sentium ꝛ futuroꝝ, intelligitur deductis omnibus oneribus. l. subsignatum. §. bona ff. de v̄b. sig. tradit in. l. 3 modo concepta. ff. de v̄b. obl. Si ḡ pactum predictum non esset, solum intelligeret donata medietas bonoꝝ que supersunt deductis omnibus oneribus. Quid ḡ voluerunt 3bentes paciscendo, ꝙ donator nō possit ꝓ oneribus hereditarijs obligare, nisi quartam partez dicte medietatis. non eī ad q̄rtam partem bonoꝝ futuroꝝ ꝛ acquirendoꝝ referri v̄r pactum, q: non dicuntur acquisita bona, nisi detractis oneribus. d. §. bona. Referendum est ḡ pactum ad bona q̄ erant in bonis donatoris, tpe facte donationis, vt sic donator q reseruauerat sibi fructus ꝛ administrationem ipsius medietatis, non possit ꝓ oneribus hereditarijs supportandis, obligare nisi q̄rtam partez medietatis bonorum tunc p̄sentiuꝫ. Vn̄ resultat alia dubitatio, que sint huiusmodi onera hereditaria. Nam q̄rtum ad ipsum donatorē non possunt onera dici hereditaria, nisi ea q̄ essent in hereditate patris sui vel alterius cui successisset. Ali onera ad que teneſ ex alia causa non p̄nt dici hereditaria. l. hereditarium. ff. d bon. autbo. iudici. possid. Videreſ ḡ ꝙ solum posset obligare hanc q̄rtam ꝓ oneribus ad q̄ tenereſ ex causa hereditatis ad se deuolute, ꝛ non aliter. Et si v̄ba pacti diligenter discutiantur, iste v̄r intellectus ipsorum v̄boꝝ. Sꝫ aliam arbitror fuisse mentem 3bentium. vnde obstit ꝙ vis v̄borū nō valeat, ꝙ melior sensu existat. l. iij. C. de liber. preterit. sunt enim v̄ba sub iugo mētis, tanq̄ sub suo ꝓprio originali, teste Bal.

2 in. c. mandatum. de rescrip. ¶ † Sensus ḡ 3bentium fuit, ꝙ medietas omnium oneꝝ quibus reperietur onerata hereditas donatoris post eius mortem soluenda esset p donatorez, alia medietas p alios heredes, q:, vt supra dixi, bona dr̄ deductis oneribus. d. §. bona. Sꝫ q: post donationem tot onera siue debita potuissent 3bi ꝙ annihilasset ipsaz donationē, factum fuit hmōi pactum, ꝙ donator non possit ꝓ oneribus hereditarijs ipsius donatoris, id est, q̄ reperientur in hereditate ipsius, obligare, nisi quartam partem medietatis bonorum, q̄ q̄rtam voluerunt esse, ꝛ remanere obligatam ꝓ medietate dictoꝝ oneꝝ. ¶ His sic ꝓ clariori intelligentia discussis, venio ad punctum q̄nis. An donator possit disponere de dicta q̄rta in fauorem alioꝝ liberoꝝ. Et ꝓculdubio rn̄dendum est ꝙ non, q: donator non hꝫ dn̄ium dicte quarte par-

3 tis, † cum p reseruationem vsufructus fuerit translatum in donatarium. l. q̄sqs. C. de dona. Et cum donatio fuerit perfecta, immutari minime p̄t. l. pfecta C. de do. q̄ sub mo. ꝙ verum intelligo directe alienando dictam q̄rtam partem secus p indirectū eam obligando ꝛ hypothecando virtute predicti pacti. ¶ Sꝫ tūc subintrat alia dubitatio, an donator possit obligare dictam q̄rtam partem in vltima voluntate, ꝓ legatis ꝛ relictis p eum. Punctus stat in hoc. An legata ꝛ fideicōmissa dicantur onera hereditaria. Et prima facie v̄r ꝙ non, per tex. in. d. l. hereditarium. vbi dr̄ ꝙ illud dr̄ es alienum hereditarium ꝙ ex obligatione defuncti originem trahit. q̄ꝙ post mortem exsoluendū sit. secus ḡ si non trahat originez ab obligatione defuncti. Et q: appellatione hereditatis non cōprehenduntur legata nec fideicōmissa. l. si Titius. ff. de leg. iij. traditur ēt p Bar. in. l. liberto. §. filiuz. ff. de annu. legat. ꝛ v̄r tex. in. l. ij. C. ad treb. ibi, successionis onera, seu legatorum prestationem. ponderando disiunctiuā, seu, q̄ solet poni inter diuersa, vt not. in rubri. ff. si ager vectig. vel emphyt. petat.

4 ¶ Contrarium credo verius, ꝛ † ꝙ legata ꝛ fideicōmissa dicātur onera hereditaria, ꝓbaſ in. l. vni. §. sinautē 3 aliquis. in fi. C. de iure deliberand. ibi, omnibus insolidum hereditarijs oneribus teneaſ. ad idem tex. Insti. de fideicō. heredit. §. j. aut olim, ibi, ipse onera hereditaria sustinebat, huius emptor hereditatis, q: tenetur ad onera hereditaria. l. j. §. si ꝙ public. ꝛ §. seq. ff. de heredit. vel act. vendit. etiam teneſ, q: ꝛ ipsa onera hereditaria sunt. l. hereditatem. ff. eod. Et actiones, q̄ competunt ꝓ legatis 3 heredes. l. j. C. vt actio. ab heredi. ꝛ 3 hered. l. ij. C. cōmu. de lega. dr̄ onera hereditaria. l. ꝓ hereditarijs. C. de here. act. Et heres, a quo legata relicta sunt. dr̄ oneratus onere legatorum. l. in rōne. §. si filio. ff. ad leg. falcid. ꝛ dicit Soc. ꝯs. iiij. q̄rtum ad p̄mum lib. vltimo. ꝙ onus idem est ꝙ grauamē. ꝛ oneris appellatione veniunt non solum ea, ad q̄ quis inuitus obligaſ, sꝫ ēt ea q̄ quis sponte facit. q̄ ḡ in casu nostro legata dicanſ respectu heredis qui in-

5 uitus cogitur ea soluere, ꝛ non respectu testatoris q ea fecit, ꝛ dr̄ hereditaria, q: ratione adite hereditatis debenſ ab herede. l. ex maleficiis. §. heres. ff. de actio. ꝛ oblig. ¶ Ad 3ria pater responsio. Et primo ad tex. in. d. l. hereditarium. q: ꝛ si velit hereditarium es alienum dici ꝙ erat debitum p testatorē, sꝫ esset soluendum post eius mortem, non tñ negat ꝙ legata ēt non dicanſ es alienū hereditariū, imo in implicatiua ibi

6 posita inferſ ꝙ ēt dicaſ hereditarium es alienum, ꝙ incipit deberi ab herede. ꝙ ēt ꝓbaſ in. d. l. j. C. vt act. ab hered. ꝛ 3 here. Preterea nos querimus, an legata dicanſ onera hereditaria, non āt an dicanſ es alienuꝫ. Ad tex. in. d. l. si Titius. q̄ vult ꝙ grauat⁹ restituere hereditatē nō cēseaſ grauatus restituere legata. Rn̄deſ ꝙ lꝫ appellatione hereditatis non cōtineantur legata, non tñ sequiſ ꝙ non dicanſ onera hereditaria, q: aliud est hereditas, aliud onus hereditarium imo onera legatorum minuūt hereditatem. insti. de leg. falcid. §. j. ꝛ p totum. nam impēsa funeris nō est hereditas, nec appellatione hereditatis cōprehendiſ, ꝛ tñ dr̄ onus hereditarium. l. j. §. ꝙ si funere. ff. de hered. vel actio. vendit. Ad text. in. d. l. ij. C. ad treb. rn̄deſ, ꝙ vel ad maiorem exp̄ssionem, vel pp difficultatez, de qua ibi in gl. tex. ille disiunctiue locutus est. Possem aliter rn̄dere, sꝫ non curo, q: expediti iuris est, ꝙ legata dicanſ ꝓprie onera hereditaria. ꝛ lꝫ large dicerenſ onera hereditaria, tñ cum donator habeat facultatem obligandi quartam partem, ꝓ quibuscunqꝫ oneribus hereditarijs, ēt ꝓ impro-

7 prijs posset obligare, q: † v̄bum illud vniuersale tam ad impropria, q̄ ad ꝓpria referſ. l. metum āt. §. animaduertēdū. ff. de eo ꝙ me. cā. cū similib. ¶ Concludo igiſ, ꝙ donatarius tenebiſ ēt ad onera legatorum quatenus ascendit valor huius quarte partis, ceterum q: filius donatarij hꝫ tres partes vnius medietatis saluas, ꝛ sine onere dicte donationis ceteri

8 filij, si detracto ere alieno non habeant † integram legitimam habito respectu ad q̄ntitatem bonorum q̄ erant tpe facte donationis, poterunt petere supplementuꝫ ex dictis tribus partibus vt supra donatis, authē. de immensi. donatio. p totum. Ex his remanent resoluta omnia quesita que ab vno tñ dependent. nam si pater potest obligare quartam partem pro quibuscunqꝫ oneribus etiam ꝓ debitis 3bendis per patrem ꝓ alimentis, ꝛ doctrina aliorum filioꝝ, dictaꝫ q̄rtā partē poterit obligare. Et q: hec oīa arbitror clarissima, omittā autoritates, ꝛ allegatiōes qb⁹ hāc ꝯsultationē exornare potuissez.

¶ Epitome.

QUi Spuriam a patre nāli dotatam duxerat vxorem, dotis instrumento, in quo illa nālis filia dotantis dicebatur, ꝓmiserat se in casum dotis restituende, eam illi cui de iure restituenda esset, restituturum, sese ꝓ obseruatione huius ꝓmissionis, carceribus ꝛ arrestis submittēs. Itaqꝫ cum restitutionis casus euenisset, eaqꝫ de causa iudicis authoritate in carcerem coniectus fuisset a. d. Vicario auenionensi ꝓnunciatam est, illius incarcerationem fuisse inciuiliter obtentam, hac causa expressa, q: instrm̄ debiti ꝛ submissionis liquidum non esset. Sꝫ hanc sententiam retractandam ꝛ annullandam fuisse palam est. Primum, ꝙ est exp̄ssa falsa cā, ꝙ tum ex lectione instrumēti ipsius, tum ex rei rn̄sione apparebat ipso iure nulla esse. Deinde, ꝙ paratas ꝓbationes vicarius admittere noluerit. Tum q: lata nō citata parte fuit.

SUMMARIUM

1 Dos data filie spurie, soluto matrimonio restituenda est p̄ri vel eius heredibus nō heredib⁹, aut successorib⁹ filie ipsius.
2 Naturalis filie appellatione spuria continetur, maxime s̄m

vsum loquendi communem.

3 Responsionis intellectus ex interrogatione ad quam omnino referri debet, nisi palam repugnet, accipiendus est.

4 Respõsio obscura & ambigua 9 rñdentẽ interpretanda est.

5 Negatio sola rem dubiam non facit, vt contrarie probationes sunt in promptu parate & oblate.

6 Sententia non citata parte lata, est ipso iure nulla.

Respon. cciiij. Interpretatio.

SEntentia Qua dñs Vicarius Auenionẽsis pñũciauit, carcerationẽ Egidiũ de grãgia fuisse inciuiliter obtẽtã, qr instrm debiti & submissionis nõ est liqdũ, retractãda & annullãda mihi vr ex infradicẽdis. ¶ Primo, qr snia lata ex falsa cã expssa i snia est ipso iure nulla. l. q testõ. ff. de excusat. tut. l. ij C. qñ puocare nõ est necess. tradit p Bar. & scribẽ. in. l. q rome. §. duo fres. in oppo. ff. de vb. obl. Cũ igr dñs Vicarius declarauerit carceratonẽ nullã & inciuilẽ, qr instrm nõ est liqdũ, & sic ex falsa cã, cũ. o. instrm sit liqdissimũ, bñ seqr q talis snia sit nulla. Qd ãt instrm liqdo pbet intẽtionẽ cessionarij dñi Anto. Anglesij, ostẽdo clarissime psupposita vna cõclusione in iure q̃ talis est, dos † data filie spurie soluto mrimonio restituẽda est pri, vel eius heredib9, & nõ heredib9 aut successoribus ipsius filie, vt in terminis ꝯsuluit Pañ. ꝯs. 50. & ꝯs. cxv. lib. ij. & rõ est, qr pr nõ pt donare aliqd filie spurie vltra alimẽta. c. cũ haberet. de eo q dux. in mri. q poll. p adulter. vñ donatio fca spurie ex cã dotis, solũ vz in vim alimẽtor, sm Bar. i. l. si. §. si a socero. ff. de his q̃ in fraud. credit. q̃ alimẽta cessant mortua filia. §. finir aũt. Inst. de vsufru. l. alimẽta. §. basilice. ff. de alimẽ. lega. merito post mortẽ filie spurie dos ad prẽm redire dz. Immo sunt q tenẽt, q pr q dedit dotẽ filie spurie excedẽtẽ alimẽta, possit id qd superest, deductis alimẽtis repetere a marito filia viuẽte, qr dos in excessu nõ valuit vsqz a pncipio sz Bar. i. l. si. ff. de his qb. vt indig. & Bal. in. l. ei q. xl. pone, de decretũ. C. de fideicõ. & Soc. ꝯs. ij. lib. iiij. & p hãc rõnẽ ita ꝯcludit Nico. de vbal. in trac. de succes. ab intest. Hac ꝯclone p assumpto, sine maiori sic pmissa, subiicio p mi nori aliã in facto, q̃ colligit ex instro, q Egidius pmisit in casum dotis restituẽde eã restituere illi, cui de iure restituenda erit. & p obseruatione huius pmissionis se submisit carcerib9 & arestis. ex istis infero ꝯclonẽ q instrm clare & liqdo pbat. d. Egidiũ pmisisse pri restituere sibi dotẽ soluto mrimonio, & p restitutione se submisisse arrestis & carceribus. Vñ nõ vz quõ. d. Vicarius potuerit pferre talẽ sniam, ea de cã, qr instrumẽtũ nõ sit liqdũ. Sed sentio tacite mihi rñderi, q ista mea ꝯclo pcedit, si ꝯstaret ex instro q filia Anglesij esset spuria, sz ex lectura instri nõ legit q sit spuria, & lz in instro nominet filia nãlis, nõ ñ ex h liqdo ꝯstat, q sit spuria, qr pt eẽ nata ex ꝯcubina, cui filie nate ex ꝯcubina pr pt donare. auct. lz C. de natura. liber. Ad istud sup quo credo. o. Vica. fundasse suaz sniam, rñdeo, q † appelone filie nãlis ꝯtinet ẽt spuria. c. p venerabilẽ. & ibi gl. q fil. sunt legi. & maxime sm cõez vsuz loquẽdi, sm quẽ vba sunt exaudiẽda. l. labeo. ff. de suppell. lega. naz sm cõem vsum loquẽdi qlibet illegitime natus appellat fili9 nãlis, sz Spe. & Jo. And. quos refert & seqr Pañ. in. c. innotuit. de elec. q̃ rõne ꝯsuluit Bal. legitimatione fcãm a pncipe de filia nata ex soluto & soluta, ex furtiuo accessu, & nõ in scõe mata ꝯcubinatus, nõ dici obreptitiã, qr ẽt bastardi nati ex re probato coitu dñr nãles. itẽ Bal. ꝯs. cxxix. fcm pponit. lib. ij. Ex lectura g instri in quo Magdalena appellat filia nãlis, capiẽdo filiã nãlẽ p nata ex soluto & soluta extra mrimoniuz ꝯcubinatũ, apparet iudicẽ iuste decreuisse Egidiũ fore carceribus mãcipãdũ, & eo maxime, cũ pactione cessionarij pponal dotẽ filie nãlis mortua filia de iure pri reddẽdũ, vt rei gerẽde, id est carcerationi faciẽde sermo ꝯueniret, vbũ nãlis ad filiã natã extra ꝯcubinatũ referri debuit & dz. l. quoties idem sermo. vbi gl. exẽplificat in casu nro. ff. de reg. iur. Cũ igr dos filie nãlis, capiẽdo nãlẽ p nata ex furtiuo accessu, sit de iure restituẽda pri, & ex lectura instri ꝯstet hãc eẽ nãlẽ, & Egidiũ p restitutione dotis eẽ submissum carcerib9, nõ pt dici pbabiliter carcerationẽ fuisse indebite obtẽtã. ¶ Et si dicat, ex quo Egidius negat hãc eẽ spuriã, nõ pt dici instrm eẽ liqdũ, & clarũ, cũ. d. Magdalena potuerit nasci ex ꝯcubina, quo casu eẽt pprie nãlis. vt in auct. qb. mod. natur. effic. legit. Ad istũ pũctũ huius dubitationis rñdeo. Primo, † q Egidius rñdẽdo scõe positioni, in q̃ ponit q Magdalena fuit filia spuria. d. Anglesij nõ negat ipsam eẽ filiã spuriã, sz rñdet simplr q credit eã fuisse filiã nãlẽ. d. Ang. Que rñsio relata ad positionẽ, put referri dz. §. pterea. instit. de inutil. stipul. l. de etate. §. interrogatus ff. de interrog. actio. intelligẽda est de filia nãli, id est spuria, put in positione nominat. Nã, vt dixi, tã de iure q de cõi vsu loquẽdi spuria ẽt dr nãlis. Cũ igr nõ negauerit Egidius positionẽ, sz rñderit simplr, q credit eã filiã nãlẽ, video q eẽsei fateri q fuerit spuria cũ vba rñsionis nõ repugnẽt interrogationi. Et si forte dicat q illa rñsio Egidij pt eẽ intelligi de filia nãli nata ex ꝯcubina, rñdeo retorquẽdo fundamẽtũ quo vtit Egidius ꝯ instrm dicẽdo q est ambiguũ, qr vbũ nãlis pt multipliciter intelligi, ista sua rñsio est ambigua, idõ dz declarari p interrogationẽ clarã. d. §. pterea. & c. inter dilectos. de fid. instru. Itẽ † rñdeo q obscura & ambigua rñsio interptãda fuit, & est ꝯ rñdẽtẽ. d. l. de etate. §. nihil interest, & paria sunt positionẽ fateri, vel ambigue rñdere. nã vero que casu hr positio p ꝯfessata. c. ij. & ibi gl. de ꝯfes. lib. vj. vel aliter posito q Egidius negasset expsse Magdalenã fuisse filiã spuriã, tñ p talẽ negationẽ nõ pt dici instrm nõ liqdũ, qr cũ ex lectura instri appareat carcerationẽ legitime ꝯcessam, vt. s. pbaui, sola † negatione nõ reddit res dubia, vbi aduersarius offert pbationes paratas ad ꝯuincẽdũ negationẽ, sz gl. singu. in. l. post rẽ. ff. de trãs. p q ita ꝯcludit Jas. i. l. qdã existimauerũt. ff. si cer. pet. & maxime qñ psumptio est ꝯ negãtẽ, sz Inno. i. c. ex pte. circa med. ũ. de vb. sig. & Fel. i. c. si clericus laicũ. de foi. cõp. vt in casu nro, in quo nõ psumit ꝯcubinatus, nisi pbet cũ sit facti. sicut ẽt nõ psumit filius natus ex mrimonio, nisi pbet mrimoniũ, qr est facti sz Phili. Corneũ, & Dec. i. l. si emãcipati. C. de collatio. Cũ igr cessionarius obtulerit pbationes paratas, nõ debuit. d. Vicarius pcedere ad relaxationẽ & sniaz h ptextu q instrz nõ esset liqdũ. † Ex alio quoque capite snia relaxationis est ipso iure nulla, qr lata parte nõ citata. l. de vno quoqz. ff. de re iudic. l. nã ita diuus. ff. de adoptio. tradit plenissime p. o. Jas. post Bar. i. l. nec qcq. §. vbi decretũ. ff. de offi. pcõs. Nec ob. si dicat q imo fuit citatus ad vidẽdũ portari pcessum iudici ad effectuz ordinãdi, & q ita fuit ordinatũ. d. Anto. Parisij psente, qr rñdet, q hmõi ordinatio & ꝯclusio in cã fuit tacite reuocata p ipsum. d. Vicariũ, q ex post admisit testes ad iurandũ, & examẽ ipsorum.

SVMMARIVM

1 Substitutio, si sine liberis, euanescit, si cũ liberis decedat.

2 Substitutione hac. si ꝯtingat illos oẽs sine liberis decedere, fratem meũ & suos substituo. filij fris p fideicõmis. succedũt.

3 Substituti copulatiue intelliguntur simul & semel vocati.

4 Substituo ordine successiuo bifariã, id est negatiue vel affirmatiue intelligi pt. & q̃ sit vtriusqz sensus vis & potestas.

5 Substitutionis huius, eisdẽ fribus substituo, q̃ sententia sit.

6 Substitutionis etiam fideicommissarie proximo gradu per empto, sequenti locus est.

7 Tertia fideicõ. grauari ñ pt, nec trebellianica filio pbiberi.

Respon. ccv. Interpretatio.

DE tribus agit substitutionib9. ¶ Prima † substitutio fcã Anto. de buisone, si decederet sine liberis masculis, euanuit, qr ipse Anto. decessit cũ filijs masculis, vz Joã. Geor. & Hug. vt ꝯsuluit Old. ꝯs. xxj. thema tale est. seqt Jo. And. in add. Spe. ti. de testa. §. in pmis. i vlt. qst. & Par. de Cast. i. l. ex facto. §. pen. ff. ad treb. & ꝯs. xcvij. ne impropriis vtamur vocabulis. in. ij. parte. Pañ. ꝯs. xl. venio ad pmũ. i. dub. lib. j. Ale. ꝯs. xxxj. põderatis his. in pn. lib. iij. Dec. ꝯs. cclxix. ꝯsiltus ab illustri. lib. ij. ¶ Scda substitutio fca p Ant. Joãni eius filio, & hẽdi in tertio gradu, si Joã. Hug. & Geor. decederẽt sine liberis masculis, effectũ habuit, qr oẽs decesserũt sine liberis. l. ex facto. §. si qs. & l. hered. mei. §. cũ ita. ff. ad treb. Cũ igr Ant. iij. gradu substituerit Jo. Gui. fres suũ & liberos, si Jo. Hug. & Geor. oẽs dcederẽt sine liberis, & euenerit ꝯditio substitutioni, ꝯñs est q Petrus Claudius & Joãnes filij. d. Guigonis † substituti successerint p fideicõmissuz i bonis. d. Anto. testõris. l. coheredi. §. cũ filius. ff. de vulg. & pupil. Nec obst. si dicat q ẽt ista substitutio euanuit, qr Guigo frater testõris substitutus vna cũ filijs suis masculis, decessit añ Joãnẽ grauatũ, iuxt. text. in. l. vni. §. p scdo. C. de cadu. tol. qr illis ẽ euidẽter tacitum, q oũdo a pribus remotis, iuxta gl. in. l. qui

l. qui se patris. C. vnd. lib. Aut Guigo ⁊ filij p illa verba, si contingeret supradictos nobiles Joannē, ⁊ Georgiuz, oēs decedere sine liberis masculis, substituit eisdem fratribus, nobilē Guigonē ipsius testatoris fratrem, ⁊ suos, intelliguntur † vocati simul ⁊ semel, ꝙ certe verius videtur, qꝛ fuerunt copulatiue vocati. d. l. vnic. §. si ita. ⁊ l. duob. ff. de leg. j. ⁊ firmat Ale. dicēs ita tenere cōiter doctores in. l. gallus. §. quidā recte. ff. de lib. ⁊ posthu. ⁊ ɔs. xxij. vltis. li. iij. ⁊ tūc non potest substitutio caduca dici, qꝛ portio Guigonis patris premortui accreuit filijs simul substitutis. d. l. vnic. §. finautem sub ɔdōne. Aut fuerunt † vocati ordine successiuo, ꝙ pōt dupliciter intelligi, negatiue idest. si Guigo substitutus nollet, vel nō posset succedere, admittantur sui filij. ⁊ affirmatiue, id est, existente Guigone hęde, illo premortuo, succedant successiue eius filij, vt declarant scribētes. in. d. §. qdaꝫ recte. ⁊ Dec. ɔsi. ccv. Secundum primum sensum, quem arbitror veriorem. constat filios admittendos qꝛ Guigo morte preuentus nō potuit succedere. ⁊ istū sensuꝫ amplexus fuit Soci. post Are. ⁊ alios quamplures in. d. §. qdam recte vers. quartus casus. ⁊ sic consuluit Pet. de anc. ɔs. xxvij. non seruato ordine. ⁊ Soc. ɔs. lxxiij. capiendo primum lib. iiij. Secundum vero sensum siue intellectum. s. affirmatiue, non puto hoc loco admittendum, qꝛ verba illa, eisdem fratribus substituit Guigoneꝫ ⁊ suos apertissime hanc interpretationem rejiciunt. Nam ex istis verbis clare apparet, ꝙ testator non substituit filios Guigonis ipsi Guigoni. sed eisdē fratribus, † id est, Joanni, hugoni, ⁊ Georgio filijs ipsius testatoris. ita sonant illa verba, eisdem fratribus que in simili substitutione ponderant Soci. consi. cclix. materia presentis ɔsilij. lib. ij. Sed dato ꝙ quispiā pertinaciter vellet huic interpretationi adherere, adhuc firmum stabit nostruꝫ propositū, qꝛ † perempto proximo gradu substitutiōis, locus est sequēti, vt signanter in substitutione fideicommissaria determinat Bar. in. l. quamdiu. ver. in vltimis verbis. ff. de acq. her. ⁊ ita ɔsuluit Pau. de cast. ɔs. cij. presens dubiuꝫ videtur formari. H. ꝫm casum tangit. j. parte. per tex. in. d. l. vnic. §. pro secundo. Cum igitur Joannes heres Antonij testātis nullis relictis liberis decesserit institutis heredib. dictis Petro, ⁊ Claudio, restat ɔcludendum, ꝙ bona dicti quondam Antonij peruenerant in dictos Petrum ⁊ Claudium pro dimidia iure substitutionis, nam Joannes filius ⁊ heres Antonij non potuit grauari onere fideicommissi in. l. qm̄ in prioribus. C. de inoff. test. nec ēt fuit prohibita detractio trebellianice. immo phiberi nō pōt filio. l. iubemus. vbi Bald. ⁊ Sali. not. C. ad trebel. ⁊ est cōis opinio. vt per Jas. in. l. Marcellus. ff. c. ⁊ Dec. ɔs. lxxxj. cum si. Pro alia vero dimidia peruenerunt in ipsos Petrum, Claudium, ⁊ Joannem filios Guigonis iure substitutionis fideicommissarie, vt patuit. ¶ Tertia substitutio facta per Joannem testātem. Petro ⁊ Claudio in secundo gradu pariter effectum habuit, qꝛ ambo decesserūt sine filijs masculis. d. l. ex facto. §. cū quis autem. ⁊ per ɔsequens in bonis, que fuerunt Joannis succedere dꝫ Joānes de brienſone dominus eyhem, detracta trebellianica q̄ prohibita non fuit. Concludo itaqꝫ ꝙ ad Arnaudam filiam Claudij partiuꝫ dimidia hereditatis quondā Antonij de brienſone, vti heredē eius patris, ⁊ Petri ⁊ Joannis patruoruꝫ suorum, ad quos dicta dimidia peruenit per fideicommissum relictum in testamento Antonij. Item quarta pars hereditatis dicti Joan. ratione trebellianice. l. j. ff. ad trebellia. Instit. de fideicomiss. hereditat. per totum.

¶ Epitome.

Licet dominorum directorum pars maior emptoreꝫ laudarit ⁊ inuestierit. in ea tā cā sunt alij, vt idē facere non cogantur sed sibi retinere possint, quanquam nō suā tantum partem inuito emptore, sed aut totuꝫ retinere, aut totum dimittere debent. Consentiente vero emptore parteꝫ retineri, pretij iam conuenti ratio habenda est. Ceterum totuꝫ inuito etiam emptore retinere possunt. Quis contractus claudicare non debet.

SVMMARIVM

1. Cōi in re potior est ɔdō eius qui vult vti re ad vsum destinatum, lꝫ maior pars sociorum contradicat.
2. Emptor, qui rem a duob. emit cum retrouendendi pacto nō tenetur altero nolenti reemere, alteri partem sed totuꝫ si is velit, retrouendere.
3. Pretij cōuenti ratio habenda est, si ɔtingat partem retineri nisi eam emptor pluris esse contendat.
4. Totum retineri, vel ipso emptore inuito, potest ab ijs qbus qui pro sua parte illum inuestire nolunt.
5. Contractus claudicare non debet.

Responsi. ccvj. Interpretatio.

FRequens est ⁊ difficilis proposita dubitatio, p cuius decisione, qꝛ hꝫ plura mēbra, expedit primo ea que minorem habent dubitandi rationem, ¶ Primū membrū ē an Antonius ⁊ Philibertus, directi dñi, pro quarta parte possint cogi laudare ⁊ inuestire emptorē, ex q alij directi dñi, vcꝫ R. Andegauen. episcopus p vna dimidia, ⁊ d. de podio aero p vna quarta laudarunt, ⁊ inuestiuerunt emptorē, videtur ꝙ teneantur laudare ⁊ seq iudicium maioris partis dominorum. l. ij. C. qñ ⁊ quib. quar. pars debeat. li. x. ⁊ l. maiorem. ff. de pac. cum sim. Contrarium est verius qꝛ † in re communi potior est ɔdō eius q vult vti re ad vsum destinatum. l. inuñ. §. in cōe sepulchrum. ff. de rer. diui. ⁊ qꝛ vnus ex socijs non pōt alteri in iure suo preiudicare. l. heredes. §. incerto. ff. fam. ercis. ⁊ p illum tex. ita in termini decidit Alb. de rosate in. l. per fundū. ff. de seru. rustic. predio. ⁊ posseꝫ istud lato folio comprobare, sed qꝛ in hoc nemo discrepat aliter non insisto. ¶ Hoc sic presupposito, ꝙ Anto. ⁊ Philibertus nō teneantur sequi voluntatem aliorum condominorum sed possint retinere, insurgit secunda dubitatio. An possint retinere quartam partem tm̄ inuito emptore. ⁊ in hoc puncto doctores ēt concordant ꝙ inuito emptore non possint solam quartam retinere, sed teneantur aut totuꝫ retinere, aut totum dimittere, qꝛ emptor non fuisset empturus partem, nisi totum emisset. l. ꝙ aūt. §. si. cū. l. seq. ff. de in diem adiect. ⁊ qꝛ nemo inuitus cogitur incidere in cōionē. l. si nō fortem. §. si centum ff. de condi. inde. Et per has rōnes ita in simili. q. decidit Bar. in. l. cui vsusfructus. ff. de vsufr. leg. ⁊ i. l. si quis aliam. ff. de solu. vbi tꝫ † ꝙ is qui emit rem a duob. cuꝫ pacto retrouendendi. ꝙ non cogitur vni retrouendere partem suā, nisi altero nolente partem suaꝫ totuꝫ velit redimere sequitur Bal. in. l. ij. C. de pac. inter emp. ⁊ vēdi. ⁊ ita ɔsuluit Bar. ɔs. cxcv. Angelotus ⁊ Andreolus Soc. ⁊ Jas. in. l. stipulatiōes non diuiduntur. in. viij. oppos. Bar. ff. de ver. obl. ⁊ do. Fab. de monte sauini. in tract. de emp. ⁊ vend. in. vij. q. ⁊ probatur in. l. fistulas. §. pe. ff. de ꝯhen. emp. ⁊ in. l. ꝙ si nolit. §. marcellus. ff. de edilit. edic. ⁊ ita in terminis decidit qōneꝫ nr̄am Guliel. de cun. ⁊ Alb. de ros. in. l. si duo patroni. in princ. ff. de iureiur. ⁊ Guid. Pape deci. parlamēti, dec. ccccviij. pone aliquis. vbi in fortioribus terminis loquitur. inquit enim. Aliquis emit tenemētuꝫ, in quo sunt quamplures ⁊ diuerse possessiones d directo dominio diuersorum dñorum mouentes vnico pretio, vnus directus dñs vult retinere vnā possessionē, q est de directo dñio ipsius qritur an possit, determinat ipse ꝙ non qꝛ emptor nō fuisset tenementū empturus, nisi totū ⁊ integrum habuisset. d. l. ꝙ aūt. §. j. ⁊ idē in simili ɔsuluit Soci. ɔs. xliij. li. j. ⁊ ɔs. xvj. anno dñi. ii. iiij. ¶ Tertia dubitatio est, quid si † cōsentiat emptor, ꝙ dicti Antonius ⁊ Philibertus retineant suā quartaꝫ, an teneantur solū soluere quartā partē pretij cōuenti, an illa quarta pars sit extrahenda de mea. Alb. de ros. i. d. l. per funduꝫ. dt standum esse ptio iam ɔuento. p. l. si. C. de iure emphyteu. ꝙ credo veruꝫ nisi emptor ptendat pluris esse quartam, quam intendunt dicti fratres retinere. l. ij. C. qñ ⁊ qbus quar. pars debet. Quarta ⁊ vlt. est dubitatio, † an dicti fratres totuꝫ retinere possint inuito emp. Et in ista doctores discordant. Alb. de ros. in. d. l. si duo patroni. tꝫ ꝙ nō possint retinere nisi partē suaꝫ. p tex. l. in bello. §. si seruus cōplurium ff. de cap. ⁊ postli. reuer. idē tꝫ Pau. de ca. in. l. si qs aliam. ff. de solu. qꝛ vnus dominorū non dꝫ preoccupare ius alioruꝫ sine comm voluntate. dñt Ang. ⁊ Mod. ⁊ Alb. de ros. in. l. cōmunis libertus. ff. de in ius voc. ꝙ si sunt duo directi domini. ⁊ vnus consentiat alienationi facte p emphyteotam, alter nō, ꝙ emphyteuta nō cadit, nisi e parte eius q nō vult ɔsentire. p tex. in. c. j. de vasal. qui cont. ɔsti. Lotha benefi. alie. ⁊ illud sapit equitateꝫ. Contrariuꝫ. s. ꝙ possint totuꝫ retinere, tenēt Soci. ⁊ Jas. in. d. l. stipl'ones si diuiduntur. in. viij. opp. Bar. ⁊ So

d.in.l.j.§.sz et quoties ff.ad treb. et in.d.c.xvj.li.iiij. et Pau. de cast.in.d.l.q aut §.pe. et fi.in recollectis Florentinis et idē Pau.cō.cccxiij.in hoc passu.vbi cōsuluit, q stāte statuto, q vicinus vel proximior possit ab emptore redimere rē venditā intra annum, q si sint duo eque pximi, et eque vicini, et vnus nolit redimere, alius poterit rē integrā redimere inuito emptore, qr istud ius est indiuiduum, cū cōtineat rez tradi ex parte emptoris, q tenet rez tradere proximiori, q obligatio rē tradi est indiuidua.d.l.stipulationes non diuidunt. mouent ēt p tex.d.l.fistulas §.pen. et per tex.in.l.tutor. vrgentib.§.j.ff.de minorib. et ista opi.mihi magis plz, tū † qr non oz 3ctus claudicare.l.lugatores.§.idem Julia.ff.de orbi. Naz si iz emptori dicere, nolo partem retrodare, nisi totum retineas, vt ē con clusum fuit in secunda dubitatione, equū videt, vt ēt dicti fratres possint totū, si velint, retinere, alioqn 3ctus iste claudicaret. Nec obstat rō Pauli, q vnus non debeat ius alterius preoccupare, qr in casu nostro ia qui vult totum retinere. ait iure suo, nec preiudicium facit ijs q nolunt retinere, si sit paratus soluere laudemiū eis debitum. Et hac rōne attenta nō deberent ēt alij condomini posse laudare emptorez, qr pindicāt ei qui vult retinere suā ppartē tm̄, nisi velit totuz retinere, vt in secunda dubitatione dictum fuit.

Epitome.

Ad probandum conditum testm̄ tpe pestis Aureoli sex pducti sunt testes. Sz q̄uis tpe pestis cum quinqz testib. testm̄ valeat, qū s.in loco seuissima viget, quo casu cōis snia, que septem dicit ēt isto tpe pestis requirit, restringenda videt. Tū hoc de quo quesitum est, istis testibus probari non potuit, tum qr voluntatem testatoris cōcludenter non probant, tum qr varij erant in verbis testatoris probandis, maxime in substitutione de qua questio potissima erat, tum qr infames, et repellendi hoc presertim casu erant qui de probando in iudicio testamento agebatur, cum essent testamenti tpe infames. Nec postremo duo sufficere poterāt tanquam inter liberos, cum admista esset tertia persona.

SVMMARIVM

1. Testm̄ cum quinqz testibus tpe pestis conditum vz, quando scilicet illa in loco seuissime viget.
2. Testes vt testatoris voluntatem probent, oēs deponere de toto et integro tenore testamenti debent.
3. Testis referens se ad dictum alterius testis scriptum, fidem non facit.
4. Testes varij in verbis a testōre prolatis non probant, nec sufficit in sensu conuenire cum in verborum forma discrepēt.
5. Substitutio verbis directis facta, in multis ab ea differt que verbis communibus facta est.
6. Infames vt in testō possint esse testes considerandi sunt tres casus principales.
7. Testis iz secunde depositioni 3rie priori standū non sit, prior tñ ad ferendam sententiam non valet.
8. Testes duo in testō inter liberos solos ēt non rogati sufficiūt secus admixta tertia persona.

Respon.ccvij. Interpretatio.

VIdetur Prima consideratione respondendum, q p sex testes productos per Fran. Barelli legitime probatū fuerit, Joannem Barelli condidisse testm̄, et instituisse filios masculos, et substituisse do. Franciscum nepotem suuz. Qr in loco Aurioli, vbi factum fuit testm̄, vigebat pestis acerrima, et ipse Joannes tempore testamenti erat pestiferatus, quo casu veriorem dixi opinionē coium q tenent, q † tēpore pestis valeat testamentum cū quinqz testib. vt abunde probaui in trac.meo de peste.in.j.q.secunde partis. secunde partis principalis. Et nunc addo sic cōsuluisse nouissime Dec.cō.cclxxiiij.viso puncto. Et iz Alex. et Andr.Sicu. consuluerant 3rium dicentes cōem patrum sniam esse, q etiam tempore pestis regrant septem testes, q̄ opinionē ēt reperio sequi Soc.cō.lxxxv.circa articulum lib.iiij.per totum. Tū ego cōem dotorum sniam restringo. vt non procedat qū in loco viget seuissima pestis, et maxima vt dixi.in.d.trac.de peste. Nec obstare vz aliud, qd obijcit, vcz q isti sex testes non fuerunt rogati, prout requirit, auc.rogati.C.de testib. qr qū testator est pestiferatus tenuit Christof. porcius conclusis meus testm̄ valere, ēt q testator non rogauerit testes, ita in specie determinat idē Porcius insti.de testa.in pnn. Et iz istud dictuz apud me sit dubiū, et tenuerim 3rium in.d.trac.meo in.v.q.ij.partic.ij.partis, tñ istud nō discutiaz, qr ex dispōnib. plurium reperio, q testes vocati fuerunt ad audiendum hmōi testm̄. ita deponunt Joan.vellonay.primus testis, et Jac.poreti quartus testis, et quilibet testis asserit se fuisse vocatū. Duo aūt testes iz nō sufficiant ad probanduz totum tenorem testamenti tñ sufficiunt ad probandū solēnitatē rogitus interuenisse fm Bal.in.l.cōparationes.not.iij.C.de fide instr. Bal. Pau.de cast. Ale. et Jas.in.l.ij.C.de bo.poss.sz tab. Jmo.in.c.cum esses, de testam. Et hanc sequit et dt esse cōem sniam doctorum Ale.cō.xlvij.abunde si.ij. et si dicat, q iz fuerint vocati ad intercessenduz, nō ppterea seqt q fuerint rogati a testōre. Rūdetur q p quecunqz verba appareat, q testes fuerint adhibiti ad actum testandi. satis dicunt rogati, cuz appareat fortuito nō interuenisse.l.si.C.de codi.l.heredes pali.§. in testamētis ff.de test. et ita declarat Cor.cō.vij.reperio me. et cō.cccix.ex pluribus.si.iiij. et bene pbat in.l.diuina.ver.cōuocatis ad id testibus.ff.de test.mili. et sufficit q a notario, vel alio testōris nomine fuerint rogati, fm Pau.de ca.in.d.§.in testamentis et Ale.in d.cō.xlvij. Nō ēt vz militare tertium obiectū inq̄tuz vz q duo ex dictis sex testib. variarunt, et 3riū deposuerūt corā iudice appellationis, vcz mōdonus ferre, et Arnaudus Bonerij, qr rūdet q standū non est secūde depositioni.c.sicut nobis.de testibus nam deponendo 3riuz eius q primo dixerat cū iuro cōuincit de periurio, vt per Pan. Fel. et alios in.c.cū in tua eo.tit. et per Dec.cō.clxxxix.letatus sum. vbi attestatur ita tenere cōiter doctores, et alias adducit authoritates. Preterea Joannes testatus vt iter liberos, quo casu sufficiūt duo testes ēt non rogati fm gl.in.l.si.C.de codi. q̄ sequunt Bal. Ang. et Sal.i auc. q sine.C.de test. Pau. Ale. et Jas. in.l.hac cōsultissima.§.ex ipfecto.C.eo. ti.qr solēnitas rogitus ē solēnitas iuris positiui, q l testō iter liberos remissa fuit.d.§.ex imperfecto. Non obstat ēt q duo ex testibus sint infames, vcz Mondonus ferre conuictus et condemnatus de furto.l.j. et l.furti.ff.de infamibus. et Jac.poreti.qui eam duxit in vxorē quam polluit per adulterium.l.quid ergo.§.cum autem.ff.e.tit.qr isamis ū pōt esse testis in testō.fm gl. et Bar.in.l.cōz lege.ff.de test. Sed pmissa non obst.fm ea q̄ proponuntur. 3riam veriusa existimo. Et vt clarior sit nostra cōsultatio primus demōstrabo ex depōnibus dictorum testiuz non posse colligi volūtatē defuncti, scdo ostendaz nō interuenisse sufficiētē numerū testiū, Uenio ad primū ad q iustificandū pmitto, q agit de publicatione testioz ad finez, q eorum dicta in scripturā redigant publicā, q medīāte pbari postea possit volūtas defuncti.iuxta.l.publicati.C.de test. Scdo pmitto q scriptura Joā.vellonay nō habitis authoritatē cōficiēdi testamēta, vt pbata, et sic nō pbat.l.publ.ff.depo. Jstis sic pmissis dmōstro dicta testiū redacta i publicā scripturā nō cōcludēter pbare volūtatē defuncti rōnib. sequentib. Primo, qr † ad hoc vt p testes pbet testōris voluntas, opz q oēs deponāt de toto et itegro tenore testi.l.cū antiquas.vbi Bal. Pau. et Moder.no.C.de testa. Sz ex lectura depositionū cōstat, q nō pfecte deponunt de toto tenore, qr dnt testōrē fecisse plura legata ad pias causas, de qb.in spē nihil dnt. Item non pfecte deponunt de substitutione de qua ad psns agit, qr oēs testes demptis duob. dnt se non recordari de nomine nepotis substituti. Itē plures dnt non recordari de oib. contestib. Itē Bartolus coste secundus testis, dt non recordari de summa i qua fuerāt filie institute. Testes aūt q dicunt se non recordari pline de facto, nō probant, fm gl. q̄ ad hoc ponderat ibi Ange. in.l.lucius.ff.de his q no.infa. maxime qū testes deponūt de voluntate testōris, vt signanter cōsuluit Alex.cō.xxxij.ponderatis verbis, si.iij. Nec obst.si dicamus q p relationē ad scripturaz Joan.vellonay sartoris, ad q̄ se referūt, dicant pfecte deponere ēt de noīe nepotis, et de cōtestib. in ea scriptura specificatis, cū id certū dicat, qr p relationem ad aliud certificari pōt.l.ait ptor.§.j. et.l.in summa.ff.de re iud. qr rūdet q † scriptura do. Joan.ad q̄ se referūt, fidē aliquaz nō facit, vt. s. dixi, ergo nec ēt fidē faciunt testes se ad illam referentes, cuz eadē fides et si maior sit in termino referēte, q est i termino relato.l.

to.l.si p̄ro:. ⁊ ibi no. Bal. ⁊ Ang. ff. sol. ma. ma. fac. ter. l. auc. si quis in aliquo C. de edend. hinc dicunt Bart. ⁊ alii in dicta l. an pretor. §. primo, quod sen̄ia referens se ad scripturas, que fidem non facit, dicit̄ incerta alias si diceremus testes referentes se ad scripturā alterius testis probare voluntatē defuncti, sequeret̄ q̄ voluntas testatoris esset in arbitrio vnius testis, ⁊ ab vno dependeret, quo nihil absurdius ⁊ inconuenientius dici pōt. l. captatorias. C. de test. mili. ⁊ l. captatorie. ff. de here. insti. nā referendo se ad scripturā vnius testis dicitur in effectu se referre ad dictū illius cū non plus pbet scriptura priuata, q̄ viua vox illius q̄ scripsit, sm̄ Bar. in. l. admonendi, vers. h. q̄ro vtrū priuata scriptura. ff. de iureiu. Cū aūt plures testes se referunt ad dictū vnius, nō plus pbant quā vnus. c. licet ex quadā. ⁊ ibi no. extra de testib. tradit̄ ēt per Fely. in. c. cum

4 cām. de prob. in antiquis. ¶ Scdo isti testes vario mō † loquunt̄ ⁊ varij sunt in verbis prolatis a testatore, ⁊ maxime i substitutione de qua agit̄. Articulauit Franc. actor, q̄ Joannes borelli substituit hoc modo, vez q̄ decedentib. Petro ⁊ Anto. eius filiis, ac Martha. Isabella ⁊ Catarina filiab. ⁊ Francesca eius vxore, eo casu adueniēte, fecit hēdē, creauit ⁊ ordinauit heredē suum vlēm Franc. borelli eius nepotē. Primus aūt testis Joannes vellonay. ⁊ tertius mondonus ferte, ⁊ q̄rtus Jac. porreti dixit, q̄ Joannes substituit Fran. eius nepotē hēdē vlem post mortē filiorū suorū ⁊ vxoris. Barthosinus aūt secundus testis aliter cantat. Dicit. n. q̄ Joan. testātor substituit Franc. eius nepotē post mortē filiorū decedentiū sine liberis. Et sic in verbis formalib. discordāt testes ab articulo. Itē discordāt inter seipsos, vt clarius ex lectu. dignosci, ergo non probant. Nā licet rēr sufficiat testes ccordare in sensu, licet discordent i formalitate verborū. c. intelligētia. c. nihil obst. de ver. sig. tn̄ fallit qū agit̄ de probanda dispōne testatoris, q̄ non probant nisi ccordent ēt in verbis formalib. sm̄ Ant. de butr. ⁊ Pan. in. d. c. nihil obstat. quos seqt̄ Alex. cō. lix. viso cō. ii. ij. ⁊ licet istud dictū ab aliqbus reuocet̄ i dubiū, tn̄ qū aliqualiter discordāt in sensu, ⁊ substātia verborū, nullus est q non cōcludat tales testes nō probare. vt signanter cōsuluit Cor. cō. clxx. li. in hac li. iij. Sz isti discordant in effectu, ergo ⁊c. Primo testes discordant ab articulo, ⁊ sic cōriant̄ parti, que eos produxit. Nam pars in articulis deduxit q̄ Joannes substituit per verba directa vez, fecit heredē dicunt. n. hec verba directa, q̄ alterius ministeriū excludunt, ⁊ directo ad substitutū diriguntur. vt no. p gl. in. l. eā q̄. C. de fideicō. ⁊ p Bar. in. l. centurio. in vlt. q. ff. de vulg. ⁊ pup. Verbū vero substituit est cōe. l. iam hoc iure. ff. de vulg. pup. iuncta. l. gnāliter. §. cum aūt. C. de insti. ⁊ substi. tradit̄ p Bar. ⁊ alios in. d. l. cēturio. in vlt. q. Dif-

5 fert aūt † substitutio facta p verba directa a substitutione fcā per verba cōia in plurib. traditis p Bar. ⁊ scribentes in. d. l. centurio. ⁊ maxime differt in hoc de quo disceptant, seu disceptari pōt in casu isto, quo substitutio asserit̄ facta impuberibus. nā si fuerit facta p verba directa, vt ptendit Franc. actor post pubertatē nō valeret, cū sit facta a pagano, q̄ secus esset, si esset facta p cōmunis. l. verbis ciuilib. ff. de vulg. ⁊ pup. Cū igit̄ discordēt plures testes cū parte, ccludendū est, q̄ nō probent semota dl ccordia, sm̄ Inn. i. c. cū dilectus de offic. dele. Bar. Pan. ⁊ Mod. i. l. ij. §. creditum. ff. si cer. pet. Fel. post alios in. c. cū in. ver. quinta ccl̄o. de testi. Insup sunt varij ⁊ cōrij testes inter seipsos. nā aliq dixit, q̄ Joan. substituit Fran. post mortē filiorū, ⁊ filiarū ac vxoris, aliq. vt Barthosinus dixit solū q̄ substituit Fran. post mortē liberorū suorū tn̄, aliq dixit, q̄ post obitū filiorū ⁊ filiarū voluit, q̄ vxor eius esset vsufru. Barthosinus scds testis nihil de hoc deponit. Mondonus tertius testis deponit q̄ testātor voluit post mortē liberorū vxorē esse administratricē bonorū. Quartus ⁊ vltimus testis deponunt, q̄ testātor voluit q̄ vxor esset administratrix bonorum ⁊ vsufructuaria. Testes aūt varij vel cōrij fidē non faciunt. l. qui falso vel varie. ff. de testib. Discordant ēt in substitutione filiarū, vt ex lectura dilucide apparet. Et iō aliter non prosequor. Et hec sufficiāt ad subuertēdum dicta testiū. ¶ Superest vt ostendamus psonas testiū non esse legitimas. Venio igit̄ ad sm̄ q̄ pollicitus sum, vez ad demonstrādū q̄ in casu isto non interfuerunt qnq̄ testes idonei ⁊ legitimi. Inprimis Jac. porreti ⁊ Mondonus ferre sunt infames, ergo non idonei. c. testimoniū. de testib. li. iij. in prin. ff. ⁊ l. cassius. ff. de senatori. Nec

6 obstat q̄ dixi, q̄ † infames i testō pūt esse testes sz gl. ⁊ bar. in. d. l. cū. l. q̄ ccliderandi sunt tres pncipales casus. Primus qū testātor rogauit notariū, vt de sua voluntate cōficiat instrm̄, ⁊ tunc q̄ testes adhibent̄ ad solennizandū testm̄ sufficit q̄ cōi opi. testes reputent̄ esse bone fame ⁊ honeste cuersationis, licet re vera sint infames. i. ad testiū. §. i. ff. de testa. ⁊ ita procedit gl. in. d. l. cū. l. q̄ vult q̄ in testō admittant̄ testes infames, nisi horum infamia esset notoria. Scds casus est qū de testō nulla fuit cfecta auc. scriptura, ⁊ tunc q̄ agit̄ de probatione faciēda in iudicio, si tpe testamēti cditi erant infames, nō sunt idonei testes ad probandum testm̄ licet cōi reputatione reputent̄ legales viri, sm̄ Bal. in. d. §. i. Ang. ⁊ Saly. in. d. l. j. C. de testa. p tex. in. §. qm̄ liberi. C. de testi. ⁊ Are. in. d. l. cum lege. Cōstito igit̄ q̄ isti duo testes essent infames tpe asserti testamenti veniunt repellendi. Tertius casus est qū tpe cfecti testamenti erant habiles ⁊ bone fame sed postea mutarunt cdōnes pp ipsorum delictū, ⁊ tunc siue agat̄ de solennizando testō siue de probando si cstiterit q̄ interfuerint testō, non veniunt repellendi. d. l. ad testm̄. §. j. ⁊. i. j. C. de testa. q̄ testm̄ suscepit principiū licitū ad q̄ posteriora trahunt̄ arg. l. in bello. §. codic. ff. de cap. ⁊ postlimi. reuer. Et hac rōne dicimus q̄ instra cōfecta p notarium habilē ⁊ bone fame probant, licet postea factus fuerit infamis, ⁊ priuatus officio si cstat talia instra fuisse confecta ante infamiā sm̄ Bar. in. l. j. §. si penes. ff. de tab. exhib. cū concor. alleg. per Fel. in. c. cū. P. de fide instr. ¶ Itē idem Mondonus ⁊ Arnaudus Boueri cōriū deposuerunt coram iudice appellationis, corā quo reuocarunt primā eorū depo-

7 sitionē. Et licet doc. velint non esse standū secunde depositioni, tn̄ oēs consentiunt q̄ tales testes non sint integri, ⁊ eorū prima depositio valde debilitat̄. sm̄ Inn. in. c. preterea. de testi. cogen. Pan. ⁊ Fely. in. d. c. cū in tua. intuē q̄ vigore prime depositionis nō pōt ferri vlla sn̄ia sm̄ Alc. cō. xx. viso puncto. li. iiij. Remotis itaq̄ dictis trib. testib. satis cstat quinq̄ testes idoneos non reperiri. Sine igit̄ teneamus contra cōem q̄ qnq̄ sufficiāt tpe magne pestis adhuc Fran. non dicitur sufficienter probasse intentionē suam. ¶ Non obst. q̄ in testō inter liberos sufficiant duo testes ēt non rogati, q̄ verum inter solos liberos, secus si sit admixta tertia persona, vt in casu nostro. d. §. ex imperfecto. Item verū qū oēs filij ⁊ filie sunt instituti equaliter secus si inequaliter, vt in casu nrō in quo filie dicunt̄ institute in certa modica q̄ntitate, sm̄ Lud. ro. cō. clxix. amplissime doctor ⁊ cō. cccl. xxxv. in casu premisso ver. secūdo principaliter. seqt̄ Dec. cō. cv. ver. secundo ēt pōt rn̄deri. vbi istud cōprobat rōne ⁊ simili, vt p eū latius ibi tradit̄. Ripa.

¶ Additiones.

¶ Requirit̄, Adde. l. hac csultissima. C. de testa. vbi idē tenēt doc. facit. l. heredes pali §. in testamētis. ff. de testa. glo. i sb. adhibitis in. §. si. insti. de testa. Rom. in repe. auc. similiter. C. ad. l. fal. in. xij. speciali. Et iō dt Bar. in. l. diuus, ad fi. p illum tex. ff. de test. mili. q̄ si testes testamentarij producant ad probandū testm̄, dicāt se fuisse pn̄tes, ac ēt dicerent tenorē testamēti ⁊ nō dicerent̄ q̄ fuerūt rogati, tales testes nihil pbarēt, ita dt Jas. in. d. l. hac csultissima. nec in dubio p̄sumunt̄ rogati, q̄ ista est solēnitas extrinseca q̄ nō p̄sumit̄, nisi probet̄. vt p Bar. in. l. fin. ff. de ver. obl. in. c. sicut de re iudi. De Besseto. ¶ Publicatione. Ex alio capite. do. Fran. petēs dicti testm̄ publicari pp. d. substōnē ex qua sibi p̄tēdit in. d. hēditate admitti n̄ pōt, q̄ fuit facta a maiore, ⁊ p verba mere directa ciuilia ⁊ ab Joanne pagano. vt nō in. l. verbis ciuilib. ff. d vulga. ⁊ pup. l. si seruus legatus. §. si seruus. ff. de le. j. ⁊ hoc tenuit gl. vbiq̄ i. d. l. verbis ⁊ in. l. p̄cib. C. de impu. ⁊ i. l. Scæuola. ff. ad treb. ⁊ est bonus tex. in. l. cohēdē. §. cū filie. ff. de vulg. ⁊ pu. pōderādo verba ibi, puberē etatē sbis pearis, ⁊ hanc opin. tenuit Bar. in terminis nr̄is, q̄ do. Joan. asserit̄ fecisse dictā substōnē p verba mere directa ciuilia, s. facio hēdes, vt tradit Bar. in. l. centurio. ff. de vulg. ⁊ cū Bart. tz Ant. de but. in. c. Rayn. de test. ⁊ ita late p plura ccludit Ale. in. d. l. cēturio. ⁊ ibi Jas. dicens q̄ ita tenuit ⁊ tz, dicens hanc esse cōem. ⁊ rn̄dent ad iura ⁊ rōnes in cōriū adductas, ex qb. vr̄ d. Borelli indebite prosequi. d. publicationē, ⁊ pronunciandū publicationē petitā nō eē fiēdā eidē Borelli i expēsis cdēnādo. Ita i p̄missis d iure dōm vr̄ Felix de Prato. Deniq̄ rl̄a est. septē testes reqri i testō, adeo q̄ vno deficiēte testm̄ nō pōt subsistere. l. si vnus. cū vulg. C. de testa. ⁊ pro hac parte vr̄ casus aptus in. l. casus. C. de testa. vbi dt q̄ pp morbū ctagiosū bene remittit̄ illud reqsitū i testō q̄ sit vno ctextu, nō tn̄ remittit̄ solēnitas, q̄ csistit i numero testiū, est ēt ad hoc tex. i. l. csicauit

§.codicilli.ff.de mi.codic. vbi difficultas habendi testes non operat, vt cum minori numero testium valeat testamentum.

¶ Io.de Besseto super eadem materia sic 9suluit.

FRanciscus Borrelli ad pbandu3 Joan. Borrelli dū3 viueret, habitatorē aurioli tpe pestis cōdidisse testm̄. sex testes examinare fecit, quorū dictis visis q̄rēdū fuit, verū sic pbatu3 testm̄ possit subsistere. Et q̄ nō valeat probo rōnibus sequentib. Primo, qr in eo non interuenit solennitas numeri septem testiu3, que regulariter requirit in testamentis. l. hac consultissima. C. de testa. §. fi. insti. eo. tit. s3 ista regula tempore pestis non reperit limitata, ergo ab illa n̄ est recedendū. iuxta gl. in. l. ois diffinitio. ff. de reg. iur. qr regule standū est. c. ad decimas. de restit. spol. & ista solennitas numeri septem testium extendit non solum ad testamenta solennia, & in scriptis sed & sine scriptis, vt sunt nuncupatiua, vt per Ale. & scribentes in. d. l. hac consultissima. Preterea vt valeat testm̄ cum minori numero septē testiu3, est speciale in rustico l. fi. C. de testa. vbi considerat nō solu3 necessitas, sed & rusticitas & simplicitas persone. Est ēt speciale in milite existēte in acie pp vtilitate3 publica3. l. fi. C. de test. mili. idem in pāe testāte inter liberos. d. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. fauore liberorū. Cum ergo in his casib. sit speciale, vt numer⁹ testiū diminuat, in aliis stabit firma regula, q̄ requirant septē testes ad falsitates euitandas. l. fi. C. de fideicō. qr omissio numeri testium, est omissio forme a. l. oate, que h3 vitiare actū, vt not. Bal. in. l. iuris ignorantia. C. q̄ admitti, & q̄ testm̄ factum tpe pestis omisso numero septē testiu3 non valeat 3 Bal. & alios volentes valere, tenuerunt, & illoru3 opin. reprobant optimis fundamentis, que non trāscribo, qr videri pn̄t Raph. Fulg. Pau. de cast. Fran. de are. & Alex. in. d. l. fi. C. de testa. adducentes exemplu3 de dn̄a Aquila q̄ percussa peste se fecit portare in viā publicam. vt testans a testibus audiret, mouentur rōnibus predictis, tū & authoritate Bart. in. l. j. de bon. pos. ex test. mili. vbi dt ipse Bar. q̄ bonū esset, puidere. vt tpe pestis valeret testm̄ cū minori numero septē testiu3, volens monere & innuere q̄ cū minori numero sit nulliū. idē te3 Ang. i. l. conficiunt. §. codicillis. ff. de iur. codi. p illū text. qui dt, q̄ defectus numeri septē testiū impedit validitatem testamenti. ide3 tenuit Lud. ro. in repe. auc. similiter. C. ad. l. falc. in. xxxiiij. speciali pie cause. & ibi dicit ita esse de mente Bart. in. d. l. j. ff. de bo. pos. ex test. mili. Raph. cu. in. l. fi. C. de test. mili. Alex. 9si. lxxvij. viso 9s. vol. ij. & 9s. cxxvij. viso themate. eo. vol. & 9s. lxx. viso consi. alias per me reddito, & vtrobiq3 dt istam esse cōe3. Preterea, vt iam dictu3 fuit, illa lex fi. C. de testa. non solu3 se fundat in raritate testium, sed in rusticitate & simplicitate, vt ibi per scrib. q̄ non h3 locum in casu nr̄o, qr rusticus dr ille, q in rure extra muros ciuitatis, vel oppidi morat. ita dt text. in l. j. ibi, lex rusticana extra muros posita. C. ne rusti. ad vl. obseq. lib. xi. quibus datum est priuilegiu3. d. l. fi. pp rusticitatē & simplicitatē, non aūt dicto Jo. ini, q morabat in loco aurioli, q est vallatus, & muro clausus, in quo sunt plusquam septingete dom⁹, & plusq̄ quingēti patresfamilias. vn̄ nō pōt ipse dici rusticus habitās, de quo loquit in. d. l. fi. ita dicit Bar. in. d. l. 9ficiunt. §. codicilli facit, qr loca muris cincta, que nobiles quamplures habitant, large potest dici ciuitas, qr ad esse ciuitatis non reqrit episcopalis dignitas, sed q̄ locus sit p nobiles, & alios honestos viros inhabitatus, ita dt Abb. l. c. j. de priuile. in. x. not. & de hoc est tex. in. c. episcopi. lxxx. dis. & in. c. audiuimus. iij. q. ij. idem no. Bart. i. l. j. C. de metrop. Beryt. li. xj. iō ipse Borelli q talem locu3 inhabitat, nō pōt habuisse priuilegiū testandi cum minori numero septē testiū qr vt dt Bar. in. d. §. codic. quē sequit Ale. in. d. l. fi. C. de test. priuilegiū de quo in illa. l. 9cedit psonis in loco, nō ipsi loco vnde non v3 ipsu3 testm̄, minusq3 de eo publicatio p. dn̄m iudicē facta, cū fieri non debuit. Nec pdictis obstare vi3 q̄ subtiliter dixit do. Aueñ. in eorū tractatu, quē de peste appellant, vbi distinctione nitunt sustinere testm̄ factum tpe pestis valere, vbi pestis esset in loco notabilis & magna, qr videt q̄ pp nouas opin. non debemus a cōi opinione recedere, s3 Bart. in. l. fi. C. de pe. iud. q male iudi. & in. l. cū prolatis. ff. de re iud. Videt ēt, q̄ ipsum testm̄ sit nullu3 rōne preteritionis liberorum p3, qr cum ipse testōr haberet plures liberos, vltra eos duos, quos suos heredes istituisse dr, debuit illis relinquere iure institutionis, & non sufficit quoquo relicti titulo, vt legati, vel alio, vt per gl. & omnes doc. indifferenter in auc. nouissima. C. de inoffi. testa.

¶ Additio. d. de Besseto in. d. suo consilio.

¶ Hondonus Serre fuit 9uictus, 9fessus, & 9demnatus de furto, & ideo est infamis. l. j. §. furti. cum sim. ff. de his qui no. infa. qr nō potest facere iudex, quin 9dēnatum de furto nō sequat infamia. l. non pōt. ff. de fur. iō eius testimoniū non v3, cum infamia procedat ex delicto infamante. c. testimoniu3, & ibi Abb. de testib. l. vnic. C. de infamib. lib. x. qr ferre testimonium est dignitas. c. preceptum. xxij. q. v. ad qua3 nō admittunt infames. Et parum Jacobus potest contestis. l3 esset vxoratus, fornicatus est cum muliere libera, ex qua duos procreauit liberos, & inde mortua eius vxore, suam fornicariam, siue adulteram duxit in vxorē, hoc prohibente toto titu. de eo qui duxit in matrimo. quam poll. per adulter. iō est infamis infamia tali, q̄ processit a crimine, & a testimonio d3 repelli. vt per Abb. in. d. c. testimonium. immo, dt lex, q̄ decapitari deberet. l. quamuis adulterij crimen, & l. si crimen. C. ad. l. Jul. de adulter. qr, vt dicit Bart. in. l. j. ff. eod. hoc crimen est grauius ceteris, qr cetera crimina committunt extra corpus hoc autem committitur in corpus, & propterea, vt publicus fornicarius non d3 in testem admitti. per tex. no. in cap. nemo sibi blandiatur. xxxij. qō. iiij. not. Abb. in. d. cap. testimonium super gl. prima.

¶ Epitome.

Qui non vti creditores, sed vti dn̄i iusto titulo possident, fructus non solu3 quos ante litem mota3, sed ēt pendente lite pceperint, suos faciūt. Proinde in sortem nullo modo computantur.

SVMMARIVM

1. Fructus ex pignore a creditore percepti regulariter sortem extenuant.
2. Possessores ex iusto titulo tanq̄ domini fructus quouis tpe faciunt suos.
3. Litis contestatione mala fides ad hoc fingit, vt iudex possit victum ad fructus pendente lite perceptos, qui officio eius veniunt condemnare.
4. Fructus pendente lite pcepti solo iudicis officio debent. vn̄ si de eis nihil pronunciatum sit, absolutus vr qui percepit, nec amplius peti possunt, siue periti siue non erant.

Respon. ccviij. Interpretatio.

1 LIcet fructus † ex pignore percepti per creditore3 regulariter sortem extenuēt. l. si dominiu3. C. de pign. & l. j. C. de pign. possitq3 huiusmodi exceptio extenuationis opponi ad impediendam executionem rei iudicate. l. ij. C. de compensa. Et tamen domini Canonici sancti Petri male sibi persuadent hanc exceptionem sibi competere ad excludendos dominos fratres de donis, a iure retentionis vinee contentiose ratione pignoris, & hypothece pro summa quinquaginta scutorum auri, seu a iure impetrandi dominium pro dicta summa, ut tit. l. j. C. de iure do. impetran. Ad q̄ demonstrandū & distinguendo tempora, ostendam fructus pceptos per dictos dominos de donis nō fuisse, nec esse in sorte3 vllo mō imputandos. Aut. n. loquimur de fructibus perceptis † ante litem 3

2 ipsos mota3, & hos non fore computandos 9stat, qr ipsi dn̄i fratres erant cum titulo bonefidei possessores. l. bonefide. ff. de acqui. rer. domi. l. certum. C. de rei vendi. & dn̄i istis non arbitror aduersantes loqui. Aut loquimur de fructibus perceptis lite pendente, & frustra domini Canonici pretendūt posse computare illos in sortem, qr domini fratres de donis pendente lite non possidebant † dictam vineam, vti creditores, s3

3 vti domini mediante titulo insolutum dationis quo casu fecerunt fructus suos. l. qui scit. §. fi. ff. de vsur. vbi dicitur q̄ quandiu res euicta non sit, possessores dicuntur in bonafide quantum ad acquisitionem fructuum. Et licet propter litis contestationem fingatur in mala fide, hoc tamen procedit quantum

ad hoc quod iudex possit condemnare ex officio victos ad fructus pendente lite perceptos, qui officio iudicis veniunt. l. ediles etiam hoc prestare. §. item sciendum. ff. de edil. edic. non autem quantum ad hoc, vt extenuant sortem, cum victus in causa principali illos perceperit vt dominus, et illos fecerit suos, secundum Bar. in. l. ex diuerso. ad fi. ff. de rei vendica. Imo licet fructus pendente lite percepti, debeantur solum iudicis officio, si non fuerit percipiens condemnatus ad illos restituendos, censetur absolutus in tantum, quod non possunt amplius peti. l. Paulus. vbi do. Alex. et alii. ff. de re iudicata. et l. terminato. C. de fruc. et litium expensis. l. iiii. C. deposit. firmat Specu. tit. de disputat. et allega. §. sed si de fructibus. Pau. de Castr. in. l. i. C. de iudic. Marbel. notabili. xx. Bal. in. l. cum proponas. C. si quis alteri vel sibi. et expresse Innocen. quem alii communiter sequuntur. in. c. grauis. de restit. spolia. vbi dicit, quod si fructus non fuerint petiti, vel si fuerint petiti et iudex omiserit condemnare possessorem, de cetero peti, nec contra eum agi poterit. Frustra igitur dicti domini canonici opponunt exceptionem extenuationis sortis, pretextu dictorum fructuum, pro quibus nulla eis competit actio, et quos dicti domini de bono fecerunt virtute sui tituli, secundum d. l. qui scit. §. fi.

¶ Epitome.

Quamuis Almeline bonorum omnium defuncti mariti, ex legato eius vsufructuaria esset, tamen ad eam pensionem, de qua hic, non tenebatur, nec eius nomine, a monachis, quibus illa ex contractu testatoris debebatur, iure conueniri potuit. Quoniam eris alieni onus omne ad heredes pertinet, et in eos omnes personales actiones competunt.

SVMMARIVM

1. Personales actiones contra heredem dantur, non autem in omnium bonorum vsufructuarium.
2. Bona intelliguntur deducto ere alieno. et nu. 4.
3. Vsufructuarius omnium bonorum si es alienum exoluere teneretur, quod futurum esset absurdum respectu creditorum.
4. Legatarius est, qui omnium bonorum vsufructuarius institutus est, dato coherede vniuersali in proprietate.
5. Fructus a solo separati, licet nondum reconditi, fiunt vsufructuarii.
6. Fructus fundi locati cur tacite pro pensione sunt hypothecati.
7. Fructus a solo separati, exportati et reconditi, sciente et patiente locatore, fiunt conductoris.
8. Vsufructuarius ad modicas impensas, non magnas tenetur.
9. Legatum vxori vel aliene factum valet, siue testator alienam sciuerit, siue ignorauerit.
10. Intellectus. c. filius noster. de testam. extra.

Respon. ccix. Interpretatio.

Bernardinus Marchisius de Burgonouo in suo testamento Almeline vxori sue legauit vsumfructum omnium bonorum pro tempore eius vite. donec casta vixerit, et ad secunda vota non transierit. Deinde in eius Codicillis, predicte vxori legauit omnia bona mobilia, et se mouentia, ac nomina debitorum. Necnon et omnia pur mobilia alienationi parata, ita quod de dicto legato possit pro libito eius voluntatis disponere. Dans insuper facultatem dictum legatum propria authoritate apprehendendi. Is Bernardinus tempore eius vite conduxerat a monachis sancti Sixti de Placentia, nonnulla predia consistentia in agro placentino, iste bonus vir adhuc non satisfecerat de pensione illius anni, cum mortuus est predictis monachis, licet ipse iam ex fundis conductis recollegisset fructus, eosque in proprijs domibus suis recondidisset. conuenitur in iudicio vsufructuaria. conueniuntur heredes proprietarii pro pensione, de qua supra heredes dicunt ipsam teneri, quia vsufructuaria omnium bonorum. Item et quia habuit fructus perceptos ex illo fundo, quorum causa ista pensio prestatur. vsufructuaria dicit heredes teneri, quia cum eis est quasi contractum cum creditoribus hereditariis, et sic vsufructuarius non tenetur ad solutionem eris alieni, et si habuerit fructus, quia iam erant a solo separati, et actio pro pensione est personalis, que obligat promissorem, vel illum, qui representat eius personam, vt est heres. Quis iustius induat arma, videre oportet. ¶ Et prima facie videtur dicendum, quod ista vsufructuaria omnium bonorum sit illa, que tenetur ad onera eris alieni, quia illa vsufructuaria totius hereditatis consequitur commodum, non autem heres proprietarius, quem sequuntur incommoda et qui commoda non sentit etc. l. secundum naturam. ff. de reg. iur. cum vulg. nonne videtur inconueniens, quod nudus proprietarius teneatur ad onera, ipsa habente integrum vsumfructum omnium bonorum. arg. l. fi. §. vbi autem in omni. in fin. C. de iur. delib. et tanto plus isto casu, quo petitur pensio illius anni cuius fructus percepit ipsa domina, quo casu pensio eorum loco subrogata est, ideo eius naturam sapere videtur. c. percipimus. xx. dist. c. ecclesia. vt lite penden. cum vulg. et sic videtur quod sit inconueniens, quod ista locupletetur cum aliena iactura, vt ipsa habeat fructus, proprietarii vero soluant de suo contra. l. nam hoc natura. ff. de condict. indebi. et ita visus fuit tenere practicus papiensis in forma libelli, quo agitur ad dotem, et vsumfru. in §. dedit, et legauit. in primo membro sue distinctionis. Istam opinionem confirmo ex eo, quia vsufructuarius tenetur subire onus estimi et collectarum impositarum rebus, ex quibus vsumfructum percipit non autem in hoc grauatur nudus proprietarius. l. quero. vbi Barto. de vsufru. leg. Alex. in consil. cxxxix. volu. vi. et hanc opinionem contra istam vsufructuariam, quod teneatur ad onus eris alieni, visi sunt tenere Bald. Saly. Fulgo. Pau. de Castr. in. l. fi. in. §. sin autem es alienum. C. de bonisque libe. ris. Secundo principaliter facere videtur contra istam vsufructuariam quia ex quo relictus est vsufructus omnium bonorum, videtur vocata sub nomine hereditatis, ideo obligari videtur ad onera hereditaria. l. si quis seruum. §. fi. de legat. ii. ff. facit dictum glo. in. l. his verbis. ff. de heredib. instituen. vbi si in presentia septem testium relinquo Caio omnia bona mea, tunc talis videtur heres institutus ita quod poterit a creditoribus hereditariis conueniri. istam partem contra vsufructuariam indistincte tenuit Bald. in. l. fi. ff. de vsufruc. leg. per text. in. l. si quis seruum. §. fi. cum. l. seq. ff. de lega. ii. nam legando vsumfructum omnium rerum, videtur omnem substantiam legare. nimirum, si onus eris alieni talem sequitur legatarium. l. nam quod. §. fi. cum. l. seq. ff. ad trebel. et ita dicit Bart. vbi supra versi. quero quid si legetur alicui vsufructus omnium bonorum.

¶ Quarto pro ista parte facit text. in. d. l. fin. C. de bonis que liberi. §. sin autem es alienum. versi. sin autem legata vel fideicommissa. vbi dicit text. quod legata, et fideicommissa annalia, relicta in hereditate aduentitia, tenetur pater de suis redditibus soluere, et sic de vsufructu. vt ibi dicit Bal. hoc idem not. Marbesila. in suo notabili sexto, vbi formando questionem dicit. Testator habens valorem duorum millium ducatorum, in quo sempronium fecit heredem vniuersalem, vxorem vero vsufructuariam omnium bonorum, cuidam vero monasterio legauit quedam singulo anno persoluenda, ista monasterio persoluenda extrahi debent de vsufructu legato vxori.

¶ Quinto accedendo proprius ad casum nostrum, videtur dicendum istam do. Almelinam vsufructuariam teneri, ex eo quia fructus fundi locati penes se habet, qui tacite intelliguntur monasterio locanti obligati pro pensione debita. l. si in. l. §. i. loca. l. in prediis. ff. quibus modis pign. tac. contrahitur. et ideo non potuit testator legare, que locatori sunt obligata donec pensio sit soluta. l. si seruus. §. locaui. ff. de furtis. hec sunt que contra vsufructuariam pro herede proprietario dici possunt. ¶ Sed his non obstantibus contrarium puto de iure verius, scilicet quod imo onus eris alieni pertineat ad heredes proprietarios. Probo sic, Nam testator, qui se obligauit ad es alienum, in eius vita dicitur personaliter obligatus, et ideo contra eum, qui se obligauit, et eum, qui eius personam representat et est eadem persona cum eo vt est heres, in authen. de iureiuran. a morient. prestit. in princip. cum vulga. datur actio personalis, et sicut contra heredem datur dicta actio, quia cum herede creditores dicuntur quasi contrahere. l. ex maleficiis. §. heres. ff. de actionib. et oblig. ergo solum heredem, non vsufructuarium pro onere eris alieni conuenire possunt. l. i. C. si cer. pet. cum aliis adductis per Ias. in. l. i. ff. ad treb. in. l. notabili. et sic non possunt vsufructuarium conuenire, quia si semel esset effectus heres, non posset desinere esse heres. l. qui soluendo. ff. de heredib. instituen. ergo ipsa non obligatur onere eris alieni. et

ita tenuit domi. Soci. consil. cxxxj. in presenti consultatione. volu. pri. vbi allegat tex. in. l. quoties. de heredi. institué. Istam etiam sententiam tenuit Alex. in pluribus locis, maxime in. l. filio. §. si via. in quinquennium. ff. soluto matrimonio. vbi dicit istam opinionem fore cõmunem, contra Bar. Et pro ista parte Roder. Taurinen. in. l. j. ff. ad Trebellia. inducunt illum tex. ad probandum, quod vsufructuarius omnium bonorum ante senatusconsultum Trebellianum non tenebatur respondere creditoribus, etiam si haberet vsumfructum. omnium bonorum. Istam opinionem tenuit Bal. in consi. lxxxvij. incip. super primo puncto videtur dicendũ. vol. v. & eodem. vol. consi. cccclx. mouetur ratione, quia † impossibile est vsufructuarium omnium bonorum teneri ad onus eris alieni, cum bona intelligantur deducto ere alieno. leg. mulier. de iure dotium. l. subsignatum. ff. de verbo. significa. ideo prius est fienda detractio eris alieni, & post consignatio vsusfructus vsufructuario. & ideo dixit Jas. in loco de quo supra. in. vj. notabili. quod si verum esset, quod vsufructuarius es alienum deberet soluere de vsufructu, quod † sequeretur unum absurdum, quando tale onus esset in magna summa, quod puta creditores haberent necesse expectare dilationem solutionis ad multos annos, sicut singulis annis vsusfructus percipitur, hoc esset eis damnosum, cum tempus sit pars summe. l. j. §. idem. ff. de edendo. & sic tunc diceretur minus eis solutum, cum tardius solueretur. §. plus autem. Institu. de actionibus, igitur sequitur, ne isti puniti creditores debeant diu expectare, quod de hereditate est fienda solutio in bonis hereditatis. & per istud fundamentum do. Jaso. ibi dicit, quod ita iudicaret, & consuleret. Istam partem ego comprobo, quia testator non potest legem imponere creditori, vt eius creditum exigat ab vsufructuario, vel herede, prout fructus hereditatis sue nascantur. tex. est in. l. cum ab vno. ff. de lega. ij. iuncta. l. si non designata. C. de falsa caus. adiecta lega. vbi si dos probatur realiter data vxori, illam poterit consequi, & si maritus voluerit eam in fructibus compensare, quia non potest facere vt eam tardius debeat contra vxoris voluntatem. iste est casus Pau. de Cast. in consil. ccxciiij. incipien. in causa que vertitur Bononie. in. ij. part. & ideo † quando mulier est instituta vsufructuaria omnium bonorum, & datus est coheres vniuersalis in proprietate, illa habetur pro legataria, & tunc onus eris alieni pertinet ad heredem. d. l. quoties. de heredibus instituendis. hanc etiam partem pro vsufructuaria expresse firmat tex. in. d. l. fi. §. sin autem es alienum. C. de bonis que liberis. & ibi notat Pau. de Cast. & est tex. in. l. vsufructu bonorum. vbi domi. Alexan. tenet istam partem. ff. ad legem Falcidiam & tenuit Areti. in consi. cxvij. in primo dubio. idem tenuit Bald. in quodam consilio suo incipien. vsufructuarius omnium bonorum. qui Bald. concordat cum dictis per domi. Jaso. vbi supra, quod esset inconueniens, si esset magna impensa, quod spectaret ad vsufructuarium, quod est contra tex. in. l. hactenus. ff. de vsufructu. & ideo legatum vsusfructus esset elusorium, vt etiam dicit Bald. in. l. j. in versicu. pone maritus. C. de fructib. & litium expen. Istam etiam opinionem tenuit Ange. in. §. constituitur. Institutio. de vsufructu. & in. §. sed quia heredem. Instituta de fideicommissar. hered.

¶ Non obstant modo adducta in contrarium quod qui habet commodum vsusfructus debeat sentire incommodum eris alieni. Quia dico quod satis incõmodi habet, si fiat venditio hereditariarum rerum, quia ei etiam diminuitur vsusfructus. tex. est in. l. ex facto. de heredibus instituendis, & tanto plus, quia hoc non apparet ex mente testantis. ita respondet Pao. de Cast. in consi. ccxciiij. supra allegato.

¶ Non obstat, quod dicitur, quod pensio debetur loco fructus, & sic illa habuit fructus illius anni, quo petitur pensio, ergo quia &c. respondetur ex illa distinctione iuris vera, quod † aut fructus sunt separati a solo, etiam quod non sint in horreo reconditi, nihilominus efficiuntur vsufructuarie quo ad proprietatem eorum, vt in simili questione not. de vsufructuario moriente fructibus separatis a solo, quia non sunt proprietarij, sed heredis vsufructuarij, prout notatur in. l. defuncta ff. de vsufruct. quod etiam procedit, etiam si dies soluendi pensiones adhuc non euenerit. facit tex. in. l. in singulis, in fi. ff. de anni. legat. & in. l. si fructuarius messem. vbi not. quib. mod. vsusfructus amit. §. is vero ad quem. Institu. de rerum diuisio, vt tenuit Practicus Papien. vbi supra in. d. §. in fi.

¶ Non obstent etiam iura allegata in fundamento vltimo, quia dicitur, non concesso tamen, quod fructus recollecti super dicto fundo extent, quod etiam tale onus pensionis spectat ad heredem proprietarium, non obstante distinctione facta per clarissimum aduocatum in oppositum, quia de nobilibus factum fuit legatum domine Aimeline, & ideo solutio debet fieri de venditione mobilium, non vero in re legata vsufructuario, id quod ad hoc vt voluntas testatoris seruetur. l. in conditionibus primum locum. cum vulg. ff. de condit. & demonst. & ideo tunc est seruanda forma. d. §. sin autem es alienum. in. l. fi. C. de bo. que libe. & in. l. a diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. Et tunc deueniendo ad immobilia, pariter tunc erit vsufructuarius quamuis minorem habiturus vsumfru. Immo propius respondendo dico, quod in casu isto fructus tales non subiacent obligationi pensionis petite, attentis que in thema deduxi. nec huic opinioni refragantur illa iura in contrarium adducta per tex. in. d. l. si in. l. §. j. & in. d. l. in prediis. que dicunt, quod fructus fundi locati sunt tacite hypotecati † pro pensione, hoc ideo, ne locupletetur conductor cum iactura locatoris, scilicet quod locupletetur in fructibus, & in pensione damnum patiatur locator, & ideo erit verum dicere, quod hoc procedat, vt habeat locum ista tacita hypotheca quatenus non sit soluendo conductor, sed vbi sit soluendo cessante ratione. cessat etiam tacita hypotheca. c. cessante. de appellatio. & ita intelligo illa iura, & non aliter. & ita dictat ratio, que est anima legis. & tanto plus in casu isto videtur verum, quod fructus illi sunt vsufructuarie, quia † fuerunt separati a solo, & exportati, ac in horreo reconditi ante mortem legantis, locatore patiente, & non contradicente, quo caso, quia tunc eos percepit voluntate domini, fecit illos suos, vt dicit tex. in contrarium allegatus in. d. l. si seruus communis. §. locati. ff. de furt. ibi. & ideo colonum, quia voluntate domini eos percipere videtur, suos fructus facere. Et tanto plus, quia in certum tempus fuit destinata solutio, & sic fides de precio fuit habita, vt ibi dicit glo. in verbo, facere. Et sic non obstat allegata glo. in contrarium. in. d. §. locati. in verbo cogat, quia intelligitur vera, quando dominus prohibet fructus in fundo existentes exportari, quod facere potest, vt dicit Bald. in. l. eadem. C. loca. quando vero permisit eos exportari, effecti sunt conductoris, vt quia separati a solo eius efficiuntur, vt dixi in primis allegationibus. Nec hoc videtur inconueniens, quia patiendo eos exportari, & non contradicendo, sibi preiudicat. l. invitus C. de agricol. & censi. lib. xj. quem allegat Bal. in. l. titia. soluto matrimonio. adde Barbati. in consil. xxxj. volu. j. versicu. Preterea facit, quod nullum ius competat &c. vbi allegat no. in. l. ij. C. de iure domini impetrandi. Nam presens actui non potest contradicere sibi preiudicium, si non contradicat, sibi preiudicat. Bart. in. l. penultima. de relatio. Alexan. consil. lxxj. versicu. sed premissis. volu. iiij. Imputetur ergo in casu isto locatori, si tempore recollectionis, sibi fructus non retinuit, vel sequestrauit, & reponi fecit in domibus predij locati, vt videntur dicere predicta iura, tunc enim sufficit esse habitam fidem de precio, que dicitur haberi, quando locator non contradicit recollectioni, & exportationi fructuum. §. vendite. Instituta de rerum diuisio.

¶ Non obstat, quod vsufructuaria teneatur soluere onera estimi, & collectarum, quia illud procedit in modica expensa, non in magna, vt dicit Alex. in. d. consil. cxxxiij. volumine septimo alibi sepe.

¶ Non obstat illud, quod dicitur, quod ex quo est vocata ad omnia bona, quod tũc intelligatur vocata vt heres, ideo non est inconueniens, vt teneatur ad es alienum, quia respondetur, vt dixi supra, vocando eam ad † bona intelligitur deducto ere alieno, & ideo vsusfructus detrahitur de hereditate, nec si diminuitur vsusfructus igitur &c.

¶ Non obstat etiam allegata doctrina Bar. in. l. fi. ff. de vsufruct. leg. quia contra eam est communis conclusio, vt supra dixi, tamen specialius respondendo dico, quod allegata per Barto. loquitur in eo, qui est institutus in proprietate, & sic pleno iure & sic antequam heres tradat. isto casu debet mobilia vendere, & etiam immobilia vbi prima non sufficiant, & post modum vtetur vsufructuarius reliquo. d. l. vsusfructus bonorum. & d. §. sin autem es alieni.

¶ Non obstat etiam. §. sin autem es alienum, allegatus in contrarium, quia facit pro vsufructuaria, eo quia ibi sumus in dispositione

none legis. que fecit patrem vsufructuarium, ideo tenet ad legata, quia illa erant annalia, & sic singulo anno possunt de fructibus solui, hic in creditore, qui non potest cogi ad differendũ solutionẽ sibi fiendam, idõ de vno casu ad alium nõ est bona illatio. l. Papinianus exuli. ff. de mino. & minime agit cum lege, vt faciat patrem etiam teneri ad es alienũ, & ita concludunt Alex. in. d. l. vsufructu bonorum. & Pau. de Cast. in. l. deducta. §. qui post. ff. ad trebel. ¶ Sed esto quod isti fructus non essent domini, & sic alieni. certe dico quod etiam comprehenderetur in legato non habita distinctione in casu isto, an sciret testator legans esse res alienas, vel alteri hypothecatas, quia ex quo † reliquit vxori, tunc siue fuerit ignorans, vel sciens, valet legatum. l. cum alienam rem C. de lega. l. non dubium. §. si. ff. de lega. iij. l. omnium ex familia. §. si rem. ff. de lega. ij. & Abb. in consil. xxx. vol. ij. in primo dubio. in princi. Romanus in. xxv. sol. vltimo videndum est, an legatum. Et in proposito nostro facit dictum Bal. in. d. l. cum alienam. C. de lega. sol. dubitatur. tamen vbi dicit, quod si testator emat rem alienam cuius pretium non soluit, & illam rem leget, tenetur heres soluere de suo, quia iure tenetur cedere cum effectum, quod facere non potest nisi soluat. l. Julianus. §. offerri. de actio. empti. l. nomen. ff. de hered. vel actio. vendit. Et in casu nostro possessio tenetur loco pignor. ergo heres debet luere. l. qui concubinam. §. qui hortos. de leg. iij. in terminis de re alteri obligata. Jas. in. d. l. in alienam. in princip. Alex. consil. clvij. in fin. vol. vij. Nec huic conclusioni obstat text. in. c. filius nostri. de testamentis. qui dicit, quod legatum factum de re ecclesie non valet, ita quod illa res sit redimenda, vel eius estimatio soluenda, quia ille text. loquitur de re cuius commercium non habemus, nec habere possumus, ideo cum ille textus sit correctiuus, non videtur posse vlterius extendi, nec corrigere, nisi quatenus loquatur, scilicet de re vt supra legata argumen. l. precipimus. C. de appellatio. & ita dixit Alex. in. d. l. cum alienam. Et istam partem, quod etiam non obstante dispositione. c. filius noster. de testa. dummodo non sit res Cesaris, vel patrimonij petri, valet legatum saltem ad estimationem. tenuit Alex. in consil. ix. vol. ij. vbi dicit, hoc maxime verum pro conseruanda mente testatoris, que videtur esse, vt omnia habeat, vt ex verbis legati, de quo in testamento, quia factum coniuncte persone. id est vxori. & ita tenet Abb. in. d. c. filius noster. in fin. & Alex. ibi sequuntur quam plures docto. ibi relati per eum. ita tenet Jas. in. l. apud Julianum. §. constat, sol. extra glo. de lega. j. vbi respondendo ad text. in. c. filius noster. dicit, quod non negat ibi text. estimationem non deberi, vt etiam ibi tenet Hostien. sed loquitur de re ecclesie, quam mandat restitui ecclesie qui Hostien. dicit. d. c. filius noster procedere, quoties nimis grauaretur heres redimendo rem alienam. si vero non nimis grauaretur, etiam non obstante. d. c. filius noster, procedit opinio Host. & cum isto intellectu concordat intellectus Cardinalis Zabarelle dicentis. c. filius noster ponere casum specialem, quando vni ecclesie legatur res alterius non autem loquitur, quando legauit res, que non sit ecclesie. & ideo non discrepat casus noster a iure canonico, quia loquimur de re, que erat in commercio nostro, etiam si sit aliena, ideo expedit iura iuribus concordare. l. vnica. C. de inoffic. dotibus. & in proposito nostro, ne longe vagemus, in casu proprio consuluit dñs Philippus Corneus in consilio suo. xxxij. incip. licet prima facie videatur. primo vol. qui post longam disputationem concludit, ideo legatum de re aliena factum vxori, seu coniuncte persone ignoranti, seu scienti, valere, & istam opinionem dicunt tenere Hostien. Panor. Joan. And. Pet. de Ancha. Ant. de But. in. d. c. filius noster. & ibi glo. si. & Pet. & Cyn. in. d. l. cum alienam. & multos alios, quos refert, & dicit solum quo ad vnum differentiam esse inter ius ciuile & canonicum, quia ius ciuile permittit legatario vt non cogatur restituere rem alienam, nisi euincatur de iure. ius vero canonicum grauat legatarium alienam rem legatam retinere contra voluntatem domini, etiam quod non euincatur ab eo, non tamen dicit quin debeatur estimatio aliene rei legate. & ita tenent Saly. & Benedictus de plumbino: Joannes Sorbens. & Bal. Fulgo: in. d. l. cum alienam. vbi Ang. Et ideo iudex debet iudicare etiam sm canonica legatum rei aliene valere, & sic istas possessiones vel fructus habere perceptos, de quibus supra, vel eorum estimationem, quo casu non est ambigendum heredes proprietarios omnino teneri ad solutionem petite pensionis.

¶ Epitome.

Confessus plura delicta capitalia quorum vnius satis manifesta habebat indicia, alia vero constabat re ipsa patrata, & in confessione sepius ex interuallo, & expresse, & extra locum torture perseuerans, nec tortus, licet ligatus & aliquantum fatigatus fuisset, capite damnari & plecti potuit. Nec ad rem facit quod in carcere confessus sit. Quin etiam valuit processus licet nulla prorsus indicia precessissent, quia de ea re nunquam a reo oppositum fuisset.

SVMMARIVM

1. Confessione propria & spontanea nulla maior est probatio nec eo pretextu quod nulla precesserint indicia reuocari potest.
2. Confitens delictum indicia habens de ijs etiam que non habent interrogari potest.
3. Confessio metu tormentorum extorta iudicari non debet, que sepius ex interuallo & expresse & extra torture locum facta est.
4. Metus carceris & tormentorum quando esse vel durare non presumatur.
5. Confessio in carcere facta in figura iudicij valet.
6. Processus vel inquisitio substantialibus carens veluti indicijs legitimis, contra confessum & non opponentem valet.

Respon. ccx. Interpretatio.

In causa Oliuerij rei detenti in fortijs do. Potestatis Placentini, cum de vita hominis agatur, nulla debet videri tam longa cunctatio. Considerato igitur processu contra eum agitato, videtur quod non possit pena mortis condemnari, quia licet fuerit confessus plura delicta, etiam per torturam & metum tormentorum, sine tamen legitimis indicijs precedentibus, talis confessio sibi nocere non debet, nec ex ea potest diffinitiue ad mortem damnari per text. in. l. j. §. si quis vltra. ff. de questio. & ibi Bart. & Ange. de malefic. in verbo, fama publica. versi. tu iudex sis bene cautus. Jas. in. l. iusiurandum. §. procurator. ff. de iureiuran. Roma. consi. cxiij. vbi inter alia requisita dicit, quod ad hoc vt spontanea confessio noceat, oportet quod constet de delictis per. l. j. §. item illud. ff. ad sylian. sed in casu hoc videtur facta lata confessio & adhuc non constat de delictis. ergo &c. Presupponitur etiam quod nulla precesserunt indicia, sequitur ergo quod dato quod perseuerauerit seu ratificauerit, non tamen talis confessio valebit, secundum doctrinam Bart. communiter approbatam, secundum vnam lecturam in. l. penultima. ff. de questio. Gandin. in rubri. de questio. & torment. versi. item pone, quod quidam fuit captus Alex. consil. v. in princip. volu. j. & consi. lv. in. iij. volu. & in. l. qui in aliena. §. Celsus. in addit. ad Bart. ff. de acquir. heredi. Rursus dicitur, quod confessio facta in carcere non valet, secundum glo. communiter approbatam in. l. qui in carcerem. ff. quod met. caus. Anchara. consi. xxiiij. post principium & eiusmodi confessio non valet licet indicia postea superueniant vt dicit Bald. in. c. ad nostram. circa fin. extra de probatio. Deci. in. c. at si clerici. de iudic. cum ergo non appareat de delictis commissis, & confessatis, & sine legitimis indicijs precedentibus, est intrepide dicendum, quod ex eius sola confessione mori non possit, vt ex premissis latissime colligitur.

¶ Ex aduerso demonstratur dictum Oliuerium fore & esse puniendum, ac etiam decapitandum, sic meritis suis exigentibus cum sanctissimum sit facere iusticiam de criminosis, quoniam nulla pinguior victima potest mactari Deo, quam homo iniquus, refert Pau. de Cast. in. l. ij. C. de episcopali audientia. & quia confessus est plura nefanda delicta videlicet publica & priuata homicidia & assassinamenta, vt ex eius processu apparet, que delicta nullo modo debent remanere impunita iuxta leges, ita vulneratus. ff. ad leg. aqui. & congruit officio presidis purgare prouinciam malis hominibus. l. congruit. ff. de offi. presid. & nulla † maior probatio vt esse, nec potest adduci, quam eius propria & spontanea confessio, que est tante

potentie, q tollit omnem presumptionem iuris & de iure, sm Bar. in auth. sz iam necesse. C. de dona. ante nupt. ita q partes iudicis non sunt, nisi in condemnando, vt not. in. l. j. C. de confess. nec talem confessionem potest reuocare pretextu q non precesserint indicia, qr de hoc est tex. rotundus in. c. j. de accus. lib. vj. etiam non data copia indiciorum tali sponte confesso, sine tormentis sm Ange. in verb. fama publica, vbi allegat Pet. de Ancha. in clem. j. de homicid. & dicit q hoc singulariter est mente tenendum. Sz predictus Oliuerius sponte & sine tortura fuit confessus se derobasse p vim in strata publica vnum saccum cum filo cuidam pauperi & de eius venditione & pretio participauit, de quo delicto et precedebant indicia satis manifesta Barricel. Placentino, qui dictum reum detinuit, & sic captura iustificatur q indicia et in actis Curie leguntur. Confessus et fuit dictus Oliuerius se interfuisse homicidio quondam Peregrini Mazarij iam duobus annis elapsis opem & auxilium prestando quem Peregrinum p vim extraxerunt ex ppria domo & illam sacchamanarunt, cuius interfecti cadauer fuit visitatum p pretorem montis clari & notissimum est de dicto homicidio. Alia quoque grauia crimina fuit confessus, de quibus in pcessu, & illa bis vel ter approbauit, & ratificauit sponte & est presumendum q conscientia patrati criminis perseuerauit, sm Bal. in. l. j. C. de confes. Paris de Put. ibi in verb. an ex sola confes-
2 sione. & qn quis † confitetur delictum potest et interrogari de delictis de quibus non sunt indicia, sm generalem consuetudinem, vt dicunt doctores maxime Ang. in verb. fama publica. in fi. Guido de suza. in ma tormen. §. quid de qone occurrenti. Gandi. in rub. de qo. & torment. vbi omnes ita dicunt, & affirmant, lz g in pluribus delictis confessatis q tuis no precesserint indicia, tn ex quo illa confessus est, & talis confessio est verisimilis, & a iure non spernitur, merito tenere dz, & sibi preiudicare, vt not. Dec. in. c. at si clerici. de iudi. ex qua confessione, vt dctu est, pot damnari, sz Bar. in. l. ij. ff. de custod. reoru. & Philipp. Franc. in. d. c. j. de accusat. lib. vj. etiam si pcessus inordinate fuisset factus sm doctor. coiter, maxime Bal. in. l. j. C. de confess. & Bar. in. l. si confess. ff. de cust. reor. qui etiam allegat illum text. in. d. c. j. de accusat. p valde notabili. Item & fuit confessus dic. Oliuerius assassinamentum & homicidium in personam quondam Abbatisse sancti Fràc. de cuius morte & cadauere constat ex visitatione iudicis malefactorum, que confessio fuit bis vel ter ratificata, & etiā sponte facta coram reuerendo dño vicario Archiepiscopali, q delictum grauissimum quale sit, omnes plane intelligunt. Et si dicatur, q illud fuerit confessus metu tormentorum, quo casu et si perseuerauerit, non valet talis confessio, per dictaz doctrinaz Bar. in. d. l. pen. ff. de qonibus. & per alia iura sup. adducta p parte 3tia, & qr carceratus non est sui iuris, ideo eius confessio non valet, sm illam gl. in. d. l. qui in carcerem. ff. q met. caus. etiaz si postea indicia superueniant, sm Bal. in. d. c. ad nostraz. de pbatio. & vt supra deductum fuit. Quia possum respondere q dictus Oliuerius super dicta confessione non fuit tortus, lz ligatus, & aliqualiter alciatus. & illud q nr, aliquid esse fcm vel confessatum metu tormentorum, illud relinquitur arbitrio iudicis coniecturandum ex circunstantiis, sm Bal. in. l. interpositas in princ. C. de transactio. Sed hic reus qui alias robustus & qui non fuit quassatus, est confes-
3 sus dictum homicidium, talis confessio † non dz iudicari extorta metu tormentorum, maxime qr illam toties ratificauit ex interuallo. & ita perseueratio ex interuallo etiam post torturam dicitur rei spontanea confessio, & est presumptio q conscientia patrati criminis perseuerauerit, sm Bal. in. d. l. j. C. de confessio. & iura que dicunt inualidam confessionem que fit in tormentis, non precedentibus indiciis non dicunt q defectus indiciorum non precedentium inualidet expressaz perseuerationem. & Bar. in. d. l. pen. ff. de qo. intelligatur de perseueratione tacita non autem expressa, que habet oim spontanee confessionis. ita per plura tenet Paris de pu. in verb. an ex sola confessione. que ratificationes in casu nostro fuerut facte extra locum torture, & pluries, & etiam examinatus a solo iudice ecclesiastico, scilicet. d. vicario Archiepiscopali, idez affirmauit, vt supra dictum est. Et dum dicitur, q semper
4 † presumitur durare metus carceris, seu tormentorum, videtur illud pcedere, quando metus infertur vere & iniuste. secus si iuste, & per iudicem p quo presumitur q omnia fecerit ex more animi sui informati ex qualitate delicti & rei detentio-

iuxta nota. in. l. iij. §. eiusdem. ff. de testib. & talis confessio facta metu tormentorum, q debeat intelligi in metu vero, non autem presumpto, & illato per iudicem, vt dictum est, & expresse tenet Cepol. in 9s. xxxv. vbi allegat Ang. ita dicentem in. l. ij. C. q met. caus. Et licet dictus Oliuerius fuerit ligatus, & aliqualiter alciatus, non tamen illud iudex fecit ad h vt ipse confiteretur, sed vt vera diceret, g sequitur q tenor huiusmodi confessionis non est omnino tormentarius, sz sm quid est liber, qr intentio iudicis fuit vt confiteretur verum, non autem qr tortus. ista sunt vba Bal. ad literam in. d. l. j. C. de
5 confess. Nec obstat dum dicebatur † q confessio facta in carcere non valet per gl. approbatam in. d. l. qui in carcerem. ff. q met. caus. qr vz facta per metum, vt supra dictum fuit. Qz respondetur sm Bal. vbi supra q illa glo. pcedit, quando confiteretur ad vtilitatem carcerantis, non in figura iudicij, alias sequeretur q illi qui detinentur in palatijs, non possent ibi confiteri ad tribunal potestatis, q est falsum, qr in capitalibus causis semper reus detinetur, & valet eius confessio, sz Bal. ibi, & Cepolam in. d. 9s. xl. Nec obstat etiam si dicatur, q indicia non precesserunt, g detentio nulla, nec confessio valet, vt dictum est supra, p parte 3tia. Quia respondetur, q imo pcesserunt indicia, & fuit captus per Barisellum deputatum per Christianissimum Regem ad capiendum malefactores, put erat dictus Oliuerius infamatus tanquaz socius Astorini. & aliorum bannitorum a dño Regio, & etiaz p aliis
6 delictis, tum † etiam valet dictus pcessus, qr nunquam fuit oppositum per ipsum reum detentum etiam sibi data defensione, vt est tex. cuz gl. & ibi coiter docto. in. c. ij. de accusatio. lib. vj. sequitur & refert Cepol. 9s. lxxvij. qui allegat Ange. in. l. si vacantia. C. de bon. vacant. lib. x. tenentem q licet inquisitio careat substantialibus, tamen sequi potest condemnatio 3 confessum, & 3 non opponentem, vt ibi per eum. Preterea authoritatem amplissimam concessam domi. Pretori Placentino per Christianum regem nostrum, q in atrocioribus delictis, vt sunt premissa, posset procedere seruata, & non seruata forma iuris, & prout melius fieri poterit, vt delicta puniantur. Quicquid igitur actum est 3 dictuz Oliueriu, bene actum videtur, vt possit ad vltimum supplicium condēnari, & meritas penas luat, iuxta. l. sancimus. C. de penis. p superius adducta, iuribus & authoritatibus comprobata.

Epitome.

In materia beneficiali versatur hoc responsum, cuius summam, qr in ipsius fine posita est hic repetere superfluum visum est.

SVMMARIVM

1 In interdicto retinende prefertur antiquior possessio. nam posterior clandestina presumitur.
2 Exceptio inualidi tituli 3 agentem possessorio retinende in beneficialibus obstat, & de ea incidenter cognoscere solent parlamenta francie.
4 Exceptio suppressi valoris cur in beneficialibus admittenda sit iudici laico.
5 Iudex laicus in beneficialibus de quibus exceptionibus cognoscere possit.

Respon. ccxj. Interpretatio.

Si omissa validitate titulorum vtriusq partis queratur quis debeat obtinere in interdicto retinende possessionis huius canonicatus, & prebende, proculdubio dicendum est q Ioannes Changragrossi habeat potiora iura, qr priorem & antiquiorem possessionem probauit. c. licet cau. de probatio. & ratio est, qr posterior possessio Petri de Castellania presumitur clandestina, vt ibi dicitur, & declarat Bar. in. l. si duo. ff. vti possidetis. Bal. in. l. ordinarij. C. de rei vendicat. Pet. de Anchara. consi. cclxxv. ad declarationem. Curt. consi. xxiiij. super eo. & alibi sepe per docto. & si venerandu Curia Prouincie non vult, q pro iustificatione pos-
1 sessionis cognoscatur incidenter de titulo, vel † qr de iure non sit admittenda iustificatio tituli in interdicto vti possidetis, vbi alter probauit de antiquiori possessione, vt in casu nostro prout tenent Panor. & alij in. d. c. licet cau. & Bar. in. d. l. si duo. Curt. in. d. consil. xxiiij. & consil. lxxiij. tunc constat Io.

manutenēdū

manutenendū fore in sua possessione. ¶ Si vero velit predicta curia incidēter ad colorādū possessoriū cognoscere de titulo & ꝓprietate, tamē nō sit in beneficialibus alicui cōcedendus vitiosus ingressus. c. j. de reg. iur. in. vj. certe dʒ admittere exceptionē suppressi valoris ꝯ titulū Petri, q̄r ꝯ agētem possessorio retinende in beneficialibus, obstat exceptio inualidi tituli, vt est casus in. c. audita q̄rela. & ibi no. Pan. in. j. notab. de restit. spoliat. de qua exceptione incidēter solēt cognoscere Parlamēta Regia Fran. ſm do. Guido. Pap. decis. lxxi. incip. iudex laicus. q̄ sine dubio verū est, si in Parlamēto sint aliqui senatores ecclesiastici. nam de iure ꝯstat regē, & eius senatores ēt laicos cognoscere posse de possessorio, ſm Pan. in. c. literas. de iuramēt. calum. mō si in cā possessorij incidat aliqua q̄ō tituli, tunc de tali incidēti q̄ōne pñt cognoscere senatores clerici, q̄ q̄ noīe Regis laici sus dicaf, vt concludit Fel. in. c. cū sit generale. §. & vidi certari. de for. cōpet. vbi tʒ clericū delegatum a laico posse cognoscere de cā vsuraria emergēte in cā delegata, q̄ q̄ laicus delegatus ipse nō posset. Et q̄ hec exceptio† suppressi valoris sit admittenda, ostēditur ex duobus. Primo, q̄ ex sola negatione tituli efficiſ incoloratus, sicut negaref nō ꝯstare impetrātē esse clericū. nāʒ si negef expressum fuisse verū valorē, impetrās tenef ꝓbare valorē ab eo expssum, eē valorē, ſm Pan. in. c. ad aures. de rescript. & in. c. feu. de ꝓsumpt. facit tex. & ibi no. Pan. in. c. q̄ circa. de ꝯsanguinit. & affinitat. & q̄ late scribit Fel. in. c. ꝯstitutus. de rescrip. Nisi ḡ impetrās ꝓbet se expssisse verū valorē, apparet, q̄ titulus exhibitus nō est coloratus, sicut si nō probet se clericū, ſm Inno. in. c. sup his. ad h. de accuſ. Pan. in. c. bone. lo. j. de elect. & in. c. j. de lit. ꝯtestat. & ꝓbaf in. c. cū ab eo. de rescrip. cū similib. vñ sicut admittiſ exceptio negatiua, nō video cur ēt nō admittēda sit ꝓbatio, si negās velit ꝓbare negatiuā. Scđo, q̄ hec exceptio suppressi valoris est meri facti nō habens in se vllā spiritualitatē. nā valor bñficij est q̄d mere tēporale. c. ad audiētiā. de rescriptis, tradiſ p Pan. in. d. c. ad aures. de exceptionibus āt emergētibus in cā possessorij, si ꝯstat in facto, cognoscere pt iudex secularis, lʒ ex tali exceptione facti possit inferri ad decisionē iuris spiritualis, de quo nō ꝯtēdiſ, ſm Bal. in auct. & qui iurat. §. quero qualiter. C. de bo. author. iudic. possid. naʒ si incidēter emergat q̄ō de q̄titate pretij, vel de pacto de retrouēdēdo, vt q̄r negef modicitas ꝑtij, vel pactū admittēdus est actor ad ꝓbandūʒ ēt corā iudice laico, q̄ talis est q̄ō facti lʒ inferaf ex ea ad decisionē vsurariꝫ prauitatis. c. ad nostrā. de emptio. & vēdit. ſm Bar. & scrib. cōiter in. l. Titia. §. vsuras. ff. sol. mat. & in. l. omni nouatione. vbi Pan. ɔ̄ La. C. de sacros. eccle. cū infinitis authoritatibus, q̄ addoci pñt, & de q̄bus p Alc. ꝯs. lx. ꝑstātissime doctor. lib. iiij. & Pan. ꝯs. lxiij. lib. j. sic ḡ dicamus, q̄ laici iudices† possint cognoscere de q̄titate valoris bñficij, sicut cognoscūt de q̄titate ꝑtij in cā vsuraria, si emergat sola q̄stio de q̄titate, q̄ est q̄ō facti. hinc est q̄ laicus pt cognoscere de exceptione opposita p beneficiatū ꝯ patronos, q̄ iuri patronatus renūtiauerint, q̄r facti est. c. significauit. quem tex. ibi ad h no. Card. & Fel. in pñ. de testib. lʒ causa iurispatronatus sit spiritualis, seu mista. c. quāto. de iudic. sic ḡ laicus poterit incidenter cognoscere de obturatione tituli, & multo magis de suppressione valoris, q̄ magis in facto cōsistit, q̄ renūtiatio, q̄ renuntiatio nō reddit titulum inualidum, & incoloratum generaliter vt tradiſ in. c. admonet. de renuntia. sicut suppressio veri valoris, vt p Rot. decis. xix. sub rub. de rescrip. in nouis. & in regulis Bonifacij, reg. vj. bene facit, q̄ si lʒ actori ꝓbare titulum coloratum coram laico ad iustificandum possessorium, dʒ ēt licere reo ꝓbare exceptiones suas, per quas vult ostēdere titulum non esse coloratum, neq̄ iustificare possessorium. tex. est clarus, & ibi Fel. in. c. constitutus. de testib. facit reg. non debet. de reg. iur. ff. concludendum ḡ mihi vr̄, q̄ si Curia velit cognoscere de mero & nudo possessorio, & non de colore titulorum ipsarum partium, q̄ debeat manutenere antiquiorem possessorem qui pariter probauit de titulo habito ab ordinario collatore, qui dicitur titulus coloratus, vt per Inno. & alios in. c. nostris. de concess. preb. & per Feli. in. c. in nostra colū. xxxvj. de rescrip. vbi adeʒ constat de titulo colorato vtriusq̄, obtinet in possessorio qui ꝑor est tempore. d. c. lʒ cām & dixi. ā. si autem Curia cognoscere vult quis titulus sit magis coloratus, non video quare non debeat cognoscere de exceptione suppressi valoris per rationes & iura superius deducta.

¶ Epitome.

Qui prepositurā, que electiua est, muliter ꝯtulerūt, cū neque ꝑuati sunt ipso iure, neq̄ ꝑuādi potestate eligēdi, eligere possunt. Itaq̄ in electione citandi sunt, sʒ in ea re distinctio de qua h̄ seruanda est. Dubiū vero est q̄n canonici ēt illi q̄ in sacris nō sunt, in ea ꝓpositi electione vocē habeāt, cū in omnibus capituli actibus sp̄ & ex eo t̄pe cuius memoria nulla extat, tales vocē habuerint. de ea vero ꝑpositura ꝓuisio legati Cardinalis de latere, non valuit, q̄ cum non esset ipsis specialis ꝑueniēdi potestas data, ꝑuenire in ecclesia collegiata, ordinarios nō potuit. nec ēt graduatorū nominatio locū hʒ in bñficijs ad electionē capituli, spectantibus. At Papa sine dubio pt electores, nihil repugnantibus cōcordatis ꝑuenire.

SVMMARIVM

1 Electiuum beneficium proprie dicitur quando superioris confirmatio postea requiritur.

2 Collatores protestati q̄ sibi beneficium erat electiuum non intendebāt derogare iuri eligēdi, eligere pñt. & nu. 3. 4. 5.

4 Eligendi potestate ipso iure non priuari licet priuandi essent, citandi sunt.

6 Canonici sacris non initiati in electione vocem habent si ita ex tempore cuius memoria nulla extat obseruatum sit.

7 Legat⁹ ɔ̄ latere cui nō ē spālis ptās ꝑueniēdi data, ꝑuenire nō pōt maxime in ecclesijs collegiatis, ordinarios electores.

8 Graduatorum nominatio locum non habet in beneficijs spectantibus ad electionem capituli, sʒ tamen in ijs que ad collationem ordinarij pertinent.

9 Papa potest electores preuenire.

Respon. ccxij. Interpretatio.

Duplici rōne pt hmōi ꝑpositura dici electiua, vel q̄ in electione ꝓcedaſ iuxta formā. c. q̄ pp. de elect. & h mō † ꝓprie dr̄ electiua, cū ꝯfirmatio superioris postea req̄raſ. c. auaritie. cū ꝯcordāt. de electi. in. vj. vel q̄ p simplicē electionē ad illā assumaſ ꝓpositū sine alia solēnitate, & ꝯfirmatione superioris. & h mō nō erit ꝓprie electiua, sʒ potius collatiua, vt declarat Fel. in. c. in nrā corrolar. xxxij. de rescrip. Si ſm ꝑmū modū sit ex ꝑuilegio electiua, dubitationes, de q̄bus i themate ꝑtinēter formāſ. si vero dicaſ electiua ſm aliū modū, tunc ꝯstat plures ex dubitationibus esse impertinētes. Ut tñ q̄rēti ꝯsultū ad plenū satisfiat, ad singula paucis respōdebimus. ¶ Pro resolutione ꝑmi vidēdū est an hi q̄ eligēdo cōtulerūt, nō seruata solēnitate. d. c. q̄ pp. vel solēnitate ex ꝑuilegio reqsita, sint hac vice ꝑuati, vel ꝑuādi potestate eligēdi, breuiter rñdebimus, q̄ nō sunt ꝑuati ipso iure. d. c. q̄ pp. §. q̄ vero. in ꝟb. ꝑueniſ. & ibi gl. Inn. Host. Pan. & alij cōiter not. Nō ēt ꝓbaſ, q̄ Papa vtiſ ꝟbo futuri t̄pis, q̄ regulariter requirit sniam, ſm gl. cōiter approbatā in. l. in criminali. C. de iurisdict. & in. c. q̄cūq̄ in ꝟb. immodeſ. de heretic. lib. vj. & ex pluribus cōprobat Fel. in. c. Rodulphus. de rescripe. Sʒ q̄r† añ collationē, hi q̄ ꝯuenerūt forme electionis ꝯferēdo ꝓtestati sunt, q̄ nō intēdebāt renūtiare electioni, casu quo hec dignitas eēt ꝓprie electiua, dubitaſ an hec ꝓtestatio eos releuet a pena ꝑuationis faciēde p sniam. Ad istud rñdemus, q̄ nō, q̄ ꝓtestatio ꝯria ꝯsequutiua actū in depēdētibus a dispositione iuris nō releuat ꝓtestātē. c. cū M. Ferrariēsis. de ꝯsti. l. alimēta. C. de nego. gest. l. nemo pt. ff. de leg. j. ex collatione vel electione facta nō seruata forma. d. c. q̄ pp seqſ pena ꝑuationis ex dispositione. d. c. cui nō potuerūt eligētes derogare, ḡ ꝓtestatio eos nō releuabit alioq̄n eēt in facultate eligentiū effugere sp̄ penā. d. c. ꝓtestādo, q̄ dicere nō debemus. §. c. cōmissa. eo. ti. lib. vj. l. si. ad si. C. cōmu. de leg. Se forsan excusabūt ꝑtextu ignorātie, allegātes se ignorasse, q̄ hec dignitas eēt electiua. Nā ignorātia excusaſ a culpa & ꝯ̄ñr a pena. c. cognoscētes. de ꝯstit. l. si ignorās. ff. locat. cū similib. Sʒ certe in his q̄ ex officio tenemur scire, ignorātia est dānabilis, idō nō ꝑstat legitimā excusationē. c. innotuit. de elect. c. q̄uis. de reg. iur. Puota. n. sunt scire, vel debere scire. l. q̄ te. ff. si cer. pet. l. si duo. ff. de acq. here. vñ nō vr̄ excusandi q̄ ꝯ formā statutorū & ꝑuilegiorum ecclesie eligerent. Ueruntamen ſm ea que ꝓponuntur non vr̄ q̄ sint priuati nec priuandi, q̄ presupponitur q̄ vltimo immediate predecessori fuit prouisum

per viam collationis, seu simplicis electionis, q̃ vim obtinet collationis, q̃ vltima prouisio constituit capitulum in quasi possessione conferendi. c. querelam de electi. c. consultationib⁹. de iure patro. ⁊ cum vltimus status predicte prepositure sit repertus collatiuus, habuerunt canonici, qui eligendo contulerunt iniustam cām credēdi ita esse cum ex possessione de preterito presumatur in presens. l. fi. ne possidetis. C. de probatio. c. mandata. c. scribebā. de presumptio. no. gl. in. c. cum ecclesia sutrina. de cā possessio. ⁊ proprietatis ⁊ ex possessione autoris, siue predecessoris, presumitur bona fides successoris. l. pen. C. de euictio. ex titulo putatiuo causatur bona fides, sm̄ Rot. de prescrip. decis. iij. in nouis. ⁊ tradit late per Fely. in. c. de quarta de prescrip. ⁊ nō solū ex iustis, sed ēt ex iniustis causis ⁊ temerarijs causis, causari pt bona fides sm̄ glo. in. l. j. C. vbi caus. stat. pro qua facit tex. in. l. clam possidere. in prin. ⁊ ibi. d. Jas. in. vij. notab. ff. de acqui. pos. sequitur. d. Alexan. cons. cxxvij. visa inquisitione. lib. iiij. ⁊ Andre. Barba. cō. xviij lib. ij. Sed stante hoc q capitulum sit in quasi possessione conferendi, vr̄ q collatio facta per hos canonicos sit valida ⁊ manutenenda per tex. in. d. c. querelam. de electio. ⁊. c. consultationibus de iure patr. nam cum queritur de validitate collationis non inspicitur apud quem sit proprietas, sed apud quem sit possessio, qr collatio est fructus possessionis, ⁊ ad possessorem spectat perceptio fructuum. l. bone fidei. ff. de acqui. rer. domin. c. grauis. de restitu. spoliato. ¶ Uerum predictis non obstantibus respondemus hmōi collationem fore nullam propter resistentiam aliorum canonicorum, qui protestati sunt de nullitate ipsius collationis, asserentes fore procedendum per viam electionis. nam propter resistentiam aliquorum, illa quasi possessio interturbatur, ⁊ operatur talis resistentia ab aliquibus de. c. volentibus desistere ab iniusta possessione vt alij efficiantur malefidei. ita concludit Panor. in. c. cum olim. in. ij. notat. ponderando, q ibi collatio fuerat facta absqz vlla reclamatione. de caus. pos. ⁊ propte. Preterea † cū ipsimet qui contulerunt fuerint protestati, q si propositura esset eligibilis, q non intendebant derogare iuri eligendi ⁊ interessendi in ipsa electione satis constat q consenserunt protestationi aliorum volentium eligere, eo casu quo esset eligibilis. Quādo autē existentes in quasi possessione iniusta consentiunt protestationi ꝯtie sue quasi possessioni, tunc non tenet collatio facta ab ipsis quasi possessoribus, vt est casus, ⁊ ibi Panor. in. c. Cumana. vs̄. pro clariori intellectu. de electio. ¶ Jstis sic enucleatis, respondemus ad primum quesitum, † q cum hi qui contulerunt, non sint priuati ipso iure q veniunt citandi, ēt si venirent priuandi per sniam, sm̄ Panor. in. c. auditis. vs̄. quarta lectura. per illum tex. eo. ti. ⁊ idem firmat Pan. post Inno. in. d. c. qr pp. §. fi. ¶ Ad sm̄, an existentes extra prouinciam sint citandi nominatim, vel sufficiat citatio generalis, respōdemus distinguendo. Aut scif vbi sunt, aut ignoratur. Primo casu, aut sunt in loco, in quo cōmode vocari possunt, ⁊ hi sunt citandi personaliter, sm̄ Spe. tit. de electio. §. j. circa pn. ⁊ ita procedit text. in. d. c. qr pp ad fi. lz. n. text. in. c. coram. eo. tit. mandet eos citari qui sunt in prouincia, tn̄ si existentes extra prouinciam pnt commode vocari, ēt hi vocandi sunt, sm̄ Inno. Card. ⁊ Pan. ibi q subdit, q si prouincia esset multum ampla ab vno latere, ita q existentes in finibus eiusdem, non possent cōmode vocari, ⁊ ni existens extra prouinciam ab alio latere, si forent viciniores, ⁊ vocari cōmode possent, tūc hoc casu essent vocandi magis q̄ existentes in prouincia ab alio latere. ⁊ idem dixit Pan. in. c. cum inter vniuersas. eo. tit. Aut sunt in loco in quo cōmode vocari nō possunt, ⁊ tales non sunt vllatenus vocandi. d. c. qr pp. propter periculum vocationis, ⁊ more. cau. ne p defectu. eo. ti. dicr āt cōmode vocari posse, consideratis locorum distantijs, personarū, ⁊ temporū qualitatibus. arg. c. j. de dila. Aut ignoratur vbi sunt, ⁊ hoc casu satis est q citentur p edictum, in loco vbi morari consueuerunt. c. ex parte. c. tue. de cleric. non residentib. c. fi. de eo qui mittit. in poss. cā rei seruand. c. ex parte. de for. compet. ⁊ ita docet Spe. in loco pallega. ⁊ Joā. Bertach. in tracta. de episcop. in. iij. parte primi lib vs̄. vij. quero. ¶ Ad tertiū vtrū illi qui contulerunt, possint redire ad viam electionis stante resolutione sr̄facta, q non sint priuati, vel priuādi certum est ipsos reuerti posse ad electionez, imo cōis opinio est q redire possint ad electionem hi q veniunt priuandi pp non seruatam formam. d. c. qr pp. sz Inno. Cōpostell. Joā. An. Card. ⁊ Pan. in. d. c. qr pp. §. qr vero. ⁊ in. §. fi. ⁊ Pan. in. d. c. auditis. relecta snia Hostien. ⁊. d. Anto. quorū fundamenta rn̄det Card. in. c. §. qr vero. que non refero, qr non expedit. cum presupponamus cōem esse ꝯ Host. ⁊. d. Anto. ⁊ cum concludamus hos canonicos † q contulerunt, non fore priuatos nec priuandos. Nec obstat q iam publicauerint electum siue eligendum, ⁊ consequenter non videant amplius posse variare. c. publicato. de electi. qr verū qn̄ ex votis publicatis est antequesitum aliquod ius nominato, qr dicūr tunc nominantes vel conferentes functi officio suo. secus qn̄ nominatio vel collatio fuerit nulla ex defectu potestatis, vel transgressionis forme, qr tunc non dicunf functi officio suo. l. diē. ff. de arbit. ita hi Panor. in. d. c. publicato, nam ꝯ sciū proprium nulli lz venire. c. diuersis fallacijs. de cleric. coniugat. l. quemadmod. C. de agricol. ⁊ censit. lib. xj. ⁊ tradit Panor. in terminis nostris in. d. c. auditis. ⁊ in. c. nostri. eo. ti. Preterea aliud est querere an possint hi qui ꝯtulerūt variare, aliud an possint ad electionem redire, cum possibile sit eos nō variaturos, sed eundem electuros. ¶ Ad quartum, an canonici qui non sunt in sacris, habeant vocem in electione prepositi, attenta generali consuetudine, qr predicti canonici a tpe immemorabili consueuerunt ingredi capitulum, ⁊ dare vocem in oibus actibus capitularibus? vr̄ q non per tex. in clemēt. hi qui. de etat. ⁊ qualit. vbi dr̄ q tales non habent vocem in. c. quacunqz consuetudine non obstante. vbi aūt consuetudo remouef, noua induci non pt, sm̄ gl. in. c. j. de cleric. non residentib. lib. vj. qr lex derogans simplr consuetudini, intelligitur derogare consuetudini tam presenti, q̄ future. sm̄ Joan. And. in. c. certificari. de sepultur. dd. Ant. in. c. fi. circa mediū. de consuet. Fel. in. c. ij. de probatio. cū concordant. alleg. p dd. Jas. in. l. de quibus. ff. de legib. ⁊ per. d. Ale. cō. cxcviij. viso testamento. lib. ij. Sed hoc † non obstante ꝯtrium tūdendū duximus, sequentes Gemini. cō. cxxxij. casus talis est. ad fi. qr predicta conclusio, q lex remouens consuetudinem censef et remouere futuram, procedit qn̄ lex declarat consuetudinez fore irrationabilē, ⁊ iō illam tollit. secus si simplr eaz remoueat non declarando eam irrationabilez, vt in casu. d. c. vt hi qui. vbi consuetudo simplr remouef, vt canonici propensius inducantur ad ordines sacros suscipiendos, non qr sit irrationabile, q non existentes in sacris vocem habeant in. c. ita declarat tex. in. d. c. vt hi qui. Gemi. in. d. cō. cxxxij. ⁊ p hac sua conclusione allegat gl. in. c. statutum. in vb. consuetudine. de elect. lib. vj. ⁊ in. c. j. in gl. iij. de cleric. egrotant. eod. lib. Alia quoqz rōne dicimus valere consuetudinem, qr in themate presupponif q talis consuetudo fuit obseruata a tpe immemorabili, quo casu lex remouens consuetudinem futuram non intelligif remouere ꝯsuetudinē memorabilē, q̃ hz vim priuilegij. l. j. §. ductus aque. ff. de aqua quotid. ⁊ estiua. ⁊. c. super q busdā. §. preterea. de vb. sig. ita signāter cōsuluit Pet. de Ancha. cō. lj. consuetudo que hz vbi concludit, q lz lex disponat electum non debere administrare ante confirmationem quacunque consuetudine non obstante, nī non intelligif sublata consuetudo immemorabilis, qr talis consuetudo hz vim priuilegij, ⁊ sicut remota consuetudine non intelligitur priuilegium. ita nec consuetudo immemorabilis, que priuilegio equiparaf. idem firmat Abb. cō. xxvj. in qōne. lib. ij. cōprobaf, qr remota pscriptione p legem, non censef remota prescriptio cētum annoꝝ, sm̄ Bal. in. l. vnic. C. de annali exceptio. ⁊ Ange. in auct. vt decet. non fiant sac. iussio. ad fi. per illum tex. sequif Ale. in. l. nemo pt. ff. de leg. j. ⁊ Fel. in rub. de pscriptio. col. fi. Et lz sint qui ꝯdicant, nī hec snia verissima habef, qn̄ consuetudo immemorabilis non est nutritiua peccati, nec ꝯ bonum publicum, vt est hmōi, sm̄ Car. Alex. in ca. frustra. viij. dist. Preterea ex casu superueniente consuetudo nouaz vincit legem derogantem consuetudini future, qr omnis dispositio ēt futura respiciens, recipit restrictionē a cā superueniente. l. si hominem. ff. mandat. p quem tex. in proposito nostro ita concludit Panor. in. c. fi. col. fi. de consuetud. Card. Alex. in. d. c. frustra. ⁊ Fel. late in. d. c. ij. de probatio. Consuetudo āt immemorabilis psumif habere optimā cām, cuz habeat vim tituli. d. §. ductus aque, ⁊ no. Bar. in. l. cū de in rē vso. ff. de vsur. dd. Ant. ⁊ Pan. in. c. peruenit, de cēnb. § ec. Ceterum vbi, non valeret consuetudo, nullus negabit nō valere priuilegium a Papa cōcessum, cuz Papa habeat in istis q̃ sunt iuris positiui omnimodam ptātem. c. propositi. de cō cess. preb. maxime in beneficialibus clem. j. vt lite pendente. vnū rn̄demus q dd. canonici, q non sunt in sacris pnt muniri priuilegio.

privilegio. & si obiiciat nõ cõstare pñt ipsi pbare pbãdo q̃si possessionē imemorabilē, ex qua pñmit̃ privilegiū si allegef, fm Bar. in. l. cū de in rē vso. ff de vsur. Pan. in. c. pueñit. de cēsib. & bñ pbat in. c. apostolica. & ibi Bal. Card. Jmo. not. de his q̃ fiūt a plat. sine ɔsen. c. vbi laicus q possidet decimas p tēpus imemorabile pñmit̃ inuestitus a Papa añ ɔciliū lateranēse, quo tpe laici ex ɔcessione epi erãt capaces decimarū. & facit q ɔsuluerūt Old. ɔs. cccxcvi. Raph. Cu. ɔs. lxxxiij. qt cā decimalis. Alex. ɔs. vi. lib. j. vbi ɔcludūt q existētes in q̃si possessione nõ soluēdi decimas a tãto tpe, cuius initū memoria hominis nõ est in ɔtrū, pñmūf habuisse privilegiū non soluēdi a Papa si allegef. seqf Andr. Barb. ɔs. xxxv. lib. ij. Dec. ɔs. lxxxv. & ɔs. cliij. in cā exceptionis. Soc. ɔs. cccxcvij. viso 7 privilegio. fo. iij. ista ɔclusio. ❡ Ad qrtū verū pmissio dñi† legati Card. de latere valeat attēta pūētione. vr̃ q sic, qt ɔcurrit in collationibus cū quocūq ordinario. c. j. & ij. de offic. lega. q̃ dz eē locus pūētioni. c. pposuisti. de for. ɔp. cū ɔcordãt. Cõtrarū tñ in casu occurrēti, in quo agif de pma dignitate ecclesie collegiate, ad q̃ pūidef p viā electionis verius eē rñdemus p text. in. c. deliberatione pūida. de offi. lega. lib. vj. vbi casus ad literã, q vex est, nisi data sit a summo põtifice ipsi delegato specialis facultas pūeniēdi ordinarios, ēt in eccle 8 sia collegiata. ❡ Ad penultimū rñdemus, q † nominatio graduatoz nõ bz locū in bñficiis spectãtibus ad electionē capituli, sz solū ad collationē ordinarij. Nec obstat q ex tenore ɔcordatorū nominatio fieri possit ad bñficia spectãtia ad collationē, pūisionē, nominationē, psentationē, seu q̃uis aliaz dispositionē. & sic ēt ad ɔfirmationē, & pñt ad electionē capituli, qt & si talia vba sint generalia, nõ tñ includūt bñficia spectãtia ad electionē capituli. c. cū in illis. §. j. de pb. in. vj. ❡ Ad 9 vltimū, certissimi iuris est † Papã posse pūenire electores, cū possit sibi reseruare collationē & pūisionē beneficiorū ēt electiuorū. c. si eo tpe. de elect. lib. vj. ɔcurrit enī cū omnibus collatoribus & electoribus. c. ij. de pb. lib. vj. Nõ obstãt cõcordata, qt loquūf in episcopalibus & Abbatiis, in ceteris vero dignitatibus inferioribus reseruaf libera potestas summo Põtifici, vt patet in vbi. nosq & successores nostros &c.

❡ Epitome.

Cum vniuersitas de Besodonio quorūdã molēdinorū q̃ emerat noie ab officiali plati directi dñi inuestita, q̃ lõgissimo tpe pacifice sciēte dño illo directo vti emphyteota possederat illa deinde ipsa molēdina Raspallo cuidaz vēdidisset, ac emptorem istū dñs, ille directus laudasset & inuestiuisset certissima psumptio est tñ ex diuturnitate tpis, tū ex tacita subsecuta ratificatione q̃ ex ista ipsius dñi inuestitura pspicua est officialē illū inuestiturã vniuersitatis ex mãdato fecisse plati directi dñi, potuit tñ aduersus hãc ecclesia lesa restitui. permutatio vero q̃ eadē vniuersitas de dictis molēdinis fecisset idcirco valuit, qt cū ɔsensu maioris partis populi acceptis vtilioribus sibi rebus fcã est, lz q̃dã a iure pscripte solēnitates in alienationibus hmõi, nõ interuenissent. has ãt interuenisse ex tpis diuturnitate psomēdū est, vel ex ipsa ɔsuetudine pbata q̃ receptū erat instrumēta in ijs negotiis nulla fieri ɔgregationū, tractatuū, & aliaz hmõi sollēnitatū. Ceterū alienatio illa Delphino molēdinoz, de qua ēt q̃rif, licet a pncipe superiorē nõ recognoscēte, nõ obstãte lite pēdētia, pmissa fuisset, tñ qt in iudicē ab ipso pncipe delegatū, q nõ subdelegauerat, facta fuit nõ valuit. Sz id ɔtrario speciali gr̃a eiusdē pncipis, ēt in alterius cui ius q̃situ videbaf, pniudiciū cõcessit. Tertio vero eiusdē pncipis rescripto, sic illis duobus derogatū esse pt, vt alienatio nõ valeat, nõ ãt vt vēditor & inde emptor i penã aliq̃ alienationis incidãt. vr̃ ãt pnceps in ea tñ parte pmis derogare, in quo q isto expssum erat impedimēto erãt. Quãtū vero ad cã pprotestationē, vt vēditio p nõ facta habeaf, vbi ius ei resisteret, certū est ɔtrahentes a vitio litigiosi non excusare, nec illos penas vitij illius vitare, licet eius pacti vires empta retrotradatur.

S V M M A R I V M

1. Mandatum presumitur ex diuturnitate temporis, tacita ratificatione deinde apparente.
2. Permutatio rei vniuersitatis, a maiore parte populi facta, vtilioribus vniuersitati rebus acceptis vz, licet solennitates omnes non interuenerint.
3. Solennitas presumitur interuenisse ex diuturnitate tēporis.
4. Dispensatio facta super vno defectu, ad aliū non porrigitur.
5. Princeps ius quesitum nobis auferre potest.
6. Princeps non potest reuocare gratias, vt impetrantes deinde in penas incidant.
7. Protestatio, vt venditio pro non facta habeatur, vbi ei ius resisteret non excusat a vitio litigiosi.
8. Litigiosi vitij pene ñ euitãf, lz res ēpta vēditori retrotradaf.

Responsū. ccxiij. Interpretatio.

Quia dubia supra pposita simplr formãf, ne documēta de qbus in ibemate, exhibēf, paucis qd sentiaz rñdebo. ❡ Ad pmū, † an 1 ex diuturnitate tpis psumaf mãdatū laudãdi, & inuestiēdi, videref pma facie rñdēdū q nõ, qt cõis est doctorū snia, q mãdatū nūq̃ psumaf ēt cursu annoz mille, vt dicit Bal. in. l. ij. C. si ex fals. instrumē. & i. l. j. C. d reb. eccles. ñ alien. & i. l. q fundū. ff. d vsucapio Ale. i. l. q i aliena i pñ. ff. d acq. her. & i. l. sciēdū. ff. d vb. obl. & ɔs. j. lib. iiij. & Curt. ɔs. xlix. Sz tñ in casu occurrēti ɔtrū verius existimo, qt pdicta cõis snia nõ pcedit qñ apparet de tacita ratificatione dñi, cuius noie res gesta est. tacite enim tūc psumif dedisse mãdatū, vt p Deci. ɔs. cccxviij. nõ patif i casu ãt isto ɔstat de tacita ratihabitione directi dñi, qt directus dñs approbauit vēditionē fcãm p vniuersitatē. d Besodonio, fcãm i Guilielmū Raspali, laudãdo & inuestiēdo ipsuz Guilielmū vt psupponif ɔstare publico documēto, q̃ in necessariū aiis, ēt dr̃ approbasse inuestiturã fcãm p dcm̃ officialē in ipsaz vniuersitatē. l. illud. ff. d acq. her. . l. ad rē. & . l. ad legatū. ff. d pcur. tū qt ipsa vniuersitas & eius successores, lõgissimo tpe vti emphyteute possederūt pacifica dicta molēdina, sciēte directo dño ex q̃ pacifica possessione inducif tacita ratificatio, satis efficax ad inducēdi psumptionē mãdati, fz Ale. ɔs. lxxviij. qui dr̃ datū. lib. v. & Dec. in. d. ɔs. cccxviij. & in istis terminis pcedit. l. si filius. C. d petit. heredit. vbi filius q diu possedit hereditatē psumif de mãdato pris adiuisse, psumif enī h casu mãdatū, qt effectus correspõdet psumptioni. Sic ēt in eo q emit a pupillo, & diu possedit, psumif solēniter fcã vēditio, fz Ang. in. d. l. q in aliena. in pñ. p illū text. ff. de acqr. her. & platus, q diu stetit in possessione, psumif canonice institutus, fz Pan. & alios in. c. illud. de psumptio. & tradif in nostro pposito p Dec. ɔs. xxxvi. & qt directus dñs ɔsentit alienationi facte in vniuersitatē, non vr̃ posse amplius ɔtrauenire. reg. q semel. de reg. iur. lib. vj. nã cū ius introductū in fauorē directi dñi, q emphyteuta ñ possit alienare vtile dñiū i psonas phibitas, pt directus dñs suo renūtiare fauori. l. si qs i ɔscribēdo. C. d pact. Verūtñ qt platus nõ pt ecclesie pniudicare faciēdo. l. iubemus. C. d sacros. ecclesijs & ibi notaf. videref q ecclesia saltē in integrū restituenda eēt aduersus talē alienationē, vt est casus in. c. j. de in integ. resti. Cõstat. n. manifeste eã eē lesam in laudemiis, & iure retētionis, qt vniuersitas ñ ita faciliter alienat sicut faciūt particulares hoies. & ita lz Card. Florē. i. c. potuit. q. xv. d locat. & Jacob. Aluarot. i. c. j. §. j. ad fin. d alienat. feud. ❡ Circa 2z, 2 an † pmutatio de dictis molēdinis fcã p maiorē & saniorē partē populi, & psente pretore, seu baiulo loci, retractari possit, ex eo, q nõ fuit seruata, forma q̃ reqrif de iure in alienatione rerū ciuitatis, de qua i. l. fi. C. d vēdi. reb. ciuitat. lib. xj. Ista dubitatio pt dupliciter itelligi. Prio, an pmutatio defendi possit, ēt q nõ fuerit seruata forma. d. l. fi. Scdo, an defendi possit ea rõne, q forma psumaf interuenisse pp diuturnitatē tpis. Ad pmū, itera sunt, q̃ psupponif q molēdina tpe pmutationis eēnt vniuersitati inutilia, & fuerint pmutata cū rebus tūc vtilioribus. Rñdeo pmutationē fcãm cū ɔsensu maioris partis populi valere dato q cetere solēnitates nõ interuenerint, vt est casus in. c. vt rebus. §. fi. de reb. eccle. nõ alienãd. arguēdo de rebus ecclesie ad res ciuitatis, vt arguit gl. fi. i. d. l. fi. & gl. & scribēt. i. l. respublica. C. qb. ex caus. maior. & i auct. d nõ alien. §. si minus. & in. l. fi. C. d sacros. eccl. Et lz molēdina sint hodie effecta maioris reditus, nõ tñ est de h curãdū, qt inspiciēdū est tps pmutationis. l. ij. C. d pd. & d omnib. reb. nauicular. lib. xj. quē tex. notãt. ibi And. d Barulo. & Joan. de Plat. ɔ auaros platos, q volūt res ecclesiasticas olī steriles, nūc fertiles ab emphyteutis repetere, dicētes ecclesiã fore lesaz. ad idē tex. i. l. ij. C. d fund. rei puat. & saltib. diuine dom. & i. l. ij. C. d locat. pd. fiscal. lib. xj. Ad 2z, an † pp diuturnitatē tēporis psumaf solēnitas, de qua i. d. l. fi. interuenisse in hac p.

mutatione, vez q populo sine maiori parte ꝯgregato, ⁊ pstito iuraméto d ꝓcurádo vtilia vniuersitati, ꝑ illos q alś nō iurauerit, fiat tractatus ⁊ deliberatio d aliená̄do. deinde fiat in eoꝝ pñtia alienatio, interueniēte authoritate ⁊ decreto pñdis. Et videret p̄mo aspectu i ıtēdēdū q nō ꝑsumat solēnitas tractatus iuramēti ⁊ decreti, q̄ nō legit interuenisse, q̄ est solēnitas extrinseca, que nō ꝑsumit. l. q̄cunqȝ. §. fi. ff. d publicia. l. pen. ff. de ꝓbatio ēt si sit decursum lōgissimū tps, qr solēnitas q̄ nō pt interuenire in ipso actu vt est solēnitas tractatus ⁊ iuramēti d ꝓcurádo vtilia, q̄ oȝ pcedere nūq̄ ꝑsumit, ħȝ Soc. ꝯs. xxix. viso quodā. lib. j. ꝑ tex. i. c. j. d reb. eccle. nō aliená̄d. lib. vj. Sȝ his ⁊ similibus nō attētis, rñdeo solēnitatē h loco ꝑsumēdā eē, ꝓp tps diuturnitatē, ꝑ tex. i. d. l. si filius. ⁊ si dicat ꝑsumptionē illius leg. admittēdā nō eē qñ talis ꝑsumptio tēdit pncipaliter i damnū tertii vt vr̄ tēdere in h casu, quo pncipaliter agit de dāno vniuersitatis. Rñdet vez eē, si ex solo cursu decēnii vellemus hic ꝑsumptionē iduci. Sȝ nos ꝑsumptionē hāc colligimus ex cursu annoꝝ. xxx. ⁊ vltra, quo casu ꝑsumit solēnitas extrinseca, ēt si agat pncipaliter d dāno tertij. c. pueniti. iūcta gl. ⁊ ibi Jmo. d emptio. ⁊ vēdit. ⁊ tradit p. d. Ale. ꝯs. j. ⁊ ꝯs. 50. viso instrō. lib. iiij. ⁊ d. Jas. i. l. j. ꝯl. iij. fin. gulariter limita. C. q admit. ⁊ ꝓbat hoc ēt tex. i. c. ꝯtinebatur ⁊ i. c. cū nobis vbi Ant. d But. ⁊ alii cōiter. de his q̄ fiūt a plat. sine ꝯsens. c. vbi ex diuturnitate tpis ꝑsumit ꝯsensum capituli interuenisse in alienatione rei ecclesiastice. Nec obstat q ꝯsensus soleat interuenire in ipso actu. tractatus aūt, ⁊ iuramēti pstatio, añ actū vt dicebat Socy. in d. ꝯs. xxix. qr hec oīa q̄ facit Soc. reprobat cōiter ħȝ Fel. i. c. sicut. d re iudic. nā si ea q̄ debēt interuenire in ipso actu, ꝑsumūt interuenisse, lȝ nō enūtiēt in instrumēto actus celebrati, certe magis dēbēt ꝑsumi interuenisse ea q̄ actū ipsuȝ solēt pcedere, cū illa nō ita notarīs possent eē nota, sicut ea q̄ fiūt in ipso actu. ⁊ ita tenet Alex. ꝯs. lxxix. circa pmū. lib. j. vbi vult ex diuturnitate tpis ꝑsumi tractatū, ꝯsensum capituli ⁊ cetera solēnia interuenisse i alienatione rei ecclesie, ⁊ idē ꝯsuluit Socy. sibi ꝯrius ꝯs. xv. lib. j. ꝯs. cliij. q est ꝯs. j. lib. ii. vbi ꝯsuluit ex diuturnitate tpis ꝑsumi decretā fuisse matrimoniū debite ⁊ solēniter. ⁊ idē ꝯsuluit Dec. d Ancha. ꝯs. cxx. ex ꝯtitio. Et ad istud ꝓpositū possem infinita allegare, q̄ referūt Fely. i. d. c. sicut. Jas. i. d. l. j. ⁊ Ale. in varijs ꝯsilijs, q̄ breuitati studēdo missa facio. Et in h casu in quo ꝯstat maiorē partē populi fuisse ꝯgregatā ad actū pmutationis celebrā̄de, maxime est ꝑsumēda solēnitas tractatus, qr nō solet populus ꝯgregatus q̄cq̄ agere, nisi primo simul tractet ⁊ deliberet qd agē̄dū, vt docet experiētia, q̄ est reꝝ magistra. Clem. dispēdiosam. d iudic. ⁊ ꝑsupponit ēt fuisse ꝓbatū ⁊ ꝑ h facit q dicit gl. vulgata i. l. neqȝ natales. C. de ꝓbatio. q̄ vult, q vno ꝓbato cēseāt ꝓbata reliqua, q̄ cū illo ꝓbato frequēter ꝯtingūt, q̄uis nō sit, eo qr ex ꝑsumit id interuenisse, q solet euenire ⁊ cōiter ꝯtingētibus ⁊ ibi Bal. infert ad plura ⁊ ꝑ illā gl. ⁊ gl. i. l. cū dotē. C. d iur. dotiū. dūe docto. q argñ a cōiter ꝯtingētibus est ꝯcludēs in mā̄ ꝓbationū ita inqt Bal. i. c. fi. d caus. poss. ⁊ ꝓprie. ⁊ in. l. cū opȝ. col. ij. post. Ex. C. d bon. q̄ liber. ⁊ est tex. quē ibi not. Pan. i. c. j. d cleric. nō residēt. ⁊ ad istud ꝓpositū multa ꝯgessit. d. Jas. in. l. nō h. C. vnd. legit. Accedit ad augēdā hāc ꝑsumptionē ꝯsuetudo, vt dr̄ ꝓbata, de nō ꝯficiēdo instrumētis ꝯgregationū, tractatuū, ⁊ aliaꝝ solēnitatū, q̄ in pertractā̄dis ⁊ administrā̄dis rebus publicis solēt adhibere, vȝ eñ ꝯsuetudo sup mō obseruā̄di solēnitates ħȝ Bal. in auct. h ius porrectū. C. d sacrosā. eccl. imo sunt, q ēt velint valere ꝯsuetudinē, ꝑ q̄ tollūt ipse solēnitates reqsite i alienatione reꝝ ecclesie ⁊ reipublice. inter quos fuit gl. q̄ ibi seqt Ang. i. l. diuturna. ff. de legib. ⁊ alii plures, quos refert Jas. i. l. de qbus. eo. tit. imo tōis est fuisse q ꝯsuetudo q possit derogare oībus solēnitatib' reqsitis i alienationibus reꝝ ecclesie ⁊ reipublice, de iure ciuili, ħȝ Pan. ⁊ alios in. c. j. eod. tit. lib. vj. ⁊ d. Jas. i. d. l. de qbus. Et ex h remouetur suspitio eoꝝ q dicūt nō eē verisimile q interuenerit tractatus, ⁊ alie solēnitates, qr de his ita fuisset facta scriptura, sicut fuit facta de alienatione. nā cū nō soleat de talibus fieri instrumētū, cessat pdicta suspitio. ¶ Ad illud dubiū, an licētia obtēta a pncipe ꝑ Raspallū de aliená̄do molēdina nō obstāte litis pēdētia, fuerit sufficiēs, ita q potuerit Raspallus vēdere dicta molēdina iudici delegato, coꝝ quo cā ipsoꝝ molēdinorū pēdebat. Rñdeo q nō, qr ꝯ tale ꝯtrū obstāt duo, vez vitiū litigiosi. l. ij. C. d litigio. ⁊ defect' ex parte iudicis, q ꝓhibet ꝯtrahere cū habētib' lite corā eo, ac aliis subditis. l. nō lȝ, ⁊. l. offi-

cia. ff. d ꝯtrah. emp. ⁊. l. aufert. §. j. ff. d iure fisc. cū ꝯcordā. Dispēsatio † aūt fcā sup vno defectu nō porrigit ad aliū. l. si domus. ff. de legat. j. vbi. ꝓbo. c. ex parte. d authori. ⁊ vsu pall. firmat Bald. ꝯs. cclvij. fcm̄ tale est. Jo. And. in addit. Spe. sup rub. q si. sine legit. ⁊ Bal. i. l. ij. q̄. C. d fideicō. ⁊ i. l. j. C. d sen. vbi dr̄. q nō sufficit clā ꝯualis nō obstāte, vbi sunt plura obstacula, sȝ reqrit spālis mētio singuloꝝ. ⁊ ad istud ꝓpositū plura cumulauit Fel. i. c. postulasti. d rescrip. ⁊ Dec. i. c. ad aures. eo. ti. Preterea nūq̄ ꝑ gñalē gratiā cēset cū iudicibus dispēsatū, vt possint ꝯtrahere cū subditis, sȝ opus est spāli ⁊ indiuidua gratia. l. j. C. d ꝯtr. iudi. sibi, nisi spālē nostri numinis h eis ꝑmittētē diuinā rescriptionē habere meruerint. ⁊ d. l. nō lȝ. ibi, nisi spāliter h qbusdā ꝯcessum est. Que eñ exigūt spālē mētionē, nō cōphēdūt i gratia generali, ħȝ gl. i clem. j. in. ⁊ spāliter. de iudic. ⁊ Jo. And. i. c. j. d excep. lib. vj. ⁊ ad h plura ꝯgessit. d. Jas. i. l. j. ff. si qs in ius vocat. nō ierit. Nec dicat q nullus erat defectus in h iudice, cū eēt iudex ꝑpetuus, q nō ꝓhibet ꝯtrahere cū subditis. l. pncipalibus. ff. si cer. pet. qr q̄tū ad Raspalū fortēsȝ nō erat iudex ꝑpetuus, sȝ duntaxat q̄tū ad cāȝ sibi delegatā. Preterea etiā iudex ꝑpetuus nō ꝓhibeat ꝯtrahere cū subditis gñalr, credo tñ q ꝓhibeat ꝯtrahere cū his, qui causas agūt corā eo, qr ⁊ cū his ꝯtrahere ꝓhibēt ēt aduocati. l. si qs qs. §. preterea. C. d postulād. cū. ifamee. §. preterea. iij. q. vij. Nec ēt obstare vr̄, si dicat q h iudex delegat' nō cognouit amplius de cā, sȝ eius locū tenēs, qr cū nō subdelegauerit cāȝ in totū, nec i pte, nō desijt eē iudex lȝ eius locūtenēs cognosceret. nā poterat h delegat' quoties voluisset, cāȝ reassumere, ⁊ de illa cognoscere, vt not. i. c. sup qōnū. i pn. d offi. deleg. Si aūt subdelegasset cāȝ suo locūtenēti i totū añ emptionē, nō credere, cū ꝓhibitū ꝯtrahere, cū nō eēt amplius iudex. s. d. c. sup qōnē. §. porro ⁊c. ¶ Ad illud aūt q̄rīt, an scōa gfa bēat ꝓuēir, ita q ꝯualidet ꝯtr' fact' cū pdicto iudice. Rñdeo q sic, qr talis gfa fuit spālis, q̄ litate vȝ ꝯtrūs. d. l. j. C. d ꝯtrib. iudic. ⁊ d. l. nō lȝ. nec obstat si dicat q secuta iualiditate pene gfe acqsitū erat ius aduersario, q ꝑ scdaȝ gfam nō vr̄ tolli potuisse cū nō possit pnceps auferre penā semel parti applicatā. ħȝ gl. ⁊ Pao d. l. i. l. ij. C. d i ius vocā., q eñ cedit iura sua litigiosa potētiori, hac penā plectit, q talia iura i aduersariū trāsferūt. l. fi. C. ne liceat potētio. qr ad istō rndet, q ꝑ alienationē reꝝ corporaliū litigiosaꝝ nō acqrit aliqd aduersario. l. j. pe. ff. d alien. iudic. mutād. caus. fact. ħȝ solū ꝯpellit emptor restituere rē vēditori, solutā estimatione fisco. l. fi. C. d litigios. nec ēt p alienationē scdȝ i iudicē res vēdita applicat parti colitiganti. d. l. j. aufert. §. j. ff. d iure fisci, vñ frustra ꝑ ptē alienat ius fuisse sibi q̄situ. Nō obstat tex. i. d. l. fi. C. ne lic. potētiori. qr loqt i cessione actionū, ħȝ gl. ibi, nos loqmur i alienatione reꝝ corporaliū. ⁊ ita declarat Azo i summa. C. d litigiosis. Sȝ posito † q aliqd ius parti fuisset acqsitū, qr tñ acqsitū fuisset illi ex dispositione legis edite a Principe, potuisset ipse pnceps tale ius auferre, ħȝ Ang. i. l. Antiochensiū. ff. d priuileg. creditor. ⁊ i. l. Luci' ff. d euictio. ⁊ plura ad istō ꝓpositū adducit Fel. i. c. q̄ i ecclesiarū. h. gnra declaratio. d ꝯstitutio. Nō obst. tradita i. l. ij. ff. de i ius vocād. qr ꝓcedūt i pncipe recognoscēte superiorē, vt pȝ ex doctrina Bar. ibi nos vero loqmur i Delphino, q iure delphinatu tenet locū supmi pncipis. q pt ius acqsitū ex legis dispositione auferre cui vult, vt pȝ ex pdictis. ¶ Ad id vero, an ꝑ vltimū rescriptū fuerit derogatū pmis duob', qbus ꝯcessa fuerat alienā̄di facultas, ēt i dictū iudicē, nō obstāte vitio litigiosi. Jsta qō pt dupli itelligi. Pmo, an pnceps, siue eius locūtenēs potuerit. Scdo, an derogare voluerit. Ad pmā qōnē, ad effectū q alienatio nō valeat, credere pncipē potuisse. Sȝ q̄tū ad h q cōmissa sit pena litigiosi, vel alienātis i iudicē, nō credere potuisse, ne authoritate rescripti ꝯtrahētes illaqueari reperiāt. l. j. C. d his q veniā eta. ipetrauer. alioqn eēt † i ptāte pncipis facere, qr vellet ipetrātes gfas ꝯ ius icideret i penas, reuocā̄do ipsas gfas ꝑ suo arbitrio, q est absonū, ⁊ crudele dictu. nō eñ dȝ pnceps fraudē vllā adhibere i ꝑiudiciū subditoꝝ. c. ꝑ tuas. d donatio. nec eñ inde iniuriaꝝ nascēda ē occasio, vñ iura nascūt. l. meminerint. C. vñ vi. Ad scȝ, an voluerit derogare, nō possuȝ certū dare rñsuȝ, qr nō fuit mihi exhibita copia rescripti. Ex his tñ q̄ ꝑsupponūt i narratione facti ardui, q voluerit derogare pmis, in ea duntaxat parte q̄tenus ꝑ pma rescripta impediri pt ne iudex cognoscat de causis dictoꝝ molēdinoꝝ simul cū cā possessorij, de q̄ in themate, qr illud est q pncipalr mādat ꝑ vltimū rescriptū emanatū cū clā, nō obstātib' pmis rescriptis, q̄ clā solū opat q̄tū ad dispōne specificatā.

specificatā.c.pastoralis. ibi q̄rtū ad ea,q̄ spāliter exp̄mūt. de rescripi. Preterea nō est verisimile ꝙ p̄nceps voluerit deroga-
re p̄mis,q̄rtū ad effectū vt Raspalus vēditor. ⁊ iudex emptor,
icidit i penā ob alienationē fcā3 authoritate dictoꝝ rescripto
rū,qꝛ nō pt istō facere,nec ꝯuenit p̄ncipi, vt starī3 dicit. Con-
cessio āt p̄ncipis i dubio restringēda ē,vt id solū ad ea q̄ mā
7 dari pōt,voluntatē dedisse videat̄.ff.ad municipalē. S3 au† il-
la prestatio ꝙ vēditio habeat̄ p nō fcā, vbi ei ius non assiste
ret,excuset 3bētes a vitio litigiosi. Videret̄ rñdēdū ꝙ sic, qꝛ
i his i qbus pactū regulat̄, ⁊ modificat̄ ab aīo,prestatio dcla
ratoria excusat prestātes a delicto. fm gl.i.l.j.i ꝟb.nec vi.C.
vti possid.p q̄lta docet Bar.i.l.si solū.§.morte.ꝟ.circa q̄rtū
.ff.d noui operis nun. Cōtractus āt resolutio pēdet ab aīo 3-
hentiū.l.j.⁊.ii.C.qñ liceat ab emptio.disced.ğ ⁊c.⁊ ad h̄ facit
optimū simile, de emphiteuta q alienauit rē emphyteuticā
si,⁊ dūmō dño directo placuerit.nā talis prestatio eū excusat
a cōmisso,qꝛ nō dr̄ fcā alienatio,si dñs nō ꝯsentiat.fz Alber.
d Rosa.i.l.fi.C.d iure emphyteut.⁊ Jacob. Aluarot.i.c.j.in
p̄n.de p̄hibita feu. alie. cū ꝯcordi. addictio p Curt.ꝯs.viij.
viso instro. Cōtrariū vr̄ verius,qꝛ prestatio 3ria facto.in his
q̄ depēdēt a ptāte iuris, ⁊ nō partiū, nihil operat̄.l. alimēta
.C.d nego.gest.⁊.c.cū M. Ferrariēsis.d ꝯstitu. nō depēdet
āt a ptāte partiū alienare rē litigiosam absq3 vitio litigiosi.ğ
⁊c. Nec obstat dū dr̄, ꝙ prestatio excusat prestātē a delicto i
casib⁹,i qb⁹ scdm regulat̄ ab aīo,qꝛ pcedit qñ animus tollit vi
tiū a facto. sicut loq̄t gl.i.d.l.j.C.vti possi. sc3 qñ qs ingredit̄
possessionē alterius,prestādo ꝙ nō vult possessorē deijcere,
secus qñ animus nō tollit vitiū a facto, sicut i casu nostro, in
quo vēditor trāstulit dñiū ⁊ possessionē rei litigiose i iudicē.
nā animus nō tollit vitiū trāslationis possessionis i alteꝝ. Et
iō si emphyteuta q prestatus est se vēdere, si dño placuerit,
nō excusat̄ virtute talis prestationis, si rē tradidit emptori,
fz Bal.i.c.cum ana.ꝟ.⁊ p̄dicta faciūt.de electio.⁊ i.c.j.§.hec
quoq3.ad fi.de success.feud.⁊ seq̄t Fel. q als authoritates ad-
ducit i.c.q̄ in ecclesiaꝝ.de ꝯsti. Refert ğ, an Rasoalus trāstu-
lerit possessionē molēdinoꝝ in emptorē, an vero steterit i pu
ris finib⁹ sue prestationis. ¶ Ad quei ꝙ h3 duo capita,vc3,
8 an† euitabūt̄ pene vitij litigiosi, ⁊ alienationis i iudicē,si i vi3
dicti pacti resolutiui retrotradāt̄ molēdina Raspalo vēdito-
ri. Ad istud p̄mū caput rñdeo, nō euitari,qꝛ semel dolū fecit
Raspalus,cū vēderet, ⁊ traderet.l.j.§. si rē.ff.deposit. nā feu-
datarius q feudū alienauit irreq̄sito dño. ēt ꝙ illud recupera
uerit,nō euitat cōmissū.c.i.qd iuris sit,si vasall. post alienat.
feud.recuper.idē i emphyteuta dixit Bar.in.l.seq̄t.§. idē la-
beo.i fi.ff.d vsucapionib.⁊ seq̄t cōiter docto.teste Jas.i.l.fin.
col.antepenult.C.de iure emphyteut.⁊ Dec.ꝯs.cit.in vltimo
dubio. Ad aliud caput responsum fuit supra in.ij. dubio.

¶ Epitome.

¶ Vicarius Archiepiscopi,cui ꝯferēdi bñficia potestas da-
ta erat, ⁊ p̄terea vicariū aliū ꝯstituēdi, quo ad oēs facultates
⁊ potestates i vicariatu specificatas ⁊ declaratas, hac adiecta
cā,ꝙ is aliqñ vicarius,tā p pp̄iis,q̄ p ipsius Archiepisco-
pi negocijs absuturus esset, optimo iure vicariū sibi , cū hac
ptāte bñficia ēt ꝯferēdi,substituit. S3 h̄ nō potuit illi vllo iu-
re bñficia ꝯferre. Nec dubiū ē qn hui⁹ ptās ois, illo mortuo,
finita sit. Nec vero possessio bñficij alicui⁹ a vicario ex isti⁹ sub
stituti collatione, ⁊ ita vi tituli inualidi, cōp̄hēsa, titulū validū
coadiuuare pt.

SVMMARIVM

1 Episcopus vicario suo potestatem dare potest alium vicariū constituendi,etiam quoad potestatem beneficia conferēdi.
2 Clausula,omnes nominatas ⁊ dictas potestates, refert omnes specialiter expressas.
3 Vicarius vicarij qui beneficia conferendi potestatem habet ipsi vicario conferre non potest.
4 Vicarius esse desinit,eo mortuo a quo vicarius erat ꝯstitut⁹.
5 Possessio vi prioris tituli inualidi comprehensa,sequentem titulum validum non coadiuuat.

Respon.ccxiiij. Interpretatio.

Quatuor quesitis mihi,ppositis,omissa omni supflua allegationū ⁊ argumētoꝝ pōpa,q̄ bā potero,rñdebo. ¶ Ad p̄mū, videret ꝙ vicarius nō potuerit aliū vicariū
ꝯstituere, De iure istud certū est, vt ꝯcludūt.d.Ant. d but.⁊
cōiter canoniste i.c.clericos. d offi.vicar.p illū tex. Gl.Clemi
na.⁊ alij,i.c.j.eo.tit.i.vi.d.Ant.⁊ Fel.i.c.G.ppetuus.d fid.
instru. S3 difficultas p̄sentis dubitationis stat sup ptāte ꝯces
sa vicario p dñm Archiepiscopū Narbonēse3 faciēdi vnum
vel plures vicarios,an ēt videat̄ dedisse ptātē faciēdi aliū vi-
cariū,ēt q̄rtū ad ꝯferēda bñficia. Rō dubitādi ea est,qꝛ i gñā
li ptāte data vicario,nō ꝯp̄hēdit̄ facultas ꝯferēdi bñficia.c.si.
d offi.vicarij.lib.vi.ğ i gñali ptāte faciēdi aliū vicariū, q pos-
sit bñficia ꝯferre. ¶ S3 h̄ nō obstāte vr̄ mihi decidēdū eē 3-
riū. Rō decidēdi q̄ me mouet, talis est. Certū est ꝙ ep̄s pōt
dare vicario suo ptātē ꝯferēdi,put ēt spāliter dedit huic vica
1 rio iuxta tex.in.d.c.si. Certū ēt est,ꝙ† ep̄s pt dare ptātē vica
rio suo faciēdi aliū vicariū,ēt quoad ptātē ꝯferēdi bñficia,fz
Rotā in decisio.ccclxxvij.fuit dubitatū in nouis. p tex. i.d. c.
j.d offi. vicar.lib.vi. In casu nr̄o Archiepiscopus dedit vica-
rio exp̄sse facultatē faciēdi aliū vicariū,ğ ⁊c. Nō obst. dū dr̄,
ꝙ in ptāte gñali substituēdi nō cēset̄ ꝯp̄hēsa potestas faciēdi
⁊ aliū vicariū quo ad ꝯferēdū bñficia. Qꝛ rñdet̄ ꝙ.d. Archie
piscopus dedit ptātē vicario faciēdi vicariū quoad oēs facul
tates ⁊ ptātes in vicariatu specificatas ⁊ declaratas,intra q̄s
erat ēt facultas ꝯferēdi bñficia, ğ in spē fuit sibi data ptās fa-
ciēdi aliū vicariū, ēt q̄rtū ad ꝯferēda bñficia. Nā illa partici-
pia,specificatas, ⁊ declaratas,referūt ēt ptātē ꝯferēdi rdatā ,
fz Bar.i.l.talis scriptura §.si.ff.de lega.j. Illa.n.participia,
specificatas, ⁊ declaratas, exponūt̄ id est noīatas, ⁊ dictas.c.
p̄sentiū.d test lib.ii.vi.⁊.l.pcurator totoꝝ.ff.d pcurator.⁊ ibi
2 gl.⁊.l.negotiū.C.d nego.gest.ista āt participia,oēs† nomina
tas ⁊ dictas ptātes,referūt spāliter oēs supra exp̄ssas,fz Bar
to.i.d.l.talis scriptura.§.fi.⁊ Soc.ꝯs.lxij.viso ꝯuētione.vlt.
lib.ğ idē dōm in istis participijs , specificatas ⁊ declaratas.
¶ Ad fz q̄situ quo q̄rit̄,an vicarius vicarij potuerit ipsi vica
3 rio ꝯferre bñficia. Ubi rñdeo† ꝙ nō,qꝛ vicarius a vicario ꝯsti
tutus repr̄sentat p̄sonā vicarij ꝯstituētis.d.c.j.d offi.vic.lib.
vj. vbi dr̄ ꝙ excōicato vicario ꝯstituēte, suspendit̄ iurisdictio
vicarij ꝯstituti,is āt q repr̄sentat p̄sonā alterius,nō pt illi bñfi-
cia ꝯferre,qꝛ inter ꝯferētē, ⁊ eū cui fit collatio d3 eē dist.c.si. d
institu.⁊ ibi in spē Pañ.decidit ꝙ vicarius nō pt ꝯferre bñfi
cia ep̄o,cuius p̄sonā repr̄sentat. Cōfirmat̄, qꝛ vicarius q cōsti
tuit fm vicariū,ptātē a se nō abdicat,s3 exercitiū scdo vicario
ex cā ꝯcedit.iuxta.l.j.ff. de offi. eius cui man. est iurisdict.fm
Host.⁊ Gemi.in.d.c.j. Rotā in loco palleg.cessante ğ cā,pp
q̄ data fuit facultas faciēdi aliū vicariū,cessabit ptās scdi vica
rij.c.cū cessante. d appella. Cā āt q̄re Archiepiscopus dede-
rit facultatē suo vicario faciēdi aliū vicariū , exp̄mit̄ in vica-
riatu,qꝛ aliqñ ipse vicarius absuturus est,tā p pp̄ijs,q̄ pro
ipsius Archiepiscopi negocijs.hec cā cessat,qñ vicarius non
abest vñ hñ seq̄t̄,ꝙ nō potuerit facere aliū vicariū,q sibi ꝯfer
4 ret bñficia. ¶ Ad tertiū,an† mortuo p̄mo vicario expiraue-
rit potestas scdi vicarij. Ad istud dubiū rñdet gl.i clem.fin.d
pcuratoribus.ꝙ expirat potestas vicarij , mortuo eo a quo
fuit vicarius ꝯstitutus.p illū text.⁊ p tex.i.d.c.j.d offi.vicar.
lib.vj.⁊ vtrobiq3 sequūt̄ doct.⁊ ita dōm i casu p̄senti, qꝛ secū-
dus vicarius ꝯstitutus fuit vicarius a vicario defuncto , noīe
ipsius,⁊ in sui locū,vt in themate p̄supponit̄. ¶ Resolutio vl
5 timi q̄siti,an possessio † app̄hēsa virtute p̄oris tituli inualidi
coadiuuet titulū validū,ita ꝙ possessor p̄ferēdus sit aduersa-
rio,q prius assecutus fuit possessionē vigore tituli validi eius-
dē date,pēdet ab intellectu.c.si a sede.de p̄bē. lib.vj. Videa
mus ğ q̄nā fuerit rō decidēdi illius tex.gl.in reg.in pari ff.de
regu.iur.eā assignat rōnē, qꝛ in pari cā melior est cā possiden
tis, q̄ rōne attēta videret̄ dōm p̄ferēdū esse eū, q prius possi
det,ēt ꝙ possessionē fuerit assecutus ex inutili titulo, qꝛ ēt ex
inutili 3ctu trāsfert̄ possessio.l.j.§.si vir.ff.de acqr.posses. Nā
si rō p̄lationis ꝯsistit in possessione anteriori,nō vr̄ referre,vñ
possessio habita fuerit, postq̄ cā p̄lationis iustificat̄.l.j.§. ⁊
post operis.ff.de noui operis nūcia. Uer3 his nō obstātibus
3riū verius puto,rōnibus subseq̄ntibus. Prio,qꝛ tex.in.d.
c.si a sede.d3 intelligi de anteriori possessione a iure approba
ta,als sequeret̄ ꝙ intrusus,si postea obtineret titulū eiusde3
date,ꝙ posset se iuuare intrusione,q̄ est absurdū.d.c.cū q.de
p̄bē.tradit̄ p scribētes in.c.cū nostris.de cōcess.p̄bē.⁊ p Fel.
in.c.i nostra.cōtra.ij.de rescriptis. S3 possessio habita vir
tute tituli inualidi est reprobata.c.j.d reg. iur. in.vj.ğ ⁊c. Se
cūdo,qꝛ rō.d.c.si a sede.volentis ꝙ p̄ferat̄ is, q prius est asse
cutus possessionē,non fuit, qꝛ in pari causa melior debet eē

cõditio possidẽtis, qr ex quo vnus hz titulũ a Papa alter ab ordinario, satis ↄstat qˀ nõ sunt in pari cã, qr vnus hz ius a digniori, sz ea fuit qr pp datã eiusdẽ diei, dubiũ est qs prior impetrauerit, q̃ dubitatio resoluit̃ ex ↄiecturis ⁊ p̃sumptionibꝰ. nã si neuter possideat p̃fert̃ is q hz titulũ a digniori pp ↄcedẽtis prerogatiuã. vt. d. c. si a sede. in. j. respõ. Si vero alter prius adeptus fuerit possessionẽ. ille p̃fert̃, qr p̃sumit̃ qˀ sicut p̃uenit alteꝝ in assecutione possessionis, ita p̃uenerit i assecutione tituli, q̃ rõ cessat, qñ ↄstat, qˀ alter prius adeptus ẽ possessionẽ vigore alterius tituli inualidi vñ locus nõ dz eẽ ↄiecturis. l. primus. §. cũ qs. ff. õ pb. obl. Tertio, qr sola possessio non est cã p̃lationis, nisi sit ↄiũcta cũ titulo sm. d. Philip. de perus. post a'ios in. d. c. si a sede. sed possessio appreh̃ẽsa virtute tituli inua'idi, nõ pt cõiũgi cũ titulo valido eiusdẽ date, qr cõstat, qˀ fuit appreh̃ẽsa virtute p̃mi tituli a iure reprobari, g̃ ⁊c.

¶ Epitome.

Raymundum de Suco actorẽ, cũ Jac. cambio reo de rectoria quadam ↄtendentẽ, haud dubie male p oĩa agere certũ ⁊ pspicuuz est. Primum. n. qˀ sue collationis ⁊ tituli profert instr̃m, cũ neqz ab apostolico, neqz imperiali, neqz ordinario episcopi notario, qˀ vltimũ tñ ex ↄsuetudine necessariũ erat, ↄfectuz sit, nulli probãdi vim hz. Deinde illa fidẽ derogãt cõis in eo instr̃o nõ obseruatus stylus, episcopalis sigilli omissio, i anno põtificatus error, ⁊ qˀ extra diecesim, festo ac solẽni die, prima vez Maij, tã resignatio ipsa q̃ hec collatio q̃ a vicario facta dr̃ interuenerint. Itẽ qˀ p annos octo passus sit reũ ⁊ eius p̃decessorẽ, Rectoriã de q̃ q̃rit̃, sine ↄtrouersia, ptestatiõe, significatiõe intimatiõe aliqua iuris sui vtqz tituli, pacifice possidere. Que oĩa vehementẽ adeo falsi suspicionẽ hñt, vt illis ⁊ resignationis ⁊ collatiõis instr̃is, iudex moueri dẽat, nec possit. Tũ vel hoc solo, hoc iudicio summouẽdus ⁊ appellãdus ẽ, qˀ cũ duo curata beneficia simul retineat, vtroqz sit ipso iure priuatus. Reus vero Jac. Cãbius cũ hãc Rectoriã ex pmutatiõis cã a do. de Sepib. p̃decessore suo septẽnali, ac ppea triẽnali possessore, ac coloratũ titulũ hñte, ↄsequutus sit, qn possit, cũ actorẽ p exceptionẽ iuris nõ sui repellere sufficiat. illius exceptionib. vti, dubiuz nõ est. potuit itaqz vel ipsaz de triẽnali possessore rñam, iter ceteras q̃ illi cõpeterẽt exceptiões, aduersus actorẽ allegare. Nec vero negari põt, qn hic quoqz reus, in iterdicto retinẽde, de quo potissima qõ ẽ obtinere dẽat, tũ qr possessionẽ suã actor, eo qˀ ptulit instr̃o, cũ in iudicio fidẽ nullã faciat, probare nõ põt, tũ qr ẽt si illa pbata esset, tñ huius antiqor ẽ possessio proinde summo iure hic reus absoluendus est.

SVMMARIVM

1. Notarius apostolicus vel iperialis ex ipsius assertione nõ creditur, nisi priuilegij instr̃m exhibeatur.
2. Styli variatio facit vt instr̃m falsum presumatur.
3. Sigilli omissio suspectam reddit scripturam.
4. Falsitas in anno pontificatus, vel domini instr̃m reddit sine dubio suspectum.
5. Vicarius gñale mandatũ ad ↄferenda bñficia habens extra territoriũ ⁊ diecesiz vi mãdati illius ↄferre non põt.
6. Bñficia duo simul retinens vtroqz ipso iure priuatus est.
7. Predecessoris in bñficialib. vti iure qˀ intentionis agẽtis est exclusiuum, licitum est, ⁊ nu. 9.
8. Triẽnalẽ posses. neqz in petitorio, neqz i possessorio a quoq̃ nec directo nec p idirectũ molestari Basilẽse ↄciliũ phibz.
10. Interdicto retinende q possessionez non pbat obtinere non põt, vincit autem qui antiquiorem hz. nu. 11.
11. Possessio posterior clandestina p̃sumitur.

Respon. ccxv. Interpretatio.

IN causa bñficiali vertẽte iter Raymũdũ de Suco actorẽ ⁊ do. Jac. Cãbij reũ q̃tuor sunt pncipalr̃ q̃ reuocant̃ in dubiũ. Primo, an istr̃m exhibitũ pbet titulũ Raymondi. Scdo posito qˀ p exhibita instr̃a ↄstet de titulo ipsiꝰ Raymũdi, an talis tit. de iure sit ītimus. Tertio posito qˀ dicat̃ ītimus tit. ⁊ potior sit titulo do. Jac. an. d. Jac. possit vti bñficio r̃le de triẽnali posses, seu pragmatice de pacificis possessorib. Quarto, an p parte Raym. sit pbata poss. ¶ Circa p̃mũ plura sunt q̃ õducunt̃ ↄ istr̃m collatiõis. do. Raymũdi. Sz p̃ma frõte i aliquo vident̃ fidẽ illius diminuere. Dr̃ primo, qˀ nullã fidẽ facit, qr debuit instr̃m loq in psonã vicarij cõferentis nõ i psona notarij. Ista exceptio nõ vr̃ iuridica, qr nihil interest, an instr̃m ↄcipiat̃ i prima psona, vel in tertia, ⁊ an p v̾ba p̃ñtis tpis, vel p̃teriti. c. qˀ aõt ver. decetero. ⁊ ibi i spẽ no. Pan. de iure pat. ⁊ c. dudũ. de ↄuers. ↄiug. ⁊ c. j. õ noua for. fidelit. vbi in terris Bal. no. qˀ notarius nõ dr̃ nec in stylo nec i facto variare, si vnũ ⁊ idẽ istr̃m mõ scribat i p̃ma psona, mõ in tertia. ⁊ idẽ tenuit Spec. tit. de procu. §. vt aũt. vers. nõ ẽ vis, ⁊ authoritates i hoc abũdãt. Scdo opp. qˀ nõ ↄstateã q dr̃ rogatus de instr̃o collationis, eẽ notariũ apostolicũ. Sz nec ista obiectio obst. qr sm Pan. ⁊ cõiter doc. i. c. sicut nede ri. vel mon. ẽt notarius iperialis põt exercere officiũ i causis spũalib. ⁊ eius istr̃is standũ est, qcqd dixerint ibi. Joã. and. ⁊ host. ¶ Verũ si cũcta altius ↄsiderent̃, apparebit hmõi istr̃o nullã fidẽ esse adhibẽdã plurib. rõnib. Et primo, qr non ↄstat Raym. mercerũ, q dr̃ explicasse istud instr̃z, eẽ notariũ aplicũ, ⁊ minus iperialẽ. ⁊ lz ipse † i subscriptiõe attestet̃ se esse notariũ aplicũ ⁊ iperialem tñ subscriptioni sue nõ credit̃, nisi exhibeat̃ instr̃m sui priuilegij, sm Spe. tit. de instr. edi. §. si. vers. ⁊ scias. Bar. in. l. j. C. õ man. prof. ⁊ in. l. herẽnius. ff. de decu. cũ fil. Socy. ↄsi. xxxiij. li. j. Secũdo, qr dr̃ extare ↄsuetudinem, qˀ nullus possit ↄficere istr̃a de colla. ⁊ resignationib. bñficioꝝ nisi sit notarius, ⁊ ordinarius epĩ, aut eius vicarij, alias istr̃a fidẽ nõ faciãt, qr ↄsuetudine stãte istr̃a rogata p alios nõ probant, sm Ang. ↄsi. cxcııj. visis processib. ⁊ Raph. Ful. ↄs. di. egregius miles. Sed posito, qˀ cessaret ↄsuetudo ⁊ ↄstaret qˀ Raym. merc. esset notarius, adhuc sm ea q̃ pponunt̃, non crederẽ fidẽ esse adhibẽdã huic instr̃o, qr multa sunt q̃ reddũt ipsuz istr̃m esse suspectũ, ⁊ q̃ eius fidẽ faciũt vacillare. Primo deuiat a cõi stylo, qr collatiões scribunt̃ in prima psona, ⁊ ↄferẽs loqt̃ p v̾ba de p̃ñti, hic loqt̃ notarius p verba de p̃terito, vñ † variatio styli p̃sumit instr̃m falsuz. c. q̃ graui. de crie falsi c. ij. de rescr. Et in casu nr̃o qˀ istr̃m scriptũ in tertia psona p verba de p̃terito, qˀ erat sm styliũ scribẽduz in prima psona, p verba de p̃ñti p̃sumat̃ falsuz, tenuit Jas. i. l. ij. §. ⁊ hanc. ff. õ v. obl. Scdo, qr nõ est sigillatũ sigillo epĩ, vt regrit̃, ⁊ ↄsuetudo obtinuit, cuius sigilli omissio tollit fidẽ scripture, vel † saltẽ cã suspectã facit. c. iter dilectos. de fid. ist. tradit Spe. i tit. õ istr. edit. §. postremo. ver. itẽ qˀ nõ est sigillatũ. ⁊ i tit. de rescr. pñ. §. j. v̾s. ⁊ qˀ nõ est sigillũ. Tertio qr erratũ fuit i anno Põtificatus Julij anno. ij. ⁊ currebat annus. viij. ↄstat aũt qˀ Põtificatꝰ, annus, ⁊ nomẽ Pape, ex ↄsuetudine ⁊ ex stylo sunt apponẽda in instr̃o. sm Pan. ⁊ alios i. c. j. de fide inst. Jo. and. i data. vj. ⁊ ẽt de iure. vt in auc. vt prepo. nom. ipe. ⁊ p Spe. tit. de instr. edi. §. postremo, ver. itẽ qˀ nõ ẽ ibi inscriptus. ⁊ lz posset dubitari, an † falsitas i anno Põtificatꝰ vel i anno dñi vitiet instr̃m p ea q̃ scribit Bar. i. l. nominatim de ↄd. ⁊ de. ⁊ in. l. si librarius. ff. de reg. iu. tñ qˀ istr̃m nõ reddat̃ suspectuz nullus negat. vt voluit Alb. Gand. in trac. malefi. tit. õ falsar. ver. qõ talis est. ⁊ plene tradit̃ in data. vj. Quarto suspiciones falsitatis auget clandestinitas. nã vt ex instr̃is apparet, ⁊ resignatio ⁊ collatio fuerũt facte extra diecesim in camera cuiusdã castri. ⁊ in solẽni festo, vez die prima Maij. hic locus ⁊ h tps actui ñ ↄueniũt. ergo nos ad suspicionẽ debẽt iducere. c. in oib. lxxxj. dist. frauduleñta, simulata ⁊ falsa sm rei ⁊ negotij exigentiã, p̃sumunt̃ claz ⁊ occulte gesta. l. si. ff. de rit. nup. ⁊ nõ multipilcãdo in alleg. qˀ collatio ⁊ resignatio facta clã hẽant̃ suspecta firmãt Jmo. ⁊ Car. i. c. vni. vt eccles. bñfi. Fel. in. c. nõ gdã de iureiu. i. c. ↄsuluit. de offi. dele. ⁊ do. de Selua i tra. suo de benefi. i. xvij. q. iij. par. Accedat, qˀ do. de Suco tã longo tpe, vez octo annis, ⁊ vltra passus fuit dictũ Cãbij, ⁊ eiꝰ p̃decessorẽ pacifice possidere dictã rectoriã, qˀ nõ fecisset, si verã collationẽ habuisset, qr nemo p̃sumit̃ abuti iure suo. l. cũ de idebito. ff. de pb. nec qs̃q̃ p̃sumit̃ ius suũ negligere. c. j. ⁊. ij. de renun. li. vj. Et si dicat̃ qˀ do. de Suco ignorabat collationez sibi factã. Rñdeo ignorantiã nõ p̃sumi in casu nr̃o, vt. latius deducã. Et si dicat̃. qˀ lz deuiatio a cõi stylo, sigilli omissio, error i anno põtificatus, clandestinitas ⁊ reliqua hmõi suspectũ faciunt instr̃m, non tñ ↄcludit̃ pbare falsitatẽ. Rñdebo qˀ talis suspicio possit plures effectus ↄtinere. quorũ est iste qˀ iudex nõ dz fidẽ adhibere illis donec alr̃ sibi de veritate ↄstiterit. c. ij. de crim. falsi. c. cũm q̃. ij. de testib. nec talia dz executioni mandare. c. ij. c. si qñ, de rescr. ¶ Circa sm videndũ est, an vicarius ipse possit ↄferre bñficia extra diecesim. Scdo vidẽdũ erit, an d. de Suco hñs vt p̃supponit̃, aliud bñficiũ curatũ

possit

possit se iuuare titulo collationis sibi facte de secudo curato, ad obtinedū in interdicto vti possidetis. Circa pmū vr̄ pma facie dñm, vicariū potuisse cōferre hmōi rectoriā extra dioce sim dicto de Suco tūc absenti, q episcopus pōt cōferre benefi cia extra diocesim. Nā ea q̄ sunt volūtarie iurisdictionis pñt extra diocesim exerceri. l. ij. ff. de officio pcōsul. c. nouit. de offi cio legat. et ibi notat p glo. et oēs scribētes q episcopus pōt cōferre beneficia extra diocesim. sequit̄ ēt legiste in. l. fi. ff. de iu risdictio. om. iud. si episcopus pōt, ḡ ēt poterit eius vicarius, q ordinariā iurisdictionē hʒ, sicut episcopus. vt notat̄ in. c. ij. in. c. tua nobis, de officio vicarij. et in terminis, q ēt vicarius possit, tenuit Rota in tit. de officio vicarij. decisio. vltima. in antiquioribus. et sequit̄ Gemi. in. c. fi. de officio vica. lib. vj.

5 ¶ Cōtrariū, q vicarius † habēs generale mādatū ad cōferē dū beneficia. nō possit, vigore sui mādati, cōferre extra diece sim, credo de iure verius infrascriptis rationibus. Et pmo, q habēs iurisdictionē ab inferiore a Papa, vel a supremo pncipe, nō pōt exercere que ad volūtariā iurisdictionē spectāt extra diecesim, et territorium inferioris, fm Bart. in. d. l. ij. p illū text. ff. de officio pcōsul. et in. l. j. §. cōne. vij. C. de sum. trini. et fid. catho. p tex. in. d. l. ij. vbi et h infert, q notarius regis, vel alterius, nō poterit conficere instr̄m extra regnū et dñiū eius, a quo habuit authoritatē conficiendi instrumēta, seq̄ Rota in tit. de fid. instru. decis. cclxxxj. in nouis. Scdo, adduco tex. in. d. c. tua nobis. vbi vr̄ q vicarius Pape in vrbe, non pōt iurisdictionem sibi concessam exercere extra vrbem. Tertio vr̄ casus in. c. statutum. de preben. in. vj. et ita reperio tenere Bald. in. d. l. ij. quē seq̄ Andreas Siculus in. d. c. nouit. et dñs Jas. in. l. sʒ si hac. §. fi. ff. de in ius vocand. vbi addit plura alia q̄ pōt episcopus, q̄ tñ vicario non conceduntur. idē tʒ Phi lippus Francis. in. d. c. fi. de officio vicarij. lib. vj. idem tenet Barbatias in rubri. de officio legat. vbi ampliat, ēt si habe ret speciale mandatum ab episcopo, q episcopus non pōt sibi dare potestatem exercendi iurisdictionē voluntariā extra die cesim, p pdicta. idem expressius firmat Marianus Socinus in. c. fi. in. vj. articulo principali. de for. compe. et per predicta. Hanc opinionem sequi debemus in casu nostro, eo q posi to, q alias de iure vicarius possit exercere iurisdictionem vo luntariam extra diecesim, q constat esse falsum, per predicta, tñ ita demum posset pcedere, qñ exerceret eam inter subdi tos. secus inter non subditos, q reqritur, ad hoc vt in nō sub ditum possit quis exercere iurisdictionem voluntaria, q nō subditus protoget iurisdictionem loci ad locum, fm Bald. in. d. l. ij. et clarius Marianus Socinus in. d. c. fi. At Ray mundus est diecesis Rumaten. vt apparet ex literis ordinū, et sic non subditus episcopo sancti Pontij, ḡ extra diecesim non potuit eius vicarius exercere iurisdictionem volūtariā in non subditum, nisi eius iurisdictio protogaret̄ de loco ad locum, vt vult expresse Marianus post Bal. Bene facit, q episcopus extra suam diecesim nō pōt concedere indulgētias nō subditis, vt late per Albe. de Ros. in. l. fi. ff. de iurisd. om. iud. Non obstat decisio Rote, q ex premissis constat Rotā non recte sensisse, et in ɔ̄trium esse cōem opinionē. Nec dicas me loqui temerarie, q decisiones Rote non habent vim le gis, fm Geminia. in. c. duobus. de rescriptis. lib. vj. et Fely. in. c. ij. eod. tit. nec tenentur decisiones Rote, nisi quatenus le ge, aut ratione mouentur, fm Geminia. ɔ̄s. xxxiiij. nec male facit iudex, qui motus concludenti ratione, iudicat ɔ̄ Rotā, fm Fel. in. c. pastoralis. de fide instrumētorū. Nec obstat rō Rote, q conferre sit iurisdictionis voluntarie, et q vicarius habeat ordinariam sicut episcopus, q ista conceduntur, sʒ dici mus q episcopus non potuit hanc potestatē sibi dare, vt su pra pbatum fuit. et licet vicarius habeat ordinariam, illā tñ hʒ iure alieno, non iure pprio, fm Card. in. d. c. tua nobis. ¶ Nec obstat q episcopus possit exercere voluntariam iu risdictionem extra diecesim, q non sequit̄, ḡ vicarius eius ēt poterit. multa enim sunt, q̄ pōt episcopus, q̄ tñ vicario nō con ceduntur. nam episcopus pōt vicarium deputare virtute sue iurisdictionis ordinarie, et h est iurisdictionis voluntarie, vt no. in. d. c. nouit. et tñ vicarius non pōt alium vicarium facere. c. clericos. vbi Pan. et alij, de offi. vicar. et licet episcopus pos sit exercere iurisdictionem in illustres personas, non tñ pōt eius vicarius. c. j. de offi. ordina. lib. vj. Uides ḡ q non tenet consequentia, q destruit̄ per instantiā. §. panonum. instit. de rerum diuisio. et not. in cap. sicut vigeri. j. q. j. et alibi sepe. Uel aliter rūdetur, q etiam episcopus in non subditos non potest exercere iurisdictionem voluntariam extra diecesim, nisi fiat prorogatio loci ad locum, et sui submisso, per pdicta, a lege, q est falsum q̄tum ad collationem beneficiorum, non enim conceditur vicario a lege facultas conferendi beneficia, ni si specialiter sit sibi data potestas ab episcopo. c. fi. de offic. vi car. lib. vj. et cōsequēter vicarius virtute ordinarie iurisdictio nis nō cōfert, sed virtute delegationis et commissionis sibi fa ctarum, quam inferior a principe nō potest dare alteri, et ea vr̄ q sit volūtarie iurisdictionis exercere extra diecesim, vt s̄ late demōstraui. Uel vltimo rūdetur q Rota se fundat ea ratione, qua vicarius habet ordinariā iurisdictionē.

6 ¶ Ad secūdum si verum sit, q † Raymūdus post adeptam pacificā possessionem huius rectorie, ilico primum beneficium cura tum vbo et facto nō dimiserit in manibus ordinarij, ipso iu re priuatus est vtroqȝ. vt in extrauagan. execrabilis. §. q vero deinceps. de prebēdis. cōstito ergo q Raymūdus vtrunqȝ curatum retineat, excludēdus erit a presenti iudicio, ēt q nō cōstaret de iure do. de Cambijs, q sufficit possessori repellere agētem per exceptionem iuris nō sui, fʒ Joā. And. in. c. mā datum. de rescrip. Geminia. ɔ̄s. xcj. incip. premitto q posses sor. ¶ Circa tertium vr̄ q do. Cambij nō possit vti accessio ne sui authoris, ita q possit se iuuare beneficio regule de triē nali possessore, q vt dixit glo. in pragmat. in tit. de pacifi. pos sessor. in vbo, possedit. in beneficialibus nihil de iure prede cessoris trāsit in successorem, nisi sola ius incepta. Itē. d. reg. de triēnali possessore ius ɔ̄tinet personale eius q possidet, nec tale ius vr̄ trāsmissibile ad successorē in beneficio, in quo ius nouum ɔ̄stituitur, tam respectu tituli, q̄ possessionis. vt not. in. c. ij. vt lite pēdē. lib. vj. insuper. d. regula nō hʒ locum dato legitimo impedimēto eius q dr̄ fuisse negligēs per triēnium in mouēdo litem ɔ̄ possessorem, vt dicitur in tit. de pacific. possessor. in pragmati. ibi, excepto hostilitatis casu, vel alte rius legitimi impedimēti. ɔ̄stat autem q ignorātia allegata per Raymūdum, dicētes se ignorasse quis fuerit rogatus de instrumēto collationis causat legitimum impedimētum q sine instrumēto collationis agere nō poterat, impedito autē agere nō currit pscriptio. l. fi. C. de annali excep. et ignorās ius sibi competere, saltem bñficio restitutionis in integrum, su diēdus est aduersus lapsum temporis, fm Barto. in. l. j. §. si quis autem. ff. de itine. actuqȝ priua. et Fely. in. c. ex trāsmissa. vbi late. de prescrip. Sʒ istis nō obstātibus proclivior sum in ɔ̄triam sniam, tribus presertim ɔ̄sideratoribus. Primo ɔ̄si dero q de Sepibus, qui possidet pacifice hāc rectoriā spatio septem annorū, et vltra, cum titulo colorato habito ab eo, ad quē spectabat ius ɔ̄ferēdi, virtute regule de triēnali possesso re, pragmatica de pacificis possessoribus prescripsit bñficiū istud in pιudiciū Raymūdi, et cuiuslibet alterius, id est pscri psit actionem et ius competēs cuicūqȝ in. d. bñficio, fm Pa not. in. c. ɔ̄tingit. de dolo et ɔ̄tuma. exceptio autem pscriptio nis est exclusiua intētionis. d. Raymūdi, ḡ ea vti poterit do. Cambij, q vt s̄ dixi, sufficit excludere actorem p exceptionē iuris nō sui, fm Jo. an. in. d. c. mādatū. Et si dicat̄ q talis ex ceptio competit do. de Sepibus, qui possedit, et nō d. do. Cā bij, rūdēt Compost. Joā. And. et Card. in. d. c. mādatum,

7 q licitum † est in beneficialibus vti iure predecessoris, q est exclusiuum intētionis agētis. et idē tenēt Jmo. et Fel. in. c. ca pitulū. de rescript. p illū text. vbi capitulū opponit ɔ̄ impe trātē de iure pmi. Scdo, ɔ̄sidero q in pιudiciū negligētis p triēnium ius suū in iudicio deducere possessor cū titulo colo rato hʒ optimū ius, ex quo negligēs nō pōt aliquid opponere ɔ̄ eū, ɔ̄stitutione Basilien. sic disponēte. Si h verū sit, prout est, seq̄ corrolarie, q bñficiū in pιudiciū negligentis vacabit p cessum vel decessū possessoris triēnalis cū titulo colorato, q q̄tū ad ipsum negligētē titulus coloratus possessoris pro iusto et vero titulo reputat̄. vñ sicut nō pōt Raymūdus impu gnare titulū possessoris triennalis pretextu sue collationis, ita impugnare nō poterit titulū successoris, cui collatū fuit bene ficiū sic vacās p resignationē possessoris, q nō pōt excipere ɔ̄ do. de Cābijs successorē, nisi afferat nullū ius ɔ̄petere de Se pibus. q̄ exceptio, vt s̄ dixi nō pōt opponi p dcm̄ Raymūdū ɔ̄ ipsum de Sepibus, ḡ nec ēt ɔ̄ ipsum Cābij. Tertio, ɔ̄sidero

8 q ɔ̄ciliū Basiliēse nō vult triēnalē † possessorē neqȝ in petito rio, neqȝ in possessorio a quocūqȝ molestari, q est intelligēdū directo, neqȝ p indirectū, vt in reg. cū qd vna via. de reg. iur. in. vj. si verū sit, put est, q. d. Raymūdus nō possit molestare dcm̄ de Sepibus directo, nec p indirectū, necesse est dicere q

etiã non possit molestare do. Cambij, cui ex causa pmutatio nis collata fuit rectoria huiõi, qꝛ p indirectum ⁊ effectualiter molestaret dñm de Sepibus. nã si euincat bñficiũ a dicto de Cãbijs, ipse redibit ad suũ q permutauit cũ do. d Sepibus. sm Joan. And. in.c. vnico. de rerũ pmutatione. lib. vj. ⁊ Geminia. ꝯs. xlv. in vltimo dubio. ⁊ Federicus de Senis in tractatu de pmutãdis bñficijs. in. vilj. qõne. ⁊ h expsse cautũ fuit in collatione ⁊ puisione facta p summũ Põtificẽ. d. Cãbij, q ipse de sepibus ⁊ nõ. d. Cãbij effectualiter dꝫ molestari si molestet successor eius, q hꝫ regressum ꝯ eũ, pbat in. l. si ꝯtrouersia. cũ ibi not. ⁊ in. l. si pmutationis. C. de euictio. dicamus ḡ, q regula ⁊ ꝯstitutio de pacificis possessoribus allegari possit p dcm̃ de Cãbijs rõnibus pal. ⁊ qꝛ cũ habeat regressum ꝯ dictũ de sepibus, nõ est iniustũ q possit vti defensionibus cõpetẽtib' ipsi de sepibus. l. emptori. C. de euict. cũ simil'ib. ¶ Nõ obstãt adducta p ꝯtia parte. Et pmo, q nõ possit successor vti accessione possessiõis pdecessoris, qꝛ do. Cãbij nõ vtit accessione possessionis neqꝫ titulo pdecessoris, vt ex possessione ⁊ titulo authoris ipse fundet ius suũ sine nouo titulo, qꝛ bene

9 scit q ex ꝓprio titulo dꝫ fundare intẽtionẽ suã, sꝫ ad excludẽdũ. d. de Suco, ⁊ demõstrãdũ q sibi nullũ ius cõpetit, pt excipere de iure cõpermutãtis, p rõnes ⁊ iura pallegata non obstat allegatũ impedimẽtũ ignorãtie, qꝛ rñdet, q lꝫ dictus de Suco forte ignoraret qs notarius collationẽ ptẽsam, ⁊ quis instrũm vicariatus do. Tristani recepisset, vt ipse asserit, non tñ ignorabat collationẽ fuisse fcãm, lꝫ o e ea fidẽ facere nõ posset, vñ debuit impedimẽtũ causatũ ex eo, q instrumẽta occultabant, ꝓtestatione pmissa intimate do. de Sepibus possessori, iuxta clemẽti. cãm. de elect. ⁊ qꝛ nõ fuit ꝓtestatus de impedimẽto, ⁊ qꝛ illud nõ insinuauit possessori, restat ꝯcludendũ, q post triẽniũ nõ sit amplius audiẽdus, sic disponẽte cõcilio Basilieñ in allegato tit. de pacific. possessorib. ⁊ ibi glo. in ṽbo, teneat. Et si dicat qs reuelauit q dictus de Suco sciret collationẽ sibi fcãm, ⁊ solũ ignoraret notariũ rogatũ de instrumẽto collationis, ⁊ vicariatus. Rñdet q tñ ex pſumptionibus, q̃ ex ꝯfessione ipsius de Suco ꝯstat, q ipse sciebat collationẽ sibi fuisse fcãm. nam cũ ipse fuerit, sp psens in loco, vel ibi ꝓpe in quo morã traxit vicarius, q ei dcm̃ bñficiũ ꝯtulit, psumẽdũ est q scuerit collationẽ sibi fuisse fcãm. c. quosdã. de psumptio. Itẽ cũ dictus vicarius esset amicus eius, ⁊ ipse Raymũdus esset familiaris eiusdẽ vicarij, psumẽdũ est q demũ aerit sibi ꝯtulisse dcm̃ bñficiũ. l. de tutela. C. de in integ. restit. minor. ⁊ ita in similibus terminis, id est, in donatione facta absenti, ꝯsuluit Guid. Papi. ꝯs. xxiiij. viso facto ṽsi. iste ꝯtius. ⁊ q sit verisimile q vicarius dicto Raymũdo suo amico ⁊ familiari occultauerit collationẽ sibi fcãm, pbat in. c. cõstitutis. j. de testib. ⁊ faciũt q̃ tradit Panor. in. c. cũ cãm. eo. tit. ⁊ esset ab omni nãli sensu alienus, qꝛ ꝯtriũ assẽueraret. Cõstat ẽt de sciẽtia collationis ex confessione dicti Raymũdi, de qua in. xv. artic. exord. itẽ, ⁊ qꝛ collatio. vbi ponẽdo q ignorauit qs esset notarius, q instrumẽta collationis ⁊ vicariatus recepisset, implicite ꝯtet se nõ ignorasse collationẽ sibi fuisse fcãm. c. nonne. de psumptionib. intelligo ẽt testes sup sciẽtia deposuisse ꝯcludẽter, sꝫ qꝛ attestationes nõ vidi sup eis nõ facio fundamẽtũ eo maxime qꝛ apud iudicẽ integerrimũ pdicta debẽt sufficere. ¶ Ultimo, qꝛ qđ pncipalis est sup† interdicto retinẽde possessionis, vidẽdũ est vtrũ p parte Raymũdi fuerit pbata possessio, ⁊ posito q pbauerit se possidere, an do. Cãbij virtute sue anterioris possessionis debeat obtinere. Circa pmũ paucis ꝯcludẽdo, nõ credo vllo pacto Raymũdũ pbasse se vnq̃ adeptũ fuisse possessionẽ dicti bñficij. instrũm eñ exhibitũ p parte Raymũdi rogatũ p Mauriciũ Barbo nullã fidẽ facit in iudicio, nec extra, eo qꝛ notario scribẽti se fuisse electũ executioni collationis, ⁊ se executorẽ non credit, qꝛ sibi officiũ nemo dꝫ ascribere, sm Bal. in. l. iudices. C. de fid. instru. ad fin. ⁊ in. l. vt iniurãdi. C. de testib. Joan. And. Hostien. ⁊ alij in. c. qm̃ ꝯ falsam de pbatio. ⁊ ibi Fel. in spẽ dt, q instrũm in quo notarius attestat se fuisse ꝯstitutũ pcuratorẽ alicuius, fidẽ nõ facit. alleg. Bal. in. l. oĩbus. p illũ text. C. de testib. ⁊ ita ꝯsuluit Ale. ꝯs. ccxij. viso. lib. ij. ⁊ ꝯs. cuij. lib. v. ⁊ hãc cõem opinionẽ dt esse Deci. ꝯs. clix. casus q ꝓponit ⁊ ita ẽt attestat Fel. in. d. c. qm̃ ꝯ falsam relecta dist. Bar. in. l. ex filia. ff. de testa. tute. ⁊ idẽ dixit Alex. in. l. sm. ff. de ṽb. oblig. Saly. in authen. apud eloquẽtissimũ. C. de fid. instrumẽto. cũ alijs authoritatibus quas nõ refero, qꝛ ista ꝯclusio notissima est. Circa sm, posito q instrũm huiõi fidẽ faceret, quis in possessorio retinẽde debeat obtinere, nõ insistendo in

1c ṽbis, dico dictũ Cãbij debere obtinere, q: pbauit † de antiquiori possessione ⁊ interdicto vti possidetis. is dꝫ obtinere, qui pbat de antiquiori possessione, ex eo q posterior possessio psumit clandestina. c. licet cãm. vbi Panor. ⁊ alij not. de pbat. etiã q aduersarius docuerit se habere meliorẽ titulũ, qꝛ illud q oꝫ, q in possessorio retinẽde obtinet qui docet de titulo iustiori. pcedit qñ pbata fuit hinc inde possessio equalis tpis, secus vbi alter pbauit de antiquiori possessione, sm Barto. in. l. si duo. ff. vti possidet. Curt. ꝯsi. xxiiij. ⁊ ꝯsi. lxxij. Barbat. cõsi. vj. lib. j. Sed si titulũ spectes nihil est q Raymundi titulum laudes. nam vt supra demonstraui, de titulo Raymundi non constat. ⁊ posito q constaret ostendi talem titulum fuisse ⁊ esse nullum ⁊ inualidum, vt pote clandestine factum a vicario extra diecesim ⁊ posito q vicarius potestatem habuisset dandi titulum huiusmodi propter constitutionem de pacificis possessoribus euanuisse. Concludamus ergo absoluendum esse do. de Cambus ab impetitis dicti Raymundi, qui sine possessione, ⁊ sine vero titulo agit.

¶ Epitome.

Cum vniuersitatem montis silici inq̃si possessione, cõsuetudine, vsu, ⁊ libertate esse arborũ scindendarũ, gladiũ legendarũ, ⁊ terre guaste colende pdij cuiuscunqꝫ illius loci, tãꝫ ex pductis ⁊ deductis, allegationibus, ⁊ testiũ depositionibus recte ꝯcindentibus ipsius vniuersitatis, quam do. Lazari loci illius domini pductis quoqꝫ ⁊ testibus ⁊ instrumẽtis, ⁊ eius ipsius confessione, ⁊ alijs generaliter omnibus cause meritis liquidissime constaret. Ac deinde ex pbibitionibus illius, atqꝫ inquisitionibus aduersus ipsam vniuersitatem ꝓcuratꝫ factis perspicuis ⁊ cognite essent molestie illius Lazari, qbus illa in hac sua quasi possessione si impediret, iniuste pfecto sunt ac iccirco retractande tres ille de quibus querit, aloquin etiã non conformes, sm do. Lazarum late sentẽtie, ⁊ vniuersitatis in dicta quasi possessione ⁊ libertate manutenenda ⁊ conseruanda est. Ex quibus apparet totum hoc responsum in probationibus explicandis ⁊ confirmandis versari, qui omnia facilius cognosci ⁊ intelligi ex responsi lectione, quam epitome comprehendi possunt.

SVMMARIVM

1 Uniuersitas vt ex vsu ⁊ actis particularium possessionem acquirat, quando mandato sit opus.
2 Uniuersitati vt queratur per singulos possessio, sufficit scientia regentium.
3 Uniuersitati semel q̃sitã possessionẽ vnus d populo ꝯseruat.
4 Testes suspecti ⁊ alias reijciendi, ex aliorum multitudine valent, ⁊ simul cum alijs plene probant.
5 Testes adiecta dictione, citra, qñ probent. ⁊ nu. 6. ⁊ 7.
8 Possidere hodie presumitur, qui olim possedit.
9 Possessio quasi, prohibendi non acquiritur ex sola prohibitione, nam etiam requiritur prohibitum acquieuisse.
10 Dominus quis directo ⁊ alius vtiliter esse potest.
11 Confessio ꝓpria est oium pbationum superlatiua probatio.

Respon. ccxvj. Interpretatio.

His elapsis diebus consului in fauorem vniuersitatis montis silici tres sententias contra eaꝫ latas, vt pote nõ conformes nullam merere executionem. Nunc a me queritur an in meritis cause omnes huiusmodi sententie vt pote iniuste, veniant retractande. ¶ Et prima consideratione visum fuit absoluendum. d. de Corberij reum conuentum a petitis per vniuersitatem agentem possessorio retinende ⁊ consequenter primas duas sententias cõfirmandas esse rationibus subsequentibus. Primo, qꝛ actore non probante reus est absoluendus, etiaꝫ si ipse nihil prestiterit. l. qui accusare. C. de edend. c. vt nostruꝫ. vt ecclesiast. benefi. debuit enim vniuersitas probare se fuisse turbatam in sua quasi possessione ⁊ se tempore turbe ⁊ litis contestate possidere. l. j. §. interdictum autem. ⁊ §. fi. ⁊ ibi Barto. ff. vti possidet ⁊. c. licet causam de probatio. Non videtur autem vniuersitas

probasse

probasse, ꝙ eisdem tpe turbe, ⁊ litis contestate in quasi posses-
sione depascendi, ⁊ ligna scindendi ac terrã guastam ad cultu-
ram reducendi. ergo ⁊c. Nec obst. depositiones testiũ produ-
ctorũ in fauorẽ vniuersitatis, q̃ nõ videntur probare lz. n. con
cludant ꝙ aliq particulares tpibus retro actis, terram guastã
ad culturã reduxerint, inciderint arbores, ⁊ glandes legerint
non tñ ex hoc sufficienter probatur ꝙ vniuersitas sit in q̃si pos-
sessiõe, q̃ aliud singuli, aliud vniuersi. l. sz si hac. §. q manumit-
ti. ff. de in ius voc. Debuerunt enim testes deponere ꝙ parti-
culares de mandato vniuersitatis seu eius noĩe predicta fece-
runt, q̃ p particulares non põt acqri possessio ipsi vniuersita-
ti sine mandato. l. j. §. fi. ff. de acq. pos. ⁊ ibi Bar. ⁊ ita in terio
ↄsuluit Raph. cu. ↄsi. clviij. visis instrumentis. ⁊ Cep. i tract.
seru. rustic. pred. sub rub. de seruituti. iuris depascẽ. ⁊ Corn.
consi. cxlviij. viso ad fi. lib. j. ⁊ consi. xlvj. in cã vertente, lib. iij.
⁊ consi. lxuj. casi in hac, lib. iiij. Preterea plures ex testib. cõi-
tatis sunt incole, ⁊ habitatores eiusdem, vnde nullã, vel modi-
cam fidem faciunt in casu isto, in quo de commodo singulorũ
agitur, fm Inno. ⁊ communiter canonistas in. c. cum nuntius.
de testib. Panor. ⁊ Fely. in. c. insuper. eo. tit. Cepol. in. d. ru-
bri. de seruituti. iuris depascẽ. Rom. consi. vij. visis Bal. cõsi.
clxviij. lib. ij. ⁊ cõsi. cxlv. ti. v. per do. Ias. in. d. §. qui manumit-
titur. ⁊ alibi sepe. Tertio non videtur probare, q̃ oẽs ferre te-
stes deponunt, ꝙ a certo tpe citra viderũt homines ⁊ vniuer-
sitatẽ ligna scindere terrã guastã cultiuare aĩalia pascere ⁊c.
q̃ depositio eoꝝ incerta sit, cumque de vna die tñ ẽt post mo-
tam litem intelligi possit, non ↄcludũ, fm Bart. in. l. Celsus
. ff. de vsucap. cum ↄcord. alleg. ibi p Taurinenses, ⁊ per Fel.
post alios in. c. lz cãm, de proba. Alex. ↄs. cx. visis ⁊ inspectis,
ad fi. lib. j. ⁊ in varijs alijs consiliis, que breuitatis gratia non
refero. Quarto q̃ ↄstare vz ex productis per do. Lazarũ reũ,
ꝙ tpe litis contestate, ⁊ turbationis ipse do. Lazarus erat in
quasi possessione prohibendi ipsi vniuersitati, ⁊ hoĩbus pre-
dicta faciendi, vt pz ex inquisitionib. ⁊ titulis criminalib. ex-
hibitis vsqz de anno. Mcccclxiij. ⁊ sic de annis. xv. ante litẽ
contest. nam per prohibitionem non tñ libertatis, sz ẽt serui-
tutis negatiue, vt altius non tollẽdi, pecora nõ pascẽdi, terrã
guastã non cultiuandi, quasi possessio acquirit. l. j C. de ser.
⁊ aqua. Quinto accedit ↄfessio plurium ex hoĩbus dicti loci i-
quisitorũ, q̃ ↄfessi fuerunt do. Lazarũ esse dñm terre guaste,
⁊ esse in quasi possessione prohibendi quibuscunqz. ne glandes
colligãt, esseqz in possessione locandi pascua ẽt extraneis. Et
ꝙ sit dñs terre guaste, ↄstat ex instrumẽtis productis tam p
vniuersitatẽ, q̃ per ipsum do. Lazarum, vcz ex instrũo trãsa-
ctionis, ⁊ ex instrũo cuiusdam concessionis ↄfecte vsqz de anno
Mccclxiiij. Constat ẽt eo ipso ꝙ dñium non probatur, q̃ ero-
ma ⁊ Zarbide, in dubio p̃sumunt esse eius, q̃ est dñs territo-
rij, fm Pau. de cast. ⁊ Soc. in. l. j. ff. de acq. pos. ⁊ Soc. ↄsi. c-
xxvij. visis capitulis. lib. j. Cum itaqz sua quasi possessio phi-
bendi titulo iustificetur, ẽt ꝙ vniuersitas pariter suã quasi pos-
sessionem probasset, attamen in interdicto retinende deberet
p̃ferri reus, q̃ titulũ sue possessionis edocuit. c. lz cãm. de pb.
tradit p Bar. in. l. si duo. ff. vti possidetis, ⁊ maxime, q̃ in du-
bijs pro reo iudicandũ est. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. l. Ar-
rianus. ff. de sol. ¶ Premissis non ob. arbitror oẽs tres sñias
vt pote iniquas, retractandas esse. Ut liquidissime ↄstat ex p-
ductis ⁊ deductis pro parte vniuersitatis ⁊ hoĩum ipsos fore
⁊ esse in quasi poss. scindẽdi arbores, glandes legẽdi, ⁊ terrã
guastam cultiuãdi. Cõstat ẽt de turbatione, ⁊ molestia ipsis
hoĩbus p do. Lazarũ, ⁊ eius curiaz factis, ergo fuit p̃nũciã-
dũ ipsam vniuersitatẽ ⁊ homines fore ⁊ esse manutenẽdos
in eorũ quasi possess. d. l. j. §. interdictũ hoc. ff. vti possidetis,
⁊. d. c. lz causam. ¶ Qd aũt vniuersitas ⁊ homines sint ⁊ fue-
rint in quasi possessione constat plenissime ex depositionib.
testiũ, ⁊ ex deductis ⁊ productis in processu, ⁊ ex ↄfessionib.
do. Lazari. Et ꝙ ↄstet de molestia, ⁊ turba ipsis illata p do.
Lazarum, pz luculenter ex prohibitionib. per eũ factis, ⁊ ex
inquisitionibus formatis per curiam cõtra dictos homines.
¶ Nec debuerunt dñi iudices a qb. absoluere do. Lazarũ a
petitis, ex eo ꝙ testes nõ deponãt homines montis Silici de
mandato cõitatis ligna incidisse, ⁊ cetera alia fecisse, q̃ r̃ndeo
tripliciter. Primo, ꝙ predicta ↄclusio, ꝙ † requiratur manda-
tum cõitatis, procedat q̃ñ agitur de acq. poss. ipsi vniuersitati, ⁊
sic plurib. vt vniuersis, secus si agatur de acqrenda plurib. vt sin-
gulis, tunc ex actis ⁊ vsu particulariũ acqritur omnibus vt sin-
gulis, q̃ ex tali vsu particulariũ inducitur consuetudo. per

quam omnibus ius acqritur. l. sed ea. ff. de legibus. l. j C. que sit
longa consuetudo, vnde si queratur, an ex vsu ⁊ actis particula-
riũ acqratur possessio nemorũ ipsi vniuersitati, ex eo ꝙ par-
ticulares inciderint arbores. vel animalia depasci fecerint in
ipsis nemoribus, tanq̃ in nemorib. cõitatis, vera erit ↄclusio
ꝙ requiritur mandatum, vel licentia cõitatis. Si vero queratur,
an ex actis ⁊ vsu particulariũ sit acqsita q̃si possessio, seu facul-
tas incidendi arbores in nemoribus alienis, vel reducẽdi ter-
rã guastã, ⁊ similia faciendi, oĩbus vt singulis, tunc dñm est,
ꝙ sic, q̃ ex vsu talium particulariũ inducitur ↄsuetudo, ita de-
clarat Alb. de ros. in. l. sicut. §. j. ff. q̃ cuiusqz vniuersitatis no-
mine. sic intelligens glo. ibi, que isto modo saluatur, ⁊ effugit
ↄclusionem supra factam. Bene facit tex. in. l. vẽditor. §. si cõ-
stat. ff. com. pred. vbi valet consuetudo, ꝙ quilibet possit cede-
re lapides in fundo alterius. ⁊ dicit ibi Ang. ꝙ etiam vz talis
consuetudo cedendi lapides, ⁊ arbores, ẽt nullo pretio dato
vel soluto, q̃ñ subest aliqua rationabilis cã. Sed que maior ⁊
iustior põt esse cã. q̃ã necessitas alimentorũ. certe nulla, cum
ob eam cãm licitum sit non soluz reducere terrã guastam ad
culturam sed ẽt licitum sit furari. c. cũ discipulis. de ↄsecratio-
ne distin. iij. c. si quis propter necessitatem. de furtis. Articu-
latum autem fuit, ⁊ probatum ꝙ propter sterilitatem loci nõ
possent habitantes ibidem viuere, nisi terram guastã cultiua-
rent, ⁊ arbores inciderent, ergo ⁊c. nam propter necessitatem
omnia efficiuntur communia. l. j. ff. ad legem Rhod. de iact.
2 ¶ Secundo respondetur ꝙ ad † acquirendum p singulos vni-
uersitatis, sufficit scientia regentium, fm Cepolam in. d. tract.
si seruitu. sub rub. de seruitutib. iuris depascendi. per tex. in. l.
municipibus. ff. de condi. ⁊ demon. iuncta. l. qui patitur. ff. man.
⁊ idem volunt Are. ⁊ Soci. in. d. l. j. §. fi. ff. de acq. pos. In ca-
su autem nostro constat de scientia syndicorum, vt patet ex
processu criminali anno. Mcccclxiij. in quo syndici se oppo-
suerunt proclamationibus ⁊ inquisitionibus pro conseruan-
do vsu ⁊ facultate incidendi ligna, ⁊ cultiuandi terras ⁊c.
3 ¶ Tertio respondetur ꝙ vnus solus † de populo vtendo con-
seruat possessionem ipsi vniuersitati semel acquisitam, fcõm
Pau. de cast. in. d. l. sicut. §. j. Cornelius in consiliis sz allega.
in contrarium, ⁊ Cepol. loco preallegato. Huiusmodi autẽ
posse. seu facultas fuit acquisita vniuersitati. ⁊ cuilibet de po-
pulo vsqz de anno. Mcccxiij. vt constat ex instrumento pro-
ducto per ipsum do. Lazarum, in quo narratur ꝙ homines
dicti loci sunt in consuetudine, ⁊ vsu ac libertate scindendi ar-
bores fructiferas, ⁊ non fructiferas in quibusqz predijs alicu-
ius, ⁊ de ipsis arboribus disponẽdi pro libito voluntatis. ita
in eo narratur, ꝙ homines sunt in vsu ⁊ libertate cultiuãdi pa-
scua, ⁊ ea ad culturam reducendi, ⁊ ibi dñis loci ad petitionẽ
hominum pro scandalis euitandis inter ipsos homines, qui
in scindendis arborib. sepe altercabantur, deputauerit quosdã
particulares ad dimidendas arbores scindendas, ⁊ phibuit
ne terram semel ab aliquo cultiuatam, alius arripiat. Ex quo
satis liquet, ꝙ iam sunt anni sz ducentum, ꝙ homines sunt in
dicta consuetudine ⁊ facultate, vnde pro conseruatione dicte
facultatis satis fuisset ꝙ vnus solus arbores incidisset, ⁊ ter-
ram guastam cultiuasset, quanto ergo magis si omnes incide-
runt ⁊ cultiuarunt, vt clarissime testes deponunt.
¶ Non etiam domini iudices debuerũt se fundare, ꝙ testes
non probent, ex eo ꝙ sint incole dicti loci, ⁊ agatur de eorum
priuato commodo. Quia respõdeo multis modis. Primo
4 ꝙ † tredecim seu quatuordecim testes producti fuerunt; qui
non sunt incole, nec de loco, vnde nihil habet obstare, ꝙ aliq
sint suspecti fm Bart. in. l. j. §. si quis neget. post gloss. fi. ff.
quemadmodum testamenta aperiantur. Secundo respõdeo
quod multitudo testium tollit omnium defectum, naz quod
deficit de fide supplet numerus. l. iij. vbi gl. ⁊ Jacob. butri ff.
de testibus. Imo. in. l. qui testamento. ff. de testamentis. Ale-
xand. consi. v. ⁊ consil. xcij. libr. j. Tertio respondeo, quod lz
testimonia incolarum hoc casu essent aliqualiter suspecta, ta-
men quia aliorum forensium depositionibus, ⁊ ex instrumen-
tis productis coadiuuantur, saltem simul cum alijs plene pro-
bant. Dictum enim testis suspecti stabilitur ⁊ roboratur ex
dicto alterius testis integri. l. si quis ex argentariis. §. j. ff. de
edendo. vbi late Bald. ⁊ Moderniores ⁊ Paulus de cast.
consilio nonagesimoprimo circa finem. ¶ Nec etiam iuridi-
cum est fundamentum quod tertio loco adductum fuit, ⁊ su-
5 per quo iudices a quibus se maxime fundarunt, quod † te-
stes non concludenter probant propter verbum, citra, i-

de copula, ꝙ incertum reddit probationes, iuxta doc. Bart. in.d.l.Celsus, qꝛ ēt tripliciter respondeꝭ. Et primo, ꝙ Bar. loquitur, qñ articulus est formatus per verbum, citra sine copula, ⁊ idem testes testificanꝭ. Secus aũt est si articulus sit legitime ɔceptus, vt in casu isto in quo articulus ita cantat, ꝙ dicta vniuersitas ⁊ hoīes, iã annis decem, viginti, ⁊ triginta, a tanto tpe cuius initij memoria hoīum non est in ɔrium ⁊c. qꝛ tunc si testes dicant, ɔtenta in articulis esse vera, qꝛ a quinquaginta annis, ⁊ a suo recordari citra, viderũt articulantes ĩ possessione, vt dĩt complures ex testib. productis, recte deponunt ⁊ ɔcludenter probant, eo qꝛ rõ testiũ ambigua declaratur ex dicto claro, ⁊ ab eo suppleꝭ, ſꝫ Bar. in.l.labeo.ff.d supellec.leg. ⁊ in.l.j.§.tutor.ff.de autho.tut. Panor. ĩ proemio Gregorij, ⁊ Alex. ɔsi.iu. ⁊ ɔsi.xliij.col.ij.fi.lib.iiij. Sunt enim dicta testiũ coadiuuanda, non cauillanda, ſm Bald. in.l. de quibus, col.fi.ff.de leg. ⁊ ſm subiectã mãm verba sunt accipiẽda, ſm Ias.in.l.si fideiussor.§.si necessaria.ff.q satisd. cog. ⁊ in proposito dt Bal. ꝙ testis qui dixit contenta in articulo esse vera, qꝛ a suo recordari ita vidit, concludenter probat, qꝛ depositio testis non est cauillanda ſꝫ adaptanda ad id ꝙ testis dixit se scire. ita Bal. in.l.ij.in.v.not.C.de temp.app. quẽ sequitur Dec.consi.lx.in cã matrimoniali. Secundo rñdeꝭ, ꝙ
6 decisio, † Bar.in.d.l.Celsus non procedit, qñ testis qui deposuit per verbum, citra, sine copula, adiecit aliud verbuꝫ importans temporis ɔtinuationem, vt puta si dixerit, a.xxx. annis citra ⁊ per aliud tpe, tunc probatio concludit qꝛ dictio, ꝑ perfectionem designat.l.vrbana.§.pernoctare ff.de ver.sign. ita seipsum declarat Bar.in.d.l.Celsus, ⁊ Fely.in.c. lꝫ cãm. de proba. Sed ita est in proposito nostro, qꝛ Isnardus, Janellus, Franc. Millonus, Guil. Gianbaudi, deponunt se vidisse ab annis.xxx.xl.⁊.lx.citra, ⁊ per dicta tempora. Iteꝫ Joannes Martini deponit, ꝙ sunt.xlviij. anni, quibus semper vidit. Dictio.n.semper, denotat continuationem gl.in proemio insti.in verbo, semper augustus, ⁊ in.l.ij.C.de epis. ⁊ cle. ⁊ in.c.j.de in integ.resti. Item Joannes Riuaroli, Guillielmus chambaudi, ⁊ Lodouicus Millonus deponũt ꝑ ãnuꝫ citra, cum copula precedente. Dicit enim se vidisse a triginta annis, ⁊ citra, quo casu ſꝫ Bar.in.d.l.Celsus, recte deponũt ⁊ probatio ɔcludit, qꝛ copula, ⁊, hꝫ in se quandaꝫ emphasim ⁊ sensus est, ꝙ initium possessionis fuit, iam sunt.xxx.anni, ⁊ pro huiuſq; possessio continuata fuit, ſm Bar.per text.in.c. veniens.de prescr. ⁊ in.d.c.lꝫ cãm. vbi Felin. post alios, ⁊ ita etiam tradit Rota decisi.xxxix. Item si possessor. Alexand. ⁊ Corn. in varijs consilijs, que omitto, quia nullus discrepat.
7 Tertio respondeꝭ ꝙ † decisio Bar.in.d.l. Celsus procedit, qñ dispõ testis deponentis se vidisse articulantes possidere a tempore citra, vlterius non procedit, secus si vlterius progrediat, declarando rõnes ⁊ causas, qꝛ viderit, ⁊ quõ viderit. nã si ex subsequentibus põt discerni ꝙ loquaꝭ de tempore cõcludenter, tunc resultat ēt concludens probatio, qꝛ ex precedentibus ⁊ sequentib. declaraꝭ ambigua testis depositio.l. si seruus plurium.§.fi. ⁊.l.q filiab.ff.de leg.j.cum simi. Uerum si testium depositiones percuncteꝭ ⁊ diligenter inspiciantꝭ, apparebit, ꝙ domini qui iudicarunt, non perlegerunt ipsorum testium dicta, qꝛ oẽs assignant causas, ⁊ modum, ac formaꝫ quo modo, cur, ⁊ qñ viderint, ex quibus rõnib. ⁊ modis expressis constat liquidissime ꝙ loquunꝭ de tpe, ⁊ de possessiõe seu quasi, ante litem motam, nã ex rõnibus ⁊ modis expssis clarificaꝭ dispositio restringiturq; ac ampliaꝭ.l. cuꝫ pater.§. dulcissimis ff.de leg.ij. Dicunt.n. plures ex testib. se scire contenta in articulo esse vera, qꝛ sunt.xxx.vel.xl.anni vel circa, ꝙ ipsi tribus annis, vel vndecim, vel vno, moram trahebant in dicto loco, ⁊ tunc viderunt arbores incidi, terram guastã cultiuari authoritate propria, ⁊ ipsemet cultiuarunt, ⁊ inciderũt. Unde non possum non mirari, ꝙ iudices dixerint hanc probationem nõ ɔcludere, tanq̃ possit intelligi de vno die post litem motam, cuꝫ ex lectura depositionuꝫ appareat manifeste, ꝙ loquunꝭ de tpe annorum.xxx.vel.xx.preteritorum. Et si dixeris ꝙ tales testes nõ ɔcludũt, ꝙ vniuersitas ⁊ homines possiderent tempore turbionis, ⁊ litis contestate. Rñdeo, imo
8 concludunt presumptiue, ꝙ sufficit, nã qui † olim possedit ꝑsumiꝭ hodie possidere, nisi per negãtes ɔrium ostendaꝭ.l. si ne possideris.C.de proba. ⁊ tradit late Panor.post alios in c.ꝙ ad sedem.de restit.spol. Preterea si legantꝭ dicta videbit lector, ꝙ ēt probant ɔtinuationẽ, ad ɔiecturã me remitto, qꝛ essem nimis prolixus si singula verba testiuꝫ vellẽ glosare.

¶ Nec obst. ꝙ quarto loco dicebaꝭ, ꝙ ex inquisitionib. ⁊ tumultu criminalib. constat, ꝙ do. Lazarus vsq; Mccccxcvij. in possessione seu quasi, prohibendi suis vsum gladium, arborũ
9 ⁊ terre guaste. Nã video, ꝙ † quasi possessio ꝓhibendi ex sola prohibitione, sed requiriꝭ, ꝙ prohibitus acquieuerit prohibitioni sibi facte, ſm gl. cõiter approbatã in.l. qui luminib.ff. de serui. vrb. pred. c. significante, de appel. vbi Panor. tradit in.c.cum ecclesia sutrina, ⁊ ibi ego ēt istud firmaui de cã pos. ⁊ proprie. Constat autem, ꝙ syndici ⁊ homines non acquieuerunt, neq; ɔsenserunt, vt apparet ex actis, ⁊ re ipsa ergo ⁊c. Quinimmo si inquisiti, qui inquisitionibus ɔdixerunt, post inquisitionem destitissent simpliciter a cultiuando, ⁊ incidẽdo non propterea ex talib. prohibitionib. diceretꝭ acquisita quasi possessio prohibendi do. Lazario, qꝛ obediẽtia in nõ faciẽdo nõ dat possessionem obedientie prohibenti, ſm Innoc. in.c. olim.de restit.spo.per illum tex. qꝛ obedientia in non faciendo põt multiplici intẽtione fieri qñq; ex cautela, qñq; ex otio qñq; ex reuerentia ⁊ sic qꝛ actus negatiuus in non faciẽdo cõsistens, multipliciter intelligiꝭ eius veritas ignoraꝭ, ſm bart. Et qꝛ summum in dubio non presumiꝭ non faciens ɔsentire, sed potius dissentire. nã in preiudicialib. actus indifferẽs reputaꝭ pro dissensu.l.q vas.§.vetare.ff.de furtis. ita dt Bal. in.l. liberti liberteque.C.de ope.lib. dicta ⁊ in.l.opera.C.q accus.ñ possunt corroboraꝭ premissa rñsio, qꝛ ad hoc vt ex actu acquiratur quasi possessio, necesse est, ꝙ actus quo mediante quis asserit se acquisiuisse quasi possessionẽ, sortitus fuerit suum debitum effectum, alias ex eo nulla põt dici acquisita quasi possessio, vnde ex pluribus presentationib. ⁊ electionib. nõ ꝓbaꝭ quasi possessio presentandi, vel eligẽdi nisi probeꝭ ꝙ ille presentationes, ⁊ electiones, sortite fuerint suum debitum effectum, nisi probeꝭ ꝙ presentatus ⁊ electus fuerit institutus ⁊ confirmatus, ſm Inno. in.c. dilectus, in gl. mag. de preben. Vide. consi.cccx.thema tale est. Imuno nõ sufficit etiam probare institutionem ⁊ confirmationem electionis ⁊ presentationis, nisi ēt probeꝭ ꝙ electus ⁊ presentatus fuerunt adepti possessiones, ſm Cald. ɔsi.iu.sub rub.de iure patr. Deci.consil.cvij. ⁊ consi.cxxiiij.cum si. Ita in proposito dicendum videꝭ, ꝙ ex inquisitionibus nõ acquiraꝭ quasi possessio prohibendi, nisi probeꝭ ꝙ tales inqsitiones sortite fuerint effectuꝫ, nisi fuerint per sniam ɔualidatae ⁊ snia transiuerit in rem iudicatã, ⁊ virtute illius snie homines destiterint ab vsu ⁊ ɔsuetudine incidendi arbores ⁊ cultiuandi terram guastaꝫ. Non deniq; obstat, ꝙ inqsiti ɔfessi fuerint do. Lazarum esse dñm terre guaste, qꝛ talis cõfessio intelligenda est quantuꝫ ad iurisdictioneꝫ cuius respectu est dominus totius territorij.l.pupillus territorium.ff.de ver.sign. ⁊ ita dt Bar.de Imperatore in proemio ff. ⁊ in.l.j.§.per hanc.ff.de rei vendi. Secundo respondeo, ꝙ
10 † stat simul, ꝙ dominus Lazarus sit dominus terre guaste, ⁊ tñ homines sint in quasi possessione vsu ⁊ ɔsuetudine reducendi illam terram ad culturaꝫ ⁊ in quasi possessione incidẽdi arbores, qꝛ põt dñs directo, ⁊ alius vtiliter vt nota. in.l.ij §. ex pluribus.ff.de acq.poss. non qñ hi qui reduxerunt ad culturã terrã guastã alienauerint do. Lazarus ɔũr laudemiũ ⁊ terrozenum vt diciꝭ in instrumento per euꝫ predicto, ⁊ hoc mõ dominus remanet. Et ꝙ duo simul vera esse possint, probatur, qꝛ vt ãdixi, vꝫ consuetudo, ꝙ quilibet possit incidere ligna ⁊ arbores in nemore alicuius domini, prout ēt ſꝫ Alb. de rosato in.l.nam satis est vers. querit Jacobus, si quidam rustici habent seruitutẽ talliandi ligna.ff.quemadmoduꝫ seruitutes amittanꝭ ⁊ ēt firmat Raph.co.clviij. vltis instru.col.ij.fi. Similiter valet consuetudo quod quilibet possit occupare agrũ desertuꝫ, ⁊ incultuꝫ.l.qui agros.C.de omni agro deserto.lib. xj. Preterea õ dominio nunc nõ agiꝭ sed de quasi possel. seu interdicto possessorio. Nihil ēt facit ꝙ do. Lazarus sit in quasi possess. locandi glandigiũ extraneis, qꝛ esto ꝙ ita sit, nihil repugnat quin ēt hoĩs possint vti glandagio ⁊ ɔuertere terram guastã in culturã pro eorũ necessitatibus. nã seruitus depascẽdi, ⁊ arbores incidendi, põt cõpetere pluribus qñ sufficit pro oĩbus.l.ij.ff.de seruitutibus rusticoꝝ prediorũ.l. Lucio.ff.de aqua quoti. ⁊ estiua. ⁊ ita ſꝫ Cepol. ĩ tractatu seruitutũ rusti. sub rubri. de montibus. ⁊ faciũt que scribit Bar.in.l.quominus.ff.de fluminib.in.v.q. ⁊ ibi late Jas. Ex quib. apparet ꝙ adducta pro do. Lazaro nõ eneruãt intẽtionẽ neq; probationẽ dicte vniuersitatis ⁊ hoĩũ. Sꝫ posito vero ꝑ falso, ꝙ testes ꝓducti ꝑ parte vniuersitatis ⁊ hoĩuꝫ, nõ ɔcluderẽt, neq; probarẽt, nõ tñ debuerũt iudices ita absolute absoluere dñm Lazarum

trum a peritis. Et ex adductis, productis, & confessatis p dom. Lazarū in multis funda. ita iustificataqꝫ fuit, & est itētio ipsoꝝ agētiū. In primis ex testib. receptis sup loco, & pductis p d. Lazarū, cōstat q a. xl. annis citra & vltra, arbores scindebanť, & terra guasta cultiuabať p dictos hoīes. dixit. n. concorditer omnes, q a decē annis augmentata est depopulatio nemorum cū agriculture de duab. partib. plusq̄ esset antea p annos. xxx. ergo ante. x. annos, & ab annis. xxx. nemora erant depopulata cū agriculture pro vna tertia, qꝛ augmentū duarū partium psupponit depopulationē p vna tertia, cū non detť ternarius numerus, nisi psupponať pncipiū numeri. §. tripli. insti. d ac. neqꝫ dari pōt augmētū, nisi psupponať aliqd q augmētū recipiat. l. ēt. C. de iur. dot. l. q in rerū. §. si qs post. ff. de le. j. cuꝫ si. & 3 hoc testes, & eorū dicta nihil pōt. do. Lazarus opponē, qꝛ eos pduxit & pducendo censeť cōfiteri oīa eorū dicta eē vera, sm Bar. in. l. post legatū. ff. de his qb. vt ind. & testimonio horū visitatorū cōprobanť ex insi fo ēt pducto p ipsum do. 11 Lazarum, & de quo ābabita mētio fuit. Insup † ex ppria cōfessione ipsius do. Lazari, q̄ est oium pbationū suplatiua. c. p tuas. de prob. l. gnaliter. C. de non nu. pec. saltē cōstat, q ipsi hoīes sunt in q̄si possessione scindendi arbores ignis faciendi cā, & cōstruendarū domuū, & vasoruꝫ gra. itā. n. cōfiteť p. Lazarus rńdendo pōnib. Concludendū ḡ restat, dctās has snias vt iniquas, fuisse & esse retractandas, & irritandas.

ℂ Epitome.

Et si filij de quibus primo loco questio est, ex matrimonio cū cōsanguinea vel affine contracto, nati sunt, ac iccirco incestuosi, & p consequens insuccessibiles dicanť, tn̄ cum ex illo ignoranter ꝯtracto, atqꝫ hac rōne in figura mr̄imonij nati sint. cuꝫ in q̄si possessione lrimationis sint, cuꝫ nō de matrimonij federe, sꝫ de iure ac ptāte succedēdi agať, cū his nepotib. cū qb. agiť non agať, sꝫ ꝯueniant, nec actor parentū scientiā probet, cū ēt. cv. annis matrimoniū illud, hanc ꝯtrouersiaꝫ precesserit, dubiuꝫ non est eos lrimos fuisse satis pbari. Ceteruꝫ, hac substōne, de qua scdo loco q̄riť, substitutos proximiorem domus de castro nouo cū testōi ad factuꝫ, non ad ius se referat spurij quoqꝫ ꝯtineť. Ad hec spuriū quoqꝫ patris naturalis hēditatē. xx. aut ad summum. xxx. ann. iusto errore se lrimuꝫ credēs, aduersus fiscuꝫ pscripsisse constat.

SVMMARIVM

1. Nati ex mr̄imonio cū ꝯsanguinea vel affine p ignorantiā ꝯtracto, sunt lrimi, vt quouis mō succedere possint.
2. Legitimationis q̄si possessio transfert onus probandi ꝯtriuꝫ in aduersarium.
3. Agens, non is qui conueniť, probare debet.
4. Matrimoniū psumptiue probare sufficit, q̄ñ non principaliter, sꝫ in ꝯsiaꝫ, vel legitimationis cā, de eo agitur.
5. Tpis diuturnitas priuilegium & dispensatio pape inducit.
6. Spurij de eadē domo, sm cōem vsum loquendi, qui proprie significationi prefertur, dicuntur.
7. Prescribiť regulariter ꝯ fiscum viginti annis aut ad summuꝫ triginta.

Respon. ccxvij. Interpretatio.

Circa illā dubitationē, vtrū filij Pontij, q ꝯtxit matrimoniū cū. d. Antoneta eius ꝯsanguinea i phibito gradu absqꝫ vlla dispēsatiōe de qua appareat, possint dici lrimi, attēto q sp do. Pōtius & Antoneta fuerūt habiti tēti, & reputati p veris ꝯiugib. & attēto q iā labunť anni. cv. q huiōi mr̄imoniū fuit ꝯtrū, & diu est q tā ipsi ꝯiuges q̄ eorum filij mortui sunt. Vr prima facie rńdendū q sunt icestuosi, & ꝯñr insuccessibiles. auc. ex cōpleru. C. de incest. nup. imo vr q bona horū dñoruꝫ ꝯiugū sint fisco applicata. auc. incestas, & i corpore vn̄ sumiť. C. de incest. nup. Nec obst. vr, si dicať q dicti ꝯiuges errore ducti ꝯtxerunt, quo casu cessat pena ꝯfiscationis, & filij nati ex tali mr̄imonio putatiuo dicunť lrimi. i. q 3, vbi gl. Bal. Saly. & alij no. C eo. tit. imo q̄truꝫ ad lrimationeꝫ prolis sufficit error vel ignorantia alterius. c. ex tenore, q filij sint lrimi. Qr istud ꝯcediť, sꝫ rńdeť, q hi q allegant errorē, vel ignorantiā, illi pbare teneanť, vt i terio vr firmare Dec. ꝯs. ciiij. casus de quo q̄riť. ℂ Sꝫ pdictis nō obst. ꝯtrū verius esse rńdem⁹.

1 Qr † nati ex matrimonio ignorāter cū ꝯsanguinea vel affine ꝯtcto, dicunť & sunt lrimi. c. ex tenore. & c. ij. q filij sint lrimi, qr dicunť nati in figura matrimonij, sm Jo. and. in addi. Spec. tit. de despons. impu. & Old. ꝯs. cclvj. Clemēs eps, i si. Pan. in. d. c. ex tenore. & i. c. si. de clandestina despon. Jō succedunt parentib. tā ab inte. q̄ ex testō, vt in iurib. pcallē. firmant gl. & leguste in. l. qui contra. & Barto. in. l. cum qui. ff de statu hominū, & Bar. in ꝯs. vj. incip. ex testō. Et dē Bal. in. c. j. §. nāles si de feu. fue. ꝯtro. inter dom. & agna. vasal. q filij nati ex matrimonio putatiuo succedunt ēt in feud. & ita ꝯsuluit Bńdictus Capra. ꝯs. cxvj. inci. punctus fuit. Et si succedunt parentib. multomagis aliis ꝯsanguineis & extraneis, & iō admittunť ad fideicom. si fuerint substituti & casus substōnis euenerit, ēt q substō solus vocet filios legitimos & nāles, & de lrimo mr̄imonio procreatos, vt abunde pbat Dec. ꝯs. dilj. in effectu q̄riť. p totū. Non obst. duꝫ dr̄, q ista vera sunt, si pbeť ignorātia, vel error. Qr rńdeť animaduertendū esse, vtruꝫ filij fuerint & 2 sint † in q̄si possessione lrimationis, vt qꝛ habiti sp fuerint p filijs legitimis & nālib. & parentes eorū sp habiti fuerint in vita eorū pro veris & lrimis ꝯiugib. & tunc is q agit ꝯ filios proponendo nullitatē mr̄imonij, & illegitimitateꝫ ipsoruꝫ filiorū, dꝫ ipse probare scientiā, qꝛ pp quasi posses. & famaꝫ psumitur ignorantia, ita signanter determinat Pan. in. c. puenit. q filij sint legitimi. & Gemi. summus canonista, ꝯs. lxvj. pro declaratione. in. iij. dubio facit. c. psumitur ignorantia de reg. iur. lib. vj. Nec obst. ꝯs. Decij. ciiij. qꝛ in casu Decij ꝯiuges q allegabant ꝯtxisse ignoranter, erant autores petentes secū dispēsari, qꝛ ꝯtxerunt per ignorantiaꝫ. Unde ipsi debebant iustificari suas preces. sm Joan. and. in. c. j. de litigiosis. lib. vj. & tradiť in. c. sup literis, de rescr. at in casu nostro, nepotes dicti quon3 dam Pontij † nō agunt, sed conueniunť. Unde agentib. incumbit onus probandi scientiā. l. ei q. ff. de proba. l. actor. C. e. tit. ita distinguit Panor. in. d. c. peruenit. Item in casu Decij 4 & similiter in casu Oldr. consi. cclvj. † principaliter agebať de federe matrimonij inter contrahentes, se fundantes in ignorantia, & aduersarios negantes, sed in casu nostro in quo dicti Pontius & Antoneta coniuges, iam a longissimo tpe decesserunt, solum agiť de hereditatibus Jac. & Joan. vlimi, & in consequentiam de legitimatione filiorum, quo casu non requiritur tam exacta probatio, prout requiriť, q̄ñ agiť de federe matrimonij. c. cām que. q filij sint legitimi, vbi ad probandū filios esse legitimos, sufficit probare cohabitationeꝫ parentū, & sic matrimonium presumptiue, que sola cohabitatio nō sufficit ad probandum matrimoniū, q̄ñ principaliter de eo agiť c. illud. de presump. Nam quantum ad finem legitimitatis filiorum, quelibet probatio, per quaꝫ matrimoniuꝫ presumptiue probatur, sufficiens est & idonea, sm Gemi. consi. xxvij. super dubijs. Hinc est q colorata opi. & quasi possessio maritalis pbat filios esse lrimos, exclusa proprietate matrimonij, sꝫ Ant. in. c. ij. in. v. not. qui filij sint legitimi. Hinc est q clandestine ꝯtrhentes matrimonium, presumuntur in dubio veri coniuges q̄tum ad hunc effectū q filij dicanť legitimi, sm Panor. & alios cōiter in. c. lator. qui filij sint legitimi. Hinc est q confessio coniugum plene probat matrimonium quantuꝫ ad effectum vt filij dicanť legitimi. nisi agať de preiudicio alterius matrimonij. ca. ij. de clandestina despons. & ibi Pan. & alij notāt. & idē firmat Panor. in. c. super eo. de eo qui cognouit consanguineam vxoris sue. Cū igiť hic non agať de federe alicuius matrimonij, sed solū de effectu legitimitatis filiorū, & cuꝫ ipsi sint rei, ꝯcludenduꝫ est ex sola figura matrimonij, & quasi possessione filiationis pbari eos esse lrimos, nisi actores probent q do. Pontius & Antoneta sciētes pphibitioneꝫ ꝯtxissent. ℂ Sꝫ & vbi pbareť scia, adhuc sm ea que pponunť nobis vꝫ filios fuisse legitimos, qꝛ ex cursu temporis immemorabilis quo predicti coniuges & eorum filij fuerūt semper vsqꝫ ad eorum mortem in quasi possessione matrimonij, & legitime filiationis, ac vsqꝫ nunc habiti tenti & reputati p veris & legitimis ꝯiugib. & veris ex legitimis filijs presumitur cum eis dispensatum per domi. nostrum Papam, vel alium ad id ptātem habentem. c. noscitur, & c. cum apostolica, de his 5 q̄ fiunt a maiori parte. c. & q ex diuturnitate † tāti tpis, cuius initij memoria non repiť, psumať priuilegiū & dispēsatio pape vult bar. in. l. cū de i rē verso. ff. de vsur. Pan. in. c. puenit de censibus. hinc dixit Jo. and. in reg. q 3. in fi. in mercur. q ex longissima quasi possessione duaruꝫ ecclesiaruꝫ. simul pitu vnio facta a Papa, sꝫ alias ex nullo cursu tpis iduci pꝫ

sit vnio ecclesiaꝝ. fm Host. in summa de supplēda negli. pre lat. ⁊ h̄ voluit Old. ɔs. cccvi. d iure dñi. Sic laici q lōgissimo tpe fuerūt ⁊ sunt i q̄si possessione p̄sumūr habuisse puilegiū a Papa possidēdi decimas, q̄ sine dispēsatione Pape nō pñt a laicis possideri. l. c. cā3. d p̄scrip. vt firmāt docto. ibi ⁊ Raph. Cu. ɔs. lxxxiij. qz cā decimalis ⁊ Raph. Fulg. ɔs. clxvj. in qōne q̄ incip. Ale. ɔs. vj. in. j. vol. Silr ex diuturnitate tpis de q̄ nō hr̄ memoria, p̄sumit Pape ɔfirmatio necessaria ad actū, vt pulchre pbat Dec. ɔs. clij. in cā exēptionis. ⁊ ad ppositū faciūt q̄ scribit Fel. i. c. cū ex officij. d p̄scrip. ⁊ i. c. sicut. de re iu di. Et pdicta absqz dubio pcedūt si pbaf iama ipsius dispēsationis, fz Inno. ⁊ Card. in. d. c. cū apostolica. Fely. in. d. c. cim. Capel. Tholos. decis. cccxxix. ¶ Ad fm posito q filij. d. Pōtij eēnt incestuosi, q ɔstat eē falsuz p pdicta videret q do. Pet. ⁊ ceteri descēdētes ex dño Tristādo filio. d. Pōtij, q̄uis ex legitimo mr̄imonio nati, nō possint dici de domo Castri noui, qz ipse do. Tristādus vt incestuosus nō dr̄ de domo, capiēdo domū p agnatione, put capi vr̄ in substitutionibus p̄dictis. l. pnūtiatio. in fi. ff. d vbo. sig. Instit. de legit. agnat. success. §. vulgo q̄siti. ⁊ firmat Bar. i. l. tutelas. ff. d cap. diminut. ⁊ Bal. i. l. j. ex libera. C. de suis ⁊ legiti. ḡ nec ēt descēdētes ex ipso. d. Tristādo, q̄uis nati ex legitimo mr̄imonio, tāq̄ ex infecto nascēdi pncipio, ⁊ ex infecta radice pcedit. l. fi. C. de natur. liber. ⁊ ita in terminis rñdet Pet. d Ancha. ɔs. cccxxxix. visis diligēter. ⁊ Bal. i. l. fi. C. d vb. sig. ⁊ Cor. ɔs. cc. ad euidētiā. col. fi. lib. iiij. Deci. ɔs. lxxxv. col. fi. ¶ Predictis nō attētis ɔtrariū verius existimamus, tū qz † fm cōem vsum loquēdi, q p̄ferf ppriē significationi. l. labeo. ff. de suppell. leg. l. libroꝝ. §. q tn̄ Cassius. ff. de leg. iij. spurij dñr de eadē domo, ⁊ familia p̄ris, fz Bar. ⁊ alios cōiter in. d. l. fi. C. d vb. sig. Ange. in. l. ita stipulat⁹. §. Chrilogon⁹. ff. d vb. obl. Fel. i pemio Gregoria. tū qz testōr q substituit, pr̄misit domus d Castro nouo, se refert ad fcm̄ nō ad ius, id est, ad eos, q de facto dñr de domo Castri noui, quo casu ēt spurij dñr de domo. l. l. C. si q̄cūqz p̄dit. pt. p q̄ duo fundamēta ita rñdet bal. ɔs. ccccxlj. ad euidētiā. lib. iiij. Et posito, q dūs Petrus nō diceret natus ex legitimis parētibus, q ex supradictis ɔstat eē falsum, tū negari nō pt qn tā ipse ex p̄sona sua q̄ suoꝝ antecessoꝝ, prescripserit hereditatē, ⁊ bona dictoꝝ suoꝝ parētū, maxime † ɔ fiscū, ɔ quē p̄scribit rr̄ spacio viginti annoꝝ aut ad summū. xxx. ēt q nōdū scā fuerit denūtiatio. l. oib⁹. ff. de diuersis ⁊ tēpora. p̄scriptio. ⁊ ibi Bar. ⁊ alij cōiter tradit p Pan. ⁊ Fel. in. c. cū nobis. d p̄scriptio. Nā ⁊ spurius spacio. xxx. annorū p̄scribit hereditatē p̄ris, ⁊ ius excipiēdi ɔ quoscūqz, fz Bal. i. l. nullo. C. de rei vēdi. p̄sertim qñ iusto errore credebat se legitimū, vt in casu nostro, fz Pau. d Cast. cccxvij. sup pmo. ⁊ Soc. ɔs. cclj. vol. ij. ⁊ Balb. in tract. p̄script. in q̄rta parte. q̄rte part. pncipali qōne. xviij. in fin. ḡ multo magis p̄scribere pñt legitime descēdētes ab ipso spurio. arg. legis fin. C. de natur. liber. q̄ oia idubitāter pcedūt i p̄scriptione tpis imemorabilis, q hz vīz tituli. l. h̄ more. §. ductꝰ aq̄. ff. d aq̄ q̄tid. ⁊ estiua.

¶ Epitome.

Recipienda est lex, que ascendentibus, nō etiaz descendentibus legitimaz aufert, quia istis naturali, illis positiuo iure debetur.

1. Statutum an possit priuare descendentes legitima. 3.
2. Statutum potest priuare ascendentes legitima.

Responsi. ccxviij. Interpretatio.

Uper premisso dubio, an p statutū montis Baruttij mr̄ potuerit p̄uari legitima i totuz, qz p̄stantissimi dñi hincinde allegātes adduxerūt varias doctorū s̄nias ⁊ plurima ɔsilia, q̄ i uice videnf aduersari, qd ego sentiā, paucis aperiā. ¶ Dico igif hincinde allegata posse sic ɔcordari. Aut q̄rif de ltima d̄bita descendentib. ⁊ qz taliis ltima debef. † iure nāli, statutum nō pōt in totū priuare descēdētes ltima eis d̄bita. ita pcedat opi. Bar. i. l. Titio cētū. §. Titio gūo. ff. de ɔdi. ⁊ de. ⁊ auctoritates ⁊ ɔsilia allegata p hac pte, ita sunt itelligēda. ⁊ ita ēt loqf Rot. decis. xvij. in antiq. ⁊ Socy. ɔs. vj. in p̄n. ⁊ ɔs. xxx. lj. j. Aut q̄rif de ltima debita ascēdētib. ⁊ sic mr̄i, ⁊ qz illis ltima debef † de iure positiuo, fm Bal. in. l. j. §. ius nāle. ff. d iu sti. ⁊ iur. statutū pōt priuare ascēdētes ltima eis debita i totū fm Alex. ɔsi. lxvij. li. iij. vbi attestaf hāc esse cōem doctorum s̄niam vt ēt ɔsuluit Lud. ro. ɔs. xxxj. visa municipali ɔstōne. i vlt. dub. Nō omitto q Dec. ɔs. xix. audacter affirmat, q statutū † pōt tollere legitimā in totū, ēt descendētib. ⁊ dt hāc esse cōem s̄niam. Qd si verū esset, a fortiori posset auferri ltima ascēdētib. in totū. Sz hoc vltimū ñ facile puto d̄fendi posse.

¶ Epitome.

Duo hoc rñso ɔtinent. Alterū, s̄niaz iudicis ad quē, q cū de vno appellatū esset, de alio pnunciauit esse prorsus nullā, ⁊ veluti ab incōpetēti latā. alterū, eū, hēdis q se mitti in possessionē bonorū ex b̄ñficio. l. fi. C. d edi. diui adr. tol. peteret, legitimū esse ɔdictorē, nec repellendū, quem q̄q̄ aliogn non legitimum, tū iudex admisisset.

1. Iudicis a quo s̄nia est nulla qui cum de fructuum quadam sequestratione, de principali negotio pronunciauit.
2. Facta multa tenent que nondum facta impediri possent.
3. Contradictorē, in casu. l. fi. C. de edi. diui adr. tol. sufficit vacātem cum titulo occupasse possessionem.

Respon. ccxviij. Interpretatio.

Riusquam discutiaf an Matheus dēat admitti ad ɔdicendū hēdi petenti se mitti in possessionē bonorum defuncti ex b̄ñficio. l. fi. C. d edi. diui adr. tol. vidēdū ē an s̄nia lata ɔ ipsuz Matheū s̄bsistat virib. Et mihi vr̄ dōm, q sit nulla, qz lata p iudicē incōpetentē, nā i facto p̄supponif primū iudicē p modū puisionis, ⁊ donec eēt iter ptes ɔclusuz, ordinasse, qz p̄fatus Matthe⁹ ñ turbaref i possef. ⁊ pceptionē fructuū adipleta tñ oblōne p ipsuz scā Matheum adiplet oblationē, ⁊ pmittit restituere fructus illi seu illis, cui vel qb. fuerint adiudicati p dūm locū tenentē, seu aliuz iudicē ⁊ pro p̄dictis adimplendis dat fideiussorē, ⁊ † sic apparet iudicē reposuisse fructus in sequestrū, seu custodiā, donec lis ⁊ negotiū decidaf, iuxta ea q̄ habent in. c. j. de seque. pos. ⁊ fru. ⁊ p Bar. in. l. interesse. ff. de acqu. pos. ob ista ordinatione fuit appellatū iudex ad quē pnunciauit sup negotio principali, ⁊ sic sup re, de qua nō hēbat cognitionē, quo casu s̄nia nō vz. l. j. C. si a nō cōpetē. iud. ⁊ prima s̄nia remanet firma pp lapsuz tpis. l. si intra maiorē. C. de appel. auc. ei q. C. de temp. appel. ¶ Qd aūt Matheus dēat admitti ad ɔdicendū hēdi petenti se mitti i possessionē ex beneficio. d. l. fi. nō vr̄ dubitandum nā remediū. d. l. fi. est adipiscēde, ⁊ i remedijs adipiscēde, qlz admittif ad ɔdicendū, ⁊ docēdū de iure suo, si est paratus pbare incōtinēti, vt vult gl. ⁊ Bar. in. l. fi. C. quorū bon. gl. bar. ⁊ Jas. in. l. j. C. de edi. di. adr. tol. qñ aūt dicaf qs pbare incōtinenti. stat in arbitrio iudicis, vbi non est a iure determinatū gl. in. c. an sit. in verbo, incontinēti, vbi Pan. extra de appel. Pan. in. c. veniens. extra de testi. iudex aūt arbitratus est, nā assignauit terim ad probandū, intra quē fuit plene pbatuz p ipsuz Matheū, ⁊ doctū de bono iure suo p q̄ assignationē termini, ⁊ ad missionē ad pbādū iudex tacite reie. ñ exceptiones hēdis, ⁊ declarauit ipsuz Matheū legitimū ɔdictorem, iuxta no. p Bar. in. l. ex procedente. C. de dilat. q̄ admissio est tante efficacie q dictus Matheus nō pōt amplius reuca ɔdicendo, posito q ab initio nō esset legitimus ɔdictor. nā † multa facta tenent, q̄ fiēda impedirenf. l. patre furioso. ff. de his, q sunt sui vel alie. iur. vbi Jason ponit multa similia, put in statuto disponēte, q ɔ instr̄z nō possit probari p testes, nā si aliqs fuit admissus ad pbandū, vz pbatio, vt p Fel. in. c. inter monasteriū extra de re iudic. vbi ponit multa similia. Et ex his tollitur vnum, super quo aduersantes se maxime fundant, dum dicunt, quod habens titulum a defuncto, non est legitimus contradictor, nisi etiam possideat, qz cuz fuerit admissus, ⁊ probauerit intentionem suam, debet obtinere. Secundo respondetur q ipse Matheus possidet, ⁊ se possidere vsqz a principio proposuit, q sufficit. Et si dicatur. q non habuit possessionem a defuncto. Respondef q sufficit vacantem cum titulo occupasse. fm Bal. in. d. l. fi. in. v. q. Bart. in l. cum solus. ad fi. ff. de vsucap. roma. consi. cccxxi. incip. circa propositam. in prin. ⁊ Decius post Alex. in. d. l. fi. versic. nisi dicamus. ex quibus videtur bene appellatum, ⁊ de nullitate dictum, ⁊c.

 F I N I S.